17a 7.

2

R

94

320

Nº 1
23-108

del collegio de la compa de Jesus de granada
R/...

ARISTO. STAGYRI.

Lib. Metaphyſi. XII. cũ ſin-
guloꝝ Epitomatis hactenus
non impſſis: Auerroeq; eius
fideliſs. ĩterp̃te; ac. M. A. Z.
apoſtillis: necnõ duobꝰ aliis
lib. quos Ariſtotelẽ redole-
re, docti cõtẽdũt. In qbꝰ
tã exactã diligẽtiam
inuenies, vt nul-
la ex p̃te dan-
nare poſ-
ſis.

❡ARISTOTELIS STAGYRITÆ Lib. Primus Metaphyſi. cum Auer. cordubenſis cõmentariis, fauſte incipit.

❡Lib. Prim⁹ Metaphyſice diuidit in quattuoꝛ partes.

❡In pͥma que eſt prohemiuz/trahit auditorem ad beniuolentiam ⁊ amorẽ ſcientie metaphyſices: cum dicit: Omnes homines natura ſcire deſiderant. ⁊ hoc in primo cap.

❡In ſcđa parte narrat opinionẽ phoꝝ circa cauſas ⁊ pͥncipia. ⁊ hoc a. 2. cap. vſqꝫ ad primã partem. 10. tex.

❡In tertia parte arguit cõtra illos qui ponebãt principia reꝝ nãliũ eſſe corporaꝫ ⁊ cõtra illos qui ponebãt principia reruꝫ nãlium eſſe incorporea. ⁊ hoc a. 2. pte. 10. tex. vſqꝫ ad. 49.

❡In quarta parte recapitulat dicta/dicens ꝙ phi poſuerũt omnes cauſas ſꝫ obſcure ⁊ balbutiendoꝫ ⁊ cõtinuat dicta dicendis: ⁊ hoc a. 50. tex. vſqꝫ in finem.

❡Prohemium.

Omnes homines nã ſcire deſiderãt. Signuꝫ aut eſt ſenſuũ dilectio: pre/ter eniꝫ vtilitateꝫ ꝓpter ſeipſos dili/gunt: ⁊ maxime alioꝛuꝫ qui eſt per ipſos oculos, nõ eniꝫ ſoluꝫ vt aga/mus: ſꝫ ⁊ nihil agere debẽtes: ipſuꝫ videre pre oibus, vt dicaꝫ, alijs eligi/mus. cã aũt eſt qꝛ hic maxie ſenſuũ cognoſcere nos facit: ⁊ multas rerum differentias de/monſtrat. Animalia quideꝫ igitur ſenſum habẽtia natu/ra fiunt, ex ſenſib⁹ auteꝫ quibuſdaꝫ quidẽ ipſoꝝ memo/ria nõ fit: quibuſdã vero fit: ⁊ ꝓpter hoc alia quidẽ pru/dentia ſunt: alia vero diſciplinabilioꝛa non potentibus memoꝛari. Prudẽtia quideꝫ ſunt ſine addiſcere quecũqꝫ ſonos audire nõ potẽtia ſũt: vt apes, ⁊ vtiqꝫ ſi aliqđ aliđ gen⁹ aialiuꝫ hmõi eſt. addiſcũt aũt quecũqꝫ cuꝫ memo/ria: ⁊ hũc hñt ſenſuꝫ. Alia quideꝫ igitur imaginationib⁹ ⁊ memoꝛijs viuunt: experimenti autem parum partici/pant. Hominuꝫ autẽ genus arte ⁊ rationib⁹. Fit autẽ ex

Apes audi/tu caret.

memoria hoibus experimentũ. Eiuſdē nāq̃ rei multe
memorię vnius experientię potentiā faciunt: ⁊ fere vi/
det̃ ſciētie ⁊ arti ſimile expimentũ eē. Hoibus aũt ſcīa
⁊ ars per experimentũ euenit. Experiētia quidē. n. artē
fecit: vt Polus recte dicens: ſed inexperiētia caſuʒ. Fit
auteʒ ars cum ex multis experimētalib⁹ conceptionib⁹
vna ſit vniuerſalis, velut de ſimilib⁹ acceptio, acceptio/
nem eniʒ quidem habere: q̃ callie ⁊ ſocrati hac egritu
dine laborātibus hec cōtulit: ⁊ ita multis ſingulariũ ex/
perimēti eſt. Qđ autē omnib⁹ hmōi ſm aũt vnam ſpe
ciem determinatis hac egritudine laborātibus cōtulit:
vt phlegmaticis/aut cholericis/aut eſtu febricitātib⁹ ar
tis eſt. Ad agere quidē igitur experiētia nihil ab arte dif
ferre videt̃: ſed ⁊ expertos magis pficere videm⁹, ſine
experiētia rationē habētibus, cauſa autē eſt: q̃ experien
tia quidem ſingulariuʒ eſt cognitio: ars vero vniuerſa/
lium. Actus auteʒ ⁊ omnes generatiōes circa ſingulare
ſunt. nō eniʒ homine medicus ſanat, niſi ſm accidens:
ſed aut calliam aut ſocratē/aut aliqđ ſic dictoruʒ: cui eſſe
hominē accidit, Si igitur ſine experimēto quis rationeʒ
habeat: ⁊ vniuerſale quidē cognoſcat: in hoc aũt ſingula
re ignoret: multotiens quidē curatione peccabit: ſingu/
lare namq̃ magis curabile eſt. Sed tamē ſcire ⁊ obiare
magis arte q̃ʒ experimento eſſe arbitramur: ⁊ artifices
expertis ſapientiores eē opinamur: tanq̃ʒ magis ſm ſci/
re ſapiētia oīa ſequēte. hoc aũt eſt: q̃ hi qdē cāʒ ſciũt: illi
vero nō. experti qdē. n. ſciũt ipuʒ q̃: ſed pp qd neſciũt:
illi aũt pp quid ⁊ cām cognoſcunt. vnde ⁊ architectores
circa quodlibet quideʒ hmōi honorabiliores ⁊ magis
ſcire manu artificib⁹ putamus ⁊ ſapiētiores: q̃ factoruʒ
cauſas ſciunt: illi vero ſicut quędaʒ inanimatorũ faciunt
quidē: non ſciētia autē faciunt que faciũt: vt ignis quod
exurit: ĩanimata quidē igitur natura quadā vnũquodq̃
horum facere: ſed manu artifices pter cōſuetudinē eſt
tanq̃ʒ non ſm practicos eſſe ſapientiores ſint: ſed ſm q̃

Experiētia artē fecit: ſʒ inexperien/gia caſum.

Act⁹ ⁊ oēs gñatiōes cir ca ſingula/re ſunt.

rationē habent ipſi ⁊ cauſas cognoſcũt. Et omnino ſciē
tis ſignum eſt poſſe docere: ⁊ ob hoc arteʒ magis expe
rimento ſciētiam eſſe exiſtimam⁹. Poſſunt auteʒ hiʒ hi
autē docere nō poſſunt: amplius autē ſenſuũ neq̃ vnuʒ
ſapiētiam eſſe ponim⁹, cum his ſinguloruʒ cognitiones
maxime pprie ſint: ſed pter quid de nullo dicũt, vt pp
quid ignis calidus: ſed q̃ calidus ſoluʒ ſit. Primũ qui/
dem igitur cōueniēs eſt quālibet artem inueniēteʒ vl/
tra oēs ſenſus ab hoib⁹ mirari: nō ſolũ pp aliquā inuen
toꝝ vtilitatē, ſʒ ſicut ſapiētē ⁊ ab aliȷs diſtiguētē. plurib⁹
aũt reptis artib⁹ ⁊ aliȷs qdē ad neceſſaria: aliȷs vero ad
introductionē exiſtētib⁹: tales illis ſapiētiores eſſe arbi
trāduʒ eſt pp id qđ illorũ ſcię ad vſuʒ nō ſunt. Unđ iam in
omnib⁹ talibus inſtitutis quę nō ad voluptatē/ neq̃ ad
neceſſitatē ſciētiaruʒ repertę ſunt. ⁊ primuʒ in his locis
vbi vacabāt. vnde circa egyptũ mathematice artes pri
mum cōſtiterunt: ibi namq̃ gens ſacerdotũ vacare di/
miſſa eſt. In moralibus quidē igitur que ſit artis ⁊ ſciē/
tie differētia/ ⁊ ſimiliũ generũ: dictum eſt. cuius aũt gra
tia nunc ſermonē facimus hoc eſt: q̃ nominatā ſapien/
tiam circa primas cauſas ⁊ principia exiſtimāt omnes.
Quare ſicut dictuʒ eſt prius expert⁹ quid quēcunq̃ ſen
ſum habētibus ſapiētior eē videt̃. artifex enim expertis:
architector autē manu artifice: ſpeculatiui auteʒ magis
actiuis. Q̃ quid igitur ſapiētia ⁊ circa quaſdaʒ cauſas ⁊
principia ſit ſciētia: manifeſtuʒ eſt.

Quoniam autē ſcientiaʒ hanc querimus cir/
ca quales cauſas ⁊ circa qualia principia
ſcientia ſapiētia ſit: hoc vtiq̃ erit conſideran
dum. ¶ Si itaq̃ accipiat aliquis exiſtima/
tiones quas de ſapiēte habemus: fortaſſis
ex his manifeſti⁹ fiet: itaq̃ primuʒ exiſtimam⁹ ſapientē
omnia maxime ſcire vt cōtingit. accipim⁹ eniʒ non ſin/
gularem ſciētiam eorũ habentē. ¶ Poſtea difficilia co/
gnoſcere potētem: nec leuia homini noſcere hunc dici/

Oīno ſciēn⁹ tis ſignũ eſt poſſe docē.

Cōditiones requiſite ad ſapientē.

Singulariũ nō eſt ſcīa.

mus ſapientez. Sentire enim oīum eſt cōe: quare facile
⁊ non ſophon. ¶ Adhuc certioꝛem: ⁊ magis cauſam di/
centem ſapientez circa oēm ſcientiam eſſe. ¶ Et ſcien
tiaruz aūt ea que ſui ipſius cauſa: ⁊ ſciēdi gratia eligibilis
eſt magis eſt ſapiētia: q̄z que eueniētiū gr̄a. ¶ Et pꝛinci
palioꝛez ſubſeruiente magis eſſe ſapiētez. nō. n. oꝛdinari
ſed oꝛdinare opꝫ ſapientez: neq̄z hūc ab altero: ſꝫ ab hoc
minus ſapientez perſuaderi. tales q̄dez igit̄ determina
tiones ⁊ tot de ſapientia ⁊ ſapiētibus habemus. ¶ Iſto
rum aūt hec quidē, oīa ſcire vt̄ez, ſciētiaz maxime habētē
ineſſe neceſſe eſt. hic enim nouit oīa aliqual̄r ſubiecta.

Alia ſūt diffi cillima ad cognoſcēdū

¶ Fere aūt ⁊ difficillima ſunt hominib⁹ ad cognoſcen/
dum q̄ maxie ſunt vl̄ia: naꝫ a ſenſibus ſunt remotiſſima.
ſcientiarū vero certiſſime ſunt q̄ maxime pꝛioꝛum ſunt:
nā que ſunt ex paucioꝛib⁹/ certioꝛes ſunt his que ex ad/
ditione dicunt̄: vt arithmetica geometria. At vero ⁊ do
ctrina q̄ cauſaruz eſt ſpeculatrix magis. nāq̄z hi docent,
qui cās de ſingulis dicunt. Et noſcere ⁊ ſcire ſui gratia
maxime ineſt ei q̄ maxime ſcibilis, ſciētie. nāq̄z qui ſcire
pp ſe deſiderat/ ipſaz maxime ſcientiaz deſiderabit. talis
aūt eſt que maxime ſcibilis. maxime aūt ſcibilia pꝛinci/
pia cauſe: nam ꝓpter hoc ⁊ ex his alia dinoſcunt̄: ſꝫ hec
per ſubiecta. Maxime vero pꝛincipalis ſcientiaruz ⁊ ma
gis pꝛīcipali ſubſeruiēte que cognoſcit cuius cauſa ſunt
agenda ſingula: hoc aūt eſt bonū vniuſcuiuſq̄z: totaliter
aūt optimuz in natura oī. Ex oībus ergo q̄ dicta ſunt in
eandem cadit ſcientiā queſituz nomē: opꝫ eniꝫ hanc pꝛi/
moꝛuz pꝛincipioꝝ ⁊ cauſaꝝ eſſe ſpeculatiuā. eteni bonū
⁊ quod cuius gratia vna cauſaruz eſt. Quare vero non

Propter admirari homines ⁊ nūc ⁊ pmuz cepe/ rūt phari.

actiua palam ex pꝛimū phantibus: naꝫ ꝓpter admirari
homines ⁊ nunc ⁊ pꝛimum ceperunt philoſophari. a
pꝛincipio quidez per paucioꝛa dubitabiliuz mirantes:
deinde paulatim pꝛocedentes/ ⁊ de maioꝛibus dubi/
tantes vt de lune paſſionibus: ⁊ de his que circa ſolem ⁊
aſtra/ ⁊ de vniuerſi generatiōe. Qui v̄o dubitat ⁊ admi/

ratur/ ignoꝛare videtur: quare ⁊ Philomites aliqua/
liter philoſophus eſt. fabula nanq̄z ex miris conſtituit̄:
quare ſi ad ignoꝛantiā fugiēdā phati ſunt palaꝫ: q2 pꝛo/
pter ſcire ſtudere perſecuti ſunt: ⁊ non ad vſus alicuius
cauſa. Teſtat̄ aūt ipſuz qđ accidit: nā fere cūctis exiſtē/
tibus que ſunt neceſſarioꝛū ad voluptatē ⁊ eruditionez
talis pꝛudentia inquiri cepit. palā igitur q2 ꝓpter nullā
ipſaz querimus aliā neceſſitatem: ſed vt dicimus homo
liber qui ſuimet ⁊ nō alterius cauſa eſt: ſic ⁊ hec ſola li/
bera eſt ſcientiaruz: ſola nāq̄z hec ſui cauſa eſt: pꝛopter
qđ ⁊ iuſte non humana putet̄ eius poſſeſſio. Multipl̄r
eniꝫ hoīuz nā ſerua eſt: quare ſ̄m Simonide ſolus qui/
dez deus hūc hꝫ honoꝛem: vtrū vero nō dignū querere
que ſ̄ꝫ ſe eſt ſcientiā. Si aūt dicūt illi q̄dē poete q2 diui
nuꝫ natū eſt inuidere: ⁊ hoc ꝯtingere maxime veriſimile
⁊ infoꝛtunatos oēs ſuperfluos eſſe. ſed nec diuinū inui/
duz eſſe cōuenit: ſed ſ̄m ꝓuerbia multa mētiunt̄ poete.
nec tali aliā honoꝛabilioꝛez opꝫ exiſtimare. nā maxime
diuina ⁊ maxime honoꝛanda. Talis aūt dicit̄ vtiq̄z erit
ſolum: quam enim maxime deus habet: dea ſcientiaruz
eſt: ⁊ vtiq̄z ſi ſit diuinoꝛuz aliqua: ſola aūt iſta ambo hec
foꝛtita eſt. deus eniꝫ videt̄ omnibus cauſa eſſe ⁊ pꝛinci/
piuꝫ quoddaz: ⁊ talez ſolus aut maxime deus hꝫ: necio
res quidē igit̄ omnes: ipſa vero dignioꝛ nulla. Opꝫ aūt
aliqualiter conſtituere oꝛdinez ipſius ad contrariuz no/
bis que a pꝛincipio queſtionū: incipiūt q̄dez eniꝫ vt di/
ximus oēs ab admirari ſi ita habēt quēadmodū antho
nomata nonduꝫ ſpeculantibus cāꝫ vt circa ſolis cōuer/
ſiones aut diametri cōmenſurationē. mirum eniꝫ videt̄
eſſe oībus ſiquid numeroꝛuz nūc menſurat̄. opꝫ aūt in
contrariū vt ad dignius iuxta ꝓuerbiū cōfirmare: quē/
admoduꝫ ⁊ in his cum didicerit. nihil eniꝫ ita mirabit̄
vir geometricus q̄z ſi diametri cōmēſurabilis fiat. Que
quidē igit̄ ſit natura ſciētie queſite: dictū eſt: ⁊ que ſit in/
tentio qua opꝫ adipiſci queſtionē: ⁊ totā methodū.

Sola h̄ ſciarū libera ē.

Hoīum nā multipl̄r ſerua eſt.

Mentiunt̄ m̄lta poete.

Deus oīb⁹ vr̄ cā eſſe ⁊ ꝓncipiū.

Qloniã aũt manifeſtũ ꝙ earuꝫ que a princi/
pio cauſarũ opꝫ ſumere ſciẽtiã. tunc eniꝫ ſci/
re dicimus vnũqdqꝫ qñ primaꝫ cãm cogno
ſcere putamus. ¶ Cauſe vo q̃drupl'r dñr:
quarũ vnã quidẽ cãꝫ dicimus eſſẽ ſbaꝫ ꝛ qd
quid erat eſſe: reducit em̃ in ipſaꝫ quare primũ ad rõnẽ
vltimam: cauſa aũt ꝛ principium ipſum quare primuꝫ.
¶ Unam vero materiam ꝛ ſubiectum. tertiaꝫ aũt vnde
principium motus: quartaꝫ vero ei cauſam oppoſitaꝫ: ꝛ
qd eſt cuius cauſa ꝛ bonum. finis enim generationis ꝛ
motus omnis eſt. Sufficiẽter eniꝫ quidẽ igiť de his ſpe
culatuꝫ eſt in his que ſunt de natura. accipiamus tamẽ
ã nobis priores ad entium perſcrutationeꝫ venientes ꝛ

Opiniones circa cãm materiale.

de veritate philoſophãtes. palaꝫ eniꝫ qꝛ ꝛ illi dicũt prin
cipia quedaꝫ ꝛ cauſas. Si igiť illoꝝ ſcientias in mediũ
attulerimus: aliquid euenerit ſane qd ad propoſituꝫ do
ctrine huius accõmodabitur. Aut enim aliud aliquod
commune genus inueniemus: aut modo magis dictis
credemus. ¶ Primũ igiť philoſophãtiũ plurimi ſolas
eas que in materie ſpecie, putauerunt omniuꝫ eſſe prin
cipia: naꝫ ex quo ſunt omnia entia: ꝛ ex quo fiunt primo
ꝛ in quid corrumpeť vltimo: ſubſtãtia quidẽ manẽte: in
paſſionibus vero mutata: hoc elementũ: ꝛ id principiũ
dicunt eſſe eoꝝ que ſunt: ꝛ pp hoc non generari quicqꝫ
putãt: neqꝫ corrumpi: quaſi tali natura ſemper cõſeruata
ſicut neqꝫ dicimus Socratẽ: neqꝫ generari ſimpl'r qñ fit
bonus aut muſicus: neqꝫ corrumpi qñ deponit habitus
iſtos: propterea ꝙ ſubiectũ maneat ſortes ipſe ſicut nec
alioꝝ nihil. Oportet igiť eſſe aliquã materiã aut vnam
aut plures vna, ex quibus fiunt alia cõſeruata. Plurali/
tatem tamen ꝛ ſpeciem talis principij non idem oẽs di

Thaletis opinio ponẽtis aquã pricipiuꝫ.

cunt: ſed Thales quidẽ talis phie princeps aquam ait
eſſe. vnde ꝛ terrã eſſe ſuper aquaꝫ aſſerebat: forſan opi/
nionem hanc accipiẽs: qꝛ cunctoꝝ nutrimentuꝫ humi/
dum videbat eſſe ꝛ ipſum calidũ ex hoc factum: ꝛ ani/

mal hoc viuere ex quo fit vero hoc eſt principiũ oĩum:
pp hoc igiť eaꝫ eſt accipiẽs exiſtimationẽ: ꝛ qꝛ cunctoꝝ
ſpermata materiã habent humidaꝫ: aque vero natura
principium eſt humidis. Sunt aũt aliqui antiquiores ꝛ
multũ ante eaꝫ que eſt nũc generationẽ ꝛ pmos theolo/
gizantes ſic putãt de natura exiſtimandũ. Occeanũ eniꝫ
ꝛ Tethym gñationis parẽtes fecerũt ſacramentuꝫ deo/
rum aquã ſtygem ab ipſis poetis vocataꝫ. honorabilius
enim qm̃ antiquis: ſacr̃m aũt qd honorabili⁹. Siquideꝫ
igiť antiquoꝝ aliqua iſta ꝛ ſenior fuit de natura opinio:
forſan vtiqꝫ incertũ erit. Thales quidẽ ſm hunc modũ
pnunciaſſe diciť de prima cauſa. Hipponeꝫ quidẽ eniꝫ
oĩum nõ vtiqꝫ aliquis ſignificabit poſuiſſe cũ his ppter
ſui intellectus prauitateꝫ. ¶ Anaximenes aũt ꝛ Dioge/

Anaximenis ꝛ Dyogenis opio.

nes aerem priorẽ aqua: ꝛ maxime principiũ ſimpliciuꝫ
corporum ponunt. ¶ Hippaſus autẽ metapontinus ꝛ

Hypaſi ꝛ Hera. opinio.

Heraclitus epheſius ignẽ. Empedocles vero quattuor
cum dictis addens terram quartũ: ea nãqꝫ dixit ſemper

Emp. opio.

manere ꝛ nunq̃ꝫ fieri niſi pluralitate ꝛ paucitate cõgre/
gata ꝛ diſgregata in vnum ex vno. ¶ Anaxagoras vero

Anaxagore opinio.

clazomenius iſto quidem etate prior: factis vero poſte/
rior: infinita dicit eſſe principia. nam fere omnia corpo/
ra partium cõſimilium: vt ignem: aut aquã: ita generari
aut corrumpi ait cõgregatione ꝛ diſgregatione ſolum:
aliter auteꝫ nec generari nec corrumpi: ſed manere ſem
piterna. Ex his quidem igitur ſolam quis cauſam intel/
liget eam que in materie ſpecie diciť. ¶ Procedẽtibus

Opiniones de cã efficiẽte.

autem ſic ipſa res viam verbi fecit ꝛ coegit querere. ſi
eniꝫ q̃ꝫ maxime omnis corruptio ꝛ generatio ex aliquo
vno aut pluribus eſt: quare hoc accidit ꝛ que cauſa: non
vtiqꝫ facit ipſum ſubiectum tranſmutare ſeipſum. dico
autem veluti neqꝫ lignum neqꝫ es alterutrũ horuꝫ per/
mutandi eſt cauſa: neqꝫ enim lignum facit lectum, neqꝫ
es ſtatuam: ſed aliud quid mutationis cauſa eſt. hoc aũt
querere eſt aliud principium querere: vt ſi nos dicamus

vnde principiũ motus. Igit̃ oino qui talez a principio
viã tetigerũt/ ⁊ vnũ eſſe ſubiectũ/ nihil difficultatis ſibi/
met fecerũt. verũ quidẽ vnũ oẽ dicẽtiũ quaſi ab ea que/
ſtione deuicti ipſuz vnũ immobile dicũt eſſe: ⁊ nãz totã
non ſoluz ſm gnãtionẽ ⁊ corruptionẽ. hoc eniz antiquũ
eſt ⁊ qḋ oẽs eſſe cõfeſſi ſunt: verũ ⁊ ſm aliquã mutatio/
nez oẽ eſt: ⁊ hoc eorũ eſt ꝓpriũ. Unuz ḡ ſolum dicentiũ
ipſuz eſſe nulli talẽ intelligere cãz ↄuenit: niſi forte Par/
menidi: ⁊ hoc in tm̃ q2 nõ ſolũ vnã cãz ſꝫ ⁊ duas aliqualr̃
ponit eſſe cãs. plura vero faciẽtibus magis cõuenit di/
cere vt ipſuz calidũ ⁊ frigidũ: aut ignẽ: aut terrã: vtunt̃
eniz quaſi motiuã habẽte mãz igne: aqua vero ⁊ terra ⁊
hmõi ecõuerſo. Poſt hos aũt ⁊ talia principia tanq̃ȝ nõ
ſufficiẽtibus exiſtẽtiũ generare mãz. iterũ ab ipſa verita/
te velut aiebamus coacti habitũ queſierũt principiũ. ip/
ſius eniz ⁊ bene hoc qdez eoruz que ſunt hr̃ illa nõ fieri
forſan neq; ignẽ neq; terraz neq; aliud nihil: nec veriſi/
mile cãm eſſe/ nec illos cõueniẽs exiſtimare: neq; iteruz
ipſi antomatho ⁊ fortune tãtã cõmittere rez bñ hre: di/
cẽs ⁊ aliqs intellectũ ineſſe queadmodũ etiã in aĩalibus
⁊ natura cãm ⁊ mũdi ⁊ ordinis totius vt excitãs appa/
ruit priores oĩa preter ↄueniẽtia dicẽtes. Palã qdẽ igit̃
Anaxagoraz ſcimus hos ſermones tetigiſſe: attamẽ hꝫ
prius Hermotinus clazomenus cãm dicẽdi. Siquidẽ
igit̃ opinãtes ſimilis ipſius bene cãz principiũ exiſten/
tiuz eſſe poſuerũt: ⁊ tale vnde motus exiſtẽtibus ineſt.
Heſiodus Suſpicabit̃ aũt vtiq; aliquis Heſiodũ primũ queſiuiſſe
hmõi: ⁊ vtiq; ſiquis alius amorẽ aut deſideriũ inexiſtẽ/
Dictũ Parmenidis. tibus quaſi principiuz poſuiſſet: ⁊ Parmenides eteniz
hic tentãs monſtrare vniuerſi generationem/ primum
quidez ait deoruz amorez fore ꝓuidentẽ oĩbus. Heſio/
dus vero oĩum primuz chaos fuiſſe: deinde terrã latã ⁊
amorez qui oĩa cõdocet immortalia quaſi necium ſitin/
exiſtentibus cãm que res ipſas moueat vt ↄgreget. His
quidez igitur quõ oporteat diſtribuere de hoc quis pri/

mus liceat iudicare poſterius. Qm̃ aũt cõtraria bonis
ineſſe videbant̃ in natura: ⁊ nõ ſolũ ordinatio ⁊ bonuz:
ſed inordinatio ⁊ turpe ⁊ plura mala melioribus ⁊ pra Alia lr̃a turpia ⁊ honeſtis.
ua bonis: ſic alius aliqs amorẽ introduxit ⁊ litẽ: ſingula
ſingulorũ cãm horũ. ſiquis eniz aſſequat̃ ⁊ accipiat ad
intellectũ ⁊ nõ ad que balbutit dicẽs Emp. inueniet amo
rem quidẽ cauſam eſſe bonorum: litem vero maloruz.
q̃re ſiqs dixerit quodãmodo dicere Empedoclẽ bonũ
⁊ malũ principia forſan bene dicet ſi bonoꝝ oĩuz ei bo/
num eſt cã/ ⁊ maloꝝ malũ. iſti qdez igit̃ ſicut diximus ⁊
vſq; ad hoc duas cãs tetigerũt: q̃s in phyſicis determi/
nauimus mãm qdez: ⁊ id vñ motus principiũ obſcure
quidẽ ⁊ nõ manifeſte. Sed qualr̃ in bellis inerudití fa
ciunt: etenim illis circũducti ſepe bonas plagas faciũt.
at nec illi ex ſciẽtia: nec iſti ſunt aſſimilati ſciẽtibus dice/
re qḋ dicũt. his eniz fere vſi vident̃ nihil niſi paruz. Ana
goras aũt artificialiter vtitur ad mundi gñationẽ intel/
lectu: nã qñ dubitat que cauſa ex neccitate ineſt: tũc tra
dit ipſuz: in aliis v̊o oĩa magis cauſat̃ eoꝝ que fiunt q̃ȝ
intellectũ. Empe. plus quidẽ vtit̃ cauſis: ſꝫ tñ nec ſuffi/
ciẽter: nec in his inuenit̃ qḋ ↄfeſſuz eſt. a multis igit̃ ar/
guitur in locis apud ipſuz amor diſgregat: lis aũt cõgre
gat: naz cũ in elemẽta quidẽ ipm eſſe a lite diſtrahit̃: tũc
ignis in vnũ ⁊ elemẽtoꝝ alioꝝ ſingula cõcernunt̃. cum
aũt iterũ in vnuz ab amore cõueniunt: neceſſe eſt rurſuz
vt ex ſingulis ꝑticulares ſecernant̃. Empedocles qui/
dem igit̃ preter priores prius hãc cauſaz diuidẽs indu/
xit nõ vnũ faciẽs motus ꝓncipiũ: ſꝫ diuerſa ⁊ ↄ̃ria. Am/
plius aũt que in materie ſpecie dicunt̃ elemẽta q̃ttuor:
primus dixit. non tñ vtit̃ q̃ttuor: ſꝫ vt duobus exiſtenti/
bus ſolũ igne quidẽ ſm ſe: oppoſitis vero quaſi vna nã
terra ⁊ aere ⁊ aqua. ſumet aũt vtiq; aliqs id ſpeculãs ex
verſibus. hic quidem igitur ſicut diximus ſic ⁊ tot dixit
principia. ¶ Leucippus vero ⁊ collega eius Democri/ Leucippi ⁊ Democ. opinio.
tus elementa quidẽ plenum ⁊ inane dicunt eſſe dicẽtes

velut.hoc quidē ens:illud vero nō ens.hoꝝū aūt:plenū
quidē ⁊ ſolidū ens:inane quidē nō ens:ꝓpter qd̄ ⁊ nihil
magis ens nō ente:aut eſſe dicūt:q: nec inane coꝛpoꝛe.
cās aūt entiū hec vt mām. Et queadmodū qui vnuȝ fa-
ciunt ſubiectā ſubſtantiā alia paſſionib⁹ eius generant:
rarū ⁊ ſpiſſum pꝛincipia paſſionū ponētes:eodeȝ modo
⁊ hi dictas cās alioꝝ dicūt eſſe:has vero tres dicūt eſſe:
figurā:oꝛdinem:⁊ poſitionē. Differre enim aiunt ens:⁊
rythmo:⁊ dyathigi:⁊ tropi ſolū.hoꝛū autē rythm⁹ figu
ra eſt:⁊ dyathigi eſt oꝛdo:⁊ tropi poſitio.differt eniȝ.a.
a.b.figura.an aūt a.na.oꝛdine.ȝ.aūt ab.n.poſitiōe. De
motu vero vñ ⁊ quō ineſt exiſtētib⁹ ⁊ hi alijs:⁊ ſilr̄ negli
genter dimiſerūt. De duabus quideȝ igit̄ cauſis vt dixi/
mus intm̄ videt̄ queſitū eſſe pꝛius. ¶ In his aūt ⁊ ante
hoc vocati pythagoꝛici mathematica tangentes.pꝛimi
aūt ꝓduxerūt:⁊ in eis nutriti hoꝛū pꝛincipia eſſe oīa pu
tauerūt.hoꝛū aūt qm̄ numeri natura ſunt pꝛimi:⁊ in nu/
meris videbant̄ multas ſpeculari ſilitudines:⁊ exiſten
tibus ⁊ factis magis q̄ȝ in igne ⁊ aqua ⁊ terra:q: talis
numeroꝝ quidē paſſio iuſtitia:talis aūt anima ⁊ intelle
ctus:alia vero tp̄s ⁊ alioꝝ vt eſt dicere vnūquodq₃ ſilr̄.
amplius aūt ⁊ harmoniaꝝ in numeris ſpeculātes paſſio
nes ⁊ rōnes:qm̄ ⁊ alia quidē numeris ſm̄ naturā omnē
videbant̄ aſſimilata eſſe. Numeri aūt oēs natura pꝛimi
elemēta numeroꝝ exiſtētiū elemēta cūctoꝝ eē exiſtima/
uerat ⁊ totū celū ⁊ harmoniā eē ⁊ numeꝝ ⁊ q̄cūq₃ habe
bant̄ cōfeſſa mōſtrare:⁊ in numeris ⁊ harmonijs ad celi
paſſiōes ⁊ ad ptes:⁊ ad oꝛnatū totū hoc colligētes ada
ptāt:⁊ ſiqd alicui deficiebat ānectebāt vt ipſis totū ne/
gociū eſſet cōnexū.dico aūt puta qm̄ ꝑfect⁹ denari⁹ eſſe
vr:⁊ oēm cōpꝛehēdere nām numeroꝝ:⁊ q̄ ſm̄ celuȝ fe-
runt̄:decē qdē eſſe dicūt.ſolis aūt nouē exn̄tib⁹ manife
ſtis:ideo antichanā decimā faciūt. De his aūt certi⁹ eſt
a nobis in alijs determinatū. ¶ Sȝ cuius qdē grā ſup/
uenimus hoc eſt vt accipiam⁹ ⁊ de his que pn̄t eſſe pꝛin

cipia:⁊ quō in dictas cadunt cās vident̄:⁊ hi numeruȝ
putare pꝛincipiū eē:⁊ quaſi mām exiſtētib⁹:⁊ quaſi paſ/
ſiōes ⁊ habitus. Numeri vero elemēta par ⁊ impar:⁊
hoꝛū hoc quidē finitū:illud vero infinitū.vnū aūt ex his
vtriſq₃ eſſe:etenim parē ⁊ imparē:numeruȝ aūt ex vno
numeros:ſicut dictū eſt totū celum. Eoꝛūdem aūt alij
decē dicūt eſſe pꝛincipia ſm̄ coꝛrelationē dicta finituȝ ⁊
infinitū:par ⁊ impar:vnū plurale:dextrū ſiniſtrū:maſcu
linū femininū:qeſcēs motū:rectū curuū:lucē tenebꝛas:
bonū maluȝ:lōgi⁹ altera pte quadrāgulare:queadmodū Alcmeō cro
Alcmeon crotoniates ſuſcipe exiſtimat̄:aut hic ab illis: toniates.
aut illi ab hoc hunc ſermonē accepērūt.eteniȝ fuit etate
Alcmeon ſene exiſtēte Pythagoꝛa.his vero cōſilr̄ enu
merauit.nam ait eſſe duo multas humanoꝛuȝ dicēs con
trarietates:nō ſicut hi determinatas:ſȝ quaſcūq₃:vt albū
nigrū:dulce amarū:bonum maluȝ:magnū paruum:hic
quidē indeterminate ꝓiecit de ceteris. ¶ Pythagoꝛici
vero ⁊ quot ⁊ que cōtrarietates enūciarunt.ab his ergo
ambob⁹ tm̄ eſt accipere:q: ꝯ̄ria ſunt exiſtētiū pꝛincipia:
quot vero ab alijs:⁊ que hec ſint:qualr̄ tn̄ ad dictas cās
cōuenit adducere:plane quidē nō eſt dearticulatū ab il
lis.vident̄ autem in materie ſpecie elemēta oꝛdinare.ex
his eniȝ vt ex eis que inſunt conſtitui ⁊ plaſmari dicūt
ſubſtātiā. Antiquoꝝ quidē igit̄ elemēta nature plura di
centiū:ex his ſufficiens eſt itellectui ſpeculari. Sunt aūt
aliqui qui de omni quaſi vna exiſtente natura enūciaue/
runt.modo vero nō eodē omnes:neq₃ ipſius bene:neq₃
ſm̄ naturā.ad pꝛeſentē quidem igitur cauſaruȝ perſcru
tationē nullatenus congruit de ipſis ſermo:non eniȝ vt
philoſophoꝛū quidā qui vnuȝ poſuerunt ipſum eē ens:
tamen generāt ex materia quaſi ex vno:ſed alio dicunt
hi modo.illi namq₃ motuȝ apponunt ipſum eſſe generā
tes:hi vero īmobile dicunt eſſe:attamen tm̄ cōueniens
eſt pꝛeſenti ſpeculationi. Parmenides quidē eniȝ videt̄
vnum ſm̄ rōnem tangere. Meliſſus vero ipm̄ ſm̄ ma,

teriā: quare ⁊ hic quidē infinitū: ille vero infinitū id ait eſſe. Xenophanes vero primꝰ horū vnū dixit. Parme/nides eni; q huiꝰ dr̄ diſcipulus nihil explanauit: neq; đ natura horū neuter viſus eſt tāgere: ſ; ad totū celu; re/ſpiciēs ipm̄ vnū dicit eſſe deū. Hi qdē ſicut diximꝰ pter/mittēdi ſunt ad pn̄tē inqſitionē: duo qdē ⁊ penitꝰ tanq; exn̄tes parum agreſtiores. Xenophanes ⁊ Melliſſus. Parmenides autē nihil vidēs viſus eſt dicere: na; pre ter ens nihil dignat̄ eſſe ex neceſſitate ens opinat̄ eſſe vnū: ⁊ aliud nihil: đ quo manifeſtiꝰ in phyſicis diximꝰ: coactꝰ vero apparētia ſeq: ⁊ vnū qdē ſ;m rōnē: plura vo ſm ſenſu; opinās eē duas cās ⁊ duo pricipia. Rurſus ponit calidū ⁊ frigidū: vt ignē ⁊ terrā dicēs. horū aute; qm̄ ſm ens calidū ordinat: alterū vero ſm nō ens.

Ex dictis quidē igit̄ de rōni cōſentiētibꝰ iā ſapiētibꝰ hoc accepimꝰ: a primis qdē prin/cipium eſſe corporeū: aqua nāq; ⁊ ignis ⁊ ſimilia corpora ſunt: ⁊ ab his quidē vnū: ab illis vero plura principia corpea: vtriſq; tn̄ hec nihil mãe ſpecie ponētibus ⁊ cū hac illam vnde mo tus: ⁊ hanc ab his quidē vnā: ab illis vero duas.

¶ Poſuerunt principium cuiuſlibet ſpeciei corporum vnu; quaſi ſpēs materie. quidā autē poſuerunt iſtā cām ⁊ cōiunxerunt illud ex quo fit motus: ⁊ quidā poſuerūt iſta duo: ⁊ quidam vnum.

1 Quia antiq primi nāles cōueniunt in hoc ꝙ principiū oīum ge/nerabiliū eſt vnū quattuor elemētoꝝ: ⁊ quidā ponūt ipm̄ ignē: ⁊ quidā aerē: ⁊ quidā aquā. pter terrā niſi ponētes leges. ¶ B. deꝰ ipſis narrādo poſuerūt principiū ⁊c̄. i. antiq vero poſuerūt princi/pium vnū ex qualibet ſpecierū corporū ſimpliciū. ſ. q: quida; poſue/runt ignē: quidā aquā: quidā aerē. ¶ Et dixit quaſi ſpēs mãe: q: mā eſt ī potētia: iſta aūt in actu: ⁊ q: mā a in rei vītate nō generat̄ neq; corrūpit̄: iſta aūt ſunt gnābilia ⁊ corruptibilia: ⁊ iſti nō pceperunt de cauſis niſi mālem. ¶ B. d. quidā aūt poſuerūt ⁊c̄. i. quidam aūt dixe runt cām mālem eſſe: ⁊ addiderūt cām mouentē ⁊ agentē: ⁊ iſtorum quidā ponunt iſtam cām eſſe vnam: ⁊ quidam duas.

¶ Igitur vſq; ad italicos ⁊ abſq; illis mediocrius dixe runt alij de ipſis: attamen vt diximus duabꝰ ſunt cauſis

Oēs antiq poſuerūt aliqđ elemētū ꝓ principio excepta terra pter ponētes leges Idē. j. t. c. 12. ⁊ 14. iō prio de aīa. tex. cō. 32. a Mā ī rei vitate neq gnāt neq corrūpit. Idē p ph. 82. ſ; vide oppoſitū p ph. cō. 60.

vſi: ⁊ harum alteram: hi quidem vnam: illi vero duas fa ciunt: illam vnde motus.

¶ Uſq; ad tempus italoru; ⁊ locuti ſunt de iſtis alij mo dicum: ſed ſicut dixi qui ponunt cauſas duas diuerſant̄ in alia cauſa. quidā enim dicunt ipſam eſſe vnam: ⁊ qui/dam duas. ſ. illud ex quo fit motus.

¶ Pōt intelligi per hoc qđ. d. vſq; ad tēpus italorū ꝙ hi ſciuerūt has duas cās. ſ. mãle; ⁊ agēte;. B. d. ⁊ locuti fuerūt de iſta alij modicu;. ſ. de cauſa formali: narrauit eni; hoc in alio tractatu de Empe. ſ. ꝙ vole/bat demonſtrare quid eſt os: ⁊ quid eſt caro: ſed non ꝑpalauit ꝙ for/ma rei debet eſſe principiu; aliud a ſex principijs. ſ. quattuor elemen/tis ⁊ lite ⁊ amicitia que ipſe ponebat. B. d. ſed ſicut dixit ⁊c̄. ⁊ innuit Anaxa. qui ponebat intellectum eſſe motorem tm̄. ⁊ Empe. qui pone/bat duos motores. ſ. amicitiam ⁊ litem. 2

¶ Pythagorici vero duo quidem principia faciunt ſm eundem modū: tm̄ autē addiderunt ꝙ ⁊ propriū eorum eſt: q: finitū ⁊ infinitū ⁊ vnū nō aliquas alias putauerūt etiā naturas vt igne;/ aut terrā aut aliud aliquid tale: ſ; infinitū ipm̄ ⁊ vnū horū eſſe ſubſtantiā de quibꝰ predicā tur: quapp ⁊ numero eſſe ſubſtantiā omniu;.

¶ Pythagorici autē dixerunt duo pncipia eſſe ſm hūc modū: ⁊ eſt illud qđ declaratū fuit eis: ⁊ eſt ꝓprium eis dicere finē: ⁊ vnu; ⁊ infinitū: ⁊ nō ſunt aſſueti aliud ap/pellare naturā. U. g. ignem ⁊ terrā ⁊ ſ'lia: ſed ipſum infi nitum ⁊ vnum eſt ſubſtantia: ⁊ ex iſtis ea que ponunt ⁊ numerant in greco album.

¶ B. Pythagorici aūt conueniunt cum naturalibus in hoc ꝙ dicunt ꝙ principia ſunt duo: ſed ſm modū qui apparuit eis non ſm modu; qui apparuit naturalibus. ¶ Et cum. d. hoc in quo conueniūt he due ſecte. d. ꝙ eſt ꝓpriu; pythagoricis. ⁊. d. ⁊ eſt ꝓprium eis dicere ⁊c̄. i. pythagorici ponūt hec duo pricipia. Unū aūt eoꝝ finē ⁊ vnū q̄ ſigni ficant eandē intētionē apud eos. Scđ; aūt pricipiū ponūt infinitū. Et hec duo ſm iſtos ſunt ſm mãm ⁊ formā: non ſm mãm ⁊ agēs ſicut erāt apud antiqs nāles. ¶ B. d. ⁊ nō ſunt aſſueti appellare ⁊c̄. i. ⁊ iſti hoīes cū hoc ꝙ ponūt hec duo pricipia cōia oībꝰ nālibꝰ nō ponūt pri cipiū nāle rebꝰ nālibꝰ: ſicut fecerūt nāles de hoc ꝙ ponūt principiū na turale rerū nāliū. U. g. ignē ⁊ terrā: ⁊ innuit p hoc diminutionē earum cu; nō poſuerūt rerum nālium principiū naturale. Non enim poſue/runt hec duo principia niſi ſm ꝙ opinabant̄ illa eſſe pncipia rerū: ⁊ ꝙ numerꝰ eſt ſb̄a rerū nāliū: ⁊ ꝙ principia ſb̄e ſunt ſb̄e: ⁊ hoc intendebat̄ cum. d. ⁊ ipm̄ infinitū: ⁊ vnū eſt ſb̄a. i. ſed nō poſuerunt ipſum infini/tum: ⁊ ipſum vnu; principiū entiū niſi ſm ꝙ eſt ſubſtantie: ⁊ ſm hec 3

duo principia: ſunt etiā ſbe: q2 ſunt pͥcipiū numeri qui eſt ſba entiū: principiū enim ſbe oꝫ eſſe ſba. ℭ B.d. Sꝫ ex iſtis ⁊c̃. i. ex iſtis duobus principijs poſuerunt entia que dicunt eſſe numeruꝫ. i. cū exiſtimauerunt entia eſſe numeruꝫ: ⁊ ꝙ principia numeri ſunt vnum ⁊ multum: dixerunt ꝙ hec duo principia ſunt entium.

ℭ De his igit̃ ſm̃ hūc enūciauerūt modū: ⁊ de eo qd̃ qd̃ quid eſt dicere ⁊ diffinire ceperūt: valde aūt ſimplr̃ tractauerunt: ſuꝑficialiter aūt diffinierūt: ⁊ cui prio inerat terminus dict⁹ hoc eſſe ſubſtātiā rei putauerunt: vt ſi qs exiſtimet rōne ideꝫ eſſe dupluꝫ ⁊ dualitatem: eo ꝙ ineſt primo duob⁹ duplū: ſꝫ fortaſſe duplo ⁊ dualitati nō idē eſt eſſe. ſi autē nō multa ipm̃ vnuꝫ erit qd̃ ⁊ illis accidit. de priorib⁹ quidē igit̃ ⁊ alijs tot eſt accipere.

ℭ Et viſi ſunt cōſideratiōe valde ſimplici in diffiniendo manifeſtū: ⁊ primum ens ꝑ diffōnē quā dixerūt. Et hoc eſt qd̃ exiſtimauerūt eſſe ſubſtātiā rei: ſicut hō exiſtimat ꝙ dupluꝫ ⁊ dualitas eſt ideꝫ: q2 dupluꝫ prius eſt dualitate: ſꝫ nō ſm̃ mod ūꝫ quē aliqd eſt duplū ē duo. Si igit̃ nō fuerit ita vnū erit multū. Et hoc eſt qd̃ accidit illis, ⁊ inueniunt̃ de priori ⁊ poſteriori alia talia.

4 ℭ Id eſt. ⁊ cū iſti hoīes. ſ. Pythagorici voluerūt ꝯſiderare de entibus poſuerunt ſuaꝫ cōſideratione in eis: in eo qd̃ eſt valde ſimplex cū diffinierunt primum ens: ⁊ illud qd̃ eſt magis manifeſtum: ⁊ eſt magis dignū in eſſe ⁊ cognitiōe. ſ. ſba ꝑ diffōneꝫ quā dixerunt. ſ. q2 dicunt ipſum eſſe infinitū: ⁊ vnuꝫ: ⁊ numeruꝫ. ℭ B.d. ⁊ hoc eſt qd̃ exiſtimabant ⁊c̃. i. ⁊ hoc qd̃ exiſtimabant ꝙ natura entiū eſt natura numeri: q2 numeri predicant̃ d̃ entibus/ eſt ſicut exiſtimatio eoꝝ qui exiſtimāt duplū ⁊ dualitatē eſſe ideꝫ. i. eiuſdē nāe: q2 duplū eſt vlius dualitate: ⁊ prius ea naturalr̃: qd̃ deſcribit̃ ſic: qd̃ cū aufert̃: aufert̃ aliud: ⁊ non econuerſo: ⁊ cuꝫ aliud eſt erit illud. ℭ B.d. ſed non ſm̃ modum. i. ſed non ſm̃ modū ſꝫ quē aliqd eſt duplū eſt duo. i. ꝙ cū de aliquo aliqua plura vno predicant̃: nō eſt nece vt eodeꝫ modo predicent̃ de eo: neqꝫ vt predicatū demōſtret ſbaꝫ illius. ℭ B.d. ſi igit̃ nō fuerit ſic erit vnū multum. i. ſi igit̃ nā poſterioris non fuerit alia a natura prioris: tunc natura vnius ⁊ nā pluris erūt eadeꝫ: ⁊ intēdebat per hoc ꝙ ſi entia eſſent numeri: q2 numerus eſt prior entibus: tunc plus eſſet vnum: ⁊ vnuꝫ plus. ℭ B.d. ⁊ hoc eſt qd̃ accidit illis. i. ⁊ impoſſibile accidēs dicentibus entia eſſe numerū eſt ſicut impoſſibile accñs opinātib⁹ eē vnū plus. i. ꝙ ꝯtraria ſunt vnū: q2 ſunt in vno. B.d. ⁊ inueniunt̃ de priori ⁊ poſteriori alia talia. i. ⁊ multa alia talia ſunt priora ſenſibilibus hoc mō prioritatis ſicut eſt numerus. Q2 igit̃ fecerūt numerū eē ſbaꝫ ſine illis alijs prioribus nālibus: ⁊ oīa iſta reducunt̃ ad hoc qd̃ prius ſꝫ diffōneꝫ nō oꝫ eſſe prius nā ſm̃ eſſe: ⁊ hoc magis declarabit̃ in tractatib⁹ ſbe.

Prius naturalr̃ deſcribit̃ ſic: ꝙ cū aufert̃: auferet̃ aliud ⁊ non econtra. Idē. 5. meta. ca. de priori. ⁊. 8. phy. cō. 35. ⁊ que ibi.

ℭ Poſt

ℭ Poſt dictas vero phias Platonis ſuꝑuenit negociū: in multis quidē hos ſequēs aliaꝫ vero preter Italicorū phiaꝫ hñs. naꝫ ex nouo conſentiens Cratyli ⁊ Heracliti opinionibus ſenſibilibus omnibus ſemper defluentibus: ⁊ ſcia de eis non exiſtente hoc quidem ⁊ poſterius ita ſuſcepit. Socrate vero circa moralia negociante: ⁊ de tota natura nihil.

Socrates circa moralia negociatus eſt: ⁊ circa naturalia nihil.

ℭ Et poſt hoc qd̃ dcm̄ fuit de modis phie inuenta fuit phia Platōis: ⁊ ſequebat̃ illos in multitudine. in vnitatibus aūt erat ſm̃ opinioneꝫ Italoruꝫ. ⁊ primus qui cōtingit poſt Demo. fuit opinio herculeoruꝫ. ſ. ꝙ oīa entia ſunt ſemꝑ in fluxu: ⁊ ꝙ nulla eſt ī eis ſcia. iſtas igitur opīones ſm̃ hoc accepim⁹ in poſtremo. Socrates aūt locutus fuit in moralibus: ⁊ nihil dixit de natura.

ℭ B. ⁊ poſtꝙ inuēti fuerūt iſti modi phie. ſ. pythagoricoꝝ: ⁊ vlr̃ qui ponebāt mathematica ꝓncipia entiuꝫ ⁊ nāliuꝫ. ſ. Anaxagore: ⁊ Empedoclis: ⁊ Democriti inuenta fuit phia Platonis. ⁊. d. ꝙ ꝯſequebat̃ illam in multitudine. i. ꝙ Plato cōſequebat̃ in plurib⁹ ſuis opinionibus opinionē pythagoricoꝝ: ⁊ in paucior ib⁹ opinionē Italoꝝ: ⁊ fuerunt ꝑmi nāles in Italia. ſ. Anaxa. ⁊ Empe. ⁊ Demo. ℭ Et. d. ꝙ Plato ſequebat̃ in maiori pte phie ſue eos qui ponebāt mathematica cās reruꝫ ſenſibiliū: q2 Plato dicebat formas eē: ⁊ opinabat̃ nām formarum: ⁊ numeri nām eſſe eandē: vt declaratū erit in tractatib⁹ ſbe: ⁊ opinabat̃ ꝙ. iiij. elemēta ſunt cōpoſita ex ſuꝑficieb⁹ equaliū laterū ⁊ anguloꝝ: ⁊ ſunt qnqꝫ dicta corꝑa in vltimo Euclidis: ⁊ cōſequebant̃ nāles in dicēdo eſſe ꝑmam nām ⁊. iiij. elemēta eſſe. ℭ B.d. ⁊ primuꝫ qd̃ cōtingit poſt Demo. fuit opinio herculeoꝝ qui faciebant dubitare oēs dantes ſe ad phiam/ in illo tpe: ⁊ dicebant ꝙ nulla eſt ſcia. Scia eniꝫ eſt neceſſaria ⁊ ſemꝑ: ⁊ nihil eſt hoc de quo pendeat ſcia: niſi ſenſibilia q̄ ſunt ſemꝑ in trāſmutatiōe: ⁊ cū ſcitū eſt ſemꝑ in tranſmutatione: igitur ⁊ ſciētia ſemꝑ eſt in tranſmutatiōe: ⁊ ſciētia trāſmutata non eſt ſciētia: ergo nulla eſt ſcientia. ℭ B.d. ⁊ iſtas opiniones ⁊c̃. i. iſte igitur opiniones predicte peruenerūt ad nos de cōſiderantibus in phia vſqꝫ nunc. Socrates vero fuit primus eoꝝ qui locuti fuerunt de phia morali: ⁊ nihil addidit eis que dicta fuerint ab antiquis in philoſophia ſpeculatiua.

5 Primi nāles ī Italia fuerūt Ana. Emp. ⁊ Democritus. Plō opinabat̃ nām formaꝝ ⁊ numeri eādem eē. vide pro hoc. 8. met. tex. cō. 10. Rō negātiū ſciaꝫ: ⁊ qualiter in. 4. huius.

ℭ In his tñ vl'e querente: ⁊ de diffōnibus primo intellectū firmāte illū ſuſcipiēs ꝓꝑ tale putauit: q̄ ſi de alijs hꝫ factuꝫ ⁊ nō de ſenſibiliū aliquo. īpoſſibile naqꝫ eſt cōem rōnem eſſe alicui ſenſibiliuꝫ ſemper tranſmutantiuꝫ: ſic itaqꝫ talia quideꝫ entiuꝫ ideas ⁊ ſpēs appellauit: ſenſibi/

lia vero pp hoc: ꝛ ſm hoc dici oīa: nā ſm ꝑticipatōez eē multa vnicoꝝ ſpēbus: ꝑticipatiōe vero ſm nomē tranſmutatū. Pythagorici qdē .n. exñtia dicūt eē numeroꝝ mutatione. Plato vero participatiōe nomē trāſmutās ꝑticipationē tñ aut imitationē q̄ ſit vtiq; ſpēꝝ dimiſerūt in cōi querere. ampli⁹ aūt ꝓter ſenſibilia: ꝛ ſpēs mathematica reꝝ inter media dicit eē. ꝛ dñia a ſenſibilib⁹ qdē: qꝛ ſempiterna ſunt ꝛ īmobilia a ſpēbus: eo ꝙ hec qdem multa quedā ſilr̄ia ſint. ſpēs aūt ipuz vnū vnaqueq; ſolū. qm̄ aūt ſpēs cāe ſunt alijs. Elementa illaꝝ oīum q̄ ſunt elemēta eē putauit. Magnuz igitr̄ ꝛ paruū vt mām eſſe principia. vnū aūt vt ſubſtātiam dixit.

¶ Et hoc fuit dictū qꝛ fuit acceptū ꝙ eē illi uit ad modum eē aliaꝝ reꝝ: ꝛ in ſenſibilib⁹ nō eſt aliq fixū: neq; ēt eſt poſſe vt ſenſibilia habeāt aliquē terminū cōem: cū ſemꝑ ſint ī trāſmutatōe: ꝛ vocauit illa q̄ ſunt entiū eadē formis: oīa āt ſenſibilia dñr ꝑ iſta: ꝛ ꝓpterea multa vniuoca ſunt cōia in ſpē: ſed ipſe addidit equocatōez. Pythagorici vero ſm ſilr̄itudinē dixerūt ꝙ entia ſunt vnuz. Plato vero addidit equocatōez. cōicatio vero aut ſilr̄itudo q̄ eſt inter ſpēs dimiſerūt ꝑſcrutatiōez vlr̄ez de eis: ꝛ nō ꝯdixerūt niſi in ſenſibilib⁹ ꝛ in ſpēbus mathematicis q̄ dicūt eſſe media īter ſenſibilia. ſenſibilia aūt q̄daz ſunt ſemꝑ nō mobilia. ſpecies autez ſunt ea que inueniūtur ad multa: ꝛ ſpecies eſt illud qđ inuenitur cuilibet: ꝛ ſpecies ēt eſt cā aliarum rerum.

G ¶ Quia dubitatio herculeoꝝ mouit Platonez ad dicendū formas eſſe: incepit h̄ declarare quō illud mouit euz ad credendū hoc. ¶ Et d. qꝛ accepit ꝛc. i. ꝛ mouit Platonē ad dicēdum formas eſſe: qꝛ inuenit in vnoquoq; genere ꝛ in vnaquaq; ſpecie ꝙ eſſe iſtius indiuidui in illo eſt ſm moduz eſſe aliorum indiuiduoꝝ in illo genere. ꝛ hoc eſt impoſſibile vt eſſet accidētaliter. Et opinatus fuit ꝙ nihil in ſenſibilibus eſt fixum: ꝛ ꝙ impoſſibile eſſet ēt vt ſenſibilia haberēt diffinitionez in qua cōicarēt cum ſemꝑ ſint in trāſmutatione: ideo opinat⁹ eſt ꝙ intentiones que inueniunꝛ in indiuiduis vniuſcuiuſq; ſpeciei eedez ſunt: ꝛ diffinitiōes rerum ſunt res neceſſarie extra animā: ꝛ vocauit eas formas ꝛ exemplaria. ſ. formas reruz ſenſibiliū: ꝛ exemplaria que aſpicit ſicut artifex inſpicit formas artificiati: ꝛ ſi non: tunc quodlibet eſſet a quolibet: ꝛ nō eſſet ex ſpermate hominis hō ſemper: neq; a ſpermate equi equus ſemper. ¶ Deinde dicit. oīa autē ſenſibilia ꝛc. i. ꝛ opinati ſunt ꝓpter hoc ꝙ oīa ſenſibilia diffiniūturꝛ per iſtā naturā: ꝛ inueniunꝛ per illam: ſicut res a ſuo exemplari. Deinde. d. ꝛ multa vniuoca ꝛc. i. ſed nomina vniuoca ſignificāt de multis reb⁹ eandem cōem intentionē in eis: ꝛ ſm ſermonē in formis non erit hec intentio eadem cōmunis multis: ꝛ ſic fient nomina ſpecieꝝ cōmunia ꝛ nō erit intentio vniuerſalis niſi tantū nomen. ꝛ ideo. d. qꝛ addidit equocationē. ¶ Deinde. d. Pythagoras vero ꝛc. i. pythagorici inducti ad dicēdum entia eſſe numeros per ſimilitudines: qꝛ aſſimilauerunt numeros entibus ꝛ crediderūt eos eſſe entia: ꝛ ideo nō cōtingit eis habere nomē cōmune inter numeros ꝛ entia: neq; fuerunt coacti ad dicēdum nomē in arabico vocatuz nomen equiuocuz cōe in ſpeciebus. Plato aūt addidit nomen cōmune. ¶ Et forte innuit per hoc antiquos opinātes ꝙ cauſe entiū ſunt genera ꝛ vniuerſalia ſicut vnū ꝛ ens. Iſti eniz nō credebāt nomen hoc equocū eſſe: ꝛ ex hoc errauit Parmenides cū non diſtinxit inter hoc nomē ens qđ ſignificat vnū in numero: aut vnuz in genere: ꝛ credidit oē ens eſſe vnū in numero. ¶ Deinde. d. cōicatio autē ꝛ ſimilitudo ꝛc. ꝛ innuit per h̄ Platonem: qm̄ cum fuit perſcrutat⁹ de cōicatione inter indiuidua: debebat perſcrutari de cōiunctione inter ſpecies: ꝛ. d. hoc qꝛ cōtingit ei cuz dixit in vltimis ſpeciebus eſſe formas: dicere hoc in alijs ſpeciebus: ꝛ ſic forme haberent formas: ꝛ ſic in infinitum: aut diceret ꝙ omnes ſpecies ſunt res intellecte exiſtentes in anima: ꝛ non habent eſſe extra animā. ¶ Deinde. d. ſed nō cōtradixerūt niſi in ſenſibilib⁹ ꝛc. i. ꝛ cā in hoc ꝙ cōſiderauerūt de natura ſpērū: ꝛ nō de nā generum: eſt: qꝛ perſcrutatio eoruz fuit ſm cōtradictionē nō ſm perſcrutationē: ideo cum quidam cōtradixerūt herculeoꝝ qōni in ablatione ſciētie a ſenſibilibus dixerunt formas eſſe ꝛ naturā mediaz inter formas ꝛ ſenſibilia vt diſſoluaꝛ ab eis per hunc ſermonē queſtio in vtroq;: ꝛ ſi conſideraſſent in re ſm nāz eius: tunc rñſio eſſet eadē in ſenſibilib⁹ ꝛ mathematicis. ¶ Et qꝛ iſta ꝯtradictio fuit corrupta: icepit dicere cōtradictionē iuſtā contra iſtos: ꝛ. d. ſenſibilia aūt quedā ſunt ꝛc. i. dicere aūt ꝙ ſenſibilia ſemꝑ ſunt ī trāſmutatiōe: ꝯtradicit ſic: qm̄ entia ſenſibilia q̄daz ſunt nō trāſmutabilia eēntialr̄ ſed ꝑmanētia. ſ. forma: ꝛ q̄dam ſunt trāſmutabilia ſemꝑ. ſ. mā: ꝛ hoc qđ. d. ſpēs aūt ſunt illa q̄ inueniunꝛ ꝛc. cōtradicit opponēdo ſermoni de formis: ꝛ opponendo dicētibus ꝙ nulla eſt res in qua cōicant indiuidua niſi nomen tm̄: ꝛ iſti ſunt illi qui deſtruūt ſciam: qm̄ cum manifeſtū eſt de diffinitione ſpeciei ꝙ eſt intētio exiſtēs in pluribus ſm numerū ſm ꝙ vnū qđq; eoꝝ eſt ens: manifeſtū eſt ꝙ forme abſtracte impoſſe eſt vt ſint in ſenſibilibus: ita ꝙ ſint eedē: neduz vt demonſtrēt eēntiaz eoꝝ: ꝛ ſilr̄ apparet ex iſta diffinitiōe ꝙ illa multa de quib⁹ ꝑdicanꝛ ſpēs cōicant in eadē intētione nō in eadez dictione. ¶ D. d. ꝛ ſpēs eſt cā aliarum reꝝ. i. cā ſcie indiuiduoꝝ nō cā indiuiduorum.

Pro declaratione iſtius ꝯñe Platonis. vide. c. 31. ſcptimi huius.

¶ Ex illis. n. ſm ꝑticipationē vnius ſpēs eē numeros: vnū tñ ſbam ꝛ nō aliqd aliud ens dici vnū ꝯſilr̄ pythagoricis: dixit: ꝛ numeros eſſe cās māe ſbe ſilr̄ vt illi.

¶ Et que ſunt ex illis ſ̄m cōicationē ī vno ſunt ſpēs. qui autē dixit: ꝙ vnum eſt ſb̄a ⁊ nihil aliud eſt ens qḋ dicatur eſſe vnum dixit ſermonem propinquū ſermoni pythagoricorum. ſ. ꝙ numeri ſunt cauſe ſubſtantie aliaruꝫ rerum. iſta eniꝫ eſt opinio illorūꝫ.

7 ¶ Forte intēdit facere dr̄iaꝫ inter indiuiduū ⁊ ſpēm: ⁊ cuꝫ dixit: ⁊ q̄ ſunt ex illis inuit indiuidua: ⁊. q. d. intētio aūt vna q̄ eſt in iſtis reb⁹ indiuidualib⁹ ſ̄m ꝙ nō cōicāt in ea: ſed appropriat̄ vnicuiqꝫ eoꝝ eſt vnū indiuiduale: intētio vero vna in qua cōicāt dr̄ ſpēs. ¶ B. d. qui aūt dixit ꝙ vnū eſt ſb̄a: ⁊ nihil aliud ⁊c̄. i. q aūt dixit ꝙ vnuꝫ ī nūero eſt ſb̄a: ⁊ nihil aliud eſt ens de quo dr̄ eē vnū alio mō ab vno ī nūero dixit ꝓpinquū ſermoni pythagoricoꝝ. ¶ Et. d. ꝓpinquū: qꝛ iſti ſunt dicētes ꝑtē eē indiuiſibilē: qꝛ apud iſtos nō eſt ſb̄a ⁊ vnū niſi iſta pars ⁊ iō cōtingūt eis impoſſ̄ia q̄ cōtingūt dicentib⁹ ꝙ ſb̄e reꝝ ſunt vnum: vtraqꝫ. n. ſecta nō pōt dicere quō ex iſtis fit cōicatio: neqꝫ quō iſtud vnum indiuiſibile eſt cā paſſionis ⁊ actiōis ⁊ alteratiōis: qm̄ ſi reciperent tranſmutationē erit cōpoſituꝫ ex materia ⁊ forma: ⁊ oē cōpoſitum ex mā ⁊ forma eſt diuiſibile.

¶ Pro infinito aūt vt vno dualitateꝫ facere: ⁊ infinituꝫ ex magno ⁊ paruo hoc propriuꝫ ipſius eſt. amplius hic quidē numeros preter ſenſibilia: illi vero numeros eſſe dicunt res ipſas: ⁊ mathematica intermedia horum nō ponūt: vnū qdē igit̄ ⁊ numeros ꝑter res facere ⁊ nō vt pythagorici ⁊ ſpēꝝ introductio ꝑꝑ eā q̄ in rōnib⁹ perſcrutationē euēit: priores eiꝫ dialectica nō ꝑticipauerūt. dualitateꝫ aūt facere alteraꝫ nām: qꝛ numeri ex̄ primos nāliter ex ea gnānt̄/ velut ex aliquo ethimagio. i. ſigillo eqdem eꝯrio ꝯtingit. nō. n. rōnabile ita. nunc qdē. n. ex mā multa faciunt: ſpecies vero ſemel generat̄ ſoluꝫ: vr̄ aūt ex vna materia vna menſura.

Priores dialectica non participauerunt.

¶ Et quidā poſuerūt loco infiniti duo ſicut vnitatem: ⁊ qdā poſuerūt infinitū ex magno ⁊ ꝑuo: ⁊ hoc eſt ꝓpriū: ⁊ quidā poſuerūt numerū ex ſenſibilib⁹: ⁊ qdā dixerunt ꝙ iſte res ſunt vnū: ⁊ nō ponūt mathematica inter iſta. q aūt poſuerūt vnū: ⁊ numeros alia a reb⁹: ⁊ nō ſicut fecerūt pythagorici venerūt ad ſpēs ꝑ ꝑſcrutatiōes de diffinitionib⁹: ⁊ nō habuerūt ꝑmi antiq artē diffōnis. q aūt fecit nām ſcd̄am aliā: qꝛ nūeri ſunt alij a ꝑncipijs gn̄ant̄ ex eis gn̄atiōe nāli: ſicut res gn̄atur a ſuo exēplari. que

aūt accidūt ei ſunt ecōtrario. dicere igitur qꝛ iſta ſunt ex mā currit recto in greco album.

¶ Dixit. ꝙ illi qui poſuerūt duo ꝑncipia: vnū. ſ. ⁊ infinitū: qdā poſuerunt finitū gnāri a dualitate: ⁊ nō poſuerūt dualitatē ꝯtrariā ſic̄ illi q poſuerūt eā ex magno ⁊ paruo: ⁊ hoc intēdebat cū. d. ſicut vnitatē vel ſicut dualitatē. ¶ B. d. ⁊ qdā poſuerūt cāꝫ infiniti magnū ⁊ ꝑuū: ⁊ hoc eſt ꝓpriū. i. ⁊ qdā poſuerūt cām infiniti dualitatē q̄ eſt magnū ⁊ paruū q̄ ꝓcedūt in magnitudinib⁹ in infinitū: ⁊. d. ⁊ hoc eſt ꝓpriū. qꝛ iſti poſuerūt pricipia tria: vt antiq cōtraria. ſ. magnuꝫ ⁊ paruuꝫ: ⁊ ſb̄m recipiēs qḋ eſt vnū. Qui aūt poſuerūt principia vnū ⁊ infinituꝫ generāt ex dualitate nō poſuerūt ꝯtrarijs. ſ. vnū ⁊ īfinitū aliqḋ ſb̄m. ¶ B. d. ⁊ quidā poſuerūt ⁊c̄. i. ⁊ iſtoꝝ dicētiuꝫ. ſ. ꝙ principia ſunt numeri: quidā ēt poſuerūt numeros ex ſenſibilib⁹. i. formas ſenſibiliū: ⁊ iſti ſunt dicētes formas ⁊ numeros: ⁊ qdaꝫ ēt dicūt ꝙ ſenſibilia ſunt ipſi numeri: ⁊ ſunt pythagorici. Et qꝛ qdā dicētiū formas eē ponūt numeros: ⁊ vr̄ ſb̄m mathematicoꝝ naturas medias inter formas: ⁊ ſenſibilia: ⁊ pythagorici neutrū dicūt: ſed dicūt ꝙ ex numeris cōponunt̄ entia. d. ⁊ nō ponūt mathematica inter iſta. ¶ Et forte inuit dicentes numeros eē formas. Iſte. n. ſunt due ſecte: quidā. n. dicūt ꝙ numeri ⁊ forme ſunt eiuſdeꝫ nature: ⁊ qdam dicūt ꝙ nā numeroꝝ eſt alia a nā formaꝝ. ⁊ ꝙ eſt nā media inter formas ⁊ ſenſibilia vt habet̄ in. 3. iſtius libri. ¶ B. d. qui aūt poſuerūt vnū ⁊ numeros ⁊c̄. i. q autē poſuerūt vnū ⁊ numeros eē ꝑtes reꝝ ſenſibiliū: ⁊ nō dixerūt ꝙ numerus eſt ipſa entia ſicut dixerūt pythagorici. ſ. partem formalē venerunt ad dicendum formas ⁊ ad dicendum eas eſſe numeros per perſcrutationeꝫ de natura diffinitionuꝫ. ſ. vnde venerunt forme in eis ⁊ res diffinite extra aīam ſunt trāſmutabiles: quapp neceſſe fuit apud eos ponere ſb̄m diffinitionuꝫ: aut ipſas diffinitiōes formas eſſe: ⁊ ꝑꝑ hoc qꝛ forme ſunt apud nos cōiuncte cū materijs: iudicauerunt ꝙ nā eaꝝ nō eſt alia a nā numeri. Forme eniꝫ ſi ſint: impoſſ̄e eſt vt nā eaꝝ ſit alia a nā numeri. ¶ B. d. qui aūt poſuit aliam nām dualeꝫ. i. qui aūt poſuit dualitatē que eſt ex nā materie: nō ex nā forme: qꝛ ex ea generant̄ numeri ꝑtes: nō gnātione nāli ſicut res generant̄ a ſuo exemplari: ⁊ ꝙ eſt cā infiniti recte dixerunt: qm̄ ſi hoc eſſet accidēs dualitati nō ſemꝑ inueniret̄ ei iſta actio. Qḋ enim inuenit̄ in aliqua re accidentaliter eſt ecōtrario. ſ. ꝙ raro inuenit̄: ⁊ hoc intēdebat cū dixit, que aūt accidunt ei ſunt econtrario.

¶ Specieꝫ aūt quaꝫ inducit vnus exn̄s multa facit: ſil̄r quoqꝫ ſic ſe habet maſculus ad feminaꝫ: hec aūt ab vno impletur coitu: maſculus vero multas implet: quāuis hec imitationes principioꝝ illoꝝ ſunt. Plato qdeꝫ igit̄ de queſitis ita diffinit, Palam igit̄ ex dictis: qꝛ duabus cauſis ſolū eſt vſus ipſa q̄ eſt eius qḋquid eſt ⁊ ipſa mā. ſpēs eniꝫ eius qḋqd eſt cā ſunt alijs: ſpēbus vero vnū: ⁊ que mā ſb̄ta de qua ſpēs hec qdē in ſenſibilibus: hec

Qḋ accn̄taliter inuenit̄ alicui raro inuenit̄. Vi. de. 2. phyſi. cō. 48.

aũt in ſpẽbus. vnũ vero in ſpẽbus dicit: q2 hec dualitas
ẽ magnũ ⁊ paruũ. ampli⁹ bene ⁊ male cãm dedit elemẽ
tis ſingulis. ſingulare quidẽ magis dicim⁹ priores inue
ſtigare quoſdaꝫ pħoꝝ vt Empe. ⁊ Anaxa.

¶ Et ſpẽs diuerſantur in hoc qđ eſt vnuꝫ: ⁊ facit multi/
tudinẽ eſſe ſimiliter maſculus ex quo fit multitudo. iſta
igit ſunt exempla ⁊ ſimilia principiorũ que illi dicebãt.
Plato autẽ diffinit ea ſm hunc modum in ſuo libro de
q̃onibus. ⁊ manifeſtuꝫ eſt ex illo qđ dixit: ꝙ ipſe nõ vte/
batur niſi duabus cãis. ſ. q̃ditate rei ⁊ ea que eſt ſꝫ mãꝫ.
ſpẽs eiꝫ ſunt cãe q̃ditatis aliaꝝ rerũ. Spẽs eiꝫ ſunt vnũ
⁊ illud qđ eſt mã ſbta in qua ſunt ſpẽs: ⁊ quedã dñr eẽ
in ſpẽ. quiditatis eniꝫ dualitatis eſt magnum ⁊ paruũ:
⁊ etiaꝫ dedit ꝙ cauſa in bono ⁊ laudabili ſunt elementa
vnũquodqꝫ eoruꝫ ceteris: ⁊ ſunt ea de quibus dixim⁹ ꝙ
perſcrutatio cecidit in principijs.

9 ¶ Dixit. ꝙ ſpẽs diuerſant ⁊c̃. ita cecidit abſciſſum de libro grecor ⁊
eſt vna ſignificationũ quã dicebãt dicẽtes formas eſſe faciẽtes indi/
uidua: q2 mã reruꝫ aſſimilat nature maſculi qui facit multitudinem.
Et q2 iſta ſignificatio ẽt fuit vna multaꝝ que ceciderũt a libro. d. igĩ
tur iſta ſunt exempla ⁊ ſilia principioꝝ. i. iſte igitur cõſimilitudines
ſunt quas inuenerũt inter ſpẽs ⁊ vera principia ex q̃bus exiſtimaue/
runt ꝙ ſpẽs ſunt ꝑncipia. Plato a vero diffinit ſpẽs ꝙ ſunt ꝑncipia
ſm formã ⁊ ſm agens. Et ẽt eſt manifeſtũ ꝙ poſuit quiditates rerũ ⁊
diffõnes eaꝝ formas reꝝ: ⁊ poſuit mãm res in q̃bus ſunt forme. D. d.
ſpecies eniꝫ ſunt. ſ. forme ſunt apud ipſuꝫ quiditas aliarũ rerum que
nõ ſunt forme. ¶ D. d. ſpẽs vero eſt vnũ ⁊c̃. i. ſpẽs autẽ que vere dñr
ſunt illud qđ cõgregat ex forma vli ⁊ mã. V. g. ꝙ ſpẽs hoĩs nõ eſt for/
ma eius tm̃ ſm ꝙ intendebat Plato: ſed cõgregatũ ex mã ⁊ forma.
¶ D. d. ⁊ quedã dñr eſſe in ſpẽbus ⁊c̃. i. ⁊ ſignũ ꝙ forme nõ ſunt ſpẽs
eſt ꝙ quiditas rei que eſt forma eſt in ſpẽ ſm ꝙ eſt ps eius ſicut duali
tas: qm̃ quiditas eius apud dicentes eaꝫ eſſe principiũ eſt magnum
⁊ paruũ: ⁊ magnũ ⁊ paruũ ſunt alia a dualitate. ¶ Deinde. d. ⁊ etiã
dedit ⁊c̃. i. ⁊ ſignuꝫ ꝙ ipſe dicit mãm ⁊ formam eſt q2 dedit cãm boni
⁊ laudabilis ⁊ ẽt ſuorum oppoſitoꝝ: ⁊ ħ nõ eſt niſi materia ⁊ forma.
¶ D. d. vnũquodqꝫ eorũ ceteris. i. q2 ipſe dedit cãm reꝝ ceterarũ ap
parentiũ in entib⁹ de laudabili ⁊ bono ſm vtrũqꝫ elemẽtorũ que po
ſuit. ſ. mãm ⁊ formã. D. expoſuit que ſunt illa alia cetera: ⁊. d. ⁊ ſunt
ea de quib⁹ diximus ⁊c̃. i. ⁊ iſta ſunt res poſteriores que apparent in
entibus: ⁊ ſunt ea quoꝝ cauſe ſunt dande per principia ⁊ vt ꝑncipia
verificent ꝑ hoc. d. hoc. Quia apud q̃onem principioꝝ querenduꝫ
eſt vt ſint cõuenĩẽtia oĩbus apparẽtib⁹ ĩ exiſtẽtib⁹: qm̃ tunc vñr eẽ
vera: ⁊ hoc non demonſtrat neceſſario ea eſſe principia: donec res

a Plo diffi/
nit ſpẽs ꝙ
ſunt princi/
pia ſꝫ formaꝫ
⁊ ſm agẽs.
vide. 2. d̃ ge
nera. cõ. 52.

Spẽs hoĩs
nõ eſt forma
ei⁹ tm̃: vt i/
tẽdebat pla
to: ſed ꝯgre
gatũ ex mã
⁊ forma: ſed
vide oppm̃
7. me. c. 21.

Cõditio re/
q̃ſita apud
q̃onẽ ꝑnci/
pioꝝ.

manifeſte ſignificent ea. ſ. ꝙ quando poſteriora ſignificant priora:
tunc verificabunt ꝙ ſunt principia eoꝝ.
¶ Quod ſequit nõ inueni in aliquo volumine: nec hr̃ in trãſlatiõe
arabica textus q̃ huic corñdeat: neqꝫ ẽt cõmentũ: ſꝫ q2 ĩuenit in trã
ſlatione Joãnis Argyropili bizãtij: cuius auctoritas apud latinos
⁊ grecos nõ vulgaris eſt: ideo inſerendũ fore exiſtimaui.

¶ Breuibus igit ſummatimqꝫ narrauimus: quinaꝫ ⁊
quo pacto de principijs veritateqꝫ dixerũt. Verũtñ tm̃
ex his habemus: neminẽ inquã de ꝑncipio cauſaqꝫ dicẽ
tiũ: ꝑter ea que in hiſce: q̃ de nã ſunt a nobis determina
ta dixiſſe: ſed oẽs obſcure quidẽ illa tñ tetigiſſe videri.
¶ Quidã eñi vt mãm principiũ dicũt: ſiue vnũ ſiue plu
ra ſupponãt: ⁊ ſiue corpus ſiue incorporeũ idipſum po
nãt: veluti Plato quidẽ magnũ dicẽs ac paruũ: Italici
aũt infinitũ. Empe. vero ignẽ terram aerẽ atqꝫ aquã: ⁊
Anaxag. eoꝝ que ſunt ſiſium partiũ infinitionẽ. Hi igit
oẽs talẽ cauſaꝫ tetigerũt: ⁊ inſuper qui aerẽ aut ignẽ aut
aquã: aut igne q̃dẽ dẽſius: aere vero ſubtilius poſuere.
Sunt eñi q primũ elementũ tale eſſe dixerũt: atqꝫ hi ſo
lum hãc cãm tetigere. Quidã aũt ⁊ eam vñ eſt ꝑncipiũ
motus: vt qui cõcordiã diſcordiãue vel mentẽ vel cupi
dinẽ principiũ faciũt. Quiditatẽ vero ſubſtãtiãue dilu
cide quidẽ nemo reddidit. Maxime vero ij dicũt qui
formas ponũt. Neqꝫ eñi vt mãm ſenſibiliũ: neqꝫ vt cãm
vñ eſt ꝑncipiũ motus formas ipſas: ⁊ ea q̃ ſunt in for/
mis eſſe exiſtimãt: imobilitatis eñi cãm magis ⁊ vtres
ſint ingrere formas inquiũt eſſe: ſꝫ quiditatẽ forme qui/
dem ceteroꝝ cuiqꝫ preſtẽt: ipm̃ aũt vnũ formis: id vero
gr̃a cuius actiões mutatiões motuſqꝫ fiũt: aliquo q̃deꝫ
modo cãm eſſe dicũt. Sic aũt non dicũt: nec eo modo
quo ſua nã flagitat: qui nãqꝫ mentẽ aut cõcordiaꝫ dicũt:
vt bonũ q̃dẽ haſce cãs ponũt: non tñ vt hoꝝ gr̃a quicqꝫ
ſit eoꝝ que ſunt: aut fiat. Sꝫ vt ab his hoꝝ ꝓfluant mo/
tus. Siĺr ⁊ ij q ⁊ id qđ eſt aut ipm̃ vnũ talẽ nãꝫ inquiũt
eſſe. Cãm quidẽ illđ eẽ ſbe: non tñ huiuſce gr̃a eſſe vel
fieri dicũt. Quare partiꝫ dicũt: partiꝫ nõ dicũt ipſuꝫ bo/
num cãm eſſe: nõ eñi ſimplĩr: ſꝫ per accidẽs dicũt.

¶ Quod quidē igiť recte determinatū eſt de cauſis: ⁊ quot ⁊ q̄ nobis teſtimoniū ꝓbere videnť: ⁊ hi oēs aliaȝ cāȝ tāgere nō valētes. Adhuc aūt q̄ querēda ſunt principia: aut ſic oīa: aut hoꝝ aliquo modo.

¶ Et vr̄ ꝙ oēs iſti teſtanť nobis; q̄ nō pn̄t addere aliā cauſam. Et cū hoc manifeſtū eſt ꝙ ꝑſcrutatio cadit de ꝓncipijs; aut ſm̄ oēs iſtos modos: aut ſm̄ quoſdā.

10 ¶ D. ⁊ vr̄ ꝙ ſermo iſtoꝝ de numero cauſaꝝ teſtať nobis cuȝ nō pn̄t addere quintā cauſam cauſis quas dicimus: ⁊ cū hoc manifeſtū eſt ꝙ cū declaratū eſt ꝙ antiqui nō potuerunt addere aliud principiū ꝙ perſcrutatio aut cadet ſuper omnia illa principia que diximus: aut ſuper quedam in vnoquoqȝ entium.

¶ Palā qūo ēt hoꝝ vnuſqſqȝ dixit: ⁊ qūo hn̄t de principijs. Cōtingentes aūt dubitationes poſt hoc pertranſeamus de ipſis. Quicūqȝ quidē igiť vnum ipſuȝ eſſe/ ⁊ vnā quandā naturā eſſe vt materiā ponūt: ⁊ eaȝ corporeā ⁊ magnitudinē habētē palā: q̄ multiplr̄ delinquūt corpoꝝ em̄ elemēta ponūt ſoluȝ: incorporeuȝ vero non exiſtētibus ⁊ incorporeis. De gn̄atione quoqȝ ⁊ corruptione cām dicere conātes: ⁊ de oībus phyſice tractantes motus cauſam auferūt. Amplius aūt ſubſtantiā nullius ponere cauſam nec q̄ꝺ quid eſt.

¶ Qūo autē locutus fuit vnuſquiſqȝ eoꝝ in eis: ⁊ qūo dubitandū eſt per dubitationes poſſibiles in ꝓncipijs intendendū eſt poſt. Et oēs ponētes toti eandē naturam quaſi materiā: ⁊ ponētes eā corpalem hn̄tē magnitudinē: manifeſtū eſt ꝙ errāt modis erroris; q̄ nō poſuerūt niſi elemēta corporū tantuȝ: nō corpoꝝ aūt non. Et voluerūt loqui de cauſis gn̄ationis ⁊ corruptiōis: ⁊ locuti fuerūt ēt de alijs reb⁹ nāliter: ſed abſtulerūt cauſam motus. Et ēt non poſuerūt ſubſtātie cauſaȝ oīno: neqȝ fuerunt locuti de quiditate illius.

11 ¶ Opiniones aūt iſtoꝝ de principijs iam dicte ſunt: qūo aūt poſuit vnuſquiſqȝ eoꝝ ꝓncipiū illud q̄ꝺ poſuit: ⁊ rō que īduxit illū ad illō: ⁊ q̄ōnes ꝯtingētes eis dicenduȝ eſt poſt. ¶ D. incepit dicere q̄ōnes ꝯtingentes eis; ⁊ q̄ōnes que ꝓmo dixit: ⁊. d. oēs ponētes ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ antiqui q̄ poſuerūt toti eādē nām q̄ſi mām: ⁊ fecerunt eā corporaleȝ: aut ignē: aut aerē: aut aquam errāt modis erroris.

¶ Errāt enim primo q̄ poſuerūt ꝓmum elementū corpus: ⁊ nō poſuerunt ipſuȝ ſbam non corporeā. corpus vero vr̄ eē cōpoſitū: ⁊ ideo ꝯtingit ei generatio ⁊ corruptio: ⁊ ꝓmum elementū nō dȝ dici gn̄ari neqȝ corrūpi. ꝯtingeret eniȝ elm̄ hīe elm̄: ⁊ ſic in infinitū. ¶ D. dedit diminutionē ꝯtingētē eis ex hoc ꝙ poſuerūt ꝓmū ꝓncipiū corpus: ⁊. d. ⁊ voluerūt loqui ⁊c̄. i. ⁊ voluerūt ex hac q̄ōne loq̄ de cauſis generatiōis ⁊ corruptiōis ⁊ nō potuerunt: q̄ vera gn̄atio ⁊ corruptio nō inueniūtur niſi in corruptibilibus: ſȝ cū hoc potuerūt loq̄ in alijs ꝓter gn̄atiōnē: ⁊ q̄ſi laudat eos ex hoc mō q̄ꝺ nō pn̄t facere illi q̄ poſuerūt principiū rerū nāliū mathematica. ¶ D. d. ſed abſtulerūt cāȝ motus. i. ſed cū hoc ꝙ qui poſuerūt cauſam mālē; ⁊ ꝯceſſerūt motū dimiſerunt cauſaȝ mouētē materiam; cū mā a nō moueť per ſe: ⁊ cū hoc dimiſerūt cauſaȝ agētē dimiſerūt cauſaȝ ſubſtātiaꝝ ſingulariū ꝑ quā ſunt ſube in actu: ⁊ exn̄tes ꝑ ſe: ⁊ eſt cā formalis.

Errāt antiq̄ q̄ poſuerūt primuȝ elm̄tuȝ corpus: ⁊ non poſuerūt ipȝ ſbaȝ nō corporeā. vide idē. 2. de generatiōe. t. cō. 3. ⁊. 12. me. c. 14. ⁊ hic. j. t. c. 17. a Mā n̄ moueť ꝑ ſe. vide 5. phy. 8.

¶ Et ad hoc facile eē quodcūqȝ ſimpliciū corpoꝝ principium: excepta terra: non cōſiderātes eam que exinuicem generationē/ aliqualiter faciunt. Dico aūt ignem ⁊ aquam ⁊ terrā ⁊ aerem. Hec quidem eniȝ cōgregatione: illa vero diſgregatione ex adinuiceȝ fiunt. Hoc aūt ad prius eſſe ⁊ poſterius plurimū differunt.

¶ Et cuȝ h̄ dicūt facile ꝙ corpa ſimplicia ſunt ꝓncipiū: q̄ nō fuerūt ſuſtētati apud ꝑſcrutationē eoꝝ de gn̄atiōe eoꝝ ex inuicē preter terrā. ſ. ignis ⁊ aq̄ ⁊ aer; niſi ſuper hoc ꝙ quedā generanť a q̄buſdā ſm̄ cōgregationē: aut ſm̄ ſegregationē. Et iſta fuit diſpoſitio eoꝝ in primo: in poſtremo aūt diuerſanť magna diuerſitate.

¶ Et oēs antiqui dn̄t ꝙ facile eſſet ꝙ elementū eſt vnuȝ iſtoꝝ triū. ſ. aeris ⁊ ignis ⁊ aque ꝓter terrā; ⁊ h̄ ꝙ ſuſtētate ſunt ī hoc dicit vnuſquiſqȝ eoꝝ eſt elementū ſuper vnā viā. Et cā in hoc eſt q̄ vadūt per viā cōeȝ que nō ſignificat hoc eſſe elȝ magis q̄ꝫ hoc: ⁊ vnuſqſqȝ eoꝝ dicit hoc eſſe elm̄: q̄ alia gn̄anť ex eo; aut ſm̄ ꝯgregationē: aut ſm̄ ſegregationē. ſ. dēſitatē ⁊ raritatē que accidūt eis ꝓpter partes ex q̄bus cōponūť. ¶ Qui eniȝ dixit ꝙ elm̄ eſt ignis: intendebat ꝙ cetera gn̄anť ex eo ſm̄ ſpiſſitudinē. Fingebat. n. ꝙ q̄n ignis inſpiſſať/ fit aer: ⁊ cū aer inſpiſſať/ fit aqua. ¶ Qui aūt poſuit aerē eē elm̄tū intēdebat duos modos. ſ. cū aer rareſit fit ignis: ⁊ cū inſpiſſať fit aqua. ¶ Qui aūt dixit ꝙ elemētū eſt aqua; intēdebat ꝙ cū inſpiſſať fit terra: ⁊ cū rareſit fit aer: ⁊ nullus dixit ꝙ terra eſt elementū. Et bene potuit dicere ſm̄ hūc modū: ⁊ intēdebat ꝙ ponere generationeȝ eē ſm̄ hūc moduȝ facit vnūq̄ꝺqȝ eoꝝ eſſe elementū alioꝝ. ¶ Et per hoc q̄ꝺ dixit: in poſtremo aūt diuerſanť: intendit ꝯtradicere eis vt vr̄ in hoc ꝙ ponūt modū diuerſitatis inter elementū ⁊ elemētatū ſm̄ ſpiſſitudinē ⁊ raritatē: q̄m̄ ſi cōceſſuȝ fuerit hoc in q̄ttuor primis corporib⁹: forte erit modus qui poterit dici. ſed cum queſitum fuerit ab eis de 12

diuerſitate que fit in poſtremo inter entia: ⁊ iſta corpora ſimplicia non poterit aliquis dare cauſam eius per denſitatem ⁊ raritatem. Res enī que videntꝰ gn̄ari ex quattuor elemētis differūt maxime ab elemētis: ⁊ differunt inter ſe adinuicē: maxie adeo ꝙ nullus poterit dicere ꝙ hoc accidit ꝑ raritatē ⁊ denſitatē: qꝛ oīa iſta differūt abinuicē in quiditate ⁊ diffinitione. V.g. caro ab oſſe: ⁊ iſta a q̄ttuor elemētis. Et forte iſte ſermo eſt excuſatio a q̄one cōtingēte eis in hoc qđ dixit: in poſtremo aūt diuerſantꝰ multū: ⁊.q.d. diuerſitas eoꝝ īter ſe eſt parua: qꝛ nō diuerſantꝰ niſi ſc̄m denſitatē ⁊ raritatē ſimplicē nō duplicē. In poſtremo aūt qn̄ entia generantꝰ ex eis multiplicatꝰ raritas ⁊ denſitas: tunc diuerſantꝰ entia magis: ſed tn̄ ꝓportio cuiuſlibet iſtoꝝ entiū etiā ad naturā quam vnuſquiſq3 iſtoꝝ opinabatꝰ eſſe elementū demonſtrat ꝙ nō excuſarēt ſe tali excuſatione. ſ. ꝙ qui dicebat ꝙ elementum eſt ignis: dicebat ꝙ quiditas omniū entiū eſt ignis: ⁊ in poſtremo fiunt ignis: ⁊ ſilr qui dicebat ꝙ elementū eſt aer aut aqua.

Res q̄ videntur gn̄ari ex q̄ttuor el'ntis differūt abinuicē ī q̄ditate ⁊ diffōne: ⁊ a q̄ttuor elemētis. Jđ ꝑ de aīa. c. 77. ⁊. 7. me. cō. 60. ⁊ ꝑ d̄ genera. 84. ⁊ 2. de gn̄atōe ⁊ corruptione. t. c. 48. ⁊ in. 4. meteo. ca. vlt. ſed tunc vr̄ oppo. ꝑ ca. de ſb̄a orb. vbi dicitꝰ ꝙ vnū cōpoſitū nō h3 niſi vnā formā ſb̄alem.

Aliqualr̄ enī vtiq3 videbitꝰ maxie el'ntare eſſe oīum ex quo prio fit cōgregatiōe. Tale vero eſt qđ minutiſſime partis ⁊ ſubtiliſſimū eſt corpoꝝ. Vn̄ quicūq3 ponūt ignē ꝑncipiū: maxie ꝯſeſſe rōni huic dicūt. Tale vero ⁊ alioꝝ vnuſqſq3 cōfitetꝰ el'ntū eſſe qđdam corpoꝝ.

Opinio vero que magis cōſequitꝰ ordinē eſt queadmodum fuerint ex prima mixtione: ⁊ hoc de minimis corporibꝰ. Et ideo oēs dicentes ꝙ principiū eſt ignis cōcedunt hoc. Et ſc̄m hunc modu3 cōcedit vnuſquiſq3 eoꝝ ꝙ diffinitio elemēti eſt iſta. ſ. ꝙ eſt illud de corporibus: cuius ordo eſt vltimus.

Opinio vō q̄ eſt melior de elemētis ⁊ magis cōueniēs apparētibꝰ eſt dicere ꝙ iſta elemēta ſunt cōpoſita ex pria mixtiōe q̄ fit in corporibus indiuiſibilibus. D.d. ⁊ ideo omnes dicētes ꝙ ꝑncipiū ⁊c̄. i. ⁊ oēs dicētes ꝙ ꝑncipiū eſt ignis: ꝯtingit eis ꝯcedere ꝙ el'm eſt corpa indiuiſibilia: qm̄ apud eos ignis eſt principiū: qꝛ eſt ſubtilius: ⁊ eſt ſubtilius ꝑꝑ paruitatē partiū ex quo cōtingit ꝙ ptes parue ſunt principium. D.d. ⁊ ſc̄m hūc modū cōcedit ⁊c̄. i. ⁊ ſc̄m ſermonē dicente3 partes eſſe indiuiſibiles: cōcedit vnuſqſq3 dicentiu3 hoc ꝙ diffō elemēti eſt illud cuius ordo eſt vltimus in eſſe: ⁊ primus in tpe ⁊ generatione: non qui dixit ꝙ el'm eſt vnu3 corpoꝝ ſimpliciū: qꝛ nō eſt ordo alicuius iſtoꝝ corpoꝝ vltimus in eſſe. Et intēdit ꝙ qui nō dicit ptes eſſe indiuiſibiles/ non pōt dicere diffinitionē elemēti.

Diffō el'nti.

Nullus enī poſterioꝝ ⁊ vnū dicentiū terrā elementum eſſe voluit: palā qꝛ ꝑꝑ magnitudinē partialitatis. Quodlibet aūt triū elementoꝝ iudicē quendā accepit: hi nāq3 ignem: illi vero aquā: alij aerē hoc eſſe dicunt. Sed quare terrā non dicūt queadmodū hoium multi: oīa nāq3 terra3 eſſe dicūt. Dicit aūt ⁊ Heſiodus terram primam corporū factā eſſe. Sic enī antiquā ⁊ popularē cōtingit exiſtimationē eſſe. Scđm igitꝰ hanc rōne3 nec ſiquis horū aliquid dicit preter ignē: nec ſiquis aerem quidē ſpiſſius hoc ponit: aqua vero ſubtilius: nō recte vtiq3 dicet. Si vero eſt qđ gn̄atione poſteriꝰ nā prius: ⁊ qđ eſt digeſtū ⁊ cōcretū poſterius gn̄atiōe. Hoꝝ vtiq3 erit ꝯtrariū. Aqua quidē aere prior: ⁊ terra aqua.

Heſiodus poſuit terrā rerum principiū.

Dicētes aūt elementū eſſe vnū: ⁊ ꝙ eſt terra vr̄ dicere hoc ꝑꝑ magnitudinē partiū. Qm̄ vnuſqſq3 eoꝝ dicit vnūqđq3 eoꝝ. Quidā igitꝰ dicit ignē: ⁊ quidā aquam: ⁊ quidā aerē: ⁊ nō dicūt ꝙ ex terra fit aliqd: ſicut dicebāt multi hoīes ꝙ oīa ſunt terra tantu3. Et Heſiodus dixit ꝙ terra eſt primū principiū corpoꝝ: ⁊ opinabatꝰ ꝙ hoc eēt famoſu3: ⁊ ſ3 hoc nullꝰ eoꝝ q dixerūt ignē tm̄: ⁊ eoꝝ q poſuerūt ꝙ aer eſt denſior igne ⁊ ſubtilior aq̄ dixit recte. Si igitꝰ illđ cuiꝰ gn̄atio ē pria ē poſtremū in eē nālr ⁊ coctū ⁊ diſtinctū gn̄atio eiꝰ eſt poſtrema: tunc dicēs ꝙ aqua eſt ante aerē/ ⁊ terrā an̄ aquā/ dixit ecōuerſo.

Dicentes aūt ꝙ terra eſt elementū videntꝰ dicere hoc ꝑꝑ magnitudinē partiū: qm̄ ſubtilitas fit ſc̄m paruitatē partiū: ḡ ⁊ groſſities ſc̄m magnitudinē: ⁊ iſti dixerūt in el'nto ecōtrario ei qđ o3 eſſe: illud enī cuiꝰ ordo eſt vltimus nāliter eſt minus. D.d. el'nta aūt tria vnuſquiſq3 eoꝝ ⁊c̄. i. qꝛ fugiēdu3 eſt a poſitiōe el'nti alicuiꝰ nō cōuenientis diffōni el'nti: ideo nullus nāliū dixit ꝙ terra eſt elementū: ſ3 dixerūt tria tm̄. Quidā igitꝰ dixerūt ipm eſſe ignē: ⁊ hoc eſt magis ꝓpinquū diffōni el'nti: ⁊ quidā dixerūt aere3 ⁊ aquā: ⁊ ille vir q dixit terrā eſt vir famoſus imponēdo leges apud nos. D.d. ⁊ ſc̄m hunc ſermonē ⁊c̄. i. ⁊ ſ3 ſermonē dicētis ꝙ terra eſt el'm: qꝛ eſt magnarū partiū nō erit ſermo dicētis ꝙ elementū eſt ignis: aut aer: aut aq̄ ſermo rectus. Sermo enī dicētis ipm eſſe ignē cōtrarius eſt huic ſermoni. Sermo aūt dicētis ꝙ ipſum eſt alterū duoꝝ elementoꝝ reſiduoꝝ non eſt verus: qꝛ ex paruo fit magnū ⁊ ex magno fit paruū: ⁊ eſt ſermo cōtradicens ſibi. D.d. ſi igitꝰ illud cuius eſſe eſt primū ⁊c̄. i. ſi igitꝰ illud cuius eſſe eſt primū in tpe ⁊ poſtremū in nā eſt elementū: ⁊ illđ cuiꝰ eſſe eſt poſtremū in tpe eſt gn̄atu3 ⁊ diſtinctū ex el'nto: aut decoctū ex eo: aut q̄ō voluerit dicere: tūc dicēs ꝙ aer eſt el'm ignis: aut aqua el'm aeris: ⁊ vlr ſpiſſius el'm ſubtilioris: dicit ecōuerſo diffinitioni el'nti: qꝛ cū aq̄ eſt ante aerē in gn̄atione ⁊ aq̄ eſt in maioribꝰ ptibꝰ q̄ꝫ aer ſicut poſuit maius ante minus in gn̄atiōe ⁊ el'm ei: ⁊ eſt manifeſtū qꝛ minus eſt ante maius in gn̄atione: cū maius diſſoluatꝰ in minus. 14

¶ De ponẽtibus quidẽ igiť cãm vnã qualem diximus ſint hec dicta: idẽ igiť ⁊ ſiqs hec plura ponit velut Empe. q̃ttuoꝛ dicit eſſe coꝛpa vel ſm nãm. eteniꝫ huic hec qdẽ eadẽ: alia vero ꝓpꝛia accidere neceſſariũ ẽ: ex adinuicẽ. n. gnãta cernim⁹ ꝙ nõ ſemp igne ⁊ terra eodem coꝛpe pmanẽte: dictũ aũt eſt de eis in phyſicis: ⁊ de mouentiũ cã vtrũ vnũ aut plura ponẽdũ: nec recte nec irrõnabiliť putãdũ eſſe dictũ oĩno eſt: ⁊ ex toto alterationẽ auferri aut neceſſe ſic dicẽtib⁹: nõ. n. ex calido frigiduꝫ nec ex frigido calidũ erit. qd. n. ex hoc patieť hec ꝯ̃ria: ⁊ q̃ eſt vna nã que ſit ignis ⁊ aqua: qḋ ille nõ ait.

¶ Sint igiť ea q̃ dicenť ponẽtib⁹ eadẽ cãm q̃ ſit an̄ iſti ſermones dicti: ⁊ p iſtã viã eamus cũ ponẽtib⁹ eã pľes vna ſicut Empe. dicit eniꝫ ꝙ coꝛpa mãlia ſunt quattuoꝛ: ꝯtingẽt. n. ei iſta eadẽ ⁊ alia ꝓpꝛia ꝯtingẽtia neceſ: ⁊ iaꝫ locuti fuim⁹ de reb⁹ que videnť alterari adinuicẽ cũ nõ remaneãt ĩ eadẽ diſpõne ſemp ſicut ignis ⁊ terra ⁊ ipꝫ coꝛp⁹: ⁊ ẽt locuti fuim⁹ in eis in nãlib⁹: ⁊ in cã mobiliũ de ponẽte vnã cãm aut duas: ⁊ nõ recte dixit: neqꝫ ẽt bñ dixit q abſtulit alterationẽ vľr. Cõtingit. n. dicẽtib⁹ hoc vt ex calido nõ fiat frigidũ: neqꝫ ex frigido calidũ. ideꝫ eniꝫ nõ recipit ꝯ̃ria. Quapp nã gnãta vľis dꝫ eſſe vna: aut ignis: aut aqua quod nullus dixit.

15 ¶ Cum igiť iſtis cõtradictionib⁹ cõtradicamus alijs dicẽtib⁹ ꝙ cã materialis eſt vnũ coꝛpus iſtoꝝ quattuoꝛ: ⁊ ſicut cõtingit dicentib⁹ vnũ elementũ: ⁊ illud elemẽtũ ſit cõpoſitũ ex alio ſicut cõtigit Empedocli: qm̃ vterqꝫ eoꝝ facit gnãtionẽ p ꝯgregationẽ partiũ ⁊ coꝛruptionem p ſegregationẽ eaꝝ: ⁊ ſic cõtingit eis vt aliqd ſit pꝛius elemẽto: ⁊ cã in hoc eſt qꝛ nullus eoꝝ dicit alterationẽ eſſe. ¶ D. d. cõtingunt eniꝫ ei ⁊c̃. i. cõtingũt eniꝫ Empedocli impoſſibilia iſta que cõtingũt dicentib⁹ ꝙ elẽtũ eſt vnũ quattuoꝛ: ⁊ ẽt alia ꝓpꝛia. ¶ D. d. ⁊ iam locuti fuimus ⁊c̃. i. ⁊ iam declaratũ eſt in ſcia nãli: qꝛ cũ iſta quattuoꝛ coꝛpoꝛa videnť alterari adinuicẽ in accidẽtibus ⁊ foꝛmis ſubſtãtialib⁹ remanẽtibus illis in hac coꝛpoꝛeitate ſingulari: declarať ꝙ generatio eoꝛũ nõ eſt per cõgregationẽ ⁊ ſegregationẽ. i. per denſitatẽ ⁊ raritatẽ. ¶ Denſitas. n. ⁊ raritas a nõ faciũt trãſmutationẽ in ſubſtãtia neqꝫ in qualitate: cum ſint de ſitu. ¶ Et ſimiľr dicentibus ꝙ elementa ſunt coꝛpoꝛa indiuiſibilia cõtingit nõ eſſe alterationẽ in ſubſtantia neqꝫ in qualitate: neqꝫ trãſmutationẽ in eodẽ coꝛpoꝛe ex paruo in magnũ. ſ. in quãtitate cõtinua ſm ꝙ cõtinuum eſt: neqꝫ ex vna

a Dẽſitaſ ⁊ raritas ſũt de pdicam̃to ſit⁹. vid̃ oppoſitũ. 7 ph. cõ. 15. ⁊ 4. ph. 84.

foꝛma in aliã: ⁊ iſta cõtradictio eſt cõis Empedocli ⁊ dicẽtibus ꝙ iſta quattuoꝛ coꝛpoꝛa ſunt pꝛima elemẽta: ⁊ qꝛ generatio fit p congregationẽ ⁊ ſegregationẽ. ¶ D. d. ⁊ iam locuti fuim⁹ etiã in nãlib⁹ ⁊c̃. i. ꝙ locutus fuit in ſcia nãli in iſtis rebus: qm̃ a in hac ſcia inducit illud qḋ declaratũ fuit illic ſm rememoꝛationẽ. D. ꝯſiderat de eis in hac ſcia ſm ꝙ ſunt entia: ⁊ illud eſt ſm ꝙ ſunt pꝛĩcipia ſubſtãtie: non ſm ꝙ ſunt pꝛincipia naturalis coꝛpis. Sunt. n. in hac ſcia aliqua de qb⁹ pſcrutať hic: ⁊ demõſtratio erit de ſcia naturali. V. g. qꝛ in hac ſcientia queriť vtrũ eſt ſubſtãtia pꝛima pꝛioꝛ ſubſtãtijs ſenſibilib⁹. D. ponit hic qḋ declaratũ fuit ex naturali ſcia. ſ. pꝛimũ motoꝛẽ eſſe nõ motum oĩno: ⁊ ꝙ eſt pꝛincipiũ coꝛpoꝛis qḋ circulariter moueť. ¶ D. d. ⁊ nõ bene dixit ⁊c̃. i. ⁊ iſti nõ recte dixerũt cuꝫ abſtulerũt alterationeꝫ in qualitate ⁊ ſubſtãtia ab elemẽtis: qꝛ cũ poſuerũt ꝙ elementa aut elemẽtũ ſunt ſimplicia: fuit impoſſ͛e vt calidũ ex his in frigidũ mutareť: neqꝫ frigidũ in calidũ. ¶ Ideꝫ. n. impoſſ͛e b eſt vt recipiat paſſionẽ ⁊ vt trãſmutareť de cõtrario in ꝯtrariũ: ⁊ hoc eſt contrariũ ei qḋ cõpꝛehẽditur viſu. Et ſiľr impoſſ͛e eſt in elemẽto ſi fuerit coꝛpus ⁊ ſimplex vt trãſmutať de magno in paruũ: aut de paruo in magnuꝫ. ¶ D. d. quapp nã ⁊c̃. i. quapp cũ illic nõ eſt alteratio ĩ ſubſtãtia. ſ. in elemẽto aut in elemẽtis: neceſſe eſt vt nã rerũ cõpoſitaꝝ ex eis ſit natura elemẽti: ita ꝙ ſi elemẽtum fuerit ignis: erit natura oĩum rerum ignis: ⁊ ſi aqua aqua: ⁊ nullus eoꝝ dixit hoc. ſ. ꝙ cõpoſita ex elementis cõueniunt cum elemento nõie ⁊ diffinitione.

¶ Anaxagoꝛã vero ſiqs ſuſcepit elemẽta duo dicere ſuſcipiat maxĩe ſm rõnẽ quã ille qdẽ non dearticulauit. Secut⁹ eſt. n. ex neceſſitate dicẽtes eã. Nã abſurdo exiſtẽte taľr dicere pmixta eẽ a pꝛĩcipio oĩa: ⁊ ꝙ opꝫ accidere ꝙ impmixta p̃exiſtãt: ⁊ qꝛ nõ aptũ eſt cuilibꝫ pmiſceri qḋlibet. Adhuc aũt qꝛ paſſiões ⁊ accidẽtia ſeparãť a ſubſtantijs. Eoꝛũdẽ. n. pmixtio eſt ⁊ ſepatio. Tamen ſiquis pꝛoſequiť dearticulans que vult dicere foꝛſan apparebit mirabilius dicens.

¶ Anaxagoꝛas vero qui dicebat elemẽta eſſe duo opinabať hoc pꝛopꝛie de ſermone quẽ ipſe nõ intellexit: ⁊ cõſequebať quaſdã ſophiſticatiões que induxerũt eum ad hoc: ⁊ turpe eſt vt faciat ens in alia diſpõne: ⁊ ſermo de eo ſit econuerſo. Omnia enim ſunt admixta cũ pꝛincipio. Quapp neceſſe eſt vt pꝛimo ſint non admixta. Et admixtio rerũ nõ eſt ꝓpter paruitatẽ: ⁊ cũ hoc paſſiones ⁊ accidẽtia ſeparanť a ſubſtãtijs. Admixtio. n. ⁊ ſeparatio ſunt ſimul: ⁊ qui eoꝝ diligit cõſequi veꝝ in eo ꝙ ſit dicẽs verũ: apparet in ſuis ſermonibus.

Diuerſitas modoꝝ ꝯſiderationis ĩ hac ſcia ⁊ ĩ nãli phia. ꝓ quo vide ẽt. j. cõ. 18. ⁊ 7. met. 5. ⁊ 9. ⁊ 39. ⁊ cõ. p̃. ⁊ 5. ⁊ 6. 12. meta. ⁊ in. 8. met. cõ. 4. ⁊ ĩ. 4. met. cõ. p̃. ⁊ 6. met. cõ. 1. ⁊ 2. phy. cõ. 4. ⁊ 21.

a Ariſto. in hac ſcia inducit illud qḋ declaratum fuit in ſcia nãli ſꝫ rememoꝛationẽ.

b Idẽ eniꝫ ipoſſ͛e eſt vt recipiat paſſionẽ: ⁊ vt trãſmutereť de cõtrario in ꝯtrariuꝫ: ſꝫ ꝯſidera in ſtãtiã d̃ mã pꝛima.

16 ¶ Anaxagoras vero qui opinabatur ꝙ cāe sunt due in actu.s.cā agēs ꝛ corpus cõsimiliũ partiũ que sunt in mixtione nõ ẜm ordinē in 14.s. qꝛ nõ declarauit qualitatē existētē corporũ cõsimiliũ in mixtiõe: neqꝫ etiã dixit illud ꝓ augmentũ sufficiēs: ſꝫ ꝓ ſophiſticatões inducentes eum ad illud. ¶ D.d.ꝛ turpe est ꝛc.i. turpe est dicere aliquid in principio entiũ: qñ apparet ꝙ entia sunt in diſpõne diuersa ab eo qd dictũ fuit de suis principijs. ¶ D.d.ꝛ oĩa admixta sunt cũ principio.ꝛ narrat sermonē Anaxagore: ꝛ intēdit per principiũ illud qd vocat admixtionē: ꝛ per admixta corpora cõsiliũ partiũ. ¶ D.d. cõtingit igit vt primo nõ sint admixta.i. cõtingit igit Anaxagore cũ dixit ꝙ res in principio sunt admixte vt ante non sint admixte. Quapp mixtio nõ erit principiũ. Mixtio enĩ nõ intelligit nisi post segregationē. ¶ D.d. aliud impoſſe cõtingēs Anaxagore in hꝰ qd dicit cõsiles ptes admixte sunt valde minime: ꝛ dicit cõtra ipm ꝙ mixtio vera nõ fit ꝓ paruitatē ptiũ. Illa.n. mixtio nõ est nisi apud sensũ. Mixtio aũt vera est vt mixta alterent abinuicē donec fiat ex eis forma media. V.g. forma oximellis q̃ fit ex mixtiõe mellis ꝛ aceti. ¶ D.d. aliud ĩpoſſe ꝛ.d.ꝛ cũ paſſiões ꝛ accñtia ꝛc.i.ꝛ cum hec accñtia separent a subſtãtijs qñ ſbe admiscent: ita ꝙ admixtio ſbarũ ꝛ separatio accidētiũ fit insimul: ꝛ ſbe cũ sint erũt extra paſſiões ꝛ accñtia. ¶ D.d.ꝛ q diligit cõseq verũ ꝛc.i. inuit ꝙ Anaxag. volebat ꝑ istos sermões facere fimbrias sibi: aut õfendere aliã opionē famosã: ſꝫ meliꝰ est dicere ꝙ hꝰ faciebat ꝑ plaudē: qꝛ in suo tpe nõ erat lex quã õfenderet.

Mixtio vera est vt mixta alterēt adiuicē: donec fiat ex eis foĩa media. vide ꝓ de genera. 86.ꝛ. 89.ꝛ 90.ꝛ.1. de gener. 48.

¶ Qm̃ nãqꝫ nihil erat discretũ palã: qꝛ nihil erat verum dicere õ subſtãtia illa. Dico aũt ꝙ neqꝫ albũ neqꝫ nigrũ aut fuscũ: aut aliũ colorē: ſꝫ nõ colorata erãt ex necessitate. Horũ.n. colorē aliquē haberet. Silr aũt ꝛ sine sapore eadē hac rõne nec aliud siliũ qcqꝫ. Nec.n. quale aliquid id poſſe esse nec q̃ꝫtũ nec quid. Aliqua enĩ ĩ parte dictaꝝ specierũ inesset vtiqꝫ ei: sed hoc impoſſe permixtis omnibus. Jam enim discreta essent.

In fundamēto nature nihil est distinctũ.

¶ Qm̃ aũt in fundamēto nãe nõ est aliqd distinctum: manifestũ est: qꝛ nõ vere dr̃ in illa subſtãtia ꝙ est alicuius diſpõnis. Dico neqꝫ albe neqꝫ nigre neqꝫ alteriꝰ coloris. Sꝫ sine colore necessario: ꝛ ĩ eo est negatio istoꝝ oĩum coloꝝ: ꝛ silr est sine aliq̃ admixtiõe: ꝛ silr nõ erit ĩ eo aliquid cõsimiliũ partiũ: ꝛ nõ existimat habere q̃litatē aut q̃ꝫtitatē: aut aliud ꝓ oĩno. Qm̃ illud qd dr̃ de aliquo ꝑticulariũ illa sunt ſpēs illius: qd est impoſſe.

17 ¶ Qm̃ aũt manifestum est ꝙ in principio ex quo est generatio. scilꝫ principiũ ẜm naturã nõ dꝫ esse aliquid eorum que generant ex eo in actu: manifestum est ꝙ illud principium non dꝫ esse in aliqua diſpositione earum que fiunt ex eo: qm̃ si ex eo fiunt oēs diſpõnes ſubſtantiales ꝛ accidētales: ꝛ generatio nõ est ex eo qd est ens: ſꝫ ex eo qd ē nõ ens: manifestũ est ꝙ illud principiũ nõ dꝫ esse in aliqua diſpositione: neqꝫ ẜm qualitatē accidentalē neqꝫ ſubſtantialē neqꝫ ẜm q̃titatem. Qm̃ si diceret de eo aliqd istoꝝ: tũc esset anteq̃ generaretur ex eo: ꝛ manifestũ est ꝙ nõ generat nisi illud qd nõ est: ꝛ iõ necesse ē sicut dixit: vt in eo sit negatio colorũ ꝛ negatio oĩum formaꝝ. ¶ Et hoc intēdebat cũ.d.ꝛ silr est sine mixtiõe.i. ꝙ cũ eo nõ admiscet aliq̃ natura: ꝛ iõ sicut.d. nõ erit ĩ eo aliqd corpꝰ cõsimiliũ partiũ. ¶ D.d.ꝛ nõ existimat habere q̃titatē ꝛc.i.ꝛ nõ est poſſe existimare ipm ꝑdicari de aliquo ente. V.g. vt habeat qualitatē aut q̃titatē: aut aliud generũ entiũ. Qm̃ si ita esset: tũc esset genꝰ entiũ de quibꝰ predicat. ¶ Et si ita esset: tũc essent illa entia ſpēs: ꝛ ipm esset genꝰ eorũ. ¶ Et dixit hoc: a qꝛ õclaratũ est post: qꝛ genꝰ est aliud a mã. Genus.n. est forma vl'is: mã aũt ẜm ꝙ in ea nõ dꝫ esse in actu aliqd oĩno: ꝛ ex eis que recipit nullã hꝫ formã oĩno b neqꝫ vniuersalē: neqꝫ particularem: sed primo recipit formã vniuersalē: ꝛ postea mediãte forma vniuersali recipit formas alias vsqꝫ ad indiuiduales. ꝛ est vna in numero c ẜm ꝙ est ſbm formarũ indiuidualiũ: ꝛ multa ẜm formas: quia diuidit per eas: ꝛ est vniuersalr similis generi: sed differt a genere qꝛ est vna in numero in multis ẜm ꝙ esse eius est in potētia. Genꝰ autē est vnũ in forma media inter actũ ꝛ potentiã in multis. Et iõ hꝫ genus predicari de pluribus speciebꝰ ꝛ sic indiuiduis illarũ specierũ. Materia aũt nõ põt predicari de speciebꝰ gñãtis ex ea. Antiq autē ꝛ maxime Alex. scripserũt demõstratiue ꝙ genus est aliud a mã.

a Documētũ siue digressio qua oñdit mãꝫ a gñe differre. pro q̃ vid. 12. meta. cõ. 14. ꝛ 8. met. cõ. 6. ꝛ. 7. met. c. 43. ꝛ. 46 vid tñ oppositũ in. 10. meta. tex. cõ. 24.

b Mã non hꝫ oĩno aliqua forma ex eis q recipit: ſꝫ primo recipit formã vl'ẽ: ꝛ ea mediãte recipit alias vsqꝫ ad indiuiduales.

c Mã e vna numero ẜꝫ ꝙ est ſbrũ formaꝝ indiuidualiũ ꝛ multa ẜꝫ formas: qꝛ diuidit per eas. vide idē. 12. meta. 11. ꝛ. 14 cõ. ꝛ ꝑ õ genera. 22. ꝛ t. cõ. 29. Et 4. phyſi. r. tex. cõ. 84.

¶ Dicit aũt ꝑmixta oĩa preter intellectũ: hunc aũt impmixtũ soluꝫ ꝛ purũ. Ex his itaqꝫ accidit ei dicere principia ipsum vnũ. Hoc enim simplex ꝛ impmixtũ: ꝛ alterũ quale ponimus indeterminatũ: anteq̃ꝫ determinetur: ꝛ quadã specie ꝑticipet. Quare dicit quidē nõ recte nec plane: vult tñ aliqd dicere silr posteriꝰ dicētibꝰ: ꝛ nunc apparētibꝰ magis. Verũ hi qdē his q circa gñãtionē sermonibꝰ ꝛ incorruptionē ꝛ motũ ꝓprij sunt solũ. Verum nãqꝫ circa talis ſbe pricipia ꝛ cãs q̃rũt solũ. Quicũqꝫ vero de oĩbꝰ exñtibꝰ faciũt theoricã: exñtiũ aũt hec qdē sensibilia: illa vero insensibilia ponũt: palã qꝛ de vtrisqꝫ generibꝰ perſcrutationē faciũt. Propter qd magis vtiqꝫ ĩmorabitur aliquis de eis quid est bene aut nõ bene dicunt: ad pñtē nobis ꝓpositoꝝ perſcrutationē.

¶ Oĩa aũt sunt admixta: ꝛ rursus dicit oĩa quidē ꝑter intellectũ. purus.n. est nõ mixtus: ꝛ in istis rebꝰ ꝯtingit dici quo ad pricipia qñqꝫ esse vnũ ꝛ simplex sicut posuimus ipm esse ĩdeterminatũ anteq̃ꝫ determinet alio mõ:

qui igiť dicit aliũ ſermonẽ/ aut cõſilẽm nõ recte dicit: ⁊ ꝓcipue illi quos diximꝰ. Sed iſti ſermones nõ conue/niũt niſi in gñatione ⁊ corruptione ⁊ motu tñ: ⁊ iſta ꝑ/ſcrutatio de ſubſtãtia ⁊ principijs ⁊ cauſis ſufficit ei quĩ ponit ſuã cõſiderationẽ in omni ente. dicit entiũ: quedã ſenſibilia: quedã inſenſibilia. Et manifeſtũ eſt quidem ſm hunc modũ quẽ poſuerunt in vtroqȝ genere: ⁊ iõ ſi aliquis voluerit experimẽtari hoc qđ dixerunt vtrũ re/cte dixerunt: aut non: poterit hoc facere ex perſcrutatio ne quã diximus modo.

18 ¶ Ex his igiť que dixímꝰ cõtingit dicere in principijs qñqȝ eſſe de/terminata: qñqȝ eſſe nõ determinata. Sunt. n. nõ determinata ⁊ in potẽtia: qꝛ ſi nõ eſſent ſic nõ eſſet gñatio. Sunt aũt determinata: qꝛ ſi nõ eſſent ſic: tũc generatũ nõ eſſet determinatuȝ. ¶ D. d. qui igiť dixit alium ſermonẽ ⁊c. i. ⁊ qui dixit alium ſermonem. ſ. ꝙ elemen/tum ⁊ principiũ eſt in actu ex natura rerũ quaꝝ eſt principiũ: nõ di/xit recte: ⁊ innuit oẽs. Unuſquiſqȝ eniȝ eoꝝ nõ poſuit principiũ ma/teriale aliqđ extra ea que generanť ab eo: ⁊ ſic non erit illic gñatio. Generatio. n. eſt ab eo qđ eſt in potẽtia nõ in actu. ¶ D. d. ⁊ ꝓcipue illi quos mõ dixímꝰ: ⁊ innuit Empedoclẽ qui ponebat elementa eſſe in actu: ⁊ ꝙ nõ alteranť adinuicẽ. Et qꝛ ꝑſcrutatio de elemẽtis rerũ mo/biliũ eſt ꝓpria ſciẽtie naturali: ⁊ cõſideratio de eis in hoc loco non eſt niſi ſm ꝙ ſunt principia ſubſtãtiaꝝ exiſtẽtiuȝ per ſe: ⁊ tñ locutus fuit hic cũ illis ſermone nãli. ¶ Et. d. ſȝ iſti ſermones nõ cõueniũt ⁊c. i. ꝙ ſermo verus cõueniens huic principio eſt ſermo acceptus ex rebꝰ na/turalibus. Perſcrutatio auteȝ de hoc principio qđ modo diximus: ⁊ perſcrutati ſumus ſine diſtinctione ſufficiẽs eſt in hoc loco ſm ꝙ optȝ in cõſideratiõe hac. ¶ Et cũ dixit hoc: voluit demõſtrare cãm cogẽ/tem homines ad dicendũ ꝙ iſta cõſideratio eſt duaꝝ cõſiderationuȝ nõ vnius: cum etiã multi homines reputẽt naturalẽ ſciẽtiã ⁊ diuinã eſſe eandẽ. ¶ Et. d. qui ponit ſuã cõſiderationẽ in oĩbus entibꝰ ⁊c. i. qꝛ quidã antiquoꝝ apud quos diuiſa ſunt entia in duo. ſ. ſenſibile ⁊ inſenſibile cũ cõſiderauerũt in vtroqȝ genere: ⁊ poſuerũt ea vnũ genꝰ ideo ſermo cõtra eos erit ꝓpriꝰ huic ſciẽ: ⁊ iſti ſunt qui poſuerũt ma/thematica eſſe principia ſenſibiliũ. ¶ D. d. ⁊ iõ ſi quis voluerit expe/rimẽtari ⁊c. i. ⁊ qꝛ iſte ſermo ꝓprius eſt cõtra eos: ideo ſi quis volue/rit ſcire vtrũ verũ aut nõ verũ dixerũt: poterit hoc facere ꝑſcrutatiõe quã mõ ꝑſcrutati ſumus: ⁊ ex iſtis ſermonibus quos inuenimꝰ.

Conſideratio de elemẽtis rerũ mobiliũ eſt ꝓpria ſciẽ naturali. ⁊ cõſideratio đ eis ĩ hoc loco nõ ẽ niſi vt ſunt ſbe. vide idẽ. 5. cõ. 15. ⁊ que ibi.

Multi hoĩes reputãt ꝙ nãlis phia ⁊ ſciã diuina ſũt eadeȝ ſciã.

¶ Pythagorici igiť vocati pricipijs ⁊ elemẽtis extra/nee a phyſiologis ſũt vſi. cã vero qꝛ acceperũt ea ex nõ ſenſibilibꝰ. Nã mathematica exiſtẽtiũ ſine motu ſũt ex/tra ea que ſunt circa aſtrologiam: Diſputãt tñ ⁊ tractãt oĩa de nã. Generãt enim celuȝ: ⁊ qđ circa huius ꝑtes ⁊ paſſiones

paſſiones ⁊ opatõẽs accidit obſeruãt. Et ꝑncipia ⁊ cãs in hec diſpẽſant: q̃ſi alijs phyſiologis cõſentiẽtes. Quia ens h̃ eſt qđcũqȝ ſenſibile eſt: ⁊ cõprehẽdit vocatũ celũ. Cauſas vero ⁊ principia ſicut diximus.

¶ Qui vero vocanť pythagorici vtunť principijs ⁊ ele/mentis mõ diuerſo ab eo quo vtunť loquẽtes in natu/ris. Et cã il lius eſt qꝛ nõ acceperunt iſta ex ſenſibilibꝰ. Mathematica eniȝ ſunt ſine motu: preter ea que ſunt in aſtrologia. Et iſti ſunt qui ſemꝑ diſputãt ⁊ loquũtur de natura: ⁊ cõſiderãt celum: ⁊ partes eius: ⁊ actiõẽs ⁊ paſ/ſiones: ⁊ conſequẽtia iſta: ⁊ dant illi principia ⁊ cauſas vt numerenť in naturalibꝰ. Entia eniȝ nõ ſunt niſi ſenſi/bilia: ⁊ accipiũt illud qđ diciť celuȝ. Et dicũt in cauſis ⁊ principijs multos ſermones ſicut diximus.

Mathematica ſine motu ſunt: preter ea q̃ ſunt in aſtrologia.

¶ Cuȝ declarauit ꝙ ex perſcrutatiõe iſta põt homo errorẽ ſcire iſtoꝝ 19
qui admiſcent duo genera entiũ. ſ. ſenſibile ⁊ intelligibile: ⁊ ponunt intelligibilẽ cauſaȝ ſenſibilis: incepit declarare hoc. ¶ Et. d. qui aũt pythagorici ⁊c. i. qꝛ pythagorici poſuerũt cãs reꝝ nãliuȝ res nõ cõue/nientes ⁊ nõ eſſentiales rebus nãlibus. ¶ D. d. ⁊ cã in hoc eſt ⁊c. i. ⁊ cauſa in hoc ꝙ ponũt rebus nãlibꝰ principia incõuenientia eſt: qꝛ nõ querũt principia ſenſibiliuȝ ſm ꝙ ſunt ſenſibilia ⁊ mobilia: ſed que/runt ꝑncipia eoꝝ ex rebus nõ mobilibꝰ. ſ. mathematicis in quibꝰ nõ eſt motus preterꝙ in aſtrologia. ¶ Et debes ſcire ꝙ lȝ ſubiecta aſtro/logis ſint mota. ſ. corpora celeſtia: non tamẽ conſiderat in eis aſtro/logus ſm ꝙ ſunt mota: ſed conſiderat de figuris ⁊ ſitibus eorum ſm q̃litatẽ motuũ ⁊ ſm velocitatẽ ⁊ tarditatẽ: ⁊ cõſiderat ẽt de quãtitate eoꝝ. Nãlis vero cõſiderat de naturis eoruȝ ſm ꝙ ſunt mobilia: ⁊ de/clarat qualis modus motuũ ẽ poſſibilis in eis: ⁊ qualis nõ. ¶ D. d. ⁊ iſti diſputãt ⁊c. i. pythagorici cum hoc ꝙ in rebus nãlibus nõ vtunť principio naturali volunt ſe aſſimilari naturalibꝰ ⁊ loquũtur de nã. Et: ⁊ in motibꝰ celi: ⁊ ẽt ſuis partibus: ſicut nãles loquũtur de actio/nibus ⁊ paſſionibꝰ in rebus que ſunt ſub celo: ⁊ laborãt in omnibus iſtis in dando cauſas eoruȝ per mathematica. ſ. numeros. ¶ D. d. vt numerenť in naturalibꝰ ⁊c. i. ⁊ locuti ſunt in iſtis rebus: ⁊ vt nume/rentur in loquẽtibus de nã. concedebãt eniȝ ꝙ entia ſunt ſenſibilia: ⁊ ꝙ ſunt alia inſenſibilia. ſ. ſubſtãtie abſtracte que ſunt principia ſen/ſibilium. ¶ Deinde. d. ⁊ accipiunt illud qđ diciť celum. i. ꝙ iſti pone/bant celum de nã reruȝ que ſunt ſub celo: ⁊ dicunt in cauſis apparẽ/tium in eo multos ſermones: ⁊ innuit per hoc ponẽtes ſpẽs numeroꝝ cauſas entiũ. U. g. qꝛ ponebãt numerũ pareȝ cãm entiuȝ quibꝰ acci/dit eſſe paria. ¶ Et ponũt ipares cãs entiũ impariuȝ. U. g. qꝛ ponunt ternariũ cãm oĩuȝ entiũ qbꝰ accidit eſſe tria ſilr quaternariũ ⁊ qua/rium. Iſta. n. opinio eſt famoſa ⁊ credita apud iſtos hoĩes.

Documẽtũ Quomõ ſola aſtologia iter mathematicas diſciplinas mo tũ cõſideret. Uide ẽt. 12. met. c. 44. ⁊. 2. phy. c. 18. ⁊. 2. celi. cõ. 57.

¶ Dicunt ſufficientia ptingere vſq; ad ea que ſunt entiũ ſuperiora: ⁊ magis q̃ȝ de natura rationibus conuenientia. Ex quo tñ modo motus inerit finito ⁊ infinito ſolũ ſuppoſitis: ⁊ pari ⁊ impari non dicunt.

¶ Aſcẽdamus igit̃ ad illud qđ eſt altius de entibus: ⁊ precipue ad illud cui cõuenit ſermo nãlis: ⁊ dicam⁹ ꝙ motus quoquo mõ quidã eſt finitus ⁊ quidã infinitus: ⁊ nihil de ſubiecto pari ⁊ impari.

20 ¶ Quoniã oẽs antiqui cõueniũt in hoc ꝙ principia ſunt cõtraria: ⁊ pythagorici qui opinabant̃ ꝙ entia ſunt numeri: dicebãt ꝙ ꝯtraria q̃ ſunt pncipia numerorum ſunt finitũ ⁊ infinitũ: incepit ꝯtradicere eis. Et. d. ꝙ hec duo ꝯtraria inueniunt̃ in motu: quapp motus eſt numerus. Et q2 oĩa duo ꝯtraria indigẽt ſubiecto: ⁊ iſti cũ dixerũt de finito ⁊ infinito nõ dixerũt de ſubiecto eorum. d. ⁊ nihil dicũt de ſbto: ⁊ q2 contrarietas in numeris eſt par ⁊ impar: ⁊ meli⁹ eſt opinari numerũ eſſe cõpoſitũ ex cõtrarijs: ⁊ opinari ꝙ iſta ꝯtrarietas eſt par ⁊ ĩpar: dixit ⁊ nihil dicũt de ſubiecto pari ⁊ impari.

¶ Et quomodo ſine motu ⁊ tranſmutatione poſſibile generationẽ ⁊ corruptionez eſſe: aut eorũzque feruntur opera circa celuȝ. Amplius aũt: ſiue quis det eis ex his eſſe magnitudinez: ſiue oſtendatur hoc tamen quõ erũt hec corporum leuia: illa vero grauitatem habentia. Ex quibus eniȝ ſupponũt ⁊ dicunt: nihil magis de mathematicis corporib⁹ dicũt q̃ȝ de ſenſibilib⁹. Unde de igne ⁊ terra ⁊ alijs hmõi corporib⁹: nihil dixerũt: ſicut nihil de ſenſibilibus vt exiſtimo dicentes propriũ.

¶ Et quõ poteſt eẽ gñatio ⁊ corruptio ſine motu ⁊ alteratione: ⁊ actionibus diuerſis que ſunt ex celo: ⁊ cum fuerit cõceſſum aut fuerit declaratum ꝙ ex iſtis rebus fuerit magnitudo: quomodo igitur videtur fieri. Corporũ eniȝ hoc eſt leue: hoc eſt graue: preter illa que ponet: dicunt ꝙ nihil eſt magis dignuȝ eis. ſ. corpora mathematica ⁊ ſenſibilia. Et ideo nõ dixerũt de igne ⁊ ſuis ſenſibilibus corporum: neq; videtur etiã dicere de ſenſibilibus ſermonez cõuenientem.

¶ Et cũ oĩa fuerint numeri: nõ erit illic mot⁹ oĩo: ⁊ cũ mot⁹ nõ fuerit:
21 nec alteratio: neq; mot⁹ celeſtis diuerſi non erit gñatio ⁊ corruptio. ¶ D. d. ⁊ ſi fuerit ꝯceſſuȝ ⁊c. i. ⁊ impoſſibile ꝯtingẽs eis eſt: q2 ꝯgregãt ex diſcreta quãtitate. ſ. vnitatib⁹ magnitudinẽ ꝯtinuã: ſed ſi hoc fuerit ꝯceſſuȝ: aut ponat̃ ꝙ impoſſibile eſt declarari: quõ ergo erit diuerſitas iſtorum corporum nãliuȝ. ¶ D. d. corporum. n. hoc eſt leue: ⁊ hoc eſt graue ⁊c. i. manifeſtuȝ eſt. n. ꝙ corporum ſenſibiliũ: hoc eſt graue: ⁊ hoc eſt leue: quõ põt dare cãm ⁊ leuitatis ⁊ grauitatis cuȝ hoc ꝙ ponũt corp⁹ graue ⁊ leue: ⁊ vĩr corp⁹ ſenſibile idẽ cũ mathematico. Nõ. n. idẽ ponũt corpa mathematica eẽ priora ſba ⁊ diffõne corporib⁹ ſenſibilib⁹: ſicut faciũt ponẽtes corpa mathematica principia corporum ſenſibiliũ ſm diffõnẽ ⁊ eẽ. Iſti aũt nõ ponũt aliqđ eorum eſſe prius ſcđo. Immo ponũt corpa mathematica. ſ. cõpoſita ex numeris ideȝ cũ ſenſibilib⁹: ⁊ iõ non põt dare cãm quare quedã ſunt grauia ⁊ quedã leuia. ¶ Et contingit a eis nõ dicere ſermonẽ cõuenientẽ in ſenſibilib⁹: q2 intromiſerunt ſe dare cauſas rerum mobiliũ ex nõ mobilibus.

a Cõtingit antiqs non dicere ſmonẽ ꝯuenietẽ in ſenſibilibus: q2 ĩtromiſerunt ſe dare cãs reruȝ mobiliũ ex ĩmobilibus. Idẽ. 5. r. cõ. 19. ⁊ 3. ce. c. 61. Idẽ hic. cõ. ⁊. t. ſequenti. ⁊ 2. ce. cõ. 59. ⁊ hic. 3. c. 25.

¶ Amplius aũt quõ opȝ accipere eas qdẽ eſſe numeri paſſiões: ⁊ numerũ circa celuȝ exiſtentiuȝ ⁊ factorum: ⁊ ab initio: ⁊ nunc. Numerum vero alium nulluȝ eſſe preter numeruȝ hunc: ex quo cõſtituit munduȝ.

¶ Et etiã quomõ intelligendũ ꝙ paſſiones numerorum ſunt cauſe: ⁊ numeri qui ſunt ex celo ſunt exiſtẽtes ⁊ proprij: ⁊ in eternum: ⁊ nunc: ⁊ nullus alius eſt numerus ex quo fit conſtitutio mundi.

¶ Et quõ poſſum⁹ intelligere ꝙ paſſiones numerorum ſunt par ⁊ ĩpar: ⁊ alie ſint cauſe paſſionũ rerum ſenſibiliuȝ: ſicut albedinis ⁊ nigredinis. 22
Nulla eniȝ pportio eſt inter paſſiones numerorum ⁊ paſſiones entium nãlium. Et ſi entia mobilia eſſent numerus: tunc inuenirentur in eis paſſiones numerorum neceſſario. ¶ D. d. ⁊ numeri qui ſunt ex celo ⁊c. ideſt ⁊ numeri ex quib⁹ fit celuȝ in quo differũt a numeris ex quibus fiunt alia que ſunt ſub celo. Celum. n. hȝ nãm exiſtentem ſibi propriã aliam ab ea que eſt gnãbiliũ ⁊ corruptibiliũ: ⁊ cũ celũ ſemp eſt in pñti ⁊ preterito ⁊ futuro. Et oĩa gnãbilia ⁊ trãſmutabilia ſũt corruptibilia: ⁊ nã nũerorum apud eos ex qb⁹ cõſtituit̃ mũdus eſt eadẽ nã.

Celũ hȝ nãm exñtẽ ſibi ppriã aliã ab ea q̃ ẽ gnãbiliũ ⁊ corruptibiliũ. Ui de. 2. phyſi. cõ. 3. ⁊ p̃ celi cõ. 5.

¶ Nam cum in hac parte opinio ⁊ tempus ſit eis parũ vero deſup aut ſubtus iniuſtitia: aut diſcretio: aut permixtio. Demonſtrationez aũt dñt: q2 horuȝ vnũquodq; numerus eſt. Accidit autem ſm hunc locũ iam pluralitatem eſſe conſtitutaruȝ magnitudinum: ⁊ paſſiones he ſequuntur ſingula loca. Utrum ideȝ eſt numerus qui in celo eſt quem oportet accipere: q2 horuȝ vnũquodq; eſt: aut preter hunc alius.

¶ Et cũ exiſtimauerũt in aliquo particulari aliqua exiſtimatiõe erit ſm illaȝ exiſtimationẽ: ⁊ dñt ꝙ hoc qđ eſt ſuperius ⁊ inferius: ⁊ mixtio: ⁊ diſtinctio eſt demõſtra/

tio ꝙ q̄libet iſtoꝛuꝫ eſt numer⁹. Quapp cõtingit vt magnitudines ſm hunc modũ ↄſtituant̃ ex multis. paſſio enĩꝫ cuiuſlibꝫ eoꝝ ſequit̃ vnũquẽqꝫ locoꝝ. Quãdo igit̃ erit iſte numerus qui eſt in celo: ⁊ hoc eſt opinandum ꝙ eſt vnũquodqꝫ iſtoꝝ aut pꝛopꝛie.

23 ¶ Ideſt ⁊ contingit huic opinioni vt ſcientia particulariuꝫ ſit neceſſaria non tranſmutabilis: qꝛ eſt ex non trãſmutabili: quapꝛopter neceſſe eſt vt ſenſibilia ſint non trãſmutabilia in ſuis ſubiectis cuꝫ ſint numerus. ¶ Deinde. d. ⁊ dicũt ⁊c̃. i. qꝛ entia in maioꝛi parte ſunt paria. V. g. ſuperius ⁊ inferius ⁊ alia cõtraria ſignificãt ꝙ entia ſunt numeri. Contingit ergo huic opinioni vt oĩa coꝛpoꝛa ſint compoſita ex multitudine numerali: quapp natura eoꝛuꝫ omniũ entiuꝫ erit eadeꝫ natura: ⁊ diffinitiões eedem que ſunt in eis: ⁊ paſſiones pp qḋ diuerſantur in nominib⁹ ⁊ diffinitionib⁹: adeo ꝙ quoddã coꝛpoꝝ dicatur celum: ⁊ quoddã aqua: ⁊ quoddaꝫ aer: ⁊ quoddaꝫ ignis: nõ acquirũtur ab iſtis coꝛpoꝛib⁹ niſi pp loca: nõ qꝛ habent differẽtias ſubſtãtiales dantes eis iſta loca: ſed ecõuerſo qḋ eſt impoſſibile. Contingit. n. huic poſitioni vt idem coꝛpus ⁊ eiuſdẽ nature quãdo fuerit ſuperius erit celum ⁊ eternuꝫ ꝓpter locum: ⁊ quãdo inferius erit ignis: aut terra: aut aqua: aut aer: aut generabile: aut coꝛruptibile pꝛopter locuꝫ. ¶ Et qꝛ iſta impoſſibilia non aperte fuerunt dicta ab eis dixit: ⁊ hoc eſt opinãdum ⁊c̃. i. ⁊ hoc qḋ cõtingit eis eſt opinanduꝫ in vnoquoqꝫ coꝛpoꝛum ſm opinionem eoꝛum.

Scḋꝫ antiq̄s dr̃e ſb̃ales coꝛpoꝛũ ſunt pp loca ſꝫ oppoſituꝫ ſꝫ Ari. vide ꝑ ce. cõ. 5. ⁊ que ibi.

¶ Plato nãqꝫ aliud ait eſſe: exiſtimat etiaꝫ quideꝫ ⁊ ille numeros hoc eſſe ⁊ hoꝛũ cauſas: illos vero intelligibiles: hos vero ſenſibiles. De pythagoꝛicis ergo dimittat̃ ad pꝛeſens: ſufficit enĩꝫ ea tangere tm̃.

¶ Plato aũt dicit eſſe aliud: opinat̃ eĩꝫ ꝙ iſta ⁊ ſue cauſe ſunt numeri. Sed cauſe ſunt intellecte: ⁊ iſta ſunt ſenſibilia. Dimittam⁹ nũc ſermones pythagoꝛicos: ⁊ ſim⁹ contẽti in hoc quod diximus.

24 ¶ Plato aũt dicebat ꝙ numeri qui ſunt cauſe ſenſibilium ſunt alij a numeris qui ſunt res ſenſibiles. Opinat̃ eniꝫ ꝙ numeri qui ſunt cauſe ſunt nature intelligibilis: ⁊ numeri quoꝝ alij ſunt nãe ſunt cauſe ſenſibilis. ¶ Et cũ vidit ꝙ hoc qḋ dixit in ↄtradictiõe pythagoꝛicoꝝ eſt ſufficiens: ⁊ ꝙ poſt hoc opꝫ cõtradicere dicentibus numeros eſſe cãs ſenſibilium. d. dimittatur nunc ⁊c̃.

¶ Qui vero ideas poſuerũt. Pꝛimũ quideꝫ exiſtẽtium accipere cauſas querẽtes alia his equalia numero attulerunt: vt ſiquis numerare volẽs paucioꝛib⁹ q̄dẽ exiſtẽtibus putet nõ poſſe: plures vero faciẽs numerare. Nã vere equales aut nõ paucioꝛes his ſunt ſpẽs.

¶ Qui autẽ poſuerunt ſpẽs eſſe cauſas: pꝛimo querunt cãs exiſtẽtibus: ⁊ ſecũdo accipiunt ꝙ numeri iſtoꝝ ſunt equales: adeo ꝙ ſi hõ voluerit numerare/ nõ poterit facere entia minus: ſicut non põt ea magis. Species igit̃ ſunt equales: aut nõ minus.

¶ Qui aũt poſuerũt ſpẽs cãs entiũ ſenſibiliũ pmo peccãt peccato: 25
querẽtes ſcire cãs vniuſcuiuſqꝫ entis ex alio ente: ⁊ nõ q̄rit cãm eius ex ſuo intellectu vlĩ. ¶ Et. d. hoc ꝙ cũ pſcrutati fuerint de neceſſitate q̄ inuenit̃ in ſciẽtijs reꝝ ipoſuerũt alterã ſpẽm entiũ ⁊ ſunt q̄ dicũtur foꝛme: ⁊ deberẽt dare cãm in hoc ſm ꝙ in eis eſt itellecta intẽtio cõis nõ p aliud ens cũ quo nõ hꝫ cõicationẽ: ⁊ ſic nãm abſtulerũt ſpeciei quẽ eſt intẽtio vlis. Et qꝛ fecerunt entia oĩa ↄtraria in noĩe ſolum: ⁊ abſtulerunt nomẽ vniuocũ ⁊ abſtulerũt ſciẽtias. ¶ D. d. ⁊ ſcḋo accipiunt ⁊c̃. i. ⁊ ſcḋo peccant: qꝛ ponunt in qualibet ſpecie ſpecieꝝ entiũ numerũ pareꝫ: ⁊ ꝙ nulla ſpecies eſt imparis: adeo ꝙ ſi hõ voluerit numerare non poterit numerare ex ſpecieb⁹ minus q̄ par: ſicut nec poterit magis q̄ par. ¶ D. d. ſi ſpẽs igitur ⁊c̃. i. ſpẽs igitur ſunt eq̄les aut nõ magis neqꝫ minus: ⁊ intẽdit p equalitatẽ paritatem.

¶ De q̄bus querẽtes cãs ab his ad illas ꝓuenerũt: ſm vnũqḋqꝫ. n. equocũ hõgeneũ aliq̄d ẽ: ⁊ circa ſb̃as alioꝝ eſt in multis vnũ: ⁊ in his ⁊ in ſempiternis.

¶ Et iſti dimittũt illud ex quo q̄runt̃ cãe ⁊ declinãt ab eo: qm̃ in vnoquoqꝫ iſtoꝝ eſt nomẽ cõe: ⁊ i ſb̃ſtãtijs reꝝ erit in multitudine vnũ ⁊ in iſtis ⁊ in eternis etiã.

¶ Et iſti dimittunt viam ex qua querunt̃ cauſe reꝝ: ⁊ eſt cõſideratio 26
in nã eoꝛuꝫ ſpeciali nõ ex cõſideratione in natura alioꝝ entiuꝫ: cum quibus nõ hñt cõicationẽ. ¶ D. d. qm̃ in vnoquoqꝫ iſtoꝝ ⁊c̃. i. qm̃ in vnoquoqꝫ indiuiduoꝝ ſpecieꝝ eſt nomẽ cõe: ⁊ intẽtio cõis: ita ꝙ cõtingit vt in ſubſtãtijs que ſunt hic ſit vna intentio cõis: ⁊ ſi ſint ſubſtantie eterne que faciunt eas intelligi: ⁊ dant diffinitiões earum vt in eo ſit intentio cõis vna: ⁊ vlr̃ natura ſpecialis que nulluꝫ habet eẽ niſi ſm ꝙ eſt in intellectu.

¶ Amplius aũt ſm quos modos oſtendimus: qꝛ ſunt ſpẽs ſm nulluꝫ intellectuꝫ vident̃ eoꝛuꝫ. Ex quibuſdaꝫ vero nõ eſt neceſſe fieri ſyllogiſmuꝫ. ex quibuſdaꝫ vero eſt: ⁊ nõ quoꝛuꝫ putamus: hoꝛum fiunt ſpẽs: qꝛ ſm rõnes eas que ex ſcientijs ſpẽs oĩuꝫ erunt quoꝛũcũqꝫ ſunt ſcie: ⁊ ſm vnũ in multis ⁊ negatiõib⁹: ⁊ ſꝫ intelligere ãt aliq̄d coꝛruptibiliũ: phãtaſma eniꝫ aliq̄d hoꝝ eſt.

¶ Et etiaꝫ nõ declarant modũ qui declarat eſſe ſpecierum: ⁊ ꝙ iſta habent eſſe. Ex quibuſdaꝫ enim nunq̄ꝫ ſit

Nã ſp̃alis nullũ hꝫ eẽ: niſi ſm ꝙ ẽ itellecta: cõtra ponẽtes vlia realia. Vide idẽ ꝑ de aĩa. cõ. 8. ⁊. 2. de aĩa cõ. 60. ⁊. 3. ḋ aĩa. cõ. 18. ⁊ 12. meta. cõ. 4. Et q̄ ibi. ideꝫ hic cõ. ſequẽti.

ſyllogiſmus neceſſario: ⁊ ex quibuſdam non declaran/tur nobis ea que exiſtimantur eſſe ſpecies: Scdm autē ſermones acceptos ex ſcientijs ſpecies non ſunt niſi rerum que ſunt ſcientie: aut ex vno in pluribꝰ ex affirmatiuis entibꝰ: ex imaginatiōe aūt alicuiꝰ corruptibilis rerū corruptibiliū: hec nō eſt niſi imago aliq̄ iſtis rebus.

27 ¶ Et ēt nō eſt manifeſtū ꝙ ſbā vlis hꝫ eſſe eodē mō ſm quē hec ſbā ſingularis hꝫ: ſbā.n.indiuidualis nō fit ex ea ſyllogiſmus oīno: qm̄ ſyllꝰ nō fit niſi ex ſbā vli: ⁊ ſbā vlis nō fit ſyllꝰ ad eam oīno: due ḡ ſbe ille ſunt diuerſe. ¶ D.d. ſm aūt ſermones ⁊c̄.i. ſermones aūt qui ſunt demſ̄rationū ptes: ⁊ dicunt ſcie nō ſunt aliud q̄ ſpēs: ⁊ iſta ſunt q̄ ↄſtituūtur ex vli qd̄ ſic dſcribit: qd̄ eſt vnū p̄dicatū d̄ pluribꝰ. ¶ Et ex affirmatiuis q̄ deſcribunt ſic: aliqd p̄dicari de aliquo. ¶ Et cū diſtinxerit inter pticularia ⁊ ſpēs: vult mō diſtinguere inter nām imaginatiōis ⁊ intellectꝰ: ⁊.d. ex imaginatiōe ⁊c̄.i. ex imaginatiōe vero alicuiꝰ corruptibilis hoc eſt imago nō res intellecta. ¶ Et intēdebat p corruptibilia indiuidua q̄ collocant ſub generibꝰ q̄ ſunt ſcie ſic collocant ſub vli qd̄ p̄dicat de pluribꝰ: ⁊ ſi collocant ſub affirmatione ⁊ negatiōe. Vle.n. nō hꝫ eē niſi ſm ꝙ ē ſcia.i. ſm ꝙ eſt ī aīa: ⁊ ſilr affirmatiuū ⁊ negatiuū. ¶ Et intēdit ꝙ cōprehēſiones que dnr ſcie ſunt rerū q̄ ſunt ī ſenſibilibꝰ nō gñabiles nec corruptibiles niſi accñtalr: ⁊ ſunt intētiōes vles q̄s intellꝰ ↄprehēdit in eis: ⁊ ſunt forme. Cōprehēſiones vero q̄ ſunt corruptibiliū ⁊ gñabiliū.ſ. indiuiduorū cōpoſitorū nō ſunt ſcie ſed imaginatiōes eorū. ¶ Et quaſi intēdebat ꝙ iſta ſenſibilia hñt duos modos cōprehēſionis: modū qui nō eſt ſcia eorū ſed imago: ⁊ modū q eſt ſcia eorū: ⁊ eſt intellecta vlia.

Vlis deſcriptio.

Vle non hꝫ eē niſi ſꝫ ꝙ eſt ſcia.i. ſꝫ ꝙ ē in aīa.

Vlia nō ſūt gnābilia ⁊ corruptibilia: niſi per accñs.

a Sēſibilia habēt duos modos cōprehēſiōis. Vide aliam diuiſionē.3. de aīa.c.33.

¶ Amplꝰ aūt rōnū certiſſime: alie qdē eorū q̄ ad aliqd ideas faciūt: quorū nō dicūt eē ſꝫ ſe genꝰ. Alie v̄o tertiū hoīez dicūt eē: ⁊ oīno q̄ ſunt de ſpēbꝰ rōnes auferūt ea q̄ magis eē volūt dicētes eſſe ſpēs q̄ȝ ipſas ideas. Accidit aūt ei dualitatē nō eſſe primā ſed numerū: ⁊ ad aliqd ipſo qd̄ ſm ſe: ⁊ oīa quecūq̃ aliqd de ſpēbꝰ opiniones ſequētes oppoſuerūt principijs.

¶ Verificātes aūt ſermones qdā ponunt ſpēs de relatiuo: ⁊ nō opinant ꝙ aliqd p ſe eſt genus: ⁊ qdā dicunt tertium hominē eſſe: ⁊ iſti auferūt p vnitatē ſermones q ſunt in ſpēbus: ⁊ precipue q opinantur dicentes eē ſpecies quot ſunt iſta. Et cōtingit ex hoc vt dualitas nō ſit prior numero: ⁊ hoc ēt eſt relatiuū ad aliqd: deinde dr̄ de ſe: ⁊ alia que dicunt quidam de opinionibꝰ in formis ⁊ errauerunt in eis per principia.

¶ Dicit ꝙ phi verificātes ſunt illi qui opinant ꝙ ſpēs ſunt relatiue: ⁊ ꝙ nō ſunt exñtes p ſe: cū manifeſtū eſt de relatiuo ꝙ nō dr̄ niſi in reſpectu alicuius: ⁊ cuȝ relatiuuȝ auferet: auferet illud: qm̄ aūt ſpēs ſunt correlatiue manifeſtū eſt ex diffōne ſua: ſpēs eniȝ eſt illud qd̄ eſt magis ppriuȝ duorum vniuerſalium qd̄ poteſt reſponderi ad quid. ¶ D.d. ⁊ quidā dicūt tertiū ⁊c̄.i. ⁊ quidā dicunt ꝙ ſi homo ſenſibilis hꝫ hoīem intellectū: ſic hō intellectus debet hr̄e hoīez tertiū. ¶ D.d. ⁊ auferūt p vnitatē ⁊c̄.i. ⁊ p hoc: q̄ ponunt formas eſſe eaſdē in numero auferūt diffinitiones ſpecierū. Vnū.n. in numero nō p̄dicatur de plibus: ⁊ ſpēs eſt vna intentio ſm formā: ⁊ ideo diffinit ꝙ eſt vle predicabile de pluribus ſm quid: ⁊ hoc ↄtingit magis dicentibus ꝙ nā ſpecierū abſtracta eſt eadē cū nā ſenſibilium. ¶ D.d. ⁊ ↄtingit ex hoc ꝙ dualitas ⁊c̄.i. q̄ cum gña ⁊ ſpēs ſunt res exiſtētes per ſe: ↄtingit vt ſint priora elementis ex q̄bus cōponūtur illa q̄ collocant ſub illo genere. Intellectū eniȝ vniuerſale eſt prius ſm cauſam ⁊ tp̄s: eo ꝙ eſt ſub eo. Dualitas igit ex qua cōponit numerus eſt poſterior numero: ⁊ cōpoſita ex quattuor elūtis ſunt priora elūtis. ¶ D.d. ⁊ hoc eſt relatiuum ⁊c̄.i. ⁊ qūo numerus erat prior dualitate: ⁊ dualitas eſt exiſtēs per ſe. numerus aūt eſt ex relatione. ¶ Deinde.d. ⁊ dicitur de ſe.i. ꝙ cum numerus ponat abſtractus ⁊ fuerit ſemper dictuȝ de alio: cōtingit vt dicatur de ſe: qd̄ eſt impoſſe. ¶ D.d. ⁊ alia dicta ⁊c̄.i. ⁊ hec impoſſibilia cōtingunt oībus opinionibus dictis a ponentibus formas ⁊ errātibus in hoc in perſcrutatione principiorum. 28

Vnū numero nō p̄dicat de pluribꝰ. Ideȝ Porphiriꝰ cap. de gñe: ⁊ in p̄dicamētis. ca. de ſbā.

Intellꝫ vle eſt prius ſꝫ cām/⁊ tp̄s: eo ꝙ ē ſub eo. opp. p̄ ē aīa. l.c.8.

¶ Amplius aūt ſm exiſtimationē quidē ſm quaȝ eſſe dicimus ⁊ ideas eſſe non ſolū ſubſtantiarū ſpēs ſꝫ multorū aliorū. Etem̄ ↄceptus vnus nō ſolū circa ſubſtātiā: ſꝫ ⁊ de alijs eſt. Et ſciētie nō ſolū ſunt ipſiꝰ ſubſtātie: ſꝫ ⁊ aliorū. Accidunt aūt ⁊ mille talia alia.

¶ Et etiā ſm intelligere de quo dicebant eſſe formarū cōtingit vt forme nō ſint tm̄ ſubſtātiarū: ſꝫ ⁊ non ſubſtātiarū. Et ſilr ſcie/⁊ nō ſunt tm̄ ſubſtātiarū ſꝫ aliarū reruȝ: ⁊ talia multa īnumerata que cōtingūt eis.

¶ Ideſt ⁊ etiā cōtingit eis cū dixerunt ꝙ intelligere eſt formaruȝ exiſtentium per ſe vt forme non ſunt ſubſtantiarū ſed accidentiū. Intelligere em̄ non eſt tantū ſubſtantiarū: ſed accidentiū. 29

¶ Scdm v̄o neceſſitatē ⁊ opiniones de eis ſi ſunt pticipabiles ſpēs ſubſtātiarū: neceſſe eſt ideas eſſe ſolū: nō em̄ ſm accñs participant: ſꝫ opꝫ hac vnuſquiſq̃ participare inquantū nō de ſubiecto dicunt. Dico aūt vt ſi qd per ſe duplo participat hoc ⁊ ſempiterno participat: ſꝫ ſm accidēs. Accidit em̄ duplo ſempiternum eſſe: quare ſubſtātia erit ſpēs. He vero ſbam ħ ſignificant ⁊ ibi.

Aut quidē erit ipſuz eſſe dicere aliqd preter hoc vnum in multis. Et ſiqdē eadē ſpēs idearuz ⁊ participantiuz aliqd erit cōmune. qd eñ magis incorruptibilib⁹ duali tatibus: ⁊ dualitatib⁹ quidē multis ſʒ ſempiternis duali tas vnũ ⁊ ideʒ: qm̄ in hac ⁊ aliqua: ſi vero nō eadē ſpēs equiuocatio erit ⁊ ſiľe: vt ſiquis vocat hoiem calliã ⁊ li/gnum: nullã illarũ cōitatem inſpiciens.

¶ Scōm aũt neciũ eſt: ⁊ qd̄ exiſtimat̃ i eis ſm illũ vtrũ ſpēs ſbaꝝ ſint admixte. Neciũ ē vt ſpēs ſint ſingulares: quia determinatio eoꝝ non eſt p accñs. Sʒ nece eſt vt qōlʒ eoꝝ in ſe ſit determinãs cũ nec dicat̃ de ſbto. Dico vt in aliquo ſit duplũ in illo: igit̃ erit eternitas: ſʒ p acci/dēs. Accidit eñ duplo q̄ fuit eternũ: ⁊ res quaruʒ ſpēs ſunt ſbe: ſunt ĩ hoc loco ſignificãtes ſubſtãtias. Illic v̊o q̄lecũqʒ ſit ens dr̃ eē aliqd: ⁊ cũ hoc vnũ de plurib⁹. Si igit̃ eſt ſpēs ſpērũ ⁊ determinata hñt aliqd in aliq̃ cōi/cãt. qd eſt igit̃ illud qd̄ eſt ꝓpriũ dualitatib⁹ corruptibi libus. Et dualitas ē ꝓpriũ dualitatib⁹ corruptibilib⁹: ⁊ dualitas ē multitudinis. Dualitas .n. eſt eterna ⁊ ē ea/deʒ. dr̃ q̄ ĩ reſpectu alicui⁹ ⁊ de ſe: ⁊ ſi ſpēs nō fuerit ea/deʒ: tũc erũt equoca. v.g. vt aliqs vocet hoiem chiluʒ ⁊ lignũ ſine cōſideratione ad intētionē in qua cōicant.

¶ Scōm aũt illũ qd̄ vr̃ eſſe neciuʒ in formis: ⁊ qd̄ ꝯſequitur ex eo eſt 30 credendũ q̄ ſpēs qu dant diffōnes ⁊ ſubas eoꝝ que ſub eis debent eē adunare cũ eis de qbus p̄dicant̃. p̄dicatio .n. eoꝝ de illis que ſunt ſub eis non eſt accñtaliter: ſicut p̄dicatio accñtiũ de ſubſtãtijs ⁊ acci dentium de ſe adinuicē. ¶ Et dixit hoc qꝛ pp hoc q̄ iſte ſcie ſunt ne/ceſſarie opiati ſunt dicētes foīas eē: q̄ ſcie ſunt forme abſtracte: ⁊ vo/cauerũt eas formas abſtractas. ¶ Et .d. ⁊ neceſſariũ eſt vt ſint ſin/gularia .i. ⁊ ꝓpter hoc q̄ ſunt necie opʒ vt ſint cũ eis de qbus predi cantur eedē in actu. ¶ D. dedit cãm in hoc ⁊ .d. qꝛ determinatio eoꝝ nō eſt p accñs .i. qꝛ determinatio q̄ eſt in predicatiōe accñtiũ de ſub/ſtãtijs: aut accñtiũ de ſe a ſubiectoꝝ ab vli qd̄ dicit̃ de eis nō eſt ſicut determinatio adinuicem: ⁊ .d. h: qꝛ neceſſarie ſunt ſcie opinati ſunt. ¶ D. d. ſed nece eſt ⁊c̃ .i. ſed nece eſt vt qōlibʒ p̄dicabilium formaꝝ ſit determinãs ſubam ſui ſubiecti eſſentiaľr cũ nō p̄dicet̃ de eo ſicut accñs de ſuo ſubiecto. Accñtia .n. determinãt ſua ſubiecta accñtaľr. ¶ D. d. exemplum: ⁊ dicit. dico vt in aliquo ⁊c̃ .i. V.g. vt aliquid ſit duplũ ⁊ ſit eternũ. Tunc .n. cōtinget vt alteꝝ eoꝝ dicatur de aliquo accñtaľr. dr̃ .n. q̄ duplũ eſt eternuʒ: ſicut dr̃ q̄ muſicus eſt medicus

Accñtia de/terminant ſua ſbta ac/cidentaľr.

qꝛ accidũt eidē ſubiecto. ¶ D. d. ⁊ res quaꝝ ſunt ſpēs ⁊c̃ .i. ⁊ iō ſpēs que ſunt ſube ſignificãt de ſenſibilibus ſubijs: ⁊ ſpēs q̄ nō ſunt ſube ſignificãt de ſenſibilibus nō ſubſtãtias. ¶ D. d. illic aũt ⁊c̃ .i. illic aũt quodcũqʒ ſit de formis abſtractis dr̃ eſſe aliquid ⁊ ens in ſubſtantia ſicut dicit̃ de quocũqʒ ſit h̄ q̄ eſt aliquid ⁊ ens. ¶ D. d. ſi igit̃ eſt ſpēs ſpecierũ ⁊c̃ .i. ſi igit̃ dicere aliqd ⁊ vnuʒ ⁊ ens qd̄ predicat̃ de abſtra/cto ⁊ ſenſibili eſt determinans oīa que inueniunt̃ in aliquo eſſe: ⁊ eſt forma formarũ ⁊ determinata: hñt aliquid in quo cōmunicant cōtin/git vt illa q̄ ſunt illic ⁊ q̄ hic ſunt habeãt aliqd in quo cōmunicãt. V. g. ſi p̄ma dualitas cōis oībus dualitatib⁹ ſm ſermonē dicentiuʒ hoc eē dualitatē abſolutã determinantē oēs dualitates in quo igit̃ cōmu nicãt: ⁊ qd̄ eſt ꝓpriũ corruptibili. ⁊ qd̄ eſt ꝓpriũ eterno: ⁊ hoc intēde/bat cũ dixit qd igit̃ eſt ꝓpriũ ⁊c̃ .i. qd igit̃ eſt ꝓpriũ p̄mis dualitatib⁹ corruptibilibus: ⁊ qd eſt ꝓpriũ in corruptibilib⁹: cũ dualitates ſint multe. ⁊ poſuimus cũ hoc q̄ p̄ma dualitas eſt vlis vtroqʒ modo. Acci dit igit̃ dualitati eterne vli omnibus dualitatibus corruptibilibus ⁊ eternis vt dicat̃ qñqʒ de ſe ſʒ q̄ eſt eterna: ⁊ qñqʒ in reſpectu alia/rum ſm q̄ determinãt illa ⁊ notificãt ſubſtãtias aliarũ. ¶ D. d. ⁊ ſi ſpecies nō fuerit eadē ⁊c̃ .i. ſi non fuerit eadē intētio in qua cōicant corruptibilia ⁊ eterna: tunc hec dualitas que dr̃ de corruptibilibus ⁊ eternis dicet̃ equiuoce: ⁊ intēdit cũ dualitas fuerit dicta de eterna ⁊ de corruptibili non erit forma eius neqʒ demonſtrans eius ſbam: ⁊ vľr ſi ſpecies non fuerit: ⁊ eſt illud qd̄ predicat̃ de pluribus diuerſis ſm quid: tunc nomen dictum de illis formis: ⁊ de illo qd̄ hic eſt erit equiuocum ⁊ deſtruentur ſcientie.

Corruptibi li ⁊ eterno nil cōe vni uocũ ē. 10. me. t. c. vlt. ⁊ p̊ cel. c. 5. ⁊ i li. de ſba orbis.

¶ Omniũ aũt dubitabit aliquis maxime qd cōferunt ſpēs ſempiternis ſenſibiliũ: aut his q̄ ſiũt ⁊ corrũpunt̃. Nec eñ motus nec trãſmutationis nullius ſunt cã eis. At vero nec ad ſciētiã quicqʒ auxiliat̃ eis que eſt alioꝝ. Nec eñ ille horũ ſubſtãtia. Naʒ in his eēnt. Nec ad eē cōferũt: cũ nō inſint pticipãtib⁹. Sic eñ forſan cã vide/bitur eſſe albũ permixtũ albo: ſʒ hec quidē ratio valde mobilis eſt quã Anaxa. prius ⁊ Heſiodus poſterius: ⁊ alij quidã dixerũt. Facile nãqʒ colligere multa abſurda ⁊ impoſſibilia ad talē opinionē. At vero nec ex ſpēbus ſunt alia ſm vllum modũ cōſuetorum.

¶ Et ambigit hō magna ambiguitate in hoc q̄ acqui/runt res ſenſibiles: ⁊ corruptibiles: ⁊ gñabiles de ſpe/ciebus eternis: cũ nō ſint cauſe alicui⁹ motus ⁊ altera/tionis: ⁊ talis eſt diſpō eaꝝ in ſcia: neqʒ etiã adiuuãt in alijs rebus: neqʒ ſubſtãtie illoꝝ ſunt de ſubſtãtijs iſtoꝝ ſenſibiliũ. Et iſta ēt ſi vnũ in vľitate nō fuerint nō erũt:

vt aliquis exiſtimat ꝙ cauſa in albo eſt q̄ albedo fuit mixta cū albo: ſ; hoc eſt bone motionis: ⁊ Anaxa. ꝑmo ⁊ poſterius Heſiodus: ⁊ alij dixerūt ꝙ facile eſt cōgregare multa. Sz hoc eſt impoſſibile ſm hāc opinionez. Immo neq; alie res fiunt ex ſpeciebus ſm aliquē modorum qui aſſueti ſunt dici.

31 ℭ Et cū manifeſtū eſt ꝙ cauſe rerū gñabiliū ⁊ corruptibiliū ⁊ vliter trāſmutabiliū ſunt corpa nālia que ſunt ꝑncipia trāſmutatiōis in rebus ſenſibilib⁹: miraꝛ hō qd induxit eos ad inducēdū fōias abſtractas: qđ em̄ eſt abſtractū quō adaptaꝛ vt ex eo trāſmutentur entia materialia: qđ enim eſt māle non tranſmutaꝛ niſi ab alio materiali. ℭ D.d. ⁊ talis eſt diſpō earū in ſcīa. i. ⁊ nihil coget ad ponendū eas pp ſcientiā: ⁊ nō appet ꝙ hn̄t iuuamentū in eſſe reruz ſenſibiliū. i. q̄ nō generāt res ſenſibiles. Indiuiduū em̄ nō generaꝛ niſi ab alio indiuiduo: neq; etiā adiuuāt in gñatiōe indiuiduoꝝ ſicut corpora celeſtia iuuant. ℭ D.d. neq; ſub eilloꝝ ſunt de ſubſtātijs iſtorum. i. neq; ſubſtātie illarū formarū abſtractarū ſunt de ſubſtātijs iſtarum reruz ſenſibiliū: cū ille ſint eterne: ⁊ iſte gñabiles ⁊ corruptibiles: ⁊ ideo a non pn̄t eſſe cauſe eoꝝ: neq; ſm formas/ neq; ſm agentes. ℭ D.d. ⁊ iſta etiam ⁊c̄. i. ⁊ iſta etiā inſenſibilia ſi in eis non fuerit intētio vlis vna admixta eis non erunt entia: quēadmodum ſi albedo non eſſet mixta cum re alba nō eſſet aliquid albū oīno. ℭ Et per hoc qđ dixit ſ; hoc eſt bone motionis: innuit ꝙ mixtio b intētionis vlis ſb̄alis cū particularibus eſt fortior mixtione accidentiuz cum ſuis ſubiectis. ℭ D.d. ⁊ Anaxa. ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ nos poſſumus accipere facile in rebus multis vnā intentionē vniuerſalē exiſtentez in eis: ⁊ ſi iſta intētio eſſet vna in numero. i. abſtracta ſicut dicūt dicentes formas eſſe: tūc īpoſſibile eſſet vt inuenireꝛ in pluribus. Unū em̄ in numero non inueniꝛ in plurib⁹. ⁊ ſic cōgregare plura ad vnuz eſt impoſ̄e. ℭ D.d. neq; alie res ⁊c̄. i. ⁊ impoſſibile eſt vt forme ſint cauſe tranſmutationis: ⁊ gñationis: ⁊ corruptionis: ⁊ vl̄r cauſe ſenſibilium ſm aliquez modoꝝ qui aſſueti ſunt dici ab eis. U.g. hoc qđ dicūt ꝙ ſunt exēplaria eoꝝ ⁊ ꝙ ſunt cauſe ſcientie eorum.

> Q̄ď ē māle nō trāſmutaꝛ niſi ab alio māli. Idē. 7. me. cō. 31.
>
> Indiuiduū nō gñaꝛ niſi ab alio īdiuiduo. vide idem. 7. me. cō. 51.
>
> a Cogita q̄mō ſb̄e abſtracte non pn̄t eſſe cāe agētes ⁊ formales iſtorū corruptibiliū.
>
> b Mixtio ītētōis vlis ſb̄alis cum pticularib⁹ eſt fortior mixtōe accidētiū cuz ſuis ſb̄tis.

ℭ Dicere vero exēplaria eſſe ⁊ eis alia participare: vaniloquiū eſt ⁊ metaphoras dicere poeticas. Quid em̄ eſt qđ agiꝛ ad ideas reſpiciens. Cōtingit em̄ ⁊ eſſe ⁊ fieri ſimile quodcūq;: ⁊ non aſſimilatū ad idem. Quare ⁊ exiſtēte Socrate: ⁊ nō Socrate exiſtēte fiet qualis Socrates. Sil̄r aūt palam q̄ ſi ſit Socrates ſempiternus: erunt eiuſdez exēplaria plura: quare ⁊ ſpecies: vt hōis aīalis aut bipedis ſimul aūt antho antropos.

ℭ Dicere aūt ſpēs cōtinētes ſe: eſt ſermo vacuus ſil̄is ſermonib⁹ verſificatoꝝ. Et qd eſt illud qđ nō agit abſq;

eo ꝙ aſpiciet formaz. Pōt enim eſſe ens ⁊ non ens: ⁊ ſi non aſſimilaꝛ alicui adeo ꝙ Socra. erit ⁊ non erit niſi exēplar ſit Soc. ⁊ ꝑ hūc modū declaraꝛ ꝙ Soc. eſt eternuz: ⁊ hz multa exēplaria: ſicut ſpēs. Sicut hō hz aīal ⁊ bipedale: ⁊ homo idē eſt in vtroq;.

ℭ Ideſt dicere aūt ſpēs cōtinētis ſe nō ſpēs indiuiduoꝝ ſ; formas exiſtētes per ſe. U.g. ſi aliqs dixerit ꝙ hō eſt ſine carne ⁊ oſſe eſt ſermo famuloſus. ℭ D.d. ⁊ qd eſt illud qđ nō agit ⁊c̄. i. faciētes exēplaria querūt dicētes ꝙ rēs generās entia impoſ̄e eſt vt generet aliqđ indiuiduoꝝ niſi aſpiciat exēplar illius indiuidui: querūt. ſ. de natura illius gñate rei ⁊ generantis. Qm̄ ſi fuerit gñata ⁊ generās per quācūq; naturā ſit. ſ. ꝙ nullā hz naturaz ꝑpriam: tūc poſſibile erit vt ſit ens ⁊ nō ens eq̄l̄r. ⁊ ſi fuerit ens: tūc poſſibile erit vt aſpiciat exēplar: ⁊ non aſpiciat. ⁊ ſi aſpexerit ens poſſibile erit vt aſſimileꝛ: ⁊ non aſſimileꝛ: ⁊ ſic generatio erit a caſu: ⁊ intelligit gñationē eſſe caſu ꝙ generans ſit de nā gñati. ⁊ ſi non: tūc generās non generabit ſibi ſil̄e. U.g. homo hominez. Et ſm hoc generans non indigebit exemplari. ℭ D.d. non ſicut Socrates. i. ⁊ indiuiduū eſſentialr̄ nō generaꝛ niſi ab indiuiduo ſue ſpeciei: quapp neceſſe eſt vt generans Socratez ſit aliud indiuiduū ſibi ſil̄e. ℭ D.d. ⁊ ſm hūc modū declarabiꝛ ꝙ Socrates ſit eternus. i. ⁊ etiā ſi poſuerimus h̄ exemplaria cōtingit vt ſit aliqđ indiuiduū ꝙ Socrates gñatus habebit Socratem eternuz: ⁊ ſm hoc cōtingit vt indiuiduū habeat naturā vl̄em: ⁊ ſic cōpoſituz ex naturis vl̄ibus ſicut eſt ſpecies: ⁊ hoc intēdebat cū. d. ſicut homo hz aīal ⁊c̄. i. ⁊ indiuiduū hz diffōnem ſicut hz ſpecies. 32

> Indiuiduū eēntialr̄ nō gñatur niſi ab indiuiduo eiuſdē ſpeciei. vide idē. 8. c. 31.

ℭ Amplius aūt nō ſenſibiliū ſpēs exēplaria: ſ; ēt ipſarū vt genus ſpecieꝝ q̄re idē erit exēplar ⁊ imago. Ampli⁹ videbiꝛ eē vtiq; īpoſ̄e ſepataz ſubſtātiā ⁊ cuius eſt ſb̄a q̄re quō idee rerū ſubſtātie erūt exn̄tes ſepatiz. In phedrone vero ſic dr̄ quaſi ipſi⁹ eē ⁊ fieri cauſe ſint ſpēs.

ℭ Et etiā ſpēs nō ſunt exēplaria reꝝ ſenſibiliū: ſ; ⁊ ſui/ ipſarū etiā ſicut genus qđ eſt genus multaꝝ ſpecierū: ⁊ ſic idē erit exemplū ⁊ forma ſuiipſius. Et ēt impoſ̄e eſt vt exiſtimenꝛ eſſe entia abſtracta a ſubſtantijs: ⁊ ſubſtantie non: ⁊ ſi non quō erunt ſpecies ſubſtātie rerum abſtractarū ab illis: ⁊ hoc dictum fuit in cadon. ſ. ꝙ ſpecies ſunt cauſe eſſe generationis.

ℭ Ideſt ⁊ cū illud qđ predicaꝛ de aliquo ⁊ notificat eēntiā ei⁹ ſi fuerit forma abſtracta: tūc ſpēs non erunt exēplaria rerū ſenſibiliū: ſed ſuiipſoꝝ: qm̄ ſicut indiuidua hn̄t exēplaria ꝑpter ſpālitatē que eſt in eis. U.g. indiuidua hōis pp humanitatē: ita ſpēs abſtracte habent exēplaria per gñalitatē q̄ eſt in eis: ſicut ſpēs ſenſus hn̄t exemplaria 33

per ſenſuz qđ eſt genus. ¶ D.d.⁊ ēt impoſſe eſt ⁊c̄.i.⁊ etiaz impoſſe eſt exiſtimare formas eſſe abſtractas a ſubſtātijs quarum ſunt forme ⁊ ſubſtātias nō eſſe.ſ.qđ eſt impoſſe.ſ.formas remanere ⁊ deficere res quarū ſunt forme: qm̄ tūc nō eſſet generatio neqꝫ corruptio. ¶ Et qꝛ pōt aliquis dicere ꝙ Plato nō dixit eas eſſe cās generatiōis ⁊ corruptionis: neqꝫ partes formales rerū ſenſibilium: notificauit ꝙ Plato dixit hoc in lib. Fadon: ⁊ dixit: ⁊ hoc dictū fuit ⁊c̄.

Impoſſe ē exiſtimare formas eſſe abſtractas a ſubſtantijs quarū ſunt forme

¶ Et etiā in exiſtētib⁹ ſpecieb⁹ cū nō fiunt participantia ſi ſit qđ mouit. Et multa alia vt dom⁹ ⁊ ānulus quoꝝ nō dicim⁹ ſpēs eſſe quare palā qꝛ cōtingit alia eſſe ⁊ fieri: ⁊ ꝓpter tales cauſas quales ⁊ nūc dicte ſunt.

¶ Et etiā cuz ſpēs fiunt entia nō habebūt determinās ſi non fuerit illud qđ eſt lectus cuz alijs multis rebus: ſicut domus ⁊ ānulus ⁊ res quas nō dixim⁹ eſſe entia: manifeſtū eſt ꝙ poſſibile eſt vt ſint: ⁊ vt ſint res a ſtalib⁹ iſtis cauſis que modo fuerant dicte.

34 ¶ Et cum ſpēs fuerint res exiſtētes extra animā nō habēt gen⁹ qđ determinat eas: ⁊ ꝙ notificet intentionē vl̄em per quā ſunt entia: ⁊ cum nō habuerint hanc intētionē nō erunt entia: quēadmodū ſi domus ⁊ ānulus ⁊ lectus nō eſſet aliqđ iſtoꝝ particulariū: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ alie res quas nō dixim⁹ eſſe entia. ¶ D.d. manifeſtuz eſt ⁊c̄.i. ſi igit̄ habuerint tales ſpēs ⁊ genera: manifeſtū eſt ꝙ ille ſunt cauſe ex quib⁹ cōponunt̄ res ſenſibiles: ⁊ ideo non ſunt hoc alie cāe: ⁊ intēdit ꝙ cōtingit ex hoc vt res ſenſibiles ſint cōpoſite ex talib⁹ cauſis.i. ex rebus cōpoſitis ex formis ⁊ materijs. ¶ Et dedit exēplum in artificialibus: qꝛ nullus dicit ꝙ vniuerſalia eorum non habent eſſe extra animā: ⁊ ideo forte intēdebat cum.d.⁊ res quas non diximus eſſe entia iſtū modū vniuerſaliū.ſ. artificialium.

¶ Amplius ſi ſint numeri ſpēs quō cāe erūt vtrū qꝛ alij numeri ſunt exiſtētia ipſa: vt hic quidē numerus hō: ille vero Sortes: ⁊ alius Callias: quid igit̄ his ſunt cāe ille: nec eni ſi hi qdē ſempiterni: illi vero nō differūt.

¶ Et ēt ſi ſpēs ſint numeri quō erunt cauſe. primo vero qꝛ numeri entium ſunt diuerſi. V.g. ꝙ iſte numerus eſt homo: ⁊ iſte Socra. ⁊ iſte Hyllus: quare igit̄ erūt cauſe iſtorum: ⁊ non adiuuant etiam in hoc ſi quedaz fuerint eterna: ⁊ quedam non.

35 ¶ Cū deſtruxit formas eſſe ſm opinionē dicētiū ꝙ nā formaꝝ ē alia a nā numeroꝝ: reuerſus eſt ad opinionē dicētiū ꝙ nā numeroꝝ ⁊ formaꝝ eſt eadē: ⁊ eſt opio Platonis. ¶ Et.d.⁊ ēt ſi ſpēs ⁊c̄.i.⁊ ēt ſi forme fuerint numeri quō erūt cāe rerū ſenſibiliū. prio vero qꝛ cōtigit vt idē ens ſit cōpoſitū ex multis numeris diuerſis ſm formā. V.g. ꝙ

iſtud ens indiuiſibile eſt aīal: ⁊ eſt hō: ⁊ eſt ſocrates. Quapp dꝫ hr̄e numerū p quē eſt animal: ⁊ numerū per quē eſt homo: ⁊ numeruz per quē eſt ſocrates. Et ſimilr̄ hyllus dꝫ habere tales numeros: ⁊ cū hoc impoſſe eſt in numeris: in quo igit̄ erunt numeri cāe iſtorum. ¶ D.d.⁊ nō adiuuāt ⁊c̄.i. ꝙ numer⁹ qui eſt q̄ſi gen⁹ de iſtis ſenſibilib⁹ nō adiuuat in numero qui eſt quaſi indiuiduū. Ille.n. qui eſt q̄ſi genus eſt eternū: ⁊ eternū nō pōt eſſe pars gn̄abilis rei ⁊ corruptibilis.

¶ Si vero qꝛ rōnes numeroꝝ: ⁊ hic vt ſimphonia palam qꝛ eſt vnū quidē quoꝝ ſunt rōnes. Si itaqꝫ hoc mā manifeſtū: qꝛ ⁊ ipſi numeri alique rōnes ſunt alius ad aliud. Dico autē vt ſi eſt Callias rō in numeris ignis ⁊ terre: ⁊ aque: ⁊ aeris: ⁊ antho anthropos: ſiue numerus qs exiſtēs: ſiue nō: tn̄ erit rō in numeris quorūdā ⁊ non numerus: ⁊ nō erit quis ꝓpterea numerus.

¶ Et cū diffōnes numeroꝝ fuerint cōuenientes illis q̄ ſunt ante: manifeſtū ē ꝙ aliqd eſt cui⁹ ſunt iſte diffōnes: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ h̄ eſt mā. iſti.n. numeri ſunt diffōnes illoꝝ adinuicem. V.g. ꝙ ſi diffō hylli fuerit in numeris ignis: ⁊ terre: ⁊ aq̄: tūc iſte hō aut erit aliqs numer⁹: aut nō: quouſqꝫ ſit diffō aliquoꝝ numeroꝝ ⁊ nō numerus: ⁊ nō erunt iſta etiā aliquis numerus.

¶ Et cū numerus eſt ens exn̄s extra aīam habuit diffinitionē ſicut alia entia: manifeſtū eſt ꝙ diffō numeri dꝫ eſſe cōueniēs ei qđ eſt ante.i. diffinito: ⁊ ſic numerus erit cōpoſit⁹ ex mā ⁊ forma: ⁊ diffō numeri nō erit numer⁹: ſicut diffō hoīs nō eſt hō. ⁊ iō.d.⁊ manifeſtuz eſt ꝙ eſt hoc mā.i. ꝙ mā eſt recipiēs diffōnes. ¶ D.d. iſti.n. numeri ⁊c̄.i. cōtingit ex hoc ꝙ quedā entia ſunt priora ſeinuicez.i. ꝙ quedā eorum accipiunt̄ in diffōnibus quorūdā: ⁊ ex hoc ꝙ ponūt ea numerū: vt iſti numeri cōtingit ex hoc vt ſint diffōnes ſuipſoꝝ adinuicez. ¶ D.d. exēplū ⁊ impoſſe, cōtingēs ex eo ⁊.d. V.g. ⁊c̄.i. v.g. ꝙ ſi numeri aque ignis: ⁊ terre: ⁊ aeris fuerint accepti in diffōne hoīs: tūc hō ſi fuerit aliqs numer⁹ nō erit ſic donec illa q̄ ſunt accepta in diffōne eius ſint diffinitio numeri ⁊ hoīs nō aliquis numerus. Diffinitio eniz numeri nō eſt numerus: quēadmodū diffō aīalis nō eſt animal: ⁊ ſm hoc iſta elemēta accepta in diffōne hominis nō erit numerus: ⁊ iam poſuim⁹ ea eſſe numerū: qđ eſt incōueniēs. aut homo nō erit numerus. 36

Diffō. nūeri nō eſt numer⁹ ſicut diffō aīalis nō eſt aīal.

¶ Amplius ex multis numeris vnus fit numerus: ex ſpecieb⁹ aūt vna ſpēs qualr̄: ſꝫ ſi nec ex ipſis ſꝫ ex vnis vt in millenario quō ſe habēt vnitates: ſiue.n. eiuſdez ſpeciei multa incōueniētia accidūt: ſiue nō eiuſdem ſpeciei nec eedē ſibiinuicē: nec alie oēs omnibus.

¶ Et etiã ex pluribꝰ numeris fit vnus numerꝰ: q̃uo igit̃ ex pluribꝰ speciebꝰ fit vna spẽs: ⁊ si nõ fuerit ex eis sꝫ ex numeris sicut mille q̃uo igitur sunt iste vnitates: q̃m si sunt consiles in specie cõtingũt multa impossibilia: ⁊ si vnaqueqꝫ fuerit p se in aliqua specie non erunt diuersoꝝ: neqꝫ diuersa oĩa sunt omnino.

37 ¶ Et etiã manifestũ est ꝙ ex pluribꝰ numeris fit vnus numerus: ⁊ si species sunt numeri q̃uo ex pluribꝰ speciebꝰ fit vna species: ⁊ cõtigit sicut dicũt quidã si sit vnitas pũctus: ⁊ dualitas sit linea: ⁊ trinitas supficies: ⁊ quaternitas sit corpus: vt supficies sit cõposita ex linea ⁊ pũcto: ⁊ corpus sit cõpositũ ex supficie ⁊ linea ⁊ pũcto: qḋ ẽ impoſſe. ¶ B. d. ⁊ si nõ fuerit ex eis ⁊c. i. ꝙ numeri formales nõ insurgunt ex numeris diuersis: sꝫ ex numeris cõuenientibꝰ: sicut centũ ex denarijs: ⁊ mille ex cẽtenarijs: tũc vnitates istoꝝ: aut erũt cõuenientes in q̃titate ⁊ forma: aut diuerse. Si igit̃ fuerĩt cõuenientes in forma cõtingũt multa impossibilia. quoꝝ vnũ est vt oẽs species sint cõuenientes in forma. Et si fuerint diuerse in specie: cõtingit vt sit nõ numerus: ⁊ iõ dicit: ⁊ sicut vnaqueqꝫ ⁊c. i. ⁊ si vnaq̃qꝫ vnitatũ numeroꝝ formaliũ fuerit diuersa ab alia: nõ erit numerꝰ. Diuersa. n. numerãt se adiuicẽ. Numerꝰ aũt numerat se adinuicẽ: aut p vnitatẽ: aut p numerũ.

¶ Q̃uo nãqꝫ dixerũt ĩpassibiles exñtes: nec. n. rõnabilia hec nec intelligere cõfessa. Ampliꝰ autẽ aliud aliqḋ genꝰ numeri facere ẽ necesse circa qḋ sit arithmetica.

¶ Et qḋ ꝓficit cũ nõ sint passiua: ⁊ hoc nõ est de rectis sermonibꝰ neqꝫ ĩtelligit̃. De necessitate igit̃ est ponere aliũ numerũ: ⁊ est subiectũ arithmetice.

38 ¶ Et quid coget vt cause rerũ nõ passiuaꝝ sicut numerus sit necessarium in esse rerum passiuarum. Passiua enim necessario cõponunt̃ ex passiuis. ¶ B. d. de necessitate igit̃ ⁊c. i. ⁊ cum manifestũ est ꝙ impoſſe est vt numerus mathematicus sit substãtia rerum sensibiliũ: necesse est si aliquis numerꝰ qui dat substãtiam rerum sensibiliũ vt sit alius a mathematico. ¶ Sunt igit̃ tres species numeroꝝ. Est. n. numerus mathematicus qui nõ multiplicat̃ ꝑ multiplicationẽ numeratoꝝ. Et est numerꝰ formalis qui diuersat̃ ꝑ numerationẽ entiũ. Et est numerus cuius iste numerꝰ est forma: ⁊ sunt sensibilia. ⁊ q: hoc cõtingit huic positioni: ⁊ dicẽtes ꝙ forme sunt alie a numeris ponũt numerũ nãm mediã ĩter formas ⁊ sensibilia: ⁊ dixit ẽt ꝯtradicẽdo eis.

Tres sunt spẽs numerorum.

¶ Et omnia intermedia dicta ab aliquibus simpliciter ex quibus sunt principijs: aut q: inter media eorũ que hic ⁊ ipsorum erunt.

¶ Et oĩa media aut sunt ex rebꝰ simplr̃: aut ex aliq̃bus pricipijs: aut ex illo ex quo est ordinatũ post media.

¶ Idest ⁊ cũ numerꝰ mathematicꝰ est medius inter formas ⁊ sensibilia: ⁊ omne mediũ aut est cõpositũ ex rebus simplicibꝰ simplr̃: aut ex rebus simplicibus in respectu medioꝝ: aut ex formis ipsorũ medioꝝ. 39 Sed q: media facta a medijs prioribus eis non sunt ẽm ꝙ sunt media: sed ẽm ꝙ sunt forme diuerse: q̃m si mediũ esset ex medio ẽm ꝙ est mediũ: tunc media ꝓcederent in infinitũ: ideo. d. in loco eius. q. d. ex formis mediorũ compositis ex illo ex quo est ordinatum post media. Res enĩ ordinate sub medijs ẽm ꝙ sunt media. s. ẽm ꝙ mediũ est genus eorũ sunt species medioꝝ. ⁊ ideo dicit̃ ꝙ spẽs sunt ordinate sub genere. ¶ Et intẽdebat ꝑ hunc sermonẽ ꝙ numerꝰ mathematicus est cõpositꝰ ex numero formali ⁊ sensibiliũ: ⁊ manifestũ est ꝙ hoc est impoſſe in numero mathematico: ⁊ est manifestũ ꝙ illi nõ intẽdebant p hoc qḋ dicũt ꝙ numerus mathematicꝰ est mediꝰ inter formas ⁊ sensibilia ẽm istũ modũ: sꝫ intẽdunt ꝙ nã numeri est quasi nã media inter formas abstractas ⁊ formas sensibiles mãles. ¶ Sꝫ notũ est p se ꝙ nulla nã est media inter eẽ abstractũ ⁊ mãle: hec. n. duo cõtraria. s. eternũ ⁊ corruptibile manifestũ est ꝙ sunt ĩmediata.

De mediis aut est cõpositũ ex rebꝰ simplicibus simplr̃ aut ex rebꝰ simplicibꝰ in respectu mediorum aut ex formis mediorum.

Notũ est p se ꝙ nulla nã ẽ media inter eẽ abstractum ⁊ mãle. vide istãtiã ď forma hoĩs vltima. 2. ph. cõ. 26.

¶ Amplius vnitates que sunt in dualitate vtraqꝫ est ex aliqua priore dualitate: q̃zuis impoſſe amplius quare vnum numerus est collectus.

¶ Et etiã vnitates cuiuslibet eorum sunt ex aliquo: euenit igitur hoc ex dualitate: quod est impossibile: ⁊ etiã nõ erit numerus vnum iteratum.

¶ Et cũ dualitates fuerint: dualitas numeri medij cõtinget vt dualitas sit ex aliquo: ⁊ vt dualitate aliq̃d sit prius. 40 ¶ B. d. ⁊ nõ erit numerus vnũ iteratũ ⁊c. i. ⁊ si numerꝰ fuerit ab vno abstracto: tũc ĩ eo nõ inuenit̃ vnũ iteratũ. Dualitas enĩ in vna re est ꝑꝑ mãm: cã enĩ iterationis eorũdẽ numeroꝝ est iteratio vnius numeralis: ⁊ vnũ qḋ est immãle nõ iterat̃ ẽm indiuiduũ. ¶ Et põt intelligi sic: ⁊ etiã q̃uo vnus numerꝰ vr̃is erit iteratꝰ: ⁊ silr̃ vnũ intellectũ: ⁊ vlia ĩnata sunt nõ iterari. Intellectũ. n. aĩalis nõ inuenit̃ magis vno: sꝫ ex intellectu vnius inueniunt̃ multe vnitates: ⁊ silr̃ in terno ⁊ quaterno inueniũtur infinite trinitates: ⁊ infinite quaternitates.

Dualitas ĩ vna re non iuenit̃ nisi ꝑꝑ mãm.

¶ Amplius cum dictis si sint differentes vnitates oportebit vtiqꝫ dicere quẽadmoduꝫ quicunqꝫ elemẽta quattuor aut duo dicunt. Etenim horũ quilibet nõ cõmune dicit elementũ esse vt corpus: sed ignem ⁊ terrã siue sit cõmune corpus ipsum siue non: nunc autem dicitur quasi vno existẽte quẽadmodum igne aut aqua similiũ partiũ. Si vero sic nõ erũt substãtie numeri sꝫ palã: q: si cõe est aliquid vnũ ipsum: ⁊ hoc est principiũ: quare multiplr̃ dicit̃ ipsũ vnũ. Aliter enĩ impoſſe est: volentes aũt substãtias ad principia reducere.

¶ Et ſil'r dicimus in vnitatibꝰ quas diximꝰ: ſi fuerit nõ diuerſe ſ̃m hunc modũ: ⁊ eſt modus dicentiũ ꝙ elemẽta ſunt quattuoꝛ aut duo: oẽs. n. illi nõ opinãt̃ ꝙ elemẽtuꝫ eſt cõe eis. ſ. coꝛpus: ſꝫ ignis ⁊ terra ſiue coꝛpꝰ fuerit cõe eis aut nõ. vnũ igit̃ nũc dicimus de illo qđ eſt cõſimilium partiũ ſicut ignis ⁊ aqua: ⁊ cũ ita ſit numeri nõ erunt ſubſtãtie: ſed manifeſtũ eſt ꝙ ſi vnũ eſt ꝙ illud eſt pꝛincipiũ: ⁊ vnũ dicit̃ multis modis: ſed illi volũt eleuare ſubſtãtias ad pꝛincipia ſ̃m ꝙ nõ eſt poſſibile.

41 ¶ Et nos dicimus ⁊c̃. i. ⁊ nos dicimꝰ ꝙ via dicẽtiũ ꝙ ſubſtãtie entiũ ſunt cõpoſite ex vnitatibꝰ nõ diuerſis in ſpecie eſt eadẽ cũ via dicẽtiũ ꝙ elemẽta ſunt res ſingulares. ſ. indiuiduales non vl'es: ſicut ſermo dicentiuꝫ ꝙ elementa ſunt quattuoꝛ. ſ. aqua: ⁊ ignis: terra: ⁊ aer. aut duo eoꝛũ. iſti nõ opinant̃ ꝙ vl'e cõe iſtis eſt elementuꝫ. ſ. coꝛpus: ſed ignis ⁊ terra: ⁊ indifferẽter apud eos ſiue iſtud cõe habuerit eſſe: aut nõ habuerit eſſe. ¶ Et hoc qđ. d. eſt cõtingẽs eis: q2 cũ vnitates numerales fuerint extra animã erũt in mã: ⁊ erit vna ſ̃m foꝛmã: ⁊ multe ſ̃m numerũ: ⁊ iſta eſt diſpõ vnitatũ que ſignificant, ea que ſunt cõſimiliũ partiũ: ⁊ diſpõ multitudĩs exiſtẽtis in eis. Et hoc intendebat cũ. d. vnũ igit̃ nũc ⁊c̃. ¶ D. d. ⁊ cũ ita ſit numeri nõ ſunt ſubſtãtie. i. ⁊ cũ vnitates nõ ſunt niſi elemẽta vnitatũ ſenſibiliũ ſ̃m ꝙ ſunt vnitates ĩdiuiduales cõſil'iuꝫ partiũ: manifeſtũ eſt ꝙ numeri q̃ ſunt ſpecies nõ ſunt ſubſtãtie abſtracte. ſ. foꝛme. Sꝫ manifeſtũ eſt ꝙ ſi fuerit declaratũ aliqđ vnũ exiſtẽs per ſe extra aĩam: ꝙ illud eſt pꝛincipium oĩum entiũ. ¶ D. d. ⁊ vnũ dicit̃ multis modis. i. ⁊ poſ'e eſt vt in quolibet p̃dicamẽtoꝝ ſit vnũ. ſ. indiuiſibile in illo p̃dicamẽto: ſicut ẽ in q̃titate diſcreta: q2 vnũ dr̃ multis modis. ¶ Et. d. hoc ĩnouãdo erroꝛẽ antiquoꝝ opinãtiũ vnũ dici de vna ĩtẽtiõe. ſ. ſubſtãtia ĩdiuiduali: ſicut dicebãt de hoc noĩe ens. ¶ D. d. ſꝫ illi volũt ⁊c̃. i. ꝑ hoc ꝙ ipſi querũt p̃ncipia ſb̃e: rectũ fuit: ſꝫ eleuãt ſb̃as: aut ꝙ nõ eſt poſ'e vt ſit p̃ncipiũ ſb̃e: ſicut foꝛe nũerales: ⁊ magnitudĩes geometrice.

¶ Longitudinẽ quidem ponimus ex pꝛoducto ⁊ bꝛeui ⁊ ex aliquo paruo ⁊ magno: ⁊ planum ex lato ⁊ arcto: coꝛpus vero ex pꝛofundo ⁊ humili.

¶ Linea autem componitur ex longo ⁊ bꝛeui ⁊ ex paruo ⁊ magno: ⁊ ſuperficies ex lato ⁊ ſtricto: ⁊ coꝛpus ex pꝛofundo ⁊ imo.

42 ¶ Quoniã antiq̃ dicebãt ꝙ pꝛĩcipia ſunt ꝯtraria: ⁊ iſti ſil'r dicentes numeros dicũt ꝙ pꝛĩa ꝯtrarietas in numeris eſt multũ ⁊ paucũ. Et in magnitudibꝰ pꝛima ꝯtraria ſunt apud eos p̃ncipia: ⁊ narrat ſermones eoꝝ in hoc. ¶ Et. d. ſꝫ iſti ponũt p̃ncipia linee hãc ꝯtrarietatẽ. ſ. longum ⁊ bꝛeue: ⁊ magnũ ⁊ paruũ: ⁊ ponũt cõtrarietatẽ ex qua fit ſupficies latum ⁊ ſtrictũ: ⁊ ex qua fit coꝛpus ꝓfundũ ⁊ imum.

¶ Quãuis

¶ Quãuis quõ habebit aut planũ lineã: aut ſoliduꝫ lineam: ⁊ planũ. aliud aũt genus eſt ⁊ latũ ⁊ arctũ ⁊ pꝛofunduꝫ ⁊ humile: queadmoduꝫ ergo nec numerꝰ eſt in eis: q2 multũ ⁊ paucũ ab his alterũ: palam q2 nec aliud nihil ſuperioꝝ inerit inferioꝛibꝰ. At vero nec genꝰ ꝓfundi latuꝫ: eſſet. n. planũ aliqđ coꝛpus. Amplꝰ puncta ex quo exiſtunt huic quideꝫ generi. ⁊ Plato oppugnabat tanq̃ꝫ exiſtẽte geometrico dogmate: ſed linee pꝛincipiũ vocabat. Hic aũt multotiẽs indiuiſibiles lineas poſuit quãuis neceſſe ſit terminũ aliq̃d hoꝝ eẽ. Quare ex qua rõne linea eſt ⁊ punctus eſt.

¶ Et ẽt quõ ſupficies eſt linea aut coꝛpus linea ⁊ ſupficies: genus enim lati ⁊ ſtricti aliud eſt a genere ꝓfundi ⁊ imi: nõ igitur inueniunt̃ in eis cõtraria. Quoniã aũt multum ⁊ paucuꝫ differũt ab iſtis manifeſtũ eſt neq3 aliud ſuperius inuenit̃ in eis que ſunt inferius: imo neq3 genus lati eſt genus pꝛofundi. Supficies. n. eſt aliquid ex coꝛpoꝛe: ⁊ puncta ſunt ex aliquo: ⁊ iſtud genus cõſiderat Plato ſ̃m opiniones geometricas: ſed vocat eas p̃ncipiũ linee: ⁊ multotiẽs poſuerũt hoc ex lineis nõ diſcretis: ⁊ hoc neceſſariũ eſt vt ſit ſ̃m hũc moduꝫ. Ubi enim eſt linea eſt punctus.

43 ¶ Plato opinabatur ꝙ vnitas eſt pꝛincipiũ puncti: ⁊ ꝙ dualitas eſt foꝛma linee: ⁊ trinitas foꝛma ſuperficiei: ⁊ quaternitas foꝛma coꝛpoꝛis: ⁊ opinabat̃ cũ hoc ꝙ coꝛpus cõponitur ex ſupficiebus: ⁊ ſuperficies cum lineis: ⁊ linea ex punctis: ⁊ dicebat cum hoc: ꝙ linea componebat̃ ex duobꝰ cõtrarijs: que ſunt magnũ ⁊ paruũ: ⁊ ſupficies ex ſtricto ⁊ lato: ⁊ numerus ex multo ⁊ pauco. Dicit ergo ei quõ eſt poſſibile vt ſupficies ſit ex lineis ita ꝙ ſit ps eius ⁊ linea ex lõgo ⁊ bꝛeui: ⁊ coꝛpus ex ſupficie ⁊ linea: ⁊ ſuperficies ex ſtricto ⁊ lato: ⁊ coꝛpus ex ꝓfũdo ⁊ imo: ⁊ oĩa iſta ſunt continua: ⁊ numerus eſt ex multo ⁊ pauco. ⁊ oĩa iſta non cõgregãtur in vno genere. ¶ Et ſi eſſet ſic: contingeret vt oĩa reducerẽtur in vnum genus. ſ. cõtraria ex quibus ſurgunt iſte magnitudines tres. ⁊ ex quibus ſurgunt numeri qui iſtarũ pꝛincipia ſunt magnitudinũ: ⁊ hoc intendebat cum. d. genus. n. lati ⁊c̃. i. ꝙ cõtrarietas ſuperficiei nõ cõgregatur cum cõtrarietate ſuperficiei in vno genere: neq3 iſte cum contrarietate numeri que eſt paucum ⁊ multũ: impoſſibile eſt igitur vt ſint pars numeri. ⁊ iõ. d. poſtq̃ aũt paucũ ⁊ multa ⁊c̃. i. qm̃ oĩa iſta nõ vident̃ cõgregari in eodẽ genere ſuperioꝛi iſtis generibꝰ dictis. ¶ D. d. ſupficies. n. eſt aliq̃d ex coꝛpe ⁊c̃. i. ⁊ hoc qđ cõtingit eis: q2 ponũt ſupficiẽ partẽ coꝛpoꝛis: ⁊ punctũ

partē linee. D. d. ⁊ iſtud gen⁹ ⁊c. i. ⁊ Plato ſollicitus fuit ad declarā/dum hunc ſermonē: q2 opinabat̃ ꝙ magnitudines geometrice ſunt principia corporū cum numeris. D. d. ſed vocat ⁊c. i. ⁊ vocat eas p̃ncipia linee: ⁊ nō dicebat eas aperte partes linee: q2 cōtingent et vt cō/tinuū eſſet de nā diſcreti: ⁊ ideo dicebat ꝙ linea cōponitur ex lineis indiuiſibilib⁹: ⁊ hoc intendebat cum. d. ⁊ multotiens ⁊c. i. ꝙ propter iſtam contradictionē cōtra ponentes eas puncta: ⁊ ideo plures eo/rum vocabant eas lineas indiuiſibiles: ⁊ exiſtimauerūt ꝙ linea componatur ex lineis non diſcretis: non ex punctis: q2 neceſſe vt cum li/nea recipiat diuiſionē ſm totū: vt etiam diuidatur in nō lineas: aut in lineā nō diuiſibilē: aut in nō lineam: qđ eſt impoſſ. ergo neceſſe eſt vt diuidat̃ in lineas indiuiſibiles: ⁊ huic poſitioni ↄtradictū fuit in libro gnātionis. ¶ D. d. ⁊ hoc neceſſariū eſt ⁊c. i. pp hoc ꝙ ponūt li/neas nō diſcretas nō euadūt et cum iſte diuidant̃ ſm totum in pun/cta. Ubi enim linea eſt/ neceſſe vt ibi ſit punctus.

P̃rio de ge/neratiōe. t. c. 7. t. 8. ⁊. 9 ⁊ inde.

¶ Omino aūt ſapiētia de manifeſtis cām inquirēte: hoc qdem ptermiſim⁹: nihil enim de cā dixim⁹ vnde princi/pium eſt trāſmutatiōis. horū vero ſbam dicere putātes ipſorū alias qdē ſbas eſſe dicimus quō vere ille ſub/ſtantie ſupuacanee dicimus. Nam ⁊ pticulare ſicut pri⁹ diximus nihil eſt: nequaꝗ̃ in ſciētijs videm⁹ exiſtēs cā pp quā intellectus oīs ⁊ oīs natura facit: nec hanc cām quā mō dicim⁹ eſſe vnū principiorū nihil tangunt ſpēs: ſed facta eſt mathematica preſentib⁹ phīa dicentiū alio rum gratia ea oportere tractari.

¶ Et cum phīa ↄſideret de rebus apparētibus hoc nō collocat̃ in ea. ⁊ nihil dicem⁹ de cā que eſt principiū al/teratiōis. Cū igitur intēdim⁹ ſermonē de ſba: dicemus ꝙ ſubſtātie iſtorū ſunt alie: ita ꝙ ſi dixerim⁹ ꝙ illa ſunt ſubſtātie eorū eſſet falſum. Qm̄ aūt ſunt cōtinētes: iam diximus prio ꝙ nihil eſt neqꝫ videm⁹ et ꝙ ſunt cauſe ſciē/tiarū. ⁊ ideo nō videm⁹ aliquē intellectū ⁊ nām qui po/nant hāc cām. ergo ſpēs nō aſſimilant̃ alicui p̃ncipiorū. ⁊ doctrina eſt per illas: q2 phīa qñ locuta fuerit in aliq̃ hora de aliquo vtetur iſtis pp illa.

44 ¶ Et cum phīa ⁊c. i. ⁊ cum phīa non ↄſideret niſi de rebus entib⁹ extra aīam. ſpēs aūt non ſunt de rebus entib⁹ extra aīam. iō phīa nō conſiderat de iſtis ſpēbus. ⁊ pp hoc ſi aliqs cōſiderauerit de iſtis ſenſibilib⁹ per iſtas ſbas nō poterit dare per eas principiū alteratiōis ⁊ trāſmutationis iſtarū ſubſtātiarū. Et cū ita ſit ſi cōceſſerim⁹ has eē dicemus eas eſſe alias ſbas. Dicere aūt ꝙ iſte ſunt ſbe iſtorū trāſmutabiliū eſt

falſum. ¶ Et. d. hoc: q2 ipſe deſtruxit eas pp hoc ꝙ ponūt eas cauſas ſenſibiliū ⁊ ſcīe. Et cū deſtruxit eas cauſas eſſe nō cōtingit ex hoc ꝙ deſtruant̃ in ſe: ⁊ ideo. d. qm̄ aūt ſunt cōtinentes ⁊c. i. qm̄ hoc qđ po/nunt ꝙ iſte ſbe ſunt cōtinētes ſenſibilia que ſunt hic: vt ſpēs q̃ cōtinet ea que ſub illa ſunt: iam diximus ꝙ nihil eſt. Determinās. n. ⁊ deter/minatū ſunt idē numero cū ſpē. ⁊ iō ſi iſte ſpēs fuerint abſtracte nō erunt ſm ꝙ determināt ſenſibilia: neqꝫ ſm ꝙ ſunt cauſe iſtorū: ita ꝙ ſint cauſe ſciētie cōprehenſe in ſenſibilibus. ¶ Et ideo. d. poſt: ⁊ ideo nō videmus ⁊c. i. ⁊ ideo nō poſſumus ponere hanc cām alicui intelle/ctuū qui ſunt in rebus ſenſibilib⁹ ⁊ alicui principiorū exiſtētiū hic. ¶ Deinde. d. ⁊ ſpecies ⁊c. i. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ſpecies nō aſſimilantur principijs ſenſibilib⁹. ergo manifeſtū eſt ꝙ nō ſunt principia iſtorū ſenſibiliū. ¶ Deinde. d. ⁊ doctrina eſt ⁊c. i. ꝙ phīa vtitur rebus vni/uerſalibus vt perueniat ad res exiſtētes: ſicut vtitur eis in diffinitio/nibus ⁊ demonſtrationib⁹: ⁊ cum ſcientia eorum ducit ad intellectū ⁊ rectum apud conſideratiōnē de entibus vniuerſalib⁹: ⁊ iō demon/ſtratiōes accepte hoc mō ſunt ex ꝓpōnibus logicis cōibus: nō ex ꝓ/poſitionib⁹ eſſentialibus ⁊ cōuenientibus.

Que ſint rōnes logice. Uide etiā p̃ce. cō. 70. ⁊ 4. phy. 87. ⁊. 8. phy. 70.

¶ Amplius aūt ſbam ſubiectā vt mām magis mathe/maticā aliqs ſuſcipiet ⁊ magis predicari ⁊ drīam eſſe ſubſtātie ⁊ materie: vt magnū ⁊ paruū: ſicut phyſiologi rarū ⁊ ſpiſſū primas ſubiecti dicentes eſſe drīas has. hec nāqꝫ ſunt ſuperabūdantia quedam ⁊ defectus. ⁊ de motu ſiquidē hec erit cā motus palam: q2 mouent̃ ſpe/cies: ſin aūt vnde venit.

¶ Et et ſi aliqs acceperit ſubſtātiā de qua loqmur quaſi materiā mathematicā hoc nō faciet proprie niſi qñ vo/luerit dare drīam inter ſbam ⁊ materiā: ſicut magnū ⁊ paruū: ſicut dicūt nāles ꝙ prime drīe ſubiecti ſunt rari/tas ⁊ denſitas: ⁊ iſta nō ſunt niſi additio ⁊ diminutio in motu. ſi igitur. ſ. iſta ſunt motus: manifeſtū eſt ꝙ ſpe/cies ſunt mobiles.

¶ Ideſt ſi aliqs acceperit iſta intellecta logica ꝓpoſitiōes vſitatas 45
in demōſtrationib⁹ ſm mām demōſtrationē: ⁊ cōſiderauerit ꝑ illa in entib⁹ ſenſiblibus: hoc nō accidit niſi qñ ꝑſcrutatus fuerit in primis differētijs vniuerſalib⁹ ſbe: ſicut ꝑſcrutatio de duab⁹ differētijs p̃me ſbe in quas diuiditur ens: quarū vna eſt quaſi materia: ⁊ alia quaſi forma: ſicut declaratio eorū qui voluerunt declarare ꝙ he ſunt due ſubſtantie. ſ. magnum ⁊ paruum: aut rarum ⁊ denſum: ⁊ q2 hoc facit exiſtimare ꝙ ratio dicentiū ꝙ intellecta ſunt entiū ſbe: qm̄ cū illud qđ notificat naturā ſbe eſt ſba. ergo intellecta ſunt ſubſtantie. ¶ Et d. ⁊ iſta nō ſunt niſi additio ⁊c. ideſt. ſi igit̃ intellecta iſtarum rerum demōſtrāt ſbas: ſunt ſbe rerū. ſed q2 oīa cōtraria reducunt̃ in dimi/

nutionem ⁊ additionē. ⁊ additio ⁊ diminutio reducit̃ ad motū: tunc enim ſi intellecta iſtarū rerum eſſent ſpẽe earum intellectuū mot⁹ eēt motus. Et ſi intellectū motus qđ eſt genus ſpecierū motus eſſet motus: tunc oēs ſpẽs eſſent mote. ⁊ ſi ſpẽs eēnt mote ⁊ eſſent ſpẽe rerum nihil eſſet fixū. ℭ Et. d. oīa iſta ad cōfirmadū qm̄ notū eſt per ſe ꝙ intellectus motus nō eſt mot⁹: ⁊ eſt cōtingēs dicētib⁹ ꝙ intellecta rerum ſunt ſpẽe earū. Ariſt. enim opinabat̃ ꝙ intellecta rerum notificāt ſpẽas rerum: ⁊ nō ſunt ſpẽe earum.

Ariſ. opinabat̃ ꝙ itellecta rez notificāt ſpẽas rerū ⁊ nō ſunt ſpẽe earū.

ℭ Tota nāqꝫ de nā auferetur perſcrutatio: ⁊ qđ vr̃ facile eſſe mōſtrare ꝙ vnū oīa non fiunt. ex diſgregatiōe nāqꝫ oīa vnū nō fiunt: ſed id aliqđ vnū ſiquis dat oīa ⁊ nihil hoc ſi nō gen⁹ dat vl̃e eſſe: hoc aūt in quibuſdā ipoſſibile. nullā neqꝫ rōnem hn̄t nāe que ſunt poſt numeros longitudines latitudines ⁊ ſolida: nec q̃ mō ſunt: aut futura ſunt: nec ſi aliquā hn̄t virtutē: hoc enī nec ſpẽs poſſibile eē. nō. n. ſunt numeri nec intermedia: ſunt enī illa mathematica nec corruptibilia.

ℭ Et oīs magna perſcrutatio de nā nō cadit niſi apud exiſtimationē ꝙ declaratio eſt facilis: ⁊ vnū nō erit oē. qm̄. n. nō eſt in actu oīa vnū ſed ſm̄ intētionē: quam ſi hō poſuerit ipſā in eſſe hoc non erit niſi ſi conceſſerit ꝙ eſt genus illius oīs: ⁊ hoc ēt impoſſibile eſt in q̄buſdā rebus. nō. n. inuenit̃ vna diffinitio cōis eis que ſunt cū numeris ⁊ lineis ⁊ ſupficieb⁹: ⁊ qđ erit: ⁊ qđ iam fuit: ⁊ qđ hꝫ aliquā potentiā. iſta. n. non ſunt īnata vt ſint ſpẽs: neqꝫ ſunt ēt numerus neqꝫ que ſunt medioꝝ: illa. n. ſunt mathematica neqꝫ corruptibilium.

46 ℭ Et perſcrutatio antiquoꝝ de nālibus fuit q: opinabant̃ ꝙ declaratio non tm̄ eſt poſſibilis ſed ēt facilis. ⁊ cum vl̃e ex quo fit pſcrutatio eſt vnū numero in plurib⁹ ſm̄ ꝙ dicūt dicentes formas eſſe: vnū aūt numero in plurib⁹ ſpẽbus impoſſ̃e eſt vt ſit: ergo impoſſ̃e eſt vt ſit demonſtratio aut diſciplina. ℭ Et hoc intēdebat cū. d. ⁊ vnum nō erit oē ⁊c̃. i. ⁊ impoſſ̃e eſt vt genus vl̃e oībus rebus ſit vnū numero. Qm̄ ſi ita eſſet tunc eſſet poſſibile vt vnum numero eēt in quolibet: qđ eſt impoſſibile. tunc enī oīa eſſent vnum in actu. ſ. indiuiduale. ℭ D. d. ſed intentio ⁊c̃. i. ſi aliquis opinat⁹ fuerit ꝙ in oī eſt vna intentio: hoc non erit verū niſi poſuerit ipſā eſſe genus oīum: nō vnā intētionē in actu. ℭ D. d. ⁊ hoc impoſſibile eſt ⁊c̃. i. ⁊ ponere vnum cōe plurib⁹ rebus ita ꝙ ſit genus videt̃ eſſe impoſſibile in quibuſdam nedum vt ſit vnum numero cōmune omnib⁹. Impoſſibile enī eſt vt numerus ⁊ ſuperficies ⁊ linea habeant vnum genus cōe omnib⁹ nou equoce.

V. g. quātitatē. Manifeſtū eſt. n. ꝙ hoc nomē quātitas dicit̃ de eis equiuoce: neqꝫ ēt inuenit̃ vna intentio in eo qđ iam fuit: ⁊ erit: qđ eſt potentia: ⁊ qđ eſt actu. Et ideo artes doctrinales cōſiderātes de eis nō ſunt vnū ſed plures. ℭ D. d. ⁊ iſta nō ſunt īnata vt ſpẽs ſint ⁊c̃. i. ⁊ iſta intellecta que ſunt genera ⁊ ſpẽs non ſunt īnata vt ſint forme per ſe exiſtētes ⁊ exēplaria: vt quidā dicūt: neqꝫ ſunt media inter formas ⁊ ſenſibilia ſicut quidā dicūt in intellectis mathematicorū: q: ſunt mathematica. i. q: mā non apparet in diffinitionibus eoꝝ: neqꝫ ſunt ēt forme rerum corruptibiliū: vt fingunt dicentes formas eē: declaratū eſt enī ⁊ oīa iſta impoſſibilia ſunt.

Quātitas ē genus equocū ad numerū/ſupficiē ⁊ lineā.

ℭ Sed rurſus vr̃ aliud hoc genus ⁊ oīno exiſtētiū querere elemēta nō diuidētē multipl̃r dicta inuenire ipoſſ̃e eſt: ⁊ preſertī ſm̄ hunc modū querētes ex quibus ſunt elemētis ex quib⁹ enī facere aut pati aut ipſum rectū nō eſſe accipere. ſed ſiquidē ſubſtātiarū ſolū eē ꝯtingit. tunc q: exiſtētiū oīum elemēta aut querere aut putare habere nō eſt verū. qſio aūt aliquis dicet oīum elemēta palā eſt: q: nō eſt poſſibile pexiſtere cognoſcētē prius: ſicut. n. geometrizare dicentē alia quidem opꝫ preſcire quoꝝ eſt ſcīa: ⁊ de q̄bus dꝫ diſcere nō prenoſcit ita ⁊ in aliȷ̈s. quare ſiqua eſt oīum ſcīa vt quidā aiunt nihil vtiqꝫ preexiſteret hoc cognoſcens.

Que precognoſcim⁹ nō addiſcam⁹.

ℭ Et ēt exiſtimat̃ hoc eſſe aliud genus quartū qđ q̃rit de elemētis oīum entium abſqꝫ eo ꝙ aufert vel negat ꝙ dicta multis modis impoſſ̃e eſt vt ſint: ſed querunt hoc mō de reb⁹ ex q̄bus ſunt elementa. in q̄buſdā vero ex actione ⁊ paſſione aut cōuenietia: ⁊ hoc nō eſt in quolꝫ: ſed tm̄ in ſbā: ita ꝙ perſcrutatio eſt de elemētis omniū entiū ⁊ querere determinationē eoꝝ: ⁊ hoc nō eſt veꝝ. ⁊ qm̄o pōt hō ſcire elemēta oīum entiū. impoſſ̃e eſt enī vt aliq̄s addiſcat aliqđ niſi preſciat pricipia eius. V. g. ꝙ aliq̄s addiſcat geometriā: ſed ante dꝫ ſcire aliq̄ illius ſcīe quā vult addiſcere: aut neſciet aliqđ eorum: ⁊ ſic eſt diſpō de aliȷ̈s: ita ꝙ ars de qua hoīes reputāt ꝙ doctrinat oē nihil notificat ſm̄ hunc modum.

47 ℭ Et ēt exiſtimat̃ ⁊c̃. ⁊ cum poſuimus ꝙ ſpecies ⁊ vl̃r intellecta vlia ſunt res exiſtētes extra animā: ⁊ ꝙ ſunt forme entiū. cōtinget vt hoc genus entiū ſit quartū genus aliud a tribus generib⁹: ⁊ ꝙ in eo cōſiderat quarta ars. ſ. alia a tribus conſiderātibus in mathematicis ⁊

Si darent̃ vlia plonica daret̃ q̃rtū gen⁹ entiū ⁊ q̃rta ars ſpeculatiua

ꝑalibus: ⁊ diuinis: ⁊ cõtingit eis vt hoc gen⁹ perſcrutet̃ de elemẽtis oĩum entiũ: qm̃ cũ iſte ſpẽs ſint elemẽta. i. forma entiũ oĩuz: ⁊ oĩs ars pſcrutet̃ de cauſis ſuoꝝ ſubiectoꝝ: ⁊ ſubiecta iſti⁹ artis ſunt elemẽta reꝝ: ꝯtingit vt iſta ars quarta pſcrutet̃ de elemẽtis elemẽtoꝝ. ℂ B. d. ſed querũt hoc mõ ꝛc. i. ſed cũ iſte ſpẽs exiſtẽtes extra aĩaz ſint ſbe ſubiectoꝝ trium ſciaꝝ: ⁊ ars que conſiderat de ſpẽbus perſcrutat̃ de cauſis cauſaꝝ: neceſſe eſt vt oĩs ars iſtaꝝ trium perſcrutet̃ de cauſis ſuarũ cauſaꝝ. ℂ B. d. in qbuſdã ꝛc. i. ſ. impoſſe eſt hoc in tribus artibus. ſ. perſcrutari de cauſis cauſaꝝ niſi in arte que perſcrutat̃ de cauſis actionis ⁊ paſſionis ⁊ cõuenientie inter formã ⁊ mãm. ℂ B. d. ita ꝙ perſcrutatio ꝛc. i. ⁊ illud qd̓ cõtingit a prima poſitione nõ eſt vt aliqua iſtaruz trium artiũ perſcrutet̃ de cauſis ſuarũ cauſaꝝ: ſed vt vnaqꝫ iſtarũ trium artiũ perſcrutet̃ de cauſis ſuaꝝ cauſaꝝ: ⁊ hoc nõ eſt veꝝ. ℂ B. d. ⁊ quõ põt hõ ꝛc. i. ⁊ quõ põt eſſe ars q̃ notificat elemẽta oĩum entium. Impoſſe eſt eniz ſcire aliqd̓ eoꝝ que ſunt poſita in artib⁹ niſi preſciant̃ intellecta prima in illa arte: qm̃ ſi ĩdiguerit addiſcẽs addiſcere principia ſcĩe in illa arte cõtinget ꝙ addiſcet principia principiorum: ⁊ ſic in infinitũ. Quapp contínget vt ille qui vult addiſcere aliquã ſcientiã vt neſciat illam. V. g. ꝙ ſi addiſcẽs geometriã nõ põt addiſcere niſi preſciat principia illius ſciẽtie quã vult addiſcere: tunc neſciet illaz. ℂ B. d. ⁊ ſilr̃ eſt diſpõ in alijs ꝛc. i. ⁊ ſic contingit in alijs ſcientijs a geometria: ita ꝙ ſcĩa in qua hoĩes reputant addiſcere oĩa que cõtinent̃ in ea per diſciplinã nihil notificat.

Oĩs diſcipli na ẽ p pcognita. ℂ Quãuis ſit oĩs diſciplina p p̃cognita aut oĩa aut qdã aut p demr̃ationẽ aut p diffõnes. opz. n. ex qb⁹ eſt diffõ p̃ſcire ⁊ eẽ nota. ſilr̃ aũt ⁊ que p inductionẽ.

ℂ Et ẽt oĩs doctrina ſit ex priorib⁹ aut oĩb⁹ aut qbuſdã: ⁊ ſilr̃ illud qd̓ declarat̃ p demr̃ationẽ ⁊ diffõnez/ debẽt preſciri in eo ꝓpoſitiones p quas ſit illa declaratio: ⁊ ſilr̃ illud qd̓ ſcitur per inductionem.

48 ℂ Et ẽt oĩs ꝛc. cum declarauit ꝙ artes demonſtratiue nõ declarant ignota niſi ex notis in illis artibus: vult declarare ꝙ iſta ꝓpoſitio ẽ vlis in artibus operatiuis: ⁊ cõſideratiuis. ℂ Et. d. ſicut fecit in principio analyticoꝝ: ⁊ ẽt oĩs doctrina ꝛc. i. ⁊ ẽt manifeſtum eſt ꝙ oĩs doctrina in artibus operatiuis que addiſcunt̃ per exemplar non ſit niſi per cognitionẽ rerum notarũ per ſe in illo artificio: aut omnium aut quorũdam. ℂ B. d. ⁊ ſimilr̃ qd̓ declarat̃ per demonſtrationẽ ⁊ diffinitionez. i. artes que addiſcunt̃ per rõnem ſiue fuerint operatiue ſiue ꝯſideratiue. ℂ B. d. ⁊ ſilr̃ qd̓ ſcit̃ per inductionẽ: ⁊ intendit illud qd̓ ſcitur per artem diſputatiuam.

ℂ At vero ſi exiſtit cõnãlis mirũ quõ latem⁹ hñtes potiſſimã ſciaꝝ. ampli⁹ aũt quõ aliqs cognoſcit ex qb⁹ eſt ⁊ quõ erit manifeſtuz: etenim hoc hꝫ dubitat oẽz. Ambiget enim aliquis queadmoduz ⁊ circa quaſdaz ſyllabas. hi nãqꝫ ſyma ex. ſ. ⁊. y. ⁊. m. ⁊. a. dicũt eſſe: alij vero quedã aliũ ſonũ dicunt eſſe ⁊ cognitoꝝ nullũ. amplius aũt quoꝝ eſt ſenſus quõ aliqs nõ hñs ſenſuz cognoſcet: quãuis oportebat ſi oĩum ſint elemẽta ex quib⁹ queadmodũ cõpoſite voces ſunt ex ꝓprijs elemẽtis.

ℂ Si igit̃ ſciẽtia eſt in noſtra natura/ miruz eſt quõ euadet a nobis aliquid/ cum in nobis eſt firmiſſima ſcientiarum: ⁊ etiã quõ ſcitur res que ſit ex rebus: ⁊ quõ erit hoc manifeſtũ. Ambiguitas eniz accidit ĩ iſtis rebus: ⁊ quidam rixati ſunt in hoc ſicut in pedibus. quidam igit̃ dixerunt in ſexta littera grecoruz. ſ. z. que eſt huius fore ꝙ eſt cõpoſita ex. c. ⁊. d. ⁊. a. ⁊ alij dixerũt: imo eſt littera per ſe non ex litteris notis: ⁊ etiã illud qd̓ eſt ex hñtibus ſenſum quõ ſcitur a carẽti ſenſu: ⁊ ẽt iſta ſemp ſunt elemẽta cuiuſlibet queadmodum voces compoſite fiunt ex elementis ſibi ꝓprijs.

ℂ Si igit̃ ſcĩa ꝛc. i. ꝙ dicere formas eſſe ꝯtingit ex eo vt oẽs ſcĩe ſint note a nobis in nã: qm̃ ſi hic ſunt forme ad quas intellectus aſpicit 49
ſicut ſenſus aſpicit ad ſenſibilia. ⁊ cõprehẽſio ſenſibiliuz eſt nãlis in nobis cũ nõ acquirit̃ ex cognitiõe antecedenti: neceſſe eſt vt intellecta ſint nãlia in nobis: nõ vt quedaz ſint naturalia: quedã aũt accepta per doctrinã. ℂ B. d. ⁊ ẽt quõ ſcit̃ res ꝛc. i. ⁊ ſm̃ hec deberemus ſcire equalr̃ rez ⁊ cauſaz eius: ⁊ non deberet cadere dubitatio in cauſis inter hoĩes. Proportio. n. intellectoruz eſſet ſicut ꝓportio ſenſibiliũ. ℂ B. d. ⁊ quidaz rixati ſunt in hoc ꝛc. i. ⁊ ſi ita eſſet nõ litigarẽt homines in elemẽtis multarum rerum ſicut accidit grãmaticis ſui tẽporis vt rixati ſunt de litterra. z. vtrum ſit compoſita an ſimplex. ℂ B. d. ⁊ etiaz qui eſt ex hñtibus ſenſum ꝛc. i. ⁊ cõtingit huic poſitioni. ſ. ꝙ forme intellecte ſunt cõprehẽſe per ſe ſicut ſenſibilia que non indigẽt in acquirendo eas ſenſu. ⁊ ſi ita eſſet tũc ſciret naturas ſenſibiliũ qui hꝫ leſionẽ in inſtrĩs ſenſuũ: adeo vt nãlr̃ cecus cognoſceret naturas coloꝝ: ⁊ nãliter ſurdus vocem. ℂ B. d. iſta eniz ſunt ſemper elemẽta ꝛc. i. ⁊ cõtingit ſi cognitio iſtaꝝ formarũ fuerit naturalis in nobis vt cognitiones omniũ rerum ſint nãles in nobis ꝓpter hoc ꝙ iſte forme ſunt elemẽta ꝓpria oĩum entiũ: ſicut oẽs voces fiunt ex elementis ꝓprijs: ⁊ intendit ꝙ cũ forme ſint elementa omniũ entium ꝓpria eis cõtinget vt nõ indigeãt in cognitione ſenſu.

ℂ Quod quidẽ igit̃ dictas in phyſicis cauſas querere niſi ſint oẽs ⁊ extra has nullã habemus dicere palã eſt ex prius dictis: ſꝫ tenuiter he ⁊ modo quodã oẽs prius dicte ſunt: modo vero quodã nullatenus.

¶ Q̄m aūt illud qḋ dictum fuit de cauſis naturalibus perſcrutati ſunt de eo oēs conſiderantes: ⁊ ꝙ nos non induximus vnam cauſam extrinſecā ab eis manifeſtū eſt ex predictis. ⁊ dignū eſt vt prima philoſophia perſcrutetur de omnibus rebus, cōtinet enī ōmnia principia ⁊ ea que ſunt prima.

50 ¶ Q̄m aūt qḋ nos diximus in modis cāꝝ nālīū dictū eſt ab antiqs manifeſtū eſt ex p̄dictis ab eis. Et ſilr manifeſtū eſt ꝙ nos non addidimus cāꝫ in modis cāꝝ quas antiqui dixerūt. ¶ Et innuit ꝙ antiqui ſciuerūt quattuor cauſas in ſuo tēpore. ⁊ hoc qḋ. d. de antiquis manifeſtū eſt ꝙ ipſi ɔceſſerūt cauſam materialem ⁊ formaleꝫ ⁊ agētem: finalem aūt nō videntur cōcedere ex eis que narrauit de eis in hoc tractatu: ſed poſſumus dicere in hoc ꝙ qui cōcedit cauſam agētem debet cōcedere finalē: agēs. n. nō eſt agēs niſi pp aliqd: ⁊ videt innuere per hoc Socratē ⁊ Platonē. Dicit auteꝫ in alio loco ꝙ in tempore Socratis perceperunt hoīes cauſam finalem: ⁊ ideo inceperunt regere ciuitates: ⁊ intendit ſm ꝙ opinati fuerunt in fine hominis. ¶ D. d. ⁊ videt ꝙ prima phīa ⁊c. i. ⁊ dignum eſt vt apparet ex iſtis rebus ꝙ phīa perſcrutat de iſtis principijs ⁊ maxime de his que ſunt prima in eſſe ⁊ cognitione.

Antiq ſciuerūt qttuor cauſas ī ſuo tpe. opp. 2. ph. c. 9.
a Qui cōcedit cāꝫ agētē dꝫ ɔcedere cāꝫ finaleꝫ. Idē. 2. cap. de ſba orbis.

¶ Balbutiens enī viſa eſt prima phīa de oībus velut nouum exiſtens circa principiū ⁊ primū: q̄m Empedocles has dicit eſſe rationes: hoc aūt eſt qḋ quid erat eē ⁊ ſubſtātia rei. At vero ſilr neceſſarium ⁊ carnis ⁊ alioꝝ ſinguloꝝ eſſe rationē aut nihil: ꝑpter hoc enī ⁊ caro ⁊ os eſt: ⁊ aliorū vnūquodq;: ⁊ non ꝑpter materiā quam ille dicit ignē: ⁊ terrā: ⁊ aerem: ⁊ aquā: ſed hoc alio dicēte quidē ſimiliter dixit ex neceſſitate: manifeſte vero non dixit. De talibus quideꝫ igitur oſtēſum eſt prius: quecūq; vero de ipſis his dubitabit aliqs reſumamus iterum, nam forſan ex ipſis abundabimus aliquid ad poſteriores dubitationes.

¶ Et qr Empedocles dicit ꝙ diffinitio eſt os ⁊ eſt illḋ per qḋ res eſt id qḋ eſt ⁊ ſubſtātia rei. ſm hunc moduꝫ erit etiā caro neceſſaria ⁊ vnūquodq; alioꝝ: aut nullum eoꝝ erit caro ⁊ os: ⁊ vnūqḋq; ceteroꝝ: ⁊ h̄ non eſt ꝑpter materiā quam ille dicit ꝙ eſt terra ignis ⁊ aqua ⁊ aer ⁊ nō ponit cauſaꝫ in hoc ꝙ dicit iſtas res ſed coget vt dicat alia: ſed non dixit illud qḋ dixit aperte. ⁊ declaratuꝫ eſt prius de iſtis ⁊ de ſuis ſimilibus: ⁊ nos reuertemur poſt ad dicendū in oībus q̄ōnibus cōtingentibꝰ in eis: nunc aūt incipiendū eſt in dicēdo aliquid de queſtionibus cōtingentibus in alijs rebus.

¶ Quia antiqui loquētes de rebꝰ nālibus locuti ſunt in maiori parte de mā ⁊ nō de forma ꝑpria rebꝰ mobilibus niſi Emp. qui innuit cauſam formalē ⁊ non dixit eaꝫ aperte: ſꝫ tñ apparet de ſuis ſermonibus incepit hic dicere vñ apparet hoc. ¶ Et. d. ⁊ qr Emp. dicebat ⁊c. i. ſꝫ qr Empedo. dicebat in oſſe ꝙ hoc qḋ eſt os eſt diffinitio per quā diffinitur ab alijs rebus cōpoſitis. diffinitio aūt eſt illud qḋ notificat formam ⁊ ſubſtantiā eius: manifeſtū eſt ꝙ cōtingit ex hoc vt hoc nomen caro ⁊ alia cōpoſita ex elemētis ſignificēt intentionē additaꝫ materie: aut nihil ex eis que ſignificant iſta nomina ſit diffinitio rerum. ¶ D. d. ⁊ ideo erit caro ⁊ os ⁊c. i. ⁊ ꝑpter hūc ſermonē quē Emp. dicit in oſſe cōtingit ei in carne in vnaquaq; rerū cōpoſitarū vt illḋ qḋ noīa ſignificāt non ſint pp materiā tantū quā ipſe dixit: ſꝫ neceſſe eſt ei ponere cauſam additā materie. ſ. formā. ſ. ꝙ neceſſe eſt ei dare aliā cauſam p̄ter materiā ⁊ dare iſtā cauſaꝫ vnicuiq; gñabiliū reruꝫ: ⁊ qr nō fecit hoc. d. ſꝫ non. d. illud aperte qḋ. d. i. ſed nō ꝑpalauit iſtā cām eē vniuerſalē vnicuiq; entiū cōpoſitoꝝ ex q̄ttuor elemētis. ¶ D. d. ⁊ declaratū eſt prius in iſtis rebus. i. in ſciētia nāli. Illic eñ declaratuꝫ eſt de formis. ⁊ qr q̄ōnes cōtingentes illic diſſoluunt in hac ſciētia. d. ⁊ nos reuertemur ad ſermonē in omnibus q̄ōnibus cōtingentibus illis. d. narrauit intentionē ſuam in tractatu cōſequēti. ⁊. d. incipiendum eſt ⁊c. i. incipiendū eſt dicere de queſtionibus contingentibus. ideſt de queſtionibus difficilibus iſtius ſciētie. 51

¶ Ariſtotelis Liber ſcḋs prime philoſophie incipit.

¶ Scḋs metaphyſice diuidit in tres ſummas.

¶ In prima docet qualr ſit ſe habendum in cōſideratione veritatis que habetur in tex. 1. ⁊. 2.

¶ Scḋa ſumma declarat ad quā formam attineat p̄ncipaliter cognitio veritatis: que habet a tex. 3. vſq; ad. 14.

¶ In tertia ſumma patefacit phs moduꝫ cōſiderande veritatis: que habetur a tex. 14. vſq; in finem libri.

E veritate aūt theoria ſic quidē difficilis eſt: ſic vero facilis eſt. ¶ Signum aūt eſt neq; digne nullū adipiſci ipſam poſſe: nec oēs exortes eſſe: ſed vnūquēq; aliquid de natura dicere. ⁊ ſm vnum quidē nihil aut paruꝫ ei īmittere: ex omnibus aūt coarticulatis fieri magnitudinē ali/

quam: quare ſic videt̄ habere vt ꝓuerbialiter dicimus: in foꝛibus quis delinquet? ſic quidem vtiq; erit facilis: habere autem totum aut partē non poſſe: difficultatē eius oſtēdit. Forſan autem ⁊ difficultate duobus modis exiſtente non in rebus ſed in nobis eſt eius cauſa. Sicut.n. nocticoꝛacū oculi ad lucē diei ſe hñt: ſic ⁊ aīe noſtre intell'ꝰ ad ea q̄ ſunt oīuꝫ nature manifeſtiſſima.

Sic̄ nicticoꝛacū oculi ad lucem diei ſe hñt: ſic ⁊ aīe nr̄e itell'ꝰ ad ea q̄ ſunt oīuꝫ nāe manifeſtiſſima.

Onſideratio quidē in veritate difficilis eſt vno mō: ⁊ facilis alio mō. ⁊ ſignū eiꝰ eſt ꝙ nullus hoīum potuit ꝑuenire in ipſaꝫ ſꝫ ꝙ opꝫ: neq; deuiauit ſe ab hoībꝰ: ſꝫ vnuſq̄ſq; hoīum locutus fuit de nā: ⁊ vnuſquiſq; eoꝝ aut nihil cōpꝛehēdit de v̄itate: aut modicū. ⁊ cū aggregatū fuit illud qđ cōgregatū fuit ab hoībus q cōpꝛehēderūt ex eo: tūc ꝯgregatū erit alicuiꝰ quātitatis. Eſt igit̄ facilis ſm hūc modū: ⁊ eſt modus ſꝫ quē habemus in cōſuetudine īducere in ꝓuerbio dicēdo ꝙ nullus ignorat locū ianue in domo: ⁊ demr̄at difficultatē eiꝰ hoc qđ nō fuit cōpꝛehēſa ſꝫ totū: neq; ēt maioꝛ pars eiꝰ. Et cū difficultas eius ſit duobꝰ modis: dignū eſt vt ſit difficilis non ꝓꝑ res ſed ꝓꝑ nos. diſpoſitio eñ intellectus in aīa apud illud qđ eſt in nā valde manifeſtuꝫ ſimilis eſt diſpōni oculoꝝ veſpertilionis apud lucē ſolis.

1 Quia iſta ſcientia perſcrutat̄ de veritate ſimpl'r: incepit notificare diſpoſitionē vie inducētis ad ipſaꝫ ſꝫ difficultatē ⁊ facilitatē: cū ſit manifeſtū apđ oēs ꝙ cōpꝛehēſio v̄itatis nō eſt impoſſi in multis rebus. Credimus eniꝫ nēcio nos ſcire veritatē in multis rebus: ⁊ ſignū eius eſt ꝙ habemus deſideriū ad ſciēdā veritatē: qm̄ ſi cōpꝛehēſio eſſet impoſſi: tunc deſideriū eſſet ocioſum. Et cōceſſum eſt ab oībus ꝙ nulla res eſt ocioſa ī fundamēto nāe ⁊ creature. Qꝛ igit̄ cōceſſuꝫ ⁊ maxime a ꝑueniētibus ad hāc ſciam nos hēre viam ad ſciendā veritatē. ¶ D. cōſideratio quidē ⁊c̄. i. via inducēs ad veritatem vno modo eſt difficilis ⁊ alio mō facilis. ¶ Et ſignū difficultatis eius eſt ꝙ nullus ſine cōicatiōe alterius ſciuit de ea aliquā quātitatē ſm ꝙ opoꝛtet. ¶ Et ſignuꝫ facilitatis eius eſt hoc ꝙ non ignorauerūt eaꝫ oēs hoīes: qm̄ ſi inuenerimus ꝙ oēs hoīes de quibus audiuimus loqui nihil ſcirent de veritate: tunc iudicaremus ipſam eſſe difficilem ⁊ non impoſſibilem ꝓpter longitudinem tempoꝛis qđ eſt neceſſariū in ſciendo veritatem: ⁊ quaſi bꝛeuitas tempoꝛis in quo ſcita fuit veritas aut tota aut aliqua quantitas iudicat facilitatē eius.

Cōceſſuꝫ ē ab oībus ꝙ nulla res ē ocioſa ī fundamētis nāe Idē ꝑ ce. t. c. 32. ⁊. 2. ce. 50. ⁊. 59. ⁊ 3. de aīa. t. cō. 45.

¶ D. ſed vnuſquiſq; locutus fuit in nā ⁊c̄. i. ⁊ diximus hoc qđ diximus de modo cōpꝛehēdendi veritateꝫ: qꝛ cum nos cōſiderauerimus oēs antiq̄s in ſciētijs inuenimꝰ fuiſſe eos ſm alterū duoꝝ: aut hoīeꝫ qui nihil cōpꝛehēdit de veritate: aut hominē qui parum aut modicuꝫ cōpꝛehēdit de ea. ¶ Deinde. d. eſt igit̄ facilis ſm hunc modū ⁊c̄. i. cū poſitum eſt ꝙ eſt facilis ſm hūc modū ⁊ difficilis ſm aliū modū: neceſſe eſt vt ſit facilis ſm hunc modū: ⁊ eſt ꝙ in quolibet genere entiū ſunt aliqua in reſpectu eoꝝ quaſi ianua domus in reſpectu domus: in hoc ꝙ nō latet aliquē: ſicut locus foꝛte domus non latet aliquē. ⁊ iſta ſunt ꝑma cognita nāliter habita a nobis in quolibet genere entium. ¶ Deinde reuerſus eſt ad dicendū modū difficultatis: ⁊. d. ⁊ demr̄at difficultatē eius ꝙ nullus cōpꝛehēdit eā ſm totū nec magnā parteꝫ eius. i. a tꝑe a quo ipſe audiuit loqui de ſcia. ¶ Et a q̄ſi innuit ſe cōpꝛehēdere veritatē ſimpl'r: aut in maioꝛi ꝑte ſm ꝙ eſt poſſe in humana nā. ¶ D. d. ⁊ cā difficultatis eſt duobꝰ modis ⁊c̄. i. cuꝫ difficultas cōpꝛehēſionis entiū eſt duobꝰ modis: rectuꝫ eſt difficultas in rebꝰ q̄ ſunt in fine veritatis. ſ. in ꝑmo ꝑncipio: ⁊ in ꝑncipijs abſtractis a mā ſit. ſ. ex defectu ex nobis nō ex illis: qm̄ cū abſtracta ſint intellecta in ſe nāl'r: ⁊ non intellecta: qꝛ nos facimus ea eē intellecta: ſꝫ qꝛ ſunt in ſe intellecta ſicut foꝛme māles: difficultas eñ ī iſtis eſt ex ſe magis q̄ a nobis. ¶ Et qꝛ diſpō intell'ꝰ de re intelligibili eſt ſicut diſpō ſenſus de re ſenſibili: aſſimilauit virtutē intell'ꝰ in cōpꝛehēdendo intellecta abſtracta a mā mō debiliſſimo viſui in ſentiēdo. ſ. veſpertilionis non cōpꝛehēdēdo maximū ſenſibiliū. ſ. ſolē. ¶ Sed b hoc nō demr̄at res abſtractas ītelligere eſſe impoſſe nobis: ſicut inſpicere ſolē eſt impoſſibile veſpertilioni: qm̄ ſi ita eſſet tunc ocioſe egiſſet: qꝛ fecit illud qđ eſt in ſe nāliter intellectū/ non intellectū ab alio: ſicut ſi feciſſet ſolem non cōpꝛehenſum ab aliquo viſu.

Pꝛīa cognita a nobis nāl'r ī q̄libet gñe entiuꝫ ſūt ſic locꝰ ianue in domo: quem nullꝰ ignorat. ꝯſil'e. 3. de aīa. c. 36. ⁊. 39.

a Vid. 3. de aīa. c. 14. ⁊ ꝑ ō gñatōe 38. ⁊ in ſuo ꝓlogo ſupꝑ ph. ⁊ q ibi.

b Nō eſt īpoſſe nobis ītelligē abſtracta ſic̄ eſt īpoſſe veſptilioni īſpicē ſoleꝫ. Ideꝫ. 3. de aīa. c. 36. ⁊ 9. me. c. 22. ⁊. 12. meta. 38. ⁊ 39. Cōſidera iſtā tiam cōtra iſtā rōnē ex 7. me. c. 56.

¶ Nō ſolū āt his dicere grāꝫ iuſtū ē: quoꝝ opīonibꝰ aliq̄s cōicauerit: ſꝫ ⁊ his q adhuc ſupficialius enūciauerūt. etenī hi ꝯferūt aliq̄d: nā habitū q̄dē noſtrū ꝑexercitati ſunt. nā ſi Thimeꝰ nō fuiſſet/ multā melodiā nō haberemus: ſi āt nō phꝛinis: Thimeꝰ nō fuiſſet: eodē āt mō ⁊ de enūciātibꝰ veritatē. A q̄buſdā vero opiniones q̄ſdā accepimus: ſꝫ alij vt hi foꝛēt foꝛte cauſa fuerūt.
¶ Et iuſtū eſt nō tm̄ reddere grās illis cuꝫ q̄bꝰ habuimus cōicationē ī cōſideratiōe: ſꝫ ⁊ ēt illis qui hñt ī hoc aliq̄d dignitatis modicū: qꝛ iuuerūt nos in hoc aliquātulū: qꝛ ꝑceſſerunt ⁊ exercitauerūt noſtrū intell'm. qm̄ ſi Thimeus non eēt/ tūc careremus multuꝫ de intellectu muſicali: ⁊ ſi Hieroſinus nō eēt: nō eēt Thimeꝰ: ⁊ ſic eſt de loquētibꝰ ī veritate. Nos aūt accepimꝰ quaſdā locutiones ab antiq̄s q̄buſdā ⁊ alij fuerūt cā in eſſe iſtoꝝ.

2 ¶ Addit ꝙ nō tm̄ opꝫ reddere gratias eis qui docuerūt nos veras opiones: ⁊ ſunt illi q ꝯueniūt nobiſcū in opionibus: ſꝫ ēt illis cū quibus nō ꝯuenimus. Iſti.n.cū hoc qͦ dixerūt de ꝑſcrutatione rerum exercitauerūt noſtrū intellectū: ⁊ fecerūt nos ꝓquirere ꝑ hoc virtutē ad cōprehendēduꝫ. ¶ Et quod dixit in hoc ca.manifeſtū eſt. Nullus eniꝫ pōt per ſe inuenire artes operatiuas aut cōſideratiuas in maiori parte: q2 non cōplentur niſi per ſuuamentū prioris ad ſequenteꝫ: ⁊ niſi prior fuiſſet non eſſet ſequens.

Nullus pōt ꝑ ſe inuenire artes operatiuas aut cōſideratiuas in maiori pte. vide ideꝫ in fine. c.36. tertij ď aīa.

¶ Uocari vero phiam veritatis ſciam recte habet. Naꝫ theorice finis eſt veritas: ⁊ practice opus: eteni ſi quomodo ſe habent intēdunt nō tamen ſm ſe ſꝫ ad aliquid ⁊ nunc ſpeculanꝭ practici.

¶ Et rectū eſt vocare ſciam veritatis phie philoſophiā ſpeculatiuam. Finis eni ſciētie ſpeculatiue eſt veritas: ⁊ finis ſciētie operatiue eſt actio. operātes eniꝫ licet conſiderent in eo qͦ agūt tn̄ nō ꝑſcrutanꝭ de cā ꝓꝑ ſeipſam: ſed reſpectu eius quod agunt.

Finis ſpeculatiue ſcientie eſt veritas: ⁊ practice opus.

¶ Et rectum eſt vocare ⁊c̄.i.⁊ q2 ſcie attribute philoſophie ſunt due
3 quaꝝ vna eſt cuius finis eſt ſcire tm̄: ⁊ altera operari. Et q2 iſta ſcientia eſt ſupior dixit: ⁊ rectū eſt vocare cognitionē acquiſitam ex hac ſciētia ſcientiā ſpeculatiuā. Sciētia enim operatiua ꝗuis vtatur ratiocinatione: ⁊ ſpeculetur de cauſis: tamen nō eſt digna vocari ſcientia ſpeculatiua: q2 nō perſcrutaꝭ de cauſis rerum ⁊ de diſſinitionibꝰ earū niſi vt ſcientes eam agant; ⁊ non vt ſciant ſicut eſt in ſcientijs ſpeculatiuis: ⁊ ſermo eius in hoc caplo manifeſtus eſt.

¶ Neſcimus aūt verū ſine cā: vnūquodqꝫ vero maxime ipſum alioꝝ dicitꝭ ſm ꝙ etiā alijs ineſt vniuocatio: puta ignis calidiſſimus: eteniꝫ eſt cā alijs hic caloris: quare ⁊ veriſſimuꝫ ꝙ poſteriorib9 eſt cauſa vt ſint vera: quapꝓꝑ ſemꝑ entiū principia ſemꝑ eſſe veriſſima neceſſe eſt: nō eniꝫ quādoqꝫ ſunt vera qn̄qꝫ nō: nec illis cauſa aliquid eſt vera vt ſint: ſed illa alijs: quare vnūquodqꝫ ſicut ſe habet vt ſit: ita ⁊ ad veritatem.

Unūqͦqꝫ maxīe alioꝝ ē ꝓꝑ qͦ alijs ineſt vniuocatō

¶ Et nos nō ſcimus veritatē abſqꝫ eo ꝙ ſciam9 cauſam eius: ⁊ vnūquodqꝫ principioꝝ ꝓprie eſt cā eoꝝ ſm ꝙ ſunt alie res que cōueniunt in nomine ⁊ intētiōe. U.g. ignis in fine caliditatis ex quo opꝫ vt illud qͦ eſt maximum veruꝫ ſit illud qͦ eſt cauſa veritatis rerū que ſunt poſt: ⁊ ideo neceſſe eſt vt principia rerū que ſunt ſemꝑ ſint ſemꝑ: ⁊ in fine veritatis: q2 nō ſunt vera in aliquo tēpore ⁊ in alio non: neqꝫ habent cauſam in eſſendo vera in eo ꝙ ſunt vera: ſed illa ſunt cauſa in hoc aliarū rerū: quapropter neceſſe eſt vt diſpoſitio cuiuſlibet rei in eſſe ſit ſua diſpoſitio in rei veritate.

Diſpō cuiuſlibet rei in eſſe ē ſua diſpō in veritate.

¶ Quū declarauit ꝙ hec ſcia eſt de genere ſciētiarū veritatis: ⁊ ꝙ eſt pars phie ſpeculatiue: vult declarare ſuuꝫ ordinē in veritate ⁊ in ſciētijs ſpeculatiuis. ¶ Et.d.⁊ nō ſcimus veritatē abſqꝫ hoc ꝙ ſciamus ſuam cām.i.⁊ q2 nos nō ſcimus rem vera ſciētia niſi qn̄ ſcimus eaꝫ cū ſua cā: vt dictū eſt in poſteriorib9: ⁊ eſt manifeſtuꝫ per ſe: ꝙ vnūqͦqꝫ principioꝝ in vnoquoqꝫ genere eſt ꝓprie cā eoꝝ que dicuntur de alijs rebus collocatis in illo genere de diſpoſitionibus in quib9 cōueniunt ille res nomine ⁊ diffōne: ⁊ cum principia in vnoquoqꝫ gn̄e ſint cauſe eſſe eoꝝ generū: ⁊ cāe oīum que dicunꭲ illoꝝ generū ſm ꝙ ſunt in illis generib9. Et cuꝫ ita ſit manifeſtū eſt ꝙ primū in quolibet genere magis eſt dignū habere hoc nomē eſſe ⁊ eius diffōnem ꝗ ea quorū eſt cā ſm illud genus ⁊ oīum diffinitionū: ⁊ intētionū que ſunt in omnibus reb9 que ſunt in illo genere ſm ꝙ ſunt in illo genere. ¶ U.g.q2 ignis eſt cā in rebus calidis: ideo eſt magis dign9 habere hoc nomen calidū ⁊ eius intentionē ꝗ oīa calida. ¶ Et cū cōcluſit hoc.d.ex quo opꝫ vt maxime verū ſit illud qͦ eſt cā veritatis rerū que ſunt poſt.i.⁊ cū declaratū eſt ꝙ cā in quolibet gn̄e entiū eſt magis digna in eſſe ⁊ in veritate ꝗ illa quoꝝ eſt cā in gn̄e illo: manifeſtuꝫ eſt ꝙ ſi eſt hec prima cā oīum entiū vt declaratū eſt in ſcia nālium. ꝙ illa cā eſt magis digna ⁊ in eē ⁊ in veritate ꝗ oīa entia. ¶ Oīa.n.entia nō acquirunt eſſe ⁊ veritatē niſi ab iſta cā. Eſt igitꭲ ens ꝑ ſe ⁊ verū ꝑ ſe: ⁊ omnia alia ſunt entia ⁊ vera ꝑ eſſe ⁊ veritatē eius. ¶ D.d.⁊ iō neceſſe eſt vt principia rerū ⁊c̄.i.⁊ ꝓꝑ hoc qͦ diximus neceſſe eſt vt principia rerū q ſunt ſemꝑ in fine eſſendi ⁊ veritatis ſint ſemꝑ: iſta.n.entia q2 non ſunt in aliquo tpe ſine alio: ſꝫ ſunt in oībus tpibus: ideo cauſe eorum nō ſunt cāe eis in aliquo tpe ſine alio: ꝓꝑ qͦ indigent ſe in eēndo cāis alijs cāis. ¶ Et innuit ꝑ hoc diſpōneꝫ principioꝝ corporū celeſtiuꝫ cum corpibus celeſtib9: ⁊ intēdebat ꝑ hoc notificare nobilitatē veritatis in qua ꝯſiderat iſta vl̄is ars q cōſiderat de pricipijs vltimis. ¶ D.d. quapꝓꝑ neceſſe eſt vt diſpō ⁊c̄.i.ꝙ quāto magis fuerit ꝑfectum in eſſe tanto magis erit ꝑfectum in eſſendo verum.

4

Uide.10.meta.t.c.3.

Uide ꝑ hoc ꝑ poſter.t.cō.5.vbi dꝭ ꝓꝑ qͦ vnūqͦqꝫ tale ⁊c̄.⁊.8.meta.cō.7.

Oīa entia nō acqrūt eſſe ⁊ veritatē niſi a pria cā.

Quāto aliquid fuerit magis pfectū in eē tāto magis erit pfectuꝫ in eēndo verum. Ideꝫ ꝑ ď aīa.t.c.primi.⁊.6.met.t.c.2.

Et manifeſtū eſt ꝙ res habent principiuꝫ ⁊ ꝙ [a] cauſe rerum entiū non ſunt infinite: neqꝫ ſm rectitudinē: neqꝫ ſm ſpeciem.ſ.vt ſpecies eaꝝ ſint pluſqꝫ poſſint numerari in infinitum. Impoſſibile eniꝫ eſt ſm naturam vt aliquid ſit ex alio in infinitum. U.g. caro eſt ex terra: ⁊ terra ex aqua: ⁊ aqua ex aere: ⁊ aer ex igne: ⁊ ſꝫ in infinitum: ⁊ non ceſſet in aliquo: neqꝫ etiam eſt poſſibile ſm illud ex quo eſt principiuꝫ motus. U.g.ꝙ ho/

[a] Cāe rerū entiū ñ ſūt īfinite neqꝫ ſm rectitudineꝫ neqꝫ ſm ſpēm.

mo mouet ab aere:⁊ aer a ſole:⁊ ſol a luce:⁊ hoc in infi
nitum.⁊ ſimil'r etiam eſt in eo qđ eſt ꝓpter quid:impoſ
ſibile eſt enim in hoc etiam pꝛocedere in infinitū. Uer
bi gratia.vt curſus ꝓpter ſanitatē:⁊ ſanitas ꝓpter foꝛtu
nam:⁊ foꝛtuna ꝓpter aliud:⁊ ſic in infinituȝ: ⁊ ſic eſt in
eo quod eſt.ſ.eſſentia.

¶At vero ꝙ ſit pꝛincipiū quoddā:⁊ non infinite cauſe
exiſtentium:nec in directū nec ſm ſpeciem/palam: nec
enim vt ex materia hoc ex hoc in infinitū pꝛogredi poſ
ſibile eſt:veluti carnem quidem ex terra:terram vero
ex aqua:aquam vero ex aere:aerem autē ex igne:⁊ hoc
non ſtare.Nec vnde pꝛincipium motus:vt hominē ab
aere moueri ⁊ hunc a ſole:ſoleȝ vero a luce:⁊ huiuſmo
di nullum eſſe finem.Simil'r auteȝ nec id cuius cauſa
in infinitū ire poſ'e eſt.iter quidē ſanitatis cauſam:illaȝ
vero felicitatis:⁊ felicitatē alius:⁊ ita ſemp aliud alius
cām eſſe:⁊ in quodquiderat eſſe ſimiliter.

5 ¶Sermo eius in hoc capitulo eſt manifeſtus:⁊ eſt ꝙ impoſſibile eſt
inuenire aliquā cauſarum quattuoꝛ ꝓcedere in infinitū.ſ.vt aliqua
res habeat materiam:⁊ illa materia habeat aliam materiā:⁊ hoc in
infinitū.Aut vt aliquid habeat cauſam mouentē:⁊ illud mouens ha
beat aliud mouens:⁊ ſic in infinitum. ¶Et intendit per ſm rectitu/
Pꝛia expō. dinem:vt cauſe ſint exiſtētes inſimul quaſi in vna linea recta. ¶Et
intendit per ſm ſpeciem vt cauſe ſint vna poſt aliam non inſimul ad
modum reruȝ attributaꝝ vni ſpeciei.ſ.vt vna earū ſit poſt aliam.ſ.
vt quādo fuerit poſterioꝛ:vt pꝛioꝛ coꝛrūpat. ¶Et foꝛte intendit per
Scđa expō. rectitudinē ea que ſunt vnius ſpeciei. U.g.vt homo ſit ab homine
per ſm ſpeciē:⁊ ea que ſunt de diuerſis ſpeciebus collocatis ſub vno
genere. U.g.vt ignis ſit ex aere:⁊ aer ex aqua:⁊ aqua ex terra.Om
nia enim iſta ſunt cauſe cōuenientes in genere:qꝛ oēs ſunt eiuſdem
materie:⁊ diuerſificantur in foꝛma.

¶Medioꝝ enim extra que eſt aliquid vltimum ⁊ pꝛi/
mum neceſſe eſt qđ pꝛius eſt cauſam ipſoꝛum eſſe poſt
ſe.Nam ſi dicere nos opoꝛteat vnum triuȝ cauſam qđ
pꝛimum eſt dicimus:non enim quod eſt vltimuȝ.nul/
lius enim qđ finale eſt:ſed nec medium.nam vnius.ni
hil enim differt vnum aut plura eſſe nec infinita aut
finita.Infinitoꝛum enim ſm iſtum modum ⁊ omnino
infiniti partes omnes medie ſunt:ſimiliter autem vſqȝ

modo:quare ſi ex toto nihil eſt aliquid pꝛimum nec ex
toto cauſa nulla eſt.

¶Res enim medie etiam ſunt ea in quibus ſunt pꝛius
⁊ poſterius neceſſe eſt vt ſit cauſa eius quod eſt poſtre/
mum.Si eniȝ queſitum fuerit a nobis que eſt cauſa tri
nitatis dicemus:pꝛimum.poſtremum enim nō eſt cau
ſa alicuius eoꝛum:⁊ ſimiliter etiā mediuȝ non eſt cau/
ſa eius qꝛ nō eſt cauſa niſi vnius tantū.⁊ indifferenter
ſiue fuerit vnuȝ medium/ſiue plura:ſiue finita/ſiue infi
nita.⁊ partes rerum infinite que currunt ſm hunc mo
dum:⁊ vniuerſaliter partes infiniti oēs ſunt ſm modū
vnū vſqȝ ad nūc:quapꝛopter neceſſe eſt ſi aliqua res nō
fuerit pꝛima vt vniuerſaliter nō ſit cauſa omnino.

¶Quum dixit ꝙ impoſſibile eſt vt cauſe ſint infinite:incepit demō 6
ſtrare hoc in cauſis agentibus. ¶Et dixit:res enim medie ſunt ⁊c̄.i.
⁊ ſignum eius ꝙ cauſe mouētes ſe ſm oꝛdinē ſunt finite eſt ꝙ in iſtis
cauſis inueniuntur tria genera.ſ.pꝛius:⁊ mediū:⁊ poſterius.pꝛimum
igit eſt cā omniū quū moueat ſe ⁊ ſine medio moueat medium:⁊ mo
ueat poſtremū ad mediū:⁊ medium eſt cauſa poſtremi:⁊ poſtremuȝ
ſic eſt cauſa alicuius. ¶Et hoc intēdebat quū dixit:ſi eniȝ queſitum
fuerit a nobis ⁊c̄.i.⁊ cū hoc nō pōt imagiari in paucioꝛibꝰ ꝙ̄ tribus.
⁊ fuit neceſſe vt oīa habeāt vnā cāȝ.⁊ ſi nō:tūc eſſet in eis aliqđ ſine
cauſa.Si queſitū fuerit a nobis qđ eſt cā vniuerſi ex iſtis tribus:nō Uid.8.ph.
poſſumus dicere poſtremū:qꝛ nō eſt cā alicuius eoꝝ:neqȝ etiā poſſu/ 37.38.39.
mus dicere mediū:mediū.n.eſt cā poſtremi tm̄: nō vniuerſi.Neceſſe 40.42.43.
eſt igit ſi omnia habeāt cām in motu vt pꝛimū ſit cauſa oīuȝ.ſ.cā ſui/
ipſius:⁊ cā duoꝝ reſiduoꝝ.ſ.vt pꝛimū moueat ſe ⁊ moueat medium
per ſe:⁊ poſtremū per mediū:⁊ indifferēter ſiue in pꝛimo fuerit motoꝛ
idem cū moto:vt intēdit Plato:aut cōpoſitū ex moto ⁊ motoꝛe non
moto vt intēdit Ariſto. ¶D.d.⁊ indifferēter ſiue mediū fuerit vnuȝ
aut plura:⁊ ſi plura ſiue finita ſiue infinita.ſm enim ꝙ eſt medium
neceſſe eſt vt ſit cauſa poſtremi nō vniuerſi.ſed ſi poſuerimus media
eſſe infinita tunc vniuerſuȝ nō habebit cauſam mouentē:media eniȝ
mouent poſtremū tantuȝ: quapꝛopter vniuerſum mouebit ſine mo/
toꝛe.⁊ declaratū eſt in naturalibus ꝙ omne motum habet motoꝛē:
⁊ hoc intendebat quum dixit:⁊ partes rerum infinitarū ⁊c̄.i.⁊ par/ Octauo
tes rerum infinitarū que ponunt moueri inſimul omnes ſunt medie ph.33.⁊.37
id eſt medie ſm vnuȝ moduȝ vſqȝ ad nunc. ¶Deinde dixit: quapꝛo/
pter neceſſe eſt ſi aliqua res nō fuerit pꝛimū vt vniuerſuȝ nō habeat
cauſam omnino:⁊ hoc manifeſtuȝ eſt in motis que mouent ſe adinui/
cem habētibus ſitum.ſ.que ſunt inſimul:iſta enim impoſſibile eſt vt Uid.7.ph.
ſint infinita eſſentialiter aut accidētaliter.ſi autē hoc fuerit poſitum 4.5.⁊.6.
in vniuerſo carenti ſitu:tūc erit impoſſibile eſſentialiter:qꝛ vniuer/
ſum nō habebit motoꝛē omnino:ſed eſt neceſſarium accidentaliter

quādo primus motor fuerit poſitus nō motus oīno: q2 tunc erit eter/num: ⁊ mouebit vnū poſt aliud in eternū: ⁊ omnia hec ſunt declara/ta in.8.phyſi. ℂ Et conſideratio vniuerſalis in oībus cauſis in eo ꝙ ſunt cauſe eſt huius ſcientie. ⁊ Ariſt. q̄uis vtatur hic demōſtrationi/bus ſcientie naturalis: tamen inducit eas vniuerſalius: qm̄ quanto fuerit demōſtratio vniuerſalior: tāto magis erit propior huic ſciētie. ⁊ Ariſt. obſeruat ſe in hac intētione. ſ. inducēdo demōſtratiōes vni/uerſales alio mō q̄ in ſciētia naturali: ⁊ hec eſt cā in'iteratōe illaruʒ demōſtrationū in hac ſciētia: vt fecit in tractatu primo.

Octauo ph. cō. 15. Cōſidera/tio vl'is in oībus cāis in eo ꝙ ſūt cāe eſt hui⁹ ſcientie.

ℂ At vero neqʒ in deorſum poſſe eſt in infinitū ire ipſo ſurſum habēte principiū: vt ex igne quidē aquā: ex hac vero terrā: ⁊ ita ſemp aliqd̄ fieri aliō genus. Dupl'r enī fit hoc ex hoc: nō vt hoc dicit̄ poſt hoc vt ex hyſchimis olympia: ſʒ aut ex puero mutato vir: aut ex aqua aer: vt quidē igit̄ ex puero fieri virum dicimus: quō ex eo qd̄ fit ⁊ qd̄ factū eſt: aut ex eo qd̄ perficit̄ pfectū. Semp enīʒ eſt mediū inter eſſe ⁊ nō eſſe generatio: ⁊ ita qd̄ fit exi/ſtētis ⁊ nō exiſtētis. Eſt aūt addiſcēs qui fit ſciēs: ⁊ hoc eſt qd̄ dicit̄ qd̄ fit ex addiſcēte ſciens: hoc vero vt ex ae/re aqua corrupto altero: propter qd̄ illa quideʒ non re/flectunt̄ adinuiceʒ: nec fit ex viro puer. non enim fit ex generatione qd̄ fit: ſed eſt poſt generationē. ſic enim eſt dies ex aurora q2 poſt hanc: propter quod nec aurora ex die. altera vero reflectuntur: vtroqʒ autem modo im/poſſibile eſt in infinitum ire. exiſtentium enim interme/diorum neceſſe eſt finem eſſe: quedam vero ad ſeinui/cem reflectuntur. Alterius enim corruptio eſt genera/tio alterius. ſimiliter autem impoſſibile eſt primū ſem/piternum corrumpi: quoniam enim non eſt infinita ge/neratio in ſurſum neceſſe eſt ex quo corrupto primo ali/quid factum eſt non ſempiternū eſſe.

ℂ Et etiā impoſſibile eſt vt quod habet principium ex ſuperiori ꝓcedat in infinitum ad inferius. U.g. ex igne aqua: ex aqua terra: ⁊ ſimiliter fit genus a genere ſemp in infinitū. Fit enim diuiſio ex alio duob⁹ modis: vnus non ſm̄ ꝙ aliquid fit poſt aliquid: vt dicitur ꝙ nebula fit ex vapore: ſed vt dicitur ꝙ ex puero fit vir. ſecundus autem quū dicitur ꝙ ex aqua fit aer. Quum autem di/cimus

dicimus ꝙ ex puero fit vir: intendimus ꝙ ex re que erit fit res que iam eſt: aut ex re que cōplebit̄ fit res que iaʒ completa eſt: qm̄ queadmoduʒ inter eſſe ⁊ non eſſe eſt generatio: ita id qd̄ generat̄ eſt ſemper īter id quod eſt ens/⁊ id qd̄ non eſt ens. addiſcens enim eſt generatuʒ ſciens. ⁊ hoc intendim⁹ quuʒ dicimus ꝙ ex addiſcente fit ſciens: quū vero dicim⁹ ꝙ ex aere aqua fit: ⁊ illud eſt per corruptionē alterius. ſ. aeris: ⁊ ideo nō reuertuntur res huius diſpoſitiōis adinuicem: neqʒ ex viro fit puer: qm̄ ex exiſtente non fit illud qd̄ erit: ſʒ poſt exiſtens fit illud qd̄ erit. ſm̄ igitur hunc modum dies fit ex mane: q2 fit poſt: ⁊ ideo nō dicitur ꝙ mane fiat ex die. alia ve/ro reuertunt̄ adinuicē: ⁊ ſm̄ hos duos modos impoſſi/bile eſt vt res procedāt in infinituʒ. ea enīʒ que ſunt in/ter duo neceſſe eſt eſſe finita. iſta autē reuerunt̄ adinui/cem. Corruptio enīʒ vnius eſt generatio alterius. ⁊ cuʒ hoc impoſſibile eſt vt primum eternum corrumpatur: quoniā q2 generatio ex ſuperiori non procedit in infini/tum: neceſſe eſt vt primum qd̄ corrumpitur ⁊ fit aliud non ſit eternum.

ℂ Qum cōpleuit demonſtrationē de finitate cauſarū mouentiuʒ ſe: vult etiā dare demonſtrationē de finitate cauſaruʒ materialiuʒ que ſunt etiā diuerſe in ſpecie. ⁊ q2 notum eſt de cauſis mouentibus eas habere vltimuʒ. ⁊ queſituʒ eſt ab eis vtrum habeat principium a ſu/periori. de cauſis autē materialib⁹ eſt conuerſio. ſ. ꝙ habēt principiū a ſuperiori. ⁊ eſt queſituʒ vtrum ab inferiori habeāt vltimuʒ an nō. ℂ D. etiaʒ impoſſibile eſt ⁊c̄. i. ⁊ etiā q2 manifeſtuʒ eſt de generatiōe ipſaʒ eē finitā ex pte ſupiori: īpoſſe eſt vt illud cui⁹ gnātio iaʒ cēpleta eſt hēat principiū mālē: ⁊ illud principiū hēat aliud mālē: ⁊ ſic in īfini/tuʒ: adeo ꝙ nō inueniatur poſtremū. ℂ U.g. ꝙ ex igne nō fiet aliud: ⁊ ipſe fiet ex aere ⁊ aer ex aqua: ⁊ aqua ex terra: ⁊ procedāt ſic in cor/poribus diuerſis abinuiceʒ ſm̄ formam in infinitum. ℂ Et cum po/ſuit hoc dedit demonſtrationē: ⁊. d. fit enīʒ aliquid ex alio ⁊c̄. i. ⁊ de/monſtratio ſuper hoc ꝙ materie ſunt finite eſt ꝙ aliquid dicit̄ fieri ab alio duobus modis: quorū vnus eſt ſicut dicimus ꝙ ex puero fit vir: non ſicut dicimus ꝙ aliquid fit poſt aliquid: ſicut dicimus ꝙ ex va/pore fit nebula. i. poſt vaporem. ſecūdus autē eſt ſicut dicimus ꝙ ex aere fit aqua: ⁊ incipit exponere hunc moduʒ generatiōis: ⁊. d. cum autē dicimus ⁊c̄. i. cum autē dicimus ꝙ ex puero fit vir: intendimus ꝙ ex diminuto fit perfectuʒ: ⁊ hoc intendebat cum. d. ex illo qd̄ erit fit illud qd̄ eſt. ℂ Et cum. d. ꝙ generatio fit ex illo qd̄ erit ⁊ nō ex illo 7

De cauſis m̄alib⁹ ē du biū vtrū ex pte inferiori habeāt vlti mum. Uide 3. ph. c. 60.

qꝫ iam completum eſt: incepit ratiocinari ſuper hoc ⁊.d. qm̃ quemadmoduz inter eſſe ⁊ nõ eſſe ⁊c̃.i. gñatio eſt ex illo qꝫ generatur.i. ex illo qꝫ eſt in via generatõis: qꝛ eſſe qꝫ eſt in actu cuius generatio iam perfecta eſt: opponitur in rei veritate ad non eſſe: ⁊ ex non eſſe nõ fit generatio.i. impoſſibile eſt vt ſit generatuz: neqꝫ etiã illud cuius generatio iaz completa eſt impoſſibile eſt vt ſit generatũ. Remanet igitur vt ſit generatuz illud cuius eſſe eſt medium inter nõ eſſe ⁊ eſſe in actu: ⁊ eſt illud quod eſt in via generationis. ¶ Deinde dedit exemplum ⁊ dixit: addiſcens enim ⁊c̃.i. Uerbi grã. ꝙ ſciens dicitur fieri ex addiſcente: ⁊ nõ dicimus ꝙ ſciens fiat ex ſe neqꝫ ex non eſſe ſcientie: ſed ex medio inter ſcientiam ⁊ ignorantiã que eſt principiũ ſcientie: ⁊ eſt addiſcẽs. ⁊ hoc intendim⁹ cũ dicimus ꝙ ſciens fit ex illo qꝫ erit ſciens.i. ex illo qꝫ venit ad ſcientiam.ſ. addiſcente. ¶ Deinde.d. ſm modum ⁊ dixit: cum vero dicim⁹ ꝙ ex aere fit aqua ⁊c̃.i. cuz vero dicim⁹ ꝙ aliquid in actu fit ex alio in actu. U.g. ꝙ ex aere fit aqua: intendimus ꝙ ex aere corrupto fit aqua ſm ꝙ aer corrũpitur nõ ſm ꝙ remanet: neqꝫ ſm ꝙ eſt in via generationis: ſicut dicimus ꝙ ex addiſcente fit ſciens. ¶ Deinde.d. ⁊ ideo non reuertũtur ⁊c̃.i. ⁊ generatio in primo modo nõ conuertitur ſicut conuertitur in ſecundo: quoniã ſi ex viro eſſet puer tunc qꝫ erit eſſet ex illo quod iam eſt: ſcilꝫ tunc diminutuz eſſet ex perfecto: quod eſt impoſſibile. ¶ Deinde.d. ⁊ ſm hos duos modos ⁊c̃. ideſt ⁊ ſm hos duos modos generationis impoſſibile eſt vt generatio ſit in infinitum: quoniaz qꝛ modus generationis que eſt trãſmutatio ex nõ eſſe ad eſſe.ſ. de potentia in actũ eſt inter duo finita.ſ. eſſe ⁊ non eſſe: neceſſe eſt vt illud qꝫ eſt inter ea ſit finituz. Alter autẽ modus in quo dicimus ꝙ generatuz fit ex illo qꝫ eſt in via corruptiõis reuertitur adinuicez ⁊ reciprocat: ⁊ nõ procedit ſm rectitudinez. reciproca autez ſunt finita neceſſario. ¶ U.g. ꝙ ex terra fit aqua: ⁊ ex aqua fit aer: ⁊ ex aere ignis.d. ex igne aer: ⁊ ex aere aqua: ⁊ ex aqua terra: ⁊ ſic eſt in rebus finitis: hoc idem accidit in compoſitis ex elementis.ſ. ꝙ componũtur quandoqꝫ ex eis: ⁊ diſſoluũtur quandoqꝫ in ea. ¶ Deinde.d. ⁊ cum hoc impoſſibile eſt vt primum ⁊ eternum corrumpatur.i. ⁊ etiam ſi poſuerimus ꝙ generatio eorum adinuicem ſm hunc modum eſt ſm rectitudinez: continget vt in eis ſit primum eternum ⁊ vt ſit hoc corruptibile. ¶ Deinde dedit cauſam in hoc. ⁊.d. quoniaz qꝛ generatio eſt ex parte ſuperiori ⁊c̃.i. quoniã cuz videmus ꝙ generatio nõ procedit ex ſuperiori in infinitum cum in corporibus ſimplicibus peruenerit. Uerbi grã. ad ignem neceſſe eſt vt generatio elementorum vnius ex alio habeat principium primum quod nõ generatur ex alio: quoniaz ſi illic non eſſet primum principium nõ eſſet finis: principiuz enim non intelligitur niſi in re que habet finem: ⁊ quod habet finem neceſſario habet principium: quod enim non incepit non deſinit. ſed illic eſt deſitio: ergo primum principium: ⁊ quod non habet principium eſt eternuz neceſſario. Sit igitur hoc. Uerbi grã. terra aut aliquid prius terra: ſed qꝛ quodlibet iſtoruz non generat aliquid niſi per ſuaz corruptionez: neceſſe eſt vt illud primũ principium corrũpatur qñ ex eo aliquid generat: ⁊ ſi corrũpitur nõ erit eternum: ſed iam ponitur eẽ eternum: qꝫ eſt inconueniens.

Illud cui⁹ gñatio ẽ cõpleta ĩpoſſe eſt vt ſit generatũ.

Uid̃ p̃ d̃ generatõe. 55. ⁊. 2. de generatiõe. 51.

Principiuz nõ intelligitur niſi ĩ re q̃ hꝫ finẽ.

¶ Amplius autẽ ⁊ qꝫ eſt cuius cã finis eſt. Tale v̉o qꝫ non eſt alius cã: ſed ⁊ alia illius. Quare ſiqdem fuerit tale ipſuz vltimum non erit infinitum. Sed ſi nihil tale nõ erit qꝫ cuius cã. Sed qui infinitũ faciũt latẽt auferentes boni naturã. Et nullus conabit̃ aliqd facere ad terminum niſi futurus venire.

Nullus conabit̃ ad terminũ aliqd facere nõ ſitur⁹ venire.

¶ Et etiam illud qꝫ eſt propter qꝫ fiunt res eſt finis. ⁊ hoc eſt cuius eſſe non eſt ꝓpter conſequens aliud: ſed eſſe aliorũ ꝓpter illud. Neceſſe eſt igit̃ ſi aliqd ſit tale vt vltimuz non ſit infinitum. Si igitur nihil fuerit tale non erit illud ꝓpter qꝫ fiunt cetera. ⁊ illi qui faciunt cauſas infinitas auferunt naturaz boni: ⁊ non percipiũt. Quãuis nihil incepit agere aliquam actionem quamcunqꝫ non intendendo finem.

¶ Quũ declarauit finitatẽ diuerſaꝝ cauſaꝝ.ſ. agentis ⁊ materie: incepit declarare finitatẽ cauſe finalis: ⁊.d. ⁊ ẽt ⁊c̃.i. ⁊ eſt manifeſtum cãm finalem eſſe per quã fit vnũquodqꝫ entium: ⁊ eſt illud cuius eſſe nõ eſt in re ꝑꝑ aliam cãm in illa: ſed oẽs cauſe exiſtentes in re ſunt ꝑꝑ iſtam.ſ. agens ⁊ mã: ⁊ forma in habẽtibus agens ante mãm aut formam. ¶ Et cum poſuit hanc eſſe cãm.d. neceſſe eſt igitur ⁊c̃.i. neceſſe eſt igitur vt oẽs cauſe ſint ꝓpter illam in quolibet ente: ſi talis cauſa eſt in vnoquoqꝫ ente neceſſe eſt vt iſte cauſe que ſunt poſteriores in generatione ⁊ priores in eſſe non ſunt infinite: dedit ſignum ſuper hoc. ¶ Et.d. ſi igitur nihil fuerit tale ⁊c̃.i. ſi igitur nõ fuerit vltimus finis tunc nihil habebit cãm finalẽ. Iaz.n. deſcripſim⁹ ꝙ cã finalis in re qualibet eſt cã poſtrema. Si igitur oẽs cauſe nõ habuerint talem.ſ. vltimaz non erit hec cauſa finalis omnino: ſcilicet ꝙ ſi finis habuerit finẽ: ⁊ ſic in infinituz nõ erit hec cauſa alicui rei. Deſcriptio enim iſtius cauſe eſt vt non ſit ꝓpter aliam cauſam. Si ergo fuerit infinita deſtruetur eius deſcriptio: ⁊ auferetur ſuuz eſſe: ſed iaz poſuimus eaz eſſe: ⁊ hoc tũc eſſet incõueniẽs. ¶ D.d. ⁊ faciẽtes cãs infinitas ⁊c̃.i. ⁊ facientes cauſas finales eſſe infinitas deſtruunt finem ſicut diximus: ⁊ qui deſtruũt finẽ deſtruũt omne bonũ: ⁊ nihil percipit. Nihil eniꝫ dicit̃ eſſe bonũ niſi per cauſas finales. ¶ D.d. quãuis nihil incipit agere ⁊c̃.i. ⁊ mirum eſt denegantibus iſtam cãm: cum cõcedãt ꝙ nullus facit actionem aliquaz niſi intendendo finem ⁊ vltimũ: ⁊ ſic debet eſſe in natura in hoc ſicut in artificio: ⁊ in omnib⁹ actionibus voluntarijs. ¶ Et.d. hoc qꝛ multi antiqui negabant hanc cãm eſſe: ⁊ iam locutus fuit cõtra eos in. 2. phyſi. 8

Uide idem 2. phy. 89.

Deſcriptio cãe finalis ẽ vt nõ ſit ꝑꝑ aliã cãm.

Nihil dr̃ eẽ bonũ niſi ꝑ cãs finales.

¶ Neqꝫ vtiqꝫ erit intellectus practicus in talibus. Naz cauſa aliuius ſemper facit qui intellectum hꝫ. Hec enim eſt terminus. Finis enim terminus eſt.

Scdo ph.a te.c.75. vſqꝫ in finem.

Agẽs ꝑ itellectũ ſꝑ agit̃ ꝑ nẽ.

ee 2

¶ Et cum hoc etiā ſm q̄ dicitur non eſt intellectus in entibus. Habens.n.intellectum nō agit qḋ agit: niſi pp aliquam rē que eſt vltimū actionis. Ultimū enim eſt finis ad quem intenditur.

9 ¶ Et facientes cauſas finales eſſe infinitas negant intellectū operatiuū: intellectus nō agit qḋ niſi pp aliud: ꝛ illud eſt pp qḋ opus eſt finitū. Ultimū enī eſt finis.ſ.qḋ intendunt actiones: ꝛ ſi non: tunc actio eſſet ocioſa.

Qḋ ante ē cōius eſt eo qḋ poſteri⁹ eſt.

¶ Sed nec qḋ quiderat eſſe conuenit reduci ad aliam diffinitionē multiplicantē rōnem. Semper.n.que ante eſt cōmunior eſt: ꝛ que poſterior eſt nō eſt: cuius autē primum nō eſt: nec habitum eſt.

¶ Et ēt diſpoſitio in eo de quo queritur per qḋ impoſſibile eſt vt ſermo de eo ſit extra terminos. Pri⁹.n.ſemper eſt magis dignū in eē: poſteri⁹ aūt nō ſic. ꝛ illud cuius primū nō eſt: qḋ cōſeq̄tur illud primū nō eſt.

10 ¶ Quum declarauit finitatem trium cauſarū incepit facere hoc in cauſa formali. ¶ Et.d. ꝛ etiā diſpoſitio ⁊c̄.i. ꝛ ēt ſermo de diſpoſitiōe eius de quo queritur per quid eſt: ꝛ eſt forma rei impoſſibile vt ſit diuerſus a natura diffinitionū.ſ. q̄ ſi apparuit q̄ natura diffinitionū eſt finita neceſſario erit vt ita ſit de formis. ¶ B.d. prius enī ſemper ⁊c̄.i. in diffinitiōe enī eſt pars prior ꝛ poſterior: ꝛ prior eſt magis digna in eſſe: ꝛ ſi prior nō fuerit: poſterior non erit. ſi igitur pars prior. U.g. genus habuerit diffinitionē: ꝛ pars prior illius diffōnis habuerit diffōnē: ꝛ ſic in infinitū nō erit illic prius: quapp neq̄ poſtremū. Poſterius.n.non eſt poſterius niſi prioris: ꝛ ſic auferunt̄ diffōnes. ꝛ deſtruūtur cognitōes: ſi forme q̄ atribuūtur diffōnibus ſint infinite ¶ Et hoc intendebat cum.d. ꝛ illud cuius primū nō eſt ⁊c̄.i. ꝛ illud cuius eē ꝯſequit̄ eē primi ꝛ eſt poſtremū nō erit qñ primū nō fuerit: ꝛ ecōuerſo: ꝛ cū poſtremū nō fuerit primū non erit.

Poſteri⁹ nō eſt poſteri⁹ niſi p̄oris.

Cū poſtremū nō fuerit non erit primum.

Nō eſt poſſe ſcire anteq̄ ad indiuidua p̄ueniat̄.

¶ Amplius ſcire deſtruūt oēs qui ita dicunt. Non enī poſſibile ſcire anteq̄ ad indiuidua perueniatur. Et cognoſcere nō eſt: nam que ſic ſunt infinita qūo contingit intelligere. Non enī ſimile in linea que ſm diuiſiones q̄dē nō ſtat. Intelligere v̄o nō eſt nō ſtatuētē. Propter qḋ nō enumerauit ſectiōes q̄ per infinita p̄cedet.

¶ Et ēt qui hoc dicit deſtruit ſciam: ſcire.n. impoſſibile eſt vt ſit ſine peruentu ad illa que non patiunt̄ diuiſionem. Et erit ſciens ſm hoc nō ſciens. Res enī infinite que ſunt hmōi diſpoſitionis impoſſibile eſt vt comprehēdant̄ ab intellectu. Diſpoſitio.n. de linea non eſt talis.ſ. q̄ ꝛ ſi non adaptat̄ ſtare ſuper diuiſiones ſuas impoſſibile eſt vt comprehēdantur per intellectum niſi per ſuum ſtatū. Et ideo qui in ſua imaginatiōe acceperit lineā infinitā nō determinabit diuiſiones eius.

11 ¶ Hoc eſt cōplemētū prime declaratiōis in qua poſuit poſtremā formā: ꝛ poſtremā dr̄iā: ꝛ declarauit q̄ neceſſe eſt vt p̄ria forma ſit in re diffinita: ꝛ q̄ impoſſe eſt q̄ forma p̄cedat de inferiori ad ſupius in infinitū. Hic aūt ponit primū ſupi⁹ eē: ꝛ declarat poſteri⁹ eē. ¶ Et.d. ſcia.n.nō erit ſine p̄uētu ⁊c̄.i. q̄ cū poſuim⁹ poſtremū nō eē ꝛ p̄mū eē deſtruet̄ ſcia diffōnū que fit ſm diſſolutionē: ſicut deſtruit̄ ſcia diffinitionū q̄ fuerit p cōpoſitiōe: cū poſuim⁹ poſtremū eē: ꝛ primū nō eſſe: qñ.n. in vna re fuerit prima forma diuiſibilis in dr̄ias infinitas: nō p̄uenim⁹ p diuiſionē ad cognoſcendū nām illius ſpēi. Scia.n. alicui⁹ nō fit niſi qñ p̄uenit ad ſpēm poſtremā. ¶ B.d. ſm inopinabilitatē: ꝛ ſciēs ſm hoc nō erit.i. ꝛ ſi ſcia nō fuerit cōtingit valde inopinabile.ſ. q̄ ſciēs nō erit: ꝛ cā in hoc eſt q̄ res cognite ſunt ea q̄ determinant̄ ab intellectu: infinita igitur nō determinant̄ ab intellectu: ergo nō ſūt cognita. ¶ B.d. linea.n. ⁊c̄.i. ꝛ nō dē ꝯtradicere aliq̄s nobis p diuiſionē linee q̄ nō poſſum⁹ p̄uenire in ſua diuiſione ad p̄tē vltimā: aſſimilādo diuiſionē generis in ſpēs diuiſioni linee ī medietates: ꝛ medietatū in medietates: ꝛ ſic in infinitū. Impoſſe eſt.n. nos intelligere lineā infinitā niſi qñ accepim⁹ eā finitā: ꝛ iterādo eā infinities: ꝛ hoc nō facit intelligere infinitū. ꝛ iō qui imaginat⁹ fuerit lineam infinitā nō poterit intelligere eā: ꝛ hoc intēdebat cū dixit: ſꝫ q̄ acceperit in ſua imaginatiōe lineā infinitā nō determinabit diuiſiones eius.i. nō poterit intelligere eam.

Hic adūte Auer. velle a ſupiori ad inferi⁹ fieri diſſolutōē. cui⁹ tñ oppoſitū ipſe hꝫ 7.met.c.23.

Opꝫ intelligere mā̄ in re mota.

¶ Sed materiā in eo qḋ mouetur intelligere neceſſe eſt: ꝛ infinito nihil eſt eē aut nō. Si vero non eſt infinitum: qḋ eſt infinito eſſe.

¶ Et ēt mā neceſſe eſt vt imaginet̄ in re mota. Et impoſſibile eſt vt ſit in aliquo infinito in actu. Et ſi ſic non erit illud qḋ eſt in infinito: tunc nō erit infinitū.

12 ¶ Hec eſt alia declaratio de mā generati: ꝛ dic̄ q̄ mā neceſſe ē vt ſit cōcluſa in moto qḋ eſt generatū cōpoſitū ex mā ꝛ forma: aut formis. ¶ Si igitur in illo cōpoſito fuerint forme infinite cōtinget ſit infinitum: ꝛ q̄ gn̄atū eſt illud cuius gn̄atio iam cōpleta eſt: ꝛ eſt in actu. Si igitur in moto cui⁹ magnitudo eſt infinita fuerit aliq̄d in actu: ꝛ eſt illud qḋ fit in moto infinito: ꝛ forma eſt illud qḋ terminat gn̄atū: ꝯtinget vt illud qḋ eſt in actu determinet infinitū: qḋ eſt impoſſe. Manifeſtū eſt.n. q̄ illud qḋ determinat infinitū ſi poſſit determinari neceſſe eſt vt ſit infinitum: ꝛ ex hac poſitione ſequit̄ deſtructio iſtius.ſ. vt infinitū non determinet̄ ab infinito. ¶ Et hoc intendebat cum d. ſi igitur non fuerit tunc illud qḋ eſt in infinito non erit infinitū.i. q̄ ſi finitum determinat infinitum: tunc illud qḋ terminat infinitum

non eſt infinitum: cum illud qđ equabitur infinito debeat eſſe infinitum: aut quocūq; modo appelles: ſiue equalitatem: ſiue terminationem: ſiue ſuperpoſitionem.

¶ Sed ſi infinite eſſent pluralitate ſpecies cauſarum: nō eſſet ita cognoſcere. Tunc enim ſcire putamus cum cauſas ipſas nouerim⁹. Infinitū vero ſm adiectionem nō eſt pertranſire in finito tempore.

Infinitū nō eſt ptrāſire in finito tēpore.

¶ Et etiā ſi ſpecies cauſarū eēnt infinite in numero: nō eſſet ſcientia ſm hunc modū. Nos. n. nō videmus nos peruenire ad ſciētiaz niſi qū ſcim⁹ cauſas.

13 ¶ Poteſt intelligi φ ſi genera diuerſaruz cauſaruz eſſent infinita in genere non eſſet ſciētia omnino. Non eniz videmus nos ſcire aliquid niſi quando ſciuerimus ipſum per omnia genera cauſarum exiſtentium in eo: quando habuerit plus vno genere cauſarum quouſq; declarabitur in quinto φ ipoſſibile eſt inuenire in cauſis plus φ̄ quatuor genera cauſarum famoſa. ¶ Et poteſt eſſe demonſtratio vniuerſalis ſuper infinitatem vniuſcuiuſq; generum. Et cum. d. φ impoſſibile eſt vt finituz comprehendat infinitum: intendit φ intellectus qui eſt finitus nō poteſt determinare infinitū: ita φ comprehendat illud in actu nō in potentia. Et diximus in actu qꝛ vniuerſale cōprehēdit res infinitas: ſed in potentia: non in actu.

Pria expō.

Scđa expō.

Ure cōphēdit res infinitas in potētia ſed nō in actu. Iđ 3. đ aīa. cō. 19. z. 12. meta. 14. c. 51. cō.

¶ Contingunt autez auditiones ſm ꝯſuetudines entibus. Nam vt a cōſueuim⁹ ita dignamur dici. Et que preter ea nō ſimilia videntur: ſed ꝑpter inconſuetudinem minus nota ꝛ magis extranea. Nam cōſuetuz notius. Quantaz vero vim habeat qđ conſuetuz eſt/ leges oſtendunt: in quibus fabularia ꝛ puerilia magis qdem valent cognitione de eis pp cōſuetudinem.

a Ut cōſueuim⁹ ita dignamur dici. ꝛ conſuetū noti⁹ ē.

¶ Sed obedire ei qđ audiuim⁹ eſt ſm conſuetudinez. Dicimus eniz qđ cōſueti ſumus audire: ꝛ qđ videmus extra illud eſt inconueniēs: imo videm⁹ illud ad qđ nō fuimus aſſueti eſſe inopinabile. Illud enim ad quod ſumus aſſueti eſt magis applicabile animo ꝛ magis notum. Et tu potes ſcire quantum facit conſuetudo in hoc conſiderando in legibus. Inuenies enim appologos ꝛ fabulas propter conſuetudinez plus applicabiles animo q̄z ſumme veritates.

14 ¶ Intendit in hoc ca. declarare que impediunt ſcire veritatem: ꝛ fortiſſimum eoruz eſt cōſuetudo in pueritia in rebus legis ꝛ maxime in hac ſcientia: qꝛ plures opiniones huius ſcientie ſunt radices leguz ꝛ ponuntur in legibus nō ad ſciendū: ſꝫ ad inquirenduz bonitatem. ¶ Et cauſa in hoc eſt φ cōplementū hoīuz non cōplet̄ niſi ꝑ cōgregationes: ꝛ cōgregatio ꝑ bonitatē: eſſe ḡ boni eſt neciuz ꝛ non eſt neciuz eos ſcire vitatē: ꝛ hoc nō accidit tm̄ ī legib⁹: ſꝫ in ꝑmis cognitis: ſicut accidit hoībus q in ꝑncipio audierūt ſciam loquētiū. Iſti em̄ pp cōſuetudinem negāt naturā eſſe: ꝛ etiā veritatē: ꝛ negāt etiā neceſſariū eſſe: ꝛ ponūt oīa poſſibilia eſſe: ꝛ induxit hoc pp qđ locutus fuit de cauſis. Multe em̄ leges ponūt hic eſſe cās ſciētes res infinitas: ꝛ φ ab eis ꝑueniūt res infinite: ꝛ cū. d. īpedimēta pp cōſuetudinē induxit ēt aliud īpedimentū qđ accidit per humanā naturā.

Cōplemētū hoīuz nō cōplet̄ niſi ꝑ ꝯgregatione: ꝛ ꝯgregatio ꝑ bonitatē. Idē 3. đ aīa. cō. 5. z. 36.

¶ Alij aūt ſi nō mathematice quis dicet nō recipiēt dicentes. Alij ſi nō exēplariter. Et hi teſtē induci dignātur poetaz. Et illi quidem oīa certe. His vero flebilis eſt certitudo: aut pp impotētiā ꝯplectēdi: aut pp micrologiā. Habet eniz aliqđ qđ certū eſt tale. Ut queādmodū in ſymbolis ꝛ ratiocinationibus nō liberū qđ quibuſdā eſſe videbit̄. Propter qđ opꝫ erudiri quō ſingula ſunt recipiēda. Et abſurdū eſt q̄rere ſil̄ ſciētiā ꝛ modū ſciendi. Eſt autē neutrum facile accipere.

Abſurdū ē q̄rē ſil̄ ſciaz ꝛ modum ſciēdi.

¶ Et qdaz hoīes ſi homo nō locutus fuerit cū eis mathematice nō recipiūt illud qđ dixit. Et qdā q̄rūt teſtimoniū multoꝝ hoīuz. Et qdam q̄runt teſtimoniū v̄ſificatoris. Et qdaz q̄runt ꝑſcrutationē maximā. Et qdā triſtant̄ ꝑ ſermonē ꝑſcrutatū ꝛ odiūt illū: aut qꝛ non ꝑn̄t retinere ipm: aut qꝛ aſſimilatio eius eſt mala. Scatinizādo. n. in hoc eſt q̄ſi ſcatinizādo in mercatiōe. Et ſicut ſcatinizādo in mercatiōe eſt vile: ita eſt in ſermone. Et ideo oꝫ hoīez īſtrui ī cognitionē vie cuiuſlibet rei quā vult declarare. Malū em̄ eſt ſimul q̄rere aliquā ſciam: ꝛ modū ſꝫ quē declarat. Et nō eſt facile aliqđ iſtoꝝ.

15 ¶ Uult declarare in hoc ca. qđ accidit hominib⁹ in ſciētijs pp diuerſitatē nature: ꝛ pp paucitatē inſtructiōis in logica. ¶ Et. d. φ quidā hoīes querūt in omni ſciētia demonſtrationes de gn̄e demonſtrationū mathematicoꝝ: ꝛ hoc accidit pluries ī his q nō īſtructi ſunt ꝑ logicaz. ¶ Et iam vidimus aliquos quib⁹ accidit hoc ꝑ naturā. ¶ Et quidā querūt teſtimoniū multoꝝ: ꝛ hoc accidit ꝑ nām: multi em̄ hoīum pn̄t ꝑtrāſire ſermones ꝓbabiles ꝛ demōſtrātes: ꝛ iſti cum cōcedūt prima intellecta nō cōcedūt ea niſi inquātū ſunt famoſa: ita φ ſi acciderit φ ꝯtraria eoꝝ ſint famoſa: negabūt ea ſicut accidit loquētib⁹ qui negabāt impoſſe eſſe aliqđ de nihilo: lꝫ ꝓpoſitio ſit cōceſſa ab oībus. ſ. impoſſibile eſſe magnitudinē ex non magnitudine: ita φ vidi mul/

Uide ꝑ ph. t. c. 34. ꝛ 3. celi. 37.

tos hoĩes dantes ad phiam ⁊ negabant illam ꝓpoſitionẽ eſſe primã: ⁊ ſilr negabant formas ſpecificas eſſe ꝓprias materijs neceſſario: adeo ꝙ Auic. cum ſua famoſitate in philoſophia dicit hominem generari ex terra eſſe poſſibile ſicut murem ⁊ alia multa que dicuntur. Et accidit etiã quibuſdam hominibus querere teſtimoniũ verſificatoris: ⁊ hoc etiã accidit per naturã eis in quibus virtus imaginatiua dominatur ſuper virtutẽ cogitatiuã: ⁊ ideo videmus iſtos non credere demonſtrationibus niſi imaginatio cõcomitet̃ eas. Non eñ poſſunt credere non plenum eſſe aut vacuũ aut tps extra mundũ: neqꝫ credere hec entia eſſe non corpora: neqꝫ in loco: neqꝫ in tpe: ⁊ accidit hꝫ multis cõſiderantibus in phia Auicen. ⁊ iſta attribuunt̃ ei ſed non eſt verũ ꝙ eius fuit. ¶ Et quidã hoĩes querũt perſcrutationẽ maximam: ⁊ iſta eſt natura philoſophie. ¶ Et quidã cõtriſtant̃ per ſermonem valde perſcrutabilẽ: ⁊ cã in hoc eſt aut qꝛ intellꝰ eoꝝ nõ põt retinere ⁊ cõprehẽdere ipſũ. ⁊ iſti impoſſe eſt vt addiſcãt: aut pp ſegnitiem: aut pp errorẽ cõtingentẽ eis qꝛ aſſimilãt diſputationẽ cũ mercatione: ⁊ credũt ꝙ ꝓteruire in ſermone eſt malum: ſicut malum eſt ꝓteruire ĩ mercatiõe. ¶ Et ideo dixit Ariſt. ꝙ neceẽ eſt vt hõ inſtruat̃ in cognitione vie cuiuſlibet rei quã vult declarare. ⁊ dixit hoc ꝙ ars logica quedã eſt vlis oĩbus ſciẽtijs: ⁊ quedã ꝓpria vnicuiqꝫ ſciẽtie: ⁊ hõ non põt eſſe inſtructus in ꝗlibet arte niſi ſciendo vniuerſalia ⁊ ꝓpria de eis. ¶ Et cum dixit hoc dedit preceptũ valde vtile: a ⁊ eſt vt hõ non addiſcat illã cũ adiunctione aliarũ ſcientiaꝝ: qm̃ tũc neqꝫ addiſcent hanc neqꝫ iſtã ſicut dixit: qm̃ malũ eſt querere aliquã ſcientiã ⁊ modũ ẜm quẽ declarat̃: hoc eñ ſimile eſt ei qui docet hoĩes viaꝫ cuꝫ addiſcit eã: aut q intẽdit medicinari hoĩeꝫ: ⁊ iteꝝ addiſcit medicinã: ſicut de quodã dr̃ qui cũ ad infirmũ acceſſit: ⁊ ꝓpinauit medicinã ei ⁊ inſpexit poſt librũ: ⁊ mortuus eſt infirmus.

Auic. d. hominez poſſe gnari ex tra

Uid. 8. ph. co. 46.

Uide ꝑ ce. 100.

Nã phi eſt ꝗrere maximã pſcrutationẽ.

Scdo ce. 34

Ars logica duplx. vlis ⁊ ꝓpa. Idẽ ꝑ ph. c. 8. ⁊ 35. ⁊. 8. ph. cõ. 70. ⁊. 7. me. c. 2. ⁊ ꝑ eth. ca. 3.

a Utile ꝑcepttũ. b.

¶ Acrobologia vero mathematica nõ in oĩbus eſt expetenda: ſed in non habentibus materiã. Propter qđ non naturalis eſt modus. Omnis enim forſan natura materiam habet. Ideoqꝫ primum perſcrutandũ quid eſt natura. Ita namqꝫ ⁊ de quibus eſt phyſica manifeſtum erit. Et ſi vnius ſcientia aut plurium eſt cauſas ⁊ principia conſiderare.

Acrobologia mathematica nõ ĩ oib⁹ eſt expetenda.

¶ Et non oportet querere in qualibet ſcientia perſcrutationem ſicut in mathematicis: hoc enim non oportet querere niſi in eis que non miſcentur cum materia. Et ideo iſte modus non eſt naturalis: quia videtur ꝙ tota natura fere admiſcetur cum materia. Et ideo oportet nos primo perſcrutari de natura quid ſit: hoc enim facto apparebũt nobis ea de quibus perſcrutamur naturaliter. Et vtrum cõſiderandũ ſit de cauſis principiorum in vna ſcientia aut in pluribus vna. Uidetur eñ ꝙ quelibet natura habeat materiã. Et ideo oportet querere naturam primo quid ſit. Et tunc declarabunt̃ nobis ea ex quibus declaratur ſcientia naturalis.

¶ Et non opꝫ querere, ⁊c. i. ⁊ non opꝫ hoĩeꝫ querere vt motus fidei in demr̃ationib⁹ nãlibus ſit ſicut modus fidei in mathematicis. Demonſtrationes eñ mathematice ſunt in p̃io ordine certitudinis: ⁊ demonſtrationes nãles cõſequunt̃ eas in hoc. Certitudo eñ diuerſat̃ in eadem ſciẽtia. U. g. ẜm demonſtrationẽ ſimplr: ⁊ ẜm demonſtrationeꝫ qꝛ: ⁊ cum diuerſat̃ in eadẽ ſcientia magis diuerſat̃ in ſcientijs diuerſis ẜm genus. ¶ Deinde declarauit in quo genere dꝫ homo querere certitudinẽ que eſt in p̃mo ordine: ⁊. d. ſꝫ dꝫ homo querere hoc in eis que nõ admiſcent̃ cuꝫ materia ſcilicet mathematicis: ⁊ ideo. d. ⁊ iſte modus non eſt nãlis. i. ⁊ ideo cõſideratio in hac ſciẽtia non eſt nãlis cõſideratio cũ ſit de reb⁹ nõ admixtis cũ materia. a Et ſi cõſiderauerit in rebus admixtis cum mã tñ in modo ẜm quẽ non admiſcent̃ cum mã. U. g. res nãles diuidi in potentiã ⁊ actum vnũ ⁊ multitudinem ⁊ ſubſtantiã ⁊ accidens. ¶ D. d. videt̃ enim ꝙ tota natura fere admiſcet̃ cum materia. i. ⁊ iſte modus non eſt naturalis: qꝛ entia in quibus cõſiderat̃ nõ admiſcent̃ cũ materia: ⁊ oĩa nãlia fere ſunt admixta cum mã. ¶ Et dicit fere ꝓpter intellectũ: intellꝰ enim qui eſt poſtrema perfectio hoĩs eſt abſtractus a materia. ¶ Et dubitat̃ in hoc quõ. d. fere ⁊ diſpoſitio intellectus qui eſt poſtrema perfectio hoĩs eſt diſpoſitio intellectuũ omniũ abſtractoꝝ in corporibus celeſtib⁹. Iſti enim ſunt poſtrema perfectio corporum celeſtiũ. ¶ Et reſpondendum eſt ꝙ ipſe. d. fere in reſpectu corporum generabiliũ ⁊ corruptibilium. Iſta enim dicunt̃ magis naturalia ẜm famoſitateꝫ: ꝙ illa. ¶ D. d. ⁊ ideo oportet primo perſcrutari ⁊c. i. ꝙ qñ homo ſciuerit naturã quid ſit: declarabunt̃ ei naturalia a non naturalibus: natura eñ vliter eſt ſicut dictũ eſt p̃incipiũ trãſmutationis in rebus trãſmutabilibus per ſe: ⁊ p̃incipium p̃uationis trãſmutationis in rebus que qñqꝫ tranſmutant̃ ⁊ qñqꝫ non. Illa aũt que ſemp remanent in eodẽ modo modoꝝ tranſmutationis. ſ. in motu locali: equiuoce dicit̃ de eis nã ⁊ de alijs. ¶ D. d. ⁊ vtrum eſt cõſiderandum in cauſis principioꝝ ⁊c. i. ⁊ debet primo perſcrutari qui voluerit cõſiderare in hac ſciẽtia vtrũ cõſideratio in oĩbus quattuor p̃ncipijs eſt vnius ſcientie aut pluriũ ſcientiarum: qm̃ ſi fuerit multarum ſcientiarum tũc oĩa principia non erunt omniũ entium: ſed quedã principia. ¶ D. d. videtur enim ꝙ quelibet natura hꝫ materiã. ſ. videt̃ eñ ꝙ omne ens hꝫ cauſaꝫ mãlem: ⁊ ſi ita eſt nulla eſt ſcĩa alia a ſciẽtia naturali. ¶ D. d. ⁊ ideo opꝫ perſcrutari p̃mo de nã quid ſit: ⁊ dixit hoc: qꝛ ſcientia nãlis declarat̃ per duas perſcrutaiones quarũ vna eſt perſcrutatio de natura quid ſit ſicut dixit: ⁊ ſecũda eſt perſcrutatio de natura cuiuſlibet entis quid ſit: ⁊ hoc manifeſtum eſt per ſe: ⁊ Ariſto. perſcrutatur de hoc in alio libro qui dicitur Analectica.

16

Demr̃ones mathematice ſũt ĩ p̃io ordĩe certitudĩs ⁊ demr̃ationes nãles cõſequunt̃ eas ĩ hꝫ. Uide inſtantiã ꝑ de aĩa. t. c. 1.

a Quomõ mer. ſit d̃ reb⁹ nõ admixtis cũ mã.

Dubium.

Solutio.

Gñabilia ẜꝫ famoſitatẽ dñr magis nãlia ꝙ̃ eterna.

Uid. 2. ph. c. 3. ⁊. 5. meta. cõ. 5.

¶ Explicit Liber ſcd̃s Ariſtotelis prime philoſophie.

¶ Ariſtotelis Liber tertius p̄me philoſophie incipit.

¶ Tertius Metaph. ꝛ ſm̄ Auer. partitur in duas ſummas.

¶ Prima habet in tex. 1. in quo ponit intentionē suā ſe velle diſputatiue declarare ea que ſunt dubitabilia circa rerum veritatē.

¶ Scđa ſumma eſt a tex. 2. vſqꝫ in finem vbi complet ea que dicit in prima ſumma.

Neceſſe eſt aūt ad queſitam ſcientiam nos aggredi primū de quibus dubitare primum opꝫ. Hec aūt ſunt quecūqꝫ de ipſis aliter ſuſceperunt quidam: ꝛ ſi quid extra hoc pretermiſſum eſt. Ineſt autē inueſtigare volentibus pre opere bene dubitare. Poſterior eñ inueſtigatio priorum eſt ſolutio dubitatorum. Soluere vero non eſt ignorantis vinculuꝫ: ſed mentis dubitatio hoc de re demonſtrat. Inquantū enim dubitat/ intantuꝫ ſimiliter ligatis eſt paſſus. Impoſſibile enim vtriſqꝫ p̄cedere ad id qđ eſt ante. Propter qđ ꝛ difficultates opꝫ ſpeculari oēs prius ꝛ horum cauſas. Et q͛ querentes ſine dubitatione primo ſimiles ſunt quo opꝫ ire ignorantibus. Et adhuc neqꝫ quando queſitū inuenit aut non cognoſcit. Finis enim huic eſt non manifeſtus. Predubitanti vero manifeſtus. Amplius melius: neceſſe eſt eniꝫ habere ad iudicandum eum qui audiuit velut aduerſariorum ꝛ dubitantium omnes rationes.

Poſterior inueſtigatio poꝝ ē ſolo dubitatoꝝ.

Soluere ñ ē ignorātis vinculū.

Meli⁹ iudicat q audit vtrāqꝫ p̄tē.

Neceſſe eſt nobis cōſiderare primo q̄ones difficiles dicendas in hac ſcientia. In quibuſdam exiſtimauerunt exiſtimationes diuerſas: ꝛ alia que dimiſerunt. Prima enim actio eoꝝ qui voluerūt cōprehendere ſciētiam rerū eſt perſcrutari de difficilibus q̄onibus. Non eñ cōprehendunt ea q̄ ſunt poſt niſi per diſſolutioneꝫ queſtionū difficilium q̄ ſunt ante. Et non pōt diſſolue re qui ignorat ligamentū. Et hebetudo intell'̄s demonſtrat q̄ hoc eſt ſic: hebeti aūt cōtingit ſimile ei qđ cōtingit ligato. Hebes aūt non pōt intelligere: neqꝫ ligatus ire. Et ideo perſcrutanduꝫ eſt prius de oībus difficilibus: ꝛ pp hoc qđ diximus. Et q͛ qui querit cognoſcere aliquid: anteqꝫ perſcrutetur primo de difficultate eius: aſſimilaꝛ ei qui ignorat locum pedū per viam equaleꝫ. Et cū hoc qui non ſcit queſitū neſcit ipſum q̄ñ inueniꝛ. Finis eoꝝ igitur qui nō perſcrutanꝛ de difficilibus eſt ignotus. Et finis eoꝝ qui perſcrutanꝛ de eis eſt manifeſtus notus. Et eſt bonum vt apud audientē omniū ſermonum: ꝛ cōfirmantiuꝫ ꝛ negantium ſint p̄poſitiones neceſſarie ꝛ ſufficientes.

Intendit in hoc tractatu īducere ſermones diſputatiuos q affirmāt ꝛ deſtruūt idē in oībus q̄onibus difficilib⁹ huius ſcīe: ꝛ iſta eſt ꝯſuetudo Ari. oībus ſciētijs. ſ. in q̄onibus difficilib⁹. Iſte enim q̄ones hn̄t ſermones diſputatiuos: ꝛ nullus ſcit q̄ntū ſunt difficiles/ niſi ſciat eas p ſermones diſputatiuos. ¶ Sꝫ in ſcia n̄āli vidit q̄ melior doctrina eſt ponere diſputatiuā pſcrutationē ī ſingulis q̄onib⁹ q̄ñ vult facere diſputationē ſup illā q̄onē. In hoc aūt lib. vult ponere ſermones diſputatiuos ī oīb⁹ q̄onibus difficilib⁹ q̄ ſunt ī hac arte: ꝛ ponere ſermonē in eis p ſe. D. inducit demr̄ationes p̄prias vnicuiqꝫ q̄oni in loco cōuenienti tractatuū huius ſciētie: ꝛ forte iſte ordo eſt melior in doctrina huius ſcientie: q͛ cōmunicāt ſciētie diſputatiue in vl̄itate cōſiderationis. Subm. n. vtriuſqꝫ ſcīe eſt idē. ſ. ens ſimpl'r. Et q͛ nā ſermonū diſputatiuoꝝ facit vt p̄ponaꝛ ī ordine ſermonib⁹ demr̄atiuis: vidit Ari. q̄ iſte modus ꝯſiderationis dꝫ poni pars p ſe in hac ſcia: ſicut fecit in oībus ſignificātib⁹ intētiones huius ſcīe ecōtrario ei qđ fecit in alijs ſciētijs. ſ. q̄ in alijs ſciētijs exponit noīa apud cōſiderationē in vnaquaqꝫ q̄one: in hac aūt ſcia exponit noīa in vno tractatu non ad diſtinguēdū nomē equiuocū: ſꝫ numerādo intētiones/ de quib⁹ cōſiderat iſta ſcia. ¶ Nicolaus aūt ordinauit ſermonē cōtra illud qđ fecit Ari. in iſtis duab⁹ intētionib⁹. ſ. q̄ ordinauit ea ſꝫ q̄ fecit Ari. in ſcīa n̄āli: ꝛ putauit ſe incedere p viā meliorē: ꝛ meli⁹ eſt qđ Ariſt. fecit pp cāin quā diximus. ¶ Et. d. nec̄e eſt nobis ꝛc̄. i. q͛ nec̄e eſt omni volēti ſcire res queſitas in vnoquoqꝫ gn̄e ſcientiaruꝫ/ inſpicere p̄io q̄ones illius ſcīe: ꝛ perſcrutari de eis: opꝫ nos facere hoc in hac ſcīa. ¶ D. d. que q̄ones ſunt iſte: ꝛ. d. ꝛ ſunt ille de qb⁹ quidaꝫ exiſtimauerūt ꝛc̄. i. ꝛ iſte q̄ones ſunt in quibus hoīes diuerſanꝛ in hac ſciētia p̄pter difficultatem earū: ꝛ alie q̄ones difficiles de quib⁹ permiſerūt pſcrutari. ¶ D. d. cauſam in hoc ꝛ. d. p̄ma eñ actio ꝛc̄. i. ꝛ neceſſe eſt incipere a perſcrutatione de iſtis difficilib⁹ q̄onib⁹: q͛ ſcia queſita q̄ poſt ſequi/

¶ Cōſuetudo Ariſt. ē īducere ī oīb⁹ ſciētijs ſermones diſputatiuos añ ſmones demr̄atiuos Vide idē. 4. phy. cō. 3. ꝛ 51. oppo. p̄ celi. cō. 2.

Ens ſimpl'r ē ſbꝫ vtriuſqꝫ ſcīe. ſ. meta. ꝛ logice. Idē. j. c. 2.

ritur ex eis eſt ſciētia ꝑ quā diſſoluit̄ difficultas que erit in illis qōnī
bus per dubitatiōes aduenietes in eis. ¶ Et cū. d. ꝙ cā pp quā inci
piendū eſt ꝑſcrutari de rebus difficilibus eſt ꝙ aduētus difficultatis
ꝑcedit ablationē eius: ⁊ modus ex quo aduenit difficultas eſt alius
a modo ex quo auferṫ. Modus eniʒ ex quo aduenit eſt ſiſis ligamen
to: ⁊ modus ex quo auferṫ eſt ſiſis diſſolutioni ligamēti: ⁊ iō. d. ⁊ nō
pōt diſſoluere ex modo ligamēti qui ignorat ligamentū ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ no
tum eſt per ſe ꝙ nullus pōt diſſoluere ligamentū qḋ fit in mēbris mo
tus ex illo modo ex quo accidit ligamentuʒ: ⁊ illud qḋ accidit intelle/
ctui ſimile eſt ei qḋ accidit ligato: qm̄ queadmoduʒ ligatū nō poteſt
moueri aliquo modo ad finē quē intēdit: ita eſt de intellectu qn̄ acci
derint ei ſermones cōtrarij: ⁊ iō neceſſe eſt vt via ex qua diſſoluūtur
qōnes ſit alia a via ex qua accidūt qōnes: queadmodum modus ex
quo diſſoluit̄ ligamentū eſt alius a modo ex quo aduenit ligamētuʒ.
¶ Et. d. ⁊ ideo ꝑſcrutandū eſt de oībus difficilib⁹ pp hoc qḋ diximus
primo qꝛ eſt via ad acquirendū ſciētiā. ꝓportio eniʒ qōnum ad ani
mam ſiſis eſt ꝓportioni ligamenti ad mēbra: ⁊ ꝓportio ſciētie acqſi/
Proportio qōnum ad aīaʒ ſiſis ē ꝓportiōi ligamēti ad mēbra.
te poſt alias qōnes eſt ſiſis ꝓportioni motus queſiti poſt diſſolutio/
nem ligamēti. ¶ D. d. aliā cām pp quā incipiendū eſt ꝑſcrutari ꝺ dif
ficultate que eſt in qōnibus: ⁊. d. qui eniʒ querit cognoſcere aliquid
⁊c̄. i. qui eniʒ cognoſcit aliquid anteꝗ̄ cognoſcat quātitateʒ difficul/
tatis eius aſſimilaṫ eis quoꝝ pedes ſunt per viā rectaʒ: ⁊ neſciunt ꝙ
ſui pedes ſunt in illa via. ¶ D. d. ⁊ cū hoc qui neſcit queſitū ⁊c̄. i. ꝙ q
neſcit quantū querit: neſcit ipſe quādo inuenerit eū: ⁊ cuʒ hoc ꝑſcru/
tatus eſt de aliquo ⁊ neſcit quantū eſt difficile illud qḋ querit ē igno/
Qōnes ptinentes ad moduʒ ꝯſiderationis iſtius ſcie.
tum apud ipſum: ⁊ ſic ſi inuenerit ipſum/ neſciet vtrū inuenerit aut
non: qui aūt ſcit difficultatē rei ſcit finem quē querit: ⁊ ſic ſi inuenerit
illum ſciet illud qḋ querit: queſitū eniʒ erat apud illuʒ ſcitū determi
nate. ¶ D. d. ⁊ bonū eſt ⁊c̄. i. ⁊ etiā melius eſt volentibus iudicare in/
ter duos homines diuerſantes in aliquo vt ſint cognoſcentes ꝓpoſi
tiones quibus vtitur affirmans ⁊ negans.

Qō prima Utrū vni⁹ aut multa/ ruʒ eſt ſciē/ tiaruʒ cās ſpeculari.
¶ Eſt aūt dubitatio prima quidē de quibus ꝓhemialiter
dictis dubitauim⁹. Utrū vnius aut multaꝝ eſt ſciētiaruʒ
cās ſpeculari. ¶ Et vtrū ſubſtantie principia prima eſt
Qō ſcda.
ſciētie huius ſcire ſolū. Aut etiā de principijs de quib⁹
oſtendūt oēs. Ut vtrū cōtingit vnū ⁊ idē ſimul dicere ⁊
Tertia.
negare aut nō: ⁊ de alijs talibus. ¶ Et ſi eſt circa ſub/
Quarta.
ſtantiā: vtrū vna circa oēs aut plures ſunt. ¶ Et ſi plu/
res: vtrū oēs cognate: aut earuʒ he quidē ſapientie. Il/
Quinta.
le vero aliquid aliud dicēde ſunt. ¶ Et hoc ideʒ quoqꝫ
neceſſariū eſt querere: vtrū ſenſibiles ſubſtantie eſſe ſo
Sexta.
lum ſunt dicende: aut preter has alie. ¶ Et vtruʒ vnice
ſunt aut plura genera ſubſtātiaꝝ: vt faciētes ſpecies: ⁊
mathematica inter iſta ⁊ ſenſibilia dixerūt. De his ergo

dixim⁹ perſcrutādū eſt. ¶ Et vtrū circa ſubſtātias ſo *Septima.*
lū eſt ſpeculatio: aut circa que accidūt ſm̄ ſe ſubſtātijs.
¶ Adhuc aūt de eodē ⁊ diuerſo: ſiſi ⁊ diſſiſi: ⁊ ꝯrietate: *Octaua.*
⁊ de priore/ ⁊ poſteriore: ⁊ de alijs oīb⁹ talib⁹: ⁊ de qbuſ *Dialectici tētāt d̄ omnib⁹ ⁊ eoꝝ theorica ē de oībus.*
cūqꝫ dialectici intēdere tētant: ex ꝓbabilib⁹ ſolū ꝑſcruta
tionē faciētes: quoꝝ theorica eſt de oīb⁹. ¶ Ampli⁹ aūt
his eiſdē quecūqꝫ ſm̄ ſe accidūt: ⁊ nō ſolū qd eſt horuʒ *Nona.*
vnūqḋqꝫ: ſʒ vtrū vni eſt vnū ꝯriū. ¶ Et vtrū pricipia ⁊ *Qōnes ptinentes ad res de qb⁹ iſta ſcia cō/ ſiderat.*
elemēta genera ſunt: aut in que diuidit̄ exiſtētiū ſingulū.
Et ſi genera: vtrū quecūqꝫ dicunṫ de indiuiduis finalia
aūt prima: vt vtrū hō aut aīal pricipiū eſt magis ꝗ̄ ſin *Secunda.*
gulare. ¶ Maxie vero querēdū eſt ⁊ tractandū vtrū eſt *Tertia.*
aliqd preter mām cā ſm̄ ſe aut non. ¶ Et hoc ſepabile
aut nō: ⁊ vtrū vnū aut plura numero. ¶ Et vtrū eſt ali *Quarta.*
quid ꝑter ſynolon. Dico aūt ſynolon qn̄ ꝑdicaṫ aliquid
de mā: aut nihil: aut hoꝝ qdē: hoꝝ vero nō. ¶ Ampli⁹ *Quinta.*
aūt vtrū pricipia numero aut ſpecie determinata: ⁊ que *Sexta.*
in rōnib⁹: ⁊ que in ſubiecto. ¶ Et vtrū corruptibiliū ⁊ *Septima.*
incorruptibiliū eadē ⁊ diuerſa. Et vtruʒ incorruptibilia *Octaua.*
oīa: aut corruptibilia corruptibiliū. ¶ Ampli⁹ auteʒ ꝙ *Nona.*
oīum difficillimū eſt: ⁊ plurimā hʒ dubitationē: vtrum
vnū aut ens queadmodū Pythagorici ⁊ Plato dicebāt
nō alterū aliqd eſt: ſʒ entiū ſubſtātia: aut nō: ſʒ aliqd al-
terū ipm̄ ſubiectū: vt Empe. amorē dicit: ali⁹ vero ignē
alius aquā aut aerē. ¶ Et vtꝝ principia ſint vlia aut ſin
gularia rerū: ⁊ poteſtate aut actu. ¶ Ampli⁹ aūt vtrum *Decima.* *Undecima*
alr: aut ſm̄ motū. Hec. n. dubitationē preſtat magnaʒ. *Duodecia.*
¶ Adhuc aūt numeri: ⁊ lōgitudines: ⁊ figure: ⁊ puncta *Tertiadecima.*
ſubſtātie qdā ſunt: aut nō. ¶ Et ſi ſūt vtrū ſepate a ſen/ *Deciaqrta*
ſibilib⁹ aut i eis. De his. n. oīb⁹ nō ſolū difficile veritatē
ipſaʒ ingrere: ſʒ nec rōe qdē bn̄ dubitare facile eſt.

¶ Et prima qō queſtionū difficiliuʒ eſt de qua queſiui/
mus in ꝓlogo iſtius libri primi: vtrū ꝯſideratio de oīb⁹
generib⁹ cāꝝ eſt vnius ſcie: aut pluriū. Scda eſt vtrum
ꝯſideratio de principijs ſubſtātie tm̄: aut eſt ēt eius cōm

derare de principijs ex quibus fit demſ͠ratio cuiuſlibet.
V.g. vtrū poſſit idē eſſe affirmatiuū ⁊ negatiuū īſimul:
aut nō: ⁊ talia ſil'ia. V.g. vtꝝ eq̄lia eidē ſint eq̄lia. ¶ Ter
tia eſt ſi ſciētie ꝯſideratio ē de ſubſtātia: vtruʒ illa ſcia eſt
eadē oībus ſciētijs: aut pl'es. ¶ Quarta eſt ⁊ ſi ſint pl'es
ſubſtātie vtrū nā eaꝝ eſt cōīl'is in gn̄e: aut dʒ quedā di
ci phīa: ⁊ q̄dā aliud. ¶ Quinta eſt: ⁊ ēt illud querēdū
eſt neceſſario vtrū opʒ dicere ꝙ ſubſtātie ſunt ſenſibilia
tm̄: aut ſunt alie ſubſtātie ab iſtis ſenſibilibꝰ. ¶ Sexta ē
vtrū ſubſtātie habeāt vnū genꝰ aut plura: ſicut dixerunt
ponētes formas ⁊ mathematica: q̄ ſunt inter iſta ⁊ ſen/
ſibilia. Opʒ.n. nos pſcrutari de oībus iſtis rebꝰ ſicut di/
ximus. ¶ Septīa eſt pſcrutari vtꝝ hec ꝯſideratio eſt de
ſbījs tm̄: aut ēt ꝺ accn̄tibꝰ. ¶ Octaua eſt ⁊ cū hoc pſcru
tādū eſt de eodē ⁊ de diuerſo: ⁊ ꝺ diſſimili ⁊ ſil'i. ¶ No/
na eſt de ꝯrijs. ¶ Decīa eſt de ante ⁊ poſt. ¶ Undeci/
ma eſt: ⁊ de oībus alijs rebꝰ cōīl'ibus iſtis de qbꝰ logi/
ci pſcrutant̄: q ponūt opīones ſuas de opīonibꝰ lauda/
bilibꝰ: ⁊ nobilibꝰ. ¶ Duodecīa ⁊ ēt pſcrutādū eſt ꝺ om
nibus accn̄tibus q̄ accidūt oībus iſtis. ¶ Decīatertia
⁊ de vnoquoqʒ eoꝝ qd ſit: ⁊ nō de hoc tm̄: ſʒ vtrū ꝯdicāt
ſibi adinuicē. ¶ Decīaquarta. ⁊ vtꝝ pꝛīcipia ⁊ elemēta
⁊ gn̄a ſint p ſe aut ſint p ſingularia in q̄ diuidūt̄. ¶ Deci/
magn̄ta. ⁊ ſi ſint gn̄a vtrū gn̄a que dicunt̄ de indiuiduis
ſint pꝛīa genera aut vltima. V.g. vtrū aīal aut hō ē ma/
gis pꝛimū: q̄ʒ indiuidua ſingularia: aut nō. ¶ Decīaſe/
xta. ⁊ ēt opʒ nos multū pſcrutari vtrū ſit alia cā p ſe p̄ter
mām: aut nō. ¶ Decīaſeptīa. ⁊ vtꝝ iſta cā differat a mā
aut nō. ¶ Decīaoctaua eſt. vtrū iſta cā eſt vna in nume
ro: aut plures. ¶ Decīanona. ⁊ vtrū eſt aliqd p̄ter totū:
⁊ dicere eſt totū illꝺ per qꝺ diſponit̄ materia: aut nō eſt
aliud: aut in quibuſdā rebus eſt aliud a toto: ⁊ in qbuſ/
dā nō: ⁊ que ſunt illa entia. ¶ Uigeſima. ⁊ etiā vtrū iſta
pꝛincipia ſint determinata in numero: aut ⁊ rōne: ⁊ lo/
co. ¶ Uigeſimapꝛima. ⁊ vtruʒ pꝛincipia coꝛruptibiliū
ſint pꝛincipia incoꝛruptibiliuʒ aut diuerſa: ⁊ vtrū omnia
pꝛincipia nō coꝛrūpunt̄: aut coꝛrūpunt̄ pꝛīcipia coꝛru/
ptibiliū. ¶ Uigeſimaſecūda. ⁊ etiā perſcrutāduʒ eſt de
qōne magis difficili oībus iſtis qōnibus: vtrū vnum ⁊
idem eſt ſubſtātia oīuʒ entiuʒ: ⁊ nō eſt aliud: ſicut dixe/
runt Pythagoꝛici ⁊ Plato: aut non. Sʒ eſt aliud ſubie/
ctū: ſicut dixit Emped. amicitiā: ⁊ alius ignē: ⁊ aliꝰ aquā
⁊ aliꝰ aerē. ¶ Uigeſimatertia. ⁊ vtrū pꝛincipia ſint vl'ia:
aut ſint ſicut ſingularia rerū pticulariū. ¶ Uigeſimaq̄r/
ta. ⁊ vtrū ſint potētia vel actu. ¶ Uigeſimaqn̄ta. ⁊ vtruʒ
pꝛīcipia ſint alio mō: aut ſunt pꝛincipia per motū. Iſte
eni qōnes ſunt difficiles ⁊ valde intricate. ¶ Uigeſima/
ſexta. ⁊ cum hoc etiā perſcrutāduʒ eſt vtruʒ numerus ⁊
longitudo: ⁊ etiā figura ⁊ puncta ſunt ſubſtātie: aut nō.
Et ſi ſunt ſubſtātie: vtrū ſint diuerſe a ſenſibilibꝰ: aut ſint
eis. Difficultas eniʒ nō tm̄ eſt in cōpꝛehēdere veritateʒ
iſtaꝝ reruʒ oīum: ſʒ nō eſt facile querere de eis ſm̄ diffi
cultatē earum ſm̄ ſermonē valde.

Mathematica ſūt iter abſtracta ⁊ ſenſibilia.

¶ Utrū cōſideratio ⁊c. ⁊ intendit per genera cauſaꝝ cās diuerſas di/
uerſoꝝ: cauſe.n. diuerſoꝝ generū ſunt diuerſe. V.g. pꝛincipia rerum
nāliuʒ ⁊ pꝛincipia rerū mathematicaꝝ: ⁊ pꝛīcipia rerū abſtractarū.
¶ D.d. ⁊ vtrū eſt ſcīe cōſideratio ⁊c.i. ⁊ ſi ꝯſideratio in oībus pꝛinci
pijs eſt vnius ſcīe vtrū illa ſcīa dʒ conſiderare in pꝛincipijs ſubſtan/
tie ⁊ vniuerſaliū entiū tm̄: aut cum hoc dʒ cōſiderare in pꝛīcipijs co/
gnitionis que ſunt pꝛima intellecta. V.g. ꝯſiderare in ſermone dicē
tium poſſe eſſe vt affirmatiua ⁊ negatiua inſimul ſunt vere: ⁊ in ſer/
mone negantiū ꝙ equalia ſunt eidē equalia: ⁊ vl'r in ſermone negā/
tium pꝛincipia. ¶ D.d. ⁊ etiā ſi ſcīe eſt cōſideratio ⁊c.i. ēt ſi ſcīa dʒ cō/
ſiderare de ſubſtātijs vtrum illa ſcīa eſt vna aut plures. Si eniʒ ſub/
ſtantie fuerint diuerſoꝝ pꝛimoꝝ pꝛincipioꝝ/ cōtinget conſideratio de
eis ſit pluribus q̄ꝫ vni ſcientie: ⁊ ſi fuerit cōuenientiū pꝛimoꝝū pꝛinci
pioꝝū: vtrū cōſideratio de eis erit vnius ſcientie. ¶ D.d. ⁊ ſi fuerint
plures ſcientie vtrum ⁊c.i. ⁊ ſi cōſideratio de entibus fuerit plurium
ſcientiarū vtrū oēs ſint ſpecies vnius generis.ſ. partes vnius ſcien/
tie: aut ſunt diuerſaꝝ ſciētiaꝝ: adeo ꝙ quedaʒ dicit̄ phīa: ⁊ quedam
ſcīa nālis: ⁊ quedā doctrinalis. ¶ D.d. ⁊ ēt pſcrutāduʒ eſt vtrū opoꝛ
teat nos dicere ꝙ ſubſtātia ⁊c.i. ⁊ neceſſe eſt nobis pſcrutari vtrū ſint
alie ſubſtantie a ſubſtātijs ſenſibilibꝰ: aut nulla eſt ſubſtantia pꝛeter
iſtas. ¶ Deinde.d. ⁊ vtrum ſubſtantie habent genus ⁊c.i. ⁊ ſi aliqua
eſt ſubſtantia alia a ſubſtātijs ſenſibilibꝰ vtrū illa ſbā eſt eadē nā aut
plures nāe: ſicut dicūt illi ꝙ ſbe ſunt res abſtracte.ſ. ⁊ ſunt foꝛme nō
abſtracte: ⁊ ſunt res ſenſibiles: ⁊ medie iter foꝛmas ⁊ res ſenſibiles:

2 Cāe diuerſoruʒ generū ſunt diuer/ſe. Idem p̄ met. cō. 19. ⁊. 22. ⁊. 10. Et. 2. ce. 59 ⁊. 3. ce. 61.

Pꝛincipiuʒ cognitiōis: ⁊ pꝛincipiū ſbe ſeu eſſe. Idē pꝛimo phy. cō. 8.

⁊ ſunt mathematice. ¶ D. d. ⁊ vtrū cōſideratio eſt tm̄ de ſb̄a ⁊c̄. i. ⁊ ēt pſcrutādū eſt vtrū pſcrutatio in hac ſc̄ia eſt de ſubſtātijs tm̄: aut de accidētibus: aut de vtroq3. ¶ D. d. ⁊ cū hoc opȝ nos pſcrutari de eodē ⁊ de diuerſo. i. ⁊ opȝ nos pſcrutari etiā de cōſequētib⁹ eſſentia/libus que appropriant enti in eo ꝙ eſt ens. U. g. idē ⁊ diuerſuȝ: ⁊ ſile ⁊ diſſile: ⁊ cōtrariū ⁊ nō cōtrariū. Omne. n. ens qn̄ fuerit cōparatuȝ ad aliud: aut erit idē: aut diuerſuȝ: aut ſile: aut diſſile: aut cōtrariū: aut nō cōtrariū. ¶ Et vlr̄ opȝ perſcrutari de oib⁹ de quib⁹ diſputato res aſſueti ſunt diſputare p ſermones famoſos laudabiles. a Phs eniȝ ⁊ logicus cōueniūt in pſcrutatiōe de iſtis rebus: q2 vterq3 cōſide rat de ente ſimplr̄. ¶ D. d. ⁊ etiā pſcrutādum eſt de omnibus acci/dentibus ⁊c̄. i. ⁊ perſcrutandum eſt in iſtis q̄onibus de rebus: quaꝝ eſt prīma: quid eſt vnūquodq3 eorum: ⁊ que ſunt accidētia ꝓpria eis: ⁊ nō de hoc tm̄: ſed de illis q̄ ſunt cōtraria eis: aut nō cōtraria. Per oīa eniȝ iſta complet pſcrutatio de iſtis que intēdunt ſciri. ſ. per co gnitionē trium. ſ. priorum ⁊ poſterioꝝ ⁊ oppoſitoꝝ. ¶ D. d. ⁊ vtrum principia ⁊ elemēta ⁊c̄. i. ⁊ pſcrutāduȝ eſt vtrū rerū principia ⁊ elemē ra eoꝝ ſint genera aut indiuidua in que diuiduntur poſtremo gene ra: ⁊ ſi genera ſint digniora vt ſint principia ꝙ indiuidua: vtrū gene ra remotiſſima ab indiuiduis ſint magis digna: aut genera ꝓpiqua: ita ꝙ digniſſimū eoꝝ ſit ſpēs que diuidit in indiuidua. U. g. pſcruta ri qd eſt magis primū aīal: aut hō: aut indiuiduū aīalis: aut homis. Et ſi aīal ⁊ homo ſint priora ſuis indiuiduis. vtrū hō ſit prior aīali aut aīal hoīe. ¶ D. d. ⁊ opȝ nos multū pſcrutari. i. ⁊ opȝ nos q̄rere vtrū in indiuiduis ſb̄e eſt alia cā preter mām: ⁊ eſt forma aut nō. ⁊. d. hoc: q2 iſta cā fuit nota ab eo ſolo in rei veritate inter oēs antiquos. ¶ D. d. ⁊ vtrū iſta cā differat a mā aut nō: ⁊. d. hoc ne aliquis exiſti/met ipſam eſſe manifeſtā quoquo mō. D. d. ⁊ vtrū iſta cā ſit vna. i. for ma. D. d. ⁊ vtrū eſt aliqd preter totū. i. vtrū eſt aliqd additū corpib⁹ naturalib⁹: aut nihil eſt hmōi: aut hoc eſt in qbuſdā: ⁊ in quibuſdam nō: ⁊ inuit p hoc aīam ⁊ res additas corpib⁹ nālibus cōſimiliū ptiū. ¶ D. d. ⁊ vtrū pricipia ⁊c̄. i. ⁊ ēt pſcrutādū eſt de principijs rerū cō/poſitaꝝ: vtrū ſint vnū ꝯm formā: aut ſint plura numero: ⁊ dico vnuȝ ꝯm formā: vnū ꝯm diffōnē: ⁊ dico ꝯm numerū ea q̄ ſunt numerata ꝑȝ locū. ¶ D. d. ⁊ vtrū principia corruptibiliū ⁊c̄. i. ⁊ ēt pſcrutādum eſt vtrū principia rerū corruptibiliū ſint pncipia incorruptibilium: aut alia: ⁊ ſi alia vtrū oīa nō corrūpant: aut ſolūmodo nō corrūpant il/la que ſunt pncipia incorruptibiliū: pricipia vero corruptibiliū cor/rūpunt. ¶ D. d. ⁊ ēt pſcrutādū eſt de q̄one magis difficili ⁊c̄. i. ⁊ etiā pſcrutāduȝ eſt vtrū vnū qd̄ eſt principiū numeri ſit vnum qd̄ eſt ſb̄a vniuſcuiuſq3 entiū ſenſibiliū: aut ꝯm ꝙ dicit Pythagoras ꝙ illud ē elemētum entiū: aut ꝙ entia numeri: aut ꝯm ꝙ dicit Plato ꝙ eſt ſb̄a vlis oibus entib⁹: aut vnū numerale eſt accn̄s ⁊ vnū qd̄ eſt ſb̄a ⁊ ele mentū oīuȝ entiū eſt nā alia a natura vni⁹: ſicut dicit Emped. ꝙ vnū qd̄ eſt ſubſtātia entiū eſt amicitia: aut lis. Et ſicut antiq naturalium dicebāt ꝙ vnūqdq3 qd̄ eſt ſubſtātia entiū ē ignis: aut aer: aut aqua. ¶ D. d. ⁊ vtrū principia ſunt vniuerſalia ⁊c̄. i. ⁊ vtrū principia rerū ſunt vlia aut ſingularia: ⁊ vtrū ſint potētia in actu. ¶ D. d. ēt vtruȝ ſint principia alio mō ⁊c̄. i. ⁊ ēt pſcrutādū eſt de principijs vtrū ſint principia

Dē ens qn̄ fuerit cōpa ratū ad aliud aut eſt idē aut di uerſuȝ: aut ſile aut diſ ſile: aut cō trariū aut nō ꝯtrariū a Primus phs ⁊ logi/cus cōſide rat de ente ſimplr̄. idē ſupra cō. ꝑ Et. 4. met. t. cō. 5.

Solus Ar. cognoꝟit cāȝ mālē in rei ꝟitate. ideȝ ꝑ phy. cō. 79.

Uide ꝑ ph. cō. 6. ꝯſile.

principia ꝯm ꝙ ſunt mouētia: aut ꝯm aliū modū ceteraꝝ cāꝝ. ¶ Et intēdit q̄onē ꝯtingentē in pmo motore. D. d. ⁊ cū hȝ oȝ nos pſcrutari vtruȝ numer⁹ ⁊ longitudo ⁊c̄. i. ēt pſcrutādū eſt de rebus mathema/ticis. U. g. de numero ⁊ magnitudine: vtruȝ ſint ſb̄e/an accidētia. Et ſi ſint ſb̄e vtrū ſint abſtracte a ſubſtātijs ſenſibilib⁹: aut ſint exn̄tes in eis tali mō ꝙ nullaȝ habeāt ꝯſtitutioneȝ: niſi per ſb̄as ſenſibiles. ¶ D. d. difficultas. n. ⁊c̄. i. oēs. n. iſte q̄ones non tm̄ ſunt difficiles pp difficultatē cōprehēſionis in eis: imo difficile eſt ēt ſcire difficultateȝ eaꝝ quāta ſit. Et cū cōpleuit numeratiōeȝ illaꝝ q̄onū: incepit induce re ſermones logicos in ſingulis q̄onibus.

¶ Capitulum Secūdum.

PRimū ergo de qbus in primis diximus vtrū vnius aut pluriū ſc̄iaꝝ ſunt ſpeculanda oīa gn̄a cāꝝ. Unius. n. ſc̄ie qūo erit nō ꝯ̄ria pn/cipia exn̄tia cognoſcere. ¶ Ampli⁹ aūt mul tis exiſtētiū nō inſunt oībus oīa. Quo nāq3 mō poſſe eſt motus pncipiū eſſe in imobilib⁹ aut boni nām: ſiqdem oē qd̄ eſt bonū ꝯm ſe: ⁊ pp ſuam nām finis eſt: ⁊ ita cā ꝙ illius cā ⁊ fiunt ⁊ ſunt cetera. Finis aūt ⁊ cuius cā actus cuiuſdā eſt finis. Sed act⁹ oīs cū motu. Quare in imobilib⁹ nō cōtingit hoc eē principiū. Nec eſſe aliqd anthoagaton. i. p ſe bonū. Unde ⁊ in mathe/maticis per hanc nihil oſtēdit cām. Nec eſt demr̄atio nulla eo ꝙ melius aut deteri⁹. Sed nec oīno nullus ta lium alicui⁹ reminiſcit. Quapp ⁊ ſophiſtarū quidaȝ vt Ariſtippus ipſas pneglexit. In alijs enim artib⁹ ⁊ illi/beralibus vt tectonica ⁊ coriaria eo ꝙ melius vel dete/rius dici oīa. Mathematicas vero nullam de bonis ⁊ malis facere rōnē. ¶ At vero ſi ſc̄ie cauſaꝝ ſunt plures: ⁊ altera alteri⁹ principij que eaꝝ eſt dicēda que q̄ritur. Aut qs maxie rem queſitā eſt ſciēs eaȝ hñtiuȝ. ¶ Con/tingit. n. eidē oēs modos cauſaꝝ ineſſe vt dom⁹. Unde qdem motus ars ⁊ edificator. Cuius vero cā opus. Et mā terra/⁊ lapides. Spēs vero rō. ¶ Igitur ex duduȝ determinatis quā decet vocare ſc̄iaꝝ ſapiētiam. Habet rōnem quālibet appellari: inquātuȝ ſenior qdeȝ: ⁊ prin/cipalior: cui veluti ſeruiētes non cōtradicere ſcias alias certuȝ eſt: que finis eniȝ boni talis eſt: ſunt enim huius

Ad ptē ne/gatiuā pme q̄onis.

Secūda ad idem rō.

In imobili bus non eſt efficiēs ne/q3 finis.

Actus oīs cū motu.

In mathe/maticis ni/hil oñdit p cām finalē.

Nō interpo ſita.

Solo ſc̄da partis.

Nō a cā fi/nali ſapien/tia dicat.

Qō a cauſa formali.

cauſa cetera. ¶ In quãtuꝫ vero primũ cauſaꝝ ⁊ maxime ſcibilis diffinitiua eſt eſſe: que ſibe vtiqꝫ erit talis. Multis enim modis idem ſcientibus magis quidē ſcire dicimus euꝫ qui nouit in ipſo eſſe quid res q̃ꝫ in nõ eſſe. Et horum eorũdem aliuꝫ alio magis. Sed maxime q̃d eſt ⁊ nõ quãtuꝫ: aut quale: aut q̃d facere: aut pati apta nata eſt. Ampliꝰ aũt ⁊ in alijs ſcire ſingula: ⁊ quoruꝫ demonſtrationes ſunt: tunc putamus exiſtere: qñ ſcimus quid eſt vt tetragonizare q̃d eſt: q: medie intẽtio. ¶ Similiter aũt ⁊ in alijs. Circa generatiões vero: ⁊ actꝰ: ⁊ circa omneꝫ tranſmutationeꝫ opinantur nos perfecte cognoſcere quãdo cognoſcimꝰ principiũ motus. Hoc aũt alteruꝫ ⁊ oppoſituꝫ fini. Quapp videtur alterius eſſe ſciẽ cauſaruꝫ haruꝫ ſingulas ſpeculari.

Qō a cauſa efficiẽte.

¶ Dicamus nunc primo de prima qõne. ſ. vtruꝫ cõſideratio de omnibus generibus cauſarũ eſt vnius ſcie: aut pluriũ. Quõ poſſibile eſt vt vna ſcia principia ſciat: que non ſunt contraria. ¶ Notũ enĩꝫ ꝙ multa principia non ſunt plurium entium: q: non dicimus quomodo poteſt eſſe principium motus in rebus nõ mobilibus: ⁊ quomodo natura boni eſt in omnibus rebus ĩmobilibus: ſi omne qȯ eſt bonuꝫ per ſe eſt: ⁊ per ſuam naturam eſt finis ⁊ complemẽtuꝫ: ⁊ eſt ſm hunc moduꝫ cauſa. Res eniꝫ ſunt ꝓpter illud. Finis eĩꝫ ⁊ illud ꝓpter qȯ fit aliud eſt complementuꝫ alicuius actionum. Et actiones oẽs fiunt per motum. ¶ Ergo manifeſtũ eſt ꝙ impoſſibile eſt ꝙ iſta cauſa ſit in rebus que nõ mouentur erga perfectionem: ⁊ in eis aliqȯ bonuꝫ per ſe non eſt. Et ideo in ſciẽtijs mathematicis nihil declarat̃ per iſtã cauſaꝫ. Et nulla demõſtratio fit per illaꝫ: nec q: eſt melior: neqꝫ q: eſt vilior. Et vniuerſaliter nullus hoĩum inuenit iſtam talem cauſam in mathematicis ſcientijs. Unde quidam ſophiſtaruꝫ dimiſerunt ſicut fecit Oſticus. In alijs aũt vilibus artificijs. U.g. carpentaria: ſutoria: illis dicitur melius ⁊ vilius. Et artifices iſtius artis non perſcru-

tantur oĩno de bonis ⁊ malis. ¶ Manifeſtuꝫ eſt igit̃ ꝙ ſcientie cauſaruꝫ multe ſunt: ⁊ omĩs cauſa ⁊ principiũ hꝫ aliaꝫ ſcientiã: ⁊ eſt principiũ alterꝰ ſcientie. Querenduꝫ eſt igitur qualis ſciẽtia iſtaꝝ eſt digna vt dicatur phĩa: ⁊ qualis ſciens eſt dignꝰ vt vocet̃ phũs: ⁊ ſic notificabitur illud qȯ querẽdũ eſt hic. Impoſſibile eſt eniꝫ vt ſpecies omniũ reruꝫ vel cauſaruꝫ ſint eiuſdeꝫ rei: ſicut domus. Cauſa eniꝫ domus ex qua fit motus eſt artificiuꝫ ⁊ edificator. Et cauſa pp quã fit domus eſt opatio. Et materia domus eſt lutum ⁊ lateres. Et forma domus eſt terminus eius. Scdm igitur ꝙ diſtinximus ⁊ diximus qualis ſcientia dꝫ vocari phĩa: ꝯtinget vt omnis ſcientia vocet̃ philoſophia. Philoſophia autẽ alia: ⁊ prior: ⁊ nobilior: quã ſciẽtie alie cõſequũtur: neče eſt vt ſit cauſa complementi ⁊ boni. Alie eniꝫ cãe ſunt ꝓpter iſtam cauſaꝫ. Et iam diximus primo ꝙ ſcientia primaruꝫ cauſarum: ⁊ illud qȯ eſt valde ſcituꝫ: eſt ſciẽtia ſubſtãtie. Res eĩꝫ multis modis ſcit̃. Et plus qȯ ſcitur eſt de ſua ſubſtãtia cuꝫ voluerimus notificare vnãquãqꝫ rerum habentiuꝫ demonſtrationẽ nos exiſtimabimꝰ notificare eas: quãdo ſciemꝰ q̃d ſunt. U.g. q̃d eſt quadratura. Dicemꝰ igit̃ ꝙ quadratura eſt mediũ iuenire. Et ſilr de alijs. Colores aũt ⁊ actiones ⁊ omnis tranſmutatio ſciunt̃ a nobis qñ ſciuerimꝰ principiũ motus. Et iſta cã eſt alia ⁊ diuerſa a cã cõplemẽti. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ cognitio vniuſcuiuſqꝫ iſtaruꝫ cauſarum hꝫ aliam ſcientiam.

3 **Dicamus** nunc de primo ⁊c. intendit per omnia genera cauſarum quattuor cauſas: ⁊. q. d. vtrum perſcrutatio de generibus cauſarum entium eſt vnius ſcientie aut plurium. ¶ Deinde. d. ⁊ quomõ eſt poſſibile vt ſciat principia que nõ ſunt contraria: ⁊ iſta propoſitio eſt ꝓbabilis. ſ. dicẽs ꝙ ſciẽtia contrarioꝝ eſt eadem: ⁊ nõ ſequit̃ ex hoc dicere ꝙ ſciẽtia contrariorũ eſt eadem: ꝙ ſcientia eorum nõ contrarioruꝫ non eſt eadem: niſi ſuperficietenus ⁊ ſm ꝙ apparet exterius: ⁊ ideo iſte ſermo eſt logicus ſm ꝙ fuit dictũ ꝙ ſermones vſitati in hoc tractatu ſunt logici. Iſte autẽ ſermo eſſet verus ſi eſſet verum ꝙ illa quoruꝫ ſcientia eſt eadem ſunt contraria. ¶ Deinde. d. manifeſtuꝫ eſt igitur ꝙ omnia principia ⁊c. i. ⁊ ẽt manifeſtum eſt per ſe ꝙ nõ inueniunt̃ oẽs cauſe quattuor in omnibꝰ generibus entium. U.g. ꝙ in rebus ĩmobilibus nõ debet aliquis querere

Iſta ꝓpõ ē ꝓbabilis: ꝙ ſcia ꝯtrarioruꝫ ē eadē.

cām mouentē: neqꝫ poteſt dicere quō eſt poſſibile vt in eis ſit cā mouens: ꝛ intendebat mathematica: qm̄ lꝫ ſint in re mota: tn̄ non mouētur niſi accidētaliter. ℂ D. d. ꝛ quō nā boni eſt ꝛc̄. i. quō cauſa que eſt finis inuenit̄ in rebus imobilibus: cum illud qđ eſt per ſe ꝛ naturaliter finis eſt illud ad qđ mouet̄ illud qđ ī natum eſt perfici ꝑ illud.

Mathematica licet ſint in re mota tn̄ nō mouent̄ niſi ꝑ accn̄s.

ℂ Et cum ꝓpoſuit has ꝓpoſitiones: pro veris accepit cōuerſas earꝫ pro veris. Deinde. d. ꝛ ēt ſm modū hunc eque ꝛc̄. i. ꝛ iſta cā. ſ. finalis eſt ſm hunc moduꝫ cauſa. i. ſm ꝙ mouet̄ ad illam illud qđ perficitur per illam. Illud eniꝫ qđ eſt ante ꝓpter illā: ꝛ hoc manifeſtuꝫ eſt de cā finali. Deinde. d. finis eniꝫ ꝛ illud ꝓpter quid ꝛc̄. i. ꝛ neceſſariū eſt vt finis ſit in rebus mobilibus: qꝛ finis eſt finis actionis ꝛ motus: qđ igitur caret motu caret fine ſine equiuoce. ℂ Deinde d. notum eſt igitur ꝙ impoſſibile eſt ꝙ iſte finis ſit in rebus imobilibꝰ ꝛc̄. i. ꝓpter ipſos ſermones quos diximus: ꝛ dixit per ſe: qꝛ pōt contingere vt in rebus imobilibus ſit bonum: ſed non per ſe. ℂ Et debes ſcire ꝙ illud qđ diſponitur per bonuꝫ eſt cā finalis: bonuꝫ enim eſt deſiderabile: ꝛ cauſa finalis eſt deſiderabilis. ℂ Deinde. d. ꝛ ideo in ſcientijs mathematicoꝝ ꝛc̄. i. qꝛ iſta cā non inuenitur in mathematicis: ideo nō datur in eis aliqua re queſita finalis cauſa: neqꝫ ſit in eis demonſtratio cuius termīnꝰ medius ſit iſta cauſa: ꝛ ipſe. d. in tactatu de quo loquitur in principijs mathematicorū ꝙ ordinatio ꝛc̄. i. ordinatio numerorū ꝛ magnitudinū inuenit̄ in eis: ꝛ indiget hoc perſcrutatione.

Pōt ꝯtingere ꝙ in rebꝰ imobilibus ſit bonū: ſꝫ nō ꝑ ſe.

ℂ Deinde. d. ꝛ ideo quidaꝫ ſophiſtarū ꝛc̄. i. negabant eam eſſe in omnibus ſcientijs: qꝛ nō reperierūt eam in firmiſſima ſcientiarū. ſ. mathematicis. Deinde. d. in alijs aūt artificijs ꝛc̄. i. in artificijs aūt concedebant cauſaꝫ finalem eſſe: melius. n. aut vilius ꝓueniunt ab hac cauſa. D. d. ꝛ artifices iſtius. i. artis mathematicoruꝫ. ℂ Deinde. d. manifeſtuꝫ eſt igitur ꝙ ſcientia cauſarū ꝛc̄. i. ꝙ cum quedaꝫ entia habeant ꝓpria genera cauſarum: quedā vero non: neceſſe eſt vt ſcientie diuerſent̄ ꝓꝓ diuerſitatē earū in principijs: ꝛ vt ſint modi demonſtrationū vſitataruꝫ in alia arte alij a modis demonſtrationuꝫ alterius: ergo artes ꝛ ſcientie ſunt plures. ℂ Deinde. d. querēduꝫ eſt igit̄ qualis ſcientia ꝛc̄. i. ꝛ cum declaratū eſt plures ſciētias eſſe: ꝛ eſt iam famoſum hic eſſe ſcientiā que dicitur philoſophia: querenduꝫ eſt que eſt illa ſcientie: qm̄ ſi vna ſciētia eſſet omniū rerum: tunc illa ſciētia deberet dici phīa. ℂ Deinde. d. impoſſibile eſt eniꝫ vt ſpēs cauſaruꝫ ꝛc̄. i. ꝛ neceſſe eſt vt quedaꝫ ſciētie ſint ꝓprie ad dandaꝫ aliquā cām ſine alia. Quoniā non quodlibet genus de quo ſcientia cōſiderat hꝫ quattuor cauſas ſicut domꝰ hꝫ. Et intendit ꝙ hoc nō inuenit̄ niſi in ſcientia naturali tm̄. ℂ Deinde. d. ſm igitur ꝙ narrauimꝰ ꝛc̄. i. ꝛ cauſe ſunt plures: ꝛ phīa eſt cognitio cauſarū: ꝛ in omni ſciētia continet̄ cognitio cauſaꝝ que ſunt in illo genere: cōtingit vt omnis ſciētia debeat dici phīa: ſed nos poſuimꝰ hoc eſſe ſcientiā aliam a ſciētijs particularibus que dicitur philoſophia: qđ eſt dubitatio. Deinde. d. philoſophia autē altera ꝛc̄. i. ſed ſi cōceſſerimus ꝙ oīs ſciētia dicit̄ philoſophia: tn̄ neceſſe eſt vt ſciētia que dicitur philoſophia ſimpliciter ſit illa que conſiderat in cauſa finali vltima omniuꝫ entiuꝫ. Omnes auteꝫ cauſe ſunt ꝓpter iſtam cauſaꝫ. ℂ Deinde. d. ꝛ iam diximus primo ꝙ philoſophia cauſarū ꝛc̄. i. ꝙ illud qđ dicit̄ philoſophia eſt que

notificat cum cā finali prima cauſaꝫ primā que eſt forma ꝛ ſubſtātia etiaꝫ. Sciētia eniꝫ que attribuit̄ cognitioni cauſarū primarū eſt ſciētia que eſt magis digna vt dicatur phīa. Res enim vt dixit notificat̄ multis modis: ꝛ magis qđ notificat̄ eſt per ſuaꝫ ſbām: ꝛ ꝓꝓ hoc iſta ſcīa dꝫ dici phīa: ꝛ nō nālis ſciētia. ℂ Sciētia eniꝫ nālis cōſiderat ēt de duabus primis cauſis. ſ. motore ꝛ materia. Iſta autē de duabus cauſis vltimis. ſ. forma ꝛ fine. Et qꝛ he due cauſe ſunt meliores illis: ideo iſta ſciētia eſt melior naturali. Finis aūt eſt melior alijs cauſis: qꝛ alie cauſe ſunt ꝓpter illam. Forma aūt eſt melior alijs: qꝛ ſcientia rei per illam eſt perfectior ꝙ̄ ſciētia rei ꝑ aliaꝫ. ℂ Deinde. d. teſtimonium ſuꝑ hoc ꝙ ſciētia ſubſtātie eſt ꝑfectior ſciētia que ſit ꝑ aliazrem omniū rerum exiſtētiuꝫ in re. ℂ Et. d. ꝛ cum voluerimus ſcire vnāquāqꝫ rerum ꝛc̄. i. ꝛ ſignum eius ꝙ ſciētia ſubſtātie eſt ꝑfectior omni ſciētia eſt: ꝙ cum nos queſiuerimꝰ ſcire aliquid ꝑ demonſtrationem nō reputamꝰ ipſum eſſe ſcitum: niſi qn̄ nos intellexerimꝰ in nobis ꝙ ſcimus illud ſm quid. i. ꝑ ſuam ſubſtātiaꝫ ꝛ diffinitionem.

Scīa nālis cōſiderat de duabꝰ ꝓmis cauſis. ſ. motore ꝛ mā. Iſta autē de duabꝰ vltimis. ſ. forma ꝛ fine. Ideꝫ in ſuo prologo ſuꝑ ꝓmo phy. Et. 4. meta. cō. ꝑ. Et. 7. meta. cō. 5. Et. 12. meta. cō. 6.

ℂ Deinde dedit exēplum ꝛ. d. U. grā. i. quadratura ꝛc̄. i. U. grā. ꝙ nos non videmꝰ nos ſcire quadratū equale ſuꝑficiei: niſi qn̄ ſciuerimus ꝙ eſt illud cuius latus mediuꝫ inter duo latera ſuꝑficiei cui eſt equale. ℂ Deinde. d. generatiōes autē ꝛ actiones ꝛc̄. i. generationes autē ꝛ actiones nō ſciuntur vere niſi qn̄ ſciuerimꝰ naturā motus ꝛ agens eum. Deinde. d. ꝛ iſta cā eſt alia a cauſa complemēti: ꝛ intēdit cauſaꝫ que eſt principiū paſſionis. ſ. ſubiectū ꝛ materiā. Deinde d. manifeſtū eſt igitur ꝙ cognitio ꝛc̄. i. declaratum eſt igitur ex hoc ꝙ cognitio vniuſcuiuſqꝫ generum iſtarū cauſarū hꝫ ſciētiam ꝓpriā: ꝛ ꝙ eſt hec vna ſciētia que dicitur phīa: que proprie conſiderat de prima forma ꝛ primo fine.

Pria phīa ꝓprie ꝯſiderat de ꝓma forma ꝛ primo fine.

ℂ At vero de principijs demr̄ationis vtruꝫ vniꝰ ſcīe eſt aut plurium dubitatio eſt. Dico autē demr̄atiuas cōes opiones ex qbus oēs demōſtrāt. Ut qm̄ oē neceſſariuꝫ eſt aut dicere aut negare. Et impoſſe ideꝫ ſil̄ eē ꝛ nō eē: ꝛ q̄cūqꝫ alie tales ꝓpōnes. Utrū haꝝ vna ſcīa ꝛ ſbe aut alia. Et ſi nō vna eſt quā oꝫ appellare que nūc eſt q̄ſita.

Ad quā ſciētiā ꝑtinet de ꝓncipijs ꝯſiderare.

ℂ Unius igit̄ eſſe nō eſt rōnabile. Quid. n. magis geometrie q̄ꝫ qualiſcūqꝫ de his ꝓpriū eſt audire. Si igitur ſil̄r qdem qualiſcūqꝫ eſt. Oīum vero nō cōuenit. Sicut nec aliaꝝ: ita nec ipſas ſbās cognoſcētis: propriū eſt de ipſis cognoſcere. Simul āt ꝛ quō erit ipſoꝝ ſcīa. Quid qdem. n. ꝛ vnūquodqꝫ hoꝝ exiſtit ens ꝛ nūc nouimus. Utunt̄ igitur eis vt notis artes alie. Si aūt demōſtratio de eis eſt: oportebit aliqđ igit̄ eſſe ſbm. Et hec quidem paſſiones: illa vero dignitates eoꝝ. Nam de oībus eſſe demonſtrationē impoſſe eſt. Neceſſe eſt. n. ex aliquibꝰ

Qđ non ſit vniꝰ ſcīe de ꝓncipijs ꝯſiderare.

De oībꝰ eſſe demr̄onē eſt impoſſe.

eſſe:⁊ circa aliqd:⁊ aliquoꝝ demõſtrationẽ. Quare ac/cidit oĩuꝫ eſſe genus vnũ aliqd demratoꝝ. Oẽs.n.de/monſtratiue dignitatibꝰ vtunꝰ. At vero ſi alia que ſbe:⁊ que de his que eaꝝ principalioꝛ ⁊ prioꝛ eſt. Utr.n.ma xime oĩuꝫ principia ſunt dignitates. Et ſi nõ eſt phi:cu ius erit alteriꝰ de eis ſpeculari veritatẽ ⁊ falſitatẽ.

¶ Et ẽt vtruꝫ principia demrationis ſunt vniꝰ ſcie/aut pluriũ:eſt dubiũ. Et dico pncipia demrationis illud qd eſt acceptũ de ppõnibꝰ vlibus ex qbus querit demon ſtratio ſup oẽ qd. U.g. dicere ꝙ de quolibet affirmatio vel negatio. Et impoſſe eſt affirmare ⁊ negare inſimul: ⁊ alie ppões ſimiles ſibi. Nos igitur perſcrutabimur vtruꝫ ſcia iſtoꝝ pncipioꝝ/⁊ ſcia ſbe/ ſunt eedẽ:aut diuer ſe. Et ſi nõ ſint eedẽ que ſcia iſtarũ oꝫ dici noĩe ſcientie queſite in hoc loco. Non.n.neceſſe eſt vt oĩa ſint vnius ſcie:⁊ cum hoc qũo erunt iſta vnius ſcie. Scimꝰ.n.eſſe mõ vniuſcuiuſqꝫ eoꝝ. Et alie ſcie vtunꝰ eis ſicut cogni tione nota. Si igitur hñt demonſtrationẽ opꝫ vt habeãt aliqd genus ſbm eis: ⁊ quedã ſint magis latẽtia:⁊ que/dam manifeſta vlia. Impoſſe eſt.n.vt oĩa habeãt demõ ſtrationẽ:qꝛ neceſſe eſt vt demõſtratio fiat ex qbuſdam rebus:aut qbuſdã:aut vni eoꝝ. Manifeſtũ eſt igitur ꝙ accidit vt vnũ genus ſit ſbm oĩum rerũ hñtiuꝫ demon/ſtrationẽ. Oẽs.n.modi demrõnis vtunꝰ ppõnibꝰ ma/nifeſtis vlibus. Et ẽt ſi ſbe ſcia eſt alia a ſcia pncipiorũ demoſtationis. Que igitur ſcientia iſtaruꝫ eſt prioꝛ alia nobilitate:⁊ que eaꝝ eſt fixa per ſuam nãm. Propões enĩꝫ vles ſunt pncipia oĩum ſcietiarũ. Si igiꝰ cognitio iſtoꝝ pncipioꝝ nõ fuerit primi phi:cuiꝰ erit igiꝰ?

4 ¶ Et ẽt ⁊c.cũ notificauit ꝙ ſcia que dicitꝰ phia vere eſt illa que cõſi/derat de cã formali ⁊ finali vltimis:vult mõ perſcrutari vtrũ conſide ratio de principijs demonſtratiõis eſt huius ſcientie: aut alterius: ſi aliqua ſcietia oꝫ cõſiderare de principijs:⁊ quis eſt modus cõſidera/tionis in eis:⁊ cuius generis eſt. ¶ Et.d.⁊ etiam vtrum principia demonſtratiõis ſint vnius ſcietie ⁊c.i.⁊ ſi dixerimus ꝙ in principijs ſcientiarũ eſt conſideratio: vtrum cõſideratio illa eſt vnius aut plu/rium. ¶ Deinde.d.⁊ dico principiũ demonſtratiõis ⁊c.i.⁊ dico prin cipia demonſtratiõis primas propoſitiones vniuerſales ex quibus adaptatur nobis querere demonſtrationẽ ſuper omne cuius cognitio eſt querenda. ¶ D.d.nos igiꝰ perſcrutabimur ⁊c.i.nos igiꝰ perſcru/tabimur ſi principia habẽt ſcientiã: vtrũ ſcietia iſtoꝝ principiorũ ⁊ ſcietia ſbe que eſt forma ſit eedẽ aut diuerſe:⁊ ſi ſcientia principioꝛuꝫ ſcientiarũ eſt vna:⁊ ſcientia ſubſtãtie eſt alia:que earũ debet dici phia ſimplr:non enim eſt neceſſe vt omnes ſcietie reruꝫ ſint vnius ſcietie. ¶ D.d.⁊ cum hoc qũo ⁊c.i.ante hoc perſcrutandũ eſt ſi iſta principia habeãt ſcientiã cuiuſmodi ſcientiã habẽt. eſſe enim eoꝝ notum eſt no bis nãliter:⁊ alie ſcie ponũt ea ſm hũc modũ.ſ.ſm ꝙ ſunt nota ꝑ ſe. ¶ D.cõfirmauit hãc dubitationẽ ⁊.d.ſi igiꝰ habent demonſtrationẽ ⁊c.i.ſi habẽt demonſtrationẽ neceſſe eſt vt habeant genus ſubiectuꝫ de quo cõſiderat ars cõſiderans in eis:⁊ vt quedã eorum ſunt mani/feſtiora quibuſdã.ſ.vt in eis ſint aliqua nota per ſe:⁊ alia declaranda per illa nota. D.d.impoſſe eſt eñ vt oĩa habeãt demonſtrationeꝫ ⁊c.i. ſed neceſſe eſt vt demonſtratio ſit a quibuſdaꝫ:⁊ ad quedam: aut ad vnum eoꝝ ad minus. Iſta enim demonſtratio eſt ex principijs notis per ſe ſm ꝙ dictũ eſt in ſua diffinitiõe ꝙ ſyllogiſmus eſt cõpoſitus ex ppoſitionibus neceſſarijs. ¶ D.d.manifeſtum eſt igiꝰ ꝙ accidit ⁊c.i. qũo erit hoc:⁊ manifeſtũ eſt ꝙ neceſſe eſt vt ſit genus ſubiectũ oĩum habentiũ demonſtrationẽ:⁊ vt demratio in illo gñe habeat principia nota ꝑ ſe:⁊ alia nõ nota q̃ demonſtranꝰ ab illis pncipijs: ſed in pmis ppõnibus nõ accidit hoc.ſ.vt quedã ſint manifeſte ꝑ ſe:⁊ quedã non: ſed ſi in hoc eſt vnde fuit acquiſita ſcietia earũ. ¶ D.d.⁊ ẽt ſi ſcia ſbe ⁊c.i.⁊ ſi ſcia principioꝝ ſubſtãtie eſt alia a ſcia pncipioꝝ ſciaruꝫ: que igiꝰ ſcietia iſtaꝝ duarũ eſt prioꝛ alia ⁊ oĩbus ſcietijs nobilitate:⁊ que ſcietia eſt pmo nãliter ⁊ nota ꝑ ſe. Exiſtimaꝰ eñ ꝙ vles ppões ſunt hmõi cũ ſint pncipia oĩum ſciarũ. ¶ D.d.ſi igiꝰ iſte ppões nõ ſunt phyſice cuius ſunt igiꝰ.i.qm̃ ſi cõſideratio in iſtis primis ppõnibus vlibus nõ fuerit phi:non videꝰ eſſe alicuius oĩno:qd eſt impoſſibile.

¶ Et in hoc loco accidit in trãſlatione diminutio:⁊ hoc qd diminuiꝰ eſt pſcrutatio de qõne cõſequẽti qõnem predictã ſm ꝙ dinumerauit in pncipio iſtiꝰ tractatus vbi dixit:⁊ ſi ſcie eſt cõſideratio de ſba vtruꝫ Pria expõ illa ſcia ⁊c.i.lꝫ dubitatio accidat in hac qõne ſic:qm̃ ſi ſcia ſbe fue/rit vna/cõtingeret vt oẽs ſbe ſint vnius generis.⁊ ſi erũt oẽs res ge nerabiles ⁊ corruptibiles:qd eſt inopinabile. Exiſtimaꝰ eñ ꝙ pnci/pia corruptibilium ſunt incorruptibilia.⁊ ſi ſcietie ſbe ſint plures: cõ tinget vt nature ſubſtãtiarũ ſint diuerſe:⁊ ſi fuerint diuerſe: aut erũt cõſimiles:aut nomen ſubſtãtie diceꝰ de eis equiuoce. Si igitur fue/rint cõſimiles:cõtinget vt ſcientie ſubſtantiarũ ſint ſpẽs vnius ſcie. Et ſi fuerint non cõſimiles:tũc hoc nomen ſba diceꝰ equiuoce pure:⁊ ſi hoc fuerit tũc ſcietie ſubſtantiarũ non reducunꝰ in vnã ſcientiã: qd eſt inopinabile. ¶ Et põt intelligi vtrũ via logicalis per quã cognoſcẽ Scda expõ tur ſbe ſit vna.ſ.per diffinitiones:aut plures. Si vna:opꝫ dicere que eſt illa vna.⁊ ſi plures:opꝫ dicere que ſunt ⁊ quot:⁊ hoc magis appa/ Rõnes lo/ ret ſm intentionẽ:qꝛ iſta eadẽ perſcrutatione perſcrutatus eſt in libro gice magis de aĩa:⁊ in poſterioribus analecticis:⁊ iſta perſcrutatio eſt logicalis: appropriãꝰ ⁊ ppter hoc magis appropriaꝰ huic ſcietie. ¶ D.poſt hoc induxit mul huic ſcie ꝙ tas queſtiones quas non numerauit in caplo qõnum: ⁊ incepit dice alijs. Jõ ꝑ re queſtionem cuius initium eſt diminutum in libro ſic. ph.cõ.35.

Utrū oīum ſbarum ſit vna ſcia.

¶ Totaliter que ſubſtantiaꝝ vtrum vna omniū eſt/aut
plures ſciētie. Si quidē ergo non vna cuius ſubſtantie
ponēda eſt ſcia iſta. ¶ Unā vero oīum nō eſt rōnabile.
Etenī demſratiua vna de oībus erit vtiqȝ p ſe accñtibꝰ.
Siquidez oīs demſratiua circa aliqđ ſubiectū ſpeculat̃
per ſe accidētia ex cōibus opinionibus. Et circa idem
igit̃ genus accidētia per ſe eiuſdē eſt ſpeculari ex eiuſdē
opinionibus. Nam circa ipſum qꝛ vnius: ꝛ ex quibus
vnius: ſiue eiuſdē ſiue alius. Quare ꝛ accidētia ſiue he
ſpeculabuntur: aut ex his vna.

¶ Et oīa accidētia hñt vnā ſciam ſcientiarū demonſtra
tionis. Cū oīs demſratio ex vl'ibus ꝑpoſitionibꝰ notifi/
cat accidētia ſingularia in aliquo ſubiecto. Manifeſtuz
eſt igit̃ ꝙ ſciētia demſrationis notificat ex ꝑpoſitionibꝰ
vl'ibus accidentia ſingularia que accidunt vni generi.
Qm̄ ſi ſciētie eſt cognitio demſrationis. ꝛ alterius ſciētie
eſt cognitio ex quibus rebus eſt illud. ꝛ illa eſt aut ſciē/
tia demonſtrationis: aut alia. Manifeſtū eſt qm̄ cogni/
tio accidentiū eſt aut ſcientia demonſtrationis vl'is: aut
vnius modi modoꝛū demonſtrationis.

5 ¶ Et oīa ꝛc. apparet mihi ꝙ iſta qō eſt qō dicēs: vtrū ſcia accidētiuz
exiſtentiū in vnoquoqȝ generū entiū eſt vnius ſcientie ſciaruz artiū
ſpeculatiuarū aut pluriū vna. ¶ D. d. oīa enī accñtia hñt vnā ſciam
ꝛc. i. ꝛ apparet ꝙ cognitio accidētiū eſt vnius ſcīe nō pluriū: ꝛ eſt ſciē
tia cōſiderans in gñe in quo exiſtunt accñtia. ¶ D. dedit cām in hoc ꝛ
d. cum oīs demonſtratio ꝛc. i. cū oīs demſratio fit de accñtibus notifi/
cat accñtia ſingularia ex vl'ibus ꝑpoſitionibus que exiſtūt in re ſub/
iecta illis accidētibus. ¶ D. d. manifeſtū eſt igit̃ ꝙ ſcia demōſtratio/
nis ꝛc. i. ꝛ cū ita ſit manifeſtū eſt ꝙ ſcia demſrationis non notificat ex
ꝑpoſitionibus vniuerſalibus niſi accidētia ſingularia que accidunt
vni generi. i. ſcia ergo accidentiū eſt vnius ſcīe generuz ſciaruz. D. d.
qm̄ ſi ſcie fuerit cognitio demonſtrationis ꝛc. i. ꝛ quedā demſrationes
dant quia. ꝛ quedā pp quid. manifeſtū eſt ꝙ ſcia accidentiū: aut erit
modoꝝ demonſtrationis vl'is: aut vnius modi eoꝛum. Cognitio igit̃
Documētū accidentiū eſt vnius ſcientie. ¶ Et ex hoc ſermone accidit ſermo cō/
tradicēs illi qui diminuit̃ in principio capituli: ꝛ eſt ꝙ nos videmus
ꝙ quedā ſciētie dant de illis accidētibus vnius generis qꝛ tantum: ꝛ
Jō p̊ poſte. quedā de illis accidētibus pp quid. ꝛ ſunt ſcie que ſunt ſubalternan
tes ꝛ ſubalternate. ¶ Uerbi. g. aſpectiua ad geometriā: ꝛ muſica ad/
arithmeticam. Si ergo ſermo fuerit acceptus in omni ſcientia ꝛ vni/
uerſaliter erit logicus: ꝛ ſi determinate erit verus.

¶ Amplius aūt vtruz circa ſbas ſolū eſt theoꝛica: aut ꝛ Utꝝ h̄ ſcīa ſit ſolū circa ſubas.
circa ipſis accñtia. Dico aūt vt ſi ſolidū quedaz ſba eſt:
ꝛ linea: ꝛ ſuperficies: vtrū ꝛ eiuſdē ſcie eſt ea cognoſce/ Ad partez negatiuā.
re ꝛ accidētia circa vnūqđqȝ genus de quibꝰ mathema/
tice oſtēdunt aut alius. Nā ſi demōſtratiua quedā eiuſ/
dē erit ꝛ q̄ eſt ſbe. Non aūt vr̃ eiꝰ qđgd eſt eē demſratio.
¶ Si vero diuerſe: q̄ erit ſpeculās circa ſubſtātiā acci/ Ad affirmatiuā.
dētia. Hoc enī reddere eſt valde difficile.

¶ Etenā perſcrutādū eſt vtrū ſciētie huius queſite hic
ſit cōſideratio de ſubſtātijs tm̄: aut eſt eius cōſideratio
ꝛ de accñtibus cōtingentibꝰ ſubſtantijs. U. g. ſi coꝛpus
eſt aliqua ſubſtātia: ꝛ linee: ꝛ ſuperficies: vtrū cognitio
ſubſtātiarū ꝛ cognitio accidentiū q̄ accidūt vnicuiqȝ ge
nerū que declarauit ſciaȝ mathematice ſunt vnius ſcie:
aut cognitio accñtiū eſt ſcia alteriꝰ a ſcia ſbe: qm̄ ſi cogni
tio eoꝛū vnius ſciētie fuerit. tūc ſcientia ſubſtātiarū etiā
erit ex ſciētijs demonſtrationis. Sȝ nō exiſtimamus ꝙ
ſermo in quo dr̃ qđ eſt hoc hȝ demonſtrationē aliquā.
Et ſi ſcia accidentiū eſt alia a ſcia ſubſtātiarū. Tūc expō
iſtius ſermonis eſt valde difficilis.

¶ Cum perſcrutatus eſt vtrum cognitio ſubſtātiarum eſt vnius ſciē/ 6
tie aut plurium: ꝛ vtrum cognitio accidentiū eſt vnius aut plurium:
vult etiam perſcrutari vtrum cognitio ſubſtantiaruz ꝛ accidentiū eſt
vnius ſcientie. ſ. ſciētie in qua modo cōſiderat̃. ¶ Et. d. ꝛ etiā perſcru/
tandum eſt ꝛc. i. ꝛ ſi iſta ſciētia cōſiderat de ſubſtantijs que opponun
tur accidentibus vtrū cū cōſideratione de ſubſtātijs cōſiderat etiaz
de accidentibus ſuis: aut ſcientia ſubſtātiaruz eſt alia a ſcientia acci
dentium. Deinde dedit exemplūz ſicut diximus ſi coꝛpus eſt ſubſtan
tia ꝛc. i. Uerbi gratia. ſi coꝛpus ꝛ ſuperficies ꝛ linee ſint ſubſtantie vt
quidam dicunt: vtrum cognitio iſtarum reruz ꝛ cognitio accidentiū
que accidunt vnicuiqȝ iſtoꝛuz generum in quibus conſiderant ſcien/
tie mechanice ſunt vnius ſcientie. i. vnius artis: aut per vnam viaz:
aut cognitio accidentiū iſtarum rerum eſt ſcientie alterius a ſcientia
iſtarum rerum. ſ. coꝛpoꝛum ꝛ ſuperficierum ꝛ linearuz quas poſuimus
eſſe ſubſtantias. ¶ D. d. dubitationem cōtingentem ſi poſuerimus ꝙ
cognitio eoꝛū eſt vnius artis: ꝛ. d. quoniam ſi cognitio eoꝛum fuerit
vnius ſciētie ꝛc. i. ſed ſi poſuerimus ꝙ cognitio eoꝝ eſtˢ vnius artis:
tunc diffinitiones eoꝝ cognoſcuntur per demonſtrationes ſimplices.
¶ D. d. ſed nos non exiſtimamus ꝛc. i. ſed exiſtimamus ꝙ demonſtra
tio non poteſt fieri de quiditate ſubſtantiarum. ſ. de diffinitione earū:
ꝛ ſic de quiditate accidentium.

2 ⁋ Et cum dedit dubitationē cõtingentem ſi poſuerimus ꝙ ſcientia
eorum eſt vna: dedit etiā inopinabile cõtingens ſi poſuerimus ꝙ ſciē
tia eoꝝ ſunt due ⁊.d. ⁊ ſi ſcīa accidentiũ ⁊c.i. ꝙ dicere quõ differunt
he due ſciētie valde eſt difficile.ſ. dicere ꝙ ars que cõſiderat de ſub/
ſtantia eſt alia ab ea que cõſiderat de accidentibus.

Vtruz ſole ſbe ſenſibi/ les īueniā/ tur.

⁋ Amplius aũt vtrũ ſenſibiles ſubſtãtie eſſe ſole ſint di
cende: aut preter eas alie. Et vtruz vnice: aut plura ge
nera ſubſtãtiarũ ſunt: vt dicētes ſpēs ⁊ intermedia circa
que mathematicas dicũt eſſe ſcias. Quõ ergo dicimus
ſpēs cauſaſqȝ ⁊ ſubſtãtias ſꝫ ſe dcm̄ eſt ī priorib⁹ de ipſis
ſermonibus. Multis aũt modis habētibus difficultatē
nullo minus abſurduz dicere quidē alias eſſe naturas
preter eas que ſunt in celo. Has aũt eaſdem dicere ſen/
ſibilibus: niſi qꝛ hec quidez ſempiterna: illa vero corru/
ptibilia. Nam per ſe dicũt hominē eſſe ⁊ equũ ⁊ ſanita/
tez. Aliud aũt nihil ſimile faciētes deos eſſe dicentib⁹:
⁊ humane ſpeciei eſſe. Nihil enim aliud fecerunt illi qȝ
homines ſempiternos. Nec hi ſpēs niſi ſenſibiles ſem/
piternas. ⁋ Amplius autem ſiquis preter ſpēs ⁊ ſenſi/
bilia intermedia ponat/ multas habebit dubitationes.
Palam enim qꝛ ſilr linee preter ipſas ⁊ ſenſibiles erũt:
⁊ vnũquodqȝ aliorum generum. Igitur qm̄ aſtrologia
harũ vna eſt erit quoddã celũ preter ſenſibile celum: ⁊
ſol ⁊ luna: ⁊ alia ſimiliter celeſtia. Et quomodo his cre/
dere opꝫ. Neqȝ enim īmobile rationabile eſſe. Mobi/
le vero oīno. Silr autem de quibus perſpectiua tractat
⁊ in mathematicis armonica. Etenim hoc impoſſe pre
ter ſenſibilia eſſe propter eaſdez cauſas. Nam ſi ſint ſen/
ſibilia intermedia: ⁊ ſenſus: palam qꝛ ⁊ animalia erunt
intermedia ipſorum ⁊ corruptibilium.

⁋ Et etiã perſcrutandũ eſt vtrum opꝫ dicere ꝙ ſubſtã/
tie ſenſibiles habeãt eſſe tantũ: aut alie ſubſtãtie ſunt ab
illis ſenſibilibus: ⁊ vtrum genus ſubſtantiarũ eſt vnuz:
aut plura: ſicut illi dicunt ꝙ illa que ſunt inter formas ⁊
ſenſibilia ſunt ſubſtãtie: ⁊ ꝙ ſcīe mathematice ſunt iſte
ſubſtãtie que ſunt inter formas ⁊ ſenſibilia. Nos autez
diximus iaz in ſermonibus quos diximus de formis

quomodo dicimus ꝙ forme ſunt ſubſtãtie ⁊ cauſe. Ser
monibus autem iſtorum cõtingit inopinabilitas multis
modis: ⁊ maxime ſermonibus dicentiũ ꝙ alie ſunt ſub/
ſtantie a ſubſtantijs que ſunt intra celũ: ⁊ ꝙ ille ſubſtã/
tie ſunt ſicut ſubſtãtie ſenſibiles: pterqȝ ꝙ ille ſunt eter/
ne: he autem ſenſibiles ſunt: ⁊ corruptibiles. Fingunt
eniz ꝙ homo in illis ſubſtãtijs eſt ſicut homo ſenſibilis
hic: ⁊ ſimiliter equus: ⁊ taurus. Sermo enim iſtorum
eſt ſimilis ſermoni fingentiuz deos eſſe: ⁊ ꝙ forme eo/
rum ſunt ſicut forme hominum. Illi enim nihil dixerũt
aliđ qȝ ꝙ hoīes ſunt eterni: ⁊ iſti ēt dixerũt. Et ēt ſi ali/
quis finxerit ſubſtãtias eē īter formas ⁊ ſubſtãtias ſen
ſibiles alias a formis ſenſibilibus ꝯtingunt ei queſtio/
nes multe difficiles: qm̄ ſi alie ſubſtantie ſunt inter for
mas ⁊ ſenſibilia alie ab eis manifeſtum eſt ꝙ ſic etiam
erunt linee alie a lineis formarũ: ⁊ a lineis ſenſibilibus.
Et ſimiliter vnũquodqȝ alioꝝ generum. Et ſi ſcīa ſtel/
larum eſt vna iſtarũ rerũ: erit ēt aliud celum a celo ſenſi
bili: ⁊ alius ſol: ⁊ alia luna: ⁊ ſic de alijs que ſunt in celo
ſenſibili. Sꝫ quomõ opꝫ nos credere iſtis: non eniz eſt
rectuz vt illud celuz qđ fingunt ſit īmobile: ⁊ ēt impoſ
ſibile eſt oīno vt ſit mobile. Et ſimiliter de reb⁹ qbus
vtitur ars aſpectiua: ⁊ qbus vtitur muſica. Impoſſibi/
le eniz eſt vt iſte res ſint alie a rebus ſenſibilibus pro/
pter cauſas quas diximus: qm̄ ſi ſint res ſenſibiles in/
ter formas ⁊ res corporeas: manifeſtũ eſt ꝙ ſunt etiaz
ſenſus ⁊ aīalia inter formas ⁊ res corpales.

⁋ Et etiam pſcrutãduz eſt vtrũ ſint ſube abſtracte alie a ſubſtãtijs 7
ſenſibilibus: aut nõ ſint niſi ſube ſenſibiles tm̄. Et ſi ſubſtãtie alie a
ſenſibilibus ſunt: vtrum ſint vnuz genus: aut plura: ſicut dicũt qui/
dam ꝙ ſube ſunt tres.ſ. ſenſibiles ⁊ forme: ⁊ ea que ſunt inter eas:
de quibus dicũt ꝙ ſciētie cõſiderãt mathematice. ⁋ D.d. nos autē
iā diximus ⁊c.i. nos aũt locuti ſumus quõ verũ eſt dicere formas eē:
⁊ quõ ſunt cauſe alioꝝ entiũ: ⁊ quõ nõ: ⁊ hoc eſt in tractatibus ſubē
eſtius libri. ⁋ D.d. ſermonibus autez iſtorum ꝯtingunt ⁊c.i. dicenti
bus autem ſubſtantias abſtractas eſſe que ſunt forme reruz ꝯtingũt
multa inopinabilia: ⁊ maxime dicētibus ꝙ ille ſubſtantie ⁊ iſte quē
ſunt hic ſunt eedem nomine ⁊ diffõne: ⁊ ꝙ nõ differunt niſi qꝛ ille ſunt

Cōtra legē mahumeti

Scīa ſtellarū eſt ꝺ mathematicis ſciētijs-idē 12.met.44

Abſtractū nō pōt moueri.

Senſus eſt in ca.relationis. Uide.5.met.comē.20.

eterne:⁊ iſte generabiles ⁊ corruptibiles. Ponunt eniz ꝙ hō qui eſt in illis ſubſtātijs abſtractis eſt ſicut hō qui eſt hic ſine aliqua dr̄ia in nomine aut diffōne. ¶ D.d.ſermo igiť iſtoꝝ ⁊c̃.i.ꝙ dicentes formas eſſe ſiľes ſunt fingētibus deū aut deos eſſe in formis hominuz: ſicut inueni in legibus mahumeti: ⁊ iſti eniz cōueniūt in hoc ꝙ ponūt homines eternos ⁊ generabiles ⁊ corruptibiles: cum hoc ꝙ cōueniunt in diffōne ⁊ in noīe. ¶ Et cū dedit inopinabilitatē cōtingentē dicentibus formas eſſe: incepit dare inopinabilitatē cōtingentē dicentibꝰ formas medias eſſe inter ſenſibilia ⁊ formas abſtractas ⁊.d.⁊ etiā ſi aliquis finxerit ⁊c̃.i.ꝙ ſermoni eius cōtingūt multe qōnes quas nō pōt diſſoluere. ¶ D.d.qm̄ ſi alie ſbe fuerint inter ⁊c̃.i.qm̄ ſi forme medie fuerint inter formas abſtractas ⁊ formas ſenſibiles: tunc corpus ⁊ ſupficies ⁊ linea ⁊ alia ſubiectoꝝ mathematicoꝝ habebūt tres modos formaꝝ.ſ.formas abſtractas ⁊ ſenſibiles: ⁊ formas medias inter abſtractas ⁊ ſenſibiles: erūt igiť tres modi corporū ⁊ tres modi ſupficierū: ⁊ tres modi linearū: ⁊ ſiľr de alijs generibꝰ de quibꝰ conſiderat mathematicus. ¶ D.incepit dicere alia inopinabilia cōtingētia huic poſitioni: ⁊.d.ſi igiť ſciētia ſtellaꝝ ⁊c̃.i.⁊ ſi ita ſit ⁊ ſcīa ſtellaruz eſt de mathematicis ſcientijs: tunc erit hic aliud celum a celo ſenſibili: ⁊ alia luna: ⁊ alius ſol: ⁊ ſic eſt de alijs ſtellis ⁊ orbibus. ¶ Et quia manifeſtū eſt p ſe ꝙ iſte ſermo eſt falſus. D.ſ; quō opz credere ⁊c̃.i. ꝙ ſermo eoꝝ eſſet credibilis ſi eſſet poſſe vt celum qđ fingūt abſtractū eſſz imobile: ⁊ hoc nō pñt dicere: q2 ponunt celum abſtractū cōueniēs cum hoc celo nomine ⁊ diffōne: ⁊ abſtractū non pōt moueri. ¶ D.d. ⁊ ſimiľr dicimus de rebus ⁊c̃.i.⁊ talia inopinabilia cōtingūt eis in ſciētijs aſpectiuis: ⁊ in ſciētijs muſice.ſ.in hoc ꝙ ponunt radios eſſe ⁊ ſonos alios a ſenſibilibus. Impoſſe eſt eniz vt iſte ſciētie cōſiderent de alio aliquo niſi de iſtis ſenſibilibus. ¶ D.d.⁊ dedit maximū impoſſe cōtingēs in hoc: qm̄ ſi fuerint res ſenſibiles inter formas ⁊c̃.i. ⁊ ꝙ hoc cōtingit eis: q2 cōcedūt ꝙ mathematici cōſiderāt de rebꝰ ſenſibilibus: ⁊ ponūt ꝙ iſte res ſunt medie inter formas itellectas abſtractas ⁊ formas ſenſibiles ⁊ generabiles ⁊ corruptibiles: vnde cōtigit eis ſenſibilia eſſe eterna alia a ſenſibilibꝰ gnābilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ: ergo ɔtigit ſenſus eē alios ab iſtis ſenſibus ⁊ vt ſint eterni. Senſus eniz eſt in capľo relatiōis: ⁊ ſi ſunt ſenſus eterni: ſunt etiā animalia eterna: neceſſario etiā hec inopinabilia contingūt iſtis.

¶ Dubitabit aūt aliqs ⁊ circa que exiſtētiū querere opz has ſciētias. Naz ſi in hoc differt geometria a geodoſia ſolum: q2 hec quidē horuz eſt que ſentimus: illa vero nō ſenſibiliū. Palā q2 ⁊ preter medicinalez ⁊ alia erit ſcīa: ⁊ preter vnāquāq; aliaꝝ inter ipſam medicinalē ⁊ hanc medicinalez. Sed quō hoc poſſe. Etenim ſalubria q̄daz vtiq; erunt preter ſenſibilia ⁊ ipſum ēt ſanū. Similiʼr aūt nec hoc verum: q2 geodoſia ſenſibiliuz eſt magnitudinum ⁊ corruptibiliū. Corrupta enim eſſet vtiq; corruptis. At vero nec ſenſibilium erit magnitudinū: nec circa celum hec aſtrologia. Nec enim ſenſibiles linee tales ſunt quales dicit geometer. Nihil enim rectuz ſenſibilium ita nec rotundum. Tangit eniz regulam nō ſm punctū circulus: ſed vt Pythagoras ait geometras redarguens. Nec motus nec reuolutiones celi ſimiles ꝺ quibus aſtrologia facit ſermones: nec aſtris puncta naturam habent eandem.

¶ Et rectū eſt ꝙ aliquis querat qōnez difficilez ⁊ dicat in quibus opz querere iſtas ſcias. Qm̄ cuz fuerit dr̄ia inter geometriā ⁊ medicinā ꝙ vna earuz eſt ſcia media rerum ſenſibiliū: ⁊ alia inſenſibiliū: manifeſtum erit ꝙ erit alia ars medicine ab arte medicine ſenſibili: ⁊ erit alia medicina inter medicinā que eſt in formis: ⁊ hanc medicinā ſenſibilē. Et ſiľr de vnaquaq; aliarū ſciētiaꝝ. Sed quō pōt eſſe hoc: qm̄ ſi poſſe fuerit vt medicina alia ſit a medicina ſenſibili: ⁊ vt ſit etiā agens ſanitatem aliud ab agente ſenſibili. Neceſſe eſt vt ſint res recipientes ſanitatē/alie a rebus ſenſibilibus: ⁊ vt ſit etiā aliud principiū a principio ſenſibili. Et cū hoc dicimus ꝙ ſermo dicētium ꝙ medicina eſt ſciētia eorū corporū ſenſibilium corruptibiliū nō eſt verus. Quoniaz ſi ita eſſet: tunc corrūperent p corruptionē corruptibiliū. Neq; enī ſcīa ſtellaꝝ ⁊ celi iſtius eſt corporū ſenſibiliū. Non eniz ſunt linee ſenſibiles ſicut diſponit geometer. Nulla.n. res reꝝ ſenſibiliū ē linea recta aut rotūda: ſicut dič geometer. Circulus.n.nō tāgit mēſurā p pūctū: ſ; p lineā: ſicut dixit Pythagoras in ſua redargutione ꝯ geometras. Neq; motꝰ celi ⁊ circulus eiꝰ ſunt ſicut diſponit ſcīa ſtellaꝝ. Neq; cōueniūt pūcta cū ſtellis in natura. 8

¶ Et rectum eſt ⁊c̃.in hoc cap.inducit rōnes cōtrarias in hac qōne dicente ꝙ mathematici conſiderant de natura media. ¶ Et.d.in quibus rebus optz querere ⁊c̃.i.perſcrutandū eſt que ſunt ſubiecta iſtarum ſcientiaruz de quibus cōſiderant mathematici. Scđm enim ſermonem dicentium ꝙ cōſiderant de natura media: apparet ꝙ neceſſe eſt vt conſideratio de eodem ſit in diuerſis ſubiectis. ¶ D.d.qm̄ ſi differentia inter geometriā ⁊c̃.i.qm̄ ⁊ cum fuerit poſitum ꝙ differentia inter ſciam cōſiderantē de rebus ſenſibilibus: ⁊ inter conſiderā

tem in iſtis rebus mathematicis eſt ꝙ cōſiderans in mathematicis in iſtis rebus cōſiderat de natura media inter ſenſibilia ⁊ formas: ⁊ cōtinget neceſſario vt cōſideratio de omni ſenſibili ſit duplex. ſ. cōſideratio in natura ſenſibilis ſm ꝙ eſt ſenſibile: ⁊ conſideratio in natura medij inter formas ⁊ ſenſibilia. Omne igit̄ ſenſibile habebit duas naturas. ſ. naturā ſenſibilem ⁊ naturā mediā: ⁊ ſic erit ars medicine alia a medicina ſenſibili. ¶ B. d. ſꝫ quō poteſt hoc eſſe ⁊c̄. i. ⁊ contingit huic poſitioni. ſ. ſi fuerit hec medicina ſenſibilis alia ab iſta medicina vt ſint he medicine recipientes ſanitatem alie ab iſtis medicinis ſenſibilibus: ⁊ vt ſit hoc agens ſanitatem aliud ab agente ſenſibili.

2 ¶ Et cū induxit inopinabilia cōtingētia huic opinioni: incepit etiā inducere rōnes mouētes eos ad dicendū nām mediā eſſe: ⁊. d. ⁊ cum hoc dicimus etiā ꝙ ſermo dicentiū ⁊c̄. i. ſi cum hoc inuenimus etiam quaſdā rōnes ex quibus pēdent dicētes naturas medias eſſe. V. g. qm̄ ſi ſcīa mathematicoꝝ cōſiderat de rebus ſenſibilib⁹ generabilibus ⁊ corruptibilib⁹: tunc ſcīa eorum corrūpetur cum corruptione illarum rerum ſenſibiliū. ſed nos videmus ſcīam ꝑmanere ⁊ nō trāſmutari cum hoc qđ eſt in rebus ſenſibilib⁹: ergo neceſſe eſt vt ſit rerum nō trāſmutabiliū. ¶ B. d. neqꝫ etiā ſciētia ⁊c̄. i. neqꝫ etiaꝫ ſciētia formarū orbiū ⁊ motuū ſtellaꝝ eſt iſtoꝝ corporū ſenſibilium. Circuli enim quibus vtitur aſtrologus ⁊ linee nō ſunt linee ſenſibiles: remanet igitur aut vt illi circuli de quibus cōſiderat aſtrologus ſint ficti: aut falſi: aut habeāt eſſe aliud ab eſſe rerū ſenſibiliū. ¶ B. d. ſicut ponit geometer ⁊c̄. i. ⁊ exiſtimabit̄ ꝙ ſubiectū de quo ꝯſiderat mathematicus nō eſt rerū ſenſibiliū: qm̄ illud qđ demōſtrat̄ in ſcīa mathematicoꝝ nō eſt verū in rebus ſenſibilibus. V. g. ꝙ linea recta nō inuenit̄ in ſenſibilibus ſm ꝙ ponit mathematicus. Geometer eniꝫ demōſtrat ꝙ linea recta tangit circulum in pūcto: ſed linea ſenſibilis nō tangit circulum ſenſibileꝫ niſi in linea. Et ſimil'r ponit ꝙ ſphera tangit ſuperficies in puncto: ſed ſphera ſenſibilis non tangit ſuperficiem ſenſibilem niſi in ſuperficie: ⁊ ideo Pythagoras ſophiſta redarguebat Geometras: ⁊ dixit: ꝙ ſcientia eorum eſt falſa propter hoc qđ accidit eis. Remanet igit̄ alterū duoꝝ: aut eniꝫ iſte ſciētie ſunt falſe: aut ſubiecta earū ſunt res inſenſibiles. ¶ B. d. neqꝫ mot⁹ celi ⁊c̄. i. ⁊ affirmat opinionē dicētiū ſubiectū ſciarum mathematicaruꝫ eſt aliud a reb⁹ ſenſibilib⁹: hoc eſt ꝙ motus celi ⁊ circuli eius nō conueniūt cū motibus quos ponit aſtrologus loco iſtoꝝ: neqꝫ nature ſtellarum ſunt nature punctoꝝ: que Aſtrologus ponit loco ſtellaꝝ.

Geometer demōſtrat ꝙ linea recta tangit circuluꝫ in puncto: ſed linea ſenſibilis nō tāgit circulū ſenſibilem niſi ī linea. Cōſiſe pꝛio celi. cō. 31. Et. 5. phyſ. cō. 30. Et ꝑ de aīa. tex. cō. 13.

¶ Sunt aūt ⁊ aliqui qui dicūt eſſe quidē itermedia hec inter ſpecies ⁊ ſenſibilia: nō tn̄ ſine ſenſibilib⁹: ſꝫ in his quib⁹ accidētia impoſſ'ia oīa quidē pluris eſt orōnis ꝑtranſire. Sufficit aūt ⁊ talia ſpeculari. Non. n. in talib⁹ cōgruū eſt habere ſic ſolū: ſꝫ palam qꝛ ⁊ ſpēs contingit in ſenſibilib⁹ eſſe: eiuſdē eniꝫ rōnis vtraqꝫ hec ſunt. Amplius aūt duo ſolida in eodē neceſſe eſt eē loco: ⁊ nō eē

imobilia in motis exiſtētia ſenſibilib⁹. Totał'r aūt cuius cauſa qs ponet vtiqꝫ eſſe quidē ipſa eſſe aūt in ſenſibilibus. Eadē. n. cōtingēt icōueniētia eis que ꝑdicta ſunt. Erit eniꝫ aliqđ celū preter celū: tn̄ nō extra: ſꝫ in eodeꝫ loco: qđ magis eſt impoſſ'e. De his ergo dubitatio multa quō opꝫ poſitū habere veritatē.

¶ Et fingūt quidā ꝙ iſta que dicunt̄ eſſe inter formas ⁊ ſenſibilia habēt eſſe: ſꝫ nō ſunt ſeparata a ſenſibilibus: imo ſunt in ſenſibilib⁹. Cū igit̄ voluerim⁹ numerare oīa impoſſ'ia cōtingētia ſermonib⁹ illoꝝ indigebim⁹ multis ſermonib⁹. Sꝫ cōtenti ſumus in hoc qđ dixim⁹. Non eniꝫ eſt neceſſe vt iſta media ſint ī ſenſibilib⁹ tm̄: ſꝫ manifeſtū eſt ꝙ ſi fuerit poſſ'e vt iſta media ſint ī ſenſibilib⁹: poſſ'e ēt erit vt forme ſint in ſenſibilib⁹. Sermo. n. đ formis ⁊ medijs eſt idē. Et ēt ſi ita ſit, ꝯtinget duo corpa eē in eodē loco: aut vt ſint media imobilia in ſenſibilib⁹ mobilib⁹. Et dicim⁹ vniuerſał'r ꝑꝑ quaꝫ cām fingit aliqs hec media eſſe: ⁊ eſſe in ſenſibilib⁹. Et cum hoc qđ diximus ꝙ contingit ſermonibus iſtoꝝ: accidit etiam eis aliud impoſſ'e. ſ. vt celuꝫ ſit aliud ab hoc celo: nō ſeparatū ab eo: ſed cum eo in eodeꝫ loco: ⁊ hoc difficile pōt eſſe magis eo qđ diximus. Iſta igit̄ ſunt valde difficilia in cōprehēdendo veritates eorum.

¶ Et fingūt quidā ⁊c̄. i. quidā fingūt formas medias eſſe nō abſtractas: ſicut predicta ſecta dicebat formas medias eſſe nō abſtractas ſed exñtes in ſenſibilib⁹. ¶ B. d. ſed ſi voluerimus ⁊c̄. i. ſed ſi voluerimus dicere oīa impoſſibilia cōtingētia iſtis ꝓlongabit̄ ſermo: ſed contenti erimus in hoc qđ ſufficit in deſtructione eorum. B. d. non eſt enim neceſſe vt hec media ⁊c̄. i. ⁊ primū impoſſibiliuꝫ contingētium eſt ꝙ ſi fuerit poſſ'e vt forme medie ſint in ſenſibilibus: nō ſolūmodo erit neceſſe vt iſte ſole ſint in ſenſibilibus: ſꝫ etiā vt forme ſint in ſenſibilibus: vtreqꝫ enī ſunt eterne nō generabiles: neqꝫ corruptibiles: ⁊ ſermo de his eſt idem. ¶ B. d. ⁊ etiam ſi ita fuerit continget vt duo corpora ⁊c̄. i. corpus ſenſibile ⁊ corpus medium ſint in eodeꝫ loco. B. d. ⁊ vt ſint media: ⁊ cōtingit ex poſitione mediaꝝ formaꝝ in materijs vt imobilia ſint in rebus mobilibus: qđ eſt valde inopinabile. Et cōtingit hoc: qm̄ illđ qđ eſt abſtractū eſt imobile. ¶ Et. d. d. ⁊ dicimus vniuerſał'r ⁊c̄. i. ⁊ etiā dicens hunc ſermoneꝫ non pōt inuenire cām per quā fingat formas medias eſſe: ⁊ ꝙ dꝫ eſſe in corporib⁹ ſenſibilib⁹: ponere eniꝫ eas trāſmutabiles cōtradicit poſitioni eaꝝ in re 9

tráſmutabili.B.d.⁊ cuȝ hoc qđ diximus ⁊c.i.ꝙ cõtinget dicẽtibus hoc vt duo celi ſint inſimul in eodẽ loco.⁊.d.ꝙ difficilius põt eſſe ꝙ̄ predicta:innuit eniȝ impoſſibilia cõtingẽtia dicẽtibus illas formas eſſe abſtractas ⁊ nõ in ſenſibilibus.B.d.iſte igitur res ſunt valde difficiles:⁊ intendit iſtam q̃onem ⁊ alias.

¶ Et de principijs vtrum opȝ genera elementa:⁊ principia ſuſcipere. Aut magis ex quibꝰ cuȝ inſimul eſt vnũquodqȝ primis:vt vocis principia ⁊ elemẽta videnť eſſe ea ex quibus cõponunť voces oẽs primis : ſed nõ cõe vox. Et diagramatũ ea dicimus elemẽta: quoꝝ demõſtrationes inſunt in alioꝝ demõſtrationibꝰ:aut oĩuȝ aut plurimoꝝ. Amplius autẽ corporũ qui dicunt eſſe plura elemẽta:⁊ qui vnũ:ex quibꝰ cõponunť ⁊ conſtãt principia eſſe dicũt:vt Empe.ignẽ:⁊ aquã:⁊ que cuȝ his:hec elemẽta dicit eſſe ex quibꝰ ſunt entia inexiſtẽtibus. Sȝ nõ vt genera dicit ea eorũ que ſunt. Et adhuc autem ⁊ alioꝝ ſi quis vult naturã ſpeculari:vt lectus ex quibus partibus eſt:⁊ quomõ cõpoſitus:tũc cognoſcet eius naturã. Ex quibꝰ quidẽ igiť rõnibus nõ vtiqȝ erũt principia genera exiſtẽtiuȝ hec ſunt. Jnquãtuȝ eniȝ cognoſcimus vnũquodqȝ ꝑ diffõnes: principia aũt diffõnũ ſunt ipſa genera:neceſſe ⁊ diffinitorũ principia genera eſſe. Et ſi eſt eorũ que ſunt accipere ſciam:ſpecierũ ſciẽtiam accipere:ſm quas dicũť entia. Specierũ autẽ principia genera ſunt. Videnť autẽ quidã dicentiũ elemẽta exiſtẽtium vnũ:aut ens:aut magnũ:aut paruũ: vt generibus eis vti. ¶ At vero neqȝ vtrobiqȝ poſſe dicere principia. Ratio nãqȝ ſubſtãtie eſt vna:diuerſa vero erit que eſt ꝑ gnã diffõ:⁊ que dicit ex qbꝰ eſt inexiſtẽtibꝰ. ¶ Adhuc autẽ ſi q̃ȝ maxime pñcipia genera ſunt:que opȝ exiſtimare prima generũ principia:aut vltima predicta de indiuiduis. Eteniȝ hoc dubitationẽ habet. Nam ſi qua vniuerſa'ia ſunt magis principia:palam qꝛ ſuprema generum. Hec nãqȝ dicuntur de omnibus. Tot ergo erunt entium principia quot genera prima. Quare erunt ens ⁊ vnũ principia ⁊ ſubſtãtie. Hec nãqȝ de oĩbus maxime dicunť exiſtẽtibus. Non eſt aũt poſſibile genus exñtiuȝ vnũ eſſe:neqȝ vnuȝ:neqȝ ens. Nam neceſſe dñas cuiuſlibet generis eẽ:⁊ vnam eẽ quãlibet. Jmpoſſe aũt predicari:aut ſpẽs generis de proprijs differẽtijs: aut genus ſine ſuis ſpẽbus. Quare ſi eſt vnũ genus: aut ens: nulla dñia:nec vnũ:nec ens erit. At vero ſi nõ ens ⁊ vnũ genera:nec ꝓncipia erũt ſi ꝓncipia genera.

Gña pñcipia ſũt ſpecierũ.

Diffõ data per genꝰ eſt alia a diffinitõe data ꝑ mãȝ. Jdẽ ꝓ hꝰ cõ.17. ⁊ que ibi.

Vtrũ gnã ⁊ ſpecies ſint magis pñcipia.

Ex h̃ ſumi ſolet genꝰ ꝑ ſe nõ ꝑdica ri de dñia.

¶ Et difficultas eſt ẽt in cognitione principioꝝ. Perſcrutandũ eſt.n.vtruȝ exiſtimãduȝ ſit ꝙ elemẽta ⁊ principia ſunt genera: aut ſunt illa ex qbus fiunt oĩa. V.g. vtrum elemẽta vocis ⁊ principia eius ſunt iſta ex quibus cõponunť oẽs voces:aut ſunt voces vl'es. Et vtrũ elemẽta propoſitionũ ſint ꝓpoſitiones:quaruȝ demonſtratio hȝ eſſe cum demonſtratiõe aliarũ propoſitionũ: aut elemẽta eorum eſt demr̃atio que eſt omniũ propoſitionum aut pluriũ. Et ẽt qui dicunt.ſ.qui fingunt ꝙ elementa ſunt plura:⁊ qui fingunt elemẽta eſſe vnuȝ.dicũt ꝙ principia corpoꝝ ſunt ea ex qbus cõponunť ⁊ conſtituuntur:ſicut dicit Empedo. Fingit.n.ꝙ elementa ſint aqua ⁊ ignis nõ vniuerſalia eorũ. Et ꝙ compoſita ſunt ex eis. Sed non dicit ꝙ iſta elementa ſunt ſicut genera entium. Et cum hoc ſi aliquis voluerit ſcire naturas rerum dȝ perſcrutari ex qbus componunť. V.g.ſi aliquis voluerit ſcire naturã lecti perſcrutabiť ex quibus componitur lectus. Cum igitur ſciuerit ex qbus partibus componiť:⁊ q̃uo conſtituiť: tunc ſciet naturã eius. Ex iſtis igitur ſermonibus declarabiť ꝙ genera entiuȝ nõ ſunt principia. Si aũt ſcimus oĩa ex diffõnibꝰ:tunc neceſſe eſt vt gña ſint ꝓncipia reruȝ diffinibiliũ. Et ſi poſſe eſt vt entia cognoſcanť ꝑ formas ꝑ q̃s diſponunť entia: ⁊ genera ſunt ꝓncipia formaꝝ: tunc genera erunt ꝓncipia ſciẽtie entiũ. Et qdaȝ eoꝝ q fingũt ꝙ elemẽta entiuȝ ſunt vnũ ⁊ ens:⁊ magnũ ⁊ ꝑuũ:faciũt ea quaſi gña. Sed impoſſe eſt vt ꝓncipia dicanť duobꝰ modis. Diffõ.n.ſbe eſt eadẽ. Et ſi fuerit dictũ ꝙ ꝓncipia ſunt duobꝰ modis:

continget vt diffō que eſt ex generibꝰ ſit alia a diffōne que diffinit rem ex rebus ex qbus eſt: ⁊ ſunt in diffōne eius. Et cū hoc dicamꝰ ꝙ ſi genera ſint principia/ ꝯſiderandū eſt que genera ſunt principia: vtrū pria: aut vltia q̄ numerant̄ numero. Habꝫ.n.dubiū. Qm̄ ſi vl'ia ſunt magis pria q̄ȝ alia: manifeſtū ē ꝙ pricipia ſunt genera altiſſima. Hec.n.genera cōueniūt.i.vniuoce dicunt̄ de oībus q̄ ſunt ſub eis. Numerꝰ igit̄ ꝓncipioꝝ entiuꝫ erit ſm̄ numeꝝ primoꝝ geneꝝ. Et erūt vnuꝫ ⁊ ens ꝓncipia ⁊ ſb̄e entiū. Hec.n.in maiori pte dn̄r de oībus entibus. Et impoſſe eſt vt genꝰ entiū ſit vnū aut ens. Drie vero oīum generū reꝝ hn̄t eſſe neceſſario. Et oīs dr̄ia ē vna numero. Impoſſe eſt vt forme p̄dicent̄ de gn̄e: neqꝫ de differētijs ꝓprijs: neqꝫ genꝰ p̄dicat̄ niſi de formis que ſunt ei. Manifeſtū eſt igitur ꝙ ſi vnū ⁊ ens ſunt genera: nō neceſſe eſt vt aliqua differētia ſint vnum ⁊ ens. Sed ſi vnum ⁊ ens non fuerint genera non erunt principia: cum principia ſint genera.

10 ¶ Et in cognitione principioꝝ ⁊c̄.i. ⁊ in cognitione principioꝝ eſt qō difficilis.ſ. vtruꝫ principia ⁊ elemēta reruꝫ ſint genera ⁊ vl'ia eoruꝫ: aut ſunt cauſe indiuiduales ex qbus cōſtituunt̄ res pticulares q̄ ſunt in illis generibꝰ nō vl'ia gn̄a illaꝝ caꝝ. V.g. vt elemēta dictionū ſunt lr̄e indiuiduales.ſ. voces audibiles que dn̄r lr̄e ex qbꝰ cōſtituunt̄ dictiones aut vox vl'is: ⁊ lr̄a vl'is que eſt quaſi genus iſtarū. D.d. ⁊ vtꝝ elm̄ta ꝓpōnuꝫ ⁊c̄.i. ⁊ ſimil'r q̄rit̄ ēt vtꝝ principia ꝓpōnū ſint ꝓpōnes particulares qbus vtunt̄ in vnaquaqꝫ demrōne: aut demrō ſimpl'r vl'is que eſt ex propōnibus vl'ibus. ¶ D. incepit dicere dicentes principia eſſe particularia: non vl'ia: ⁊.d. ⁊ ēt qui fingunt ⁊c̄.i. ꝙ antiqui fingentes elm̄ta eſſe plura: ⁊ fingentes elemētuꝫ ēt eſſe vnuꝫ: opinant̄ ſunt ꝓncipia eſſe indiuidualia: ex qbus ꝯſtituunt̄ ſenſibilia vt Empe. qui fingit ꝙ elemēta cōpoſitoꝝ ſunt aqua ⁊ ignis: ⁊ aer: ⁊ terra.ſ. iſta indiuidualia nō vl'ia eoꝝ. V.g. corpꝰ: ⁊ ꝙ oīa cōpoſita indiuidualia ex iſtis cōponunt̄ ⁊ ꝑ ea ꝯſtituunt̄: ⁊ nō opinant̄ ꝙ gn̄a iſtoꝝ aut vl'ia eoruꝫ intellecta ſunt elemēta vl'ia. Et hoc intēdebat cum.d. ⁊ nō dicit ꝙ iſta elemēta ⁊c̄.i. ſed nō dicit ꝙ iſta ſunt elemēta: ſed ꝙ ſunt quaſi genus omniuꝫ generabiliuꝫ. ¶ Et cum.d. iſtos dicentes ꝙ principia ſunt principia ſingularia nō vniuerſalia: incepit dicere ēt rationes eorum: ⁊.d. ⁊ cum hoc ſi aliquis voluerit ⁊c̄.i. ⁊ rōcinando dicentiuꝫ ſingularia eſſe principia nō intellecta: ⁊ ꝙ ſi aliquis voluerit ſcire qd eſt lectus perſcrutabit̄ de his de quibus componit̄ lectus. cum enim ſciuerit ea ex quibus componit̄: ⁊ quomō componit̄ ſtatim ſciet naturam lecti. ¶ Deinde.d. ex iſtis ergo ſermonibꝰ ⁊c̄.i. ex iſtis igitur ra-

rocinationibus ⁊ eis ſimilibus apparet ꝙ vniuerſalia rerum non ſunt principia earum.

¶ Deinde incepit ēt dicere rōcinationes inducētes vniuerſalia eſſe 2
principia: ⁊.d. ſi autem ſcimus oīa ex diffinitionibꝰ ⁊c̄.i. ⁊ iſta rō eſt ſufficiens etiā: qm̄ cum fuerit poſituꝫ ꝙ ſciētia rerum eſt per diffōnes earum: ⁊ fuerit poſituꝫ ꝙ diffinitiōes ſciuntur per genera: manifeſtū eſt ꝙ cōtingit ex hoc ꝙ ſciā rerum ſit per genera earuꝫ: ⁊ cū cōiunget̄ ei ꝙ ſciā rei eſt ꝑ principia eius cōcludet̄ ex hoc ꝙ genera rerum ſunt principia. ¶ D.d. ⁊ ꝙ impoſſe eſt vt entia ⁊c̄.i. ⁊ iſte ſermo eſt manifeſtus. qm̄ cum fuerit poſitum ꝙ entia cognoſcūtur per ſuas formas ꝑ quas diſponunt̄ ſm̄ quid: ⁊ fuerit poſitum ꝙ genera ſunt principia iſtarum formaruꝫ: concludet̄ ꝙ entia cognoſcunt̄ per ſua genera. Et cum cōiungetur huic ꝙ ea per que cognoſcunt̄ res ſunt principia earum: cōcludetur ꝙ genera que ſunt principia cognitionis nō ſunt ꝓncipia eſſendi. ¶ D.d. ⁊ quidaꝫ eorum qui fingunt ⁊c̄.i. ꝙ dicentes genera faciunt ea que ſunt eis: ſicut vnuꝫ ⁊ ens: ⁊ magnū ⁊ paruū: vl'r genera que dicūtur vniuoce eſſe ꝓncipia. ⁊.d. hoc vr: q̄ quidā iſtorū nō ponūt genera eſſe ꝓncipia niſi ea que dicunt̄ vniuoce. ¶ D.d. ſed impoſſe eſt vt principia ⁊c̄.i. ⁊ impoſſe eſt cōgregare.i. facere cōuenire iſtos ſermones ſibi cōtradicētes ita ꝙ principia inueniant̄ duobus modis in ſimul: ꝓncipia.n. ſunt ſb̄e ⁊ ſb̄a eſt vna nā. Vl'e autē ⁊ indiuiduale ſunt due nature. hoc.n. intellectū: hoc aūt ſenſibile. ¶ D.d. ⁊ ſi dictuꝫ ſuit ⁊c̄.i. ⁊ cōtingit vt diffinitiōes ꝓncipioꝝ diuerſificent̄: diffinitio enīꝫ principioꝝ ſm̄ ꝙ principia ſunt genera ⁊ vl'ia: eſt alia a diffinitione eoruꝫ ſm̄ ꝙ ſunt partes rei diffinibilis. ¶ Et cum dedit dubitationes cōtingentes ponētibus principia eſſe aut nō eſſe genera: incepit dicere ēt difficultatē contingentē in poſitiōe eoꝝ eſſendi genera: ⁊.d. ⁊ cū hoc ſi fuerint genera ꝓncipia ⁊c̄.i. ⁊ cum hoc ſi conceſſerimus ꝙ genera ſunt principia naſcetur h̄ locus ꝑſcrutationis ⁊ difficultatis.ſ. vtrū ꝓncipia ſint altiſſima gn̄ā.ſ. gn̄āliſſima: aut vltima que diuidunt̄ in indiuidua.ſ. ſp̄āliſſima. D.d. hꝫ.n. dubiū ⁊c̄.i. qm̄ ſi principia geneꝝ ſunt magis prima genera: neceſſe eſt vt genera generaliſſima ſint ꝓncipia: cum ꝓncipia generuꝫ ſunt genera gn̄āliſſima. Iſta.n. gn̄ā predicant̄ de oībus que ſunt ſub eis vniuoce.i. ſm̄ quid. D.d. ⁊ erunt vnuꝫ ⁊ ens ꝓncipia.i. ⁊ cōtingit ſm̄ hoc vt vnum ⁊ ens ſint principia entiuꝫ. Iſta enīꝫ ſunt vniuerſaliora generū que p̄dicātur de oībus ſm̄ cōuenientiā. ¶ D.d. ſed impoſſe eſt vt genus entiuꝫ ⁊c̄.i. ſed impoſſe eſt vnū ⁊ ens ſint gn̄ā oīum rerū. Sunt.n. gn̄ā altiſſima quoꝝ neutrū collocat̄ ſub altero: ⁊ vtrūqꝫ hꝫ dr̄iam vnam ꝓpriā abſqꝫ eo ꝙ cōueniūt in vnā nām. Hoc nomē a igitur ens dictuꝫ de eis nō notificat de eis vnaꝫ nām cū nature eoruꝫ ſint diuerſe. D.d. ⁊ impoſſe eſt vt genus prediceet̄ de formis ⁊c̄.i. ⁊ impoſſe eſt vt aliquid predicet̄ predicatione generis de rebus habētibus formas diuerſas que nō cōicāt in vna forma numero: ſed genus nō predicatur niſi de formis que cōicāt numero. ¶ Deinde.d. manifeſtuꝫ eſt igit̄ ꝙ ſi vnuꝫ ⁊ ens ⁊c̄.i. ꝙ ſi vnum ⁊ ens fuerunt genera vniuerſalia deceꝫ predicamentis.ſ. ꝙ dicātur de eis vniuoce: neceſſe eſſet vt intellecta non haberent dr̄ias quibꝰ differrēt abinuicē in oībus ſuis naturis: adeo ꝙ nā ſb̄e ⁊ qualitatis ſit eadeꝫ. Deinde.p. ſed ſi vnū ⁊ ens non ſunt ge-

Vl'e ⁊ indiuiduale ſūt due nāe: hoc intellectuꝫ: hoc aūt ſenſibile.

a Hoc nomen ens dictū de decē p̄dicamētis nō notificat de eis vnaꝫ nām: cū nāe eoꝝ ſint diuerſe. Ideꝫ 10.met.c.8. Iō.12.met. 19.⁊.20.cō. Et p̄ ph.13. Et.4.meta. 2.⁊ ī p̄dicamētis.

nera ⁊c̄.i.⁊ hoc ēt cōtingit eis ſi vnum ⁊ ens nō fuerint genera ⁊c̄.i. ſed continget iſtis ſi vnum ⁊ ens nō fuerint genera ꝙ vnuꝫ ⁊ ens nā ſint principia: ponunt eniꝫ ꝙ principia ſunt genera. ⁊ hoc ēt ꝯtinget fingentibus ꝙ principia ſunt vnum ⁊ ens.

¶ Amplius aūt intermedia ⁊ coaccepta cum differētijs erunt genera vſqꝫ ad indiuidua. Nunc aūt hec qdem videntur eſſe: illa vero nō videtur. Adhuc aūt magis dr̄ie ſunt principia q̄ꝫ genera. Si aūt ⁊ hec principia: infinita vt ita dicatur erūt principia. Aliter ⁊ ſiquis primuꝫ: genus principiū ponat. At vero ⁊ ſi magis principij ſpeciem habēs eſt vnum: vnuꝫ aūt indiuiſibile eſt. Indiuiſibile vero omne: aut ſm quātitatē: aut ſm ſpēꝫ. Prius aūt qꝺ ſm ſpeciē. Genera vero diuiſibilia in ſpēs. Magis vtiqꝫ vnum vltimū erit predicatū. Non eniꝫ eſt genus hō aliquoruꝫ hominū. Amplius in quibus prius ⁊ poſterius eſt: nō eſt poſſibile in his aliquid eē ꝑter ipſa. Ut ſi prima numeroruꝫ eſt dualitas nō erit numerꝰ aliquis preter ſpecies numerorū. Similiter aūt nec figura aliqua preter ſpēs figurarū. Si aūt nō hoꝝ ſola aliquorū erunt genera ꝑter ſpēs. Hoꝝ.n. maxime genera eē vidētur. In indiuiduis vero nō eſt hoc priꝰ ⁊ illud poſteriꝰ. Amplius vbi hoc quidē melius: illud vero vilius: ſemꝑ quidē eſt meliꝰ prius. Quare nec hoꝝ erit vtiqꝫ genus. Ex his qdem igitur eo que de indiuiduis ꝑdicant̄ magis q̄ꝫ genera: principia eē vident̄. Iterū aūt quō opꝫ hec exiſtimare principia nō facile dicere. Principiū.n. ⁊ cām opꝫ eſſe: preter res quaꝝ principiū eſt: ⁊ poſſe ab eis ſeparatū eē. Tale vero aliqd preter ſingularia eē ꝑꝑ qꝺ vtiqꝫ aliqs ſuſcipit: niſi qꝛ vl'r ⁊ de oībus ꝑdicat̄. At vero ſi ꝑꝑ hoc. Magis vl'ia magis ponēda ſunt principia. Quare principia prima erunt genera.

Dē indiuiſibile aut eſt ſm quātitatem aut ſm ſpeciem.

In indiuiduis non eſt hoc prius ⁊ illud poſterius.

¶ Et ēt ꝑſcrutādꝫ eſt de eis que ſciūtur cū differētijs: ⁊ ſunt inter altiſſimū genꝰ ⁊ indiuidua vtrū ſint genera. Aut exiſtimat̄ ꝙ quedā ſunt genera: ⁊ quedā nō. Et cuꝫ hoc vtruꝫ dr̄ie ſunt magis prime q̄ꝫ genera. Si.n. dr̄ie fuerint principia: erunt principia ſm hunc ſermonem

infinita. Et iſte ſermo non cōtingit dicētibus ꝙ principia ſunt prima genera. Et ēt ſi vnum eſt magis primuꝫ q̄ꝫ aliud: ⁊ vnum eſt indiuiſibile. Et omne diuiſibile diuiditur: aut ſm quātitatem: aut ſm formā. Et qꝺ diuiditur ſm quātitatem eſt ante illud qꝺ ſm formam diuiditur. Et genera ſm formam diuiduntur. Et forma ſm quātitatē. Erit igitur vnum predicabile poſtremū magis vnum q̄ꝫ aliud. Homo eniꝫ nō eſt magis cuiuſlibet hominuꝫ. Et ēt dicamꝰ ꝙ generibus reruꝫ habētiū primum ⁊ ante impoſſe eſt vt ſit aliud: niſi forme illaruꝫ rerum. V.g. ꝙ ſi primus numeroꝝ eſt dualitas: tūc numerus nihil aliud eſt q̄ꝫ forme numeroꝝ. Et ſimiliter nulla figura eſt niſi forma figurarū. Et ſi ita eſt tunc genera nihil aliud erunt niſi forme eoruꝫ. Exiſtimabit̄ eniꝫ in maiori ꝙ genera ſunt forme. Indiuidua aūt nō ſunt ante adinuicem. Et etiā ea quoruꝫ quedam ſunt nobiliora ⁊ quedā viliora ſemꝑ nobilius eſt ante vilius. Manifeſtū eſt igitur ꝙ genus nō eſt primū ſm hanc intentionē ēt. Immo declaratur nobis ex iſtis intentionibꝰ ꝙ predicabilia de indiuiduis ſunt principia generū. Et ēt dicamus quomō opꝫ exiſtimare ꝙ iſte forme ſint principia. Iſte eniꝫ ſermo nō eſt facilis. Primum eniꝫ ⁊ cā dꝫ eſſe aliud ab eis quoꝝ eſt primū ⁊ cā: ⁊ vt habeāt eſſentiam qn̄ fuerint ſeparata a rebus. Sed quō pōt aliquis exiſtimare aliqꝺ tale preter genus vl'e predicabile ꝺ oībus. Si igitur rectuꝫ eſt dicere ꝙ vniuerſalia ſunt principia qꝛ ſunt vniuerſalia: tunc neceſſe eſt vt principia ſint ea que ſunt magis vniuerſalia q̄ꝫ forme. Et ſm hoc erunt principia genera prima.

¶ Cum induxit ſermones probantes ꝙ vniuerſalia ſunt principia: ⁊ contradicētes illis.ſ. ꝙ particularia ſunt principia: vult modo perſcrutari de vniuerſalibꝫ que ſunt inter generaliſſimū ⁊ indiuidua: vtrum ſint genera aut non: cum illi qui ponunt vniuerſalia eſſe principia: nō ponunt eſſe ea niſi ſm ꝙ ſunt genera. ¶ Et.d.⁊ etiā perſcrutandꝫ eſt ⁊c̄.⁊.d. in iſtis medijs ꝙ ſunt illa que cognoſcunt̄ cuꝫ differentijs: qꝛ genus altiſſimū eſt ſimplex: ⁊ illa media ſunt compoſita ex genere ſuperiori ⁊ ex differētia per quaꝫ diuiditur iſtud genus. Sunt igitur ſicut.d. cognita cum differētijs.i. cum differētijs adiun/ 11

Genꝰ gnāliſſimū eſt ſimplex: ⁊ genera ſbalterna ſūt ꝯpoſita.

ētis cū eis: ꝛ ꝑſcrutaṫ vtrū oīa ſint genera: aut quedā. ℭ Et. d. hoc q̄ ſpēs ſpecialiſſima nō eſt gen⁹. Et incepit in hac ꝑſcrutatiōe ꝑſcrutari vtrum differentie ſunt magis principia q̄ genera: aut ecōuerſo. Iſta eniꝫ media componunṫ ex generibus ꝛ differētijs. Si igitur dr̄ie ſint priores generib⁹ tūc iſta media erūt priora altiſſimo genere: ꝛ quāto genus fuerit magis compoſitum differentijs: tanto magis primum erit. Si aūt genus fuerit prius differentia erit ecōuerſo: ꝛ. d. qm̄ ſi differētie fuerint ꝑncipia erūt ſꝫ hoc ꝑncipia īfinita. ℭ Et pōt ītelligi ꝙ nō habebimus viā ad numerādū principia: ꝛ ſic erunt ignota apud nos: differentie eniꝫ lꝫ nō poſſint numerari a nobis: tamē non dubitamus eas eſſe finitas apud nām. ℭ Et forte poſuit ea infinita ſm ꝙ eſt famoſuꝫ ſcꝫ. a ſermo enim eius in hoc loco eſt ſm ꝓbabilitatem hoīum. ℭ Et forte intelligit ꝙ ſi fuerit poſitum ꝙ illud qđ eſt magis particulare eſt magis principiuꝫ q̄ vl'e: ꝯtinget vt forme indiuiduoꝝ ſint principia: ꝛ ſic principia erūt infinita. ℭ Deinde. d. ꝛ iſte ſermō ſequitur dicentes ꝙ principia ſunt genera: ita inueniṫ in exemplari: ꝛ forte diminuiṫ ibi hec particula nō: ꝛ tunc ſermo erit ſm ſuū manifeſtum. Et ſi exemplar eſt verum dꝫ tunc legi ſic: ꝛ iſtum ſermonē ſequunṫ dicentes ꝙ principia ſunt genera: ꝛ ſuſtentaṫ ſuper hanc queſtionem: quoniā cuꝫ principia fuerint finita: ꝛ differentie fuerint infinite: ꝛ genera fuerint finita: continget ei neceſſario vt principia ſint genera. ℭ D. induxit rōnē dicentiū ꝙ differētie ſunt magis ꝑncipia q̄ prima genera: ꝛ. d. ꝛ ēt ſi vnuꝫ eſt magis ꝑmū ꝛc̄. i. q2 illud qđ diuiditur ſm formā ꝛ eſt primū gen⁹ diuidiṫ in aliqđ qđ eſt vnum ſm formam: ꝛ vnum ſm formā ꝑuenit diuiſio in eo ad vnuꝫ ſm quātitateꝫ: ideo illud qđ eſt indiuiſibile ſm quātitatē eſt magis vnuꝫ q̄ illud qđ eſt indiuiſibile ſm formaꝫ. Et cum ita ſit illud qđ eſt minoris diuiſibilitatis eſt propinqui⁹ nature vnius: qđ eſt cauſa multitudinis: qđ igitur eſt minoris diuiſibilitatis eſt prius illo qđ eſt pluris diuiſibilitatis. Species igiṫ vltima eſt prior omnib⁹ ſuperiorib⁹. U. g. homo qui diuidit in homines indiuiduales: non in ſpecies. ℭ Deinde. d. ꝛ ēt dicamus ꝙ genera reruꝫ habētium ante ꝛ poſt impoſſe eſt ꝛc̄. i. ꝙ genera priora ſuis differētijs non habēt eſſe niſi in ſuis differentijs: ꝛ ſunt forme in quas diuidūtur. U. g. ꝙ animal nō hꝫ eē in actu niſi in ſuis ſpecieb⁹ in quas diuidiṫ: ſimil'r color non hꝫ eſſe niſi in ſpecieb⁹ colorum: ꝛ numer⁹ non hꝫ eſſe niſi in primo numeroꝝ. ſ. in dualitate: deinde in alijs ſpecieb⁹ numeri: ꝛ dualitas eſt prima forma formaꝝ numerorum. ℭ Deinde. d. ꝛ ſi ita ſit impoſſe eſt vt genera ſint aliud niſi forme ſue. i. ꝙ genera non hn̄t eſſe niſi cum formis. D. d. indiuidua aūt nō ſunt ante adinuicē. i. quapp continget eis vt eſſent in ſe adinuicē: ſed vnūquodqꝫ eoruꝫ eſt exiſtēs in actu per ſe non eſt in eis poſterius qđ cōſtituaṫ per prius. ℭ D. induxit tertiaꝫ rōnem: ꝛ. d. ꝛ etiā ea quoꝝ quedaꝫ ſunt nobiliora ꝛc̄. i. ꝛ ēt q2 manifeſtuꝫ eſt ꝙ nobilius eſt prius viliori: ꝛ ſpēs videṫ nobilior eſſe genere: manifeſtum eſt ꝙ ſpēs eſt prior genere: prius aūt magis eſt pꝛīcipiū q̄ poſteri⁹: ꝛ dixit hoc: q2 ſpecies eſt ꝑfectio generis. Manifeſtuꝫ eſt igitur ex hoc ſermone ꝙ genus non dꝫ eſſe prius ſpecie: imo apparet nobis ex hac intentione ꝛ predictis ꝙ vltima ſpecies dꝫ eſſe prior: ꝛ hoc intendebat cū dixit. ꝙ ꝑdicabilia de indiuiduis ſunt ꝑncipia. i. vltime ſpēs.

Dr̄e reꝝ lꝫ non poſſint numerari a nobis: tn̄ nō dubitamus eas eē finitas apđ naturam.

a Sermo Ariſ. in hoc loco eſt ſm probabilitatem hoīuꝫ.

Gen⁹ nō hꝫ eē niſi ī ſuis ſpēb⁹. Ideꝫ 7. met. 43.

Spēs ē ꝑfectio gn̄ris.

ℭ Et cū induxit rationē ꝙ ſpecies eſt prior gn̄e: etiaꝫ induxit rōnem ꝙ genus eſt prius ſpecie. Et dixit. ꝛ etiā dicamus quō eſt exiſtimādū ꝙ iſte forme ꝛc̄. i. ſed poteſt aliquis dicere quō poſſumus dicere ꝙ forme ſpecierum ſunt digniores ad eſſendum principia q̄ genera. Principia enim debent eſſe alia ab eis quorum ſunt principia: ꝛ vt ſint habentes naturam ſeparatam per ſe. ℭ Deinde dixit. ſed quomodo poteſt aliquis exiſtimare ꝛc̄. i. ſed quomodo poteſt aliquis exiſtimare in iſtis ꝙ principium eſt aliud ab eo cuius principium ſm diffinitioneꝫ primam: ꝛ non exiſtimatur hoc in genere cum ſpecie. i. ſpecies enim cum eſt principium non exiſtimatur eſſe aliud ſm diffinitionem ab eo cuius eſt principium: primum igitur genus vniuerſale predicabile de omnibus eſt principium. ℭ Deinde dixit. ſi igitur rectum eſt dicere ꝛc̄. i. ſi igitur neceſſe eſt vt vniuerſalia ſint magis principia ſm ꝙ ſunt vniuerſalia: neceſſe eſt vt forme magis vniuerſales ſint magis ꝑncipia q̄ ille que ſunt minus vniuerſales. ergo genera ſunt magis principia q̄ ſpecies: ꝛ ſm hoc continget vt prima genera ſint principia: cum ſint vniuerſaliora omnibus.

ℭ Eſt aūt habita his dubitatio ꝛ oīuꝫ difficilima: ꝛ ad ꝯſiderāduꝫ maxie necīa de qua orō nunc exiſtit. ℭ Nā ſi non eſt aliqđ ꝑter ſingularia: ſingularia vero infinita: quomō ꝯtingit accipere ſciam. ℭ Nam inq̄ꝫtum vnuꝫ aliqđ ꝛ idem: ꝛ inq̄ꝫtū vl'e aliqđ eſt: in tm̄ oīa cognoſcimus. ℭ At vō ſi hoc eſt neceſſe: ꝛ opꝫ aliqđ eſſe preter ſingularia: neceſſe vtiqꝫ erit gn̄ā eē ꝑter ſingularia: aut vltima: aut prima: hoc autē q2 īpoſſe: nuper oñdimus dubitādo. ℭ Amplius aūt ſi q̄ꝫ maxime eſt aliqđ preter ſimul totū: qn̄ predicaṫ aliqđ de mā: vtrum ſi eſt aliquid: preter oīa opꝫ aliqđ eē: aut ꝑter quedā eſſe: ꝛ preter q̄daꝫ nō eē: aut preter nihil. ℭ Si qdē igiṫ nihil eſt ꝑter ſingularia: nihil vtiqꝫ erit intellectuale: ſed omnia ſenſibilia: ꝛ nullius ſcīa: niſi qs dicat eſſe ſciam ſenſuuꝫ. Amplius aūt nec ſempiternū eſt aliqđ: nec īmobile: nā ſenſibilia oīa corrūpunṫ ꝛ in motu ſunt. At vero ſi ſempiternuꝫ nihil eſt: nec gn̄ationē eſſe poſſibile eſt. Neceſſe eſt eīm aliqđ eē qđ fit: ꝛ ex quo fit: ꝛ hoꝝ vltimū ingenitū ſi ſtatur: ꝛ ex non ente generari impoſſe. Amplius aūt cum ſit gn̄atio ꝛ motus finē eſſe neceſſe eſt. Motus eīm nullus eſt infinitus: ſꝫ motionis oīs eſt finis. Generari eīm non poſſe qđ impoſſe eſt factum eſſe. Quod aūt eſt generatū neceſſariū eſt eſſe quādo primū factū eſt.

Principia dn̄t eē alia ab eis quorū ſunt ꝑncipia.

Negatiue.

Ex h̄ ſumiṫ ꝙ plura vt vnū ītelligi pn̄t.

Affirmatiue.

Utrū vl'e ſeparatuꝫ ſit cōpoſitū ex mā ꝛ foīa.

Utruꝫ vl'ia ſint ſepata vel cōiūcta ꝛc̄.

Amplius aũt ſi materia eſt q2 ingenita eſt:multo ratio/
nabilius eſt ſubſtantiaȝ quando illa ſit eſſe. Nam ſi hec
non erit:nec illa:nihil erit omnino. ¶Sȝ ſi hoc eſt im/ In oppoſi/tum.
poſſibile neceſſe eſt aliquid eſſe pꝛeter ſynolon.ſ. foꝛ/
mam ⁊ ſpeciẽ:ſed ſi hoc iteruȝ quis ponit dubitatio eſt
in quibus hoc ponet:⁊ in quibus non. Naȝ ꝙ in oĩbus
non poſſibile ſit manifeſtũ eſt. Non eñ vtiq; ponemus
domũ aliquã pꝛeter ſingulares domos.

¶Et ſequit̃ hanc q̃õnem difficilẽ alia difficilioꝛ oĩbus
que neceſſario eſt cõſiderãda:⁊ eſt iſta:qm̃ ſi nihil aliđ
eſt q̃ȝ particularia:⁊ particularia ſunt ĩfinita: quomodo
eſt poſſibile vt cõpꝛehendatur ſciẽtia infiniti? Scimus
enim oĩa per vl'e vnum permanẽs in ſua diſpoſitione.
Si igit̃ iſte ſermo eſt neceſſarius vt aliud ſit a particula
ribus:neceſſe eſt vt vltima genera ⁊ ꝓma ſint alia a par
ticularibus:⁊ iam diximus ꝙ hoc eſt impoſ'e. Et etiam
quãdo opȝ affirmare aliquod vniuerſale aliđ ab omni/
bus particularibus. Dicamus igit̃ quando aliquid di/
cetur de materia:vtrũ illud ſit aliud ab omnibus parti/
cularibus:aut eſt aliud a quibuſdam:aut nõ eſt aliud a
quibuſdam:aut nõ eſt aliud ab aliquo eoꝝ. Qm̃ ſi non
fuerit aliud a particularibus nihil erit intelligibile:ſed
oĩa erunt ſenſibilia:⁊ ĩpoſ'e erit vt aliq̃d ſciat̃ per ſciam
niſi aliq̃s fingat ꝙ ſenſus eſt ſcia. Et ẽt erit impoſ'e ali/
quid eẽ eternũ:⁊ ĩmobile. Oĩa eñ ſenſibilia ſunt coꝛru
ptibilia. Sed ſi nihil fuerit eternuȝ ⁊ ĩmobile: impoſ'e
eſt gñationẽ eſſe: neceſſe eñ erit gñationem eſſe: vt ex
quo ſit gñatio:⁊ vt ꝓmũ iſtoꝝ ſit ingenerabile ſi ceſſent.
Et eſt impoſ'e vt aliq̃d ſit ex nihilo:qm̃ ſi gñatio eſt:ne
ceſſe eſt vt motus habeat finẽ. Nullus enim motus eſt
infinitus:ſed oĩs motus hȝ finẽ ⁊ cõplemẽtũ. Et ĩpoſ'e
eſt vt ſit illud qđ impoſ'e eſt vt fiat. Illud autẽ qđ ſit eſt
poſ'e in pꝛimo qđ ſit neceſſario. Et ẽt ſi res vl'is eſt mã
q2 non generat̃ neceſſe eſt vt ſubſtãtia ſit magis pꝛima
q̃ȝ mã:qm̃ ſi vl'e non eſt materia neq; ſubſtãtia cõpꝛehẽ
ſibilis nihil erit omnino. Si igit̃ hoc non fuerit erit vni
uerſale qđ eſt aliud ab iſtis particularib⁹ foꝛma ⁊ figu/
ra neceſſario. Si igitur finxerit aliquis hoc : continget
ei aliquod inopinabile. Non eniȝ poteſt dicere ꝙ hoc
eſt poſſibile in omnibus rebus:ſed in quibuſdã eſſe:in
quibuſdam non. Manifeſtuȝ eſt igit̃ ꝙ impoſſibile eſt
hoc eſſe in omnibus rebus. Non enim dicimus ꝙ do/
mus ſit aliud a domibus ſingularibus.

¶Intẽdit in hoc cap. inducere ſermones pꝛobantes ſufficietenus:
ꝙ vl'ia ſunt exiſtẽtia per ſe que mouerũt Platonẽ ad dicẽdum foꝛ/ 12
mas eẽ. ¶Et.d. qm̃ ſi nihil fuerit aliđ a rebus p̃ticularibus ⁊c̃. ¶Et
iſte ſermo manifeſtus eſt:⁊ abbꝛeuiatio eius eſt ꝙ ſi nõ fuerint h̃ vni
uerſalia nõ trãſmutabilia: neq; coꝛruptibilia q̃ determinẽt p̃ticula/
ria nõ erit ſcia nec̃ia alio modo:neq; ſcia determinãs ꝯtinẽs ſcitum
oĩuȝ:qm̃ p̃ticularia ſunt infinita:⁊ ĩfinita ſunt ĩdeterminabilia:⁊ iđ
ſcia nõ erit determinãs:ſicut ẽt neq; nec̃ia:q2 p̃ticularia ſunt ĩfinita:
⁊ ſemꝑ in trãſmutatiõe. ¶D.d. ſcimus eñ oĩa ⁊c̃.i. qm̃ manifeſtũ eſt
ꝙ nos ſcimus oĩa p̃ticularia ꝑ vnum vl'e trãſmutabile determinãs
ea. Si igit̃ vl'e nõ fuerit: tũc ſcia erit falſa. ¶Et hoc intendebat cũ
d. ſi igit̃ iſte ſmo ⁊c̃.i. ſi igitur fuerit nec̃ium hoc qđ diximus ꝙ in ſciẽ
tia particulariuȝ neceſſariũ eſt vnũ qđ eſt vl'e intrãſmutabile:nec̃e
vt extra aĩaȝ ſit aliud q̃d a rebus p̃ticularibus. ¶D.d. nec̃e eſt igit̃
⁊c̃.i.⁊ cũ fuerit neceſſariũ aliq̃d eẽ aliud a p̃ticularibus qđ eſt cauſa
ſcie:⁊ vl'e ẽ hmõi; nec̃e eſt vt ꝓma gñã ⁊ vltie ſp̃ẽs ⁊ q̃ ſunt iter ea ſint
exñtia extra aĩaȝ alia a reb⁹ particularib⁹:⁊ vt ꝑncipia eaꝝ ſint pꝛĩa
gñã:ſȝ iam diximus pꝛius ĩpoſ'ia cõtingẽtia poſitioni vl'iuȝ abſtra/
ctoꝝ. ¶D.d.⁊ ẽt q̃ñ opȝ affirmare vl'e eẽ:q2 eẽ vl'e nõ hȝ dubiũ: qm̃ Nõ eſt du/
dubiũ nõ eſt niſi de natura eius q̃d ipſa ſit. D.d. dicamus igit̃ quãdo biũ vl'e eẽ:
aliquid dicet̃ ⁊c̃.i. dicamus igit̃ ꝙ manifeſtũ eſt ꝙ vnuȝ quid pꝛedi ſȝ eſt dubiũ
catur de mã particulariũ. Cum igit̃ aliquid fuerit pꝛedicatũ de rebus quid ſit nã
particulariũ materialium: vtrũ illud quid eſt aliud ab oĩbus parti/ ipſius.
cularibus de quibus pꝛedicat̃:aut eſt aliud a quibuſdaȝ:aut non eſt
aliđ a quibuſdã:aut eſt oĩa eoꝝ. Si poſuerimus ꝙ nihil eſt aliđ a par
ticularibus:nihil erit ſcitũ oĩno niſi aliquis vocet cõpꝛehenſionẽ ſen
ſus ſcientiã:⁊ etiam cõtingit vl'r expoſitione ꝙ nihil aliud eſt q̃ȝ par
ticularia ſenſibilia vt nihil ſit eternũ ⁊ ĩmobile:qm̃ omnia ſenſibilia
ſunt coꝛruptibilia. ¶Deinde dedit impoſſibile cõtingens ſi eternuȝ ⁊
ĩmobile non eſt:⁊ dixit : ſed ſi nihil fuerit eternum ⁊ immobile non
erit gñatio : qm̃ ſi generatio eſt ſemper neceſſe eſt vt ſit aliquid qđ
agat gñationem ꝓmo:⁊ qđ ſit ingenerabile:⁊ aliq̃d ex quo ſit pꝛimo
generatio:qđ eſt etiã nõ generabile. D.d.⁊ vt ſint pꝛincipia iſtoꝛum
⁊c̃.i. neceſſe eſt eñ vt ꝑncipia gñationis non ſint gñabilia : cũ nihil
fiat ex nihilo neq; in infinitum. Et cuȝ ita ſit neceſſe eſt vt generatio Idẽ ꝑ ph.
ceſſet:⁊ vt incipiat etiaȝ a cauſa ſine motoꝛe. ¶D.d. qm̃ ſi generatio 33.⁊.34.
erit:neceſſe eſt vt motus habeat finẽ:qm̃ ſi motus generationis fue/
rit infinitus nõ erit gñatum.i. non cõplebit̃ ſua gñatio. D.d.⁊ impoſ'e

eſt vt ſit illud qđ impoſſibile eſt vt fiat.i.⁊ ſignum eius ꝙ impoſſe eſt motum rectũ infinitũ eſſe eſt: ꝙ iſte motus impoſſe eſt vt fiat.ſ. vt cõpleať: ⁊ illud cui⁹ eſſe nõ cõpleť nõ incipit fieri: neqȝ eſt poſſe vt inci/
T.cõ.92. piat fieri. ¶ Et iſtud ſignũ dictũ eſt ẽt ab eo in.6.phyſi.cũ dixit illic. V.g.q: impoſſibile eſt inueniri hoiem in ſtadio.i. ĩpoſſibile eſt vt iſte homo ſit in gñatione: ⁊ iſta eſt dubitatio in continuatione gñationis: ⁊ iam ſoluit iſtã qõnem in phyſicis: vbi determinauit ꝙ eſt impoſſibile in motu reciprocabili ſm generationẽ: ſm ꝙ generabile ſit ex corruptibili: ⁊ corruptibile ex gñabili. ¶ Deinde.d. ⁊ etiã ſi res vlis eſt materia ⁊c̃.i.⁊ ẽt ſi vniuerſale nõ trãſmutabile dȝ eſſe mã: q: vtrũqȝ eſt ingenerabile: tunc forma eſt magis digna eſſe hoc: q: non generať neqȝ corrumpiť: ⁊ ens in actu: ⁊ mã in potentia. ¶ D.d.qm̃ ſi vl'e nõ fuerit mã ⁊c̃.⁊ dixit hoc.q: vniuerſale cum eſt ſubſtãtia: ⁊ cum nulla ſubſtãtia eſt preter hec duo ſm famoſitatẽ: cõtinget ꝙ ſi vl'e nõ fuerit aliqđ iſtorum ꝙ non erit aliqđ entiũ. ¶ Deinde.d.ſi igitur non fuerit hoc ⁊c̃.i.ſi igitur vniuerſale non fuerit materia: neceſſe eſt vt vniuerſale qđ eſt aliud a particularibus ſit forma ⁊ figura. ¶ D.d. ſi aliqs finxerit hoc ⁊c̃.i.⁊ ſi aliquis poſuerit ipſuȝ eſſe exiſtens extra animaȝ ita ꝙ ſubſtãtia ſit exiſtens per ſe: cõtingent ei impoſſibilia. Non enim põt ponere omnia vlia eſſe talia/ſed quedã: ⁊ innuit exceptionẽ vniuerſalium rerũ artificialium ⁊ vniuerſalium accidentiuȝ: que nullus poteſt ponere ſubſtantias abſtractas. Hoc enim non põt dici niſi in

Nullus põt fingere vl'e ſepatũ ĩ artificialib⁹.

ſubſtãtijs rerũ nãlium. Nullus em̃ põt dicere domũ eſſe vniuerſalem exiſtentem extra animã artificis aliam a domibus particularium: ⁊ litterã vniuerſalẽ eſſe aliam a litteris particularibus.

¶ Adhuc aũt vtrũ ſubſtãtia vna erit oĩum: vt hoĩuȝ. Sȝ incõueniẽs eſt: nõ em̃ vnũ oĩa quoꝝ ſba vna: ſȝ multa ⁊ dĩa: ſȝ ⁊ hoc extra rõnẽ eſt. Simul aũt ⁊ quõ ſit mã horum vnũquodqȝ ⁊ eſt ſynolon ambo hec.

¶ Et cũ hoc perſcrutandũ eſt: vtrũ ſubſtãtia oĩum hominũ eſt vna aut nõ. Si em̃ dixerimus ꝙ ſubſtãtia eoꝝ eſt vna: cõtinget inopinabile: qm̃ oĩa quoꝝ ſubſtãtia eſt vna ſunt vnũ. Et ſi dixerimus ꝙ ſubſtãtie eoꝝ diuerſe ſunt: hoc etiaȝ erit impoſſe. Et cum hoc quõ põt eſſe vt materia ſit in aliqua hora quelibet iſtarum: cum omne ſit vtrũqȝ.ſ. materia ⁊ particularia.

Utrum ſit vna ſba oĩȝ exiſtẽriũ in vna ſpecie.

¶ Et perſcrutandũ eſt etiã vtrũ ſubſtãtia oĩuȝ entiũ eſt vna ſba: aut
13 plures. Si igiť vna auferť multitudo ⁊ erit ens vnũ: qđ eſt cõtra ſenſum. Et ſi ſubſtãtia entiũ fuerint plures nihil erit in ſpecie oĩo in quo cõmunicent duo: qđ eſt impoſſe. ¶ Et ſi dixerimus ꝙ nihil eſt vnuȝ oĩno quõ eſt poſſe: vt mã ſit in aliqua hora eadẽ cum oĩbus particularibus in quibus exiſtit: ⁊ hoc eſt omne vtrũqȝ.ſ. materiat ⁊ qđ recipit materiam. Et intẽdit ſi dixerimus ꝙ nihil eſt vnum omnino: poteſt enim aliquis dicere ꝙ materia inuenitur diſtincta in aliqua hora ab indiuiduis quorum eſt materia.

¶ Amplius aũt de principijs ⁊ hic dubitabit aliqs. Nã ſi ſpecie ſunt vnũ nihil numero erit vnũ: nec iterũ vnuȝ ipſuȝ ⁊ ens. Et ſcire quõ erit: ſi nõ aliqđ erit vnũ in oĩbus. At vero ſi vnũ numero: ⁊ vnũ qđlibet ꝑncipiorũ: ⁊ non quẽadmodũ in ſenſibilibus alia alioꝝ: vt in hac ſyllaba ſpẽ eadẽ exiſtẽte: ⁊ ꝑncipia ſpẽ eadẽ: etem̃ hec ſunt numero diuerſa. Si aũt nõ ita: ſȝ q̃ ſunt exiſtentiuȝ principia numero ſunt vnũ: nõ erit ꝑter elemẽta aliud qcqȝ. Nã numero vnũ aut ſingulare dicere nihil differt. Sic em̃ dicimus ſingulare numero vnũ: vl'e vero qđ in his eſt. Sicut igiť ſi vocis elemẽta numero eẽnt determinata: tot oẽs lr̃as eẽ neceſſe eẽt quot elemẽta: nõ exiſtẽtibus quidẽ duobus eiſdẽ: nec pluribus.

Utrũ ꝑncipia rerum ſunt eadeȝ numero.

¶ Et querendũ eſt ẽt qõnem difficilẽ de p̃cipijs: qm̃ ſi p̃cipia ſint vnũ in forã: nihil eſt vnũ ĩ numero: neqȝ vnũ gñabile. Et ſi ita ſit ⁊ nullũ vnũ ſit ꝑdicatũ de oĩb⁹ rebus: quõ eſt ſcĩa: aut cognitio. Si aũt oĩa p̃cipia ſint vnũ in numero: ⁊ non fuerint principia quorũdã alia a principijs quorũdã: ſicut p̃cipia rerũ ſenſibiliũ. V.g. ꝙ iſta littera ⁊ alia eſt vna in forma: ⁊ p̃cipia eaꝝ ſunt vna in forma: ⁊ diuerſa in numero. Si igiť p̃cipia entiũ nõ fuerint talia: ſȝ vnũ numero: nõ erit aliud ab elemẽtis. Nulla em̃ dĩa eſt iter dicere ſermonẽ dicẽtẽ vnũ in numero: ⁊ dicẽtẽ vnũ ꝑticulare. Ab vno aũt particulari nõ niſi vnũ particulare: q̃re nec ab vno numero non niſi vnũ numero. Dicimus em̃ in oĩ eẽ ꝑticulare ĩ eo qđ eſt vnũ in numero: ⁊ dicimus vl'e de illo qđ ꝑdicať de iſtis ꝑticularibus. V.g. ꝙ ſi el'nta vocis eẽnt terminata in numero: tũc oẽs littere eẽnt ſm numerũ elementoꝝ: neqȝ multiplicarenť: neqȝ magis eſſent.

¶ Et querẽdũ ⁊c̃. Iſta qõ eſt dicẽs: vtrũ ꝑncipia ſenſibilia ſunt oĩa vnũ in forma: aut vnũ in numero. ¶ Et.d.ꝙ ſi oĩa fuerint vnũ ſȝ for- 14
mam: nihil erit hoc ſm numerũ: neqȝ vnũ gñabile erit vnũ ſȝ numerum: qđ eſt valde inopinabile: ⁊ cũ hoc nõ fuerit vnũ particulare nõ erũt multa ꝑticularia. ⁊ ſic nõ erit vl'e: ⁊ ſic nõ erit ſcĩa: hoc igiť ꝯtingit ſi ꝑncipia fuerint vnũ ſm formã. ¶ D.d.ſi aũt ꝑncipia ⁊c̃.i.ſi aũt vnũqđqȝ principiũ rerũ ſenſibiliũ fuerit vnũ in numero: ⁊ non fuerit

quedã vnũ ſm formã neq3 diuerſa ſm formã: ſicut eſt diſpõ in principijs rerum ſenſibiliũ: ⁊ in rebus ipſis ſenſibilibus: ⁊ non fuerit illic vnum ſm formã oĩno: ⁊ oĩa principia fuerint vnũ ſm numerũ nihil erit aliud ab ipſis elemẽtis. i. ſi igit̃ principia entiũ nõ fuerint talia nihil erit aliud ab elemẽtis. ℂ D. d. cãm in hoc ⁊. d. nulla eniʒ eſt differentia ⁊c̃. i. ⁊ hoc neceſſe eſt: qm̃ vnũ numero ſynonymũ eſt cũ particulari: ⁊ cũ iſta principia nõ fuerint niſi particularia: nõ erit vniuerſale oĩno. ſ. forma: ⁊ cum ita ſit nihil erit aliud a principijs cum poſuerimus ꝙ nihil eſt hoc aliud a particularibus: qm̃ ex vno nõ fit cõpoſitum. ℂ Et qꝛ aliquis põt dicere ꝙ principia ſunt vnũ in numero tm̃/ ⁊ generata ex eis ſunt multa in numero: dedit inopinabile cõtingens ex hoc: ⁊ eſt qm̃ tunc generabilia eſſent ſm numerũ primorum principiorũ ⁊ nõ magis: ⁊. d. U. g. ⁊c̃. i. qm̃ ſi elementa vocis eſſent terminata in numero. i. particularia: tunc voces eſſent ſm numerum eorum: ⁊ nõ generarent̃ a litteris plus ſuo numero.

Unũ nũero ſynonymũ eſt cũ ꝑticulari.

ℂ Non eniʒ minor dubitatio modernis ⁊ prioribus relinquitur. Utrũ eadẽ corruptibiliũ ⁊ ĩcorruptibiliũ ſint principia: aut diuerſa. Nam ſi eadẽ ſint qũo hec quideʒ incorruptibilia: illa vero corruptibilia: ⁊ ꝑꝑ quã cauſaʒ. ℂ Qui quidẽ igit̃ circa Heſiodũ ⁊ oẽs quicũq3 theologi ſoluʒ ad ipſos pſuaſionẽ curauerũt: nos aũt neglexerunt: Deos eniʒ faciẽtes principia: ⁊ ex deis dicũt eẽ facta: que vero nõ guſtauerũt nectar ⁊ mãna mortalia facta eſſe dicũt. ℂ Palã ꝙ hec oĩa ſibi nota dicẽtes eqdeʒ de allatione haruʒ cauſaꝝ ſuper nos dixerũt. Naʒ ſi gratia voluptatis vt ipſi tangũt nõ eſt cã exiſtendi nectar ⁊ mãna. Si vero exiſtẽdi qũo erunt ſempiterni cibo egẽtes? Sʒ de fabuloſe ſophiſticãtibꝰ nõ eſt dignũ cum ſtudio intẽdere. A dicẽtibus vero ꝑ demõſtrationẽ opʒ ſciſcitari: iterrogãtes quare ex eiſdẽ exñtia: hec quidẽ ſempiterna ſm naturã ſunt: illa vero corrũpunt̃ exiſtẽtium. Qm̃ aũt nec cãm dicũt nec rõnabile eſt ſic habere: palã ꝙ nec eadẽ pricipia nec cãe ipſoꝝ erũt. ℂ Eteni ⁊ Empedocli: quẽ maxĩe ſibi cõſona ſibi dicere qſpiã arbitrabit̃: idẽ ſane cõtigiſſe vr̃. Ponit. n. principiũ qðdã cãm corruptiõis odiuʒ. Uidebit̃ nihilominus ⁊ extra vnum hoc generare: nam omnia ex hoc alia ſunt preter deuʒ. dicit ergo ex quibus omnia: ⁊ quecunq3 erant: ⁊ quecunq3 erunt: ⁊ arbores pullulauerunt: ⁊ viri ⁊ femine:

Utrũ corruptibiliuʒ ⁊ incorruptibiliũ eadeʒ ſint principia.

Heſiodi ſolutio.

Improbatio.

Egẽs cibo nõ eſt ſempiternũ.

De fabuloſe ſophiſticantibꝰ nõ eſt dignum cum ſtudio intẽdere.

Emp. ſolo.

beſtieq3 ⁊ vultures: ⁊ aqua nutriti piſces: ⁊ dei longeui ⁊ ꝑter hec palã: qꝛ ſi nõ eſſet in rebꝰ eẽnt vnũ oĩa vt ait. Nam quãdo cõuenerũt tũc vltimũ oĩuʒ ſtabat odium. Propter qð ⁊ accidit ipſi feliciſſimũ deũ minus prudẽtem eſſe alijs. Non. n. cognoſcit elemẽta oĩuʒ: nã odiũ nõ hʒ. Notitia vero ſil'i ſil'is fiat. Terrã nãq3 ait ꝑ terram cognoſcimꝰ: ⁊ ꝑ aquã aquã: ⁊ ꝑ affectũ affectuʒ: ⁊ adhuc odiũ ꝑ odiũ triſte. Sed vñ rõ hec ẽt palam: qꝛ accidit ei odiũ nõ magis corruptionis q̃ʒ exiſtẽdi cãm eſſe: ſil'r aũt nec amorẽ exiſtẽdi magis q̃ʒ corruptiõis: colligens eniʒ in vnũ corrũpit alia. Sil'r ipſius trãſmutatiõis cãm nullã dicit: niſi qꝛ ſic aptũ natuʒ fuit. Ait vtiq3 magnum odiũ in mẽbris nutritũ eſt: ⁊ ad honorẽ intẽdebat perfecto tẽpore q mutabilis diſſoluit ſacramentuʒ: quare neceſſariũ ens trãſmutari: cãm vero neceſſitatis nullã oſtẽdit. Attamẽ tm̃ ſolũ dicit cõfeſſe. Non enim exiſtẽtium hec quidẽ corruptibilia: illa vero incorruptibilia facit: ſʒ oĩa corruptibilia ꝑter elemẽta. Dicta vero nunc hec dubitatio eſt cur hec quidẽ: illa vero nõ: ſi ex eiſdem ſunt. Qð quidẽ vtiq3 non erunt eadẽ pricipia tot dicta ſunt. ℂ Si vero diuerſa pricipia vna quidẽ dubitatio: vtrũ ⁊ ĩcorruptibilia hec erũt: aut corruptibilia. Nam ſi corruptibilia manifeſtũ qꝛ neceſſarium ⁊ ea ex aliqbus eſſe. Omnia enim corrũpunt̃ in ea ex quibus ſunt. Quare cõtingit principioꝝ alia principia eſſe priora. Hoc aũt ⁊ impoĩe: ſiue ſtet: aut in infinitũ vadat. Amplius auteʒ qũo erunt ipſa corruptibilia ſi deſtruent̃ principia: ſi vero incorruptibilia cur ex his quideʒ incorruptibilibus exiſtẽtibus corruptibilia erunt: ex diuerſis vero incorruptibilia. Hoc. n. nõ rõabile eſt. Sʒ aut ĩpoĩe aut multa orone eget. Amplĩꝰ aũt nec conatꝰ eſt aliqs diuerſa dicere: ſʒ eadẽ oĩuʒ ꝑncipia oẽs dicũt. Uerũ primũ dubitatũ cõcedũt tanq̃ʒ hoc paruũ aliquid accipiẽtes.

ℂ Et nos dimiſimꝰ ꝑſcrutari de q̃õne nõ minus difficili ꝑdictis. Et eſt vtrũ principia corruptibiliũ ſint princi

Ex h̃ ſumi ſolet deum iferiora cognoſcere ſʒ Ariſto.

Ad parteʒ negatiuaʒ.

Oĩa corrũpunt̃ in ea ex qbꝰ ſũt. Ideʒ ꝑ ph. t. c. 65. Et 3. ph̃. 45.

pia incoꝛruptibiliũ aut alia. Qm̃ ſi pꝛĩcipia incoꝛrupti
bilium fuerint pꝛĩcipia coꝛruptibiliũ: q̃uo quedã erunt
coꝛruptibilia: ⁊ quedã incoꝛruptibilia: ⁊ quare. Epicu/
ri aũt ⁊ oẽs loquẽtes de reb⁹ diuinis laboꝛãt rõcinando
vt ſufficerẽt aĩe ſue tm̃: ⁊ nõ nobis. Ponũt. n. pꝛincipia
eẽ deos: ⁊ ex deis: ⁊ finxerũt ꝙ pꝛĩcipia q̃ nõ potauerũt
de ſublimatiõe: ⁊ nõ guſtauerũt de mãna ⁊ nectare mo-
riuntur. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ ipſi dixerũt iſta: ⁊ ſunt no/
ta apud eos. Sed hoc qḋ poſuerunt de iſtis cauſis qm̃
guſtãt ⁊ potant eſt extra rõnes noſtras. Qm̃ ſi receptio
eoꝝ eſt ꝑꝑ voluptatẽ: tũc nec nectar/ nec mãna eſt cã ali
cuius ꝑmanẽtie. Et ſi illa receptio eſt vt eẽntie eoꝝ re/
maneãt: q̃uo erũt eterna ⁊ indigẽt cibo. Et iõ nõ opꝫ ꝑ/
ſcrutari de ſermonib⁹ eoꝝ: quoꝝ philoſophia eſt ſit̃is
picture. Sꝫ debem⁹ ꝑſcrutari ⁊ q̃rere dicẽtes illud qḋ di
xerũt ſm demõſtrationẽ. Quare ſi pꝛĩcipia rerũ ſunt cõ
uenientia: accit̃ ꝙ quedã ſunt ſemꝑ ꝑmanẽtia: ⁊ quedam
coꝛruptibilia: ⁊ nõ eſt neceſſe vt iſta ſint ſic: cũ nõ dabũt
cãm in hoc. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ pꝛincipia entium nõ
ſunt cõueniẽtia. Si igit̃ aliqs exiſtimauerit ſe dicere ali
quid in hoc: ꝯtinget ei qḋ cõtingit Empedocli. Empe.
eniꝫ finxit ꝙ lis eſt cã coꝛruptiõis: ⁊ pꝛĩcipiũ eius: ⁊ exi
ſtimat ꝙ iſta lis generat: oĩa ꝑter deũ facta ſunt ab hac
lite. Etenim fingit in ſuo ſermone manifeſtuꝫ eſſe ꝙ ex
lite eſt generatio omniũ que fuerunt: ⁊ que ſunt: ⁊ que
erunt: ⁊ ꝙ ex ea naſcuntur arboꝛes: viri: ⁊ mulieres: ⁊ pi
ſces: quoꝛum nutrimentũ eſt in aqua: ⁊ dij quoꝛum vita
eſt longiſſima: ⁊ alia. Et fingit ꝙ ſi lis non eſſet in rebus
omnia eſſent vnum. Lis enim cum fuerit cum rebus di/
ſperget eas ⁊ nõ dimittet quieſcere. Contingit igitur ex
hoc ſermone vt deus qui eſt perfectus in foꝛma: ſit mi/
noꝛis ſcientie q̃ꝫ aliud: cum neſciat omnia elementa: q2
lis non eſt in eo: ⁊ ſimile cognoſcitur per ſimile. Uerbi
gratia. terra per terram: ⁊ aqua per aquam: ⁊ amicitia ꝑ
amicitiam: ⁊ lis per litẽ. Manifeſtũ eſt ꝙ accidit in ſuo

ſermone vt lis ſit cauſa coꝛruptiõis/ nõ cã generatõis: ⁊
ſm hunc modũ accidit vt amicitia nõ ſit cã gñationis:
qm̃ qñ aliqua fuerint cõgregata in vnũ coꝛrũpent̃ alia.
Et cũ hoc Empedo. nõ narrauit que eſt cã trãſmutatio
nis rerũ. Sꝫ finxit ꝙ natura eaꝝ eſt ita: ⁊ finxit ꝙ cuꝫ lis
que eſt maxima fuerit interciſa in mẽbꝛis: ⁊ admixta in
eis: erit generãs in fine tꝑis illud qḋ trãſmutat̃: ⁊ tranſ
mutat res ⁊ abſtrahit eas a termino. Et ſm hunc ſermo
nem apparet ꝙ trãſmutent̃ res neceſſario: ⁊ nõ dat no/
bis cãm huius neceſſitatis. Sꝫ tantũ dicit hunc moduꝫ
ſermonis quaſi eſſet manifeſt⁹. Et nõ fingit ꝙ quedaꝫ
entia coꝛrũpunt̃ ⁊ quedã non coꝛrũpunt̃: ſꝫ fingit ꝙ oĩa
entia ſunt coꝛruptibilia pꝛeter elemẽta. Noſtra aũt ꝑſcru
tatio ⁊ qõ difficilis eſt: quare q̃dã coꝛrũpunt̃: ⁊ q̃dã nõ:
ſi ſint ex eiſdẽ pꝛincipijs. Et hoc qḋ diximꝰ ſufficit ĩ hoc
ꝙ pꝛĩcipia reꝝ nõ ſunt eadẽ. Si aũt pꝛĩcipia ſunt diuer
ſa: ꝯtingit ẽt qõ difficilis: vtrũ iſta pꝛĩcipia coꝛrũpãtur:
aut nõ. Manifeſtũ eſt. n. ꝙ ſi coꝛrũpãt̃ ꝙ ſunt ex alijs ne
ceſſario. Oĩa. n. coꝛrupta vadũt ad ea ex qb⁹ ſunt. Et ſi
accidit vt pꝛĩcipia habeãt alia pꝛĩcipia: qḋ ẽ ĩpoſ'e. Hoc
eniꝫ ꝓcedit in infinitũ. Et ẽt ſi pꝛĩcipia coꝛrũpunt̃ ⁊ cõ
fundant̃: q̃uo erit gñatio rerũ coꝛruptibiliũ. Et ſi pꝛinci
pia nõ coꝛrũpunt̃: q̃uo ex qbuſdã pꝛĩcipijs nõ coꝛrupti
bilib⁹ ſiũt coꝛruptibilia: ⁊ ex qbuſdã ĩcoꝛruptibilia. Hoc
enĩ nõ eſt rectũ: ſꝫ aut ĩpoſ'e eſt hoc eẽ: aut ĩdiget multo
ſermone ad cõfirmãdum hoc. Et dicamus ꝙ nullus di
xit ꝙ pꝛincipia ſunt diuerſa: ſꝫ oẽs finxerũt ꝙ pꝛincipia
omniũ ſunt eadem: ⁊ voluerunt perſcrutari de pꝛedicta
qõne: vt illi qui ꝑſcrutati ſunt de hac qõne.

¶ Et nos dimiſim⁹ ⁊c. Iſta qõ ſit ponẽdo eẽ aliqua eterna ⁊ aliqua 15
coꝛruptibilia: ⁊ vtraqꝫ habẽtia pꝛincipia. ¶ Et. d. qm̃ ſi pꝛincipia re
rum coꝛruptibiliũ ⁊c. i. ſi enim dixerimus ꝙ pꝛincipia rerũ incoꝛru/
ptibiliũ ⁊ coꝛruptibiliũ ſunt eadẽ: q̃uo ex eiſdẽ pꝛincipijs ſiũt coꝛru/
ptibilia ⁊ incoꝛruptibilia: ⁊ cã in eternitate ⁊ coꝛruptione ſunt prin/
cipia. ¶ D. d. Epicuri aũt ⁊ oẽs loquẽtes in diuinis ⁊c. ⁊ intẽdit per
loquẽtes in diuinis loquẽtes ſermonẽ extra intellectum hominis. ⁊
ideo. d. ꝙ iſti in ſermone ſuo ſufficiunt ſibi nõ nobis: q2 ipſi intelligũt

ꝑ apologos aliquas intētiones ꝑ quas ſunt cōtenti. ¶ D. d. ponunt enīʒ principia deos ⁊ ex deis. i. ponūt enīʒ principia eiuſdē nature ⁊ faciūt ea diuina: ⁊ eſt natura rerū ingenerabiliū: ⁊ faciūt deos corruptibiles ex incorruptibilib⁹. ¶ D. d. cām eorū in hoc ⁊. d. ⁊ fingūt ꝙ principia que nō potāt ⁊c̃. i. dicūt ꝙ dij qui potāt aquā de tali loco noto: ⁊ guſtāt de tali ſunt īmortales: ⁊ dij qui nō guſtāt ſunt mortales. ¶ D. d. manifeſtū eſt igiẗ ꝙ iſti dicūt iſta ⁊c̃. i. ⁊ diximꝰ ꝙ ſollicitudo eorū fuit vt ſufficerēt ſibi q̄ dixerūt iſta: ⁊ ipſi intelligūt intentiones quas ipſi apologizauerūt in hoc. ¶ D. d. ſʒ hoc qđ poſuerunt de iſtis cauſis ⁊c̃. i. ⁊ hoc qđ poſuerūt de dr̃ia inter corruptibile ⁊ incorruptibile eſt extra intellectū hoīs: qm̄ ſi potāt aquā de illo loco: ⁊ recipiūt cibū ab illo loco alio ꝓꝑ delectationē: tunc delectatio ſm̄ ꝙ eſt delectatio nō eſt cā ꝑmanētie alicuiꝰ rei. D. d. qm̄ ſi receptio ⁊c̃. ideſt ⁊ ſi accipiūt potū ab illo loco ⁊ cibū ab alio vt nō moriantẗ: mirum eſt qūo q̄ indiget cibo ⁊ potu remaneat in eternū. Cibus enīʒ ⁊ potus nō ſunt neceſſarij niſi vt reſtaurēt corruptū. Qūo igiẗ remanet eternū illud qđ eſt īnatū corrūpi. ¶ Et q̄ iſte ſermo nō eſt dignus vt ꝑſcruteẗ de eo in ſcientijs. d. ⁊ iō non opʒ ꝑſcrutari ⁊c̃. D. d. ſed opʒ ꝑſcrutari ⁊c̃. i. ſed opʒ querere de hoc ab eis qui dicūt illud qđ dicūt ſm̄ demōſtrationē. ſ. q̄ ūo oīa fiunt ex eiſdem principijs in natura: ⁊ quedā ſunt eterna ⁊ quedā corruptibilia: cū cā ꝑmanētie ⁊ nō ꝑmanentie nihil aliud ſit niſi natura illius qđ eſt cā. ¶ D. d. manifeſtū eſt igiẗ ꝙ principia entiū nō ſunt cōuenientia. i. manifeſtū eſt igiẗ: qm̄ cū ꝑncipia rerū corruptibiliū fuerit ꝑ ſuā nām: ⁊ ꝑmanētia rer eternaꝝ ſint etiā ꝑ ſuā nām: ⁊ nā eoꝝ nō eſt niſi cāe ex q̄bꝰ cōponunẗ: manifeſtū eſt ꝙ cāe gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū alie ſunt a cāis eternoꝝ.

Delectatio ſm̄ ꝙ ē delectatio nō ē cā ꝑmanentie alicuius rei.

Cibꝰ ⁊ potꝰ nō ſunt neceſſarij niſi vt rſtaurēt corruptū.

2 ¶ D. d. ſi igitur aliquis exiſtimauerit ſe dicere ⁊c̃. ideſt ⁊ ideo ſi aliquis voluerit dare ratione in hoc contingет ei queſtio ſimilis contingenti Empedocli. Empedo. enim. d. in hoc ꝙ lis eſt cā corruptionis: ⁊ ꝙ amicitia eſt cā gn̄atōis: ⁊ ꝙ entiū q̄dā ſunt facta ex q̄tuor el'ntis ⁊ lite ⁊ amicitia: ⁊ ſunt gn̄abilia ⁊ corruptibilia: ⁊ quedā ſunt facta ex q̄tuor el'ntis ⁊ amicitia ſine lite: ⁊ hoc eſt celuʒ: qđ eſt deus apđ ipʒ. ¶ Et cū narrauit ſermonē Empe. īduxit ſermonē eius ne aliq̄s fingat ꝙ diminutꝰ erat Ari. in illo: ⁊. d. ⁊ fingit enīʒ in ſuo ſermone eē manifeſtū ⁊c̃. i. qm̄ Empe. in hoc ꝙ ponit litē cāʒ corruptionis / cōtradiciẗ ſibi in hoc ꝙ ponit eā neceſſariā in generatione omniū generabiliū. ¶ D. īduxit cām ꝓꝑ quā ponebat litē eſſe neceſſariā in oībus gn̄abilibus: ⁊. d. ⁊ fingit ꝙ ſi lis nō eſſet ⁊c̃. i. ⁊ Empe. opinabaẗ ꝙ amicitia qn̄ dn̄atur facit entia eſſe vnū: ⁊ iō lis eſt neceſſaria in multiplicādo ⁊ diſpergēdo: ⁊ amicitia in adunādo. ¶ D. dedit inopinabile cōtingēs ex illis ⁊. d. accidit igiẗ ex hoc ſermone vt deꝰ ⁊c̃. i. ⁊ ꝯtigit Empedocli in hac opinione vt deus ſit minoris ꝑcij ⁊ ſcīe alijs. Scia enim apud ipm̄: ⁊ alios antiquos ſit ꝑ ſiſe. Dicunt. n. ꝙ terra cognoſciẗ per terrā que eſt in nobis: ⁊ aqua ꝑ aquā: ⁊ amicitia ꝑ amicitiā: ⁊ lis per litē: ſʒ in deo nō eſt lis. ergo nō cognoſcit litē neq̄ qđ ſit ex ea. ergo ē minoris ſcīe oībꝰ entibꝰ. ¶ D. d. manifeſtū eſt igitur ꝙ accidit ex ſuo ſermone ⁊c̃. i. ꝯtingit igiẗ ex ſermone Empe. dicētis ꝙ lis eſt cā corruptiōis vt lis ſit cā corruptōis ipſa ⁊ amicitia. D. dedit cām ꝓꝑ quam accidit vt amicitia ſit cā corruptōis: ⁊. d. qm̄ cū ꝯgregata fuerit aliq̄ in vnuʒ

in vnū corrūpenẗ alia. ¶ D. d. ⁊ cū hoc Empe. nō narrauit ⁊c̃. i. ⁊ cū hoc ꝙ iſte hō ponit cās mouētes tn̄ nō pōt dare nobis cās gn̄atiōis ⁊ corruptiōis. Queriẗ. n. ab eo quare amicitia agit in aliq̄ hora ⁊ lis in alia: tunc. n. cogeẗ ad dicēdū ſermonē negātiū cām agētē: q̄ dicūt ꝙ nā entiū q̄rit de neceſſitate gn̄ationē ⁊ corruptiōeʒ. ¶ D. induxit ſermonē eiꝰ ex quo ꝯtingit hoc ⁊. d. ⁊ fingit ꝙ cū lis maxia ⁊c̃. i. ⁊ iſte ſermo in rei veritate nullā cām dedit in gn̄atiōe. D. enīʒ ꝙ cū lis maxima īpoſita eſt in mēbris aīaliuʒ: tūc mēbra eius fuerūt gn̄ata q̄ diſtinguūt vnū ꝯgregatū: deinde in fine tꝑis veniēt oīa ad corruptiōeʒ ꝓꝑ litē. Scđm igiẗ hunc ſermonē ꝯtingit vt res generenẗ ꝑ ſe ⁊ corrūpanẗ ꝑ ſe: ⁊ ſic nihil ꝓdeſt ponere hāc cām mouētē in gn̄atiōe ⁊ corruptione: ſed erūt ſicut illi q̄ nō ponūt in gn̄atiōe neq̄ ī corruptiōe cāʒ motorē oīno: ⁊ ſunt dicētes ināʒ. ¶ D. d. neq̄ narrauit q̄ eſt cā hm̄oī neceſſitatis ⁊c̃. i. ⁊ ſm̄ hoc ſermo eius erit imꝑfectior ſermone dicentiuʒ necitatē eē. Jlli. n. dicūt necitatē: ⁊ dant cām necitatis ⁊ eſt inā. iſte aūt nullā cām dedit: quaſi cā necitatis eſſet manifeſta ꝑ ſe. D. d. ⁊ nō fingit ꝙ q̄dā entia nō corrūpunẗ ⁊c̃. i. ⁊ nō eſt opīo Empe. ꝙ q̄daʒ entia ſunt corruptibilia: ⁊ q̄dā nō. ſed opinaẗ: q̄ oīa corrūpunt ꝑter elementa: ⁊ de hoc q̄ qđ de qua loquebaẗ nō accidit niſi ponētibꝰ duos modos entiū. ſ. corruptibilē ⁊ incorruptibilē: ⁊ cāe eoꝝ ſunt eedē.

¶ Et cū declarauit ꝙ iſta qđ nō ꝯtingit Empedocli niſi inquātū ponit principiū primū incorruptibile: q̄ in eo nō eſt lis longo tꝑe: non incorruptibile ſimpl'r: reuerſus eſt ad q̄ōnē ꝑdictā. ⁊. d. nr̃a aūt ꝑſcrutatio ⁊c̃. i. ⁊ cū ſermo eduxit nos a q̄ōne intenta ꝓꝑ hoc qđ accidit ex verbis cū Empedo. Reuertamur nō ad q̄ōnem noſtrā. ſ. quare q̄daʒ entia ſunt corruptibilia: ⁊ quedā nō: cum habeāt eadeʒ principia: ⁊ qđ diximus de īpoſſibilibꝰ cōtingētibus huic poſitioni ſufficit. ¶ D. incepit dicere impoſſibilia ꝯtingētia ſermoni ꝯtradicēti. ſ. ſi ꝑncipia fuerint diuerſa ⁊. d. ſi aūt principia ⁊c̃. i. ⁊ ſi poſuerimꝰ ꝙ principia rerum incorruptibiliū ſunt alia a principijs reruʒ corruptibiliū ꝯtinget nobis qđ difficilis: ⁊ eſt. Utrū ꝑncipia corruptibiliū ſint corruptibilia aut incorruptibilia? Manifeſtū eſt enīʒ ꝙ ſi ꝑncipia corruptibiliū fuerint corruptibilia ꝙ. ſunt ex alijs principijs neceſſario. Qm̄ omne corruptū diſſolviẗ in ea ex q̄bus cōponiẗ. Si igiẗ principia rerum corruptibiliū fuerint corruptibilia neceſſario hn̄t ꝑncipia: ⁊ accidit ex hoc impoſſibile: ⁊ eſt ꝙ ꝑncipia hn̄t principia: ⁊ hoc procederet in infinitum ⁊ faciēt entia infinita eſſe in actu eſſentialiter. ¶ Deinde. d. etiā ſi principia nō corrūpanẗ ⁊c̃. i. ⁊ ſi principia reruʒ corruptibiliū ſunt incorruptibilia ſicut principia incorruptibiliū: qua de cā fiunẗ a principijs īcorruptibilibꝰ quedā incorruptibilia ⁊ quedā corruptibilia: hoc enīʒ aut eſt impoſſibile: aut indiget maximo ſermone in cauſaʒ illius dandā: ⁊ q̄. d. difficultatē cōtingentē poſitioni ꝑncipioꝝ reruʒ corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū eſſe diuerſa. d. ⁊ ēt nullus dixit ⁊c̃. i. ⁊ ꝓꝑ apparentiā īpoſſibiliū cōtingētiū poſitioni ꝑncipioꝝ diuerſoꝝ. ſ. incorruptibiliū ⁊ corruptibiliū ita ꝙ quedā agant corruptionē ⁊ q̄dā permanētiā: ideo nullus antiquoꝝ dixit hoc eſſe: ſed dixerūt ꝙ ꝑncipia oīum ſunt eadē: ⁊ laborauerūt perſcrutādo de q̄ōne difficili quaʒ diximus: ⁊ dixit hoc vilipendēdo a dicētes duos deos eſſe: quoruʒ vnus agit bonum: ⁊ alius malum.

3 *(margin, beside "¶ Et cū declarauit")*

Dē corruptū diſſoluitur in ea ex q̄bus cōponitur.

a Vilipēdēdi ſunt illi duo dij: q̄rū vnꝰ agit bonum / alius malum.

Utrũ vnũ ⁊ ens ſint ſbe

¶ Omniũ aũt difficillimũ ad cõſiderãduz ⁊ ad cognoſcẽduz veritatez maxime neceſſariuz: vtruz vnum ⁊ ens ſubſtãtie entiũ ſunt. Et vtrũ ipſorũ nõ alterũ aliqd ens: hoc vnuz quidez/hoc aũt ens eſt. Aut opz querere quid eſt ipſuz ens ⁊ vnuz: quaſi ſubiecta alia natura. Hi nãqz illo modo: illi hoc modo putãt naturã ſe habere.

Plato Pythagorici.

Plato nãqz ⁊ Pythagorici nõ aliud aliqd ens/nec vnum: ſed hoc ipſorũ naturã eſſe quaſi exiſtente ſubſtantia ipſum vnuz eſſe ⁊ ens aliquid.

Empedo.

¶ Alij vero de natura vt Empedocles vt ad notius reducens dicit qz vnum ens eſt: videbitur eniz vtiqz dicere hoc amorem eſſe: cauſa nãqz eſt. Hec omnibus vnum eſſe.

Alioꝝ alia opinio.

¶ Alij vero ignem: alij aerem dicunt eſſe vnuz hoc ⁊ ens: ex quo entia eſſe ⁊ fcã eſſe. Similiter aũt ⁊ qui plura ponũt elementa. Neceſſe nãqz ⁊ his tot dicere ens ⁊ vnũ quot pricipia dicũt eſſe.

Rõ ꝓ opione Plõnis ⁊ Pythagore.

¶ Accidit aũt ſiquidem quis nõ ponit eſſe quãdaz ſubſtantiaz vnuz ⁊ ens nec aliorũz eſſe vniuerſaliuz nulluz: hec nãqz vniuerſalia ſunt maxime oĩum. Si vero nõ eſt aliquid vnuz ipſuz: neqz ipſuz ens: nihil aliorũ aliquid erit preter ea que dicta ſunt ſingularia.

Scda rõ.

¶ Amplius aũt non exiſtẽte vnius ſubſtãtia: palaz qz nec numerus erit quaſi natura alia ab exiſtẽtibus ſeparata. Numerus eiz vnitates. Unitas vero qd vere vnuz aliquid eſt. Si autẽ aliquid eſt ipſum vnum ⁊ ens: neceſſe eſt ſubſtantiam ipſoꝝ eſſe qd ſit ens ⁊ ipſuz vnuz. Nõ eniz aliquid aliud vlr predicatur: ſed hec ipſa.

Ad oppoſitũ qõnis.

¶ At vero ſi erit aliquid ens ipſum ⁊ ipſum vnum multa erit dubitatio: quõ erit diuerſum aliquid preter hoc. Dico aũt quõ erunt vno plura entia. Qd enim diuerſum eſt ab ente non eſt. Quare ẜm Parmenidis rationez accidere eſt neceſſe vnum oĩa eſſe entia ⁊ hoc eſſe ens. Utrobiqz vero difficile: ſiue nãqz nõ ſit vnuz ſubſtãtia: ſiue ſit ipſum vnuz: ſubſtantiaz eſſe numeruz eſt impoſſibile. Siqdez igitur nõ ſit: dcm̃ eſt prius pp quid. Si autez fuerit eadem eſt dubitatio ⁊ de ente. Ex aliquo nãqz ⁊ preter vnum erit ipſum aliqd

aliud vnum. Nihil enim eſſe eſt neceſſe. Omnia autez entia aut vnuz ſunt aut multa quorũ eſt vnuz vnũqdqz.

Zenonis rõ

¶ Amplius ſi indiuiſibile eſt vnũ ipſuz ẜm Zenonis dignitatẽ nihil vtiqz erit. Qd eniz nec additum nec ablatuz facit maius nec min⁹: nõ ait hoc eſſe exñtiũ. Tanqz palaz ꝙ exiſtẽte magnitudine ipſo ente: ⁊ ſi magnitudo corpalis. hoc enim oĩno ens. Alia vero aliqualiter qdez addita faciunt maius: aliqualiter aũt nihil: vt ſuperficies: ⁊ linea. Punctuz vero ⁊ vnitas nullatenus.

Soluo ad rõnẽ Zenonis

¶ Sed qm̃ hic ſpeculat onerose: ⁊ cõtingit eſſe indiuiſibile: vt ⁊ ſic ad illũ aliq̃ habeat rñſio: maius eniz nõ faciet: ſed plus additũ tale. Sed quõ ex vno tali: aut pluribus erit magnitudo. Simile nãqz eſt: ⁊ lineã ex pũctis eſſe dicere: at vero ⁊ ſiqs ita putat factus ſit: vt qdaz dicunt: ex vno ipſo: ⁊ alio nõ vno aliquo numerus: nihil min⁹ eſt querendum: quare: ⁊ quõ: qñqz quidez numerus: qñqz aũt magnitudo erit qd factum eſt: ſi non vnum inequalitas ⁊ eadẽ nã erat. Nec eniz quõ ex vno ⁊ hac: nec quõ ex numero aliquo: ⁊ hac fient vtiqz magnitudines palã.

¶ Et nos videmus ꝙ difficilior iſtarum queſtionuz ⁊ magis neceſſaria ad ſciendũ veritatem eſt vtrum ens ⁊ vnum ſint ſubſtãtie entium: ⁊ vtrum nõ attribuit alij. ſed hoc eſt ens: ⁊ hoc eſt vnum. aut oportet querere qd eſt ens: ⁊ quid vnum tali qõne quaſi alia natura eẽt eis ſubiecta. quidam. n. homines exiſtimauerunt ꝙ natura eorum eſt talis: ⁊ quidã aliter. Plato vero ⁊ Pythagorici nõ finxerunt ens ⁊ vnum eẽ aliud: ſed finxerunt ꝙ natura eoꝝ hec eſt ⁊ ſubſtãtia eorũ vt ſint vnum: ⁊ ens. ¶ Naturalis aũt ſicut Empe. attribuit vnũ alij manifeſtiori: ⁊ fingit ꝙ vnum eſt ens: ⁊ forte dicit ꝙ illud vnũ eſt amicitia. Fingit enim ꝙ amicitia eſt cauſa per quaz omnia ſunt vnuz. ¶ Alij vero finxerunt hec vnũ ⁊ ens eſſe ignem: ⁊ alij aerem ex quo facta ſunt omnia entia: ⁊ etiam finxerunt dicentes elemẽta eſſe plura. iſti enim coacti ſunt ad dicendum ꝙ vnum ⁊ ens ſunt plura ẜm

numeruꝫ principioꝝ que dicunt eſſe. Et ſi aliqs finxerit ꝙ vnum ⁊ ens non ſunt ſbe rei alicuius: accidit vt nihil alioꝝ vniuerſaliū ſit ſba alicuiꝰ rei: vnū eniꝫ ⁊ ens ſunt vl'ia magis qꝫ alia. Si aūt vnuꝫ nō eſt exiſtēs per ſe: ſilr neqꝫ ens eſt exiſtēs per ſe. Nullū.n. aliud eſt exñs p ſe: niſi particularia. Et etiaꝫ ſi vnum nō ſit ſba: manifeſtum eſt ꝙ non eſt numerus abſtractus a numeris: quaſi aliqua natura ſeparata ab entibus. Numerus eniꝫ eſt vnitas. Unuꝫ aūt eſt aliqđ per ſe exiſtēs ſolitariū. Si igitur aliqđ eſt vnuꝫ ⁊ ens neceſſe eſt vt ſit ſba. Qm̄ de ens nō dicet aliquid vl'e: ſed illa dicent de ſe. Nec eſt poſſibile vt aliquis dixerit ꝙ vnum ⁊ ens ſunt idem. Multe eniꝫ ſunt qōnes difficiles cōtra illuꝫ. Quaruꝫ vna eſt qūo eſt poſſibile vt aliquid aliud ab iſtis ſit. ſ. qūo eſt poſſibile vt generationes ſint plures vna. Generatio eniꝫ nō eſt niſi entis. Et ideo accidit vt entia ſint vnum neceſſario ſicut dixit Parmenides. ⁊ vt iſtud vnuꝫ ſit ens. Scđm igitur quēcunqꝫ iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ dicatur hoc difficile eſt ⁊ graue: qm̄ ſi dixerimus ꝙ vnuꝫ ſba non eſt ⁊ ſi dixerimus ꝙ vnuꝫ eſt aliqđ exñs per ſe: impoſſibile erit vt numerus ſit ſba: ſi vnuꝫ non fuerit ſba. Si aūt aliquis dixerit ꝙ numerus eſt ſba: in hoc qdeꝫ erit qđ difficilis. Et eſt q̄ſtio querens de ente vtrū ſit aliud ab vno aut eſt vnum: ⁊ neceſſe eſt vt ens omne nō ſit vnū: ⁊ neceſſe eſt ēt vt ſit. Et qꝛ oīa aut ſunt vnuꝫ: aut plura cōpoſita ex vnis. Et etiaꝫ ſi hoc vnum eſt indiuiſibile: erit ſm̄ hoc qđ Zeno opinabat nihil eſſe oīo. Fingit eniꝫ ꝙ illud qđ non augmentatur apud additionem neqꝫ diminuitur apud diminutionē non eſt entiuꝫ. Manifeſtum eſt igitur ꝙ entia ƀꝫ figmentū eius ſunt magnitudines. Si igitur entia ſunt magnitudines: ſunt magnitudines corporales: qm̄ magnitudo corpalis eſt ens omnibus modis. Aliarum auteꝫ rerum quedam ſunt que quādo componuntur ſit ex eis magnitudo: ⁊ quedam ſunt que quādo componunt non ſit magnitudo ſm̄ ꝙ diximus

Finxit eniꝫ ꝙ ſupficies ⁊ linea qñ cōponunt faciūt magnitudinē: punctꝰ aūt ⁊ vnum nō faciūt magnitudineꝫ. Quia igit iſte Zeno errat in ſuo ſermone ⁊ ꝫ opinioneꝫ tortuoſāꝫ: ⁊ poſ'e ē vt aliqđ ſit idiuiſibile: oꝫ nos rñdere iſti ſermoni aliquātuluꝫ. Et dicamꝰ qñ vni addit aliqđ non maius erit ſed plus: ⁊ ideo nō erit magnitudo: qm̄ qūo ſit magnitudo ex tali vno: ⁊ ex pluribꝰ que nō ſunt vnum. Et dicens hoc ſimilis eſt dicenti lineam cōponi ex pūctis: ⁊ ſi aliquis exiſtimauerit hoc eſſe: ⁊ ꝙ numerus ſit ex hoc vno: ⁊ ex alio quod nō eſt vnū: ſicut qdaꝫ dicūt. Querat ab eo quare hoc nō eſt in numero ī qbuſdaꝫ generibꝰ numerus: ⁊ in quibuſdaꝫ magnitudo. ſi illud quod nō eſt vnuꝫ: eſt equale vni: ⁊ habeat eandem naturaꝫ. Non enim eſt manifeſtuꝫ qūo numeri fiunt ex vno: ⁊ ex alio quod non eſt vnuꝫ: neqꝫ qūo eſt poſſibile vt magnitudines ſint ex aliquo numeroꝝ: ⁊ ex hoc quod non eſt vnum.

¶ Et nos videmꝰ ⁊c. vtrum ens ⁊ vnū ⁊c. i. ⁊ iſta qđ eſt vtrum ens ⁊ vnū ſignificēt ſbas entiū: ⁊ vnūqđqꝫ eoꝝ qđ ſignificāt nō attribuitur alicui alij entiū: ita ꝙ ſbm eius ꝙ ſignificāt hec noīa vnum ⁊ ens nō ſit aliud: aut ſignificāt de entibꝰ aliqua ꝯſtituta p aliqua alia. i. aliq̄ in ſbto. ¶ Et hoc intēdebat cū. d. aut opꝫ querere qđ eſt ens ⁊c. i. ꝙ cū queſiuerimꝰ diffōneꝫ entis/ ⁊ vnius/ diffiniemꝰ illa ƀꝫ ꝙ diffiniunt res que ꝯſtituunt p aliaꝫ nām. ¶ D. d. qdaꝫ. n. exiſtimāt ⁊c. i. qdā. n. homines reputāt vnuꝫ ⁊ ens ſignificare naturas exiſtentes per alias ⁊ quidā exiſtimāt ea ſignificare nās exñtes per ſe. D. d. Plato aūt ⁊ Pythagorici ⁊c. i. Plato ⁊ Pythagorici opinati non ſunt ꝙ vnū ⁊ ens ſignificēt de entibꝰ nās cōpoſitas: ſed fingūt ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ ſignificet vnā intētionē. ſ. ſimplicē nō cōpoſitā. i. nō vnū cōpoſitū ſic ſignificāt noīa determinatiua. D. d. nālis aūt ſic Empe. ⁊c. i. nālis aūt. ſ. Empe. ⁊ alij cōueniūt cū Platone ⁊ Pythagoricis ꝙ hec noīa vnū ⁊ ens ſignificēt de rebꝰ vnas nās ⁊ ſimplices. ¶ Sed tñ nāles dicūt in hoc vno ſermone manifeſtiorē q̄ dixerūt Pythagorici: ⁊ dixit hoc: qꝛ Pythagorici dicebāt ꝙ vnū ⁊ ens qđ eſt ſba entiū eſt ipſe numerꝰ. Pla. vo dicebat ipꝫ eē formas nuāles. Nāles āt poſuerūt vnū ⁊ ens eē elm̄tū reꝝ ſenſibiliū: aut ignē ƀꝫ ſermonē qūdā: aut aerē: aut aquā. Et qꝛ Empe. ponit cām ſenſibilis vniꝰ eē amicitiā: ⁊ hꝫ eſt ꝓpriū ei īter oēs nāles. d. ⁊ finxit ꝙ hoc vnū eſt amicitia ⁊c. i. qm̄ cū opinatꝰ eſt ꝙ amicitia eſt cā que facit oīa eſſe vnū. iō eſt magis digna vno: qꝛ qđ eſt cā vnitatis eſt vnū eſſentialiter ⁊ pimo. ¶ D. d. ⁊ alij fingūt ⁊c. i. ⁊ innuit per hoc illos qui fuerunt ante Empe. qui nō poſuerūt cām agētem. D. d. ⁊ ſimilr illi qui finxerūt elemēta eſſe plura. i. ꝙ qm̄ iſti ēt

Noīa dnoīatiua ſignificāt vnū ꝯpoſitū. Uide p̄ phy. cō. 25. ⁊ vide oppoſitū. 5. met. cō. 14. ⁊. 7. met. cō. 18.

Qđ ē cā vnitatis ē vnū eſſentialiter ⁊ primo.

opinanť ꝙ hoc nomē vnū ⁊ ens qđ đř multipľr ſignificāt đe rebus numeꝝ eꝝdoꝝ: ⁊ q̄ꝛ iſtis ꝯtingit dicere ꝙ hoc nomē vnū ⁊ ens non ſignificāt idē vnū ſicut antiq̄ fingebāt: adeo ꝙ Parmenides pp̄ hoc dixit. ꝙ nulla eſt multitudo oı̄no: ⁊ ꝙ ens eſt ſimplex nō cōpoſituꝫ ⁊ vnū: ⁊ ꝙ nō hꝫ elemētū. ⁊. d. iſti eniꝫ coacti ſunt ad dicēdū ꝙ vnū ⁊ ens ſignificat. i. iſti. n. qui ponebāt vnū ⁊ ens eē pncipia reꝝ: ⁊ poſuerunt pncipia eē multa ꝯtingit eis dicere ꝙ hec noı̄a vnū ⁊ ens ſignificant plures intētiōes. V. g. ignē ⁊ aerē: aquā ⁊ terrā apud opinantes ꝙ iſta elemēta ſunt principia oı̄um entium.

De opiōne Parmenidis. Vide p̄ phy. 25.

2 ¶ Et cū cōpleuit ſermonē in dicētib⁹ ꝙ vnū ⁊ ens ſignificāt ſbas exiſtētes. ſ. quaꝝ nā eſt alia a nā vni⁹: incepit dicere q̄ōnes ꝯtingētes ēt dicētib⁹ ꝙ nō ſignificāt de reb⁹ ſbas. ⁊. d. ⁊ ſi aliq̄s finxerit ⁊c̄. i. ⁊ ſi aliq̄s finxerit ꝙ hoc nomē vnū p̄dicabile de oı̄bus: ⁊ ens nō ſignificāt de reb⁹ ſbas: ꝯtinget vt nihil ex vľibus ſignificet ſbas rerū. ⁊ ſic deſtruenť demr̄ationes ⁊ diffōnes. Vnuꝫ. n. ⁊ ens ſicut dixit magis vľia ſunt q̄ oı̄a alia. D. d. ſi aūt vnū nō fuerit ⁊c̄. i. ⁊ ēt ſi vnum vľe ⁊ ens nō ſignificent ſbas exiſtes per ſe/ nō erit hic vnū qđ eſt ſba reruꝫ particulariū. ¶ D. d. ⁊ ēt ſi vnū fuerit ſba ⁊c̄. i. ⁊ ēt ſi poſuerimus ꝙ vnuꝫ nō ſignificat ſbam: ſed nām inſenſibilē: manifeſtū eſt eſſe impoľe vnū eſſe abſtractū exiſtēs p̄ ſe ſolitariū a reb⁹ numerabilib⁹. i. ſm̄ ꝙ poſuerūt ponētes numeros exiſtes per ſe abſtractos a nūerabilib⁹.

Vnuꝫ ⁊ ens ſunt magis vlia alijs.

¶ D. d. ⁊ dedit cām in hoc exēplo: ⁊ dixit. nūer⁹. n. vnitas eſt ⁊c̄. i. cā in hoc eſt ꝙ numer⁹ coaceruatio ē vnitatū. Si igiť vnitates nō ſignificāt aliqđ ens: tūc numer⁹ nō erit aliq̄d ne duꝫ ſit abſtract⁹.

Numer⁹ eſt coaceruatio vnitatū.

3 ¶ D. incepit dicere q̄ōnes ꝯtingētes ponētib⁹ vnū ſbale eē ſignificās intentionē vľem: ⁊. d. vnum aūt eſt aliq̄d exiſtēs per ſe. i. vnū auteꝫ intelligiť ꝙ eſt intentio exiſtēs per ſe/ nō hn̄s ſbm neq̄ꝫ ſitum: eſt igiť vna ſba. i. particularis. D. d. ⁊ cum aliquid ſit vnū ⁊ ens ⁊c̄. i. ⁊ cum hoc nomē vnum ⁊ ens ſignificāt vnaꝫ intentionē numero: neceſſe eſt vt ens ⁊ vnuꝫ ſignificent vnam ſubſtātiaꝫ particularē in numero. D. d. qm̄ de eis nō diceť ⁊c̄. i. ⁊ cum vnū ⁊ ens fuerint ſbe: ⁊ nulluꝫ hn̄t vľe ſbaliter qđ prediceť de eis ſm̄ quid eſt manifeſtū ꝙ vnum ⁊ ens ſignificāt vnaꝫ ſbam numero. ¶ D. d. ⁊ nō eſt poſſibile ſi aliq̄s dixerit: ⁊c̄. i. ⁊ impoľe eſt dicere ꝙ vnū ⁊ ens ſignificāt ſbam vnā numero: dicentib⁹. n. hoc ꝯtingunt q̄ōnes graues ad diſſoluēduꝫ: qm̄ ſi vnuꝫ ⁊ ens ſignificarēt ſbam vnā numero: q̄uō erunt res gn̄abiles in ſba: generabile eniꝫ aliud eſt ab ente vno. ⁊ ſic vnum erit duo: aut plus: qm̄ generationes nō ſunt niſi in ſubſtātijs nō in accidētib⁹. ¶ Et intendebat ꝙ ſi eēt in accidētibus nō cōtingeret eis vt ens eēt vnuꝫ. ens eniꝫ nō đř apud eos niſi de ſba. D. d. ſm̄ igitur vtrūlibet iſtoꝝ modoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ cum dixerim⁹ ꝙ ſignificat vnū numero. ſ. nō plura. ſm̄ igitur vtrūlibet iſtoꝝ modoꝝ fuerit dictū erit difficile. ſ. ſiue fuerit dictū ꝙ ſignificat ſbaꝫ: aut nō ſbam. Qm̄ ſi fuerit dictū de ſba auferetur multitudo: ⁊ ſi nō de ſubſtantia auferūtur vnitates que ſunt ſubſtātie: ⁊ erit impoſſibile numerū eſſe ſubſtātiaꝫ ſm̄ opinionē dicētium hoc: ⁊ fuit cōtentus in hac cōtradictione in poſitione opinantium ꝙ numerus eſt ſubſtantia: q̄ꝛ lꝫ dicens hoc non opinetur ꝙ numerus eſt ſubſtātia: tamē cōtingit ei vt nō inueniatur vnum quod ſit ſubſtantia: neq̄ꝫ aliud in ſubſtātia omnino: qđ eſt contrarium ſenſui.

¶ Et ſi poſituꝫ fuerit numerū eē ſbaꝫ ⁊ ens: ꝯtinget eadē qđ: p̄ quā dixerūt ꝙ vnū ſignificat vnā intentionē numero: ⁊ eſt vt nulla multitudo ſit oı̄no: qm̄ hoc nomē ens/ aut ſignificat vnū nūero: aut multitudinē. Si igiť ſignificat vnū nūero ens erit vnū ī nūero. ⁊ eſt ſermo Parmenidis: ⁊ ſi multitudinē. tūc erit multū. quod eſt impoſſibile: oē. n. aut eſt vnū: aut plura. ¶ Et hoc intēdebat cuꝫ. d. ſi āt aliq̄s dixerit ꝙ numerus eſt ſba ⁊c̄. ⁊ iſte oēs q̄ōnes contingūt antiquis: q̄ꝛ nō intellexerūt de hoc noı̄e vnū niſi vnā intētionē dictaꝫ vni uoce: ⁊ Parmenides intelligebat per hoc ip̄m eſſe vnū particulare: ⁊ iſte q̄ōnes diſſoluunť per hoc ꝙ hec noı̄a vnū ⁊ ens dicūtur multipliciter ſm̄ ꝙ Ari. cōtradixit Parmenidi in p̄ phy. ¶ Et q̄ꝛ q̄dā eoꝝ ēt deſtruxerūt vnū eē: incepit loq̄ ꝯtra illos: ⁊ dixit: ⁊ ēt ſi hoc vnū ⁊c̄. i. ꝙ iſte hō. ſ. Zeno dicebat ꝙ manifeſtū eſt vnū eē indiuiſibile: ⁊ oē tale nō augmētať apud additionē in eo neq̄ꝫ diminuiť: q̄ꝛ neq̄ꝫ diuidiť: ergo nō recipit additionē: neq̄ꝫ diminutionē: ⁊ ens eſt illđ qđ recipit augmentū ⁊ diminutionē: ergo non eſt ens. ¶ D. d. ⁊ incepit cōtradicere ei. ⁊. d. manifeſtū eſt igiť ꝙ entia ſm̄ ſuū figmentū ſunt magnitudines ⁊c̄. i. ⁊ cōtinget ſm̄ ſermonē iſtius vt ens nō ſit aliud q̄ magnitudo cuꝫ ens eſt illud qđ recipit additionē ⁊ diminutionē. ¶ D. d. ſi igiť entia ⁊c̄. i. ⁊ dicebat ſuper hoc ſi ens eſt illud qđ recipit diuiſiones: tūc illud qđ recipit diuiſionē in oı̄bus partibus ⁊ eſt corpus: eſt ens ī rei veritate. Deinde. d. alioꝝ aūt quedā ſunt ⁊c̄. i. ⁊ dicebant ꝙ ea q̄ ſunt p̄ter corpus ex quib⁹ nō cōponiť corpus nō eſt ens: ⁊ hec eſt diſpō vnius ⁊ pūcti: ⁊ ſupficies aut linea ſunt apud euꝫ entia cū ex illis vt dicebat cōponiť corpus. ¶ Et cū narrauit ei⁹ ſermonē incepit diſſoluere eū: ⁊. d. q̄ꝛ igiť iſte Zeno ⁊c̄. i. q̄ꝛ ſermo iſti⁹ hoı̄s eſt valde dubitatiuus ⁊ tortuoſus ex q̄ exiſtimauit ꝙ oē qđ non diuidiť nō eſt ens: opꝫ nos rn̄dere illi. D. d. ⁊ dicamus ꝙ qn̄ vni ⁊c̄. i. ꝙ ſm̄o Zenonis ꝙ nihil addiť vni: q̄ꝛ tūc eēt maius ⁊ diuidereť oı̄no ⁊ non remanet vnū/ nō eſt verus. imo dicimus ꝙ addiť ei ⁊ fit plus nō maius. ⁊ ideo non dꝫ fieri linea ita ꝙ recipiat diuiſionē ſicut finxit ille. ¶ D. d. cām pp̄ quā fuit necē vt ex eo nō ſit magnitudo. ⁊. d. q̄uō eſt poſſibile vt magnitudo ⁊c̄. i. magnitudines. n. impoſſibile eſt vt generenť ex vno: neq̄ꝫ ex multis rebus alijs ab vno. ſ. ꝙ ex vno neq̄ꝫ cuꝫ vno neq̄ꝫ cū alia re fit magnitudo. Magnitudo em̄ eſt de nā cōtinui: vnū aūt eſt de nā diſcreti. ¶ D. d. ⁊ dicēs hoc eſt ſimilis ⁊c̄. i. dicēs ꝙ additio vni facit vt ex vno ⁊ addito fiat magnitudo: eſt ſicut dicens ꝙ magnitudines fiūt ex punctis ⁊ ex indiuiſibilib⁹ qđ iam deſtructū eſt. D. d. ⁊ ſi aliq̄s exiſtimauerit hoc eē ⁊c̄. i. ſi aliq̄s dixerit cōtradicēdo Zenoni ꝙ iam aſſueti ſunt hoı̄es quidā ad dicendū. ſ. ꝙ numerus ⁊ magnitudo ſunt cōpoſiti ex vno ⁊ ex aliquo non vno. dicať ei quare cōponunť ex vno ⁊ ex nō vno duo gn̄a diuerſa: quoꝝ vnuꝫ eſt numerus ⁊ aliſt magnitudo: ⁊ nā vnius, ⁊ nō vnius ex quibus cōponiť numerus eſt eq̄lis nature vni⁹ ⁊ nō vnius/ ex quib⁹ cōponiť magnitudo. ¶ Et intēdit ꝙ ꝯtingit huic poſitioni ꝙ elemēta rerū diuerſarum in ſpecie ſunt ꝯueniētia in ſpecie: qđ eſt inopinabile. D. d. nō em̄ eſt manifeſtū ⁊c̄. i. qm̄ qn̄ dixerimus ꝙ intētio nō vnius eſt qđ nō hꝫ naturaꝫ vnius: ſed cōtrariā: tūc impoſſibile erit vt ex eo cōponať magnitudo: aut numerus. talia em̄ cōtraria non admiſcenť.

Tex. cō. 4.

Magnitudo eſt de nā ꝯtiui. vnū aūt ē de nā diſcreti.

Utrꝫ nūerꝰ ⁊ magnitudo ſint ſbē rerū.

¶His aūt habita eſt dubitatio vtrū numeri: ⁊ coꝛpoꝛa:
⁊ ſuperficies: ⁊ pūcta ſubſtātie alique ſunt aut nō. Nā ſi
nō ſunt: diffugit nos quid nā ſit ipꝫ ens: ⁊ que nā entiū
ſubſtātie. Paſſiones.n. ⁊ motꝰ: ⁊ ad aliqd: ⁊ diſpōnes:
⁊ orones nullꝰ videnꝫ ſbam ſignificare. Dicunꝫ.n. oīa
de ſubiecto aliquo: ⁊ nihil hoc aliqd. Que vero maxie
ſbam ſignificare videnꝫ aqua: ⁊ ignis: ⁊ terra; ex qbus
cōpoſita coꝛpoꝛa cōſtant. Hoꝝ calores quidē ⁊ frigidi/
tates ⁊ ſiles paſſiones non ſunt ſbe. Coꝛpus vero hoc
patiēs ſolū remanet vt ens aliqd ⁊ ſba aliq̄ exñs. At ve/
ro coꝛpus eſt minus ſubſtātia ſupficie ⁊ hec linea: ⁊ hec
vnitate: ⁊ pūcto. His eniꝫ diffiniꝫ coꝛpus. Et hec qui/
dē ſine coꝛpe ɔtingere videnꝫ eē. Coꝛpus vero ſine his
eſt ipoſſe. Propterea multi quidē ⁊ prioꝛes ſbaꝫ ⁊ ens
putabāt coꝛpus: alia vo hmōi paſſiones. Quare ⁊ pn/
cipia coꝛpoꝛū entium eſſe principia. Poſterioꝛes vero
⁊ ſapiētioꝛes his eſſe opinabanꝫ numeros. Queādmo
duꝫ ergo dicebamus: ſi nō ſunt ſubſtātia hec: oīno nul
la ſubſtātia eſt: nec ens nullū. Non eñ hoꝝ accñtia di/

In oppoſitum.

gnuꝫ eſt vocare entia. ¶At vero ſi hoc quidē cōfeſſum
eſt: qꝛ magis ſunt ſubſtātia longitudines coꝛpoꝛibus: ⁊
pūcta. Hec aūt nō videmus qualiū vtiqꝫ erūt coꝛpoꝝ:
nā in ſenſibilibꝰ impoſſe eē nō vtiqꝫ erat ſubſtātia nulla.

Secūdo ad idem.

¶Amplius hec oīa videnꝫ dimēſiones eſſe coꝛpoꝛis:
hoc quidē ad latitudinē: hoc vero ad pfunditatē: illud

Tertio ad idem.

ad longitudineꝫ. ¶Adhuc aūt ſilr ineſt in ſolido que/
cūqꝫ figura. Quare ſi nec in lapide mercurius: nec me/
dietas cubi in cubo ſit vt ſegregata; igiꝫ nec ſupficies:
nam ſi quecūqꝫ ⁊ vtiqꝫ hec erit determinās medietateꝫ:
eadem autem ratio eſt ⁊ in linea: ⁊ in puncto: ⁊ vnitate.
Quare ſi maxime quidem ſubſtātie eſt coꝛpus: hoc aūt
magis hec. Nec ſunt aūt hec: nec ſubſtātie alique diffu/

Quarto ad idem.

git quid eſt ens: ⁊ q̄ ſubſtātia entiū. ¶Nā cū dictis ⁊ cir
ca generationē ⁊ coꝛruptionē accidunt irrōnabilia. Ui/
deꝫ eniꝫ ſubſtantia nō ens prius nūc eſſe aut prius exi/

ſtens: poſterius tñ non per fieri ⁊ coꝛrumpi hoc pati.
Puncta vero ⁊ lineas: ⁊ ſuperficies non contingit neqꝫ
fieri neqꝫ coꝛrūpi. qñqꝫ quidē exiſtētes: qñqꝫ vero non
exiſtētes. Nam qñ copulanꝫ aut diuidunꝫ coꝛpa ſimul:
qñqꝫ quideꝫ vna copulatoꝝ: qñqꝫ vero due diuiſoꝛum
ſunt. Quare non cōpoſitoꝛum eſt: ſed coꝛruptum eſt di
uiſoꝛum: qꝛ ſunt prius non exiſtentes. Non enim indi/
uiſibile punctum diuiſum eſt in duo. Et ſi generantur ⁊
coꝛrumpunꝫ ex aliquo generanꝫ: ſimiliter aūt ſe hꝫ cir/
ca nunc in tpe. Non eniꝫ hoc cōtingit fieri ⁊ coꝛrumpi.
attamen vꝫ aliquid ſemper eſſe: nō ſubſtātia aliqua exi/
ſtens. Silr aūt palam qꝛ ſe hꝫ ⁊ circa puncta: ⁊ lineas:
⁊ ſuperficies. Eadem eniꝫ ratio. Nam omnia ſimiliter
aut termini aut diuiſiones ſunt.

¶Et iſtam qōnem cōſequiꝫ alia difficilis: ⁊ eſt vtrū nu
meri: ⁊ coꝛpoꝛa: ⁊ ſuperficies: ⁊ linee: ⁊ pūcta ſunt ſub/
ſtantie aut non. Qm ſi non fuerint ſubſtātie: tunc rece/
det a nobis cognitio que ſit ſubiecto: ⁊ que eſt ſubſtan
tia entiū. Motus aūt ⁊ paſſiones: ⁊ ſpecies relationis:
⁊ diſpoſitionū: ⁊ dictionuꝫ exiſtimantur non ſignificare
ſubſtantiaꝫ alicuius. Omnia eñ dicunꝫ de ſubiecto: ⁊
nihil eoꝝ dicitur qd eſt hic. Illud autē qd exiſtimaꝫ in
maioꝛi parte ſignificare ſubſtātiā eſt aqua: ⁊ terra: ⁊ aer:
⁊ ignis: ex quibus cōſtituunꝫ oīa cōpoſita coꝛpoꝛa. Ca
liditates vero ⁊ frigiditates in iſtis rebus: ⁊ ſibi ſimilia
ſunt paſſiones ſubſtātie. Coꝛpus vero eſt illud qd de/
terminat iſtas paſſiones ſolū: qꝛ eſt ens aliquid: ⁊ alia
ſubſtātia. Sꝫ coꝛpus eſt minus ſuperficie in ſubſtātiali/
tate: ⁊ ſuperficies minus qꝫ linea: ⁊ linea minus qꝫ pun
ctum: ⁊ vnū coꝛpus diffiniꝫ per iſta. Iſta eñ exiſtiman
tur eſſe ſine coꝛpe: ⁊ hoc poſſe. Coꝛpus aūt impoſſe eſt
vt ſit ſine iſtis. Unde antiqui phoꝛū exiſtimauerūt ſub/
ſtantiā: ⁊ ens eſſe coꝛpus: ⁊ qꝫ alia ſunt paſſiones iſtius
coꝛpoꝛis. Et ideo iſti exiſtimauerūt qꝫ principia coꝛpo
rum ſunt principia entiū. alij aūt qui reputauerūt ſe ſa/

pientiores illis exiſtimauerũt ꝙ ſubſtantia ⁊ ens eſt numerus. Sicut igit̃ diximus ſi iſta que diximus nõ ſunt ſubſtantie: nulla eſt ſubſtantia oĩno: neqꝫ ens. Quĩ rectũ nõ eſt vt accidẽtia que accidũt iſtis ſubſtãtijs dicantur ſubſtãtie ⁊ entia. Sꝫ cũ manifeſtũ eſt ꝙ magnitudines ⁊ puncta que ſunt corporis: ſunt maioris ſubſtãtialitatis qꝫ corpus: ⁊ nõ videmus ea eẽ ſubſtãtias: ex quibus igit̃ corporibus ſunt ſubſtãtie entiũ. Et impoſſe eſt vt ſint ex corporibus inſenſibilibus. aut forte nulla ſubſtantia oĩno eſt. Et etiaꝫ videmus ꝙ oĩa iſta ſunt dimẽſiones corporis. Quedã enĩ ſunt latitudinis. Quedaꝫ ſpiſſitudinis. Et quedã longitudinis. Et cum hoc dicit̃ ꝙ iſta ſunt in corporibus ſicut figure ſunt in eis. Corpus enĩ neceſſe eſt vt habeat aliquaꝫ figurã. Si igitur poſſibile fuerit vt corpus non habeat figuraꝫ: poſſibile erit vt non habeat dimenſionẽ. V.g. quoniam ſi fuerit poſſibile vt figura mercurij non ſit in idolo Mercurij: poſſibile eſt vt figura ſemigrandinis ſit in tota figura grandinis. ⁊ cuꝫ hoc qđ diximus accidit iſtis error cuꝫ perſcrutati fuerimus de rebus quibus contingit generatio ⁊ corruptio. exiſtimãt enĩ ꝙ ſubſtãtia nõ primo fuit: deinde fuit: aut fuit primo: deinde corrũpit̃. ⁊ ꝙ paſſiões cõtingũt ei apud generationẽ ⁊ corruptionẽ. Puncta autẽ ⁊ linee ⁊ ſuperficies impoſſibile eſt vt habeãt generationẽ ⁊ corruptionẽ: aut vt ſint quãdoqꝫ: ⁊ quãdoqꝫ nõ. Corpora enĩ ↄtinua diſcreta apud cõtinuationem adunantur: ⁊ apud diſcretionẽ fiunt duo: ⁊ nihil corrumpit̃ niſi corruptio accidat ei. ⁊ res que diuiduntur nõ ſunt ſine generatiõe. Punctus autem ſi non diuiditur non fit duo puncta: ⁊ ſi generatur ⁊ corrumpitur neceſſario eſt ex aliquo.

17 ¶ Et iſtaꝫ qõnez ⁊c. ⁊ eſt qđ difficilis pſcrutãda in hac ſcia. vtrũ numeri: ⁊ corpa: ⁊ ſupficies: ⁊ linee: ⁊ puncta: ſunt ſubſtantie entiuꝫ. ſ. que dicunt̃ ſm qd ſicut qdã dicũt: aut nõ. Exiſtimat̃. n. ꝙ ſi iſta nõ fuerint qditates ſbarũ entiũ ꝙ recedat a nobis cognitio nãruꝫ eaꝝ. ſcꝫ entiũ exñtiũ p ſe: q2 oẽs ↄueniũt in hoc qđ appellant eas ſbas. ¶ D. d. motus ãt ⁊ paſſiones ⁊c. i. ⁊ iſta exiſtimant̃ eẽ ſbe: q2 illa que ſunt preter iſta. V.g. motus: ⁊ accñtia: ⁊ relationes: ⁊ diſpoſitiones manifeſtum eſt ꝙ non notificãt ſbas entiũ. ſ. que vocant̃ ſubſtantie: ⁊ intendit per paſſiones qualitates attributas ſenſibus. V.g. calorẽ ⁊ frigus: ⁊ per diſpõnes moduꝫ qualitatis que dr̃ diſpoſitio ⁊ habitus: per dictiones aũt fortes intẽdebat intellecta. ¶ D. dedit cauſaꝫ ppter quã oẽs cõueniunt in hoc ꝙ iſta non ſunt ſbe: ⁊. d. q2 oẽs dicunt̃ ⁊c. i. q2 oĩa iſta ſunt in hoc indiuiduali qđ eſt indiuiduũ ſubſtãtie: ⁊ nulluꝫ eoꝝ dicit̃ ex hoc. Deinde. d. illud aũt qđ exiſtimat̃ ⁊c. i. illud aũt qđ vr̃ eſſe ſm exiſtimationẽ ſubſtãtia entiũ cõpoſitoꝝ indiuidualiũ ſunt qttuor elemẽta: ex quibus cõponunt̃ ſubſtãtie ſenſibiles: ⁊ intẽdit ꝙ iſta vident̃ eſſe ſbe cõpoſitoꝝ ſm naturã nõ ſm illud qđ dr̃ in rñſione ad qd. ¶ D. d. corpus võ eſt illđ qđ terminat̃ ⁊c. i. qñ diffiniunt̃ iſta accidentia corpus determinat naturã eoꝝ. ſ. ꝙ eſt de diffõnibus eoruꝫ q. drie eoꝝ ſunt determinãtes naturã entis ⁊ diſtinguẽtes ipſum ab alijs. ¶ D. d. ſed corpus eſt minus ⁊c. i. ſed cũ feceris cõparationem inter iſta videbis ꝙ corpus eſt minoris ſbalitatis qꝫ ſuperficies: ⁊ ſuperficies qꝫ linea: ⁊ linea qꝫ punctus. D. d. cauſam in hoc: ⁊. d. corpus enĩ poſt iſta inuenit̃ in diffinitione: q2 corpus diffinit̃ ꝙ eſt illđ qđ eſt diuiſibilẽ in tres ſupficies: aut illud qđ cõtinet̃ a ſuperficie: aut ſupficiebus: ⁊ ẽt q2 iſta vident̃ priora corpe nãliter: ⁊ innuit modũ prioritatis ſꝫ ↄñtiã: aut intẽdit vt corpus. Impoſſe enĩ eſt vt itelligat̃ ſine ſupficie. ſupficies aũt ipoſſe eſt vt intelligat̃ ſine corpe. ſilr̃ eſt de linea cũ ſuperficie: ⁊ de puncto cuꝫ linea. ¶ Et cũ dedit rationes ſufficiẽtes ꝙ corpus eſt ſba abſqꝫ ſuperficiebus ⁊ lineis. d. ⁊ ideo exiſtimãt antiqui phoꝝ ꝙ ſba ⁊ ens eſt corpus: ⁊ ꝙ alia non diffiniunt̃ per diffõneꝫ corporis ⁊c. i. q2 opinati ſunt ꝙ corpus eſt ſubſtãtia crediderũt ꝙ pncipia corpoꝝ ex quib⁹ cõponunt̃ ſunt corpa que ſunt pncipia oĩuꝫ entiũ. ſi enĩ corpa ſunt pncipia. g⁰ pncipia corpoꝝ ſunt pncipia entiuꝫ. ¶ D. d. alij võ qui reputabant̃ ⁊c. i. illi aũt q reputabant̃ ſapientiores iſtis dixerũt ꝙ ſba ſm hanc cõſiderationẽ debet eſſe numeri. ſ. q2 ſunt priores in imaginatiõe alijs entib⁹: ⁊ q2 ſunt pores nãliter: ⁊ q2 ſunt ſicut magis liberati a mã qꝫ corpus. ¶ D. d. ſicut igitur diximus ⁊c. i. cõtingit igit̃ ſm hunc ſermonẽ ſi iſta non fuerint ſbe exiſtimari nullã eſſe ſbam oĩno entiũ: impoſſe enĩ eſt vt poſteriora ab iſtis ſubſtãtijs. ſ. accidẽtia ſint ſubſtãtie alicuius eoꝝ: de quibus oẽs cõueniunt vt ſint ſubſtãtie ſenſibiles. ¶ D. dedit dubitationẽ ſup hoc: ⁊. d. ſꝫ cũ ſit manifeſtũ ꝙ longitudines ⁊c. i. ſꝫ iſta cõſideratio facit ꝙ ſuperficies ⁊ linee ⁊ pũcta ſint ſubſtãtie: ⁊ apparet de iſtis ꝙ nõ ſunt ſbe: ⁊ ſunt priora corporib⁹ mathematicis: g⁰ corpora mathematica nõ ſunt ſbe. Ex quib⁹ igit̃ ſunt ſbe entiuꝫ. ipoſſe enĩ eſt vt ſint corpa ſenſibilia. Iſta enĩ ſunt quoꝝ ſbe querunt̃ cũ dicimus ĩ eis que ſunt ens ⁊ vnũ: ⁊ querimus enĩ que eſt iſta ſba quã ſignificat hoc nomen ens: ⁊ vnũ: ⁊ nullũ corpus eſt niſi mathematicũ: aut ſenſibile. ¶ D. d. aut forte nulla ſba eſt. i. opꝫ vt dicamus ſm hãc qõnem ꝙ cõtingit vt ſba non ſit alicuius rei. i. ꝙ cũ ſit deſtructũ ꝙ quiditates entiũ ſunt corpa recte vr̃ opinari ſm hoc ꝙ entia non ſunt: neqꝫ hñt quiditates. Et q2 declaratio ꝙ corpus mathematicũ non eſt ſubſtãtia fundat̃ ſuper hoc ꝙ longitudo ⁊ latitudo ſunt accidentia ⁊ differentie ipſius corporis. d. ⁊ etiam videmus ꝙ iſta ⁊c. idest ⁊ declarat ꝙ corpus mathematicum

Nullũ corpus eſt niſi mathematicũ: aut ſenſibile cõtra ponẽtes corpus metaphyſicũ.

eſt accidēs φ diffinitio corporis ꝯſtituit̃ ex tribus dimēſionib⁹: ⁊ videmus cū hoc φ dimēſiones ſunt corpori. q. figure. ſ. differētie ei⁹. ℂ D. declarauit hoc. ⁊. d. corpus eniȝ neceſſe eſt vt habeat aliquā figuram ⁊c̄. i. figura eniȝ taleȝ hȝ diſpōneȝ de corpe ſicut dimēſio in hoc φ corpus nō pōt denudari ab eis niſi corrūpatur: ſicut eſt diſpoſitio ꝺ differentia rei ſubſtātiali. ℂ D. dedit exēplum ⁊ dixit. V. g. qm̄ ſi fuerit poſſibile ⁊c̄. i. qm̄ ſi figura nō fuerit ſubſtantialis corpori poſſe erit vt figura propria auferat̃ ⁊ remaneat res. V. g. vt figura hoīs auferat̃ ⁊ remaneat homo: aut figura idoli mercurij. i. remanente idolo mercurij. Et ſi eſſet poſſe vt figura propria rei auferretur: tūc poſſe eſſet vt ſemifigura rei auferret̃ remanente tota figura: ⁊ hoc intēdebat cuȝ. d. poſſibile eſt vt ſemifigura grādinis ſit in tota figura grādinis. ℂ Et dedit exēpluȝ de tunica: q꞉ tunica eſt de rebus que nō habēt hoc nomen niſi ſm̄ figuraȝ habēdam. Figura igit̃ eius eſt differētia eius q̄

Cōſiſteȝ modū arguendi. vide ꝑ phy. cō. 29

diſtinguit eam ab alijs indumētis. ℂ Et intēdit declarare ex hoc capitulo φ cū poſuerimus φ dimēſiones ſunt accidētia: tunc corp⁹ erit accidens: ⁊ ſi poſuerimus φ corpus eſt ſubſtātia: tunc iſta erūt ſubſtantie. ℂ D. d. ⁊ cū hoc qꝺ diximus ⁊c̄. i. ⁊ cū iſtis inopinabilib⁹ contingentibus huic poſitioni. ſ. corpora eſſe ſubſtātias: accidūt eniȝ talia inopinabilia ex apparētibus in rebus generabilib⁹ ⁊ corruptibilibus. ℂ D. d. exiſtimāt eniȝ φ ſubſtātia ⁊c̄. i. exiſtimat̃ eniȝ ⁊ ponit̃ ⁊ eſt cōceſſuȝ ab oībus φ ſubſtātia generat̃ ⁊ corrūpit̃: ⁊ accidunt ei paſſiones apud generationē ⁊ corruptionē. ſ. φ cū generat̃ fit ſubſtātia que nō fuit: ⁊ cū corrūpit̃: corrūpit̃ illud qꝺ fuit. D. d. pūcta autē

Vide ꝑ ca. ꝺ ſb̃a orbis

⁊ linee ⁊c̄. i. pūcta aūt ⁊ linee ⁊ ſupficies nec generant̃ nec corrūpuntur: neq꞉ ſunt qn̄q꞉ ⁊ qn̄q꞉ nō: cū linea nō corrūpit̃ in nō lineaȝ: neq꞉ generat̃ ex nō linea: ⁊ ſimil'r eſt de corporib⁹. ℂ D. incepit declarare hoc: ⁊. d. corpora eniȝ cōtinua ⁊ diſcreta ⁊c̄. i. ⁊. d. φ nihil corrūpitur niſi corruptio cōtingat. i. ⁊ nō oīs cōpō ē gnātio: neq꞉ oīs diſſolutio ē corruptio vt qdā antiquoꝝ dicūt. ſ. φ ꝯgregatio ē gnātio: ⁊ ſegregatio corruptio: ſȝ gnātum eſt illud in quo fit ſb̃a q̄ nō fuit: ⁊ corruptuȝ eſt illud ex quo corrupta eſt ſb̃a que fuit. D. d. ⁊ ea que diuidunt̃ nō ſunt ſine generatiōe. i. ea que diuidunt in partes nō cōuenientes ſm̄ nomē ⁊ diffōnē nō ſunt ſine generatiōe: ⁊ q꞉ accidit ei in hac intētiōe punctus: pūctus eniȝ nō diuidit̃ ⁊ nō hȝ gnātionē: ⁊ dixerūt ēt φ illꝺ qꝺ diuidit̃ in talia ſemp ſm̄ nomē ⁊ diffōnē nō hȝ gnātionē. d. ⁊ illa que nō diuidunt̃ ex re diuiſibili nō ſunt ſine generatiōe. minima. n. priuȝ corporis ſenſibilis que nō diuidit̃ ſm̄ φ eſt illud corpus eſt compoſita. ℂ Verbi gratia. φ minima pars ignis eſt cōpoſita ex materia ⁊

Mīma ps ignis ē cōpoſita ex mā ⁊ fõa.

forma. ℂ D. d. punctus autem ſi nō diuidit̃ ⁊c̄. i. punctus auteȝ ſi eſt indiuiſibilis nō generabit̃: cum punctus nō diuidit̃ in duo puncta: ergo non hȝ generationē: q꞉m̄ ſi haberet generationē eſſȝ cōpoſitus. ⁊ hoc intēdebat cum. d. eſt neceſſario ex aliquo illud. i. ⁊ cum pūctus generatur ⁊ corrūpitur neceſſario: generatur ex aliquo: ⁊ ſic erit diuiſibilis quod eſt impoſſibile.

ℂ Omnino vero dubitabit aliq̄s: quare ⁊ opꝫ querere alia quedā preter ſenſibilia ⁊ intermedia: vt quas ponimus ſpēs. Nam ſi ideo q꞉ mathematica a pn̄tib⁹ in aliquo quodā differūt: ineſſe vero plura ſil'is ſpēi nihil differunt. Quare nō erūt ipſoꝝ pricipia numero determinata. Queadmodū ⁊ pn̄tiū litteraꝝ numero quidē omnium nō ſunt pricipia determinata: ſed ſpecie. Si vero ſumat huius q̄s ſil'e aut huius vocis harū erūt ⁊ numero determinata. Simil'r aūt ⁊ ītermedijs. Infinita nāq꞉ ſunt ⁊ illic que eiuſdē ſpeciei. Quare ſi nō ſunt ꝑter ſenſibilia ⁊ mathematica alia q̄dā qualia dicūt ſpēs ipſas q̄daȝ: nō erit vna numero ⁊ ſpē ſubſtātia. Nec pricipia entiū numero erunt quāta aliqua: ſȝ ſpecie. Ergo ſi hoc eſt neceſſariū: ⁊ ſpēs eſt neceſſariū ꝓpter hoc eē. Etenī ſi nō bene dearticulāt dicētes: ſȝ hoc eſt qꝺ volūt ⁊ hoc ipſos neceſſe dicere: q꞉ ſpecierum vnaqueq꞉ ſubſtantia quedā eſt: ⁊ nihil ſm̄ accidēs. At vero ſi ponimus ſpēs eſſe ⁊ vnū numero pricipia ⁊ nō ſpecie: diximꝰ que cōtingere neceſſe eſt īpoſſibilia.

ℂ Et rectū eſt querere de q̄ōne difficili quare querēde ſunt alie ſubſtātie a ſenſibilibꝰ: ⁊ a medijs. ſ. forme q̄ fingunt̃ eſſe. Si eniȝ q̄rimꝰ iſtas ſubſtātias ꝑ hoc. ſ. φ mathematica diſtiguunt̃ a ſenſibilibꝰ per aliud ⁊ nō diſtinguunt̃ ab eis ꝑ hoc φ ſunt multe forme: ſicut iſte forme: manifeſtū eſt φ pricipia iſtoꝝ nō erūt terminata in numero: queadmodū pricipia qualitatis q̄ ſunt hic nō ſūt terminata ī numero. Principia. n. cuiuſlibet qualitatis nō ſunt terminata in nūero: ſȝ forma: niſi pricipia l'r̃e cōpoſite ex duabꝰ l'r̃is: aut pricipia vocis cōpoſite ex duabus vocibꝰ. Pricipia. n. iſtius l'r̃e ſunt termīata forma ⁊ numero. ⁊ ſil'r erit ēt in rebus medijs. Si igit̃ nō fuerint alie ſubſtātie alie a ſubſtātijs ſenſibilibꝰ: ⁊ a ſubſtantijs mathematicis: ſicut quidā dicūt: manifeſtū eſt formā nō eſſe. Sȝ ſi cōceſſerimꝰ formas eſſe ⁊ principia eſſe terminata numero nō forma: iam narrauimꝰ qꝺ contingit ex hoc neceſſario: ⁊ qꝺ eſt impoſſibile omnino.

ℂ Et querēdū eſt qua de cā fuit nece īpoſitiōe cū ſubſtātijs ſenſibilibus ⁊ mathematicis q̄s vocāt medias ſb̃as q̄s dicūt formas. Cā enī 18
ꝑ quā fuit neceſſe formas medias ponere / manifeſta eſt: ⁊ eſt q꞉ nos

videmus mathematicas formas differre ſm diſtõnē a formis ſenſibilibus. ¶ Et hoc intēdebat cū.d.qm̄ ſi querim⁹ ⁊c.D.d.⁊ nō diſtinguiť ab eis ⁊c.i.⁊ iſti nō ponūt iſta media diſtincta a reb⁹ ſenſibilib⁹; ita ꝙ vnūqdq; eoꝝ ſit vnū numero tm̄:ſicut ponūt faciētes formas: ſ; diſtinguunť ab eis ſm ꝙ ſunt ſilia eis.ſ.multa ſm formas:⁊ multa ſm numerū.D.d.manifeſtū eſt igiť ⁊c.i.⁊ dicere formas eſſe ꝯtingit ex eo vt principia rerū q̄ ſunt hic ſint determinata numero.i.diuerſa numero tm̄ ⁊ nō forma:⁊ hoc intēdebat cū.d.manifeſtū eſt igiť p ſe ꝙ res q̄ ſunt hic diuerſe numero ⁊ forma ſunt diſpō in qualitate.i.manifeſtū eſt igiť p ſe ꝙ ſunt res tales. ¶ Et hoc intēdebat cū.d.que ſunt hic:q: ſunt diuerſe forma ⁊ numero:ſicut lr̄e cōpoſite ex lr̄is: ⁊ voces cōpoſite ex vocib⁹;q: neceſſe eſt vt principia iſtoꝝ ſint diuerſa numero:⁊ ſic ponunt media dicentes ea.ſ.diuerſa numero ⁊ forma: ⁊ hoc intendebat cū.d.⁊ ſic erunt in rebus medijs. ¶ Deinde dicit.ſi igiť nō fuerint ſbe alie ⁊c.i.⁊ cum determinatu; eſt ex hoc ſermone ꝙ nō ſunt niſi due ſbe ſenſibilis ⁊ mathematica;manifeſtū eſt ꝙ forme nō ſunt.D.d.ſ; ſi ꝯceſſerim⁹ ⁊c.i.iā narrauim⁹ qđ accidit ex hoc ď impoſſibili qōne de qua pſcrutati ſum⁹ vtrū ſit vna numero aut forma.

Utrū pricipia ſint in potētia. ¶ His aūt affine eſt q̄rere:vtrū poteſtate ſunt elemēta aut alio aliquo modo. Na; ſi alr aliqua lr pri⁹ erit aliqd principijs aliud. Prior.n.erit ptās cā illa. Poſſe aūt nō neceſſariū ē illo mō ſe habere. Si vero ptāte ſint elr̄nta nihil entiu; eſſe cōtingit. Nam poſſe eſt eſſe qđ nōdum eſt ens. Fit eni; nō ens. Nihil aūt fit impoſſibiu; eē. Has igiť dubitatiōes neceſſariū eſt dubitare de pricipijs.

Nihil ipoſſibile fit.

¶ Et aſſimilať iſtis qōnibus dictis iſta queſtio:vtꝝ elemēta ſunt potētia:aut alio modo. Si igiť alio mō: qūo eſt poſſe vt aliqđ ſit ante elr̄nta: ⁊ ſunt pricipia. Potētia eni; eſt ante illā aliā cām. Illud.n.qđ nō h; potētiā nō eſt ante potētiā neceſſario. Si aūt elr̄nta ſunt potētia:tūc poſſe erit vt elr̄nta nō ſint aliqđ entiū. Illud.n.qđ h; potētiā vt ſit:nōdū ē. Et nō fit niſi illđ qđ nō h; eē: ⁊ nihil erit qđ nō h; potētiā:vt ſit. He igť qōnes ſunt difficiles: de quib⁹ pſcrutādū eſt in cognitōe principioꝝ.

¶ Et aſſilať ⁊c.querit vtrū elemēta prima ⁊ principia oīum entium
19 ſint potētia aut actu:⁊ hoc itēdebat p aliū modū. ¶ D.d.ſi igiť alio modo ⁊c.i.ſi igiť elemēta ſunt actu hn̄t elemēta.potētia.n.eſt ante actū.i.illud qđ eſt in potētia aliqđ eſt ante illud qđ eſt in actu illud qđ:⁊ ſic elemēta habebūt elemēta. ¶ D.d.illud aūt qđ nō h; potentiam ⁊c.i.illud aūt in quo nō eſt potētia vt ex eo fiat aliqđ: ⁊ nihil fit ex eo qđ ſit in potētia oīno:quapp nō erit elemētu; alicui⁹ rei aliquo modo. ¶ Et abbreuiatio eius eſt ꝙ ſi elemēta ſunt actu ſ; ꝙ ſunt elemēta:⁊ fuerit potētia prior eis/cū ſint in actu;cōtingit ꝙ elemēta hēāt elemēta:⁊ ſi potētia nō fuerit prior eis:non erit in eis potentia oīno ad aliqđ:⁊ ſic nō erit elemētu; alicuius rei. ¶ Et cu;.d.impoſſe cōtingēs poſitioni elemētoꝝ in actu:incepit dicere etiā qđ cōtingit poſitioni eoꝝ in potētia:⁊.d.ſi aūt elemēta fuerint potentia ⁊c.i.poſſe eni; erit vt oīa entia que ſunt actu deſtruanť: ⁊ nihil remaneat niſi illud qđ eſt in potētia. D.dedit cām in hoc ⁊.d.illud eni; qđ h; potētiam ⁊c.i.illud eni; qđ eſt in potētia eſt aliud quid in actu cum eſt in potentia impoſſe eſt vt illud ſit in actu. Actus enim ⁊ potentia ſunt cōtraria. D.d.⁊ nō fit niſi illud qđ nō h; eſſe.i.⁊ nō fit niſi illud qđ non habet eſſe in actu:⁊ nihil fit qđ nō h; potentiā vt fiat.

Act⁹ ⁊ potētia ſunt cōtraria.

¶ Et vtrū vlr̄ia ſint aut vt diximus ſingularia. Nā ſi vlr̄ia nō erūt ſubſtātie. Nihil.n.cōiu; hoc aliqđ ſignificat: ſ; quale:ſubſtātia vero hoc aliqđ eſt. S; ſi eſt hoc aliqđ:⁊ poniť qđ cōiter p̄dicať:mlr̄ta erit aīalia Socrates:ipe q; hō ⁊ aīal:ſi ſignificat vnūqđq; hoc aliqđ ⁊ vnum. ¶ Si igiť vlr̄ia ſunt principia/hec cōtingūt. Si aūt nō vniuerſalia:ſ; quaſi ſingularia/nō erūt ſcibilia. Ulr̄es enim ſunt oīu; ſciētie. Quare erūt pricipia diuerſa priora principijs vlr̄ predicata:ſi futura eſt eſſe eorū ſciētia.

Utrū pricipia ſint vniuerſalia aut ſingularia. Negatiue.

In oppoſitum.

¶ Et etiā perſcrutādū eſt vtrum principia ſint vlr̄ia: aut pticularia. Si vlr̄ia/nō ſunt ſubſtātie: cōia.n.nō dicūtur eē hoc ſingulare. Si igiť p̄dicabile de reb⁹ diciť mō cōi qđ eſt hoc: tunc Socrates erit multa aīalia.ſ.Socra.⁊ homo/⁊ aīal:qm̄ vnūqđq; eoꝝ ſignificat ꝙ eſt hoc vnū. Iſta igiť accidētia accidūt ſi principia fuerint vlr̄ia. Si aūt nō fuerit vlr̄ia ⁊ fuerint ſicut principia exēplaria pncipioꝝ particulariū:tūc ſcitū nō habebit eē. Sciētie.n. omniū ſunt vlr̄es. Manifeſtū eſt igiť ꝙ ſi fuerit poſſe vt iſta principia cognoſcanť ꝙ alia pricipia ſunt vlr̄ia ante particularia que predicanť de particularibus.

¶ Et etiam perſcrutandū eſt vtrū principia ſint vlr̄ia aut pticularia:
ſi autē vlr̄ia nō erūt ſbe. Uniuerſalia.n.ſunt cōia:q: ſunt in plurib⁹: 20
⁊ cōe nō eſt hoc ſingulare qđ eſt ſba:ſ; eſt exēplar huic ſingulari.ſ.forme cōis eis:⁊ oīb⁹ indiuiduis hn̄tibus illa; formā. Subſtātia aūt diciť eē hoc ſingulare qđ cōcludiť in ſcđa figura ꝙ ſba nō eſt vlr̄e. ¶ D.dicit.ſi igiť diciť predicabile ⁊c.i.ſi igitur vniuerſale eſt cōe ſm ꝙ eſt ſingulare exiſtēs in pluribus:tunc Socrates erit cōpoſitū ex multis animalibus:in Socrate enim erit humanitas exiſtens in omnibus hominibus q: eſt hoc ſingulare in numero:⁊ ſic Socra.⁊ omnia indiuidua hominis erunt compoſita ex vna re: ⁊ ſimiliter erit compoſitus cu; omnibus aīalibus. Animalitas eni; hec indiuidualis exiſtit

Cōe nō eſt ſingulare: ſ; eſt exemplar oībus ſingularibus hn̄tib⁹ illā formā. Idē.12.meta.cō.4.⁊ que ibi.

in oībus indiuiduis animaliū: aut indiuidua aīaliuꝫ exiſtunt in ea. Iſte igit̄ q̄ōnes accidūt ſi principia fuerūt vniuerſalia. ℂ B.d.ſi aūt nō fuerint vniuerſalia ꝛc̄.i.ſi aūt nō ponant̄ hic eſſe vl̄ia entia cōtingit vt ſciētie neceſſarie nō ſint: ꝛ hoc mouit Platonē ad dicēdū formas eſſe. B.d.ſciētie.n.oīum ſunt vl̄es: ꝛ intēdit ſciētias ſpeculatiuas neceſſarias. ℂ B.d.manifeſtū eſt igit̄ ꝛc̄.i.ꝛ cū neceſſe eſt vt p̄ncipia particularia cognoſcant̄ nō generabili cognitione: neqꝫ corruptibili: neceſſe eſt hic eſſe pricipia vl̄ia ante particularia.

ℂ Explicit Liber Tertius.

ℂ Ariſto. Liber Quartus prime ph̄ie incipit.

ℂ Summa Quarti Libri habet̄ ab Auer. in principio cōmēti primi Et prima durat vſqꝫ ad tex. ſeptimum.
ℂ Sc̄ōa vero incipit in ſeptimo ꝛ vadit vſqꝫ in finē libri ꝛc̄.

ESt autē ſc̄ia quedaꝫ que ſpeculat̄ ens inq̄ꝫtū ens: ꝛ que huic inſunt ſ̄ꝫ ſe: hec aūt nulli in p̄te dictarū eadē eſt. Aliaꝝ.n.nulla itēdit vl̄r de ente inq̄ꝫtū ens: verū partē ei⁹ abſcidētes aliquā circa hāc ſpeculant̄ ip̄m accidēs: velut ſciētiaruꝫ mathematice: q̄m aūt principia ꝛ extremas q̄rim⁹ cās: palaꝫ q꞉ nāe cuiuſdā ipſas ſ̄m ſe eſſe neceſſe eſt. Si ergo ꝛ entiū elemēta querētes hec q̄ſierūt pricipia: neceſſe ꝛ entis elemēta eſſe nō ſ̄m accidēs: ſꝫ inq̄ꝫtū entia. vnde ꝛ nobis entis inq̄ꝫtū eſt ens prime cāe ſunt accipiēde.

ℂ Unius quidē ſc̄ie ſciētiaꝝ eſt cōſideratio de ente: ꝛ ꝺ rebus que ſunt entis p̄ ſe. Et iſta ſc̄ia nō eſt vna earuꝫ q̄ dicunt̄ p̄ticulares q̄m nō eſt alicui⁹ ſc̄ie p̄ticularis ꝯſideratio de ente vl̄i. Sꝫ ſc̄iarū particulariū eſt ꝯſideratio ꝺ accidēti q̄ȯ accīt alicui parti p̄tiū entis diuiſe ab eo: ſicut faciūt ſc̄ie mathematice. Si igit̄ q̄ȯ principioꝝ ꝛ cāruꝫ vltimaꝝ eſt a nobis: manifeſtū ē q̄ neceſſe eſt vt iſta p̄ncipia ſint ſicut pricipia alicui⁹ nature p̄ ſe. Et cuꝫ q̄ſierūt iſta principia illi qui querebant elementa entis: neceſſe eſt vt nō ſint elemēta entis modo accidētali: ſꝫ ſint eſſentialiter. ꝛ iō opꝫ nos querere cās que ſunt in ente.

ℂ Iſte

a Diſputare contra negantes primas propoſitiōes ꝛ cōtra deſtruētes ſcire ſpectat ad dominum iſtius artis. Uide idem.3.celi cōmen.4.
b Prima ph̄ia conſiderat de nobiliſſima cauſaruꝫ.ſ.de primo fine ꝛ forma prima. Idem.3.meta.cōmē.3. Et.12.meta.cōmē.6.ꝛ in prologo ſuo ſuper primo phyſi.
c Sciētie mathematice ſunt de numeris ꝛ magnitudinib⁹: ꝛ ſc̄ia nāl̄is eſt de ente mobili ſ̄ꝫ q̄ ē mobile: ſꝫ vide opp̄m 12.met.cō.5.vbi.d.q̄ eſt de corpe mobili.ꝛ in p̄logo p̄mi ph.dixit q̄ eſt de rebus ſenſibilibus tāq̄ ꝺ lib̄ro.

1 Iſte tractatus cōtinet duas p̄tes. ¶ Prīa igitur eſt in diffiniēdo ſ̄bm iſtius artis ꝛ accidētia ꝛ cās ei⁹: ꝛ vl̄r in reb⁹ logicis que appropriant̄ huic ſc̄ie. ¶ In ſc̄ōa aūt diſputat cum ſophiſtis qui negāt p̄mas p̄pōnes a ꝛ deſtruūt ſcire: p̄ius declarādo q̄ dn̄s huius artis dꝫ diſputare cū iſtis. Quia igit̄ intētio eius eſt loq̄ ꝺ mō cōſiderationis iſtius artis: ꝛ iaꝫ p̄ſcrutat⁹ eſt in tractatu p̄cedēti ꝺ ſc̄ia que d̄r ph̄ia: que ſc̄ia ſit. ℂ Et.d.q̄ ſi ſc̄ia oīuꝫ cauſaꝝ eſt vna: illa ſc̄ia dꝫ dici ph̄ia. B.declarauit q̄ ꝯſideratio de cauſis oīum entiuꝫ nō eſt vnius ſcientie cum entia ſint diuerſa: q̄m in quibuſdaꝫ inueniūtur ꝺ cauſis.iiij.q̄ nō inueniunt̄ in q̄buſdaꝫ: hoc eniꝫ eēt poſſibile ſi entia eēnt vnū genus. ℂ B.induxit ipſe ſermonē q̄ ph̄ia forte b eſt illa q̄ cōſiderat de nobiliſſima cauſaꝝ.ſ.de p̄mo fine ꝛ forma p̄ma. incepit in hoc tractatu declarare hoc ſ̄m demonſtrationē ꝛ declarationem perfectā. ℂ Et.d.vnius quidē ſciētie ꝛc̄.i.dicamus igitur q̄ manifeſtum eſt p̄ ſe hoc eſſe aliquā ſc̄iam que cōſiderat de ente inquantū eſt ens: ꝛ de accidētib⁹ eſſentialib⁹ enti in eo q̄ȯ eſt ens. B.d.ꝛ iſta ſc̄ia ꝛc̄.i.ꝛ apparet q̄ iſta cōſideratio nō eſt alicuius ſc̄ie ſciētiaꝝ particulariuꝫ. Manifeſtū eſt.n.q̄ nō eſt alicuius ſciētie ſciētiarū particularium cōſideratio de ente ſ̄m q̄ eſt ens: ſed tm̄ eſt ſciētiaꝝ particularium cōſideratio de accidētibus: que accidūt alicui parti partium entiuꝫ: accipiēdo illam partē quaſi diſtinctam ab ente: ſicut faciunt ſcientie mathematice c que accipiūt numeros ꝛ magnitudines diſtinctos ab ente. ꝛ cōſiderat de eis ꝛ ſuis accidētibus eſſentialib⁹. Et ſil̄r ēt ſciētie nāles cōſiderāt de quadā parte entis.ſ.de ente mobili ꝛ de accidētibus eēntialib⁹ eidem ſ̄m q̄ eſt mobile ꝛ de motu. B.d.ſi igitur inquiſitio p̄ncipioꝝ ꝛc̄.i.ꝛ cū manifeſtū eſt q̄ nos querim⁹ in hac arte principia vltima que ſunt principia ſimpl̄r: manifeſtū eſt q̄ querēduꝫ eſt iſta p̄ncipia iſtoꝝ p̄ncipioꝝ ſenſibiliū ſ̄m iſtū modū ſ̄m quem querim⁹ principia nature exiſtētis per ſe. ℂ Et intēdit q̄ p̄ncipia ſimpl̄r debēt queri de entib⁹ que ſunt ſimpl̄r: ꝛ ſi acciderit q̄buſdam vt ſint ſenſibiles nō ſimplices: tunc nō querūtur iſta eis principia d niſi ſ̄m q̄ ſunt entia ſimpl̄r nō ſ̄m q̄ ſunt entia. U.g. mobilia aut mathematica. ℂ Deinde.d.ꝛ cū queſiuerit iſta pricipia ꝛc̄.i. e p̄p hoc q̄ȯ diximus q̄n antiqui querūt principia prima entiuꝫ ſ̄m q̄ ſunt entia: ꝛ non querunt ea entium que ſunt huiuſmodi: tūc queſtio eoꝝ hominū in cauſis eſt accidentaliter. ℂ Et intēdit q̄ cum queſiuerunt cauſas entis ꝛ nō queſiuerunt cauſas entium tranſmutabilium. U.g. tūc q̄ȯ eoꝝ fuit eēntialis: ꝛ ſi quererent cās entiuꝫ proprioꝝ: tunc eſſet q̄ȯ accidētalis.

d Si acciderit vt in metaphyſica ꝺ ſenſibilibus principia querant̄ hoc non eſt inquātū ſenſibilia ſꝫ inquātū entia. Idē.6.me.cō.p̄.ꝛ.12.met.cō.5.ꝛ 6.ꝛ.7.met.cō.9.ꝛ p̄mo met.cō.15.ꝛ 18.ꝛ.2.ph.cō.21.

e Ex hoc ſumitur metaphyſicū nō conſiderare q̄ditates reruꝫ in particulari. vide pro hoc p̄mo ph.cō.11.ꝛ que ibi.

ℂ Ens aūt multis modis dicitur: ſed ad vnū: ꝛ ad vnā aliquam naturam: ꝛ non equoce. Sed e queadmoduꝫ ſalubre omne ad ſanitatem: hoc quidem in cōſeruatiōe

aliud vero in actiõe: aliud vero q² eſt ſignũ ſanitatis: hoc aũt q² illius eſt ſuſceptibile: ⁊ medicabile ad medicinã. Hoc eniȝ in habendo medicinam dicitur medicabile: illud vero in exiſtẽdo bene natuȝ ad ipſam: ⁊ aliud per actus medicatiue. Similiter autẽ ⁊ alia ſumemus his dicta. Ita vero ⁊ ens multipliciter dicitur quidem: licet omne ad vnum principiũ. Hec q² ſubſtantie entia dicuntur: illa vero q² paſſiones ſubſtãtie: alia vero q² via ad ſubſtantiam: aut corruptiones: aut priuationes: aut qualitates: aut effectiua: aut generatiua ſubſtantie: aut ad ſubſtantiam dictoruȝ: aut horum cuiuſdam negationes: aut ſubſtantie. Quapropter ⁊ non ens eſſe non ens dicimus. Queãdmoduȝ ergo ⁊ ſalubri omniuȝ vna eſt ſcientia: ita hoc ⁊ in alijs. Non enim ſolum eorum que ſm̃ vnum dictoruȝ eſt vnius ſcientie ſpeculari: ſed ⁊ dictorum ad vnam naturaȝ: etenim hoc modo quodam ſm̃ vnum dicuntur. Palam ergo quia ⁊ entia vnius eſt ſcientie ſpeculari inquantum entia. Vbiq; vero proprie primi eſt ſcientia: ⁊ ex quo alia pendent: ⁊ ꝓpter qđ dicũtur. ergo ſi eſt hoc ſubſtãtia ſubſtãtiarũ: oportet principia ⁊ cauſas habere pħm. Omnis aũt generis vni⁹ ſenſus eſt vnus atq; ſcientia: vt grãmatica vna ens omnes ſpeculatur voces. Quapropter ⁊ entis inquantuȝ ens quaſcunq; ſpecies ſpeculari vnius eſt ſcientie genere: ſpecies auteȝ ſpecierum.

Nõ ſolũ eorum que ſm̃ vnũ dictoꝝ eſt vni⁹ ſcie ſpeculari: ſȝ ⁊ dictoꝝ ad vnaȝ nãm.

Oĩs generis vni⁹ ſenſus eſt vn⁹.

¶ Ens igitur dicitur multipliciter: ⁊ nõ dicit̃ equiuoce ſed attribuitur vni rei: ⁊ vni nature: ſicut omne ſanans attribuitur ſanitati. Quoddã enim dicitur ſanuȝ: q² conſeruat ſanitatem: quoddam autẽ ſic: q² facit ſanitatem: ⁊ quoddam q² ſignificat: ⁊ quoddam q² recipit. ⁊ ſimil̃r eſſe medicum medicine. Quoddaȝ eniȝ dicitur medicũ q² acquirit medicinã: ⁊ quoddaȝ q² conuenit medicine: ⁊ quoddaȝ q² eſt actiuum medicine. Et ſm̃ hunc modum poſſibile eſt nobis inuenire res que attribuuntur vni rei ſicut iſta que diximus. Et ſimiliter etiaȝ ens dicitur multis modis: ſed omnes illi modi attribuuntur vni rei. Quedam eniȝ dicunt̃ entia q² ſunt ſubſtantie: ⁊ quedam etiã q² ſunt paſſiones: ⁊ quedam accidentia: ⁊ quedaȝ q² ſunt vie ad ſubſtãtiam: aut ad relationeȝ: aut q² ſunt nõ ens: aut qualitates: aut agentes: aut faciẽtes ſubſtantiã: aut aliud eorũ que dicunt̃ eſſe in ſubſtantia: aut q² negant aliquod iſtoruȝ accidentiuȝ: aut ſubſtãtia. Et ſimil̃r dicimus ẽt de eo qđ nõ eſt ens vnũ qđ nõ eſt ens: queãdmoduȝ igitur ſciẽtia ſanoꝝ eſt vna / ſic ſciẽtia alioruȝ ſimiliũ. Non. n. eſt vnius ſcie ꝯſideratio de reb⁹ que dñr de vno tm̃: ſed ẽt ꝯſideratio de reb⁹ q̃ attribuũtur vni nature. Iſta. n. dicunt̃ đ vnoquoq; mõ. Manifeſtum eſt igit̃ ꝙ vni⁹ ſcie eſt cõſideratio de entib⁹ vl̃r: ⁊ ſcia que eſt ſcia in rei veritate in oĩbus rebus eſt ſcia rei poris p quã cõtinuant̃ alie res: ⁊ pp quã vocant̃ ⁊ dñr. Si igit̃ h̃ p̃us ſit ſba: mãifeſtũ eſt ꝙ cognitio p̃ncipioꝝ ⁊ cãꝝ ſb̃e dȝ eẽ in pħo: ⁊ vnũqđq; gen⁹ hȝ vnã ſciaȝ. V. g. ſcia vocis eſt vna: ⁊ dȝ ꝯſiderare in oĩb⁹ vocib⁹. Et iõ dicim⁹ ꝙ ꝯſideratio de oĩbus formis entis vl̃r eſt vni⁹ ſcie ſm̃ gen⁹: forme aũt ſunt forme formaꝝ.

¶ Cum auteȝ declarauit ꝙ vna ſcientia debȝ cõſiderare de ente ſm̃ ꝙ ens eſt: vult declarare ꝙ hoc nomen ens non eſt equiuocum: ſi 2
eniȝ eſſet equiuocũ non cõſideraret de eo vna ars. ¶ Et. d. ⁊ ens dicitur multis modis ⁊c̃. i. ⁊ nomẽ ens dicit̃ multis modis: ⁊ nõ equiuoce ſicut canis qui dicit̃ de latrabili ⁊ marino: neq; vniuoce: vt animal de homine ⁊ aſino: ſed eſt de nominib⁹ que dicunt̃ de rebus attributis eidem: ⁊ ſunt media inter vniuoca ⁊ equiuoca. ¶ Et hoc intendebat cum. d. ſed attribuit̃ vni rei ⁊c̃. i. ⁊ iſta que attribuunt̃ eideȝ nõ attribuunt̃ eodeȝ modo: ſed modis diuerſis: ⁊ quedaȝ attribuunt̃ eodem mõ: ſed diuerſant̃ ſm̃ magis ⁊ minus. ſicut hoc nomẽ ſubſtantia que dicit̃ de formis ⁊ de indiuiduo. ¶ Et q² ſana attribuũtur ſanitati modis diuerſis: ſicut nouem predicamẽta attribuunt̃ ad eſſe: q² ſunt in vero ente qđ eſt ſubſtantia modis diuerſis: incepit notificare diuerſitatẽ modoruȝ qui inueniuntur in talibus nominibus ad demonſtranduȝ ꝙ ita eſt de hoc nomine ens cum ſubſtantia ⁊ cum alijs predicamentis. ¶ Et. d. quoddam eniȝ dicitur ſanum ⁊c̃. i. quedam eniȝ dicunt̃ ſana: q² attribuunt̃ ſanitati hoc modo. ſ. q² conſeruant ſanitatẽ: ſicut dicimus ꝙ exercitiũ eſt ſanum: q² cõſeruat ſanitatem. ⁊ quedam attribuũtur ſanitati: q² faciunt eam ſicut dicimus ꝙ potio accepta eſt ſana. Et ſimiliter dicimus ſanũ ſignum qđ nunciat ſanitatẽ: ſicut dicim⁹ de creticis laudabilib⁹. Et ſimil̃r dicim⁹ ſanum

De equiuoco nõ ꝯſideratur vna ars.

illud qđ cito recipit ſanitatẽ ſicut corpus mũduʒ ab humorib⁹. ℭ Et cũ induxit ea que attribuunt̃ vni fini: induxit exempluʒ ẽt de rebus que attribuunt̃ vni agenti. Et. d. ⁊ ſimilr̃ attribuit̃ eſſe medicũ medicine. i. ⁊ ſimilr̃ oẽ adiuuans actionẽ medicine attribuit̃ medicine. ℭ Et intẽdebat per hoc declarare ꝙ attributa ei: aut attribuunt̃ eidem fini: aut eidem agenti: aut eideʒ ſubiecto: ſicut nouẽ p̄dicamenta ſubſtãtie. ℭ D. d. quoddã eniʒ dr̃ medicũ ⁊c̃. i. quoddã eniʒ di medicum: q: acquirit artem medicine. V. g. hõ medicus: ⁊ quoddã q: conuenit actioni medicine. V. g. dieta. D. d. ⁊ quedã que facit actionem medicine lʒ nõ ſit medicus. vetula eniʒ que medicabat cuʒ illa herba ſicut dicit̃ agebat actionẽ medicalẽ lʒ nõ erat medica. ℭ D. d. ⁊ ſimilr̃ ens ẽt dicit̃ multis modis; ſed illi modi attribuunt̃ vni p̄. i. ⁊ ſimilr̃ hoc nomẽ ens lʒ dicatur multis modis: tñ in oĩbus dr̃ ens: q: attribuit̃ primo enti ſubſtãtie: ⁊ iſte attributiones in vnoquoq; eorũ ſunt diuerſe. Predicta. n. attribuunt̃ a ſb̃e: nõ q: eſt agens aut finis eoꝛuʒ: ſed q: ꝯſtituunt̃ per illam: ⁊ ſb̃m eſt eoꝛuʒ: ⁊ vlr̃ nõ dicuntur entia: niſi q: ſunt diſpõnes entis: ⁊ multi hoĩes negãt ea eẽ: albedo. n. non eſt: ſed albũ. ℭ D. incepit declarare modos ſm̃ quos attribuunt̃ ſubſtãtie. ⁊. d. quedã. n. dñr ens ⁊c̃. i. quoddã dr̃ ens: q: eſt exiſtens p̄ ſe ⁊ eſt ſb̃a: ⁊ quoddaʒ dr̃ ens: q: eſt paſſio ſb̃e: ⁊ intendit per viã ad ſb̃aʒ motũ ad ſb̃aʒ: mot⁹. n. dr̃ ens: q: ẽ via ad verũ ens. ℭ Et intẽdit p̄ relationẽ: q: eſt cõpatio entis ad ens. ⁊ itẽdit relationẽ que dr̃ ens b ſm̃ ꝙ determinatũ eſt in alijs locis: ⁊ dr̃ ẽt ens illud qđ eſt priuatio entis: ⁊ hoc nomẽ ẽt ens dicit̃ mõ cõſimilitudinis. Dicit̃. n. ſb̃a illud qđ facit ſb̃am: ſicut dicẽtes hic eſſe virtutes ⁊ formas faciẽtes ſb̃am. Et ſimilr̃ dicit̃ ꝙ elemẽta ſb̃e ſunt ſb̃e: ⁊ hoc intẽdebat cũ d. aut generãtia ſb̃am. ℭ D. d. aut aliud. i. ⁊ dicit̃ ẽt ens illud qđ exiſtit in ſb̃a: ⁊ hoc vlr̃ eſt ceteris predicamẽtis. D. d. aut q: negãt ⁊c̃. i. qm̃ queadmodũ hoc nomẽ ens dr̃ de oĩbus iſtis modis: ita ẽt dr̃ de negatiõe ⁊ affirmatõe. ℭ Et intẽdebat p̄ hꝯ ꝙ hoc nomẽ ens c dr̃ de primis intelligibilib⁹ ⁊ ſecũdis: ⁊ ſunt res logice. ℭ Et cũ declarauit ꝙ hoc nomẽ ens dr̃ oĩb⁹ modis iſtis: incepit declarare ꝙ cognitio eorũ que dñr tali mõ eſt vnius ſciẽtie: ⁊. d. queadmodũ ſciẽtia vna cõſiderat de rebus attributis ſanitati. ſ. medicina: ita vna ſcĩa dʒ conſiderare de omnib⁹ attributis enti. D. d. qm̃ non eſt vnius ſciẽtie cõſideratio ⁊c̃. i. res d eniʒ que hñt vnã ſciẽtiaʒ nõ tm̃ ſunt quarũ ſb̃m eſt vnum genere: aut ſpecie dicto vniuoce. ſed quaꝝ eſſe attribuitur vni fini: aut vni agenti: aut vni ſubiecto. ℭ Et dixit hoc: q: eſt diſpoſitio entiũ. ſ. que attribuunt̃ vni fini: aut vni cõplemẽto: ⁊ hoc eſt queſitũ in hac ſcĩa. ℭ D. d. ⁊ q: iſta dñr ⁊c̃. i. ⁊ q: declaratũ eſt ꝙ hoc nomen ens dr̃ mõ modo ꝑ reꝝ: de q̄bus dr̃ hoc nomen vnũ: manifeſtũ eſt ꝙ vna ſcĩa ꝯſiderat de ente: ⁊ diſpõ in hoc mõ generis eſt ſicut diſpõ in gñe qđ dr̃ vniuoce: q: p̄dicabilia e eẽntialia ineniunt̃ in hoc gñe qđ dr̃ multiplr̃: ſicut inuenit̃ in gñe qđ dr̃ vniuoce: ſed hoc nõ inuenit̃ in gñe qđ dr̃ equoce: ⁊ lʒ iueniat̃ in quodã aliqđ veꝝ: tñ nõ eſt eẽntialr̃. Poſſe f eſt vt aliqđ p̄dicabile p̄dicet̃ vere de aliquo noĩe equiuoco. V. g. oĩs canis eſt pulcher: ſed nõ inuenit̃ in eis p̄dicabile eẽntiale oĩno. ℭ D. d. ⁊ ſcĩa q̄ eſt ſcĩa in rei veritate ⁊c̃. i. ⁊ manifeſtũ ẽ ꝙ vera ſcĩa in talib⁹ reb⁹ que dñr p̄ attributionẽ eſt ſcĩa p̄mi q̄ eſt in illo gñe

a Predicamẽta accñtiũ nõ attribuuntur ſb̃e q: ſit agens: aut finis eoꝛuʒ: ſʒ q: cõſtituunt̃ per illã. ⁊ ſb̃m ẽ eoꝝ: ſʒ vide oppm̃. 2. de aĩa. 36.

b Mot⁹ dr̃ ens: q: ẽ via ad verum ens.

c Hoc nomẽ ens dr̃ d̃ primis itelligibilibus ⁊ ſecũdis.

d Res q̄ habẽt vnã ſciẽtiaʒ. nõ tãtũ ſunt q̄ꝝ ſb̃ʒ eſt tm̃ vnuʒ gñe aut ſpẽ dicto vniuoce: ſʒ q̄ꝝ eſſe attribuitur vni fini: aut vni agenti: aut vni ſubiecto.

e Analogia põt facere p̄dicatũ eẽntiale.

f Poſſe ẽ vt aliqđ p̄dicatuʒ vere p̄dicet̃ d̃ aliquo noĩe equiuoco. ſʒ ñ inuenit̃ i eis predicatũ eẽntiale oĩo.

per cuius cõtinuationẽ cũ alijs attribuunt̃ illa alia ei: ⁊ a ſuo nomĩe denoĩant̃. ℭ D. dedit aliam ꝓpõnem manifeſtã. ⁊. d. ſi igitur hic p̄us ſb̃a ⁊c̃. i. ſi igitur prius decẽ eẽntiuʒ eſt ſb̃a vt poſt declarabit̃: ⁊ ph̃s eſt ille qui ſcit primas cauſas omniuʒ: neceſſe eſt vt cognitio principioꝛuʒ ſb̃e ſit accepta in diffõne phi. Dicit̃ eniʒ ꝙ ph̃s eſt ille qui ſcit principia ⁊ cauſas ſubſtãtie: ⁊ iſta eſt declaratio predicte queſtionis in qua dicitur vtrum vni⁹ ſciẽtie eſt ꝯſideratio de ſubſtãtia: aut nõ. ℭ Deinde. d. ſed vnũquodq; gen⁹ ⁊c̃. i. ⁊ etiã manifeſtũ eſt ꝙ quodlibet genus entiũ hʒ vnam artem ⁊ vnam ſcientiã cõſiderãteʒ in omnibus ſpecieb⁹ illius generis. V. g. ꝙ ſonus eſt vnuʒ genus: ⁊ hʒ vnã ſcientiam cõſiderãteʒ in oĩbus ſpeciebus ſonoꝛuʒ. ſ. muſicã. Deinde d. ⁊ ideo dicimus ꝙ conſideratio ⁊c̃. i. ⁊ hoc qđ. d. manifeſtuʒ eſt ex p̄dictis. Poſuit. n. ꝙ qđlibet vnũ gen⁹ hʒ vnã ſcĩaʒ: ⁊ manifeſtuʒ eſt ꝙ ens eſt vnũ gen⁹; ergo ens hʒ vnã ſcĩaʒ. D. d. forme aũt ſunt forme formaꝝ. i. forme aũt quas q̄dã dicũt cõſiderãde ſunt in hac ſcĩa: ſicut eniʒ apud dicẽtes eas forme formaꝝ entiũ: ⁊ ita hec ſcĩa ꝯſiderat de formis: ergo cõſiderat de formis formarum.

ℭ Capitulum Scđm.

Si igitur ens ⁊ vnum idem: ⁊ vna natura. eo ꝙ ſe adinuicem cõſequunt̃ ſicut principiũ ⁊ cauſa: ſed nõ vt vna rõne oſtenſa. Nil aũt differt: nec ſi ſimiliter ſuſcipiam⁹: ſed ⁊ p̄opere magis. Ideʒ eniʒ vnus homo: ⁊ hõ: ⁊ ens homo; ⁊ nõ diuerſuʒ aliq̄d oñdit ſm̃ dictionẽ repetitã: homo: ⁊ ens homo: ⁊ vnus homo. Palaʒ aũt q: nõ ſeparant̃: nec in generatiõe: nec in coꝛruptiõe. Silr̃ aũt ⁊ in vno. Quare palam q: additio in his idem oſtendit: ⁊ nihil aliud vnum preter ens. Amplius aũt cuiuſcũq; ſubſtantia eſt vnuʒ non ſm̃ accidens: ſimiliter aũt ⁊ ꝙ quideʒ ens aliqđ. Quare quotcũq; vni⁹ ſunt ſpẽs tot ⁊ entis: de quibus qđ quid eſt eiuſdeʒ ſcientie genere ſpeculari. Dico aũt de eodem ⁊ ſimili ⁊ alijs talibus. Fere anteʒ omnia reducuntur contraria in principiuʒ.

ℭ Unum aũt ⁊ ens cum ſint idem: ⁊ hñt eandem nãm; cõſecutio vtriuſq; ad alterũ eſt; ſicut conſecutio principij ⁊ cauſe vnius ad alteruʒ: nõ q: eadẽ diffinitio ſignificat vtrũq;. Nulla aũt differentia eſt inter ea: ⁊ ſi exiſtimãtes fuerim⁹ tali exiſtimatiõe. Sermo. n. dicẽtis hõ vn⁹: aut hõ eſt: aut hõ iſte: idem ſignificat; ⁊ nõ diuerſa ſignificat apud iterationeʒ. Manifeſtũ eſt eniʒ ꝙ ſermo dicẽs hõ

Idẽ eſt vn⁹ hõ: ⁊ hõ: ⁊ ens hõ.

Quotcũq; vni⁹ ſũt ſpecies tot ⁊ entis.

Ens ⁊ vnuʒ ſignificãt eãdeʒ nãm in ſb̃to: ſʒ vide oppoſitũ. 12. met. cõ. 21. ⁊ 22. vbi. d. ꝙ nullaʒ nãm ſignificant.

iſte: ⁊ hō vnꝰ: ⁊ homo eſt: nō ſignificat diuerſa: cū nō ſit drīa inter dicere hō iſte: ⁊ hō: neq; in generatione: neq; in corruptione. ⁊ ſilr̄ eſt etiaꝫ de vno. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ additio in iſtis ſignificat idē: ⁊ nō ſignificat vnū aliō ab ente: ⁊ ēt dicamꝰ ꝙ ſubſtantia eſt vna nō mō accidē‑tali: ⁊ iō dicimꝰ ꝙ ſb̄a cuiuſlibꝫ eſt ens. Manifeſtuꝫ eſt igit̄ ꝙ forme vnius ſunt ſm̄ numeruꝫ formaruꝫ entis: ⁊ vnius ſcientie eſt cōſideratio ſimplr̄ de iſtis formis. ſ. ꝙ vnius ſciētie eſt cōſideratio de cōuenienti: ⁊ ſimili: ⁊ de alijs rebus ſimilibus. Et vniuerſaliter omnia contraria attribuuntur huic prime ſcientie.

3 Cum declarauit ꝙ vnius ſcīe eſt cōſideratio de ente ⁊ de cauſis ſuis. ſ. ſubſtātia: ⁊ de cauſis ſubſtātie: vult ēt declarare ꝙ iſtius ſcīe ēt eſt cōſideratio de vno. ¶ Et dicit: vnum eniꝫ ⁊ ens ⁊c̄. i. cōſideratio aūt de eo qō ſignificat vnum eſt iſtius ſciētie etiam. Qm̄ vnum ⁊ ens: aut ſignificat idem omnibꝰ modis. ſ. diffinitione ⁊ ſub‑iecto: aut vtrūq; conuertit̄ ſuper alterum: ⁊ cōſequit̄ illuꝫ: q2 ſignifi‑cant eandē naturā ſubiecto ⁊ duas diffinitiōes: ſicut principiū ⁊ cā. Nulla eniꝫ eſt differētia in hoc qō intendimꝰ inter iſta duo. ſ. ꝙ quō‑cunq; ſit illud qui cōſiderat de ente dꝫ conſiderare de vno: ⁊ ſi exiſti‑mantes fuerimus ꝙ diuerſas habent diffinitiones: tamen manife‑ſtum eſt per ſe ꝙ perfecte cōſequūtur adinuicem. Omne eniꝫ ens eſt vnū ⁊ ecōuerſo: ⁊ iſta eſt cōſecutio quā dixit. ¶ Et cuꝫ dixit ꝙ nulla eſt differētia inter has duas opiniones de vno ⁊ ente. ſ. in hoc ꝙ ſcīa vna dꝫ cōſiderare de eis: incepit declarare ea ſignificare eandē nām in forma: lꝫ diuerſificent̄ ſm̄ modū: ⁊. d. ſermo eniꝫ dicētis ⁊c̄. i. ⁊ eſt neceſſe vt vnum ⁊ ens ſignificēt eandeꝫ nām non duas naturas di‑uerſas: q2 eadem nāᵃ intelligitur cum dicimꝰ vnus homo aut hō eſt. ſ. ens: aut iſte hō: q2 iſte dictiones iterātur: lꝫ importent diſpōnes diuer‑ſas. ¶ Deinde cōfirmauit hoc: ⁊. d. ſermo eniꝫ ⁊c̄. i. qm̄ queādmodū manifeſtū eſt ꝙ nulla differētia eſt inter dicere iſte hō: ⁊ hō: neq; in generatiōe: neq; in corruptione: ita eſt inter dicere hō: ⁊ iſte hō vnus. ſ. ꝙ queādmoduꝫ non numerat̄ ſubiectū qn̄ dicimꝰ iſte homo ⁊ hō: neq; in generatiōe: neq; in corruptione: q2 dicere nec in generatione nec in corruptiōe eſt duplex negatio hoīs: ita etiā eſt cum dicimus: iſte hō: ⁊ iſte hō vnus: hoc eniꝫ nomē vnum ſignificat ex eo negatio‑nem ⁊ eſt priuatio diuiſibilitatis. ¶ Auicē. autē peccauit multum in hoc ꝙ exiſtimauit ꝙ vnum ⁊ ens ſignificāt diſpōnes additas eēntie rei: ⁊ mirum eſt de iſto hoīe quō errauit tali errore: ⁊ iſte audiuit lo‑quētes in noſtra lege: ⁊ cū quoꝝ ſermonibꝰ admiſcuit ipſe ſuā ſciētiaꝫ diuinā. dixit. n. ꝙ diſpoſitionuꝫ quedam ſunt intentionales: ⁊ que‑dam animales ſiue eſſentiales: ⁊ dixit: ꝙ vnum ⁊ ens reducuntur ad eſſentiam diſpoſitam per illa: ⁊ non ſunt diſpoſitiones addite eſſen‑tie: ſicut eſt diſpoſitio in albo ⁊ nigro ⁊ vno. ¶ Et iſte homo ratioci‑natur ad ſuam opinionem dicendo: ꝙ ſi vnum ⁊ ens ſignificant

Digreſſio.
Opīo Auic.
Motiuum Auicē.

idē: tūc dicere ens eſt vnū eſſet nugatio quaſi dicere vnuꝫ eſt vnū: aut ens eſt ens. ¶ Et hoc non ſequeret̄ niſi diceremus ꝙ dicere de ali‑quo ꝙ eſt ens ⁊ vnū ꝙ ſignificāt eandē intentioneꝫ ⁊ eodem modo. Nos aūt dicimus ꝙ ſignificant eandeꝫ eſſentiā ſed modis diuerſis: non diſpoſitiones diuerſas eſſentie additas: ⁊ ſm̄ hoc non eſt diffe‑rentia apud iſtum hominē inter ſignificationes que ſignificant ean‑dem naturam modis diuerſis abſq; eo ꝙ ſignificēt intētiones addi‑tas illi: ⁊ inter ſignificationes que ſignificāt in eadem eſſentia diſpo‑ſitiones additas illi ſcꝫ diuerſas ab ea in actu. ¶ Et fecerunt errare illum hominē res quarum quedaꝫ eſt q2 innuit hoc nomen vnum de genere nominuꝫ denominatiuoꝝ: ⁊ iſta nomina ſignificāt accidens ⁊ ſubſtantiā. ¶ Et etiam q2 exiſtimauit ꝙ hoc nomen vnum ſignificat intentionem in re carente diuiſibilitate: ⁊ ꝙ illa intentio eſt alia ab intentione que eſt natura illius rei. ¶ Et etiā q2 exiſtimauit ꝙ vnum dictū de oībus predicamētis eſt illud vnū qō eſt principiū numero‑rum: numerus aūt eſt accidēs: vnde opinatus fuit iſte ꝙ hoc nomen vnum ſignificat accidens in entibus: ⁊ non intellexit ꝙ vnum qō eſt principiū numeroꝝ eſt ex entibus de quibus dicit̄ hoc nomen vnuꝫ: licet ſit magis dignum hoc ſicut ſcies in nono tractatu iſtius libri. ¶ D. d. manifeſtū eſt ꝙ additio ⁊c̄. ⁊ intendit per additionē hoc qō addimus vnum ⁊ ens eidem. V. g. quando dicimus iſte homo ⁊ iſte homo vnus: ⁊ qn̄ dicimus iſte homo ⁊ iſte homo: nec in gn̄atione nec in corruptione: ⁊ iſte due ſignificationes ſunt idē: q2 dicere iſte homo ſignificat vnū hoīem per cōſignificationē: ⁊ cuꝫ ꝓpalatur hoc nomen vnum non erit differentia inter duas ſignificationes: niſi q2 in illo ſignificat̄ vnum per cōſignificationē: ⁊ hic per ꝓpalationē. ¶ D. in‑duxit aliā ratiocinationē ad declarandū ꝙ vnū ſignificat de re diſpo‑ſita ſuam naturā non rem additā illi: ⁊. d. ⁊ etiā ſb̄a cuiuſlibet ⁊c̄. i. ⁊ etiaꝫ apparet ꝙ vnum non dr̄ de re addita nature diſpoſite ex hoc q2 ſubſtātia cuiuſq; rei eſt vna eſſentialiter: non per rem additam illi. ¶ Qm̄ ſi res eſſet vnū per aliquā rem additā ſue nature ſicut credit Auicēna: tunc nihil eſſet vnū per ſe ⁊ per ſuam ſubſtantiā: ſed per rem additam ſue ſubſtātie. ¶ Et illa res que eſt vna ſi dicit̄ ꝙ eſt vna per intentionē additā ſue eſſentie: queretur etiam de illa re per quam ſit vna: ⁊ per quid ſit vna. ſi igitur ſit vna per intētionē additā illi / reuer‑titur queſtio ⁊ ꝓcedetur in infinitū. ¶ D. d. ⁊ ideo dicimus ꝙ ſubſtā‑tia cuiuſq; vnius cōmunis eſt eſſe eius. i. ⁊ ideo dicimus ꝙ ſubſtātia cuiuſlibet vnius per quā eſt vnuꝫ eſt ſuum eſſe per qō eſt ens. ¶ D. d. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ forme vnius ſunt ſm̄ numeruꝫ formarū entis. i. declaratū eſt igitur ex hoc ſermone ꝙ forme quas ſignificat vnū ſunt ſm̄ numerum formarū ⁊ naturarum quas ſignificat ens. ſ. ꝙ vtrūq; ſignificat decem predicamēta. ¶ D. d. ⁊ vnius ſciētie eſt cōſideratio ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū etiā ꝙ vnius ſciētie eſt cōſideratio de oībus iſtis for‑mis ⁊ de proprijs eis ⁊ cōſequentibus ipſas: ⁊ iam diximus prius ꝙ vnius ſciētie eſt cōſideratio ⁊c̄. i. ꝙ iſta ſciētia cōſiderat de cōuenienti ⁊ de diuerſo ⁊ ſimili ⁊ diſſimili ⁊ eodem ⁊ equali ⁊ inequali: ⁊ vlr̄ de omnibus cōtrarijs cōſiderat: ⁊ reducit ea ad p̄ma cōtraria. Oīa enī cōtraria ſunt cōſequentia ens ſm̄ ꝙ eſt ens: ⁊ cōſideratio iſtius ſcien‑tie eſt de primis cauſis in vnaquaq; iſtarum rerum.

Solo cō.
Cā erroris Auicēne.
Denoīati‑ua ſignāt ſb̄aꝫ ⁊ acci‑dēs. Jō. 3. met. cō. 16. Et que ibi.
Qō ens ſit eſt vnū p rē additā cō‑tra Auic.

¶Speculata ſunt autē a nobis ⁊ in egloga cōtrarioꝝ:
⁊ tot partes ſunt phie quot ſubſtātie: quare neceſſariū
eſt aliquā primam ⁊ habitam ipſis. ſtatī.n. exiſtunt ge
nera habentia ens ⁊ vnū: quapropter ⁊ ſcientia hec ſe
quunt. Et enī philoſophus vt mathematicus dictus.
etenī hoc partes hꝫ: ⁊ prima quedam ⁊ ſecūda eſt ſciē
tia ⁊ alie ꝯñter in mathematicis. ¶Qm̄ autem vnius
eſt oppoſita ſpeculari: vni aūt opponit pluralitas: ne/
gationē aūt ⁊ priuationem vnius eſt ſpeculari propter
vtroqꝫ mō ſpeculari vnū: cuius negatio aut ꝑuatio aut
ſimpliciter dicta: q: non ineſt illi aut alicui generi. huic
quidem ergo vni differentia adeſt: pp qd̄ in negatione
illius enī abſentia negatio eſt: in priuatiōe vero ſubie
cta quedā fit nā de qua priuatio dr̄. Uni aūt pluralitas
opponit: quare ⁊ oppoſita dictis diuerſumqꝫ ⁊ diſſimi/
le ⁊ inequale: ⁊ quecūqꝫ alia dicūtur aūt ſm̄ eadē: aut
ſm̄ pluralitatē ⁊ vnū eſt dicte cognoſcere ſciētie: quorū
vnū quidē aliquid ꝯrietas eſt: dr̄ia.n. qdā ꝯrietas eſt.
dr̄ia aūt diuerſitas: quare qm̄ vnū multiplr̄ dicit: ⁊ hec
multiplr̄ quidem dicētur: attamē vnius oīa cognoſce/
re eſt. nō alterius enī ſi multiplr̄: ſꝫ ſi nec ſm̄ vnū nec
ad vnū rationes referant alterius tunc. Qm̄ vero om/
nia ad primū referunt: vt quecūqꝫ vnū dicūtur ad pri/
mum vnū: ſilr̄ dicēdum eſt de eodē ⁊ de diuerſo ⁊ cō/
trarijs ſe habere: ergo diuiſum quotiēs dicit ſingulum
ſic reddendū eſt ad primum in ſingulis predicamētis
qūo ad illud dicit: hoc enim in habēdo illud illa: vero
in faciēdo: alia vero ſm̄ aliquos dicētur tales modos.
Palā ergo ꝙ in dubitationibus dictū eſt: q: vnius eſt
de his ⁊ de ſubſtantia ſermonem habere: hoc autem
erat vnum eorū que in dubitationibus.

Uni⁹ eſt oppoſita ſpeculari.

¶Et nos perſcrutabimur de hac opinione cum diſtin
guemus cōtraria: ⁊ diuiſiones ⁊ ptes phie ſunt ſm̄ nu
merū ſubſtātiarum. Manifeſtū eſt igit ꝙ iſte ſubſtan/
tie habent vnam ſubſtantiam priorem illis ⁊ altiorem
omnibus neceſſario: cuius prima genera ſunt vnū ⁊
ens: ⁊ ideo ſciētie ꝯſequunt hec genera. Phyſicus eñ
aſſimilatur mathematico. ſciētia enim mathematica hꝫ
partes: ⁊ iſtarū ſcientiarū mathematicarum. hoc eſt pri
mum: ⁊ hoc eſt ſcd̄m: ⁊ ſimiliter de alijs ſm̄ hunc mo/
dum: ⁊ cū vna ſcientia debet cōſiderare de ſubſtantijs
ſm̄ oppoſitionē equaliter: ⁊ equale oppoſitū vni in ſitu
eſt multitudo. Manifeſtū eſt ꝙ vnius ſciētie eſt cōſide
ratio de negatione ⁊ priuatione; conſideratio enim de
vtroqꝫ eſt vna ⁊ vnius: aut erit negatio: aut erit priuatio
que dicitur ſimpliciter: qd̄ nō eſt hoc: aut alicui generi.
Inter igitur vnum ⁊ negationē eſt differentia: q: nega
tio eſt ablatio vnius. priuatio autem habet naturā ſub/
iectam ſibi de qua dicitur. Cū igitur opponatur in ſitu
multitudo vni: manifeſtum eſt ꝙ opponetur in loco di
uerſum ⁊ non diſſimile ⁊ non equale; ⁊ alia que dicunt
hoc modo: aut modo multitudinis. Et cū ſcientie quā
diximus eſt cognitio vnius ⁊ cōtrarietas eſt vnū iſtoꝝ:
⁊ vnum dicitur multis modis: manifeſtū eſt ꝙ hec cō/
traria dicuntur etiam de multis ſpeciebus; ⁊ vnius ſciē
tie eſt cognitio omniū ſicut eſt cognitio vnius: qm̄ ſi iſta
dicunt de multis ſpeciebus: tunc cognitio omniū non
eſt plurium ſcientiarum: ſed cognitio eoꝝ erit plurium
ſcientiarum: cum non fuerit ꝓprium eis ſicut diximus
aliquid vnū: ⁊ non dicent de vno. Cū igit attribuant
omnia vni primo qd̄ eſt primum eorū. U.g. ꝙ omnia
que dicuntur vnum attribuuntur vni priori: ⁊ ſimiliter
dicimus de illo qd̄ dicitur idem ⁊ diuerſum ⁊ de cōtra/
rijs: oportet igit determinare primo ſm̄ quot modos
dr̄ vnūquodqꝫ iſtoꝝ: ⁊ attributio eoꝝ ſuis principijs: ⁊
narrare qūo attribuunt eis oīa predicamēta. quoddā
eñ dr̄ primū: q: hꝫ primū quoquo modo: ⁊ quoddā dr̄
primū: q: agit aliquā actionē primi quoquo modo: ⁊
quoddā dicit ꝑmū alio modo iſtoꝝ modorū. Manife
ſtum eſt igitur ꝙ opꝫ ſcire iſta ⁊ declarare diffinitiones

eoꝝ ⁊ diffinitionē ſubſtātie: ⁊ iſta queſtio eſt vna earū
de quibus perſcrutati fuimus in caplo queſtionū.

4 ¶ Et nos perſcrutabimur ⁊ declarabimus ꝙ cognitio omniū cōtra/
rioꝝ attribuit huic ſciētie prime cum diſtinguimus ſm quot mo/
dos dicunt cōtraria. ¶ D. d. ⁊ diuiſiones philoſophie ⁊c̄. i. ⁊ ſi diui/
ſiones ⁊ partes ſcientie iſtius que dicitur prima philoſophia ſint ſm
numerum ſpecierū ſubſtātie: ⁊ ſubſtātie ſunt multe: manifeſtuʒ eſt ꝙ
iſte ſubſtantie habēt vnam ſubſtantiā priorem ⁊ altiorem oībus eo/
rum neceſſario. ¶ D. d. ⁊ prima genera eius ſunt ⁊ vnum ⁊ ens. i. ⁊
manifeſtum eſt ꝙ genera prima iſtius ſcientie ſunt vnum ens: ⁊ ideo
cōſequuntur genera partium vnius ſciētie eorum genera entium. i.
ſm numerum eorum erit ⁊ conſequuntur partes ſcientie vnius ea/
rum partes entium que ſunt in illa ſcientia: ⁊ ideo numerus partiuʒ
iſtius ſcientie erit ſm numerum ſpecierum ſubſtātiarum. ¶ D. d. phs
enim aſſimilatur mathematico ⁊c̄. i. ⁊ diſpoſitio in partibus phie pri/
me eſt ſicut eſt diſpoſitio partium mathematicarum: quēadmodum
enim mathematicarum quedam eſt pars prima. V. g. arithmetica ⁊
geometria: ⁊ quedā ſcda. V. g. aſpectiua ⁊ muſica. ¶ Ita eſt diſpoſi/
tio in partibus iſtius ſcientie. Pars enim prima eius conſiderat de
ſubſtantijs abſtractis. ſ. non prima in doctrina: ſed prima in eſſe. Se/
cunda autem conſiderat de ſubſtantia ſenſibili. ⁊ hoc eſt ſm in eſſe.
primum autem in cognitione eſt ſubſtantia ſenſibilis. conſideratio
enim de ſubſtantia ſenſibili ⁊ accidentibus ſuis eſt pma in cognitio/
ne. cōſideratio autē in ſubſtantia abſtracta eſt poſtrema in cognitio/
ne ⁊ prima in eſſe: ⁊ ideo dicit ſciētia metaphyſica. ¶ Et cū declara/
tur ꝙ iſta ſciētia cōſiderat de vno cui opponit multitudo: ⁊ cōſidera
tio de oppoſitis eſt vnius ſciētie: incepit declarare hoc. Et dixit. ⁊ cum
vnius ſcie eſt cōſideratio ⁊c̄. i. ⁊ cum neceſſe eſt vt eadeʒ ſcia cōſide/
ret de oppoſitis in ſubſtātijs: ⁊ multitudo opponitur vni: manifeſtuʒ
eſt cum iſta ſcientia conſideret de vno: ꝙ debet cōſiderare de multitu/
dine. ¶ Deinde. d. manifeſtum eſt igit ⁊c̄. i. neceſſe eſt vt cōſideratio
iſtius ſciētie ſit in affirmatiuo ⁊ negatiuo: vt cōſideret etiā de vno ⁊
multitudine: qꝛ vnum aut ſignificat negationē multitudinis aut pri/
uationē eius. ſ. priuationē abſolutam non priuationem que eſt alicu
ius in aliqua hora/ ⁊ non in alia: ⁊ in aliquo ſubiecto/ ⁊ non in alio.
¶ D. d. inter igit vnum ⁊ negationē ⁊c̄. i. ⁊ diximus ꝙ vnū ⁊ multū:
aut opponunt ſm negationē ⁊ affirmationē: aut ſm habitū ⁊ priua/
tionem: qꝛ dr̄ia eſt inter priuationem ⁊ negationē. Negatio enīʒ eſt
ablatio alicuius negati ſimplr̄. priuatio aūt eſt ablatio eius a natu/
ra terminata: ⁊ cuʒ illa natura fuerit diſpoſita per priuationem erit
illud in forma affirmationis: ⁊ hoc intendebat cuʒ dixit: de qua dicit
priuatio: ⁊ dr̄ia inter negationē ⁊ priuationē declarata eſt in logica.
modus aūt ſm quē vnū ⁊ multū ſunt oppoſita declarabit in tracta/
tu in quo loquit de vno ⁊ multo ⁊ de alijs cōtrarijs. ¶ D. d. cuʒ igitur
fuerit oppoſitū in ſitu vnum multo manifeſtum eſt ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū
eſt ꝙ cum oppoſitū vnius eſt multū ꝙ idem opponit diuerſo: ⁊ ſimile
opponit diſſimili: ⁊ equale opponit ad non equale: ⁊ talia ſimilia que
opponunt ſibi hoc modo: aut modo vni⁹ ⁊ multi. ¶ D. d. ⁊ cū ſciētie

Hic ſcias medias enumerat iter mathematicas ſcias. oppoſitū vr̄ poni. 2. ph. t. cō. 20.

Metaphyſica diuidit i duas ptes Idē. 12. meta. cō. pmo t. 29.

Vid. 10. meta. t. cō. 9.

quam diximus eſt cognitio ⁊c̄. i. manifeſtū eſt igit ꝙ iſtius ſciētie eſt
ſcire vnū: ⁊ hoc nomen vnū dr̄ de cōtrario ſm ꝙ vnū dr̄ cōtrariuʒ: ⁊
vnum dr̄ de multo: manifeſtū eſt ꝙ hoc nomen cōtrariū dr̄ de multis
rebus. ¶ D. d. ⁊ vnius ſcie eſt cognitio oīuʒ ⁊c̄. i. ⁊ neceſſe eſt pp oīa
iſta vt vnius ſcie ſit cognitio oīm modoꝝ cōtrarioꝝ: ⁊ eſt iſta ſcia.
eſt enim eius cognitio modoꝝ vnius. ¶ Deinde. d. qm̄ ſi iſta dicun/
tur de multis rebus: tūc cognitio eoꝝ non erit multatū ſcientiarum.
multa eñ que ſunt multarū ſcientiarū ſunt multa que non attribuū
tur vni. iſta aūt que attribuunt vni ſunt vnius ſcie: ſicut prius decla/
rauimus. ¶ D. d. cū igit attributio oīuʒ cōtrarioꝝ eſt pmo. qđ eſt pri
mum eoꝝ. V. g. ⁊c̄. i. ⁊ cū oīa iſta hñt primū cui attribuunt: ⁊ fuit ne
ceſſe in hac ſciētia ſcire primum in vnoquoqꝫ: ⁊ quō attribuunt ei ea
que cōtinent in illo genere. V. g. ꝙ nece eſt ſcire vnū cui attribuunt
oīa que dicuntur vnum: ⁊ ſilr̄ eſt diſpoſitio de cōtrarijs ⁊ de eodē ⁊ de
diuerſo. opʒ igit preſcire ſm quot modos iſtoꝝ dicit vnūqđqꝫ eoꝝ:
deinde ſcire attributionē eoꝝ ad ſua principia: ⁊ hoc fecit in tractatu
quinto. in illo enim tractatu poſuit intentiones omniū nominuʒ de
quibus cōſiderat iſta ſciētia. ¶ D. d. ⁊ narrare quō attribuunt ⁊c̄. i.
⁊ narrandum eſt quid eſt primū in vnoquoqꝫ genere iſtaruʒ rerum.
iſta enim inueniuntur plus ꝙ in vno tractatu. V. g. qꝛ vnuʒ inueni/
tur in quanto ⁊ in quali ⁊ in ſubſtātia: ⁊ primo querendū eſt primuʒ
in predicamēto ſubſtantie: deinde in vnoquoqꝫ alioꝝ predicamen/
torum. ¶ D. d. quoddā eñ dr̄ primū qđ habet primū ⁊c̄. i. ⁊ ſimiliter
opʒ ſcire ſm quot modos dicit primū. quoddā eñ dicit primū: qꝛ hʒ
ſpeciē ſpecierū primi: ⁊ quoddā dicit primū: non qꝛ habet aliquam
ſpeciē ſpecierū primi: ſed qꝛ hʒ aliquā actionē aut paſſioneʒ primi. i.
aut agit aut recipit actionē aliam actionum primi. ¶ D. d. manife/
ſtuʒ eſt igit ꝙ opʒ ſcire ⁊c̄. i. ⁊ cū ita ſit: eſt manifeſtū ꝙ opʒ phm ſcire
diffinitiones iſtarū rerum ⁊ diffinitiones ſubſtātie que eſt cauſa oīum
iſtorum. ¶ D. d. ⁊ iſta queſtio eſt vna earum ⁊c̄. i. ⁊ iſta que hic decla
rauimus eſſe cōſideranda in hac ſciētia eſt vna queſtionū difficiluʒ
de quibus perſcrutati fuimus in tractatu precedēti.

¶ Et phi eſt de oībus poſſe ſpeculari: naʒ ſi non phi/
loſophi quis erit qui inueſtigabit: ſi idem Socrates ⁊
Socrates ſedēs: aut ſi vnū vni ꝯrium: aut qđ eſt cōtra/
riuʒ: aut quotiens dicit: ſilr̄ aūt ⁊ de alijs talibus: qm̄
ergo vnius inquātū eſt vnū: ⁊ entis inqꝫtū eſt ens eedē
ſm ſe paſſiones ſunt: ſed nō inquātū vnū aut linee: aut
ignis: palā qꝛ illius ſciētie ē: ⁊ qđ ſunt cognoſcere ⁊ acci
dentia ipſis: ⁊ ſic non peccant qui de ipſis intendebāt
quaſi nō philoſophātes: ſed qꝛ primū eſt ſbā de qua ni/
hil audiunt: quare ſbe oīno obliuiſcūtur: qm̄ ſicut ſunt
⁊ numeri ⁊ inquātuʒ numerus ꝓprie paſſiōes: vt impa
ritas: paritas: cōmēſuratio: eq̄litas: excedentia: ⁊ defe/

Phi eſt de oībus poſſe ſpeculari.

Uni⁹ iquātum vnū: ⁊ entis iquātū ens eedē ſunt paſſiones.

Eiuſdē ſcie ē ꝯſiderare ſbm: ⁊ pſe accidentia ſubiecti.

etio: ⁊ hec ſm ſe: ⁊ adiuicē inſunt numeris. Similr autē ⁊ ꝺ ſolido: ⁊ imobili ⁊ mobili: ⁊ leui ⁊ graui: ſunt alia ꝓpria: ſic ⁊ enti inquātuꝫ eſt ens ſunt quedā propria: ⁊ ea ſunt de quibus eſt philoſophi pſcrutari veritati. ¶ Signum aūt dialectici nāqꝫ ⁊ ſophiſte eandem ſubinduūt figurā philoſopho: qꝛ ſophiſtica apparēs ſolū eſt ſophia ⁊ dialectici de omnibus diſputāt: oībus autēꝫ ens commune eſt, diſputant autem de his: videlicet quia philoſophie ſunt ipſa ꝓpria: nam circa idem genus verſantur ⁊ ſophiſtica ⁊ dialectica cum philoſophia: ſed differt ab hac quidē modo poteſtatis: ab illa vero vite ꝓhereſi. Eſt aūt dialectica tētatiua ꝺ quibus phia eſt ſciēs: ⁊ ſophiſtica quidē viſa: ens vero nō.

Circa ideꝫ genus verſant dialectica ſophiſtica ⁊ philoſophia.

¶ Et opꝫ phm habere poſſe cōſiderādi in oībus iſtis: qm̄ ſi hoc nō eſt phi quis igiṫ debet perſcrutari vel cōſiderare de ſermone dicētis ꝙ Sortes eſt ſedens: ⁊ de ſermone dicētis ꝙ Sor. eſt ſtās: ⁊ ſi iſti duo ſermones ſunt ideꝫ: ⁊ ſi vnū eſt cōtrariū alteri: quid eſt cōtrarium ⁊ ſm quot modos diciṫ: ⁊ ſilr ꝺ alijs ſilib9. Cū igiṫ iſta ⁊ ſilia ſint per ſe paſſiōes vnius ſoli9: ⁊ paſſiones entis ſimplr ⁊ nō ſunt paſſiōes vni9 ⁊ entis ſm ꝙ ſunt numerus: aut linea: aut ignis: manifeſtū ē ꝙ ſciētia que notificat vnuꝫ ⁊ ens oꝫ ſcire quid ſit vnuꝫ ⁊ ens: ⁊ que ſunt accidentia que accidūt eis: pſcrutātes igiṫ de talib9 rebus nō peccāt: qꝛ nō pſcrutanṫ de reb9 phie: ſed peccāt qꝛ nō perſcrutāṫ de ſubſtātijs iſtaꝝ reruꝫ q̄ ſunt priores. Quēadmodū.n. numer9 ſm ꝙ numerus hꝫ accn̄tia ꝓpria.ſ. par ⁊ impar: ⁊ eq̄le ⁊ inequale: ⁊ addēs ⁊ diminuens: ⁊ iſta ſunt nūeri ꝑ ſe ⁊ ſibi adiuicē: ⁊ ſilr ſba mobilis ⁊ imobilis: ⁊ graue ⁊ nō graue hn̄t alia accidētia ꝓpria: ſic ⁊ ens ſimplr hꝫ accn̄tia ꝓpria de quib9 phm opꝫ pſcrutari. Et ſignuꝫ ei9 eſt ꝙ logici ⁊ ſophiſte laborāt in hoc ꝙ phs oꝫ laborare. Scientia.n. ſophiſtice eſt ſcia deceptoria tm̄. Logici autē loquunṫ de omnibus rebus: ⁊ ens eſt ſcientia cōis omnibus. Et manifeſtū eſt ꝙ iſti loquuntur de

iſtis rebus que ſunt proprie philoſophie. Sciētie eniꝫ ſophiſtice ⁊ logice reducunṫ in vnū genus.ſ. gen9 philoſophie. Sed differt philoſophia ab altera illarū modo virtutis. ab alia aūt per cōſiderationē regiminis vite. Logicus enim ſcit illud qꝺ ſcit phs. Sophiſta auteꝫ exiſtimat ſcire ⁊ neſcit in rei veritate.

¶ Et opꝫ ⁊c̄. Phs debet pſcrutari de talibus iſtis q̄onibus.ſ. que cōtingūt enti in eo ꝙ eſt ens: qm̄ ſi phs nō debet pſcrutari de ſermone dicētis.v.g. ꝙ Sortes eſt ſedens aut nō ſedēs aut ſtans vtrū iſti duo diuidāt falſuꝫ ⁊ veꝝ aut nō. Quis igiṫ oꝫ. ¶ Et ſilr quis oꝫ perſcrutari de cōtrario: vtrū hēat vnū ꝯtrariū: aut plus: ⁊ q̄d eſt cōtrariū: ⁊ ſm quot modos diṫ cōtrariū: ⁊ ſilr de alijs rebus que aſſimilanṫ iſtis. ¶ Et intendēbat qm̄ cū manifeſtuꝫ eſt ꝙ iſte q̄ones pſcrutande ſunt in aliqua arte: ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ſcientie ꝑticulares non pſcrutātur de eis neceſſe eſt vt iſta ſcia vl'is pſcruteṫ de eis. ¶ D.d. cū igitur iſta ſunt accn̄tia vnius ⁊c̄.i. ⁊ cū iſte q̄ones ⁊ ſui ſimiles ſūt accidētia vni9 in eo ꝙ eſt vnū ⁊ accidētia entis in eo ꝙ eſt ens: non accidētia vni9 in eo ꝙ eſt vnū aut numerus: aut linea: aut vn9 ignis: neqꝫ accidētia eius ſꝫ ꝙ eſt ens numer9: aut ens linea: aut ens ignis manifeſtū eſt ꝙ ſcia que oꝫ declararē ens ſm ꝙ eſt ens: ⁊ vnū ſm ꝙ vnū oꝫ ſcire quid eſt vnū ſm ꝙ eſt vnū: ⁊ quid eſt ens ſm ꝙ eſt ens: ⁊ que ſunt accidētia eēntialia ꝓpria eis. ¶ D.d. pſcrutātes igiṫ ⁊c̄.i. ꝙ illi qui opinanṫ ꝙ pſcrutatio de iſtis reb9 nō eſt neceſſaria: nō ſolū peccant qꝛ dimittūt pſcrutationē de rebus de quibus phs hꝫ pſcrutari: ſed ⁊ qꝛ ꝑ hoc ꝙ dimittunt perſcrutationē de iſtis: dimittūt pſcrutationē de alijs rebus que ſunt principia oīum entiuꝫ: ⁊ ſic accidit eis vt nullū ens ſciant qꝺ ſit in rei veritate. ¶ Deinde dedit rōnē ſuper hoc: ⁊.d. quēadmodū eni numerus ſm ꝙ eſt numerus ⁊c̄.i. ⁊ ēt manifeſtū eſt ꝙ quēadmodū numerus ſm ꝙ numerus eſt habet accidentia ꝓpria de quibus cōſiderat arithmeticus. V.g. parē ⁊ imparem: ⁊ addens ⁊ diminuēs: ⁊ quedā iſtoꝝ accidentiū ſunt accidētia ꝓpria quibuſdā: ⁊ ſimilr ſubſtātia mobilis hꝫ accidentia ꝓpria: ſilr ſubſtātia imobilis: ⁊ ſubſtātia grauis ⁊ nō grauis habēt accidentia ſibi ꝓpria: ſic ens ſm ꝙ eſt ens hꝫ accidētia ꝓpria ſibi. ¶ D.d. ⁊ iſta accn̄tia ſunt ⁊c̄.i. ⁊ de iſtis accn̄tibus que ſunt entis ſm ꝙ eſt ens oꝫ phs pſcrutari. ¶ D.d. Et ſignū eius eſt qm̄ logici ⁊c̄.i. ⁊ ſignū eius ꝙ phs oꝫ pſcrutari de ente ⁊ de ſuis accn̄tib9 eſt: qm̄ illi q volūt aſſimilare ſe phis laborāt in pſcrutādo de iſtis intētionib9 ſicut phs oꝫ laborare: ⁊ hoc fuit ita ꝙ iſti ēt cōſiderāt de ente cōſideratiōe vl'i. ¶ D.d. ſcia eniꝫ ſophiſtica ⁊c̄.i. ſcia aūt ſophiſtaꝝ eſt ſcia que exiſtimaṫ eſſe ſcia: ⁊ ſꝫ nō eſt ſic. Logici aūt loquunṫ de his oībus de quib9 ſophiſta ⁊ phs: ⁊ cōe eſt eis loq de ente. ¶ Et cum.d. qꝛ iſti cōueniūt in ſubiecto dedit modū ſm quē differūt: ⁊.d. ſcia eniꝫ ſophiſtaꝝ ⁊ logicorū ⁊c̄.i. genus.n. iſtaꝝ triū in quo ꝯſiderāt eſt vnū ⁊ eſt ens ſimplr. ſed phia vera differt a logica per modū ſcie: phia.n. cōſiderat de ente conſideratione demōſtratiua: logica aūt ꝯſideratione probabili. Sophiſta

Qui opinātur ſciam iſtā nō eſſe neciam accidit eis vt nulluꝫ ens ſciāt in rei veritate.

Ex hoc ꝑꝫ ens hēre ꝓprias paſſiones.

Cōe eſt logico ſophiſte ⁊ metaphico loq ꝺ ente. Ideꝫ 3. meta. cō. p. ⁊. 2.

Phia vera differt a lo/

gica ꝑ mo/ duʒ ſciētie. Sophiſta vero diui/ dit ab eis ꝑ ītētioneʒ intētam in vita.

vero diuidit ab eis per intētionē intentā in vita. Sophiſta eniʒ intē/ dit ſe videri phm vt acquirat gloriā: aut aliud gratiaꝝ humanaruʒ. phs autē tm̄ intēdit ſcire verū. ¶ D. d. Logicus ſcit illud qd̄ ſcit phs idest ⁊. d. ꝙ phia ⁊ logica differūt modo ſcie: qꝛ logicus ſcit illud qd̄ ſcit phs: ſed vnus eorum ſcit qd̄ ſcit demonſtratiue ⁊ alius probabi/ liter. Sophiſta autem nullam habet ſcientiaʒ: ſed tm̄ facit exiſtima/ ri ſe eſſe ſcientem ⁊ non eſt.

¶ Amplius aūt ꝯriorū altera coelemētatio priuatio: ⁊ oīa referunt ad ens: ⁊ nō ens: ⁊ ad vnū: ⁊ pluralitatē: vt ſtatus vnius ⁊ motus pluralitatis. Entia vero ⁊ ſbaʒ ꝯſiſtent ex cōtrarijs fere oēs ꝯpont. Oēs em̄ pricipia di cunt ꝯria. hi nāqʒ par ⁊ impar: illi calidū ⁊ frigidū: alij aūt finitū ⁊ infinitū; alij amoreʒ ⁊ odiū. Oīa vero ⁊ alia vident reductiua ad vnū ⁊ pluralitatem. Sumat enim ipa reductio a nobis. pricipia vero ad oīa que ab alijs ⁊ in genera h̄ cadūt. ¶ Palaʒ igit ⁊ ex his qꝛ vnius eſt ſcie ens inqꝫtū ens ſpeculari. Oīa nāqʒ aut cōtraria aut ex ꝯrijs. Pricipia vero ꝯtrarioꝝ vnū ⁊ pluralitas. Hec aūt vnius ſcie: ſiue ſm vnū dicunt ſiue non: vt forſan hʒ veritas. Attn̄ ⁊ ſi multiplr̄ dr̄ vnū ad primū: tn̄ alia di/ cuntur: ⁊ cōtraria ſimilr̄: ⁊ ꝑpter hoc: ⁊ ſi nō eſt ens aut vnū vlr̄: ⁊ inde in oibus aut ſeparabile vt forſan nō eſt: ſʒ hoc quidē ad vnū: illa vero in eo qd̄ cōſequunt. Et iō nō eſt geometre ſpeculari quid cōtrariū: aut pfectū: aut vnū: aut ens: aut idē: aut diuerſuʒ: niſi ex ſuppoſitione. Qd̄ quidē igit vnius ſciētie eſt ens inquātū ens ſpecu/ lari: ⁊ que inſunt ei inqꝫtū eſt ens: manifeſtū. Et qꝛ non ſolū ſubſtantiaꝝ/ ſʒ ⁊ exiſtētiū eadē eſt theorica: ⁊ de di ctis: ⁊ de priore ⁊ poſteriore: ⁊ de genere: ⁊ de ſpecie: ⁊ toto: ⁊ parte: ⁊ alijs talibus.

Oēs princi pia dicunt contraria. Idē ꝑ ph. t. cō. 41.

Nō eſt geo metre ſpe/ culari quid cōtrarium aut pfectū.

¶ Et etiā qꝛ priuatio eſt vna diuiſionū cōtrarioꝝ: ⁊ om niū que attribuuntur enti: ⁊ nō enti: ⁊ vni ⁊ multo: ſicut quies attribuit vni: ⁊ motus multo. Et oēs cōcedūt ꝙ entia ⁊ ſubſtātia cōponunt ex cōtrarijs: ⁊ oēs loquētes dicūt ⁊ principia ſunt ꝯria. Quoꝝ quidā dicūt pricipia ſunt par ⁊ impar: ⁊ quidā calidū ⁊ frigidū: ⁊ quidā fini/ tum ⁊ infinitū: ⁊ quidā litē ⁊ amicitiaʒ. Et in hoc appet

ꝙ oīa iſta ⁊ alia attribuunt vni ⁊ multo. Et iō ſciēdum eſt cui attribuunt iſta: principioꝝ aūt alioꝝ ab iſtis iſta ſunt quaſi genera. Et manifeſtuʒ eſt ex his ꝙ vnius ſcie eſt cōſideratio de ente. Oīa eniʒ aut ſunt cōtraria: aut ex cōtrarijs. Et principia cōtrarioꝝ ſunt vnū ⁊ multum: ⁊ vnius ſcie eſt cōſideratio de iſtis: ⁊ ſi dicunt de vno: ⁊ ſi nō dicunt: ⁊ videt ꝙ iſte ſermo cōuenit veritati. Sed ſi vnū dicit multis modis: tūc oēs modi eius attribuunt vni primo: ſicut alia contraria attribuunt primo: ꝙ iſte ſermo eſt poſſibilis. Et ſi ens ⁊ vnū nō fuerint idē vl̄e predicabile de oībus etiā: ⁊ ſi nō differūt ab alijs: vide tur ꝙ nō eſt ſic: ſʒ quedā attribuūt vni ⁊ quedā ei qd̄ cō ſeqtur vnū. Et ideo geometer nō hʒ dicere qd eſt con/ trariū: ⁊ quid eſt vnū: ⁊ quid perfectū: ⁊ idē ⁊ diuerſuʒ: niſi ſm modū arocenix. Manifeſtū eſt igitur ꝙ vna ſcia hʒ cōſiderationē de ente ſimplr̄: ⁊ ꝙ iſta ſcia habet con/ ſiderare non de ſubſtantijs tm̄: ſed de his que ſunt ſub/ ſtantiaꝝ etiā. ſ. predictis ⁊ ante ⁊ poſt: ⁊ genere ⁊ forma ⁊ vniuerſali ⁊ particulari: ⁊ alijs ſimilibus.

6

¶ Et qꝛ priuatio ⁊c̄. i. ⁊ opʒ etiā phm conſiderare de priuatione ⁊ de modis eius. Priuatio eniʒ eſt vna diuiſionū oppoſitoꝝ: ⁊ declaratū eſt ꝙ iſta ſcia ꝯſiderat de oppoſitis: ⁊ etiā iſta ſcia cōſiderat de oībus rebus: ⁊ oīa aut ſunt ens: aut nō ens: ⁊ priuatio eſt nō ens. ¶ Et in/ tēdebat declarare ꝙ he due drie ſunt vl̄iores rerum opinabiliū ſicut vnū ⁊ multū reruʒ entiū: ⁊. d. ſicut quies attribuit vni: ⁊ intēdebat ꝙ oē indiuiſibile eſt imobile: ⁊ omne mobile eſt corpus: ⁊ omne diui/ ſibile hʒ multitudinē. ¶ D. d. ⁊ oēs dicūt ꝙ entia ⁊c̄. i. ⁊ oēs conue/ niunt in hoc ꝙ pricipia ſunt cōtraria: lʒ qdā dicūt ꝙ ſunt par ⁊ ipar. ¶ D. d. ⁊ hoc appet ⁊c̄. i. ⁊ appet de iſtis ꝙ oībus iſtis cōmunia ſunt vnū ⁊ multū: ⁊ iō ſciendū eſt a pho prima cōtraria quibꝰ attribuunt oīa ꝯtraria. ¶ D. d. ꝑncipioꝝ aūt alioꝝ ⁊c̄. i. ꝑncipioꝝ aūt que ſunt ſub iſtis pricipijs iſta principia ſunt quaſi gn̄a. ¶ D. d. ⁊ manifeſtuʒ eſt de iſtis ꝙ vna ſcia ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt cū iſta ſcia ꝯſiderat de cō trarijs ꝙ hʒ ꝯſiderare de ente ī eo ꝙ ē ens. Entia. n. aut ſunt ꝯtraria aut cōpoſita ex ꝯtrarijs. ⁊ caput huiꝰ ꝯtrarietatis eſt vnū ⁊ multuʒ. ¶ Et iſta diuiſio ē ſm ꝓbabilitatē: ⁊ ſi nō ſm neceſſitatē. Corpus. n. qntū nec eſt ꝯtrariū nec ex ꝯtrario: ⁊ ſilr̄ appet ecōuerſo. ſ. ꝙ q ꝯſide rat de ente dʒ ꝯſiderare de ꝯtrarijs. ¶ D. d. ⁊ vna ſcia hʒ ꝯſiderare ⁊c̄. i. ⁊ vna ſcia hʒ ꝯſiderare d̄ vno ⁊ ente: ſi dicant de vno aut plibꝰ. Et vr̄ ꝙ iſte ſermo ꝯueniat veritati. ſ. ꝙ ens ⁊ vnū dnr̄ multis mōis: ſed ⁊ ſi dicant multis modis attribuunt tn̄ alicui primo in eis: ſicut

Priuatio ē nō ens. vid̄ ꝑ ph. c. 79.

Oē idiuiſi/ bile ē imo/ bile: ⁊ om/ ne mobile eſt corpus. Idē. 6. ph. 32.

Documētū Corpꝰ qntū nec eſt ꝯtra riū nec cō/ poſitum ex ꝯtrarijs. iō ꝑ ce. 20. Et ī lib. de ſba orbis fere ꝑ totum.

Documētū alia ꝯtraria attribuunt alicui ꝑmo in eis. ¶ Et. d. hoc: q͛ ſi nō eēnt attributa alicui vni nō cōſideraret de eis vna ars: ⁊. d. hanc qōnez ꝑp errorē dicētis ens eē vnū. ¶ D. d. ⁊ iſte ſermo eſt poſſis ⁊c̄. i. ꝙ dicere vnū ſignificare multū eſt poſſe: ⁊ ſi ens ⁊ vnuz nō ſignificāt niſi vnā intentionē vlem in oībus rebus dictā vniuoce: neq̄ʒ etiā fuerit diuerſum ab oībus rebus. ¶ Et. d. hoc: q͛ iſti duo modi ſunt ipoſſe: ⁊ ideo dixit: videt̄ eniʒ ꝙ nō ens. i. ꝙ vnum nō eſt hmōi. ſ. ꝙ ſignificet vnā intentionē in oībus rebus: neq̄ʒ eſt etiā intētio diuerſa in oībus rebus. ¶ D. d. ſed quedā attribuunt ⁊c̄. i. ⁊ verū eſt ꝙ quedā de qb⁹ vnū dicit̄ attribuunt̄ primo vni: ⁊ quedā vni cōſequēti primū: ⁊ qdā vni cōſequēti ſcdm: ⁊ ſic de alijs. ¶ D. d. ⁊ iō geometra ⁊c̄. i. ⁊ iō geometra nō hʒ declarare qd eſt cōtrariū: ⁊ ꝑfectū ⁊ vnū: ⁊ ideʒ: ⁊ diuerſum: niſi declararet ꝙ aliqd iſtorū eſt negatū ab aliquo: aut affirmatum cum aliquo. ſ. ſm ꝙ appropinquat illd in quo cōſiderat. ¶ Deinde dicit: manifeſtū eſt igit̄ ꝙ vna ſciētia hʒ ⁊c̄. i. manifeſtuʒ eſt igitur ex iſtis rebus predictis ꝙ vna ſciētia: ⁊ eſt iſta dʒ ꝯſiderare de ente ſm ꝙ eſt ens ⁊ de accidētibus eius: ⁊ eſt etiā manifeſtū ex ꝑdictis ꝙ iſta ſcīa hʒ cōſiderare non tm̄ in ſubſtantijs: ſed in eis que accidunt ſubſtātie ſm ꝙ eſt ſubſtātia. U. g. de eis que iam numerata ſunt ⁊ de ente ⁊ poſt: ⁊ de genere ⁊ forma: ⁊ de toto ⁊ parte. Omnia enim iſta ſunt accidentia eſſentialia enti ſm ꝙ eſt ens: ſed quedā ſunt opinabilia: ⁊ quedam entia.

Caplm tertiū.

Utrū eadē ſciētia cōſideret ꝺ omnibus principijs.

Dicendū aūt vtrū vnius ſcīe: aut diuerſe: de vocatis in mathematicis dignitatibus ⁊ de ſubſtātia. ¶ Palā aūt q͛ vnius eſt: ⁊ eius q̄ eſt phi: que de his ꝑſcrutatio. Oībus enim inſunt exiſtētibus ſʒ nō generi alicui ſeparatim ab alijs: ⁊ vtunt̄ oēs: q͛ entis ſunt inq̄ʒtum eſt ens. vnūquodq̄ʒ aūt genus ens. Intantū vero vtunt̄ inq̄ʒtuʒ eis ſufficiēs eſt: hoc aūt eſt q̄ʒtū continet genus de quo demōſtrationes ferūt. Quare qm̄ manifeſtū ꝙ inq̄ʒtuʒ ſunt entia inſunt oībus: hoc eniʒ eſt eis cōe de ente inquantum eſt ens cognoſcentis: ⁊ de eis eſt ſpeculatio. ¶ Unde nullus particulariter intendentiū nititur dicere de eis aliqd: ſi vera: aut non: nec geometer: nec arithmeticus: niſi phyſicorum quidaʒ merito facientes hoc. Soli nāq̄ʒ putant̄ de tota natura intēdere ⁊ de ente: ſed qm̄ adhuc phyſico aliquis eſt ſuperior. vnū enim aliqd genus entis eſt natura. vlis ſane ⁊ circa primā ſubſtantiā theorizātes: ⁊ de his vtiq̄ʒ ꝑſcrutari habebūt. Eſt autem ſophia quedā phyſica: ſed non prima.

¶ Querendū

¶ Querēdū eſt igit̄ vtꝝ vna ſcīa hʒ cōſiderare de vlib⁹ quib⁹ vtunt̄ ſciētie mathematice: ⁊ ꝯſiderat de ſbījs: aut ſcīa de pris ꝓpōnibus ē alia a ſcīa ſbaꝝ. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ cōſideratio de iſtis eſt vnius ſcīe. ſ. ſcīe phie. Iſta eni ſunt oīuʒ entiū: ⁊ nō ſunt vnius generis ꝓprij: ⁊ oēs ſcīe vtunt̄ iſtis: q͛ ſunt entis ſimplr: ⁊ gen⁹ cuiuſlʒ iſtoꝝ eſt ens: ⁊ ſcīe vtunt̄ iſtis ſm quātitatē ſufficiētem: ⁊ iſta quātitas eſt ſm modū eoꝝ q̄ ꝯtinent̄ ſub gn̄e qd volunt demrare. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ iſte dignitates vles ſunt oīum ſcīaꝝ vlr: ⁊ ens cōicat iſtis. ſ. ꝙ illud qd notificat ens ſimplr notificat iſta ēt. Cognitio. n. eoꝝ eſt vna: ⁊ iō nullus ꝯſiderātiū de ꝑticularib⁹ intromittit ſe ad dicēdum in eis aliqd: neq̄ʒ vere: neq̄ʒ nō vere: neq̄ʒ geometer: neq̄ʒ aſpectiu⁹. ſed quidā nāles dixerunt in hoc aliquid: q͛ iſti ſoli exiſtimāt ſe perſcrutari ꝺ cognitiōe vlis nature: ⁊ entis. Sed tm̄ alia ſcīa eſt magis alta nāli ſcīa. Nā. n. eſt vnū gen⁹ geneꝝ entis. Et cōſideranduʒ eſt de iſtis ab eis qui ꝑſcrutant̄ de cognitiōe totius ⁊ de ꝑma ſubſtātiaꝝ. Scīa eniʒ naturalis eſt vnius modoꝝ ſcientiarū: ſed nō eſt prima ſcientia.

Cum declarauit ꝙ iſta ſcīa cōſiderat de ente ⁊ oībus attributis ei: vult perſcrutari etiā vtrū iſta ſcīa hēat cōſiderare de primis ꝓpōnibus vlibus que ſunt principia oīs demrātiōis: ⁊ ſi hʒ quō vtit̄ in eis ⁊ qbus ꝓpōnib⁹ ⁊ eſt vna qōnuʒ ꝑdictaꝝ in tractatu ꝑcedenti. 7
¶ Et. d. ⁊ querēduʒ eſt vtrū ⁊c̄. i. ⁊ opʒ ꝑſcrutari phm: vtrum vna ſcīa habeat cōſiderare de principijs vlibus oībus ſciētijs ſpeculatiuis: ⁊ ꝯſiderare de ſba: ⁊ ſic erit iſta ſcīa ꝯſiderās de hoc ſic ꝯſiderat de ſba: aut ſcīa que ꝯſiderat de ꝑncipijs cognitiōis vlis eſt alia a ſcīa que ꝯſiderat de ꝑncipijs ſbe. ¶ D. d. manifeſtū eſt igit̄ ⁊c̄. i. dicamus igit̄ ꝙ manifeſtū eſt ex hoc qd dico ꝙ ꝯſideratio de iſtis principijs eſt vnius ſcīe. ſ. iſtius que eſt ſcīa phi. Iſta. n. principia ſunt cōia oībus generib⁹ entium: de qbus ꝯſiderāt artes ſpeculatiue: ⁊ qd eſt cōe oībus generib⁹ entis eſt accidētiuʒ entis ſm ꝙ eſt ens: ⁊ qd eſt tale dʒ cōſiderari ab eo qui cōſiderat de ente ſimplr. ſ. pho. ¶ Et q͛ oīs ſcīa vtitur aliquo ꝓprio: ⁊ iaʒ. d. ꝙ oēs ſcīe vtunt̄ iſtis: incepit dicere modum ſm quem ſcientie particulares vtūtur iſtis ꝑncipijs vlib⁹: ⁊ d. oēs ſcīe vtunt̄ iſtis ⁊c̄. i. ⁊ ſcīe particulares vtunt̄ his principijs: q͛ ſunt entis ſm qd eſt ens qd eſt gen⁹ oīuʒ: ⁊ q͛ aliqs pōt dicere: ⁊ quō ſcīe ꝑticulares vtunt̄ re q̄ nō eſt ſui generis: incepit declarare modū quē declarauit in poſteriorib⁹: ⁊. d. ⁊ ſcīe vtunt̄ iſtis ſm quātitatem ⁊c̄. i. ⁊ ſcīe ꝑticulares vtunt̄ quolʒ iſtoꝝ ꝑncipioꝝ vliuʒ nō ſm ꝙ ſunt ꝑ poſterioꝝ tex. cō. 24.

vlia:ſed ſm quãtitatẽ ſufficientẽ illi ſcie:ſm ꝙ arctant̃ ad ſubiectum ꝓpriũ:de quo cõſiderat illa ars ſicut dicit in poſterioribus.V.g.qꝛ geometer dicit in loco huius de nullo ſimul affirmatio ⁊ negatio: il/lud qđ eſt appropriatuȝ ſuo ſ̃bo ꝙ.ſ.omis linea eſt ſimetra: aut aſſi/metra:⁊ equale ſilr̃ aut in eq̃le:nõ ſunt ſ̃ȝ collocationẽ ſpẽꝝ ſub vno genere:ſed ſm collocationẽ ꝓpriũ ſub cõi.⁊ hoc ſicut declaratum eſt in poſteriorib⁹.℄D.d.manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ iſte dignitates ⁊c̃.i.⁊ cuȝ omnis ſcientia cõſiderat de iſtis principijs modo ꝓprio:manifeſtum eſt ꝙ ſcia que vtit̃ eis p ſe/⁊ gn̄alr̃/eſt vlis in oĩbus ſciẽtijs:⁊ eſt ph̃ia. ℄D.d.⁊ cõicat enti ⁊c̃.i.⁊ cõicat iſtis ꝑncipijs in cognitiõe eius.qui eniȝ ſcitens:ſcit illud ex iſtis principijs. Neceſſaria eniȝ eſt in cogni/tione entis principioꝝ cognitio.℄D.d.⁊ ideo nullus intromittit ſe ⁊c̃.i.⁊ qꝛ ſcia iſtoꝝ eſt vlis nullus loquentiũ in ſcientijs particulari/bus intromiſit ſe ad loquẽduȝ de eis:ſed tñ quidaȝ nãles locuti ſunt de iſtis.Exiſtimant eniȝ ꝙ ſua ſcia eſt vlis que dȝ cõſiderare de ente ſm ꝙ eſt ens:⁊ cã huius exiſtimatiõis eſt.ſ.ꝙ nullũ eſt ens niſi nãle. ℄D.d.ſed cũ aliqua ſcia fuerit magis alta.i.ſed cuȝ declaratũ eſt ꝙ alia ſcia eſt magis alta ⁊ magis cõis ſcia nãli:⁊ illa dȝ cõſiderare de ente abſtracto ⁊ de entibus abſtractis: qm̃ ſcia nãlis non cõſiderat niſi in quibuſdã gñib⁹ entiũ.ſ.mobilib⁹.Necẽ eſt vt iſta ſcia ꝑſcrutet̃ d̃ iſtis ꝑncipijs ⁊ ꝓpõnib⁹:⁊ h̃ intẽdebat cũ.d.⁊ iõ cõſiderãdũ eſt de iſtis ⁊c̃.℄Et intẽdit per primã ſ̃bam ꝑmũ principiũ ſ̃baꝝ:⁊ eſt deus: ⁊ ſcia nãlis nõ eſt iſta ſcia:qꝛ nõ ↄſiderat de primo ente.Primũ autẽ hic eſt illud qđ eſt prius:⁊ nobilitate ⁊ cauſalitate.

Nãlis nõ cõſiderat de p̊ ẽte: qđ qũo intelligẽdũ ſit. Uide p̊ ph.cõ. vlti. ⁊.2.ph.26.

℄Quicũqȝ vero conant̃ dicẽtiũ qdem de veritate quo opȝ mõ recipere pp ignorãtiã analecticoꝝ hoc faciunt: opȝ.n.de his p̃ſciẽtes venire:ſed nõ audiẽtes q̃rere:qđ igitur ph̃i:⁊ de oĩ ſ̃ba ſpeculãtis:inquãtuȝ cõgruit:⁊ de oĩbus ſyllogiſticis ꝑncipijs eſt ꝑſcrutari palã.Cõgruit aũt maxĩe cognoſcẽteȝ circa vnũqđqȝ genus hr̃e dicere firmiſſima rei principia:quare ⁊ de entib⁹ inquãtũ ſunt entia oĩum firmiſſima.Eſt aũt h̃ ph̃s ipſe.Firmiſſimũ aũt ꝑncipiũ oĩum eſt circa qđ impoſ̃e eſt mẽtiri.notiſſi/muȝ eniȝ eſſe tale eſt neceſſe.Naȝ circa ea que ignorant decipiunt̃ oẽs:⁊ nõ ↄditionabile.Qđ.n.neceſſariũ hr̃e qđcũqȝ entium intelligẽteȝ: hoc vero nõ cõditione.Qđ aũt cognoſcere eſt neceſſariũ quẽcũqȝ cognoſcẽteȝ ⁊ ve/nire ad hñtẽ eſt necẽe.Qđ qdeȝ igit̃ tale ꝑncipiũ oĩum eſt firmiſſimũ palã.Qđ v̊o ſit illud poſt dicamus.

Firmiſſimũ eſt ꝑncipiuȝ circa qđ impoſ̃e eſt mẽ/tiri.

℄Quidã aũt loquẽtes intromittũt ſe ad declarãdũ ve/ritatẽ:⁊ qũo ſciẽda eſt veritas:ſed nõ pñt hoc qꝛ neſciũt analectica.opȝ eniȝ addiſcẽteȝ veꝝ prĩo ſcire iſta: ⁊ nõ

querere ea:cũ queret̃ ab eo d̃ eis.Manifeſtũ eſt igit̃ ex iſtis ꝑncipijs ꝙ ph̃s dȝ ↄſiderare de reb⁹ que ſunt ma/gis alte oĩbus ſubſtãtijs in rei veritate:⁊ dȝ ꝑſcrutari de ꝑncipijs ſyllogiſmi;⁊ qui hȝ cognitionẽ alicui⁹ generis dȝ poſſe narrare q̃ ſunt ꝑncipia illius generis ꝑmanẽtia in rei veritate:⁊ iõ opȝ illum q hȝ cognitionẽ entiũ ſim/pliciter vt poſſit narrare que ſint principia eorum in rei veritate.Ph̃s aũt hȝ cognitionẽ entiũ ſimplr̃:⁊ ipſe põt narrare principia vera.Et verũ principiũ qđ eſt magis ꝑmanẽs q̃ȝ alia ꝑncipia eſt illud in quo deceptio nõ eſt poſ̃is.neceſſe eſt.n.vt iſtud ꝑncipiũ ſit valde manifeſtũ ⁊ notũ.Hoĩes.n.nõ decipiunt̃ niſi in eo qđ neſciunt: ⁊ opȝ illuȝ q hȝ cognitionẽ alicuius entis ſcire ꝑmũ veri/tateȝ ſine anarõ.hoc eniȝ ꝑmũ nõ hȝ anarõ:ſed de neceſ/ſitate opȝ cõcedere illud illũ q hȝ cognitionẽ entis.hoc enim neceſſariũ eſt ei.Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ ꝑmuȝ in rei veritate ꝑmanẽs magis q̃ȝ alia ꝑncipia eſt qđ narraui/mus:⁊ paulopoſt narrabim⁹ qđ eſt primum.

℄Cum declarauit ꝙ iſta ſcia hȝ conſiderare de ꝑncipijs cognitiõis: 8
vult declarare modũ cognitiõis qui eſt poſſibilis ꝑncipijs ⁊ modũ q eſt impoſ̃is.℄Et.d.quidam aũt loquẽtes ⁊c̃.i.quidaȝ aũt loquẽtes in ſcientijs ſpeculatiuis volunt demõſtrare ꝑmas ꝓpõnes:⁊ iſti ſunt quos dixit in poſteriorib⁹:qbus ↄtingit:aut circulo:aut demr̃ationẽ ꝓcedere in infinitũ.℄D.d.⁊ qũo ſcienda eſt veritas.i.q̃rebant qb⁹ ꝓpõnib⁹ ⁊ quibus ꝑncipijs opȝ ſcire veꝝ exiſtẽs in primis ꝓpõnib⁹: ⁊ hoc non pñt:qꝛ nõ inueniũt ꝓpões manifeſtiores ꝑmis:⁊ ẽt qꝛ cõtingit eis:aut circulo: aut demonſtrationeȝ proſedere in infinitum. ℄Et cauſa erroris eorum fuit qꝛ neſciunt qđ dictũ eſt in analecticis de diſputationib⁹ primarũ propoſitionũ:⁊ dr̃ia illius qđ eſt notuȝ p ſe:⁊ illius qđ eſt notum per aliud.

p̊ poſterioꝝ tex.cõ.6.

℄D.d.modũ qui ſciẽdus eſt ab addiſcẽte veritatẽ de iſtis ꝑncipijs:
⁊.d.ſed opȝ addiſcenteȝ ⁊c̃.i.ſed querẽs veritatẽ de iſtis ꝑncipijs dȝ 2
ſcire modos eoꝝ:⁊ in quo differunt ab alijs:⁊ hoc erit cum fuerit pa/rata ⁊ nota apud ipſum cũ queſitus fuerit de eis:⁊ nõ fuit indigens querere ea.℄Deinde incepit dicere ꝙ ph̃us dȝ conſiderare de iſtis: ⁊.d.manifeſtũ eſt igitur ex iſtis ⁊c̃.i.manifeſtuȝ eſt ꝙ quẽadmodum ph̃us dȝ cõſiderare de prima ſubſtãtia que eſt altior omnib⁹ ſubſtan/tijs:ſic hȝ etiã cõſiderare de rebus que ſunt magis vere q̃ alte ⁊ ma/gis alte.ſ.de principijs ſyllogiſmi: ſyllogiſm⁹ eniȝ eſt vnum entiũ de qbus cõſiderat ph̃us:⁊ ph̃us dȝ cõſiderare de ꝑncipijs entiuȝ.℄D. incepit declarare hoc alio mõ:⁊.d.⁊ dȝ illuȝ qui hȝ cognitionẽ ⁊c̃.i.⁊ quẽadmodũ opȝ hñtem cognitionẽ alicuius generis vt habeat poſſe

ad ſciendūꝫ pꝛincipia cognitionis in illo genere: ⁊ oꝛdines eoꝝum in cognitione: ſic opꝫ cõſiderantē in ente ſcḋm ꝙ eſt ens habere poſſe ad ſciendūꝫ pꝛincipia cognitiõis in eo ꝙ eſt cognitio nõ pncipia alicuiꝰ cognitiõis. ¶ D. d. pꝛimū in rei veritate qḋ eſt ⁊c̃. i. ⁊ opꝫ ſcire pmuꝫ ex iſtis pncipijs qḋ eſt magis manifeſtū oībꝰ: ⁊ illud pꝛimū eſt in quo eſt impoſſe decipi aut errare. ¶ Et hoc qḋ dixit manifeſtuꝫ eſt. queād/moduꝫ enim opꝫ phm attribuere qḋlibet genus generuꝫ entiū alicui poſt in illo genere. ⁊ ſcire quid eſt illud pꝛimū. ita opꝫ ipſuꝫ cū cõſiderauerit de pꝛimis pꝛopoſitionibꝰ attribuere oīa que ſunt in illo gene/re alicui pꝛimo in eis: ⁊ ſcire quid eſt illud pꝛimū qḋ eſt cā fidei in omnibus. ¶ Deinde. d. neceſſe eſt eniꝫ vt illud pꝛimū ⁊c̃. i. ⁊ deſcripſimꝰ pꝛimū in cognitiõe qḋ eſt illud in quo impoſſe eſt decipi: qꝛ neceſſe eſt vt illud pꝛimū ſit valde manifeſtū ⁊ claruꝫ nobis magis ꝙ alia: ⁊ qḋ eſt tale impoſſe eſt vt aliquis decipiatᷣ in eo. Oēs. n. hoīes nõ decipiū/tur niſi in eo qḋ neſciunt: aut in eo cuius cognitio nõ eſt valde manifeſta. ¶ Deinde. d. ⁊ opꝫ habētem cognitionē ⁊c̃. i. ⁊ opꝫ illū qui ſcit pꝛimuꝫ ſciat verum: qꝛ nõ hꝫ cõtradictoꝛiū: contradictoꝛiū. n. pꝛimi eſt falſum. ¶ D. d. ſed neceſſe eſt cõcedere ⁊c̃. i. qꝛ ex eo acqritᷣ cogni/tio entiū: ⁊ vlr oīs habēs ſciam aut fingens ſe habere: neceſſe eſt ei cõcedere hoc pncipiū eſſe. ¶ D. d. manifeſtū eſt igitur ꝙ pmū veꝝ ⁊c̃. i. ⁊ cum hoc declaratū eſt: manifeſtū eſt ꝙ pmū verū qḋ eſt magis veꝝ oībus alijs dꝫ diſponi ſcḋm ꝙ diximus. ſ. ꝙ ſit impoſſe vt declaretᷣ per aliud: ⁊ vt ſit manifeſtū: maxime ita ꝙ nulla deceptio accidat in eo: ⁊ poſt declarabitur ꝙ pꝛincipium eſt tale.

Idē. 2. me. cõ. pmo.

Hoīes non decipiūtur: niſi in eo qḋ neſciūt: aut in eo: cuius cognitio nõ ē valde manifeſta.

¶ Ideꝫ. n. ſil̃ eē: ⁊ nõ ineē eidē: ⁊ ſcḋm idē ipoſſe: ⁊ q̃cūqꝫ alia determinaremꝰ vtiqꝫ ſicut determinata ad logicas difficultates: hoc aūt oīuꝫ firmiſſimū eſt pncipioꝝ. Hec eīꝫ dictā determinationē. Impoſſe nāqꝫ q̃cūqꝫ idē exiſtimare eē ⁊ nõ eſſe: queādmodū quidē qdā putāt dicere heraclitū. Nõ. n. ē neceſſe q̄ aliqs dicit hoc exiſtimare. ſi vero nõ ꝯtingit ſil̃ ineſſe eideꝫ ꝯ̃ria. Determinata ſint aūt a nobis ⁊ huic ꝓpõni ꝯſueta: ꝯ̃ria vero eſt opīo opinioni q̄ ꝯ̃dictiõis. Palā: qꝛ ipoſſe ſil̃ exiſtimare eūdē eē ⁊ nõ eē ideꝫ: ſil̃. n. habebit ꝯ̃rias opīones qui de hoc eſt mentitus. Quapꝓp omnes demonſtrātes in hanc redu/cunt vltimā opinionē. Natura nāqꝫ pꝛincipiū ⁊ aliarum dignitatum hec omnium.

Nõ eſt neceque aliquis dicit hoc exiſtimare.

¶ Capl'm Quartum.

Sunt aūt qdaꝫ qui vt diximꝰ dicebāt ꝯtingere idē eē ⁊ nõ eē ⁊ exiſtimare ita. Vtuntᷣ āt rõne hac multi eoꝝ qui de nā. Nos autē nunc accipimꝰ quaſi impoſſe exñte ſil̃ eſſe ⁊ nõ eē. Et ꝓp hoc oſtēdimꝰ qꝛ firmiſſimū id pncipioꝝ oīuꝫ eſt. Volunt aūt ⁊ hoc demr̃are qdā ꝓp ineruditionē. Eſt. n. ineruditio nõ cognoſcere: quoꝝ opꝫ querere demr̃atio/nem: ⁊ quoꝝ nõ opꝫ. Totalr̃ qdem. n. oīuꝫ eē demr̃onē eſt impoſſe; nam nõ in infinitū ꝓcederet: vt nec ita foret demr̃atio: ſi vero quoꝛūdaꝫ nõ opꝫ querere demr̃oneꝫ: qḋ volunt magis eē tale pncipiū nõ hn̄t dicere: eſt autē demr̃are elenchice ⁊ de hoc: qꝛ impoſſe ſi ſolū aliqd di/cit qui dubitat: ſi vero nihil deriſio eſt querere rõneꝫ ad nullaꝫ hn̄tem rõneꝫ: inquātū nõ hꝫ rõneꝫ: ſil̃is. n. plāte talis inquātuꝫ talis iam eſt. Elenchice aūt demonſtrare vtiqꝫ videbitᷣ paruꝫ differre ⁊ demonſtrare: qꝛ demon/ſtrans quidem qḋ in pꝛincipio: ſed nec tali exiſtente cā elenchus vtiqꝫ erit ⁊ nõ demonſtratio.

Ineruditio ē nõ cognoſcere: quoꝝ opꝫ querere dmr̃ationē: ⁊ quoꝝ non opꝫ.

¶ Sed opꝫ nos diſtinguere pꝛio ꝙ impoſſe eſt vt vnuꝫ ſit in duobꝰ inſil̃: ⁊ oī mõ: ⁊ alia ſil̃ia iſtis que erūt diſtincta a nr̃a indigētia in qõnibꝰ logicis difficilibꝰ. Hoc igitur eſt pmuꝫ magis firmum q̄ꝫ oīa pꝛincipia. in eo. n. eſt diſtīctio dicta. Nullus. n. hoīuꝫ poſſet exiſtimare ꝙ affirmatio ⁊ negatio ſunt idē: ſicut qdaꝫ exiſtimāt ꝙ Hera/clitus dicebat. hoc. n. nõ eſſe neceſſe ꝙ illud qḋ aliqs dicit exiſtimetᷣ eſſe veruꝫ neceſſario. Qm̄ ſi hoc eēt poſſe: poſſe eſſet vt ꝯ̃ria eēnt in eodē: ⁊ idõ opꝫ nos pmo diſtin/guere in hac ꝓpõne ēt ꝙ aſſueti ſumꝰ diſtiguere: qm̄ ſi ꝯ̃dictoꝛia opponūtur ſibi adinuicē: manifeſtū eſt ꝙ impoſſibile eſt vt aliquis exiſtimet vt affirmatio ⁊ negatio ſint inſimul: ꝯtingit. n. peccātibꝰ hoc peccato opinari: qꝛ ꝯ̃rietas eſt ſil̃: ⁊ idõ oēs qui vtuntᷣ hac demr̃atiõe ꝑueniūt ad hanc dignitatē per vltimā. Iſta. n. dignitas pꝛioꝛ eſt oībus dignitatibꝰ vl̃ibus cõibus. qdam. n. ſicut diximꝰ fingūt poſſe eſſe exiſtimare ꝙ affirmatio ⁊ negatio ſint ſil̃: ⁊ idem: ſicut narrauimꝰ: ⁊ dn̄t hoc multi nāles. Nos aūt iam diximus ꝙ impoſſe eſt vt affirmatio ⁊ negatio ſint ſimul: ⁊ idõ declarauimꝰ ꝙ hoc pncipiuꝫ eſt firmiſſi/muꝫ oīum pncipioꝝ: ⁊ qdaꝫ laboꝛāt ad declarādū hoc

p̄rimū per demonſtrationē pp ſuam ignorātiaꝫ ⁊ paucitatem ſue inſtructiōis. Eſt eīꝫ male inſtruct⁹ qui neſcit in qbus opꝫ querere demōſtrationē: ⁊ in qbus nō opꝫ: impoſſibile eniꝫ eſt vt demonſtratio ſit in oībus rebus vlr: qm̄ ſi hoc eſſet poſſe: tunc res eēnt infinite: ⁊ ſm̄ hūc modū nō erit demratio ēt. Neqꝫ ſi ex reb⁹ eſſet aliqd in quo nō opꝫ q̄rere demrationē: neqꝫ pōt aliqs dicere ꝙ aliud principiū eſt ſicut iſtud principiuꝫ: ſed neqꝫ aliud prius eo: ⁊ poſſibile eſt vt aliqs accipiat demrationem ſm̄ moduꝫ erroris ꝙ hoc eſt impoſſibile ſi aliqs dicat a quo querit in hoc. Si aūt nihil dicit rectuꝫ eſt deridere illum querentē ſermonē a quo nulluꝫ ſermonē hꝫ. Qm̄ qui eſt talis, ſimilis eſt plantis in hac diſpōne ſm̄ quaꝫ eſt. Et ſi finxerit ꝙ differētia eſt inter demōſtratiōeꝫ ſm̄ hunc modū erroris: ⁊ demrationē ſimpliceꝫ. Quia ille qui inducit demrationē: ſi exiſtimauerit ꝙ inducit eam ex primo noto: cā eſt aliud: hoc erit error: ⁊ nō erit demonſtratio. Et oīa iſta ſunt cōceſſio: ꝙ ſermo aut affirmat aliquid, aut negat aliquid.

9 Cum diſpoſuit p̄mū qd eſt manifeſtius oībus diſpōnib⁹ pprijs ſm̄ ꝙ eſt p̄mū in cognitiōe: incepit notificare quid eſt hoc primū. ¶ Et. d. ſed opꝫ nos ⁊c̄. i. ⁊ cuꝫ declaratū eſt ꝙ phs dꝫ cōſiderare in p̄ncipijs cognitiōis: manifeſtū eſt ꝙ p̄mo dꝫ diſtinguere primuꝫ ꝙ ſi hō non ꝯceſſerit impoſſe eſt phari: ⁊ eſt ꝙ impoſſe eſt vt duo oppoſita ſint inſimul: ⁊ eodē mō alia p̄ncipia ſimilia iſti in cognitione. V. g. ꝙ dictiōes hn̄t ſignificatiōes determinatas: ⁊ ꝙ diffōnes ſunt neceſſarie. ¶ D. d. hoc igit̄ eſt primū qd eſt magis firmū oībus p̄ncipijs ⁊c̄. i. ⁊ p̄ncipiū dicēs ꝙ duo oppoſita nō cōgregant̄ ſimul in eadē re ⁊ eodeꝫ mō eſt primū ⁊ manifeſtius oībus principijs. illud eniꝫ cōtingit diſpōnib⁹ qbus primū diſponit̄. Eſt eniꝫ manifeſti⁹ omni propoſitione: ⁊ nullus decipit̄ in ea: ⁊ nulla demonſtratio eſt demōſtratio niſi ꝓcedēdo iſtam ꝓpōnē. ¶ D. d. nullus. n. hominū ⁊c̄. i. ⁊ dixit ꝙ illud primū eſt illud primuꝫ qd poſuimus: q: impoſſe eſt vt aliquis decipiat̄ in hoc primo. ſ. ꝙ affirmatio ⁊ negatio ſunt idem: vt dicit̄ ꝙ Heraclitus opinabatur hoc. ¶ D. d. nō. n. eſt neceſſe ⁊c̄. i. ⁊ ſermo iſtius hominis nō eſt verus. Non. n. oē qd exiſtimat̄ ⁊ dr̄ dꝫ eē verū: adeo ꝙ hoīes credant̄ in duob⁹ in vtroqꝫ ꝯtradictorio. ¶ Deinde. d. qm̄ ſi hoc fuerit ſic ⁊c̄. i. qm̄ qn̄ aliquis exiſtimauerit aliqd eſſe: ⁊ ali⁹ exiſtimauerit illud nō eſſe ⁊ vtrūqꝫ fuerit veruꝫ: tunc negatio ⁊ affirmatio erunt ſimul in eodem. ¶ Deinde. d. ⁊ ideo opꝫ nos diſtinguere primo ⁊c̄. i. ⁊ ideo op. dicere in defendendo hanc propoſitionē illud

Sine p̄mo p̄ncipio impoſſibile eſt phari.

qd aſſueti ſumus dicere: qm̄ manifeſtuꝫ eſt p ſe ꝙ affirmatio ⁊ negatio nō ꝯgregant̄ inſimul. ¶ D. d. cōtingit peccāti ⁊c̄. i. ꝯtingit igit̄ dicenti hoc opinari ꝙ duo cōtraria exiſtāt ſimul in eodeꝫ actu. V. g. ꝙ idē eſt calidūꝫ ⁊ frigidū ſil: ⁊ ens nō ens: qd eſt impoſſe. ¶ D. d. ⁊ ideo oēs qui vtunt̄ demratiōe ⁊c̄. i. ⁊ teſtat̄ huic opinioni h̄ ꝙ oīs q vtit̄ demratiōe: ⁊ vlr ſyllo ponit hāc dignitatē. ſ. ꝙ ꝯtradictorie nō cōgregant̄: ⁊ iō iſta dignitas eſt prior oīb⁹ dignitatib⁹: ⁊ cōis nālr oībus. impoſſe. n. eſt vt diſputatio aut rōcinatio fiat ſine illa.

¶ D. d. ⁊ quidā ſicut diximus ⁊c̄. i. ⁊ ſicut diximus qdā exiſtimāt ꝙ idē eſt negatio: ⁊ affirmatio ⁊ negatio: ⁊ iō declarauit ꝙ hoc p̄ncipiū eſt firmius oīb⁹ p̄ncipijs. ſ. ꝙ ſi iſti nō negarēt hoc p̄ncipiū nō loquerētur de eo: ſꝫ q: deſtruēs hoc p̄ncipiū deſtruit phiaꝫ: opꝫ ſollicitari in defendēdo ipꝫ: ⁊ q: hoc nō pōt demōſtrari ſꝫ tm̄ hō vtit̄ in defenſione eius ſermonib⁹ veris: ⁊ valde ꝓbabilibus: quos nullus pōt negare: ⁊ qdā errāt in hoc ⁊ exiſtimāt ipm̄ poſſe demōſtrare: ⁊. d. ⁊ quidā laborāt ⁊c̄. i. ⁊ qdā exiſtimāt poſſe eē demōſtrare hāc ꝓpōnem dicentē ꝙ duo ꝯtraria nō ꝯgregant̄: ⁊ hoc ꝯtingit eis q: nō fuerūt inſtructi per dialecticā: ⁊ q: ignorāt drīaꝫ inter ea que indigēt demonſtratiōe: ⁊ inter ea que nō indigēt demonſtratiōe. ¶ D. d. impoſſe eſt ⁊c̄. i. ⁊. d. ꝙ impoſſe eſt hoc p̄ncipiū demonſtrari: qm̄ ſi hoc p̄ncipiuꝫ qd eſt manifeſtiſſimū oīum principioꝝ fuerit demonſtratū: neceſſe eſt vt oīa vlr habeāt demonſtrationē. Et ſi p̄ncipia demonſtrationis habeāt demonſtrationē: ⁊ oīs demonſtratio fiat ex p̄ncipijs: neceſſe eſt vt oīs demonſtratio habeat demonſtrationē: ⁊ vt ꝓcedat hoc in infinituꝫ: ⁊ ſic nulla demratio erit: ⁊ ideo dixit: ⁊ ſm̄ hunc modū non erit demonſtratio. i. ſm̄ ꝓceſſum in infinitū. ¶ D. d. ſi aūt ſunt aliqua de quibus opꝫ querere ⁊c̄. i. ſi aūt poſuerimus ꝙ quedā ſunt de quib⁹ fit demonſtratio: ⁊ quedā de quibus impoſſe eſt vt fiat demratio: impoſſe eſt vt aliquis inducat demonſtrationē ꝙ hoc principiū eſt verū niſi ſit demonſtratio errās: ſi ille qui hoc dicit: dicat aliqd. i. aliqd itelligibile. ¶ Et. d. hoc: q: cū dixit aliqd intelligibile ponit hoc fundamentuꝫ. ſ. ꝙ duo oppoſita non cōgregant̄ inſimul. ¶ D. d. ⁊ finxerūt ⁊c̄. ⁊ dicit hoc: q: qui non cōcedit hoc fundamentū non pōt dare fundamentuꝫ verū neqꝫ errans: qui em̄ intelligit demonſtrationē errantē tm̄ errat in hoc q: accipit hoc qd non eſt cauſa pro cauſa: ⁊ ideo negās hoc fundamentū non pōt facere demonſtrationē neqꝫ modo erroris: ⁊ cum ita ſit: tūc inter iſtas duas demonſtrationes non eſt differētia in hoc: adeo ꝙ aliquis finget eſſe poſſibile demonſtrationē fieri de hoc fundamento ſm̄ modū erroris: qm̄ cum duo oppoſita fuerint vera: nullus erit omnino demonſtrator. 2

¶ Principiū vero ad oīa talia nō velle aut eſſe aliquid dicere aut nō eſſe. Hoc. n. forſan vtiqꝫ quis opinabit̄ ꝙ a principio petere: ſꝫ ſignificare quidem ⁊ aliquid ⁊ ipſi ⁊ alij. Hoc. n. neceē eſt ſi dicat aliqd: ſi em̄ nō cū tali nō vtiqꝫ erit ſmo: nec ipſi ad ſeipꝫ: nec ad aliū. Siqs aūt h̄ dederit erit demratio. Iā. n. erit aliqd diffinitū: ſꝫ tn̄

nõ demõſtrans:ſ; ſuſtinẽs. Interimẽs eni; rõnem:ſuſtinet rõnem. Primũ quidẽ igiť manifeſtu; ꝙ hoc idẽ veꝝ eſt qꝺ ſignificat nomen eẽ:aut nõ eſſe:q̃re nõ vtiq; oẽ ſic ⁊ nõ ſic habebit. Ampli⁹ ſi hõ ſignificat vnũ ſit hoc aĩal bipes. Dico autẽ ſignificare hoc:ſi hoc eſt hõ:ſi ſit aliqd hõ:hoc eſt hoĩem eẽ. Nil aũt differt nec ſi plã qs dicat ſignificare:ſolũ aũt diffinita. Ponet̃ eni; vtiq; ſingulis rõnibus alteꝝ nomẽ. Dico aũt vt ſi non dicat hominẽ vnũ ſignificare:ſ; multa:quoꝝ vnius qdẽ vna rõ aĩal bipes. Sũt aũt ⁊ alie plures ſ; diffinite nũero. Ponet̃ eñ ꝓpriũ nomẽ ſꝫ vnãquãq; rõnẽ:ſi aũt nõ ponat̃:ſ; infinita ſignificare dicat:palã q: nõ vtiq; erit rõ. Na; nõ vnũ ſignificare:nihil ſignificare eſt. Nõ ſignificãtib⁹ aũt noĩb⁹ auferet̃ adinuicẽ diſputare:ſm veritatẽ aũt ⁊ ad ſeipſ;. Nihil.n.ↄtingit ĩtelligere nihil intelligẽtẽ vnũ. Si aũt contingit ponat̃ huic rei nomẽ vnũ.

Non vnu; ſignificare: nihil ſignificare eſt. hic ſumi ſolet ꝙ ñ ↄtingit ĩtelligere duo vt duo. ⁊ ex h̃ ẽt ſumit̃ ꝙ ſignificare ſequit̃ ĩtelligere. Jꝺ.7. met.t.c.54

℞ Primũ igiť oĩu; iſtoꝝ eſt cõcedere ꝙ ſermo aut negat aliquid aut affirmat aliquid:⁊ dignũ eſt opĩari qꝺlib; hoc eſſe p̃imũ ſolum manifeſtu;. Et neceſſe eſt vt ſermo loquentis ſit ſignũ de aliquo apud ipm:⁊ apud aliu;:ſi aliquid dicit. Q̃m ſi hoc nõ fuerit nõ poterit diſputare:neq; ſecũ: neq; cũ alio. Si igiť aliquis ↄceſſerit hoc erit demr̃atio:ↄcedet.n.aliqd eſſe terminatũ finitũ:⁊ cã eẽndi hoc eſt inducens demr̃ationẽ. Jmmo ille cui ↄtingit cõcedere q: negat loquela;:⁊ cõtingit ei cõcedere loquelã. Manifeſtũ eſt igiť p̃io ꝙ iſte ſermo eſt ver⁹;nomẽ.n.eſt ſignũ ad affirmãdũ aliqd aut negãdu;:⁊ ſi ita ſit:affirmatio alicui⁹ ⁊ negatio nõ eſt ſit. Et ẽt ſi h̃ nomẽ hõ ſignificat vnũ:ſit illꝺ vnũ aĩal bipedale: ⁊ dico ꝙ h̃ nomẽ vnũ ſignificat hãc vna; intẽtionẽ: ſi dr̃ h̃ eẽ hoĩem ſm ꝙ eſt hõ in rei veritate. ⁊ ſi aliqs dixerit ꝙ nomẽ ſignificat multa:ſ; illa ſunt terminata: non erit drĩa ĩter ſermonẽ ei⁹:⁊ ĩter p̃mũ ſermonẽ. Jmpoſſe eñ eſt ponere multa noĩa de vnaq̃q; rerũ nomen ↄueniẽs diffõni rei. V.g.ſi aliqs dixerit ꝙ h̃ nomẽ hõ nõ ſignificat vnũ ſed multa:⁊ ꝙ vnũqꝺq; illoꝝ multoꝝ h; diffõnẽ:⁊ h; rationẽ dicentẽ:animal bipes: ⁊ finxerit ꝙ hoc nomẽ homo ſignificat illuꝺ qꝺ diffinit̃ p hanc rõnem: ⁊ alia multa que diffiniunt̃ per alias rationes:ſed illa ſunt terminata numero: dicem⁹ ꝙ poſſe eſt ponere nomen ꝓpriũ vnicuiq; iſtoꝝ:ſm ꝙ ↄtingit ſue diffõni. Si aũt aliqs dixerit ꝙ ĩpoſſe eſt ponere nomen ꝓpriũ vnicuiq; iſtoꝝ ſꝫ ꝙ ↄuenit diffõni ei⁹:⁊ finxerit ꝙ vnũ nomẽ ſignificat multa ĩfinita:manifeſtũ eſt ꝙ illꝺ nomẽ nõ eſt diffõ oĩno. Qꝺ eñ nõ ſignificat vnũ nihil ſignificat: ⁊ ſi noĩa nihil ſignificãt deſtruet̃ ſermo ⁊ loquela inter nos. ⁊ in rei veritate deſtruet̃ nr̃a ↄſideratio. Qui eni; nõ ĩtelligit aliqd qꝺ eſt vnũ:ĩpoſſe eſt vt aliqd ĩtelligat oĩno. Si aũt ĩtellexerit aliqd eſſe vnu;:poſſe erit vt ponat vnum nomen huic alicui intellecto.

10 ℞ Primũ ⁊c̃.⁊ dignu; eſt exiſtimare ꝙ hoc ⁊c̃.i.ſermo ꝙ negare ⁊ affirmare nõ cõgregant̃ inſimul. ℞ D.d.rõnẽ ſup hoc a q̃ aliquo mõ nõ põt negãs hoc euadere. ℞ Et.d.⁊ neċe eſt vt ſermo loquẽtis ⁊c̃.i. dicamus igiť ꝙ neċe eſt hoĩ cõcedere ꝙ ſermo dicẽtis.i.ꝙ ſua loq̃la ſignãt illꝺ qꝺ eſt in eius aĩa apꝺ ipſ;:⁊ apud ipſ; cũ q̃ loq̃t̃: ſ; ille qui loqtur dicit aliqꝺ intelligibile:ꝙ ſi illꝺ qꝺ dicit nõ fuerit intelligibile apud ipm ⁊ apud audiẽtẽ non fit diſputatio neq; ad ipm neq; ad alteꝝ. ℞ D.d.ſi igiť aliqs ↄceſſerit h̃ ⁊c̃.i.ſi igiť aliqs ↄceſſerit ꝙ dictiones hñt ꝓpas ſignãtiões/ↄcedit demr̃ationẽ eẽ ⁊ hoc p̃ncipiũ eẽ ſuper qꝺ fundat̃ demonſtratio.cõcedit eñ ꝙ dictiones ſignificãt res terminatas finitas ⁊ nõ diuerſas res nõ oppoſitas:ſicut cõtingit dicenti ꝙ affirmatio ⁊ negatio ſunt ide;. v.g.hõ ⁊ nõ hõ. ℞ D.d.⁊ cã eſſendi ⁊c̃.i.⁊ cã fidei huius.ſ.hoc p̃ncipiũ eẽ eſt ille q inducit demr̃ationẽ ad negãdũ ipm:qm̃ negãdo demr̃ationẽ cõtingit ipm dicere demr̃ationẽ eẽ. D.d.ſ; ille cui cõtingit ↄcedere ⁊c̃.i.ſ; cõtingit ei cõcedere illuꝺ qꝺ negauit:qui.n.negat loquela; cõtingit ei cõcedere loquela; eẽ. Non.n.negat loq̃lã niſi p loq̃la;. Loquela.n.nõ ſignãt aliqd niſi cõcedẽdo ꝙ due ↄtradictorie nõ ↄgregant̃:⁊ ꝙ noĩa ſignificãt res terminatas. ℞ D.d.manifeſtũ eſt igiť ꝙ iſte ſermo ⁊c̃.i.⁊ ſi dictiones nõ hñt ſignificationes intelligibiles:neċe eſt vt dictio ſit que ſignãt affirmationẽ alicui⁹: ⁊ dictionẽ q̃ ſignificat negationẽ eius:⁊ ſic affirmatio ⁊ negõ alicuius nõ erit inſil.i.nõ ſignãnt idẽ.

2 ℞ Et q: diſputatio iſtoꝝ fundat̃ ſup hoc ꝙ dictiões hñt ſignificationes terminatas pp hoc ꝙ intẽtiones ſunt terminate:ĩcepit declarare hoc.⁊.d.⁊ ẽt ſi hoc nomẽ hõ ⁊c̃.i.⁊ ſi h̃ nomẽ hõ ſignãt vnã intẽtionẽ ⁊ illa intẽtio h; diffõnẽ.ſit igiť illa diffõ aĩal' bipes.⁊ q: hoc nomẽ hõ dr̃ per trãſũptionẽ de hoĩe picto.d.⁊ dico ꝙ nomẽ hõ ⁊c̃.i.⁊ dico ꝙ hoc nomẽ hõ ſignãt vnã intẽtionẽ cũ fuerit acceptũ ſm verã

intētionē ad quā fuit poſitū.ſ.ad aīal rōnale:cū nō fuerit acceptū ſm trāſumptionē.tūc em̄ ſignificabit intētiones plures vna. ℭ D.d. ⁊ ſi aliqs dixerit ꝙ hoc nomē ⁊c̄.i.⁊ ſi aliqs dixerit ꝙ vnūqđqꝫ nominū hꝫ plures intētiones:ſꝫ ille intētiones ſunt terminate ī numero:nulla erit drīa inter hūc ſermonē:⁊ ſermonē dicētem ꝙ vnūqđqꝫ oīuꝫ ſignāt vnā intētionē. qm̄ qñ aduerſarius cōceſſerit noīa nō cāe eſſe ſignificātia multa:ſꝫ terminata in numero:poſſe erit vt vnuꝫ nomen ꝓpriū ſignificet vnūqđqꝫ illoꝝ multoꝝ.⁊ ſic erunt noīa quoꝝ vnūqđqꝫ ſignāt vnā intētionē cōuenietē ſue diffōni. ℭ D.d. exēplū. ⁊.d. V.g. ⁊c̄.ideſt. V.g. vt aliqs dicat ꝙ hoc nomen homo ſignificat multas intētiones nō vnā.⁊ vna aliarū intētionū diffinit̄ ꝙ eſt aīal bipes:⁊ vnaqueqꝫ illarū intentionū qs ſignāt hoc nomē homo hꝫ diffinitionē:dicemus ꝙ ſm hoc poſſe eſt ponere vnicuiqꝫ illarū intētionū nomen ſm ſuā diffōneꝫ:⁊ ſic erūt intētiones qs ſignificāt noīa ⁊ diffinitiones vne. D.d. ſi aūt aliqs dixerit ⁊c̄.i.ſi aūt aliquis dixerit ꝙ īpoſſe eſt vt nomē ſignificet vnā intētionē:ſꝫ īfinitas:manifeſtū eſt ꝙ cōtingit ei dicere ꝙ noīa nō hñt diffōnes oīno. D.d. qđ em̄ nō ſignāt vnū nō ſignificat aliqd.i.qm̄ qđ ſignificat infinitū nō hꝫ nām terminatā:⁊ qđ eſt tale nō eſt terminatū:⁊ qđ nō terminat̄ non ſignificat aliqd. D.d.⁊ ſi nomē ⁊c̄.i.⁊ cū nos non ītelligimus vnā intētionē:tūc nullū nomē ſignificabit vnā intētionē:⁊ cū noīa nō ſignificabūt vnas intētiones deſtruet̄ cōſideratio ⁊ diſputatio:⁊ ſilr cū nō intellexerimus vnā intentionē deſtruet̄ ꝯſideratio inter noſmet apud cognitionē. Qui em̄ nō ītelligit aliqd eſſe vnū impoſſe eſt vt ītelligat aliqd oīno.aut cogitet in aliquo oīno. ℭ D.d. q aūt intelligit aliqd eē vnū ⁊c̄.⁊ hoc qđ dixit manifeſtū eſt:qm̄ q potuit nomen qđ ſignāt intētionem vnā intelligit vnā intētionē eſſe:⁊ q intelligit vnā intētionē eſſe pōt ponere nomen ſignificās illā intentioneꝫ. Qui aūt non intelligit vnam intentionē non pōt ponere nomen oīno.

ℭ Sit itaqꝫ ſicut a pncipio dictū eſt ſignificās aliqd nomen:⁊ ſignificās vnū. Nō itaqꝫ cōtingit hoī eē ſignāre: qđ qdē non eē hoī ſi hō ſignificat nō ſoluꝫ de vno ſed ⁊ vnū. Non em̄ hoc ſignificat vnū ſignificare qđ de vno: qm̄ ſic vtiqꝫ muſicū ⁊ albū ⁊ homo vnū ſignificarēt: q̄re vnū oīa erūt. Synonyma nāqꝫ ⁊ nō erūt eē ⁊ nō eē ideꝫ niſi ſm equocationē:vt ſi quē nos hoīes vocam⁹ alij nō hoīeꝫ vocēt. Dubitatū vero hoc nō eſt ſi cōtingit idē eē ⁊ non eſſe hoīeꝫ ſm nomē ſꝫ ſm rem. Si aūt nō ſignificet alterū hō ⁊ non homo: palam qꝛ nō eſſe hō: ab eſſe hoī nō erit alterū:q̄re erit homini eē non hoī eſſe: vnū em̄ erit. hoc em̄ ſignificat eē vnū:vt veſtimentū ⁊ indumentū ſi rō vna. Si vero erit vnū ⁊ vnū ſignāt hoī eē ⁊ nō hoī:ſꝫ oñſuꝫ eſt ꝙ alteꝝ ſignāt. Neceſſe itaqꝫ ſi verū qđ

eſt dicere:qꝛ hō aīal eſt bipes. h.n.erat qđ ſignābat hō. Sꝫ ſi hoc neceſſe nō cōtingit nō eē hoc ipm aīal bipes. ℭ Sit igit̄ nomē ſignāns aliqd: ſicut diximꝰ pmo:⁊ ſit nomē alicui vni. Et ſi ita ſit:īpoſſe eſt vt h nomē hō:ſm ꝙ eſt hō:ſignificet non hoīeꝫ. Cū hoc nomē hō nō ſignificat vnā intētionē tm̄:ſꝫ ſignificet ēt aliqđ vnū:non dico ꝙ pdicet̄ de vno:qm̄ ſꝫ hūc modū ſignificat muſicus ⁊ albus ⁊ hō idē:⁊ ſic efficiunt̄ hec noīa vnū inſimul ⁊ nō erit vnū nomen niſi rebꝰ cōuenientibꝰ noīe ⁊ diffōne: ⁊ īpoſſe eſt vt vnū ſit:⁊ non ſit ſimul: niſi ſm equiuocationem. V.g. qꝛ poſſe eſt vt alij vocēt non hoīem illud qđ nos vocamus hoīem. Sꝫ illđ de quo nos nō pſcrutamur nō eſt vt nomē hoīs ſit ⁊ nō ſit ſimul: ⁊ in eadē diſpoſitione. Sꝫ pſcrutamur vtruꝫ ſit poſſe vt hō ſit ⁊ nō ſit ſimul:⁊ in eadē diſpōne. Si igit̄ nō fuerit ita:⁊ vnū nomen ſignificet hoīeꝫ:⁊ nō hoīeꝫ:manifeſtū eſt:ꝙ nomē qđ ſignificat non hoīeꝫ ſignificat hoīem. Et erit ſermo dicētis hoīeꝫ ſignificās nō hoīeꝫ:⁊ erūt iſti duo ſermones vnū. Multa em̄ nō ſunt vnū:niſi qñ diffinitiones ⁊ rōnes eoꝝ ſunt vnū:vt tunica: ⁊ veſtis. Si igit̄ iſti duo ſermones:ſunt vnū:tūc dicere hoīeꝫ:⁊ nō hoīeꝫ ſignificat vnū. Sꝫ iaꝫ declarauimꝰ ꝙ iſti duo ſermones ſignificant diuerſa. Ergo neceſſe eſt vt oē qđ noīat̄ hō in rei veritate ſit aīal bipes:qꝛ hoc nomē hō ſignāt hoc. Et cū hoc eſt neceſſariū:īpoſſe eſt vt ſit aliđ ab aīali bipede.

ℭ Cum declarauit hoc nomen eſſe ſignificās vnā intentionē.d.ſi igi 11
tur nomen ⁊c̄.i.ponamus igit̄ ꝙ nomen ſignificet aliquid vnū:⁊ cuꝫ hoc poſitū fuerit impoſſe eſt vt ponat̄ ꝙ noīa cōtradictorioꝝ ſignificāt vnā intentionē. V.g. vt nomen hoīs ⁊ non hoīs ſignificet vnā intentionē. ℭ D.d.⁊ nō dico ꝙ predicet̄ de vno ⁊c̄.i.⁊ non intēdimus cuꝫ diximus ꝙ homo ſignāt vnū ꝙ predicat̄ de vno:noīa em̄ q predicant̄ de vno ⁊ ſunt denominatiua non ſignificāt vnā intentionē. V.g. album ⁊ muſicū:ſed intēdimus ſignificationē noīm nō denominatiuorum. ℭ D.d. qm̄ ſm hūc modū ⁊c̄.i.qm̄ ſi intēderemus cum dicimus ꝙ homo ſignificat vnū qđ predicat̄ de vno:tūc ſm hunc modū illud qđ ſignificat hoc nomen albū:⁊ hoc nomen muſicū eſſet vnū:qꝛ predicant̄ de vno:⁊ ſic efficerent̄ illa que ſignificāt h noīa vnū.⁊ hoc intendebat cū.d. iſta igit̄ noīa efficiunt̄ vnū nomen inſimul. ℭ D.d. non ſunt vnū nomen niſi in rebus cōuenientibus noīe ⁊ diffinitio/

Noīa denominatiua q̄ pdicant̄ de vno ñ ſignificant vnā intentionē

ꝑe.i.ꝛ vnū nomē nō erit multis rebus niſi qñ ille res fuerint ↄuenīẽ tes noīe ꝛ diffōne: ꝛ ſunt ille que dñr vniuoca. B.d. ꝛ ipoſſe ꝛc.i.ꝛ dicere ꝙ aliqd eſt ꝛ nō eſt/nō eſt verū inſimul niſi aliqs vocet ens qḋ ē nō ens ꝛ qḋ eſt nō ens ens. Sꝫ nos videm⁹ ꝙ qlibet gens pōit dictionem ꝓpriā affirmationi: ꝛ dictionē ꝓpriā negationi: ꝛ ſic ipoſſe eſt vt he due dictōes ſignificēt apud eos idem: qꝛ iſta pſcrutatio eſt de grāmatica. d. ſed illud de quo pſcrutat̄ modo nō eſt ꝛc.i. ſꝫ iſta pſcrutatio quā intēdimus nō eſt vtrū poſſe ſit vt nomē affirmationis ꝛ negationis ſit vnū apud aliquā gentē. ſꝫ vtrū poſſe ſit vt intētio affirmationis ꝛ negationis ſit eadē: adeo ꝙ idē intelligat̄ de hoīe ꝛ nō hoīe. ſcꝫ ꝙ hoc nomē hō ꝛ nō hō ſunt ſynonyma: ꝛ diffō hoīs ꝛ nō hominis ſit eadē. ꝛ hoc intēdebat cū. d. ſi igit̄ non fuerit ita ꝛc.i. ſi igit̄ illud qḋ ſignāt homo nō fuerit illud qḋ ſignificat nō homo: ſed potentia eoꝝ fuerit ſicut potētia vnius nominis: ſicut eſt diſpoſitio in nominibus ſynonymis: manifeſtū eſt ꝙ hoc nomē nō hō ꝛ hō ſignificant idem. ❡ B. incepit dicere ꝙ accidit hoc in noībus. ſ. vt diuerſa noīa ſignificent idem ꝛ. d. ꝛ noīa multa ſunt vnū. i. noīa multa ſignificāt vnum qñ ea que ſignificāt illa multa noīa fuerint in diffōne vnū. U.g. veſtis ꝛ tunica quaꝝ diffō eſt vna lꝫ nomē nō ſit vnū. ❡ B. d. ſi igit̄ iſti duo ſermones ꝛc.i. ſi igit̄ diffō hoīs ꝛ nō hoīs fuerit eadē: tūc ſignificatio huius noīs hō ꝛ nō hō erit eadē: ꝛ erunt duo noīa ſynonyma ſignificātia vnā intentionē. ❡ B. d. ſed iam declarauim⁹ ꝛc.i. ſꝫ iam declarauim⁹ ꝙ diffō quā ſignāt hō eſt alia a diffōne quā ſignāt nō homo ex eo qḋ diximꝰ. Qm̄ ſi diffō eēt vna ↄſtrueret̄ locutio. ❡ B. dicit neceſſe eſt igitur ꝛc.i. ꝛ cum diffinitio quā ſignificat alterū iſtoꝝ: alia eſt a diffinitione quā ſignificat alterū. neceſſe eſt vt nomē hominis veri ſemꝑ ſignificet aīal bipes: qḋ eſt diffinitio eius: ꝛ vt nō ſignificet in aliqua hora aliud ab animali bipede.

❡ Hoc. n. ſignificat neceſſe eſſe: ipoſſe nō eſſe hominē. Nō igit̄ cōtingit ſimul verū eſſe dicere idē hoīem eē: ꝛ nō eſſe hoīeꝫ. Eadē aūt rō ꝛ in nō eſſe hoīeꝫ. Nam eſſe ꝛ nō hoī eſſe alterū ſignificat. Siqdē albū eſſe ꝛ hoīem eſſe alterū: multū eniꝫ opponit̄ illud magis: quare ſignificat diuerſuꝫ. Si aūt ꝛ albū dixerit ſignificare ꝛ vnū ratione cū homine ꝛ lapide idē dicem⁹ qḋ ꝛ prius dictuꝫ eſt: qꝛ vnū oīa ſunt: ꝛ nō ſolū oppoſita. Si aūt hoc non cōtingit: cōtingit qḋ dictū eſt ſi reſpōdeat̄ ad interrogatum. Si autē opponat interrogante ſimpl'r ꝛ negatōes nō reſpondet̄ ad interrogatū. Nihil enim prohibet eē idem ꝛ hoīem: ꝛ album: ꝛ alia mille ſm̄ pluralitatem.
Ad vnū q̄ſitum vna reſponſio. Attamen interrogāte ſi verū eſt dicere hoīem hoc eſſe: aut nō? rñdēdū eſt vnū ſignificatū ꝛ nō addēdū: qꝛ ꝛ albū ꝛ magnū. Eteni ipoſſe īfinita entia accñtia ꝑmeare.

Aut igit̄ oīa permeet̄: aut nullū. Silr aūt ꝛ ſi millies eſt idē hō ꝛ nō hō: nō eſt corrñdēdū iterrogāti: ſi hō eſt: qꝛ eſt ſimul ꝛ nō hō: ſi nō ꝛ alia quecūqꝫ acciderēt ſunt correſpondentia quecūqꝫ ſunt: aut nō ſunt. Si autē hoc nō fecerit: non diſputat̄.

❡ Si igit̄ aliquis dixerit ꝙ neceſſe eſt dicere vt hoc nomen hō ſignificat hoc qḋ ipoſſe eſt vt non ſit hō. Si igit̄ ita ſit ipoſſe eſt vt ſit verū dicere ꝙ idē eſt hō ꝛ nō hō inſimul. Et iſte ſermo poſſis eſt ēt in ſermone dicentiuꝫ nō hoīem. Dicere. n. hoīeꝫ ſignāt aliud ab eo qḋ ſignāt dicere nō hoīeꝫ: ſicut dicere album ſignāt aliud ab eo qḋ ſignāt hō. Sꝫ hec noīa hō ꝛ nō hō ſunt ↄ̄ria in ſitu valde magis qꝫ hec noīa albū ꝛ hō. Manifeſtū igit̄ ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ ſignificat aliud. Si igit̄ aliqs dixerit ꝙ hec noīa albū ꝛ hō ſignificāt ideꝫ: dicem⁹ ei ēt qḋ prio diximꝰ. Oīa eniꝫ ſm̄ hūc ſermonē ſunt idē: nō ↄ̄ria tm̄ ſꝫ oīa. Si igit̄ nō fuerit hoc ſic: accidit qḋ dixim⁹: ſi loquēs rñderet ↄ̄ eo qḋ q̄rit̄ ab eo. Si aūt q̄reret̄ ab eo ſimpl'r de negatiuis nō rñderet ad q̄ſitū: qm̄ ſic poſſe eſt vt idē ſit hō: ꝛ albuꝫ: ꝛ alia multa. Sꝫ cū q̄ſitū fuerit ab aliquo vtrū ſit verū dicere hoc eē hoīeꝫ: aut nō eſſe verū: dꝫ rñdere ꝑ nomen qḋ ſignificet vnū eoꝝ de qb⁹ querit̄: ꝛ nō addere ī ſuo ſermone dicēdo ꝙ hoc dr̄ hō: ꝛ albū: ꝛ magnū. Impoſſe. n. eſt nūerare oīa accñtia cū ſint īfinita. Et iō opꝫ ipſum aut numerare oīa infinita: aut nō dicere aliquid eorum. Et ſimilr etiā ſi queſitū fuerit ſemel: ſiue multotiens: vtrū aliquid vnū ſit homo: ꝛ nō hō: oportet reſpōdere ſi illḋ eſt homo: ꝙ eſt homo: aut ꝙ nō eſt hō: ſi nō eſt hō. Et ſilr cū hoc opꝫ rñdere de alijs ſi ſunt aut non ſunt: qm̄ qui hoc facit nō querit naturalr.

❡ Si igit̄ aliqs ꝛc. Cū igit̄ aduerſarius cōceſſerit ex iſtis que diximꝰ ꝙ neceſſe eſt vt dicere hoīem ſignāt ꝙ ipoſſe eſt vt nō ſit hō: ↄtingit ei neceſſario vt nō ſit verū dicere in eodē ꝙ eſt hō ꝛ ꝙ nō eſt homo. B. d. ꝛ iſte ſermo ꝛc.i. ꝛ cū nō fuerit verū dicere hoīeꝫ ꝛ nō hoīem de eodē. ſilr nō erit verū etiā dicere nō hoīem de aliquo preter hominē. U.g. vt nō homo accipiat̄ ꝑ albo: albū eniꝫ nō eſt homo. ❡ B. d. differentiā inter affirmationē ꝛ negationē ꝛ alia nomina diuerſa: ꝛ. d. 12

ſed hec noĩa ⁊c̃.i.ſed negatio ⁊ affirmatio ſimplices magis ſunt contraria in ſitu q̃ negatio ⁊ affirmatio que ſunt ẜm modũ ĩfiniti. V.g. cũ aliquis dixerit in aliquo p̃ter hoĩem ꝙ eſt nõ hõ: poſſe eniz eſt vt idẽ ſit homo ⁊ albũ: ⁊ nõ eſt poſſe vt ſit hõ ⁊ nõ hõ inſimul. ¶ D.d. ſi igiť aliquis dixerit ⁊c̃. qm̃ ſicut cõtingit dicẽtibus ꝙ affirmatio ⁊ negatio ſimplr̃ ſignificãt quidẽ eſſe ⁊ nõ eſſe idez: ſic etiã cõtingit dicẽtibus ꝙ affirmatio ⁊ infinitatio ſignificẽt idem. ſ. vt oĩa entia ſignificant idem nõ tm̃ cõtingit hoc in rebus oppoſitis: ſed etiã in nõ oppoſitis. ſ. vt oĩa ſint idẽ. ¶ D.d. ſi igiť hoc nõ fuerit ⁊c̃. i. ſi igiť hec impoſſibilia nõ fuerint: cõtingit neceſſario vt affirmatio ⁊ negatio diuidant verũ ⁊ falſuz. ⁊ neceſſe eſt vt qđ ſit ꝑ negationẽ ⁊ affirmationẽ ſed dicẽs vult reſpõdere ei per vnũ ſermonẽ de eo qđ queriť. ¶ D.d. ſi aũt querit ſimplr̃ ⁊c̃. i. ſi aũt querẽs queſierit ꝑ affirmationẽ ⁊ infinitationẽ: tũc nõ poſſemus rñdere ei. Infinitatio eniz ſignat multa que omnia ſunt cũ hoĩe. V.g. hõ ⁊ nõ homo. Homo. n. inueniť cum multis numeratis que vere dicunť nõ hoĩes. V.g. albo ⁊ pluribꝰ rebus alioꝝ accidentiũ. ¶ D.d. ſꝫ cũ queſitũ fuerit vtrũ eſt verũ dicere de hoc ꝙ eſt hõ: aut ꝙ nõ eſt hõ: nos tũc debemus rñdere ꝙ eſt verum: aut ꝙ nõ eſt verũ: ⁊ nõ dicimus ꝙ vere dr̃ de eo ꝙ eſt hõ ⁊ albũ ⁊ oĩa exiſtẽtia in eo: ⁊ qđ nõ eſt vere dr̃ de eo tale ⁊ tale. Iſta. n. ĩpoſſe eſt vt numereñť: ſꝫ cũ ĩpoſſe eſt dtermiare ⁊ numerare ĩfinita opꝫ vt nõ ĩtromittat ſe ad dõm aliqđ eoꝝ. ſ. ꝙ cũ aliqs queſierit ꝑ infinitationẽ opꝫ querẽtẽ aut numerare oĩa q̃ ſunt diuerſa a noĩe hñtis: aut nõ rñdere in talibꝰ iſtis qõnibꝰ ⁊ in hmõi qõnuz. ¶ D.d. ⁊ ſilr̃ ⁊c̃. i. ⁊ cuz ita ſit qñ aliqs queſiuerit vtrũ hoc eſt hõ: aut nõ hõ: videbit rñdẽs ſi fuerit hõ dicet ꝙ eſt hõ: ⁊ ſi nõ fuerit homo dicet ꝙ nõ: ⁊ nõ debet dicere ꝙ eſt homo: ⁊ nõ hõ inſimul: ĩtẽdendo per nõ hõ aliqđ ens de quo diciť nõ homo: ⁊ iſtã actionẽ innuit cum. d. qui igiť hoc facit nõ naturalr̃ querit. i. qui aliquod ens demonſtrat per negationẽ.

¶ Mino vero deſtruũt qui hoc dicũt ſubſtãtiã ⁊ qđ qđ erat eſſe. Oĩa nãq3 dicere accidere eis eſt neceſſe. Et vere hoĩ eſſe: aut aĩali eſſe nõ eſſe. Nã ſi erit qđ vere homini eſſe hoc nõ erit nõ hoĩ eſſe: aut nõ eſſe hoĩ: q̃uis he negatiões huius. Vnũ eniꝫ erat qđ ſignificabat ⁊ erat hoc alicuius ſubſtãtia. Significare vero ſubſtantiã eſt: q: nõ aliqđ aliud ipſi. Si aũt erat ipſi qđ vere hoĩ eſſe: qđ vere nõ hoĩ eẽ: aut qđ vere nõ eẽ hoĩ. aliđ erit. Quare dicere eos eſt neceſſe: q: nullius erit talis rõ: ſꝫ oĩa ẜꝫ accidẽs. Hoc eniz determinata eſt ſubſtãtia ⁊ accidẽs. Albũ. n. accidit hoĩ: q: eſt albus: ſꝫ nõ qđ vere albũ.

¶ Et vlr̃ dicẽtes hunc ſermonẽ negãt ſubſtantiã quam declarat diffõ maniſeſte diffõnis que ſit. Et coguntur ad dõm ꝙ oĩa ſunt accñtia. ⁊ dicere de hoĩe ꝙ eſt hõ: ⁊ de

aĩali ꝙ eſt aĩal ⁊c. ⁊ ꝙ nõ eſt ẽt. Qm̃ ſi aliqđ fuerit hoĩs ẜm ꝙ eſt hõ: hoc nõ erit eius: cũ nõ fuerit hõ: aut ẜm ꝙ nõ eſt hõ. Negatões. n. iſtius ſunt alia. Qm̃ ſi ſignificat vnũ aliqđ: ⁊ illud eſt ſubſtãtia alicuiꝰ: ⁊ non eſt ſignificãs niſi aliquã ſubſtantiã. ſ. ꝙ ſignificat eẽntiã eius: ⁊ nõ eſſentiã eius. Si igiť hꝫ qđ hꝫ eſſentiã hoĩs: ergo aliud ab eo hꝫ qđ aliud ab hoĩe: aut qđ hꝫ eſſentiã eius qđ nõ eſt hõ. Neceſſario igiť diciť ⁊ ꝙ nulla eſt diffõ talis: ſed oĩa ſunt modo accidẽtali. Per hoc. n. differt ſubſtantia ab accidente. Quoniã albedo accidit homini: q: eſt albũ: non q: eſt illud qđ eſt albedo.

¶ Et vlr̃ ⁊c̃. i. ⁊ vlr̃ dicẽtes ꝙ duo ꝯtradictoria cõgregañť inſilr̃ negant ſbam quã ſignificat diffõ: ⁊ declarat que ſit. ¶ D.d. ⁊ coguntur ⁊c̃. i. ⁊. d. hoc: q: diffõ nõ inueniť in rei veritate niſi in ſubſtãtia: ⁊ cum diffõnes ſignificãtes ſubſtantiã fuerint negate oĩa erunt accidẽtia: qm̃ ſi nulla fuerit diſpõ neceſſaria in re: tũc oẽs diſpõnes erunt accidentales: ⁊ nulla erit diſpõ ſubſtãtialis. ¶ D.d. ⁊ dicere de hoĩe ⁊c̃. idest ⁊ illud per qđ diſponiť homo in eo qđ eſt hõ / ⁊ per qđ diſponiť illud qđ eſt nõ homo: differũt etiã ẜm diffõnem ab eo per qđ diſponitur homo. D.d. qm̃ ſi aliquis eſt homĩs ⁊c̃. i. ⁊ cã huius eſſe impoſſe eſt ꝙ manifeſtũ per ſe ꝙ ſi qđ eſt hoĩs ẜm ꝙ eſt hõ illud nõ erit ei cũ nõ fuerit homo. qđ. n. eſt non hoĩs ẜm ꝙ eſt nõ homo aliud eſt ab eo qđ eſt hoĩs ẜm ꝙ eſt hõ. ¶ D.d. negatiões. n. iſtius ſunt tales. i. diffõnes. n. rerũ cuz ſuis negationibꝰ habẽt talẽ diſpõnez ꝙ nõ cõgregañť aliq̃ modo in eodẽ. D.d. qm̃ ſi ſignat aliqđ vnũ ⁊c̃. ſ. qm̃ ſi nomen ſignat aliqđ vnum in nominato qđ eſt ei neceſſariũ ⁊ qđ eſt cum nominato vnũ in numero: tunc illud ſignificat ſubſtantiã: ⁊ ſi ſignificat de re nominata aliqđ nõ neceſſariũ: neq3 eſt cum eo vnuz illud eſt accidens: ⁊ hoc intẽdebat cum. d. ⁊ nõ ſignificat ſubſtãtiam aliquã. ſ. ſubſtãtiaꝫ hominis. i. q: ſignificat ꝓpoſitionẽ nõ mutabilem. ¶ D.d. ſ. q: ſignificat eſſentiã eius nõ eſſentiã. i. intẽdimus cuz diximus ꝙ nomen ſignificans aliquid vnũ eſt ſignificans ſubſtantiã. i. q: ſignificat eſſentiaꝫ illius rei ꝑ quã eſt ens nõ diſpõnem mutabilẽ: ⁊ ſi eſt ecõtrario nominibꝰ accidentiũ que ſignificãt duas eſſentias: quoꝝ vnũ eſt mutabile. ¶ Et cũ hoc poſuit ꝓ cõceſſo. d. ſi igiť hꝫ qđ hꝫ eſſentiã hoĩs ⁊c̃. idest ⁊ cum hoc ſignificat illud qđ hꝫ eſſentiã hoĩs eſt ⁊ eſſentia eius idem: ergo nõ homo hꝫ eſſentiã eius qđ nõ eſt homo: aut eſſentiã eiꝰ qđ nõ eſt hõ: eſt illud qđ eſt nõ hõ: ⁊ vnũ etiã ⁊ nõ cõpoſitũ: ⁊ hoc declaratũ eſt etiã in tractatibus ſubſtãtie perfecte. ¶ D.d. neceſſario igiť dicere ⁊c̃. i. neceſſario igiť cũ non cõceſſerint noĩa eſſe que nõ ſignificant res ſimplices ⁊ vnas dicerẽt ꝙ nulla res habet diffõnem que ſignificat ſubſtantiã eius: ſed cõtingit eis vt oĩa ſint accidentia. ſ. vt oẽs diſpõnes rerum ſint accidentales nõ eſſentiales. ¶ D.d. ⁊ in hoc differt ſubſtãtia ab accidẽte. ſ. ꝙ ſubſtãtia eſt neceſſaria nõ eſt ſic accidens: ⁊ ideo ſba hꝫ diffõnem: ⁊ accidẽs nõ. D.d. albedo eniꝫ eſt acci/

13 Diffõ ĩ rei veritate ñ ĩuenit niſi in ſba. idez 7. met. 14. 17. 19.

dens ⁊c̃.i.albedo enim eſt accidẽs exiſtẽs in homine⁊qꝛ dicit᷑ albus ⁊ nõ diſponit᷑ per albedinẽ ſm ꝙ res diſpoſita eſt ipſa albedo.ſ.ꝙ hõ non diſponit᷑ per albedinez: qꝛ ſubſtantia hominis eſt albedo:qm̃ ſi ita eſſet tunc albedo ⁊ homo eſſet idem: ⁊ tunc idem ſignificaret di/ cere homo ⁊ albus de homine.

¶ Si vero oĩa ſm accñs dñr nullũ primũ erit vl̃e. Si aũt ſemp accñs de ſubiecto aliquo ſignificat p̃dicatio/ nẽ:in infinitũ igit᷑ ire neceſſe eſt:ſz impoſſ:neqꝫ.n.plu/ ra duobus cõplectit᷑. Accñs.n.nõ accñti accidet:niſi qꝛ ambo eidẽ accidũt. Dico aũt vt albũ muſicũ ⁊ hõ albꝰ qꝛ ambo hoĩ accidũt. Sz nõ Socrates muſicus ita:qꝛ ambo accidũt alicui alteri. Qm̃ igitur hoc quidez ita: illa vo mõ dñr accñtia q̃cũqꝫ ſic dñr vt albuz Socrati: nõ ꝯtingit infinita eẽ in ſupius vt ſocrati albo alteꝝ ali/ quod ſit accñs. Nõ.n.ſit aliqð vnũ ex oĩbus. Nec albe/ do itaqꝫ aliqd alið erit accñs vt muſicũ.nihil.n.magis illi q̃z illud huic accidit. Et ſimul determinatuz eſt:qꝛ h̃ q̃dẽ ita accidũt:hec aũt vt muſicũ Socrati:q̃cũqꝫ vo ſic nõ accñti accidũt:ſz q̃cũqꝫ illo mõ quare nõ oĩa ſm acci dens dñr. Erit igit᷑ aliqd ⁊ vt ſubſtãtiã ſignãs. Si aũt hoc oſtẽſuz eſt:qꝛ ĩpoſſibile p̃dicari ꝯ̃dictiones.

Accñs nõ accidẽti ac cidet: niſi qꝛ ambo ei dẽ accidũt

¶ Et ſi omnia dicunt᷑ modo accidẽtali nihil erit primuz vl̃e. Et ſi accidẽs ſemp predicat᷑ de aliquo ſubiecto ne ceſſario exibit hoc in infinitũ:ſz hoc eſt ĩpoſſ:nõ igit᷑ cõ gregabunt᷑ in vno. Accidẽs eniz nõ p accidẽs eſt accñs ſed vtrũqꝫ accidit ei. Et hoc eſt ſicut dico ꝙ albũ eſt muſi cus:⁊ muſicus albũ:qꝛ vtrũqꝫ accidit hoĩ. So.aũt nõ eſt muſicus hoc mõ.ſ.qꝛ vtrũqꝫ accidit eidẽ. Cũ igit᷑ q̃daz accidẽtia dicunt᷑ ſm hunc modũ:⁊ quedã ſm aliuz mo/ dũ. Oĩa eniz que dicunt᷑ ſicut albũ Soc.dr:impoſſibile eſt autẽ vt ſint ĩfinita in ſuperiorибꝰ ſicut accidẽs qð acci dit Soc.de albedine. Eſt.n.aliud ⁊ nõ erit vnũ ex om/ nibus:⁊ nõ erit aliud accidẽs ex eis que ſunt alba: ſicut muſicus. Hoc eniz p accidẽs nõ eſt magis q̃z illud: neqꝫ illud q̃z iſtud:⁊ habẽt dr̃iam. Quedam eniz accidũt ſm hunc modũ:⁊ quedam accidunt ſicut muſicus Socrati. Qð igit᷑ eſt ſm hunc modũ nõ eſt accidens modo acci/ dentali:

dentali:ſed qð eſt ſm illuz modũ. Nõ igit᷑ oĩa dñr mõ accidẽtali:ſed aliqd eſt qð ſignificat ſignificationez ſb̃e. Et cũ ita ſit manifeſtũ eſt ꝙ impoſſ eſt vt contradicto/ ria predicentur de eodem.

¶ Ideſt ⁊ ſi oĩa p̃dicabilia fuerint accidẽtia nulluz erit vl̃e predica 14
bile ſubſtãtiale ⁊ primũ ex quibꝰ cõponunt᷑ diffĩnes. ¶ D.d.⁊ ſi ac/ cidens eſt ſemp predicabile de aliquo ⁊c̃.i.ſi oĩa ſint accñtia:⁊ accñs nãliter hz nãm vt predicet᷑ de aliquo:neceſſe eſt vt accidẽs ſm ꝙ eſt accidẽs p̃dicet᷑ de accñte:⁊ ſic in infinituz: qð eſt impoſſ. ¶ Deinde d.ſed hoc eſt impoſſ.i.ſed impoſſibile eſt vt accidẽs predicet᷑ de acci dente abſqꝫ eo ꝙ congregent᷑ in eodẽ ſubiecto per ſe: ⁊ qꝛ accidẽs nõ predicat᷑ de accidente niſi per accidẽs qꝛ ambo exiſtũt in eodem.ſ. ſubiecto. V.g.dicere ꝙ albuz eſt muſicũ. Deinde.d.accidẽs enim nõ per accñs eſt accñs ⁊c̃.i.accidẽs eiz nõ exiſtit in ſb̃a p accñs.in alio aũt accidẽte exiſtit per accidẽs:qm̃ ſi accñs predicaret᷑ de accidente non pp hoc ꝙ ambo exiſtunt in ſb̃a:tunc accidens eſſet p accidẽs nõ eſſentialr:⁊ impoſſ eſt vt aliud ſit per accñs niſi per aliqd qð eſt eẽn/ tialiter. Qð eniz eſt eẽntialr eſt prius eo qð eſt per accidẽs.nõ igitur exiſtentia cuiuſlibet accidẽtiũ eſſentialiter in ſb̃a eſſet niſi eẽnt que/ dam in quibuſdaz per accidẽs. ¶ Et hoc intendebat cum.d.⁊ hoc eſt ſicut dico ⁊c̃.i.ꝙ dicere muſicũ eſt albuz eſt per accidẽs: qꝛ ambo ſunt in eodem.ſ. Sor.⁊ nõ eſt dicere ꝙ Sor.eſt muſicus ⁊ albus hoc mõ.ſ.ꝙ Sor.⁊ muſicus ſunt ambo in eodẽ:ſed qꝛ vnuz eorum exiſtit in altero eſſentialr.ſ.qꝛ muſica exiſtit in Sor.eſſentialr. ¶ D.d.cum igit᷑ quedaz accñtia ⁊c̃.i.⁊ cum accidentia dicantur duobus modis: quorũ vnus eſt eſſentialiter. V.g.Sor.eſt albus ⁊ alius accñtaliter. V.g.album eſt muſicum:que enim ſunt eſſentialiter impoſſibile eſt vt predicetur in infinituz ad ſuperius: que aũt ſunt accñtaliter poſſi bile eſt de eis hoc ſicut accidit Sor.vt ſit muſicus ⁊ albus ⁊ alia mul ta:⁊ hoc intendebat cuz dixit ſicut accidens qð accidit Sor.⁊c̃.i.ꝙ vnum eſt eorũ predicatũ de altero per accidens.ſ.albedo exiſtens in Sor.⁊ aliud accidens qð accidit ei. V.g.ꝙ eſt medicus ⁊ muſicus. ¶ D.d.⁊ non erit vnuz ex oĩbus.i.⁊ non erit de ſubiecto ⁊ accidente vnuz qd ⁊ ex accñtibꝰ exñtibꝰ in vnoquoqꝫ niſi dicat᷑ vnũ per accñs. ¶ D.d.⁊ nõ erit accidẽs aliud ⁊c̃.i.⁊ p̃dicatio accñtis de accñte in/ quãtuz eſt p̃dicatio accñtalis nõ differt a p̃dicatiõe accidẽtis de ſb̃a neqꝫ illud magis q̃ illud:nec econuerſo.ſ.quãtũ ad hoc ꝙ notificant de eo de quo predicantur ſubſtantiã eius. ¶ D.d.⁊ habent differẽtiã ⁊c̃.i.⁊ habẽt differẽtiaz: qm̃ quedã ſunt accñtia eſſentialr. V.g.muſi ca in Sor.⁊ quedã accñtia per accñs. V.g.medicine in muſica. D.d. qð igit᷑ eſt ſm hũc modũ nõ eſt accñtale mõ accñtali:⁊ qð eſt ſicut albe do in muſico eſt accñs mõ accñtali. D.d.nõ igit᷑ muſicus dr̃ mõ acci dentali.ſ.qꝛ non predicantur de hoĩe modo accñtali ſicut albũ predi catur de eo. ¶ D.d.ſed aliqd eſt qð ſignificat ſubſtantiã ſignificatiõe ſb̃e:⁊ forte dixit hoc qꝛ p̃dicatio iſta cõuenit cũ predicatione ſb̃ali in hoc qð eſt ſm curſum naturalẽ.ſ.accñtia predicabilia de ſubſtantia: accñtia eniz exiſtunt in ſubſtantijs per ſe ⁊ attribuunt᷑ eis eſſentialr:

Qð ẽ eſſen/ tialr eſt pus eo qð ẽ p ac cidẽs. Idez 2.ph.t.c.66 ⁊.4.ph.cõ. 43.⁊ ibi.

Attributio accñtis ad accñs nõ ẽ ẽẽntialis.

⁊ ſm ꝙ ſbe diſponuntur per illa ſunt accidentia ſubſtantiarũ: attri/butio aũt accñtis ad accidens nõ eſt eſſentialis. ℭ D.d.⁊ cum ita ſit manifeſtũ eſt ⁊c̃.i.⁊ cũ oĩa iſta ſint ĩpoſſibilia.ſ.cõtingentia poſitioni ꝙ duo cõtradictoria dñr vere inſimul de eodẽ: manifeſtũ eſt ꝙ ĩpoſ/ſibile eſt vt duo cõtradictoria predicentur de eodẽ.

ℭ Amplius ſi ꝯdictiones ſimul de eodẽ vere ſunt oẽs palam: qm̃ oĩa erant vnũ. Erat enĩ idem triremis: ⁊ murus ⁊ hõ: ſi dẽ oĩ aliqđ aut affirmare aut negare cõ/tingit: queadmodũ eſt neceſſe dicẽtibus rõnẽ Pytha/gore. Nam alicui ſi vr̃ non eſſe triremis hõ: palã q2 nõ eſt triremis. Quare ⁊ eſt ſi ꝯdictio vera: ⁊ ſit vtiq3 quod Anaxagore ſimul res oẽs eſſe vt nihil vere vnũ ſit. In/definitum igitur videnť dicere ⁊ putãtes ens dicere de nõ ente dicũt: nam poteſtate ens ⁊ nõ endelechia inde/finitum eſt. At vero dicẽda eſt ipſis de omni affirmatio aut negatio. Incõueniens enĩ ſi vnicuiq3 ſua negatio qđem ineſt: que vero alterius qđ nõ ineſt ei nõ inerit. Dico autẽ vt ſi verum eſt dicere hominẽ q2 non hõ: pa/lã ꝙ ⁊ non triremis. Ergo ſi affirmatio neceſſe ⁊ nega/tionem. ſi aũt non exiſtat affirmatio negatio inerit ma/gis q̃3 que ſua. ergo ſi ⁊ illa ineſt: inerit ⁊ que ipſius trire/mis. Si autẽ hoc ⁊ affirmatio. Hec ergo cõtingunt hãc dicentibꝰ rõnem: ⁊ q2 nõ neceſſe aut dicere aut negare: nam ſi verum: q2 hõ ⁊ non homo palam q2 nec hõ nec nõ hõ erit: nã duoꝝ due negatiões: ſi aũt vna ex vtriſq3 illi ⁊ hoc vna vtiq3 erit oppoſita.

ℭ Et ẽt manifeſtũ eſt ꝙ ſm hunc ſermonẽ oĩa erũt idẽ ſi hoc igitur nauis: ⁊ lõgitudo: ⁊ hõ: ⁊ poſſibile eſt etiã vt affirmatiua dicať de oĩbus rebus: ⁊ ſimil'r negatiua: ſicut cogetur ad dicẽdũ qui dicit ſermonẽ Pythagore. Iſti enĩ dicunt ꝙ hõ non exiſtimať eſſe nauis: ⁊ mani/feſtum eſt ꝙ hõ nõ eſt nauis: ⁊ ſi duo extrema ꝯdictiõis ſunt vera eſt nauis. Unde contingit qđ.d. Anaxa. ꝙ oĩa ſunt ſimul: ⁊ nihil eſt in rei veritate: ⁊ iſti videnť dicere ſermonẽ ſine termino. ⁊ exiſtimãt dicere ꝙ eſt: ⁊ dicunt ꝙ nõ eſt. Illud.n. qđ eſt in potẽtia ⁊ nõ eſt in actu ẽ ſine termino. Querãmꝰ igitur ab eis vtrũ affirmatiua ⁊ ne/

gatiua dicanť in oĩbus de eodẽ. Nõ.n. op3 in oĩbus vt dicanť de eodẽ: ſed affirmatiua dr̃ de aliquo: ⁊ ꝙ nõ di/catur de alio. U.g. ꝙ ſi dicere ꝙ hõ nõ hõ fuerit verũ: manifeſtũ eſt ẽt ꝙ nõ eſt nauis: qm̃ ſi affirmatiua eſt/ ne/ceſſe eſt vt negatiua ſit ẽt: ⁊ ſi negatiua nõ fuerit nega/tiua qđ eſt eius dignior eſt vt ſit. Si igiť illa fuerit erit ẽt eius qđ eſt nauis: ⁊ ſi ita fuerit erit ẽt affirmatiua. Hoc enĩ accidit dicẽtibus hunc ſermonẽ: ⁊ accidit vt dicant ꝙ nõ ẽ neceſſariũ vt affirmatiua ⁊ negatiua ſint de oĩbꝰ rebꝰ: qm̃ ſi veꝝ fuerit ꝙ hõ ⁊ ꝙ nõ hõ eſt: manifeſtũ eſt ꝙ ẽ veꝝ ꝙ nõ eſt hõ: ꝙ hõ nõ hõ: ãbe.n. ſunt negatiue. Si igiť vna eſt illa duaꝝ: iſta ẽt eſt vna oppoſita in ſitu.

ℭ Ideſt ꝯtinget huic poſitiõi vt oĩa ſint idẽ. D.d. ſit igiť nauis ⁊c̃.i. 15
ponamus igiť ꝙ hoc eſt nauis ⁊ longitudo ⁊ hõ.ſ. intẽtiões diuerſe. D.d.⁊ poſſibile eſt ẽt dicere ⁊c̃.i.⁊ ponamus ẽt ꝙ affirmatiua dr̃ de oĩbus: ⁊ ſimiliter negatiua. iſta.n. poſitio ꝯtingit dicentibus ſermo/nẽ Pythagore. ℭ D.d. iſti.n. dñt ꝙ hõ nõ exiſtimať ⁊c̃.i. cõtingit.n. dicentibus ſermonẽ Pythagore ꝙ oẽ qđ hõ exiſtimat eſt verũ.ſ. ꝙ af/firmatiua ⁊ negatiua ſunt vere: ⁊ ſic cõtingit eis vt nauis ⁊ homo ⁊ deus ſunt idẽ l3 nõ dicãt. hoc ẽt cã in hoc apud eos eſt: q2 nullus exi/ſtimat ꝙ hõ eſt nauis: aut qđ eſt deus: qm̃ apud eos nõ iudicatur af/firmatiua ⁊ negatiua inſimul de eodẽ niſi qñ exiſtimatões fuerint di/uerſe in eo. ℭ U.g. ꝙ ſi aliquis exiſtimauerit hoc eſſe nauẽ ⁊ aliud nõ eſſe nauem: tunc dñt ꝙ affirmatiua ⁊ negatiua congregantur in eodẽ. Si aũt aliquis exiſtimauerit ꝙ homo eſt nauis: ⁊ alius exiſti/mauerit ꝙ non eſt nauis nõ dñt hoc. ℭ D. incepit dicere quõ cõtin/git eis hoc ⁊ dixit: ⁊ ſi duo extrema ⁊c̃.i.⁊ ꝯtingit eis vt hõ ſit nauis qm̃ cũ ꝯceſſerit ꝙ hõ nõ eſt hõ: ꝯtigit eis vt hõ ſit nauis. ℭ D.d. ꝯti/git igiť ex hoc qđ.d. Anaxa. ⁊c̃.i. cõtingit igitur Pythagore ⁊ dicẽ/tibus ſemonẽ eius necio dicere ſermonẽ Anaxagore.ſ. ꝙ oĩa ſunt exi/ſtẽtia inſimul ⁊ ꝙ ꝯtrariũ exiſtit ĩ ꝯtrario: ⁊ ſi nõ/nõ hẽrẽt ĩtellectũ verba Pythagore dicẽris ꝙ oẽ qđ exiſtimat hõ eſt veꝝ: exiſtimatio eiꝰ hoĩs ſequiť ens. ens ãt nõ ſeqť exiſtimatõẽ: ⁊ ſi entia nõ hẽrent eẽ in aĩa. ℭ D.d.⁊ iſti videntur dicere ⁊c̃.i.⁊ Anaxagoras ⁊ dicentes ſuũ ſermonẽ laborãt in dicẽdo deentibus ſermonẽ determinatũ: ⁊ dñt ꝙ nõ hñt terminũ: ⁊ exiſtimãt dicere aliqđ terminatũ ⁊ aliqđ ens: ⁊ qđ dñt non h3 terminũ neq3 eſt ens. ℭ Et dixit hoc ꝙ noĩa q̃ ſunt ꝯtraria nõ ſunt exñtia inſimul actu: ſed potẽtia: ⁊ qđ nõ eſt actu nõ eſt ens. ⁊ iõ dixit ꝙ cũ voluerit terminare ens ꝑ qđ eſt: determi/nauerunt ipſũ per qđ nõ eſt: terminus enĩ nõ eſt niſi eius qđ eſt in actu. Et cum iſti terminauerunt entia ꝙ ſunt inſimul ⁊ ſunt ſimul potẽtia. ⁊ potẽtia eſt eiꝰ qđ nõ ẽ. ergo illi terminauerũt entia ꝑ qđ nõ eſt: exiſtimãdo illud qđ terminabãt illa ꝑ qđ eſt. ℭ Et iõ.d. poſt. qđ enĩ eſt potentia ⁊c̃.i. ꝙ ipſi querebãt terminare ens qđ eſt in actu ⁊

Exiſtimatiõ ſequiť ens. ens aũt nõ ſequiť exiſtimationẽ ⁊ entia nõ haberẽt eẽ in anima.

Qđ non eſt actu non eſt ens. Uiđ ꝓ hoc.9.met. cõ.7.⁊ vide ẽt ꝓ hiis cõ. 11.12. huiꝰ.

terminauerūt illud qđ eſt potentia: ⁊ exiſtimabāt terminare ens qđ eſt in actu. ℭ D. incepit dicere quō cōtingit eis dicere ſermonē Anaxagore. ſ. ꝙ oīa ſunt idem: ⁊ .d. queramꝰ igitur ab eis ⁊c̄. i. queramus igitur a pythagoricis vtrū affirmatio ⁊ negatio cōgregent in quolꝫ: aut in qbuſdaꝫ: cōcedet. n. impoſſe eſſe vt affirmatio ⁊ negatio cōgregentur in quolibet: cū quedā ſunt in qbus nullus exiſtimat exiſtimationibꝰ diuerſis. ℭ Et hoc intēdebat cuꝫ dixit. ſed affirmatiua dicit ⁊c̄. i. ⁊ ipſi cōcedūt hoc in eſſentijs diuerſis ⁊ nō determināt hoc niſi in eadeꝫ eſſentia. ℭ D. incepit notificare quō cōtingit eis vt oīa ſint idem: ⁊ .d. V. g. ſi dicere ⁊c̄. i. qm̄ qui ponit ꝙ hō ⁊ nō hō eſt verū: ponit ꝙ hō non eſt nauis. ſ. ꝙ eſt verū ēt ſicut iſti faciūt. D. d. qm̄ ſi affirmatiua fuerit ⁊c̄. i. ⁊ cum iſti cōceſſerint ꝙ affirmatiua ⁊ negatiua cōgregant in eodē cōtingit ꝙ affirmatiua cū nō fuerit in aliquo dignꝰ eſt vt negatiua nō ſit in eo. V. g. ꝙ ſi fuerit verū dicere de hoīe ꝙ non eſt hō ſi fuerit falſum de eo dicere ꝙ eſt nauis dignꝰ eſt vt verū dicat de eo qđ eſt nō nauis. ℭ D. d. ſi igitur illa fuerit ⁊c̄. i. ſi igit fuerit verū dicere de hoīe ꝙ eſt nō hō: dignꝰ eſt vt dicat verū de eo ꝙ eſt nō nauis: dicere. n. non hō ⁊ nō nauis ſunt negatiue hoīs due: cū igit vna negatiua fuerit vera cū hoc qđ eſt hō. ſ. cū affirmat: dignꝰ eſt vt alia negatiua ſit etiam vera: eſt ꝙ nō eſt nauis cum falſitate affirmatiue quod eſt nauis. ℭ Deinde. d. ⁊ ſi iſta fuerit erit affirmatiua. i. ⁊ ſi veruꝫ dicat de hoīe ꝙ nō eſt nauis: ⁊ apud eos verū dr̄ ēt de naue ꝙ nō eſt nauis: ꝯtinget vt verū dicat de hoīe ꝙ eſt nauis: ſic hō nō eſt nauis: ⁊ qđ nō eſt nauis eſt nauis: ergo hō eſt nauis. ꝯtingit igit ex hoc vt hō ſit nauis ⁊ nō nauis ſicut dñt ꝙ vere dr̄ de eo ꝙ eſt hō ⁊ nō hō inſil. ℭ D. d. hoc. n. accidit dicētibus hūc ſermonē. i. hoc. n. cōtingit dicētibꝰ hoc in oībus rebus vñ oīa erunt idem ſm̄ hoc. ℭ D. incepit dicere aliud impoſſe: ⁊ .d. ⁊ accidit vt dicant ꝙ nō eſt nece vt affirmatiua ⁊ negatiua vere dicant inſil de quolibet. ſed vere dr̄ de aliqbꝰ rebus alia que nō ē affirmatiua neqꝫ negatiua: vtraqꝫ. n. hꝫ ꝯtradictoriam. ſ. vt nō affirmatiuā: ⁊ nō negatiuā: ⁊ hoc intēdebat cū. d. qm̄ ſi fuerit verū ꝙ hō ⁊ non hō ⁊c̄. D. d. ſi igitur illa fuerint vna ⁊c̄. i. qm̄ ſi oppoſitio inter affirmatiuā ⁊ negatiuā fuerit inter duo: tunc oppoſitio de iſtis erit ēt inter quattuor. ſ. qm̄ nō affirmatiua ⁊ nō negatiua opponunt affirmatiue ⁊ negatiue.

ℭ Amplius aūt circa oīa ita ſe hꝫ: ⁊ eſt albū: ⁊ nō albū: ⁊ ens ⁊ nō ens: ⁊ circa alias dictiones negationeſqꝫ mō ſilr: aut nō: ſed circa quaſdā qdeꝫ: ⁊ circa quaſdaꝫ nō: ⁊ ſiquideꝫ nō circa oēs: he vtiqꝫ erunt cōfeſſe: ſi vero circa oēs iterū aut de qbuſcūqꝫ dicere ⁊ negare: ⁊ de qbuſcūqꝫ negare ⁊ dicere: aut de qbus qdē dicere ⁊ negare: ſꝫ de qbuſcūqꝫ negare nō de oībus dicere. Et ſi ſic erit aliqđ firmiter nō ens: ⁊ hec erit firma opio: ⁊ ſi ipſum nō eſſe firmū aliqđ ſit: ⁊ notū: notior vtiqꝫ erit dictio qꝫ oppoſita negatio: ſi vero negando ſilr ⁊ quecūqꝫ negare dicere

neceſſe de his: aut verū diuidentē dicere: vt ꝙ albuꝫ: ⁊ iterum ꝙ nō albuꝫ aut nō. Et ſiqdeꝫ nō verū diuidenteꝫ dicere nō dicet hoc: ⁊ nō eſt nihil: nō entia aūt quō vtiqꝫ pronūciabūt: aut ibunt. ⁊ oīa vtiqꝫ erunt vnū vt ⁊ prius dictū eſt: ⁊ ideꝫ erit: ⁊ hō ⁊ deus ⁊ triremis ⁊ ipſorū ꝯdictiones. Si aūt ſilr de vnoquoqꝫ nihil differt aliud ab alio. Nam ſi differret erit hoc verū ⁊ ꝓpriū. ſilr aūt ⁊ ſi diuidentē cōtingit verū eſſe: accidit qđ dictum eſt. Adhuc aūt qr oēs verū dicēt: ⁊ oēs mentient: ⁊ ipſe idē ſeipſuꝫ falſum dicere cōfitet. ſil' aūt palam qr de nullo ē adhuc ꝑſcrutatio. Nihil. n. dicet: nec. n. ita nec nō ita dicit: ſed ita ⁊ nō ita. ⁊ iteruꝫ hoc negat ambo: qr nec ita nec non ita. nā ſi nō: iaꝫ erit vtiqꝫ aliqđ determinatum.

ℭ Et ēt aut erit in oībꝰ ſm̄ hanc diſpōnē: ⁊ erit albuꝫ ⁊ nō albū: ⁊ ens ⁊ nō ens: ⁊ ſm̄ hunc modū in alijs affirmatiuis ⁊ nō erit. ſed erit in qbuſdā: ⁊ in qbuſdā nō. Si aūt nō fuerit in oībus hoc eſt ꝯceſſuꝫ. Si in oībus: dicemus ēt aut negatiua dicet de oībus de qbꝰ affirmatiua dr̄: ⁊ affirmatiua ēt dicet đ oībꝰ de qbꝰ dr̄ negatiua: aut in qbuſdā rebꝰ dicet de oībꝰ de qbꝰ affirmatiua: ⁊ non dicet de oībꝰ de qbꝰ dr̄ negatiua oīno. Et ſi fuerit ſꝫ hāc diſpōnē tunc erit aliqđ qđ nō eſt ens: ⁊ iſta opio eſt fixa ⁊ firma. Et ſi illud qđ eſt ꝑ negatiuā eſt aliqđ firmū ⁊ notum: tunc ſermo ꝯrius ſm̄ ſituꝫ erit manifeſtior eo. Et ſi affirmatiua dr̄ de oībus de qbus dr̄ negatiua ēt neceſſe eſt vt ſermo diuidētis ⁊ dicētis. V. g. oē albuꝫ nō eſt album: erit verū: aut nō verū: ⁊ ſi nō fuerit verū qđ dictum eſt per hanc diuiſionē nō dñt hoc ⁊ non ꝙ nō ſunt entia ⁊ erit dictuꝫ ⁊ nominatū idem. Et ſic oīa erunt idē: ſicut diximus prius: ⁊ erunt idem hō: ⁊ nauis: ⁊ deus: ⁊ negatiue iſtorū. Et ſi ſermo de vnoquoqꝫ iſtorū fuerit idē: tunc nō differt aliqđ eoruꝫ ab altero ⁊ aliquo mō. Qm̄ ſi differt erit illud in rei veritate ſemꝑ: ⁊ accidit hoc qđ diximus ſi fuerit poſſibile vt diuiſio ſit etiā vera. Et cuꝫ hoc accidit ēt vt oēs veridicent: ⁊ oēs falſent: ⁊ loquēs

concedit etiā ſuper ſe qḋ falſat. Et manifeſtū eſt etiam cum hoc ꝙ diſputatio cū iſto eſt in eo quod nō eſt: quī non dicit hoc eſſe: ⁊ hoc non eſſe: ſed dicit hoc ⁊ nō hoc inſimul: ⁊ negat: ⁊ oīa iſta: ⁊ ſi hoc nō eſſet: eēt ſciens ꝙ oīa hn̄t aliqd terminatum.

16 ¶ Et ēt aut erit in oībus ſm hanc diſpōnē: ⁊ erit albū ⁊ nō albū: ⁊ ens ⁊ nō ens: ⁊ ſm hunc modū in alijs affirmatiuis ēt ⁊c̄. i. aut eſt ⁊ negatiua ⁊ affirmatiua erunt in oībus reb⁹ ſm hāc diſpōnē. ſ. vtraqꝫ ſit vera ita ꝙ ſit vex̄ dicere albū ⁊ nō album: ⁊ ens ⁊ nō ens: ⁊ ſilr in alijs affirmatiuis ⁊ negatiuis: ſed affirmatiua ⁊ negatiua erūt in q̄buſdā reb⁹ veridice inſit: ⁊ in q̄buſdā diuidētes falſū ⁊ verum nihil poſſum⁹ dicere in hoc. ¶ D. d. ⁊ ſi fuerint in oīb⁹ ⁊c̄. i. ⁊ ſi affirmatiua ⁊ negatiua ꝯgregent̄ tūc dictio necīo erit talis: aut oē de quo dr̄ affirmatiua ⁊ de eo dicet̄ negatiua: ⁊ ecōuerſo. ſ. ꝙ oē de q̄ dr̄ negatiua dicetur de eo ēt affirmatiua: ⁊ affirmatiua ēt dicet̄ de quo negatiua: ⁊ iſta diuiſio impoſſis eſt ſm ꝙ declaratū eſt: aut oē de quo dr̄ negatiua dicet̄ ēt de eo affirmatiua: ⁊ nō dicet̄ affirmatiua de oī de quo dr̄ negatiua: ⁊ ecōuerſo. ſ. vt dicat̄ affirmatiua de oī de quo negatiua. Si igitur illud de quo dr̄ negatiua nō de eo dr̄ affirmatiua: tunc erūt nō eſſe neceſſario: ⁊ qḋ nō eſt trāſmutabil̄ in aliqḋ. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: ⁊ ſi fuerit ſm hanc diſpōnē ⁊c̄. i. ⁊ ſi illud de quo dr̄ negatiua nō dicet̄ de eo affirmatiua oīno: tunc erit aliqḋ qḋ eſt non ens: ⁊ erit opīo noſtra in eo qḋ eſt nō ens opīo firma. ſ. ꝙ impoſſe eſt vt nō opinetur in eo qḋ eſt nō ens. ¶ Deinde. d. ⁊ ſi illud qḋ eſt per negatiuam ⁊c̄. i. ꝙ ſi fuerit manifeſtū hoc eſſe nō ens. ſ. non ens neceſſario: tunc manifeſti⁹ eſt apud nos ſuū contrariū ⁊ ſuū oppoſitū ens. Non ens enī nō intelligit̄ niſi ſm cōparationē ad ens. Si igitur apud nos fuerit opinio firma in nō ente neceſſario eſt vt apud nos ſit opinio firma in ente: ⁊ ſic non cōgregatur negatiua ⁊ nō eſſe in aliquo omnino: ⁊ ſimiliter ſi apud nos fuerit opinio firma in ente: tunc apud nos erit opinio in negatiōe firma: ⁊ eſt ꝙ aliquis fingit ꝙ omne de quo dicit̄ negatiua de eo dicetur affirmatiua: ſed negatiua nō dicit̄ de affirmatiua. ¶ Deinde. d. ⁊ ſi affirmatiua dicit̄ de omnib⁹ de quib⁹ dicit̄ negatiua: cōtinget neceſſario aut vt ſermo diuidētis ⁊ dicētis ꝙ omne qḋ nō eſt hoc dicit̄ ꝙ eſt hoc: ſit ſermo verus: aut nō verus. ſi igit̄ congregatio iſtoꝝ duorum oppoſitoꝝ non eſt verū. ſ. dicere verū ⁊ non verum: ⁊ fuerit verū dicere ꝙ oē affirmatiuū eſt negatiuū: ⁊ nō erit differētia in hoc. ſ. inter negationē ꝯditionalē ⁊ negationē ſimplr̄. ſ. in hoc ꝙ affirmatio vere dicit̄ de omni negatiōe. ſ. affirmatio ſimplr̄ de negatione ſimplr̄: ⁊ affirmatio cōditionalis de negatione conditionali: oīa erunt idē ſicut prius fuit dictū: deus ⁊ hō ⁊ nauis ⁊ noꝝ. cū igit̄ dixit: ⁊ ſi nō fuerit vex̄ qḋ dictū fuit p hāc diuiſionē: intēdit: ⁊ ſi nō fuerit vera ꝯgregatio iſti⁹ diuiſiōis. ſ. vt ſit vex̄ ⁊ nō vex̄ ſimr̄. ¶ D. d. ⁊ nō dicant̄ iſta ⁊ nō q̄ ſunt entia. i. ⁊ negatio cōditionalis p quā res negant abinuicē: ⁊ eſt tanq̄ negatio ei⁹ qḋ eſt p ſe. ſ. nō ens. ¶ Et intēdebat p oīa iſta ꝙ cū hoc fuerit poſitū cōtinget vt oīa ſint idem: ⁊ vt nō ſit aliqd oīno. D. d. ⁊ ſi ſermo de vnoquoqꝫ iſtorū ⁊c̄. ſ.

Nō ens nō itelligit̄ niſi ſm cōparatiōez ad ens vide p ph. 69. Et. 3. de aīa. 25.

⁊ ſi negatio vniuſcuiuſqꝫ entiū nō diuerſat̄ tūc de negatione nō dicet̄ affirmatio: ⁊ ſic entia oīa erūt idē ⁊ nō diuerſabunt̄ aliquo modo: ⁊ erit oē ens vnum ⁊ non vnū. ¶ D. d. qm̄ ſi diuerſat̄ ⁊c̄. i. qm̄ ſi aliqḋ ens diuerſat̄ ab aliquo ente per aliquā drīam ſemper diuerſabit̄ ab eo. ſ. necīo ⁊ eterno. D. d. ⁊ accidit hoc qḋ prius diximus ⁊c̄. i. ⁊ accidit etiā cū hoc vt oēs hoīes veridicēt ⁊ falſent inſimul. Dicere em̄ ꝙ oēs hoīes veridicēt verū eſt dicere cū eo ꝙ oēs hoīes falſent: ⁊ ſic diſputātes falſant ⁊ veridicāt inſimul. ⁊ etiā nō falſant neqꝫ veridicāt. ¶ D. d. ⁊ loquēs cōcedit ⁊c̄. i. ⁊ cōtingit loquēti dicēti aliqḋ iudiciū cōcedere qḋ falſat: cōcedet etiā ꝙ oppoſitū illius iudicij videt̄. D. d. ⁊ manifeſtum eſt ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ diſputatio cum opinātibus hoc eſt in nihilo. q em̄ non dicit ꝙ hoc eſt hoc: ⁊ ꝙ hoc eſt hoc nō ita ꝙ habet in altero eoꝝ aliqḋ firmū nihil dicit. ¶ D. d. ſed dicit hoc ⁊ non hoc inſimul ⁊c̄. i. ⁊ diſputatio cum iſtis non eſt in aliquo intellecto aut ente: q2 dicunt̄ in eodem ꝙ eſt hoc ⁊ non eſt hoc: ⁊ negationes iſtoꝝ entium. ſ. ꝙ non eſt hoc neqꝫ non eſt hoc. D. d. ⁊ ſi hoc non eſſe ⁊c̄. i. ⁊ niſi dubitationes que mouerunt iſtos eſſent tunc ſcirent prima ſciētia ꝙ res habent naturas terminatas.

¶ Capitulum Quintum.

Amplius ſi qn̄ affirmatio eſt v̄a negatio falſa: ⁊ ſi hec vera affirmatio falſa. n̄ erit vtiqꝫ ſimul idē dicere ⁊ negare vere: ſꝫ forſan dicet vtiqꝫ hoc eē qḋ a principio poſitū eſt. Amplius qdē igit̄ qui aut exiſtimās hēre aliqualr̄ aut nō hēre mētitus eſt: qui aūt ambo vex̄ dicit: nā ſi verū dic̄ qd vtiqꝫ erit qḋ dr̄: q2 talis ē entiū nā. ſi vero nō vex̄ dicit: ſꝫ magis vex̄ dicit: q illo mō exiſtimat iam aliqualr̄ ſe hēbūt entia: ⁊ hoc vex̄ vtiqꝫ erit ⁊ nō ſil̄ ⁊ nō vex̄. Si aūt ſilr̄ ⁊ oēs mentiet̄: ⁊ vera dicēt: nec ꝓnūciādū nec dicēdum eſt tali. ſilr̄ enī hoc: ⁊ non hoc dicit. Si aūt nihil ſuſcipit: ſed ſimilr̄ exiſtimat ⁊ nō exiſtimat: qd vtiqꝫ differenter hēbit a plātis.

¶ Et ēt ſi affirmatiua fuerit vera: negatiua erit falſa: ⁊ cū iſta fuerit v̄a / ⁊ affirmatiua erit falſa: tūc nō ē vex̄ vt affirmatiua ⁊ negatiua dicant̄ ꝺ eodē ſimr̄. Et rectū ē dicere hoc eē primū ſubiectū. ⁊ ēt ſi ille qui exiſtimat quō ſunt res: ⁊ quō nō ſunt: ꝯtingit ei falſū: ⁊ qui exiſtimat vtrūqꝫ veridicat: tūc ſmo ꝺ h̄ ē ꝙ nā entiū ē talis: ⁊ ſi nō veridicat: ſed verificat magis q̄ꝫ ille qui opiat̄ hac opinione: ille q exiſtimat quō ſūt entia. tūc h̄ ēt erit vex̄: ⁊

non verũ:⁊ oẽs falſant equalr̃:⁊ non dicũt verũ:tũc di/ cẽs tale nõ hꝫ ſermonẽ.dicit enĩ aliqd:⁊ nõ dicit aliqd inſimul:⁊ ſi nõ exiſtimat aliqd ſꝫ exiſtimatio ei⁹ ⁊ nõ exi ſtimatio idẽ eſt:in quo igit̃ differt a plantis.

17 ¶ Et cũ declaratũ eſt ex iſtis ꝙ cũ affirmatiua fuerit vera negatiua erit falſa:nõ vere dicet̃ ꝙ affirmatiua ⁊ negatiua inſimul vere dicent̃ de eodẽ. ¶ D.d.⁊ videnẽ dicere hoc ꝑmũ ſubin.i.⁊ dignũ eſt oĩ diſputanti cõcedere hoc eẽ ꝑmũ cõpoſitũ.ſ.ꝙ affirmatiua ⁊ negatiua diuidunt verũ ⁊ falſuꝫ. ¶ Deinde reuerſus eſt ad ĩpoſſibilia cõtingentia: ⁊.d.⁊ etiã ſi ille q exiſtimat ꝙ alterũ oppoſitoꝝ eſt verũ:aut ꝙ hoc eſt tale:aut non:⁊ qui exiſtimat vtrũqꝫ verificat neceſſe eſt vt nã entiuꝫ ſit talis diſpoſitiõis.ſ.ꝙ vt ſint entia ⁊ nõ entia inſimul.D.d.⁊ ſi nõ veridicat ⁊c̃.i.⁊ ſi nõ veridicat ſolũmodo ille q opinat̃ ꝙ affirmatio ⁊ negatio verificent̃ ĩſimul:imo magis veridicat q̃ ille q opinat̃ ꝙ affirmatio ⁊ negatio diuidũt verũ ⁊ falſuꝫ:⁊ oppoſita q̃ ſunt verũ ⁊ non verũ veridicãt inſimul:tũc ſermo vniuſcuiuſqꝫ eoꝝ erit verus: ⁊ non verus:⁊ falſant equalr̃:⁊ verificãt equaliter:⁊ cuꝫ ita fuerit nulla erit ratio:⁊ tũc homo erit q̃ſi planta. ¶ Et hoc intẽdebat cũ.d. ⁊ falſant oẽs equalr̃ ⁊c̃.i.⁊ ſi opinati ſunt ꝙ oĩs affirmatio ⁊ negatio cõgregãtur:⁊ ꝙ oĩs ſermo verificat ⁊ falſificat equalr̃:tũc q opinat̃ nulluꝫ hꝫ ſermonẽ.Dicit enĩ ⁊ nihil dicit.i.ꝓfert enĩ ſꝫ nihil dicit:qm̃ ſi dixerit aliqd nõ dicit aliqd.D.d.⁊ ſi non exiſtimat aliqd ⁊c̃.i.⁊ ſi non exiſtimat aliqd eſſe nõ aliqd:in quo igit̃ differt a plantis ⁊ ab aĩatis. Rationale enim non diuidit̃ ab aĩatis niſi per cõp̄rehẽſiones ⁊ exiſtimationes terminatas.ſ.hoc eſſe tale:aut nõ eſſe tale.

Rõnale nõ diuidit̃ ab aĩatis niſi p cõp̄hẽſiones ⁊ exiſtimatiões terminatas.

¶ Unde ⁊ maxime manifeſtuꝫ eſt:q: nullus ita diſponit̃:nec alioꝝ:nec dicẽtiũ hanc rõnẽ:quare nãqꝫ vadit domũ ⁊ nõ qeſcit putans ire. Neqꝫ ſtatiꝫ neqꝫ diluculo vadit ĩ puteũ aut torrẽtẽ ſi ꝯtigit:ſꝫ vr̃ timẽs tãq̃ꝫ nõ ſilr̃ putãs nõ bonũ eẽ incidere ⁊ bonũ.palã ergo q: h̃ qdẽ melius exiſtimãt:hoc aũt nõ melius. Si aũt h̃ ĩ bono: ⁊ nõ bono:neĉe eſt ſilr̃ eẽ ⁊ ĩ alijs:⁊ hoc qdẽ hoĩem:h̃ aũt nõ hoĩeꝫ:⁊ h̃ qdẽ dulce:illđ aũt nõ dulce putare neceſſe eſt.nõ.n.ex equo oĩa q̃rit ⁊ exiſtimat.qñ.n.putãs meli⁹ aquã bibere ⁊ hoĩeꝫ videre:deĩde ea q̃rit quãuis oportebat ſi idẽ erãt:ſilr̃ hõ: ⁊ nõ homo: ſꝫ queãdmodum dictũ eſt nullus q nõ vr̃ hoc quidẽ timẽs:illa vo nõ.q̃re ſic vr̃ oẽs exiſtimãt hr̃e ſimplr̃:ſꝫ nõ circa oĩa: ſꝫ circa melius ⁊ deterius. Si aũt nõ ſcientes:ſꝫ opinantes:multo magis curãdũ vtiqꝫ erit de v̂itate queãdmoduꝫ ĩfirmo exñte q̃ꝫ ſano de ſanitate. Et.n.opinans ad

Ignarus dr̃ curare d̃ v̂itate ſicut infirmus de ſanitate ⁊c.

ſciẽtẽ nõ ſalubriter diſponit̃ ad v̂itatẽ. Ampli⁹ ſi q̃ꝫ maxime ſe oĩa ſic hñt:⁊ non ſic:ſꝫ magis ⁊ minus:veꝝ eſt in nã entiũ. nõ.n.vtiqꝫ ſilr̃ dicimus duo eẽ paria ⁊ tria. Nec ſilr̃ mẽtitus eſt qui quattuor pente opinatus eſt ⁊ qui mille. Si igit̃ nõ ſilr̃:palã q: alter minus:q̃re magis veꝝ dicit. Si ergo qđ magis affini⁹:erit vtiqꝫ aliqd veꝝ:cui affinius qđ magis veꝝ.⁊ vtiqꝫ ſi nõ eſt:ſꝫ iam aliqd eſt firmius: ⁊ verius ⁊ rõne remoti vtiqꝫ erimus incõdita:⁊ ꝓhibente aliquid mente determinare.

Quod ꝑ ẽe affini⁹ ẽ eſt magis verũ

¶ Et ex hoc declarabit̃ ꝙ nullus opinat̃ h̃ neqꝫ de ceteris hoĩbus:neqꝫ de eis qui hoc dicũt.qui.n.ambulat: ambulat ⁊ nõ ſtat:ꝙ opinat̃ q: ambulãdũ eſt ⁊ nõ vadit per vnã viã ad puteũ ſtantẽ in via:manifeſtũ ꝙ euitabit ipſum:ſcit enĩ ꝙ caſus in puteo ⁊ nõ caſus nõ eſt idẽ:⁊ exiſtimatio ei⁹ nõ eſt eadẽ in malo ⁊ in bono iſti⁹. Declaratũ ẽ igit̃ ꝙ ipſe opinat̃ ꝙ quoddã ilh⁹ eſt bonũ ⁊ quoddã nõ bonũ. Et cũ ita ſit: ſcit igit̃ ꝙ quedã ſunt homo:⁊ quedã nõ hõ:⁊ q̃dã dulcia:⁊ quedã nõ dulcia. Nõ enĩ exiſtimat oĩa eſſe idẽ:neqꝫ equalr̃ querit in oĩbus:ſꝫ exiſtimat ꝙ potus aque eſt melior:⁊ aſpicere hominẽ ſi hoc querit:⁊ ſi idẽ eſſet nẽcio hõ ⁊ non hõ. Sed ſicut dictũ fuit nihil videret niſi ad cõſeruãdũ ſe ab hoc ⁊ nõ ab hoc. Cũ igit̃ declaratũ eſt ꝙ cognitio vlr̃ eſt in oĩbus rebus:⁊ ſi nõ fuerit in oĩbus reb⁹: ſꝫ eſt in eo qđ eſt bonũ:⁊ qđ eſt malũ eſt ens:⁊ ſi iſta cognitio nõ fuerit ꝑ ſcientiã:ſꝫ ꝑ exiſtimationẽ:tunc digni⁹ eſt ꝑſcrutari de veritate queãdmodũ apparet infirmuꝫ ꝑſcrutari de ſanitate magis q̃ꝫ ſanũ.exiſtimãs enĩ nõ eſt cert⁹ in reſpectu ſciẽtis.⁊ etiaꝫ ſi oĩa in maiori ꝑte ſunt ſm̃ hãc diſpõnẽ aut ſm̃ aliã.ſꝫ maius ⁊ minus ſunt de nã entiuꝫ. tunc nõ dicemus ꝙ duo ⁊ tria ſunt cõſimilia in pari. Et non eſt error exiſtimantis q̃ttuor eſſe quinqꝫ:ſicut error exiſtimãtis ipſuꝫ eſſe mille. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ error alterius eſt minor.ergo eſt maioris veritatis. ⁊ ſi illud qđ eſt magis ꝓpinquũ magis tũc erit aliqđ de veritate:

de q̄ appropinquaṫ verū mai⁹. Et ſi nō fuerit illō ſꝫ erit magis firmū: ⁊ magis verū: ⁊ qeſcemus ab hoc ſermone: q nihil determinat: ⁊ ipedit itell'ꝫ vt terminet aliqd.

18 ℭ Cū declarauit impoſſibilia cōtingētia dicētibus ꝙ affirmatiua ⁊ negatiua cōgregant̄ inſimul p opiniones eoꝝ in entib⁹. incepit declarare cōtingētia eis per opationes eoꝝ in mūdo. ℭ Et. d. ⁊ ex hoc declarabit̄ ⁊c̄. i. ex hoc qđ dicam ⁊ ex predictis declarabit̄ ꝙ nullus opinatur hoc neqꝫ ex laycis neqꝫ ex clericis. D. d. qui ambulat ⁊c̄. i. qui em̄ videt ꝙ ambulandū eſt ad aliqđ ambulat ⁊ nō ſtat: ⁊ ſi viderit ꝙ ambulatio operet̄ ⁊ non operet̄ ad illud nō ambularet: ⁊ ſi videret ꝙ ambulatio ⁊ ſtatus eſſent equales/ non ambularet neqꝫ ſtaret. ℭ D. d. ⁊ non iret ⁊c̄. i. ꝙ ſi aliqs exiſtimaſſet ꝙ caſus in puteo ⁊ nō caſus eſſent idem: tūc nullus euitaret ſe a via in puteum timēdo ne caderet in ipſum. ℭ D. d. ⁊ exiſtimatio eius in bono ⁊ malo alicuius non eſt idem. i. ⁊ exiſtimare aliqđ eſſe bonuꝫ ⁊ aliquid malū non eſt idem: qm̄ ſi eſſent idem non quereretur bonum ⁊ fugeretur malum. ℭ Et ex hoc apparet ꝙ quedā ſunt bona ⁊ quedā mala: non tantū in rebus diuerſis numeratis: ſꝫ etiā in partibus eiuſdē rei cum fuerint diuerſaꝝ virtutū. ℭ D. d. ⁊ cum ita ſit ⁊c̄. i. ⁊ cū ſciētia eius in rebus vtilibus ⁊ inutilibus ſit determinata ⁊ non opinant̄ duo cōtradictoria inſimul ſicut doꝫ eē in ſciētijs ſpeculatiuis. V. g. ꝙ quidaꝫ eſt hō ⁊ quidā non eſt hō non opinari ꝙ oē qđ non eſt hō eſt hō: ⁊ etiā ꝙ quedam ſunt guſtabilia dulcia naturaliter: ⁊ quedā nō dulcia nāliter in his que ſunt ſani guſtus. ℭ D. d. nō. n. exiſtimat̄ ꝙ oīa ſunt idē ⁊c̄. i. nullus enim exiſtimat ꝙ omnia ſunt ideꝫ: ⁊ ideo nō equaliter querit hec oīa: ſed quedā querit: ⁊ quedā non: V. g. ꝙ cum exiſtimauerit ꝙ melius eſt potare aquā q̄ vinū: tunc queret aquā ⁊ non vinū: ⁊ ſi viderint ꝙ idē eſt potare aquā ⁊ nō potare nō queret aquā: ⁊ ſimiliter non equaliter eſſe aſpiciendū ⁊ non aſpiciendū aliquē hoīem ſanatū. ℭ D. d. ⁊ ſi eſſent idē homo ⁊ nō hō ⁊c̄. i. ⁊ ſi exiſtimaremus ꝙ homo ⁊ nō homo eſſent idē non diligeremus quoſdā hoīes ⁊ odiremus alios vel tueremur nos ab alijs: ⁊ nō eſſet dīa apud nos inter amicos ⁊ inimicos. ℭ D. d. cum igit̄ declaratū eſt ꝙ cognitio ⁊c̄. i. cū igit̄ declaratum eſt cognitionē neciam eſſe: aut in oībus rebus: aut bonis: aut malis: manifeſtū eſt cognitionē neceſſariā eſſe. D. d. ⁊ ſi iſta cognitio fuerit per ſcientiā ⁊c̄. i. ⁊ ſi homo non habuerit de iſtis rebus niſi exiſtimationem: tunc iſte homo magis debet perſcrutari de veritate ſicut infirmus de ſanitate. ℭ Et intēdebat ꝙ ſi ſcimus non habere ſcientiaꝫ de rebus opꝫ nos perſcrutari ⁊ ſcire res: ⁊ ſi videmus ꝙ illud qđ habemus de pncipijs cōſiderationis eſt exiſtimatio: tūc magis debemus perſcrutari quō accidit nobis iſta exiſtimatio in rebus que ſunt principia cōſiderationis: ⁊ vnde accidunt. ℭ D. d. ⁊ ſi oīa in maiori parte ⁊c̄. i. ⁊ ſi aliquis exiſtimauerit ꝙ oēs opiniones hoīs ſunt exiſtimationes: tn̄ exiſtimationes diuerſant̄ ſm magis ⁊ minus in rei veritate: ⁊ ꝙ magis ⁊ minus ſunt de nā entis: eſt igit̄ aliqđ qđ eſt verū in ſe. D. d. nō em̄ diximus ꝙ duo ⁊ tria ſunt numerus par ⁊c̄. i. qm̄ manifeſtum eſt in nobis ꝙ duo eſt par ⁊ tria impar: ⁊ ꝙ nō ꝯueniūt in paritate: ⁊ hoc eſt de pmis cognitionib⁹ neceſſarijs. ℭ Et etiā eſt manifeſtum nobis peccatū ⁊ errorē eſſe maiorē q̄ aliud pctm̄: nō em̄ equal'r peccat qui exiſtimat q̄ttuor quinqꝫ: ⁊ q exiſtimat q̄ttuor eſſe mille. D. d. ſi igit̄ error eoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ ſi non equal'r peccat manifeſtuꝫ eſt ꝙ minus peccat q opinat̄ q̄ttuor eſſe qnqꝫ q̄ alius. ℭ D. d. ⁊ maius eſt minus tūc erit aliqđ de v̄itate cui eſt ꝓpinquū verū maius. i. ⁊ ſi eſt aliqđ minoris peccati: tūc erit aliqđ maioris veritatis ⁊ minoris peccati: ⁊ ſic neceſſe eſt vt ſit aliqđ verū cui appropinquat̄ illud qđ eſt maioris veritatis ⁊ minoris falſitatis. ℭ Et hoc neceſſe eſt: qm̄ ſi aliqđ fuerit maioris veritatis q̄ aliud: ⁊ minoris falſitatis: ⁊ neceſſe eſt aliqđ verum ſimpl'r. ℭ D. d. ⁊ ſi hoc nō fuerit erit firmus ſicut inuenit̄ in ſcriptura ⁊ ſic exponitur ⁊ ſi nō fuerit hoc verum ſimpl'r in cuius reſpectu dicit̄ illud qđ eſt magis verum: neceſſe eſt aliqđ verum eſſe magis verum q̄ illud in cuius reſpectu dicit̄ magis verum: ⁊ hoc ꝓcederet in infinitum: aut perueniret ad aliqđ verum ſimpl'r. i. aut quieſcemus ab hoc ſermone ⁊c̄. i. ⁊ cum declaratum eſt eſſe aliqđ verum ſimpliciter tunc quieſcemus a ſermone ex quo nullum ſcitū terminatur: ⁊ impedit vt aliquid habeat terminum.

Bonū ⁊ maluꝫ nō ſolū ſunt ī reb⁹ diuerſis numeratis. ſꝫ ēt ī ptibus eiuſdeꝫ rei cū fuerit diuerſarū virtutū.

Si aliquid fuerit maioris v̄itatis q̄ aliō neceē eſt aliqđ verū ſimpl'r.

ℭ Eſt aūt ⁊ ab eadē opinione Protagore rō: ⁊ neceſſe ſil'r ipſas ambas aut eſſe ⁊ apparētia: neceſſe oīa ſimul vera ⁊ falſa eſſe. multi nāqꝫ cōtraria inuicē exiſtimant ⁊ non eadē opinātes ſibijpſis mētiri putāt: quare neceſſe idē eſſe ⁊ nō eſſe. ⁊ ſi eſt hoc neceſſe putata oīa vera eē: oppoſita nāqꝫ inuicē opinant̄ mētientes ⁊ veꝝ dicētes: ergo entia ſi ſic ſe habēt verū dicūt oēs. Qꝫ qdē igit̄ ab eodē ſunt intellectu vtreqꝫ rōnes palā. Eſt aūt non idē modus omelie ad oēs: hi nāqꝫ perſuaſione egēt: illi vi. qcūqꝫ em̄ dubitaſſe exiſtimauerūt: hoꝝ bene curabilis ignorātia: nō em̄ ad orationē ſꝫ ad mentē obuiatio eſt eoꝝ. quicūqꝫ vero orationis cā dicūt hoꝝ argutio curatio. ⁊ eius q in voce orationis ⁊ eius que in noībus. Venit aūt dubitātibus hec opinio ex ſenſibilib⁹. que quidē ei⁹ qđ ſimul ꝯdictiōes ⁊ ꝯria exiſtere videtibus ex eodē facta ꝯria: ꝗ ſi nō cōtingit fieri non ens ꝑexiſtit. ſil'r res ambo ens: vt ⁊ Anaxa. mixtū oē in omni ait. ⁊ Democ. etenīꝫ inane ⁊ plenū ſil'r ſm quācūqꝫ partē preexiſtere: quāuis hoc quidē hoꝝ eē nō ens. illud vero ens.

Lra Argy. Diſputationis auditer/ ciſiōis alia. ordinare diſpoſitiōis.

ℭ Et ſermo Protagore ē de ſermonib⁹ eoꝝ q opinant̄ h̄ ⁊ cogunt̄ ad dicēdū res eē aut ꝙ nihil ē: qm̄ ſi oēs exiſtimatōes ſunt vere neċ ē vt oīa ſint v̄a ⁊ falſa inſimul: multi em̄ hoīes exiſtimāt ꝯriuꝫ eoꝝ que exiſtimāt alij:

⁊ opinant̄ ꝙ qui nō opinant̄ illud qđ illi opinant̄ pec/
cant: neceſſe eſt igit̄ vt idē ſit ⁊ nō ſit: ⁊ cū ita ſit neceſſe ē
vt oēs exiſtimatiōes ſint vere. Errātes. n. exiſtimāt con
traria: ⁊ ſi entia ſunt hmōi diſpōnis tunc verificant̄ oēs.
Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ iſti ſermōes ⁊ ſiles ſunt ab vna co
gnitione: ⁊ ars in diſputatōe cū oībus iſtis nō eſt vna:
ſʒ quidā indigēt ſufficiētia. ⁊ quidā eniʒ exiſtimant hoc
ꝓpter difficultatē compꝛehēſionis ⁊ ſuū erroꝛē in ea tūc
ſua ignoꝛātia habebit medicinā. diſputatio eniʒ cuʒ eis
non erit per verificationē ſermonis ſed ꝑ verificationeʒ
rōnis. qui aūt dicit ꝑ verificationē ſermonis mediū eoꝝ
erit ꝑ verificationē ſermōis vocis ⁊ noīuʒ. Et iſta exiſti
matio accīt de mouētibꝰ ſe a ſenſibilibꝰ quibꝰ cōtingit di
cere ꝯdictoꝛia eſſe ⁊ ꝯ̄ria eſſe inſimul: qꝛ opinabātur ꝙ
ꝯtraria erāt ex vno: ⁊ ſi impoſſe eſt vt fiat illud ꝙ nō eſt
neceſſe vt res fuerit pꝛius cōis ex vtroqʒ ſicut dixit Ana
xagoꝛas: dixit ēt ꝙ oē ſit admixtuʒ cuʒ oī: ⁊ ſimilr̄ dixit
Democritꝰ. taleʒ eniʒ ſermonē dixit in pte que eſt ex va/
cuo ⁊ pleno: licet hoc ſit ens ⁊ hoc nō ens.

19 ¶ Et Pꝛotagoꝛas eſt illoꝛum qui opinant̄ hoc ſcilicet ꝙ affirmatiua
⁊ negatiua ſunt inſimul: ⁊ omnes dicentes hoc coguntur ad dicēdū
ꝙ res ſunt ⁊ ꝙ nihil eſt: quoniā qui dicit ꝙ omnis exiſtimatio eſt ve/
ra ⁊ ꝙ res cōſequunt̄ exiſtimationes: continget ei dicere ꝙ res ſunt
vere ⁊ falſe inſimul. ¶ Deinde declarat hoc ⁊ dixit: multi enim homi
nes ⁊c̄. i. ⁊ neceſſe eſt vt res ſint vere ⁊ falſe ſi cōſequunt̄ exiſtimatio
nes: qꝛ multi homines exiſtimāt in eodē exiſtimationes cōtrarias. ſ.
ꝙ vnus exiſtimat qđ eſt affirmatiuū: ⁊ alius negatiuū: ⁊ alter exiſti/
mat alium peccare: ex quo cōtingit ꝙ idem ſit verum ⁊ falſum; qꝛ cō
ſequit̄ vtrāqʒ exiſtimationē: quapꝛopter neceſſe eſt ꝛm hunc ſermonē
vt idem ſit ens ⁊ nō ens: ⁊ hoc intelligatur accidere in omni ente. ſ. ꝙ
omne ens qđ aliquis exiſtimat eſſe poſſibile eſt vt aliquis exiſtimat
ipſum nō eſſe. ¶ D. d. ⁊ ſi ita ſit neceſſe eſt ⁊c̄. i. ⁊ ſi negatiuum ⁊ affir/
matiuū ſunt vera inſimul: neceſſe eſt vt omnes exiſtimatiōes ſint ve/
re: exiſtimātes eniʒ aliquid eſſet ⁊ alij qui falſant illā exiſtimationeʒ
exiſtimāt exiſtimationes contrarias. ¶ D. d. ⁊ ſi entia ſunt huius di/
ſpoſitionis ⁊c̄. i. ⁊ ſi entia cōſequnt̄ diſpōnes hoīum: cōtingit vt om
nes homines vere dicāt. ¶ D. d. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ iſti ſermones ⁊c̄. i.
⁊ manifeſtū ꝙ cognitio ⁊ opīo eoꝝ eſt vna: ſed ars per quā remouent̄
ab hac opinione nō eſt vna. quidā eniʒ remouentur ab hac opinione
per ſermones ſufficiētes in diſſolutione dubitationū: quibus accidit
eis opinio: ⁊ quidā nō remouent̄ per diſcolitateʒ. ¶ Et ars in hoc eſt
vt cogat̄ ad cōcedendū aliqđ poſitū quouſqʒ videat̄ ſuus defectꝰ. iſte
eniʒ nō vult cōcedere per rōneʒ intrinſecā: quapꝓ neceſſe eſt vt faciāt
ipm concedere violenter per verbera. ¶ D. d. qui igit̄ exiſtimauerit
hoc ꝓpter dubitationē ꝯtingentē ei ex debilitate cerebꝛi ꝑ ōt curari
ab hac egritudine diſſoluēdo illā dubitationē. D. d. diſputatio eſt cuʒ
iſtis ⁊c̄. i. cōtradictio eniʒ cōtra iſtos nō erit ꝑ inſtōneʒ ſignificatiōis
dictionū ⁊ vti diſputatiōe cū eis donec verificant̄: ſʒ per verificatio/
nem intētionis in qua errauerit diſſoluēdo illam qōnem que accidit
eis in illa intētione. ¶ D. d. qui aūt dixit verificationē ſermonis ⁊c̄. i.
ſophiſte aūt fingētes ꝙ res nō firmant̄ niſi per verū ſermonē ⁊ q̄rūt
a nobis verificare hoc pꝛincipiuʒ nō poſſumus loqui cum eis in hac
qōne niſi pꝛius verificemus ſignificatiōes nominū: ⁊ cū conceſſerint
ꝙ nomina habēt ſignificatiōes ꝓpꝛias: tunc poſſe erit diſputare cum
eis: ⁊ hoc fecit ipſe in pꝛincipio iſtius ſermonis ⁊ hoc intēdebat cum
dixit: ⁊ incipiamꝰ in verificatōe ſignificatōis vocis ⁊ noīs. ¶ D. d. ⁊
accidit iſta exiſtimatio ⁊c̄. i. ⁊ accidit iſta exiſtimatio obedientibꝰ ſer
moni ⁊ nō cōſiderātibus vtrū ſermo cōueniat ſenſui aut nō: ⁊ qui hoc
facit ꝯtinget ei ꝯtradictio in rebus ⁊ opinari ꝙ cōtraria ſunt īſimul:
⁊. d. qꝛ opinant̄ ꝙ cōtraria ⁊c̄. i. ⁊ multi antiq opinabant̄ hoc qꝛ vide
bant ꝙ cōtraria generant̄ ex eodē: ⁊ opinabant̄ cū hoc ꝙ nō ſit gene
ratio ex nihilo. ſ. ex nō ente. vñ dixerūt ꝙ cōtraria exiſtūt inſimul in
eodē. ſ. in eo ex quo generant̄: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: neceſſe eſt vt
res aut ſit cōis ex vtroqʒ. i. ꝙ res ex qua eſt generatio ſit cōpoſita ex
vtroqʒ. ſ. ex ente ⁊ nō ente. ¶ D. d. ſicut dixit Anaxagoꝛas ⁊c̄. i. ꝓpter
hanc opinionē dixit Anaxagoꝛas ꝙ partes conſimiles que ſunt ele/
menta apud ipſuʒ ſunt admixte cum toto. ſ. qꝛ oēs ſunt admixte cuʒ
oībus: ⁊ ſermo Democriti eſt ꝓpinquus iſti cū dixit partē eſſe indiui
ſibilem que eſt apud ipſum ex vacuo ⁊ pleno admixtis: ⁊ ſic opina/
tur ꝙ plenum eſt ens ⁊ vacuum eſt non ens.

De hoc vidꝫ ꝑ ph. t. c. 32

¶ Ad eos qdē igit̄ q ex his exiſtimāt dicemꝰ qꝛ modo
quodā recte dicūt: ⁊ mō quodā ignoꝛant. Ens. n. duplr̄
dr̄. Eſt ergo quō ꝯtingit fieri aliqđ ex nō ente: ē aūt quō
nō: ⁊ ſimul eē idē ens ⁊ nō ens: ſʒ nō ꝛʒ idē ens. Pote/
ſtate nāqʒ cōtingit ſimul idē eſſe ꝯ̄ria: actu vero nō. Am
plꝰ aūt dignificemꝰ ipſos exiſtimare ⁊ aliā ſubſtātiā eē
entiū: cui nec motꝰ exiſtit nec coꝛruptio nec gnātio oīo.

Contraria pñt īſimul eſſe poten/ tia nō actu

¶ Nos igit̄ dicamꝰ cū iſtis q exiſtimāt iſtas turpes exi/
ſtimatōes ꝙ ꝛmo eoꝝ eſt verꝰ aliquo mō ⁊ aliquo mō
īpoſſis. ꝯ̄rietas. n. dr̄ duobꝰ modis. Eſt igit̄ aliquo mō
poſſe vt aliquid fiat ex nihilo: ⁊ poſſe eſt vt nō fiat aliquo
mō: ⁊ poſſe eſt vt īſimul ens ⁊ nō ens diuidant̄ duobus
modis nō ens qđ ſit ens exiſtēs. ſ. ꝙ hō fiat terra: neqʒ
ens ſicut entia ſʒ nō ſunt idem. poſſe. n. eſt vt ꝯ̄ria ſint in

eodē inſimul potētia:actu aūt nō.⁊ etiā dicetur eis ad opinādum ꝙ entia habēt aliā ſubſtantiā etiā que nō habēt motū neq; corruptionē neq; gnātionē oīno.

20 ¶ Et qui exiſtimauerit ex hac dubitatōe ꝙ ꝯtraria ſunt inſiſ:nos dicem⁹ in hoc ꝙ ſermo eoꝝ eſt ver⁹ aliquo mō:⁊ aliquo mō nō eſt ver⁹. Cōtrarietas.n.nō dr̄ vno mō eē:ſʒ duob⁹ modis:potētia.ſ.⁊ actu.dicere aūt ꝙ ꝯtraria exiſtūt inſiſ in eodē:potētia eſt verū:actu aūt eſt falſuʒ. ¶ B.d.eſt igiť aliquo mō ⁊c̄.i.⁊ ſilr̄ hoc qd̄ dicūt ꝙ ipoſſe eſt vt ens generet ex nō ente:dr̄ ē duob⁹ modis:quoꝝ vno poſſe eſt vt fiat alio aūt nō. ¶ B.d.⁊ poſſe eſt vt ſit ens ⁊ nō ens ⁊c̄.i.q: vtrūq; iſtoꝝ ſcʒ ens ⁊ nō ens diuidiť in duo.ſ.in ens actu ⁊ ens potētia.⁊ ſilr̄ nō ens diuidiť ī duo.ſ.in nō ens actu:⁊ in nō ens potētia.hō hic ſingularis cū fiet terra nō eſt iſte hō in actu neq; potētia ꝓpinq̄ aut remota ſicut entia:ſʒ ſi iſta terra fuerit hō potētia erit ali⁹ hō nūero:nō ille idē hō corrupt⁹. ¶ B.d.ſʒ nō ſūt idē.i.ſʒ ꝯtrariū qd̄ eſt ens ī potētia ⁊ qd̄ eſt actu nō ſunt idē. ¶ B.d.poſſe eſt.n.vt ꝯtraria ⁊c̄.i.iſti.n. hoīes errauerūt ⁊ nō potuerūt diſtinguere inter potētiā ⁊ actū.ſ.q: inuenerūt ꝯtraria eſſe īſimul in eodē:exiſtimauerūt ꝙ poſſe eſt ea inueniri in actu:ſʒ actu:eſt ipoſſe:potētia aūt ē neciuʒ pp generationē. ¶ B.d.deť igiť eis ⁊c̄.i.⁊ iō meli⁹ eſt vt nō ꝓhibeat̄ pōere ſbam aliā eſſe a ſenſibili carētē motu ⁊ gnātiōe ⁊ corruptione oīno:ſicut Plato dicebat.ſ.ſubſtantiā de qua pendet ſciētia neceſſaria.⁊ hec eſt quaſi cā p accidēs ⁊ mutatio de errore maiori ad maiorē errorē.

Vide p hoc cō.6.⁊.52. q̄nti phyſ.

Ideʒ.2.de gener.tex. cō. vltimi.

¶ Silr̄ aūt ⁊ q̄ circa apparētia veritas qbuſdā ex ſenſibilib⁹ venit.verū.n.nō pluralitate iudicari putāt oportere nec paucitate.idē vero his qdē dulce guſtātib⁹ eſſe vr̄:illis vero amaꝝ:q̄re ſi oēs laborauerīt aut oēs dſipuerint:duo aūt vel tres ſani ſint aut intellectū habeāt:hos qdē videri laborare ⁊ deſipere:alios vero nō. Ampli⁹ aūt multis alioꝝ aīaliū ꝯria videri ⁊ nobis ⁊ ipſi aūt vnicuiq; ad ſeipm̄ nō eadē ſm̄ ſenſuʒ ſemp videri:q̄ igitur hoꝝ vera vel falſa nō manifeſtū. nihil.n.magis hoc q̄ȝ illa vera ſʒ ſilr̄:pp qd̄ Democrit⁹ ait:aut nihil eſſe verū: aut nobis nō manifeſtū.oīno vero pp exiſtiare prudentiā qdē ſenſuʒ; ⁊ hūc aut eē alterationē qd̄ vr̄.his enim Emped.⁊ Democriti ⁊ alioꝝ viſibe eſt dicere vnuſqſq; talib⁹ opiōnib⁹ facti ſunt obnoxij.eteniʒ Emped.pmutātes habitū pmutare dicit prudētiā.ad pn̄s.n.ꝯſiliū augeť in hoīb⁹:⁊ in alijs dicit q: quātū alteri traſſormati ſunt tm̄ ipſis ⁊ ſemp ſapere altera aſſuit. Parmeni.vo enūciat eodē mō;vt.n.qcūq; habuerūt mēbroꝝ cōplexionē multe flexionis ⁊ intell's hoīb⁹ adeſt:idē.n.eſt qd̄ qdē ſapit mēbroꝝ nā hoīb⁹ ⁊ oīb⁹ ⁊ omni.qd̄.n.plus ē ītelligētia Anaxagore q̄q; ꝓnūciatio recordať ad quoſdā ſocioꝝ ei⁹:q: talia ipſis erūt entia q̄lia vtiq; exiſtimauerūt ipſi.dicūt aūt ⁊ Homerū videri hāc hn̄tē opionē q: facit Hectorē tāq̄ȝ in extaſi fuerit a plaga iacere aliū ſapientē tāq̄ȝ ſapiētes qdē ⁊ deſipiētes ſʒ nō eadē.palaʒ ergo ꝙ ſi vtreq; prudētie ⁊ entia ſimul ſic ⁊ nō ſic ſe hn̄t quare ⁊ grauiſſimū accn̄s eſt.nā ſi qui maxie cōtingens verū viderūt:hi aūt ſunt maxie querētes ipm̄ ⁊ amātes: hi tales hn̄t opiones ⁊ talia enūciāt de veritate:qūo nō eſt dignū ⁊ reſpuere philoſophari conātes:nam volantia perſequi erit veritatē vtiq; inquirere.

Motiua ꝙ oē qd̄ apparet eſt.

¶ Et ſilr̄ nō crediderūt quidā veritatē cognitiōis in rebus manifeſtis ſenſibilib⁹:⁊ ipoſſe iudicare verū p multitudinē aut paucitatē.idē.n.ſentiť a qbuſdaʒ dulce ⁊ a qbuſdā amarū:⁊ ſi oēs hoīes eſſent īfirmi aut trāſmutati ītellect⁹:ſani aūt eēnt duo vel tres:aut habētes intellectū eēnt duo aut tres tūc exiſtimarenť iſti eē infirmi ⁊ trāſmutati ītellect⁹:⁊ ꝙ reſiduū nō ſunt ita.⁊ ēt plurib⁹ aīalib⁹ appent res ꝯ̄rio illi ſm̄ ꝙ ſunt ⁊ nobis appent ita:⁊ vnicuiq; in ſe apparēt aliq̄ in ſenſu ꝯ̄rio illi qd̄ exiſtimať ⁊ nō ſunt ita:⁊ nō declarať eis vtrū ſint vera aut falſa:iſta.n.nō reddunť ꝯria magis q̄ȝ illa:ſʒ ſunt cōſilia in eo ꝙ reddūt:⁊ iō dixit Democrit⁹ ꝙ aut nihil eſt veꝝ oīno:aut nō manifeſtať nobis:⁊ vniuerſalr̄ cū exiſtimauerūt ꝙ intellect⁹ eſt ſenſus ⁊ ſenſus eſt certitudo: dixerūt ꝙ verū neceſſario appet p ſenſuʒ.⁊ ex iſtis opiōnib⁹ crediderūt exiſtimatiōes Empedocles ⁊ Democritus ⁊ vnuſquiſq; aliorū.Empedocles eniʒ dixit ꝙ ille cuius cōpoſitio trāſmutať:tranſmutabiť ſenſus ⁊ intellectus. Parmenides etiā dixit ꝙ intellectus appropriať homini ſm̄ cōplexionē mēbroꝝ vniuſcuiuſq; hoīum:⁊ qdam de noſtris ſocijs dixerūt ſermonē Anaxagore in quo dicit ꝙ entia apud homines ſunt ſm̄ exiſtimationē eoꝝ

⁊ dicit ꝙ Homerus prius videbat opinari hoc. dixit. n. in ſuis verſibus Hectoꝛē: ⁊ dixit ꝙ cū fuit percuſſus valde timuit ⁊ amiſit intellectū pꝛopꝛiū: ⁊ intellexit alio intellectu: quaſi videret ꝙ qui perdit ſuū intellectū intelligit etiā nō eſſe ita: ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ſi in vtraqȝ diſpōne habebat intellectū: tamē intelligebat ꝙ entia ſunt ſimul ⁊ ꝙ ſunt in aliqua diſpōne ⁊ in ſuo ɔtrario inſimul: ⁊ accidit ex vtraqȝ diſpōne aliquid difficile: qm̄ ſi iſti viderunt ꝙ eſt poſſibile de veritate magis q̄ȝ alij ſunt ſolliciti in querēdo eam: ⁊ ſi exiſtimatōes iſtoꝝ ſm hanc diuerſitatē ⁊ ſermones eoꝝ ſunt tales in cognitione veritatis: q̄uo non opȝ illum qui vult incipere in phia ꝙ quieſcat ſua voluntas: qm̄ ſi ita fuerit tunc querere veritatem eſt ſimile ad currere ad volantem.

21 ¶ Quū diſſoluit dubitationē inducentē ad dicēdū cōtraria exiſtere inſimul: incipit dicere aliam dubitationē ex qua etiā accidit q̄buſdā negare ſciam ⁊ dicere nullam eſſe veritatē. ¶ Et dixit: ⁊ ſil'r nō crediderunt ⁊c̄. i. ⁊ ſil'r dixerūt quidā ꝙ illud qđ ſenſus cōpꝛehēdit ⁊ ſenſibilibus nullā hȝ veritatē: ⁊ dicunt rōcinādo ꝙ quedā ſentiunt a q̄buſdā dulcia ⁊ a quibuſdā amara: ⁊ nō differūt niſi in hoc ꝙ illi qui ſentiunt ea dulcia ſunt plures. ſ. ſani: ⁊ qui ea ſentiunt amara ſunt paucioꝛes. ſ. infirmi: ⁊ nō eſt iudicandū aliq̄d eſſe verū p teſtimoniū pluriū abſqȝ paucioꝛibꝰ. ¶ D. d. ⁊ ſi oēs hoīes eſſent infirmi ⁊c̄. i. ⁊ dixerunt ꝙ nō opȝ credere exiſtimationē ſanoꝝ: q2 infirmi habēt trāſmutatos ſenſus ⁊ intellectꝰ. Cauſa. n. in hoc non eſt niſi multitudo ⁊ paucitas: qm̄ ſi poſuerimꝰ ꝙ plures ſunt īfirmi ⁊ paucioꝛes ſunt ſani tunc diceret ꝙ ſani ſunt infirmi: ⁊ ꝙ intellectus ⁊ ſenſus eoꝛum ſunt trāſmutati: ⁊ ꝙ alij ſunt ſani. ¶ D. dedit aliā rōnē ⁊ dixit: ⁊ etiā pluribus aīalibus ⁊c̄. i. ⁊ etiā dabāt aliā rōcinationes ſup hoc dicēdo ꝙ plura animalia vident cōpꝛehēdere in eodē ſenſibili cōtraria. videtur eniȝ quedā fugere idē tanq̄ȝ nociuū: ⁊ quedā ſequi tanq̄ȝ delectabile. ⁊ ſimile huic accidit etiā nobis cū aīalibus. plura eniȝ animalia vident iuuari a rebus nocētibus nobis: ⁊ noceri a rebꝰ delectabilibus nobis. ¶ D. d. ⁊ nobis etiā apparet hoc ⁊c̄. i. ⁊ ſicut accidit hoc aīalibꝰ: ita etiā accidit homini. q̄dā eniȝ delectat in hoc in quo cōtriſtatur alius: ⁊ nō tm̄ hoc accidit diuerſis hoībus: ſed ⁊ idē hō videt cōpꝛehēdere in eodē p ſenſum cōtrariū illius qđ hȝ p exiſtimationē. ⁊ cū ita ſit: tūc ſenſibilia nō habēt in ſe veritatē cōpꝛehēſibilem: ſed ſunt ſm cōpꝛehēdens. ¶ D. d. ⁊ non ſunt ita. i. ⁊ manifeſtum eſt ꝙ nō ſunt ſm ꝙ ſentiunt. ¶ D. d. ⁊ nō manifeſtat eis vtrū ſint vera vel falſa. i. ⁊ dicebāt ꝙ pp oīa iſta nobis nō declarabit q̄d ſit veruȝ ⁊ q̄d ſit falſum. ¶ D. dedit cām in hoc ⁊ dixit: iſta eniȝ ⁊c̄. i. iudiciū enim ſenſus in eadē re eſſe alterū cōtrarioꝝ nō eſt firmius iudicio alterius ſenſus in illa re eſſe aliud cōtrariū. V. g. ꝙ iudicium ſenſus alicuius animalis

animalis ꝙ hoc eſt delectabile nō eſt firmius iudicio ſenſus hoīs illud eſſe cōtriſtabile. ¶ D. d. ⁊ ideo dixit Democritꝰ ⁊c̄. i. ⁊ iō dubitauit Democritꝰ ⁊ dixit: ꝙ cōtingit ex hoc alterū duoꝛum: aut vt nihil habeat veritatem in ſe extra animā: aut vt nō compꝛehēdat aliquo mō. ¶ Deinde. d. ⁊ vl'r cum exiſtimauerit ⁊c̄. i. ⁊ cā erroꝛis eoꝛuȝ eſt q2 exiſtimabāt ꝙ intellectus eſt ſenſus: ⁊ ꝙ nō differunt in aliquo: ⁊ opinabātur ꝙ ſciētia neceſſaria cōpꝛehēdit ſenſu. ⁊ cū viderūt ꝙ ſenſibilia vident habere diſpōnes diuerſas apud ſenſuȝ crediderunt ꝙ nulla ſciētia eſt neceſſaria oīno. ¶ Deinde. d. ⁊ ex iſtis opīonibꝰ ⁊c̄. i. ⁊ ex iſtis dubitationibꝰ pꝛedictis exiſtimauerūt iſti hoīes iſtas exiſtimationes. Empedocles eniȝ dicebat plures intellectus eſſe habētes iudicia diuerſa: ⁊ ꝙ quilibet intellectꝰ ſequit cōplexionē ꝓpꝛiam: ⁊ ideo dixit ꝙ qui mutat de aliqua cōplexione in aliam: trāſmutabit de aliquo intellectu in aliuȝ: ⁊ rōcinat ſuper hoc p hoc qđ apparet de tranſmutatōe intellectus in infirmis pp trāſmutationē cōplexionis. ¶ D. d. ⁊ Parmenides ēt dicit ⁊c̄. i. qm̄ iſte dicebat ꝙ intellectꝰ appꝛopꝛiat hoībus ſm cōplexiones ⁊ cōpoſitiōes eoꝝ. ¶ D. d. ⁊ q̄dam ſocij ⁊c̄. i. ⁊ iſti ēt opinabant ꝙ entia cōſequūtur exiſtimatōes hoīuȝ: ⁊ ꝙ non hn̄t eſſe extra animā niſi ſm ꝙ homines intelligūt. ¶ D. d. ⁊ dicit ꝙ Homerus. i. ⁊ exiſtimabat ꝙ Homerus opinabat plures intellectꝰ ēē qui cōſequunt modos cōplexionis. Deinde induxit vnā narrationē ſcitā inter illos de vno verſu. ¶ Deinde. d. ꝙ vidēs ⁊c̄. i. ⁊ ex hoc ſermone apparet ꝙ Homerꝰ opinabat ꝙ quiſqȝ amiſit ſuū intellectū pp trāſmutationē cōplexiōis ꝙ intelliget alio intellectu a pꝛimo. ¶ Deinde. d. ⁊ nō eſt ita ⁊c̄. i. ⁊ hoc qđ exiſtimāt nō ēē verū: manifeſtū eſt. n. ꝙ ⁊ ſi in vtraqȝ diſpōne intelligit diuerſo intellecto: tn̄ neqȝ hoc intelligit ꝙ entia ſunt eadeȝ: aut ꝙ entia ſunt in aliqua diſpōne ⁊ in ſua cōtraria inſimul. ¶ Et intendebat p hoc qm̄ nullus intellectꝰ intelligit ꝙ entia cōtraria exiſtūt inſimul: aut ſunt idem. ¶ D. d. ⁊ accidit ex vtraqȝ diſpōne ⁊c̄. i. qm̄ impoſ'e accidit: ſiue intellectus fuerit poſitꝰ ſm diſpōnē intellectꝰ iſtius exiſtētis: aut ſȝ aliud ɔtrariū. ¶ D. d. ſi igit iſti ⁊c̄. i. ſi igit iſti vident magis q̄rere veritatē q̄ȝ alij: ⁊ ſermones eoꝝ ī veritate ſunt tales impoſ'es: q̄uo nō accidit audiētibꝰ illos vt volūtas ⁊ ſollicitudo eoꝝ q̄eſcat ingrēdo veritatē: qm̄ tunc qui a querit veritatē ſimilis eſt currenti ad compꝛehēdendum volantem qđ nunq̄ȝ fiet.

Vide. 2. de aīa tex. cō. 150. de opīone Empedoclis ⁊ Homeri.

Nullus ītellectꝰ intelligit ꝙ entia ɔtraria ſunt inſil' aut ꝙ ſunt idē. Vide de cōſi l'e. ſ. t. c. 9. cogita inſtātiaȝ de vnitate ītellectus.

¶ Huius aūt opīonis cā eſt q2 de entibꝰ q̄dem veritatem intēdebāt: entia aūt putauerūt ēē ſenſibilia ſolū: in his vero multa que indeterminati nā exiſtit: ⁊ eius qđ eſt hoc pacto: queadmodū diximus eſt: pp qđ decenter q̄dē dicūt nō vera aūt dicūt. Sic. n. cōgruit magis dicere q̄ȝ ſicut Epicharꝰ in Xenophanē. ¶ Amplꝰ aūt oēȝ videntes hanc motā nām de pmutatiōe aut nihil verū dicimus: circa vero oīno pmutās nō ɔtingere veꝝ dicere. ex hac exiſtimatiōe pullulauit opinio dictoꝛuȝ ſūma

a Qui expectat v͛itateȝ a dicētibus ſmones falſos ſilis eſt currenti ad cōpꝛehēdēduȝ volanteȝ qđ nūq̄ȝ fiet.

que eſt dicentiuꝫ heraclizare: ⁊ qualeꝫ Cratilus habuit
qui tandeꝫ nihil opinatus eſt oportere dicere: ſed digi/
tum mouebat ſolum ⁊ Heraclitum increpuit dicentem
bis in eodeꝫ flumine non eſt intrare: ipſi eniꝫ exiſtima/
uit nec ſemel. ¶ Nos aũt ad hanc q̃õnem dicemus q̄
permutãs qñ permutat hꝫ quãdaꝫ ipſius veram rõnem
non exiſtimari eſſe equideꝫ eſt dubitatiſſimũ. abijciens
enim hꝫ aliquid eius qꝺ abijcitur: ⁊ eius qꝺ fit iam ne/
ceſſe aliq̄d eẽ oĩno: qꝺ ⁊ ſi corrũpitur exiſtet aliq̄d ens:
⁊ ſi fit ex quo fit ⁊ a quo generat̃ neceſſe eſt eẽ ⁊ nõ eſſe
infinitũ. ſꝫ h̄ ꝑtermittẽtes illa dicamꝰ: q̄ nõ eſt idẽ ꝑmu
tare ſm̃ quãtitatẽ ⁊ ſm̃ qualitatẽ: ſm̃ quãtitatẽ q̄dẽ igit̃
fit idẽ nõ manẽs: ſed ſm̃ ſpẽm oĩa cognoſcimꝰ.

¶ Cauſa aũt in exiſtimationibꝰ iſtoꝝ eſt q̄ querebant
ꝑſcrutari ꝺ veritate entiũ: ⁊ exiſtimabãt ꝙ entia ſunt ſen
ſibilia tantuꝫ: ⁊ nature iſtoruꝫ ſenſibilium non ſunt ter/
minate ⁊ maximã hñt diuerſitatem: ⁊ oĩa entia que ſunt
eiuſdẽ diſpõnis ẽt ⁊ ideo aſſimilant̃ dicere veritatẽ ſed
nõ dñt veritateꝫ. Opꝫ. n. hoc dicere ſicut dixerunt errã/
tes in Xenocrate: ⁊ ẽt quuꝫ viderũt totaꝫ iſtam nãꝫ mo
ueri: ⁊ ꝙ nihil dicit in rei veritate de rebus que nõ trãſ/
mutant̃ exiſtimauerũt impoſſe eſſe aliq̄d dici in rei veri
tate aliquo mõ de rebus que trãſmutant̃ ſm̃ totuꝫ. ⁊ ex
iſta opinione ramificate ſunt opĩones Heracliti. Hera/
clitus. n. in fine vite ſue opinabat̃ ꝙ non opꝫ aliq̄d dice
re: ſed tm̃ mouebat digitũ ⁊ reprehẽdebat Sticũ in hoc
qꝺ dixit ꝙ poſſe eſt tangere aquã fluminis currẽtis bis:
dicebat. n. ꝙ nec ſemel hoc ſenſibile. Nos aũt dicimus
in hoc ſermone ẽt ꝙ illud qꝺ trãſmutat̃ hꝫ apud trãſmu
tationẽ aliquẽ ſermonẽ qui vere dicet̃ de eo ⁊ exiſtimat̃
qꝺ nõ eſt ⁊ ſi in eo eſt dubiũ. qui. n. negat aliq̄d neceſſe
eſt vt habeat aliqꝺ eẽ qꝺ poſſe eſt negare: ⁊ neceſſe eſt vt
aliqꝺ eẽ habeat illud qꝺ eſt: ⁊ ſilr̃ ſi aliq̄d corrũpit̃ hꝫ eẽ
⁊ ſi gñãtur neceſſe eſt vt hẽat eẽ illud ex quo gñat̃ illud
qꝺ ex eo gñat̃: ⁊ illud ꝑ qꝺ generat̃: ⁊ ꝙ hoc nõ ſit infini

tuꝫ. ſed dimittamꝰ iſta ⁊ dicamꝰ ꝙ trãſmutatio ſꝫ quãti/
tateꝫ nõ eſt eadẽ cuꝫ trãſmutatõe ſm̃ q̃litatẽ: ⁊ ſcĩa nõ ẽ
tm̃ ꝑ quãtitatẽ: ſꝫ oĩa cognoſcunt̃ ꝑ formas.
¶ Cauſa aũt ⁊c̃. i. cũ dixit dubitatiões inducẽtes quoſdã ad dicẽdũ
oĩa eſſe vera: ⁊ quoſdã ad negandũ ſciam: mõ dat cãꝫ erroris iſtoruꝫ. 22
¶ Et dicit: ⁊ cã in exiſtimatiõibus ⁊c̃. i. ⁊ cã erroris iſtoruꝫ eſt q̄ iſti
volebãt perſcrutari de veritate entiũ ⁊ nõ intẽdebãt intẽtionẽ ſophi
ſticã: ⁊ exiſtimabãt cũ hoc ꝙ entia ſunt ſenſibila tm̃: ⁊ nãe ſenſibiliũ
ſunt tranſmutabiles ⁊ non permanentes. ſcientia aũt ſi eſt debet eſſe
ꝑmanẽs ⁊ ex rebus ꝑmanẽtibꝰ: ⁊ ꝑꝑ hoc ambigebãt ⁊ negabãt ſciẽ/
tiam: ⁊ hoc intẽdebat quũ dixit: ⁊ maximã hñt diuerſitatẽ ⁊c̃. i. ⁊ di/
uerſitas in oĩbus ſenſibilibus eſt maxime: ⁊ ſilr̃ in oĩbus entibus que
ſunt ꝑ res ſenſibiles. ¶ D. d. ⁊ iõ aſſimilant̃ ⁊c̃. i. ⁊ ſermo eoꝝ vr̃ verꝰ
vno modo. ſ. in hoc qꝺ dicunt ꝙ ſenſibilia ſunt tranſmutabilia ⁊ ꝙ
in eis nõ ſit ſcientia: ſed in hoc qꝺ dicũt ꝙ ſcita ſunt ſenſibila falſant.
¶ D. d. opꝫ eniꝫ hoc dicere ⁊c̃. i. opꝫ eniꝫ euitare hãc dubitationẽ ſic̃
euitauerunt eam errantes in ſermonibꝰ Xenocratis. ¶ D. d. ⁊ ẽt quũ
viderũt ⁊c̃. i. ⁊ vlr̃ ſuſtentati ſunt ſup duo. quoꝝ vnum eſt q̄ viderũt
iſtã nãm ſenſibilẽ trãſmutabilẽ per ſe. ſcdm̃ aũt eſt q̄ opinati ſunt ꝙ
nulla res eſt que vere dicat̃ de rebꝰ trãſmutabilibꝰ ſm̃ totũ ꝑꝑ veloci/
tateꝫ trãſmutatiõis eoꝝ: ⁊ ſm̃ hoc nulla erit ſcĩa ꝑmanẽs nec ſemper
nec aliqua hora. ¶ D. d. ⁊ ex ipſa opinione ⁊c̃. i. ⁊ ex iſta opinione ra/
mificate ſunt opiniones Heracliti opinantis ꝙ non opꝫ reſpondere
ad aliquaꝫ queſtionẽ ſic aut nõ: qm̃ erit falſuꝫ. anteꝙ̃ eniꝫ compleat
reſpõſioneꝫ trãſmutabit̃ res in ꝯtrariũ. ⁊ iõ cũ ille querebat de aliquo
innuebat per digituꝫ ⁊ non loquebatur. ¶ D. d. ⁊ repꝛhendebat ⁊c̃. i. ⁊
repꝛhendebat quẽdã virũ antiquuꝫ q̄ opinabat̃ hoc in hoc qꝺ dicebat
ꝙ impoſſibile eſt tãgere aquã fluuij bis. dicebat eniꝫ ꝙ debebat dicere
ꝙ impoſſe eſt tãgere aquaꝫ fluuij ſemel neduꝫ bis. ¶ Et intẽdebat per
hoc ꝙ iſta eſt diſpoſitio entiũ in curſu: ⁊ ꝙ nulla ſciẽtia acquirit̃ de eis
neq̄ꝫ in minimo tempore.

¶ D. d. nos autẽ dicamus ⁊c̃. i. nos aũt dicamus cõtradicendo iſtis
ꝙ quicq̄d trãſmutat̃ hꝫ ſermonẽ qui vere dr̃ de eo ſm̃ ꝙ eſt trãſmuta Z
tum. V. g. dr̃ ꝙ non eſt ꝑmanẽs ⁊ aliũ qui falſat ſup ipſuꝫ. V. g. dice/
re ꝙ eſt ꝑmanẽs. ⁊ hoc intẽdebat cum dixit: exiſtimat̃. n. ꝙ nõ eſt. i. ⁊
põt iudicari ꝙ eſt nõ ꝑmanẽs: ⁊ erit iudiciũ nõ tranſmutabile. ¶ D.
d. ⁊ ſi hoc eſt dubiũ ⁊c̃. i. ⁊ vlr̃ qui negat aliq̄d de aliquo: neceſſe eſt
vt negatũ habeat aliquã nãm terminatã: ⁊ vlr̃ neceſſe eſt vt aliquod
ens ſit. ¶ Et intẽdit qꝺ ꝯtingit negãtibꝰ ſciam vt ſcĩa apud eos hẽat
aliquã nãm terminatã: ⁊ ſic erit aliqꝺ ens: ⁊ ſi nõ: nihil eẽt negatum
oĩno. ¶ D. d. neceſſe eſt igit̃ ⁊c̃. i. ⁊ vlr̃ oẽ qꝺ gñatur neceſſe eſt vt ha/
beat ens ex quo generet̃ ſm̃ nãm ⁊ ens ꝑ qꝺ generet̃: ⁊ ꝙ illud nõ ſit
corruptibile: ⁊ vt hoc nõ ꝓcedat in iñfinitũ: ⁊ ſilr̃ corruptũ oꝫ ꝑuenire
ad aliqꝺ incorruptibile. ¶ D. d. ſed dimittamꝰ iſta ⁊c̃. i. ſed dimittẽ/
da eſt iſta cõtradictio ⁊ procedamꝰ ad magis manifeſta: ⁊ eſt: ꝙ trãſ
mutatio quã fingunt eſſe perpetuã in entibus eſt in quãtitate non in
qualitate: ⁊ forma ⁊ ſcĩa neceſſaria nõ erit per quãtitates reꝝ tm̃ ſꝫ ⁊
ꝑ formas: ſic igit̃ forme ſunt ꝑmanẽtes: ergo ſcĩa erit ꝑmanẽs.

¶ Ampli⁹ aũt dignũ eſt increpare ſic exiſtimãtes ꝙ ſen
ſibiliũ in minorib⁹ numerũ ſciẽtes ſic hñtez de toto celo
ſil'r enũciauerũt. Naꝫ circa nos ſenſibilis loc⁹ in gñatõe
⁊ corruptiõe pſeuerat ſolum ens: ſed iſte vt dicat̃ nulla
ps eſt oĩs: quare iuſtius vtiqꝫ pp illa hoc reueriti fuiſſe:
quare pp hoc ꝺ illis errauerũt. Ampli⁹ aũt palã q: ⁊ ad
hos eadẽ oliꝫ dictis dicem⁹. ꝙ. n. eſt imobilis nã q̃daꝫ
oſtẽdẽdũ ipſis ⁊ credẽdũ eis. Eqdẽ ꝯtingit ſil' dicẽtib⁹
eẽ ⁊ nõ eẽ: qeſcere magis dicere oĩa q̃ꝫ moueri. Nõ. n.
eſt aliqd in qꝺ pmutet̃: naꝫ oĩa inſunt oĩbus.

Loc⁹ circa nos ſoluꝫ in generatõe ⁊ corruptione pſeuerat.

¶ Et ẽt ꝯdicendi ſunt exiſtimãtes iſtas exiſtimatiões:
qm̃ quũ viderũt in rebus ſenſibilib⁹ ꝙ pauciores ſunt
talis diſpõnis iudicauerũt de toto celo. Locus eiꝫ ſenſi/
bilis in quo eſt gñatio ⁊ corruptio eſt ille qui ꝯtinet nos
tm̃: ⁊ iſte poſſibile eſt vt aliqs põt dicere vt nõ ſit in re/
ſpectu totius pars ſenſibilis: melius eſt igitur negare a
toto qꝺ eſt in iſtis paucis q̃ꝫ affirmare in toto qꝺ affir/
matur de eis. ⁊ manifeſtũ eſt etiã ꝙ dicẽduꝫ eſt de iſtis
qꝺ prius diximus in aliȷs: ⁊ demonſtrem⁹ eis ſufficien
ter naturã eſſe imobilẽ. ⁊ ſi accidit ꝙ dignius eſt dicẽti/
bus affirmare ⁊ negare inſimul dicere ꝙ oĩa ſunt quie/
ſcentia q̃ꝫ dicere mobilia: non. n. eſt aliqd in quo tranſ/
mutet̃ aliqd qm̃ in quolibet eſt quodlibet.

23 ¶ Et ẽt cõtradicẽdi ⁊c̃. i. ⁊ cõtradicendũ eſt iſtis hominib⁹ poſtq̃ vi
derunt quedaꝫ entia pauciora. ſ. que ſunt in generatiõe ⁊ corruptio/
ne in diſpõne tranſmutabili iudicauerũt ꝙ plura. ſ. celi ſunt huius
diſpoſitionis. Locus autẽ in quo eſt generatio ⁊ corruptio eſt inſenſi/
bilis reſpectu totius: ⁊ hoc ſi conceſſuꝫ fuerit eis ꝙ iſta in quibus eſt
generatio ⁊ corruptio nõ habent ſcientiã. ¶ D. rectius eſt negare a
toto ⁊c̃. i. rectius igitur eſt nõ iudicare de toto illud qꝺ iudicatur de
parte inſenſibili: ⁊ negare ab eo toto tranſmutationẽ exiſtentem in
parte. Deinde. d. ⁊ manifeſtũ eſt ⁊c̃. i. ⁊ iſti digni ſunt vt ſufficiamus
eis per illud per qꝺ ſufficim⁹ aliȷs declarãdo eis naturã imobilẽ eſſe.
¶ Et intendit per iſtaꝫ naturã ſpecies ⁊ genera ⁊ forte ſubſtãtias ab/
ſtractas. ¶ Deinde. d. ⁊ ſi accidit dicẽtibus ⁊c̃. i. ⁊ licet digni⁹ eſt po/
nentibus ꝙ affirmatio ⁊ negatio ſunt inſimul ĩ omnib⁹ rebus vt om/
nia ſunt quieſcẽtia magis q̃ mobilia. Deinde dedit cãm in hoc ⁊ di/
xit: nõ eſt. n. aliqd ⁊c̃. i. ſm eniꝫ iſtos non diſtinctuꝫ eſt ab aliquo in
quod tranſmutatur: ſed omnia ſunt admixta: ⁊ quodlibet quolibet:
quapropter opꝫ hoc vt oĩa quieſcentia ſint.

¶ De veritate aũt ꝙ nõ oẽ apparẽs veꝝ primũ qdẽ: q:
neqꝫ ſenſus falſus proprȷ ẽ: ſed phãtaſia nõ idẽ ſenſui.
Deinde dignũ mirari ſi hoc dubitãt vtrũ tante ſunt ma/
gnitudines ⁊ colores tales q̃les a remotis vidẽtur: aut
quales de ꝓpe: ⁊ vtrũ qualia ſanis: aut q̃lia laborãtib⁹.
Et grauiora veꝝ q̃lia debilib⁹: aut q̃lia robuſtis. Et va
vtruꝫ q̃lia dormiẽtib⁹: aut qualia vigilãtib⁹. Qꝺ qdẽ. n.
nõ putãt palã: nullus ergo ſi putauerit ſe de nocte athe/
nis eẽ ens ĩ lybia vadit ad liciũ. Ampli⁹ aũt de futuro
vt ⁊ Plato dicit nequaq̃ꝫ: ſil'r ꝓpria medici opĩo ⁊ igno
rantis velut de futuro ſanos fore aut nõ de futuro.
¶ Sermo aũt eoꝝ in ſenſus veritate nõ oẽ qꝺ appet eſt
veruꝫ. primo q: falſitas nõ appropriat̃ ſenſui ſed phãta
ſie que nõ eſt eadẽ cũ ſenſu. Et cũ hoc mirãduꝫ ẽ de eis
qui ambigunt in iſtis rebus: ⁊ querũt vtruꝫ magnitudi/
nes ⁊ colores ſint in illa diſpõne in qua videntur ex re/
moto: aut in illa diſpõne in qua vident̃ ex propinquo:
⁊ vtruꝫ ſint ſm ꝙ ſani vidẽt aut infirmi. Et in grauitate
vtruꝫ ſint ſm debiles aut ſꝫ fortes. Et in veritate aut in
falſitate: vtrũ ſint ſm ꝙ ſunt apud dormiẽtes aut apud
vigilãtes. Et manifeſtũ eſt ꝙ ĩpoſ'e eſt hoc: nullus eniꝫ
põt exiſtimare mõ albuꝫ ſicut Plato: ⁊ conſiliuꝫ medici
ſapientis in rei veritate nõ eſt ſil'e cõſilio neſciẽtis in eo
ꝙ ſanat de infirmitate ⁊ in eo ꝙ nõ ſanat.
¶ Dixit: ſermo aũt ⁊c̃. i. ꝙ oẽ qꝺ apparet nõ eſt verũ/ eſt falſuꝫ: ⁊ hoc 24
deſtruit̃ multis modis. Primo autẽ qm̃ falſitas nõ eſt propria ſenſui:
qm̃ falſitas non accidit ſenſui niſi per accidens. illud auteꝫ cui falſi
tas eſt propria eſt imaginatio. in hac eniꝫ dꝫ aliquis dicere q: illud
qꝺ ex ea ſit non eſt verum. ¶ Et dixit hoc: q: per iſtam virtutẽ ima/
ginantur res que preciſe vidẽtur impoſſibiles eſſe. ¶ Deinde dixit:
miranduꝫ eſt igitur: ⁊ q: ſunt diſpoſitiões in quibus opinãtur ſenſuꝫ
eſſe verum: ⁊ alie in quibus opinãtur ſenſum eſſe falſum. V. g. ſicut di
ſpoſitio rerum apparẽtium viſui ex remoto ⁊ propinquo: ⁊ in ſanita/
te: ⁊ in infirmitate: ⁊ vigore: ⁊ debilitate: ⁊ magis in ſomno ⁊ vigilia:
miranduꝫ etiã vtrum de querẽtibus vtrum vera qualitas corporis
eſt que apparet in propinquo: aut que in remoto: idem enim apparet
magnum in ꝓpinquo ⁊ paruũ in remoto. Et ſimiliter querẽtib⁹ vtrũ
verus color apparet in propinquo aut in remoto: ⁊ vtrum verus ſa/
por comprehẽditur a ſanis: aut ille qui comprehẽditur ab infirmis:
⁊ vtrum veruꝫ pondus eſt illud qꝺ comprehẽditur a fortibus aut qꝺ

Falſitas ꝓpria eſt imaginatiõi: ſꝫ ſenſui nõ cõpetit niſi per accidẽs.

a debilibus. Et maior queſtio eſt vtruȝ qđ dormiens videns eſt verum aut qđ vigilans. ¶ Deinde dixit: manifeſtū eſt ꝙ hoc eſt impoſſibile: nulluȝ eniȝ poteſt mō: ⁊ hic abſcindit ſermo Ariſto. q̄r diminutus eſt. ¶ Et intentio eius eſt ꝙ nos habemus primā cognitionē per quam diſtinguim⁹ inter illud in quo ſenſus fallat ⁊ in quo veridicat: q̄m q̄ dubitat diuidere inter ſenſibilia falſa ⁊ ſenſibilia vera eſt ſic q̄ dubitabit ī iſtis reb⁹. ſ. vtꝝ ſim⁹ dormiētes aut vigilātes: ⁊ vtꝝ ſim⁹ aut nō ſim⁹: ⁊ ſilr̄ nullus dubitat ꝙ vere q̄titates ⁊ veri colores ſunt q̄ apparent ex ꝓpinquo nō ex remoto: ⁊ qđ appet ſanis eſt verū non qđ apparet egris: ⁊ iō incipiunt curari. ¶ Et ſi omne qđ videtur eſt verū ſicut quidaȝ dicunt etiā non eſſet differentia inter ſermones neſcientis ⁊ ſapientis. V. g. Platonis: ⁊ tunc conſiliū medici ſapientis eſſet ſimile conſilio neſcientis ſanare aut non ſanare infirmos: ⁊ omnia iſta ſunt impoſſibilia.

¶ Amplius aūt ⁊ in ſenſibilib⁹ non ſilr̄ propria alicui: ⁊ ꝓprij aut ꝓpinqui: ⁊ eius ꝙ ipſi⁹. Sed de colorib⁹ q̄deȝ viſus nō guſt⁹. de ſaporib⁹ guſtus nō viſus. quoꝝ vnuſq̄ſq; in eodē tp̄e circa idē nunq̄ȝ dicit: ſilr̄ ita ⁊ nō ita hr̄e: ſed nec in altero tp̄e circa paſſionē dubitauit: ſed circa id cui accidit paſſio. dico aūt puta ideȝ q̄dē vinū videbitur vtiq;: aut mutatū: aut corp̄e mutato q̄nq; q̄dē eē dulce q̄nq; aūt nō eſſe dulce: ſȝ qđ nō dulce quale ē q̄n fuerit nunq̄ȝ mutauit: ſed ſemp̄ de ipſo veꝝ dicit: ⁊ eſt ex neceſſitate futurū tale dulce. quāuis ⁊ h̄ he rōnes oēs deſtruāt: queādmodū ⁊ ſbāȝ nō eſſe nullius: ita nec ex neceſſitate nihil. Neceſſariū. n. nō cōtingit aliter ⁊ aliter ſe hr̄e. quare ⁊ ſiq̄deȝ eſt ex neceſſitate nō hēbit ita ⁊ nō ita totalr̄: q̄r ſi eſt ſenſibile ſolū: nihil vtiq; erit ſolū nō exiſtētib⁹ aīatꝭ. Senſus. n. nō erit: neq; igit̄ ſenſibilia eē neq; ſenſatiōes forſan verū: ſentiētis. n. paſſio h̄ eſt. ſubiecta vero nō eſſe que ſenſum faciunt: ⁊ ſi nō ſenſu impoſſibile. Non eniȝ ſenſus ſuimet eſt: ſed eſt aliquid alterum preter ſenſuȝ quod prius eſt ſenſu eſt neceſſe. Mouens enim moto prius eſt natura ⁊ vtiq; ſi adinuiceȝ dicunt̄ hec ipſa nihil minus.

Neceſſariū non ꝯtingit alr̄ ⁊ alr̄ ſe habere.

Mouēs eſt ꝑus nā moto. Idē. 3. de aīa. t. c. 19.

¶ Et ēt dicam⁹ hoc in ipſis ſenſibus: q̄m ſenſus ꝓpri⁹ rei non eſt ſimul in rei veritate ei q̄ eſt alterius: ⁊ nō eſt ſimul ſenſus ꝓpinqu⁹ rei ꝓprie remoto alterius. viſus eniȝ eſt coloꝝ nō ſaporum: guſtus aūt eſt ſaporum non colorum: ⁊ vterq; eorū ſentit aliq̄d in vno tp̄e: ⁊ nūquā firmat aliquis ſenſus vt aliquid ſit ī ſua diſpōne ⁊ alia contraria inſimul: neq; in alia contraria etiam: neq; in alio tp̄e etiā: rixa aūt de paſſionibus. V. g. quoniā exiſtimat̄ ꝙ trāſmutatio eſt ex eodē ſicut vinū ex ſapore: ⁊ exiſtimat̄ ꝙ tranſmutatio eſt ꝑꝑ diuerſitatē ꝯplexionis corporis guſtantis: ⁊ ſic exiſtimat̄ ꝙ vinum quandoq; eſt dulce ⁊ quandoq; nō dulce: ⁊ rixa nō eſt in ipſo dulci cū fuerit dulce: nec quandoq; trāſmutat̄: ſed ſi ſermo verus eſt in eo ⁊ erit neceſſario dulce illud qđ erit ſm̄ hāc diſpoſitionē. Et ſi iſti ſermones negāt ſm̄ hec oīa: ⁊ ſimiliter negāt vt non ſit ſubſtantia etiaȝ alicuius rei: ⁊ vt nihil ſit neceſſario omnino. Quod eniȝ eſt neceſſario impoſſibile eſt vt ſit alio modo. Omne eniȝ qđ neceſſario eſt: ipoſſibile eſt vt ſit in hac diſpoſitione: ⁊ in ſua ꝯtria: ⁊ alio mō. Si ſenſibile eſt relatiuū: tunc ſenſibile ſolum non eſt alicuius ſi non eſt animatoꝝ: q̄m non erit ſenſibile: ⁊ eſt veꝝ: queādmodū nō erunt ſenſibilia etiā: ſunt. n. paſſiua ſentiētes. Et ipoſſibile eſt vt ſubiecta facientia ſenſum ſint ſi ſenſus non fuerit. Senſus. n. nihil aliud recipit niſi ſenſum: ⁊ eſt prior ſenſu neceſſario. Motor enim eſt prior moto natura. Et ſi iſta dicuntur relatiue: tūc neutrum eoꝝ erit ſine altero.

¶ Intendit in hoc ſermone diſſoluere dubitationem cōtingenteȝ eis ex ſenſibus. ¶ Et dicit. dicamus etiā dubitātibus in ſenſibus ⁊ ponētibus oīa apparētia equaliter in veritate: q̄m iudiciū alicuius ſenſus in ꝓprio ſenſibili non eſt ſilr̄ ſui iudicio de ſenſibili alterius. ſ. cōmuni: verior em̄ eſt in ꝓprio q̄ in ſenſibili cōmuni ⁊ alij. ¶ D. d. ⁊ ſenſus ꝓpinquus rei ꝓprie ⁊c̄. i. ⁊ magis iſto eſt ꝙ nō equalis eſt cōprehēſio ſenſibilis ꝓprij a ſenſu cū fuerit ꝓpinquū cōprehēſioni cōmuni ab eo ſenſu cum fuerit remotū illud ſenſibile cōmune. ¶ D. incepit dicere ſenſibilia ꝓpria vnicuiq; ſenſui. ⁊. d. viſus em̄ eſt coloꝝ ⁊c̄. i. viſus em̄ eſt ꝓprius coloribus in verificādo de eis: ⁊ ſilr̄ guſtus ſapoꝝ: ⁊ auditus ſonorū: ⁊ olfatus odoꝝ: ⁊ tactus tāgibiliū. ¶ D. d. ⁊ vnuſquiſq; eoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ vnuſquiſq; quinq; ſenſuū hȝ ꝓpriū vnum ſenſibile qđ cōprehendit vno tp̄e. ſ. ſubiecto. ¶ D. d. ⁊ nunq̄ affirmat ⁊c̄. i. ⁊ nunq̄ videmus ꝙ aliquis ſenſus iudicat in ſuo ꝓprio ſenſibili diuerſas diſpoſitiones in eodem tempore aut in duobus temporibus diuerſis. 25
¶ Et q̄r accidit in hoc ſermone aliq̄d ex hoc ꝙ apparet in ſenſu guſtus in ſanitate ⁊ in infirmitate. d. rixe autem ⁊c̄. i. dubitatio autem

que accidit in paſſione q̃ dr̃ guſtus. V.g. ꝙ aliqs dicat̃ ꝙ idez vnum
mō vr̃ dulce ⁊ alia hora amarū. dubitat̃ qm̄ hoc forte accidit ex trāſ/
mutatiōe guſtātis ⁊ forte ex trāſmutatiōe ꝯplexionis guſtātis. vñ nul
lo modo nō poſſumus ꝑciſe dicere hoc eē dulce in ſua nā in aliq̃ hora.
¶ Deīde reddit rñſionē ⁊.d. ⁊ non eſt rixa in ipſo dulci ⁊c̄.i. ⁊ iſta du/
bitatio nō opz vt ſit dulcis nāliter: qm̄ ſi fuerit amarū ex ſua trāſmu/
tatione manifeſtū eſt ꝙ nā dulcis trāſmutata eſt ⁊ hz naturā ꝓpriā:
⁊ ꝙ erit dulce qñ illa nā reuertet̃ ad illud. ſi aūt ex trāſmutatione cō
plexionis guſtātis hoc erit manifeſtius. ſ. ꝙ dulcedo hz nām ꝓpriam
ſed iſta rixa nō eſt illa in qua eramus in ſmo: ſed iſta rixa eſt vtrū cō
uerſio dulcis in amarū eſt ex ſua trāſmutatione: aūt ex trāſmutatiōe
cōplexionis guſtātis: ⁊ hoc intēdebat cū.d. ⁊ rixa non eſt ipſo dulci
⁊c̄.i. ⁊ rixa non eſt in dulci cū trāſmutatur in amarū vtrū ſit per ſuaz
trāſmutationē aut per trāſmutationē cōplexionis guſtātis: ⁊ ſi ſit per
illam trāſmutationē qñ trāſmutat̃: neceſſe eſt enim vt ſit dulce dum
habuit iſtā naturā anteq̄ trāſmutet̃: ⁊ hoc intēdebat cū.d. ſed ſi ſer/
mo verus eſt ⁊c̄.i. ſed ſi verum eſt dicere ipſuz eſſe dulce in aliqua hora
necio erit dulce omne qd̄ fuit in illa diſpoſitione aut erit. ¶ Deinde
dixit. ⁊ ſi iſti ſermones ⁊c̄.i. ⁊ ſi iſti ſermones ſicut neceſſario negant
oīa entia ita negāt vt aliqd habeat ſubſtantiaz: ⁊ ita negāt aliqd eſſe
neceſſario oīno. ¶ D.d. qd̄ em̄ eſt neceſſario ⁊c̄.i. iſti em̄ ſermones fa/
ciunt vt oē ſit alio modo ab eo qd̄ eſt: ⁊ ꝙ eſt īpoſſe vt ſit alio modo
ab eo qd̄ eſt. ¶ D.d. ſi igit̃ aliqd fuerit neceſſario ⁊c̄.i. qm̄ ſi aliqd fue
rit neceſſario impoſſe eſt vt ſit in alio mō ſm quē eſt in alio. Senſibi/
le em̄ eſt relatiuū cuz nullā hz in ſe naturā niſi relatiuā. Cōtingit em̄
vt ſenſibilia non habeāt eſſe ſi aīalia ſenſibilia nō fuerint. Senſibile
em̄ non eſt relatiuū ad aliud niſi ad ſenſuz: ⁊ ſi ſenſus non fuerit non
erunt ſenſibilia. ¶ D.d. ⁊ eſt verum queadmodū ⁊c̄.i. ⁊ hoc qd̄ cōtin/
git verū eſt ēt alio modo. ſ. cū poſuerimus ꝙ ſenſibilia ſunt relatiua.

Accidēs ī/poſſē ē vt ſit ſine ſuo ſbo. Idē p ph.14 39.⁊.7.me. t.cō.2.

ꝯtingit em̄ vt ſenſibile ſit ſenſus: ⁊ ſenſus ſit paſſio.i. accn̄s in ſentiē/
te: vnde neceē eſt vt ſenſibile nō ſit niſi ſentiēs ſit. Accn̄s em̄ īpoſſe eſt
vt ſit ſine ſuo ſbto. ¶ D.d. ⁊ impoſſe eſt vt ſba ⁊c̄.i. ⁊ ꝯtingit huic ſer/
moni vt ſenſibilia nō ſint niſi ſenſus ſint. D. reddit cām ⁊.d. ſenſus em̄
nihil aliud recipit q̄ ſenſum.i. ſenſus em̄ non eſt ſenſibiliū: ſed alte/
rius a ſenſibilibus. ¶ D.d. ⁊ prius ſenſus necio.i. ſed ſenſus eſt alte/
rius qd̄ eſt prius ſenſu necio. ſ. prius nāliter. ¶ D. reddit cauſaz in hoc
⁊.d. motor em̄ ⁊c̄.i. ⁊ cauſa in hoc eſt ꝙ ſenſibilia mouēt ſenſus: ⁊ mo
uens eſt prius nāliter moto. ¶ D.d. ⁊ ſi iſta dicunt̃ relatiue ⁊c̄.i. ⁊ ſi
ſenſus ⁊ ſenſibilia eēnt relatiua: tūc ſenſibilia nō eſſent ſine ſenſibꝰ:
queadmodū ſenſus nō ſunt ſine ſenſibilibus.

¶ Capitulum Sextum.

Sunt autē quidaz qui dubitāt hoc ꝑſuaſoꝝ:
⁊ has rōnes ſolū dicentiū. Querūt.n. quis
ē qui iudicat ſanū. ⁊ oīo circa ſingula recte
iudicātē. Tales vero dubitatōes ſiles ſunt
dubitatiōi vtꝝ dormimus nūc aut vigilamus. Poſſunt

aūt dubitatōes oēs tales idē. Oiuz.n. rationē hi digni/
ficāt eſſe. Principiū.n. querunt: ⁊ hoc p demōſtrationē
accipere: quicūq; quidē nō ꝑſuaſi ſunt ⁊ manifeſti ſunt
in actibus. Sed qd̄ diximus hec ipſoꝝ paſſio eſt. Ra/
tionē eniz querunt quoꝝ nō eſt ratio. Demōſtrationis
eniz principij nō eſt demr̄atio. Hi quidē igit̃ facile hoc
credūt. eſt.n. nō difficile ſumere. In ſmone aūt vim ſo/
lum querētes īpoſſe q̄runt. Cōtraria nāq3 dicere digni/
ficāt ſtatim ꝯ̄ria dicētes. ſi aūt nō oīa ſunt ad aliquid:
ſed q̄dā ſunt ⁊ ipſa ſm ſe: nō vtiq3 eſt oē qd̄ apparet. nā
qd̄ apparet alicui apparet. Quare qui dicit oīa que ap
parent eſſe vera: oīa q̄ ſunt facit ad aliqd. Propter qd̄
⁊ obſeruandū vim in ſmone querētibus: ſimul aūt ⁊ ſu
ſtinere ſmonē ſignificātibus qd̄ non apparet eſt: ſz qd̄
apparet cui apparet: ⁊ qñ apparet: ⁊ inquātuz: ⁊ vt. Si
aūt ſuſtineāt q̄dez ſermonez: nō ſic aūt ſuſtineāt: accidit
ipſis ꝯtraria cito dicere: ꝯtingit.n. eidē ſz viſuz mel ap/
parere: guſtui vero nō. Et oculis duobus exiſtētibus
nō eadē vtiq; viſui ſi ſint diſſimiles. Qm̄ ad dicētes ꝓp
olim dictas cās qd̄ apparet verū eſſe: ⁊ ꝓp hec oīa ſimi
liter eſſe falſa: ⁊ vera. Neq3.n. oībus eadē apparere cō/
tingit: neq; ipſi ſemper eadem: ſed multotiēs contraria
ſm idez tp̄s. Tactus em̄ duo dicit in digitoꝝ variatio/
ne: viſus aūt vnū: ſz non quidē idē: ⁊ ſm idem ſenſui:
⁊ ſimiliter: ⁊ in eodē tempore.

Demr̄atōis ꝑncipij nº ē demr̄atio.

Qui dicit oīa q̄ apparent vͣa eſſe oīa q̄ ſūt facit ad aliqd.

¶ Et q̄dā ꝯtēti ſūt p iſta: ⁊ dicūt iſtos ſermones. Que/
runt qs eſt ille q querit ⁊ veridicat: ⁊ ſcit oīa ſm verita
tē. Et iſte qōnes ambigue ſunt ſiles queſtionibus am
bigētiuz in hoc tpe in vigilia ⁊ ſomno: ⁊ iſtarū omniuz
queſtionū vna eſt. Iſti.n. dicūt ꝙ oīa habēt cās: primo
em̄ querūt quid: deinde querūt cōprehēdere hoc per
demōſtrationē. Qm̄ aūt nō ſunt cōtenti manifeſtuz eſt
ex ſuis opationibus. Sed īfirmitas iſtoꝝ eſt q2 querūt
terminū in quo nō hz terminū. Nō em̄ hz demr̄ationē
ꝑncipiū demr̄ationis. Et facere iſtos qeſcere facile eſt:

⁊ cōprehēdere hoc nō eſt difficile. Qui eñ perſcrutant ſermonē tm̄ ⁊ querūt victoriā: querūt ipoſſe. Volūt eniꝫ dici ſermones ꝯrios: ⁊ illi in illa hora dicunt ſermones ꝯrios. Si aūt nō oia dicunt relatiue: ſꝫ q̄daꝫ ſunt ꝑ ſe ēt tūc nō oia q̄ apparēt ſunt vera. Quod eniꝫ appet aliqd apparet. Qui ergo dicit ꝙ oia apparētia ſunt vera facit oia entia relatiua. ⁊ ideo ꝓſeruare opꝫ nos ab eiſq que/rūt victoriā ꝑ diſputationē: ⁊ cū hoc dicūt ꝙ illō qō ap/paret nō apparet illō qō eſt: ſꝫ appet illō qō eſt: ſm illō cui apparet ⁊ in hora in q̄ appet. ⁊ exiſtimāt aliqd dice/re: ſꝫ nō eſt ita. Accidit. n. eis a ꝓpinquo dicere ꝯrium. Poſſe eñ eſt idē appere viſui eſſe mel ⁊ guſtui nō mel. ⁊ ſil'r oculi duo cū fuerint diuerſi nō videbūt vnū. Qui igit dixerūt iſtis que apparēt cās ꝓdictas albedinē iſta apparēt ⁊ non apparēt eadē ſm vnū apparere multo/tiens in eodē tpe. Tactus eñ ⁊ ſenſus exiſtimant duo apud mutationē digitoꝝ: ⁊ viſus idē: ⁊ nō illō qō inuenit terminat. Et qō eſt ꝑ vnū ſenſuꝫ: ⁊ vno mō: ⁊ ſm vnaꝫ diſpōnē: ⁊ in eodē tpe: ⁊ hoc eſt verū.

26 ¶ Dicit ꝙ illi q vtunt iſtis ſermonib⁹ ſunt bipartiti: quidā eñ q̄rūt per illos victoriā ⁊ dominiū: ⁊ quidā ambigūt ex dubitationib⁹ ꝯtin/gentib⁹ iſtis reb⁹: ⁊ querūt ſcire diſtiguere qs iudicat ve apud cōpre/hēſiones cōtrarias: ⁊ medicina iſtoꝝ ſicut poſt dicet ab hac īfirmita/te eſt facilis. ¶ D. d. ⁊ iſte qōnes ambigue ⁊c̄. i. q ambigit in ſilibus qōnibus ⁊ dubitat vtrū illud qō ſani cōprehēdūt eſt veruꝫ: aut illud qō infirmi cōprehendunt: ⁊ etiā illud qō apparet ex remoto aut illud qō apparet ex ꝓpinquo ſil'is eſt dubitāti vtrū nos cū dicimus hoc ſimus in ſomno: aut in vigilia. ¶ D. d. ⁊ vis omniū iſtarū ⁊c̄. i. ⁊ vis omniū iſtarū queſtionū in eo ꝙ dant de dubitatione ⁊ ambiguitate eſt eadē. Cauſa eniꝫ ambiguitatis earū eſt eadē. ſ. q2 opinant oia ha/bere cauſas ex quib⁹ cognoſcunt: ⁊ querūt ꝓncipia ex quibus demon/ſtrent: ⁊ ſi diſtixerint qō eſt cognitū ꝑ ſe/ab eo qō nō eſt: tūc iſte error auferet ab eis. ¶ D. d. qm̄ aūt non ſunt cōtenti ⁊c̄. i. qm̄ iſte modus hominū non negat iſta ꝓteruiendo ⁊ ꝓpter gloriā ſicut faciunt logi/ci. ſed q2 accidit eis non hr̄e certitudinē: hoc eñ manifeſtū eſt ex ſer/monibus iſtoꝝ hominū: ſed infirmitas eoꝝ eſt q2 querunt terminuꝫ in eo qō nō hꝫ terminū ⁊ demonſtrationē in ꝓncipio demonſtratiōis. ¶ D. d. ⁊ medicinatio iſtoꝝ eſt facilis. i. q2 nō querūt iſta intendēdo victoriam. ⁊ ideo queſtione diſſoluta abſcindet illa dubitatio ab eis. ¶ D. d. illi aūt qui querunt ⁊c̄. i. illi qui dubitant in iſtis ⁊ querūt nō ad aliud niſi ad vincendū aduerſarios querūt impoſſe: ⁊ qō non poſ/ſunt facere. querūt deinde facere vt cōtingāt illis ſermones cōtrarij: ⁊ cum laborāt in hoc ſtatim inducūt ſmones ꝯtrarios: ⁊ iō contin/git eis cōcluſio quā volebāt inducere ſup aduerſarios. ¶ D. d. ſi aūt nō oia dnr relatiue ⁊c̄. i. ſed manifeſtū eſt ꝙ ſi nō oia cōprehenſibi/lia ꝑ ſenſus ſunt relatiua: ſed quedam eorum ſunt per ſe nō in reſpe/ctu ad ſenſuꝫ: tūc non oia apparētia erunt vera ſicut iſti opinabant. ¶ D. d. qō eñ diximus ꝙ oia ⁊c̄. i. cōtingit enim dicentibus ꝙ omne qō apparet cuilibet hominū eſt verum vt oia entia apud ipſuꝫ ſint re/latiua. D. d. ⁊ ideo opꝫ preſeruare ⁊c̄. i. ⁊ ꝓpter corruptionē iſtius ho/minis. ⁊ q2 multū nocet in phia oportet nos preſeruari ab iſtis que/rentib⁹ intētione victoriā ⁊ dominiū in cōtradictione. cōtradicūt eñ ſibi: qm̄ dicūt ꝙ illud qō apparet res nō eſt illud qō eſt: ſꝫ illud qō eſt ſm videntē: ⁊ in eo tpe in quo apparet: ⁊ ſic negāt vt res ex animaꝫ eſſe habeāt oino. ¶ D. d. ⁊ exiſtimāt aliqd ⁊c. i. ⁊ accidit eis cuꝫ vo/luerunt dicere in aliquo qd ſit vt dicāt ſtatim in eo qō non eſt. Dein/de declarauit quō cōtingit hoc in eis: ⁊. d. poſſibile enim eſt vt idem apparet ⁊c̄. i. cōtingit enim iſtis iudicare idē eſſe mel per viſuꝫ ⁊ non eſſe per guſtū. ⁊ ſic cōtradicēt ſibi. D. d. ⁊ ſimiliter duo oculi ⁊c̄. i. qñ alter oculoꝝ fuerit diuerſus ab altero in ſitu: tūc eñ accidit eis ideꝫ apparere duo qñ exprimitur oculus intantum ꝙ ſitus ſit diuerſus. D. d. illi igit qui dixerunt cauſas ꝓdictas hoc abſcindit ſermo Ariſt. ¶ Et poteſt intelligi ſic. declaratū eſt igit ꝙ illi qui dixerūt in iſtis re/bus illas cauſas predictas ⁊ illas rōnes: accidit eis vt duo cōtradi/ctoria vera ſint inſimul non ſm diuerſos hoīes tantū: ſed ſm eundeꝫ hoiem. Iſti eñ vt reputo non cōcedunt ꝙ cōtraria apparēt eidē ho/mini in eodē tpe ⁊ in eadem diſpōne: ⁊ ideo dixit iſta apparēt ⁊ non apparēt in eodē. Fingunt eñ ꝙ cōtraria apparēt inſimul: ſꝫ nō eidē homini ⁊ in eodē inſtāti: ſed duob⁹ hoibus in duobus tpibus. ¶ D. d. ſed apparēt cōtraria multotiēs in eodē tpe ⁊c̄. i. ſed cōtingit eis vt cō/traria appareāt multotiēs in eodē tpe ⁊ eidē homini. D. d. ſenſus eñ exiſtimat apud intētionē ⁊c̄. i. ⁊ cā erroris in hoc lꝫ ſenſus ſit idem ⁊ ſenſatū idē eſt: q2 qñ viſus videt vnā rem: ⁊ quādo videt illam duo non eſt in eadē diſpoſitione. cum aūt ſenſerit rem eandeꝫ in diſpōne eadē ⁊ eodē ſenſu tūc erit vnū: ⁊ hoc intēdebat cū. d. ⁊ non qō termi/natur ⁊c̄. i. cōprehenſio aūt que ſit vno ſenſu ⁊ vno modo ſenſus ⁊ in eadem diſpoſitione eſt vera ſemper ⁊ nunq̄ diuerſatur.

¶ Quare hec vtiq3 erit veꝝ: ſed forſan ꝓp hoc neceſſe dicere his qui nō ꝓp dubitationē: ſed orationis cā di/centibus ꝙ hoc nō eſt verū ſꝫ huic veꝝ. ⁊ ſicut prius di/ctū eſt nece ad aliquid facere oia: ⁊ ad opionē: ⁊ ſenſuꝫ q̄re nō factū eſt: nec erit nihil: nullo preopināte. Si vo factū eſt aut erit palā q2 non erunt oia ad opionē. Am/plius ſi vnū ad vnū aut ad terminatū. ⁊ ſi idem ⁊ dimi/dium: ⁊ equale: ſed non equale ad duplum neq3 dimi/dium ad equale ad opināⁿs itaq3 ſi ideꝫ eſt hō: ⁊ opina/

Contra ſo/phiſtas.

Cōprehen/ſio q ſit vno ſenſu ⁊ vno mō ſenſus ⁊ i eadē di/ſpōne ē vā ſemper.

tum nõ eſt hõ opinãs:ſʒ opinatũ. Si vero vnũqδqꝫ fue
rit ad opinãs:ad infinita erit ſpecie opinãs. Qδ qdem
igiꝛ firmiſſima opĩo oĩum nõ eſſe ſimul veras oppoſitas
dictiões:⁊ qd accidit ita dicẽtibus:⁊ quare ita dicãt:tot
ſunt dicta. ¶ Qm̃ aũt ĩpoſſe eſt ꝯdictionẽ ſimul eẽ verã
de eodẽ. Palã qꝛ nec ꝯ͂ria ſimul ĩ eſſe eidẽ cõtigit. Con
trarioꝝ eniʒ alterũ eſt priuatio nõ minus:ſubſtãtie aũt
priuatio negatio eſt ab aliquo determinato gñe. Si igiꝛ
ĩpoſſe eſt ſimul affirmare ⁊ negare vere: ĩpoſſe ⁊ ꝯ͂ria ſi/
mul ineſſe niſi aut aliq̃ ex pte ambo:aut alteꝝ qdẽ aliqua
ex pte:alterũ vero ſimpl'r.

> Contraria nõ pñt eidẽ ſimul ineſſe.
> Cõtrarioꝝ alterũ ẽ ꝓ/uatio.

Cap. ſeptimũ.

Et vero nec cõtradictionis mediũ eſſe cõtin/
git:ſed neceſſariũ:aut dicere aut negare vnũ
de vnoquoqꝫ. Palã aũt primũ diffiniẽtibus
quid verũ ⁊ qd falſuʒ. Dicere nãqꝫ ens non
eſſe aut nõ ens eſſe falſuʒ:ens aũt eſſe: ⁊ non
ens nõ eſſe verũ. Quare ⁊ dicẽs eſſe:aut nõ eſſe: verum
dicet aut mentieꝛ:ſʒ neqꝫ dicit ens nõ eſſe aut eſſe: neqꝫ
nõ ens. Amplius aũt mediũ erit cõtradictionis queãd/
modũ pallidũ albi ⁊ nigri:aut queãdmodũ neutrũ hoĩs
⁊ equi. Siquidẽ igiꝛ ſic nõ ꝑmutabiꝛ nã ex non bono in
bonũ:ꝑmutaꝛ autẽ ex bono in nõ bonũ. nunc autẽ non
ſemper videtur. Non eſt eniʒ permutatio niſi in ꝯtraria
⁊ media. Si aũt eſt mediũ:⁊ ſic vtiqꝫ erit aliqua in albuʒ
nõ ex nõ albo generatio:nunc aũt non videꝛ. Amplius
autẽ omne ĩtellectuale ⁊ intelligibile mens aut affirmat
aut negat:hoc autẽ ex diffinitione palam eſt:cum verũ
dicit aut mentiꝛ. Qñ autẽ ſic cõponit dicens aut negãs
veruʒ dicit. Quãdo autẽ non ſic mentiꝛ. Amplius pre/
ter oẽs opʒ eſſe cõtradictiões niſi orationis cã dicatur:
quare ⁊ nec verũ dicet aliquis:nec nõ verũ dicet:⁊ pre/
ter ens ⁊ nõ ens erit:quare ⁊ preter gñationeʒ ⁊ corru/
ptionẽ trãſmutatio quedã erit. Amplius in quibuſcunqꝫ
generibus negatio:⁊ ꝯ͂riuʒ inſunt:⁊ in his erit vt in nu
meris:neqꝫ impar neqꝫ nõ impar numerꝰ erit:ſʒ ĩpoſſe:

> Non eſt ꝑ/mutatio niſi ĩ ꝯtraria ⁊ media.

ex diffinitione vero palam. Amplius in infinituʒ vadet
⁊ nõ ſolũ emiologia que ſunt erunt ſed plura. Iterũ enĩ
eſt hoc negare ad dictionẽ ⁊ negationẽ:⁊ hoc erit aliqd:
nam ſubſtãtia eſt quedã ipſius alia. Amplius interrogã
te ſi eſt album: dicit qꝛ nõ: nihil aliud negauit q̃ʒ ipſum
eſſe. Negatio vero eſt que non eſſe.

¶ Et dignũ eſt vt coganꝛ ad dicendũ hoc qui nõ dicũt
ambigẽdo:ſed diſputãdo tm̃:ꝙ hoc nõ eſt verũ:ſʒ ve/
rum per hoc. Et ſicut prius fuit dictũ:neceſſe eſt vt di/
cens hoc faciat oĩa relatiua ad exiſtimationẽ ⁊ ſenſum
eſſe. ergo nõ fuit aliquid nec erit ſi aliquis prius nõ exi/
ſtimauerit. ⁊ ſi res generate ſunt:aut erunt:manifeſtum
eſt ꝙ nõ oĩa referunꝛ ad exiſtimationẽ:⁊ etiã aut referꝛ
vnuʒ ad vnũ:⁊ ad terminatũ:⁊ ad idem:⁊ ſimil'r duplũ
⁊ equale:⁊ nõ referꝛ equale:ad duplũ. Et cũ hoc ſi refer
tur homo ⁊ exiſtimãt per illum ad ſuã exiſtimationẽ ad
illud qδ exiſtimaꝛ:⁊ finxerunt ambo idẽ:tunc illud qδ
exiſtimat nõ eſt homo: ſed exiſtimaꝛ per illũ etiã. Et ſi
vnaquãqꝫ reruʒ referꝛ ad illud qδ exiſtimaꝛ: tunc illud
qδ exiſtimaꝛ referꝛ etiã ad res infinitas in forma. Iſte
igiꝛ eſt ſermo noſter in iſtis ſermonibꝰ ſuis: ⁊ quare ſer
mo eorũ eſt hmõi. Et ſi eſt ĩpoſſe vt duo ꝯdictoria vera
inſimul ſint in eodẽ:manifeſtuʒ eſt ꝙ ſi impoſſe vt ꝯ͂ria
ſint inſimul in eodẽ etiã. Alterũ enĩ eoꝝ eſt:nõ eſſe: ⁊
nõ eſſe nõ eſt minus ſubſtãtia:⁊ nõ eſſe eſt negatiuũ de
aliquo genere terminato. Si igiꝛ ĩpoſſe eſt dicere ꝙ af/
firmatiua ⁊ negatiua ſunt inſimul:rectum videtur vt ſit
impoſſibile vt cõtraria ſint inſimul. Sed forte diceꝛ ali
quid ex vtroqꝫ:⁊ forte diceꝛ alterũ eoꝝ modo ſimplicr.
⁊ ẽt ĩpoſſe eſt vt aliqd ſit inter duo ꝯdictoria:ſed neceſſa
rio aut affirmatiua:aut negatiua altera earũ erit de ali/
quo vno:poſtq̃ʒ verũ ⁊ falſum prius determinanꝛ. Di/
cere.n.ꝙ ens nõ eſt:aut illud qδ non eſt:eſt falſum: ⁊
dicere ꝙ illud qδ non eſt:eſt verum:ergo dicens ꝙ hoc
eſt; ⁊ nõ eſt:veridicat ⁊ falſat:⁊ ꝙ dicẽs hunc ſermonẽ

nõ dicit ꝙ ens nõ eſt neq; illud qḋ nõ eſt. ⁊ etiã ſi aliqḋ eſt inter cõtraria. V.g. pallidũ inter albũ ⁊ nigrũ: ⁊ hoc erit verũ in hoie. Non eniʒ ſm hanc diſpõnẽ erit tranſmutatio. ⁊ videtur ꝙ illud qḋ non tranſmutatur in bonum aut hoc in eo qḋ non eſt bonum. ⁊ hoc nõ eſt manifeſtũ modo: qm̃ nõ eſt tranſmutatio niſi ad res oppoſitas in ſitu: ⁊ media etiã. ⁊ ſi mediũ fuerit ſm hanc diſpoſitionẽ: tunc erit aliqḋ qḋ tranſmutatur in albũ ex nõ albo: ⁊ hoc nõ videt̃ modo. ⁊ etiã omne cogitatuʒ ⁊ intellectũ aut affirmat̃ aut negat̃: ⁊ hoc manifeſtum eſt ex diffõne vtrũ ſit verũ aut falſum. Cum enim cõuenit aut affirmatiue aut negatiue erit verũ: cum autẽ nõ cõuenit erit falſum: ⁊ etiã opʒ vt ſit hoc in oĩbus cõtradictorijs ſi non fuerit dictus ſermo tm̃. Si igit̃ cõtinget vt aliqs nõ veridicet: neq; credat̃ etiaʒ: ⁊ erit hoc in ente ⁊ non ente etiã: ⁊ erit tranſmutatio noſtra alia a generatione ⁊ tranſmutatione. ⁊ etiã opʒ vt hoc ſit in oĩbus generibꝰ in quibus accidit ꝯtrariũ ex negatiua. V.g. in numeris: ⁊ vt in eis ſit numerus: neq; par: neq; impar: qḋ eſt impoſſibile. Et manifeſtũ eſt ꝙ de numero ꝓcedit in infinitum: ⁊ erunt res neq; totũ: neq; medietas tm̃: album cũ querit̃ ſi eſt albũ: ⁊ dicit ꝙ nõ eſt aliud cuʒ dicet negatiua nõ q: eſt negatiua: aut que non eſt.

Dicit ⁊ rectũ eſt vt qui nõ dicit hunc ſermonẽ ꝓp dubitatiões con-
27 tingẽtes ei ⁊ ambiguitatẽ: ſed dicit ꝓteruiẽdo ⁊ꝰ cõtradicẽdo. ſ. hoc nõ eſſe verũ vt cogat̃ ad dicendũ impoſſe cõtingẽs ei prius. D. dedit illud impoſſe. Et. d. ⁊ ſicut prius fuit dictũ ⁊c̃. i. ꝯtingit eniʒ dicẽti h: vt oĩa entia ſint relata ad ſenſuʒ ⁊ ad cognitionem: ⁊ hoc intẽdebat cuʒ. d. ad exiſtimationẽ. D. d. ergo nõ erit aliquid ⁊c̃. i. ⁊ cõtingit huic ſermoni hoc. ſ. ꝙ nunq̃ fuit aliquid ⁊ nunq̃ erit ſi aliqs prius nõ exiſtimauerit illud. Et. d. hoc: q: entia ſm opinionem hãc non erunt ꝑter exiſtimationes hominũ. D. d. ⁊ ſi res ſunt iam generate ⁊c̃. i. ſʒ q: manifeſtũ eſt aliqua generata eſſe ⁊ exñtia extra aiaʒ: lʒ aliquis nunq̃ exiſtimauerit in eis aliqua exiſtimatione: manifeſtum eſt ꝙ entia nõ ſunt exiſtimationes: tunc eniʒ nulla generatio eẽt omnino: ⁊ tunc loquens loquendo ſi aliquis nõ exiſtimaret ipſum eſſe non eſſet. D. d. qm̃ autẽ refertur vnum ad vnuʒ ⁊c̃. i. ⁊ etiã ſi omnia entia ſunt relatiua ad exiſtimationes hominũ: ⁊ relatiuum refertur ad aliquid terminatũ: neceſſe eſt vt homo ad cuius exiſtimationem referunt̃ entia ſit ens per ſe: ⁊ non relatiuũ oĩno. D. d. ⁊ cum

hoc ⁊c̃. i. ſi igit̃ homo exiſtimãs nõ eſt ens per ſe: ſed relatiuũ ad ſuaʒ exiſtimationẽ: tunc etiã exiſtimatio erit relata ad aliquã exiſtimationem ⁊ procedit in infinitũ: ⁊ hoc intẽdebat cum. d. ⁊ ſi vnaqueq; rerum refertur ⁊c̃. D. d. iſte igit̃ eſt ſermo ⁊c̃. i. iſtis igit̃ ſermonibꝰ cõtradicemus ⁊ demõſtrabimus cãs erroris eoruʒ. D. d. ⁊ ſi eſt impoſſe ⁊c̃. i. cum manifeſtũ eſt per ſe ⁊ cõceſſum apud negãtes illud per iſtos ſermones predictos: manifeſtũ eſt ꝙ impoſſe eſt ꝙ affirmatiua ⁊ negatiua cõgregent̃ in eodẽ: ergo ⁊ impoſſe eſt vt duo cõtraria cõgregent̃ in eodẽ. Et cauſa in hoc eſt: q: alterũ duorũ cõtrariorũ eſt priuatio alterius: ⁊ iſtud inquãtuʒ eſt oppoſitũ enti nõ eſt minus q̃ nõ eſſe qḋ opponitur ſubſtantie. Et in alia trãſlatione loco huius dicit: cõtrarioꝝ aũt alterũ eſt nõ eſſe nõ cõtradictorioꝝ nõ eſſe enim ſubſtãtia. D. d. ⁊ nõ eẽ eſt negatiuũ de aliquo genere terminato. i. ⁊ cã in hoc ꝙ iſtud nõ eſſe eſt equale ad nõ eſſe qḋ eſt in ſubſtantia in hoc ꝙ impoſſe eſt vt ſit cuʒ illo cuius eſt. D. d. ⁊ ſi impoſſe eſt vt affirmatio ⁊ negatio ⁊c̃. i. q: cõtrarium eſt negatio ꝓpria alicuius generis: ſicut eſt diſpõ in priuatiõe ſbe. qm̃ quicqḋ negat̃ a ſpecie. ſ. negatiõe ſimplici/negabit̃ a ſpẽ. ſ. negatione ꝓpria. D. d. ⁊ forte ⁊c̃. i. ſʒ forte vtraq; iuenient̃ i eodẽ: ⁊ h̄ erit in cõtrarijs hñtibꝰ mediũ: ſʒ in potẽtia ſicut albedo ⁊ nigredo inueniunt̃ in pallore: ſʒ nõ in actu nec ꝑfecte. D. d. ⁊ forte alterũ dicet̃ mõ ſimplici. i. ⁊ forte alterũ iuenient̃ in re ſimplr̃. i. ꝑfecte: ⁊ tũc nõ inuenient̃ in eo alterũ niſi in diuerſis tp̃ibus. Et in alia trãſlatiõe loco totiꝰ iſtiꝰ eſt aliud manifeſtiꝰ ſic: ⁊ ſi impoſſe eſt inſimul neget̃ ⁊ affirmet̃: impoſſe eſt eniʒ vt cõtraria ſint inſimul: ſʒ qñq; hoc ⁊ qñq; hoc. D. d. ⁊ etiã impoſſe eſt vt aliquid ſit inter duo cõtradictoria poſtq̃ inuenit̃ verũ ⁊ falſuʒ. i. q: diffinitio veri eſt illḋ qḋ nõ eſt falſuʒ: ⁊ diffinitio falſi eſt illuḋ qḋ nõ eſt verũ: vñ manifeſtuʒ eſt ex hoc ꝙ cõgregent̃ in eodeʒ eſt impoſſe. D. d. dicere eniʒ ꝙ ens nõ eſt ⁊c̃. i. ⁊ cũ declaratũ eſt ꝙ diffinitio veri eſt diuerſa a diffinitiõe falſi: tunc qui dicit in eo qḋ eſt ꝙ nõ eſt falſat: ⁊ qui dicit in eo qḋ nõ eſt/ꝙ eſt/falſat ẽt. Et intẽdit per verꝫ eſſe ſiue affirmatiuũ ſiue negatiuum eſt illud qḋ eſt extra animã ſm ꝙ eſt in anima: falſuʒ aũt ſi ecõuerſo. D. d. dicẽs igit̃ ꝙ hoc eſt ⁊ nõ eſt veridicat ⁊ falſat. i. cũ impoſſe eſt ꝙ verũ ⁊ falſuʒ cõgregent̃ in eodẽ: tũc dicẽs in aliquo ꝙ eſt hoc: aut nõ eſt hoc neceſſario: aut veridicat: aut falſat: qm̃ ſi illuḋ qḋ veridicauerit fuerit ſm id qḋ eſt extra aĩam ſiue eſſe ſiue nõ eẽ erit verũ: ſin aũt falſuʒ. D. d. ⁊ dicẽs hoc nõ erit ⁊c̃. i. ⁊ qui hoc opinatur nõ opinat̃ ꝙ ens eſt nõ ens: ⁊ neq; ꝙ nõ ens eſt ens. D. d. ⁊ etiã ſi aliquid eſt inter cõtraria ſicut pallidum ⁊c̃. i. ⁊ ſi cõtraria habẽt mediũ tũc inter hoĩem ⁊ nõ hoĩem erit mediũ. D. d. qm̃ ſm hanc diſpõnem erit tranſmutatio ⁊c̃. i. ⁊ ſi inter hoĩem ⁊ eius priuationẽ eſt mediuʒ ⁊ oppoſita inter que eſt mediũ ſunt illa que trãſmutant̃ adinuicẽ: tũc erit tranſmutatio ex nõ eſſe in eſſe. V.g. vt ſit tranſmutatio ex nõ bono ad bonũ. D. d. ⁊ hoc nõ eſt manifeſtũ ⁊c̃. i. qm̃ cognitũ a eſt primum ꝙ tranſmutatio eſt ex oppoſitis quorum vtrũq; eſt ens: ⁊ que maxime diſtãt in eſſe: aut ex medijs que ſunt inter illa. D. d. ſi igit̃ medium fuerit ſm hanc diſpõnem ⁊c̃. i. ſi igitur medium fuerit inter affirmationẽ ⁊ negationem: tunc mutatio eius qḋ mutatur ad albuʒ nõ erit ex albo: ſʒ ex nigro: ⁊ ex priuatione albi: ⁊ hoc eſt impoſſe ſcilʒ

Alterũ duorũ cõtrariorũ eſt ꝑuatio. Idẽ. 2. ph. cõ. 15. ⁊ que ibi.

Vid. 5. ph. 6. 19. 52. ⁊ 6. ph. 32.

a Cognitũ ẽ primũ ꝙ trãſmutatio ẽ ex oppoſitis: aut ex medijs inter ipſa. Idẽ ꝑ ph. a. 43. vſq; ad. 50. Idẽ ꝑ de gener. 50. Idẽ. 10. meta. 23. ⁊ 2. de aĩa. c. 44. 5. phy. 6. ⁊. 12. meta. t. cõ. 6.

vt nõ eſſe alteret in eē: ⁊ eſſe in nõ eſſe. ¶ B.d. ⁊ etiā omne cogitatū ⁊c̄.i. ⁊ ēt manifeſtū eſt ꝙ oē imaginatū aut affirmatur de eo aliqd: aut negatur de eo aliqd: aut ipm affirmabitur aut negabitur. B.d. ⁊ hoc manifeſtū eſt ex diffõne ⁊c̄.i. ⁊ manifeſtabitur ex diffõne veri ⁊ falſi ꝙ nõ habent mediū: qm̄ cū ꝯuenerit ⁊c̄.i. qm̄ cū cõuenerint affirmatiue: aut negatiue illud qđ eſt extra animā erit verū: ⁊ ſi nõ ꝯuenerit erit falſm̄. ¶ B.d. ⁊ ēt opꝫ vt illud ſit in oīb⁹ ⁊c̄.i. ⁊ ēt ſi fuerit neceſſe vt inter cõtradictoria ſm affirmationē ⁊ negationē ſit mediū: opꝫ vt hoc ſit in oībus cõtradictorijs: qđ enĩ inuenitur in aliquo naturalr̄: nõ inuenitur in quodā eius: ⁊ quodā nõ: niſi hoc ſit verbis tm̄: nõ rõne. ¶ B.d. ⁊ ſi hoc cõtingit vt aliquis nõ verificet ⁊c̄.i. ⁊ ſi cõtradictoria habeant medium cõtinget vt nullus homo veridicet in altero cõtradictoriorum ⁊ falſet in altero: ſꝫ põt falſare in ambob⁹: ſicut in duob⁹ oppoſitis: que habēt mediū. B.d. ⁊ erit trāſmutatio alia a generatõe ⁊ corruptione.i. ⁊ cõtingit ſm hoc vt alia trāſmutatio ſit a trāſmutatõe q̄ dicitur gnātio: ⁊ vniuerſalr̄ ab alijs quattuor trāſmutationib⁹. ¶ Et in alia trāſlatõe eſt inter gnātionē ⁊ corruptionē. ¶ B.d. ⁊ opꝫ etiam vt hoc ſit in oībus generib⁹ ⁊c̄.i. ⁊ cõtingit ſm hanc diſpõnē vt inueniatur inter ꝯtraria quorũ vnum eſt vis affirmatiue ⁊ negatiue: adeo ꝙ iter parē ⁊ iparē ſit numer⁹ neuter. ¶ B.d. ⁊ eſt manifeſtuꝫ ⁊c̄.i. ⁊ hoc eſt ipoſſe: qm̄ ſi inter parē ⁊ imparē fuerit numer⁹: tūc ille numer⁹ diuidetur in parē ⁊ iparē: inter quos erit numer⁹ neuter. ⁊ ſilr̄ ille neuter diuidetur: ⁊ ſic in infinitū. ¶ B.d. ⁊ erūt res nõ totū neqꝫ medietas tm̄ ⁊ in alia tranſlatõe: ſic. ⁊ non erit numerus medietas totius tm̄: nec alij modi etiā: ⁊ iſte ſermo eſt difficilis ad intelligendū: ⁊ p hoc intendit vt mihi videtur ꝙ ſm hunc ſermonē cõtingit vt natura numeri diuidatur in infinitū ſicut q̄titas ꝯtinua diuiditur in medietatē.ſ. ꝙ cõpoſitum fuerit aliqđ totū continuū diuidetur in duo media. ⁊ vtraqꝫ medietas illarū diuidetur etiā in duo media: ⁊ ſic in infinitū. ⁊ eſt manifeſtum ꝙ numerus nõ diuiditur ſic ſemp: hoc enĩ nõ inuenitur niſi in cõtinuo. ¶ B.d. cū queritur ſi eſt albū ⁊c̄.i. ⁊ ille a quo queritur in aliquo qđ eſt albū: ⁊ dixerit ꝙ nõ eſt aliud ꝯcedit ꝙ nõ eſt aliud ab albo: ⁊ iſta eſt ꝯceſſio ꝙ affirmatiua ⁊ negatiua non habēt medium.

Qd̄ inuenitur ĩ aliquo naturalr̄ non inuenitur in quodā ei⁹ ⁊ quodā nõ. Idez .2. ce. cõ. 59. ⁊ p̊ poſte. t.c. 8

Documētū

¶ Venit aūt hec opinio quibuſdā ſicut ⁊ alie ĩopinabiliū. Qn̄.n. ſoluere nõ poſſunt orationes cõtētioſas: annuētes orationi cõfirmāt verū eſſe qđ eſt ſyllogizatum. Hi quidē igitur ꝓpter talēꝫ cām dicūt. Illi vero pp oīum rõnē ingrere. Principiū aūt ad hos oēs ex diffõne. Diffinitio vero fit ex ipſo ſignificare ad neceſſariū eſſe. Rõ nāqꝫ cuius nomē eſt ſignū diffinitio fit. Videtur aūt Heracliti quidem rõ dicēs oīa eſſe: ⁊ nõ eſſe oīa vera facere. Que vero Anaxagore eſſe aliqd mediū ꝯdictiõis. q̄re omnia falſa. Nā qn̄ miſcentur nec bonū nec nõ bonuꝫ eſt mixtum: quare nihil dicitur verum. Cap. octauū.

Rõ quā ſignificat nomen ē diffõ

Determinatis

Determinatis aūt his palā ꝙ vno mõ dicta: ⁊ de oībus: impoſſe eſt eſſe ſicut qdaꝫ dicūt. Hi qdēꝫ nihil dicētes verũ eſſe: nihil.n. ꝓhibere dicūt ſic oīa eſſe: ſicut diametrū cõmenſurabilē eſſe. Illi vero oīa vera fere nāqꝫ ipſis rõnes eedēꝫ Heraclito. Nam qui dicit ꝙ oīa ſunt vera: ⁊ oīa falſa: ⁊ ſeorſuꝫ dicit rõnē vtrāqꝫ: quare ſi ſunt ipoſſibilia illa: ⁊ hoc impoſſibile eſt. Amplius aūt euidenter cõtradictiones ſunt: quas nõ eſt poſſibile ſimul eſſe veras nec falſas oēs: ⁊ hoc quidem putabitur magis cõtingere ex dictis. Sed ad oēs tales orationes opꝫ querere quēadmodū in ſuperiorib⁹ ſermonib⁹ dictum eſt: aut eſſe aliquid: aut nõ eſſe: ſed ſignificare aliquid. Quare ex diffinitione diſputādum: accipiētes qd ſignificat eſſe veruꝫ aut falſum.

¶ Et contingit iſta exiſtimatio hoībus ſicut alie opiniones mirabiles: q: nõ potuerūt diſſoluere ſermones aduerſariorũ: ⁊ ideo dixerūt ſermones illorũ: ⁊ verſificauerunt argumentatiões illorum. Quidam igitur dicunt iſtos ſermones ꝓpter iſtā cām: ⁊ quidā qui querūt rõnē in oībus rebus: ⁊ principiū in oībus iſtis rebus erit ex diffõne. Et diffinitio eſt illa que ſignificat rē neceſſario. Ratio enĩ quā nomē ſignificat eſt diffinitio. Et videtur ꝙ ſermo Heracliti affirmat ꝙ omnia ſunt vera: ⁊ ꝙ nõ omnia ſunt vera. Sermo aūt Anaxagore affirmat aliqd eſſe inter duo extra ꝯtradictoria: ſunt igitur oīa falſa: qm̄ cū admiſcentur mixtuꝫ nõ erit bonū: neqꝫ nõ bonuꝫ. Ergo impoſſibile eſt vt aliqd dicatur vere. ⁊ cum igitur diſtincta ſunt iſta: declaratū eſt q̄ꝫ ipoſſibile eſt vt res ſint illa q̄ dicuntur eodē modo: ⁊ neqꝫ que dicuntur de oī: ſicut qdaꝫ dixerunt. Quidaꝫ enĩ dixerūt ꝙ nihil eſt veruꝫ: ⁊ nulluꝫ albuꝫ nigro. In greco iſti ſermões ſunt ſicut ſermones Heracliti. Qui eĩ dicit eos eſſe veros ⁊ falſos: nõ diuidit inter iſtos duos ſermões: ⁊ dicit vtrūqꝫ eſſe. Illa igitur impoſſibile eſt vt ſint iſta: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ

impoſſibile eſt: ⁊ hoc declarabit̃ ēt ex hoc ꝙ ꝯtradictoria ſunt illa que impoſſibile eſt vt ſint inſimul vera: aut falſa oīa: ⁊ ſi exiſtimet̃ ex predictis h̄ eſſe īpoſſibile: ſed opꝫ vt ſint ꝯtradictiões ſuper oēs qui ſunt: ſicut iſti ſm̄ ꝙ predictū fuit in ſermonibꝰ predictis aliqd eē ⁊ nō eē: ſed ſignificat aliqd. Et tūc diſputabimꝰ cuꝫ eis ex diffinitione cū inuenerimꝰ ꝙ ſignificat verum.

28 ¶ Id eſt: ⁊ accidit iſta exiſtimatio mirabilis quibuſdaꝫ hoībus ſicut accidunt alie opiniones mirabiles que nō exiſtimant̃ dici ab aliquo homine: ⁊ ex hoc qꝛ nō potuerūt diſſoluere qōnes hoīuꝫ querentiū ⁊ dicentiū hanc opinionē eē: ⁊ iō dixerūt ſermones eoꝝ. i. ⁊ iō opinati ſunt hanc opionē ⁊ ſtuduerūt in cōfirmādo ⁊ verificando argumentationes eoꝛuꝫ. ¶ Deinde. d. quidā igitur dicūt ⁊c̃. i. quidā igit̃ dicebant iſtos ſermones pp̄ dubitatiões cōtingētes eis: ⁊ quidā pp̄ hoc opinabant̃ ꝙ neceſſe eſt verū ſit vt oīa habeāt diffōnes nāles: ⁊ cuꝫ viderunt ꝙ ſenſibilia nō h̄nt diffōnes nāles negant ſciam: ⁊ innuit Heraclitū. ¶ D. d. ⁊ principiū in oībus iſtis rebus erit ex diffōne. i. ⁊ principiū diſputatōis cum iſtis in oībus iſtis ſermonibꝰ erit ex verificatiōe diffōnuꝫ ſm̄ ꝙ res diuerſe h̄nt diuerſas diffinitiōes: qm̄ ſi hoc ꝯceſſerint deſtruētur ſermōes eoꝝ: ⁊ ſi hoc nō ꝯceſſerint diſputatio cū eis deſtruet̃: qm̄ ſi diffinitiōes nō ſunt noīa nō erūt: ⁊ ſic auferretur ſermo. ¶ Deinde. d. ⁊ diffinitio eſt illa ⁊c̃. i. ⁊ diffinitio eſt illa que ſignificat illud qd̄ nomē ſignificat. Sermo eniꝫ qui ſignificat illud eſt diffinitio neceſſario: ⁊ hoc eſt in ſpeciebꝰ ⁊ nō in īdiuiduis. Et d. hoc ad declarāduꝫ ꝙ cuꝫ fuerit cōceſſuꝫ ꝙ ſpecies h̄nt noīa ꝓpria ꝙ continget vt habeat diffinitiōes propꝛias ⁊ neceſſarias: ⁊ cum ita fuerit diffinitio affirmatiue erit alia a diffōne negatiue: ⁊ iō impoſſ̄e eſt vt affirmatiua ⁊ negatiua ſint idē ⁊ vt qdlibet ſit in quolibꝫ. quēadmodū impoſſ̄e eſt ēt vt oēs ſciētie ſint falſe. nō eniꝫ oīa ſunt ſemper in trāſmutatiōe: ſicut finxerūt exiſtimātes ꝙ nulla res hꝫ diffōneꝫ neceſſariam pp̄ hoc ꝙ ſemp̱ ſunt in trāſmutatiōe. ¶ D. d. ⁊ vr̃ ꝙ ſermo Heracliti ⁊c̃. i. ⁊ videt̃ ꝙ ſequit̃ ex ſermone Heracliti in quo dixit ꝙ oīa ſunt ſemp̱ in tranſmutatiōe: qꝛ oēs ſermones ſunt veri. ⁊ oēs etiā

Tranſmutatio ē media iter eē ⁊ nō eſſe.

ſunt falſi. non tn̄ ꝙ oēs ſunt falſi ſicut fingebat Heraclitus. Trāſmutatio eniꝫ media eſt inter eſſe ⁊ nō eſſe: ⁊ ideo trāſmutatū pōt dici ens ⁊ non ens: ⁊ erit ens ⁊ nō ens inſimul. Motus eniꝫ cōponit̃ ex eſſe ⁊ non eſſe. ⁊ ideo deſcribit̃ ſic motus: eſt perfectio eius qd̄ eſt in potentia in eo qd̄ eſt in potentia. ¶ Deinde. d. ſermo aūt Anaxagore ⁊c̃. i.

Motꝰ ꝯpōit̃ ex eē ⁊ n̄ eē. 3. ph. t. c. 6.

qꝛ mediuꝫ eſt neutrū extremoꝛuꝫ: ⁊ Anaxagoꝛas dicebat mixtū eſſe qd̄ non eſt ens neqꝫ nō ens videbat̃ dicere mediuꝫ īter ens ⁊ nō ens. Deīde. d. oīa igitur ſunt falſa ⁊c̃. i. qm̄ affirmatiua ⁊ negatiua falſant inſimul in mixto: quapp̄ oēs exiſtimatiōes erunt falſe. ¶ D. d. ⁊ cum iſta ſint diſtincta ⁊c̃. i. declaratū eſt igitur ꝙ impoſſ̄e eſt vt res ſint particulares aut vl̃es: ſicut quidā dicebant ꝙ nullum eoꝝ eſt verū. ⁊ ꝙ oīa ſunt falſa. ¶ Et inuenimꝰ in vno loco aliter in alia trāſlatōe ſic. illa aūt oīa ſunt vera. i. declaratū eſt igit̃ ꝙ ſermo dicētis ꝙ oīa ſunt falſa eſt falſus: ⁊ ſilr̃ ſermo dicentis ꝙ oīa ſunt vera. ¶ Et vr̃ mihi ꝙ diminuit̃ etiā a libꝛo hoc. ſ. ꝙ cū falſuꝫ eſt oīa eſſe falſa: ⁊ oīa eē vera: ergo falſuꝫ eſt dicere oīa eſſe falſa ⁊ vera inſimul ſic̃ ſermo Heracliti. ¶ Deinde. d. qui eniꝫ dicit ⁊c̃. i. qui eniꝫ dicit hoc cōgregat duos ſermones: ⁊ nō reputat eos eē cōtrarios. D. d. ⁊ cū illa impoſſ̄e eſt ⁊c̃. i. impoſſ̄e eſt vt vera ſint falſa vel ecōtra. D. d. ⁊ hoc declarabit̃ ēt ⁊c̃. i. ⁊ dicere in eis que ſunt vera ⁊ falſa inſimul declarabit̃ ex hoc qd̄ diximus ⁊ declarauimꝰ ꝙ duo ꝯtradictoꝛia diuidūt verū ⁊ falſuꝫ: ⁊ ꝙ neceſſe eſt vt alterū ſit veruꝫ ⁊ alterū ſit falſum: lꝫ exiſtimet̃ de predictis dubitationibꝰ hoc eē poſſ̄e. ſ. ex dubitationibꝰ dicētium ꝙ oīa ꝯtradictoꝛia ſunt vera. ¶ D. d. ſed opꝫ vt ſint ⁊c̃. i. ſed opꝫ cū voluerimꝰ diſputare cuꝫ iſtis in iſtis tribus opinionibꝰ ponere cum eis pacta que aut negabūt aut ſuſtinebūt ſicut fecimus prius querēdo ab eis: vtrū dicere in aliquo ꝙ eſt ⁊ ꝙ nō eſt vtruꝫ. ſ. alterū iſtoꝛuꝫ dicere ſignificet intētionē que hꝫ diffinitionē aliam a diffinitiōe intētionis quam ſignificat alterū: aut neutrū ſignificet ſm̄ intentionē. Si igit̃ cōceſſerint ꝙ ſignificat aliam intentionē queremus ab eis de illa intentiōe ⁊ diſputabimꝰ cū eis: ⁊ iō dixit: ſꝫ ſignificat aliquid ⁊c̃. i. cū igitur cōceſſerint ꝙ dictiones ſignificāt res terminatas diſputabimꝰ cum eis de diffōnibus. ſ. de diffinitionibus veri ⁊ falſi.

¶ Si aūt nihil aliud veꝝ dicere qꝫ negare falſuꝫ: īpoſſ̄e oīa falſa eē. Eſt. n. neceſſe ꝯdictiōis partē alterā eē veraꝫ. Amplꝰ ſi oē: aut dicere: aut negare eſt nec̄e: vtraqꝫ falſa eē impoſſ̄e eſt: altera nāqꝫ pars ꝯdictiōis eſt falſa. Accidit itaqꝫ ⁊ qd̄ famatū eſt de oībus talibus oꝛationibus ipſa ſeipſas deſtruere. Nam qui oīa vera dicit oꝛatiōis ſue ꝯꝛiam veraꝫ facit: quare ⁊ ſuā non verā. Cōtraria. n. non dicit ipſam eē veraꝫ. Qui vero oīa falſa ⁊ ipſe ſeipſum. ſi aūt accipiat: hic qdem ꝯꝛiam ꝙ nō vera ſola eſt: ille vero ſuam ꝓpꝛiā ꝙ nō falſa: nihilominꝰ infinitas accidit ipſis petere oꝛatiōes veras ⁊ falſas. Nam qui dicit veram oꝛoneꝫ verus eſt: hoc aūt in infinitū vadet. Palam aūt hoc: qꝛ nec qui oīa qeſcere dicūt vera dicunt: nec qui oīa moueri. Naꝫ ſi qeſcūt oīa ſemp̱ hec vera ⁊ falſa erunt. Videt̃ aūt hoc trāſmutatū: naꝫ q dici aliqn̄ ipſe nō erat: ⁊ iterū nō erit. ſi vero oīa mouent̃ nihil erit veꝝ: ergo oīa falſa: ſed hoc oſtenſum eſt: qꝛ impoſſ̄e eſt. Amplius ens pmutari eſt neceſſe: nam ex aliquo in aliqd eſt pmutatio. At vero nec oīa qeſcūt: aut mouent̃ aliqn̄ ſemp̱ aūt nihil. Eteniꝫ eſt aliqd qd̄ ſemp̱ mouet q̄ mouent̃: ⁊ p̄mū mouēs imobile ipſum.

Si vna oꝛo vera ꝯtigit infinitas veras eſſe.

¶ Dicam⁹ igiť ꝙ nõ eſt verũ aliud niſi ꝙ cũ affirmati/
ua ſit vera: ⁊ negatiua ſit falſa: ergo impoſſe eſt vt oĩa fal
ſa: qm̃ neceſſe eſt vt alteruȝ duoꝝ extremoꝝ ꝯdictiõis
ſit verum. Et ẽt ſi affirmatiua ⁊ negatiua dicunť de oĩ/
bus rebus neceſſario: neceſſe eſt vt nõ oĩa ſint vã. Qm̃
alterũ duoꝝ extremoꝝ ꝯdictoꝛie eſt falſuȝ: ablatio ĩ gre
cõ: ⁊ in alia tranſlatiõe inueniť loco hui⁹ diminuti ſic: ſȝ
q dicit ꝯria eſſe exiſtimat ꝙ oẽ qd̃ dicit eſt veꝝ: ⁊ q̃ ſunt
ꝯrioꝝ oĩa ſunt falſa: ⁊ ipſe veridicat ſe. Si igiť deſtruũt
ſermones ꝯrios neceſſe eſt ſermonẽ nõ eſſe: ⁊ ipſe affir
mat ſuũ ſermonẽ qui nõ eſt falſus. Et qd̃ accidit nõ eſt
diminutũ ſi fuerit queſitũ ab eis oĩa ĩfinita vera ⁊ falſa.
Et qui dicit in ſermõe ꝙ eſt ver⁹: illud qd̃ dicit eſt veꝝ:
⁊ hoc ꝓcedit in infinitum. Manifeſtũ eſt igitur ꝙ neq̃
qui dicit ꝙ omnia ſunt vera dicit verum: neq̃ qui dicit
ꝙ omnia mouenť. Qm̃ ſi oĩa mouenť ⁊ ſemꝑ ſunt ideȝ
q̃ videnť ab iſto trãſmutari. ⁊ ille qui dicit ꝙ nõ: ⁊ ĩpoſ
ſibile eſt q dicit ꝙ oĩa ⁊ nihil eſt verũ. Omnia igiť ſunt
falſa. Et ẽt declaratũ eſt hoc eſſe impoſſe: neceſſe eſt. n.
ens trãſmutari: ⁊ trãſmutatio eſt ex aliquo: neq̃ ſi etiam
29 quieſcant ⁊ mouenť: ⁊ poſt album.

¶ Dicit. ⁊ cũ cõuenerint cuȝ nobis in hoc ꝙ nomeȝ cõtrarioꝝ ſigni/
ficat aliquid terminatuȝ: ⁊ eſt ꝙ verum ſit illud cui opponiť falſum:
dicemus eis nihil aliud verũ niſi ꝙ cum affirmatiua fuerit vera: ne/
gatiua erit falſa: q̃m impoſſibile eſt eſſe alicuius: ⁊ nõ eſſe cõgregari
ĩſimul in eodẽ tpe. ¶ D. d. ĩpoſſe eſt igiť vt oĩa ſint falſa ⁊c̃. i. ĩpoſſe eſt
igiť dicere ꝙ oẽs ſermones ſunt falſi. alteꝝ eniȝ extremoruȝ ꝯtradi/
ctoꝛij neceſſe eſt vt ſit verũ. D. d. ẽt ſi affirmatiua ⁊ negatiua ⁊c̃. i. ſed
qui opinať ꝙ oĩa oppoſita ſunt vera/ opinať cũ hoc ꝙ ꝯtradictoꝛiuȝ
iſti⁹ eſt falſuȝ: ⁊ cũ hoc ẽt credidit ꝙ oĩa oppoſita ſunt vera: ergo ꝯtra
dicit ſibi in ſermõe dicẽti ꝙ oĩa oppoſita ſunt vera: oppoſitũ eiȝ iſti⁹
nõ eſt verũ apud ipſuȝ. ¶ D. d. ſi g̃ deſtruũt ⁊c̃. i. ſi ergo dicẽtes ꝙ oĩa
oppoſita ſunt vera deſtruũt ſermoneȝ oppoſitum iſti: ⁊ eſt ꝙ nihil eſt
verum: manifeſtũ eſt ꝙ ſermo dicens ꝙ oĩa ſunt vera non eſt verus:
dicens enim ꝙ oĩa oppoſita ſunt vera aut falſa non cõfirmat ſuuȝ ſer
monẽ niſi ꝑ hoc ꝙ ſermo oppoſit⁹ iſti eſt falſus. ¶ Et hoc intendebat
cũ. d. qm̃ qui affirmat ſuũ ſermonẽ ſm̃ ꝙ eſt nõ falſus. i. qm̃ qui veri/
ficat ſuũ ſermonẽ nõ verificat illuȝ niſi per hoc ꝙ eſt falſus: qui. n. po/
nit ꝙ oĩa oppoſita ſunt vera accidit ei vt non oĩa ſint vera. ⁊ q ponit
ꝙ oĩa ſunt falſa accidit ei vt nõ oĩa ſint falſa. ¶ D. d. ⁊ hoc qd̃ accidit
nõ eſt diminuens ⁊c̃. i. ⁊ qd̃ accidit iſtis hoibus de hoc ꝙ concedũt

cõtradictoꝛiũ eius qd̃ poſuerũt non ꝓhibet. cuȝ queſitũ fuerit ab eis
de diffõne veri vt cõcedãt ſermones oppoſitos eẽ veros ⁊ falſos infi/
nitos. ¶ D. declarauit quõ ꝯtingit eis hoc de diffõne veri: ⁊. d. q dic̃
in ſermone ⁊c̃. i. qm̃ q opinať in aliquo ſermone ꝙ eſt verus opinatur
ꝙ iſta opinio eſt vera. ⁊ opinať in iſta ſcđa opĩone ꝙ eſt vera: ⁊ ſic in
infinitũ: ⁊ vnaqueq̃ iſtarũ opinionũ ꝙ eſt vera: ⁊ ꝙ oppoſitũ vniuſ/
cuiuſq̃ eſt falſuȝ. Opinať. n. ſermones falſos eẽ infinitos: cuȝ hoc qd̃
opinať ꝙ oẽs ſermones ſunt veri: ⁊ hoc eſt valde improbabile ⁊ im/
poſſibile. ¶ D. d. manifeſtũ eſt igiť ⁊c̃. i. ⁊ manifeſtũ ẽ ꝙ neq̃ dicẽs
ꝙ oĩa oppoſita ſunt vera: q̃ oĩa entia ſunt q̃eſcẽtia dicit veruȝ. neq̃
dicẽs ꝙ oĩa ſunt falſa: q̃ oĩa mouenť dicit ẽt verum. D. d. qm̃ ſi oĩa
mouenť ⁊ ſemꝑ ſunt ideȝ. i. ⁊ qui dicit ꝙ entia ſunt ſemꝑ nõ eſt verũ:
dicẽs ꝙ oĩa ſunt vera: qm̃ entia ſemꝑ videnť qñq̃ vera cũ fuerint in
aliqua diſpoſitiõe: ⁊ qñq̃ falſa cuȝ fuerint in alia diſpõne. ¶ Deinde
dedit cãm in hoc: ⁊. d. qm̃ videť hoc trãſmutari. i. qm̃ iſte res particu
lares tranſmutanť ſemꝑ ab vna diſpõne in aliam. Deinde. d. q̃ dicĩ
mus qd̃ nõ eſt erit. i. q̃ videm⁹ multa in quib⁹ dicimus aliqñ ꝙ non
ſunt: deinde tñ erunt. D. d. ⁊ etiã impoſſe eſt ⁊c̃. i. ⁊ neq̃ eſt ẽt verus ſer
mo dicẽtis ꝙ oĩa oppoſita ſunt falſa: q̃ oĩa ſint mota. ¶ Deinde. d.
⁊ declaratũ eſt ꝙ hoc eſt impoſſe. ſ. ⁊ cã in hoc eſt. ſ. impoſſe vt oĩa ſunt
mota: q̃ trãſmutatio erit ex aliquo quieſcẽte ⁊ in aliqd̃ q̃eſcẽs. ſ. trãſ
mutatio recta. D. d. neq̃ ſi ẽt quieſcant ⁊ mouenť: neq̃ eſt verũ ẽt vt
oĩa entia moueanť qñq̃ ⁊ quieſcãt qñq̃: ⁊ intẽdit ꝙ q̃daȝ ſunt talia:
⁊ quedã quieſcẽtia ſemꝑ: ⁊ quedã mouenť ſemꝑ: ⁊ hoc manifeſtũ eſt
in ſcĩa nãli: ⁊ ſic cõpletus eſt quartus tractatus. 8. phy. a. t. cõ. 21. vſq̃ ad. 27.

¶ Ariſto. Liber Quintus Prime phĩe incipit.

¶ In quinto Metaphyſice ſm̃ Auer. ſunt quattuoꝛ ſumme.
¶ In pꝛima diſtinguit noĩa ſignificãtia cãs a tex. p̊ vſq̃ ad. 6.
¶ In ſecũda diſtinguit qddam nomen qd̃ ſequiť ad cauſaȝ: ſed ne/
ceſſarium que habeť in ſexto textu.
¶ Tertia ſumma ponit diſtinctiões illoꝛum nominũ que ſignificant
ſbm huius ſcĩe vel partes eius que eſt in. 7. vſq̃ ad. 21.
¶ Quarta determinat diſtinctiones nominuȝ que ſignificãt ens in/
quantũ ens: a. 21. vſq̃ in finem.

PRincipiũ dr̃ aliud quidẽ vñ vtiq̃ Quot mõis dr̃ ꝑncipiũ.
aliqd rei mouebiť ꝑmũ: vt longi/
tudinis: ⁊ vie. Hinc qdẽ hoc ꝑn/
cipiũ. ex oppoſito aũt alteꝝ aliđ.
Vñ vtiq̃ optime fiet vnũqđq̃: vt
doctrine nõ a ꝑmo rei ꝑncipio ali Non a p̄ rei ꝑncipio ali/ qñ ichoãdũ eſt: ſȝ vñ fa/ cillime ad/ diſcet.
qñ inchoãdũ eſt: ſed vñ facillime
addiſcet. Aliud vñ ꝑmuȝ gñať in
exiſtẽte: vt nauis ſedile: ⁊ domus

fundamētū: ⁊ animaliū alij cor: alij cerebrū: alij quod‑
cunq₃ ſortiant̄ tale putāt. Aliud vnde fit primū nō inexi‑
ſtente: ⁊ vnde p̄ncipiū motus natus initiari ⁊ permu‑
tatio: vt puer ex patre ⁊ matre: ⁊ bellū ex ↄuicio. Aliud
ſm̄ cuius voluntatē mouētur que mouētur: ⁊ mutātur
que mutant̄: vt ſm̄ ciuitates p̄ncipatus: ⁊ poteſtates:
imperia: ⁊ tyrānides. Principia dicunt̄ ⁊ artes ⁊ haruꝫ
architectonice maxime: ampli⁹ vnde cognoſcibilis res
Dīs cā p̄ncipiū eſt. p̄mum: ⁊ hoc dicit̄ p̄ncipiū rei vt demonſtrationū ſup‑
poſitiōes. totiens aūt ⁊ cāe dicunt̄. Oēs. n. cāe p̄ncipia.
Dīum p̄ncipiorū cōe ē p̄mū eē. Dīuꝫ igit̄ p̄ncipiorū cōe eſt p̄mū eē vn̄: aut eſt: aut fit:
aut cognoſcit̄. Horū aūt: hec qdeꝫ inexiſtētia ſunt: illa ve‑
ro extra. Quapp ⁊ nā p̄ncipiū: ⁊ elm̄tūꝫ: ⁊ mens: ⁊ volū‑
tas: ⁊ ſb̄a: ⁊ qd̄ cui⁹ cā: multorū. n. ⁊ cognitiōis: ⁊ motus
principiū eſt bonum: ⁊ malum.

Initiū dr̄ illud ex q̄ pri⁹ mouet̄ aliqd. V. g.
p̄ncipiū lōgitudīs: ⁊ dr̄ ēt illud ex q̄ meli⁹ ē
aliqd fieri. V. g. doctrina: qm̄ forte nō reci‑
pit̄ de pricipio rei: ſ₃ de illo ḋ q̄ facilior ē di‑
ſciplina: ⁊ dr̄ ēt illd̄ ex q̄ pri⁹ fit res: ⁊ ē ī re. V. g. funda‑
mētuꝫ nauis: ⁊ dom⁹: ⁊ ſic qdā dn̄t cor in aīali: ⁊ qdā ce‑
rebrū: ⁊ qdā aliud ſ₃ exiſtimationē vniuſcuiuſq₃. Et dr̄
ēt illud ex quo fit res pri⁹ ⁊ nō eſt in eo ex quo fit initiuꝫ
motus: ⁊ trāſmutatiōis. V. g. filius a parētibus: ⁊ lis ab
odio. Et dr̄ ēt illud pp cui⁹ volūtatē mouet̄ qd̄ mouet̄:
⁊ trāſmutat̄ qd̄ trāſmutat̄. V. g. dominiū in ciuitatibus
⁊ regnū: que dicunt̄ eſſe p̄ncipia: ⁊ ſilr̄ in artificialibus ⁊
maxime in p̄ncipijs artificiorū. Et dr̄ ēt illud ex quo res
ſcitur p̄mo. V. g. ppōnes in demonſtratione: ⁊ ſilr̄ dicū‑
tur cauſe ēt. Oēs. n. cauſe ſūt p̄ncipia: ⁊ oīa p̄ncipia hn̄t
aliqd cōe qd̄ eſt primū: qd̄ ſciendū: ⁊ qūo eſt: ⁊ qūo erit:
⁊ quedaꝫ p̄ncipia ſunt in reb⁹: ⁊ quedā extra res. Et ſilr̄
natura eſt p̄ncipiū ⁊ elemētū ēt: ⁊ cogitatio: ⁊ volūtas: ⁊
ſubſtātia illud pp qd. ⁊ bonū. at largū eſt principiū plu‑
rium ⁊ cognitio ⁊ motus etiam.

Intendit in hoc tractatu diſtinguere ſignificatiōes noīuꝫ ſm̄ intētiones cōſiderandas in hac ſcīa: ⁊ oīa iſta noīa dicunt̄ ſm̄ relationē ad vnū quid modis diuerſis. ⁊ ideo expō iſtoruꝫ noīuꝫ eſt pars iſtius ſcīe p ſe nō ſicut ↄſuetudo eſt ī ſcīa nālī. ſ. expone‑ re noīa in qōne ad quā hoc pertinet: qm̄ diſtinctio noīuꝫ fuit illic ſolū‑ modo ad diſtinguēdū intētionē q̄ſitā ab alia intētiōe. hic aūt eſt ad numerādū ea de quib⁹ cōſiderat iſta ſcīa. Cōſideratio igit̄ de noībus eſt de gn̄e cōſideratiōis in modis ſubiecti in quo cōſiderat iſta ſcīa: ⁊ ideo opꝫ poni p ſe. ¶ Et cū h̄ latuit Nicolaū: videbit ꝙ melior ordo eſt in hac ſcīa exponere nomē apud cōſiderationē de intētione illius noīs nō vt ponat̄ pars iſtius ſcīe p ſe ſicut latuit illū diſpō ⁊ ordo ſer‑ monū logicorū in hac ſcīa ſicut diximus in tractatu tertio. a 1

¶ Et qr iſta ſcīa prīo ⁊ principalr̄ ↄſiderat de p̄ncipijs entis ſm̄ ꝙ eſt ens incepit diſtinguere ſm̄ quot modos dr̄ p̄ncipiū vt ſit declaratuꝫ ei primū a quo deriuat̄ hoc nomē ad alia: ⁊ qr initiū eſt ex p̄ncipio di‑ uiſit initiū loco p̄ncipij. ⁊. d. initiū dr̄ ⁊c̄. i. ⁊ illud ex quo fit initiū trāſ‑ mutatiōis qd̄ dr̄ p̄ncipiū dr̄ multis modis. dr̄ em̄ illd̄ ex q̄ fit initiuꝫ 2 motus localis ī longitudine: ⁊ ſicut dr̄ ꝙ initiū motus augmēti p̄us erit ex magnitudine in longitudinē: deinde in latitudinē: deinde ī p‑ fundo. D. d. ⁊ dr̄ ēt ⁊c̄. i. ⁊ initiū trāſmutatiōis ex q̄ fit nō erit ex illo qd̄ eſt p̄ncipiū illi⁹ rei: ſ₃ ex illo ex quo fit facili⁹. V. g. p̄ncipiū b do‑ ctrine eſt em̄ in ſciētijs aliud ab eo qd̄ eſt ī rei veritate p̄ncipiū: ſicut Ariſt. fecit ī multis libris. D. d. ⁊ dr̄ ēt ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ initiū pria ps gn̄ata in aliquo eorū q̄ generant̄ ex ptib⁹ diuerſis. V. g. qm̄ initiuꝫ parietis eſt fundamētū: ⁊ initiū nauis eſt lignū curuatuꝫ: ⁊ p̄ncipiū aīalis eſt p̄mū mēbrū gn̄atū in eo. V. g. cor aut cerebrū aut aliḋ: ⁊ cōe eſt huic p̄ncipio h̄ qd̄ eſt p̄ncipiū ſm̄ elm̄tū. ſ. illḋ ex q̄ fit p̄ncipiū rei: ⁊ p̄mū ex q̄ fit p̄ncipiū trāſmutatiōis. ſ. mot⁹ localis: ⁊ cremētī: ⁊ alteratiōis.

¶ Et cū induxit modos p̄ncipiorū ex qb⁹ eſt res ī ſb̄a ⁊ accn̄te: incepit dicere modos p̄ncipiorū agentiū: ⁊ dixit: ⁊ dr̄ ēt ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ p̄ncipiū ge‑ 3 nerās ⁊ agēs: ⁊ eſt illḋ a quo fit initiū gn̄atiōis rei quouſq₃ gn̄atio p‑ ficiat̄. V. g. gn̄atio filij a parentib⁹: ⁊ litis a diuerſitate opinionuꝫ: ⁊ vlr̄ iſta cā eſt agēs ⁊ mouēs. ¶ Et in exēplari inuenit̄ ⁊ eſt in re: ⁊ vr̄ mihi ꝙ eſt error ſcriptoris: ⁊ dꝫ legi ⁊ non eſt in re. Et ſi non eſt hic error tūc forte dixit hoc qr eſt diſpō iſti⁹ cauſe c in rebus nālibus. ſ. ꝙ nō eſt extrīſeca ab eis. V. g. ſemē maris ⁊ femine in ipſ rebus gn̄abi‑ libus: in artificialibus aūt ⁊ volūtarijs extra rē: ſ₃ vlr̄ pater ⁊ mater ſunt cāe extrinſece remote. pr̄ d tanq̄ agēs: ⁊ mater tanq̄ mā.

¶ D. d. ⁊ dr̄ etiā illud ⁊c̄. i. ⁊ dicit̄ etiā principiū cauſa finalis: ⁊ iſta cauſa etiā eſt in nā: ⁊ eſt illud ppter qd̄ fit gn̄atio: ⁊ deſcripſit ipſuꝫ in rebus voluntarijs: qr in eis manifeſta eſt magis q̄ in naturalibus. 4

¶ D. d. ⁊ ſimiliter in artificijs ⁊c̄. i. ⁊ iſtḋ principiū queſitū eſt in arti‑ ficijs: ⁊ maxīe in initio introitus in arteꝫ: qm̄ illud qd̄ hō inuenit apd̄ introitum in artificio non inuenit ipſum primo niſi ppter finem. D. illud quod poſt inueniet̄: nō inueniet̄ niſi propter illud quod primo fuit inuētum ppter finē. Illud igit̄ p̄ncipiū eſt principium inuētio‑ nis ⁊ generationis in rebus artificialibus ⁊ naturalibus.

¶ D. d. ⁊ dicit̄ initiū ⁊c̄. i. ⁊ hoc nomē p̄ncipiū ēt dicit̄ de principio doctrine. V. g. de ppoſitionibus in demonſtratione: ⁊ iſtud eſt aliud 5

1 Intētio. Qd̄ ordo poſitus ab Ari. ī faciē‑ do tractatuꝫ per ſe de noīb⁹ ſit cō‑ ueniētior il loquē poſuit Nicola⁹ pe‑ ripathetic⁹. a 3. me. cō. p̄mo.

2 Quare īce‑ pit a diſtō‑ ne p̄ncipij. b Principiū doctrine in ſcientijs eſt aliud ab eo qd̄ eſt p̄nci‑ piū in rei ve‑ ritate. Idē p̄ ph. cō. 8.

3 c Cā agēs nō ē extrin‑ ſeca in reb⁹ nālib⁹. ſ₃ in artificiali‑ bus. d Pr̄ eſt cā agēs ⁊ mr̄ eſt tāq̄ mā.

4 Vide calcē cō. 31. 2. ph.

a principio qđ eſt principiū doctrine. Iſtud em̄ eſt p̄ncipiū ſcientiarū queſitarū in arte. predictū aūt eſt p̄ncipiū diſcipline artis ſm ꝙ addiſcit: ⁊ vl'r omne principiū aut eſt principiū in arte: aut eſt p̄ncipiū in eſſe: ⁊ in quibuſdā artib⁹ accidit: vt p̄ncipiū eſſendi ſit idē cū principijs doctrine: ⁊ in quibuſdaꝫ non: vt determinatū eſt in alijs locis. ¶ D. d. ⁊ ſil'r dicunt̄ ⁊c. i. ⁊ ſil'r hoc nomen cauſa dr̄ de oībus reb⁹ in quibus diximus ꝙ hoc nomen principiū dr̄ de eis.

In q̄buſdā artib⁹ accidit vt p̄ncipiū eſſendi ſit idē cum p̄ncipio doctrine. vide p̄ ph. cō. 8. vl' ēt vid. c. 2. p̄mi phy.

¶ D. d. ⁊ oīa p̄ncipia ⁊c. i. ⁊ oīa q̄ dicunt̄ de p̄ncipio dicunt̄ ſm cōparationē ad aliqđ p̄ncipiū i eis qđ eſt dignius dici p̄ncipiū ꝙ iſta: ſed cōparatio ad illđ p̄ncipiū eſt modis diuerſis ſm p̄pinquū ⁊ remotū: ſicut eſt diſpoſitio in hoc noīe ens. ¶ D. d. ⁊ ſciēduꝫ eſt q̄uo eſt: ⁊ q̄uo erit. i. ⁊ iſtud p̄ncipiuꝫ intendit̄ ad ſciendū in hac ſcīa q̄uo eſt in ſe: ⁊ q̄uo eſt primū: ⁊ iſtud p̄ncipiū eſt cauſa finalis. Oēs em̄ cauſe nō ſunt p̄ncipia niſi ꝑpter iſtud primū. ¶ D. d. ⁊ quedā p̄ncipia ſunt in reb⁹ ⁊c. i. ⁊ principioꝝ quedā ſunt in re. V. g. vt forma ⁊ materia ⁊ quodā extra rem: vt agens ⁊ finis. ¶ D. d. ⁊ cogitatio ⁊ voluntas ⁊c. i. ⁊ oīa iſta ſunt principia eoꝝ quoꝝ ſunt principia extrinſeca ab eis: ⁊ intendit per ſubſtantiā formā generatiuā ſibi ſimilē in ſpecie: ⁊ intēdit per largitatem ⁊ bonū ⁊ per illud ꝑpter quid idem. i. principiū finale: ſed tamen non ſunt ſynonyma ſimpliciter.

6

Oēs cauſe nō ſūt p̄ncipia: niſi ꝑp p̄mū p̄ncipiū. vid. 2. me. cō. 4.

¶ Capitulum Secundum

Cauſa vero dr̄ vno qdē mō ex quo fit aliqd in exn̄te: vt es ſtatue: ⁊ argentum phiale: ⁊ hoꝝ gn̄a. ¶ Alio vero mō ſp̄es ⁊ exēplar: hec aūt eſt rō ipſius qđ qd erat eē: ⁊ huius gn̄a vt eius ꝙ diapaſon duo ad vnuꝫ: ⁊ totaliter numerus ⁊ partes que in rōne. ¶ Amplius vn̄ p̄ncipiū permutatiōis primū: aut q̄etis: vt cōſiliator ⁊ pater pueri: ⁊ oīno efficiēs facti: ⁊ p̄mutans p̄mutati. ¶ Amplius vt finis: hoc aūt qđ eſt cui⁹ cā: vt ambulādi ſanitas: nā ꝑp quid ambulat vt ſanet̄: ⁊ dicentes ita putamus reddidiſſe cām. Et q̄cūq̄ mouēte alio intermedia fiunt finis: vt ſanitatis attenuatio: aut purgatio: aut pharmaca: aut organa: hec nāq̄ oīa finis grā ſunt. Differūt aūt abinuicē tanq̄ entia: hec quideꝫ vt organa: illa vero vt opera. Ergo cauſe fere totiēs dicuntur. ¶ Accidit aūt multotiens dictis cauſis: ⁊ multas eiuſdem eē cās nō ſm accn̄s: vt ſtatue ſtatuefactiua ⁊ es: nō ſm aliqd aliud. Sꝫ inq̄ȝtū ſtatua: veꝝ nō eodē mō. Sꝫ hoc qdeꝫ vt mā: illđ vero vt vn̄ motus. ¶ Et adinuicem cāe ſunt: vt laborare cā eſt euechie: ⁊ hec laborandi: ſꝫ non eodē mō: veruꝫ hoc qdē vt finis: illud vero vt principiuꝫ motus. ¶ Amplius aūt ⁊ idē quādoq̄ ꝯ̄rium eſt cā: qđ. n. p̄n̄s huius cā eſt: hec abſens cā videt̄ qn̄q̄ de ꝯ̄rio. Vt abſentia gubernatoris deperditionis: cuius erat preſentia cauſa ſalutis. Vtraq̄ vero p̄ſentia ⁊ priuatio cauſe ſunt vt mouētes.

alias, sanguinis

Cāe ſūt ſibi īuicē cāe.

Ideꝫ q̄nq̄ cōtrarioꝝ cā eſt.

¶ Cauſa dicit̄ ſm vnū modū illđ ex quo fit aliqd: ⁊ eſt in eo: vt cuprū in idolo: ⁊ argētū in annulo. ¶ Et dicit̄ alio mō forma ⁊ exēplar: ⁊ hoc ē qđ ſignificat alicuius eē: ⁊ genera ei⁹: ſicut ꝑportio duoꝝ ad vnū attribuit̄ ad diapaſon: ⁊ ſil'r oēs numeri: ⁊ partes diffōnis: ⁊ etiā dicit̄ alio modo ſm ꝙ eſt principiū trāſmutatiōis ⁊ quietis primo: vt dr̄ ꝙ ambulatio eſt cā ſanitatis: ⁊ pater filij: ⁊ vl'r agens acti: ⁊ trāſmutās trāſmutati. ¶ Et etiā dr̄ alio mō tanq̄ cōplementū: ⁊ hoc eſt ꝑp quid fit aliqd. V. g. ꝙ ſanitas eſt cauſa ambulationis. Si igit̄ queſitū fuerit a nobis quare ambulem⁹: dicemus vt ſanemur: ⁊ hoc dicto videmus nos reddere cauſaꝫ. Et ſil'r alia ꝑ que fit cōplementū ꝑ motū alterius: ⁊ eſt mediū ſicut dr̄ ꝙ cauſa ſanitatis eſt dieta: ⁊ ieiuniuꝫ: aut medicina: aut inſtr̄a: oīa em̄ iſta annumerāt̄ ad querēdū cōplemētū: ⁊ differūt: qm̄ quedā ſunt tanq̄ inſtr̄a: ⁊ quedam tanq̄ actiōes. Cauſe dicunt̄ igit̄ ī maiori p̄te de iſtis modis. ¶ Quia igit̄ cāe dicūt̄ multis modis accidit vt plures cāe ſunt eiuſdē: ſꝫ nō accn̄tali. Ars. n. idoloꝝ ē cā: ⁊ cupruꝫ ēt: ⁊ nō eſt aliud niſi ꝑ hoc qđ eſt idolū: ſꝫ nō eodē mō: ſꝫ alterū eſt ad illud ex quo fit motus: ⁊ exercitiū: ⁊ ſanitas ſuīp̄ſius adinuicē. Exercitiū. n. eſt cā ſanitatis: ⁊ ſanitas eſt cā exercitij: ſꝫ nō eodē mō: ſꝫ hoc tanq̄ cōplementū: ⁊ hoc tanq̄ principiū motus. Et etiā eadeꝫ cauſa erit rerū ꝯ̄riarū. V. g. illud qđ cuꝫ fuerit p̄ſens cā alicuius, ⁊ cū fuerit abſens illđ idē forte erit cauſa ꝯ̄rij. V. g. qm̄ abſentia gubernatoris nauis forte erit cā deſtructionis nauis: ⁊ p̄n̄tia ei⁹ cā ſaluationis illi⁹. Et hec ambo. ſ. p̄ſentia ⁊ abſentia ſunt cauſe tanq̄ motus.

Ambulatio ē cauſa ſanitatis tanq̄ agēs ſanitas tāq̄ finis.

2 ¶ Dicit. ꝙ cauſa dr̄ de mā ſicut dr̄ ꝙ cupꝛū eſt cā idoli: ⁊ dr̄ de forma ⁊ exēplari. D. d. ⁊ hoc ſigṅat eē alicui⁹. ⁊ genera illi⁹. i. ⁊ iſta cā eſt q̄ ſignificat formā ꝓpriā rei ⁊ formā ſuoꝝ generū. D. induxit exemplū forme q̄ eſt genus: ⁊. d. ſicut ꝓportio ⁊c̄. i. ⁊ forma que eſt forma generis eſt ſicut ꝓportio duoꝝ ad vnū: eſt em̄ tanq̄ gen⁹ ad diapaſon: vt declaratū eſt in muſica. D. d. ⁊ ſilr̄ oēs numeri ⁊c̄. i. ⁊ ſilr̄ numerus eſt forma vlis partiū numeroꝝ: ⁊ ſilr̄ diffō eſt gn̄atio ſpecierū diffōnū.

2 ¶ D. d. ⁊ ēt dr̄ alio mō ⁊c̄. ⁊ intēdit cām agentē. ſ. ex qua pmo fit generatio rei. D. d. ſicut dr̄ ꝙ ambulatio eſt cā agēs ſanitatē: ⁊ cū induxit cās ſm̄ mām ⁊ formā ⁊ agēs. d. ⁊ ēt alio mō dr̄ tanq̄ cōplemētū ⁊c̄. i. ⁊ di etiā cā modo q̄rto. ſ. cōplementū qd̄ intēdit agēs. U. g. ſanitas pp̄ quā fit ambulatio ⁊ exercitiū. ¶ Et ſignū eius eſt: qm̄ ſi aliqs queſiuerit q̄re exercitam⁹ dicemus pp̄ ſanitatē. D. d. ⁊ ſilr̄ alia ⁊c̄. i. ⁊ rerū quarū actio ē pp̄ finē: q̄dā faciūt finē ⁊ cōplemētū pmo ⁊ p ſe ⁊ quedā mediātib⁹ alijs. U. g. ꝙ ſanitas fit ex dieta ⁊ inanitiōe: inanitio. n. abſtrahit humorē corruptū: dieta aūt ⁊ abſtinētia rectificat ipm̄: ex quo ſequit̄ ſanitatē eē. ⁊ ſilr̄ eſt de medicinis ⁊ inſtr̄is. ſ. ꝙ nō faciūt ſanitatē niſi mediantib⁹ alijs. ⁊ ſilr̄ exercitiū. ¶ D. d. ⁊ differūt qm̄ quedā ſunt q̄ſi inſtr̄a ⁊c̄. ⁊ oīa iſta cōueniunt in inueniēdo finē. ſ. ſanitatē: ſʒ differūt eo ꝙ quedā ſunt actiones. ſ. ambulatio: ⁊ quedā inſtr̄a. ſ. ꝑparationes ⁊ ventoſe. D. d. ⁊ cauſa dr̄ in maiori pte ⁊c̄. i. ⁊ hoc nomē cauſa dr̄ in maiori parte: ⁊ famoſius de iſtis q̄ttuor cauſis: ⁊. d. hec q̄ etiā dicunt̄ cauſe ɔn̄tia iſtoꝝ ⁊ accidētia eoꝝ.

Vid. 2. phyſicoꝝ. 28.

Agēs ꝑparās pficiēs 2. phy. 29.

3 ¶ D. d. q̄ igit̄ eē etiā ⁊c̄. i. ⁊ q̄ cauſe ſunt diuerſis modis accidit vt idē habeat plures cās: ⁊. d. q̄ accidit ꝙ quedā ſunt que non h̄nt niſi quaſdā cās. ſ. quedā gn̄a cauſarū. ¶ D. dedit exēplū famoſum in ſuo tpe: ⁊. d. U. g. idolū ⁊c̄. i. U. g. ꝙ ars idolificādi eſt cauſa idoli: ⁊ ſilr̄ cuprum eſt cauſa idoli: ſʒ duobus modis: cuprū em̄ eſt cauſa mālis. ars aūt idolificandi eſt cauſa mouēs ⁊ generās. ¶ D. d. ⁊ exercitiū ⁊ ſanitas ⁊c̄. i. ⁊ cauſe que ſunt in eadē re ſunt cauſe ſuijpſius adinuicem: ambulatio em̄ eſt cauſa ſanitatis tanq̄ agens. ſanitas aūt eſt cauſa ambulationis tanq̄ finis. ⁊ cū numerauit cauſas in modo ſecundo: incepit dicere diſpoſitiones earum. U. g. qm̄ accidit eis vt ſint cauſe eiuſdē rei: ⁊ qd̄ accidit ꝙ quedam ſunt cauſe quarūdam: incepit etiā dicere aliam diſpoſitionē. ⁊. d. ⁊ etiā erit eadem ⁊c̄. i. ⁊ cōtraria h̄nt cauſas cōtrarias: ſʒ q̄nq̄ accidit vt idē ſit cauſa ɔtrarioꝝ duoꝝ: non tn̄ eodē modo: ſʒ diuerſis modis. U. g. ꝙ gubernator cum abſit eſt cā deſtructionis nauis: ⁊ cū adeſt eſt cā ſaluationis illius. ¶ D. d. ⁊ h̄ ambo ⁊c̄. i. ⁊ he due diſpōnes ſunt cāe ſaluatōis: aut deſtructionis nauis de gn̄e cauſarū mouentiū ⁊ agentiū.

Idē. 2. ph. 30.

Idē diuerſis modis pōt eē cā cōtrarioꝝ. Id̄ 2. ph. t. c. 30

¶ Oēs vero cauſe dicte in q̄ttuor cadūt modos maniſeſtiſſimos. Nā elēnta ſyllabaꝝ mā factoꝝ: vt ⁊ ignis: ⁊ terra ⁊ talia omnia corporū ⁊ ptes totius: ⁊ ſuppoſitiones ɔclōnis vt ex quo cāe ſunt. Horū aūt hec quidem q̄ſi ſubiectū vt ptes: illa vero vt qd̄ quid erat eſſe: vt totū ⁊ cōpoſitio ⁊ ſpēs. Sperma vero medicus: ⁊ ɔſiliator: ⁊ oīno efficiēs oīa ſunt cauſe vn̄ principiū pmutatiōis aut ſtatus: alia vero vt finis: ⁊ bonū alioꝝ. Nā ꝙ cuius cā optimū ⁊ finis alioꝝ vult eē. Nihil aūt differt dicere: ſiue bonū: ſiue apparēs bonū. Cāe quidē igit̄ he ⁊ tot ſunt ſpecie. ¶ Modi vero cāꝝ numero q̄dē multi ſunt: capitulatiuo ⁊ hi pauciores. Dicunt̄. n. cāe multiplr̄: ⁊ ipſarū ſpeciei eiuſdē prius ⁊ poſterius alia q̄ʒ alia: vt ſanitatis medicus: ⁊ artifex: ⁊ eius qd̄ eſt diapaſon duplū ⁊ numerus: ⁊ ſemp ɔtinētia q̄cūq; ſingulariū. Amplius aūt vt accn̄s ⁊ hoꝝ gn̄a: veluti ſtatue aliter polycletus: ⁊ aliter ſtatue factor: q̄ accidit ſtatue factori polycletū eē. Et ɔtinētia accidens vt hō cā ſtatue: aut totaliter animal: q̄ Polycletus homo ⁊ animal. ¶ Sunt aūt ⁊ accidentiū alia alijs remotius ⁊ ꝓpinquius: vt ſi albus ⁊ muſicus cā dicant̄ ſtatue: ⁊ nō ſolū Polycletus aut homo. ¶ Preter omnia aūt ⁊ ꝓprie dicta: ⁊ ſʒ accidēs: hec quidem vt potentia dicunt̄: illa vero vt agentia vt ipſius edificari edificator: aut edificās edificator. ¶ Silr̄ aūt dicunt̄ ⁊ in quibus cauſe ſunt cauſe dictis: vt huius ſtatue aut ſtatue ⁊ omnino imaginis: aut eris huius: aut eris: aut oīo materie: ⁊ in accidētibus ſilr̄. ¶ Amplius aūt ɔplexa hec ⁊ illa dicunt̄: vt nec polycletus nec ſtatue factor: ſʒ polycletus ſtatue factor. Attamen oīa hec ſunt pluraliter ſex: duplr̄ aūt dicta: aut em̄ vt ſingulare: aut vt genus: ⁊ ipſius ſʒ ſe: aut ſm̄ accidēs: aut vt genus accn̄tis: aut vt ɔplexa hec: aut vt ſimplr̄ dicta. Amplius vt agentia. aut ſm̄ potētiā. ¶ Differunt aūt intantū ꝙ agētia quidē ⁊ ſingularia ſimul ſunt: ⁊ non ſunt: ⁊ ipſa ⁊ quoꝝ cauſe: vt hic medēs: cū hoc cōualeſcente: ⁊ hic edificator cū hoc edificio. Que aūt eſt ſm̄ poteſtatē non ſemper. Corrumpunt̄ enim non ſimul domus ⁊ edificator.

Qd̄ cui⁹ cā optimū: ⁊ finis alioꝝ vult eē. Id̄ 2. ph. t. cō. 31. ⁊. 2. meto. t. c. 8.

Cā in actu ſimul ē cū cauſato.

¶ Oēs igit̄ cauſe que mō fuerūt dicte cadūt ſup quattuor modos famoſos valde. Littere. n. ſyllabaꝝ ⁊ materia artificialiū: ⁊ terra: ⁊ omnia corpa ſimilia: ⁊ partes

totius:ꝛ ꝓpoſitiões cõcl'onis ſunt tanq̃ cauſe q̃ ſunt ex aliquo:ꝛ quedã iſtoꝝ ſunt quaſi ſubiectũ:ꝛ quedã quaſi ptes:ꝛ quedã quaſi illud qḋ ſignificat alicuius eē: ſicut totũ:ꝛ cõpoſitio:ꝛ forma. Semen aũt ꝛ medicus:ꝛ ambulatio:ꝛ oẽ qḋ agit aliquã actionẽ ſunt ſm̃ principiũ trãſmutatõis ꝛ q̃etis. Et quedã ſunt tãq̃ cõplemẽtum ꝛ largitas alijs. Illud.n.ꝑ qḋ fit largitas alijs; vult etiã eſſe cõplemẽtũ. Et nõ eſt dr̃ia inter dicere hoc eē largũ ꝛ hoc videri largũ. Cauſe igit̃ ſunt iſte:ꝛ numer⁹ ſuarũ formaꝝ eſt iſte numer⁹. ¶ Et modi cauſaꝝ ſunt plures ſꝫ cũ referunt̃ fiunt pauciores etiã. Dicunt̃ eniꝫ cãe multotiẽs ea que cõueniũt in formã:ꝛ dicunt̃ quedã ante:ꝛ quedã poſt. Sicut dicit̃ ꝙ cã ſanitatis eſt medic⁹ perit⁹ ꝛ ars:ꝛ duplũ eſt cauſa ad diapaſon:ꝛ numer⁹ etiaꝫ. Et ſil'r etiã illud qḋ cõtinet aliq̇d particulariũ. ꝛ etiaꝫ tanq̃ accñs ꝛ genera eius. V.g. idolũ. Cauſa.n. eſt idoli artifex idoloꝝ.ſ. polycletus:ſꝫ diuerſis modis. accidit.n. vt nomẽ artificis eſſet polyclet⁹. Et ſil'r ea ẽt que cõtinent accñs:ſicut hõ cũ fuerit cã idoli. aut aliqḋ aliud ꝛ q̃daꝫ accñtia ſũt remotiora qbuſdã ꝛ q̃dã ꝓpinqora. V.g. cũ dicim⁹ ꝙ albũ ꝛ muſicũ eſt cauſa idoli:ꝛ nõ polyclet⁹ tm̃ aut hõ. Et dicunt̃ cãe al'r ab oib⁹ iſtis ꝓprie:ꝛ vl'r:ꝛ potẽtia:ꝛ actu. V.g. edificator rei edificãde:aut edificator qui edificat. Et dñr hmõi ſermões in reb⁹ quare cãe habeãt cãs. Et etiã ſicut cã illi⁹ idoli qḋ eſt idolũ:aut qḋ ẽ alia forma;ꝛ cuprũ:ꝛ cã cupri eſt alia mã:ꝛ ſil'r in accidẽtibus. Et etiã dicunt̃ iſta ꝛ alia ſꝫ cõpoſitionẽ. V.g. nõ polycletus:neq; artifex idoli: ſꝫ polycletus artifex idoli ſed multitudo iſtoꝝ oĩum eſt ſenari⁹. ¶ Et dñr duob⁹ modis:aut tanq̃ genus:aut tanq̃ totum. ablatio in romano:ꝛ differunt ꝙ agentia ꝛ particularia ſunt:ꝛ non ſunt inſimul:ꝛ que habẽt cauſas etiã. V.g. ſanãs iſte:ꝛ edificator iſtius edificati. Que autem ſunt in potentia non ſunt ſemper inſimul;domus enim ꝛ edificator non corrũpuntur inſimul.

¶ Cũ dixit genera cauſaꝝ famoſa.ſ. quattuor:ꝛ diſpõnes eaꝝ famoſas:vult in hoc ca. dicere duo. Quoꝝ vnuꝫ eſt ꝙ oẽs cãe reducunt̃ ad hec quattuor genera. Scdm̃ aũt eſt cognoſcere ſuos modos. ¶ Et.d. oẽs igit̃ cãe ⁊c. D.d. lr̃e enim ⁊c.i. cõtingit lr̃as eſſe cãs ſyllabaruꝫ ꝛ mãs artificialiũ cãs artificialiũ:ꝛ naturaliũ cãs naturalium. V.g. terre ꝛ alioꝝ corporũ que ſunt mãe corporũ cõſimiliũ partiũ:ꝛ corporum cõſilium partiũ que ſunt mãe organicoꝝ:ꝛ illa que ſunt ptes rei ꝛ que ꝓpõnes eſſe cãs cõcl'onũ. Hoc tamen reducit̃ ad vnũ genus illorum quattuor generũ.ſ. mãle qḋ demõſtrat̃ ex hac ꝓpõne ex.cũ dicimus ꝙ omne generatũ generat̃ ex aliquo:ꝛ hoc intẽdebat cum.d. ſic cãe que ſunt ex aliquo. ¶ D. incepit declarare etiã modos cauſaꝝ formaliũ ⁊.d. ꝛ quedã iſtaꝝ ſunt ſbm ⁊c.i.ꝛ quedã iſtarũ cauſaꝝ rerũ quas numerauim⁹ eſt mã elementũ:ſicut diximꝰ:ꝛ quedã ſicut totuꝫ ꝛ ptes. Totũ eniꝫ eſt forma ꝛ ptes mã:ꝛ ſil'r lr̃e:ꝛ ſyllabe ꝛ elementa. Cõpoſitio.n. in oibus iſtis eſt tanq̃ forma:ꝛ quaſi intẽdebat notificare ꝙ queadmodũ dicit̃ multis modis ſic forma. ¶ D.d. ſemen autẽ ⁊c.i. cãe autẽ que ſunt ſemen ꝛ medicus ꝛ ambulatio:ꝛ omne agens aliquid reducit̃ ad cãm que eſt principiũ trãſmutatiõis poſt quieteꝫ que dicit̃ motus. ¶ D.d. ꝛ quedã ſunt ſicut cõplemẽtũ ⁊c.i. Cõplemẽtum eniꝫ ꝛ bonũ ꝛ largitas nõ inueniunt̃ in rebus niſi per cãm finalem. ꝛ iõ qḋ caret cauſa finali caret bono. ¶ D.d. cãuſe igit̃ ſunt iſte ⁊c.i.ꝛ genera igit̃ cauſarũ ſunt iſta quattuor:ꝛ ſpecies cauſaruꝫ ſunt tales quales numerauimus. ¶ D.d.ꝛ modi eniꝫ cauſaꝝ ⁊c.i.ꝛ modi cauſaꝝ ſunt plures:ſed cũ referunt̃ adinuicẽ ſm oppõnẽ.ſ. cum diuidunt̃ in oppoſita tunc determinabunt̃. D. incepit eas determinare:⁊.d. dicunt̃ eniꝫ cãe ⁊c.i. cauſarũ eniꝫ cõuenietiũ in forma.ſ. que ſunt vnius generis:quedã ſunt ante quaſdã in eſſendo cãm alicuius ꝛ ſꝫ hoc cauſaꝝ alie ſunt ꝓpinque:alie remote. ¶ D. dedit exempluꝫ ⁊.d. ſicut dicit̃ ꝙ cã ſanitatis ⁊c.i. V.g. in cauſis agẽtibus medicus ꝛ ars vtrũq; eniꝫ eſt cã ſanitatis:ſed ars cã remota:ꝛ medicus ꝓpinqua. ¶ In formalib⁹ aũt duplũ ꝛ numerus:vtrũq; enĩ eſt forma ad diapaſon que eſt in ꝓportiõe dupla:ſꝫ numer⁹ eſt forma remota:ꝛ duplum forma ꝓpinqua. D.d.ꝛ ſil'r illud qḋ cõtinet aliqḋ particulariũ eſt talis.i.ꝛ iſte forme ſunt remotiores abinuicẽ:q: quedã cõtinẽt quaſdã ꝛ iõ diſpõ in eis q̃ ꝯtinẽt alia pticularia eſt talis.ſ. ꝙ q̃dã ſunt ꝓpingora qbuſdã:ꝛ q̃dã remotiora:ꝛ iſte modus ẽt.ſ. ꝓpinq̃tas ꝛ remotio/ inuenit̃ ẽt in cã finali ꝛ mãli. ¶ Et cũ dedit iſtos duos modos oppoſitos:dedit ẽt aliũ modũ oppoſitũ:⁊.d.ꝛ ẽt ſicut accñs ⁊c.i.ꝛ etiaꝫ cãruꝫ q̃dã ſunt cãe eẽntial'r:q̃dã accñtal'r. V.g. ꝙ cã idoli eẽntial'r eſt artifex idoloꝝ:ꝛ accidẽtaliter Polycletus:cui accidit ꝙ ſit artifex idolorum. D.d.ꝛ ſimil'r alio mõ ẽt illud qḋ continet accñs ⁊c.i.ꝛ qm̃ illud cui attribuit̃ aliud ꝑ accñs q̃n; collocat̃ ſub eo qḋ eſt eẽntial'r ꝛ q̃nq; cõtinet ipm̃. V.g. ꝙ illud qḋ collocat̃ ſub eo qḋ eſt eſſential'r eſt Polyclet⁹ qui facit idola:q igit̃ facit idola eẽntial'r eſt artifex idoloꝝ:ꝛ iſte collocat̃ ſub artifice ſimpl'r:ꝛ iõ cuꝫ attribuit̃ ei actio idoli erit ꝑ accidẽs:illud ẽt qḋ ꝯtinet illud qḋ eſt eẽntial'r eſt ſicut hõ artifex idoli.ſ. ꝙ cũ actio idoli attribuit̃ hoĩ eſt ꝑ accñs:ꝛ magis ſi attribuit̃ aĩali. ⁊.d. ſicut accidẽs ꝛ genera eius:q: qḋ eſt ꝑ accidens eſt multis modis. D.d.ꝛ quedã accidẽtia ⁊c.i.ꝛ i cãis que ſunt ꝑ accñs

3

Oppoſituꝫ. ꝑ ph.c.58. vbi.d. non dicim⁹ fieri ex hoc.

Totũ ẽ forma ꝛ ptes ſunt mã. vide.7.meta. cõ.35.ꝛ.4. ph.cõ.49. ꝛ.2.ph.31.

Bonũ ꝛ largitas nõ inueniũt̃ i rebus niſi ꝑ cãm fīalẽ.

Idẽ.3.meta.t.cõ.3.ꝛ 2.met.t.c.8.ꝛ.2.phy.31.

2.phy.28.

Propinq̃tas ꝛ remotio inuenit̃ ẽt in cã materiali ꝛ finali.

2.phy.34.

5.ph.ꝑ.ꝛ.7 phyſi.ꝑ.

ĩnuenit̄ ēt cā ꝓpinqua ꝛ remota ſicut in cāis q̄ ſunt eēntialr̄. U.g. al/
bū ꝛ muſicū ſunt cāe idoli ꝑ accn̄s: ſed remote ꝛ Polyclet⁹ ꝛ hō cāe
ſunt ꝑ accn̄s: ſ ꝓpinqoꝛes illis q̄ ſunt eēntialr̄. Hō.n. ꝫ ꝙ eſt hō nō
eſt artifex idoloꝝ: qm̄ tūc oīs hō eēt artifex idoloꝝ: ſ ꝫm ꝙ hꝫ artē
idolificādi. Sꝫ tn̄ iſte modus ꝓpinqoꝛ eſt mō eēntiali ꝙ̄ ille modus
ꝑdict⁹. ſ. ð muſico ꝛ albo: muſic⁹.n. ꝛ alb⁹ nihil faciūt in idolo. hō aūt
ꝛ polyclet⁹ faciūt idolū: ſꝫ accn̄talr̄. ¶ D.d. ꝛ dn̄r cāe alio mō ꝛc̄.i. ꝛ
ēt cāꝝ alia eſt vl'is: alia ꝓpꝛia: ꝛ iterū cāꝝ q̄dā ſunt actu: q̄dā poten/
tia: potētia aūt ē ſicut edificatoꝛ rei edificāde: i actu vero ē ſicut edifi
2.phy.38. catoꝛ dū edificat. D.d. ꝛ dn̄r tales ſermōes ꝛc̄.i. ꝛ modi iſtarū cāꝝ.ſ.
ꝓpinqu⁹ ꝛ remot⁹ ꝛ cōis ꝛ ꝓpꝛi⁹ nō inueniunt̄ niſi in reb⁹ quaꝝ cāe ſūt
cāte ab alijs cāis. ꝛ ille alie cāe hn̄t alias cās donec ꝑueniat̄ ad pꝛīas
cās. U.g. cā iſti⁹ idoli ſingul'is ē ꝙ ē agēs idolū ſimpl'r: aut qđ ē hn̄s
aliā foꝛmā: ꝛ ſil'r cā eſt mālis. D.d. ꝛ ſil'r in accn̄tib⁹ ꝛc̄.i. ꝛ ēt accidit
cāis q̄ ſunt ꝑ accn̄s: vt q̄dā ſunt ꝓpinque: q̄dā remote. ¶ D.d. ēt dn̄r
iſte ꝛ ille ꝛc̄.i. ꝛ iſtaꝝ cāꝝ q̄dā dn̄r ꝫm cōpōnē: ꝛ q̄dā ſimpl'r. U.g. vt
2.phy.36. nō dicat̄ ꝙ Poly. tm̄ eſt faciēs idolū: neq; artifex idoloꝝ: ſ dicat̄ ꝙ
polyclet⁹ artifex fecit idolum: hic.n. cōponit̄ ex eēntiali ꝛ accn̄tali.
D.d. ſ multitudo ꝛc̄.i. ꝛ intēdit ꝑ ſex ꝓpinquū ꝛ remotū: ꝛ eēntiale
ꝛ accn̄tale: ꝛ cōpoſitū ꝛ ſimplex. cōe.n. ꝛ ꝓpꝛiū reducunt̄ ad ꝓpin/
id.2.ph.36 quū ꝛ remotū: ꝛ cū iſta ſex multiplicent̄ in duo.ſ. potētiā ꝛ actū: tunc
oēs modi cāꝝ erūt. xij. cōpoſiti ꝛ ſimplices. D.d. ēt dn̄r duob⁹ mōis
Uide.2.de ꝛc̄.i. ꝛ hn̄tia eaſdē cās: aut erūt eadē ſpē: aut gn̄e. Cāe aūt q̄ ſūt eedē
aīa.t.c.80 in gn̄e ſunt ſicut reflexio q̄ eſt cā heconis: ꝛ cā iridis. Pꝛīa.n. eſt con
uerſio aeris. Scđa aūt eſt ↄuerſio radioꝝ. he vero in ſpēs ſunt ſicut
ↄuerſio radioꝝ q̄ eſt cā iridis ꝛ circuli lune. ¶ Et foꝛte eſt ecōuerſo.ſ.
ꝙ idē hꝫ diuerſas cās gn̄e. U.g. hoc qđ dr̄ in cā exit⁹ nili: ꝛ hoc decla
ratū eſt in analecticis poſterioꝛib⁹. ¶ Et foꝛte iſtud dimīuit in iſto lo
co. ¶ D.d. ꝛ dr̄nt ꝛc̄.i. ꝛ dr̄ia iteriſtū modū cāꝝ agētiū: ꝛ agētium q̄
agūt res ꝑticulares eſt: qm̄ agēs qđ facit ꝑticularia erit ꝛ nō ↄſequit̄
vt ſuū actū: ꝛ i illo pꝛīo mō ſꝑ erūt inſil'.ſ. cā ꝛ cātū. D.d. ꝛ q̄ hn̄t cām
ꝛc̄.i. ꝛ q̄ ſunt hmōi ſunt ſicut dom⁹ ꝛ edificatoꝛ. Edificatoꝛ.n. eſt lꝫ nō
ſit dom⁹. D.d. q̄ aūt ſūt i potētia nō ſūt ſꝑ īſil' ꝛc̄.i. cā aūt q̄ ē potētia
cū fuerit i actu nō remāebit inſil' cū ſuo actu: dom⁹.n. ꝛ edificatoꝛ nō
coꝛrūpūt inſil': ſ alterū coꝛrūpit̄: ꝛ reliquū manet. Cap. Tertiū.

ELemētū vero dr̄ ex quo cōponit̄ pꝛimuꝫ in
exn̄te indiuiſibili ſpē in aliā ſpēm: vt vocis
el'nta ex quib⁹ vox cōponit̄: ꝛ i que diuidit̄
vltima. Jlla vero nō adhuc in alias voces
ab ipſis ſpē diuerſas: ſ ꝛ ſi diuidant̄ ꝑticu/
le ſunt eiuſdē ſpēi: vt aque ꝑticula aqua: ſed nō ſyllabe.
Sil'r aūt ꝛ coꝛpoꝝ dicūt el'nta dicētes in q̄ diuidunt̄ coꝛ
poꝛa vl'tia. Jlla aūt nō adhuc in alia ſpē dr̄ia coꝛpoꝛa: ꝛ
ſiue vnū: ſiue plura talia hec el'nta dn̄r. ¶ Sil'r aūt ꝛ q̄
diagrāmaton dn̄r el'nta: ꝛ oīno q̄ demōſtrationū. Naꝫ

pꝛime demōſtratiōes ꝛ in plurib⁹ demōſtratiōib⁹ exiſtē
tes hec el'nta demōſtrationū dicunt̄: ſunt aūt tales ſyllo
giſmi pꝛimi ex trib⁹ ꝑ mediū vnū. ¶ Et trāſferētes autē
el'ntū vocāt hinc qđcūq; vnū ens ꝛ ꝑuū ad multa fuerit
vtile: quapꝑ ꝛ ꝑuū ꝛ ſimplex ꝛ īdiuiſibile dr̄ el'ntuꝫ: vn̄
venit maxime vl'ia el'nta eſſe: q2 vnūqđq; eoꝝ vnū ens
ꝛ ſimplex in multis ineſt: aut oībus: aut q̄ꝫ plurimis. Et
vnū ꝛ punctuꝫ pꝛincipiū q̄buſdā vident̄ eſſe: qm̄ ergo
vocata gn̄a vl'ia ꝛ indiuiſibilia: vna enī eſt ipſoꝝ ratio:
elemēta genera dicunt aliqui: ꝛ magis q̄ꝫ dr̄ia. Qm̄ vl'e
magis genus. Nā cui dr̄ia ineſt ꝛ genus ſequit̄. Sꝫ cui
genus nō oīno dr̄ia. Oīum aūt cōe eſt elementū eſſe cu
iuſlibet qđ pꝛimo ineſt cuiq;.

¶ Elementū dicit̄ illud ex quo cōponit̄ res pꝛimo: ꝛ ē
in ea: ꝛ nō diuidit ꝫm foꝛmā in aliā foꝛmā. U.g. qm̄ ele
mēta ſont ſunt ex quib⁹ cōponitur ſonus: ꝛ ad que ꝑue/
niūt vltimo: ꝛ illa nō diuidunt̄ in alios ſonos diuerſos
ab eis ꝫm foꝛmā: ſ ſi diuidant̄ partes eoꝝ erūt cōſil'es
ꝫm foꝛmā: ſicut aqua cuius pars eſt aqua: nō ſicut pars
ſyllabe. Et dicētes ꝙ coꝛpa hn̄t talia el'nta in que diui/
dunt̄ pꝛimo: ꝛ nō diuidunt̄ in alia coꝛpa diuerſa ꝫ foꝛ
mā: dixerūt vnū elementū ꝛ plura talia. Et el'nta lineaꝝ
dicunt̄ ꝓpꝛie ꝫm hunc modū: ꝛ vl'r elemēta oīuꝫ demō
ſtrationū. Pꝛime eniꝫ demōſtratiōes q̄ ſunt in plurib⁹
demōſtratiōib⁹ dn̄r el'nta demōſtrationū. Et pꝛie ↄgre
gatiōes ſunt ſil'es iſtis q̄ ſunt ex trib⁹ terminis: quoꝝ vn⁹
eſt medi⁹. ¶ Et ēt dicit̄ el'ntū ꝫm minoꝛitatē illud ꝑ ſi/
militudinē qđ eſt vnū minimuꝫ: ꝛ nō diuidit̄: ꝛ indiget̄
in plurib⁹ reb⁹. Et iō minimū ſimplex qđ nō diuidit̄ dr̄
el'ntū. Un̄ fuit poſitū hoc nomē reb⁹ q̄ ſūt el'nta vl'ia ma
gis q̄ꝫ alia. Qm̄ vnūqđq; eoꝝ q2 eſt vnū ſimplex īuenit̄
in plurib⁹: ꝛ in oībus reb⁹: aut in multis. Et iō exiſtia/
uerūt quidā ꝙ vnū ꝛ punctus ſunt pꝛincipia. Et q2 illa
q̄ dicunt̄ gn̄a ſunt vl'ia ꝛ nō diuidūtur: q2 nō habēt diffi
nitionē: dixerūt quidā ꝙ genera ſunt elemēnta: ꝛ ꝙ ſunt

magis in elemẽtatione. Q̄m genus eſt maioris vniuer ſalitatis. Qđ eniz habet differentiã: habet genus etiaz. Et qđ habet genus nõ habet differentiã neceſſario. Et elemẽtum eſt cõmune omnibus rebus: quod eſt pri/ mum cuiuſlibet: ⁊ in quolibet primum.

4 Cõtinuatõ. Elementuz đr de cãis intriſecis. Idẽ p̊ ph. cõm. p̊. 12. meta. 23.

Uult diſtinguere ſm quot modos đr elementũ: q̄m iſta nomina ſunt ꝓpinqua ſynonymis ⁊ cõibus appropriatis. Elemẽtũ eniz nõ dicit de cãis extrinſecis: ⁊ đr de intrinſecis: ⁊ digni⁹ de mã. Principiũ aũt dignius eſt dici de cauſis extrinſecis: ⁊ cã eſt minor principio in hoc. Pricipiũ aũt ẽ quaſi vl'ius cã cum dicat principiuz de principijs traſmutationis ⁊ de quattuor cauſis. ¶ Et. d. elemẽtũ đr ⁊c̃. i. hec eſt diffinitio elemẽti: ſm ꝙ eſt elemẽtuz. ¶ Per hoc igit qđ. d. ex quo res cõponit primo excludit illud ex quo res cõponitur ſcđo. Cõpoſitiones eniz que ſunt in eadẽ re quedã ſunt prime: ⁊ q̄daz nõ prime: ⁊ primũ elementũ eſt illud qđ nõ cõponit ex aliquo oĩno.

Cõpõnes q̄ ſunt ĩ eadẽ re: quedaz ſunt prime ⁊ q̄dam nõ prime. vid̄ p. ph. cõ. p̊. ⁊. 23. Et. 2. phy. 10. Exẽplum.

¶ Et per hoc qđ. d. ⁊ eſt in ea excludit elementũ qđ traſmutat cũ aliquid generat ex eo: ſicut cũ caro generatur ex ſanguine: tunc ſanguis nõ remanebit pars carnis. ¶ Et per hoc qđ. d. ⁊ nõ diuidit ſm formã excludunt elemẽta ꝓpria alicui ſpeciei: ſicut organica cum ponunt ex ſimilib⁹. Organica. n. primo cõponunt ex illis: ⁊ ſunt ptes eorum: ſz ſunt diuiſibilia ſm formã: ⁊ innuit p hoc ꝙ nõ eſt ꝯditionãdũ vt nõ ſit diuiſibile ſm quãtitatẽ. ¶ Et cũ deſcripſit elementũ dedit exẽplũ ⁊. d. ſicut elemẽta ſoni ⁊c̃. i. U. g. ſicut elemẽta ſyllabaꝝ que diuidun tur in cõſonãtes ⁊ vocales. iſte. n. littere nõ diuidunt in alias diuer/ ſas ab eis: ⁊ oĩno neq ſm formã: neq ſm q̄titatẽ. Et cũ voces cõpo ſite. ſ. dictiones diſſoluent ad iſtas ꝑuenient: ⁊ ex iſtis cõponunt pri mo: ⁊ ſunt in eis. ¶ Et qr nõ eſt cõditionãdum in diffinitiõe elemẽti vt nõ ſit diuiſibile ſm q̄titatẽ. d. ſed ſi diuidant ⁊c̃. i. ſz ſi elemẽta di uidant ſm q̄titatẽ: tunc partes eoꝝ ſunt indiuiſibiles ſm formam: ſicut aqua: ⁊ terra: ⁊ ignis ⁊ aer. Omnia. n. cõpoſita ex iſtis in illa di uidunt ſm formã: ſed iſta nõ diuidunt in alia ſm formã ſed ſm q̄ti/ tatẽ: ⁊ in partes cõſiles ſm formã. Et iõ dicit deſcribẽdo. Partes cõ ſimiles ſunt ille in q̄bus diffinitio partis ⁊ totius ſunt ſiles ⁊ ĩ eadẽ.

Partes cõſiles quid.

¶ D. d. nõ ſicut ſyllabe ⁊c̃. i. ꝙ aqua ⁊ aer nõ ſunt ſicut ſyllabe q̄ di/ uidunt in indiuiſibilia forma ⁊ q̄titate. ¶ D. d. dicẽtes igit ꝙ corpo ra ⁊c̃. i. opinãtes igit qꝫ corpora habẽt talia elementa. ſ. talia in que cõpoſita diuidunt vltimo: ⁊ illa nõ diuidunt in alia ſm formã: q̄daz dixerũt ꝙ illud qđ eſt tale erit vnũ tm̃ quattuor corporũ: ⁊ quedam plura vno. ¶ D. d. ⁊ elemẽta lineaꝝ ⁊c̃. i. ⁊ elemẽta figurarum. U. g. triãgulus in figuris ⁊ corpus igneũ in corporib⁹. ¶ Et forte intẽdit puncta ſm ſñiam eoꝝ qui dicunt ꝙ linee cõponunt ex punctis: ⁊ ꝓpe hec ẽſt ſñia eorũ qui dicunt ꝙ corpora cõponunt ex corporib⁹ indiui/ ſibilibus. Elementũ eniz apud iſtos eſt qđ nõ diuidit ſm formã nec ſm q̄titatẽ: ⁊ ꝙ hec vocat conditio ⁊ ſuppoſitio in diuiſibilitate ſm q̄titatẽ quã indiuiſibilitas ſequit ſm formã que eſt vera conditio in diffõne elemẽti: ideo diffõ iſtoꝝ ꝓpinqua eſt diffõni vere: vt poſt di/ cet. ¶ D. d. ⁊ vl'r el'nta oĩum demõſtrationũ ⁊c̃. i. ⁊ hoc nomẽ el'ntum

dicit

dicit ꝓpe hunc moduz de demonſtrationib⁹: quedã eniz demonſtra tiones ſunt de alijs demõſtratiõib⁹ quaſi elemẽta de cõpoſitis. Pri/ me eniz demonſtratiões que cõponũtur ex primis ꝓpoſitionib⁹ ſunt elemẽta oĩum demonſtrationũ que cõponunt ex eis. demonſtratiões eniz cõpoſite diſſoluunt in demrãtiões ſimplices: iſte aũt nõ diſſoluũ tur in alias: ⁊ qr hoc nõ accidit demrãtioni niſi ſm ꝙ eſt ſyll'us. ſ. ꝙ ſylli cõpoſiti diſſoluunt in ſimplices. D. ⁊ prime cõgregatiões ⁊c̃. i. ⁊ primi ſylli qui ſunt ex tribus terminis tm̃/ ſunt ẽt elemẽta ſyll'oꝝ com poſitoꝝ. ¶ D. d. ⁊ ẽt đr elemẽtũ ſm traſlatiõez ⁊c̃. i. ⁊ đr elemẽtũ ſm mutationẽ nõis pp ſilitudinẽ illud qđ eſt minimũ vnũ indiuiſibile ſz qualitatẽ ⁊ eſt exñs in plurib⁹. ¶ D. d. ⁊ iõ đr ⁊c̃. i. in quãtitate. U. g. hoc qđ đr ꝙ ps indiuiſibilis eſt elemẽtuz. ¶ D. d. vñ illud nomẽ fuit poſitũ ⁊c̃. i. ⁊ qr elemẽtuz exiſtit in plurib⁹ exiſtimauerũt q̄dã ꝙ intẽ tio vl'is eſt el'ntuz: ⁊ ꝙ illud qđ eſt maioris veritatis eſt magis el'ntũ. ¶ D. d. q̄m vnũqđq eoꝝ ⁊c̃. i. vnũqđq. n. eoꝝ nõ habuit hoc nomen el'ntuz: niſi qr exiſtit in plurib⁹: ſed qđ exiſtit in oĩbus aut in pluribus eſt digni⁹ hoc nõie el'ntuz. ¶ D. d. ⁊ iõ exiſtimauerunt q̄dã ⁊c̃. i. ⁊ iõ exiſtimauerũt q̄dã punctũ eẽ el'ntũ corpoꝝ ⁊ q̄dã vnũ: qr viderũt ea eẽ indiuiſibilia: ⁊ ẽt in pluribus. ¶ D. d. ⁊ qr illa q̄ dicunt gña ⁊c̃. i. ⁊ qr gña gñaliſſima nõ diuidunt ſm diffõnẽ: cũ nõ habeãt gen⁹ ⁊ dr̃iaz ⁊ el'ntuz eſt illud qđ nõ diuidit: exiſtimauerũt q̄dã ꝙ gña gñaliſſima ſunt el'nta. ¶ D. d. ⁊ ꝙ ſunt magis in elemẽtatiõe. i. ⁊ exiſtimauerũt pp hoc: hoc eẽ in oĩ gñe: ſed magis in gñaliſſimo: qr ſunt maioris vli/ tatis. ¶ D. d. qđ. n. hꝫ dr̃iam ⁊c̃. i. ⁊ cã in hoc ꝙ gña gñaliſſima ſunt magis el'nta q̄ alia gña/ eſt: qr ſunt ſimpliciora: alia. n. hñt dr̃iaz. Et qđ hꝫ dr̃iam hꝫ gen⁹: ⁊ ſic cõponit ex duob⁹: gña aũt gñaliſſima non hñt dr̃ias. Oẽ. n. qđ a hꝫ dr̃iaz hꝫ gen⁹: ⁊ nõ oẽ qđ hꝫ gen⁹ hꝫ dr̃iaz ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ⁊ oẽ qđ hꝫ gen⁹ nõ hꝫ dr̃iam. Genera. n. gñaliſ ſima nõ hñt gen⁹: niſi genus dictũ multipl'r. ¶ Et forte intẽdit p hoc qđ. d. ⁊ oẽ qđ hꝫ gen⁹ nõ hꝫ dr̃iaz hmõi gña. iſta. n. gña nõ hñt dr̃ias cũ nõ dicant vniuoce de alijs ſicut vnum ⁊ ens: ⁊ teſtat huic expõni hoc: q̄m opinãtes vlia eſſe elemẽta nõ opinabant hoc niſi in vno ⁊ ente: ⁊ ſilibus. ¶ Et cũ narrauit ꝙ elemẽtũ đr tribus modis q̄ cõue niunt in diuiſibilitate. Quoꝝ vnus eſt illud qđ eſt indiuiſibile ſz diſ/ finitionẽ. Scđs illud qđ eſt indiuiſibile ſm ſpẽm: ⁊ iſtud aut eſt vl'e: aut particulare. Et tertius eſt illud qđ eſt indiuiſibile ſm quãtitatẽ: ⁊ illud aut eſt vnuz numerale aut punctus. ¶ D. d. ⁊ elemẽtũ eſt cõe ⁊c̃. i. ⁊ cũ diffinitio el'nti ſit illa predicta. quã diximus: manifeſtuz eſt ꝙ verũ elemẽtũ eſt cõe oĩbus cõpoſitis: qđ eſt primũ ex quo cõponunt oĩa: ⁊ eſt exiſtẽs in vnoquoq eoꝝ: ⁊ in qđ diſſoluũtur oĩa: ⁊ iſtud ele mentũ dꝫ eẽ cã alioꝝ el'ntoꝝ: ⁊ hoc qđ dixit: eſt pma mã.

Pri͂e demõ/ ſtrationes q̄ cõponũtur ex p̄mis pro poſitionib⁹ ſunt elemẽ/ ta oĩuz de/ monſtratio/ nũ q̄ ꝯponũ tur ex eis.

a Oẽ qđ hꝫ dr̃iaz/ hꝫ ge nus: ⁊ ñ ecõ tra.

Genera ge/ neraliſſima nõ hñt ge/ nus: niſi ge nus dictum multipl'r. diſ ſtinctões de duplici gñe regre. 4. me ra. c. 2. ⁊ p̊ d̄ aĩa. cõ. 7. ⁊ 2. d̄ aĩa. cõ. 30. ⁊. 3. d̄ anĩ ma. cõ. 4.

¶ Natura vero đr vno q̄dem mõ naſcẽtiũ gñatio. Uno vero ex quo gñat primo qđ naſcit in exñte. Ampli⁹ vñ mot⁹ prim⁹ in quolibꝫ nã entiũ in ipſo inquãtũ ipꝫ exi/ ſtit. Naſci vero dicunt quecũq augmẽtuz hñt p alteruz in tangẽdo. Et cõnaſci aũt ⁊ adnaſci vt embrio. Diffe/ rũt aũt ꝯnaſcẽtia a tactu: hic. n. nihil p̄ter tactũ alterũ ne/

Mã prima ẽ de el'ntũ. Idẽ. 2. d̄ ge neratiõe ⁊ corru. cõ. 6. ⁊. 3. ce. c. 31. ⁊. 10. meta. cõ. 2. Argy. adiũ cta q̄ſũt aut copulata.

ceſſe eſt eē. In ſil' aūt natis eſt aliqd vnū idē in ambob⁹
qđ facit p tangi ſil' naſci ⁊ vnū eē ſm cōtinuū ⁊ quātū: ſ3
nō ſm quale. Ampli⁹ nā dr ex quo primo aut eſt aut fit
aliqđ entiū nā: inordinato exiſtēte ⁊ īmutabili a ſua p/
pria ptāte: vt ſtatue ⁊ vaſoꝝ ereoꝝ es nā dr ⁊ ligneoꝝ li
gnu3. Sil'r aūt ⁊ in alijs. Ex his .n. eſt vnūqđq3 ſaluata
pria mā. Hoc .n. mō: ⁊ exn̄tiu3 nā el'nta dicūt eſſe nām:
alij igne3: alij terrā: alij aquā: alij aerē: alij aliqđ aliđ ta
le: dicētes alij qdā hoꝝ: alij vero hec oia. Amplius aūt
alio mō di nā exiſtentiū nā ſba: vt dicentes nām prima3
cōpoſitionē eſſe: vt Empe. dicit φ nā nullius eſt exiſten
tium: ſed ſolu3 mixtio ⁊ pmutatio pmixtoꝝ eſt. Natura
vero in hoibus noiat. Quapp ⁊ quecūq3 nā ſunt aut fiūt
iam exiſtēte ex quo nata ſunt fieri: aut eē: nō dicim⁹ nā3
hře ſi nō hūt ſpēm ⁊ formā. Natura qde3 igit qđ ex his
vtriſq3 eſt: vt aīalia ⁊ eoꝝ partes. Natura aūt mā prima:
⁊ hec dupl'r: aut que ad ipſum pma: aut oīno prima: vt
operū ereoꝝ ad ipſu3 qdem pmu3 es: totaliter vero for
ſan aqua: ſi oīa liquabilia aqua. Et ſpēs: ⁊ ſba: hec aute3
eſt finis gñationis. Metaphora vero iam ⁊ oīs oīno
ſba nā dr pp hāc: q2 ⁊ nā ſba quedā eſt. Ex dictis igitur
prima nā: ⁊ proprie dicta eſt ſba que pncipiu3 mot⁹ ha/
bentiū in ſe inquātum ipſa. Mā nā q3 q2 huius eſt ſuſce/
ptiua eſſe dr natura: ⁊ generatiōes generātis: q2 ſunt ab
hac motus: ⁊ principiū motus natura exiſtentium; hec
eſt inexiſtens: aut poteſtate: aut actu.

Mā dupl'r dicitur.

Capitulum Quartum.

Et dr nā vno mō de oibus pullulantib⁹. Et
ēt dr nā illđ cū quo pullulat pullulās pmo.
Et eſt in eo ēt illuđ ex quo eſt pmus mot⁹
in vnaquaq3 reꝝ nāliu3: ⁊ eſt in eis ſicut eſt
in rei veritate. Et dicit pullulare omne qđ habet cre/
mentu3 in alio ſm cōtactum: aut ſm ꝯſolidatiōe3: ſicut
embriones. Et inter cōtactum ⁊ conſolidationē hec eſt
differētia. In cōtactis .n. nō eſt neceſſarium φ aliquid

fit in actu a tactu. In conſolidatis aliquid eſt vterq3 qđ
facit ea eſſe conſolidata in loco cōtactus: ⁊ vt ſint vnu3
ſm cōtinuationē ⁊ quātitatem: nō ſm qualitatē. Et etiā
di natura illud ex quo primo fit eſſentie rei naturalis: ⁊
ſua generatio: ⁊ eſt īmutabile ⁊ intrāſmutabile a ſua vir
tute quā h3. Sicut dicit φ cuprum eſt nā idoli: ⁊ cyphi
cuprei: ⁊ lignum eſt nā cyphi lignei: ⁊ ſimiliter de alijs.
Unūquodq3 eni3 reru3 que ſunt ex iſtis prima materia
eſt in eis ſaluata cōceſſa. Et per hunc modu3 dixerunt
φ elemēta ſunt natura reru3 nāliu3: ⁊ qdam dixerūt φ
eſt diffinitio: ⁊ qdam φ terra: ⁊ qdam φ ignis: ⁊ qdam
φ aer: ⁊ quidam φ aqua: ⁊ qdam aliud tale: ⁊ quidam
oīa. Et etiā dr natura alio mō ſubſtātia reru3 naturaliū:
ſicut dr φ nā eſt prima cōpoſitio: aut ſicut dicit Empe.
φ natura entiu3 nihil aliud eſt niſi mixtu3: ⁊ ſm iſta di/
cunt homines naturā. Et ideo que ſunt per naturā aut
eſt ex aliquo qđ eſt ex eo: eſt ⁊ ex eo naturaliter eſt ſuu3
eſſe: non dicit φ habet naturā ſi non habuerit forma3 ⁊
exemplar eius. Natura eni3 eſt illud qđ eſt ex iſtis duo/
bus: ſicut animal: ⁊ mēbra animalis: ⁊ dicit natura pri/
ma materia: ⁊ illa dicitur duob⁹ modis. Dicitur enim
primu3 in reſpectu alicui⁹: ⁊ primū in rei veritate: ſicut
res facte ex cupro. Cuprū ei3 cū refert ad iſta eſt pmū:
⁊ dignū eſt vt dicat primu3 in rei veritate: ſi oīa liquabi
lia ſunt aqua. Dicit etiā nā forma ⁊ ſba: ⁊ iſta eſt finis
generatiōis. Forma aūt ⁊ oēs ſubſtātie dicūtur nature:
q2 hoc nomē imponit eis. Natura aute3 eſt aliqua ſba.
Manifeſtū eſt igit ex dictis φ pma nā que dr in rei ve/
ritate eſt ſba reꝝ que hūt pncipiu3 mot⁹ in eis: ⁊ mā dr
nā q2 recipit iſta. Et ſil'r eſt gnātio ⁊ pullulatio pullulan
tis: q2 ſunt mot⁹ ex nā: ⁊ q2 ſunt idē pncipiū motuū reꝝ
nāliu3: ⁊ ſunt in eis ſimpl'r: aut potētia: aut actu.

Quia hoc nomē natura dr de cauſis: ⁊ iſta ſcīa cōſiderat de cau
ſis: neceſſe eſt vt phus determinet ſm quot modos dicit
natura. Hoc nomen eni3 natura quo phus vtitur eſt vniuerſali⁹ eo
quo nālis vtitur: ⁊ etiā phus debet diſputare cū negātibus nām eē:
⁊ ēt pſcrutat de cauſis ſuis: ⁊ Auicēna putauit φ phus demonſtrat

2.phy.cō.3. naturam eſſe: ⁊ ꝙ phus nālis accipit hoc a pho:⁊ non eſt ſicut exiſti/
22.⁊ p̄ phy. mauit:⁊ ēt declarauim⁹ hoc in ſcīa nāli. ¶ Et.d.⁊ ēt dicit nā illud in
cō.vltio. quo pullulat ⁊c̄.i.⁊ intēdit per pullulās creſcens ex aliqua re:⁊ diſtin
ctum ab eo in creatura:lz ſit continuū cum eo: ⁊ qꝛ intendebat ꝙ nā
dicit de cremēto creſcentis qđ eſt diſtinctū ab eo in quo creſcit in for
ma ⁊ creatura:ſicut embriones ⁊ fructus in ſeminib⁹:⁊ in hoc gene
re collocant generabilia ex ſe. ¶ Deinde.d.⁊ ēt dicit nā ⁊c̄.i.⁊ dicit
nā illud ex quo pullulat pullulās primo ⁊ eſt in eo. ¶ D.d.pullulare
Pullulare ⁊c̄.i.⁊ dicit pullulare oē qđ creſcit in alio:⁊ eſt cōtinuū cū eo:aut ſm
qđ eſt. tactum:aut ſm cōſolidationē:ſicut embriones qui creſcūt continui
cuz impregnatis:⁊ ſicut fructus ⁊ ſemina que creſcūt cōſolidata:aut
cōtinua cū habētib⁹ ſemina:⁊ hoc mō collocant partes membrorū
cōtinue adinuicē ſm contactū:aut ſm cōſolidationē. ¶ Deinde.d.⁊
Dīa inter inter tactuz ⁊ cōſolidationē ⁊c̄.i.⁊ cōtacta nō cōgregabunt per ali/
ɔtactū ⁊ cō quod cōe in eis per qđ fiunt vnum. Conſolidata aūt fiunt vnum per
ſolidatiōez. aliqđ cōſolidans in quo cōicant:⁊ hoc intēdebat cum.d.in cōſolida/
tis vero eſt vterqꝫ aliqđ ⁊c̄.i.cōſolidata ɔſolidant per aliqđ cōmune
vtriqꝫ. ¶ Deīde expoſuit hoc ⁊.d.⁊ eſt illud qđ facit ea ɔſolidata ⁊c̄.
ideſt ⁊ illud quo fit cōſolidatio eſt illud qđ facit ɔſolidata vnū ſm cō
tinuationē:nō vnū ſm qualitatē:⁊.d.qm̄ cōſolidata nō ſunt vnum
ſm qualitatē ſed ſm cōtinuationē ecōuerſo miſcibilib⁹:iſta.n.reuer/
Scđs mod⁹ tunt in vnū ſm qualitatē ⁊ cōtinuationē. ¶ D.d.⁊ ēt dr̄ nā illud ex
nature. quo fit ⁊c̄.i.⁊ dicit nā mā rei ex quo generat abſqꝫ eo ꝙ transmutat
ſua nā ſicut cuprū ex quo fit idoluz remanēte cupro:⁊ ſimilr̄ cyphus
ligne⁹ qui fit ex ligno remanēte ligno. ¶ Deīde.d.⁊ ſilr̄ alia ⁊c̄.i.qm̄
vnūqđqꝫ eoꝝ eſt ex iſtis.⁊ mā in eis eſt ſaluata.i.⁊ ſilr̄ in alijs rebus
generatis ex talibus reb⁹: qm̄ nā cuiuſlibet earū eſt nā nature abſqꝫ
eo ꝙ trāſmutent:⁊ hoc intēdebat cuz.d.ſaluata. ¶ D.d.⁊ ſm hunc
modū dixerunt ⁊c̄.i.⁊ ſm hunc modū nature dixerūt ꝙ nā reruz nā/
lium eſt nā elemētoꝝ:⁊ iſta ſnīa eſt negantiū formā eſſe:⁊ dicētiū ſub/
Uide idē.2. ſtantiam nullā eſſe niſi materiā:⁊ ideo antiqui opinabātur ꝙ nature
phy.t.cō.9. rerum ſunt nature elementoꝝ. Qui eniz opinabant terrā eſſe elemē/
⁊.8.me.c.8. tum:dicebāt ꝙ nature oīum reꝝ ſunt terra aut terreſtria:⁊ q opina/
⁊.2.de anīa. bant elemētuz eſſe ignem dicebāt ꝙ nature oīum rerū ſunt ignis aut
36. ignea. ¶ D.d.⁊ ēt dr̄ nā alio mō.i.⁊ ēt dicit nā tertio mō illud qđ eſt
Tertius mo ſb̄a reruz nālium que datur ad interrogationē factā per qd.ſ.formā:
dus. ſicut qdaz dicunt ꝙ nā rerum nālium eſt forma prime cōpoſitiōis in
vnaquaqꝫ rerū nālium: qui eniz opinabant elemēta nō admiſcerit:⁊
ꝙ ſunt exñtia in actu in eo cuius ſunt elemēta:nō tenet formā rei re/
cte ex elemētis niſi in cōpoſitiōe ⁊ figura:ſicut eſt diſpō in domo que
fit ex laterib⁹ ⁊ lapidib⁹. ¶ D.d.aut ſicut.d.Empe.⁊c̄.i.aut ſicut.d.
Empe.ꝙ mixtio ⁊ mutatio mixtoꝝ ſunt in mixtione nature reꝝ gñā/
bilium.ſ.ꝙ forme ⁊ ſb̄e reꝝ gñabiliū ſunt in mixtione ⁊ mutatione.ſ.
in mutatione partiuz. Et iſte homo lz expreſſit hoc nomen mixtio: tñ
2.de gnātio nō opinabat veram mixtionē eſſe ſm ꝙ Ariſto.narrauit alibi: ſed ſo
ne ⁊ corru.t. lūmodo per mixtionem intendebat cōpoſitionē. ¶ Deinde.d.⁊ hu/
c.37.⁊ p̄ eiuſ iuſmodi vocāt homines naturā ⁊c̄.i.⁊ ſignuz eius ꝙ nā ſimplr̄ dicit
dez.t.cō.85. de forma/eſt: qm̄ omnes homies nō dicunt in eo ꝙ generatio eſt an/
Idē.2.phy. teꝙ̄ generet ꝙ habeat nāz donec habeat formā ⁊ exemplar.ſicut nō
10.⁊.11.

dicunt in aliqua reruz artificialiuz eſſe factū donec acquirat forma.
¶ D.d.natura eniz ⁊c̄.nālia eiz cōſtituūtur ex duabus naturis.ſ.mā
⁊ forma. U.g.aīalia ⁊ mēbra aīaliū: vtraqꝫ eniz cōponūtur ex mā
⁊ forma. ¶ D.d.⁊ dr̄ natura prima mā ⁊c̄.i.⁊ nā dicit de mā:⁊ mā dr̄
duob⁹ modis. Dicit eniz mā prima cōis oībus:⁊ dr̄ etiā mā propria Diſtinctio
vnicuiqꝫ enti. ¶ D.d.⁊ dedit exemplū:ſicut res facte ex cupro ⁊c̄.i. ſcđi modi.
⁊ materia propinqua que dicitur eſſe prima in reſpectu alicuius ge/ Idē.2.phy.
neris aut alicui⁹ ſpeciei ē ſicut cuprū ad oīa facta ex eo: ⁊ mā que eſt 9.⁊ h.j.29.
prima in rei veritate ad oīa facta ex cupro eſt aqua ſi aqua eſt pma
mā liquabiliū quoꝝ cuprū eſt vnuz. ¶ D.d.⁊ dr̄ natura ⁊c̄.i.⁊ dicit
hoc nomē natura de formis:⁊ đ alijs ſubſtātijs.ſ.de materia ⁊ cōpo Quart⁹mo/
ſito ex mā ⁊ forma:ſz ꝙ hoc nomē fuit trāſumptū:qm̄ hoc nomē nā dus nature.
ī rei veritate ꝓpriū eſt alicui⁹ ſubiecti.ſ.forme alie aut ſubſtātie que
dicunt nā in reſpectu alicuius generis aut alicuius ſpeciei:eſt ſz trā/
ſumptionē nōis de cauſa ad cauſatuz. ¶ D.d.manifeſtū eſt igitur ꝙ
prima nā ⁊c̄.i. declaratū eſt igitur ex predictis ꝙ hoc nomē natura Nā dr̄ pmo
primo dicitur de ſubſtātia que eſt forma que eſt principiuz motus in de foīa. Idē
rebus nālib⁹ eēntialr̄ ⁊ pmo:⁊ ꝙ mā nō dr̄ nā niſi qꝛ recipit iſtā nāz: 2.phy.c.12.
⁊ ēt mot⁹ generatōis ⁊ augmēti nō dicunt nāe niſi qꝛ ſunt vie ad iſtā ⁊ p̄ celi.c.5.
nāz:q eſt foīa ⁊ pncipiū illi: ⁊ foīa exiſtit ī eis mō ſimplici.ſ.in motu ⁊.7.me.39.
īter potētiā purā ⁊ actū puꝝ.ſ.ꝙ vna ps ei⁹ ē potētia ⁊ alia actu. ſed vide op/
poſitū.2.ph.
¶ Capitulum Quintum.
cō.primo.
Idē.2.phy.
tex.cō.14.

Neceſſariū dr̄ ſine quo nō ɔtingit eē aut viue/
re quaſi cōcauſali:vt reſpirare ⁊ cib⁹ aīali ne
ceſſariū:nā ſine his eē eſt impoſſe. ¶ Et ſine
qbus homini bonū nō ɔtingit:aut eē:aut fie
ri:aut aliqđ malum expellere:aut priuari:veluti bibere
pharmacū neceſſariū vt nō laboret:⁊ ad eginā nauiga/
re vt pecuniā recipiat. ¶ Amplius vim faciens ⁊ vis:h
aūt eſt qđ preter impetū ⁊ preuolūtatē impediēs ⁊ phi
bēs:violentū eiz neceſſariū dr̄:quapp ⁊ triſte:ſicut Zeno
nus ait. Omnis enim res nečia triſtis eſt:⁊ vis nečitas Argy.euen⁹
quedaz eſt:vt Sophocles dicit:ſed vis me facere hoc poeta.
cogit. Et vr̄ nečitas nō aliqd īcrepabile eē. Recte ɔtra/
riuz.n.motui ſz ꝓuolūtatē ⁊ ſm cogitationē. ¶ Ampli⁹
qđ nō ɔtingit aliter ſe hr̄e neceſſariū dicim⁹ ſic ſe hr̄e. Et
ſm hoc nečium: ⁊ alia dicunt aliqualr̄ oīa neceſſaria.
Uiolētū.n.nečiuz dr̄ aut facere:aut pati: tūc qn̄ nō ɔtin
git ſz īpetū pp cogēs:vt hāc nečitatē exñtē pp quā non
ɔtingit aliter. Et in ɔcauſalib⁹ viuēdi ⁊ boni ſilr̄. Nā cū
nō ɔtingit:hic qdez bonū:illic vero viuere ⁊ eē ſine ali/

qbus:neceſſaria hec:⁊ cā neceſſitatis q̄dā eſt hec. Amplius demr̄atio neceſſarioꝝ eſt: q2 nō cōtingit aliter ſe hēre ſi demonſtratū eſt ſimpl'r: huius aūt cā eſt que ꝑma ſunt: ſi impoſſe aliter ſe hēe ex qbus eſt ſyllogiſm⁹. Horꝝ qdē vtiq3 altera cā eſſendi neceſſaria: horū3 aūt nulla: ſed pp hec alia ſunt ex neceſſitate: quare primū ⁊ neceſſarium proprie qdem ſimplex eſt. Hoc. n. non cōtingit plurib⁹ modis habere: quare nec aliter ⁊ aliter: iam. n. plurib⁹ modis vtiq3 habere. Ergo ſiqua ſunt ſempiterna ⁊ imo bilia nihil illis eſt violentū: nec ēt preter nām.

In ſempiternis nihil eſt violētū: nec ꝓter nām.

¶ Et neceſſariū eſt illud qd̄ impoſſe eſt vt res ſit niſi cū ipſo: ⁊ eſt tanq̄ cā ſicut anhelitus: ⁊ nutrimentū in animalib⁹: que ſunt neceſſaria: ⁊ ſine his impoſſe eſt vt animal ſit. ¶ Et ēt neceſſariu3 eſt qd̄ īpoſſibile eſt: niſi ꝑ illud vt ſit: aut non ſit bonū: aut negare bonū: aut priuare ipſum: ſicut dr̄ ꝙ accipere medicinā eſt bonu3: ne ei accidat infirmitas: ⁊ nauigare ad Athenas ē neceſſariū vt recipiat̄ debitū. ¶ Et ēt dr̄ neceſſariū de faciēte violētia3 ⁊ de violētia: ⁊ hoc ē qd̄ īpedit volūtatē. Faciēs. n. violētia3 dr̄ neceſſariū: ⁊ id̄ eſt ꝯtriſtās ēt: ſicut dixit Zenon⁹: ꝙ oē neceſſariū eſt ꝯtriſtās: ⁊ violētia eſt aliqua neceſſitas: ſicut. d. Sophocles: ꝙ violētia de neceſſitate cogit me vt hoc faciā. Et exiſtimatur ꝙ neceſſitas nō facit opinātē aliqd̄ verꝝ reuerti ⁊ mutari a ſua opinione: q2 ē ꝯtriu3 motui/ q ſit ꝑ volūtatē ⁊ cogitationē ēt. ¶ Et ēt dr̄ neceſſariū illud qd̄ impoſſe eſt vt ſit alio mō. Et ſm̄ hō neceſſarium dicunt̄ oīa alia neceſſaria aliquo mō. Dicit̄ eni3 actio neceſſaria: vel paſſio neceſſaria: vel illud qd̄ impoſſe eſt ire pp faciēs violētiā. Et ita neceſſitas eſt illud pp qd̄ īpoſſe eſt vt ſit aliqd alio mō. Et ſil'r in cauſis vite ⁊ boni. Qm̄ cū impoſſe eſt vt bonū ſit in qbuſdā rebus: neq3 eſt vita: neq3 gñatio ſine aliqb⁹ alijs. Illa igitur ſunt neceſſaria: ⁊ cā eſt aliqua neceſſitas. Hec igit̄ eſt declaratio neceſſarioꝝ: qm̄ impoſſe eſt vt ſint alio mō ab eo qd̄ demonſtratu3 eſt modo ſimplici. Et cā eius prima

eſt ſi fuerit poſſe vt ſit alio mō vt ſit ſyll'us congregatio. Quedā eni3 hn̄t aliā cā3 neceſſariā: ⁊ q̄da3 nihil. Sed alia erūt neceſſaria pp iſta. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ primū neceſſariū in rei veritate eſt ſimplex: ⁊ īpoſſe eſt vt illud ſit multis modis: ergo neq3 alio modo. Sed ſi nō erit multis modis: ergo ſi fuerint res ſimplices: ⁊ eterne: ⁊ īmobiles: nulla eaꝝ erit violēta: neq3 extra naturam.

Dicit ꝙ neceſſitas ⁊ neceſſariū dicunt̄ multipl'r. dicit̄ eni3 illud qd̄ īpoſſibile eſt ꝙ eſſe rei ꝯſeruet̄ niſi per illud: ⁊ eſt quaſi cauſa illius in permanentia eius ſicut anhelitus ⁊ cibus animaliu3. ¶ D. d. ⁊ etia3 neceſſariu3 illud ⁊c̄. i. ⁊ neceſſariū dicitur alio modo ſ. illud quod impoſſibile eſt acquirere aliquid aut ſua3 priuatione3: niſi per illud ſiue bonum fuerit ſiue malu3: ſicut dicitur ꝙ accipere medicinā eſt neceſſariu3 ne accidat malum: ⁊ nauigatio ad Athēas eſt neceſſarium ad recipendu3 pecuniam a debitore: ⁊ hoc eſt acquirere malu3 ꝓpter bonu3. ¶ Et iſtud differt a primo: q2 primu3 eſt in rebus naturalib⁹: ⁊ iſtud in volūtarijs. ¶ Deinde induxit tertiū modum: ⁊. d. ⁊ dicit̄ neceſſitas de actione violenta. faciens eni3 violentiam coget rem ad illam violentiā: ſicut dicit̄ ꝙ rex cogit Sor. neceſſario ad interficiendū Platonē: ⁊ q2 neceſſitas eſt cōtra voluntatē: ⁊ voluntas eſt delectabilis: ⁊ neceſſitas eſt contriſtabilis: ſicut dicit̄ de verificatore q dic̄ ꝙ oē qd̄ violētat hoīe3 neceſſario ē ꝯtriſtabile. ¶ Deinde. d. ⁊ exiſtimat̄ ꝙ neceſſitas ⁊c̄. i. ⁊ dicit̄ neceſſitas vera opinio de qua impoſſibile eſt reuerti. Opinans eni3 opinionē hanc nō h3 opinione3 vt a ſecūda vertat̄: ⁊ eſt ſicut. d. cōtra voluntatē. ¶ D. induxit q̄rtu3 modū: ⁊. d. ⁊ ēt dicit̄ neceſſariū ⁊c̄. i. ⁊ ēt dr̄ neceſſariū illud qd̄ impoſſibile eſt vt ſit alio modo. ſ. ꝙ impoſſibile eſt tranſmutari aut inueniri alio modo ab eo ſm̄ ꝙ eſt: ⁊ iſte modus eſt famoſior oīum modoꝝ iſtoru3: ⁊ ideo. d. ⁊ ſm̄ illud neceſſariū dicunt̄ ⁊c̄. i. ⁊ ex hoc mō trāſumptū eſt hoc nomē neceſſariū ad oīa que dicunt̄ neceſſaria ꝓpter cōſimilitudinē veram inter illa. ¶ D. induxit modū ꝯſimilitudinis inter ea: ⁊. d. dicit̄. n. actio neceſſaria ⁊ actiōes nec̄ie ⁊c̄. i. ⁊ iſta de qbus dr̄ neceſſariū nō dicunt̄ neceſſaria niſi pp ꝯſimilitudinem quā hn̄t cū vero neceſſario. Non eni3 dicunt̄ actiōes neceſſarie: niſi q2 neceſſariu3 eſt illud qd̄ impoſſibile ē: vt aliquid agat aliud ab actione illa ꝓpter faciens violentia3: ⁊ illud qd̄ impoſſibile eſt vt ab eo inueniatur illa actio ſm̄ quā patitur violentiam: neceſſe eſt vt in eo inueniat̄ modus vere neceſſitatis: ⁊ eſt illud in cuius nā eſt vt nō ſit alio modo. ¶ Deinde. d. ⁊ ſimil'r in cauſis vite in bonis ⁊c̄. i. ⁊ ſimiliter hoc qd̄ dicim⁹ de cauſis que ſunt neceſſarie in vita ⁊ in eſſendo bonū: iſte cauſe ſunt accepte ex hoc modo vero. Deīde expoſuit hoc: ⁊. d. qm̄ cū res eni3 quas impoſſe eſt ⁊c̄. i. īpoſſe eſt vt inueniat̄ in eis bonum aut vita: ⁊ vl'r generatio ſine cauſis ille res dicunt̄ neceſſarie: qm̄ cum impoſſe eſt vt ſint alio mō. ſ. ſine illis cauſis: ⁊ iſte ſunt neceſſarie pp ſuas cauſas: illa aūt que ſunt neceſſaria pp alia ſunt neceſſaria quoquo mō: ⁊ hoc intēdebat cū. d. ⁊ cā eſt aliqua neceſſitas.

G
2. ō aīa. 108

Scd̄us modus.

Terti⁹ modus.

Quart⁹ modus.

Quartimo di diſtictio.

¶ Et.d.hoc: qꝛ entia neceſſaria in rei veritate ſunt illa que ſunt neceſſaria p ſe ſine cā: ꝛ iō deſcriptio neceſſarij eſt illud qđ impoſſe eſt vt ſit alio mō. ¶ Et hoc diuidiť duob⁹ modis. Quoꝝ vn⁹ eſt iſte: ꝙ impoſſibile eſt vt alio mō per ſe: ꝛ eſt hoc neceſſariū ſimplr: qđ quidam moderni appellant ineuitabile ineſſe. Secūdus eſt illud quod ſit pp aliud ſm quē modū dicūt qdā moderni debitū ꝛ neceſſariū p aliud. ¶ Et cū induxit hunc modū modoꝝ neceſſarioꝝ.d. hec igiť declaratio eſt ꝛc.i. ꝛ declarat rōnem neceſſarij: ꝛ facit eā ēt intelligi in oībus rebus neceſſarijs. hoc ꝙ impoſſe eſt vt ſit alio mō ab eo ſm ꝙ eſt: ꝛ hoc eſt illud qđ eſt ſimplex non cōpoſitū. ¶ D.d. ꝛ cā eius pma ꝛc.i. ꝛ cā rerū quas impoſſe eſt vt ſint alio mō eſt pars media accepta in ſyllogiſmo concludente: qm̄ ſi termin⁹ medius fuerit de nā poſſibili/erit illa res de natura poſſibili: ꝛ ſi fuerit de nā neceſſaria/erit illa res de natura neceſſaria. ¶ Et hoc ēt eſt duobus modis: aut vt termin⁹ medius ſit cā illius: ꝛ tunc nō erit ex rebus que ſunt neceſſarie: niſi pp hoc ꝙ cauſe eorum ſunt neceſſarie: ꝛ ſi termin⁹ medius nō fuerit cā erunt ille res neceſſarie per ſe: nō per cām dantē eis neceſſitatē: ꝛ iſte res ſunt ſimplices que nō hn̄t cauſas. ¶ D.d. manifeſtū eſt igiť ꝛc.i. declaratū eſt igitur ꝙ ens neceſſariū eſt in rei veritate ſimplex qđ nō cōponitur ex mā ꝛ forma: ꝛ ꝙ impoſſe eſt vt ſit multis modis: ꝛ ſimilr eſt īpoſſe vt ſit alio mō ab eo ſʒ quē eſt: qm̄ ſi eēt poſſibile vt eſſet alio mō: poſſe eēt vt eēt multis modis. ¶ Et dixit hoc: qm̄ ſi fuerit poſſe vt ſba eius mutareť in aliū modū: non erit illic natura cogens vt mutatio nō ſit in multos modos: qm̄ ſi fuerit poſſibile mutari in aliquā ſpēm: tunc nā eius erit de nā poīs recipiētis multas ſpēs. ¶ D.d. ſi igiť ſunt res ſimplices ꝛc.i. ſi igr̄ ſunt entia a ſimplicia ꝛ eterna ꝛ imobilia vt declaratū eſt alibi nullū eoꝝ acqrit eē neciū ab aliquo alio in eis: neqꝫ eſt cx̄ nām. ¶ Et dicit hoc: qꝛ in cōpoſitis b eſt nā addita nature cōponētiū. ſ. illud qđ ſit ex cōpoſitione.

a Si fuerit entia ſimplicia ꝛ eterna ꝛ imobilia: nullū eoꝝ acqrit eē neceſſariū ab aliquo alio: ſed vide oppoſitū. 2. metā. c. 4. ꝛ. 2. cap. de ſbā orbis.

b In cōpoſitis eſt nā addita nāe cōponētiū. Jō. 3. de aīa cō. 5. i ſolōne ſcđe qōnis. iux dimidium cō. J dē. 7. me. 26. 27. ꝛ. 60. ꝯtra modernos.

¶ Unum diciť aliud ſm accidēs: aliud ſm ſe: ſed accidens quidem: vt Coriſcus ꝛ muſicus ꝛ Coriſcus muſicus. Jdem enī eſt dicere Coriſcus qꝛ muſicū: ꝛ Coriſcus muſicus: ꝛ muſicū ꝛ iuſtū: ꝛ muſicus ꝛ iuſtus Coriſcus. Oīa enī hec vnū dr̄ ſm accidēs: iuſtū qdē ꝛ muſicū: qꝛ vni ſubſtātie accidūt: muſicū vero ꝛ Coriſcus: qꝛ alteꝝ alteri accidit. Silr̄ autem ꝛ modo quodā muſicus. Coriſcus cū Coriſco vnū: qꝛ altera partium alteri accidit eoꝝ que ſunt in oratione: vt muſicū Coriſco ꝛ muſicus Coriſcus iuſto Coriſco: qꝛ vtriuſqꝫ pars eidē vni accidit: nihil enī differt qꝫ coriſco muſicū accidere. Similr̄ aūt ſiue in genere: ſiue in vniuerſalis alicui⁹ nominibus dicatur accidens: vt qꝛ homo idē ꝛ muſicus homo: aut enim qꝛ homini vni exiſtēti ſubſtātie accidit

muſicum eſſe: aut quia ambo ſingulariū alicui accidūt vt coriſco: tamen non eodem modo ambo inſunt: ſed hoc quidē forſan vt genus ꝛ ſubſtantia: illđ vero ꝛ habitus aut paſſio ſubſtātie. Ergo quecunqꝫ ſm accidēs dicuntur vnū hoc modo dicuntur.

Cap. Sextū

Unum dicitur aut per accidēs: aut per ſe: per accidens ſicut nauigator ꝛ muſicus. Dicere enī ꝙ nauigator ꝛ muſicus ſunt vnū nō eſt per differētiā eſſentie: qꝛ accidit nauigatori muſicū. Et ſimilr̄ diciť accidēs ī genere: etiā ꝛ in rebus vniuerſalib⁹. U.g. ꝙ hō ꝛ homo muſic⁹ ſunt vnū: aut qꝛ muſicū accidit vtriqꝫ homini qui eſt ſubſtātia vna: aut qꝛ vterqꝫ accidit alicui particulariū: ſicut nauigatori: ſed eē vtriuſqꝫ nō eſt eodē modo: ſʒ vnū eorū debet eſſe quaſi genus in ſubſtātia etiā: ꝛ aliud quaſi habitus aut paſſio in ſubſtātia. Omnia igitur que diciť vnum per accidens hoc modo dicuntur.

Dixit. per accidēs ſicut nauigator ꝛ muſicus ꝛc.i. U.g. qn̄ accidit ꝙ aliqs ſit nauigator ꝛ muſic⁹. dr̄ enī ꝙ nauigator ꝛ muſic⁹ ſunt idē p accn̄s. Nauigator enī ꝛ muſicus ſunt drīe accn̄tales eſſentie illius de quo diciť. ſ. hoīs. ¶ Et.d. hoc: qm̄ ſi eēnt drīe ſubſtātiales eius de quo predicanť: tunc cōgregatū ex eis eſſet vnū eſſentialr̄: ſed ſunt accidētia ſubiecti: ꝛ hoc intēdebat cum dixit: qm̄ accidit nauigatori muſicū. i. ꝛ hec duo ſunt vnū per accidēs: qꝛ accidunt vni. ¶ D.d. ꝛ ſilr̄ dicitur vnū per accidēs ꝛc.i. ꝛ ſilr̄ diciť vnū per accidēs de genere qđ eſt vnū cū aliquo accidēte magis particulari. U.g. dicere iſte eſt homo muſicus: aut dicere ꝙ homo ꝛ hō muſicus ſunt vnū. ¶ D. dedit modū ſm quē cōgregatū ex iſtis eſt vnum per accidēs: ꝛ.d. aut qꝛ muſicus ꝛc.i. aut qꝛ muſica accidit ambobus hoībus qui ſunt ſubiecta. ſ. homini qui eſt tanꝗ̄ gen⁹ ꝛ homini: cui accidit muſica: qm̄ iſti duo hoīes vl̄is ꝛ pticularis. ſ. cui accidit muſica ſunt vnū eēntialr̄: ꝛ muſica accīt pticulari: ergo accidit vl̄i. ¶ Aut dr̄ ꝙ hō muſic⁹ eſt vnū: qꝛ hūanitas ꝛ muſica accidūt vni pticulariū ꝛ in vno. ¶ Et qꝛ hoc nō eſt ſil̄e dicere qꝛ edificator ꝛ muſic⁹ ſunt vnū qꝛ ſunt in vno ſbto: dedit drīā ꝛ.d. ſʒ eſſe vtriuſqꝫ ꝛc.i. ſʒ eſſe humanitatis ꝛ muſice in vno. ſ. pticulari nō eſt eodē mō: ſʒ vnū iſtoꝝ eſt tanꝗ̄ gen⁹ in eo ꝙ eſt ſub pticulari: ꝛ ambo ſunt de nā ſbe. ſ. hūanitas exn̄s in hoīe pticulari: ꝛ aliud eſt tanꝗ̄ accn̄s. ſ. muſica exn̄s in iſto pticulari ſicut accn̄s exiſtit in ſuo ſbto ꝛ paſſio. ¶ Et dixit hoc: qm̄ dicere ꝙ muſic⁹ ꝛ edificator ſunt vnū p accn̄s: eſt qꝛ exiſtūt in vno pticulari ꝛ eodē mō: ꝛ hn̄t eādē muſicā. ſ. nāʒ accn̄tis. Humanitatē āt ꝛ muſicā exiſtere ī vno pticulari nō eſt ſic: hoc. n. eſt ſba: hoc aūt accidēs.

7 Jdē. 5. ph. p. 2. ph. 49 50.

Scđs modus.

Hō vl̄is ꝛ pticularis ſunt vnū eſſentialr̄. Drīa inter modos.

¶ Secundū vero vnuȝ dictoꝝ alia. Dicunt̃ eo ꝙ con/
tinua ſunt vt onus vinculo ⁊ lignū cum viſco. Et linea ⁊
Diffō con/tinui. ſi reflexa ſit cōtinua aut vna dicit̃: ſicut ⁊ partiū ſingulē
tibia ⁊ brachiū. Ipſoꝝ autē magis vnū cōtinuū natura
q̄ȝ arte. Continuū vero dicit̃ cuius motus vnuȝ ſm ſe: ⁊
nō poſſe alr̄: vnꝰ aūt cuiꝰ indiuiſibilis. Indiuiſibilis aūt
ſm tp̄s: ſm ſe autē ꝯtinua q̄cūqȝ nō tactu ſunt vnuȝ. Nā
ſi ponis ſe tangētia ligna: nō dices hoc vnuȝ eſſe nec li/
gnū: nec corpꝰ: nec aliud cōtinuū nullū. Que itaqȝ oīno
ſunt ꝯtinua vnū dn̄r q̄ȝuis reflexionē habeant: ⁊ adhuc
magis q̄ ñ hn̄t reflexionē: vt tibia aut crus q̄ȝ ſubcleos:
q2 cōtigit nō vnū eſſe motū ſubclei. Et recta q̄ȝ reflexa
magis vnū: reflexā vō ⁊ angulū hn̄tē vnā: ⁊ nō vnā dici
mus. Quia ꝯtigit nō ſimul eē motū eius ⁊ ſimul. Recte
vero ſemp ſil̄: ⁊ nulla ps hn̄s magnitudinē: hec qdē qe/
ſcit: hec autē quidē mouet̃: queadmodū reflexe.

¶ Eorū autē que dicunt̃ vnuȝ per ſe: quoddā dicit̃ vnū
per cōtinuationē: vt lignum cōglutinatū eſt: aut illa que
cōgregant̃ a ligamēto. Et linea ſi fuerit curua: dicit̃ etiā
vnum cōtinuum: ſicut dicit̃ vnūqdqȝ mēbroꝝ: ⁊ ſicut
crus ⁊ focile. Et iſtoꝝ etiā eſt magis vnūqdqȝ ꝯtinuū p
nāꝫ: q̄ȝ illud qd̄ eſt ꝯtinuū p artificiū. Et dicit̃ ꝯtinuū il/
lud cuiꝰ motꝰ eſt vnus p ſe: ⁊ nō pōt eſſe alio mō. Et dr̄
vnus motꝰ ille qui nō diuidit̃ ſm tp̄s: ⁊ cōtinua p ſe ſunt
illa que ſentiunt̃ ſm tactū vnū. Ligna. n. ꝯtinua adiuicē
nō dicunt̃ vnū cū tāgunt̃: neqȝ corpꝰ: neqȝ aliud ꝯtinuū.
Illa aūt q̄ ſunt pfecte ꝯtinuatōis dn̄r vnum: ⁊ ſi habeāt
tortuoſitatē: ⁊ iſtoꝝ eſt magis vnū qd̄ nō hȝ tortuoſitatē
ſicut crus aut coxa. Impoſſe. n. eſt vt motꝰ cruris nō ſit
vnus. Et linea recta ē magis in vnitate q̄ȝ tortuoſa. Et
dicit̃ ꝙ linea tortuoſa que hȝ angulū ⁊ eſt vna ⁊ nō vna.
Poſſe enīȝ eſt vt motus eius ſit vnꝰ inſimul: ⁊ nō ſit inſil̄.
Linea aūt recta opȝ vt motꝰ eius ſit inſimul: ⁊ nullū cor
pus habēs rectitudinē vel magnitudinē quieſcit in vna
parte: ⁊ mouetur ſm aliā: ſicut ptes linee tortuoſe.

¶ Dixit Ariſto. ꝙ vnū per ſe ⁊ eſſentialiter quoddaȝ dicitur vnū qd̄ 8
eſt ꝯtinuū: ⁊ ꝯtinuū aut eſt p cōglutinationē: aut p ligamētū aut nā/
liter ſicut linea p ſupficies: ⁊ corpus. ¶ D. d. ⁊ linea ſi fuerit tortuoſa
⁊c̄. i. ⁊ cōtinuuȝ nāliter: aut eſt rectuȝ: aut tortuoſuȝ ſiue curuuȝ: ſicut
crus ⁊ multa mēbra in quibꝰ tortuoſitas. ¶ D. d. ⁊ iſtoruȝ ⁊c̄. i. ⁊ eoꝝ
que dicunt̃ vnū per cōtinuationē magis eſt vnū illud qd̄ eſt cōtinuū
p naturā q̄ȝ illud qd̄ eſt ꝯtinuū p artificiū. V. g. p ligamentū: aut per
cōglutinationē. ¶ D. d. ⁊ dr̄ cōtinuū illud cuius motus ⁊c̄. i. ⁊ dicit̃ — Scd̄us mo/dus vniꝰ. 5. phy. 23.
ꝯtinuū in rei veritate illd̄ qd̄ mouet̃ ex ſe vno motu in quo nō eſt poſ
ſibile vt ſit motꝰ alteriꝰ modi: ſicut eſt motꝰ corpis celeſtis. ¶ D. nar
rauit q̄lis eſt vnꝰ motꝰ: ⁊ dixit: ⁊ dr̄ vnꝰ motꝰ ille q nō diuidit̃ neqȝ ſȝ
tēpus. i. q2 nō diuidit̃ neqȝ ſȝ tēpus: neqȝ ſȝ intētionē. ſ. q2 nō erit in
duobus tēporibus: neqȝ erit in duobus motis: lȝ ſit in vno tp̄e. ¶ D.
d. ⁊ continua ſunt illa ⁊c̄. ⁊ hoc qd̄ dixit/ manifeſtū eſt: ⁊ eſt ꝙ corpo
ra cōtinua ſunt illa in rei veritate per tactū ⁊ viſum cōtinua: ⁊ forte
erunt neceſſarij iſti duo ſenſus. ſ. q2 vnus iuuat alterū: ⁊ multotiens
cōiungunt̃ corpora per artificiū tali mō ꝙ tactus ⁊ viſus fallunt̃: ⁊ re
putant ea eſſe cōtinua: ⁊ cā huius q2 cōtinuatio eſt de ſenſibilibꝰ cō/
munibus. ¶ D. d. illa aūt que ſunt perfecte cōtinuatiōis ⁊c̄. i. illa aūt — 2. de anima 64. c.
que ſunt perfecte cōtinuatiōis per nāꝫ dicunt̃ vnum: lȝ nō ſint recta:
lȝ in eis fuerit aliqua tortuoſitas: ſicut crus ⁊ coxa: ſcȝ q2 dicit̃ vnuȝ
crus ⁊ vna coxa. ¶ D. d. poſſibile eſt enīȝ vt crus nō ſit vnū. i. ⁊ tor/
tuoſuȝ minus eſt vnū: q2 poſſe eſt diuidi crus in duas partes ⁊ nō re/
manere vnū. ſ. i. loco tortuoſitatis. ¶ D. d. ⁊ dr̄ ꝙ linea recta ⁊c̄. i. ⁊
linea recta magis vnum eſt q̄ȝ tortuoſa: qm̄ tortuoſa eſt quaſi cōpoſi/
ta ex duabꝰ lineis. In linea. n. tortuoſa ſunt tria pūcta cum habuerit
angulū: ⁊ iō dixit. ⁊ dr̄ ꝙ linea tortuoſa ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ ꝙ linea hn̄s angu/
lum eſt vna vno mō ⁊ nō vna alio mō. Scd̄m. n. ꝙ terminat̃ a tribꝰ
punctis eſt nō vna: ſed ſm ꝙ vnū extremoꝝ eſt apud angulū eſt vna
ecōtrario de linea recta. D. dedit cām in hoc: ⁊. d. poſſe enim eſt ⁊c̄. i.
ptes enīȝ linee tortuoſe cum mouent̃ ſm totū nō mouent̃ ptes equa/ — Partes liñee tortuoſe nō eq̄ velociter mouent̃: ſicut partes linee recte.
liter: ſed quedā citius quibuſdā: ⁊ ſicut iudicat̃ de illa ꝙ motus par
tiuȝ ſunt inſimul: q2 motus eſt in eodē tp̄e: ⁊ nō inſimul: q2 diuerſant̃
in velocitate ⁊ tarditate. Linea aūt recta mouet̃ ſm totū inſil̄. ¶ Et
pōt intelligi ꝙ cū linea tortuoſa mouet̃ pōt diſtingui altera linearuȝ
ab altera apud angulū: ⁊ nō mouebunt̃ ſil̄: qd̄ poſſe ē in linea recta.
¶ Et intelligēduȝ eſt p lineā/ corpꝰ: linea. n. nō mouet̃. ¶ D. d. ⁊ nul/
lum corpus hn̄s magnitudinē ⁊c̄. i. ⁊ nulla magnitudo recta inuenit̃ — Linea non mouet̃: ſed corpꝰ. Ideȝ 6. phy. 32.
cuius quedā pars quieſcat ⁊ quedā moueat̃ ſicut inuenit̃ in linea ha/
bente angulū: q2 eſt cōpoſita ex duabꝰ lineis.

¶ Amplius alio mō dicit̃ eo qd̄ ſbm ſit ſpecie indiffe/
rens. Indifferens vero vt quoꝝ indiuiſibilis ſpecies ſȝ
ſenſum. Subiectū aūt aut vltimuȝ aut primū ad finem.
Vinū enīȝ vnū dicitur: ⁊ aqua vna in quātuȝ indiuiſibile
ſȝ ſpēȝ. Et liquores oēs vnū dicunt̃ vt oleū. Vinū ⁊ flui
da. Quia oīuȝ vltimū ſbȝ. Nā aq̄ aut aer oīa hec ſunt.

¶ Et dicit͂ etiã vnũ alio modo: quoꝝ ſubiectũ nõ diuiditur ſm foꝛmã. Et illa nõ diuidũtur ſm foꝛmã: quoꝝ foꝛme non diuiduntur ſm ſitum: ⁊ ſubiectũ aut pꝛimũ aut vltimũ quod eſt pꝛopꝛie complementũ. Dicit͂ eniʒ vinũ vnũ: ⁊ aqua vna: cũ nõ diuidant͂ ſm foꝛmã. Et dicuntur oĩa liquabilia vnum: ſicut oleum ⁊ vinum: ⁊ oĩa liquida. Quoniã ſubiectũ omnium alioꝛum eſt vnum: ⁊ omnia ſunt/aut aqua: aut aer.

9 ¶ Ideſt ⁊ dicunt͂ vnum illa que ſunt vnũ ſm foꝛmã ⁊ diuiſibilia ſm quãtitatẽ: ⁊ ſunt illa que ſunt cõſimiliũ partiũ que partes cõueniũt in nomine ⁊ diffõne. ⁊ iſta ſicut. d. nõ diuidunt͂ ſm ſubiectũ ⁊ ſm locum. ¶ Et qꝛ foꝛma in qua cõueniũt aut eſt vltima foꝛma que ẽ finis in generatiõe: aut foꝛma pꝛioꝛ iſta: dedit exẽpluʒ de poſtrema foꝛma ſcʒ p quã vocat͂ cõpoſitũ. ſ. U. g. p quã vinũ dicit͂ vinũ: ⁊ aqua aqua: partes eniʒ aque ſunt aqua ⁊ vini vinũ. ¶ D. dedit exẽplũ eoꝝ que cõueniunt in foꝛma remota a poſtrema foꝛma: ſicut aqua ⁊ oleũ: que cõueniunt in foꝛma liquiditatis: ⁊ hoc intẽdebat cum. d. ſubiectũ eni omniũ iſtoꝛum eſt vnum: ⁊ omnia aut ſunt aqua aut aer.

¶ Dicunt͂ aũt vnuʒ: ⁊ quoꝛũ genus vnũ differẽs oppoſitis differẽtijs: ⁊ hec dicunt͂ omnia vnum: qꝛ gen⁹ vnũ quod ſubijcit͂ differẽtijs: vt homo: equus: canis: vnum quidẽ qꝛ omnia animalia. Et mõ itaqꝫ ſimili: ſicut materia vna: hec aũt qñqꝫ quidẽ ita vnũ dicunt͂: qñqꝫ vero genere ſupioꝛe qđ idẽ dicit͂ ſi ſint vltime ſpẽs gñis ſupeꝛioꝛes his: vt Iſocheles ⁊ Iſopleuros ſunt vna ⁊ eadẽ figura: qꝛ ambo triãgulus: ſʒ triãguli nõ idẽ.

¶ Et etiã dicunt͂ vnuʒ: quoꝝ genus eſt vnũ: ⁊ differũt per differẽtias ſubiectas eis: ſicut hõ: ⁊ equus: ⁊ canis: ⁊ ſicut dicitur oĩa aĩalia ſunt vnũ: ⁊ pꝛope iſtũ modum eſt dicere ꝙ mã eſt vna. Et iſta igit͂ foꝛte dicuntur vnũ ſm hunc modũ: ⁊ foꝛte dicuntur vnuʒ ſm genus ſuperius cum ſint poſtrema foꝛma ſuperioꝛis generis. U. g. ſicut Iſocheles ⁊ Iſopleuros: qm̃ dicũtur vna figura eadẽ. Ambe. n. ſunt triãguli: ⁊ nõ dicũtur idẽ triãgulis.

10 ¶ Sermo eius in hoc capꝉo manifeſtus eſt ꝙ hoc nomen vnũ dicitur de ſpeciebus que cõueniũt in gñe. U. g. ꝙ homo ⁊ equus ⁊ canis ſunt vnũ in animalitate. ¶ Et qꝛ genus eſt ſimile materie. d. ⁊ ꝓpe iſtuʒ modum ⁊c̃. i. ⁊ conuenit cum iſto modo modus ſm quẽ dicũt aliqua eſſe vnũ in materia. U. g. ꝙ canis ⁊ equus ⁊ aſinus ⁊ animalia anhelantia ⁊ ambulantia ſunt vnũ in eo ꝙ ſunt ex ſanguine aut ex carnẽ ⁊ oſſe: ⁊ qꝛ eoꝛuʒ que ſunt vnũ in genere: aut ſunt vnũ in genere pꝛopinquo: aut vnum in genere remoto. dixit: iſta igit͂ foꝛte dicunt͂ ⁊c̃. ideſt iſta igit͂ dicunt͂ foꝛte eſſe vnũ in genere ꝓpinquo: ſicut dicimus ꝙ homo ⁊ canis ſunt vnũ in animalitate. ⁊ Iſopleuros ⁊ Iſocheles ſunt vnũ in figuratione: ⁊. d. cũ ſint poſtrema foꝛma ſuperioꝛis generis. i. poſtreme ſpecies. Species eniʒ poſtreme ſunt vltime foꝛme in quas genus ſuperius diuidit͂ ſicut figura que in poſtrema diuidit͂ in triãgulos. ¶ D. d. dicunt͂ eniʒ figure ⁊c̃. i. ⁊ figura eſt genus ſuperius ⁊ remotũ a ſpeciebus triãguloꝝ: qꝛ nõ ſunt figure pp hoc ꝙ ſunt triãgulus. ſ. pp h̃ ꝙ cõgregant͂ in figura: ſʒ pp h̃ ꝙ ꝯgregãt͂ ĩ triãguloꝝ ⁊ iſta ẽ foꝛma gñis remoti. ¶ D. d. ⁊ nõ dicũt͂ idẽ triãgulus. i. ꝙ triãgulus aut Iſocheles aut Iſopleuros dicunt͂ ẽẽ vnũ p figurã. i. in gñe remoto. i. qꝛ triãgulus nõ eſt vltima ſpẽs: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ⁊ nõ dr̃ triãgulus idẽ. i. nõ triãgulus ſimpl̃r eſt hoc ꝙ inueniunt͂ collocari ſub figura mediãte collocatione eoꝛũ ſub vltima ſpecie: qm̃ ſi ita eẽt tunc nõ eſſet medium inter illum ⁊ figuram.

¶ Amplius autem vnum dicunt͂ quoꝛũcunqꝫ ratio que quod quid erat eſſe dicit indiuiſibilis eſt: ad aliã ſignificãtem quid erat eſſe rei. Ipſa eniʒ ſm ſe omnis ratio diuiſibilis: ſic vero augmẽtatuʒ ⁊ diminutũ vnum ſunt: quia ratio vna: ſicut in ſuperficiebus que ſpeciei vna. Omnino vero quoꝝ intelligẽtia indiuiſibilis intelligens qđ erat eſſe: ⁊ nõ põt ſeparari neqꝫ tẽpoꝛe: neqꝫ loco: neqꝫ rõne: maxime hoc vnũ ⁊ hoꝛũ quecũqꝫ ſubſtantia. Uniuerſaliter enim quecũqꝫ non habẽt diuiſionẽ inquantuʒ tamen nõ habent ſic vnuʒ dicunt͂: vt ſi inquantuʒ homo nõ habet diuiſionẽ vnus homo: ſi vero inquantum animal/vnũ animal: ⁊ ſi inquantũ magnitudo/vna magnitudo. Plura quidẽ igitur vnum dicuntur per alterũ aliqđ facere: aut pati: aut habere: aut ad aliquid eſſe vnũ. Que autẽ pꝛimo dicuntur eſſe vnum quoꝛuʒ ſubſtantia vna. Una vero aut cõtinuatione: aut ſpecie: aut rõne. Eteniʒ numeramus vt plura: aut que nõ cõtinua: aut quoꝛum nõ vna ſpecies: aut quoꝛum ratio nõ vna. Amplius autem in quocũqꝫ vnũ cõtinuitate dicimus eſſe: ſi ſit continuum ⁊ q̃ʒtũ. Eſt aũt vt nõ: ſi nõ aliqđ totũ ſit: hoc autẽ ſi nõ ſpeciẽ habeãt vnã: vt non videntes vtiqꝫ dicimus ſimil̃r vnũ qualitercũqꝫ partes cõpoſitas calciamẽti: niſi ꝓpter continuitatẽ. Sed ſi ſit: vt calciamẽtum ⁊ ſpecieʒ

habeat aliquā iam vnā. Quapp ⁊ que circuli maxīe vna lineaꝝ q: tota ⁊ perfecta eſt.

¶ Et etiā dicunt vnum illa quoꝝ diffō que ſignificat q̄ ſunt nō diſtinguit a diffōne alterius ſignificāte quid ē. Omnis eniꝫ diffinitio diuidit in ſe: ⁊ ſm hunc moduꝫ augmētabile ⁊ diminutiuū ſunt vnū. Et etiaꝫ diffinitio eſt vna: ſicut diffinitio ſuperficierū planarū eſt vna: ⁊ dicunt vnū modo ſimplici neceſſario. Illa vero que non diuidunt ſm tp̄s: neq; ſm locū: neq; ſm ſermonē: ⁊ maxime qđ eſt ex eis ſubſtātia: illud eniꝫ eſt magis in vnitate. Et dicit ēt vnū mō vl'r illud qđ nō diuidit ſm ſpēꝫ ſuā. V.g. dicere vnū hoīeꝫ: ⁊ vnū aīal: ⁊ vnum ens. Et multa dicunt vnū ſm materiā: q̄uis agāt aliud: aut patiātur ab alio: aut differāt p alia: aut referant ad alia. Et illa que dicūtur vnū pⁱmo mō ſunt illa quoꝝ eſt ſubſtātia vna: ⁊ ſunt vnuꝫ: aut ſm cōtinuationeꝫ: aut ſm formam: aut ſm diffinitionē. Dicimus eniꝫ in numero plura illa que nō ſunt cōtinua: neq; habent formaꝫ vnam. Quodā eniꝫ modo dicitur vnum: ⁊ ſi nō fuerit de q̄titate: ⁊ continuū etiā: ⁊ quodā modo nō dicit vnū: ſi totalitas ſua nō fuerit perfecta. Quod igitur non eſt totū/ nō dicit vnū vniuerſal'r. Non eniꝫ dicimus ꝙ partes ſotularis cōpoſite aliquo modo ſunt vnuꝫ propter cōtinuationem: niſi dicatur hoc modo. ſ. ſm ꝙ ſunt ſotular: ⁊ ſm ꝙ habent aliquam formam vnam: ⁊ ſm hunc modum dicitur ꝙ linea circuli eſt vna magis q̄ꝫ alie linee: eſt eni linea completa in qua eſt totum.

11 ¶ Et etiā dicunt ⁊c. i. ⁊ dicit hoc nomen vnū de illis: quoꝝ diffōnes diuerſe nō diſtinguunt a diffōne alterius qđ eſt cōe eis; diffō eniꝫ cuiuſlibet taliū nō diſtinguit a diffōne ſubiecti. ſ. q: diffō ſubiecti ſumit in diffōne cuiuſlibꝫ eoꝝ. ¶ Et hoc eſt qđ. d. qđ ſignificat q̄d eſt: quia diffinitio nō dicit diffinitio niſi cū ſignificat eſſentiā rei: ⁊. d. oīs enim diffinitio diuidit in ſe: q: diffinitio ſemp diuidit in duas partes. ſ. in genus ⁊ dr̄iam: ⁊ vtrūq; iſtoruꝫ diuidit in diffinitione alterius rei. ſ. ſubiecti eoꝝ: ⁊ hoc eſt ꝓpⁱū cuiuſlibet diffōnis diuidi. ſ. in duas partes ad minus: ⁊. d. hoc: q: iſta eſt cauſa quare diffōnes compoſite ꝑueniunt ad diffōnes vnius rei: ſicut accidit in diffinitionib⁹ ſpecierū cōdiuidentiū. ſ. q: ꝑueniūt ad diffōnē vnius rei que eſt ſuperius gen⁹. ſ.

generaliſſimū. ¶ D. d. ⁊ ſm hūc modū augmētabile ⁊ diminuibile. i. ⁊ hoc modo ſunt res diuerſe ſm diffōnem ⁊ vnū ſm ſubiectum: ſicut augmētabile ⁊ diminuibile. Illud eniꝫ qđ recipit augmentū ⁊ diminutionē ſumit in diffōne augmēti ⁊ diminutionis. ¶ D. d. ⁊ ēt diffō eſt vna ⁊c. i. ⁊ ex hoc modo ēt ſunt diffōnes ſupficierū diuerſaruꝫ que cōueniūt in diffōne ſupficiei que ſuperius genus eſt: ⁊. d. planarū: ad excludendū cōcauas ⁊ cōuexas: iſte. n. ſupficies nō cōueniūt in eadē diffōne: ſicut linea recta ⁊ curua nō cōueniūt in eadē diffōne: ⁊ iſte ē alius modus ab eo ſm quē dicitur vnū ſm formā. ¶ D. induxit aliū modū magis famoſum ⁊ magis verū: ⁊. d. ⁊ dicit vnū modo ſimplici ⁊c. i. ⁊ dicit vnū de eo qđ non diuidit ſm diffōnem: neq; ſm tēpus neq; ſm locū: ⁊ vl'r neq; aliquo modo diuiſionis: ⁊ ꝙ ex iſtis eſt ſubſtantia: aut declarabit ꝙ alia ſubſtātia eſt talis illud eſt digniſſimuꝫ hoc nomine vnū. ¶ Et debes ſcire ꝙ illud qđ eſt hmōi eſt in quātitate tm̄: ſꝫ ſi nō hꝫ ſitū eſt pⁱncipiū numeroꝝ: ⁊ ſi habet eſt punctus: ⁊ illud qđ eſt tale in vnoquoq; genere eſt ſimplex ī illo genere: ⁊ hoc declarabitur magis poſt. ¶ D. d. ⁊ dicit vnū ⁊c. i. ⁊ etiā dicit vnū đ indiuiduo qđ nō diuidit in ptes homogeneas cū toto in diffōne. V.g. ꝙ iſte hō iſto hoīe demōſtrato nō diuidit in ptes: quaꝝ vnaqueq; eſt hō: ⁊ eſt hō cōe oībus corporib⁹ organicis: ⁊ hoc intēdebat cuꝫ. d. qđ nō hꝫ diffōnem ſm ſuā ſpēm. i. ꝙ nō diuidit in partes que ſunt ſue ſpeciei. V.g. ꝙ hō nō diuidit in partes que ſunt hō nec manus in manus: ⁊ hoc eſt vnū ſm figurā ⁊ cōpoſitionē. ¶ D. d. ⁊ vnū animal ⁊c. ideſt ⁊ vnū aīal nō diuidit in multa aīalia. ¶ D. d. ⁊ vnum os ⁊c. i. ⁊ os diuidit in oſſa: ⁊ hoc eſt vnū p ꝯtinuationē. i. qm̄ vnū ſm ꝯtinuationē diuidit in ptes que ſunt ēt ꝯtinue: ⁊ ſimul ēt vnū in numero ex corpib⁹ cōſiliuꝫ partiū ecōtrario de vno ſm totū: ſicut eſt diſpō ī corporib⁹ organicis. ¶ D. d. ⁊ multa dicunt vnū ⁊c. i. ⁊ illa que ſunt vnū ſm nām ſunt illa que recipiūt vnum ideꝫ. ¶ D. d. oīa que recipiunt malleatōes: dicunt. n. ꝙ mā eoꝝ eſt vna aut illa que patiunt ab eodē eadē paſſiōe. V.g. que liqueſcūt p calorē: dicunt ēt habere vnā māꝫ: ⁊ ēt illa que trāſmutant vna trāſmutatōe. V.g. liquefiūt aut humefiunt: ⁊ vl'r que trāſmutant inuicē dñr hr̄e vnā mām: ⁊ ſil'r illa q̄ attribuunt vni ſbiecto. V.g. lignea ⁊ cuprea: ⁊ aquoſa: ⁊ aerea. ¶ D. d. ⁊ illa que dicunt vnū ⁊c. i. ⁊ illa que dicunt vnū mō priori ſunt q̄ dicunt vnū p ꝯtinuationē: ⁊ vnū p formā: ⁊ vnū ſm totū ⁊ cōpletū. ⁊ illa quoꝝ forme ſunt vnū: ſunt cū hoc ſepata in loco in tpe: ⁊ in h̄ dr̄nt a ꝯſilib⁹ in ptib⁹: quoꝝ totū ⁊ ps vnū ſunt in diffōne ⁊ forma. ¶ D. d. rōcinādo. dicim⁹ eniꝫ ⁊c. i. ⁊ ſignū hui⁹ ꝙ vnū dr̄ de cōtinuo ⁊ forma ⁊ đ illo qđ eſt totū. ſ. nō diminutū eſt: q: multitudo dr̄ de reb⁹ diſcretis diuerſis ſm formā: ⁊ nō dr̄ vnuꝫ de illo a quo diminuit aliq̄d ex eis per que eſt totū ⁊ cōpletū. V.g. ab illo de quo nō diminuit aliqđ mēbrū. ¶ D. d. illud igit qđ nō eſt totū ⁊c. i. ⁊ dr̄ia inter vnū ſm cōtinuitatē ⁊ vnū ſm totū ⁊ pfectionē nō dr̄ eſſe vnū p ꝯtinuationē ptiū ſed p ſuā formā: nihil eniꝫ diminuit ab eo ex eis q̄bus eſt vnum. V.g. ſotular qđ dr̄ vnū per ſuā formā cōpletā nō per cōtinuationē partiū: ⁊ ideo ſi ex eo diminuit aliqua ps nō dr̄ vnū: linea aūt ⁊ corp⁹ dr̄ vnū lꝫ ex eis diminuat aliquid. ¶ D. d. ⁊ ſm hunc modū dr̄ ⁊c. i. ⁊ q: vnū ſm totum eſt perfectū: vnum enim impoſſe eſt addere vel diminuere

Documētū

j. i tex. c. 12

Nō demōſtrat⁹ nō diuidit ī plures ptes: q̄rū vnaq̄q; ſit hō. ꝯtra ſophiſtas.

Ul'r oīa q̄ adinuicem trāſmutant hn̄t vnam mām. Ideꝫ p̄ de gener. t. cō. 43.

a Linea circularis ē ꝑfecta. Idez ꝓ ce.t.c.12.

b Corpꝰ celeſte ē vnuz ꝑ cōtinuationē ꝛ formā totalē: ꝛ ꝑ motum vnum ꝯtinuū. ꝑ hoc vide. 2. celi c.4. 2. t. 12 met. cō. 44 ꝛ. 2. cap. de ſba orbis. ꝛ 1 li. ꝺſtructio deſtructionū. di. 3. in ſolone 18. dubij.

remanente eodem: a ideo linea circuli eſt magis perfecta in vnita/
te: circulū eniz impoſſe eſt recipere augmentū vel diminutionē rema
nēte circulo: ꝛ iō dr̄ ꝙ linea nō circularis eſt diminuta: ꝛ circularis
eſt ꝑfecta: ꝛ ſilr̄ de corpore: ꝛ ideo corpus celeſte b eſt vnū per cōti
nuationē ꝛ ꝑ formā totalē: ꝛ per motū vnū cōtinuū: vt ipſe poſt di/
cet in tractatu quinto: ꝛ iō nō remanet totū vnū quodqꝫ ꝓdictorum
quādo aliquid diminuit ab eo: ꝛ hoc intēdebat cum dixit: qꝛ eſt linea
ꝑfecta in qua eſt totū. i. in qua ſunt oēs ptes ex quibꝰ cōſtituit.

¶ Uni vero eſſe principiū eſt alicui numero eſſe. Pria
nāqꝫ mēſura principiū alicui eſſe eſt. Naz quo c cogno/
ſcimus prīo hoc eſt pria mēſura cuiuſlibet gn̄is. Prin/
cipiū ergo cognoſcibile circa qdlibet vnū. Non idē aūt
in omnibꝰ generibꝰ vnū: hic eniz eſt diaſis: illic autē vo/
calis aut cōſonās. Grauitatis aūt alterū: ꝛ motus etiaz
aliud. Utiqꝫ vero vnū: aut q̄ntitate aut ſpecie indiuiſibi/
le: ſm quantū quidē igitur ꝛ inquātum quantū indiuiſi/
bile. Qd quidē igit̄ oīno tale ꝛ ſine poſitōe dicit̄ vnitas.
Qd aūt oīno tale ꝛ poſitionē habēs punctū. Qd autez
ſm vnū linea: qd vero ſm duo ſupficies: oīno vero ꝛ tri
pliciter diuiſibile ſm quantitatē corpus eſt. Facta vero
cōuerſione dualiter quidē diuiſibile ſupficies: vnice au/
tem linea: nullatenus diuiſibile ſm q̄ntitatē punctus ꝛ
vnitas. Hoc autē nō habēs poſitionē vnitas: illud vero
habēs poſitionē punctus. Amplius autē alia ſm nume
rū ſunt vnū: alia ſm ſpēm: alia ſm genus: alia ſm analo
giā. Numero quidē quoꝝ materia vna. Specie quoruꝫ
ratio vna. Genere quoꝝ eadē figura predicatiōis ſm ꝓ/
portionē quecūqꝫ ſe habēt: vt aliud ad aliud. Semper
itaqꝫ poſteriora ꝓcedentia ſequunt̄: vt quecunqꝫ nume/
ro ſpecie vnū. Sed quecūqꝫ ſpecie nō oīa numero. Sꝫ
genere oīa vnū quecūqꝫ ꝛ ſpecie. Quecunqꝫ vero ge/
nere nō oīa ſpecie: ſꝫ ꝓportiōe. ꝛ quecūqꝫ ꝓportione nō
omnia genere. Palam aūt ꝛ ꝙ multa oppoſite dicūtur
vni: nā alia nō exiſtēdo cōtinua: alia in habēdo materiā
indiuiſibilē ſm ſpeciē aut primā: aut vltimā: alia in ha/
bendo rōnes plures quid erat eſſe dicētes.

c Quo prīo cognoſcimꝰ hoc eſt pria mēſura cuiuſlibet generis.

Unitas Naturalis Specifica Gn̄ica ſm analogiā.

Poſterior ꝛ maior vnitas ſemper īfert minorem.

¶ Et eſſentia vnius eſt aliquod principiū numerorum.
Prima

Prima eniz menſura eſt principiū: ꝛ illud quod primo
ſcimus eſt apud nos prima menſura in quolibet gene/
re. Principiuꝫ igitur cognitiōis in vnaquaqꝫ rerum eſt
vnuꝫ: ꝛ non vnuꝫ in omnibꝰ generibus eſt ideꝫ. In qui/
buſdā eiꝫ tonus eſt vnū. In qbuſdaꝫ vocale eſt vnū. Et
in qbuſdā eſt ꝯſonās vnū: ꝛ vnū grauitatis eſt aliud: ꝛ
qd eſt in motu eſt aliud. Et in oībus rebꝰ eſt vnū illud
quod nō diuidit̄: aut ſm quātitateꝫ: aut ſm formā eorū:
aut que nō diuiduntur. Scdm quātitateꝫ enim illud qd
non diuiditur omnino/ neqꝫ habet ſituꝫ dicitur vnum.
Et quod nō diuiditur omnino ꝛ habet ſitum punctus.
Et quod diuiditur vno modo eſt linea. Et duobus mo
dis eſt ſuperficies. Et omnibus tribus eſt corpus. Et
iſta dicuntur econuerſo. Qd aūt diuiditur duobus mo
dis eſt ſupficies. Et qd vno modo eſt linea. Et qd non
diuiditur aliquo modo ſm quātitatem punctus eſt. Et
vnum etiam iſtorum qd non habet ſitum eſt vnum. Et
qd habet ſitum eſt punctus. Et etiaꝫ iſtorū quoddaꝫ eſt
vnū numero: ꝛ quoddā vnū forma: ꝛ quoddā vnū ſm
equalitatē: ꝛ quoddā vnū ſm genꝰ. Et illa que ſunt vnū
numero ſunt illa quorū mā eſt vna. Et que ſunt in for/
ma vnū ſunt illa quoꝝ totalitas ē vnū. Et que ſunt vnū
in genere ſunt illa quorū figura ꝓdicamenti eſt vna. Et
illa que ſunt vnū ſm equalitatē ſunt quoruꝫ ꝓportio eſt
vna: ſicut ꝓportio alicuius rei ad aliā rem: ꝛ iſta poſtre
ma ſemper cōſequunt̄ prima: ſicut dicimꝰ ꝙ omne qd
eſt vnū in numero: eſt vnū in forma. Et ēt qd eſt vnū in
forma/ nō eſt vnuꝫ numero neceſſario. Sed qd eſt vnū
forma: eſt vnum genere: ſed non qd eſt vnum genere
eſt neceſſario vnuꝫ ſm formā. Et nō oē qd eſt vnuꝫ ſm
equalitatē eſt vnuꝫ ſꝫ genꝰ. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ plura
dicuntur de oppōne vnius: quedā qꝛ nō ſunt cōtinua: ꝛ
quedaꝫ qꝛ materia eoruꝫ adunata cū forma diuidit̄ ſm
formaꝫ: ꝛ aliud cum oppoſitione: qm̄ diffinitiones que
ſignificant eſſentias ſunt plures.

12 ¶ Dicit. ⁊ eētia vnius ⁊c̄.i. ⁊ diffō vni⁹ eſt ꝑncipiū numeroꝝ: nō nu-
merus. ¶ D.d. ꝑma.n. mēſura eſt ꝑncipiū.i. ⁊ vnū eſt ꝑncipiū nume-
Mēſura dr̄ eē ꝑma ī eē ⁊ in cognitione. Idez 10. meta. t. cō. 3. roꝝ q̄ res nō mēſurant̄ ꝑmo ⁊ eētialr̄ niſi ꝑ ꝑmuz qđ eſt in eis indi-
uiſibile ex quo cōponunt̄: opȝ igit̄ vt oē menſurās primū ſit ꝑncipiū
ſcȝ in oī genere in quo inuenit̄ primū in eē ⁊ in cognitiōe. ¶ Deinde
d. ⁊ illud qđ primo ſcim⁹ ⁊c̄.i. ⁊ mēſura in oī re eſt magis manifeſtum
apud nos: q̄m per illam cognoſcit̄ mēſurabile: ⁊ ꝑꝑ illud cognoſcunt̄
reliqua in illo genere. D.d. ⁊ principiū igitur cognitiōis ⁊c̄.i. ⁊ cum
vnuȝ eſt menſurās: ⁊ mēſurās eſt ꝑncipiū cognitiōis in oī re: ꝯſeqtur
vt vnuȝ in oī genere ſit ꝑncipiū cognitiōis in illo gn̄e. ¶ D.d. ⁊ non
vnum in oī gn̄e eſt idem ⁊c̄.i. ⁊ vnuȝ in oībus generib⁹ per qđ cogno-
ſcitur vnūqđq; gen⁹ nō eſt eiuſdē nāe: ſed in quolibet gn̄e differunt a
ſe in alio. V.g. qđ vnū eſt in muſicis eſt ton⁹: ⁊ in dictionib⁹ ꝯſonan-
tibus ex ſyllaba ꝯſonās: ⁊ in vocalib⁹ ſyllaba vocalis. Et ſilr̄ vnū in
ponderib⁹ eſt aliqđ pondus minimū ſm̄ ſenſuȝ: ⁊ vnū in motu ē mo-
4. phy. 103. ⁊. 98. tus velociſſim⁹. V.g. motus diurn⁹. ¶ D.d. ⁊ in oībus eſt vnuȝ illud
qđ nō diuidit̄.i. ⁊ vnuȝ vl̄r qđ collocat̄ in hoc genere eſt illud qđ nō
diuidit̄ aut ſm̄ quātitatē aut ſm̄ formā ⁊ qualitatē. Qđ igit̄ oīno nō
De pūcto ⁊ vnitate. vide. 4. phy. 106. diuidit̄ in quātitatē neq; hȝ ſituȝ dr̄ vnum qđ eſt ꝑncipiū numeroꝝ:
⁊ ſi habuerit ſitū dr̄ pūct⁹. Pūct⁹.n. hȝ ſitū q̄ ē finis ⁊ ꝑncipiū linee.
¶ D.d. ⁊ qđ diuidit̄ vno mō ⁊c̄.i. ⁊ qđ hȝ ſitum ⁊ nō diuidit̄ niſi vno
mō dr̄ linea: ⁊ qđ diuidit̄ duobus modis.ſ. longitudine ⁊ latitudine
Idē ꝑ ce. 3. dr̄ ſupficies: ⁊ qđ diuidit̄ tribus modis.ſ. lōgitudine latitudine ⁊ ꝓ-
fundit ate/ dr̄ corpus: ⁊ eſt vnuȝ ſm̄ totalitatē.ſ. ꝑfectū. D.d. ⁊ dicunt̄
iſta ecōuerſo ⁊c̄.i. ⁊ intendit per hoc iſtas eē diffōnes q̄ cōuertunt̄.
¶ D. incepit diuidere vnuȝ alio mō. ⁊. d. ⁊ ēt iſtoꝝ ⁊c̄. D. incepit ex-
Quid vnuȝ nūero. ponere vnūquodq; iſtoꝝ. ⁊. d. ⁊ illa que ſunt vnū numero ⁊c̄.i. ⁊ vnū
numero dr̄ de illo cuius eſt mā vna: ⁊ dr̄ia inter illud ⁊ vnum qđ eſt
Vnū qđ eſt ꝑncipiū nūeroꝝ nō eſt ī materia. ꝑncipiū numeroꝝ ē: q̄ hoc vnū eſt ī mā: ⁊ vnū qđ eſt ꝑncipiū nūeri
nō eſt in mā. ¶ D.d. ⁊ illa que ſunt vnū ſm̄ formā ⁊c̄.i. plura nume-
ro.ſ. in mā que ſunt vnū ſm̄ formā ſunt illa quoꝝ diffō eſt vna: ⁊ iſta
ſunt q̄ ſunt vnū ſm̄ vnā ſpēȝ que diuidit̄ in indiuidua. ¶ D.d. ⁊ que
Quid vnuȝ ſpecie. ſunt vnū gn̄e ⁊c̄.i. ⁊ illa que dicunt̄ vnum genere ſunt que collocant̄
ſub vno predicamēto. Et hoc intendebat cum. d. quorum figura pre-
Quid vnuȝ genere. dicamēti eſt vna. ¶ Et dixit hoc: q̄ res q̄ ſunt vnū ſm̄ formas q̄daȝ
ſunt vnū ſm̄ formas ſpeciales: ⁊ q̄daȝ ſm̄ gn̄ales. ¶ D.d. ⁊ illa ſunt
Quid vnuȝ ꝓportiōe. ſm̄ equalitatē ⁊c̄.i. ⁊ illa dicunt̄ vnū q̄ ſunt vnū ſȝ ꝓportionalitatē:
ſicͭ dr̄ ꝙ ꝓportio rectoris ad ciuitatē ⁊ gubernatoris ad nauē eſt vna.
D.d. ⁊ iſta poſtrema ſemꝑ ꝯſequunt̄ ꝑma. ¶ Et intēdit ꝑ ꝑma magis
vlia: ⁊ per poſtrema magis ꝑticularia. D.d. ſicut dicim⁹ ⁊c̄.i. ꝙ oē qđ
eſt vnū numero de neceſſitate erit cū eo a quo differt in numero vnū
ēt in ſpē. V.g. q̄ Sor. eſt vnū numero: ꝯtingit vt ipſe ſit cū Platone
vnū in forma. D.d. ⁊ qđ eſt vnū in forma ⁊c̄.i. ⁊ ꝑma eoꝝ cōſequunt̄
8 phyſi. 60. poſtrema ſm̄ ꝙ ꝯſecutio nō cōuertit̄ in iſtis: qđ.n. eſt vnū in ſpē non
4. phy. 49. eſt vnū in numero: vnū.n. in ſpē ad min⁹ dr̄ vere de duob⁹ in nūero.
2. phy. 70. 3. ⁊ dixit vere: q̄ accidit vt vnū in ſpē ſit vnū in numero q̄n de ſpē non
phy. 19. inuenit̄ niſi indiuiduū. ¶ D.d. ⁊ oē qđ dī vnū ſm̄ formā ⁊c̄.i. ⁊ oīa q̄
ſunt vnū ſȝ ſpēȝ ſunt vnū ſȝ gen⁹. V.g. q̄ Sor. ⁊ Pla. ſūt vnū ī ſpē
7. phy. 31. ſunt vnū ī gn̄e.ſ. in aīalitate ⁊ nō ꝯuertit̄. ¶ D.d. ⁊ oīa q̄ ſunt vnū ſȝ
eq̄litatē ⁊c̄.i. ⁊ oīa q̄ ſunt vnū ſm̄ ꝓportionē ſunt vnū ſm̄ gen⁹ ⁊ nō
cōuertit̄: ⁊ hoc fuit ita q̄ equalitas nō eſt aliqđ gen⁹. ¶ D.d. manife- Quot mōis dr̄ vnū tot ⁊ multa.
ſtum eſt igit̄ ⁊c̄.i. ⁊ cū declaratū eſt ꝙ vnuȝ dr̄ multis modis: ⁊ multi-
tudo opponit̄ vni: manifeſtuȝ eſt ꝙ multitudo dicit̄ multis modis:
cum oē vnum habeat multuȝ cui opponitur. ¶ D. dedit exempluȝ de
quibuſdā predictis. ⁊. d. quidā eniȝ ⁊c̄. V.g. q̄ iam declaratuȝ eſt ꝙ
vnum eoruȝ de quibus dicit̄ hoc nomē vnum eſt cōtinuū.i. ⁊ etiā de
illis quoruȝ mā eſt vna aut genus dicet̄ etiā multū de oppoſitis iſto-
rum. dicit̄ eniȝ de his que ſunt nō cōtinua: ⁊ de illis quoꝝ mā eſt nō
vna ꝑꝑ diuiſibilitatē materie: aut ſm̄ formā in ſpē: aut ſm̄ formas di-
uerſas ſm̄ cōtrarietatē. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit ꝙ mā eoruȝ di-
uiditur ſm̄ formā ⁊c̄.i. ⁊ illa que dicūtur plura ſm̄ materiā: quedaȝ
dicunt̄ q̄ mā eoruȝ diuidit̄ in quibuſdā ſm̄ formā ſpecialeȝ: ⁊ in qui-
buſdam diuiditur ſm̄ formā cōtrariā. D.d. q̄ diffinitiones ⁊c̄.i. ⁊ for-
me ſm̄ quas diuiditur materia ſunt diuerſe: q̄ forme que quiditates
rerum ſignificant ſunt multe.

¶ Capitulum Septimum.

ENs dicit̄: hoc quideȝ ſm̄ accn̄s: illud vero
ſm̄ ſe. Scḋm accn̄s q̄dem: vt iuſtū muſicū
eſſe dicim⁹: ⁊ hoīeȝ muſicū: ⁊ muſicū hoīeȝ
ſilr̄ dicentes: vt muſicū edificare: q̄ accidit
edificatori muſicum eſſe: aut muſico edificatorem. Hoc
eniȝ eſſe hoc: ſignificat accidere hoc huic. Sic autē ⁊ in
dictis q̄n hoīeȝ muſicū dicimus: ⁊ muſicū q̄n hoīeȝ: aut
albū muſicū: aut hūc albū. Hoc q̄deȝ q̄ ambo eidē acci-
dunt: illud vero q̄ enti accidit: hoc aūt muſicū hoīem:
q̄ huic accidit muſicuȝ. Sic aūt dicit̄ ⁊ eſſe albuȝ: q̄ cui
accidit ille eſt. Que q̄dē igit̄ ſm̄ accidēs eſſe dicunt̄ ſic
dicunt̄: aut eo ꝙ eidē enti ambo inſunt: aut q̄ illud enti
ineſt: aut q̄ ipſuȝ eſt cui ineſt: de quo ipſuȝ ꝑdicat̄.
¶ Ens dicit̄ quodā mō accn̄tali. V.g. q̄ iuſtus eſt mu-
ſicus: ⁊ ꝙ homo eſt muſicus: ⁊ ſimiliter ꝙ muſicus eſt
hō. V.g. ꝙ hō muſic⁹ edificat: accidit eniȝ edificatori vt
ſit muſicus: aut muſico vt ſit edificator. Accidit hoc igi-
tur q̄ eſt: ⁊ q̄ hoc accidit ei. Et ſimiliter accidit in reb⁹
quas diximus: ſicut hō cuȝ dixerimus ꝙ eſt muſicus: ⁊
muſicus ꝙ eſt albus: ⁊ ꝙ eſt albus muſicus: aut muſic⁹
eſt albus. Iſta eniȝ dicunt̄ modo accn̄tali: vno modo:
q̄ vtraq; accidunt eideȝ enti: alio modo q̄ accidit enti
vt eſſet illa.ſ. entia que dicunt̄ modo accidētali ſm̄ hoc

dicunt: aut qꝛ vtraqꝫ ſunt eiuſdē entis: aut qꝛ eſt q̄ditas entis: aut qꝛ eſt cū eo cuiꝰ eſt: ⁊ de quo dr̄ idem.

13 **Quia** ens dr̄ de illo d̄ quo vnū: ⁊ dr̄ de illo qđ eſt vnū ꝑ ſe: ⁊ vnū ꝑ accn̄s: ita ēt fuit diſpō entis: ⁊ iō incepit p̄mo notificare modos entis que ſunt entia per accn̄s. ℭ Et. d. ens dr̄ ⁊c. i. ſicut dicimus ꝙ illud qđ eſt iuſtuz eſt muſicū. ſ. idez. Iſta. n. idētitas eſt ꝑ accidens: qꝛ accidit vnuz alteri: ⁊ ambo vni ſb̄to qđ defert muſicā: ⁊ iuſtitiaz. Hec igit̄ eſt intentio vniꝰ modi: ⁊ ſuū exēpluz eſt qđ dixit: oīs muſicꝰ eſt iuſtus. Scđs aūt modus eſt ſicut dicimꝰ: dr̄ vnꝰ ꝑ accn̄s: aut qꝛ hoī muſicū accidit qđ eſt tanq̄ genꝰ: aut qꝛ muſica ⁊ humanitas accidūt ſibiinuicē vnū alteri: qꝛ ſunt in vno ſb̄to. ſ. in homine in quo exiſtit muſica ꝑ accn̄s: ſicut dicimꝰ ꝙ oīs muſicꝰ eſt hō: ſed vnuz iſtoꝝ ineſt ꝑ accn̄s ſb̄to in quo ꝯueniūt: ⁊ aliud eēntial'r ecōtra diſpōni in p̄mo mō in quo dicimꝰ ꝙ muſicꝰ eſt albus. Hoc igitur qđ dixit. iſta. n. dicunt mō accn̄tali ⁊c. eſt exēplum ad dicēdū ꝙ muſicꝰ eſt albus: ⁊ nō ad dicenduz ꝙ hō eſt muſicꝰ. ℭ D. cōgregauit oēs ambas intentiōes. ⁊. d. entia igit̄ que dn̄t mō accn̄tali ⁊c. ⁊ intēdit ꝑ illa que ambo ſunt vniꝰ entis ſicut albus ⁊ muſicꝰ que ſunt vnius rei cui accidit vt ſit albus ⁊ muſicꝰ. ℭ D. d. aut qꝛ nō. ſ. ſicut dicimꝰ ꝙ muſicꝰ eſt: illud eniz in quo eſt muſica accn̄taliter. ſ. hō idez eſt cū hoīe vli: ⁊ ſil'r eſt cuz dicimꝰ ꝙ hō muſicꝰ eſt: intētio. n. iſtius hoīs eſt hō cui accidit ꝙ ſit muſicꝰ: ⁊ determinādū eſt eis que dicūtur idem eſſential'r hoc ꝙ ſunt duo eſſentialiter vno mō: ⁊ duo eſſential'r alio modo ſicut dicimus: omnis hō eſt aīal. Homo eniz eēntialiter diſtat ab animali in vno mō: ⁊ ſunt idem eſſentialiter alio modo.

Hō diſtat ab aīali eēntial'r in vno modo ⁊ ſunt idē eēntial'r in alio mō.

ℭ Scđm ſe vero dicunt eē quecūqꝫ ſignificant figuras p̄dicatiōis. Quotiēs. n. dr̄ totiens eē ſignificat. Qm̄ ergo p̄dicatoꝝ / alia qđ eſt ſignificāt: alia quale: alia quātū: alia ad aliqđ: alia facere: alia pati: alia vbi: alia qn̄. Hoꝝ vnicuiqꝫ idez eē ſignificat. Nihil. n. refert hō cōualeſcēs eſt. aut hō cōualeſcit. vel hō vadens eſt aut ſecans. vel hoīem vadere aut ſecare. Sil'r aūt ⁊ in alijs. Ampliꝰ aūt ⁊ eē ſignificat qꝛ veꝝ. nō eſſe qꝛ nō verū. ſed falſuz. Sil'r in affirmatiōe ⁊ negatiōe. vt ꝙ eſt Soꝛ. muſicꝰ qđ eſt verum. aut ꝙ eſt Soꝛ. albus qđ veꝝ. Hoc aūt nō eſt diameter cōmēſurabilis qđ falſuz. Ampliꝰ eſſe ſignificat ⁊ ens. hoc quidē poteſtate dicibile. illđ vō qđ actu. Hoꝝ eniz dictoꝝ terminoꝝ eſſe dicimus ⁊ qđ poteſtate dicibile eſt terminoꝝ. ⁊ qđ actu. ⁊ ſcire ſimil'r. ⁊ potens vti ſcientia. ⁊ vtens. ⁊ quieſcens. ⁊ cui iam ineſt quies: ⁊ potens quieſcere. Similiter autē ⁊ in ſubſtātijs. Etenim mercuriuz in lapide dicimus eſſe: ⁊ medietatem lineę

frumentū nondū perfectum. Quādo vero potens: ⁊ qn̄ nondū: in alijs determinandum.

ℭ Et dicunt entia per ſe oīa que ſignificāt figure p̄dicamentoꝝ: ſunt. n. ſm̄ numerū eoꝝ que dicunt ēt entia. Quedā igit̄ p̄dicamēta ſignificāt qđ: ⁊ q̄dā quale: ⁊ q̄daz quātuz: ⁊ q̄dā ad aliqđ: ⁊ q̄daz agere: aut pati: ⁊ vbi ⁊ qn̄. Et ſignificatio vniuſcuiuſqꝫ iſtorū eſt vnius entis. Non. n. eſt dr̄ia inter dicere ꝙ hō eſt in ſanitate: ⁊ dicere ꝙ hō eſt ſanꝰ: aut ꝙ hō ambulat: ⁊ eſt in ambulatiōe: ⁊ ſimil'r in alijs rebus. Et ēt ens ſignificat eſſentiā: ⁊ veritatem rei: qm̄ cum dixerimus aliqđ eſſe demonſtrabimus ſuā veritatē: ⁊ cū dixerimꝰ aliqđ nō eſſe demonſtrabimꝰ ipſuz eſſe nō verū ſed falſuz. Et ſimil'r in affirmatiua ⁊ negatiua ſicut dicimꝰ ꝙ Soꝛ. eſt muſicus. hoc. n. eſt veruz: dicimꝰ ꝙ Soꝛ. nō eſt albus. ⁊ hoc nō eſt veꝝ. Et ſicut dicimꝰ ꝙ diameter eſt equalis coſte: ⁊ eſt falſuz. Et ēt quedā entia ſunt potētia. ⁊ quedā actu. Quedā. n. ſunt entia per viſuz qꝛ vident. ⁊ q̄dam qꝛ hn̄t virtutes q̄ vident. Et ſil'r eſt in ſcīa. In eis. n. eſt qui hn̄t virtutem vt vtant ſcīa: ⁊ in eis eſt qđ hꝫ viſuz: ⁊ dr̄ quieſcēs illud in quo eſt quies: ⁊ illud qđ hꝫ potētiaz vt quieſcat etiā. Et ſil'r in ſubſtātia ēt. Dicimus eniz ꝙ in lapide eſt idolum Mercurij ⁊ ſemilinee.

Diuiſio entis in decez p̄dicamēta Uide ēt. 6. huiꝰ. t. c. 4.

ℭ Cum declarauit modos entis qđ eſt ſm̄ accidēs: incepit declarare ſm̄ quot modos dicit̄ ens eſſential'r. ℭ Et. d. ⁊ dicunt entia ⁊c. i. ⁊ intendit per figuras genera p̄dicamētoꝝ. ſ. dictiones ſignificantes genera p̄dicamētoꝝ. Deinde. d. ſunt eniz ſm̄ numerū ⁊c. i. dicitur eniz ens ſm̄ numerū ſm̄ quez dicunt p̄dicamēta. D. d. quedā eniz ⁊c. i. ⁊ hoc nomē ens dicit̄ de oībus de quibus dicūtur p̄dicamēta: qꝛ qđ ſignificat hoc nomē ens idem videt̄ cuz eo qđ ſignificāt dictiones p̄dicamētoꝝ. ℭ D. numerauit p̄dicamēta ⁊. d. Quedaz igitur ſignificāt quid ⁊c. i. ⁊ tacuit p̄dicamētuz ſitus ⁊ habitꝰ ꝑpter abbreuiationez ſermonis: aut qꝛ latent. D. d. ⁊ ſignificatio vniuſcuiuſlibet iſtorum ⁊c. i. ⁊ ſignificatio vniuſcuiuſlibet nominū nouez accidentiuz cum ſua ſignificatione ſuper illud accidens eſt ſignificatio ſuper vnuz p̄dicamētuz. ſ. p̄dicamētuz ſubſtātie: nō eniz eſt differentia inter dicere in p̄dicamēto qualitatis ꝙ homo eſt ſanus ⁊ ꝙ homo eſt in ſanitate. ℭ Et intendebat per hoc notificare ꝙ nomen denominatiuū nō ſignificat in propoſitiōe cuius ſubiectuz eſt ſubſtātia ⁊ cuius p̄dicamētuz eſt denominatiuū. Uer. gratia. Soꝛ. eſt albus ſubſtantiam ⁊ accidens aut ſubſtantiam in qua ſit accidens. 14

Digreſſio q̄rit vtrū nomen denoīatiuū p̄ ſigat ſb̄m an accidens.

Op. Auicē.

Impugna.

Nomē ꝺno/minatiuū ꝑ ſigñat acci dēs ſcꝺo ſbʒ

Uide ꝑ hoc 7. meta. 18. ⁊ 19. cō. Sed ꝑ phy. 25. ⁊ 2. de anima. c. 8. videbis oppoſitū.

¶ Sicut exiſtimauit Auicen. qui cum vidit ꝙ hec dictio albus ſignificat aliquid in quo eſt albedo ꝙ primo ſignificat ſubiectū ⁊ ſecundo accidens. ¶ Sed eſt ecōuerſo. primo ſignificat accidēs. ſecūdo ſubiectum. Accidēs eniʒ innatū eſt exiſtere in ſubiecto. ¶ Et ſi eſſet ſicut dicit. ſ. ꝙ albus primo ſignificat corp⁹: tunc idem eſſet dicere Sor. eſt albus: ⁊ dicere corpus albuʒ ⁊ corpus albuʒ: ⁊ ſic in infinitū: quonia cum dicimus hoc vocabuluʒ album collocabitur in eo corpus. ¶ Et cum. d. ꝙ hoc nomen ens dicit̄ de deceʒ predicamētis: dixit: ⁊ etiam ſignificat eſſentiā ⁊c̄. i. ⁊ hoc nomen ens etiā ſignificat illud qꝺ ſignificat dicere aliquid eſſe veruʒ. Cum eniʒ dicimus aliquid eſſe demonſtramus ipſum eſſe veruʒ: ⁊ quādo dicimus aliquid non eſſe demonſtramus ipſum non eſſe. ſ. ipſum eſſe falſum. ¶ Deinde. d. ⁊ ſimiliter eſt in affirmatiua ⁊ negatiua ⁊c̄. ⁊ intendit per ens illud qꝺ ſonat verum aut ſimpliciter aut cōpoſite. ſ. in queſito ſingulari ⁊ compoſito: in propoſitiōe autem cōpoſita: ſicut dicimus ꝙ Sortes eſt muſicus: aut Sor. non eſt muſic⁹: in queſtiōe autē ſimplici ſicut dicim⁹: vtruʒ Sor. ſit aut non ſit: ⁊ vniuerſaliter hoc nomen ens nō ſignificat niſi verum. ¶ Deinde. d. ſicut dicim⁹ ꝙ Sor. ⁊c̄. i. ⁊ ſimiliter in affirmatiua cum demonſtrabim⁹ eſſe per affirmationē in qua eſt hec copulatio etiā demonſtrabim⁹ eſſe ipſum veruʒ. V. g. Sor. eſt muſicus: ⁊ cū demonſtrabim⁹ ipſuʒ eſſe per generationē: demonſtrabim⁹ ipſuʒ nō eſſe verū. V. g. Sor. non eſt albus: hoc eniʒ demonſtrat ꝙ dicere ipm eſſe album: nō eſt veruʒ. ¶ Et hoc intendebat cū. d. ⁊ dicere ꝙ Sor. eſt albus ⁊ hoc nō eſt verum. i. ⁊ dicere ꝙ Sor. non eſt albus demonſtrat ꝙ dicere ipſe eſt alb⁹ nō eſt veruʒ. ¶ Sed debes ſcire vniuerſaliter ꝙ hoc nomen ens qꝺ ſignificat eſſentiaʒ rei eſt aliud ab ente qꝺ ſignificat verum. ⁊ ideo expoſitores diuerſant̄ in queſito ſimplici. ſ. dicere vtrum aliquid eſt in ſcꝺo thopicoꝝ. vel vtrum collocet̄ in queſtionib⁹ accidentis aut generis. Qui enim intelligit de ente illud qꝺ eſt cōmune decem predicamētis. d. ꝙ collocat̄ in queſtionib⁹ generis: ⁊ qui intellexit de ente illud qꝺ intelligitur de vero. d. ꝙ collocatur in queſtionib⁹ accidentis. ¶ Deinde. d. ⁊ ſicut. d. ꝙ diameter eſt equalis ⁊c̄. ⁊ hoc eſt aliud exempluʒ quo vtitur in hac intentione. i. ꝙ dicere ꝙ diameter eſt aſſimeter coſte: ⁊ hoc verum ſignificat ꝙ diameter eſt ſimeter coſte: eſt falſum. ¶ Et intendebat diſtinguere inter hoc nomen ens de ente qꝺ eſt extra animā: ⁊ de ente qꝺ eſt potentia. Quedam eniʒ dicūtur viſa quādo vident̄ actu: ⁊ quedā dicunt̄ viſa: q: poſſunt videri in actu. ¶ Et ſimilr̄ ſciens quoqʒ dicit̄ ſciens quādo vtitur ſciētia: ⁊ talis eſt ſciens in actu: ⁊ dr̄ ſciens qñ nō vtitur ſcia. ſ. ſciens in potentia propinqua. ¶ Et hoc intēdebat cuʒ. d. ⁊ ſimilr̄ eſt de ſciētia ⁊c̄. i. dicim⁹ eniʒ ſcientē illuʒ qui hʒ potētiā qua vtit̄ ſcia: lʒ non vtat̄: ⁊ dicim⁹ ſcientē illuʒ qui vtit̄ ſcia qñ vtit̄ illa. ¶ D. d. ⁊ dr̄ quieſcēs ⁊c̄. i. ⁊ ſilr̄ dr̄ qeſcēs in potētia illud qꝺ nō quieſcit: ſed hʒ potentiaʒ vt quieſcat. ¶ D. d. ⁊ ſilr̄ inuenit̄ actus ⁊ potentia in ſba ⁊ in forma. dicim⁹ eniʒ ꝙ in lapide eſt forma idolū Mercurij ⁊ ſemilinee: ⁊ hec fuit diminutio. ⁊ intendit ꝙ ſilr̄ inuenit̄ actus ⁊ potētia in ſba ⁊ in forma. Dicimus eniʒ ꝙ in lapide eſt forma Mercurij ⁊ in potentia ⁊ actu: potentia aūt q: hʒ naturam recipiendi formam Mercurij: actu vero q: recipit illam.

Documētū. Ens qꝺ ſignificat eēntiam rei eſt aliꝺ ab ente qꝺ ſignificat verū.

Idem. 2. de aīa. 54.

¶ Capitulum Octauū.

Subſtantia dr̄ ⁊ ſimplicia corpora: vt terra: ⁊ ignis: ⁊ aqua: ⁊ q̄cunqʒ talia: ⁊ vl'r corpa ex his cōſiſtētia: ⁊ aīalia: ⁊ demonia: ⁊ ꝑtes omniuʒ hoꝝ. Hec aūt dicunt̄ oīa ſba: q: nō de ſubiecto dicunt̄: ſʒ de his alia. ¶ Alio vero mō qꝺcūqʒ fuerit cā exiſtēdi inexiſtēs in talib⁹: quecūqʒ nō dicunt̄ de ſbo: ⁊ aīa aīalis. ¶ Amplius q̄cūqʒ ꝑticule exñtes ſunt in talib⁹ terminātes: ⁊ hoc aliqd ſignificātes: quibus deſtructis deſtruit̄ totū: vt ſupficie corp⁹: vt qdam dicūt ⁊ ſupficies linea ⁊ totalr̄ numer⁹ vr̄ eſſe qbuſdaʒ talis: naʒ deſtructo nihil eē ⁊ terminare oīa. ¶ Ampli⁹ qꝺ qd erat eē cui⁹ rō eſt diffō: ⁊ hec ſba dr̄ vniuſcuiuſqʒ. Accidit itaqʒ ſm duos modos ſbam dici ſbm vltimuʒ: qꝺ nō adhuc ꝺ alio dr̄: ⁊ qꝺcūqʒ hoc aliqd ens ſepabile fuerit. Tale vero vniuſcuiuſqʒ forma ⁊ ſpēs.

¶ Dicunt̄ ſba corpora ⁊ ſimplr̄ ſic terra: ⁊ ignis: ⁊ ſilia: ⁊ vlr̄ oīa corpora: ⁊ qꝺ ex eis cōſtituit̄ ex aīalib⁹: ⁊ idolis: ⁊ mēbris iſtoruʒ. Oīa eniʒ iſta dicunt̄ ſbe: q: nō dicuntur de ſubiecto: ſed alia dicunt̄ de eis. Et ēt dr̄ ſba alio mō illud qꝺ eſt cā eſſentie rerū que dicunt̄ de ſubiecto: ſicut aīa aīaliuʒ: Et ēt dicunt̄ ſuba oīa mēbra aīaliuʒ: ⁊ ēt ⁊ hñtia terminos: ⁊ ſignificātia aliqd: ⁊ ꝑ quoꝝ priuationē priuat̄ totuʒ: ſicut corpus ſupficiei: ⁊ ſicut qdam dicunt ſupficies linee: ⁊ oēs numeri. Quidā eniʒ exiſtimant ꝙ iſtis priuatis nihil erit. Et ēt dr̄ ſuba illud qꝺ ſignificat qd in oībus rebus: ⁊ diffōnem eaꝝ: ⁊ hoc eſt ſubſtantia circulus rei. Accidit igitur vt ſubſtātia dicatur duobus modis. Quorum vnus eſt vltimū ſubiectum quod nō dicit̄ de alio. Alius auteʒ quod ſignificat hoc demonſtratū: ⁊ eſt diſtinctuʒ a reb⁹: ſicut forma cuiuſlibet rei: ⁊ eius exemplar.

Cum determinauit quot modis dicit̄ ens ⁊ vnum eoruʒ de quibus dicit̄ ſba: ⁊ ſba dicit̄ multis modis: incepit ēt diuidere illos modos. ¶ Et. d. ⁊ dr̄ ſba ⁊c̄. i. ⁊ ſba dicit̄ de oībus corporib⁹ ſimplicibus ⁊ de cōpoſitis ex his: vt minere: ⁊ plante: ⁊ aīalia: ⁊ de membris iſtoruʒ. ¶ Et cum declarauit hoc per exēpluʒ: incepit decla/ 15

Suba ꝑ cōi ad ꝑmā ⁊ ſecundā.

rare illud p diffōnē.⁊.d.oīa.n.iſta ⁊c̄.⁊ intēdit neqꝫ in ſb̄to:⁊ iſta eſt diffō indiuidui ſb̄e. ¶ Et.q.d.ſb̄a dr̄ pͥma de illo qđ nō dr̄ de aliquo neqꝫ eſt in aliquo:⁊ alia dicunt̄ de eo:⁊ hoc dr̄ indiuiduū ſb̄e.⁊ hoc appellat̄ in p̄dicamētis pͥma ſb̄a. ¶ Et forte intendit p hoc qđ.d.ſb̄. aliquā intētionē in ea:⁊ ſm hoc iſte ſermo ꝯtinet pͥmas ſb̄as ⁊ ſecū/das. ¶ D.d.⁊ dr̄ ēt ⁊c̄.i.⁊ dr̄ ſb̄a de illo per qđ indiuiduū ſb̄e fit ſb̄a.ſ. de forma p quā fit ſb̄a:ſicut aīa in aīato.⁊ dedit exēplum de aīa q̄ eſt forma in ſb̄a in actu ecōtra de formis ſimpliciū. ¶ D.d.⁊ ēt dr̄ ſb̄a de illo qđ eſt ſb̄m aīe. U.g. de corpe aīaliū:⁊ hec ſb̄a mō māe. ¶ D.d.⁊ ħn̄tia diffōnes ⁊c̄.i.⁊ dr̄ hoc nomē ſb̄a de diffōne ⁊ in reb⁹ habenti/bus diffōnes. ¶ D.d.⁊ per quoꝝ p̄uationē ⁊c̄.i.⁊ dr̄ ſb̄a de rebus que ſunt priores ſm diffōnes rebus ſenſibilib⁹ de qbus qdā opinantur illas eſſe ſb̄as reꝝ ſenſibiliū:qm̄ qn̄ intellect⁹ abſtulerit eas/auferent̄ cū eis res ſenſibiles:ſicut eſt diſpō d̃ corpe ſimplici cū corpe ſenſibili ⁊ de ſupficie cum corpore:⁊ qꝛ Ariſto.non opinat̄ hoc dicit.qdā.n. exiſtimāt ⁊c̄.i.⁊ quidā appellāt iſtas ſubſtātias:qꝛ exiſtimant ꝙ il/lud per cuius priuationē ſm intellectū priuat̄ aliquid dꝫ eſſe ſubſtan/tia illius:⁊ ideo appellauerunt iſtas ſubſtātias vnū:quidā enī fin/gunt numerū eſſe ſb̄am entium. ¶ D.d.⁊ ēt dicit̄ illud ſb̄a ꝙ ſignifi/cat quid ⁊c̄.i.⁊ dicit̄ ſubſtātia de illo qđ datur ad interrogationē fa/ctam per quid in vnaquaqꝫ rerum:⁊ hec eſt ſubſtātia cuiuſlibet rei. D.d.accidit igitur vt ſb̄a ⁊c̄.

Suba d̃ forma.

Uid.8.ph.30.

Suba d̃ mā.

Suba d̃ diffinitiōe.

Suba p oī quo remoto remouet̄ ſb̄ſtantia.

Eadem.

¶ Capitulum Nonum.

Eadem vero dicunt̄:hec quidē ſm accidens vt albū:⁊ muſicū idē:qꝛ eidē accidunt:⁊ homo ⁊ muſicū:qꝛ alteꝝ alteri accidit:⁊ muſicū aūt hō qꝛ muſicū hoī accidit.vtriqꝫ aūt hoc:⁊ hoꝝ vtrūqꝫ illi.Etenī hoī muſico:⁊ hō ⁊ muſicū idē dicit̄:⁊ his illud.Quapp ⁊ oīa hec vniuerſalr̄ nō di/cunt̄.Nō eī eſt verū dicere ꝙ oīs hō idē ⁊ muſicū.Nā vl'ia ſm ſe exiſtunt: accn̄tia vero nō ſm ſe:ſed in ſingu/laribus ſimpliciter dicunt̄.Idē enī vr̄ eſſe Sor.⁊ Sor. muſicus:nā Sor.nō in multis:pp qđ nō oīs Sor.eſſe muſicus neqꝫ Sor.dr̄ quēadmodum oīs hō:⁊ hec qui/dem ſic dicunt̄ eadem.Alia vero ſm ſe quēadmodū ⁊ vnū.Etenī quoꝝ mā vna/aut ſpē:aut numero:eadē di/cunt̄:⁊ quoꝝ ſubſtantia vna. Quare palā qꝛ identitas vnitas quedā pluriū eēndi:aut qn̄ vtit̄ vno,vt plurib⁹: veluti qn̄ dixerit ipſū ipſi idē:nā vt duobus vtit̄ eodē. ¶ Diuerſa vero dn̄r quoꝝ/aut ſpecies plures:aut mā: aut ratio ſubſtantie.Et oppoſite oīno eidē dr̄ diuerſū.

Idētitas ē vnitas qdā pluriū eſſendi.

Diuerſa.

¶ Differētia vero dicunt̄ quecūqꝫ diuerſa ſunt:idē ali/quid entia:⁊ nō ſolū numero:ſed ſpecie:aut genere:aut ꝓportione:amplius quorū diuerſū genus ⁊ contraria quecunqꝫ habent in ſubſtātia diuerſitatē.Similia dicun/tur quecūqꝫ idem paſſa:⁊ plura idem paſſa:aut diuer/ſa:⁊ quorum qualitas vna: ⁊ ſm quecunqꝫ alterari con/tingit cōtrarioꝝ horū qđ plura habet aut magis ꝓpria huic eſt ſil'e.Oppoſita vero ſil'ibus diſſil'ia. ¶ Oppoſi/ta dicuntur ꝯ̄ria:ꝯ̄dictio:⁊ ad aliqđ:⁊ priuatio:⁊ habit⁹ ⁊ ex quib⁹:⁊ ad que vltima:vt generatiōes:⁊ corruptio/nes:⁊ quecūqꝫ vero nō cōtingūt ſimul adeſſe amboꝝ ſu/ſceptibili:hec opponi dn̄r aut ipſa:aut ex qb⁹ ſunt.Nā pallidū ⁊ albū ſimul eidē nō inſunt:pp qđ ex qbus ſunt opponūtur his. ¶ Cōtraria dn̄r quecūqꝫ nō pn̄t ſimul adeſſe eidē differētiū ſm gen⁹:⁊ que plurimū differunt eoꝝ que ſunt in eodē genere: ⁊ que plurimū dn̄t eorū que in eodem ſuſceptibili:⁊ que plurimū differūt eorū que ſunt ſub eadē poteſtate.Et quoꝝ dr̄ia maxima:aut ſm genus:aut ſimpl'r:aut ſm ſpeciē. Alia vero ꝯ̄ria di/cuntur:hec quidē in talia habere:alia in taliū ſuſpectibi/lia eſſe:alia in actiua:alia in paſſiua eſſe taliū:aut agētia aut patiētia:aut abiectiōes:aut acceptiōes:aut habitus aut priuatiōes eſſe taliū. Qm̄ aūt ens ⁊ vnū multipl'r dicuntur ſequi eſt neceſſe ⁊ alia quecūqꝫ ſm hec dicunt̄. Quare idem ⁊ diuerſum ⁊ cōtrariū vt ſic diuerſum ſm vnāquāqꝫ cathegoriā. ¶ Diuerſa vero ſpecie dicuntur quecunqꝫ eiuſdem generis exiſtētia:non ſubinuicē ſunt ⁊ quecunqꝫ in eodem genere exiſtētia differentiā habēt ⁊ quecunqꝫ habent contrarietatē. Et contraria diuerſa ſunt ſpecie abinuicē:aut omnia:aut dicta primū:⁊ quo/rūcunqꝫ in finali generis ſpecie rationes diuerſe: vt ho/mo ⁊ equus indiuidua genere ⁊ rationes eorū diuerſe. Et quecunqꝫ in eadē ſubſtātia entia differentiā habēt. Eadem vero ſpecie his oppoſite dicta.

Differētia.

Oppoſita.

Contraria.

Diuerſa ſpē.

¶ In arabica tranſlatione textus correſpondēs huic ſuperiori non reperitur:neqꝫ cōmentum.

¶ Capitulum Decimum.

PRiora ⁊ poſteriora dicunt̃ quedã quidẽ tãq̃ exiſtẽte aliquo prĩo ⁊ principio in vnoquoq; genere qḋ ꝓpinqui⁹ quidẽ principio aliquo determinato: aut ſimpl'r: aut natura: aut ad aliquid: aut vbi: aut ab aliquib⁹. Ut hoc qdẽ ſm locũ in exiſtẽdo ꝓpinquus: aut natura alicui loco determinato: vt medio: aut vltimo: aut ſicut euenit: qḋ vero remotius poſterius. Alia ſm tp̃s: hoc quidẽ enim eo q̧ remotiora nũc: vt in factis: priora nãq; troica medis q: remotiora nũc. Hoc aũt eo q̧ ꝓpinquius nunc: vt in futuris: priores.n. propterea ludi iouis ludis apollinis eſſe dicunt̃: q: ꝓpinquius nũc: ⁊ ipſo nũc: vt in p̃cipio ⁊ in primo vſis. Alia ſm motũ: ꝓpinquius enĩ prĩo mouẽti eſt prius vt puer viro. Principiũ aũt ⁊ hoc quoddã ſimpl'r. ¶ Alia ſm poteſtatẽ: excedẽter eniʒ poteſtate ⁊ qḋ potẽti⁹ eſt pri⁹: tale vero eſt cui⁹ ſm p̃uolũtatẽ ſeq eſt nec̃e alteꝝ ⁊ poſteri⁹ adeo vt nõ mouẽte illo nõ moueat̃: ⁊ mouẽte moueat̃. Et eſt p̃uolũtas p̃cipiũ. Alia ſm ordinẽ: hec aũt ſunt q̃cũq; ad aliqd vnũ determĩatũ diſtãt ſm rõnẽ: vt paraſtata tricõſtata ⁊ pauite vitis. hic qdeʒ eniʒ qui ſumit̃. hec aũt que media principiũ. hec quideʒ igit̃ priora dicunt̃ hoc modo. ¶ Alio vero mõ qḋ cognitione eſt prius vt eſt ſimpl'r pri⁹. Hoꝝ aũt al'r: ⁊ que ſm rõnẽ ⁊ q̃ ſm ſenſuʒ. nã ſm rõnẽ vl'ia priora. ſm aũt ſenſum ſingularia. Et ſm rõnẽ accñs toto prius: vt muſicũ muſico hoie. Nõ.n. eſt rõ tota ſine p̃te. qdeʒ nõ cõtigit muſicũ eſſe nõ exiſtente aliquo muſico. ¶ Ampli⁹ priora dicunt̃ prioꝝ paſſiões: vt rectitudo lenitate. hec.n. linee ſm ſe paſſio eſt: illud vero ſup̃ficiei. Hec quidẽ itaq; ſic dicunt̃ priora ⁊ poſteriora. ¶ Alia vero ſm ſubſtantiã ⁊ naturã quecũq; cõtingit eſſe ſine aliĳs: ⁊ illa nõ ſine illis: qua diuiſione vſus eſt Plato. ¶ Qm̃ autẽ eſſe multipl'r dr̃. primũ qdẽ ſubiectũ pri⁹. Deĩde aliter q̃ ſm potẽtiã: ⁊ ſm actũ. Nã alia ſm p̃tãtẽ priora ſunt: alia ſm actum:

vt ſm p̃tãtem quideʒ dimidietas toto: ⁊ pars toto ⁊ mã ſubſtãtia. Scḋm actuʒ vero poſterius: naʒ diſſoluta ſm actum erunt. Modo itaq; quodaʒ oĩa prius ⁊ poſterius dicta ſic dñr. ¶ Quedam eniʒ ſm generationẽ que ſine aliĳs eſſe contingit. vt totuʒ partibus. hec aũt ſm corruptioneʒ. vt pars toto: ſimiliter aũt ⁊ alia.

¶ Dicunt̃ quedã ante ⁊ poſt tanq̃ primuʒ ens ⁊ principiũ in vnoquoq; gñe: ⁊ qḋ eſt ꝓximũ alicui principio terminato: aut mõ ſimplici: aut nãliter: aut mõ relationis: aut vbi: aut qñ: aut q: ſunt ſicut dicim⁹ illa q̃ dñr añ ſm locũ qui eſt ꝓxim⁹ alicui loco terminato. V.g. loco medio aut vl'io: aut nãliter: aut caſu. Et remotũ dr̃ poſt: ⁊ etiaʒ dr̃ ante ſm tẽpus: aut in p̃terito: ⁊ eſt illud qḋ eſt remoti⁹ ab inſtãti: ſicut bella troianoꝝ fuerũt ante bella medoꝝ. Et in futuro: ⁊ eſt illud qḋ ẽ p̃ſenti ꝓpinquius alio mõ: ſicut dicimus q̧ fuit Clitus ante Hirinũ: q: eſt ꝓpinquior ad mõ. Et hic vtit̃ mõ quaſi prĩo ⁊ p̃cipio. Et dr̃ ante ſm motũ illud qḋ eſt ꝓpinqus ad motorẽ: ſicut puer qui eſt ante viruʒ ſm motũ. Et iſta ſunt principia aliqua mõ ſimplici. ¶ Et dr̃ ante ſm potẽtiã vel virtuteʒ ſicut dñs ante dominatuʒ. Dñs.n. q: eſt ſup̃ior in potẽtia dr̃ ante: ⁊ etiã illud qḋ eſt fortius dr̃ ante: ⁊ tale illud eſt qḋ coget alteꝝ ſequi ſuã volũtateʒ: ita q̧ ſi illud qḋ eſt ante nõ mouet̃/ nõ mouebitur illud qḋ eſt poſt: ⁊ ſi mouebitur/ mouebitur: ⁊ voluntas eſt principiuʒ hic. ¶ Et dicunt̃ ante ſʒ ordinẽ illa que adunant̃ in ſe ſʒ relationeʒ: ad aliquid vnum: ⁊ diuidunt̃ ſm diffinitionẽ: ſicut dicim⁹ q̧ ſtans eſt ſcḋus in ꝓpinquitate ante tertiũ: ⁊ neuma qḋ dicit̃.i. barbatica mediuʒ acutoruʒ eſt ante mediũ diſcretoꝝ. In illis eniʒ eſt principiũ illud qḋ ſtat capite. In iſtis eſt neuma qḋ eſt medium. Iſta igit̃ dñr ante ſm hunc moduʒ. ¶ Et dicit̃ ante alio modo illud qḋ ante per ſcientiaʒ eſt: ⁊ dr̃ ẽt ante mõ ſimplici. Et ẽt dicit̃ ante ſm diffõneʒ ⁊ ſenſuʒ. Scḋm aũt diffõnẽ illud qḋ eſt ante mõ vl'i. Scḋʒ vero ſenſuʒ res particulares.

Et ſm diffõnẽ vl̃r etiã accidẽs ante totũ ſicut muſicus ante hoiem muſicũ. Totũ eniʒ nõ erit penitus ſine pte. Et cũ hoc impoſſe eſt vt muſicus ſit ſi nõ fuerit aliquis muſicus pticularis. ¶ Et etiã dicunt̃ ante paſſiua ſicut res que ſunt ante ſicut rectitudo ⁊ leuitas. Vnũ.n. iſtoꝝ eſt paſſiuũ linee per ſe ⁊ aliud ſuperficiei. Quedã eniʒ dicunt̃ ante ⁊ poſt ſm hos modos. ¶ Et quedã dicũt̃ vniuerſal'r ⁊ ſubſtãtial'r: ⁊ ſunt illa que poſſe eſt vt ſint ⁊ nõ alia. Illa aũt nõ erũt neq; iſta: ⁊ iſta diuiſiõe vtebat̃ Plato. Ens igit̃ dicit̃ multis modis: dicit̃ enim primo ſm ſubiectũ qḋ eſt ante: ⁊ per qḋ ſubſtãtia erit ante. Et dicit̃ alio modo qui ſunt in potentia: ⁊ in actu ſicut dicimus. Potẽtia autẽ ſicut medietas eſt de toto ⁊ pars de toto: ⁊ materia d̃ ſubſtãtia. Actu vt ſicut illud qḋ ẽ poſt: erit eniʒ poſtq̃ʒ diſſoluit̃ quoquo modo. Igitur omnia que dicuntur ante ⁊ poſt ſm hos modos dicuntur. Et quedam ſunt poſſibilia vt ſint ⁊ non alia: ſicut ⁊ partes. Et quedam ſunt poſſibilia vt corrumpantur ⁊ non alia: ſicut diffinitio totius: ⁊ alia ſimiliter.

16 Et vnũ eoꝝ de quibus dicit̃ ante ⁊ poſt eſt illud qḋ eſt pncipium primũ in vnoquoq; generũ. V.g. principiũ in gñe ſb̃e ⁊ ĩ aliis generib⁹: ⁊ vl̃r dicitur ante de omni principio terminato: ⁊ de oĩ qḋ eſt ꝓpinqui⁹ alicui.ſ. principio terminato. B.d. aut mõ ſimplici ⁊c̃.i. ⁊ primũ principiũ de quo dicit̃ ⁊ de cuius ꝓpinquo ante: aut eſt primũ ſimpl'r: aut nãliter: aut ſm relationẽ: aut ſm locũ: aut ſm tẽpus aut ſm ſuũ eſſe. ¶ B. dedit exemplũ de illo qḋ eſt prius ſm tp̃us: ⁊.d. ⁊ dicit̃ ante ſm tp̃s ⁊c̃.i. ⁊ illud qḋ eſt prius in tp̃e p̃terito eſt illud qḋ magis diſtat a pñti: ſicut dr̃ q̄ bellũ troianũ fuit ante bellũ medoꝝ. ¶ B.d. ⁊ in futuro eſt illud qḋ eſt p̃ſenti ꝓpinquus ⁊c̃.i. ⁊ prius in tẽpore futuro eſt ecõtra priori in tp̃e p̃terito: prius eniʒ in tp̃e futuro eſt ꝓpinquius pñti: ſicut dr̃ p̃ſenti in p̃terito: aut eſt remotius a pñti: ſicut Agamẽnon a Ceſare. ¶ B.d. ⁊ preſenti vtit̃ hoc tanq̃ prĩo ⁊ poſteriore principio.i. in priori ⁊ poſteriori: nõ eniʒ eſt principiũ natural'r ſed poſitiõe. ¶ B.d. ⁊ dr̃ ante ſm motũ ⁊c̃.i. ⁊ intẽdit p primũ motoreʒ primã generationẽ hoĩs: puer eniʒ eſt ꝓpinquior prime generatiõi viro. ¶ B.d. ⁊ iſta principia ſunt modo ſimplici ⁊c̃.i. ⁊ iſta initia in quoꝝ reſpectu dr̃ poſt ⁊ ante ſunt initia ſimpl'r nõ ſm relationeʒ ſed alio mõ. ¶ B.d. ⁊ dr̃ ante ⁊c̃.i. ⁊ dicim⁹ q̄ dñs eſt ante dñatũ: q2 dñs eſt in digniori ordĩe: ⁊ vl̃r dicit̃ ante illud qḋ eſt forti⁹ ⁊ digni⁹: ⁊ eſt illud qḋ cogit illud qḋ eſt poſt vt volũtas ei⁹ cõſequat̃ volũtatẽ ſuaʒ: adeo q̄ ſi illud qḋ eſt prius nõ moueat̃: nõ mouebit̃ illud qḋ eſt poſt: ⁊ initiũ ſm qḋ dicitur hoc ante ⁊ poſt eſt voluntas: qm̃.ſ. voluntas

debilioris cõſequit̃ voluntatẽ fortioris. ⁊ hoc intẽdebat cum.d. ⁊ voluntas eſt initiũ. ¶ B.d. ⁊ dicit̃ aut ſm ordinẽ ⁊c̃.i. q̄ illa q̃ exiſtunt inſimul nõ pñt imaginari priora ⁊ poſteriora niſi reſpectu alicui⁹ poſiti in eis tanq̃ vnũ ⁊ principiũ.ſ. cõſiderãdo ſuum ordinẽ de illo ⁊ ſuum ordinẽ adinuicẽ. Dicimus eniʒ in acie hominũ q̄ ſecũdus eſt ante tertiũ in reſpectu primi qui eſt in capite: ⁊ ſimil'r dicimus q̄ tale neuma eſt ante tale in reſpectu alicuius primi in eis neumatibus. B.d. ⁊ dicit̃ ſm diffõnẽ.i. ⁊ diuerſant̃ ſm diffõnes ⁊ noĩa in reſpectu illius vnius: illud eniʒ qḋ cõſequit̃ illud vnũ dicit ſcḋʒ: ⁊ qḋ cõſequit̃ ſcḋm dicit̃ tertiũ ⁊ indifferẽter ſiue differãt in noĩbus ⁊ diffõnibus habitis ſm q̄ ſunt ⁊ cõueniũt: nõ eniʒ habent ante ⁊ poſt niſi ſm ordinẽ. Ordo aũt nõ fit niſi reſpectu alicui⁹ primi poſiti aut ĩtellecti. ¶ B.d. ⁊ dicitur ante alio modo ⁊.d. hoc: q2 illud qḋ eſt notius apud nos.ſ. prius in cognitione nõ eſt prius in eſſe. ⁊ iõ iſte modus eſt ali⁹ a prioribus modis. ¶ B.d. ⁊ etiã dicit̃ ante ſm diffõneʒ ⁊ ſenſum ⁊c̃. ideſt ⁊ illa que dicunt̃ ante ſm cõprehenſionẽ diuerſant̃ ab ĩtellectu ⁊ ſenſu. In intellectu a .n. notius eſt vl̃e q̃ pticulare: in ſenſu autẽ ecõuerſo. ¶ B.d. ⁊ ſm diffõnem accidẽs etiã ⁊c̃.i. ⁊ accidẽs ẽt prius eſt in diffõne reruʒ cõpoſitaꝝ ex ſubſtãtia ⁊ accidẽte. Diffõ eniʒ cõpoſiti ex iſtis cõſtituit̃ ex iſtis duab⁹ partib⁹.ſ. ſubſtãtia ⁊ accidente: ⁊ ptes cuiuſlibʒ ſunt priores illo: q2 ſumunt̃ in ipſa diffõne. V.g. q̄ hõ ⁊ muſicus ſunt priores diffõne hominis muſici. ⁊ cũ hoc hõ eſt prior muſico: muſicus eniʒ nõ erit niſi homo fuerit. ¶ B.d. ⁊ etiã dicuntur ante paſſiua ⁊c̃.i. ⁊ dicit̃ q̄ paſſiua paſſionib⁹ ꝓpriis ſunt ante paſſiones ⁊ accñtia: ſicut dicit̃ q̄ ſupficies eſt ante hanc paſſionẽ ꝓpriam que dicit̃ leuitas: ⁊ q̄ linea eſt ante rectitudineʒ que eſt ꝓpria paſſio linee. ¶ B.d. q̃dã igit̃ dñr ante ⁊ poſt ⁊c̃.i. ſpecieꝝ igit̃ prioris ⁊ poſterioris quedã ſunt iſta que determinauim⁹. ¶ Et quedã dicunt̃ p̃ora natural'r: ⁊ ſunt illa que cũ fuerint nõ ſequit̃ vt poſteriora ſint: ⁊ ſi poſteriora fuerint illa erũt: ⁊ hoc intẽdebat cũ.d. ⁊ ſunt illa que poſſibile eſt vt ſint ⁊ nõ alia. B.d. ⁊ iſta diuiſione vtebat̃ Plato. ⁊ innuit q̄ hec diuiſio qua ipſe vſus fuit in priori ⁊ poſteriori eſt quã.d. in fine p̃dicamentoꝝ.ſ. quinq; genera famoſa: ⁊ nõ eſt dubiũ ex hac diuiſiõe. ¶ Hec dicta diminuunt̃ ꝑ primũ in dignitate: ⁊ ſicut diminuit̃ ex illa diuiſione prius in cognitione. ¶ B.d. ⁊ cũ ens igit̃ dr̃ multis modis ⁊c̃.i. ⁊ cũ hoc nomẽ ens dr̃ de decẽ p̃dicamẽtis: ens qḋ eſt ſb̃tũ alioꝝ nouẽ entiũ eſt ante oĩa entia: ⁊ ens ex quo fit ſb̃a eſt etiã ante ſb̃aʒ: ⁊ ſil'r ens in potẽtia eſt pri⁹ ente in actu. ¶ B.d. exẽplũ d̃ vtroq; ente: ⁊.d. potẽtia aũt eſt ſicut dimidiũ qḋ eſt duplũ in potẽtia: ⁊ ſil'r ps q̃ eſt totũ ĩ potẽtia: ⁊ ſil'r mã q̃ eſt ſb̃a in potẽtia: act⁹ vero cũ refert̃ huic videbit̃ poſteri⁹: ⁊ hoc cõtingit qñ intellectus diſſoluerit cõpoſitũ in mãm ⁊ formã ⁊ ſciuerit ipm cõponi ex his duob⁹. ¶ B.d. oĩa igit̃ que dicunt̃ ante ⁊ poſt ⁊c̃.i. ⁊ iſti modi quos numerauim⁹ determinant̃ oẽs modos p̃oris ⁊ poſterioris. ¶ B.d. ⁊ q̃dã poſſe eſt vt ſint ⁊ nõ alia ⁊c̃.i. ⁊ prioꝝ q̃dã poſſe eſt vt ſint ⁊ nõ ſint poſteriora: ⁊ quedã poſſe eſt vt corrũpant̃ ⁊ nõ corrũpant̃ poſteriora: ⁊ iſte ſunt cãe ad quas cõſequunt̃ cauſata. ¶ Et videt̃ tacere cõſequẽtia ꝓpter manifeſtationeʒ eoꝝ. ¶ Et intendit per totum ⁊ partes genus ⁊ ſpecies: ⁊ per partẽ ⁊ totum ſpeciem ⁊ genus.

Ordo non fit niſi reſpectu alicuius p̃mi poſiti aut ĩtellecti. idẽ p̃ ph. cõ. 4 ⁊ contra thõmiſtas.

a In ĩtellectu noti⁹ eſt vl̃e q̃ pticulare ꝯtra noĩales: cõſidera tamen iſtã rĩã 12. meta 6. cõ. 4.

¶Caplm Undecimū.

Poteſtas dicit᷑ alia quidē principiū motꝰ:aut mutatiōis:aut in altero:aut inq̄ʒtū alterū: vt edificatiua poteſtas eſt que nō exiſtit in edi/ficato. Sʒ ars medicinalis poteſtas ens exi/ſtit vtiqꝫ in ſanato:ſʒ nō inq̄ʒtū ſanatum eſt. Ergo totalr̄ principiū mutatiōis aut motꝰ dr̄ ptās ī altero:aut inq̄ʒtū alteꝝ. Hec aūt ab altero īq̄ʒtū alteꝝ. Scdʒ quā.n.patiēs patit᷑ aliq̄d qn̄qꝫ q̄dē:ſi qdcūqꝫ pati ſit poſſe:dicimꝰ eē an topaten:qn̄qꝫ aūt nō ſʒ oēʒ paſſionē:ſʒ ſi ad meliꝰ. Ad/huc aūt vt bn̄ hoc efficiat᷑:aut ſm volūtatē. Qn̄qꝫ.n.ſo/lum vtiqꝫ ambulātes:aut loquētes nō bene autē:aut nō vt vellent:nō dicimꝰ poſſe loqui aut ambulare. Silr̄ au tem ⁊ in pati. Amplius quicūqꝫ habitꝰ ſm quos impaſ/ſibilia oīno ⁊ īmutabilia:aut nō facile in peius mobilia poteſtates dicunt᷑. Frangunt᷑ aūt ⁊ cōterunt᷑:⁊ curuant᷑: ⁊ oīno corrūpunt᷑:nō per poſſe:ſed per nō poſſe:⁊ deſi cere ī aliquo. Impaſſibilia vero taliū aut vix:aut ⁊ mo dicū patiunt᷑ ꝑꝑ potētiā ⁊ poſſe aliqualr̄ ſe habere. Di/cta vero poteſtate totiēs:⁊ potēs vno quidē modo dice tur qd hʒ motus principiū aut mutatōis. Etenim id a quo ſtatꝰ quieſue ꝓficiſci pōt potēs aliq̄d in altero:aut inq̄ʒtū alteꝝ. Uno vero ſiquid ab ipo aliud poteſtatē hʒ talē. Uno aūt ſi hʒ ꝑmutari in quolibet ſm ptātē ſiue in peius ſiue in meliꝰ. Etenīʒ corruptibile videtur eē poſ/ſibile corrūpi:aut vtiqꝫ nō corrūpi ſi erat impoſſe. Nūc autē diſpōnē quandā hʒ ⁊ cām ⁊ principiū talis paſſio/nis. Aliqn̄ quidē igitur ꝑ habere aliq̄d videtur aliqn̄ ꝑ priuari tale eſſe. Si aūt ꝑuatio eſt habitus aliquo mō: oīa in hn̄do vtiqꝫ erunt aliq̄d:equoce vero dicimꝰ ens. Quare in habēdo habitū quēdā ⁊ principiū eſt poſſe:⁊ hn̄do hmōi priuationē ſi ↄtingit habere priuationem. Uno vero in nō hn̄do ipſiꝰ poteſtatē aut pricipiū ī alio inq̄ʒtū eſt aliud corruptiuū. Amplīꝰ aūt hec oīa aut ī ſo/lis accidere fieri:aut nō fieri:aut in bn̄:nam in inaīatis

ineſt talis poteſtas:vt in organis. Aliam.n.dicunt poſſe ſonare lyrā:aliā vero nō ſi nō eſt bene ſonās. Impoten tia aūt eſt priuatio potētie ⁊ talis principij ſublatio q̄dā qualis dicta eſt:aut oīno:aut ī apto nato habere:aut qn̄ aptū natū eſt iam habere. Nō.n.dicūt ſilr̄ impoſſe gene rare puerū ⁊ virū ⁊ eunuchū. Amplīꝰ aut ſm vtrāqꝫ po/tentiā eſt īpotētia oppoſita ei q̄ ſolū motiue:⁊ ei que bn̄ motiue. Impoſſibilia vero hec quidē ſm impotētiā hāc dicunt᷑:alia alio mō:puta poſſe ⁊ impoſſe. Impoſſe q̄deʒ cuius ↄriuʒ ex neceſſitate verū:vt diametrū cōmēſurabi lem eſſe eſt impoſſe:qꝛ falſuʒ tale:cuius ↄriū nō ſolū verū ſed ⁊ neceſſe nō cōmēſurabilē eſſe.ergo cōmenſurabile nō ſolū falſuʒ:ſʒ ex neceſſitate falſuʒ. Cōtrariuʒ alia huic poſſibile qn̄ nō neceſſe fuerit ↄriuʒ falſum eſſe:vt ſedere hominē poſſibile eſt.nō.n.ex neceſſitate nō ſedere ē fal ſum. Ergo quidē poſſe vno mō ſicut dictū eſt qd non ex neceſſitate falſum ſignificat. Alio vero verū eſſe:alio cō tingēs verū iam. Scdm metaphorā aūt que in geome/tria dicit᷑ potētia. Hec quidē igit᷑ poſſibilia nō ſm potē tiā. Que vo ſm potētiā oīa dn̄r ad primā vnā. Hoc aūt eſt ꝓncipiū mutatiōis in alio inquātū aliud. Alia nāqꝫ di cunt᷑ poſſibilia:hoc q̄dē eoꝝ in hn̄do ad aliq̄d aliud ta/lem potētiā. Illa vero in hoc hn̄do ſic: alia in ſic hn̄do. Silr̄ aūt ⁊ impoſſia. Quare ꝓpria diffō prime potentie vtiqꝫ erit ꝓncipiū ꝑmutatiuū in alio inq̄ʒtū aliud.

¶Potētia dicit᷑ multis modis. Dicit᷑.n.potētia princi piū motꝰ aut trāſmutatōis ī alio ſm qꝫ eſt aliud ſicut ars edificādi que eſt potētia:⁊ nō eſt ī eo qd edificat᷑. Sʒ ars medicine eſt potētia:⁊ eſt in eo q ſanat᷑:ſed nō ſm qꝫ ſa natur. Principiū igitur vniuerſale trāſmutatōis ⁊ motꝰ dicit᷑ potētia in alio ſm qꝫ eſt aliud:⁊ dr̄ potētia illud ꝑ qd poſſibile eſt vt aliq̄d moueatur ab alio ſm qꝫ eſt aliud ⁊ etiā illud ꝑ qd patitur aliq̄d in quo facta eſt aliq̄ actio ab eo qd agit in ipſo:⁊ hʒ potētiā patiēdi eius qd eſt bo num ⁊ cōuenientiā ad recipiēduʒ. Et etiā dicit᷑ potētia ꝑ

q̃ aliqd ſit melius:⁊ actio ſit ſm ꝙ opꝫ:ſicut dñr potentes hoĩes qui pñt in bonitate ſermonis:⁊ illi q ſermocinant̃ nõ ſm ꝙ opꝫ nõ dñr eẽ potẽtes.Et ſilr eſt ĩ paſſione ẽt.Et ẽt dr̃ potẽtia in oĩbus entibꝰ qbus res nõ patiunt̃ oĩno nec trãſmutant̃:aut quibꝰ motꝰ rerũ nõ erunt ad priora.Oẽ.n.qd̃ frãgit̃ ⁊ deſtruit̃ aut corrũpit̃ aliq̃ corruptõe: accidit ei hoc:nõ qꝛ hꝫ potẽtiã:ſꝫ qꝛ nõ hꝫ potentiã:aut qꝛ diminuit̃ ab eo aliqua potẽtia.Et dñr nõ tãgibilia iſta in qbꝰ difficilis eſt tactus:aut quoꝝ tactꝰ eſt equalis:pp potẽtiã exñtẽ in eis:⁊ qꝛ ſunt potẽtia aliquo mõ.Et cũ potẽtia dr̃ his modis:potẽs ẽt dr̃ vno mõ illud qd̃ hꝫ principiũ motꝰ aut trãſmutatiõis in alio ſꝫ ꝙ eſt aliud.Et alio mõ dr̃ potẽs illud qd̃ hꝫ potẽtiã talem q̃ alicuiꝰ eſt qd̃ eſt aliud.Et ẽt illud qd̃ hꝫ potentiã qua trãſmutat̃ in aliqd aut in peius aut in meliꝰ. Qd̃.n.corrũpit̃ exiſtimat̃ eſſe potẽs ad corrũpi:⁊ niſi hoc eẽt non corrũperet̃.ſ.niſi hr̃et hãc potẽtiã.Sꝫ tñ hꝫ aliquã diſpoſitionẽ ⁊ cãm ⁊ pricipiũ vt recipiat talẽ paſſionẽ ⁊ forte exiſtimat̃ eẽ ſꝫ hãc diſpõnẽ:qꝛ hꝫ aliqd: aut qꝛ forte hꝫ priuationẽ illiꝰ:⁊ cũ nõ eẽ igit̃ eſt eẽ aliquo mõ.oĩa igit̃ hñtia aliqd ex quo dr̃ mõ equocatõis:⁊ ꝑ qd̃ dñr potentia.ergo nõ dicitur aliqd habere hãc priuationẽ niſi in tpe in quo poſſe eſt vt ſit illa ꝑuatio. Et cũ nõ habuerit potentiã illiꝰ:tũc dicet̃ habere aliqd pricipiũ corrũpẽs aliud:⁊ ẽt in oĩbus iſtis accidit aut ſola gnãtio:aut non gnãtio:aut bonitas gnãtiõis. Iſta.n.potẽtia eſt in rebꝰ inaĩatis.ſ.in inſtrũtis.Dicimꝰ.n.ꝙ quedã inſtrũta. V.g.illud ꝙ lutina loqtur ⁊ quedã nõ loquũtur cuꝫ nõ fuerint boni ſoni:qꝛ nõ potẽtia ẽ ꝑuatio potẽtie:⁊ initiũ qd̃ eſt ſilr eius qd̃ dictuꝫ fuit:aut mõ vlr: aut illud qd̃ hꝫ nãm recipiẽdi gnãtionẽ:⁊ in tpe in quo hꝫ nãm recipiendi. Nõ.n.ſunt ſilr̃es ſermones dicẽtes ꝙ ĩpotẽtia eſt puerũ generare ⁊ caſtratũ:⁊ ẽt vtraqꝫ potentiaꝝ hꝫ ĩpotentiã oppoſitã in ſitu illi̇̃ que mouet tm̃:⁊ illa per que ſit motus melior.Et ſm iſtam impotentiã dicuntur res non

habere

habere potẽtiã:⁊ alio mõ dr̃ res potẽs:⁊ nõ potẽs. Dr̃ eniꝫ impotẽs illud cuiꝰ ꝯ̃triuꝫ eſt veꝝ neceſſariũ. V.g.ꝙ diametrũ eẽ ſimetrũ coſte nõ hꝫ potẽtiã:qꝛ hoc ẽ falſuꝫ. Suũ aũt ꝯ̃triuꝫ nõ ſolũmõ eſt veꝝ: ſed neceſſariũ.Ergo ſimetruꝫ nõ tm̃ eſt falſuꝫ:ſed falſuꝫ neceſſariũ. Et ꝯ̃triuꝫ huic eſt potẽs:⁊ nõ eſt neceſſariũ:ſꝫ ꝯ̃triuꝫ huic ẽ falſuꝫ. Qm̃ ſi hoĩeꝫ ſedere eſt potẽtia:nõ eſt neciũ tm̃:ergo nõ ſedere eſt falſum.Potẽtia igit̃ alio mõ falſuꝫ ſignificat qd̃ nõ eſt neciuꝫ:⁊ alio mõ ſignificat eſſe veꝝ:⁊ alio mõ illud eſt poſſe vt ſit veꝝ.Et modus trãſumptõis in geometria:potẽtia iſta igit̃ dicunt̃ poſſe nõ impotẽs. Que aũt dicunt̃ in potẽtia oĩa dicunt̃ in reſpectu ꝑmi vniꝰ.ſ. ꝑncipij trãſmutatõis in alteꝝ ſm ꝙ eſt alteꝝ.Altera.n. dicunt̃ potẽtes:qꝛ q̃dã hñt talẽ potẽtiã:⁊ q̃dã nõ:⁊ q̃dã hñt iſtaꝫ potẽtiaꝫ ſm ꝙ opꝫ. Et ſilr iſta q̃ nõ hñt potentiam.Erit igitur diffinitio que eſt ꝑme potẽtie ꝑncipiũ tranſmutatiõis in alteꝝ ſm ꝙ eſt alterum.

¶Deinde.d.⁊ ẽt ꝑ qd̃ patit̃ ⁊c̃.i.⁊ ẽt dr̃ potẽtia de ꝑncipio ꝑ qd̃ patit̃ aliqd ab agẽte aliquã actionẽ in eo paſſiõe meliori ⁊ ꝯuenientiori ad recipiẽduꝫ illaꝫ actionẽ. ¶ Et.d.hoc qꝛ patiẽtia ab alijs q̃daꝫ patiũtur ad melius ⁊ h̃ dñr hr̃e potẽtiã ⁊ q̃daꝫ ad peius:⁊ h̃ nõ dñr hr̃e potentiã. ¶ D.d.⁊ ẽt dr̃ potẽtia ⁊c̃.i.⁊ dr̃ potẽtia de forma ⁊ habitu ꝑ quas aliqs agit bona actiõe:ſicut dr̃ ꝙ illi qui bene ſermocinant̃ hñt potẽtiã in bono ſermone. Bonitas.n.inuenit̃ in potentijs actiuis ⁊ paſſiuis:⁊ dñr hr̃e potẽtiaꝫ alio mõ a duobꝰ modis narratis.hoc.n. eſt quaſi genꝰ eoꝝ.Sunt igitur quattuor modi ſm quos dr̃ hoc nomẽ potẽtia. ¶ D.d.modũ qntũ.⁊.d.⁊ ẽt dr̃ potẽtia in oĩbus entibꝰ ⁊c̃.i.⁊ dr̃ potẽtia de formis ⁊ habitibꝰ qbus res nõ recipiunt paſſioneꝫ ⁊ trãſmutatiõeꝫ:⁊ vlr nõ facile mouent̃ ad peius.ſ.ad corruptionẽ ⁊ diminutionẽ. Oĩa.n.que frãgunt̃ ⁊ vlr que facile trãſmutant̃ ab extrinſecis accidit eis:hoc nõ qꝛ hñt potẽtiã:ſed qꝛ diminuit̃ ab eis potentia aliqua:⁊ iſta potẽtia eſt genꝰ qualitatis q̃ dr̃ nãlis potẽtia vel impotẽtia. ¶ D.d.⁊ dicunt̃ nõ tãgibilia ⁊c̃.i.⁊ iſta ĩ qbꝰ exiſtit̃ potẽtia:⁊ cũ dicunt̃ nõ tãgibilia.i.nõ potẽtia apud ꝯtactũ: qm̃ difficile patiunt̃ ab eis:imo alia a qbꝰ tãgunt̃ magis patiunt̃ pp potẽtiã in iſtis. ¶ D.d.⁊ qꝛ ſunt alio mõ.i.⁊ hoc nomẽ potẽtia dr̃ de iſtis q̃ exiſtũt in eis ꝑncipiũ potẽs.i.expellẽs ab eis.D.d.cũ igit̃ potẽtia dicat̃ d̃ iſtis ⁊c̃.i.⁊ cũ declaratũ eſt ꝙ potẽtia dr̃ ſm iſtos modos.ergo ſm potentie dr̃ ſm iſtos modos.Dicit̃.n.ꝑmo mõ illud qd̃ hꝫ ꝑncipiũ trãſmutatiõis in alio ſm ꝙ eſt aliud. ¶ D.d.⁊ alio mõ dr̃ potẽs ⁊c̃.i.⁊ dr̃ potens alio mõ illud qd̃ hꝫ potẽtiã qua patiat̃ ab alio.D.d.⁊ ẽt illud qd̃ hꝫ potẽtiaꝫ vt trãſmutet̃ ⁊c̃.i.⁊ ẽt dr̃ potẽtia illud in quo exiſtit ꝑncã 17

Hoc cõmẽtuꝫ eſt defectuoſum qꝛ dimittit magnã parteꝫ textuꝫ. Bonitas inuenit̃ in potentijs actiuis ⁊ paſſiuis.

piuʒ quo poſſe eſt vt tranſmutet̄ ab alio in aliud: ⁊ illud aliud aut erit peius aut melius. ℂ D. d. qd̄. n. corrūpit̄ ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ in eo qd̄ trāſmutat̄ ad peius qd̄ h̄ʒ potētiā: qm̄ ſi illud qd̄ trāſmutat̄ ad corruptionē nō h̄ret potētiā nō trāſmutaret̄. V. g. ꝙ ſi illud qd̄ corrūpit̄ nō h̄ret potētiaʒ in corruptione: impoſſe eēt vt corrūperet̄. Et cum ita ſit iſta h̄nt diſpōnes in ſe ⁊ cāſ ⁊ p̄ncipiū quib⁹ recipiūt trāſmutationē. ℂ D. d. ⁊ forte exiſtimat̄ ⁊c̄. i. ⁊ illud qd̄ dr̄ potēs dr̄: q: exiſtimat̄ h̄re aliquā diſpōneʒ qua ſit potens in illud: ⁊ illud qd̄ dr̄ non h̄re potētiaʒ dr̄: q: exiſtimat̄ carere diſpōne qua ſit potens. ℂ D. d. ⁊ cū nō eſſe eſt ⁊c̄. i. ⁊ cū priuatio qua dr̄ aliqd̄ non h̄re potentiā dr̄ multis modis ſm̄ equocationē: q: priuatio eſt aliqs habit⁹: manifeſtū eſt ꝙ in potētia dicit̄ multis modis ſm̄ equocatōeʒ: ⁊ ſilr̄ patiētia que opponit̄ ei. ℂ D. d. nō. n. dr̄ ꝙ aliqd̄ h̄ʒ p̄uationē niſi ⁊c̄. i. ⁊ cū dicim⁹ aliqd̄ nō h̄re potētiam in hoc. ſ. aliqd̄ carere diſpōne qua ſit potēs: hoc dicim⁹ in t̄pe in quo h̄ʒ illaʒ p̄uationē. V. g. ꝙ hō non dr̄ non h̄re potētiā ad ambulādum niſi in t̄pe in quo caret potētia qua poſſit ambulare. D. d. ⁊ cum nō habuerit potentiā illius: qm̄ in t̄pe in quo in aliquo exiſtit p̄uatio potētie in illo exiſtit aliud p̄ncipiū qd̄ corrūpit illaʒ potētiā ⁊ qd̄ facit p̄uationē. ℂ D. d. ⁊ ēt oīa iſta accidūt. i. ⁊ cōe eſt iſtis oībus ꝙ ꝓpoiſta. ſ. potētias ⁊ p̄uatiōes / accidit aut ḡnatio aut nō ḡnatio: aut bonitas ḡnatōis: ⁊ q: p hoc qd̄ dixit. nō ḡnatio. intēdebat p̄uatōeʒ ⁊ maliciaʒ ḡnatiōis: incepit declarare hoc: ⁊ dixit. iſta. n. potētia eſt in rebus ⁊c̄. i. ⁊ dicim⁹ nō ḡnationē intelligēdo malitiaʒ: q: manifeſtū eſt in idiomate greco ꝙ malitia actiōis demr̄at̄ per priuationē actiōis: ⁊ hoc manifeſtū eſt nō tm̄ in potētijs aīatis: ſed ēt in inaīatis. Inſtra eniʒ quoꝝ ſoni ſequunt̄ modulatiōes hominū q̄dā dicunt̄ loq̄ ⁊ q̄daʒ nō: intelligēdo nō bene ſonare. ℂ D. d. qm̄ impotētia eſt p̄uatio potētie. i. qm̄ malitia ꝓuenit ex īpotentia: ⁊ īpotētia eſt p̄uatio potentie. D. d. ⁊ initiū qd̄ eſt ſilr̄ dicto ⁊c̄. i. ⁊ initiū qd̄ eſt ſilr̄ p̄dicto. ſ. de quo dr̄ potētia ⁊ īpotētia: aut demonſtrabit intētionē cōeʒ oībus modis potentiaꝝ: aut nō potentiaꝝ: aut ſolūmō demr̄at̄ per hanc potentiaʒ illud qd̄ h̄ʒ potētiaʒ nālr̄: ⁊ in t̄pe in quo h̄ʒ potentiā: ⁊ per nō potētiam demonſtrat̄ illud qd̄ caret potētia in t̄pe in quo caret potentia: aut de oīb⁹ de q̄bus dr̄ non h̄re potētiaʒ: hoc. n. multiplr̄ narrat̄. Dicere. n. puerū non h̄re potētiā generādi: ⁊ virū perfectū caſtratuʒ non h̄re potētiā generādi: nō ſignificat idē. ℂ D. d. ⁊ ēt vtraq̄ʒ potētiaꝝ ⁊c̄. i. ⁊ hoc dʒ eſſe ita. ſ. ꝙ potētie ſunt tot quot impotētie. q: oē qd̄ dr̄ potens h̄ʒ oppoſituʒ qd̄ dr̄ impotēs. V. g. ꝙ oē h̄ns potentiā aliquā potentiaꝝ mouēdi h̄ʒ oppoſitū ꝓpriuʒ qd̄ dr̄ impotētia: ⁊ ſm̄ illum modū mouēdi. ℂ D. d. ⁊ ſm̄ hanc īpotētiā dn̄r res nō h̄re potētiā. i. ⁊ ſm̄ has intentōes q̄s nūerauim⁹ dr̄ potētia ⁊ īpotētia in rei veritate. D. d. ⁊ dn̄r res ⁊c̄. i. ⁊ ſm̄ trāſumptionē dr̄ potētia ⁊ nō potētia de alijs nō cōſiderādis hic. ſed dn̄r equoce cū predictis que attribuunt̄ vni rei. ℂ D. incepit numerare iſta: ⁊. d. dicim⁹. n. impotēs ⁊c̄. i. ⁊ intendit per hunc ſermonē ꝙ potentia dr̄ de neceſſario affirmato: ⁊ nō potentia de neceſſario negato ecōtra diſpōni ⁊ potētia ⁊ īpotentia q̄ dicunt̄ poſſibiliter: ⁊. d. dr̄ eniʒ impotēs ⁊c̄. i. qm̄ q̄n fuerit dictuʒ de illo qd̄ non pōt in geometria ꝙ eſt potēs erit falſuʒ: ⁊ ſuuʒ ꝯtrariū qd̄ eſt verum erit verū neceſſariū. V. g. ponere diametrū coſte ſimetruʒ

Priuatio ē aliqs habitus. Vid̄ p hoc. 10. me. tex. cō. 15. ⁊ 2. phy. c. 15. ⁊ que ibi.

Potētie ſūt tot quot īpotentie.

hoc erit falſum ⁊ impoſſe: ſed ſuū oppoſituʒ erit verū ſemp. ℂ Et hoc intendebat cū. d. vt diametrū eſſe ſimetrū ⁊c̄. D. d. ſuū aūt ꝯtrariū. i. ꝯtrariū aūt huius ꝓpōnis. ſ. ꝙ diametrū eſt potēs. ſ. ꝙ diametrū nō pōt nō eſſe aliqd̄ verū: ſed verum eſt ſemp. D. d. ſimeter igitur nō eſt tantū falſum ⁊c̄. i. dicere enim diametruʒ eſſe ſimetruʒ non eſt tantū falſuʒ: ſed falſuʒ neceſſariū non poſſe. ℂ Et cū declarauit ꝙ falſuʒ in iſtis eſt falſuʒ neceſſariū: ⁊ verū verū neceſſariū: incepit notificare ꝙ ecōuerſo eſt impotētia vera: ⁊. d. ⁊ ꝯtrariū huic ē potēs ⁊c̄. i. ⁊ dicere potēs in rei veritate ⁊ eſt illud qd̄ eſt in rebus nālib⁹ potēs: ⁊ dicere poſſe eſt ecōuerſo geometrie. Cuʒ. n. dixerim⁹ in reb⁹ aliq̄bus poſſibilibus aliqd̄ eſſe ⁊ fuerit verꝝ: tunc ſuū ꝯtrariū erit falſuʒ nō ſemp: ſed qd̄ pōt eē verꝝ. ℂ D. d. qm̄ ſi hoīeʒ ſedere ⁊c̄. i. qm̄ ſi hoīeʒ ſedere fuerit potētia anteq̄ͦ exiſſet in actū: nō tn̄ ipſuʒ ſedere eſt neciuʒ ſed pōt trāſmutari. D. d. ḡ nō ſedere eſt falſuʒ. i. ⁊ cū ſedere nō eſt neciū. ḡ dicere de ſedēte ipſuʒ eē nō ſedēteʒ duʒ ſedet eſt falſuʒ: ſed poſſe tn̄ eſt vt ſit verꝝ. ℂ D. d. potētia igit̄ ſignat ⁊c̄. i. vera igit̄ potētia eſt illa q̄ q̄n res in qua pōt fuerit poſita in actu q̄n pōt erit falſuʒ: ſed nō falſuʒ neceſſariū ſed falſuʒ poſſe. ſ. ꝙ poſſe eſt in verū reuerti. ℂ D. d. ⁊ alio mō ſignificat ⁊c̄. i. ⁊ verꝝ ⁊ falſuʒ q̄ īueniunt̄ in impoſſi ſunt alio mō ab eis q̄ inueniunt̄ in necio: ⁊ potētia nō dr̄ vere niſi in poſſibus: in geometricis aūt dr̄ equoce ſm̄ trāſumptionē. ℂ D. d. iſta igitur. i. iſta aūt q̄ dicunt̄ potētia in geometria nō vere dn̄r ſed trāſumptiue: illa aūt de q̄bus dr̄ hoc nomē potentia in rei veritate. ſ. res mobiles oīa dicunt̄ ſm̄ ſilitudinē ad illud de quo dr̄ hoc nomē potētia in hoc ḡne p̄ncipaliter. ⁊ eſt p̄ncipiū in re ꝑ per qd̄ innatū eſt agere in aliud aut pati ſub alio ſm̄ ꝙ aliud. ℂ D. d. alia. n. dn̄r potētia ⁊c̄. i. potētia aūt q̄ dr̄ de rebus q̄ ſunt generis paſſionis ab illo dr̄: q: hoc accidit eis; q: in eis exiſtit potētia ſic̄ potētia vera agēs: ⁊ dixim⁹ hoc nomē in potētia d̄ reb⁹ q̄ ſunt velocis paſſiōis ab alijs q̄ caret potētia v̄a. Et dr̄ potētia nālis q̄n q̄ʒ de eo qd̄ h̄ʒ verā potētiā agētē ſʒ ꝙ oʒ. ſ. in fine bonitatis. ℂ Et hoc intēdebat cuʒ. d. ⁊ quedā h̄nt iſtaʒ potentiā ſm̄ ꝙ opʒ. ⁊ p totuʒ hoc intēdebat ꝙ h̄ noīa potētia ⁊ īpotētia q̄ ſunt ḡna q̄litatis dicunt̄ his modis ꝓꝑ hoc ꝙ h̄nt in ſe aliqd̄ ex eo de quo dr̄ nomē in rei veritate. ſ. de potētijs agētib⁹ in aliud ſm̄ ꝙ eſt aliud: ⁊ patiētib⁹ ex alio ſm̄ ꝙ eſt aliud. ℂ Deinde. d. diffinitio igitur que eſt ⁊c̄. i. diffinitio vera que eſt prime potentie prior omnib⁹ diffinitionib⁹ eoꝝ de quibus dicit̄ hoc nomē potētia eſt diffinitio dicens ꝙ principiū trāſmutationis in alteruʒ ſm̄ ꝙ eſt alterum.

Potētia in geometricis ē trāſumptiue. ſed in rebus mobilibus reperit̄ vere.

ℂ Capituluʒ Duodecimuʒ.

Quantuʒ vero dicit̄ qd̄ eſt diuiſibile in ea que inſunt: quoꝝ vtrunq̄ʒ: aut ſingulum: vnum aliquid ⁊ hoc aliquid natuʒ eſt eſſe. ℂ Multitudo ergo quātuʒ aliquid ſi fuerit numerabilis. Magnitudo aūt ſi menſurabilis fuerit. dr̄ aūt multitudo quidē diuiſibile ꝑtāte in nō continua. Magnitudo aūt qd̄ in ꝯtinua. Magnitudinis vero q̄ q̄dē ad vnū

cõtinua lõgitudo. Que autẽ ad duo latitudo. Que aũt ad tria ꝓfunditas. hoꝝ aũt pluralitas quidẽ finita numerus: ſed lõgitudo linea ⁊ latitudo ſupficies: ⁊ ꝓfunduꝫ corpus. Amplius alia dicuntur ſm ſe quãta: quedã alia ſꝫ accidẽs: vt linea quãtuꝫ aliqd ſm ſe: muſicũ vero ſm accidẽs. Eoꝝ vero que ſm ſe ſunt: alia ſm ſbaꝫ ſunt vt linea quãtum quid. Nam in ratione quid eſt dicente quãtuꝫ qd exiſtit. Alia paſſiones ⁊ habit⁹ talis ſunt ſbe. vt multuꝫ: ⁊ paucũ: ⁊ ꝓductũ: ⁊ breue: ⁊ latuꝫ: ⁊ ſtrictũ: ⁊ ꝓfunduꝫ: ⁊ humile: ⁊ graue: ⁊ leue: ⁊ alia talia. Sunt aũt ⁊ magnum ⁊ paruum: ⁊ maius ⁊ minus: ⁊ ſm ſe ⁊ adinuicẽ dicta quãti paſſiones ſm ſe: transferunt etiaꝫ ⁊ ad alia hec nomina. ſm accidens vero dictoꝝ quantoꝝ hoc quidẽ ſic dr̃: ſicut dictũ eſt: q: muſicuꝫ quãtuꝫ ⁊ albũ p eẽ quãtuꝫ aliqd cui inſunt. Alia vt mot⁹ ⁊ tps. Etenĩ hmõi quãta quedã dñr ⁊ cõtinua: eo ꝙ illa diuiſibilia ſunt / quoꝝ ſũt he paſſiões. Dico ãt nõ qđ mouet ſed qđ motũ eſt. Nã p eſſe quãtuꝫ illud ⁊ mot⁹ eſt quãt⁹. Tempus vero per ipſum. ſ. motuꝫ.

¶ Dicit quãtitas illđ qđ diuidit ĩ res q̃ ſunt in eo quoꝝ vnũqđq;: aut vnã hꝫ nãꝫ: vt ſit aliqd vnũ. Et ẽt dr̃ multa quãtitas illud qđ numerat: ⁊ magna quãtitas illud qđ menſurat aliqua mẽſura. Et dr̃ multũ illud qđ diuidit ſm numerũ in rebus diſcretis. Magnũ aũt eſt illud qđ diuidit in rebus cõtinuis. Et magnitudo continua ſm vnã parteꝫ eſt longitudo: ⁊ ſm duas latitudo: ⁊ ſꝫ tres eſt ꝓfundũ. Et multitudo ex iſtis reb⁹ finitis eſt numerus: ⁊ longitudo ẽt linea: ⁊ latitudo in ſupficie: ⁊ ꝓfundum in corpe. Et ẽt quãtitatũ q̃daꝫ dñr p ſe: ⁊ q̃dã per accñs. V.g. linea eſt quantitas p ſe: muſic⁹ aũt p accñs. Et quantitatũ que dicũtur per ſe: q̃dã eſt ſba ſicut linea. Eſt enĩ aliqua quãtitas in diffõne q̃ ſignificat qd ſit aliqua quãtitas: ⁊ q̃daꝫ ſunt paſſiones ⁊ eẽntie talis ſube: ſicut multũ. ⁊ paucũ: ⁊ longũ: ⁊ breue: ⁊ latũ: ⁊ ſtrictũ: ⁊ ꝓfundũ: ⁊ tenue: ⁊ leue: ⁊ graue: ⁊ alia ſilia: ⁊ ẽt paruũ ⁊ magnuꝫ: ⁊ maius: ⁊ minus. Et dñr eſſe paſſiões quãtitatis per ſe ẽt ſm ſermonẽ referantur. Per ſe autẽ iſta ſunt noĩa que trãſmutant: ⁊ de alijs ẽt. Quãtitatũ vero que dicunt per accidẽs: quedã dicunt ſic: ſicut dr̃ ꝙ muſicus eſt quãtitas: ⁊ albũ ẽt. Illud aũt cuius ſunt hꝫ aliã quantitatẽ: ⁊ quedã dicunt ſicut motus ⁊ tps. Iſta enĩ dicta ſunt quãtitates ꝯtinue q: illa quoꝝ iſti ſunt paſſiones diuidunt: ⁊ dico nõ motũ ſꝫ quo mouet: qm̃ q: illđ eſt quãtitas ⁊ mot⁹ ẽt eſt q̃ꝫtitas: ⁊ tps ẽt ꝑ motũ.

Iſte ſermo põt eſſe quaſi diſſolutio cõtinue ⁊ diſcrete quãtitatis. oẽ. n. qđ diuidit: diuidit in res que nãliter ſunt vnũ. ¶ Et põt 18
intelligere quãtitatẽ diſcretã q̃ diuidit in vnitates indiuiſibiles nãliter. quãtitas vero cõtinua diuidit in vnitates: ſed tñ recipiũt diuiſionẽ. ¶ Et q: multa: aut ſunt multa ſm vnitates diſcretas: aut ſm vnitates cõtinuas: dixit. ⁊ dr̃ multa quãtitas ⁊c̃. i. ⁊ dicit multa quãtitas oẽ qđ numerat per vnum numerale: ⁊ dicit magna quãtitas oẽ qđ menſurat per menſurã continuã. ¶ D. d. ⁊ dicit multũ ⁊c̃. i. ⁊ multum dicit de rebus diuiſibilib⁹ in vnitates numerales. Magnitudo enĩ que eſt quãtitas cõtinua eſt que diuidit in cõtinua: ⁊ quaſi intẽdebat declarare ꝙ quicqd diuidit in indiuiſibilia nãliter eſt numer⁹: ⁊ quicqd diuidit in res indiuiſas ſed receptibiles diuiſionis eſt magnitudo. ¶ D. numerauit magnitudines: ⁊. d. ⁊ magnitudo continua ⁊c̃. i. ⁊ magnitudo extenſa in vna pte tm̃ eſt linea: ⁊ que extẽdit in duab⁹ partibus eſt ſupficies: que aũt in trib⁹ eſt corp⁹ qđ hꝫ longitudinẽ ⁊ latitudinẽ ⁊ ꝓfundũ. ⁊ accipit latitudinẽ loco ſupficiei: qm̃ quicqd hꝫ latitudinẽ hꝫ longitudinẽ: ⁊ qcqd hꝫ longitudinẽ ⁊ latitudinem / eſt ſupficies: ⁊ eodẽ mõ accepit ꝓfundũ loco corpis. D. d. ⁊ ẽt quãtitatũ ⁊c̃. i. ⁊ intẽdit p illa que dñr accñtalr̃ illa qbus ꝯtingit mẽſuratio: q: ſunt in quãtitate eẽntialr̃. ſ. ꝯtinua. ¶ D. d. exẽpluꝫ: ⁊. d. ſicut linea q̃ eſt aliqua quãtitas p ſe. muſic⁹ aũt ⁊ albus diuidit per accñs: qm̃ accidit albo ⁊ muſico vt ſint in cõtinuo. ¶ D. d. ⁊ q̃titatũ q̃daꝫ ⁊c̃. i. ⁊ quãtitatũ ſunt eẽntialr̃: quedã eſt quãtitas p ſe ⁊ quedã eſt quãtitas que accidit quãtitati que eſt per ſe ſicut magnũ ⁊ puuꝫ: ⁊ longũ: ⁊ breue: ⁊ latũ: ⁊ ſtrictũ: ⁊ ꝓfundum ⁊ nõ ꝓfundũ: ⁊ ſitus ⁊ priuatio ſit⁹. Leue aũt ⁊ graue numerant in accidentib⁹ quãtitatis ſcđa intentiõe: ſunt. n. quãtitates nãles ſed collocant ſub accñtibus quãtitatis: q: grauitas ⁊ leuitas diuidunt eadẽ diuiſiõe qua magnitudo diuidit: ẽ igitur de quãtitatib⁹ ſcđa intentiõe. ¶ D. d. ⁊ ẽt magnuꝫ ⁊ puũ ⁊c̃. i. magnũ ⁊ paruũ cum accipiunt ſm ꝙ ſunt diſpõnes magnitudinis eẽntiales dñr eẽ paſſiões ⁊ accñtia quãtitatis. ⁊ cũ reſpiciũt vnũ in reſpectu alteri⁹ vident collocari ĩ caplo relõnis. Relatio. n. accidit quãtitati ⁊ ceteris p̃dicamẽtis. ¶ D. d. per ſe autẽ ⁊c̃. i. quãtitas q̃ eſt quãtitas p ſe dr̃ de ꝯtinua ⁊ de alijs: ⁊ intendit vt mihi vr̃ ens. ¶ Et põt ĩtelligi de alijs accñtib⁹ quãtitatis. V. g. eq̃le ⁊ alia. ¶ D. d. q̃titates ãt q̃ dñr p accñs ⁊c̃. i. illa aũt q̃ dñr accñtalr̃

Dña inter multũ ⁊ magnum.

Vide ſpẽs magnitudinis p̃ celi. t. cõ. 3.

Idem ſmo phy. 15.

Grauitas ⁊ leuitas ſunt in p̃dicamẽto q̃titatis ſcđa ĩtẽtiõe. Vide oppm̃ 2. đ aĩa. 108. ⁊. 4. ce. c. 2.

a Quõ magnũ ⁊ puuꝫ diuerſimode ſunt relationes ⁊ quãtitates.

nõ dñr quãtitates niſi illud in quo ſunt ſit q̃titas ꝑ ſe. ¶ B. d. ⁊ q̃dã dñr ſic mot⁹ ⁊c̃. i. ⁊ q̃titatũ eſt motus ⁊ tp̃s: iſta aũt ſunt q̃titates ꝑ ſe ⁊ ꝯtinue. ¶ B. dedit cãz. ⁊. d. illa. n. q̃ꝝ iſte ſunt paſſiões diuidunt ⁊c̃. i. ⁊ iſta ſunt q̃titates: qꝛ ſunt accñtia ꝯña eẽntialr̃ illa q̃ ſunt q̃titates ꝑ ſuã ſbãz. ſ. magnitudinẽ q̃ diuidit eẽntialr̃: ⁊ ꝑmo. Mot⁹. n. ꝯſequit magnitudinẽ: ⁊ diuidit ꝑ ſuã diuiſionẽ: ⁊ tp̃s ꝯſequit motũ. Iſta igit ſunt de paſſiõib⁹ quãti nõ d̃ ſbã quãti. ¶ B. d. ⁊ dico nõ motũ ⁊c̃. i. ⁊ dico ꝙ mot⁹ ſunt paſſiones quãtitatis nõ ꝑꝑ motũ: ſed ꝑꝑ illud in quo eſt mot⁹. ſ. magnitudinẽ ꝑ quã eſt mot⁹. ¶ B. d. qꝛ illud ẽ quãtitas ⁊c̃. i. qm̃ illud ꝑ qd̃ eſt mot⁹ eſt q̃titas: mot⁹ ẽt erit q̃titas: ⁊ qꝛ mot⁹ ẽ q̃titas: tp̃s ẽt erit q̃titas: cõſequit. n. mot⁹ ſpaciũ: ⁊ tp̃s ꝯſequit motũ. ¶ Et poſuit hic motũ de ſpẽb⁹ q̃titatis qd̃ nõ fecit in libro p̃dicamẽtoꝝ: ⁊ illic locũ qd̃ nõ fecit hic. Et foꝛte diuiſit hic locũ qꝛ apud ipſuz eſt de paſſionib⁹ q̃titatis: ⁊ iõ nõ poſuit ipſuz in eis q̃ ſũt q̃tũ ꝑ ſuã ſbãz. Mot⁹ ãt nõ ꝯſuetudo vt mẽſuret ꝑ ſuã ꝑtez ſed ꝑ ſuũ ſpaciũ aut ꝑ tp̃s: ⁊ iõ nõ noĩauit illũ in p̃dicamẽto q̃titatis in p̃dicamentis: ⁊ illic ſolũmõ intẽdit nũerare ſpẽs famoſas q̃titatis.

Quot mot⁹ ⁊ tẽp⁹ ſunt q̃titates per ſe.
Uid. 6. ph. 80.
4. phy. 98. 103.
Documẽtũ
Uide de lõ/co. 6. ph. 37

¶ Capl'm Decimũtertiuz.

Quale dr̃ vno qdez mõ dĩa ſbe: vt quale qd̃ hõ aĩal: qꝛ bipes: ſed ⁊ equ⁹ quadrupes: ⁊ circulus qdez equalis: qꝛ quedaz figura. qꝛ agonon quaſi dĩa ꝺ̃z ſbaz qualitate exiſtẽte. Uno qdẽ itaqꝫ mõ hec dr̃ qualitas dĩa ſbe. ¶ Alio aũt mõ vt ĩmobilia ⁊ mathematica: ſicut numeri quales qdã ſunt: queadmodũ cõpoſiti: ⁊ nõ ſoluz ad vnum entes: ſed quoꝛuz mutatio ſuperficies ⁊ ſoliduz. Hi vero ſunt quotiens quãti: aut quotiens quot quãti: ⁊ totalr̃ pꝛeter quãtitatez exiſtit in ſba. naz ſba cuiuſlibz qd̃ ſemel: vt ipſoꝛuz ſex nõ que bis: aut ter ſunt: ſed que ſemel. ſex eniz ſemel ſunt ſex. ¶ Amplius quecũqꝫ paſſiones eaꝝ que mouent ſbaꝝ: vt caloꝛ: ⁊ frigiditas: albedo: ⁊ nigredo: grauitas: ⁊ leuitas: ⁊ quecũqꝫ talia ꝺ̃m q̃ dñr mutari coꝛpa ꝑmutatiũ. ¶ Amplius ꝺ̃m virtutez ⁊ vitiuz ⁊ omnino bonuz ⁊ maluz. Fere nanqꝫ ꝺ̃m duos modos dicere quale eſt: ⁊ hoꝝ vno ꝑncipaliſſimo. Prima qdez qualitas ſubſtantie differentia: huius aũt quedam pars: ⁊ que in numeris qualitas. nam differentia quedaz ſbaruz eſt: ſed aut non motoꝛũ aut nõ inquãtuz ſunt mota. He aũt paſſiones motoꝛuz inquãtuz ſunt mota: ⁊ motuũ dĩe. Uirtus aũt ⁊ vitiũ paſſionũ pars q̃daz

Sex ſemel ſunt ſex.

eſt. Differentias eniz oſtendũt motus ⁊ actus ꝺ̃m quos faciunt aut patiunt: aut bene: aut pꝛaue que ſunt in motu. Poẽ naqꝫ ſic moueri aut agere bonũ. Quod aũt ſic ⁊ ꝯ̃rie pꝛauũ. Marie aũt bonuz ⁊ maluz ſignificãt quale in aĩatis: ⁊ hoꝛũ marie in habẽtibus ꝓhereſim.

Bonũ ⁊ malũ marie in aĩatis q̃lita tez ſigant.

¶ Qualitas dr̃ vno mõ illud ꝑ qd̃ differt ſba: ſicut dicimus ꝙ hõ eſt aĩal quale: ⁊ equ⁹ dr̃ ſic ẽt. Et ſi q̃ſitũ fuerit a nobis q̃ eſt qualitas figure circuli: dicem⁹ ꝙ eſt figura ſine angulo: ⁊ iſta eſt qualitas per quaz differt ſubſtãtia. Qualitas dicit quoqꝫ vno modo ꝺ̃m ꝙ narrauimus de alietate ſubſtantie. ¶ Et dr̃ alio modo ſicut res que non mouentur: ⁊ mathematica etiaz ſicut numeri. Dicuntur eiz q̃litates alique ſicut cõpoſiti: ⁊ qui nõ ſunt ꝺ̃z eandez diſpõnem tm̃: ſed qui aſſimilant ſuperficiei plane ⁊ coꝛpori. Et iſta ſunt qualitates in quãtitatib⁹ vel quãtitates in qualitatibus: ⁊ vlr̃ qd̃ eſt in quãtitate de ſubſtantia. Subſtantia eniz cuiuſlibet eſt ſemel. U. g. ſex nõ eſt bis tres: ſed ſemel ſex. ¶ Et etiã omnes paſſiões mobiles ſicut caliditas ⁊ frigiditas: ⁊ albedo ⁊ nigredo: ⁊ leuitas ⁊ grauitas: ⁊ oĩa de quibus dicunt: ⁊ omnia per quorum tranſmutationez trãſmutantur coꝛpoꝛa: ⁊ que attribuuntur ſtudio ⁊ pꝛauitati: ⁊ vlr̃ bono ⁊ malo. Qualitas igitur fere dicit duob⁹ modis quoꝝ vnus eſt ver⁹. Prima igit qualitas differt a ſubſtantia: ⁊ qualitas que eſt in hominib⁹ eſt pars earũ. Eſt. n. aliqua alietas ſubſtantiarum ĩmobilium ꝺ̃m ꝙ ſunt ĩmmobiles. Paſſiua igit ſunt res mobiles ꝺ̃z ꝙ ſunt mobiles ⁊ modi motuũ ⁊ ſtudium ⁊ pꝛauitas ſunt aliqua pars paſſiuoꝛum: que ſignificant differentias motus ⁊ actionis: ⁊ ꝑ illa agunt aut patiunt modo bono aut malo illa que ſunt in motu. Qd̃ enim eoꝛuz habet potentiaz vt moueatur aliquo motu: aut vt agat alia actione eſt bonuz: ⁊ qd̃ eoꝛuz mouetur econtrario eſt maluz. Et in maioꝛi parte bonuz ⁊ malum ſignificant qualitatem in animatis: ⁊ iſtoꝛuz in maioꝛi parte in eis que hñt voluntatez.

Prim⁹ modus ꝑ eſſentiali dĩa.
Sed̃s modus qualitatis mathematicoꝝ.
Terti⁹ modus qualitatis ꝑ paſſionibus.

19 Non intendit hic de ſpēbus quātitatis ⁊ qualitatis ſm ꝙ ſunt predicamēta: ſed ſolūmodo intēdit numerare intētiones quas ſignificāt he dictiones quantitas ⁊ qualitas: ⁊ iō incepit hic a qualitate que eſt ſba. ¶ Et. d. qualitas dr̄ ⁊c̄. i. ⁊ qualitas q̄ dicit̄ mō primo eſt illa que dr̄ de illo ſm ꝙ differūt ſbe adinuicē. ſ. de generib⁹ ⁊ ſpecieb⁹ ſubſtātialib⁹. V. g. qm̄ hō differt a plantis p aīalitatē: aīalitas igit̄ in eo ē qualitas: ⁊ ſlr̄ in equo: qm̄ aīalitas eſt in eo qualitas: ⁊ in hoc genere cōcludunt̄ vl̄r oēs drīe ſbales vltime. ſ. drīe ſpecieꝝ vltimaꝝ: ſed nō vltime. ſ. drīe generū ſbales. ¶ D. d. ⁊ ſi queſitū fuerit a nobis ⁊c̄. i. ⁊ ſm intētionē ꝓpinquā qua hic dr̄ qualitas cōſtans circa quātitatē ſm ꝙ eſt quātitas: qm̄ per illā differunt quātitates in ſuis ſubſtātijs. ¶ V. g. ꝙ ſi queſitū fuerit a nobis quā figurā hꝫ circulus aut que eſt figura circuli: dicemus figura nō hn̄s angulum: ⁊ hec vox nō hn̄s angulū eſt drīa ſbalis figure. ¶ Et hoc intendebat cū. d. iſta eſt qualitas p quā differunt ſbe. ⁊ intēdit ſbam quātitatū: nō illud qđ eſt ſba ſimpl̄r. ⁊ ſuppoſuit hoc ī hoc gn̄e: qꝛ iſta ſunt de ſuis ſubſtātijs quaſi forme ſubſtātiales de ſubſtātijs. ¶ D. d. qualitas igitur ⁊c̄. i. ⁊ cū ita ſit ſicut narrauim⁹: ergo qualitas dr̄ de illo ſm ꝙ differūt res in ſuis ſubſtātijs. ſ. de formis ſuis. ¶ D. d. ⁊ dr̄ alio mō ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ quale de illo ſm ꝙ differūt ēt entia īmobilia. ſ. que nō exiſtūt in mā aut verbis tm̄: aut ſermone ⁊ eē: ſicut quidā opīnant̄ mathematica eſſe ſubſtātias abſtractas. ¶ D. d. ſicut numeri ⁊c̄. i. ſicut numeri qui dicūtur in arithmetica cōpoſiti nō primi. Numeroꝝ eniꝫ compoſitoꝝ: quidā ſunt qui aſſimilant̄ ſupficiei circulari: ⁊ quidā corporali: ⁊ quidā corporeo: ⁊ ideo arithmetici ſolent dicere: iſte numerus eſt ſuperficialis: ⁊ iſte ſolidus. ¶ Deinde. d. iſte igit̄ ſunt qualitates in quātitatib⁹ ⁊c̄. i. ⁊ iſti numeri aut eſt dicēdū ꝙ ſbe eorum ſunt q̄litates in quātitatib⁹: aut quātitates multiplicate p q̄litates. ¶ D. d. vl̄r quātitas que eſt in ſba. ſba. n. cuiuſlibet eſt illud qđ eſt ſemel. V. g. ſex ⁊c̄. i. ſed vl̄r apparet ꝙ oē qđ eſt de quantitate diſcreta tanq̄ ſba ⁊ forma eſt vnicū in quātitate: nō quātitas in q̄litate: ſicut ſex cui⁹ ſba ē vnicū ſex nō tres binarij. ¶ D. d. ⁊ ēt oēs paſſiones ⁊c̄. ideſt ⁊ dicit̄ qualitas ēt alio mō de omnib⁹ paſſionib⁹ de quibus eſt tranſmutatio motus. V. g. colore: frigore: albedine: nigredine: ⁊ omnibus rebus attributis iſtis per quas trāſmutant̄ corpora in quib⁹ īuenit̄ motus. ¶ Et. d. hoc: qꝛ qualitates per quas differūt corpora ⁊ quātitates in ſuis ſubſtātijs nō ꝑtinent motui neqꝫ p illas mouent̄ corpora: vt declaratū eſt in. 7. phy. ¶ D. d. ⁊ que attribuunt̄ ſtudioſitati ⁊c̄. i. dn̄r qualitates de formis que ſunt in aīatis que attribuunt̄ ſtudioſitati: aut prauitati: aut malo. aut bono. ¶ D. d. qualitas igit̄ fere ⁊c̄. ⁊ intendit p duos modos qualitates quibus pertinet motus: ⁊ qualitates quib⁹ non ꝑtinet. ¶ D. d. ⁊ iſtorū modoꝝ quoꝝ vnus eſt verus: ⁊ intēdit qualitates ſubſtātiales in q̄bus nō eſt motus. D. d. quale igitur primū ⁊c̄. i. per qđ differūt entia in ſuis ſubſtantijs. ¶ D. d. ⁊ qualitas que eſt in hoībus eſt pars ⁊c̄. i. ꝙ qualitates q̄ ſunt in aīatis ſunt de q̄litatib⁹ in q̄bus nō eſt mot⁹. D. expoſuit hoc: ⁊. d. ſunt. n. alie trāſmutatiōes ⁊c̄. i. ⁊ cā ꝓp quam ſtudioſitas ⁊ prauitas concludunt̄ in qualitatibus eſt: qꝛ ſunt paſſiones ⁊ forme ſubſtantie īmobilis eſſentialiter. ſ. anie. ¶ D. d. ⁊ ſtudioſitas ⁊ prauitas ⁊c̄. i. ⁊ ſtudioſitas ⁊ prauitas quoquo modo intrāt qualitates: ⁊ in qualitatibus ⁊ in quibus eſt motus que cōſequunt̄ differētias motus qui eſt in corporib⁹. ſ. alterationis vere: qm̄ conſequit̄ ſtudioſitas ⁊ prauitas: ex eis enim mutant̄ motus animatoꝝ: aut ad melius: aut ad peius: aut ad ſtudioſum: aut ad prauum. ¶ D. d. ⁊ per illas agunt aut patiūtur ⁊c̄. i. ⁊ iſtas differētias patiunt̄ ad peius: aut agunt ad meli⁹ res animate in quib⁹ eſt motus. ¶ Et hoc intēdebat cum. d. qm̄ iſtoꝝ que habēt potētiā vt moueant̄ ⁊c̄. i. qm̄ formaꝝ animataꝝ illa per quam homo pōt moueri voluntarie a voluntate ⁊ intellectu motu ad aliqđ bonū eſt paſſio que eſt bona: ⁊ illa per quā nō pōt hoc ſed patit̄ a voluntate: ⁊ mouetur ab eo eſt malum. ¶ D. d. ⁊ in maiori parte bonum ⁊ malum ſignificāt ⁊c̄. ⁊ hoc manifeſtū eſt: quoniā hec nomina bonū ⁊ malū a nō dicunt̄ ſimpliciter in maiori parte niſi de accidētibus ꝓuenientibus a formis que ſunt in animatis: ⁊ p̄cipue in animatis rōnabilibus: ⁊ quādoqꝫ dicit̄ bonū ⁊ nō bonū de actionibus ei⁹: qđ nō eſt rōnabile: ſꝫ raro. b ¶ Ari. etiā nō videt̄ hic numerare in qualitate genus qđ dicit̄ ſm potentiā ⁊ impotētiā naturalē. Iſta eniꝫ ſunt propter preparatiōes ⁊ actiones ⁊ potentie nō qualitates in actu: ⁊ iſte preparationes cōſequunt̄ qualitates ſubſtātiales: ⁊ inquātū ſunt potentie numerauit eas inter potētias: ⁊ inquantū ſunt preparationes ſunt priuationes nō eſt ꝑſcrutatus de eis in. 7. phyſi. vtrū in eis ſit mot⁹ aut nō: ⁊ nota hoc: qꝛ meli⁹ eſt.

Bocumētū 5. phy. 18.

Vid. 7. ph. 18.

Scđs modus.

Terti⁹ modus.

Qualitates p q̄s dr̄nt corpa ī ſuis ſbijs ⁊ q̄titates nō ꝑtinēt motui.

Vid. 7. ph. 18. 19. 20. ⁊ 5. phy. 10. ⁊ 4. phy. 84.

a Bonū ⁊ malū nō dicūt̄ ſimpl̄r ⁊ in maiori pte niſi de accn̄tibus ꝓueniētibus a formis q̄ ſunt ī animatis. ſed oppoſitū vr̄ velle phs. 6. meta. t. cō. 8.

b Documētū

Vid. 7. ph. 20.

¶ Cap. Decimūquartū.

AD aliquid dicuntur alia per ſe vt duplū ad dimidiū: ⁊ triplum ad tertiā partē: ⁊ totaliter multiplicatū ad multiplicati partē: ⁊ continens ad contentū. Alia vt calefactiuū ad calefactibile: ⁊ ſectiuū ad ſecabile: ⁊ omnino actiuū ad paſſiuū. alia vero vt menſurabile ad menſuram: ⁊ ſcibile ad ſcientiā: ⁊ ſenſibile ad ſenſum. Dicuntur autem prima quidē ſm numerū: aut ſimpliciter aut determinate ad ipſos: aut ad vnum: vt duplum quidē ad vnū: vt numerus determinatus. Multipliciter vero ſm numerū ad vnum: nō determinatū aūt: vt hunc: aut hunc. Emioliū aūt ad ſubemioliū ſm numerū ad numerū determinatū. ſupparticulare aūt ad ſupparticulare ſꝫ indeterminatos: vt multiplex ad numerū: cōtinēs aūt ad cōtētū oīno indeterminatū ſm numerū. Numerus. n. cōmēſurabilis. Scđꝫ nō cōmēſurabilē aūt numerum dicunt̄. Continēs. n. ad cōtentū tm̄ quid eſt ⁊ amplius. Hec aūt indeterminata. Quodcūqꝫ. n. euenit eſt aut equale: aut nō equale. hec igit̄ ad aliq̄d oīa ſm nu/

merũ dicunt: ⁊ numeri ⁊ paſſiones. Et ampli⁹ equale: ⁊ ſil'e: ⁊ idẽ ẜm aliũ modũ. Scdm.n. vnũ dñr oĩa. Eadẽ

Quid ſil'ia nãq; quoꝝ vna eſt ſubſtãtia. Sil'ia vero ſunt quoꝝ quali
Quid eq̃lia tas eſt vna. Equalia quoꝝ quãtitas eſt vna. Vnũ autez
Quid eadẽ. numeri principiũ eſt ⁊ metrũ. Quare hec oĩa ad aliqd dicunt ẜm numerũ quidẽ: nõ tñ eodẽ mõ. ¶ Actiua vero ⁊ paſſiua ẜm potentiã actiuã ⁊ paſſiuã ſunt: ⁊ actiões potentiaꝝ: vt calefactiuũ ad calefactibile: q2 põt: ⁊ iterũ calefaciẽs ad id qδ calefit: ⁊ ſecans ad id qδ ſecat tanq̃ agẽtia. Eorũ vero que ſunt ẜm numerũ nõ ſunt actiões ſ3 qũo in alijs dictũ eſt: qδ aũt ẜm motũ actiões nõ exiſtunt. Eoꝝ aũt que ẜm potentiã: ⁊ ẜm tp̃us iam dicunt ad aliqd: vt quod fecit ad factũ: ⁊ facturũ ad faciẽdum. Sic enim pater filij dicit pater. Hoc quidẽ.n. fecit: illδ aũt paſſum quid eſt. Amplius quedã ẜ3 priuationẽ potẽtie vt impoſe: ⁊ quecũq; ſic dñr vt inuiſibile. Scdz numerũ quidẽ igit ⁊ potẽtiã dicta ad aliqd oĩa ſunt ad aliquid: eo q̃ ipſuz qδ eſt alteri⁹ dicit: ipſum quidẽ: ſ3 non eo q̃ ad illud aliud. Mẽſurabile vero: ⁊ ſcibile: intellectuale: eo q̃ aliud ad ip̃m dr̃ ad aliquid dñr. Nã intellectuale aliqd ſignificat qδ ipſius intellect⁹ eſt. Non eſt autem ĩtellect⁹ ad hec cuius eſt intellect⁹: bis.n. idẽ dictũ vtiq; erit. ſimil'r aũt ⁊ alicuius viſus eſt viſus: ⁊ nõ cui⁹ eſt viſus: q̃uis hoc verũ ſit dicere: ſ3 ad colorez: aut ad aliqd tale. Illo vero modo bis idem diceret: q2 eſt viſus cuius eſt viſus. Scdm ſe quidẽ igit dicta ad aliqd hec quidẽ ſic dicunt illa vero ſi ipſoꝝ genera ſunt talia: vt medicina eoꝝ que ad aliquid q2 ipſius gen⁹ ſcia videtur eſſe eoꝝ que ad aliqd. Amplius ẜm quecũq; habẽtia dicunt ad aliqd: vt equalitas q2 equale: ⁊ ſil'itudo q2 ſimile. Alia vero ẜm accidẽs: vt homo ad aliquid: quia accidit ei duplũ eſſe: hoc aũt eſt eoꝝ que ad aliqd: vt albũ ſi acciderit eidẽ albũ ⁊ duplũ.

¶ Quedã dñr relatiua ſicut duplũ ad dimidiũ ⁊ triplũ ad ſubtriplũ: ⁊ oẽ qδ multiplicat multotiẽs ad alterũ: ⁊

nõ oẽ qδ multiplicat multotiẽs: ⁊ eſt ſicut qδ eſt ſupius ad illud qδ eſt magis ſupius: ⁊ qδdã dr̃ ſicut calefaciẽs ad calefactũ: ⁊ abſcindẽs ad abſciſſuz: ⁊ oẽ agẽs ad patiẽs: ⁊ quedã ſicut mẽſuratũ ad mẽſurãs: ⁊ ſcitũ ad ſciaz ⁊ ſenſatũ ad ſenſuz. ¶ Primũ.n. relatiuoꝝ dr̃ mõ nume Prim⁹ modus.
ri: aut illud qδ eſt mõ ſimplici: aut terminat: ⁊ p illδ refert ad illa: aut ad vnũ: ſicut duplũ ad vnũ qδ eſt numerus terminat⁹. Numer⁹ aũt multiplex: nõ ẽ relatiuũ ad vnũ terminat. ſicut illud: ⁊ eſt terminatuz de ſimplicib⁹ ante duplũ. Multiplex aũt ſuppartiẽs nõ eſt termiatũ. Totũ eniz ⁊ dimidiũ ad totũ dimidiũ ⁊ numer⁹ ad numerũ eſt terminatũ. Totũ eniz ⁊ ps ad diminutũ in pte nõ eſt terminatũ: ſicut multiplex ad vnũ ſupius: aut ad magis ſupius: mõ vl'i nõ eſt terminatũ ẜ3 numerũ. Numerus eniz eſt equalis. Et iſta dñr ẜm numerũ nõ eq̃lẽ ⁊ ſupius ad magis ſupius: ſicut illud ad illud nõ terminatũ: q2 eſt vnũ duoꝝ qδ ex eis cõprehẽdit: aut equale: aut nõ equale. Oĩa igit iſta relatiua dñr p numerũ: ⁊ p accñtia numeri etiã. ¶ Et dr̃ ẽt alio mõ equale: ⁊ ſil'e: ⁊ Modus ſimilis prius.
idẽ. Sunt igit eadẽ. Oĩa.n. iſta dñr ẜm vnuz modũ: q2 referunt ad vnũ. Sũt q̃dã igit eadẽ q2 ſubſtãtia eoꝝ eſt vna. Et ſil'ia quoꝝ q̃litas eſt vna. ⁊ vnũ eſt principiũ numeroꝝ ⁊ mẽſura eoꝝ. Oĩa igit iſta dicũtur relatiua: ſed non eodẽ modo. ¶ Paſſiua aũt ⁊ actiua per potentiaz Scds modus.
actiuam ⁊ paſſiuã: ⁊ actionẽ potentiarũ: ſicut calefaciẽs qδ calefacit. quia poteſt etiam calefaciens ad illud qδ calefacit: ⁊ abſcindens ad illud quod abſcindit. Que autẽ ſunt ẜm numeruz non actiones habẽt niſi ẜm modum dictũ in alijs. Actiones.n. que nõ ſunt per motuz nõ habẽt. ⁊ dicunt relatiua illa que ſunt ẜm tp̃s: vt agẽs ad patiẽs. ⁊ illud qδ aget ad illud qδ patiet. ⁊ ſic dicit pater eſt pater filij. Pater etiã qδdã eniz eſt agẽs ⁊ patiẽs etiã. ⁊ etiã quoddã dicit δ eo qδ caret potẽtia: ſicut illud qδ nõ h3 potentiã. ⁊ oĩa que dñr ſil'ia ſicut nõ termiatũ. Oĩa igit relatiua que dñr modo numeri ⁊ potẽ

ſte ſunt relatiua: q꞉ eſſentia eoꝝ dicunt̃ ad aliq̃d: ⁊ nõ q꞉ illud aliud dr̃ ad illa. ¶ Menſuratũ aũt ⁊ intellectum ⁊ ſcitũ dicit̃ relatiuũ: q꞉ ad illud dicit̃ aliud aliq̃d. Intellectũ eniꝫ ſignificat habere intellectũ: ⁊ intellect⁹ nõ eſt relatiuus ad illud qđ eſt intellect⁹: qm̃ ſi hoc dicat̃ tũc idẽ dicet̃ bis. V.g. ſi viſus eſt viſus ad aliq̃d nõ eſt viſus illius qđ eſt. ⁊ ſi iſte ſermo eſt verus ſed dr̃ reſpectu coloris: aut aliud aliq̃d tale. per illud aũt dr̃ idẽ bis. aut illud cuius eſt viſus. ¶ Relatiua igit̃ que dicunt̃ per ſe: quedã dicunt̃ hoc modo: ⁊ quedã dicũt̃ q꞉ ſunt genera talia: ſicut medicina que eſt relatiua: q꞉ ſuũ genus qđ eſt ſciã exiſtimat̃ eſſe relatiuũ. ⁊ etiã oĩa que ſunt in eis. Et dicit̃ relatiuũ ſicut equalitas q꞉ equale: ⁊ cõſilia pp̃ ſimilitudinẽ. Et relatiuoꝝ eſt qđ dicit̃ modo accñtali: ſicut homo qui eſt relatiu⁹: q꞉ accidit ei eſſe duplũ alicuius. ⁊ hoc eſt relatiuoꝛuꝫ. Et ſimiliter album accidit eidem vt ſit duplum: ⁊ album etiam.

Tertiꝰ modus.

Que ſũt relatiua p accidens.

20 Ideſt ꝙ vna ſpecierũ relatiõis terminate eſt ſicut duplũ ⁊ dimidiũ: ⁊ oẽs qui multiplicant̃ per numerũ ad numerũ ꝓductum cum numerus ꝓductus ſit multipl'r ad illos duos numeros ductos vnũ in alterũ ſm̃ vnitates vtriuſq꜂ eoꝝ. ¶ D. d. qđ multiplicatur multotiẽs eſt ⁊c̃. i. q꞉ relatio numeroꝝ multiplicatoꝛuꝫ eſt relatio terminata: ⁊ relatio numeri ſuperioꝛis ad magis ſuperius eſt relatio nõ terminata: ſicut relatio pauci ad multũ. D. d. ⁊ qđdã ſicut calefaciẽs ⁊c̃. i. ⁊ qđdã relatiuoꝝ eſt in potẽtijs actiuis ⁊ paſſiuis ſicut calefaciẽs. Non. n. acq̃rit hanc diſpõnem niſi in reſpectu illius qđ calefacit: ⁊ ſimil'r abſcindens ad abſciſſum: ⁊ vl'r agẽs ad patiẽs. ⁊. d. ſicut menſura ad menſuratũ ⁊c̃. ¶ Et cũ dixit iſtos tres modos relatiuoꝝ dicit. primũ aũt relatiuoꝝ ⁊c̃. i. ⁊ relatiuoꝝ exñtiũ in numeris q̃daꝫ ſunt quibus relatio eſt terminata. V.g. ꝙ duplũ eſt duplũ dimidij: ⁊ ꝙ duo eſt duplũ vnius: ⁊ tria triplex vnius: ⁊ ſil'r alij modi numeroꝝ attributoꝝ ad vnũ: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ⁊ per illud refert̃ ad illa aũt ad vnũ: qm̃ relatio terminata eſt ſicut dixim⁹ eſſe duo tria quattuoꝛ quinq꜂. Omnia eniꝫ iſta ſunt multiplicatiua vnius multiplicatione terminata. ¶ Deinde dedit exẽpluꝫ de nõ terminato. ⁊. d. numerus aũt multiplex ⁊c̃. i. ⁊ intẽdit ꝙ cuꝫ aliquis dixerit: iſte numer⁹ eſt multiplex: hoc non dicet̃ in reſpectu alicuius numeri terminati niſi determinet multiplicationẽ. V. gr̃a. vt dicat quadrupluꝫ aut ſexcuplum. Deinde. d. ⁊ iſtud determinatũ ex ſimplicib⁹ eſt ante duplum. i. ꝙ numerus terminatus qui eſt dimidiũ eſt ante duplũ in oꝛdĩe numeroꝝ ⁊ vterq꜂ eſt terminatus. D. d. multiplex aũt ſuppartiẽs nõ eſt terminatũ ⁊ intẽdit niſi numeret̃ numerus multiplicis ⁊ numer⁹ ſuppartiẽ

Expõ ꝑmi modi.

tis. ¶ D. d. totũ eniꝫ ⁊ dimidiũ ⁊c̃. i. ꝓpoꝛtio eniꝫ ⁊ dimidium ⁊c̃. i. ꝓpoꝛtio. n. totius ad totũ: ⁊ dimidiũ eſt ꝓpoꝛtio terminata: ⁊ ſil'r talis numerus ad talẽ numerũ. D. d. totũ aũt ⁊ pars ⁊c̃. i. ꝓpoꝛtio. n. totius ad partẽ ⁊ illius partis ad magis diminutum nõ eſt ꝓpoꝛtio terminata: ſicut dicimus iſte numerus eſt multiplex ad vnũ ſine determinatione. D. d. ſuperius aũt ⁊c̃. i. dicere aũt ꝙ iſte eſt ſupioꝛ iſto ⁊ iſte ſuperioꝛ alio eſt ꝓpoꝛtio nõ terminata: q꞉ iſti excedũt ſe ſm̃ numeros ⁊ nõ equales: ⁊ illud eſt terminatũ ex eis q꞉ ſuccedũt ꝑ numeros equales: iſti aũt poſſunt excedere ſe ſm̃ numeros equales ⁊ non equales. Deinde. d. omnia igitur iſta relatiua ⁊c̃. i. omnia igitur iſta relatiua que numeri vnius ſunt relatiua: aut q꞉ ſunt ipſius numeri: aut q꞉ ſunt in accidentibus numeri: ⁊ accidentia numeri ſunt min⁹ ⁊ plus ⁊ addens: ⁊ diminuẽs: ⁊ equale: ⁊ inequale: ⁊ ſilia. ¶ D. d. ⁊ dicit̃ etiã alio modo ⁊c̃. i. ⁊ dicunt̃ ẽt relatiua alio modo de equali in quãtitate: ⁊ ſimili in qualitate: ⁊ de eodẽ in ſubſtãtia. D. d. oĩa enim iſta ⁊c̃. i. ⁊ ꝓpꝛiũ eſt iſtis trib⁹ generib⁹ relatiuoꝝ q꞉ ꝓpoꝛtio in eis eſt eadẽ in vtroq꜂ extremo. ſimilũ eniꝫ vtrũq꜂ eſt ſile alij: ⁊ ſil'r equalia ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. q꞉ ꝯueniunt in aliquo ecõtra in alijs ſpeciebus relatõis. D. d. ⁊ vnuꝫ eſt pꝛincipiũ numeroꝝ ⁊c̃. i. ⁊ vnũ ſm̃ ꝙ ẽ pꝛincipiũ numeroꝝ ⁊ mẽſura eoꝝ cõcludit̃ etiã in relatiuis que ſunt ĩ numero. ¶ D. d. oĩa igit̃ ⁊c̃. i. q꞉ eoꝛũ eſt quedã cuius rõ eſt terminata: ⁊ quedã cuius eſt oppoſita: ⁊ quedã cuius eſt cõis in vnitate: ⁊ q̃dam in accñtib⁹ numeroꝝ: ⁊ quedã eſt in ſubſtãtia numeroꝝ. D. d. actiua autẽ ⁊ paſſiua ⁊c̃. i. relatiua aũt collocata in genere actiõis ⁊ paſſionis ſunt relatiua ꝑ potẽtias exiſtẽtes in eis: ⁊ intẽdit ꝙ nõ ſunt ſicut numerus. In numero eniꝫ nõ eſt actio neq꜂ paſſio: ⁊ ideo. d. ſm̃ autẽ modũ numeri non habent actiones ⁊c̃. i. relatiua autem que ſunt in numeris non habent actiones neq꜂ paſſiones ⁊ accidẽtia exiſtentia in rebus mobilib⁹. ¶ D. d. ⁊ dicunt̃ relatiua ⁊c̃. i. ⁊ relatiuoꝝ quedã ſunt que nõ ſunt relatiua niſi in terminatis tẽpoꝛib⁹: ſicut res actiue ⁊ paſſiue que appꝛopꝛiant̃ tẽpoꝛibus terminatis ſicut qđ agit in aliquo tp̃e ⁊ nõ agit in alio: ⁊ ſicut agit qđ eſt in p̃terito ⁊ agit qđ eſt in p̃ſenti. D. d. ⁊ ſic dr̃ pater ⁊c̃. i. q꞉ pater ⁊ filius ſunt de gñe agentis ⁊ patiẽtis in quo nõ inuenitur actio ⁊ paſſio niſi in tp̃e terminato. Vir eniꝫ ⁊ mulier nõ generãt in qualibet etate: ſed in tẽpoꝛib⁹ vite determinatis. ¶ D. d. oĩa igit̃ relatiua ⁊c̃. i. oĩa igit̃ relatiua relata q̃ ſunt ĩ numeris ⁊ potẽtijs ſunt relatiua: q꞉ eſſentia vtriuſq꜂ eoꝝ collocatur in relatiõe eodẽ oꝛdine: nõ q꞉ alterũ intrat in relatione ꝑ ſe ⁊ alteruꝫ nõ in relatione ꝑ ſe: ſꝫ qm̃ alterũ accidit ei. ſ. illud qđ eſt relatiuũ ꝑ ſe: ⁊ accidẽs alterius pp̃ qđ fuit relatiuũ. ¶ D. d. mẽſuratũ aũt ⁊ intellectũ ⁊c̃. i. qđ aũt eſt de mõ relatiuoꝝ ſicut intellectũ ⁊ ſcitũ ſenſatũ: dicit̃ eſſe relatiuũ: q꞉ illud qđ eſt relatiuũ per ſuã ſubſtantiã accidit ei ſcꝫ q꞉ intellect⁹ eſt in ſua ſubſtãtia relatiuus: tũ accidit ei qđ fuit relatiuũ intellecti: accidit intellecto qđ fuit relatiuũ: nõ q꞉ relatio eſt in ſubſtãtia intellecti ſicut eſt in ſubſtãtia intellect⁹: ſed q꞉ relatio accidit ei: hoc igit̃ intẽdit cũ. d. talia eſſe relatiua. ſ. q꞉ aliud relatiuũ ꝑ ſuã ſubſtantiã p̃dicat̃ de illis. ¶ Et. q. d. q꞉ relatio eſt duob⁹ modis. ſ. aut relatio in ſubſtãtia vtriuſq꜂ relatiui: aut relatio in ſubſtãtia alterius tm̃: ⁊ in altero pp̃ iſtud. ¶ Et cũ induxit hos duos modos rela/

Expõ ĩ oĩ ſilis pꝛioꝛ.

In nũero nõ eſt actio neq꜂ paſſio. Vid. 4. ph. 74.

Expõ tertij modi.

Relatio eſt duob⁹ modis.

ctionis: incepit declarare nām ſcđi modi: ⁊. d. itellectꝰ. n. ſignat ⁊c̄. i. ⁊ intellectꝰ nō refert ad intelligētez: ſꝫ ad intellectū: qm̄ ſi ita eēt tūc intellectꝰ cōſtitueret ꝑ intelligentē: ſꝫ videt eſſe ecōuerſo: ex quo cōſequeret ꝙ illud qđ cōſtituit ꝑ aliquid ꝯſtituat illud. ſ. qꝛ ꝯtingit vt cā ꝯſtitueret ꝑ cātū: ⁊ ſic idē eſſet in reſpectu eiuſdē cauſa ⁊ cauſatū inſimul. ⁊ hoc intēdebat cuꝫ. d. tūc idē diceret bis: ⁊ tūc idē erit cā ⁊ cātuꝫ eiuſdē. ¶ D. d. ⁊ ſimilr̄ ſi viſus ⁊c̄. i. U. g. qm̄ ſi viſus fuerit relatiuus ad viſum videns nō eſt relatiuus ad viſum. D. d. ⁊ ſi iſte ſermo ⁊c̄. i. ⁊ ſi ſermo dicēs ꝙ viſus nō eſt relatiuus ad viſum: ſic viſus erit relatiuus ad aliud aut ad colorē: aut ad aliqđ ſilr̄. ¶ D. d. ſm aūt hoc idē diceret bis. ſ. ſi aūt poſuerimus viſum eſſe ſm relationē ad viſum: ꝯtinget idē eſſe duo oppoſita ſm cām ⁊ cātū. i. ſi poſuerimꝰ ꝙ viſus nō eſt

Modi improprij. — viſus niſi ꝑ viſum nō per rem viſam. ¶ D. d. ⁊ relatiuoꝝ que dicunt ꝑ ſe ⁊c̄. i. ⁊ relatiuoꝝ q̄ dicunt per ſe quedā ſunt hmōi: ⁊ quedā exiſtimant collocari in eis: qꝛ genus collocat in eis. U. g. medicina q̄ exiſtimat eſſe huiꝰ ſpeciei relatiuoꝝ: qꝛ ſuum genus eſt huius ſpēi. ſ. ſcīa ⁊ exiſtimat ꝙ illud cuius genus eſt relatiuū: eſt etiā relatiuū. Sꝫ iſta exiſtimatio accidit ſm hoc ꝙ ſcīa eſt modi relatiuoꝝ que referuntur adinuicē ꝑꝑ hoc ꝙ cōueniūt in eodē: ſicut equale ⁊ ſile. Equalia enī ſunt relatiua: qꝛ cōueniūt in eodeꝫ: ⁊ qꝛ exiſtimat ꝙ ſcīa eſt hmōi qꝛ eſt idē in quo ꝯueniūt ſciens ⁊ ſcitū: ꝯtinget vt medicꝰ ſit ex hoc mo/

Documētū. — do relatiuoꝝ. ¶ Et intēdebat ꝑ hoc declarare cām ꝑꝑ quā accidit ꝙ aliqđ genꝰ ſit relatiuū ⁊ ſua ſpēs nō ſit relatiua: ⁊ cā in hoc eſt ꝙ nō eſt genus in rei veritate. Sciētia. n. nō eſt genus medicine in rei veritate niſi ſcīa diceret ſm relationē ad ſcientē: ⁊ medicina ad medicū. Tunc eniꝫ ſcīa eſſet genus medicine: ⁊ ſciens genus medici. ¶ D. d. ⁊ relatiuoꝝ eſt qđ dicit mō accn̄tali ⁊c̄. i. ꝙ qn̄ homini accidit vt ſit duplum ad aliqđ: accidit ei vt ſit relatiuū ſicut accidit ei vt ſit album. Homo. n. ſꝫ ꝙ hō nō eſt duplū neqꝫ albū. ¶ Cap. decimūquītū.

Perfectū vo dr̄ vnū qdē: cuiꝰ nō eſt extra aliqd accipe: nullā ꝑticulā: vt tp̄s ꝑfectū vniuſcuiuſqꝫ h̄ extra qđ nō accipe tp̄s aliqđ qđ ſit hꝰ tp̄is ps. ¶ Et qđ ſꝫ v̾tutē: ⁊ qđ eiꝰ qđ bn̄: nō hn̄s excedētiā ad genꝰ: vt pfectꝰ medicꝰ: pfectꝰ fiſtulator: qn̄ ſꝫ ſpēm ꝓprie virtutis in nullo deficiūt. Sic aūt trāſferētes ⁊ ad mala dicimꝰ calūniatorē ꝑfectū: ⁊ latronē pfectū. Qm̄ ⁊ bonos dicimꝰ ipſos: vt latronē bonū: ⁊ calūniatorē bonū: ⁊ virtꝰ q̄dā pfectio. Unūquodqꝫ. n. tūc pfectū: ⁊ ſbā oīs tūc pfecta: qn̄ ſꝫ ſpēm ꝓprie virtutis nulla defecerit ps eius q̄ ſm nām magnitudis.

Unūqđqꝫ tūc pfectuꝫ qn̄ ſm ſpēꝫ ꝓprie virtutis nulla defecerit ps eiꝰ q̄ ſꝫ nāꝫ magnitudinis. — ¶ Ampliꝰ quibꝰ ineſt finis ſtudioſus hec dicunt pfecta. ſm hr̄e. n. finē pfecta. Quare qm̄ finis vltimoꝝ aliqđ ē: ⁊ ad praua trāſferētes dicimꝰ pfecte ꝑditū eſſe: ⁊ pfecte

corruptū eſſe: qꝛ nihil deeſt corruptiōis ⁊ mali: ſꝫ in vltimo eſt. Quapp ⁊ mors ſm metaphorā dr̄ finis: qꝛ ābo vltima. Finis aūt ⁊ cuiꝰ cā ſit vltimū. Scđꝫ dicta qdē ſic pfecta totiēs dn̄r. Alia quidē qꝛ ſm bn̄ in nullo deficiūt nec hypbolē hn̄t: nec aliqđ extra accipit. Alia oīno ſm ꝙ oīno nō hn̄t hypbolē in vnoquoqꝫ gn̄e: nec aliqđ eſt extra. Alia vero iam ſm ipſa: aut in faciēdo aliquid tale: aut in habendo aut cōgerendo tali: aut in aliqualiter dici ad primo dicta perfecta.

¶ Perfectū dr̄ vno mō illud qđ īpoſſe eſt hr̄e aliquā ptē oīo extra illud: ſicut tp̄s. Tp̄s. n. pfectū cuiuſlibꝫ rei ē illud qđ impoſſe eſt vt extra illud ſit aliqđ tp̄s qđ ſit pars iſtius tp̄is. ¶ Et ſilr̄ qđ hꝫ ſtudioſitatē. ¶ Et qđ dr̄ mō bonitatis: qn̄ nullā hꝫ dignitatē ſup genꝰ: ſicut dr̄ medicus pfectus: ⁊ muſicus pfectꝰ: cū nō habuerint diminutionē in mō ſtudioſitatis ꝓprie. Et ſm hunc modū dr̄ ī oībus fedis ſm trāſumptionē ſermonis. Dicimꝰ enim mēdacē pfectū: ⁊ latronē pfectū: qꝛ notamꝰ eos noīe bonitatis. Et ēt ſicut dicimꝰ ꝙ iſte eſt bonus latro: ⁊ bonꝰ mēdax. Unūquodqꝫ igit diuꝫ rerū pfectaꝝ ⁊ oēs ſubſtātie dicunt pfecta qn̄ nō diminuit in modo ſtudioſitatis ſue aliqua ps oīno. Et etiā dicūt pfecta illa que hn̄t pfectionē nobilē: ſunt. n. pfecta ꝑ ſuā pfectioneꝫ. Perfectio igit eſt finis aliqs ꝑ ſuā trāſumptioneꝫ a rebꝰ malis. Et dicit ꝙ aliqs corrūpit pfecta corruptōe: ⁊ deſtruit pfecta deſtructōe: qn̄ de corruptōe nihil diminuit ſꝫ eſt valde malū: ⁊ iō corruptio mō trāſumptionis dr̄ pfectio: qꝛ vtraqꝫ eſt finis. ¶ Perfectio igit ⁊ illud ꝑꝑ qđ ſit aliqđ ſunt fines: ⁊ q̄ dn̄r pfecta ꝑ ſe ſm hos modos dn̄r q̄dā: qꝛ nō diminuit ab eis de bonitate: neqꝫ in eis eſt magis etiā. ⁊ nihil inuenitur extra illa: ⁊ q̄dā mō vlī: ita ꝙ nō eſt in eis nobilitas in vnoquoqꝫ generū: ⁊ nihil eſt extra illa. Alij aūt modi ſm hūc modū: aut qꝛ agūt aliqđ tale: aut qꝛ hn̄t: aut qꝛ eq̄bunt: aut qꝛ dn̄r alia ꝓportiōe: q̄ attribuitur ad illa: que dicūtur pfecta primo modo.

21 ¶ Ideſt ꝑfectum dicit̃ multis modis quoꝝ vnus eſt. illa quoꝝ nul/
Prim⁹ mo- la pars ſua diminuit̃ ſed eſt totũ: totũ enim eſt illud cuius nulla ꝑs
dus. inuenit̃ extra: ⁊ qḋ nõ eſt totũ eſt illud cuius aliqua pars eſt extra il/
lud. ¶ D. dedit exẽplum de rebus que dicunt̃ ꝑfecte hoc modo: ⁊. d.
ſicut tẽpus ⁊c̃. i. ſicut tẽpora ꝑmanentie entiũ naturaliũ que dicũtur
mẽſure eſſentie vite. tẽpus eniʒ vite perfectũ in vnoquoqʒ ente eſt il
lud extra qḋ nõ inuenit̃ tp̃s qḋ ſit pars illius tẽporis: ⁊ ſm̃ hunc mo
Prĩo ce. 4. dum dicit̃ homo ꝑfectus qñ nullum mẽbrũ eſt extra illũ. i. qñ nõ ha
buerit aliqḋ mẽbrũ diminutũ. ⁊ ſm̃ hunc modũ dicit̃ corpus eſſe ꝑfe
ctum: q: nulla dimẽſio inuenit̃ extra illud. ſ. dimẽſio quãtã: ⁊ vl̃r di
Secũdus. menſio illa eſt ꝑfectio ſm̃ quãtitatẽ. ¶ D. induxit ꝑfectionẽ etiam ſm̃
qualitatẽ: ⁊. d. ⁊ ſil̃r illud qḋ hʒ ſtudioſitatẽ ⁊c̃. i. ⁊ dicit̃ etiã ꝑfectum
ſm̃ qualitatẽ quãdo nihil diminuit̃ ab eo in modo ſtudioſitatis ſue: ⁊
quãdo nihil inuenit̃ dignius eo in ſuo genere. Medicus eniʒ ꝑfectus
eſt ille a quo nihil diminuit̃ ex eis que pertinẽt ad actionẽ medicine.
⁊ quo nullus medicus eſt ꝑfectior. ¶ D. d. ⁊ ſm̃ hunc modũ dicimus
in rebus turpibus. i. ⁊ hoc modo ſonat hoc nomẽ perfectũ in reb⁹ pra
uis ſm̃ trãſumptionẽ: ſicut dicim⁹: iſte eſt mendax perfect⁹: cuʒ fuerit
in ſummo mendacij: ⁊ iſte latro perfectus cum fuerit in ſummo latro/
cinij. ¶ D. d. q: vocamus eos ⁊c̃. i. ⁊ hoc nomen perfectio trãſumptuʒ
eſt ad iſtos: q: hoc nomen bonitas tranſumit̃ ad eos: ergo magis trã/
ſumit̃ ad eos hoc nomen ꝑfectio. ¶ Et cũ induxit hec duo genera ꝑ/
fectionis: dixit: vnũquodqʒ igit̃ rerũ ꝑfectarũ ⁊c̃. i. omne igit̃ quod
perfectũ dicit̃ in ſubſtãtia: dicit̃ perfectũ quãdo nihil diminuitur in
Perfectio ſua ſtudioſitate propria ⁊ in ſuis partibus naturalib⁹: perfectio enim
ſbe ꝑuenit ſubſtãtie ꝑuenit ex ꝑfectione in magnitudĩe ⁊ in qualitate. ¶ D. indu
ex ꝑfectiõe xit alium modũ perfectionis: ⁊. d. ⁊ etiã dicunt̃ perfecta ⁊c̃. i. ⁊ dicitur
in magni/ omne perfectũ habẽs finem ſtudioſum. illa eniʒ dicũtur perfecta que
tudine ⁊ in habent finem perfectũ. ¶ D. d. perfectio igitur eſt aliquis finis ⁊c̃. i. ⁊
qualitate. q: perfectio eſt finis: ⁊ finis eſt perfectus: ideo vtitur trãſumptione
in rebus que ſunt valde praue: ⁊ ſic dicit̃. iſte deſtruit deſtructiõe ꝑfe/
cta quãdo venerit ad finem deſtructionis. ¶ D. d. ⁊ ideo dicit̃ corru
ptio ⁊c̃. i. ⁊ hoc modo dicit̃ corruptio que eſt cõtraria generationi ꝑfe
cta trãſumptione: q: vtraqʒ eſt finis. ¶ D. d. perfectio igitur eſt illud
Secõ ph. ꝓpter qḋ ⁊c̃. i. ꝑfectio igitur alicuius ⁊ illud ꝓpter qḋ aliqḋ fit vtrũqʒ
23. eſt finis. ⁊ ideo dicit̃ de eis hoc nomen ꝑfectio. ¶ D. d. ⁊ que dicũtur
perfecta per ſe ⁊c̃. i. illa igitur que dicũtur perfecta per ſe ſunt a qui/
bus nihil diminuit̃ in bonitate: ⁊ quibus nihil eſt nobilius in illo ge
nere: ſed ſunt in ſummo nobilitatis ꝑ ſe. ¶ Et dixit hoc: quia iſta ſunt
perfecta in qualitate ⁊ quãtitate primo ⁊ eſſentialr̃. ¶ D. d. ⁊ quedaʒ
modo vniuerſali ⁊c̃. i. diffinitio eorum vniuerſaliter eſt talis. perfecta
Diſpõ pri/ ſunt illa quorum nihil inuenit̃ in eis per qḋ dicunt̃ imperfecta in eis
mi ꝑncipij aut extrinſecũ: ⁊ ita eſt diſpoſitio primi principij. ſ. dei. ¶ Et forte in/
ẽ ſimplr̃ ꝑ/ telligit per quod dixit ⁊ quibus nihil eſt extra: ⁊ a quibus nihil di/
fecta. idẽ. 3 minuitur ex eis que ſunt. ¶ Et poteſt intelligi per hoc quod dixit ita
de aĩa. t. 5. ꝙ in eis nõ eſt nobilitas in vnoquoqʒ generum. i. quando de eis non
c. in ſolone diminuitur nobilitas ex eo quod inuenitur in vnoquoqʒ generum.
3. q. ⁊. c. 14 ¶ Deinde dicit. alij enim modi ⁊c̃. i. alij autem de quibus hoc nomen
⁊. 12. me. 37 perfectio dicit̃ dicuntur perfecta: aut que agunt illa que ſunt ꝑfecta
per ſe:

per ſe: aut q: in eis eſt aliquid iſtorum ꝑfectoꝝ: aut q: aſſimilant̃ in
eis: aut q: attribuunt̃ eis aliquo mõ attributionis.

¶ Capitulum Decimũſextũ.

TErminus dr̃ qḋ eſt cuiuſqʒ vltimũ: ⁊ cuius extra nihil eſt accipere primi: ⁊ cuius infra oĩa primi: ⁊ qḋcunqʒ fuerit ſpẽs magnitudinis aut hñtis magnitudineʒ: ⁊ finis cuiuſqʒ. Tale vero ad qḋ mot⁹ ⁊ actus ⁊ nõ a quo: ⁊ qñqʒ ambo: ⁊ a quo: ⁊ in qḋ: ⁊ cuius cã: ⁊ ſbã cuiuſlibet: ⁊ qḋ qd erat eſſe cuiſqʒ. cognitiõis. n. hic termin⁹: ſi aũt cognitionis ⁊ rei quare palam: q: quotiẽs principiũ dicit̃: totiẽs ⁊ numerus: ⁊ adhuc ampli⁹. Principiũ. n. terminus eſt quidaʒ: ſed termin⁹ nõ oĩs principium.

¶ Dicitur finis illud qḋ eſt vltimũ vniuſcuiuſqʒ rerũ: ⁊ illud a quo nihil extra inuenit̃ vt ſit ꝑmũ: ⁊ qḋ eſt ꝑmũ: ⁊ oẽs partes eius ſunt intra. Et illud qḋ eſt forma magnitudinis: aut habẽs magnitudinẽ: ⁊ ẽt perfectio cuiuſlibet rei: ⁊ ſicut illud ad qḋ eſt motus: ⁊ non illud ex quo eſt motus: ⁊ forte vtrũqʒ: ⁊ illud ex quo. ⁊ illud ad qḋ: ⁊ illud ẽt ꝑꝑ qd: ⁊ ſubſtãtia vniuſcuiuſqʒ reꝝ: ⁊ ẽt qḋ ſignificat eſſentiã cuiuſlibet: hec. n. eſt finis cognitionis ⁊ qḋ eſt cognitionis eſt rei etiã. Declaratuʒ eſt igitur ꝙ ſm̃ numerũ modoꝝ principij dicit̃ etiã finis: ⁊ magis etiã. Principiũ eniʒ eſt aliquis finis: ⁊ hoc in vtroqʒ nõ dicit̃ ſemꝑ omnibus modis.

¶ Ideſt: finis aũt dicit̃ multis modis. dicit̃. n. finis de vltimo magni 22
tudinis. V. g. ꝙ ſuperficies ſunt vltima corporis: ⁊ linee ſunt vltima Prĩo ce. 18.
ſuperficierũ: ⁊ puncta ſunt finis linearuʒ. ¶ D. d. ⁊ a quo nihil extra
inuenit̃. i. ⁊ dicit̃ primuʒ de illo extra qḋ nihil eſt ita ꝙ ſit primũ rei
collate in eo: ſicut dicim⁹ ꝙ orbis: ⁊ oẽs partes eius ſunt intra ipſuʒ:
⁊ ꝙ orbis ſtellatus eſt finis corporũ que ſunt intra: qm̃ extra ipſuʒ ni
hil eſt: ⁊ ſimilr̃ cutis aĩalis cũ partib⁹ aĩalis. ¶ D. d. ⁊ qḋ forma ⁊c̃. i.
⁊ dr̃ ꝙ forma eſt finis eius qḋ eſt finis cõpoſiti ex ſbto ⁊ forma: ſicut 2. de aĩa. 37.
diximus ꝙ forma hoĩs eſt finis ſue materie: ⁊ finis hoĩs qui cõponit̃ ⁊. 38. 4. ph.
ex mã ⁊ forma. ¶ D. d. ⁊ cõplemẽtuʒ cuiuſlibʒ rei ⁊c̃. i. ⁊ finis ẽt dicit̃ 14.
de illo ad qḋ cũ gñata ꝑuenerint ceſſat mot⁹ gñatiõis: nõ illud a q̃ in/
cepit iſte mot⁹. ¶ D. d. ⁊ forte vtrũqʒ ⁊c̃. i. ⁊ forte hoc nomen finis dr̃
de fine ⁊ ꝑncipio mot⁹. D. d. ⁊ ẽt illud ꝑꝑ qḋ ⁊c̃. ⁊ dicunt̃ finis ⁊ cã ꝑꝑ
quid: cõplemẽtuʒ. n. eſt finis illius que eſt ante cõplemẽtuʒ: ⁊ dicitur
finis ẽt de quiditate ⁊ ſubſtãtia rei: ⁊ de ſermone qui ſignificat ſbam

Diffõ ē finis in cognitõe vide opp̄m ꝑ d aĩa.t.c. 11. vbi dr̃ ꝙ eſt ꝑncipiũ.

vniuſcuiuſq; rei. Diffinitio eniʒ eſt finis in cognitiõe: ⁊ eſt finis in eē: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: ⁊ qđ eſt cognitionis eſt ẽt rei. ¶ D.d. declaratum eſt igitur ⁊c. i. declaratũ eſt igitur ꝙ ſm numerũ intentionuʒ de quib⁹ dr̃ ꝑncipiũ dicit̃ ẽt hoc nomẽ finis. Principiuʒ.n. eſt aliq̃ finis: ⁊ cũ hoc dr̃ mõ vlīori eo ꝙ dr̃ ꝑncipiũ. D.d. ⁊ hoc in vtroq; ⁊c. ⁊ intẽdit vt mihi vr̃ ꝙ vtrũq; iſtoꝝ noīuʒ nõ ſignificat cõiter oẽs intentiones de q̄bus dr̃: ſed ſm mutationeʒ.

¶ Capitulum Decimũſeptimũ.

Secũdũ qđ dr̃ multipl̃r: vno quidẽ mõ ſpẽs ⁊ ſubſtantia cuiuſq; rei: vt ſm ꝙ bonũ per ſe bonũ. Alio vero in quo primuʒ ⁊ aptuʒ natũ eſt fieri: vt colox in ſuperficie. Primo quideʒ ergo dictũ ſm ꝙ ſpẽs eſt. Scđo aũt vt materia cuiuſq; ⁊ ſubiectuʒ vnicuiq; primuʒ. Dīno vero ipſuʒ ſm ꝙ piter ⁊ cã exiſtit. Naʒ ſm ꝙ venit aut cui⁹ cã venit dr̃: ⁊ ſm ꝙ palogizatuʒ eſt aut ſyllogizatuʒ: eſt aut cui⁹ cã ſyllogiſmi ſunt: aut palogiſmi. Amplius aũt ſm ꝙ quidẽ ſm poſitioneʒ dicitur: vt ſm ꝙ ſtetit: aut ſm ꝙ vadit: hec nãq; oĩa poſitionem ſignificant ⁊ locũ. Quare ⁊ ſm ſe multipliciter dici eſt neceſſe: vno q̄deʒ eniʒ mõ ſm ſe qđ quid erat eſſe vnicuiq;: vt Callias ⁊ qđ q̄d erat eſſe Calliam. Alio vero quecũq; in eo qđ q̄d eſt exiſtunt: vt aĩal Callias ſm ſe: naʒ in rõne ineſt aĩal: aĩal eniʒ quoddã Callias. Amplius aũt ſi in ipſo oſtẽſuʒ eſt ꝑmo: aut in ipſi⁹ aliquo vt ſuperficies ſm ſe alba: ⁊ viuens ſm ſe homo. Aĩa nãq; pars quedã eſt hoīs in qua primo eſt ipſuʒ viuere. Ampli⁹ cui⁹ nõ aliqua alia cã eſt: hoīs eniʒ multe ſunt cauſe aĩal bipes. Attamẽ ſm ſe hõ hõ eſt. Ampli⁹ quecũq; inſunt ſoli ⁊ inquãtũ ſolũ ꝙ ſepatũ ſm ſe.

Nõ ſm ſe ē homo.

¶ Quod eſt ꝑ ſe dr̃ multis modis: vno mõ dr̃ forma ⁊ ſubſtantia cuiuſl; rei: ſicut dicit̃ per ſe bonũ illud qđ eſt bonũ. Et alio modo illud in quo eſt aliq̄d primo nãliter vt colox in ſupficie. Illud igit̃ quod primo dicit̃ per ſe eſt illud qđ dicit̃ ꝑ formam. Et dr̃ ſcđo mõ mã ⁊ ſubiectũ cuiuſlibʒ Et vl̃r quod eſt per ſe: ⁊ cã: equalia ſunt in eſſentia. Dicit̃ eniʒ ad quã eſſentiã facit hoc: ⁊ dr̃ quare fecit hoc: ⁊ hoc etiã dr̃ ad quã eſſentiã nõ cõcludit verã

cõcluſionẽ: ⁊ dr̃ que eſt cã vere ꝯcluſionis: aut nõ vere. Et etiã dicitur per ſe illud qđ eſt ſituʒ per ſe: ſicut ſtãs: aut ambulãs. Oĩa.n. iſta ſignificãt locũ/aut ſituʒ. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ illud quod eſt per ſe dr̃ multis modis. primo.n. dr̃ per ſe illud qđ ſignificat q̄ditatẽ cuiuſlibet rei: ſicut dicit̃ ꝙ chilus eſt per ſe. In ſua diffinitiõe eniʒ eſt viuus: ⁊ chiluʒ eſt aliquod viuum. Et etiaʒ alio mõ eſt cũ in aliquo appuerit ꝑmo ſicut ſupficies que eſt alba per ſe: ⁊ homo eſt viuus per ſe: q: aĩa eſt aliqua pars hominis: ⁊ in ea eſt vita prima. ⁊ etiã illud qđ nõ habet aliaʒ cãʒ. Cauſe.n. hoīs ſunt multe: ⁊ viu⁹ ⁊ bipes. Sed cã eius per ſe ſm ꝙ eſt hõ eſt hõ: ⁊ ẽt que ſunt eiuſdẽ.ſ. humanitas. Eſt.n. humanitas ſicut generãs ꝑ ſe.

¶ Ideſt ꝙ vnus modoꝝ ſm quos dicit̃ aliq̄d eẽ ꝑ ſe eſt forma ⁊ ſbã. Dicimus eniʒ ꝙ aliq̄d exiſtit per ſe. V.g. dicim⁹.n. ꝙ aliq̄d eſt bonũ per ſe cũ fuerit bonũ per ſuã formã ⁊ per ſuaʒ ſbam. ¶ D.d. ⁊ alio mõ ⁊c. i. ⁊ dr̃ alio mõ ꝙ aliq̄d exiſtit in aliquo per ſe cũ fuerit in eo ſine medio. V.g. cũ diximus coloxẽ exiſtere in ſupficie per ſe: ⁊ in corpore nõ per ſe. In ſupficie.n. exiſtit ꝑmo per ſe: ⁊ ſcđo in corpe. ¶ D.d. Illud igitur qđ dr̃ per ſe ⁊c. i. illud igitur qđ dr̃ per ſe dr̃ duob⁹ modis quoꝝ vn⁹ eſt: ⁊ prim⁹ illud qđ di ſm ſuã formã: ⁊ alius ſm ſuã mãʒ. i. primũ ſbm forme cuiuſlibet rei: ſicut dicim⁹ ꝙ ſcãnuʒ eſt lignũ ꝑ ſe: ⁊ idolũ eſt ꝑ ſe es: ⁊ hõ eſt viu⁹ ꝑ ſe: ⁊ vl̃r oẽ cõpoſitũ eſt ꝑ ſe ꝑ ſuã mãʒ ⁊ formã: ⁊ oẽ qđ eſt in aliquo ꝑ ſe aut eſt ꝑ ſe: aut ꝑ mãm eius: aut ꝑ formaʒ: aut ꝑ vtrũq;. ¶ D.d. vt vl̃r illud qđ eſt ꝑ ſe ⁊c. i. ꝙ cãe ſunt ĩ re ꝑ ſe: ⁊ q̄ ſunt in re ꝑ ſe ſunt cauſe: ſignificãt igit̃ eandeʒ nãm. V.g. q: dr̃ ad cuius eẽntiã fecit Policlet⁹ hoc ſicut dicim⁹ ad cuius cãʒ fecit hoc. In vtroq;.n. loco q̄rit̃ cã: ⁊ iſte modus viſus eſt in arabico malus. ¶ D.d. aliđ exẽplũ ⁊ dixit. ⁊ h̃ ẽt dr̃ ⁊c. i. ⁊ exẽplũ ĩ vtẽdo eẽntiã loco cãe: ⁊ cã loco eẽntie eſt cuʒ querit̃ quare iſte ſyll̃us nõ cõcludit verã ꝯcl̃onẽ: aut ad cuius eẽntiaʒ cõcludit verã ꝯcl̃onẽ: hoc.n. idem eſt cũ hoc qđ querit̃ qua de cã iſte ſyll̃us nõ cõcludit veram cõcluſionem: aut ꝯcludit verã ꝯcl̃oneʒ. ¶ D.d. ⁊ ẽt dicunt̃ ꝑ ſe ⁊c. i. ⁊ dr̃ ꝑ ſe oẽ qđ eſt in p̃dicamẽto ſitus. V.g. ambulãs ⁊ ſtãs dicunt̃.n. hr̃e ſitũ ꝑ ſe in loco. ¶ D.d. manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ illud qđ ꝑ ſe eſt dr̃ multis modis. vno eniʒ mõ dr̃ per ſe qđ ſignificat q̄ditatẽ cuiuſlibet rei: ſicut dicimus ꝙ Callias eſt per ſe viuus. ⁊ vl̃r illud qđ eſt per ſe dicitur multis modis quoꝝ vnus eſt illud qđ primo diximus: ⁊ eſt acceptus in ſua ſbã.ſ. aut genus: aut dr̃ia: aut diffõ que fit ex ambob⁹: ſicut dicimus ꝙ ſermo eſt vnus per ſe: q: vnuʒ accipit̃ in ſua diffõne: ⁊ demr̃at ſuam quiditatẽ. ¶ D.d. ⁊ ẽt alio mõ ⁊c. i. ⁊ dicit̃ per ſe ẽt de predicabilibus de ſubiecto pp nãm ſubiecti ſine aliquo mediante ſicut dicimus ꝙ ſupficies eſt alba per ſe ideſt ꝑmo ⁊ ſine medio. Corp⁹.n. non eſt albuʒ niſi ꝑ ſupficiẽ: ⁊ hoc eſt qđ dixit ⁊ hõ q: anima ⁊c. eſt exem

23

Prim⁹ modus.

Secũdus.

Idẽ. 4. ph. 24.

Dr̃ia ꝑmi a ſecũdo.

Oĩs cã ꝑ ſe.

Vl̃r oẽ ꝯpoſitũ ꝑ ſe ẽ ꝑ ſuã mãʒ ⁊ ꝑ ſuã formã.

Prio ce. 9. t. 100.

Sit⁹ ꝑ ſe q: que in ſitu ꝑ ſe ſunt.

Diſtinctio modoꝝ per ſe.

Septĩo me. 21. t. 43.

De p̃dicabilib⁹ inherẽtibus.

ꝑlum huiꝰ qđ dixit:qm̄ in aliquo appuerint ſic̄ hoc qđ dixit. Et h̄ qđ dixit. ¶ Sicut ſupficies q̄ eſt alba eſt exēpluʒ huiꝰ qđ dixit aut eſt in aliquo ⁊c̄.i.ꝙ res h̄nt cās que dicunt̄ exiſtere in illis rebꝰ ꝑ ſe: lʒ attribuant̄ eis ꝓp alias cauſas:ſicut dicimus ꝙ hō eſt viuus ꝑ ſe:q: eſt viuꝰ ꝓp aīam:⁊ eſt aīatuʒ per ſe nō ꝓp aliuʒ. ¶ Et ſimil̄r oē qđ exiſtit in aliquo per ſe:aut exiſtit in eo tanq̄ accidēs:aut tanq̄ ſubſtātia:⁊ vtrūqʒ iſtoruʒ:aut per mediuʒ:aut ſine medio:ſb̄a cum medio aut ꝑ mediuʒ eſt hō viuus:⁊ accidēs per mediū:vt corpus coloratū:⁊ ſubſtantia ſine medio rōnale.⁊ accidēs ſine medio ſuperficies colorati. ¶ D.d.⁊ ēt illud qđ non hʒ aliaʒ cām ⁊c̄.i.⁊ ēt dicit̄ aliquid exiſterē per ſe illud qđ nō a hʒ cām ꝓp quaʒ exiſtat niſi ꝑ ſe ſi aliqđ eſt tale. Homo eniʒ ⁊ ſimilia nō exiſtunt niſi per ſuas cauſas q: h̄nt multas cauſas. ¶ Deinde.d.ſed cā eius per ſe ⁊c̄.i.⁊ q̄uis exiſtat hō ꝑ plures cauſas:tn̄ cā eius qua exiſtit per ſe eſt humanitas. ¶ Deinde.d.⁊ ēt que ſunt ⁊c̄.⁊ v̄r omne qđ exiſtit in aliquo ſm ꝙ eſt:⁊ illđ in quo exiſtit ſunt vnum eſſentialiter nō accidētaliter:ſicut color in ſuperficie. Dicitur eniʒ exiſtere per ſe ſicut dicimus ꝙ ſupficies eſt colorata. Dicere aūt ꝙ hō eſt coloratus nō dicit̄ ita ꝙ ſit eē per ſe.

Dē qđ exiſtit in aliq̄ ꝑ ſe aut exiſtit ī eo tāq̄ ſb̄a aut tāq̄ accidens: ⁊ vtrūqʒ iſtoruʒ aut ī eſt cum medio aut ſine medio.

a De illo qđ nō hʒ cām.

¶ Capl̄m Decimūoctauū.

Diſpoſitio dicit̄ habētis partes ordo: aut ſm locum:aut ſm ſpeciem:aut ſm potentiam. Poſitionē enim oportet quādam eſſe:ſicut ⁊ ipſuʒ hoc nomē diſpoſitio oſtēdit.

¶ Situs aūt d̄r in habēte ptes ſm ordinē partiū:aut ſʒ locū:aut ſm potētiā:aut ſm formaʒ. Debet eniʒ habere ſituʒ aliquē ſicut ſonat hoc nomen ſituatuʒ.

24
¶ Dixit:ſitus inuenit̄ in oī h̄nte ptes:aut per ordinē partiū in loco: ⁊ iſte eſt ſitus qui eſt predicamētuʒ. ¶ Aut per ordinationē ptiū rei adinuicē:⁊ iſte ſitus eſt vna d̄iaruʒ quātī ſm ꝙ dictū eſt in p̄dicamētis ꝙ quātum aliud hʒ poſitionē aliud nō hʒ poſitionē:⁊ ꝙ ptes rei diſtinguunt̄ abinuicē. ¶ Aut ſm formā ⁊ hoc eſt in rebꝰ compoſitis. ¶ Aut ex ptibꝰ diuerſis ſm formā:aut ī magnitudine ſicut in magnitudine ptiuʒ linee ⁊ corpis:⁊ v̄r corpoꝝ cōſimiliū ptiuʒ:⁊ iſte ptes nō ſunt diſtincte in hac diſpōne niſi potētia:actu aūt nō. ¶ Et iō dixit: aut ſm potētiā:aut ſm formā:⁊ hoc intēdebat dum dixit ꝙ ſitus d̄r in habente partes ſm ordinē partium: aut in loco:aut adinuicem:⁊ hoc eſt qn̄ diſtinguūtur ptes:aut potētia:aut ſm formam.

Qūo ſitꝰ vt eſt p̄dicamē tum diſtinguit̄ a ſitu vt ē differētia quāti.

¶ Capitulum Decimūnonū.

Habitus vero vno modo dicit̄ quideʒ tanq̄ʒ actio quedaʒ habentis ⁊ habiti: vt quidam actus aut motus. Nam qn̄ hoc quideʒ facit illud vero ſit eſt factio intermedia: ſic ⁊ habentis veſteʒ/⁊ habite veſtis eſt intermedius habitus.

Nūc quidē igit̄ manifeſtū ꝙ nō cōtingit habere habitū. In infinituʒ.n.vadet ſi habiti fuerit h̄re habitū. ¶ Alio vero modo habitus diſpō dicit̄ ſm quaʒ bene vel male diſponitur diſpoſitum:⁊ aut ſm ſe:aut ad aliud:vt ſanitas habitus quidam.diſpoſitio nāqʒ talis. ¶ Amplius habitus quidam dicitur ſi eſt pars diſpoſitionis talis: quapp ⁊ partium virtus habitus quidaʒ eſt.

¶ Diſpoſitio d̄r vno mō quaſi aliqua dictio eius cuius eſt:ſicut aliqua ars aut motus. Cum eniʒ aliquid agit ⁊ aliud patitur:paſſio inter ea.⁊ ſimiliter inter veſtiens:⁊ veſtitum eſt diſpō. Manifeſtū eſt.n.ꝙ impoſſe eſt ꝙ iſta diſpō ſit alteriꝰ. Et d̄r diſpō alio mō ſm poſitōeʒ.⁊ ē ſʒ quā poſitio rei:aut eſt bona:aut eſt mala: aut ꝑ ſe:aut in reſpectu alicuiꝰ vt ſanitas.eſt.n.aliqua diſpō q: talis ſʒ vnam diſpoſitionē,⁊ d̄r etiaʒ diſpoſitio cum fuerit pars alicuius qđ d̄r ſm poſitionē tali modo,⁊ ideo bonitas partium eſt aliqua diſpoſitio.

¶ Diſpoſitio dicit̄ multis modis:dicit̄ eniʒ de actione agentis alicuius in aliquo patiente ſicut aliqua ars aut aliqs motus. V.g.ꝙ cum aliquid egerit in aliquid aliquam actioneʒ:⁊ illud aliquid patiatur ab eo illud qđ ſit inter ea diſpoſitio dicit̄: ſʒ in reſpectu agentis dicit̄ actio:⁊ in reſpectu paſſionis dicit̄ paſſio. ¶ Deinde dedit exempluʒ ⁊ dixit.⁊ ſimiliter inter veſtiēs ⁊c̄.i.⁊ dicitur hoc etiā in diſpoſitione que ſit inter veſtiens ⁊ veſtituʒ que dicit̄ veſtio. ¶ Deinde.d.⁊ dicit̄ diſpoſitio alio modo ⁊c̄.i.⁊ dicit̄ diſpoſitio alio modo de illo qđ ſit ex compoſitiōe:⁊ eſt diſpoſitio ex qua cōpoſitio rei eſt:aut bona:aut mala:ſicut ſanitas que eſt diſpoſitio iſtaruʒ diſpoſitionū. Eſt eniʒ diſpoſitio facta ex compoſitiōe membrorū ⁊ humorū. ¶ Deinde.d.aut per ſe ⁊c̄.i.⁊ dixit hoc:q: diſpōnes que ſunt ex cōpoſitiōe partiū rei ſunt bone aut male in ſe:aut reſpectu alteriꝰ diſpoſitiōis:vt ſanitas Sor. in reſpectu ſanitatis Platonis. ¶ Et vocauit cōpoſitionē poſitiōeʒ: q: cōpoſitio eſt in pōne ptiū adinuicē. ¶ a D.d.⁊ d̄r ēt diſpō ⁊c̄.i. ⁊ dicitur diſpoſitio de diſpōne qua poſitio totius aut partis eſt bona aut mala.⁊ ideo bonitas partiū in cōpoſito eſt aliqua diſpō. ⁊ intendit ꝙ diſpō bona aut mala: aut erit ex pōne oīum partiū adinuiceʒ aut in vna pte reſpectu totius.

25
Primꝰ modus. ꝑ gene.55.
Secūdus.

Sanitas ē diſpō fcā ex cōpōne membroꝝ ⁊ hūorū. Ideʒ.7. phy.17.

Cōpoſitio eſt ī poſitiōe ptiuʒ adinuiceʒ. Vide oppm̄ ꝑ de ge.1.c.85.

¶ Capl̄m Vigeſimū.

Paſſio vno qdem mō d̄r qualitas ſm quam alterari cōtingit:vt albū ⁊ nigrum: dulce ⁊ amarū:⁊ grauitas ⁊ leuitas:⁊ quecūqʒ alia talia. ¶ Alio vero mō horum actōes ⁊ alte/

a Tertius.

ratiōes iaꝫ. ¶ Ampli⁹ hoꝝ magis nociue alteratiōes ⁊ mot⁹: ⁊ maxīe triſtes nociue. ¶ Ampli⁹ magnitudines calamitatuꝫ ⁊ triſtiuꝫ paſſiones dicuntur.

¶ Paſſio dr̄ vno mō qualitas qua poſ̄e eſt trāſmutari albū ⁊ nigruꝫ: ⁊ dulce ⁊ amarū: ⁊ graue ⁊ leue: ⁊ alia ⁊c̄. ¶ Et alio mō trāſmutatiōes ⁊ actiōes iſtoꝝ. ¶ Et eñā dr̄ magis ſpērūꝫ nocētes trāſmutatiōes ⁊ motus. ¶ Et maxīe nociui: ⁊ maxīe cōtriſtātes. Occaſiōes aūt maxīe delectabilia ⁊ cōtriſtabilia dicūtur paſſiones.

26 Paſſio dicit̄ vno mō de potētia qua aliquid trāſmutat̄ de cō trario in cōtrariū: vt de albedine in nigredineꝫ: ⁊ de amaritudine in dulcedinē. Potentia eniꝫ qua aliqua trāſmutantur adinuicē dicit̄ potētia paſſiua: ⁊ iſta ē mā paſſiui: ſicut cū aliqd trāſmutat̄ ad nigredinē de albedine: ⁊ de dulcedine in amaritudinē: ⁊ de grauitate in leuitatē. ¶ D. d. ⁊ alio mō ⁊c̄. i. ⁊ ēt dn̄r paſſiua ipſa accñtia que recipit pma mā. ſ. caliditas ⁊ frigiditas. ¶ D. d. ⁊ ēt dr̄ magis ⁊c̄. i. ⁊ magis dr̄ hoc nomē paſſio in iſtis modis ī eis q̄ ſunt nocitiua ⁊ ꝯtriſtātia aīaliūt aut delectabilia. ſ. tāgibilis. ⁊ iō dixit. occaſiones. n. maxīe ⁊c̄. i. ⁊ iō dr̄ illud qđ accidit ex occaſionibus maximis cōtriſtabilib⁹: ⁊ illud qđ accidit delectabilibus maximis in maiori parte paſſionis.

Primꝰ modus.
9.mtea.16.
Scđus modus.
Tertius.

¶ Capitulum Uigeſimūprimuꝫ.

Priuatio dicit̄ vno quidem modo ſi non hꝫ aliquid natoꝝ hr̄i: ⁊ ſi nō ſit id natuꝫ ſic hr̄e vt oculis priuari dicitur plāta. ¶ Alio vero ſi aptū hr̄e aut ipſuꝫ aut genus ⁊ nō hꝫ vt alr̄ hoc cecus viſu priuari dicit̄ ⁊ talpa. hꝫ q̄dē ſm̄ genus: illud vero ſm̄ ſe. ¶ Amplius ſi aptuꝫ natuꝫ: ⁊ qn̄ aptum natuꝫ hr̄e: ⁊ nō hꝫ. Cecitas eniꝫ priuatio quedaꝫ eſt: ſed cec⁹ nō eſt ſꝫ oēꝫ etatē: ſed in quo natū eſt hr̄e: ſi nō hꝫ. ſimiliter autem ⁊ in quo ⁊ ſm̄ qđ: ⁊ ad qđ: ⁊ vt ſi non hꝫ aptū natū. ¶ Ampli⁹ cuiuſqꝫ ꝑ viꝫ ablatio priuatio dr̄: ⁊ quotiēs ab eo qđ a priuatiua particula negatōes dn̄r totiens ⁊ priuatiōes dn̄r. Nā inequale nō habere equalitatē aptū natuꝫ dr̄. Inuiſibile vero ⁊ eo ꝙ nō hēant oīo coloꝛeꝫ: ⁊ eo ꝙ turpiter: ⁊ ſine pede: ⁊ eo ꝙ nō hēat oīo pedes ⁊ eo ꝙ turpes. ¶ Ampli⁹ ⁊ eo ꝙ paruꝫ habeat: vt non igneū: hoc aūt eſt praue aliquo mō hr̄e. ¶ Amplius qđ nō facile aut nō bene: vt inſecabile non ſolū q: nō ſecat̄: ſed q: nō facile: aut q: non bene. ¶ Amplius oīno nō habere. Cecus eīꝫ nō dicit̄ monoculus: ſed qui in ambobus nō hꝫ viſum. Propter qđ nō oīs hō bon⁹: aut malus: aut iuſtus: aut iniuſtus: ſed ⁊ mediuꝫ.

¶ Priuatio dicitur vno modo cuꝫ aliquid nō habuerit illud in cuius natura eſt eſſe in aliquo: licet ipſuꝫ nō habeat illaꝫ naturā. V. g. qm̄ dicitur plante carent ſenſu: ⁊ alio modo cuꝫ nō habuerit illud qđ dꝫ habere per ſuaꝫ nām. vt hō cecus. Modus. n. carēdi viſu in hoīe alius eſt a mō carendi viſu in talpa: hec eniꝫ eſt priuatio ſm̄ genus: hoc aūt per ſe. Et ēt cuꝫ fuerit in ſua natura: ⁊ in tēpoꝛe in quo dꝫ hr̄e: aut nō hr̄e. Cecitas enī eſt aliqua priuatio: cecus enim nō eſt in oī ſed in tp̄e in quo debet hr̄e viſum: ⁊ ſimilr̄ ſi fuerit per ſe aut refert̄ ad aliqđ. Et ēt abſtractio que fit violēte in vnaquaqꝫ reꝝ dr̄ priuatio. Scđm igit̄ numeruꝫ modoꝝ qui fuerit per negationē erit numerus modoꝝ priuationis ēt. Dicit̄ enim non equale illud in cuius nā nō eſt. ⁊ dicit̄ nō viſibile qđ nō hꝫ coloꝛē oīno. ⁊ dicitur nō habēs pedeꝫ: q: nō hꝫ pedem oīno: ⁊ q: eſt claudum: ⁊ etiā q: parum ambulat. Sicut dicit̄ non habere potētiam illud qđ eſt debile: ⁊ ēt illud qđ nō facile: aut illud qđ nō eſt aptabile: vt non abſcindibile. Nō eniꝫ dicit̄ illud qđ omnino nō abſcinditur: ſed illud qđ nō facile abſcinditur: aut illud qđ nō bene abſcindit̄: ⁊ etiaꝫ illud non hꝫ omnino. Non eniꝫ dicit̄ cecus qui habet vnum oculū: ſed illud qđ non hꝫ viſuꝫ in vtroqꝫ oculo. Et ideo nō omne bonū aut malū: aut iuſtum aut iniuſtū: ſed inter hec.

Ideſt. priuatio dicit̄ multis modis. dr̄ enim qn̄ aliquid caruerit aliquo in cuius nā eſt vt ſit in alio nō in illo neqꝫ in ſuo genere: ſicut dicit̄ ꝙ plante carent aliquo qđ aīalia hn̄t naturā habēdi ſcꝫ ſenſu. ¶ D. d. ⁊ alio mō ⁊c̄. i. ⁊ videt̄ aliquid carere hoc qn̄ caret aliquo qđ ī natuꝫ eſt inueniri in ſua ſpē: ſicut cecitas in hoīe: ⁊ hoc eſt illud qđ ī natuꝫ eſt inueniri in aliquo per ſe: aut qđ ī natuꝫ eſt inueniri in ſuo genere: ſicut cecitas talpe. Eſt eniꝫ priuatio alicuius qđ ī natū eſt inueniri in aīali qđ eſt genus talpe. ¶ Et q: aliquid caret illo qđ nāliter dꝫ habere eſt duobus modis. ſ. aut in tp̄e in quo natuꝫ eſt habere: aut in tp̄e in quo nō natuꝫ eſt hr̄e: incepit diſtinguere hoc: ⁊. d. 27

Carere aliq̄ apto hēri eſt duob⁹ mōis.

& ēt cum hoc fuerit ꝛc.i.ꝛ aliqd carere in illo qd nāliter dꝫ hr̄e: aut eſt in tpe in quo dꝫ: aut in tpe in quo nō dꝫ. ¶ U.g. qꝛ cecitas eſt ꝑuatio viſus in illo qd nāliter hꝫ viſum: ſed nō dr̄ cecuꝫ niſi in tpe in quo dꝫ habere viſuꝫ. U.g. ꝙ catulus non dicit̄ cec⁹ qn̄ naſcit̄: lꝫ non videat tunc catulus aūt carens viſu poſt hoc tps dicet̄ cecus. ¶ D.d.ꝛ ſilr ꝛc.i.ꝛ hoc cōtingit in eo qd caret aliquo qd innatū eſt inueniri in ſpē ei⁹: aut in gn̄e eius qd nō hꝫ nāꝫ vt iueniat̄ in illo ſꝫ ꝙ illd qd inatū eſt iueniri in gn̄e alicui⁹: aut eſt inatuꝫ iueniri in aliq tpe: aut i quolꝫ tpe. U.g. ꝙ talpa caret illo qd inatū eſt inueniri in canib⁹ in aliquo tpe: ꝛ in hoīe in qualibꝫ etate. ¶ D.d.ꝛ ēt abſtractio ꝛc.i.ꝛ ēt dr̄ priuatio oē qd caret aliquo nō tm̄ nāliter ſed violēter. U.g. qn̄ lapis violenter nō mouet̄ ad inferius. ¶ Deinde.d.ꝛ ſm numerum modoꝝ ꝛc. ideſt ꝛ numerus modorum priuationis inuenitur ſm numerū modoꝝ intētionū q ſignificant̄ ꝑ noīa ꝑuatiua infinita. D.d. dr̄ eniꝫ nō equale ꝛc.i. dr̄ eiꝫ nō tale illud qd caret aliquo qd nō hꝫ nāliter. U.g.

2.d aīa.66. dicere ꝙ color eſt nō equalis qꝛ nō hꝫ nām habēdi equale aut priuationē equalis: aut dicere nō viſibile in eo qd nō hꝫ colorē. Qd.n. caret colore nō eſt natum videri: quēadmodū qd caret quātitate nō eſt natū eē equale aut inequale. ¶ D.d.ꝛ dr̄ nō hn̄s pedē ꝛc.i.ꝛ ꝑuatio eius qd dꝫ nāliter haberi inuenit̄ trib⁹ modis: aut ꝑuatio pura: ſic in eo qd nō hꝫ pedē oīno: ꝛ alius ſicut in eo qui hꝫ pedē tortuoſuꝫ ita ꝙ male ambulat: terti⁹ ſicut dr̄ in eo qd hꝫ pedē debilē. ¶ D.d.ꝛ etiā illud qd nō eſt facile ꝛc.i. ſicut ſcimus nō abſcindibile: nō eniꝫ dicitur illud qd nō eſt impoſſ abſcindi tm̄: ſed ēt illud qd difficile abſcindit̄: aut illud qd male abſcindit̄. ¶ D.d.ꝛ ēt illud qd non hꝫ oīno ꝛc.i.ꝛ ēt priuatio nō dr̄ niſi de illo qd caret aliquo ſm totuꝫ nō ſm parteꝫ, non.n. dr̄ cecus ille qui hꝫ vnuꝫ oculuꝫ. D.d.ꝛ ideo nō dr̄ ꝛc.ſ.ꝛ ideo priuatio ꝛ habit⁹ nō diuidūt veꝝ ꝛ falſuꝫ in oībus rebus: falſant eiꝫ in ſilr in medijs. U.g. qm̄ nō oīs hō eſt aut malus aut bon⁹. hō a eiꝫ nō ciuilis neqꝫ dr̄ bonus neqꝫ malus: ꝛ ſilr iuſtus aut iniuſtus. ¶ Et qſi intēdebat declarare cām in hoc ꝙ priuatio b ꝛ habit⁹ diuidūt verū ꝛ falſuꝫ in ſubiecto proprio. U.g. ꝙ iuſtitia ꝛ iniuſtitia diuidūt verū vel falſum in homine ciuili.

Priuatio forme apte hr̄i eſt trib⁹ modis. Jd 2.d aīa.103. 120.ꝛ.3.ph. 34.

Priuatio ꝛ habit⁹ non diuidūt verū ꝛ falſuꝫ i oīb⁹ reb⁹.

a Jdem.10. met.cō.16.

b Priuatio ꝛ habit⁹ diuidūt veꝝ ꝛ falſuꝫ i ſbto ꝑprio. Uid 3.phyſi.24. Et.4.phy. 109. Et ꝑ ce. 129. Et.10. meta.16.

¶ Capl'm Uigeſimūſcdm.

Habere multipl'r dī. vno qdem mō ducere ſm ſuam nām: aut ſm ſuū impetuꝫ: ꝑꝑ qd febris dr̄ hr̄e hominēꝫ ꝛ tyrāni ciuitates: ꝛ veſtimētuꝫ induti. ¶ Alio in quo vtiqꝫ aliqd extiterit: vt in ſuſceptibili: vt es hꝫ ſpēꝫ ſtatue: ꝛ infirmitatē corpus. ¶ Alio vt ꝯtinēs cōtentū: naꝫ in quo eſt ꝯtentū haberi ab hoc dr̄: vt lagenā habere humidū dicimus: ꝛ ciuitatē hoīes: ꝛ nauē nautas. Sic aūt ꝛ totum hꝫ ꝑtes. ¶ Amplius ꝛ ꝓhibēs ſm ſuū impetū aliquid moueri aut oꝑari hr̄e dr̄ hoc ipſuꝫ: vt colūne ponderoſa

ſuppoſita: vt poete faciunt Athlantē celuꝫ habere tanqꝫ caſuruꝫ ſuꝑ terrā: quēadmodū phyſiologoꝝ qdā dicūt. Hoc aūt mō ꝯtinēs dr̄ que ꝯtinet hr̄e quaſi ſeꝑata vtiqꝫ ſm ſuū impetū ſingula. Et in aliquo aūt eē ſimili modo dicitur vt ꝯn̄r ipſi habere.

¶ Habitus dr̄ multis modis, vno mō dī qd pōt acqrere aliqd ſm ſuā nāꝫ: aut ſꝫ ſuū ſtudiū. ꝛ id dī ꝙ hꝫ hō caſtruꝫ: ꝛ victores hn̄t ciuitates: ꝛ veſtiētes hn̄t veſtimentum. ¶ Et alio mō cū aliqd fuerit in aliquo ſili recipiēti: vt cuprū qd hꝫ forma idoli: ꝛ corp⁹ qd hꝫ infirmitatē. ¶ Et alio mō ſicut ꝯtinēs cum ꝯtentō: ꝯtinēs.n. dr̄ hr̄e aliqd cōtentū: ſicut cyphus qui dr̄ hr̄e aliqd humidū: ꝛ ciuitas hr̄e hoīes: ꝛ nauis hr̄e nautas: ꝛ ſm hūc modū dr̄ totuꝫ hr̄e partes. ¶ Et ēt dr̄ hr̄e illud qd ꝓhibet aliqd moueri aut agere aliqd: ſicut dicim⁹ ꝙ dom⁹ hꝫ res graues poſitas ſuꝑ ſe: ꝛ ſicut verſificatores dn̄t ꝙ celuꝫ hꝫ Athlantē aſtantē qui ſi nō eēt celū caderet ſuꝑ terrā: ſicut dn̄t qdaꝫ loquentes in nālibus. ¶ Et ſm hūc modum dr̄ ēt ꝯtinēs cū rebus quas ꝯtinet ꝙ hꝫ illas: quas vnaqueqꝫ earū eſſet ſeparata ab alia. Et ſpēs que dicuntur in aliquo ēt ſunt ſiles ſpēbus habitus.

Ideſt habitus dr̄ oē hn̄s potētiaꝫ acquirendi aliquid. dicit̄ eniꝫ ꝙ hꝫ illud: ſicut dr̄ ꝙ Sor. hꝫ potētiaꝫ vel pecuniā ꝛ hꝫ caſtrum: ꝛ victores hn̄t ciuitates quas ille regunt poſſeſſorie. ꝛ hoc hr̄e 28 ſignificat poſſeſſionē. ¶ D.d.ꝛ alio mō ꝛc.i.ꝛ dicit̄ habit⁹ de attributione forme ad hn̄s formaꝫ.ſ. recipiens illam ſicut dicim⁹ ꝙ cuprum hꝫ formā idoli: ꝛ ferrū formā gladij: ꝛ corpus formā ſanitatis. ¶ D.d.ꝛ alio mō ſicut contentuꝫ cōtinens ꝛc.i.ꝛ iſte ſermo ita cecidit in libro: ſed exēpluꝫ non conuenit exēplificato: dicere eniꝫ ꝙ cōtentū hꝫ cōtinens eſt ſicut aīal habere cuteꝫ: ꝛ arborem habere corticēs: ꝛ hoc eſt predicamētuꝫ habitus. ¶ Cyphuꝫ aūt habere aquaꝫ ꝛ ciuitatem habere homines eſt ecōuerſo.ſ. qꝛ cōtinens hꝫ contentū: ꝛ ſm hunc modum dicit̄ ꝙ locus hꝫ locatum: ꝛ hoc eſt in ꝑdicamēto vbi. ꝛ vl'r reſpectus in hoc predicamēto eſt cōuerſus illi qui eſt in predicamēto habitus. ¶ Et forte fecit hoc: qꝛ iſti duo modi ſunt propinqui ꝛ qſi eiuſdeꝫ generis. Eſt eniꝫ reſpectus cōparatiōis inter cōtinens ꝛ contentuꝫ. ſi igitur fuerit cōparatio cōtinētis ad ꝯtentū erit ꝑdicamētū habitus: ſed cōuerſo de vbi. Per primuꝫ igitur ſermonē intendebat primuꝫ reſpectum: ꝛ per exempluꝫ alium reſpectuꝫ: ꝛ dicit̄ ꝙ multotiens vtitur hoc Ariſto. ¶ D.d.ꝛ etiaꝫ dicit̄ habere ꝛc.i.ꝛ dicit̄ habere oē qd hꝫ deferens: delatum eniꝫ dicitur habere deferēs qd ꝓhibet

delatū a caſu aūt a motu: ſicut dr̄ ꝙ dom⁹ hȝ tectū: ⁊ ſicut dr̄ ꝙ verſi/
ficatores dixerūt antiquitus celū habere angelum qui defert celum.
℃ B.d. ⁊ ſm hunc modū ⁊c̄. i. ꝙ reſpectus inter ea inuenit̄ ex hoc ꝙ
cōtinēs impedit cōtentū vt agat illud qd̄ naturalr̄ dȝ agere: ſicut cy
phus ne fluat: niſi igitur cōtentio eſſet: tunc ſepararet̄ vnū ab altero
℃ B.d. ⁊ ſpecies que ⁊c̄. i. ꝙ numerus reſpectuū qui demōſtratur per
habere ſunt ſm numerum reſpectuum qui demonſtratur per hanc dī
Vid. 4. ph. ctionē. in. ſȝ hic h̄ ꝑpō. in. dignius dr̄ de reſpectu cōtēti ad cōtinēs: ⁊
tex. cō. 23. recepti ad recipiēs. ⁊ hoc verbū hr̄e digni⁹ dr̄ de reſpectu ꝯtinētis ad
cōtentū ⁊ poſſidentis ad poſſeſſum. ℃ Cap. vigeſimūtertiū.

Ex aliquo eſſe dr̄ vno quidē mō ex quo eſt vt
mā: ⁊ hoc dr̄ aut ſm primū gen⁹: aut ſm vl/
timā ſpēm: puta ſicut quedā vt oīa liquabi/
lia ex aqua: ē aūt veluti ex ere ſtatua. ℃ Alio
vero ex pmō mouēte principio: vt ex quo pu
gna ex cōuicio: hoc enīȝ principiū pugne. ℃ Alio ex cō
poſito ex mā ⁊ forma: vt ex toto partes: ⁊ ex Iliade ver
ſus: ⁊ ex domo lapides. Finis enīȝ eſt forma. Perfectū
vero hn̄s finē. hoc aūt vt ex pte ſpēi ſpēs: vt hō ex bipe/
de: ⁊ ſyllaba ex elmto. alr̄ enīȝ hoc: ⁊ ſtatua ex ere: nā ex
ſenſibili mā eſt cōpoſita ſubſtātia: ſȝ ⁊ ſpēs ex ſpēi mate/
ria. Hec quidē igit̄ ſic dicunt̄. Alia vero ſi ſm partē ali/
quā hoꝝ aliqs extiterit modoꝝ: vt ex pr̄e ⁊ matre puer
⁊ ex terra plāte: q: ex aliqua pte ipſoꝝ. Alio vero poſt
qd̄ tpe: vt ex die nox: ⁊ ex ſerenitate hyems: q: hoc poſt
hoc. Hoꝝ aūt hec quidē q: habēt trāſmutationē adinui
cēȝ ita dn̄r: vt ⁊ que nūc ſunt dicta. Hec aūt eo ꝙ ſȝ tpſ:
⁊ ꝯn̄r ſolū: vt ex equinoctio fiebat nauigatio q: poſt equino
ctiū fiebat: ⁊ ex dionyſijs tragedia q: poſt dionyſia.
℃ Ex aliquo dicit̄ vno modo ſicut dicit̄ aliquid eſſe ex
mā: ⁊ hoc dicit̄ duobus modis: aut ſm primuȝ genus:
aut ſm vltimā formā. V.g. qm̄ forte dicit̄ ꝙ oīa liquabi
lia ſunt ex aqua: ⁊ forte dicit̄ ſicut idolum eſt ex cupro.
Hoc enīȝ eſt initiū ꝯrietatis: ⁊ alio mō illud quod eſt cō
poſitū ex mā ⁊ forma: vt partes ex toto: aut metruȝ car/
minis ſicut metrū verſuū qui dicunt̄ Iliades: ⁊ ſicut la/
pides ex domo. Forma enim eſt cōplementuȝ: ⁊ cōple
mentum eſt illud qd̄ hȝ cōplementū. ⁊ quedā dicuntur

ſicut forma ex parte: ⁊ ſicut homo eſt ex bipede. ℃ Et
ēt alio mō ſicut idolū ex cupro: q: eſt ex mā ſenſibili: aut
ſubſtātia ſenſibili. ⁊ etiā ſicut forma que eſt elemētū for
me. Quedā igit̄ iſtoꝝ dicunt̄ his modis: ⁊ quedā quā/
do: quedā partes iſtoꝝ fuerint alicui iſtaruȝ ſpecieꝝ: vt
filius ex patre: ⁊ matre: ⁊ terra: ⁊ ex plātis. ſunt enim ex
quibuſdā partibus. Et alio modo que ſunt poſt in tpe:
vt nox ex die: ⁊ pluuia ex ſereno. ſūt enīȝ poſt illa. Et q̄/
dam iſtorum dicunt̄ hoc modo illa que habēt potētiaȝ
trāſmutari adinuicē ſicut iſto modo dicta. ⁊ quedā que
ſequunt̄ ſe adinuicē in tēpore tm̄: ſicut dicim⁹ ꝙ ex meri/
die fit occaſus ſolis. i. poſt meridiē. ⁊ dicim⁹ qd̄ ex mo/
tibus dionyſijs fit dionyſia.

Cum aūt numerauit ſm quot modos dr̄ hr̄e ⁊ in. vult mō nu/ 29
merare ſȝ quot modos dicit̄. ex. ℃ Et. d. ex aliquo dī ⁊c̄. i.
aliqd eē ex aliquo dr̄ multis modis. Dr̄. n. ſicut dr̄ aliqd eē ex ſua mā
⁊ iſta eſt ſignificatio famoſior ex ſignatiōib⁹. ex. ℃ B. d. ⁊ h̄ dr̄ duob⁹ Famoſior
modis. i. ex mā ex qua dr̄ aliqd eſſe forte eſt pma mā q̄ eſt tāq̄ gen⁹ al/ ex ſignifica
tiſſimū: ⁊ forte eſt ꝓpinq̄ mā q̄ eſt vltimā formā hn̄s in gnātiōe. ſ. q̄ re tionib⁹. ex.
cipit vltimā formā. ℃ B. d. exēplū vtriuſqȝ ⁊. d. ſicut forte dicit̄ ⁊c̄. i. ē qn̄ aliqd
mā remota eſt ſicut aq̄ in liquabilib⁹ reb⁹ vt plūbo: cupro: ferro. Iſta dr̄ eē ex ali
enīȝ dicunt̄ eē ex aqua. ℃ Mā aūt ꝓpinq̄ eſt: vt idolū ex cupro. Cu/ quo tāq̄ ex
prū. n. eſt illud in q̄ exiſtebat nō eſſe ꝯtrariū forme idoli: ⁊ hoc intēde materia.
bat cū. d. hoc enīȝ eſt initiū ꝯtrarietatis ⁊c̄. i. hoc. n. eſt primū ſbm reci
piēs formā idoli ⁊ ſuā ꝑuationē ſucceſſiue. ℃ B. d. ⁊ alio mō ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ Prio phy.
ex. alio mō ſicut dicim⁹ ꝙ ptes ſūt ex toto: ⁊ vlr̄ ſicut dicim⁹ ꝙ man⁹ 78. 80.
eſt ex hoīe: ⁊ tale carmē ex tali metro: ⁊ iſta ſunt ptes ſȝ q̄titatē: iſte Secundus
enīȝ ptes ſunt eq̄les toti in hoc ꝙ vtrūqȝ cōponit̄ ex mā. ſ. ptes ⁊ totū modus.
ſicut dicim⁹ lapides ex domo. ℃ B. d. forma. n. eſt cōplementū ⁊c̄. i. ⁊
dr̄ ꝙ lapides ſunt ex domo: q: forma dom⁹ eſt cōplemētū dom⁹: ⁊ do Iō. ſ. t. c. 3.
mus eſt cōpleta ꝑ cōplemētū qd̄ hȝ: ⁊ partes domus ſunt ex domo. i. Et. 2. ph. 3.
ꝙ ptes dom⁹ fiunt ex domo ꝑ diſſolutionē: ⁊ domus ex ſuis ptib⁹ per
cōpōneȝ denudādo a ſe ſuas formas ⁊ recipiēdo formā dom⁹. ℃ B. d.
⁊ qdā dr̄ ſicut forma ex pte. i. ⁊ qdaȝ dr̄ ecōuerſo. ſ. totum ex parte
ſicut homo ex bipede. ℃ B. d. ⁊ etiā alio mō ⁊c̄. i. ꝙ iſte modus eſt ge/ Terti⁹ mo/
neratio forme ex mā. ſ. ꝙ hec prepō. ex. dicit̄ trib⁹ modis: aut cōpoſi/ dus.
tum ex materia ⁊ forma: aut partes ex toto: aut totū ex partibus: ⁊
ſm huuc modū videt̄ quaſi reiterare primā intentionem. ℃ Et forte
intēdit ꝙ aliquid eſſe ex aliquo dr̄ ſic ꝙ nā generati eſt natura illi⁹ ex
quo generat̄: ſicut dicim⁹ ꝙ idolū eſt ex cupro. i. ꝙ natura idoli eſt na
tura cupri. ℃ B. d. qdā igit̄ iſtoꝝ ⁊c̄. i. ꝙ q̄dā eoꝝ que dn̄r eē ex aliqs
dicunt̄ duob⁹ modis: quoꝝ vn⁹ eſt vt aliqd ſit ex toto alicuius: ſicut
dicim⁹ animal ſanguineū eſſe ex carne. Tota enīȝ caro ꝯcludit̄ i aīalī
ſanguineo. Filiū aūt eē ex patre ⁊ mr̄e dicim⁹ q: eſt ps eoruȝ: ⁊ ſimilr̄

Quartus modus.

eſt terra ex plātis: ⁊ intēdit per plantas nutrimentū. ℂ D.d. ⁊ alio modo ⁊c̄.i. ⁊ iſta ꝑpoſitio. ex. vtit̄ trāſumptiue in loco huiꝰ prepōnis poſt: vt dr̄ nox eſt ex die: nō ita ꝙ dies ſit mā noctis aut ps: ſꝫ q2 nox eſt poſt diē. ℂ D.d. ⁊ quedā iſtoꝝ dn̄r hoc mō ⁊c̄.i. ⁊ oēs intētiōes q̄ ſignificant̄ ꝑ hanc prepōnē. ex. ꝯcludunt̄ duobꝰ modis: quoꝝ vnꝰ eſt in q̄buſlibet duobꝰ: quoꝝ alterū trāſmutat̄ in alterū. Trāſmutatum eniꝫ dr̄ eē ex eo de quo trāſmutat̄. Mā igit̄ trāſmutat̄ ad cōpoſitū ⁊ ad formā: ⁊ cōpoſitū etiā trāſmutat̄ ad mām: ⁊ totū tranſmutat̄ ad ꝑtes apud ſuā corruptionē ⁊ generationē ꝑtiū: ⁊ ꝑtes trāſmutantur ad totū apud gnātionē totiꝰ. ℂ Tps autē dr̄ ſucceſſiue: res aūt q̄ ſequunt̄ ſe adiuicē dn̄r eſſe ex ſe adinuicē. Sꝫ illa ꝑpō. ex. ſignat ī hoc loco idē qđ ſignat. poſt. ℂ D.d. ⁊ dicimꝰ ꝙ ex motibꝰ ⁊c̄.i. ꝙ poſt motus alicuiꝰ fuit quidā aut mouebat̄: ⁊ ſm̄ hūc modū dicimus ꝙ motū eſt ex eo ex quo eſt ⁊ ad quod eſt.

Vide qnto phy. 25.

ℂ Cap. vigeſimūq̄rtū.

Pars dicit̄ quidē vno mō in quā diuidit̄ vtiq3 q̄ntū quocūq3. Semp. n. ablatū a q̄nto vt q̄ntū eſt ps illius dicit̄: vt triū duo ps quodāmō dicūtur. Alio vero mō q̄ talia mēſurāt ſolū: ꝓp qđ duo trium ſunt quidē vt dr̄ pars: ſunt autē vt nō. ℂ Amplius in que diuiditur vtiq3 ſpēs ſine q̄ntitate: ⁊ he partes huiꝰ dn̄r: quare ſpēs gn̄is dicuntur eſſe partes. ℂ Ampliꝰ in que diuiditur aliqđ: aut ex qbꝰ cōponitur totū: aut ſpēs: aut hn̄s ſpēm: vt ſphere eree aut cubi erei ⁊ es pars. hec aūt eſt mā in qua ſpēs: ⁊ angulus pars. ℂ Ampliꝰ qui ſunt in rōne vnūqđq3 oſtēdēte. ⁊ ea partes ſunt totiꝰ. ꝓp qđ ⁊ genus ſpeciei pars dicitur. alr̄ aūt ſpecies generis pars.

ℂ Pars dicit̄ vno modo in quo poſſe eſt q̄ntitatē diuidi quoquo mō. Quod autē diminuit̄ ex q̄ntitate ſm̄ ꝙ eſt q̄ntitas ſp dr̄ ps illiꝰ ex quo dimīuit̄. ſicut dr̄ ꝙ duo ſunt ps triū quoquo mō. ℂ Et alio mō dr̄ illud qđ numerat iſta tm̄. ⁊ ideo forte dr̄ ꝙ duo ſunt ps triuꝫ: ⁊ forte non. ℂ Et ēt illud ī quo poſſe eſt formā diuidi abſq3 q̄ntitate dn̄r ēt ꝑtes. ⁊ iō dixerunt ꝙ forme ſunt ꝑtes gn̄is: ⁊ ſunt illa in q̄ diuidit̄ aliqđ ex qbꝰ cōpōit̄ totū aut forma: aut hn̄s formā: ſicut ſphera cupri. Cuprū. n. ē ps illiꝰ: ⁊ hec eſt mā in qua forma eſt. Et angulus ēt eſt ps. ℂ Et ēt illa q̄ ſunt in diffōne q̄ ſignant vnāquāq3 rerū. Sunt etiaꝫ ꝑtes totius: ⁊ ideo dicitur ꝙ genus eſt pars forme.

Idest. dixit Ariſt. ꝙ pars dicit̄ multis modis. Vno mō illud in qđ diuidit̄ q̄ntitas ſm̄ ꝙ eſt q̄ntitas aliquo mō diuiſionis. 30
illud eniꝫ qđ cū diuidit̄ a q̄ntitate diminuit̄ q̄ntitas ſm̄ ꝙ eſt q̄ntitas/ dicitur ps illius. ℂ Et.d. quoquo mō: preſeruādo ſe a parte mēſurāte. Idē. 8. 18. ⁊ ꝑ ph. 15.
Dicit̄ eniꝫ ꝙ duo ſunt ps triū: ⁊ tria pars quattuor: ⁊ nullū iſtoꝝ mēſurat totū. ℂ D.d. ⁊ alio modo illud qđ numerat ⁊c̄.i. ⁊ dicit̄ ps alio modo illud iſtoꝝ qđ numerat aut mēſurat illud cuius eſt ps: ⁊ iō forte dr̄ ꝙ duo ſunt pars triū: ⁊ forte nō cū nō numeret tria. Pars igit̄ quantitatū alia eſt mēſurās alia nō: ⁊ geometre vtunt̄ hoc noīe pars de parte mēſurāte. ℂ D. induxit tertiū modū ⁊ dixit: ⁊ ēt illud in qđ poſſe eſt formā diuidi ⁊c̄.i. ⁊ dicit̄ pars ēt illud in qđ diuidit̄ forma ſꝫ ꝙ eſt forma: ⁊ iſta diuiſio eſt ſꝫ qualitatē nō ſm̄ q̄ntitatē: ⁊ eſt formaꝝ cōpoſitaꝝ que diuidunt̄ in formas vt formaꝝ que ſunt genera que diuidunt̄ in formas: que etiā ſunt drīe illorū generū. ℂ D.d. ⁊ etiā illa in que diuidit̄ aliquid.i. ⁊ dicunt̄ partes ille in quo diuidunt̄ cōpoſita ex mā ⁊ forma. ſ. mā ⁊ forma. Dicit̄ eniꝫ ꝙ ſphera cupri diuidit̄ in cuprū ⁊ in ſpheritatē: ⁊ hoc eſt aliud a primo. In prima eniꝫ diuidit̄ forma in formā vt ſpēs in genus: hic aūt aliquid diuidit̄ in formā ⁊ mām. ℂ D.d. hec eſt mā in qua eſt forma.i. ꝙ diuiſio alicuius in mām ⁊ formā eſt alio mō a diuiſione ſpeciei in formā cōem ⁊ ꝓpriā. ℂ D.d. angulus etiā eſt pars. ℂ Poteſt aūt intelligi ſic ⁊ angulus etiā eſt ps figure duobꝰ his modis: q̄ntitate. ſ. ⁊ qualitate. ℂ Vel ſic etiā angulus diuidit̄ in angulos. Diuiſio enim anguli in angulos eſt ſm̄ q̄ntitatem ⁊ qualitatē: ⁊ ideo dubitauerūt quidā in quo genere magnitudinis cōtinet̄ angulus: adeo ꝙ quidā eoruꝫ fecerūt illum quartū genus: ⁊ dixerunt genera magnitudinū eſſe quattuor: corpus: ſuperficies: linea: ⁊ ſolidū. ℂ D. induxit qntū modū partiēdi: ⁊.d. ⁊ etiam qui ſunt in diffōne ⁊c̄.i. ⁊ etiā illa ex quibus cōponunt̄ diffōnes ſignificantes quiditatē cuiuſlibet rei dicunt̄ etiā partes diffiniti ⁊ diffinitionis: ⁊ ideo genus dicit̄ pars forme. ⁊ ideo dicimus ꝙ genus eſt ps formaꝝ ſpecierum: forma enim ſpeciei diuiditur in genus ⁊ drīam. ℂ Hic autē eſt modus quintus: q2 forma ſm̄ ꝙ eſt genus ⁊ differentia differt a formis ſm̄ ꝙ ſunt forme: illas enim eſſe genus aut drīam eſt accidens qđ accidit eis.

Secūdus.

Pars quātitatiua duplex eſt.

Tertius.

Quartus.

Quintus.

Forme vt ſunt gn̄a: ⁊ drīe drn̄t a ſeipſis vt ſunt forme tm̄. illas. n. eē genꝰ aut drīaꝫ accit̄ eis. Vide. 7. met. cō. 46

ℂ Cap. vigeſimūquintū.

Totū dr̄ ⁊ cuius nulla pars abeſt ex quibꝰ dr̄ totū nā: ⁊ cōtinēs cōtēta: vt vnū aliqđ ſint illa. Hoc aūt dupl'r. aut. n. vt vnūqđq3 vnum. aut vt ex his vnū. Vl'e enim qdē ⁊ qđ totalr̄ dr̄: vt totū aliqđ ens. ſic eſt vl'e quaſi cōtinēs multa in ꝑdicari de vnoquoq3: ⁊ vnū oīa eē: ⁊ vnūqđq3: puta hoīem equū Deūq3 oīa aīalia. Cōtinuū vero ⁊ finitū qn̄ vnū aliqđ ex pluribꝰ eſt q̄ inſunt: maxīe quideꝫ potētia: ſi aūt nō ⁊ energia. Hoꝝ vero eorūdē magis q̄ ſunt natura q̄ arte talia: queadmodū ⁊ in vno dicimus tanq̄ exiſtente totalitate vnione aliqua. ℂ Ampliꝰ q̄nto

habēte principiū ⁊ mediū ⁊ vltimū. Quoꝝ quidē nō facit poſitio dr̄iam omne dr̄. Quorum vero facit totū. Et quecūqꝫ ambo dn̄r ⁊ totū ⁊ omne. Sunt aūt hec quorū natura quidē eadē manet trāſpoſitione: forma vero non: vt cera ⁊ veſtis. etenī totū ⁊ omne dicunt: habent enim ambo. Aqua vero ⁊ quecūqꝫ humida ſunt: ⁊ numerꝰ: oē quidē dn̄r: totus vero numerꝰ ⁊ tota aqua nō dr̄ niſi metaphorice. Oīa vero dn̄r ī quibꝰ oē vt in vno: in his oīa vt in diuerſis: oīs hic numerꝰ: oēs he vnitates.

¶ Totū dicit̄ illud a quo nō diminuit̄ aliqua p̄s eorum quoꝝ dr̄ totū. Et dr̄ totū naturalr̄ cōtinēs ad cōtentū: ita ꝙ cōtēta ſunt vnū: ⁊ hoc duobꝰ modis. Aut ſicut vnaqueqꝫ rerū eſt vnū: aut ſicut vnū iſtoꝝ. Vl'e. n. ⁊ illud qḋ dr̄ vlr̄ eē vl'e eſt vl'e: ſicut aliq̄ q̄ cōtinēt plura: ⁊ p̄dicant̄ de pticularibꝰ: ⁊ erūt oīa vnū: ſicut p̄s: ſicut in homine ⁊ equo: ambo. n. ſunt aīal. Cōtinuū ēt: ⁊ īfinitū eſt cū fuerit aliqḋ vnū ex pluribꝰ exn̄tibꝰ in eo: maxīe in potētia: ⁊ ſi nō aliquo actu ēt. Et plura iſtoꝝ q̄ ſūt talia naturalr̄ aut artificialr̄ ſicut diximus de vno. Et vnitas eſt vl'itas aliqua q̄ntitatis: ⁊ cū hēat initiū: ⁊ mediū: ⁊ vltimū. Oīa in quoꝝ ſitu nō ē diuerſitas dn̄r oīa. Et oīa in quoꝝ ſitu eſt diuerſitas dn̄r totū. Et oīa in qbꝰ eſt poſ'is vtraqꝫ diſpōnē dr̄ oē ⁊ totū. Iſta igit̄ ſunt oīa quoꝝ nā in ſua diſpoſitione īmutatiōe: in forma aūt nō: ſicut cera ⁊ pix: q̄ dn̄r totū: ⁊ vniuerſū: q̄ hn̄t vtrāqꝫ diſpōnem. Aqua autē ⁊ vnūqḋqꝫ humidoꝝ: ⁊ numerꝰ dn̄r oē: ⁊ nō dr̄ eſſe totus numerꝰ: ⁊ tota aqua niſi trāſumptiue. Et dn̄r oē illa de qbꝰ dr̄ oē: ſicut ꝯgregatū dr̄ de vno: ſicut dr̄ in diſcretis: collectio iſtoꝝ modoꝝ: ⁊ oēs iſte vnitates.

31 Ideſt totū dicit̄ multis modis: quoꝝ vnus eſt illud a quo nō diminuit̄ aliqua pars in quarū reſpectu dicit̄ totū: totū enī eſt totū ptiū. ¶ D. d. ⁊ dicit̄ totū naturalr̄ ⁊c̄. i. ⁊ dicit̄ totū naturalr̄ ⁊ primū cū cōtinēs ⁊ cōtentū in eo eſt vnū. ¶ D. d. ⁊ hoc duobꝰ modis. i. ⁊ hoc vl'e qḋ eſt cōtinēs dicit̄ duobꝰ modis: quoꝝ vnꝰ eſt ſicut dicimus in vnaquaqꝫ rerū demōſtrataꝝ qḋ eſt totū: q̄n ab ea nō diminuitur aliqua pars ſuarū partiū. Scḋm autē dicit̄ per ſimilitudinem ⁊ eſt vniuerſale: ⁊ hoc intēdebat cum. d. aut ſicut vnū iſtorū. i.

Totū q̄ntū.

Totū nāle.

Siſitudo inter vl'e ⁊ pticulare.

aut illud ḋ quo dicit̄ hoc nomē ſm̄ ſiſitudinē. ¶ Deinde incepit declarare modū ſiſitudis inter vl'e ⁊ totū: ⁊. d. totū. n. ⁊ illḋ qḋ dr̄ vl'e ⁊c̄. i. totū enī ⁊ vl'e ſunt ſiſ'ia ex eo qḋ vl'e continet pticularia: quēadmodū totū ꝯtinet ptes. ¶ D. d. ⁊ p̄dicat̄ de pticularibꝰ. i. ⁊ aſſimilat̄ toti q̄ p̄dicat̄ de pticularibꝰ: ⁊ facit ea vnū mō ſimili vni pticulari. ſ. ꝙ totū facit partes adunatas: vt hō ⁊ equus qui ſunt vnū in animalitate. ¶ D. d. cōtinuū enim ⁊c̄. i. ⁊ totū qḋ dicit̄ de continuo finito. ſ. diſcreto ab alio dicit̄ totū ⁊ vnum cum fuerit ex pluribꝰ que in maiori parte exiſtūt in eo in potētia aut ꝓpe potentiā. ⁊ hoc intēdebat cū dicit. ⁊ ſi nō aliquo actu ⁊ q̄nqꝫ dicit̄ totū de illo in quo ſunt p̄tes in actu ſꝫ cōtinue aut cōtigue. ¶ D. d. ⁊ plura iſtoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ iſtorum dicit̄ totum magis omne cuius partes ſunt cōtinue naturalr̄ aut artificialiter: ſicut dicimus de vno qḋ dicit̄ de cōtinuo. Deinde. d. ⁊ vnitas ē aliqua vniuerſalitas quātitatis ⁊c̄. i. ⁊ ēt totū ⁊ vnū ſunt ſiſ'ia: q̄ vnitas eſt quaſi aliqua vniuerſalitas quātitatis: ⁊ intēdit vnitatē que dicit̄ de cōtinuo: eſt enī quaſi totū cōtinēs partes. ¶ D. d. ⁊ cū habeant initiū ⁊ mediū ⁊c̄. i. ⁊ cū in partibꝰ ex quibus eſt totū eſt primū ⁊ mediū ⁊ vltimū tūc tota in quibꝰ nō accidit formas diuerſari ꝓpter diuerſitatē ſitus partiū dr̄ totū: ⁊ iſta ſunt ſicut res cōpoſite ex partibꝰ diuerſis in figura ⁊ q̄ntitate: ⁊ cū fuerint diuerſa in ſitu corrūpet̄ forma in ſitu totius ⁊ natura partis: ſicut eſt diſpoſitio in partibus aīalium. ¶ D. d. ⁊ oīa in quibus eſt poſſibilis ⁊c̄. i. ⁊ cum dixit iſtos modos dedit exēpla eoꝝ: ⁊. d. iſta igit̄ ſunt oīa ⁊c̄. i. ⁊ illa in quibus inuenit̄ vtraqꝫ diſpoſitio ſunt illa quoꝝ partes cum trāſmutant̄ in ſitu remanebit natura eorū obſeruata in ſubſtātia: in figura autē diuerſant̄ ſicut cera ⁊ pix: cera aūt remanet cera partibꝰ mutatis: ſed figura diuerſat̄. De iſtis igit̄ ſicut dixit dr̄ totū ⁊ oē: q̄ hn̄t diſpōnem vtrāqꝫ trāſmutationē ⁊ nō tranſmutationē q̄n ſitus partiū adinuicē mutat̄. ¶ D. d. aqua aūt ⁊c̄. i. aqua aūt ⁊ oīa humida ⁊ numeri dn̄r omne: forma enī aque nō diuerſat̄ per diuerſitatē ſitus partiū. ſ. per mutationē locoꝝ earū adinuicē. D. d. ⁊ nō dicit̄ omne ⁊c̄. i. ⁊ nō dicit̄ iſte numerus eſt totū aut cōgregatū neqꝫ in aqua ⁊ vlr̄ in carētibus toto niſi tranſumptiue. D. d. ⁊ dn̄r oē ⁊c̄. i. ⁊ vlr̄ illud de quo dr̄ oē in rei veritate eſt illud in quo ſignificat oē illud in quo ſign̄at collectio: ſicut dr̄ ꝙ numerꝰ eſt collectio vnitatū. ¶ Cap. vigeſimūſextū.

Idē ṗ ph. cōmē. 4.

Secūda ſimilitudo.

Tertiꝰ modus totius.

Diminutū vero dicit̄ q̄ntorū nō qḋcunqꝫ: ſed partibile opꝫ illud eſſe: ⁊ totū. Nā duo non ſunt diminuta altero ablato vno. Non enī vnq̄ id cuiꝰ ablatōe diminutū appellatū fit: ⁊ id qḋ reſtat equalia ſunt. Neqꝫ oīno quiſq̄ numerus eſt diminutus. Etenī ſubſtantiā opꝫ manere. Si calix diminutus eſt adhuc opꝫ eſſe calicē. Numerꝰ autem adhuc nō idē parte ſublata. Adhuc autem ⁊ ſi partium diſſimilium ſint: nec omnia diminuta dici poſſunt. Numerus enim eſt vt diſſimiles habent partes: vt

dualitatē ꝛ trinitatē. Sed totalr quorum non facit diffe
rentiā poſitio nullum eſt diminutū vt aqua: aut ignis. ſʒ
opʒ talia eſſe que in ſubſtātia pōnē habeāt. ⁋ Amplius
cōtinua ſint opʒ: naʒ armonia eſt ex eis que ſunt diſſimi
lium partiū: ꝛ poſitionē hñt: diminuta aūt nō ſit. Adhuc
aūt nec quelibet tota: nec h̄ cuiuſcunqʒ pticule priuatōe
diminuta ſunt. etenīʒ diminutū nō faciunt: neqʒ que pn/
cipalia ſubſtātie: nec que vbicūqʒ entia: vt ſi pforet calix
nō diminutus: ſed ſi anſa vel extremitas aliqua ꝛ homo
dicit̄ diminutus nō ſi carnē aut ſplenē: ſʒ ſi extremitatē:
ꝛ hanc nō q̄zuis: ſed que nō hʒ generationē ablata tota:
Quapp calui nō ſunt nec dicunt̄ diminuti.

⁋ Et q̄ztū diminutū. n. dicit̄ diminutū in mēbrū ꝛ non
quolibʒ mō: ſʒ opʒ vt illud ſit aliqd nō diſtinguibile. Et
dicere duo qñ ab eis diminuit̄ vnū nō dicit̄ diminutuʒ
mēbrū. Diminutū. n. mēbrū nō eſt equale mēbro: neqʒ
dicit̄ equale in aliqua hora: neqʒ aliqua ptiuʒ numerorū
oīno: ſubſtātia aūt opʒ vt pmaneat: qm̄ ſi ab arca dimi/
nuit̄ mēbrū: ꝛ arca pmanet: numerꝰ aūt nō eſt idē. Et cū
hoc qđ narrauimꝰ: ꝛ ſi fuerint cōſimiliū partiū: neqʒ ſunt
oīa etiā. Numerus. n. pmanet ergo hñt ptes nō cōſiles
vt duo: tria: ꝛ alia: ꝛ vlr oīa ex quoꝝ ſitu ñ ſit diuerſitas:
nō ſit ex eis aliqđ diminutū mēbrū: vt aqua ꝛ ignis. Sʒ
debēt iſta eſſe ſicut hñtia ſitū in ſubſtātia: ꝛ ēt vt ſint cōti
nua. Cōpoſitio. n. eſt ex nō cōſimilibꝰ partibꝰ: ꝛ hñt ſitū
etiā: ſed nō eſt mēbri diminuti. ꝛ cū hoc ꝛ nō erunt oīa
que ſunt p ſuū vniuerſuʒ: neqʒ illa que carēt aliqua parte
ſunt diminuta mēbris. Non enīʒ dicit̄ diminutū mēbrū
quādo diminuit̄ aliqd ex eis que ſunt ſubſtātie in rei ve
ritate: neqʒ vbicūqʒ fuerit ex locis: ſicut arca cū perforat̄
nō dicitur diminuta a mēbro: ſed cū diminuit̄: aut aure:
aut aliquo extremoꝝ ab homine: non quādo diminuit̄
caro: aut ſplen: ſed qñ diminuit̄ aliqđ extremū. Et hoc
etiā nō oē: ſʒ illud qđ cū extrahit̄ totum nō generat̄. Et
ſilr caluicies nō eſt diminutio membri.

Jdeſt

Jdeſt. ꝛ dicitur in eis que ſunt ex quantitate diminutū mēbro: ſed hoc nō dicit̄ ſimplr: ſed qñ diminutū ꝛ diminutiō fue 32
rint in diſpōnibus terminatis. ⁋ Deinde incepit dicere illas diſpo/
ſitiones: ꝛ. d. ſed opʒ vt illud ꝛc. i. ꝛ vna illaruʒ determinationū eſt
vt diminutio non ſit innata diuidi a diminuto: ꝛ ideo qm̄ pili di/
uiduntur ab hoīe ꝛ plume ab auibus nō dicunt̄ diminuta membris.
⁋ Deinde. d. ꝛ dicere duo ꝛc. i. ꝛ cum aliqd fuerit compoſitū ex dua/
bus partibus: ex quo altera diminuit̄ nō dicit̄ diminutū mēbro: opʒ
enīʒ vt ſit compoſitū ex pluribꝰ duabus partibus. ⁋ Deinde. d. cām
ꝛ. d. qm̄ diminutū membro ꝛc. i. qm̄ compoſitū ex duobus qñ ab eo
diminuit̄ alteruʒ: tunc diminutū eſt equale diminutioni: ꝛ talia non
dicūtur diminuta. ⁋ Deinde. d. neqʒ aliqua partiū numeroꝝ nō pōt
intelligi: ꝛ non dicit̄ diminutū mēbro in eo ꝙ eſt de quātitate diſcre/
ta oīno: ꝛ ſi diminutum nō ſit equale diminutioni. V. g. ꝙ qñ ex tri/
bus diminuit̄ vnum nō dicit̄ ꝙ eſt diminutū membro. ⁋ Deinde. d.
ſubſtātia aūt ꝛc. i. ꝛ diminutū membrū non dicit̄ diminutū mēbruʒ
niſi qñ nomē ꝛ forma eius nō ſunt amiſſa per diminutionē illius par
tis: ſed forma dicit̄ permanere: ꝛ diminutio eſt tātū in numero nō in
ſbā vtcuʒ ab arca diminuit̄ aliqua pars p cuiꝰ diminutiōeʒ arca nō
dʒ amittere nomē: ꝛ ſilr eſt de hoīe. ſ. ꝙ non dr̄ diminutuʒ mēbro qñ
diminuit̄ ab eo ex mēbris illud p qđ ſit hō. ⁋ D. d. ꝛ cū h̄ qđ narraui
mus ꝛc. i. ꝛ cū iſtis diſpōnibꝰ narratis nō dr̄ ēt diminutū mēbro niſi
dum ſit ex corporibꝰ cōſimiliū partiū: qm̄ qñ ab eis diminuit̄ aliqua
ps: tunc illud qđ remanet pōt diuidi in numero partiū in quas diui/
ditur totū vt exiſtimat̄. V. g. ꝙ ſi ab aqua que exiſtimat̄ diuidi ī tres
ptes diminuit̄ aliq̄ ps / poſe ē vt illud qđ remanet diuidat̄ ī tres ptes:
ꝛ diminutū mēbro eſt illud cuius numerꝰ non remanet. ⁋ D. d. ergo
hñt ptes nō ꝯſiles ꝛc. i. neceſſe eſt ergo vt diminutū mēbro hēat ptes
nō ꝯſiles: aut vt duas ptes aut tres. D. d. ꝛ vlr ꝛc. i. ꝛ vlr opʒ diminu
tum mēbro vt nō ſit ex eis ex quoꝝ ſitu partiū nō accidat diuerſitas
in forma: vt aqua ꝛ ignis: qm̄ qñ ptes talium diuerſant̄ in ſit non di/
uerſabunt̄ forme ecōtrario eis que ſunt cōpoſita ex ptibus nō ꝯſilibꝰ.
⁋ D. d. ſed opʒ vt iſta ſint ꝛc. i. ſed oʒ vt iſta ſint cōpoſita ex ptibꝰ ha/
bentibus ſituʒ: ꝛ ſitus intrat earuʒ ſbam. i. eſt neceſſarius ad eaꝝ eſſe
ſicut e par: qm̄ vnum eoꝝ ex quibus cōſtituit̄ eſt ſuus ſitus ex mem/
bris vicinātibus. ⁋ D. d. ꝛ ēt vt ſint cōtinue ꝛc. i. ꝛ ēt eſt neceſſariuʒ
vt partes non cōſimiles ſint cōtinue adinuicē: qm̄ cum nō fuerint cō
tinue adinuicē non erit ex eis totuʒ neqʒ aliquid vnū. ⁋ Deinde. d.
cōpoſitio enīʒ ꝛc. i. ꝛ pōt intelligi ſic. compoſita enīʒ nō ex ſimilibus
hñt ſituʒ ſed nō dicunt̄ diminuta a mēbro niſi fuerint cōtinua. D. d.
ꝛ cū hoc ꝛc. i. neqʒ oīa que exiſtunt ſm totū ex quibus diminuit̄ ali/
qđ mēbruʒ quodcūqʒ mēbruʒ ſit dicunt̄ diminuta. Jllud enīʒ mēbrū
pōt eſſe tale ex quo cōſtituit̄ illud totū: vt cor in aīali. D. d. neqʒ vbi/
cunqʒ fuerit ꝛc. i. neqʒ in quacūqʒ quātitate fuerit diminutio: neqʒ in
quocūqʒ loco dicit̄ diminutuʒ mēbruʒ vt arca perforata. Perforatio
enīʒ eſt diminutio: nō dr̄ eſſe diminuta mēbro. ⁋ D. d. ſed cum dimi/
nuitur aut aure ꝛc. i. qñ diminuit̄ aliqđ mēbruʒ organicū ſm totum
nō diminutio in quātitate. ꝛ ideo. d. nō qñ diminuit̄ caro vt ſplen. i.
qm̄ qñ caro aut ſplen diminuit̄ non dr̄ diminutū mēbro: ſed cuʒ di/

minuitur aliquod extremuz. Deinde.d.⁊ hoc etiã non oẽ ⁊c̃.i.⁊ non oẽ extremũ qñ diminuiṫ diciṫ eẽ diminutũ mẽbꝛo:ſed illud extremũ qđ cũ abſcindiṫ non rectũ generaṫ.D.d.⁊ iđ caluicies ⁊c̃.i.neq; ẽt oẽ qđ non põt regenerari diciṫ diminutũ mẽbꝛũ ſicͣ caluicies in hoie.

Capłm Uigeſimũſeptimũ.

GEnus diciṫ:Hoc quidez ſi ſit generatio cõtinua ſpẽm eandẽ habentiũ:vt diciṫ donec vtiq; hoium genus ſit:q2 donec eſt generatio ↄtinua ipſoꝝ. Illud vero a quo ſunt primo mouente ad eſſe: ſic enim dicuntur ellines genere ⁊ ioceis q2 hi ab elline:illi vero a ioce primo generante:⁊ magis qui a generãte q̃ʒ qui a materia. Dicunṫ eiʒ ⁊ a femina generẽ vt a Pyrrha. Amplius aũt vt ſuperficies figurarum genus ſuperficialium: ⁊ ſolidum ſolidoꝛum. Figurarum eniʒ magis vnaqueq; hec quidem ſuperficies talis:hoc aũt ſolidũ tale:hoc aũt eſt qđ ſubijcitur differentijs. Amplius vt in rõnibus qđ primuʒ ineſt:qđ dicitur in eo qđ quid eſt hoc genus cuius dñe dicuntur qualitates. Genus igitur totiens dr̃:aliud quidem ſm gñatõeʒ cõtinuã ſpẽi eiuſdẽ:aliud qdẽ ſm primuʒ mouens eiuſdẽ ſpeciei:aliud vero mã. Cuius dr̃ia eniʒ ⁊ qualitas eſt:hoc eſt ſbʒ qđ dicim⁹ mãʒ. Diuerſa vero genere dicunṫ quoꝛuʒ diuerſuʒ primum ſbm:⁊ non reſoluiṫ alteruʒ in alteruʒ:nec ambo in ideʒ:vt ſpẽs ⁊ materia diuerſuʒ gñe. Et quecũq; ſm diuerſaʒ figuraʒ cathegoꝛie entis dicuntur:alia nãq; quid eſt ſignificant entiũ:alia quale qđ:alia aliud:vt diuiſuʒ eſt prius. Nec eniʒ hec reſoluunṫ:neq; inuicẽ:neq; in vnũ aliqđ.

Dicitur gen⁹ quoddã qñ generatio quoꝝ foꝛma eſt eadeʒ cõtinua:vt dr̃:dum genus hominũ fuerit.i.dum generatio hoĩuʒ fuerit ↄtinua. Et quoddã illud ex quo ſunt:⁊ eſt prim⁹ motus in generatiõe eoꝝ:⁊ ſm hoc genus dr̃ ꝙ qdaʒ hoies ſunt ellini:⁊ qdaʒ iocini:qm̃ qdaʒ ſunt ex ellino ⁊ qdã ex iocino primo patre:⁊ denoiant a patre magis q̃ʒ a matre. Genus dr̃ de femina etiaʒ ſicut q noiaṫ a patre:⁊ ẽt vt ſuperficies plana que eſt ge

nus figurarũ planarũ:⁊ coꝛpoꝛa coꝛpoꝛaliũ. Omnis.n. figura aut eſt plana ſuperficies ſicut hec:aut coꝛpa ſicut hec:⁊ hoc eſt ſubiectũ differentiarũ. Et ẽt omne qđ eſt in diffinitionib⁹ ꝑmum:⁊ eſt in eis:⁊ dr̃ ſm quid:eſt genus:⁊ eſt illud cuius differẽtie ſunt qualitates. Genus igitur dr̃ ſm iſtos modos:quoddã ſm gñationeʒ eiuſdem foꝛme generatione cõtinua: quoddã ſicut primus motoꝛ ſimilis in foꝛma:⁊ quoddam ſicut materia. Habens eniʒ differẽtiam ⁊ qualitatẽ eſt ſubiectũ qđ dicitur materia. Et dicunṫ diuerſa genere quoꝛuʒ ſubiectũ primum eſt diuerſum: ⁊ nõ alteratur vnum in alterũ:neq; vtrũq; in aliud ideʒ:ſicut foꝛma ⁊ materia que ſunt vnũ in genere:⁊ omnia que dicunt alio mõ de predicamẽtis entis. Quedam eniʒ entia ſignificãt qđ:⁊ quedã quale: ⁊ quedã quantũ: ſicut prius fuit determinatũ: que non alteranṫ ad idem neq; adinuicem.

Ideſt. ⁊ diciṫ genus multis modis:quoꝝ vnus eſt de generatiõe continua eoꝛuʒ que ſunt eadem in foꝛma:vt diciṫ dum genus hominuʒ fuerit.i.dum generatio hominũ fuerit. Deinde.d.⁊ quoddã ⁊c̃.i.⁊ diciṫ etiã generatio de primo patre cui attribuiṫ tota generatio. D.d.⁊ ſm hoc genus ⁊c̃.i.⁊ ſm hunc modum diciṫ ꝙ quidam hoies ſunt ex tali genere.i.ex tali patre. D.d.⁊ denoiaṫ a patre ⁊c̃.i.⁊ hoĩes attribuunṫ primo patri magis q̃ꝫ prime matri. Motoꝛ eniʒ nobilioꝛ eſt materia. D.d.genus ẽt ⁊c̃.i.⁊ dicimus ꝙ mater diciṫ genus:qm̃ qñq; homo attribuiṫ matri ſicut patri ⁊ ſi magis patri. D.d.⁊ ẽt ſicut plana ſupficies ⁊c̃.i.⁊ diciṫ genus de illo qđ cõmune eſt rebus diuerſis in foꝛma:ſicut dicimus ꝙ plana ſupficies eſt genus oĩum figurarũ planaruʒ:⁊ coꝛpus oĩum coꝛpoꝝ:toĩs eniʒ figura plana diciṫ eſſe ſupficies plana:⁊ ſilr̃ de coꝛpoꝛe. D.d.⁊ oẽ qđ eſt vniuerſalr̃ primuʒ.i.⁊ vniuerſalr̃ genus eſt primum vniuerſale in vniuerſalib⁹.ſ.quãdo duo vniuerſalia fuerint primuʒ eoꝛum erit genus:⁊ ſcđm ſpecies.ſ.quãdo fuerit in ſubſtãtia eius. Et foꝛte intẽdit hic genera generaliſſima que ſunt prima ſimpliciter. Deinde d.⁊ diciṫ ſm quid iſtud eſt genus ⁊c̃.i.⁊ cũ dicitur quid eſt genus:dicetur:eſt illud qđ recipit qualitates. Et.d.hoc:q2 iam deſcripſit genus:⁊ eſt illud qđ diuiditur per differentias. Deinde.d.genus igitur dicitur ⁊c̃.i.genus igitur dicitur vniuerſalr̃ tribus modis. Quoꝝ vnus eſt de generatione continua eiuſdeʒ foꝛme. Secũdus de primo patre q2 generat res conſimiles in foꝛma: ⁊ ideo dicitur genus.ſ.q2 facit genus. Tertius de materia.genus enim eſt illed qđ recipit differentias ⁊ qualitates:⁊ tale eſt materia. Deinde.d.⁊ dicũtur diuerſa ⁊c̃.i.⁊ illa que dicunṫ diuerſa genere ſunt que ſunt diuerſa ſꝫ ſbm ꝫ in materia remota:⁊ iſta non alterantur adinuicem neq; ad aliud

33

Prim⁹ modus.

Motoꝛ nobilioꝛ ẽ mã. Idem.3.de aia t.c.19.

Scđs.

Tertius.

Gen⁹ aſſilaṫ mãe. Idẽ ꝑ meta.17.Et 7.met.43.Et 12.me.14.Et 10.me.24.

Que alterã tur adinui/ cez hñt eandem mãm. Idẽ p̃ õ ge. tex. cõ. 43. ⁊ 53. ⁊ p̃ ca. de ſba orbis.

idem: que enim alterantur adinuicez habẽt eandem materiã: ⁊ que alterantur ad aliquid idez habẽt illud idem pro materia. Deinde. d. ſicut forma ⁊ materia vnum in genere. i. ſicut ex materia ⁊ forma fit vnuz. Deinde. d. ⁊ omnia que dicunt̃ ⁊c̃. i. ⁊ oĩa predicamẽta ſunt talia in gñe: q̃daz enim ſignificãt ſbaz: ⁊ q̃dã quãtũ: ⁊ q̃dã quale: ⁊ iſta non collocãtur in eadem natura. Non eniz alterant̃ adinuicez: neqz alterantur ad vnum. ¶ Capl'm Uigeſimũoctauũ.

Falſum dicit̃ vno modo vt res falſa ⁊ huius hoc quidẽ per nõ componi: aut per impoſſibile eſſe cõponi: ſicut dicitur diametrũ eſſe cõmenſurabilez: aut te ſedere. Horum enim falſum: hoc quidẽ ſemper: illud vero qñqz. Sic enim non entia hic: alia vero que ſunt quidẽ entia: ⁊ apta nata ſunt videri: aut non qualia ſunt: aut que non ſunt: vt pictura ⁊ ſomnia. Hec nãqz ſunt aliquid quidẽ: ſed non quoruz faciũt phãtaſiaz. Res ergo falſe ſic dñr: aut qr non ſunt ipſe: aut qr ab eis phãtaſia nõ entis eſt. Ratio vero falſa que eſt nõ entiũ inquãtũ falſa. Uñ oĩs rõ falſa alteri⁹ q̃z cuius eſt vera vt q̃ circuli falſa trigoni. Cuiuſlibet aũt rõ eſt quidez vt vna que eſt eius qd̃ quid erat eſſe: eſt aũt vt multe: qm̃ idez equaliter ipſuz ⁊ ipſuz paſſuz vt Sor. ⁊ Sor. muſic⁹. Falſa aũt ratio nullius eſt ſimpl'r rõ. Quapp̃ Antiſthenes opinatus eſt fatue nihil dici dignatus: niſi pp̃ria ratione vnuz in vno: ex quibus accidit non eſſe ꝯdicere: fere aũt neqz mentiri. Eſt aũt vnũqdqz dĩe nõ ſolũ ſua rõne: ſed ⁊ ea que alterius. Falſo quidez penitus: ⁊ aliqua etiã ex parte vere ſicut ⁊ octo dupla dualitatis rõne. Hec quidẽ igit̃ ita dñr falſa.

Falſa ratio nulli⁹ ẽ ſimpliciter rõ.

Homo aũt falſus. q. pmptus ⁊ electiuus taliuz rõnum: nõ pp̃ aliud aliqd: ſed pp̃ idipſuz: ⁊ qui alijs taliũ factor rõnuz: ſicut res dicim⁹ eſſe falſas quecũqz falſaz faciunt phãtaſiã. Quare ⁊ in hipia oratio refutat̃ vt eadẽ vera ⁊ falſa. Potentez eniz mentiri accipit falſuz: hic aũt ſciens ⁊ prudẽs. Amplius volentez praua meliorez. hoc aũt accipit falſo p̃ inductionẽ. Nam volũtari⁹ claudicãs nõ volũtario melior claudicare dicẽs imitari claudicantẽ. qm̃ ſi claudus volũtari⁹ deterior forſan ſic in more ⁊ hoc.

¶ Falſuz dicit̃ vno modo ſicut aliquod falſuz quoddaz qr eſt compoſituz: aut qr non eſt impoſſibile cõponi: ſicut dr̃ q̃ diameter eſt ſimeter coſte aut te ſedere. Illud eniz ſemper eſt falſum: hoc aũt in aliquo tempore ⁊ iſta non ſunt idem. ¶ Et quedã ſicut illa que non apparent ſicut ſunt in natura: aut apparẽt que nõ ſunt: ſicut vmbre apparẽtes: ⁊ ſomnia. Iſta eniz ſunt ſed non ſunt illa que imaginantur. Res enim dicuntur falſe ſm̃ hunc modum: aut qr nõ ſunt: aut qr imaginatio non eſt alicuius. Et dicit̃ ſermo falſus ille ex eis que nõ ſunt ſz q̃ eſt falſum. Et ideo oĩs ſermo quidez de alio eſt falſus: preter illum q dĩ de eo cuius eſt numer⁹: ſicut ſermo circuli q̃ eſt falſus de triãgulo: ⁊ diffinitio cuiuſlibz rei que ſignificat eſſentiã rei forte eſt ſicut vnuz: ⁊ forte eſt ſicut plura. Eſt eniz cum paſſiuis idẽ ⁊ ſunt idem quoquo mõ: vt Sor. ⁊ Sor. muſic⁹. Sermo autẽ falſus nõ eſt ſermo alicuius. ⁊ ideo Antiſthenes opinabat̃ q̃ nõ opz aliqd̃ dicere oĩno preter illud qd̃ dr̃ proprio ſermone: qui eſt vnius ex vno. Et accidit ex hoc vt ſermo nõ ſit omnino neqz falſum ẽt poſſibile. Eſt eniz dicere quodlibet eſſe falſum oĩno non ſm̃ ſuam diffõnez tm̃: ſed ſm̃ diffõnẽ alterius ẽt aliquo modo: ⁊ alio modo poſſibile eſt ipm̃ dicere verũ: ⁊ ſicut octo qui eſt multiplicatio per diffõnem duoꝝ. Quedaz igitur ſunt falſa hoc mõ: ⁊ ſunt oĩa que faciunt imaginari falſa: ⁊ iõ dictum eſt in quodam ſermone q̃ falſidicus ⁊ veridicus ſunt idez. Accepit. n. falſidicuz illud qd̃ põt falſificare. ⁊ eſt intelligens apud quem eſt cognitio: ⁊ ẽt accepit q̃ faciens maluz ſponte eſt melior: ⁊ hoc eſt falſuz: ⁊ ipſe accepit hoc ex ſermone ſequenti: ⁊ eſt q̃ q humiliat̃ ſpõte eſt melior q̃z ille q humiliat̃ vi. Et dico hoc mõ ſil'itudinis. Et ſi nõ: ille q humiliat̃ ſponte eſt peior: ſic illa q̃ dñr in maiorib⁹.

Ideſt. ⁊ falſum dicit̃ qd̃ nõ conuenit deſcriptioni rei poſis: ⁊ eſt opinari aliquid ecõuerſo eſſe ei qd̃ eſt: ⁊ hoc duobus modis: aut poſſibile vt reuertat̃ verum. U. g. cũ dicim⁹ q̃ Sor. eſt ſtans qñ Sor. eſt ſedẽs. hoc. n. falſuz põt redire in verũ: aut impoſ'e. ſic di/ 34 Uide p̃ cel. 119.

ẽtimus ꝙ diameter eſt ſimeter coſte. ℭ B.d.ꝛ iſta nõ ſunt idem ꝛc.ꝛ
intendit ꝙ falſuꝫ poꝛe ꝛ falſum impoꝛe ſunt due nature diuerſe. ℭ B.
d.ꝛ quedã ſunt illa ꝛc.i.ꝛ falſum dr̃ ẽt de reb⁹ que imaginant̃ ſm̃ ꝙ
nõ ſunt in eẽ. aut nõ ſunt oĩno. ℭ Et iſte modus falſitatis eſt in intel
ligere ꝛ prim⁹ in credere. ℭ B.d.ꝛ vmbꝛe imaginate ꝛ ſomnia.i.ſic
illud qđ imaginat̃ in ſomnijs: ꝛ in vmbꝛis rerũ.ſ.ipſas eſſe res. B.d.
iſta.n.ſunt aliqđ ꝛc.i.iſte.n.imaginatiões ſunt aliqua exñtia in intel
lectu: ſed illud qđ imaginatur ex eis nõ exiſtit ex aĩam. ℭ B.d.res
eniꝫ dñr falſe ꝛc.i.ꝛ falſuꝫ dr̃ duob⁹ modis. In fide aũt eſt opinari il
lud qđ nõ eſt qđ eſt: aut ecõuerſo.ſ.falſuꝫ qđ eſt in põne. Intelligere
aũt eſt vt aliqđ intelligat̃ non ſm̃ ꝙ eſt: aut intelligat̃ illud qđ nõ eſt.
ℭ B.d.ꝛ dr̃ ſermo falſus ꝛc.i.ꝛ dr̃ falſuꝫ de ſermonib⁹ veris cuꝫ dñr
nõ de illis de qbus veridicãt vt diffõ circuli que falſat in triãgulo ꝛ
in oĩ figura q̃ eſt p̃ter circulũ. ℭ Et quaſi intẽdebat ꝙ falſuꝫ intelligẽ
do aliqđ ẽ duob⁹ modis. vno mõ q oĩno nõ veridicat ꝛ eſt falſus eẽn
tialiter. ꝛ alio mõ q veridicat qñ p̃dicat̃ de illo cui⁹ eſt diffõ: ꝛ ſi p̃dice
tur de alio erit falſuꝫ: ꝛ hoc eſt falſuꝫ quaſi p accñs. ℭ B.d.ꝛ diffõ cu
iuſlibet rei ꝛc.i.ꝛ dictiões ſignificãtes eẽntiã ꝛ ſb̃am rei qñq3 ſignifi
cant de diffinito vnã intẽtionẽ: ꝛ ſunt diffões ſb̃aꝝ: ꝛ foꝛte ſignificat
ex re plures intentiões vna intentiõe: ꝛ ſunt diffões accñtium. In
diffõnibus eniꝫ accñtiuꝫ ſumunt̃ ſb̃a in quibus exiſtũt: vñ diffões
eoꝝ cõponunt̃ ex plurib⁹ nã vna: ꝛ ideo dixit: ſunt enim cũ paſſiuis
ꝛc.i. accñtia eniꝫ ꝛ eoꝝ receptibilia ſunt ideꝫ quoquo mõ: ꝛ ideo hñt
diffõneꝫ aliquã vt poſt declarabit̃. ℭ B.d. vt Soꝛ. ꝛc.i. vt diffõ Soꝛ.
muſici que componit̃ ex Soꝛ. ꝛ muſico. B.d. ſermo aũt falſus ꝛc.i.ꝛ
diffões falſe eẽntialr̃ que nõ ſunt diffões oĩno alicui⁹. ℭ B.d.ꝛ iõ
Antiſthenes opinabat̃ quideꝫ ꝙ nõ dꝫ aliqđ diffiniri oĩno neq3 ſigni
ficari niſi per vnicã dictionẽ que ſignificet ex eo vnicã intentionẽ: ꝛ
opinabat̃ ꝙ verum eſt vnius cum vno: vñ oĩno diffões intentionũ
vlium nõ veridicant̃ de ꝓprijs. ℭ B.d.ꝛ accidit ex h̃ ꝛc.i.ſꝫ accidit
ex hoc vt nõ inueniat̃ ſermo falſus oĩno neq3 verus. ꝛ.d. hoc qꝛ ſermo
q eſt gen⁹ veri ꝛ falſi eſt ex cõpõne: ꝛ cũ cõpõ nõ fuerit nõ erit verũ ꝛ
falſuꝫ. ℭ B.d.ꝛ poꝛe eſt.n. ꝛc.i. ꝯtingit.n. ſm̃ hũc ſermonẽ vt oĩa ſint
falſa nõ ex ſuis diffõnib⁹ tm̃: ſed ex diffinitionib⁹ alioꝛũ: ex eo ꝙ oẽs
diffões cõponunt̃ ex plurib⁹. ℭ B.d.ꝛ alio mõ poꝛe eſt ꝛc.i.ꝛ cuꝫ di
cimus ꝙ diffões alioꝝ falſant de aliquo nõ eſt verus ſermo: ſꝫ quoq̃
modo falſant: ꝛ quoquo mõ veridicant: vt octo in cuius diffinitione
accipit̃ diffinitio duoꝝ cũ dicit̃ ꝙ fit ex multiplicatiõe duoꝝ per quat
tuoꝛ: ꝛ quoquo modo non veridicant: duo enim aliud eſt ab octo.
ℭ Deinde.d. quedã igitur dicunt̃ falſa ꝛc.i. quedã igitur eoꝝ que di
cunt̃ falſa: dicuntur falſa qꝛ falſo intelligũtur: ꝛ quedam qꝛ falſo cre
duntur. ℭ B.d.ꝛ ideo dicit̃ in ſermone ꝛc.i.ꝛ ideo quidã homo fecit
fallaciã in hoc ſermone: ꝛ.d. ꝙ ille qui veridicat ꝛ falſificat in eodem
eſt ideꝫ homo. ℭ B. reſpondit ꝛ.d. accipit eniꝫ falſuꝫ ꝛc.i.ꝛ cã dece
ptionis iſtius hominis eſt in hoc qđ.d. ꝙ verũ eſt idem qđ falſuꝫ eſt:
qꝛ putauit ꝙ verum potẽtia ꝛ actu eſt idem: ꝛ ſimilr̃ falſum: ꝛ cũ ac
ceperit actum loco potentie/ imaginat⁹ eſt ꝙ falſuꝫ in potẽtia ꝛ actu
idem eſt. ℭ Deinde.d.ꝛ iſte eſt intelligens ꝛc.i.ꝛ ille qui falſidicat in
potentia eſt intelligens ꝛ cognoſcens: qui autẽ falſidicat in actu non

Scḋus modus.

Documẽtũ

Diffões accidẽtiũ non ſignñant vnã nãm. Uide 7. meta. 17. ꝛ. 19. Et. 5. meta. 14. Septio me. t. cõ. 12. 14. 17. 18. ꝛ. 19. Cõtra Antiſthenem.

Sermo qui eſt gen⁹ veri ꝛ falſi eſt ex ꝯpoſitione. Uide. 3. de aĩa. 21.

hꝫ cognitionẽ. ℭ B.d.ꝛ ẽt accepit ꝛc.i.ꝛ ſilr̃ iſte hõ accepit ꝙ qui fa
cit malũ ſponte eſt melioꝛ q̃ qui facit malũ vi: ergo qui facit malum
ſponte eſt melioꝛ q̃ qui facit maluꝫ vi. ℭ B.d.ꝛ ipſe accepit hoc ꝛc.i.
ꝛ ipſe ratiocinat̃ ſuper hoc ex inductiõe dicẽdo ꝙ qui humiliat̃ ſpon
te eſt melioꝛ q̃ qui humiliat̃ vi: ꝛ hoc eſt falſum. ℭ B.d.ꝛ dico modo
ſilitudinis.i. ꝙ agere malũ ſponte eſt peius: qꝛ qđ agit̃ ſponte eſt ma
gis perfectuꝫ in ſilitudine inter ea que agunt̃ ſponte.ſ. ꝙ actio eoꝛum
perficitur ſiue fuerit bona ſiue mala. ℭ B.d.ꝛ ſi non ꝛc.i.ꝛ dicere ꝙ
omne qđ agit ſponte eſt melius: eſt falſuꝫ: qđ eñ agit malum ſponte
eſt peius q̃ qđ agit vi: vt dictũ eſt in ethica.

Quod agit malũ ſpõte ẽ peĩ⁹ q̃ qđ agit vi. De hoc vide. 3. eth. diffuſe.

ℭ Capl̃m Uigeſimũnonũ.

Accidẽs dr̃ qđ ineſt alicui ꝛ verũ eſt dicere:
tñ neq3 ex neceſſitate neq3 ſm̃ magis: puta
ſi qs fodiens plante foſſaꝫ theſauꝝ in
uenit. Hoc igit̃ accñs fodienti foſſaꝫ inue
nire theſauꝝ: nec eniꝫ ex neceſſitate hoc ex hoc: aut poſt
hoc: nec vt ſm̃ magis ſi qs plantat theſauꝝ inueniet. Et
qs vtiq3 muſicus erit albus: ſed qm̃ nec ex neceſſitate:
nec vt ſm̃ magis hoc fit accñs ipſum dicimus. Quare
qm̃ eſt exiſtens aliqđ: ꝛ alicui: ꝛ hoꝛũ quedã: ꝛ alicubi:
ꝛ qñq3: quodcũq3 extiterit qdeꝫ: ſed nõ qꝛ hoc: aut nũc:
aut hic accidẽs exiſtit. Nec eſt aliqua cã determinata ac
cidentis ſed cõtingẽs: hoc aũt indeterminatũ. Accidit
eniꝫ alicui eginã venire ſi nõ ꝓpter hoc aduenit vt illuc
veniat: ſed ab hyeme expulſus: aut a latronib⁹ captus:
euenit qdem ꝛ eſt accidẽs: ꝛ nõ inquãtuꝫ ipſuꝫ: ſed in
quãtum alteruꝫ. Hyems enim eſt cã nõ quo nauigabat
veniendi. Hic autẽ erat egina. ℭ Dicit̃ ꝛ aliter accñs:
vt quecũq3 exiſtũt vnicuiq3 ſm̃ ſe: nõ in ſb̃a entia: veluti
triangulo duos rectos hr̃e. Et hec qdẽ cõtingit ſempi
terna eẽ. Illoꝝ vero nullũ. Hui⁹ aũt rõ in alijs.
ℭ Et accidẽs etiã dicit̃ illud qđ eſt alicuius: ꝛ dr̃ de eo
vere: ſed nõ neceſſario: neq3 in maioꝛi parte: vt ſi aliqs
foderit foueam ad aliquã intentionẽ ꝛ inuenit theſau
rum. Non.n. eſt neceſſariũ vt hoc ſit ex illo: neq3 in ma
ioꝛi parte.ſ. inuenire theſaurum poſt foſſuraꝫ fouee. Et
ſimiliter vt aliqs muſicus ſit non albus: dr̃ eniꝫ ꝙ acci
dit hoc: non enim eſt hoc neceſſariuꝫ neq3 vt ſit in ma

ſoꝛi parte. Ergo q̄ꝛ eſt aliquid alicuius: ⁊ q̄ꝛ quedā ſunt in loco: ⁊ in aliquo tēpoꝛe ſm̄ ꝙ ſunt: nō ſm̄ cauſaꝫ que eſt hic pꝛimo modo. Nunc aūt hic eſt accidens: ⁊ acci/dens nō hꝫ cauſaꝫ terminataꝫ oīno: niſi caſu: ⁊ ſm̄ hoc non eſt terminatū: vt dicit̄ ꝙ accidit ire athenas caſu. i. ſed nō intēdebat ire illuc: ſꝫ ſubito venit vent⁹ foꝛtis: aut latrones occupantes: ⁊ ducentes eos illuc. Et hoc eſt accidens: ⁊ nō eſt q̄ͦ eſt: ſed aliud: ventus eniꝫ eſt cauſa eundi ad illuꝫ locuꝫ qui nō intendebat̄. ¶ Et dr̄ accn̄s alio mō: vt oīa que ſunt alicui⁹ ꝑ ſe: ⁊ nō in ſb̄a: vt trian/gulus hꝫ rectū. Iſta aūt poſſe eſt vt ſint eterna ēt: ex illis aūt nullū. ⁊ ſermones de hoc ſunt in alijs.

35 **Ideſt.** ⁊ accidens dr̄ de illo qͦ exiſtit in aliquo vero ſed nō neceſſario neqꝫ in maioꝛi parte. V. g. vt aliquis fodiat foueam

Prim⁹ mo/dus. ad plantanduꝫ ⁊ inueniat theſaurū dicit̄ eniꝫ qͦ accidit foſſoꝛi. In/uenire. n. theſaurū per foſſurā ad plantandū nō eſt neceſſariū neqꝫ in

Idē. 2. ph. 48. maioꝛi parte. ¶ D. d. ⁊ ſimil'r ⁊c. i. ⁊ ꝓpe hanc intentionē eſt ꝙ muſi/cus nō eſt albus: differūt tn̄ he due intētiōes. pꝛima eniꝫ eſt de caſu: hoc aūt de pꝛedicabilib⁹ per accidēs: ⁊ differūt in hoc: pꝛima eſt cā:

Scd̄s mo/dus. ⁊ hoc non eſt cā ſed adiunctum cum cā. ſ. ꝙ foſſura eſt cā inueniendi theſaurū: ſed per accidēs: non album eniꝫ nō eſt cā muſici neqꝫ ꝑ ſe: neqꝫ per accidens: ſed accidit homini qui eſt cā muſici ꝙ fuit niger:

Scd̄o phy. 49. ⁊. 50. ⁊ iam dedit dīam in ſecūdo phyſicoꝝ. ¶ D. d. ergo q̄ꝛ eſt aliq̄d ⁊c. i. q̄ꝛ omne qͦ eſt in tēpoꝛe ⁊ loco dicit̄ in omni qͦ ꝯuenit loco aut tem/poꝛi: qͦ eſt cā per accidens nō vere: ſed q̄ꝛ tm̄ conuenit in tēpoꝛe aut in loco. In loco aūt ſicut foſſura cōuenit theſauro in loco foſſure: in tē/poꝛe autē vt ſi cū fiat aliqua coꝛruſcatio moꝛiat̄ aliqͦ animal. ¶ D. d. ⁊ accn̄s non hꝫ cām. i. qͦ dicit̄ fieri per accn̄s nō hꝫ cām niſi caſuꝫ:

Scd̄o phy. 40. ⁊. 50. caſus vero neceſſario nō eſt cā. Cā eniꝫ determinata eſt ⁊ non caſus. ⁊ intendit per hoc qͦ dicit terminatū: terminatū in reſpectu cauſati ideſt ꝙ cauſatū non pōt fieri niſi per illam: qͦ eniꝫ fit a plurib⁹ cau/ſis: non erit a cā terminata: ⁊ h̄ eſt diſpoſitio eius qͦ eſt a caſu. ⁊ illa

Terti⁹ mo/dus. duo exempla que induxit ſunt intellecta per ſe. ¶ D. induxit alium modum de accidēte ⁊. d. ⁊ dicit̄ accidens alio mō ⁊c. i. ⁊ hoc nomen accidens dicit̄ alio mō ſic. ⁊ eſt oē qͦ naturaliter pꝛedicat̄ de aliquo ſed nō eſt ſb̄a illius de quo pꝛedicat̄: ſicut dicim⁹ ꝙ triangulus habꝫ tres angulos equales duobus rectis. D. d. iſta aūt ⁊c. i. ⁊ iſtud acci/dens differt ab accidente pꝛedicto in hoc ꝙ ex iſto inuenit̄ aliquod neceſſariū: in pꝛedicto autē nulluꝫ eſt neceſſariū: ⁊. d. hoc: q̄ꝛ accn̄tia que dicunt̄ ponere ſb̄e quedā ſunt neceſſaria: q̄dam nō neceſſaria. ſ. ſeꝑabilia: ⁊ ſermo de h̄ eſt in alijs. i. ⁊ loq̄ de accn̄tib⁹ ⁊ de modis ſuis ꝑtinet ad aliū tractatū: eteniꝫ h̄ nō intēdit niſi exponere tm̄ noīa.

¶ Finit Liber Quintus pꝛime phie.

¶ Ariſto. Lib. Sextus pꝛime phie incipit.

¶ Sextus metaphꝫice partitur in duas ſummas.

¶ Pꝛima eſt a textu pꝛīo vſqꝫ ad q̄rtū: in qua patefacit modū diſpu/tādi de entib⁹ qui ꝯuenit metaphꝫice ꝑ dr̄iam ad alias diſciplinas.

¶ Secunda eſt a textu quarto vſqꝫ in finē: in qua refellit a conſidera/tione huius ſciētie ens aliquibus modis dictum ſm̄ quos modos de ente hic non agitur.

¶ Capitulum Pꝛimum.

Rincipia ⁊ cāe querunt̄ entium: palam autē ꝙ inq̄ꝫtum ſunt entia. Eſt enim aliqua cauſa ſanitatis ⁊ cōualeſcentie. Sunt etiam mathe/maticoꝛū pꝛincipia: elemēta ⁊ cau/ſe. Et total'r omnis ſciētia intelle/ctualis participās aliquid intelle/ctus/circa cauſas/⁊ pꝛincipia eſt: aut certioꝛa: aut ſimplicioꝛa. Sed oēs iſte circa vnū quid: ⁊ gen⁹ aliqͦ circūſcripte d̄ hoc tractāt: ſꝫ nō de ente ſimpl'r: nec inq̄ꝫtum eſt ens: nec de ipſo qͦ quideſt vllā rōneꝫ faciūt. Sed ex hoc alij quidē ſm̄ hoc faciētes ipm̄ manifeſtū: alij per ſuppōnes acci/piētes qͦ quideſt: ſic que ſunt ſm̄ ſe inſunt generi circa qͦ ſunt demonſtrant: aut magis neceſſe: aut infirmius.

Quapꝑ palam: q̄ꝛ nō eſt demr̄atio ſubſtantie: nec eius qͦ quideſt ex tali inductiōe: ſꝫ quidā alius modus oſtē/ſionis. Simil'r aūt nec ſi eſt: aut non eſt genus circa qͦ verſat̄ quicq̄ꝫ dicūt ꝑꝑ eiuſdē rōnis eſſe ipm̄ qͦ q̄deſt manifeſtū facere: ⁊ ſi eſt hoc. Qm̄ vero phyſica ſcīa eſt circa genus qͦdam entis. Nam circa talē eſt ſubſtātiaꝫ in qua eſt pꝛincipiū motus: ⁊ ſtatus in ea palam: q̄ꝛ nec actiua nec factiua eſt. Factiuarū eniꝫ in faciente pꝛinci/piuꝫ: aut intellect⁹: aut ars: aut potētia quedā. Actiuaꝝ vero que in agēte ꝓhereſis. Idē eniꝫ agibile ⁊ eligibi/le. Quare ſi oīs ſcīa aut actiua: aut factiua: aut theoꝛica. Phyſica theoꝛica quedā eſt: ſed theoꝛica circa tale ens qͦ eſt poſſe moueri: ⁊ circa ſubſtantiā que ſm̄ rōneꝫ: vt ſm̄ magis non ſeparabilem ſolum.

Non eſt de/monſtratio ſubſtātie.

Eiuſdē ra/tionis ē qͦ q̄deſt: ⁊ ſi ē manifeſtuꝫ facere.

Manifeſtũ eſt ꝙ principia ⁊ cauſe entiũ ſunt queſita ſm ꝙ ſunt entia ſimplr. Aliqua em̃ eſt cauſa ſanitatis ⁊ ĩfirmitatis: ⁊ res exercitabiles hñt ꝑncipia: ⁊ elemẽta: ⁊ cauſas. Et vlr oĩs ſcĩa cogitatiua hꝫ principiũ: aut ſm finẽ ꝑſcrutationis: aut ſm perſcrutationẽ ſimplicẽ. Et qꝛ vnaqueqꝫ iſtaꝝ cõtinet aliqͦd ens ⁊ aliqͦd genꝰ: iõ vtit illo: ⁊ non vtit: ⁊ q̃rit ens vle: neqꝫ ſm ꝙ eſt ens: neqꝫ aliqua earũ perſcrutat per qͦd eſt oĩno. Sed quedã ſm hãc intentionẽ affirmat qͦd eſt ſenſu: ⁊ quedaꝫ affirmat ſm poſitionẽ: ⁊ ſm hunc modũ demonſtrãt ⁊ declarãt que ſunt ꝑ ſe generis ſub quo cõtinet: aut neceſſario: aut facilius. Et ideo manifeſtũ eſt ex ſequẽtibus ꝙ ſubſtãtia non habet demonſtrationẽ: ⁊ ſi non cuius eſt: ſed aliam ſignificationẽ quoquo modo. Et ſimiliter etiã non narratur omnino ſi genus quo vtit eſt: aut ſi non eſt. In vna enim cogitatione declarat quid ſit ⁊ vtrum ſit. Et cum ſciẽtia nãlis eſt etiaꝫ alicuius generis entis: cõtinet ſubſtantiã in qua eſt principium motus: ⁊ quietis: manifeſtuꝫ eſt quod non eſt actiua: neqꝫ artificialis. Principiũ enim rerum actiuarum eſt in agẽte: aut intellectus: aut ars: aut aliqua virtus. Et principiuꝫ artis eſt in artibus. ſ. volũtas. Artificiatũ enim ⁊ voluntatuꝫ fuit idem. Oĩs ergo cogitatio agens ⁊ ſpeculans habet aliquam cõſiderationem: ⁊ ita ſpeculatur de ente qͦd impoſſibile eſt moueri: ⁊ de ſubſtãtia que in maiori parte eſt quaſi diffinitio non abſtracta.

a Ens ꝑ diuidit ĩ ens ꝑ ſe ⁊ ĩ ens ꝑ accñs. Uiđ opp. ꝑ phy. cõ. 6. Et. 5. me. t. c. 14. Et. 3. ph. 3.

Quia in hoc tractatu intendit perſcrutari inter ſpecies entis de ente qͦd eſt per accñs cũ ens a prĩo in hec duo diuidat. ſ. in ens qͦd eſt per ſe ⁊ ens qͦd eſt per accidens: incepit rememorationẽ facere de illo qͦd declaratum eſt in tractatu tertio. ſ. ꝙ iſta ſcientia b hꝫ cõſiderare de omnibus ſpeciebus entium ſm ꝙ ſunt entia. ⁊ dat ſuper hoc teſtimonia. ¶ Et. d. manifeſtum eſt ꝙ principia ⁊c̃. i. manifeſtum eſt ꝙ iam declaratur ſcientiã eſſe perſcrutantẽ de ente ſm ꝙ eſt ens: ⁊ de ꝑncipijs entium: ⁊ cauſis eoꝝ: ⁊ de ente non ſm ꝙ ens eſt tale. Cum em̃ ſint entia diuerſis modis: manifeſtum eſt ꝙ cõſideratio de eis eſt duobꝰ modis: aut cõſideratio de vnoquoqꝫ illoꝝ ſm ꝑprios modos habitos: aut cõſideratio de eis ſm illud in quo cõueniunt

b. Scĩa iſta nõ cõſiderat ẽtia ĩ ꝑticulari. Idẽ ꝑ phy. 11. Et 4. huiꝰ ꝑ. Conſideratio đ entibꝰ duobꝰ modis.

ſi quantũ ſunt entia. Et cũ poſuit ꝙ neceſſe eſt vt ens ſimplr habeat cauſas ſimplices: icepit declarare hoc. ¶ Et. d. aliqua em̃ cauſa ⁊c̃. i. ⁊ per inductionẽ ſcientiarũ ⁊ per hoc qͦd credimus ꝙ ſcire aliquid cõſtat ex ſciẽtia cauſarũ: apparet ꝙ oĩs ſciẽtia ⁊ omnis ars habeat cauſas de quibus perſcrutetur: ſed hec eſt ſcientia perſcrutãs de ente ſimplici: ergo hꝫ perſcrutari de cauſis eiꝰ ſimplicibꝰ. a ¶ Et intẽdit per res exercitabiles ſciẽtias mathematicas: ⁊ per ſciẽtiaꝫ b cogitatiuã ſcientiã ſpeculatiuã: ⁊ per perſcrutationẽ ſimplicẽ illam que nõ eſt valde certa. Sciẽtie c em̃ diuerſant in hoc ſm diuerſitatẽ nature ſubiecte. ¶ Et põt intelligi ꝙ quedã ſcientie perſcrutant de cauſis reſpectu alicuius: ⁊ quedaꝫ de cauſis ſimplr: ⁊ iſta eſt intentio expoſita magis cõueniens. ¶ Et cum declarauit his duabꝰ ꝑpoſitionibus ꝙ ſciẽtia cõſiderans de ente ſimplici habet cõſiderare cauſas: incepit declarare etiam aliquaꝫ ſcientiã eſſe cõſiderantem de ente ſimplr. hoc enim poſitũ fuit in predicta argumẽtatione: ⁊. d. ⁊ qꝛ vnaqueqꝫ iſtarum ⁊c̃. i. ⁊ qꝛ apparet ꝙ nulla ſcientiaꝝ particulariũ. ſ. que ꝑprie cõſiderãt de aliquo gñe perſcrutet de ente ſm ꝙ eſt ens: manifeſtũ eſt aliquã ſcientiã eſſe perſcrutantẽ de ente ſimplici. ¶ D. d. ſꝫ quedaꝫ ⁊c̃. i. ſed quedã ſcientiaruꝫ perſcrutant de ente ꝑprio ponẽdo illud eſſe ſub ſenſu: ⁊ quedã perſcrutant de ente cõcedendo illud eſſe vt arithmeticus qui ponit vnũ eſſe. ¶ D. d. ⁊ ſm hunc modũ demonſtrant ⁊c̃. i. ⁊ demonſtratio qua ipſi vtunt in ſingulis artibus eſt rerum eſſentialiũ exiſtentium in illo genere ſub quo cõtinentur: ⁊ demonſtratio que fit in talibus artibus: conſtat aut ex neceſſarijs propoſitionibus: aut in maiori parte: ⁊ hoc intẽdebat cum. d. aut facilius. ¶ D. d. ⁊ ideo manifeſtum eſt ⁊c̃. i. ⁊ qꝛ demr̃ationes d non fiũt niſi ad res eẽntiales exiſtẽtes in illo genere de quo cõſiderat illa ars: non ad genus ipſius artis: neqꝫ ad ſpeciem eius. viſum eſt ꝙ ſubſtãtie nõ hñt demonſtrationeꝫ. Demonſtratio em̃ eſt de ſubſtãtijs ad accidẽtia: ſubſtãtia aũt non hꝫ ſbam: ⁊ ideo ſubſtãtie non hñt demonſtrationes: q̃ ſunt diffinitiones trãſmutate in ſitu: ſꝫ hoc tm̃ reperiet in accñtibꝰ. Sic aũt intelligendũ eſt hoc qͦd dixit ꝙ ſba non hꝫ demonſtrationẽ: neqꝫ illđ qͦd eſt ſba. i. ſimplicẽ demr̃ationeꝫ que reddit cauſaꝫ ⁊ eſſe in ſimul. ¶ D. d. ſed aliã ſignificationẽ quoquo modo. i. ſed ſba hꝫ aliã ſignificationẽ a modo demonſtratiuo ex quo ſignificat qđ ſit: aut ſuũ eſſe. ¶ Et forte innuit poſteriora in ſciẽtijs nãlibus: ⁊ non pñt ſciri ſubſtãtie reruꝫ niſi ex poſterioribꝰ. i. ex accidẽtibus: ⁊ iſtimodi demonſtrationũ ſunt ſigna. ¶ Et forte innuit e per aliã ſignificationẽ viã diuiſionis ⁊ cõpoſitionis aut oĩa iſta: plures f em̃ diffinitiones ſubſtãtiarũ ſciunt in his tribus vijs. ¶ D. d. ⁊ ideo non narrat omnino ⁊c̃. i. ⁊ ideo nulla ſcientia põt demonſtrare aliquã ſpeciẽ illius generis de quo cõſiderat vtrũ ſit aut non. Eiuſdẽ g em̃ ſcientie eſt ſcire aliqđ eſſe: ⁊ quid ſit qͦd fit per ſimplicem demonſtrationẽ. ¶ Et cum declarauit ꝙ aliqua ſcientia debet eſſe que perſcrutetur de ente ſimpliciter: incepit declarare ꝙ iſta ſcientia non eſt ſcientia naturalis: ⁊ prius ꝙ ſciẽtia naturalis non eſt operatiua: ⁊. d. ⁊ cũ ſcientia naturalis eſt alicuius generis ⁊c̃. i. ⁊ cum ſciẽtia naturalis eſt in omnibus rebus naturalibus mobilibus ⁊ quieſcẽtibus manifeſtũ eſt ꝙ ſcientia naturalis eſt non generatiua. ¶ Deinde. d. cauſam in hoc ⁊. d. principium enim rerum

a Uide ꝑlogo ſuo ꝑ phy.

b Scĩa cogitatiua ꝑ ſpeculatiua. Uiđ. 9. me. c. vlt. Et. 3. de aĩa. c. ꝑ.

c Sciẽ diuerſant ſm diuerſitatẽ nãe ſbe. Iđ ꝑ đ aĩa. t. c. 1. Uiđ cõſire 3. de aĩa. cõ. 35.

d Demrõ fit ad genꝰ ipſius artis nꝫ ad ſpẽm eiꝰ. Iđ. 2. de aĩs. 27. Uide tñ opp. de ſpẽ. 4. celi. c. 32.

e Uide ꝑ de aĩa. 11.

f. Plẽs diffões ſbaꝝ ſciũtur his tribꝰ vijs. ſ. via diuiſionis ⁊ cõcluſionis ⁊ demr̃atiõe ſigni. Iđ. 4. phy. c. 2. Et ꝑ đ aĩa. c. 5.

g Eiuſdem ſcie eſt ſcire aliqđ eẽ: ⁊ qđ ſit. Uiđ iſtãtiã in. 2. ph. t. c. 26.

actiuaꝝ ꝛc̃.i.pꝛincipiū rerum factaꝝ a nobis eſt in agēte.ſ.ab intellectu: aut in arte: aut in alijs potētijs ſimilibus arti: ꝛ in nobis nō eſt potentia: aut pꝛīcipiū faciēs naturalia. D.incepit exponere hoc ꝛ.d. ꝛ principiū artis ꝛc̃.i.ꝛ eſt manifeſtū ꝙ pꝛimū pꝛincipiū rerum artificiatarum quod eſt in nobis.ſ.in artifice eſt voluntas: artificiatum enim ꝛ voluntas idem ſunt in foꝛma. ℭ Et intēdebat ipſe per hoc ꝙ illa quoꝛum pꝛincipiuꝫ eſt voluntas ſunt alia ab illis quoꝛum pꝛincipia ſunt natura: ꝛ ꝙ ſciētie iſtarum ſunt diuerſe. ℭ Deinde dixit. omnis igitur cogitatio.i.omnes igitur cogitatiōes agētes ꝛ operātes ꝛ que vtunt̄ argumētatiōe ſunt arguētes ſm̄ aliquid nō arguētes ſimpliciter: cum ſcīa in eis nō ſit niſi ꝓpter opus: ꝛ per hunc ſermonem videt̄ quaſi dare differētiam inter ſpeculatiuas ꝛ operatiuas: ꝛ ſi tm̄ dat exēplū de ſciētia naturali. ℭ Deinde dixit. ꝛ ipſa perſcrutat̄ ꝛc̃.i. ꝛ intēdit ſciam naturalē: ꝛ intēdit per hoc qđ dixit foꝛmā ꝛ animaꝫ: ſunt eniꝫ īmobiles eſſentialr̄: ꝛ plures partium eius anime non ſunt abſtracte per diffōnem. ℭ Et dixit in maioꝛi parte ꝓpter intellectū. ℭ Et ſi fuerit lectus iſte locus ꝛ de ſubſtantia que impoſ̄e eſt moueri addito illo aduerbio.non.tunc poterimus intelligere ex eo oīa de quib⁹ cōſiderat ſciētia nāliſ: ſed in oībus a quibus coꝛreximus iſtum libꝛum queꝫ gloſamus inuenimus ſine.non.

Artificiatū ꝛ voluntas idem ſunt ī foꝛma.

Uide.2.meta,t.cō.3.

ℭ Opꝫ aūt qđ quid erat eſſe: ꝛ rōneꝫ: quō eſt: nō latere: tanqꝫ ſine hoc querere nihil facere ſit. Diffiniētiuꝫ autē ꝛ ipſoꝝ qđ quideſt: hec quidē ita ſunt vt ſimū: illa vero vt cōcauū. Differūt aūt hec: qꝛ ſimū quidē cōceptum eſt cuꝫ mā: eſt aūt ſimū naſus cōcauus: cōcauitas vero ſine mā ſenſibili. Si ergo oīa phyſica ſil̄r ſimo dicunt̄: vt naſus: oculus: facies: caro: os: totaľr aīal. foliuꝫ: radix: coꝛtex: totaľr planta: nullius eniꝫ ipſoꝛuꝫ ſine motu ratio: ꝛ ſemp habent mām: palam quō opꝫ in phyſicis ipm̄ qđ quideſt querere ꝛ diffinire. Ideoqꝫ ꝛ de aīa quedaꝫ eſt ſpeculari phyſici quecūqꝫ nō ſine mā eſt. Ergo qꝛ phyſica eſt theoꝛica manifeſtū eſt ex his. ℭ Sꝫ ē ꝛ mathematica theoꝛica: ſꝫ ſi īmobiliū eſt ꝛ ſeꝑabiliuꝫ nō eſt adhuc māifeſtū. Qꝛ tn̄ mathematica inqꝫtū imobilia ꝛ inqꝫtū ſeparabilia ſpeculat̄ palā. Si vero eſt imobile aliquid ꝛ ſeparabile ꝛ ſempiternū: palā qꝛ eſt theoꝛice id noſcere: nō tn̄ eſt phyſice. Nam de mobilibus quibuſdam eſt phyſica: nec mathematice: ſed pꝛioꝛis ambaꝝ. Phyſica nāqꝫ circa inſeparabilia quidem ſed nō īmobilia. Mathematice autē quedā circa īmobilia quidē ſed inſeparabilia foꝛſan: verum quaſi in materia. ℭ Pꝛima vero

Diffiniētiū ꝛ ipſoꝝ qđ qđeſt qdaꝫ ſūt vt ſimū ꝛ qdā vt cōcauū. Ideꝫ 7.meta.34 Et.3.d aīa.35.Et.2.ph̄ 19.

Mathematica abſtrahit a motu. Idē.3.met.t.cō.3.Et.7 met.t.c.35. Et.2.phyſ.18. Et ꝑ de aīa.17.ꝛ.2.phyſi.71.

circa ſeꝑabilia ꝛ īmobilia. Neceē vero qdē oēs cās ſempiternas: ꝛ maxime has. He nāqꝫ cauſe ſunt manifeſtis ſenſibiliū. ℭ Quare tres erunt ph̄ie theoꝛice. Mathematica: Phyſica: Theologia. Non enim manifeſtū: qꝛ ſi alicubi diuinū exiſtit in tali natura exiſtit. Et honoꝛabiliſſimā ſciam opꝫ circa honoꝛabiliſſimuꝫ genus eſſe. Ergo theoꝛice alijs ſcientijs deſiderabilioꝛes ſunt: hec autem de theoꝛicis.

Sciaꝝ ſpeculatiuarū diuiſio.

ℭ Et opꝫ nō ignoꝛare illud qđ ſignificat aliqd qd ſit ſꝫ eſſentiā ꝛ diffōnem: qualiter eſt: quaſi q̄rere abſqꝫ hoc: eſt facere nihil. Eoꝛū aūt que determinant ꝛ ſignificant quid: quedā ſunt ſicut ſimus: ꝛ quedā ſicut ꝓfundū. Et differūt: qꝛ quedā accipiunt̄ cū mā: pꝛofunduꝫ aūt non. Simus eniꝫ eſt pꝛofundū in naſo. Pꝛofunditas aūt nō eſt ſine mā ſenſibili. Et oīa naturalia dicūt̄ modo ſil̄i illi quo dr̄ ſimus: vt manus: ꝛ oculus: ꝛ naſus: ꝛ caro: ꝛ os: ꝛ totū aīal. Et folia: ꝛ radices: ꝛ tota planta. Diffō eniꝫ nō ſit in aliquo iſtoꝝ ſine motu. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ in rebus naturalib⁹ querit̄ quid ſit materia: ꝛ determinat̄: ꝛ quare ſic etiā. Naturalis.n. ſciētia hꝫ cōſiderare de aliqua foꝛma.ſ. illa que nō eſt ſine mā. Manifeſtū igit̄ ex hoc ꝙ ſcīa nālis eſt aliqua ſciētiaꝝ ſpeculatiuarū: ꝛ etiaꝫ ſcīa mathematica ſciētiaꝝ ſpeculatiuaꝝ. Sꝫ manifeſtuꝫ nō eſt ſi ſcīa reruꝫ que nō mouent̄ eſt abſtracta ēt: ꝛ ſi ſit manifeſtū ꝙ qdā mathematica nō mouēt: ꝛ ſunt abſtracta: ꝛ ſi aliqd ſit ſempiternū nō mobile: aut abſtractū ēt. Manifeſtū eſt etiā ꝙ cognitio ei⁹ erit in aliqua ſcīa ſpeculatiua alia a naturali. Sciētia eniꝫ naturalis eſt rerum mobilium. Neqꝫ mathematica: ſed illa que eſt ante oēs iſtas. Sciētia eniꝫ naturalis eſt reruꝫ inſeparabiliū: ſed non īmobiliuꝫ. Et mathematicarū quedā ſunt rerū immobiliuꝫ: ſed nō vident̄ abſtracte: ſed quaſi in materia. Pꝛima autē ſciētia erit reruꝫ etiā īmobilium ſeparabiliuꝫ. Unde neceſſe vt omnia ſint eterna: ꝛ maxime iſta. Quoniā iſta ſunt cauſe rerum apparētium ex diuinis.

Honoꝛabiliſſimā ſciētiā opꝫ circa honoꝛabiliſſimum gen⁹ eē. Idē ꝑ d anima tex.cō.1.

Modi igitur phie eẽntiales ſunt tres: Mathematicus ⁊ naturalis ⁊ diuinus. Nullus. n. ignorat ꝙ ſi diuinꝰ eſt ꝙ eſt in tali natura. Et ſcia nobilis dꝫ eẽ nobilis generis. Alie enĩ ſcie ſpeculatiue ſunt valde bone: ſꝫ iſta ſcientia eſt melior omnibus ſcientĳs ſpeculatiuis.

¶ Quia diuerſitas artiũ fit per diuerſitatẽ modi terminoꝝ vtẽdoꝝ
2 incepit declarare hoc. ¶ Et. d. ⁊ opꝫ ⁊c. i. ⁊ opꝫ nos nõ ignorare modum vtendi diffõnibꝰ ſignificãtibꝰ quidẽ qualr̃ eſt ille modus in vnaquaqꝫ arte ⁊ in hac arte: querere enĩ aliquid ſcire hoc nõ determinato eſt quaſi nõ querere. ¶ D. d. illa aũt que determinãt ⁊c. i. ⁊ via ad ſciendũ hoc eſt vt primo ſciamus ꝙ diffõnes ſunt duobꝰ modis: aut ſicut diffõ ſimitatis: aut ſicut diffõ ꝓfunditatis. D. d. ⁊ dr̃ia etiã ⁊c. i. ⁊ iſte due diffõnes differũt: qꝛ diffinitio ſimitatis eſt cũ mã ſenſibili: ꝓfunditatis aũt eſt ſine mã ſenſibili. Dicimus enĩ in diffõne ſimitatis ꝙ eſt ꝓfunditas in naſo: ⁊ accipitur naſus ꝙ eſt aliqd ſenſibile in diffõne. ¶ Et dicimꝰ ꝙ ꝓfunditas eſt demiſſio in ſuperficie in qua nõ apparet mã ſenſibilis: ſꝫ ſi apparuerit erit intelligibilis.

¶ D. d. ⁊ oĩa naturalia ⁊c. i. ⁊ in diffõnibus oĩum rerũ naturaliũ ap-
2 paret materia ſicut in diffõne ſimitatis: ⁊ hoc eſt in oĩbus mẽbris animaliũ ſicut in diffõne naſi: ⁊ oculi: ⁊ faciei: ⁊ carnis: ⁊ oſſis: vl'r aſimiliũ ⁊ nõ cõſimiliũ: ⁊ in toto aĩali: ⁊ ſimil'r in oĩbus partibꝰ plante. ⁊ in tota planta. Nullũ enĩ iſtoꝝ habet diffõnẽ abſqꝫ eo ꝙ illa diffinitio accipiat aliqđ trãſmutabile. ¶ D. d. manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ in rebus naturalibus ⁊c. i. ⁊ cum diffõnes rerũ naturaliũ nõ poſſint fieri ſine mã ⁊ forma: manifeſtũ eſt ꝙ opꝫ naturalẽ querere de mã rerum naturaliũ notificãdo qđ ſit: ⁊ querere ſɱ qđ eſt illud ꝑꝑ qđ eſt mã. ſ. forma. ¶ D. d. nãlis. n. hꝫ cõſiderare ⁊c. i. nãlis enĩ hꝫ cõſiderare de aliqua forma. ſ. de illa que impoſſi'e eſt reperiri abſqꝫ mã. ¶ Et intendebat ꝙ naturalis hꝫ cõſiderare in vtroqꝫ. ſ. de forma que eſt in mã: ⁊ de mã propter ꝯſiderationẽ de cõpoſito. Sꝫ cõſideratio eius de formis nãlibus eſt prima intẽtione ⁊ de materia propter formam.

Idẽ. 2. ph. 21.

Cõſideratõ nãlis eſt de formis naturalibꝰ prima intẽtõe ⁊ mã ꝓpter formam.

¶ D. d. manifeſtũ eſt igit̃ ⁊c. i. ex hoc apparet ꝙ ſcia naturalis eſt ſpe-
3 culatiua non operatiua: ⁊ cũ in diffõnibus rerum naturalium apparet natura: ſicut in diffinitionibus rerum volũtariaꝝ apparet voluntas. ⁊ etiam eſt manifeſtũ ꝙ ſcia mathematica eſt ſpeculatiua: ⁊ ꝙ ſcia rerũ imobiliũ: ſꝫ nõ eſt manifeſtũ per ſe: vt illa imobilia de quibus mathematicus ꝯſiderat ſint abſtracta a mã: aut ſint in materia. ¶ D. d. ⁊ ſi ſit manifeſtũ ⁊c. i. ⁊ ſi ſil'r fuerit declaratũ ꝙ quedã mathematica ſunt abſtracta ſɱ diffõnẽ. ſi aũt ſɱ diffõnẽ ⁊ eſſe alia nã ſit abſtracta: tũc cõſideratio de eis nõ erit nãlis ſcia: neqꝫ mathematica. Scia enĩ nãlis cõſiderat de rebus mobilibꝰ. Mathematica autem de rebus abſtractis ſɱ diffõnẽ: nõ ſɱ eſſe: ſed conſideratio de abſtractis naturis eſt ſcie altioris iſtis. ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ſcia enĩ nãlis ⁊c. i. ⁊ ſcia rerũ abſtractaꝝ eſt alia a ſcia nãli ⁊ a mathematica: qꝛ ſcia nãlis cõſiderat de rebus nõ abſtractis: ⁊ cũ hoc nõ imobilibꝰ. Mathematicaꝝ aũt lꝫ quedã cõſiderẽt de imobilibus: ſicut geometria ⁊ arithmetica: tamen viſũ eſt ꝙ illa de quibus ꝯſiderat nõ ſunt

Quare dixerit qdãꝫ,

abſtracta materia: imo coexiſtẽtia in mã: ⁊ ſi mã nõ appet eſſe in diffinitionibꝰ eoꝝ. ¶ D. d. prima aũt ſcia ⁊c. i. ⁊ cũ res abſtracte ſint priores in eſſe nõ abſtractis: neceſſe eſt vt prima ſcia in eſſe ſit ſcia rerũ abſtractaꝝ. D. d. ⁊ que nõ mouet̃ ⁊c. ⁊ itẽdit ꝙ res imobiles neceſſe eſt vt ſint eterne: magis ꝙ̃ eterne mobiles diuine. ſ. corpora celeſtia. Sunt. n. cãe iſtoꝝ. ſ. ꝙ ſubſtãtia abſtracta eſt cã corporũ celeſtium. ¶ D. d. modi igit̃ phie ⁊c. i. manifeſtũ eſt igit̃ ex hoc ſermone ꝙ modi phie ſpeculatiue ſunt tres. ſ. ſcia rerũ mathematicaꝝ: ⁊ naturaliũ: ⁊ diuinarum. ſ. ſubſtantiaꝝ: in quaꝝ diffõne accipit̃ deus: ⁊ intendebat ꝙ queadmodũ naturalia ſunt iſta in quoꝝ diffõne accipit̃ natura: ita diuina ſunt in illa quoꝝ diffõne accipitur deus: ⁊ voluntaria ſunt illa in quoꝝ diffõne accipit̃ voluntas. ¶ D. d. nullus enĩ ignorat ⁊c. i. nõ enim latet aliquẽ ꝙ eſt ſcia diuina quin ſit in tali natura: ſcꝫ abſtracta. ¶ D. d. ⁊ ſcia nobilis ⁊c. i. ⁊ cũ manifeſtum eſt per ſe ꝙ ſcia nobilior eſt generis nobilioris: ⁊ ſciẽtia diuina eſt ſcia nobilior. ergo eſt nobilioris. Oẽs. n. ſcie lꝫ ſint nobiles: tñ ſcia dei eſt nobilior illius cuius ſubiectũ eſt nobilius omnibus ſubiectis.

Lib. 12. meta. cõ. 44. Et ꝓ meta. 19. Et. 2. celi. 57. ⁊. 2. phy. 18.

4

In diffõne dioꝝ ſumĩtur deus: ⁊ nãliũ natura: ⁊ voluntarioꝝ voluntas.

¶ Dubitat enĩ vtiqꝫ aliquis: vtrũ prima phia ſit vl'is: aut circa aliqđ genus: ⁊ naturã vnã. Non enĩ idẽ modus nec ĩ mathematicis: qꝛ geometria ⁊ aſtrologia circa aliquã naturã ſunt. Illa vero vl'r eſt oĩum cõis. Siquidem ergo nõ eſt aliqua altera ſubſtãtia preter naturas cõſiſtẽtes: phyſica vtiqꝫ erit pria ſcia. Sꝫ ſi ẽ aliq̃ ſubſtãtia imobilis: hec prior: ⁊ phia pria ⁊ vniuerſalis ſic.

Si nõ eẽnt ſbe abſtracte nãlis eſſet pria philoſophia.

¶ Et dignũ ẽ q̃rere vtrũ pria phia ſit vl'is: aut alicuius gñis: aut vniꝰ nãe. Non enĩ ẽ vna ſpẽs: neqꝫ in ſcientĳs mathematicis etiã: ſꝫ geometria: aut aſtrologia ſunt alicuius nãe. Et ſcia vl'is eſt cõis oĩbus. Si igit̃ nõ fuerit ſubſtãtia aliq̃ alia a ſubſtãtĳs exiſtẽtibꝰ a natura: tũc prima ſcia eſt nãlis. Et ſi aliqua ſubſtãtia imobilis fuerit illa erit primũ: ⁊ ſcia eiꝰ erit prima phia vl'is etiã.

¶ Id eſt. ⁊ rectũ eſt querere poſtꝙ̃ declarauit talem ſciam eſſe que dicitur prima philoſophia: vtrũ iſta ſcia ſit vl'is pluribus generibꝰ: aut eiuſdem generis aut eiuſdẽ nature. ¶ D. d. nõ eſt enĩ vna ſpecies. i. apparet enim ꝙ mathematica nõ eſt vnius generis: ſꝫ diuerſoꝝ generum. Geometria enĩ eſt nature diuerſe a natura cuius eſt aſtrologia: ⁊ vtraqꝫ eſt mathematica. ¶ D. d. ⁊ ſcia vl'is cõis eſt oĩbꝰ. i. ſꝫ ſi ſcia iſta fuerit dignĩꝰ eſt vt ſit cõis oĩbꝰ entibꝰ. D. d. ſi igit̃ nõ fuerit ⁊c. i. ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ ſi nõ eſſet hec alia ſubſtãtia a ſenſibili: qꝛ nõ eẽt ſcia prior naturali. ¶ D. d. ⁊ ſi aliqua ſba mobilis ⁊c. i. ⁊ manifeſtũ eſt ẽt ꝙ ſi aliqua ſubſtãtia imobilis eſt ꝙ iſta ſubſtãtia eſt prima: ⁊ ꝙ ſcientia iſtius eſt ſcia vl'is. ⁊ philoſophia pria. ¶ Et dixit in eſſe a qꝛ ordo addiſcẽdi iſtã ſciam eſt poſteriꝰ: ⁊ ideo diſcimus eaꝫ poſt phyſicã. 3

a Scia diuina eſt poſterior via doctrine: ſꝫ ẽ pria ſɱ naturã. Vide ꝓ lı̃. 4. meta. cõ. 4. et. 7. hꝰ. c. 39.

¶ Capitulum Secundum.

ET q2 prima de ente inq̄ȝtum ens: hui⁹ vtiq3 erit ſpeculari: tūc etiā ⁊ quid eſt: ⁊ que ſunt inq̄ȝtū ens. ¶ Sed q̄m ens dictū ſimpl'r dr̄ multipl'r: quoꝝ vnū eſt quidē qđ ſm accñs: ⁊ aliud qđ vt verū. Et nō ens eſt falſuȝ. Preter hec autē ſunt figure cathegorice: vt quid: quale: q̄ȝtū: vbi: qñ. ⁊ ſi quid aliud ſignificat hoc modo. Amplius p̄ter hec omnia qđ poteſtate: ⁊ qđ actu: q̄m itaq3 multipl'r dicit̄ ens: primū de eo qđ ſm accidēs eſt dicendū: ꝙ nulla eſt circa illud ſpeculatio. Signū aūt: nulla ſcia eniȝ neq3 actiua: neq3 factiua ſtudioſa eſt de eo: neq3 theorica. Nō. n. faciēs domū facit quecūq3 accidūt domū facere. Infinita eniȝ ſunt: his q̄dē eniȝ voluptuoſaȝ: illis nociuā: alijs autē vtilem nihil ꝓhibet eſſe factiuā: ⁊ alterā vt eſt dicere ab oībus entibus: quoꝝ nullius eſt edificatiua factiua. Eodē aūt modo nec geometria ſpeculat̄ ſic accidentia figuris: nec ſi alterū eſt trigonū: ⁊ trigonuȝ duos rectos habēs: ⁊ hoc rōnabil'r accidit: queādmodū eniȝ ſolum noīe accidēs eſt. vnde Plato modo quodā non male ſophiſticā circa nō ens ordīauit. Sunt eniȝ ſophiſticaꝝ rōnes circa accñs: vt eſt dicere maxie oīuȝ: vtruȝ idem aut diuerſum muſicū ⁊ grāmaticuȝ: ⁊ muſicus coriſcus: ⁊ coriſcus. Et ſi oē qđ eſt: ⁊ nō ſemp: factum eſt. Quare ſi muſicus ens grāmaticus eſt factus: ⁊ grāmaticus ens muſicus: ⁊ quecunq3 alie tales rōnuȝ ſunt. Videt̄ eniȝ accidēs ꝓpinquū quidē nō enti. Palam aūt ⁊ ex hmōi rōnibus. Nā alio mō entiū generatio ⁊ corruptio. Eoꝝ vero que ſunt ſm accidens nō eſt.

Non male fecit Plato in ordinādo ſophiſticā circa nō ens.

¶ Et q2 hȝ ꝯſiderationē đ ente ſm ꝙ eſt ens ⁊ quid ſit. Sȝ ens qđ dī ſimpl'r dr̄ multis modis: quoꝝ vnus vt diximus dicit̄ per accidēs: ⁊ vnus dicit̄ quaſi veruȝ. Et nō ens quaſi falſuȝ: ⁊ alijs modis ab iſtis modis figurarum predicamentoꝝ. V. g. hoc: ⁊ q̄ȝtū: ⁊ vbi: ⁊ quādo ⁊ etiā preter iſta oīa qđ dicit̄ potētia ⁊ actu. Et cuȝ ens

dicit̄

dicit̄ multis modis: dicamus primo de illo qđ dicitur per accñs. Nulla eniȝ ſciētia ſpeculatiua vtit̄ tali mō: ⁊ huius eſt ſignuȝ: ꝙ nulla ſciētia perſcrutat̄ de hoc: neq3 actiua: neq3 artificialis. Edificator eniȝ nō facit omnia que accidunt cū artificio domus que ſunt infinita. Non eniȝ facit vt domus adiuuet vni: ⁊ noceat alij: ⁊ vniuerſaliter vt ſit alijs modis: qui nō ſunt facti a nobis. Et ſimiliter geometria ēt non cōſiderat de rebus q̄ accidūt figuris tali modo: neq3 ſit triāgulus alius: ⁊ triāgulus habet duos rectos angulos alios: ⁊ ſi nō conueniāt in diffinitione. Accidēs eniȝ eſt ⁊ quaſi aliqđ nomē tantū. Et ideo nō male fecit Plato quoquo mō quādo ordinauit ſophiſticuȝ ſub eo qđ non eſt. Sermones eniȝ ſophiſtici in maiori parte ſunt in eo ꝙ conueniūt accidēti: ſicut illud qđ dicit̄ ꝙ eſt omnia: ⁊ nō eſt. Muſicus eniȝ ⁊ grāmaticus ſunt idem: ⁊ nauta ⁊ muſicus ſunt ideȝ: ⁊ omne qđ eſt nō ſȝ qđ dicit̄ de eo. Sicut ille q̄ fuit muſicus ⁊ ſit grāmatic⁹: aut ille q̄ fuit grāmatic⁹ ⁊ ſit muſic⁹: ⁊ oēs alij ſermones ſimiles iſtis. Accidens enim videt̄ prope illud qđ nō eſt quoquo modo. ⁊ hoc manifeſtuȝ eſt ex ſermonibus exemplarib⁹. Res eīȝ que ſunt alio mō hn̄t generationē ⁊ corruptionē: que aūt ſunt mō accidentali non habent hoc.

Ideſt: q2 declaratū eſt ꝙ iſta ſcīa hȝ ꝯſiderare đ ente ſȝ ꝙ eſt ens ſ. quid ſit ⁊ que ſunt res exn̄tes in eo ſȝ ꝙ eſt ens: manifeſtum eſt ꝙ dn̄s huius ſcientie dȝ p̄rio incipe ⁊ ſcire de ente. ¶ D. d. ſed cum ens qđ dicitur ⁊c̄. i. iam declaratuȝ eſt ꝙ ens ſimpl'r diuiditur in prima diuiſiōe de ente per accidēs: ⁊ ente per ſe. Prima eīȝ diuiſio eſt talis: aut eē: aut nō eē: qđ ē falſuȝ: ⁊ poīe: aut eēntial'r aut accidentaliter: qđ aūt eſt eſſentialiter diuidit̄ in decem predicamēta. ¶ D. incepit numerare decem genera predicamētoruȝ. ⁊. d. ſicut hō ⁊c̄. i. V. g. qđ dicit̄ de ſbā ⁊ quāto: ⁊ quali: ⁊ vbi: ⁊ qñ ⁊ alijs predicamentis. ¶ Et intēdit ꝙ hoc nomē ens dicit̄ de oībus: opȝ artificē huius ſcīe ꝯſiderare de oībus ⁊ attribuere illa ad p̄muȝ ens: qđ eſt cā in oībus entib⁹. ¶ D. d. ⁊ ēt p̄ter oīa iſta ⁊c̄. i. ⁊ ens ēt diuidit̄ p̄ter iſtaȝ diuiſionē in potētiā ⁊ actū. D. d. ⁊ cū entia dicant̄ ⁊c̄. 4
¶ D. d. cām pp̄ quā incepit cōſiderare de ente qđ eſt per accñs ⁊. d. nulla eniȝ eſt ſciētia ⁊c̄. i. ⁊ incipiemus loqui de hoc ente ad demr̄andum ꝙ iſta ſcientia nō cōſiderat de illo niſi ne noceat in cognitione entis qđ eſt eēntialiter: ⁊ tale dȝ preponi. vt premuniatur hō ab illo. 2

Dn̄s h⁹ ſcīe p̄oȝ ꝯſiderare de ente.

Ens prima ſui diuiſiōe diuiditur in ens p ſe ⁊ in ens p accñs. Ideȝ. 5. meta. 13.

¶ Deinde.d.⁊ ſignū eius ⁊c̃.i.⁊ ſignū ꝙ artifex huius artis nō hȝ conſiderare de ente per accidēs eſt ꝙ nulla ars cōſiderat de illo: neqȝ ſpeculatiua neqȝ operatiua. Edificator eniȝ cū facit domū non conſiderat facere in ea oīa accidētia infinita. V.g. vt ſit dom⁹ fortunata habitatoris ⁊ vtilis: hec enim accidunt caſu: nec ēt vt ſit infortunata ⁊ nocens: hȝ accidūt malo caſu: ⁊ alia ſimilia infinita. Qđ eniȝ eſt infinitū non eſt determinatū. ¶ D.d.⁊ ſilr ⁊c̃.i.⁊ ſilr edificator nō facit domū vtileȝ aut nocentē: aut alijs modis reruȝ contingentiū domui: ⁊ ſimilr geometer non cōſiderat de rebus que exiſtūt in figuris per accidēs: non eniȝ cōſiderat in figura habētē tres angulos: vtruȝ accidat ei vt in ea ſint tres alij anguli: neqȝ ēt conſiderat vtrū accidat illi vt in ea ſint anguli a tribus equalibus duobus rectis: ⁊ tres equales duob⁹ rectis. ⁊ hoc accidit triāgulis ſm ꝙ ſunt ex ligno ⁊ cupro: aut aliqua alia mā. ¶ Deinde.d.⁊ ſi cōueniāt in diffōne. ¶ Pōt intelligi ſic: ⁊ ſi anguli accidētes triangulo cōueniūt in diffinitione cum angulis qui ſunt eſſentialr in triangulo in eſſendo equales duobus rectis. ¶ Et pōt intelligi ſic: ⁊ ſi illud qđ eſt ꝑ accñs cōueniat cū eo qđ eſt eſſentialr in diffinitiōe: ⁊ iđ dixit. poſt accidēs eniȝ eſt quaſi aliqđ nomē tm̄.i.qđ eniȝ eſt per accñs in rei veritate eſt nomen ȝſe/re.i. ſine aliqua ſignificatione.

Qđ ē infinituȝ non eſt determinatum. Idē.2. phyſi.40.⁊ 50.Et.5.metã.cō.vltio.

3 ¶ Deinde.d.⁊ iđ non male fecit ⁊c̃.i.cum Plato poſuit ſermonē ſophiſticū in eo qđ eſt nō ens nō male fecit: ⁊ non poſuit ipſuȝ in ente: ⁊ cā fuit in hoc ꝙ ſermo ſophiſte in maiori parte eſt ꝑ accñs. ¶ D.d. ſicut illud qđ dicit ⁊c̃.i.qm̄ illud qđ dr̃ eſſe idem ꝑ accñs eſt illud qđ recipit quodlibet: ⁊ ſuū diuerſuȝ vno mō: ſicut accidit homini vt recipiat albedinē ⁊ muſicā: ⁊ nauigatoriā: ⁊ alia infinita: talia.n.dicūtur idem ꝑ accñs: ſicut dicim⁹ ꝙ muſicus eſt albus: ⁊ eſt nauigator. ¶ Et hoc intēdebat cum.d.muſicus.n.⁊ grāmatic⁹.i. V.g. vt aliqs hō ſit muſic⁹ ⁊ grāmatic⁹: dicet.n.ꝙ grāmatic⁹ ⁊ muſic⁹ idem ſunt: ſed ꝑ accñs. Et ſilr nauigator ⁊ muſic⁹ dñr ideȝ ꝑ accñs: qñ aliqs hō fuerit nauigator ⁊ muſicus. Et ſilr dicit ꝙ hō qui recipit nauigatoriam ꝙ eſt ideȝ cū nauigatore: ſed ꝑ accñs. ¶ D.d.oē qđ eſt ⁊c̃.i.⁊ oē qđ dr̃ eſſe idem ꝑ accñs: non dr̃ ſemꝑ neqȝ in maiori parte: ſicut dr̃ ꝙ grāmatic⁹ ē muſic⁹: aut efficit muſic⁹: aut muſic⁹ ē grāmatic⁹: aut muſicus efficit grāmatic⁹. ¶ D.d.⁊ oēs ſermones ⁊c̃.i.⁊ ſilr oē ꝑdicabile accidentale. Plato eniȝ poſuit eum in nō ente: qꝛ qđ eſt ꝑꝑ accñs ꝑpe vr̃ ei qđ nō eſt: cū raro accidat: ⁊ cū hoc intēdebat cuȝ.d.accñs eniȝ vr̃ ꝑpe ⁊c̃.i.illi qđ eſt nō ens aliquo mō. D.⁊ hoc manifeſtuȝ eſt ⁊c̃.i.⁊ nūerare ea q̃ ſunt ꝑ accñs ſub nō ente: appȝ ex reb⁹ q̃ iducunt. Exñtes.n.res eēntialr ſunt ille q̃ hñt aliquā ſpēȝ i q̃ꝝ indiuiduis exiſtet gñatio ⁊ corruptio. Illa āt q̃ ſunt ꝑ accñs nullā hñt ſpēȝ: vñ neqȝ gñatiōeȝ nȝ corruptōeȝ: ⁊ itēdebat ꝙ nulla ſpēs a iuenit ꝑ accñs.

Vide ſmo phy.21.

Idem ſcđo phy.48.

Illđ qđ ē ꝑ accñs ꝑpe vi ei qđ nō ē.iđ Plo poſuit illđ ĩ nō ente. Vid ꝑ hoc.2.phy.56.⁊.53.

a Nulla ſpecies iuenit ꝑ accñs. Iđ .meta.c.22.

¶ Attñ dicēdū eſt ampli⁹ de accñte: inquātū cōuenit q̃ eius nā: ⁊ ꝑꝑ quā cāȝ eſt. Simul.n. forſan palā erit ⁊ q̃re eius nō erit ſcia. Qm̄ igit ſunt in entib⁹: hec qdē ſemꝑ ſilr ſe hñtia: ⁊ ex necitate nō ſm vim dicta: ſed ſm ꝙ dicim⁹ in nō ꝯtingere alr. Illa vero ex necitate qdeȝ non

ſunt: nec ſemꝑ: ſed quaſi ſm magis. Hoc ꝑncipiū ⁊ hec cā eſt eius ꝙ eſt accñs eſſe. Qđ eniȝ nec ſemꝑ: nec quaſi ſȝ magis eſt hoc dicim⁹ accñs eſſe vt ſi ſub cane fuerit hyems ⁊ frigus hoc accidere dicim⁹: ſed nō ſi eſtuatio ⁊ calor. Quia hoc qdē ſemꝑ aut ſȝ magis: illđ vero nō. ⁊ hoīeȝ albū eſſe accidit: nec eniȝ ſemꝑ: nec ſm magis. Aīal vero nō ſm acidēs. ⁊ edificatoreȝ ſanitateȝ facere ſm accidens eſt: qꝛ non eſt hoc natus facere edificator ſed medicus: ſed accidit medicuȝ edificatorem eſſe. Et cocus voluptateȝ cōcitans, facit vtiqȝ alicui ſalubre: ſed non ſm pulmentariaȝ. Quapꝑ accidens dicimus: ⁊ eſt vbi facit: ſimpliciter aūt non. aliorū aūt alie qñqȝ potentie factiue ſunt: horum nec vlla ars: nec potentia determinata. Nam ſm accidens entium aut factoruȝ: cauſa eſt ſm accidens. Quare qm̄ quideȝ nō omnia ſunt ex neceſſitate: ⁊ ſemper: aut entia: aut que fiunt: ſed plurima ſm magis. Neceſſe eſſe qđ ſm accidens eſt ens: vt nec ſemper nec ſm magis: alb⁹ muſic⁹ eſt. Qm̄ vero ſit aliqñ ſm accidēs erit. Si aūt nō: oia ex neceſſitate erūt. Quare mā erit cā cōtingēs preterqȝ vt in pluribus alr accñtis. Principiū aūt hoc opȝ ſumere vtꝝ nihil eſt nec ſemꝑ: nec ſȝ magis: aut hoc ĩpoſ̃e. Eſt igit alid ꝑter hȝ qđ vtrūqȝ ꝯtingit: ⁊ ſȝ accñs: ſed vtꝝ hoc qdē vt in plurib⁹: ⁊ qđ ſemꝑ nulli iſunt: aut ſunt q̃dā ſempiterna. De his quideȝ igit poſterius ꝑſcrutanduȝ eſt.

Qđ nec ſemꝑ nec ſm magis: hoc accidens dicimus eſſe.

¶ Sed tñ loquamur de accñte ſm ꝙ poſ̃e eſt in ſua nã ⁊ qua de cā ſit. ⁊ videt ꝙ cū hoc declarabit quare nō hȝ ſciaȝ fixā: cū in reb⁹ ſunt q̃daȝ q̃ ſemꝑ ſunt i eadē diſpōne: ⁊ ſunt necie ēt: nō illa q̃ dñr violente: ſed que dñr de illis q̃ ĩpoſ̃e eſt vt ſint alio mō: ⁊ q̃dā nō ſunt neceſſaria neqȝ ſemꝑ: ſed ſunt in maiori pte: ⁊ hoc eſt initiuȝ, ⁊ cā eēndi ꝑ accñs. Qđ eniȝ eſt nō ſemꝑ: neqȝ in maiori pte vocet accñs: ſicut pluuia apud aſcēſuȝ canis: hoc.n.accidit qꝛ nunqȝ fuit: neqȝ in maiori pte. ⁊ accidit vt hō ſit alb⁹: ſed nō ſemꝑ: neqȝ i maiori pte. ⁊ edificator ⁊ me/

dicus curat nõ in eo ꝙ edificatoꝛ: ſed per accidẽs: ⁊ coquus põt facere ferculū vtile: ſed nõ eſt ſcientia coquẽdi. ⁊ ideo dr̃ ꝙ accidit. Scd̃z igiẗ hãc diſpõnez forte virtutes agentes erunt alie: ⁊ iſta non hñt artem neqꝫ virtutez terminatã. Cã eniꝫ eoꝝ que ſunt aut erũt p accñs: eſt ẽt per accñs. ⁊ cũ nõ oĩa ſunt nec̃io ſemp ſed pluries ⁊ in maioꝛi parte. Tũc neceſſe vt illud qđ eſt per accñs ſit ſicut albũ. Nõ. n. ſemp eſt muſic⁹: neqꝫ in maioꝛi p̃te: ⁊ ſi eſt in aliquo tp̃e erũt p accñs: ⁊ ſi nõ oĩa erũt nec̃ia: ⁊ tunc accñs hẽbit aliquã cãm in maioꝛi p̃te: ⁊ potẽtatẽ alio mõ. Et opꝫ illud īueniri p̄io ſi aliud nõ fuerit albũ nigredo: p̄ncipiũ eoꝝ eternũ. De iſtis pſcrutabiẗ poſt.

5 ¶ Dicit. ⁊ lꝫ illud qđ eſt per accñs nõ contineaẗ ſub cognitiõe: tñ loquamur de eo ſ̃m ꝙ eſt poſ̃e in ſua nã: ⁊ notificemus cãm pp̃ quam eſt. Videẗ enim ꝙ in hoc ex hoc declarabiẗ quare nõ contineẗ ſub cognitione: ⁊ quare nulla ars perſcrutaẗ de cã eius. ¶ D. incepit loqui in eo ⁊. d. ⁊ cũ in rebus ⁊c̃. i. ⁊ cum in rebus ſint aliqua q̃ ſemp ſunt in eadẽ diſpõne. ſ. neceſſaria ⁊ nõ neceſſaria que dicunt de reb⁹ patientibus violentiã: ſed que dicunẗ de reb⁹ que impoſ̃e eſt vt ſint alio mõ ab eo quo ſunt. ¶ D. d. ⁊ quedã nõ ſunt neceſſaria ⁊c̃. i. ⁊ cũ reꝝ q̃dã nõ ſunt neceſſaria in eẽ: ⁊ quedã hñt eẽ in maioꝛi p̃te tp̃is: ⁊ tũc iſtud gen⁹ eſt cã eius qđ eſt per accñs. Qñ eniꝫ in eis q̃ ſunt in maioꝛi parte non ſit illud qđ ĩnatuꝫ eſt fieri in maioꝛi parte: fiet illud qđ eſt p accidens. Et iõ ſi oĩa eẽnt neceſſaria nihil eſſet p accñs. ¶ Et cũ narrauit ꝙ cã eius qđ eſt per accidẽs eſt aliqua eẽ in maioꝛi p̃te. qm̃ ſi aliqua fuerint in maioꝛi parte aliqua erunt in minoꝛi. D. illud. n. qđ non eſt ſemp ⁊c̃. ⁊ dicit hoc: qꝛ ex aſcenſu canis ſequiẗ abſciſio pluuie eẽntialiter: ⁊ hoc nõ eſſet neceſſariũ: vt ſi eſſet pluuia ĩ eo in maioꝛi tp̃e neqꝫ in minoꝛi tp̃e: ⁊ iõ qui nõ cõcedit aliq̃d eſſe p accñs cõtinget ei vt oĩa facta ſint neceſſaria in fiendo. ¶ D. d. ⁊ accidit vt hõ fuit albus ⁊c̃. i. ⁊ ex hoc accidit hoĩ ꝙ fuit albuꝫ ⁊ ꝙ nõ fuit: ⁊ ꝙ albuꝫ fuit multa infinita. V. g. muſicus ⁊ edificatoꝛ: ⁊ medicus ⁊ alia. Deinde. d. ⁊ edificatoꝛ medicus ⁊c̃. i. V. g. ꝙ accidit edificatoꝛi medicari non in eo ꝙ edificatoꝛ: ſed qꝛ accidit ei ꝙ fuit medicus. Et ſil'r cocus põt facere ferculuꝫ vtile: ſed tñ per accñs: cocus eniꝫ facit delectabile ferculuꝫ: medicus aũt vtile. D. d. ſ̃m igitur hanc diſpõnẽ ⁊c̃. i. ſ̃m igitur hunc moduꝫ virtutes actiue ⁊ artes habẽtes alias operatiões ab eis ꝓpter quas ſunt. Deinde. d. ⁊ iſta nõ hñt artem ⁊c̃. i. ⁊ iſta que ſunt p accidens nõ habẽt artem agentẽ neqꝫ virtutem terminatã a qua proueniant. Cauſe eniꝫ eoꝝ que fiunt per accidens ſunt ẽt per accidens. ſ. quecũqꝫ cã ſit. imo cauſe infinite. ¶ D. d. ⁊ cũ nõ oĩa ⁊c̃. i. ⁊ cũ manifeſtũ eſt ꝙ nõ oĩa ſunt neceſſaria: ſꝫ plura ſint in maioꝛi p̃te: neceſſe eſt vt illa que fiunt p accñs ſint in maioꝛi p̃te ex quo illa q̃ ſunt in maioꝛi parte ſunt neceſſaria: ⁊ ſi nõ oĩa eſſent neceſſaria: ⁊ iſta ſunt ſicut

Si oĩa eẽnt nec̃ia nihil eſſꝫ per accidens.

Cauſe eoꝝ q̃ ſiũt p accñs ſũt p accñs ⁊ īfinite. Iđ 2. phyſi. 50. 52. ⁊ 53.

album eẽ muſicuꝫ: accidit eniꝫ albo ꝙ fuit muſic⁹ nõ neceſſario neqꝫ in maioꝛi parte. ¶ D. d. ⁊ cum ſit in aliquo tp̃e ⁊c̃. i. ⁊ ſi illud qđ eſt p accñs nõ fuerit: tunc oĩa entia erunt neceſſaria: ⁊ tunc qđ ſit p accñs habebit cãm aliam a cã poſſibili qđ eſt in maioꝛi p̃te. ¶ Et dixit hoc: qꝛ eius cã qđ eſt per accñs eſt cã poſſibilis qđ eſt in maioꝛi p̃te qñ ex ea nõ ꝓuenit actio habẽda nãliter: ſed alia actio: vt dictũ eſt in phyſicis. ¶ D. d. ⁊ opꝫ accipere hoc primo ⁊c̃. i. oꝫ accipere ꝙ cã eius qđ eſt per accñs eſt cã rerum que ſunt in maioꝛi p̃te. Nulla. n. eſt alia cã que põt accipi pꝛo cã eius qđ eſt p accidẽs preter iſtam.

¶ Q; aũt ſcĩa nõ eſt accñtis palaꝫ. Scĩa nãqꝫ oĩs: aut eſt eius qđ ſemper: aut eius qđ ſ̃m magis. Eteniꝫ qũo q̃ſpiam docebiẗ aut docebit alium. Opoꝛtebit eniꝫ diffiniri: aut per ſe: aut per magis: vt qꝛ vtile mellicratũ febricitanti vt ſ̃m magis. Qđ aũt preter hoc nõ habebit docere: qñ puta noua luna: aut eſꝫ ſemp: aut in plurib⁹: ⁊ ꝙ noua luna. Accñs aũt preter hoc.

Cã reꝝ q̃ ſũt p accñs ẽ cã reꝝ q̃ ſunt ĩ maioꝛi p̃te: ⁊ nulla alia. Vide. 2. ph. cõ. 48.

De ente per accidẽs nõ eſt ſciẽtia.

¶ Qm̃ aũt accidẽs non hꝫ ſcientiaꝫ permanẽtem manifeſtum eſt. Omnis eniꝫ ſciẽtia permanẽs: aut eſt illius qđ eſt ſemp: aut illius qđ eſt in maioꝛi parte. Qũo enim põt doceri: aut addiſci qđ nõ eſt ita: qm̃ qđ determinaẗ opꝫ aut vt ſit ſemp: aut in maioꝛi parte. V. g. ꝙ ſirupus talis adiuuat febricitãtes in maioꝛi p̃te: ⁊ impoſ̃e eſt vt aliud dicaẗ in alio tẽpoꝛe: aut nouitas mẽſis que eſt ſemper: aut in maioꝛi parte.

¶ Cum declarauit ꝙ illud qđ eſt per accidẽs non hꝫ naturã determinatã cum nõ habeat cãm terminatã: incepit declarare ꝙ non hꝫ etiã ſciam. ¶ Et. d. qm̃ autẽ ⁊c̃. ⁊. d. ſciam permanẽteꝫ: qꝛ illud qđ eſt per accidens ſcitur qñ accidit ſed nõ permanẽter. Quia ſciẽtia nõ eſt permanẽs in ſcito niſi per cãꝫ: ⁊ dicere eſt permanentiã iudicare: ꝙ cum cã fuerit erit cauſatũ: aut de neceſſitate aut in maioꝛi parte. ⁊ ideo in hoc genere impoſ̃e eſt aliquã cognitionẽ eſſe. ¶ Et hoc qđ. d. ꝙ ſcĩa permanẽs nõ eſt niſi reꝝ neceſſariaꝝ: aut eaꝝ que ſunt in maioꝛi parte: manifeſtũ eſt per ſe. Et ꝙ impoſ̃e eſt addiſci: aut ſciri qđ nõ eſt alterius iſtaruꝫ duarũ diſpõnuꝫ: qm̃ ſicut dixit: oẽ qđ diffiniẗ aut diſponiẗ aliqua diſpõne: aut illa diſpõ erit ei neceſſaria: aut in maioꝛi parte: ſicut dicim⁹ ꝙ ſyrupus aceroſus adiuuat febricitãtes: qꝛ adiuuat eos in maioꝛi parte: ⁊ ſi cõtingenter adiuuerit eos: aut in minoꝛi parte, non haberemus ſcientiaꝫ permanẽteꝫ in eo. ¶ Deinde. d. ⁊ impoſſibile eſt vt dicatur ⁊c̃. ita accidit in luna: ⁊ intendit ꝙ nouitas menſis eſt neceſſaria nõ in maioꝛi p̃te: ſed illud qđ eſt per accñs neqꝫ eſt neceſſarium neqꝫ in maioꝛi parte. 6

Scĩa nõ eſt ꝑmanens in ſcito niſi per cauſaꝫ. Iđ p̄ poſte. textu. cõ. 11.

¶ Qđ q̃dem igitur eſt accidẽs: ⁊ pp̃ quã cãm: ⁊ qꝛ ſcĩa non eſt eius dictum eſt. Q; autẽ ſint p̄ncipia ⁊ cauſe ge/

nerabilia ⁊ corruptibilia ſine generari ⁊ corrũpi palã.
Si eniꝫ non hec: oĩa ex neceſſitate erunt: ſi eius qḋ fit ⁊
corrũpitur non ſm accñs: cãm aliquaꝫ neceſſe eſt eſſe.
Utrũ eniꝫ erit hoc: aut nõ: ſi hoc fiat erit: ſi aũt non: nõ.
Hoc aũt ſi aliud erit. Et ita manifeſtũ q: ſemꝑ tempore
ablato a finito tpe veniet vſqꝫ ad nunc. quare hic moriẗ
infirmitate aut vi: ſi exit hoc: aut ſi facit: ſed hoc ſi aliud
⁊ ita veniet ad qḋ nũc eſt. Aut in factoꝝ aliqḋ: vt ſi ſitit:
hoc qdem ſi comedit mordicãtia. Sed hoc aut eſt: aut
non: quare ex neceſſitate morieẗ aut nõ morieẗ. Similr
aũt ⁊ ſi ſupſiliat aliqs ad facta eadẽ rõ. Jam eniꝫ eſt hoc
in aliquo. Dico aũt factũ. Ex neceſſitate: ergo oĩa erunt
que ſunt futura: vt moriturũ fore viuentẽ. Jam eniꝫ fa/
ctum eſt aliqḋ: vt ꝯ̃ria in eodẽ corpore. Sed ſi infirmi/
tate aut vi: nõdum niſi hoc factum fuerit. Palam ergo
q: vſqꝫ ad aliqḋ vadit ꝑncipiũ: hoc aũt nõ ab h̃ ad aliḋ.
Erit ergo eius vtcũqꝫ euenit ipſuꝫ: ⁊ cauſa generatiõis
ipſius nulla: ſed ad principium quale: ⁊ cauſam qualeꝫ
reductio talis.

¶Dictuꝫ eſt igitur qḋ eſt accidens: ⁊ qḋ cã accidẽtis:
⁊ ꝙ nullam hꝫ ſciẽtiaꝫ permanẽteꝫ. Qm̃ autẽ ꝑncipia ⁊
cauſe ſunt gñabilia ⁊ corruptibilia ẽt abſqꝫ eo ꝙ generẽ
tur aut corrũpanẗ. Manifeſtũ eſt ꝙ ſi hoc nõ fuerit: tũc
omnia erũt neceſſario. Qm̃ ſi illa que gñanẗ ⁊ corrum/
puntur nõ habuerint aliquã cãm modo accidẽtali: tunc
erunt neceſſario: ſicut dicimꝰ vtruꝫ erit hoc aut nõ erit:
hoc erit enim ſi erit hoc: ⁊ ſi nõ/nõ: ⁊ hoc ſi fuerit aliqḋ:
⁊ ſm hanc diſpõneꝫ. Et manifeſtũ eſt ꝙ ſemper dimi/
nuitur tẽpus: ex tẽpore finito. ⁊ ſimilr peruenit ad illud
qḋ eſt in inſtãti: ſicut dicimꝰ ꝙ ſi ſor. exierit morieẗ aut
infirmitate/aut violẽtia. ⁊ hoc erit ſi aliud fuerit: ⁊ ſic ꝑ/
uenietur ad illud qḋ eſt inſtans: aut ad aliquid eoꝝ que
fuerint: vt tale comeſtũ inducit ſitim. Et hoc ſi comede
rit calida: ⁊ hoc aut erit: aut nõ: ergo morieẗ neceſſario.
Et ſilr ſi aliqs ordinauerit ⁊ dixerit illa q̃ iam facta ſunt

ſermo de eis erit talis: ⁊ hñt exiſtentẽ eſſentiã. Dico illa
que iam fuerint eſſentia eoꝝ: ⁊ cognitio eorũ: ⁊ genera
tio eorũ. ergo erunt neceſſario omnia generabilia: ſicut
mors viui: quia iam preceſſit ⁊ fit idem. Sicut cõtraria
ſunt eadem: q: ſunt eiuſdẽ: ſed non ſine infirmitate: aut
violentia niſi hoc ſit. Manifeſtum eſt igiẗ ꝙ accedit ad
aliqḋ principiuꝫ: ⁊ hoc non accedit ad aliud: ⁊ accedit
ad illud qḋ cõprehendiẗ caſu: ⁊ nõ eſt cauſa motꝰ oĩno.
Sed finis que eſt talis: erit ad principium habẽs quali
tatem: ⁊ cauſam habentẽ qualitatem.

¶Ideſt qm̃ aut opꝫ ex hoc hic eſſe cauſas que gñanẗ: deinde corrũ/ 7
punẗ abſqꝫ eo ꝙ generẽt aliã: aut alia corrũpãt manifeſtũ eſt. ¶D.
d. cãm in hoc ⁊c. d. qm̃ ſi hoc non fuerit ⁊c. i. qm̃ ſi fuerit neciuꝫ vt oĩs
cauſa gñabilis ſit generãs aut corrũpens: cõtinget vt oĩa ſint necia.
D. d. qm̃ ſi illud qḋ gñatur ⁊c. i. qm̃ ſi illud qḋ eſt generandũ non ha
buit cãm accñtalem ſed oẽm cãm ſequiẗ cauſatũ neceſſario: tunc oĩa
que fiũt/fiũt necio: ⁊ ſic auferreẗ nã poſſibilitatis. ¶D. d. ſicut dixi/
mus vtrũ erit ⁊c. i. qm̃ ſi oĩa fuerint necio: tũc cõtinget vt ſermo di/
centis: vtrũ hoc erit in futuro: aut non erit: alterũ eorũ erit necium ⁊
alterũ impoſſe: ⁊ cõtinget vt cã illius generãdi ſit gñata necio: ⁊ cuꝫ
fuerit erit creatũ necio: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ꝙ erit hoc ſi fuerit hoc:
⁊ ſi nõ: nõ. ¶D. d. ⁊ hoc ſi fuerit aliqḋ: ⁊ ſꝫ hãc diſpõnẽ. i. ⁊ cõtiget
ẽt vt a cã eiꝰ ſit cauſatũ necio ſi fuerint gñata: vt ſit ſm hãc diſpõneꝫ
ſcꝫ vt ſit necio a ſua cã: ⁊ ſua cauſa ab alia: ⁊ hoc perueniet necio ad
aliã cauſaꝫ neceſſariã in eẽ: tales em̃ cauſe nõ ꝓcedunt in infinituꝫ.
¶D. d. ⁊ manifeſtuꝫ eſt ꝙ ſemꝑ diminuiẗ ⁊c. i. ꝙ tp̃s in quo fit cã rei
facte in tpe terminato futuro diminuit ex illo tpe ⁊ diminuiẗ etiam ex
tpe reſiduo tp̃s in quo fit cauſa cauſe donec perueniaẗ ad inſtãs pre/
ſens in quo eſt prima cauſa eius qḋ eſt fiendũ. ¶D. d. exẽplũ in hoc
⁊ d. ſicut dicimus ꝙ ſi ſor. exierit ⁊c. i. U. g. ꝙ ſi fuerit necium ꝙ ſor.
moriaẗ ſi vulnereẗ vt ſi infirmeẗ ꝙ moriaẗ: ⁊ ſi hoc fuerit infirmabi/
tur neceſſario donec perueniaẗ ad cauſaꝫ exiſtentẽ in pñti. U. g. ꝙ ſi
patiaẗ ſitiꝫ/ patieẗ calorẽ neceſſario: ⁊ ſi patiaẗ calorẽ patieẗ febrẽ: ⁊
ſi frigus patieẗ morieẗ: ⁊ ſi materia exiuerit/ patieẗ ſitim neceſſario.
¶D. d. ⁊ tale comeſtũ ⁊c. i. ⁊ ſi patiaẗ ſitim necio comedit aliqḋ cali
dum: ⁊ ſic comedere illud calidum erit neceſſariũ: ⁊ illa ꝑñtia erunt
neceſſario. cõtingeret em̃ exponere eorũ que fiunt in futuro eẽ neceſ/
ſario. ſ. alterũ duorũ oppoſitorũ vt ſint etiã facta neceſſario: ⁊ vt cõ/
ſecutio eorũ adinuicẽ ſit necia. ¶D. d. ⁊ hoc aut erit: aut nõ: ⁊ innuit
aut cãm: aut cauſatuꝫ. ſ. ꝙ vtrũqꝫ erit necio. D. d. ergo morieẗ necio
ideſt ⁊ ſi iſte cauſe fuerint huius diſpõnis neceſſe ẽ vt exeat: ⁊ moria
tur neceſſario. ¶D. d. ⁊ ſilr ſi aliqs ordinauerit ⁊c. i. ⁊ ſilr ꝯtinget vt
omne qḋ fit anteꝙ̃ fiat ꝙ fuit neceſſarium vt fieret: ita ꝙ oĩa futura
⁊ omnia preterita fuerint necia: ⁊ hoc eſt contra intellectũ ⁊ ſenſuꝫ.
¶D. d. ⁊ hñt eſſentiã exiſtentẽ ex quo cõtinget vt oĩa facta habeant

eſſentiã aliquã exiſtentẽ ex quo cõtinget exitus eoꝝ in actũ necẽo: vt dicit in exemplis legalibus: qꝛ oĩa fienda ſunt ſcripta in tabula: ⁊ qꝺ eſt ſcriptũ in illa tabula exibit in actuꝫ: ⁊ ideo expoſuit hoc ⁊.d. dico illa ⁊c̃.i. cõtinget vt nature rerũ faciãt eas gñari neceſſario: queãdmoduꝫ natura generabiliũ facit ea corrumpi: ⁊ ideo.d. erũt igit oĩa gñabilia ⁊c̃.i. cõtinget igit hãc poſitionẽ vt nature ⁊ ſubſtãtie reruꝫ ex quib⁹ generabilia generant faciãt eas generari: queãdmodũ cuꝫ generant faciunt eas corrumpi: vt viuus corrumpit. ¶ D.d. fit eniꝫ ideꝫ ⁊c̃.i. ⁊ eſt neceſſe vt generatũ corrumpat necẽo qꝺ anteq̃ corrũpatur fuit neceſſariũ vt cõponeret ⁊ fieret idẽ ex cõtrarijs: ⁊ fuit ideꝫ qꝛ cõtraria fiunt in eo.ſ. forme: ⁊ ſic necẽo corrumpit: ſed nõ ſiñe infirmitate ⁊ violẽtia; ſed corrumpit ſi aliqua infirmitas fuerit: aut violentia: quarũ altera.ſ. infirmitas eſt nãliter ⁊ de neceſſitate: ⁊ altera per accidẽs.ſ. violẽtia. ¶ D.d. manifeſtum eſt igit ⁊c̃.i. declaratũ eſt igit ex hoc ꝙ omne qꝺ generat ⁊ corrumpit hꝫ cauſas: ⁊ ꝙ ille cauſe perueniunt ad primã cãm. ¶ Sꝫ tñ differũt: qꝛ corruptio fit de neceſſitate: generatio aũt nõ: ⁊ ſi hoc eſſet: tũc oĩa eẽnt accidẽtia neceſſario. ⁊ ſi hoc eſſet: tũc gñatio eſſet in ſubſtãtia rerũ in quib⁹ eſt gñatio: ſicut corruptio exiſtit in ſubſtãtijs eoꝝ. ¶ D.d. aut accipiet ad illud qꝺ cõprehendit caſu.i. qꝺ aũt ex iſtis cauſis ꝑuenit ad illud qꝺ fit caſu nõ eſt cauſa alicuius motus nãlis oĩno.i. ꝙ omne qꝺ fit caſu nõ eſt cauſa alicuius ſpeciei entium. ¶ D.d. ſed finis qui eſt ⁊c̃.i. ſed qꝺ fit caſu fit a principio habente naturã terminatã ⁊ cauſam terminatã: qꝺ enim eſt accidẽtaliter accidit illi qꝺ eſt eſſentialiter.

Corruptio fit de necẽitate: non aũt generatio.

¶ Utruꝫ vt ad materiã: aut ad qꝺ cuius grã: aut vt ad mouẽs maxime perſcrutandũ. Ergo de ente ſm accidens pretermittat: determinatum eſt enim ſufficiẽter. Quod aũt vt veruꝫ ens: ⁊ non ens vt falſuꝫ: qm̃ ſm cõpoſitionem ⁊ diuiſionẽ: totaliter vero circa partitionem cõtradictionis. Uerum quidẽ em̃ affirmationẽ in cõpoſito habet: negationẽ vero in diſiuncto. Sed falſum hꝫ partitionis ꝯdictionẽ. Quõ aũt qꝺ ſimul: aut qꝺ ſeparatiꝫ intelligere accidit alius ſermo. Dico aũt qꝺ ſimul: ⁊ qꝺ ſeparatim: vt non in qꝺ cõſequenter: ſed in vnum aliqꝺ fieri. Non enim eſt verum ⁊ falſuꝫ in rebus: vt qꝺ quid verum bonum: qꝺ auteꝫ malum falſum: ſed in mente. Circa vero ſimplicia: ⁊ qꝺ eſt: nec in mente eſt. Ergo quecũqꝫ opꝫ ſpeculari circa ſic ens: ⁊ nõ ens poſterius perſcrutandũ. Qm̃ aũt cõplexio ⁊ diuiſio eſt in mente ⁊ non in rebus. Quod auteꝫ ita ens alterũ ens a ꝓprijs: aut qꝛ quid eſt: aut qꝛ quale: aut qꝛ quantũ: aut ſi qꝺ aliꝺ copulet aut diuidat mens: ꝙ quidem vt accidens: ⁊ qꝺ

Solet adduci.

Nõ eſt verũ ⁊ falſuꝫ i re, ſꝫ i mẽte.

vt verũ ens ꝑtermittendũ. Cauſa em̃ hui⁹ quidẽ indefinita. Illius vero mẽtis aliqua paſſio: ⁊ vtraqꝫ circa reliquum genus entis ⁊ nõ extra oſtẽdũt entẽ aliquã nãm entis. Quapp ea qdẽ ꝑtermittãt. Perſcrutãde v̄o ſunt ipſi⁹ entis cauſe ⁊ ꝑncipia inquãtũ ens. Palã aũt in qb⁹ determinauimus de quotiẽs vnũqꝺqꝫ dr̃: qꝛ multipl'r dr̃ ens: ſignificat em̃ hoc qꝺ quid eſt.

¶ Et opꝫ nos pſcrutari multũ: vtrũ ſit q̃ſi perueniẽs ad materiã: aut ad aliꝺ pp qd: aut ad illꝺ cuius eſt motus. Dimittam⁹ igit loqui de ente accñtali: nã ſufficit ꝙ determinatũ eſt ꝺ eis: ⁊ loquamur de vero ente: qꝺ nõ eſt ſicut falſuꝫ. Eſt em̃ i cõpõne ⁊ diuiſione: ⁊ vl'r in diuiſione ꝯdictorioꝝ: qꝛ hꝫ affirmatiuã ſm qꝺ eſt verũ: ⁊ hꝫ ꝙ eſt cõpoſitũ hꝫ negationẽ aliquaꝫ: ⁊ ſm ꝙ eſt diuiſuꝫ hꝫ falſitatẽ iſtius diuiſionis q̃ eſt ꝯdictoria. Quõ aũt cõtingit itelligi ſimul: ⁊ prius: hꝫ aliũ ſermonẽ. Et dico ſimul ⁊ prius ne aliqd ſit poſt aliqd: ſed vt ſit idem. Falſuꝫ em̃ ⁊ verũ non ſunt in rebus ſicut bonũ ⁊ malũ: vt veruꝫ ſit ſicut bonũ: ⁊ falſuꝫ ſicut malũ: ſꝫ ſunt in cognitione. Et nulla cognitio eſt de ſimplicib⁹: aut de illo qꝺ eſt. Oĩa igit que perſcrutanda ſunt de ente qꝺ eſt hmõi: ⁊ de eo qꝺ non eſt: dicẽda ſunt poſt. Et cũ in cognitione eſt: aut cõpoſitio: aut diuiſio: non in rebus: qꝺ eſt aliud ſm hũc modum. Ex rebus eniꝫ que ſunt in rei veritate eſt illud qꝺ ſignificat: aut quid; aut quale: aut quantuꝫ; aut quod copulat cuꝫ alio: ⁊ cognitio diuidit illud. Dimittamus igitur ens quod eſt quaſi accidens: ⁊ qꝺ eſt quaſi verum. Cauſa enim cuius eoꝝ non habet diffinitioneꝫ: ⁊ cauſa alterius eſt cognitio: ⁊ vtrũqꝫ eſt in genere diminuto generũ entis: ⁊ non ſunt ex eis que ſignificant eſſe entis. Et ideo dimittat ⁊ perſcrutet albũ. Jam declarauimus vbi diximus ꝙ vnaqueqꝫ reꝝ dr̃ multis modis. Quoddam enim ſignificat quid album.

¶ Modo narrat qd perſcrutandũ eſt de cauſa ad quã aſcendunt oẽs 8
cauſe que ſunt accidẽtales: aut eſſentiales. ¶ Et.d. ⁊ opꝫ nos ⁊c̃.i. ⁊ opꝫ nos multum perſcrutari de cauſa accidẽtali: vtrum reducatur ad

Scđo phy. tex. cō. 48. ⁊ com. 51.

cauſam materialē vel finalē vel agentē: ⁊ ipſe iaȝ declarauit in ſcđo phyſicorum ꝙ reducitur ad cauſam agentem: ⁊ forte propter hoc dimiſit hic loqui de illo. ¶ Et cum declarauit ꝙ in hoc ente quod eſt per accn̄s nō ꝯſiderat iſta ars: ⁊.d. dimittamus igit̄ ⁊c̄.i. q̄ꝛ iam determinauimus de natura eius qđ ſufficit. Deinde.d.⁊ loq̄mur de vero ente.i.⁊ cū iam locuti fuerimus de ente accidētali: loquamur de ente veridicāti ſꝫ ꝙ eſt veridicans. ⁊ hoc eſt illud qđ eſt in anima. ꝙ enim entia facta ſunt ab intellectu qn̄ diuidit entia abiuicē: aut cōponit ea adinuicē. hoc igit̄ ens eſt vnū genus geneꝝ entiū: ⁊ eſt vniuerſaliter iſtud ens tm̄ in affirmatione aut negatione. ¶ D.d.q̄ꝛ hꝫ affirmationē ⁊c̄.i. vera eniȝ affirmatiua ſignificat cōpōnē in entib⁹: ⁊ vera negatiua diuiſionē. Et q̄ꝛ idē ens īpoſſibile eſt ꝙ ſit compoſitū ⁊ diuiſuȝ inſimul: idō ſi affirmatiua fuerit vera: negatiua erit falſa: ⁊.q.d. affirmatiua aūt q̄ꝛ eſt vera: eſt ens in cōpoſitione quaſi haberet negatiuā: cuius falſitas exiſtit in diuiſione. Qn̄ cuȝ affirmatiua eſt vera per cōpoſitionē: negatiua eſt falſa per diuiſionē. ⁊ ſilr̄ qn̄ negatiua eſt vera ꝑ diuiſionē: affirmatiua eſt falſa per compoſitionem. ¶ D.d. quomō aūt accidit ſimul ⁊c̄. ⁊ intendebat per hūc ſermoneȝ declarare diuerſitatem duoꝝ entiū. ſ. entis qđ eſt in īntellectu: ⁊ entis qđ eſt extra intellm̄. Qđ eniȝ eſt in aīa ꝯtingit vt recipiat duo oppoſita inſil̄. Qđ aūt eſt extra aīam nō: ⁊.q.d. quoquomodo: aut accidit ꝙ aīa intelligit duo oppoſita inſiml̄ qđ nō pōt eſſe extra aīam: q̄ꝛ materia recipit cōtraria ſucceſſiue loquendū eſt de eo in alio loco: ⁊ innuit librū de aīa. ¶ D.d. in hoc cauſam ⁊.d. verum enim ⁊ falſum ⁊c̄. i.⁊ cauſa in hoc ꝙ intellectus comprehendit inſimul duo oppoſita etiam: q̄ꝛ natura primoꝝ oppoſitoꝝ in intellectu. ſ. veri ⁊ falſi non eſt natura primoꝝ oppoſitoꝝ extra aīaȝ. ſ. boni ⁊ mali. Uerūtamē verū ⁊ falſum ſunt in cognitione: ⁊ bonum ⁊ malum eſt in materia: ⁊ nullum a entium que ſunt in cognitione dicit̄ eſſe ſimpliciter ſm̄ ꝙ eſt extra animā. ¶ D.d. oīa igitur ꝑſcrutāda ⁊c̄.i.⁊ oīa ꝑſcrutāda: vtrū ſint de ente in cognitione: aut de ente extra aīam dicēda ſunt vbi ꝑſcrutatur de vniuerſalibus: ⁊ numeris: ⁊ alijs ſimilibus. D.d.⁊ cuȝ in cognitione ⁊c̄.i.⁊ cum illud qđ eſt in cognitione ex hoc ente eſt cōpoſitio aut diuiſio: abſq̄ eo ꝙ ſit extra aīaȝ ens qđ differt ab iſto qđ eſt in re eſt illud quod ſignificat: aut qd: aut quale: aut q̄tum: aut aliquod continuum cum alio: ⁊ hec ſunt cetera predicamenta. ¶ D.d. ⁊ cogitatio diuiſit illud ⁊c̄. ⁊ forte intendit per hoc illud qđ eſt preter predicamenta ſubſtantie: ⁊ forte intendit predicamenta que cōmuniter habent compoſitionem: iſta enim exiſtimantur ꝙ niſi anima eſſet, non eſſent. ¶ D.d. dimittamus ergo ens ⁊c̄.i. dimittamus igit̄ ꝑſcrutari ꝑſcrutatione de ente qđ eſt ꝑ accidēs: ⁊ de ente qđ eſt veridicās. ſ. ꝙ eſt in aīa. Ens enim qđ eſt ꝑ accn̄s nō habet cām terminatam: ⁊ qđ eſt veridicās nō hꝫ ēt cām niſi animā: ⁊ idō vtrūq̄ numeratur in genere entis diminuti: ⁊ idō ꝑſcrutādū eſt de ente ꝑfecto qđ eſt ens extra aīam. ¶ D.d. iā declarauimus ⁊c̄.i.⁊ determinauim⁹ vbi locuti ſuim⁹ c q̄dā de eis q̄ ſignificāt multis modis ꝙ ens dr̄ multis modis. Quoddā eniȝ dr̄ ſm̄ ꝙ ſcꝫ de ſb̄a: quoddā de qualitate: qđdā de quantitate: quoddam de copulationibus iſtorū cum alijs.

Tertio de aīa tex. cō. 21.

Qđ ē ī aīa ꝯtigit vt recipiat duo oppoſita ſimul. Sꝫ h⁹ opp. vid. 4 huius textu com. 9.

Uerum ⁊ falſum ſūt ī cognitiōe ⁊ bonum ⁊ malum ē in mā. Uid oppoſitū. 3. de aīa. 34. vbi dī ꝙ ens in ītellu ē bonū ſimplr̄: ⁊ ens extra aīaȝ eſt bonū ī reſpcū

a Idē. 3. de aīa. 38. 39.

b 7. me. 46. 47. ⁊. 50.

c 5. met. t. cō. 14.

¶ Explicit liber ſextus Ariſto. prime phie.

¶ Ariſto. Liber ſeptimus prime phie incipit.

N iſto tractatu ꝑſcrutat̄ de ſpēb⁹ entis de qb⁹ intēdit ꝑſcrutari in hac ſcīa. Iſta.n. ſcīa diuidit̄ ī tres ptes ꝑrias. Pria eſt de diuiſione entis in ſb̄am ⁊ accn̄s. Scđa de diuiſione entis ī potētiaȝ ⁊ actū. Tertia de diuiſiōe entis ī vnū ⁊ multa. ¶ Et iſte tractat⁹ eſt prim⁹ eoꝝ ī qb⁹ ꝑſcrutat̄ de ſb̄a. ⁊ q̄ꝛ ſb̄a alia eſt ſeꝑabilis ⁊ abſtracta: alia inſeꝑabilis: ꝑſcrutat̄ ī h̄ tractatu ⁊ ī ſequēti de ſb̄ijs īſeꝑabilib⁹ ⁊ nō de nūero eoꝝ. D. in nono tractatu ꝑſcrutat̄ de potētia ⁊ actu. D. ī decimo de vno ⁊ pluri. Et poſt ī tractatu vndecīo đ ſubſtātijs ſeꝑabilib⁹: ⁊ cuiuſmodi eē hn̄t ⁊ quot ſunt. D. ī duodecimo ⁊ tertiodecimo ꝑſcrutabit̄ de eis q̄ dixerūt antiq̄ de naturis ſeꝑabiliū ſb̄arū. Tractatus aūt p̄cedētes hūc tractatū ſunt q̄ſi ꝑparatorij ad hoc qđ intēdit dicere ī iſtis. ⁊ īcepit in hoc tractatu dicere ens dicit̄ multis modis ⁊c̄.

¶ In Septimo metaphyſice habent̄ due ſumme ꝑ̄ales.

¶ In prima docet ꝙ ad determinandū de ente oportet de ſola ſubſtantia diſputare a tex. 1. vſq̄ ad. 7.

¶ Scđa determinat copioſe de ſubſtantia a tex. 7. vſq̄ in finē libri.

¶ Capitulum Primum.

Ens multipliciter dicit̄: ſicut diuiſimus in his que de quotiens. Significat eñ hoc qđ quid eſt: ⁊ hoc aliquid. Illud vero qđ quale: aut quantum aut alioruȝ vnūquodq̄ ſic predicamentorum.

Ens dr̄ multis modis vt pri⁹ diximus ī ſermone in quo dixim⁹ quot modis dr̄ aliqd. Qđdaȝ.n. ſignat qd eſt aliqd: ⁊ ꝙ hoc. Et qddā ſignat ꝙ h̄ eſt q̄le: aut quātū: aut aliđ eoꝝ q̄ ꝑdicant̄ in ſermone ſꝫ hūc modū.

Dicit ⁊ cū ſit declaratū ꝙ hoc nomē ens dr̄ mltis modis: vt dictū eſt in tractatu in q̄ declarauimus noīa vſitata in hac ſcīa. Illic.n. diſtinguim⁹ ꝙ hoc nomē ens qn̄q̄ ſignificat qditateȝ ſb̄e demr̄ate: ⁊ qn̄q̄ ipſaȝ ſb̄aȝ demr̄ataȝ: ⁊ qn̄q̄ aliqđ accn̄s in iſtis ſubſtātijs: aut quātitatē: aut q̄litatē: aut aliđ eoꝝ q̄ ꝑdicant̄ de ſubſtātijs nō ꝑdicatiōe declarāte ſb̄as eoꝝ: nec in rn̄ſione ad qd eſt hec ſb̄a demōſtrata. ¶ Et hoc intēdebat cū.d.⁊ quiddā ſignificat ⁊c̄.i.⁊ hoc nomen ens qn̄q̄ ſignificat in ſubſtātijs q̄litatē: aut quātitatem: aut aliud accidētiū ꝑdicabiliū de eis: nō ita ꝙ declarāt ſb̄am. ſꝫ predicant̄ ſm̄ quale: aut quantū: aut vbi: aut qn̄: aut alio modo.

¶ Totiẽs aũt ente dicto palã: q꞉ hoꝝ p̃mũ ens ẽ q̃d qd eſt qd ſignãt ſbãm. Naz qñ dicim⁹ q̃le qd hoc: aut bonũ dicim⁹ aut malũ: ſ; nõ tricubitũ aut hoĩez. Qñ vero qd eſt: nec albũ: nec calidũ: nec tricubitũ: ſ; hoĩez: aut deũ. Alia ṽo dñr entia: eo ꝙ talꝛ entis: hec qdẽ q̃litates eẽ: illa ṽo quãtitates: alia paſſiões: alia aliud qd tale.

¶ Et cũ ens dr̃ multis modis: manifeſtũ eſt ꝙ primuz ens iſtoꝝ eſt illd qd ſignãt qd: ⁊ hoc eſt illud qd ſignãt ſubſtantiã. Qñ eniz dicim⁹ de aliquo: quale eſt dicim⁹: aut bonum: aut malũ: ⁊ nõ dicimus homo. Et cum in/terrogaꝛ quid eſt: nõ dicimus albũ: aut tricubitũ: ſed homo: aut deus. Et alia dicũtur entia: q꞉ ſunt entis qd eſt hmõi: quedam igitur ſunt q̃titates: ⁊ quedam qualita/tes: ⁊ quedã paſſiua: ⁊ quedã aliud tale.

¶ Cum declarauit ꝙ hoc nomen ens ſignificat ſubſtantiã ⁊ acciden/
2 tia ſubſtãtie que ſunt. ix. p̃dicamẽta: intẽdit declarare ꝙ hoc nomen ens principalꝛ ⁊ ſimplꝛ ſignificat p̃dicamentũ ſubſtãtie ſcḋario ⁊ de/terminate. ſ. relatiue ad ſubſtãtiã alia p̃dicamẽta accidentiũ q̃ nõ di cunꝛ eſſe: niſi q꞉ accidũt enti qd eſt ens per ſe. ſ. ſubſtãtie. ¶ Et. d. ⁊ cũ ens dr̃ ⁊c. i. ⁊ cũ declaratũ eſt ꝙ hoc nomẽ ens dr̃ de generib⁹ p̃dica/mentoꝝ: manifeſtũ eſt ꝙ primũ de quo dicit hoc nomẽ ſimplꝛ ⁊ prin/cipalꝛ eſt illud qd dr̃ in reſpõſione ad quid eſt hoc indiuiduũ demon ſtratũ per ſe exiſtẽs: ⁊ iſta interrogatio eſt de ſubſtãtia. ¶ B. incepit declarare hoc ex modo interrogãdi ⁊ reſpõdendi: ⁊. d. qm̃ cũ dicim⁹ de aliquo ⁊c. i. ⁊ ſignũ eius ꝙ illud de quo interrogaꝛ per hoc nomen quid in indiuiduis ſubſtãtie eſt dignius hoc nomine ens eſt: qm̃ ſi in/terrogaꝛ per alia noĩa interrogãtia de indiuiduis ſubſtãtie: nõ reſpõ deꝛ p aliqd determinãs quiditatẽ eius. V. g. qm̃ qñ interrogaꝛ qua/le eſt iſtud demõſtratũ: aut eiuſmodi: reſpõdem⁹ bonũ: aut malum: calidũ: aut frigidũ. ⁊ nõ rñdemus ipſuz eſſe hoĩem: aut orbẽ: qd intẽ debat per deũ. ¶ Et cũ hoc interrogaꝛ qd eſt illud indiuiduũ exiſtẽs.

Primũ do/cumẽtum. — qd dr̃ ſba: nõ rñdem⁹ ad hoc p aliqd extra eſſentiã eius. V. g. album: aut calidũ: aut tricubitũ: ſ; hõ: aut orbis. ¶ Et intẽdebat p hoc ꝙ p̃/

Indiuiduũ ſbe pri⁹ eſt alijs idiui/duis accñ/tiũ. Idẽ. j. t.c.4.⁊.47 — dicabilia que declarãt quiditatẽ indiuidui ſbe demonſtrate ſunt di/gniora hoc noĩe ens q̃ p̃dicabilia alioꝝ accidentiũ: cũ nunq̃ notifi/cent quiditatẽ ſubſtãtie: ⁊ iõ qd declarat quiditatẽ indiuidui ſbe eſt ſba. In hoc ergo capl̃o intendit declarare ꝙ qditas indiuidui ſbe eſt prior in eẽ qditatib⁹ accidentiũ. Indiuiduuz. n. ſbe qd prius eſt alijs indiuiduis accidentiũ manifeſtũ eſt p ſe. ¶ Et ſciendũ eſt ꝙ iſta de/

Secũduz. — claratio eſt logica: ⁊ plures demonſtratiões in hac ſciẽtia ſunt logi ce. ſ. qm̃ ꝓpõnes eius ſunt accepte a dialectica. Dialectica. n. vſitaꝛ

Dialectica vſitaꝛ du/ — duobus modis. vno modo ſm ꝙ eſt inſtrumentũ: ⁊ ſic vſitaꝛ in ſciẽ/tijs alijs: ⁊ alio modo vt accipiꝛ illud qd declaratũ eſt in illa in alijs

ſcientijs ſm ꝙ accipiꝛ: ⁊ ſm ꝙ accipiꝛ illud qd declaratũ eſt in aliquã ſcientia ſpeculatiua ad aliã ſcientiã eſt: cum iſta conſiderat de ente ſimplꝛ: ⁊ ꝓpoſitiones dialectice ſunt entis ſimpliciter: ſicut diffõnes ⁊ deſcriptiones: ⁊ alia dicta in eis. — plr. vid idẽ p ph. cõ. 35. ⁊. 8. ph. 70. ⁊. 2. met. c. 15. ⁊ p ethi. cap. 3.

¶ Unde ⁊ dubitabit aliqs vtrũ vadere: ⁊ ſanare: ⁊ ſede re vnũqdq; ipſoꝝ ſit ens: aut nõ ens. Silꝛ aũt ⁊ in alijs talib⁹: nihil. n. ipſoꝝ eſt: nec ſm ſe aptũ natũ: nec ſepara/ri poſſe a ſubſtãtia. S; magis ſiqdẽ vadẽs entiũ aliqd eſt: ⁊ ſedẽs ⁊ ſanãs. Hec aũt magis apparẽt entia q꞉ eſt aliqd ſubiectũ ipſis determinatũ. Hec aũt eſt ſubſtãtia ⁊ vnũqdq;: qd qdez in cathegoria tali apparet. Bonuz eniz aut ſedens nõ ſine hoc diciꝛ. Palam ergo q꞉ ꝓpter eam ⁊ illorum ſingula ſunt.

¶ Et ideo queret aliquis forte vtrũ ambulatio ⁊ ſanitas ⁊ ſeſſio quelibet ſignificat ens: aut nõ ens: ⁊ ſilꝛ in vno/quoq; taliũ. Qm̃ nullũ eoꝝ eſt exiſtẽs p ſe: nec põt ſepa rari a ſubſtãtia. S; ſi ambulãs fuerit de entib⁹: ⁊ ſedẽs: ⁊ ſanus: iſta ſunt digniora / vt ſint entia vt videꝛ: qm̃ ſub/iectũ eoꝝ eſt aliqd terminatũ: ⁊ hoc eſt de ſubſtãtijs que ſunt vniuſcuiuſq; particulariũ: ⁊ hec ſignificãt cathego/rice que ſunt tales. Sedens enim ⁊ ſtans nõ dicunꝛ ſine hoc. Manifeſtũ eſt igitur ꝙ hec eſt cauſa eſſentie cuiuſli/bet illorum: ⁊ illa ſunt propter illud. — 3

¶ Cũ poſuit ꝙ ens in rei veritate eſt ſba: ⁊ in hoc cõueniũt oẽs anti qui quoꝝ plures pp hoc qd opinabãtur ꝙ ſba eſt ens in rei veritate dubitabãt vtrũ accidẽtia ſint entia: aut nõ. ¶ Et. d. ⁊ iõ queret ⁊c. i. ⁊ iõ dignũ eſt vt q opinaꝛ hoc de ſba dubitet in oĩbus accidentibus. V. g. ambulatõe / ⁊ ſanitate / ⁊ ſeſſione: vtrũ dicanꝛ eſſe ſimplꝛ: aut nõ. ⁊ hoc dignũ eſt dubitare cũ nullũ eoꝝ exiſtat p ſe: aut poſſit ſepara/ri a ſubſtãtia: ⁊ ꝙ ens eſt illud qd per ſe eſt. ¶ B. d. ſ; ſi ambulãs ⁊c. i. ſ; ſi cõceſſerim⁹ ꝙ hoc nomẽ ens ſignãt iſta: tũc ſba eſt dignior vt ſigni ficeꝛ hoc noĩe ens ſm ꝙ appet ſenſui. ſ. qm̃ ẽ manifeſtior apd ſenſuz. — Vide p hoc p ph. 21. 23.

¶ B. d. cãm in hoc ⁊. d. ſbm eni ⁊c. i. qm̃ ſbta qditatũ ſbaruz ⁊ vniuer ſalioꝝ eaꝝ ſunt indiuidua ſbe que ſunt terminata p ſe. ſ. qm̃ ſunt ter/minata a locis ⁊ ſupficieb⁹: ⁊ qditas iſtius ſbe eſt ps q̃ ſunt idiuidua ſubſtãtiaꝝ particulariũ. ⁊ ſm hec duo dr̃ p̃dicamentum ſbe. ⁊. d. qm̃ ſubiectũ eoꝝ ⁊c. intẽdebat a qditate ſubſtãtiaꝝ vniuerſalioꝝ earuz. — 2

¶ Et cũ. d. eſt aliqd terminatũ ⁊c. intẽdebat indiuidua ſbe que ſunt terminata: q꞉ ſunt corpa exiſtẽtia p ſe. ¶ B. d. ⁊ hoc eſt de ſubſtãtijs ⁊c. innuit p hoc qditates ⁊. q. d. ⁊ iſta ſunt ſbe: q꞉ ſunt ptes ſubſtãtiarũ que ſunt ſbe in rei veritate. ſ. particulariũ. B. d. ⁊ hec ſignãnt ⁊c. i. ⁊ iſta vl̃ia q̃ ſunt ſbe ſignãnt p̃dicamẽtũ ſbe. B. d. ſedẽs. n. ⁊ ſtãs ⁊c. i.

⁊ cauſa in hoc eſt: qm̃ accidẽtia. V.g. ſtans ⁊ ſedens nõ dicunt̃ eſſe, entia ſine iſtis: ⁊ accepit hoc nomen denoĩatiuũ ꝑ accidẽte tm̃.

3 ¶ D.d. manifeſtũ eſt igit̃ ⁊c. ⁊ cũ hoc declaratũ ſit de ſubſtãtijs: manifeſtũ eſt ꝙ ſubſtãtie ſunt cãe eſſentie accidẽtiũ: ⁊ accidẽtia nõ ſunt niſi pp ſubſtãtias: ⁊ hoc neccium eſt: qm̃ cũ declaratũ eſt ꝙ nomẽ ens dicit̃ de decẽ p̃dicamẽtis: ⁊ digni⁹ de ſubſtãtijs. ⁊ eſt declaratũ ꝙ cũ plura cõicant in eodẽ noĩe: ⁊ quoddã dignius quibuſdã: illud qđ eſt dignius illo noĩe eſt cã ceteroꝝ: ⁊ diſpõ ceteroꝝ ad cauſalitatem eſt ſicut diſpoſitio illoꝝ in illo noĩe. Ex iſtis igit̃ ꝓpoſitionibus cõcluditur ꝙ ſubſtãtia eſt cauſa ceteroꝝ p̃dicamentoꝝ.

Cũ plura cõicãt i vno noĩe ⁊ qđ dã ẽ digni⁹ qbuſdã digni⁹ eſt ſemper cã ceteroꝝ. vide idẽ. 2. met. t.c. 4. ⁊ hic 3. t.c. 7. ⁊. 6 met. cõ. 7.

¶ Quare primũ ens: ⁊ nõ aliqđ ens: ſꝫ ens ſimplr̃ ſba vtiqꝫ erit. Multiplr̃ qdẽ igit̃ dicit̃ ipſuꝫ primũ. ¶ Sed ſubſtãtia a oĩuꝫ primuꝫ rõne: ⁊ notitia: ⁊ tpe: ⁊ natura. Alioꝝ eniꝫ cathegoreumatũ nullũ eſt ſepabile. hec autẽ ſola ſeparabilis eſt. Et rõne hoc primũ. Neceſſe eniꝫ in vniuſcuiuſqꝫ rõe ſubſtãtie rõnẽ eẽ. ¶ Scire b aũt tũc ſingula maxime putamus qñ quid eſt homo cognoſcim⁹: aut ignis: magis qꝫ cũ quale: aut qñtũ: aut vbi. Quoniã tũc horũ eorũdem ſingula ſcimus quãdo quid eſt ipſuꝫ quale: aut qñtum ſcimus.

a Suba omniũ primuꝫ rõe notitia tpe ⁊ nã.

b Scire tũc maxie putamus qñ qđ ſingulũ ſit cogñimus magis qꝫ cũ quale ⁊ aut qñtum.

¶ Ens igit̃ qđ eſt principale nõ illud qđ eſt aliqđ ens: ſꝫ ens qđ eſt ſimplr̃ eſt ſubſtãtia. Et pricipale dr̃ multis modis. Sꝫ ſubſtãtia eſt pria oĩum reruꝫ diffõne: ⁊ cognitiõe: ⁊ tpe. Nullũ.n. alioꝝ p̃dicabiliuꝫ eſt ſepabile: ⁊ iſtud solũ eſt ſeparabile. Et eſt etiã prima ſm diffõneꝫ. Neceſſariũ eſt eniꝫ vt diffõ ſubſtãtie accipiat̃ in diffõne cuiuſlibet rei. Et videm⁹ etiã ꝙ nos ſcimus qđlibet magis qñ ſcimus ipſuꝫ qđ ſit. V.g. qñ ſcim⁹ hoĩeꝫ eẽ ignẽ magis qꝫ cũ ſcim⁹ ipm̃ eſſe qualẽ: aut quãtũ: aut vbi. Et etiã vnũquodqꝫ iſtorũ non ſcitur, niſi quãdo ſcitur quid eſt: aut quale: aut quantuꝫ.

4 ¶ Et cũ ſit declaratũ ꝙ qditates accidẽtiũ poſteriorant̃ qditatibus ſubſtãtiaꝝ ſm ꝙ eãra poſteriorãt̃ cãis: manifeſtũ eſt ꝙ ens qđ eſt pncipale qđ eſt pri⁹: ⁊ ſimplr̃ eſt ſubſtãtia: ⁊ nõ eſt illud qđ eſt aliqđ ens idest nõ ſimplr̃ nec principalr̃. ¶ Et hoc intẽdebat cũ. d. ens igit̃ qđ eſt ⁊c. i. ens ergo qđ pncipalr̃ ⁊ ſimplr̃ eſt ens eſt ſba: nõ illud qđ eſt aliqđ ens. i. nec principalr̃ nec ſimplr̃: ⁊ eſt in verbis eius ordo poſterior. ¶ Et cũ narrauit ꝙ ſba eſt prior ceteris p̃dicamẽtis: ⁊ hoc intendebat ꝑ pncipalẽ: ⁊ primũ dicit̃ multis modis: incepit declarare qt modis p̃cedat ſubſtãtia accñtia. ¶ Et. d. ⁊ primũ dr̃ multis mõis. i. ⁊ primũ qđ eſt pri⁹ dicit̃ multiplr̃: ⁊ ſba eſt p̃mũ oĩuꝫ ſꝫ diffõnẽ ⁊ cogni

tiõnẽ ⁊ ſm tp̃s. ¶ D. dedit cãm in hoc ⁊. d. nullũ eniꝫ p̃dicamentũ ⁊c. idest ⁊ ſba eſt prior his trib⁹ modis: qm̃ nullũ accidẽtiũ eſt ſepabile ⁊ ipſa ſola eſt ſeparabilis. ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. i. de ſubſtãtia. ¶ Et dixit hoc: q2 declaratũ eſt ꝙ vĺia accñtiũ ſunt illa q̃ dicunt̃ in ſubiecto. ¶ Et cũ dixit eã eſſe primã ſm diffõnẽ dedit modũ ⁊. d. ⁊ eſt etiaꝫ prima ſm diffõnẽ ⁊c. i. ⁊ diximꝰ ꝙ ſubſtãtia eſt prior diffõne cuiuſlibet accñtiũ: qm̃ neceſſe eſt vt ſubſtãtia accipiat̃ in diffõne cuiuſlibet accñtiũ: qm̃ ptes diffõnũ ſunt illa ꝑ que ꝯſtituit̃ res: ⁊ q2 accñtia cõſtituunt̃ ꝑ ſubſtãtias: neceſſe fuit vt accipiant̃ in diffõnib⁹ eorũ: ⁊ in diffõnib⁹ ſubſtãtiaꝝ nõ accipit̃ illud extra ſuã nãm: cũ cãe ſue accipiãtur in ſuis diffõnibus q̃ ſunt ſubſtãtie. ¶ Et cuꝫ narrauit ꝙ ſubſtãtia eſt prior alijs accidẽtib⁹ cognitõe dedit modũ. ⁊. d. ⁊ nos videm⁹ ⁊c. idest ⁊ ſignũ eius ꝙ ſubſtãtia apđ nos eſt manifeſtior accñtib⁹. ſ. vĺia ſubſtãtie qꝫ vĺia accñtiũ eſt. ſ. ꝙ ſcire ĩdiuiduũ ſubſtãtie ꝑ ſua vĺia ẽ ꝑfectius qꝫ ſcire illud ꝑ vĺia accñtiũ. V.g. ꝙ cũ voluerim⁹ ſcire hominẽ ⁊ ſciuerim⁹ ipm̃ eſſe aliquã nãm ſubſtãtialẽ. V.g. ſcire ipꝫ ignẽ ꝑ hoc p̃dicabile ſubſtãtiale erit ꝑfecti⁹ qꝫ ſcire ipm̃ eſſe: quãtũ: aut q̃le: aut vbi: aut aliud p̃dicabiliũ accidẽtiũ. ¶ Et intẽdebat ꝙ non ſunt accidẽtia queſita per ſe: ſed ſm ꝙ ſunt diſpõnes ſubſtãtie demõſtrate: ⁊ primũ qſitũ eſt ſubſtãtia demõſtrata. Et q2 ſcire ſubſtãtiã hanc ꝑ ſuas diſpõnes ſubſtãtiales eſt ꝑfectius qꝫ ſcire eam ꝑ ſuas diſpõnes accñtales: neceẽ eſt vt diſpõnes ſbales ſint manifeſtiores diſpõnibus accñtalib⁹. ¶ D. d. aliũ modũ ex quo declarat̃ ꝙ ſcire aliqđ per qđ ẽ manifeſti⁹ qꝫ ſcire ipm̃ per aliqđ ꝯñs, ſiue fuerit ſubſtantia, ſiue accidens. ⁊. d. ⁊ etiã vnũqđqꝫ iſtoꝝ nõ ſcit̃ ⁊c. i. ⁊ ſignũ eius ꝙ ſcire indiuidua ſubſtãtie per quid eſt manifeſti⁹ qꝫ ſcire ipſa per equale: aut qñtũ eſt ꝙ nos videmus ꝙ nõ ſcimus vnũqđqꝫ ſuorum accidentium: donec ſciamus illud accidens quid ſit: aut quale: aut quantum. ¶ Et ſubſtantia eſt prior tẽpore: quoniã ſi accidens ſit poſt corpus in quo eſt: manifeſtuꝫ eſt ꝙ illud corpus precedit ipſum ſm tẽpus: ⁊ ſi fuerit ex accidentibus inſeparabilibus a re in qua fit: tunc ſubſtantia ſubiecta ad illam rem precedit illam rem ⁊ accidentia conſequentia ipſam. Verbi gratia. quoniã ſubiectum ex quo generat̃ ignis eſt prius forma ⁊ calore ignis.

Nullũ p̃dicamẽtũ eſt ſepabile p̃ter ſubſtantiã. Ideꝫ p̃ ph. 14. 39.

Partes diffinitõis ſũt illa ꝑ q̃ cõſtituit̃ res. Idẽ p̃ ph. cõ. 28. ⁊ p̃ de aĩa. cõ. 5.

Documẽtũ

Quõ ſba tẽpore accñtia p̃cedit.

¶ Et qđ olim: ⁊ qđ nunc: ⁊ qđ ſemper queſitũ: ⁊ ſemper dubitatũ eſt qđ ens: hoc eſt que ſubſtãtia. Hoc enim hi quidem vnum eſſe dicunt: illi vero plura qꝫ vnum: ⁊ hi quidẽ finita: illi vero infinita. Quapp nobis maxime: ⁊ primum: ⁊ ſolum: vt eſt dicere de ſic ente ſpeculandum quid eſt.

Capitulum Secundum.

Videtur aũt ſubſtãtia inexiſtere manifeſtiſſime quidẽ corporibus. Unde aĩalia: ⁊ plantas: ⁊ eorũ partes ſubſtãtias eſſe dicim⁹: ⁊ naturalia corpora: vt ignẽ: ⁊ aquã: ⁊ terrã: ⁊ talium ſingula: ⁊ quecũqꝫ: aut ptes eorum: aut ex his

ſunt:aut partib⁹:aut oibus:vt celuꝫ ꝛ ꝑtes eius:vt aſtra ꝛ luna/ꝛ ſol.Utrū vero he ſole ſubſtātie ſunt:aut ꝛ alie: aut hoꝝ quidē nulla:altere autē quedā perſcrutādū.Uidenť autē quibuſdā corpis termini:vt ſupficies:ꝛ linea: ꝛ punctus:ꝛ vnitas eſſe ſubſtātie magis ꝗꝫ corpus ꝛ ſolidū.Amplius preter ſenſibilia.hi quidē nō opinanť eſſe aliqd talium.Illi vero plura:ꝛ magis entia ſempiterna: vt Plato ſpecies ipſas:ꝛ mathematica:duas ſubſtātias Tertiā vero ſenſibiliū corpoꝝ ſubſtātiā.Sed Pſeuſippus plures ſubſtātias ab vno inchoās:ꝛ pricipia cuiuſlibet ſubſtātie eſſe dixit:aliud quidē numeroꝝ: aliud magnitudinū:deinde anime: ꝛ hoc modo ꝓtendit ſubſtantias.Quidā vero ſpēs ꝛ numeros eandē dicunt habere nām.Alia vero lineas ꝛ ſupficies vſqꝫ ad ꝑmā celi ſubſtantiā:ꝛ ſenſibilia ſcdas afferūt ſubſtātias eſſe.

¶Et etiā illud qd ſemp fuit queſitū a longo tpe:ꝛ modo eſt queſitū ꝛ ſemp faciet erroreꝫ in qditate entis.hoc eſt:qm̄ ſubſtātia.Quidā igiť dixerūt ipſam eſſe vnam:ꝛ quidā plures:ꝛ quidā finitas:ꝛ quidā infinitas.Et ideo nos primo cōſiderabim⁹ ex eo qd eſt hmōi magis:ꝛ eſt primū:ꝛ vnuꝫ:ꝛ dicemus quid ſit.Exiſtimať igiť ꝙ eſſe ſubſtātie eſt manifeſtū in corporibus.Unde dicimus ꝙ aīalia ꝛ vegetabilia ſunt ſubſtātie ꝛ corpa nālia.U.gra. ignis ꝛ aqua:ꝛ terra:ꝛ aer:ꝛ oēs partes iſtoꝝ:ꝛ ꝗ ſunt ex eis:aut ex ſuis partibus:aut ex ſuis vlibus.U.g.celū ꝛ partes eius:ꝛ corpa ſtellarū: ꝛ luna:ꝛ ſol. Perſcrutemur igitur de iſtis vtrum ſint ſubſtantie tm̄: aut ſint alie ſubſtātie ꝗꝫ iſta:aut quedā iſta:aut quedā alia:aut nullū iſtoꝝ:ſꝫ alia.Quidā.n.exiſtimauerūt ꝙ vltima corporis vt ſuperficies:ꝛ linea:ꝛ pūctus: ꝛ vnū ſunt magis ſubſtātie ꝗꝫ ſolidū ꝛ corpus:ꝛ etiā magis ꝗꝫ ſenſibilia.Et quidā nō opinabanť ꝙ tale ſit oīno: ꝛ dicebāt quidā plura entia eſſe eterna vt Plato:qui dicebat ꝙ forme ꝛ mathematica ſunt due ſubſtātie:ꝛ ꝙ tertie ſubſtātie ſūt corpoꝝ ſenſibiliū.Pſeuſipp⁹ aūt dicebat plures ſubſtātias eſſe.

Et incepit

Et incepit ex vno ꝛ plura principia eſſe. Et vnaqueqꝫ ſubſtantiarū hꝫ primum:ꝛ ꝙ ſubſtātia ꝛ primuꝫ numerorum eſt aliud:ꝛ magnitudinū aliud: ꝛ poſtea anima ſcđm hunc modū multiplicātur ſubſtantie. Et quidā dixerunt ꝙ forme ꝛ numeri habēt eandem nām: ꝛ ꝙ alie res ſequunť ea:ſicut linee/ꝛ ſupficies:quouſqꝫ ꝑueniant ad ſcđam celi:ꝛ ſilr ſenſibilia.

§ Cum declarauit ꝙ quiditates ſubſtātiaꝝ ſunt priores alijs entibus:ꝛ cā eorum:incepit querere que ſunt quiditates ſubſtantiaꝝ ſenſibiliū.¶Et dixit.ꝙ antiqui ſemp ꝑſcrutati ſunt de hoc: ꝛ ꝙ quo ad ſuū tēpus nihil demonſtratiue fuit dictū in hoc.ꝛ dixit. ꝛ ēt illud qd ſemp ꝛc̄.i.ꝛ cum declaratuꝫ ſit ꝙ ſubſtātia eſt peior alijs accidētibus: querēdum eſt de ſubſtātia illud qd ſemp fuit queſitum vſqꝫ ad hoc temp⁹:in quo nullus dixit aliquid demōſtratiue:ꝛ eſt qd eſt illud qd eſt quiditas huius ſubſtātie.¶Et augmētauit hanc queſtionē:qm̄ cum fuerit ſcituꝫ illud qd eſt quiditas iſtius ſubſtātie:tunc erit ſcita prima cā omniū entium.Et qꝛ iſta ꝗſtio ſemp fuit deſiderata ab omnib⁹ nāliter eſt valde difficilis:incepit notificare opiniones antiquoꝝ in ea.¶Et.d.qm̄ ſubſtātia quidā dixerūt ꝛc̄.i.¶Et iſtas eaſdem opiniones dixit:cum perſcrutat⁹ fuit de principijs ſubſtātie mobilis.ſ.ſubſtātie nālis.ſed illic ſ.in phyſico auditu fuit perſcrutatus alio mō ab iſto.Illic enim perſcrutat⁹ eſt de principijs corporis ſcđm ꝙ eſt nāle.i.ſcđm ꝙ quieſcit: aut moueť.hic aūt perſcrutat⁹ eſt de eis ſcđm ꝙ eſt ſubſtātia tm̄.prima enim diuiſio ſcđm quā diuidiť ens eſt ſcđm ꝙ eſt in ſubſtātiaꝫ ꝛ accidēs.ꝛ iſta ꝗſtio differt ab illa quē eſt in ſcientia nāli:qm̄ iſta queſtio inducit ad ſciēdum primā formā omniuꝫ entiuꝫ ꝛ vltimū finē:ꝛ prima ꝗſtio quā incepit in ſciētia naturali: inducit ad ſciendū ꝑmā mām:ꝛ formas nāles ꝛ primū motorē.¶Et.d. quidā igitur dixerunt ꝛc̄.forte inuit Parmenidē ꝛ Meliſſuꝫ dicētes vnum eſſe ens.Iſti eniꝫ dicebāt ꝙ illud qd eſt preter ſubſtantiā nihil eſt:ꝛ dicebant ꝙ ſubſtātia ſimplex eſt nō compoſita: ꝛ forte inuit eos qui concedūt cōpoſitionē:ꝛ ponunt elementū ēē vnum quattuor:aut mediuꝫ inter illa.Iſti.n.cōcedunt multitudinē ꝓuenientē a compoſitione:ꝛ ponūt alia eſſe accidētia preter illud principiū vnuꝫ.¶D. d.ꝛ quidaꝫ dixerūt plura entia vno:ꝛ inuit dicētes ꝙ principia ſubſtantie ſunt partes indiuiſibiles:ꝛ dicētes eas eſſe ꝑtes cōſimiles:vt Anaxa.ꝛ dicētes ea eſſe plura vno elemēto:vt Empe.ꝛ qꝛ iſtoꝝ quidam dicebant has eſſe finitas:ꝛ quidā infinitas.d.ꝛ quidā dixerūt eas eſſe finitas ꝛc̄.ꝛ vr̄ mihi ꝙ oēs iſti quos narrauit/ſunt illi qui nō ꝑcipiūt de cauſis niſi māleꝫ tm̄.¶D.d.ꝛ ideo nos cōſiderabimus ꝛc̄.i.ꝓp hanc diuerſitatē accidentē inter antiquos: opꝫ prius nos ponere principiū cōſiderationis in principio ſcđe quaꝫ oēs homines concedunt eſſe principiū ꝛ vnum:ꝛ dicere quid ſit.¶Et inuit principiuꝫ indiuidui ſubſtātie:ꝛ ideo.d.exiſtimať eniꝫ ꝙ eſſe ſubſtātie ꝛc̄.i.ꝛ poſuimus principiū cōſiderationis in principio indiuidui ſubſtātie: qm̄ oēs hoīes cōueniūt in hoc ꝙ indiuidua corpoꝝ exiſtētiuꝫ per ſe ſunt

Primo phy. a.t.c.6.vſqꝫ ad.41.

Dr̄ia cōſiderationis nālis a cōſideratiōe diuina. vide ꝑ hoc j.cō.9. Uide ꝑ ph. 8.32.54.

Oēs iſti ꝗs narrauit nō perceperūt niſi cāꝫ mālē.vid oppoſitū ꝺ ana. ꝑ phy.39.ꝛ

℞ de aīa.80. ⁊.8.ph.37. q̄ ponit itel lectū.⁊ p̄mo phyſi.41.⁊ 8.phyſi.2. Emp.poſuit litē ⁊ amici/ tiam.

a Sube de/ mr̄ate ſūt p̄ formā. Idē 2.de aīa.2. 7.8.⁊.9.Et 8.meta.7.⁊ 2.phy.4.⁊ ℞ d̄ aīa.90.

ſubſtātie: ⁊ q̄ in eis eſt principiū:⁊ hoc intendebat cuz.d.exiſtimat̄ eniz q̄ eſſe ſbe ⁊c̄.i.oēs.n.opinant̄ q̄ natura ſbe eſt manifeſta in cor/ poribus demonſtratis:⁊ iſta ſubſtātia de qua dicit ſe perſcrutaturuz eſt illa de qua declarabit̄ eſſe formā:⁊ dixit ipſaz eſſe primaz:q2 eſt cā ſbe demonſtrate: ⁊ ſbe a demr̄ate nō ſunt ſubſtātie niſi per illam:⁊ dixit eſſe vnā ipſaz:q2 ſba demonſtrata nō eſt vna niſi p̄ hanc ſbam: ⁊ per hanc nām que dicit̄ forma.℃ D.d.⁊ ideo diximꝰ q̄ aīalia ⁊c̄.i. ⁊ q2 nā eius eſt manifeſta per ſe in indiuiduis exiſtentibꝰ per ſe:ideo oēs cōcedunt q̄ aīalia demōſtrata per ſe ⁊ vegetabilia ⁊ ſue partes ⁊ vl'r cōpoſita/ſunt ſbe ⁊ corruptibilia ſimplicia:vt ignis:⁊ aqua:⁊ ter ra:⁊ aer ex quibꝰ fiunt cōpoſita: ⁊ oē qd̄ numerat̄ in iſtis ſubſtātijs: aut in illis que ſunt partes cōtente:aut in illis que ſunt vel a cōtinē/ tia:vt celuz:aut ex partibꝰ iſtorū:vt ſtelle:⁊ luna:⁊ ſol:⁊ oē qd̄ gene/ ratur ex iſtis primo ⁊ ſunt cōſimiliū partiuz.℃ D.d.pſcrutemur igit̄ ⁊c̄.i.pſcrutemur igitur vtruz iſta ſint ſbe tantū.ſ.diſpoſitiōes indiui/ duoruz ſbaꝝ:aut ſunt.hec diſpōnes ſubſtātiaꝝ alie ab iſtis aut q̄dam iſtarū diſpōnuz que dicunt̄ in rñſione ad q̄d ſint ſbe:⁊ quedā nō ſunt ſbe:aut nulla iſtaruz diſpōnuz eſt ſba: ⁊ h̄ latet eos. Qm̄ aūt indiui/ dua ſbe ſunt ſbe:manifeſtū eſt:⁊ nullus dubitat in hoc:⁊ hoc intende bat cum.d.⁊ quedā iſta ⁊ quedā alia.℃ D.d.aut nulluz iſtorum:ſed alia.i.aut nulla diſpoſitionū exiſtentiuz in indiuiduis ſenſibilibꝰ ſit ſba:ſed ſubſtātie iſtoruz ſunt alie.℃ Deinde.d.quidā igitur exiſtima/

Opīo ponē tiū ſola ma/ thēatica p̄n cipia. vid̄ p̄ meta.20.

uerunt ⁊c̄.i.quidaz igitur exiſtimauerūt q̄ vltima corpoꝝ ſicut ſup/ ficies ⁊ linea:⁊ punctꝰ:⁊ vnuz ſint ſbe magis q̄ corpus:q2 ſunt p̄nci pia:⁊ iō cōtingit q̄ iſta ſint ſbe magis q̄ ſbe ſenſibiles demonſtrate. ℃ Et dixit hoc:q2 quidā opinabant̄ q̄ puncta ſunt priora lineis:⁊ li nee ſup̄ficiebus:⁊ ſup̄ficies corporibꝰ:⁊ dicebāt q̄ indiuidua iſtorum ſunt priora indiuiduis corporis ſenſibilis:⁊ vl'ia eorum vniuerſalio/ ribus corporis:⁊ ideo.d.magis q̄ ſoliduz ⁊ corpus:⁊ ēt magis q̄ res ſenſibiles.⁊ dixit ſoliduz ⁊ corpus:q2 iſti h̄ūt duas opiniones in cor pore:qdā.n.dicūt q̄ tres dimēſiōes ſunt forma ſbalis corpis ⁊ iſti di cunt corpus. Qui aūt dicūt q̄ corpus ſit ad cōiunctionē ſup̄ficierum

Vide.3.celi 60.

adinuicē digniꝰ eſt dici ab eis corporeū:⁊ ſm̄ vtrūq3 ſermonē ſequit̄ vt ſuperficies ⁊ linee ⁊ puncta ſint ſubſtātie magis q̄ corpora ⁊ p̄ora eis:aut ſm̄ q̄ forma eſt prior cōpoſito ex mā ⁊ forma ſm̄ priorem ſer/ monez: aut ſm̄ q̄ partes ſui cōpoſiti ſunt priores cōpoſito ſm̄ ſcd̄m ſermonē.℃ D.d.⁊ quidā non dicūt ⁊c̄.i.⁊ quidā nō opinant̄ q̄ aliqd̄

Opīo ponē tiū ſbaz vna cuz mathe/ maticis eſſe p̄ncipiū.

linearuz ⁊ ſuperficierū ⁊ punctoꝝ ſit ſba: aut vnum numerale.℃ Et quidaz nō ſolūmodo opinant̄ q̄ magnitudines ⁊ numeri.ſ.mathe/ matica ſunt ſubſtātie:ſed opinant̄ cuz hoc q̄ forme rerū ſunt ſbe ab/ ſtracte:⁊ opinabant̄ cū hoc tertiā ſbam.ſ.indiuidua ſbe ſenſibilis.Et qui opinabant̄ q̄ mathematica ſunt ſbe:quidā ponebant ea eſſe alia a formis:⁊ quidē ponebāt numeros ⁊ formas eſſe eiuſdem nature: vt poſt dicet:⁊ iſti ſunt qui perceperūt cām formalē ꝓpriaz:⁊ intēdebāt dare ſubſtātias proprias rebus ex formis vniuerſalibꝰ.ſ.q2 ponebant ea eſſe principia ſubſtātiarū ſenſibiliuz.℃ Deinde.d.Leucippus aūt

Opīo Leu/ cippi.

⁊c̄.i.Leucippus aūt dixit plures ſubſtātias eſſe:q2 ſbe ſunt diuerſe. V.g.grauitas ⁊ magnitudo ⁊ aīa:ideo principia ſbaꝝ ſunt diuerſa. Principiū eniz numeri qd̄ eſt vnū eſt aliud a p̄ncipio magnitudinū

⁊ a principio aīe:⁊ ſm̄ hoc multiplicant̄ ſp̄es que ſunt poſt ſꝫ numerū naturarū diuerſaꝝ p̄p̄ ſuas cauſas diuerſas:⁊.d.vt mihi vr̄:⁊ icepit ex vno:q2 videt q̄ numeri ſunt priores ſubſtātia alijs:q2 vnū qd̄ eſt principiuz eorum eſt prius principijs ſubſtātiarū diuerſaꝝ.℃ Deinde d.⁊ quidaz dicunt ⁊c̄.i.⁊ quidam homines nō dicebant q̄ numeri ⁊ forme ſunt due nature:ſed dicebant q̄ forme ⁊ numeri ſunt eiuſdē na ture:⁊ q̄ iſte ſunt cauſe lineaꝝ ⁊ ſup̄ficieꝝ:⁊ q̄ linee ⁊ ſup̄ficies ſunt cauſe corpoꝝ celi ⁊ alioꝝ ſenſibilium.

Opīo ponē/ tiuz numeꝝ eē ſbaz. vid̄ p̄ hoc. p̄mo meta.35.

℃ De his igit̄ quid dicit̄ bene: aut nō bene: ⁊ que ſunt ſubſtantie. Et vtruz alique ſunt preter ſenſibiles:aut non ſunt:⁊ iſte qūo ſunt. Et vtrū eſt aliqua ſubſtātia ſeparabi lis:⁊ quare:⁊ qūo:aut nulla preter ſenſibiles.

℃ Perſcrutemur igit̄ de iſtis:⁊ qui ſermones fuerūt di/ cti bene:⁊ qui ecōtrario:⁊ que ſubſtātia eſt. Et vtruz ſbe alique alie a ſenſibilibus ſint:aut non:⁊ iſte qūo ſint. Et vtrū ſubſtantia aliqua ſit ſeparabilis:⁊ quare:⁊ qūo:aut nulla eſt preter ſenſibilia.

℃ Cum cōpleuit numerare opīones antiquoꝝ de ſubſtātijs icepit nu merare qōnes ↄſiderās hic de ſba.℃ Et.d.pſcrutemur ⁊c̄.i.pſcrute/ mur igit̄ de iſtis oībus opīonibꝰ: ⁊ declemꝰ q̄ eaꝝ fuerint dicte bn̄: ⁊ q̄ nō fuerint dicte bn̄:cū nō oēs fuerint dicte bene. D.d.⁊ que ſba eſt ⁊c̄.i.⁊ debemꝰ pſcrutari de q̄ditate ſbaꝝ que manifeſte ſunt ſbe.ſ.in/ diuidua exñtia per ſe.℃ D.d.⁊ vtrū ſint hic aliq̄ ſbe ⁊c̄.i.⁊ vtruz ſint hic alique ſbe ſepabiles/alie a ſubſtātijs ſenſibilibꝰ q̄ ſunt cāe ſbarū ſenſibiliū:vt dicūt dicētes formas mathematicas eſſe:aut nihil tale:⁊ vt ſi ſint qūo ſunt ſbe iſtarum ſbaꝝ ſenſibiliuz.℃ D.d.⁊ vtrū aliqua ſba ſit ſeparabilis ⁊c̄.i.⁊ vl'r opꝫ perſcrutari vtrum ſit hic aliqua ſba ſeparabilis a ſenſibilibꝰ.⁊ ſi eſt quare eſt:⁊ qūo:aut nulla ſubſtantia eſt hic preter ſubſtātias ſenſibiles. 6

℃ Capituluz Tertium.

Perſcrutanduz cū deſcripſerimus prius ſbaz quid eſt. Dicitur aūt ſubſtātia ſi nō multipli cius de quattuor:maxime eteniz qd̄ q̄d erat eſſe:⁊ vl'e:⁊ genus ſba videt̄ eſſe cuiuſq3: ⁊ quaruz horuz ſubiectuz. Subiectuz vero eſt de quo alia dicunt̄:⁊ illud ipſuz nō adhuc de alio: ꝓpter qd̄ primuz de hoc determinanduz eſt. Maxime nāq3 videt̄ eſſe ſub ſtantia ſubiectuz primuz. Tale vero modo quodaz mate ria dicit̄. Et alio mō forma. Tertio vero qd̄ ex his. Di/ co aūt materiā quidez es. Formaz aūt figurā ſpeciei. Qd̄ aūt ex his ſtatuam totam. Quare ſi ſpecies mā eſt prior ⁊

ſiue ſic ſub ſtā tie in mate: for. et compo'.

⁊ magis ens: ⁊ ipſo quod ex vtriſq; prior erit ꝓpter eã dem rõnẽ. Necq̃dẽ igit̃ tipo dictũ eſt quid eſt ſubſtãtia: quia eſt id qđ nõ de ſubiecto: ſed de quo alia.

¶ Et opʒ ante diſtinguere ſbaʒ. Subſtãtia eniʒ ⁊ ſi dicit̃ multis modis tamẽ quattuor. Exiſtimat̃ eniʒ ꝙ eſt eſſentia: ⁊ vl'is etiaʒ: ⁊ genus exiſtimatur eſſe ſubſtantie cuiuſlibet: ⁊ quartũ iſtorũ eſt primũ ſubiectũ: ⁊ ſbm eſt illud de quo dicitur aliud: ipſum aũt nõ dicit̃ de alio. Et ideo perſcrutanduʒ eſt primo de hoc. Primuʒ eniʒ ſbm exiſtimat̃ eſſe ſubſtãtia, magis ꝙ̃ aliud. Et dicit̃ tale quoquo modo mã: ⁊ alio modo forma: ⁊ tertio modo illud qđ eſt ex eis. ⁊ dico vt cupruʒ mãm: ⁊ formã vt figuram ſtatue: ⁊ qđ eſt ex eis ſtatuaʒ. Si igitur forma eſt ante materiaʒ: ⁊ magis ens: erit etiam ante illud qđ eſt ex vtroq; ꝓpter hunc ſermoneʒ. Diſtinctuʒ eſt igit̃ mõ q̃d ſit ſba: ⁊ ꝙ eſt nõ illud qđ eſt de ſbto: ſed illud de quo eſt aliud.

7 Ideſt. ⁊ opʒ prius diſtinguere ꝯm quot modos dr̃ ſba. ⁊ cõſiderare quis iſtorũ eſt cã ſbe queſite. ¶ D. d. qm̃ ſba ſi dicit ⁊c̃. i. ſba eniʒ ⁊ ſi dicit̃ multis modis: tñ concludunt̃ in quattuor modis famoſis. ¶ Hoc nomẽ. n. ſba dicit̃ de quiditate rei. Et dr̃ de vli p̃dicabili de aliquo ꝯm q̃d: ⁊ ſilr̃ exiſtimat̃ ꝙ genꝰ ꝓpinquũ p̃dicabile d̃ aliquo ſit ſba. ¶ Et forte dixit hoc: q: antiqui diuerſabant̃ in hoc: ⁊ q̃daʒ dicebãt ꝙ vl'e cõe eſt dignꝰ hoc noĩe ſba ꝙ̃ vl'e ꝓpinquũ: ⁊ iſta eſt ſn̄ia Platonis. ¶ D. d. ⁊ quartũ iſtorũ eſt ſbm. i. indiuiduũ ſbe. Et iõ induxit ſuã diffõnẽ qua diminuit ipſaʒ in libro cathegoricorũ. ⁊. d. ⁊ ſbm eſt illud ⁊c̃. i. ⁊ eſt illud de quo p̃dicant̃ alia. ſed de nihilo p̃dicatur. ¶ D. d. ⁊ iõ p̃mo p̃ſcrutemur de hac ſba. i. ⁊ iõ p̃mũ p̃ſcrutãduʒ eſt de cã iſtius ſbe que eſt ſbm: qm̃ ſbm aliarũ rerũ cõcedit̃ eſſe ſba magis ꝙ̃ aliud. ¶ D. d. ⁊ dr̃ tale quoquo mõ ⁊c̃. i. ⁊ ſba dr̃ de mã quoq̃ mõ: ⁊ de forma ẽt alio mõ: ⁊ de cõpoſito ex eis tertio mõ: ⁊. d. quoquo mõ mãm: ⁊ alio mõ formã: q: mã eſt ſba ꝯm ꝙ ſubſtat forme: ⁊ forma eſt ſba ꝯm ꝙ cõſtituit: ⁊ cõpoſitũ ex eis eſt ſba ꝯm ꝙ cõpoſitũ ẽ ex eis. ¶ D. d. exẽplũ ⁊. d. ⁊ dico mãʒ ⁊c̃. i. ⁊ ĩtelligo p̃ mãʒ cuprũ ſbʒ ſtatue: ⁊ p̃ formã figuraʒ ſtatue: ⁊ p̃ cõpoſitũ ſtatuã. D. d. ſi igit̃ forma fuerit añ mãʒ ⁊c̃. i. ſi igit̃ forma fuerit prior ĩ eẽ ꝙ̃ mã ⁊ magis ens ꝓp̃ h̃ ꝙ mã eſt in potentia: ⁊ forma eſt ĩ actu: erit ẽt neceẽo prior cõpoſito ex ambobꝰ. Cõpoſitũ. n. ex ambobꝰ nõ eſt in actu niſi ꝓp̃ formã: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit eadeʒ rõne. i. ꝙ modus ꝯm queʒ forma eſt prior mã eſt idem cũ eo ꝯm quẽ eſt prior cõpoſito. ¶ Et intẽdebat ꝙ cũ forma ſit prior cõpoſito ex mã ⁊ forma: ⁊ cõpoſitum eſt ſba: ſequit̃ ꝙ forma ſit magis ſba ꝙ̃ compoſitũ. ¶ D. d. diſtinctũ eſt igit̃ mõ ⁊c̃. i. iam igitur deſcripſimus ſbam primã de qua loquimur: ita ꝙ eſt illud qđ nõ p̃dicat̃ de aliquo: ⁊ de quo p̃dicant̃ oĩa alia.

Subʒ aliarũ rerũ ↄcedit̃ eſſe ſba magis ꝙ̃ aliud. Idẽ. 2. phy. 8. ⁊. 9. Iõ hic cõſequẽti.

Uide idem 8. meta. c. 7. ⁊. 2. phy. c. 4. ⁊. 2. d̃ aĩa cõ. 7.

¶ Opʒ aũt nõ ſolũ ita. Non. n. ſufficiẽs. Ipſum. n. hoc ĩmanifeſtũ. Et adhuc mã ſba fit: ſi. n. nõ ipſa: ipa ſba q̃ ẽ alia diffugit. Aliĳs. n. ſublatis nihil p̃ter ipſam appet remanẽs. Nam alia q̃dẽ corporũ ſunt paſſiões: ⁊ factões: ⁊ potẽtie. Longitudo vero ⁊ latitudo ⁊ ꝓfunditas quãtitates q̃daʒ ſunt: ſed nõ ſbe. Quãtitas. n. nõ ſba: ſʒ magis cui inſunt hec ipſa primũ: illud eſt ſba. At vero ablata longitudine: latitudine: ⁊ ꝓfundo: nihil videmꝰ remanens niſi ſi q̃d eſt determinatũ ab his. Quare mãm neceſſe videri ſolaʒ ſbaʒ ſic intẽdentibꝰ. ¶ Dico autem mãm q̃ eſt ꝯm ſe nullatenꝰ: neq; q̃d: neq; quãtitas: neq; aliq̃d aliud eorũ dr̃ quibꝰ ens eſt determinatũ. Eſt eniʒ quoddã de quo p̃dicat̃ horũ quodlʒ cui eſt eſſe alterũ: ⁊ cathegoricarũ vnicuiq;. Alia nãqʒ de ſba predicant̃: hec vero de materia. Quare qđ ẽ vltimũ ꝯm ſe: neqʒ quid: neqʒ quãtitas: neqʒ aliud aliquid eſt: neqʒ negationes. Eteniʒ hec erunt ꝯm accidẽs. ex his ergo ſpeculantibꝰ accidit ſubſtãtiam eſſe materiã. Sed impoſſibile, eteniʒ ſeparabile: ⁊ hoc aliquid ineſſe videtur maxime ſubſtãtie. Quapropter ſpecies ⁊ qđ ex ambobus ſubſtãtia videtur eſſe magis ꝙ̃ materia.

Solet adduci.

¶ Et oʒ ꝙ diſtinctio nõ ſit tali mõ tm̃: nõ. n. ſufficit: qm̃ hoc non eſt manifeſtuʒ. ⁊ etiã materia eſt ſubſtãtia: qm̃ ſi non fuerit ſubſtãtia: ſubſtãtia nõ erit aliud: ⁊ ſi nõ: ſba erit ignorata a nobis. Quoniã cũ alia fuerint abſtracta nihil videmꝰ permanere: ⁊ alia paſſiua corporũ: ⁊ actiones: ⁊ virtutes: ⁊ etiã longitudo: ⁊ latitudo: ⁊ profundũ: ſunt quantitates: ⁊ nõ ſubſtãtie. Quãtitas eniʒ non eſt ſubſtãtia: ſed illud cuius ſunt iſta primo modo eſt ſubſtantia. ⁊ cũ longitudo: ⁊ latitudo: ⁊ profunduʒ fuerint abſtracta nihil videt̃ p̃manere preter illud: ſi fuerit aliquid qđ eſt per ſuaʒ diffinitionẽ. Neceſſe eſt igitur vt ſolam materiaʒ videant eſſe ſubſtantiaʒ illi qui perſcrutãtur hac perſcrutatione. ⁊ dico materiã illud qđ per ſe nõ dicitur quale: nec quãtuʒ: nec aliquod eorũ per que ter/

minat ens:eſt eniꝫ aliud de quo dicit vnūquodqꝫ iſto/
rum:⁊ eſſentia illius eſt alia ab eſſentia cuiuſlibet pre/
dicabilis. Alia eniꝫ dicūtur de ſubſtātia: ⁊ hec de mate/
ria. ergo ſubiectū vltimuꝫ qd̄ eſt per ſe:non eſt illud qd̄
dicitur quale:aut quātum:aut aliud omnino:neqꝫ nega
tio. Iſta eniꝫ ſunt accidētaliter. ex iſtis igitur accidit vt
ſubſtātia ſit materia:ſed hoc eſt impoſſibile. exiſtimatur
eniꝫ ꝙ ſeparabilia ⁊ que ſignificant eſſentiaꝫ ſm̄ ratio/
nem iſtius rei ſint ſb̄e magis. Et iō exiſtimat ꝙ forma
8 ⁊ illud qd̄ eſt vtroqꝫ ſint ſb̄e magis q̄ꝫ materia.

Prīa rō ad ꝓbādū māꝫ eſſe magis ſubſtātiā.

¶ Dicit. ⁊ opꝫ vt nos ſimus cōtenti hac diſtinctione tm̄:ſiue perſcru/
tatione ⁊ diuiſiōe. ſ. ſubſtātie in materiā ⁊ formā:qm̄ non ſufficit nec
eſt manifeſtū per ſe. ſ. formaꝫ eſſe ſb̄am. ¶ Et. d. hoc:qꝛ mā eſt manife
ſtior in ſubſtātialitate q̄ forma in pmo aſpectu. ⁊ ideo induxit poſt ſer
mones ex qbus apparet ꝙ ſola mā eſt ſb̄a: ⁊ ꝓ eſt cā in hoc demōſtra
tum eſſe ſubſtātiaꝫ: ⁊. d. ⁊ etiā materia eſt ſb̄a ⁊c̄. i. mā autē videt eſſe
ſubſtātia magis q̄ alia. Poteſt eniꝫ aliquis dicere ꝙ ſi ſb̄a non ponit
materia nihil erit hoc qd̄ dicatur ſb̄a: ⁊ tunc ſb̄a erit nō ens: ⁊ hoc in/
tendebat cum. d. ⁊ ſi non: ſb̄a erit ignorata. ¶ Et forte inuit per hoc
qd̄ dixit: ⁊ opꝫ vt diſtinctio ⁊c̄. i. ad deſcriptioneꝫ ſubſtātie famoſam
que eſt:qm̄ ſubſtātia eſt illud de quo predicant alia ⁊ ipſuꝫ de nihilo:
⁊ tunc dixit hoc:qꝛ ex hac deſcriptione ſequit ꝙ mā ſit magis ſubſtā
tia q̄ forma: ⁊ ideo incepit inducere poſt rōnes ex quibus ſequit ꝙ
materia ſola eſt cā ſubſtātie demonſtrate. ¶ Et. d. ⁊ ēt mā ⁊c̄. i. D. d.
qm̄ cum aliqua fuerint abſtracta ⁊c̄. i. ⁊ rōcinatio ſuper hoc ꝙ mā eſt
cā indiuidui ſubſtātie ſenſibilis tm̄ eſt ꝙ cum abſtraxerim⁹ in intelle
ctu ea que ſunt p̄ter māmꝛ ex rebus abſtractis in indiuiduo demōſtra
to nihil remanebit niſi mā. ſ. qm̄ mā non auferet per ablationē illoꝝ
⁊ auferunt illa p ablationē materie. ¶ D. d. ⁊ paſſiua ⁊c̄. i. ⁊ virtutes
paſſiue ⁊ actiue ⁊ actiones prouenientes ab eis vident ꝙ cuꝫ auferū/
tur remanet materia: ⁊. d. hoc ad declarādum ꝙ forme conueniunt in
hoc cum accidētibus: ⁊ ex hoc exiſtimauerūt plures formas eē ac/
cidentia. ¶ Deinde. d. ⁊ ēt longitudo: ⁊ latitudo: ⁊ ꝓfundū ⁊c̄. i. ⁊ ēt
longitudo: ⁊ latitudo: ⁊ ꝓfundū que exiſtimant eē ſb̄e corpis vident

Scd̄a rō ꝙ mā ſit magis ſb̄a.

eſſe quātuꝫ ⁊ non ſb̄a: qm̄ quātuꝫ non eſt ſubſtātia. ¶ Et intendebat
ꝙ cuꝫ cōceſſerim⁹ corpora eē ſubſtātias: ⁊ ꝙ longitudo: ⁊ latitudo: ⁊
profundū per quā diffinim⁹ corpus ſint quātuꝫ: ⁊ nō ſb̄a: nō remane/
bit in corpore aliud qd̄ dicat ſb̄a niſi mā: qm̄ cum nō fuerit ſb̄a p tres
dimenſiones que exiſtimātur eſſe ſb̄a magis q̄ alia: qm̄ cum auferun
tur a corpore auferunt alia reſidua: ſequit ꝙ ſubſtātia ſit neceſſario
p materiā. Neceſſe eſt. n. vt indiuiduū ſb̄e ſit ſb̄a per aliqd̄ exiſtēs in
eo ꝙ ſit ſb̄a: ſi nō fuerit per oēs partes eius. ¶ D. d. ſed illud cui⁹ ſunt
iſta ⁊c̄. i. ⁊ cū iſta que ſunt exiſtētia in mā non fuerint ſb̄e: neceſſario
erit vt illa in quib⁹ exiſtunt iſta primitus ⁊ ſine medio ſint ſb̄e: ⁊ hec
eſt mā. D. d. ſed cuꝫ longitudo ⁊ latitudo ⁊c̄. i. ⁊ cuꝫ longitudo ⁊ lati/
tudo ⁊ ꝓfundū fuerint abſtracta a corporib⁹ que accipiunt in diffōni
bus eoꝝ nihil remanebit ex corpore niſi illud qd̄ diffinit a longitudi
ne ⁊ latitudine ⁊ ꝓfundo: ⁊ hec eſt mā: ⁊ iſta eſt alia rōcinatio a p̄di/
cta. ¶ Et cū dedit rōcinatiōes ex quib⁹ ſequit ꝙ mā eſt ſb̄a. ſ. dicen/
tem mām eſſe ſb̄am ꝓpter hoc ꝙ ablatis alijs nō auferẗ: ⁊ ipſa abla
ta auferunt alia: ⁊ rōcinationē dicentē ꝙ corpus eſt ſub̄a ⁊ nihil aliud
eſt q̄ tres dimēſiones in mā: ⁊ dimēſiones non ſunt ſub̄e rerū ꝙ cor
pus ſit ſub̄a per māꝫ: ⁊ illud p qd̄ ſub̄a ſit ſub̄a eſt ſub̄a. Et cū induxit
has duas rōcinationes ſicut diximus. d. neceſſariū eſt igit ⁊c̄. i. ⁊ cū
ita ſit: nece eſt vt illi qui pſcrutant hac perſcrutatiōe: ⁊ cōcedūt has
ꝓpōnes: opinant ꝙ ſola eſt mā ſb̄e indiuidui ſb̄e demr̄ate. ¶ D. ince
pit declarare qualis mā eſt iſta: ⁊. d. ⁊ dico materiaꝫ ⁊c̄. i. ⁊ intelligo
per mām illud qd̄ eſt exn̄s per ſe: qd̄ eſt nec q̄le: nec quātū: nec aliqd̄
alioꝝ p̄dicamētorū: qm̄ eſt in potētia oīa iſta. ſ. decē p̄dicamēta: ⁊ vt
declaratū eſt in phyſicis. D. d. eſt em̄ aliud ⁊c̄. i. declaratū eſt em̄ ſb̄m — p̄ phy. 69.
eē oībus p̄dicamētis decē: ⁊ ꝙ ſuū eē eſt aliud ab eē cuiuſlibet eoꝝ.
Predicamēta em̄ accn̄tiū dnr de p̄dicamēto ſb̄e: ⁊ p̄dicamētū ſb̄e
dr̄ de hoc qd̄ eſt mā. ¶ D. d. vltimū igit ⁊c̄. i. ſb̄m igit vltimuꝫ qd̄ eſt
ſb̄m p ſe: ⁊ pmo: nō eſt illud in quo dr̄ q̄le: nec aliud p̄dicamētorū decē
nec priuatio iſtorū entiū: qm̄ hoc eſt ei p accn̄s: ⁊ intēdit ſubm: igit
vltimū qd̄ per ſub̄am ſuā eſt aliud ab vnoqꝙ p̄dicamētorū: ⁊ a ſuis
priuationib⁹: cū oīa iſta ſint ei p accn̄s. ¶ Et dixit hoc: qm̄ ſi aliq̄ for/
ma: aut aliq̄ priuatio eēt eēntial̄r in mā nō reciperet oēs formas. ¶ Et
cuꝫ induxit ratiocinationes ex quib⁹ apparet ꝙ mā eſt magis ſb̄a ⁊
d. ſꝫ hoc eſt impōle ⁊c̄. i. ſꝫ impōle eſt vt mā ſola ſit ſub̄a cuꝫ opinat ꝙ
intētiones ſep̄abiles in intellectu. ſ. q̄ nō itelligunt in reſpectu alioꝝ
ſicut eſt in mā: ſꝫ q̄ intelligunt p ſe ſunt magis ſub̄e: ⁊ ideo exiſtimat
ꝙ forma ſit etiā ſub̄a cuꝫ ſit quiditas quā ſignificat diffinitio: ⁊ cō/
gregatū etiā ex forma ⁊ mā eſt ſub̄a: ⁊ ꝙ hec duo magis ſunt ſub̄a q̄
mā. ¶ Et iſti ſermones quos induxit hic ſunt logici famoſi: ⁊ ideo
induxit eos ad deſtruendū ⁊ ad cōfirmādū formā eſſe ſubſtantiā. d.
pſcrutabit de hoc perſcrutatione demonſtratiua.

Si aliq̄ forma vel priuatio eēt eēntial̄r in mā non reciperet oēs formas. Idē p̄ ph. 63. ⁊. 69. ⁊ 79. ⁊ p̄ ca. ⁊ ſb̄a orbis. Uide. 7. 19. ⁊. 4. ph. 3. ⁊ p̄ phy. 52. ⁊ 3. phy. 56. ⁊ p̄ celi. 86.

¶ Attamen eā que nūc ex ambob⁹ ſubſtātiā. Dico aūt
eaꝫ que ex materia ⁊ forma dimittendū. Poſterior em̄
eſt ⁊ aperta. Manifeſta auteꝫ eſt aliqualiter ⁊ materia:
Itaqꝫ de tertia aūt perſcrutanduꝫ eſt. hec nāqꝫ maxime
dubitabilis. Cōfitentur autem ſubſtātias eſſe ſenſibiliū
quidam: quare in his querendū prius.

¶ Dimittamus igit nunc loqui de ſubſtātia que eſt ex
ambobus ſcilicet ex materia: ⁊ exemplari: qꝛ eſt vltima
ſubſtantia: ⁊ manifeſta etiam: ⁊ materia quoquo mo/
do: ⁊ perſcrutemur de tertia. Eſt enim in ea maximus
error. Et cōceſſuꝫ eſt aliquas ſubſtātias eſſe ſenſibiles.
Queramus ergo de iſtis.

9 ¶ Ideſt: ⁊ dimittamus igitur perſcrutationē de ſb̄a cōpoſita ex materia ⁊ forma: q᷑ eſt poſterior duab⁹ ſubſtātijs ex quibus cōponitur: ⁊ perſcrutari hoc non eſt niſi de cauſis nō de cauſatis. Et eſt etiā manifeſtū per ſeipſam eſſe ſb̄am. ¶ D. d. ⁊ mā quoquo mō. i. cōceſſum eſt ab oībus māam eē ſb̄am. ⁊. d. quoquo mō: q᷑ antiq̄ diuerſantur in mā. Quidā em̄ dicūt ptes indiuiſibiles eē: ⁊ q̄dam corpora cōſimiliū partiuȝ: ⁊ alia numerata in nālibus. ¶ Et q᷑ oēs antiq̄ cōcedūt materiā eē: ſed diferūt in ea: dixit quoquo mō notādo ꝙ cōueniūt in ea ſcʒ genus tm̄: ⁊ nō ſimplr. ¶ Et fortaſſe dixit quoquo mō q᷑ eſt ſubſtātia diminuta: q᷑ eſt in potentia. ¶ D. d. ⁊ pſcrutemur igitur de tertia. i. de forma. D. d. ⁊ cōceſſum eſt ⁊c. ⁊ q᷑ manifeſtū ē p ſe ꝙ indiuidua ſb̄e ſunt ſubſtātie: opʒ vt primo queramus de ſb̄a que eſt prima ſubſtātia iſtaꝝ ſubſtātiaꝝ ⁊ cā earum. i. ſine medio. ¶ Et ſciendū eſt ꝙ iſta perſcrutatio differt ab ea q̄ eſt in primo phyſicoꝝ. qm̄ illic q᷑ ē pſcrutatio nālis nō pſcrutatur niſi ad declarādū primā materiā eſſe ſm ꝙ eſt mā: ⁊ nō ſm ꝙ eſt ſb̄a: ⁊ ad declarādū formas nāles eē: ⁊ tm̄ nō primā oīum ſenſibiliū reꝝ: nec formā ſm ꝙ eſt ſb̄a. ⁊ ideo cōſideratio de formis nālibus ſcʒ ꝙ ſunt naturales nō inducit ad primā formā. Conſideratio enim de forma inducēs ad primā formā eſt cōſideratio de ea ſm ꝙ eſt ſubſtantia: ⁊ ſcīa nālis nō cōſiderat de rebus ſm ꝙ ſunt ſubſtātie. De prima aūt materia cōſiderat vtraq̄ ſcīa: ſed nālis cōſiderat de illa ſm ꝙ ē principiū trāſmutationis: phs aūt conſiderat de illa ſm ꝙ eſt ſubſtātia in potentia. Et q᷑ Ariſt. conſiderauit de illa in naturalibus: ideo contentus fuit illa conſideratione: ⁊ nō iterauit conſiderātēȝ in hac ſcīa: cū illa ex qua peruenitur ad cognitionem eſſentie reꝝ ignorate ſint actiones eaꝝ ꝓprie: ⁊ actio materie eſt tranſmutatio. Forme vero q᷑ ſunt plures ⁊ nō habent eandē actionē cōem: iō nō potuit declarare de ſuis actionib⁹ in ſcīa nāli primā formā. ¶ Sed illud qḋ de illis fuit illic: declaratū eſt ex hoc ꝙ actiones formaꝝ perueniunt ad actionē prime forme: que non ē in materia: ⁊ eſt primus motor: ⁊ nō fuit declaratū de actione illius forme vtrū eſt ſubſtantia aut nō. Et in hac ſcīa querit de principio prime ſubſtātie: ⁊ ideo poſuit principiuȝ pſcrutatiōis ex hoc de principijs ſubſtātiaꝝ ſenſibilium. Et cū fuerit ei hoc declaratum ꝙ principia ſubſtantiaꝝ ſenſibiliuȝ. ſ. forme ſunt ſubſtātie: ⁊ eſt declaratū in ſcīa nāli hoc eſſe corpus ſenſibile quod eſt cauſa in alijs ſubſtantijs ſenſibilibus: ⁊ prior eis declarabitur ꝙ forma iſtius corporis eſt principium vltime ſubſtātie que eſt prior alijs ſubſtātijs: ⁊ ꝙ ipm eſt illḋ qḋ dat alijs ſubſtātias ⁊ formas ſb̄ales generales ⁊ corruptibiles.

Pria expō ſup li quoq̄ modo.
Scḋa expō ad idem.

Documētū ſiue digreſſio q̄ oñdit diuerſitas ꝯſiderationis nālis ⁊ diuine ſcīe.
vid ꝯſile. 2. ph. 4. ⁊. 21. ⁊ p̄ me. c. 15 18. ⁊ 4. me. c. 1. ⁊ 6. me. c. 1. ⁊ 8. me. cō. 4. ⁊. 12. me. 1. 5. ⁊. 6 Idē hic. ō. c. 5. ⁊. j. cō. 39. vid phʒ i. 11. me. ca. 3.
Eſſentie rerum ignote cognoſcūtur ex actiōib⁹ earū ꝓprijs vid p̄ d aīa 2. cō. 11. ⁊. 2. de aīa. 33. ⁊ 42.

¶ Capitulum Quartum.

Quoniā aūt in principio diuiſimus quot modis determinauimus ſb̄am. Et horū vnum vr̄ eſſe qḋ q̄d erat eē ſpeculādū eſt de ipſo. Preopere eniȝ trāſeundum ad qḋ notius. Diſciplina em̄ ita fit oīb⁹ p minus nota nature ad nota magis. Et hoc opus eſt. Queadmodū in

Diſciplina ita fit oīb⁹ p minus nota nāe ad nota magis.

actib⁹: facere ex vniuſcuiuſq̄ȝ bonis totalr̄ bona ſingulis bona. Sic ex ipis notiorib⁹ q̄ nāe q̄dē nota ipſi nota. Que aūt ſingulis nota ⁊ pria multotiens debilr̄ nota: ⁊ parū aut nihil entis hn̄t. Attn̄ ex male q̄dē noſcibilib⁹: ipſi aūt noſcibilib⁹: q̄ oīno noſcibilia noſce tentādū: ꝓcedentes ſicut dictū eſt per hec eadem.

¶ Et cū prius diſtinxerimus ſm quot modos diffinitur ſb̄a: inuenimus ſb̄am. Et exiſtimatur ꝙ vna illaꝝ eſt illḋ qḋ ſignificat eſſentiam rei. Cōſideremus primo de illa vna: ex principijs eniȝ operationū transfertur ad illa que ſunt manifeſtiora. Et ſilr̄ eſt doctrina in vnaquaq̄ȝ rerū que ſunt minoris cognitionis ab illa que ſunt maioris cognitionis. Et ſilr̄ eſt in operatione etiaȝ. Operationes em̄ non ſunt niſi ad agendū ex illo qḋ eſt aliqḋ bonum: ⁊ bonū ſingulis rebus: ad aliq̄d qḋ eſt bonū vniuerſale: ⁊ bonū cuiuſlibet. Et ſilr̄ ex eis que ſunt cognita ſingulis rebus: ad vniuerſalia que ſunt cognita per naturā: ⁊ cognita cuilibet. Et q̄ ſunt cognita cuilibet in maiori parte ſunt pauce cognitiōis: aut parue: aut nihil eſt in eo de cognitione entis. Sed tn̄ neceſſe eſt vt ſciamus ex iſtis que ſunt male cognitionis: ſed hn̄t cognitionem particulareȝ: que cognoſcuntur modo vniuerſali trāſferendo vt dictum eſt de iſtis eiſdem.

¶ Ideſt. ⁊ cū diſtinxerimus prius ſm quot modos dicitur ſb̄a: ⁊ dixerimus ꝙ vna illarū eſt illḋ qḋ inducitur in rn̄ſione ad q̄d eſt hoc indiuiduum demonſtratū: cōſideremus de hac ſubſtātia quaȝ ſignificat diffinitio q̄d ſit. ¶ D. d. cauſaȝ pp quā incepit perſcrutari de hac ſb̄a que eſt pncipiū iſtarū ſenſibiliū. ⁊. d. cōſideremus in eo ⁊c. i. qm̄ ita eſt de cognitiōe ſpeculatiua ī iſtis rebus ſicut de opatiua: q᷑ queadmodū artificia q̄ primo facta ſunt, trāſfert artifex ab eis ad artificiata que ſunt manifeſtiora apud artificiū: cū illa ſint manifeſtiora apḋ nos: ita eſt de cognitione ſpeculatiua. ¶ Et hoc intendebat cū dixit ⁊ ſimiliter de doctrina: ⁊ ſilr̄ eſt proceſſus doctrine in oībus ſciētijs p̄terq̄ in mathematicis. ſ. ꝙ in eis procedit ex eis q̄ ſunt maioris cognitionis apud nos: ⁊ minoris cognitionis apud nāȝ: ad illa q̄ ſunt maioris cognitionis apud nāȝ: ⁊ ab hoc īcepit librū ſuū in phyſicis. p̄ ph. 1. c. 2.
¶ D. d. ⁊ ſilr̄ in opatōe ⁊c. i. ⁊ ſb̄a in opationibus hūanis. ſ. artificijs actiuis vt in arte regiminis ciuitatū: ⁊ in arte medicādi. Iſta. n. nō inueniunt bonum vniuerſale niſi ex rebus que ſunt bone vnicuiq̄ȝ homini: cum iſte ſunt manifeſtiores apud nos. ¶ D. d. ⁊ ſimiliter ex

Sigularia ſūt notiora apd̄ nos ꝙ̄ magis vl̄ia. vide opp. p̄ ph. 4. c. 5. & 57. cō.

eis que ſunt cognita ⁊c̄. i. ⁊ ſl̄r trāſferunt̄ de cognitione ſingulariū rerum que ſunt manifeſtiores apud nos ad vniuerſalia que ſunt manifeſtiora apud naturā. B. d. ⁊ erūt cognita cuilibet. i. ⁊ ī poſtremo erūt vniuerſalia cognita cuilibet: quia particularia ſunt cognita cuilibet. ¶ B. d. ⁊ illa que ſunt cognita cuilibet ⁊c̄. i. ⁊ illa q̄ ſunt cognita cuilibet ſunt pauce & parue cognitionis in reſpectu eoꝝ q̄ ſunt cognita apud nām. B. d. aut nihil eſt in eis de cognitiōe entis. i. ⁊ ī eis q̄ ſunt p̄ma cognita a nobis: aut nihil eſt de cognitiōe entis: aut modicū. ſ. ex eis puenit̄ ad cognitionē pfecti entis. ¶ B. d. ſ3 tn̄ nec̄e eſt ⁊c̄. i. ſ3 tn̄ cū ipoꝛe ſit aliud ab hoc neceſſe ſcire ex eis q̄ ſunt male cognitiōis q: hn̄t cognitionē pticularē ad illa q̄ cognoſcunt̄ p cognitionē vl̄em trāſferēdo de cognitiōe nālīter iſtarū ſbarū ſenſibiliū ad ſbam ſimplicem que cognoſcit̄ mō vl̄i. ſ. que cōtinet oēs ſbas.

¶ Et p2io dicem⁹ q̄daʒ de ipſo logice: qd ē qd̄ qd erat eē vnūqd̄qʒ qd̄ dr̄ ſm ſe. Nō em̄ eſt tibi eē muſicuʒ eſſe. Nō em̄ ſm teipm̄ es muſicus. Qd̄ ergo dr̄ ſm teipſuʒ: nec ēt hoc omne. Non enim qd̄ ita ſm ſe vt ſuperficiei albū. Quia nō eſt ſupficiei eē albū eē. At v̄o neqʒ qd̄ eſt ex vtriſqʒ vt ſupficiei albe eſſe. Quare q: adeſt ei hoc. In q̄ igit̄ nō inerit rōne ipʒ dicētē ipm̄: hec rō eius qd̄ qd erat eē ſingulis. Quare ſi ſupficiei albe eē eſt ſupficiei eē ſemp. Albo ⁊ leni eē idē erit ⁊ vnū.

¶ Et iaʒ diximus p2ius hoc in qbuſdā noſtris ſermonibus ſermone logico: qd eſt illd̄ qd̄ ſignificat̄ p eēntiaʒ rei. Et eſt illud qd̄ dr̄ per ſe. Aliqd em̄ eē in loco non eſt ipſum eſſe muſicum. Muſicus em̄ ⁊ vbi non ſunt ideʒ per ſe. Nec hoc eſt vniuerſale: nec illud qd̄ eſt per ſe ſm hunc modū: vt albū ſuperficiei. Eſſentia em̄ ſuperficiei non eſt eſſentia albedinis: ⁊ etiā non eſt illud qd̄ eſt ex vtroqʒ. i. ſuperficies alba. Et hoc ꝓpter additioneʒ que eſt in diffinitiōe ei⁹. Diffinitio igit̄ in qua dicēs non hʒ quid eſt diffinitio que eſt rei per ſuā eſſentiā ī quolibet. ergo ſi eſſentia ſuperficiei albe eſt eēntia ſupficiei lenis: tunc albedo ⁊ lenitas ſunt idem.

11 ¶ Quia ſicut dixim⁹ pſcrutat̄ hic ī maioꝛi pte de ꝓpōnib⁹ dialecticis quaruʒ vna eſt ꝙ ſba rei eſt illud qd̄ dr̄ in rn̄ſione ad qd eſt: ⁊ hoc eſt idiuiduū ſbe: iō dixit: ⁊ iā dixim⁹ ⁊c̄. i. ⁊ iā deſcripſimus hāc ſbaʒ alibi dialectica deſcriptiōe ꝙ eſt illud qd̄ ſignificat ſermo q dat eſſentiā rei q̄ eſt diffō. ¶ B. d. ⁊ eſt illud qd̄ dr̄ p ſe. i. qd̄ p̄dicat̄ eſſentialr̄: ⁊ innuit primū modū p̄dicabiliū eſſentialiū. ſ. diffōnē. declaratuʒ eſt. n. ꝙ iſta p̄dicabilia a ſūt tria. ſ. gen⁹: ⁊ dr̄ia: ⁊ diffō: q̄ ꝯponit̄ ex eis

Cō. 2. ī h̄. 7. a Predicabilia eēntialia ſūt tria. Id̄ p̄ poſte. ca. de p ſe.

que diffō eſt idē cū ſba rei: ⁊ vl̄r p̄dicabilia ſbalia ſunt illa q̄ adunant̄ cū ſbto: ⁊ adunant̄ adinuicē: ⁊ accidētalia ecōuerſo. ¶ Et cū declarauit ꝙ illa ſba eſt illud qd̄ ſignificāt diffōnes ⁊ ptes diffōnū: ⁊ ꝙ predicabilia ex qb⁹ cōponunt̄ diffōnes ſunt illa q̄ adunant̄ cū diffinito ⁊ adunant̄ adinuicē: incepit declarare quare ſermones qui demonſtrāt aliqd extrinſecū qd̄ non inducit̄ ad interrogationē de qditate: ꝙ nec ſunt diffōnes nec ptes diffōnū. ¶ B. d. aliqd. n. in loco ⁊c̄. i. ⁊ neceſſe eſt vt illa q̄ demonſtrant̄ p aliqd extrinſecū. i. p aliqd̄ accn̄s nō ſint diffōnes: qm̄ ſi eſſent: ꝯtingeret vt accn̄tia p̄dicabilia de aliquo eſſent eiuſdē nāe: idē. n. vr̄ diſponi per plura accidētia: ſ3 illud qd̄ cōgregat̄ ex eis nō ē vnū niſi p accidēs: ⁊ diffinitio declarat ſbaʒ rei: ⁊ illud qd̄ congregat̄ ex eis eſt vnuʒ eſſentialr̄. Si igitur diuerſa accidētia exiſtētia in aliquo declarāt ſbaʒ illius erūt eiuſdem rei: ⁊ nature. ¶ Et hoc intendebat cuʒ dixit. aliqd. n. eſſe in loco ⁊c̄. i. ⁊ ſi aliqs interrogauit qd eſt hoc demonſtratū: ⁊ reſponderit quis ꝙ eſt hoc in loco ꝑ diffinitione: ⁊ aliqs rn̄derit ꝙ eſt muſicus ꝑ diffinitiōe ēt: tūc eſſet poſſibile vt nā muſici ⁊ vbi eſſet idem qd̄ nō eſt: ⁊ vl̄r ex hac pōne. ix. p̄dicamēta eēnt eiuſdē nāe. i. nāe ſbe: qm̄ ſm hoc erunt dr̄ie ſbales: ⁊ iō dixit aliqd. n. eē in loco ⁊c̄. ¶ B. d. ⁊ ēt vl̄e ⁊c̄. i. nec iſta p̄dicabilia qn̄ p̄dicant̄ de ſbs ſūt p̄dicabilia vl̄ia q̄ deſcribunt̄ in analecticis poſterioꝛibus: aut intēdit ꝙ nō ſunt vl̄ia ſbalia: vt dictū eſt in libꝛo p̄dicamētoꝝ: ⁊ q: ſermones ꝯpoſiti ex accidentibus ꝯpōne ligata qdā ſunt ꝯiūcti p accn̄s ⁊ qdā p ſe. ſ. p ſcd̄m modū eēntialiū p̄dicabiliū q̄ enumerata ſunt in poſterioꝛibus. ſ. in qb⁹ ſubiectū accipit̄ in ſubſtātia p̄dicati. ¶ Et cū declarauit ꝙ illud ꝙ ſignificat illa que ſunt p accn̄s nō eſt ſubſtātia: incepit declarare ꝙ neqʒ etiā ſermones cōpoſiti ex accidentib⁹ eſſentialib⁹ ſignificāt hoc qd̄ eſt qditas ſubſtātiaꝝ ſenſibiliuʒ: ⁊ dixit: nec illud qd̄ eſt p ſe ⁊c̄. i. nec illud qd̄ ſignificat diffinitio ſubſtātie: ⁊ eſt illud qd̄ exiſtit p ſe eſt ſicut illd̄ qd̄ ſignificāt hec verba ſuperficies alba. ¶ B. d. eſſentia enim ſupficiei ⁊c̄. i. albedo. n. nō eſt qditas ſupficiei qn̄ dicimus ꝙ ſupficies eſt alba ſicut rōnabilitas ē qditas aīalis: qm̄ dicimus animal rōnale. ¶ B. d. ⁊ ēt nō ē illud qd̄ eſt ex ambobus ⁊c̄. i. nec illud qd̄ demonſtrat iſte ſermo eſt aliqd̄ ꝯpoſitū vnū ex ambobus ſicut illud quod ſignificat aīal rōnale. ſ. hō. ¶ B. d. pp additionē q̄ eſt in ſua diffinitione. i. qm̄ cōpoſitū ex duobus diffinit̄ cōpoſite ex duab⁹ diffinitionibus illoꝝ duoꝝ: ⁊ iō ſeqt̄ vt diffinitio albi ſit cōpoſita ex diffinitōe albedinis: ⁊ diffinitōe ſubiecti albedinis. Et q: in diffōne albedinis accipit̄ diffō ſbti: contingit ꝙ in diffōne albi accipiat̄ diffinitio ſubiecti bis. iſta igit̄ eſt additio q̄ accipit̄ in diffōne albi. ⁊ hoc nō accidit ex cōpoſitis ex ſubſtātijs. V. g. qm̄ diffō hōis cōponit̄ ex aīalitate ⁊ rōnalitate: ⁊ nō accidit ex hoc iteratio q̄ accidit in cōpoſito ex ſba ⁊ accn̄te. ¶ B. d. diffō igit̄ ⁊c̄. i. diffō pfecta ē ſermo: q cū cōplet̄ nō remanebit in eo aliqd̄ ens in actu de quo interrogat̄ p qd: cū in eo ſit data qditas qd̄ eſt eſſe illius rei: ⁊ nō eſt ī eo ens additū ſuo enti. Et iſta ē dr̄ia inter diffinitiones ſbarū ⁊ diffinitōes accn̄tiū. ¶ Et. q. d. ſermo igit̄ in quo nō inuenit̄ ens de quo interrogat̄ p qd ē diffinitio perfecta que dat cām rei q̄ ē qditas in vnaquaqʒ rerū. B. d. poſt qm̄ ſi eſſentia ſuperficiei albedinis ⁊c̄. i. ⁊ ſi aliqui ꝯ poſuit ꝙ quiditas

Sermones cōpoſiti ex accn̄tib⁹ cōpōne ligata: qdā ſunt p ſe: ⁊ qdā p accn̄s. Idē 4. me. t. cō. 14.

Cōpoſituʒ ex duobus diffinit̄ ꝯpoſite ex duab⁹ diffōnibus illoꝛuʒ duoꝝ.

ſuperficiei eſt albatio: aut quiditas albedinis eſt ſuperficies: diſponitur per plures diſpõnes diuerſas: cõtinget vt oẽs alie diſpõnes ſint eedem: ꝛ ꝙ cõgregatuꝫ ex eis ſit idem: ꝛ ſic albedo/ lenitas/ ꝛ alie diſpõnes quibus diſponitur ſupficies eſſent eedem: ꝛ ecõtrario in predicabilibus ſubſtãtialibus. Rõnalitas eniꝫ eſt differẽtia ſubſtãtialis exiſtens in quiditate animalis rõnalis.

¶ Qm̃ vero ſunt ꝛ ẜm alias cathegorias cõpoſita. Eſt eniꝫ aliqḋ ſubiectuꝫ cuiqꝫ: vt qualitati: ꝛ q̃ꝫtitati: ꝛ qñ: ꝛ vbi: ꝛ motui. Perſcrutandũ ergo ſi eſt rõ ipſius qḋquid erat eſſe cuiuſqꝫ ipſoꝝ eſſe: ꝛ ineſt his ipſum qḋqderat eſſe: vt albo hoĩ qḋquiderat albo hoĩ. ſit naqꝫ nomẽ ipſi veſtis. quid eſt veſti eſſe. At vero neqꝫ hoc eſt ex eoꝝ numero que p ſe eſſe dicunt: aut ipm̃ non ẜm ſe dupl'r dicit: ꝛ hui⁹ eſt aliud quidẽ ex additiõe. aliud vero nõ. Hoc quidẽ eniꝫ ex eo dr̃ id qḋ diffinit q: ipm̃ alij adijcitur: vt ſi albo eſſe diffiniẽs dicat albi hoĩs rõnem. Hoc autẽ eo ꝙ aliud ipſi: vt ſignificat veſtis albũ hoĩem: diffiniat veſtẽ vt albũ. Albus itaqꝫ hõ eſt qḋ albũ. Non tñ qḋqderat eſſe albo eſſe ſꝫ veſti eſſe. Ergo eſt qḋqderat eſſe aliqd: aut totał'r: aut nõ. Qḋ quidẽ eniꝫ qd erat eſſe eſt illud quod aliqd erat eẽ. Quãdo vero aliud de alio dicit non eſt qḋ quidẽ aliquid hoc aliquid: vt albus homo: non eſt qḋ vere hoc aliquid. Siquidem hoc ſubſtãtijs ineſt ſolum.

¶ Et cũ ſint cõpoſita ex alijs p̃dicamẽtis: etiã aliqd eſt ſubiectũ cuilibet. V. g. q̃ꝫtitati: ꝛ qualitati: ꝛ qñ: ꝛ vbi: ꝛ mot⁹. Perſcrutemur igit vtrũ ſit diffinitio cuiuſlibꝫ iſtorum. Erit igit iſtis etiã illud qḋ ſignificat eſſentiã rei vt homo albus. Sit igit ita ꝙ habeat hoc nomen veſtis: ſi igit dicat quid eſt: dicet veſtis: ſed nõ ex eo qḋ eſt per ſe. Nec hoc eſt aliqd ex eo qḋ eſt per ſe: ſed modo ſimplici: ꝛ quoddã ex additione: ꝛ quoddã nõ. Qḋdã eniꝫ diffinitur per diffinitionẽ alteri⁹: ſicut qui diffinit eſſentiam albedis: ꝛ dicit diffinitionẽ hominis albi: ꝛ qḋdã per aliam diffõnem vt veſtis: ſi ſignificat hominem album: ꝛ ipſe diffinit veſtem tanq̃ꝫ album. Homo eniꝫ albus eſt albuꝫ: ſed diffinitio eius non eſt diffinitio albi. ꝛ q: eſt veſtis habet diffinitionẽ que ſignificat eſſentiaꝫ eius qḋ eſt: ꝛ diffinitio rei eſt illud quod ſignificat quid eſt eſſentia rei: ꝛ cum aliud dicitur de alio non eſt illud quod eſt iſtud. V. g. homo albus: qm̃ non eſt. hoc eniꝫ non eſt niſi ſubſtantiarum tm̃.

¶ Intẽdit in hoc caplõ declarare ꝙ cõpoſita ex accidentibus ꝛ ſubſtantijs nõ habẽt diffõnem ſicut diffõnes cõpoſitoꝝ ex materia ꝛ forma: ꝛ ꝙ accidentia ꝑpter hoc non ſunt diſpõnes accidentales. ¶ Et dixit cũ cõpoſita ꝛc. i. ꝛ cũ ſint hec aliqua cõpoſita ex ſubſtantia: ꝛ alijs predicamẽtis: ſubſtãtia eſt ſubiectũ vniuſcuiuſqꝫ accidentiuꝫ. V. g. quãtitatis ꝛ qualitatis. Perſcrutemur igit vtruꝫ iſta cõpoſita habeant diffõnes ſicut ſubſtãtie cõpoſita: ꝛ ſic erit in iſtis etiã ſubſtãtia que ſignificat diffõnem: ꝛ eſt illa que notificat eſſentiam rei. ¶ Et dixit hoc: q: ſubſtãtie cõpoſite manifeſtũ eſt ipſas habere diffõnes ꝛ nomina equalia ſuis diffõnibus. Sed p̃dicant de ĩdiuiduis ſubſtãtie ẜm quid: aut diffõnes: aut nomina equalia illis diffõnibus. ſ. illa que cõgregate ſignificant illud qḋ diffõnes ſignificant diſtincte. In hoc igit capitulo vult perſcrutari vtrũ cõpoſita ex ſubſtãtia ꝛ accidẽtibus habeãt tales diffõnes: ꝛ ſic accidentia erũt differentie ſubſtãtiarum: aut nõ habeant diffõnem oĩno: aut habeant diffinitiões que dicunt ſecundario in reſpectu diffinitionũ ſubſtantiaꝝ: ꝛ ideo induxit exẽplum cõpoſitum ex ſubſtantia ꝛ accidẽte: ꝛ dixit. V. g. homo albus. i. ſi igitur aliqḋ iſtoꝝ cõpoſitoꝛuꝫ habuerit diffinitionẽ: ſit igit ꝙ homo albus habeat diffinitionẽ quẽadmodũ hõ hꝫ diffinitionẽ. ¶ D. d. ſit igit ita ꝙ habeat hoc nomẽ veſtis. i. ꝛ ſi homo albus habeat diffõnẽ: neceſſe eſt vt habeat nomẽ equale ei in ſignificatõe: ita ꝙ illud qḋ cõgregat de hoĩe ꝛ albo ſit vnũ in actu: ꝛ duo in potẽtia: ꝛ hõ erit genus: ꝛ album differẽtia: ꝛ ſit illud nomen veſtis. Cuꝫ igit querit de aliquibus nominibus cõpoſitis ex ſubſtantia ꝛ accidente. V. g. de homine albo per quid cõtingit reſpõdere cõgregate: eſt veſtis: ꝛ diſtincte p diffõnem declarãtẽ quiditatẽ eius: ſicut accidit cuꝫ aliquis interrogauerit p quid de aliquo cõpoſito ex duabus ſubſtantijs: vt de hoĩe qui cõponit ex animalitate ꝛ rõnalitate. Debemus eniꝫ rñdere ad hec p diffõneꝫ declarantẽ quiditatẽ ꝛ eſſentiaꝫ hoĩs. ¶ D. d. ſꝫ nõ eſt ex eo qḋ dicit ex eo ꝛc. i. ſed illud qḋ ſignificat hoc nomen veſtis. ſ. album hoĩem nõ eſt ex rebus que exiſtunt per ſe: ſed ex rebus exiſtentibus tm̃: ꝛ hoc intẽdebat cum. d. ſed modo ſimplici. i. ꝙ homo albus ẜm ꝙ eſt albus nõ exiſtit per ſe: ſed eſt ens tm̃ nõ ens per ſe: nec pars entis per ſe: qḋ eſt indiuiduũ ſubſtãtie. ¶ Et cũ narrauit ꝙ iſte ſermo cõpoſitus non eſt diffinitio: qm̃ nõ cõponit ex predicabilibus eſſentialibus declarãtibus ſubſtantiã vnius rei ſimplicis in actu ſicut ſignificãt diffõnes: ſed ſignificant aliqḋ cõpoſituꝫ ex duob⁹. ſ. homine ꝛ albedine: narrauit etiã ꝙ hec duo ſunt in hoc ſermone ex duabus naturis diuerſis ꝛ ꝑtes ſermonis diffiniti ſunt eiuſdem nature: ꝛ. d. ꝛ quoddã eſt ex additione ꝛ qḋdã nõ. i. due partes iſtius ſermonis ſunt diuerſe. In diffinitione enim albedinis additur ſubiectuꝫ ẜm ꝙ eſt accidens. In diffõne vero hoĩs qui accipit in hoc

Sub̃e cõpoſite manifeſtũ eſt ipſas hr̃e diffões. Idẽ. 8. meta. cõ. vlti. ſꝫ vide oppoſituꝫ hic. j. cõ. 37.

Diffinitũ ẽ vnũ ĩ actu ꝛ duo in potẽtia: ſꝫ vid̃ oppoſitũ. j. 43. vbi dr̃ diffinitũ p ſe vnuꝫ eſſe ꝑꝑ habere vnũ ĩ actu ꝛ aliud ĩ potẽtia: ergo non duo in potẽtia.

ſermone tanq̃ genus nihil additur extra ipſum cum non exiſtat in ſubiecto: ſicut albatio. ¶ D. incepit declarare quõ additio exiſtit i altera duaruz partiuz iſtius ſermonis ⁊ nõ in reliqua: ⁊ dixit: quiddã diffinitur ⁊c̃. i. V. g. ꝙ qui vult diffinire quiditatẽ albedinis exiſtẽtis in hoĩe accipiet in diffõne eius diffõnez hominis albi: cum albedo exiſtẽs in hoĩe nõ cõſtituat̃ niſi per hoĩem ⁊ album. ¶ D. dicit. ⁊ qđdã per aliã diffõnez ⁊c̃. i. ⁊ neceſſe eſt ꝙ illud qđ ſignificat hoc nomen veſtis diffiniatur duab' diffõnib'. ſ. diffõne hoĩs: ⁊ diffõne albedinis: cuz hoc nomen veſtis ſignificet vtrũqȝ. ſ. ⁊ hoĩem ⁊ albedinez. ¶ D. d. ⁊ ipſe diffiniuit veſtẽ tanq̃ albũ. i. ⁊ neceſſe eſt vt diffõ veſtis ſit cõpoſita ex duab' diffõnibus duoꝝ: ſicut diffõ alicuius albi cõponitur ex duabus diffõnibus duoꝝ. ſ. albedinis ⁊ ſui ſubiecti. ¶ D. d. homo enĩz albus ⁊c̃. i. ⁊ diffõ albedinis nõ predicat̃ de hoĩe: ita ꝙ dicatur ꝙ homo eſt albedo. i. ita ꝙ predicat̃ hoc nomẽ nõ ſm diffõnez ſicut dixit in cathegorijs: ⁊ ꝙ ꝓpter hoc nõ hȝ diffõnez. ¶ D. d. ⁊ qꝛ eſt veſtis ⁊c̃. i. ſed ſm ꝙ poſuimus ꝙ hoc nomen veſtis eſt nomen hominis albi: ⁊ oẽ hñs nomẽ hȝ ſermonẽ ſignificantẽ ſuam eſſentiã: cum illud qđ ſignificat nomen eſt determinatũ. ¶ D. d. ⁊ vl'itas rei ⁊c̃. i. ſȝ iſte diffõnes nõ hñt vl'itatẽ. i. non eſt totũ vl'r. i. vnum: ſȝ diffinitio q̃ declarat quiditatẽ rei eſt rerũ que ſunt totũ ⁊ vnũ. i. ꝙ albus nõ eſt totũ ⁊ vnũ: ſed eſt cõgregatũ ex hoĩe ⁊ albedine. ¶ D. d. ⁊ cuz fuerit dictũ aliud de alio ⁊c̃. i. ⁊ cum aliqđ cõe fuerit dictuȝ in alio proprio: aut alterũ fuerit predicatũ de altero nõ erit natura alterius natura ſecundi: ⁊ cõgregatũ erit totũ: cũ hoc nõ inueniat̃ niſi in diſpoſitionib' ſubſtãtialibus: ⁊ hoc eſt declaratũ in dialectica.

Diffõnes q̃ declarãt quiditatez rei ſunt rerũ q̃ ſunt totũ ⁊ vnum.

¶ Quare quodquiderat eſſe eſt quoꝛũcũqȝ ratio ẽ diffinitio. Diffinitio vero eſt: non ſi nomen rõni idẽ ſignificet: oẽs enĩz rõnes eſſent vtiqȝ diffõnes. Erit enĩz nomẽ quod cuilibet rõni idem. Quare ⁊ ilias diffõ erit: ſed ſi primi alicui' fuerit. Talia vero ſunt quecũqȝ dicunt̃ nõ eo ꝙ aliud de alio dicat̃. Non erit igit̃ quicq̃ȝ non gñis ſpẽrũ exñs qđqderat eẽ: ſȝ his ſolũ. Hec nãqȝ vident̃ nõ ſm pticipationẽ dici ⁊ paſſionẽ: nec vt accidẽs.

¶ Ergo qd eſt per eẽntiã eſt idẽ oĩbus reb': quaꝝ ſmo eſt diffinitio. Et diffõ non eſt eius cuius nomẽ ⁊ ſermo ſignificãt eadem: ⁊ ſi nõ: tunc oẽs ſermones erunt diffinitiones. Omnis enĩz ſermo hȝ nomen. Ergo metrum albaꝝ erit diffinitio. Sed cũ fuerit alicuius primo. Et talia ſunt noĩa que dicũt̃ nõ p illud quod dicitur aliud. Illud igit̃ quod eſt ſm eſſentiã nõ eſt aliqua formaꝝ carentiũ genere: ſȝ illaꝝ tm̃. Exiſtimat̃ enĩz ꝙ nõ dicũtur modo cõi: ⁊ paſſiuo: neqȝ ſicut per accidens.

¶ Dicit ergo quiditas que dat eſſentiã rei eſt omniũ rerum quaꝝ ſermo ſignificãs eas eſt diffõ: ⁊ diffõ nõ eſt omnis ſermo ſignificãs illđ 13
qđ ſignificat nomen rei: ſed neceſſe eſt cũ hoc ꝙ ſermo cõuenit nomini vt ſignificet predicabilia ſubſtãtialia per que cõſtituit̃. ¶ D. dicit impoſſe contingens ei qui ponit ꝙ ſufficit in deſcriptione diffinitiõis vt ſit ſermo cõpoſitus cuius ſignificatio eſt equalis ſignificationi nominis illius rei: ⁊ dixit: ⁊ ſi non omnes ſermones eſſent diffinitiões. i. ⁊ cõtingit ponentibus hoc: vt omnes ſermones cõpoſiti habẽtes nomina ſint diffõnes: oẽs enĩz ſermones cõpoſiti habẽt aut pñt habere nomina. ¶ D. d. aut totũ metrum ⁊c̃. i. ⁊ ſi hoc fuerit cõtinget vt oẽs ſermones quoꝛũ ſunt nomina eſſent diffõnes: ⁊ d. hoc: qm̃ oĩa metra fere in eius idiomate habuerũt nomina ꝓpria. ¶ D. d. ſed cum fuerint alicuius primi. i. ſed cũ nomina equipollentia ſignificatiõi ſermonum ſignificãt rem. i. eſſentiã rei. D. expoſuit eſſentiã: ⁊ dixit: ⁊ talia ſunt nomina que dicunt̃ ⁊c̃. i. ⁊ talia nomina ſunt nomina quibus dicunt̃ aliqua nõ ꝑꝑ aliqua extrinſeca ab ipſis: ſicut ea que nominãtur a ſuis accidentibus. Nomina enĩz nõ ſignificant eſſentias eoꝛum prima ſignificatione: ſed ſi ſignificant mediantibus illis accidẽtib': ⁊ ideo illi ſermones nõ debent eſſe diffinitiões. ¶ D. d. ergo illud qđ eſt ſm eſſentiam ⁊c̃. i. ergo diffinitiones que ſignificant quiditates rerum nõ ſunt alicuius formarum carentium genere. ſ. formaꝝ quaruȝ ſubiectũ eſt eis genus: ⁊ d. hoc: qm̃ ſubiecta accidentiũ ſunt alia a naturis eoꝛũ: ⁊ ideo nõ ſunt genera illoꝝ. ¶ D. d. exiſtimat̃ enim ⁊c̃. i. ⁊ forme ſubſtãtiales ſolũmodo hñt genus. ſ. ſubiectũ ex natura illaꝝ qꝛ exiſtimat̃ ꝙ nõ inuenit̃ per cõicantiã cũ alijs ſicut accidẽtia: neqȝ ſunt paſſiones in alijs. i. in eis in quibus exiſtunt: ⁊ vl'r nõ ſunt đ natura accidentiũ: quoꝛũ eſſe eſt in alio.

Diffõ nõ eſt oĩs ſermo ſignificãs illud qđ ſignificat nomẽ vide oppoſitũ. 4. met. tex. cõ. 28.

¶ Sȝ rõ qdẽ erit cuiuſlibȝ ⁊ alioꝝ qd ſignãt ſi ẽ nomẽ: qꝛ hoc huic ineſt: aut ꝑ ſermone ſimplici certioꝛ. Diffõ vero nõ erit nec qđqderat eẽ. Aut ⁊ diffõ ſicut ⁊ qđqd eſt multipl'r dr̃. Etenĩz qđqd eſt vno quidez mõ ſignãt ſbam: ⁊ hoc aliqd. Alio vero mõ qđcũqȝ p̃dicamẽtoꝛuȝ q̃ȝtitatẽ ⁊ qualitatẽ: ⁊ alia quecũqȝ talia. Sicut. n. ⁊ ens: exiſtit in oĩb': ſȝ nõ ſimpl'r: ſȝ huic qdẽ primũ: illud vo ꝯñr. Ita ⁊ qđqd eſt ſimpl'r qdez ſbe: alio vero mõ alijs. Etenĩ q̃litatẽ dicem' vtiqȝ qd eſt. Quare ⁊ q̃litas ẽ eoꝝ que qd eſt: ſȝ nõ ſimpl'r. Sȝ ſicut de nõ ente logice dicũt qdaȝ eſſe nõ ens nõ ſimpl'r: ſȝ nõ ens: ſic ⁊ q̃litatẽ.

Qđ quid eſt ſimpl'r eſt ſubſtãtiaꝝ.

¶ Erit igit̃ ſermo cuiuſlibet alioꝝ qui ſignificãt qd ſit: aut nomen ſi fuerit qđ ſignificat ꝙ hoc eſt. Huius autez ſermo ſimpl'r ſignificat ſermonẽ magis perſcrutanduȝ. Diffõnem autẽ nõ hȝ: nec illud qđ eſt p eſſentiã. Diffõ enĩz dicit̃ multis modis: ſicut dicit̃ quiditas. Quiditas

enĩꝫ quoquo modo ſignificat ſubſtãtiã ⁊ hoc: ⁊ alio modo vnũqđqꝫ predicamentoꝝ. V.g. ⁊ q̃titatẽ: ⁊ qualitatem ⁊ alia talia. Queadmodũ.n. de ſubſtãtia ĩterrogat᷑ per qd: ſilr de q̃titate. Quãtitas igit᷑ ⁊ quale ſunt eorũ que dñr per qd. Sꝫ nõ vt modo ſimplici: ſꝫ vt quidã dixerunt modo logico in eo quod eſt nõ modo ſimplici: ſed illud qđ nõ eſt tale: ⁊ qualitas etiam.

14 ℭ Cum declarauit ꝙ diffinitio ſimpl'r nõ inuenit᷑ niſi in ſubſtantijs nõ in accidẽtibus: q̃ ſunt cõpoſite ex ſubſtãtia ⁊ accidẽte: vult declarare q̃tũ habent accidẽtia de intẽtiõe diffõnis. ℭ Et.d. ergo erit ſermo.i. cũ ſit declaratũ ꝙ in alijs p̃dicamẽtis nõ inuenit᷑ ſermo ſubſtãtie.i. diffõnis eius: dicamus igit᷑ ꝙ in vnaquaqꝫ rerum que ſunt nõ ſubſtãtie inuenit᷑ ſermo qui ſignificat illud qđ eſt in ipſo nõ diffinitio ſimpl'r. Et ſimil'r ſi fuerit poſitũ in eis nomen: illud nomen ſignificat ꝙ hoc eſt huius.i. ſignificabit ſermonẽ cõpoſitũ ex duabꝰ intẽtionibus ſubiecto.ſ. ⁊ p̃dicato. ℭ Et.d. hoc: qm̃ ſi iſte ſermo: hõ albus hꝫ nomen: illud nomen ſignificat hoĩem in quo eſt albedo. ℭ D.d. aũt loco ſermonis ſimplicis ſermo maioris perſcrutatiõis ⁊c̃.i. aut dicamus loco eius ꝙ diximus diffõnẽ ſimpl'r ſermonẽ maioris declarationis q̃ nomen: qm̃ ſi habuerint ſermonẽ aut diffõnẽ: nõ habebũt niſi illđ qđ ẽ maioris d̃claratõis q̃ nomẽ nõ diffõnẽ ſimpl'r. ℭ D.d. diffõnẽ aũt ſimpl'r nõ habebũt ⁊c̃.i. diffõnẽ ſimpl'r non habebũt nec q̃ditatẽ ſimpl'r.i. dantẽ eſſe: ⁊ q̃ſi dicit: ⁊ iſta non hñt diffõnẽ ſimpl'r: q̃ nõ hñt quiditatẽ ſimpl'r. ℭ Et cuꝫ declarauit ꝙ iſta hñt diffõnes quoquo mõ declarauit ꝙ iſta noĩatio põt poni: qm̃ diffõ dr̃ multipl'r nõ equoce: ⁊ dixit: diffõ enĩꝫ dr̃ ⁊c̃.i. diffõ enĩꝫ dr̃ multis modis ſm numerũ eoꝝ q̃ dicunt᷑ in interrogatõe ad qd. ℭ D. incepit numerare illos modos diuerſe q̃ditatis: ⁊.d. illud enĩꝫ qđ dicit᷑ quoquo modo ⁊c̃.i. illud qđ ſignãt q̃ditatẽ eſt modo priori: ⁊ diffõ ſbe ⁊ huiꝰ demonſtrati.ſ. exiſtẽtis per ſe. ℭ D.d. ⁊ alio mõ vnũqđqꝫ predicamentorũ idest illđ qđ ſignãt q̃ditatẽ cuiuſlibꝫ p̃dicamẽtoꝝ ſignificat alio mõ. ⁊ cã in hoc eſt: qm̃ q̃ditas in ſba inuenit᷑ alio mõ ab eo quo inuenit in alijs p̃dicamẽtis. In ſba.n. inuenit᷑ ſimpl'r: ⁊ ĩ alijs p̃dicamẽtis ſm qd: ⁊ iõ talis diſpõ diffõnũ q̃ ſignãt has duas q̃ditates. ℭ Proportio.n. diffõnis ad diffõneꝫ dꝫ eſſe ſicut proportio quiditatis ad quiditatem. ℭ Et cum dixit ꝙ habent diffõnes aliquas ⁊ quiditates aliquas: incepit ratiocinari ſup hoc: ⁊ dixit: qm̃ queadmodũ interrogatur ⁊c̃.i. ⁊ ſignum eius ꝙ alia accidẽtia habẽt quiditates eſt: queadmoduꝫ interrogamus per quid de quiditatibus ſubſtantiarũ ſimpliciter: ſimil'r interrogamus per quid quoquo modo de alijs predicamentis. V.g. quid eſt quãtitas: ⁊ quid eſt qualitas. ℭ Deinde dixit ſed vt quidã dixerũt ⁊c̃.i. qm̃ nomen diffinitionis in eis nõ dicitur modo ſimplici: ſed diffinitio eſt in eis ſm ꝙ dictum eſt in diffinitione priuationis.ſ. ꝙ eſt illud qđ non eſt tale nec tale.i. illud quod eſt nõ eſſe alicuius nõ eſſe ſimpliciter. ℭ Et dixit hoc: qm̃ hoc non eſt aliqđ qđ non eſt ſimpl'r: ſi quoniã nõ eſt nõ eſſe ſimpliciter: ſicut nec eſt eſſe ſimpl'r:

Diſtictio de q̃ditate.

Proportio diffõnis ad diffõnẽ eſt ſicut ꝓportio q̃ditatiſ ad q̃ditatẽ. Idẽ in ſequenti.

Priuatio non eſt non ens ſimpl'r. vide oppoſitũ p̃ phy. cõ.79.

ſimpliciter: ſed non eſſe in reſpectu: cum nõ eſſe eſt non eſſe alicuius. ℭ Deinde dicit: ⁊ qualitas ⁊c̃. ⁊ ita eſt de p̃dicamẽto qualitatis etiã in hoc ſicut in alijs predicamentis. ℭ Et appropriauit qualitateꝫ vt mihi videtur: qm̃ hoc nomẽ quale exiſtimat᷑ ſignificare ſbam cũ qđ interrogat᷑ p ipſuꝫ in ſpẽbus que ſignificãt ſbas: ⁊ in indiuiduis ſignificat p̃dicamẽtuꝫ qđ dr̃ quale qđ numerat᷑ in accidẽtibus.

ℭ Opꝫ q̃deꝫ igit᷑ intẽdere: ⁊ q̃uo opꝫ dicere circa vnũqđqꝫ. Non tñ magis q̃ꝫ hõ hꝫ. Quapp ⁊ nunc: qm̃ qđ dr̃ eſt manifeſtuꝫ: ⁊ qđ qd erat eſſe ſilr inerit. Primuꝫ q̃dẽ ⁊ ſimpliciter ſubſtantie. Deinde alijs: queadmodũ qd eſt. Non ſimpl'r qd erat eſſe ſed q̃litati: aut quãtitati qd erat eſſe. opꝫ enĩꝫ aut equiuoce hoc eẽ dicere entia: aut addentes: aut auferẽtes. Queadmoduꝫ ⁊ qđ nõ ſcibile ſcibile. Qm̃ hoc q̃dẽ rectũ eſt: neqꝫ equoce dicere: nec eodeꝫ mõ. Sed queadmodũ aliquid medicinale: eo ꝙ ad idem quideꝫ ⁊ vnũ: non ideꝫ aũt ⁊ vnum. Attamen nõ equoce. Nihil enĩꝫ medicatiuũ corpus ⁊ opus ⁊ vas dr̃: nec equiuoce: nec ſm vnũ: ſed ad vnuꝫ. Hoc quideꝫ igit᷑ quocũqꝫ modo quis velit dicere differt nihil.

ℭ Oportet igit᷑ vt latitudo ſermõis in vnaquaqꝫ reꝝ ſit ſm ꝙ opꝫ: ⁊ vt ſit in ſermone magis: ⁊ ideo ſi iſte ſermo quẽ mõ diximꝰ fuerit manifeſtus: erit illud quod eſt in eſſentia tale. Etiã ⁊ erit primo mõ ⁊ ſimplici ſbe deinde alterius ẽt ſicut eſt nõ illud qđ eſt per eſſentiaꝫ mõ ſimplici: opꝫ igit᷑ vt entia nõ dicantur eodẽ mõ equocatiõis ſed ſicut magis ⁊ minus. Sicut illud qđ nõ eſt notũ etiã de noto ⁊ ignoto. Sermo enĩꝫ verus qui non eſt modo equoco: ſed ſm ſimilitudineꝫ: ſicut medicina que attribuitur alicui: ita ꝙ ſit idẽ: nõ ita ꝙ ſit cũ eo ideꝫ: nec mõ equiuoco etiã. Qm̃ corpꝰ medicinabile: ⁊ actio medicinabilis nõ dicunt᷑ equoce: nec vno modo: ſed reſpectu vnꝰ. Iſta igit᷑ ſint dicta a dicẽte quocũqꝫ mõ voluerit. Qm̃ inter ea nõ eſt differẽtia in ſermone omnino.

ℭ Oportet igit᷑ vt ſermo de vnaquaqꝫ reꝝ ſit ſm ꝙ pertinet ad nãm illius rei: ⁊ non dꝫ cõtinere magis q̃ illud qđ pertinet ad ſuã naturã nec minus. ℭ Et.d. hoc: q̃ qui dicit accñtia habere diffinitiões dicit ea habere magis q̃ hñt: ⁊ ſimil'r qui dicit ꝙ non dr̃ de eis hoc nomẽ ens diffinitio: dicit ea nõ hr̃e illud qđ debẽt habere. ℭ Et dixit hoc: 15

Qui dixerit accñtia hr̃e diffõnes dicit ea hr̃e

magis q̄ hꝫa bēt: ⁊ q̄ negat diffōnē in accn̄tibꝰ dicit ea hr̄e minꝰ q̄ debent hr̄e.

vt mihi vr̄: qm̄ antiq̄ hēbant in eis has duas opiones: ⁊ ipſe īduxit mediū que eſt vera: ⁊ iō dixit: ⁊ iō ſi iſte ſermo ⁊c̄.i. ⁊ iō ſi nr̄ ſermo de diffōnibꝰ eſt iuſtꝰ: neče eſt vt nr̄ ſermo de naturis q̄s ſignificāt diffōnes ſit talis. ¶ Et dixit hoc: q: poſuit pncipiū pſcrutatiōis de iſtis naturis a diffōnibꝰ. ¶ D.d. ⁊ erit pmo ⁊c̄.i. ⁊ ſi nr̄ ſermo de diffōnibꝰ fuerit verus: tūc diffōnes erunt duobꝰ modis. Quoꝝ vnꝰ p̊ ⁊ ſimplr̄ eſt diffō ſb̄e: ⁊ hoc intēdebat cū.d. ⁊ erit p̊ mō ⁊ ſimplici ſb̄e. Scōs nō p̊ mō ⁊ ſimplici: ſed mō ꝯuenieti nāe rei cuius eſt diffō. ¶ Et hoc intendebat cū dixit.d. alteriꝰ ēt ſicut.i. diffō erit p̊ mō ſb̄e: q: ē ens ſimplr̄ .d. erit accn̄tis ēt ſicut eſt accn̄s in ſuo eē cū nō ſit mō ſimplici. ¶ D.d. opꝫ igitur vt nō dicant̄ entia ⁊c̄.i. ⁊ cū ſit declaratū q̄ illud qđ eſt ſimplr̄ eſt ſb̄a: ⁊ q̄ iſta hn̄t alia entia: opꝫ vt hoc nomē ens nō dicat̄ d̄ eis equoce pure ſic̄ noīa que dn̄r de affirmatiua ⁊ negatiua: ⁊ vlr̄ de oppoſitis: ⁊ hoc intēdebat cū.d. ſm magis ⁊ minꝰ: qđ.n. addit affirmatiua diminuit negatiua: ⁊ iō dixit ſicut illud qđ nō eſt notū: ⁊ veꝝ ēt.i. ſicut illud qđ dixit hoc nomē notū de noto ⁊ ignoto. ¶ Et forte intēdit p hoc q̄ hoc notū dr̄ de noto ſcīa vera: ⁊ de noto ſophiſtice: ⁊ iſte modus equocatiōis dꝫ numerari inter modos noīuꝫ equocoꝝ: ⁊ hoc multū inuenit̄ in idiomate arabico. V.g. cearaꝫ qđ ſigiāt lucē ⁊ obſcuritatē: ⁊ alum qđ ſigiāt magnū ⁊ paruū. ¶ D.d. ſermo.n. verꝰ ⁊c̄.i. ſermo.n. verus de iſtis eſt q̄ hoc nomē ens dr̄ de ſb̄a ⁊ de alijs p̄dicamētis nō mō equoco: ſed ſm q̄ alia attribuunt̄ eideꝫ: ſicut pl̄a attribuunt̄ medicine: ⁊ nō eſt ideꝫ in rebꝰ attributis: ⁊ hoc intēdebat cū.d. non q: nō eſt ideꝫ cū eis vnū ⁊c̄.i. ⁊ iſta attribuunt̄ eidē: tn̄ illđ idem nō eſt in eis in oībus: ſed in reſpectu. V.g. qm̄ cū dicimꝰ herba medicinalis: ⁊ inſtr̄m medicinale attribuunt̄ eidē.i. medicine: ſꝫ non eſt eadeꝫ intentio medicine in inſtrō ſicut in herba: qm̄ ſi ita eēt: eēt ſermo in eis ipſa eſſe medicinalia ſicut ſermo in rebus multis viuis ipſa eſſe aīalia. ¶ D.d. neqꝫ mō equoco.i. ⁊ cū ita ſit hoc nomen ens nō ſignificat p̄dicamēta mō equoco: neqꝫ equoco. ¶ D.d. nō enīꝫ dicimus corpus medicabile ⁊c̄.i. ⁊ hoc nomē ens non dr̄ de eis equoce neqꝫ vniuoce: q: hoc nomē ens dicit̄ de accn̄tibꝰ: ſicut dicit̄ corpus medicinale ⁊ actio medicinalis: ⁊ iſta nō dicunt̄ equoce neqꝫ vniuoce. ¶ Et dicit hoc: qm̄ dicere vnūqđqꝫ predicamētoꝝ eſſe ens eo q̄ deriuat̄ ab eſſe: ſed eſſe nō ſm vnam ⁊ eandē intentionē eſt in vnoquoqꝫ eoꝝ: queādmodū herba ⁊ inſtr̄m attribuunt̄ medicine: ſed medicina nō inuenit̄ in eis eadeꝫ oībus modis: niſi inquātuꝫ quidē inducunt vnuꝫ finem: ⁊ ꝓueniūt ab eodeꝫ agente.ſ. medicina. ¶ D.d. iſta igitur dicant̄ ⁊c̄.i. ⁊ cum iſta intentio fuerit ītellecta p hoc nomē ens: tunc hō vocat oēs iſtos ſermones ſingentes naturas accn̄tium quōcūqꝫ voluerit diffōnes: ⁊ ſi voluerit deſcriptiones ⁊ diffinitiones ſunt ſubſtārie tn̄: ⁊ ideo dixit poſt.

Hoc nomē ens nō ſignificat p̄dicamēta modo equoco: nec vniuoco. vide.4.me.c.2. ⁊ p ph.13. 2.de aīa.30. 12.meta.21. 22. ⁊.5.met. 14.

¶ Illud aūt palaꝫ q: q̄ primo: ⁊ ſimplr̄ diffō: ⁊ qđ quid erat eſſe ſb̄aꝝ eſt: ⁊ nō ſolū: ſed etiā alioꝝū ſilr̄ eſt. verūtn̄ nō primo. ¶ Nō.n. eſt neceſſe: ſi hoc ponimus huiꝰ diffinitōeꝫ eē qđ vtiqꝫ rōni idē ſignificat: ſꝫ cuidā rōni. Hoc aūt ſi vnius fuerit: nō eo q̄ cōtinuuꝫ: ſicut ilias: aut que-

Hinc ſumit̄ q̄ nō q̄libet rō notificās rē ſit diffō.

cūqꝫ colligatiōe: ſed ſi quotiēs dr̄ vnū. Vnū vero dr̄ ſicut ens. Ens aūt hoc qdē hoc aliqđ: aliō vero quātitatē: aliō qualitatē ſignificat. Quapp erit albi hominis rō ⁊ diffinitio. Alio vero modo: ⁊ albi: ⁊ ſubſtantie.

¶ Et hoc eſt manifeſtū q̄ diffō primo mō: ⁊ ſimpliciter: ⁊ quid eſt per eſſentiaꝫ: eſt ſb̄e: ⁊ eſt alioꝝū ſilr̄ ēt: ſed nō primo mō. Nō.n. eſt neceſſe ſi nos poſuerimꝰ aliqđ ſb̄m eē vt ſua diffō q̄ ſignificat ipſuꝫ ſic ſicut ſi ergo ſermōis: ſed aliqs ſermo. Et illud ēt qn̄ fuerit vnū: nō ita q̄ ſit cōtinuū: ſicut dictamē abah: ⁊ oīa que copulant̄ per aliqđ ligamentū: ſed cū fuerit vnuꝫ ex eis modū ſm quos dr̄ vnuꝫ. Ens igit̄ quoddā ſignificat hanc ſb̄aꝫ: ⁊ quoddaꝫ quātiatē: ⁊ quoddā qualitateꝫ. Et iō hō albus hēbit ſermoneꝫ ⁊ diffōneꝫ: ſed alio mō: ⁊ ſb̄a alio mō.

¶ Cum.d. q̄ nulla eſt dr̄ia inter hoc q̄ hō vocat ſermones ſigiāntes q̄ditates cuiuſlꝫ p̄dicamēti: diffōnes aūt nō.ſ. qn̄ ītellexerit nāꝫ eēndi in quolꝫ eoꝝ. ¶ D. ſꝫ hoc eſt manifeſtū ⁊c̄.i. declaratū eſt igit̄ ex hoc 16
ſermōe q̄ diffō pmo mō ⁊ ſimplr̄ ⁊ q̄ditas ſimplr̄ quā ſignificat diffō eſt ſubāꝝ: ⁊ manifeſtū eſt q̄ alia ēt hn̄t diffōnes ſilr̄: ſꝫ nō p̄io mō.ſ. ſimplici: ſed ſecūdario. ¶ D.d. nō.n. eſt neceſſe ⁊c̄.i. non.n. eſt neceſſe ſi poſuerimꝰ aliqđ eſſe vt hēat diffōneꝫ ſignificantē ipſuꝫ ad moduꝫ ſignificatiōis diffōnis ſimplicis: ſed tn̄ eſt neče cū nō habuerit diffōnem ſimplicē vt hēat aliquā diffōnē. ¶ D. hoc ne aliqs dicat q̄ ſub̄a eſt vna oīuꝫ reꝝ. ¶ Et cū.d. q̄ illa q̄ hn̄t diffōnes debēt eē vnū: excepit ex eis illa q̄ dicunt̄ vnū p ligationē ⁊ cōtactū cū iſta nō hēant diffinitionē: neqꝫ ſimplr̄: neqꝫ ſm q̄d: ⁊.d. ⁊ illud ēt ⁊c̄.i. ⁊ eſt neče vt aliq̄d habeat diffōneꝫ: qm̄ hoc nomē vnū dr̄ de eo: nō ſicut dr̄ de aliquo dictamē eſſe vnū: q: copulat̄ p ꝯiunctiōes: aut q: eſt eiuſdē intētiōis: ⁊ vlr̄ q: oīa dicunt̄ vnū p ligamēta ⁊ copulatiōeꝫ: ſꝫ cū dr̄ vnū aliq̄ mō vero eoꝝ ſm quos dr̄ hoc nomē vnū: dictuꝫ eſt in tractatu in quo diſtincta ſunt oīa. ¶ D.d. ens vero qđdā ſignificat ⁊c̄.i. ⁊ cū hoc nomen ens ſigiāt ſubām hāc: ⁊ qđdā hanc quātitatē: ⁊ qđdā q̄litateꝫ: manifeſtū eſt q̄ nō eadē intētiōe eſt eis oībus diffō ⁊ nomē. ¶ D.d. ⁊ ideo albus hō hēbit ſermoneꝫ ⁊c̄.i. hō albus habebit ēt nomē ⁊ diffinitioneꝫ: ⁊ ſimilr̄ vnūquodqꝫ p̄dicamētoꝝ: ſed diffinitio ⁊ nomē eſt eis alio mō: ⁊ ſubſtātia alio modo.

Illa q̄ ſunt vnū per ligationē ⁊ practū non hn̄t diffinitōeꝫ: neqꝫ ſimplr̄ neqꝫ ſꝫ q̄d.
5.meta.tex.cō.7.

¶ Capitulum Quintum.

HAbet aūt dubitatōeꝫ ſiquis nō dicat diffinitionem eſſe ex additione rōneꝫ cuius: nam erit diffō ipſoꝝ nō ſimpliciū ſꝫ copulatoꝝū. Ex additiōe.n. neče palā facere. Dico āt vt eſt naſus: ⁊ ꝯcauitas: ⁊ ſimitas ex duobꝰ dictū: eo q̄ hoc

in hoc eſt: ⁊ nõ ſm accidẽs: neqȝ cõcauitas neqȝ ſimitas paſſio naſi: ſed ſm ſe. Neqȝ vt albũ callie: aut hoi: q: callias albus cui accidit hoiẽ ẽe. Sed vt maſculinũ aĩali ⁊ quãtitati equale: ⁊ oĩa quecũqȝ ſm ſe dicunt̃ exiſtere. Hec aũt ſunt in qbuſcũqȝ exiſtit: aut rõ: aut nomẽ: cuius hec paſſio: ⁊ nõ cõtingit oſtẽdere ſepatũ ſicut albuȝ ſine hoĩe cõtingit: ſed nõ femininũ ſine aĩali. Quare horuȝ qd quid erat eſſe: ⁊ eſt diffinitio: aut nõ eſt alicuiꝰ: aut ſi eſt aliter eſt queadmodũ diximus.

Hinc ſumitur ꝙ paſſiões ꝓprie nõ pñt diffiniri ſine ſubiecto.

¶ Si igitur aliquis dixerit: ſermo qui recipit additionẽ nõ eſt diffinitio; erit in hoc error: qm̃ ſi non fuerit: quid igit̃ eſt diffõ eorũ que nõ ſunt ſimplicia: ſed cõgregata inſimul. Neceſſe ẽ igit̃ vt ſignificent̃: ita ꝙ recipiãt additamẽtũ. V.g. naſus ⁊ ꝯcauitas ⁊ ſimitas q̃ dr̃ ex vtroqȝ. hoc eniȝ eſt in hoc: ⁊ cõcauitas nõ eſt paſſio naſi modo accñtali: neqȝ ſimitas: ſed per ſe. Et non ſicut callie: aut hoĩs qui ẽ callias albus: qm̃ accidit ei ꝙ ſit hõ: ſed ſicut maſculinũ in aĩalibꝰ: ⁊ equale ĩ quãtitate: ⁊ oĩa que dñr ꝑ ſe ſunt reꝝ. Et iſta oĩa que ſunt in eis: aut diffõ: aut nomen cuius eſt iſta paſſio: ⁊ non põt ſignificare ſine ipſo alio mõ: ſicut albuȝ põt ſine hoĩe: ſed femina ſine aĩali nõ põt. Ergo aut nõ eſt habitũ ab iſtis illd qd eſt ꝑ eẽntiã: ⁊ diffõ ẽt: aut ſi fuerit erit alio mõ ſicut diximꝰ.

17 Dixit Ariſt. ſi igitur aliquis dixerit ⁊c̃. i. ſi igitur aliqs dixerit ꝙ diffinitiões in quibus addit̃ natura alia a nã diffiniti non ſunt diffinitiões oĩno: in hoc erit dubitatio. ¶ Deinde dicit. qm̃ ſi nõ fuerit ⁊c̃. i. ſed huic poſitioni cõtinget improbabile: ⁊ eſt vt diffinitiones ſint ſimpliciũ ⁊ non cõpoſitoꝝ ex ſubſtãtia ⁊ accidẽte compoſitiõe eſſentiali: nõ cõpoſitiõe accidẽtali: vt hõ albus: ⁊ ideo. d. neceſſe eſt igitur ⁊c̃. i. neceſſe igitur dicere in diffinitionibꝰ quã ſignificant res cõpoſitas eſſentialiter ex ſubſtãtia ⁊ accidẽte eas recipe additionẽ. ¶ Deinde. d. V.g. naſus ⁊c̃. i. V.g. naſus ⁊ ꝯcauitas ⁊ ſimitas que ſignificãt naſum ⁊ cõcauitatẽ. ¶ D. d. hoc enim in hoc ⁊c̃. i. eſt neceſſe vt diffinitio ſimitatis ſit ex ambobꝰ: q: ſimitas ſignificat naſum ⁊ cõcauitatem: ⁊ cõcauitas non eſt paſſio exiſtens in naſo per accidens: ſed per ſe. ⁊ etiam ſimitas non eſt in naſo ſicut albedo in Sorte: aut in homine. Simitas eniȝ eſt in naſo de accidẽtibꝰ in eẽntialibꝰ: albedo aũt eſt in homine de accidentibꝰ nõ eſſentialibꝰ: ⁊ id nõ neceſſe eſt vt hõ accipiat̃ in diffinitiõe albedinis: ſicut eſt neceſſe vt naſus accipiat̃ in diffõne ſimitatis. Hoc. n. nomen ſignificat am/

In diffõne accñtiũ eẽntialiũ ponitur obȝ nõ ĩ diffõne accidentiũ ꝑ accidens.

bo. ſ. cõcauitatẽ ⁊ naſum. ¶ Deinde. d. accidit eniȝ ei ⁊c̃. i. accidit. n. albo ꝙ ſit Sortes aut hõ. D. d. ſed ſicut maſculinũ ⁊c̃. i. ſȝ cõcauitas in naſo eſt ſicut maſculinitas in aĩalibus: ⁊ equalitas in quantitate. ¶ Et intendit ꝙ naſus diuidit̃ in ſimum ⁊ nõ ſimuȝ: ſicut animal in maſculũ ⁊ feminã: quantũ in equale ⁊ in inequale. ¶ D. d. ⁊ iſta ſunt oĩa ⁊c̃. i. ⁊ iſta accñtia ſunt accñtia ⁊ paſſiones in quoꝝ diffinitiõe accipitur: aut diffinitio rei cuius eſt ipſa paſſio: aut nomẽ eius. ¶ D. d. ⁊ non põt ſignificare ſine ipſo. i. ⁊ nomẽ illius paſſionis: ⁊ diffõ eius non pñt ſignificare ipſam ſine eo ꝙ ſignificant ſuuȝ ſubiectũ: ſicut eſt poſſibile in albo ⁊ ſua diffinitiõe. i. ꝙ nõ indigent ſignificare hoĩem: ſed queadmodũ femina non põt ſignificari a ſuo nomine: aut a ſua ſignificatiõe ſine aĩali: ita ſimitas non põt intelligi ſine naſo. ¶ D. d. ergo aut non eſt habitũ ⁊c̃. i. iſta ergo aut nõ habẽt quiditatẽ verã ⁊ diffinitionẽ veram: aut ſi hñt: habẽt alio mõ ⁊ ſecũdario. ¶ Et hoc eſt ita: qm̃ ſubiecta talium accidentiũ nõ ſunt ſicut genera drĩarum: ſunt eniȝ diuerſa ſm genus: ⁊ ſm nãm: qd nõ ꝯtingit in genere ⁊ drĩa drĩarum: neqȝ illud qd cõgregat̃ ex eis ⁊ ex ſubiecto eſt vnũ in actu: ſicut illud qd cõgregatur ex differẽtia ⁊ genere: ⁊ ideo ſubſtantie ſunt digniores diffinitionibꝰ ⁊ quiditatibus.

¶ Eſt aũt ⁊ alia dubitatio de eis. Si eniȝ ideȝ eſt ſimus naſus ⁊ cõcauus naſus: idẽ erit ſimũ ⁊ cõcauũ. Si vero nõ: q: ĩpoſſibile eſt dicere ſimũ ſine re cuius eſt paſſio ſm ſe: ⁊ eſt ſimuȝ concauitas in naſo. Naſum ſimum dicere aut nõ eſt: aut bis ideȝ erit dictuȝ: naſus naſus cõcauus. Naſus eniȝ ſimus naſus cõcauus erit. Propter qd incõueniens eſt ineſſe talibus qd quid erat eſſe. ſi aũt non in ĩfinitũ ſunt. Naſo nãqȝ naſi ſimũ adhuc alid inerit. Palã itaqȝ q: ſolius ſubſtantie eſt diffinitio.

¶ Et in iſtis rebus eſt alia dubitatio. Qm̃ ſi ideȝ eſt naſus ſimus: ⁊ naſus cõcauus: ideȝ eſt ſimũ ⁊ cõcauoꝝ crurium. Et ſi non: q: impoſſibile eſt vt dicat̃ ſimus per ſe ſine illo cuiꝰ eſt paſſio. Et ſi ſimus eſt cõcauitas in naſo: aut impoſſibile eſt vt dicatur naſus ſimus: aut idem dicetur bis: aut erit naſus aut ſimus: ⁊ ideo talia nõ debẽt habere qd eſt per eſſentiaȝ: ⁊ ſi non procedit̃ in infinitum. Naſus naſus itaqȝ poſt nõ erit aliud. Manifeſtum eſt igitur ꝙ diffinitio eſt ſubſtãtiarũ tantum.

¶ Cuȝ declarauit ꝙ iſta diffõ vera eſt ſubaꝝ tm̃: q: hñt gñia ⁊ drĩas: ⁊ in ſuis diffõnibus nõ inuenit̃ additio: ⁊ ꝙ accñtia nõ hñt diffões: qm̃ in ſuis diffõnibus accipiunt̃ diffões ſuoꝝ ſubiectoꝝ: que nõ ſunt gñia eis: ſȝ alie nature. Et accñtia ſunt in ſubiectis duobꝰ modis: aut accidẽtaliter: vt albedo in hoĩe: aut eſſentialr̃ vt ſimitas in naſo: ⁊ 18

Accidentia ſunt duobꝰ modis. Js ꝯ. cõ. 17. ⁊ ꝑ phy. 29.

maſculinitas in aīalibus: ⁊ prim⁹ modus iſtoꝝ duoꝝ non hn̄t diffō/nem oīno. Diffō.n.ſignificat res terminatas in diffinito: ⁊ q2 qui cōſiderat ad iſtū modū accn̄tiū ⁊ nō ad aliū: negat accn̄tia hr̄e diffōnes oīno: ⁊ qui cōſiderat ēt accn̄tia hn̄tia ſubiecta eēntialia affirmat eas hr̄e diffōnes ſimplr̄: iō incepit declarare ꝙ ſb̄as hr̄e diffōnes eſt manifeſtū: ⁊ ꝙ accn̄tia hn̄t aliqd de intēriōe diffōnis: ⁊ qō cōtingens in hoc ex accn̄tibus q̄ ſunt in ſubiectis ꝑ accn̄s ſoluit ex hoc.ſ.qm̄ accipiunt in ſuis ſubiectis eſſentialib⁹: q2 tunc habebn̄t noīa que ſignificant vtrūqʒ vt ſimitas. Et q2 aliqs pōt dicere in talib⁹ accn̄tibus: q2 hn̄t diffōnem ſb̄e: ⁊ que ſunt tanq̄ dr̄ie ſuis ſubiectis: ⁊ ſua ſubiecta tanq̄ gn̄a: incepit ēt declarare impoīa ꝯtingētia huic poſitioni.

Accn̄tia per accn̄s n̄ hn̄t diffōnē oīo: ſʒ oppin̄ vr̄ dicere.d.14 c.5.cō.

2 ❡ Et.d.⁊ in iſtis reb⁹ ⁊c̄.i.⁊ eſt qm̄o eſt dicere ꝙ ſimitas eſt dr̄ia ſb̄alis naſi: ⁊ ꝙ illud qō ꝯgregatᷣ ex eis eſt vnū: ſicut eſt diſpō in dr̄ia cū genere. Cōtinget eniʒ dicēti hoc vt naſus ſimus: ⁊ naſus cōcau⁹ ſint idem: qm̄ cōcauitas eſt dr̄ia ſubalis in naſo: ⁊ ſic naſus cōcauus erit idem cū naſo ſimo: ⁊ ex hoc ꝯtingit ꝙ crura cōcaua ⁊ naſus ſim⁹ ſunt idem.ſ.eiuſdē ſpeciei: qm̄ ſubm cōcauitatis eſt tanq̄ genus ꝯcauitatis: ⁊ cōcauitas tanq̄ dr̄ia: ⁊ ſic oīa in quib⁹ inuenit concauitas ſunt

Dr̄ia q̄ ꝯſtituunt ꝑ eandē dr̄iā: ſūt eiuſdē ſpēi.

eiuſdē ſpeciei: quēadmodū oīa que cōſtituunt per eandē dr̄iam ſunt eiuſdeʒ ſpēi. ❡ D.d.impoſſe eniʒ eſt vt ſimus ſit ꝑ ſe.i.⁊ contingit: q2 impoſſe eſt fingere ꝙ ſimitas exiſtat ꝑ ſe ſine ſubiecto. ❡ D.d.⁊ ſi ſimitas eſt cōcauitas in naſo ⁊c̄.i.⁊ ſi ſimitas ſignificat cōcauitatē in naſo ſicut nomē ſignificat cōgregatū ex dr̄ia ⁊ genere: vt hō aīal rōnale mortale: neceſſe eſt vt naſus nō diſponatᷣ ꝑ ſimitatē dicēdo naſus ſim⁹: qm̄ tūc aut dicetᷣ idē bis.ſ.ꝙ dicere naſus ſimus erit tanq̄ dr̄e naſus naſus: aut dicere aīal hō: aut ſim⁹ ſignat aliqō oppoſitū ei qō ſignat naſus: aut ſimitas erit aliqd exiſtens ꝑ ſe ſine naſo. ❡ Et hoc intēdebat cū.d.aut erit naſus aut ſim⁹: ⁊ hoc eſt nec̄e qm̄ ꝯcauitas fuerit dr̄ia ſb̄alis: qm̄ naſus eſt ei tanq̄ gen⁹: ⁊ ſic hoc nomē ſimitas ꝯtinet ipſuʒ ſicut gen⁹ ꝯtinet ſpēʒ cōpoſitā ex gn̄e ⁊ dr̄ia. Et cū dr̄ naſus eſt ſim⁹ accidit nugatio q̄ nō accidit ſi cōcauitas eſt accn̄s in naſo. Hec.n.ſimitas nō cōſignificat naſuʒ niſi ꝑ ꝯtinētiā. Et ſi dicitᷣ apte nō ſequitᷣ impoſſe.ſ.qn dr̄ naſus ſim⁹: cū ꝓfunditas ſit in eo accidens erit in potētia. Et cū dr̄ in actu nō ſequitᷣ impoſſe. Si aūt profunditas eſſet ſb̄a in naſo: tunc hoc nomē ſimitas cōſignificaret naſum in actu: ⁊ tunc eſſʒ dicere naſus ſimus: ſicut dicere naſus naſus. ❡ Et ideo.d.⁊ iō iſta nō hn̄t aliqd qō eſt per eēntiā ⁊c̄.i.⁊ manifeſtū eſt igitur ꝙ ſi illud haberet diffōnem veraʒ cōtingeret vt naſus haberet naſum: ⁊ naſus naſum: ⁊ ſic in infinituʒ: ita ꝙ impoſſe eſſet inuenire naſum poſtq̄ nō eſſet alius. ❡ Et cuʒ declarauit ꝙ ſequitᷣ ex his ſermonibus talis nugatio. D. manifeſtū eſt igitur ꝙ diffō eſt ſb̄arum tm̄.i.ꝑꝑ impoſſibile predictum.

❡ Nam ſi aliarū cathegoriaꝝ neceſſe eſt ex additiōe eē vt equalis ⁊ imparis: nō eniʒ eſt ſine numero: nec que feminini eſt ſine aīali: ex additiōe vero dico in qb⁹ accidit ideʒ bis dicere: ſic̄ in his. Si vero hoc veꝝ nō copulatoꝝ erit vt numeri imparis: ſed latet: q2 nō recte dicū

Hinc ſumi ſolet ꝙ aggregati per accn̄s nō eſt diffinitio.

tur rōnes: ſi vero ſunt ⁊ hoꝝ termini: aut alio mō ſunt: aut quēadmodū dictū ē multiplr̄ opʒ dicere eē diffōnē: ⁊ qō qd erat eſſe. Quare ſic qdeʒ nullius erit diffō: nec qō qd erat eē alicui ineri: niſi ſubſtātijs: ſic aūt erit. Qō qdem igitᷣ eſt diffō que qdeʒ ipſius qd erat eſſe ratio: ⁊ quid erat eſſe: aut ſolum ſubſtātiarū eſt: ⁊ maxime ⁊ pri mum ⁊ ſimpliciter palam.

❡ Et ſi eſt alioꝝ p̄dicamētoꝝ ineſſe eſt vt ſit ex additōe vt diffō quātitat[is] ⁊ numeri: qm̄ nō eſt ſine numero: nec illa que eſt femine eſt ſine aīali. Et ſermo q eſt ex additione q̄ accidit ex eis eſt dicere bis ideʒ: ſicut ē in iſtis. Et ſi eſt veꝝ: nō erit incōgregat⁹ niſi vt numer⁹ impar: ſed latet ꝙ diffōnes nō dicuntᷣ ꝑfecte. Si igitur iſte hn̄t diffōnes ſunt alio mō ſicut dictū eſt. Dicamus igitur ꝙ diffō ⁊ illud qō eſt per eēntiaʒ dr̄ multis modis. Ergo quoquo mō nihil oīno hʒ diffōneʒ: aut illud qō eſt per eēntiaʒ: niſi ſub̄e: ⁊ quoquo mō hn̄t. Qm̄ autē diffō eſt ſermo ei⁹ qō eſt ꝑ eēntiaʒ: ⁊ illud qō eſt ꝑ eēntiā ſolūmō ſb̄aꝝ: aut magis p̄ mō ⁊ ſimplr̄ manifeſtū eſt.

❡ Ideſt: ⁊ ſi alia p̄dicamēta hn̄t diffōneʒ neceſſe eſt vt in illis diffōnibus ſit additio ſupra nām diffiniti. ❡ D.d. vt diffō quātitatis ⁊c̄.i. ſicut diffō quātitatis ⁊ imparis. Impar eniʒ nō diffinitᷣ ſine numero: nec numer⁹ ſine quātitate. Et ſilr̄ femina nō pōt diffiniri ſine eo ꝙ in ſua diffinitiōe accipitᷣ.ſ.aīal: ⁊ iſta ſunt ſubiecta eoꝝ: ſubiecta igitur eoꝝ addūtur in diffōnibus eoꝝ. ❡ D.d.⁊ ſermo q eſt ex additiōe ⁊c̄. ideſt ⁊ accidit in diffōne in qua eſt additio.ſ.diffōne accn̄tis qm̄ nititur aliqs diffinire illud qō cōponitᷣ ex ſubiecto ⁊ accn̄te: dicere idem bis.ſ.ſb̄m in diffōne: neceſſe eſt eniʒ diffinire ſb̄m ꝑ ſe: ſed q2 in diffōne accn̄tis accipitᷣ ſb̄m cōtinget ſb̄m dici bis in diffōne: ⁊ ſi eſt veruʒ ꝙ in diffōnibus iſtoꝝ eſt additio.i.ꝙ ideʒ dr̄ bis in diffōne ꝯgregati ex duob⁹: ideo res cōgregata ex duob⁹ nō hʒ diffōnem. V.g. numer⁹ impar. ❡ Et q2 ſermones cōpoſiti ex ſubſtātijs nō dr̄ eſſe vnū ſm̄ cōgregationē cū ſint vnū in actu plures in potētia ecōtrario ei qō eſt in ſermonib⁹ cōpoſitis ex ſubſtātijs ⁊ accidētib⁹. ❡ D.d.ſed latet ⁊c̄.i. ſed latet ꝙ diffōnes nō dicuntᷣ eodeʒ ordine: nec queritᷣ in eis ꝑfectio eodeʒ mō: ⁊ ideo ſi iſta hn̄t diffōnes ſunt alio mō diffōnes.ſ.accn̄tiū: ⁊ diffinitiōes eoꝝ que cōgregantᷣ ex accn̄tib⁹ ⁊ ſubſtātijs. ❡ Deinde d. dicamus igitur ꝙ diffinitio ⁊c̄.i.ponam⁹ igitur ſm̄ ꝙ apparet ex ſermone h ꝙ diffinitio dicitᷣ multis modis: ergo quoquo mō debem⁹ dicere ꝙ nihil hʒ diffōneʒ p̄ter ſb̄am: ⁊ alio mō poſſum⁹ dicere ꝙ oīa hn̄t diffōnē. ❡ Et.d.hoc: qm̄ qm̄ intelligitᷣ per diffōneʒ illud qō dat

quiditatē rei ꝓpriā ſibi: ꝯuenit nomini ſine additōe ⁊ ſine iteratiōe: tūc diffinitio nō erit niſi in ſubſtātijs: ⁊ cū fuerint accepta alia q̄ ſunt preter ſbām ſm ꝙ ſunt entia cōtinget vt habeāt diffōnes. Et cū fuerit poſitū ꝙ diffō dr̄ multis modis diſſoluet̄ qō: ⁊ iſta eſt diſpō demonſtratiōis cū ſermonibꝰ logicis. ſ. q: diſtinguūt partē verā a falſa. Dicere em̄ accn̄tia hr̄e diffōnes quodāmō eſt falſum: q: non hn̄t diffōnes ſubſtātie: ⁊ quodāmō verū eſt: q: hn̄t aliquas diffōnes. ❡ D. d. qm̄ aūt diffinitio ⁊c̄. i. declaratū eſt igit̄ ex hoc ſermone ꝙ diffinitio ſimplr̄ eſt ſermo q ſignificat qditatē rei: ⁊ ꝙ qditas nō inuenit̄ niſi in ſubſtātijs tantū: aut magis in ſubſtātijs: ⁊ modo priori ⁊ ſimpliciori.

Iſta eſt diſpō demrā tiōis cū ſermonibꝰ logicis. ſ. q: diſtinguūt ptē verā a falſa: vid̄ ꝓ hoc. 52. ⁊. 53 pⁱmi phy.

❡ Capitulum Sextum.

VTrum aūt idē eſt aut alterū qd̄ qd erat eē: ⁊ vnūqdq; pſcrutandū eſt. Eſt em̄ aliqd pre opere de ſbā ad perſcrutationē. Singulū. n. nō aliud vr̄ eē a ſuimet ſbā: ⁊ qd̄ qd erat eē dr̄ ſinguli ſubſtātia. In dictis itaq; ſm accidēs videbit̄ vtiq; diuerſum eſſe: vt albus hō: alterū ⁊ albo hoi eſſe. Si em̄ idē hoi eē ⁊ albo hoi idē: idē em̄ hō ⁊ albus hō vt dicūt: q̄re ⁊ albo hoi ⁊ hoi: aut nō neccē eſt q̄cūq; ſm accn̄s eē eadē: cū per ſe exn̄tibꝰ. Non em̄ ſilr̄ extremitates fiūt eedē: ſ; forſitan illd̄ vr̄ accidere extremitates fieri eaſdē ſm accn̄s vt albo eē ⁊ muſico. Videt̄ aūt non. In dictis vero ſm ſe ſemp neccē idē eſſe: vt ſi q̄ ſunt ſbe quibꝰ altere nō ſunt ſbe: nec altere nature priores q̄les dicūt ideas eē qdā. Si em̄ erit alterū ipm bonū ⁊ qd̄ bonū eſſe ⁊ aīal: ⁊ qd̄ aīali eē: ⁊ ens ⁊ qd̄ enti erūt alie ſbe ⁊ nature ⁊ idee pter dictas: ⁊ priores ſubſtātie illis ſi qd̄ qd erat eē ſbe eſt. Et ſi qdē abſolute abinuicē: haꝝ qdē nō erit ſcīa: hec aūt nō erūt entia. Dico aūt abſolui ſi nec bono ipſi exiſtit eſſe boni: nec huic eſſe bonū. Scīa em̄ cuiuſlibet ꝑ hoc qd̄ qd erat illi eſſe: ⁊ in bono ⁊ in alijs ſilr̄ ſe h;. Quare ſi nec bono eſſe bonū: nec ꝙ enti ens: nec ꝙ vni vnū. Silr̄ aūt oīa ſūt: aut nullū qd̄ qd erat eē. Quare ſi neq; ꝙ enti ens nec alioꝝ vllu;. Amplius cui nō ineſt bono eē nō bonū. Neccē igit̄ vnū eſſe benignū ⁊ benigno eſſe: ⁊ bonū ⁊ bono eē: ⁊ quecūq; nō ſm aliud dicunt̄: ſ; prīo ⁊ ſm ſe. Etenim hoc ſufficiēs ſi extiterit: q̄uis nō ſint ſpēs: magis aūt forſan ⁊ ſi ſint ſpēs.

In dictis ſ; ſe neccē ē idē eē ſubiectū ⁊ predicatū.

❡ Sed perſcrutemur vtrū qd̄ eſt ꝑ eſſentiā ⁊ ſingulare ſint idē: anteq̄ pſcrutemur de ſbā. Singulare em̄ nō exiſtimat̄ eē aliud q̄ ſubſtātia in q̄ eſt: ⁊ dr̄ ꝑ qd̄ qd eſt per eēntiā eſt ſbā ſingularis ī eis: aut q̄ dicunt̄ ꝑ accn̄s rectū eſt exiſtimare eē aliūde. V. g. hō albꝰ eſt aliud: ⁊ qd eſt albi hoīs ꝑ eſſentiā eſt aliud. Qm̄ ſi fuerint idē: tūc eēntia hoīs ⁊ hō albus idē erūt. Hō em̄ ⁊ hō albꝰ vt dicūt ſunt idē: ergo hō albus ⁊ hō etiā. Aut non erit neccē vt ſint idē oīa q̄ ſunt ꝑ accidēs: qm̄ non erūt eadē extrema. S; rectū eſt exiſtimare h̄ accidere eis vt eſſentia albi ⁊ muſici: ſ; hoc non vr̄. In eis aūt q̄ dicunt̄ per ſe rectū eſt: vt ſint idē neccio: ſicut dicimus ſi aliq̄ ſubſtātie ſint prime ⁊ non ſint ſubſtātie alioꝝ: nec nāe alioꝝ: ſicut quidā dicūt de formis. Qm̄ ſi bonū eſt illd̄ qd̄ bonū erit ⁊ eēntia boni etiā: ⁊ aīal ⁊ eēntia aīalis: ⁊ eēntia entis ⁊ ens: ⁊ alie ſubſtātie: ⁊ nature ⁊ forme ⁊ alie ab eis q̄ dicunt̄: ⁊ ille ſubſtātie ſunt priores: ſi qd eſt ꝑ eſſentiā ſit ſubſtātia: ⁊ ſi ſint abſolute abinuicē: q̄dā non ſcient̄ ꝑ ſcīam: ⁊ quedā non erūt entia. Et dicimus ea eſſe abſoluta ſi bonū per ſe nō h; eſſentiā boni: neq; illud qd̄ dr̄ hoc: h; em̄ eſſentiā boni. Scire em̄ cuiuſlibet rei h̄ eſt. ſ. ſcire quid eſt ꝑ eēntiā: ⁊ ſilr̄ in bono: ⁊ de alijs ſilr̄. Si ergo bonū nō h; eſſentiā boni: ergo ens nō h; eſſe: neq; vnū vnū. Et ſilr̄ oīa aūt habebūt qd eſt ꝑ eſſentiā: aut nō habebūt. Et ſi ens nō h;: ergo neq; oīo aliud: ⁊ etiā illud qd̄ nō h; boni eēntiā: ēt eſt bonū. Ergo neccē eſt vt bonū ⁊ eſſentia boni ſint idē: ⁊ ſtudiū ⁊ eēntia ſtudij ſint idē: ⁊ oīa que dicunt̄ nō de alijs: ſ; ſunt pⁱma ꝑ ſe etia;. Qm̄ in iſtis eſt ſufficiētia ſi ſint forme: ⁊ ſi nō ſint: ſ; dignū eſt etiā vt ſint forme: ⁊ nō eſt manifeſtū ſi ſint inſimul.

Cum declarauit ꝙ quiditates ſimplices non inueniunt̄ niſi in ſubſtātijs: ⁊ ꝙ ꝑ illas ſunt ſbe: vult h̄ pſcrutari. vtrū iſta ſbā que eſt quiditas ⁊ ſbā ſingularis. ſ. indiuiduū ſubſtātie ſint ide;: ita ꝙ qditas q̄ eſt ſbā eius ſit qditas ſingularis: ⁊ illud ſingulare eſt ſbā per iſtam quiditatē: aut quiditas rei ſit aliud a re in actu. ❡ Et queſiuit hoc ꝑꝑ formas quas dicit Plato: qm̄ ſm illā opinionē erūt quiditates primarū ſubarum alie a primis ſubſtātijs: q: ſunt ēt pⁱme 20

ſubſtãtie exiſtẽtes per ſe. ¶ Et.d.ſ3 pſcrutemur ⁊c̃.i.⁊ cũ ſit declaratũ ꝙ qditates ſunt ſb̃arum ſingulariũ: pſcrutemur vtrũ ſb̃a q̃ eſt quiditas ⁊ ſb̃a ſingularis ſunt idẽ/aut non: anteq3 pſcrutemur de ſb̃a quã ſignificat diffinitio qd ſit. ¶ B.d. ſingulare em̃ exiſtimat̃ ⁊c̃.i. appet em̃ ꝙ ſingulare nihil aliud eſt q̃ꝫ ſb̃a cuius eſt.ſ. quiditas eius: ⁊ apparet etiã ecõtrario.ſ.ꝙ ſb̃a que eſt quiditas eſt ſuba ſingularis. V.g. Sortes eſt animal rõnale. Sor. em̃ nihil aliđ eſt q̃ꝫ aĩalitas ⁊ rõnalitas q̃ ſunt qditates ei⁹. nec aĩalitas: ⁊ rõnalitas ſunt qditates. niſi Sor. ⁊ Pla. ¶ B.d. illa aũt q̃ dñr p accñs ⁊c̃.i. cõpoſita aũt ex ſubſtãtijs ⁊ accñtib⁹ q̃ ſunt vnũ p accñs dignũ eſt exiſtimare ꝙ p̃dicabilia eoꝝ nõ ſunt eadẽ cũ qditatibus eoꝝ de quib⁹ ſupponunt̃. ¶ B.d. V.g. hõ alb⁹ eſt aliud ⁊c̃.i. V.g. qm̃ hõ alb⁹ eſt aliud ab hoĩe ſimplr̃: qm̃ ſi hõ ſimplr̃ ⁊ homo albus eẽnt idẽ: tunc qditas hoĩs ⁊ quiditas hoĩs albi eſſent idẽ. ¶ B.d. hõ em̃ ⁊c̃. cõtingit em̃ dicẽtib⁹ hoc dicere ꝙ idẽ eſt dicere hõ: ⁊ dicere hõ albus. d. notificauit ẽt ꝙ cõtingit dicere ecõtrario: ⁊.d.g̃ hõ albus ⁊ hõ ⁊c̃.i.⁊ ẽt hõ albus erit hõ tantũ. ¶ B.d. qm̃ aũt nõ eſt neče ⁊c̃.i. qm̃ aũt impoĩe eſt vt p̃dicatũ ⁊ ſb̃m ſint idẽ in p̃dicabilib⁹ accñtalib⁹: manifeſtũ eſt ex his.ſ.ꝙ p̃dicatu3 ⁊ ſb̃m q̃ ſunt extrema nõ ſunt idẽ p ſe. V.g. muſic⁹ albus. ¶ Et dedit exemplũ de hoc modo accidẽtis: qm̃ diſpoſitio eſt manifeſta in eo.ſ. ꝙ nõ eſt eiuſmodi de quo eſt dicere homo albus vt diſtinctũ fuit prius in eis que ſunt idẽ p accñs: ⁊ hoc intẽdebat cũ.d. qm̃ nõ erũt eadem extrema.i. qm̃ cũ p̃dicauerimus duo accñtia de aliq̃ vno. V.g. vnu3 hoiem eſſe albũ ⁊ muſicũ: non eſt neče vt muſicũ ſit albũ: ⁊ per extrema intẽdebat muſicũ ⁊ album: q: ſunt extrema ꝓpoſitionis dicẽtis muſicũ eſſe albũ. ¶ B.d. ſ3 rectũ eſt exiſtimare ⁊c̃.i. ſ3 rectũ eſt exiſtimare ꝙ iſta accidẽtia ſunt cũ eis de quibus predicant̃ eadẽ per ſe: q: ſunt eadẽ per accidẽs pp hoc ꝙ cõgregant̃ in eodẽ. V.g. ꝙ cu3 albũ predicat̃ de aliquo ⁊ muſicũ de ipſo: exiſtimat̃ ꝙ pp hoc cõgregant̃ in eodẽ ꝙ eſſentia albi ⁊ muſici eſt eade3: ſed non eſt ita. ¶ B.d. in eis aũt que dicunt̃ per ſe ⁊c̃.i. in eis aũt q̃ ſunt vnũ per ſe rectũ eſt dicere ꝙ ſunt cũ ſuis qditatib⁹ idẽ nečio. ¶ B.d. ſicut dicim⁹ ⁊c̃.i. V.g. qm̃ ſi iſte ſb̃e ſenſibiles ſunt p̃me ſb̃e: manifeſtũ eſt ꝙ ipſe ſunt eedẽ cum ſuis qditatibus.i. cũ ſuis diffõnibus: ⁊ ſi nõ: non erũt prime ſb̃e: ſed erũt ſb̃e alioꝝ: ſicut cõtingit ponẽtib⁹ ꝙ quiditates eoꝝ ſunt ſubſtãtie ſepate ab eis: ⁊.d.⁊ non ſunt ſb̃e alioꝝ ⁊c̃.i. qm̃ ex hoc qđ poſuimus ꝙ ſubſtãtie ſenſibiles ſunt ſb̃e exiſtẽtes p ſe: non per aliud ſequit̃ vt ſint cũ ſuis quiditatib⁹ idẽ. ¶ B.d. qm̃ ſi bonũ ⁊c̃.i. qm̃ ſi bonũ qđ eſt bonum fuerit aliđ a quiditate boni: tũc bonum erit aliqd: ⁊ ſua eſſentia etiã aliud ⁊ aĩal eſt aliqd: ⁊ eſſentia eius aliud eſt: ⁊ ſilr̃ ens: ⁊ eẽntia entis: ⁊ erũt hic alie ſb̃e a primis ſubſtãtijs: ⁊ nãe ⁊ forme: ⁊ erũt ille ſubſtãtie ⁊ forme priores primis ſubſtãtijs.ſ. indiuiduis ſubſtãtiaꝝ. ¶ B.d.⁊ ſi fuerint abſoluta ⁊c̃.i.⁊ ſi quiditates rerũ nõ ſunt eadem per ſe cũ reb⁹: ſed ſunt abſoluta adinuicẽ: ꝯtinget vt quedã ſb̃e non ſint ſcite.ſ. prime ſubſtãtie: qm̃ nõ ſciunt̃ niſi per quiditates ſuas ⁊ vt quedã non ſunt.ſ. quiditates ſeparate. Qm̃ quiditates rerũ nõ ſunt entes niſi per eſſe rerũ hñtiũ quiditates: ⁊ hoc intẽdebat cũ.d.⁊ dico ea eſſe abſoluta ⁊c̃.i.⁊ dico ea eẽ abſoluta abinuicẽ.i. vt qditas boni exñtis p ſe ſit aliđ ab eo: vt dicũt ponẽtes fr̃ias: ⁊ ſilr̃ de qditate rerũ ſingulariũ. ¶ B.d. ſcire.n. ⁊c̃.i.⁊ diximꝰ ꝙ ꝯtingit vt p̃le ſb̃e nõ ſint ſcite: q: res nõ ſciunt̃ niſi p ſuas qditates: ⁊ cu3 ſue qditates fuerint alie ab eis: qũo poterũt ſciri. ¶ B. ĩcepit declarare qũo ſequit̃ vt oĩa habeãt qditates adunatas cũ ipſis: ⁊.d. ſi igit̃ bonũ ⁊c̃.i. ſi igit̃ bonũ exñs p ſe.ſ. gen⁹ vl̃e nõ h3 qditatẽ boni: tunc ens vl̃e nõ h3 qditatem entis: ⁊ vnũ vl̃e nõ h3 qditatẽ vnius: ⁊ ſermo de oĩb⁹ in hac intẽtione d3 eſſe vni⁹.ſ. aut hñt qditates adunatas cũ eis: aut nullam habebit qditatẽ adunatã. ¶ B.d.⁊ ſi ens nõ h3 ⁊c̃.i.⁊ ſi ens non eſt idẽ cũ ſua qditate: nihil eſt idẽ cũ ſua qditate. ¶ B.d.⁊ ẽt qđ nõ h3 qditatẽ boni ⁊c̃.i.⁊ ſi illa q̃ ſunt bona nõ hñt qditatẽ boni nõ ſũt bona: cũ illud qđ eſt bonũ h3 eẽntiã boni. ¶ B.d.⁊ oĩa q̃ nõ dñr ẽ alio ⁊c̃.⁊ intẽdebat p̃mas ſb̃as.i. ita ꝙ ẽt de p̃mis ſubſtãtijs.ſ.ꝙ qditas ⁊ hñs qditatẽ ſunt idẽ. ¶ B.d. in iſtis.n. eſt ſufficiẽtia ſi fuerit formas ⁊ ſi nõ fuerit.i. in qditatib⁹ igit̃ rerũ que ſunt eadẽ cũ reb⁹ eſt ſufficiẽtia in hoc ꝙ res ſciant̃: ſiue poſuerimus formas ſepari: vt Plato dicit ſiue nõ. ¶ B.d. ſ3 rectũ eſt ⁊c̃.i.⁊ rectũ eſt ſi ſint hic forme: vt Plato dicit: ꝙ in hoc ꝓſint in cognitõe hoĩs: nec eſt ẽt manifeſtũ ex ſcia neceſſaria ꝙ ſint cũ formis ſenſibilib⁹: ⁊ ſicut fingũt dicẽtes formas.

Sortes nihil aliđ ẽ q̃ꝫ aĩalitas: ⁊ rõnalitas q̃ ſunt qditates eius.

¶ Simulq3 palã: q: ſi ſint idee quales quidã dicũt non erit ſubſtãtia ſubiectũ. Has.n. ſubſtãtias eſſe eſt neceſſe nõ de ſubiecto aũt alioquin erũt ẽm participationẽ. Ex his itaq3 rõnibus p3 vnũ ⁊ idẽ nõ ẽm accñs eſſe ipſum vnũqđq3 ⁊ qđ quiderat eſſe. Et ꝙ ſcire vnũqđq3 hoꝝ eſt qđqderat eſſe ſcire. Quare ẽm expõne3 neceſſe eſt vnũ aliqđ eſſe ambo: ẽm accñs vero dictũ vt muſicũ: aut album. Et qđquiderat eſſe idẽ eſſe dicere vere nõ l3: propterea ꝙ duplex ſignificat: id inquã cui accidit: ⁊ ip3 qđ accidit. Quare eſt quidẽ vt idẽ: eſt aũt vt nõ idẽ qđqderat eſſe ⁊ ipm̃. Nam hoĩ ⁊ albo hoĩ nõ ide3: ſ3 paſſioni aũt idẽ. Abſurdũ vero apparebit ⁊ ſiqs vnicuiq3 nomẽ ĩpoſuerit ipſoꝝ qđquiderat eſſe. Erit eni3 ⁊ preter illud aliud ei qđquiderat eſſe: vt equo ipſi qđquiderat equu3 eſſe equo alterũ. Et qd ꝓhibet ⁊ nũc eſſe q̃dã ſtati quiderat eſſe: ſiqdẽ ſubſtãtia eſt qđqderat eſſe. At ṽo nõ ſolũ vnũ: ſed ⁊ rõ eadẽ ipſoꝝ: ſicut palã eſt ex dictis. Nõ eni3 ẽm accidẽs vnũ: qđ vni eſſe ⁊ vnũ. Ampli⁹ ſi aliud erit in infinitũ ſunt: hoc quidẽ qđquiderat eſſe vni eſſe. Illud vero vnu3. Quare ⁊ in illis erit eadẽ ratio. Qđ qdẽ igit̃ in primis: ⁊ ẽm ſe dictis vnicuiq3 eſſe: ⁊ vnũqđq3 ẽ idem ⁊ vnũ palam. Sophiſtici autem elenchi ad poſi/

tionē hāc palā ꝙ eadē ſoluunt ſoľone: vt ſi idē ſortes: ⁊
ſortis eſſe. Nihil enim differt: nec ex quibꝰ interrogabit
vtiqꝫ aliqs: nec ex quibꝰ ſoľones fuerint. Quō qdeꝫ igit
qđ g derat eſſe idē: ⁊ quō nō idē vnicuiqꝫ dictū eſt.

¶ Et forme ſi ſint ſicut dicūt quidā: tūc ſubiectū nō erit
ſubſtātia. Qm̄ neceſſe eſt vt ille ſubſtātie nō ſint đ ſubie
cto: ⁊ ſi nō ſint mō cōicatiōis. Ex hoc igit ſermone qđli/
bet qđ eſt ⁊ quid eſt ꝑ eſſentiā idē: ⁊ nō mō accñtali. Et
ꝙ ſcīa cuiuſlibet rei eſt iſta. ſ. ſcire quid eſt ꝑ eſſentiam.
Per hanc igit poſitionē neceſſe eſt vt ambo ſint idem.
Que aūt dicunt ꝑ accñs vt muſicū: aut albū: qꝛ ſignifi/
cant duo: iō nō verū eſt dicere ꝙ ſint idē ꝑ eſſentiā. Il/
lud eteniꝫ cui accidit muſicū ⁊ albū: ⁊ accñs ſm vnū mo
duꝫ idē: ⁊ qđ eſt ꝑ eſſentiā: ⁊ ꝑꝫ aliū nō eſt idē. Scđꝫ aūt
ꝙ ſunt hoīs: ⁊ hoīs albi nō ſunt ideꝫ. Scđm aūt ꝙ ſunt
paſſiōes ſunt idē. Et ſi aliqs exiſtimauerit ꝙ qđlibet no
men hꝫ quid per eſſentiā apparebit ꝯ̄riū. Erit eniꝫ apud
ipm qđ eſt ꝑ eſſentiā aliud ēt. V. g. equus eſt aliud: ⁊ qđ
eſt ꝑ eſſentiā equi eſt aliud. Et qđ ꝓhibebit in qbuſdaꝫ
rebꝰ vt ſit qđ eſt ꝑ eſſentiā ſtatiꝫ vt mō ſit: ſi quid eſt per
eſſentiā eſt ſubſtātia. Et ēt non erit vnū tm̄: ſꝫ diffō eius
erit etiā idē: ſicut manifeſtū eſt de dictis etiam. Eſſentia
eniꝫ vnius ⁊ vnū nō ſunt idē modo accidētali: ⁊ ſi ēt fue/
rit aliud ꝓcedat in infinitū. Qđdā. n. qđ eſt per eēntiaꝫ
eſt vnū: ⁊ qđdā qđ eſt vnū. Iſte igit ſermo dꝛ de illis ēt.
Manifeſtū eſt igit ꝙ de primis rebꝰ que dñr ꝑ ſe: ⁊ qli/
bet rerū ſingulariū: ⁊ qđlibet ſingulare idē ⁊ aliqđ vnuꝫ.
Et eſt manifeſtū ꝙ redargutio ſophiſtaꝝ diſſoluit hac
ſolutione: ⁊ ꝙ ſortes ⁊ eſſentia ſortis ſunt ideꝫ. Non eniꝫ
eſt dr̄ia iter ea: nō ex illo quod rectū eſt queri ab aliquo:
nec ex illo cuiꝰ diſſō eſt difficilis. Dictuꝫ eſt igit quō qđ
eſt ꝑ eſſentiā eſt ſingulare: ⁊ quomodo non.

¶ Ideſt: ⁊ ſi forme ſunt vt dicūt: neceſſe eſt vt indiuidua ſubſtātiarū
21 nō ſint idē. Iſta eniꝫ nō ſunt ſbe niſi per formas: ⁊ forme ſepate nō
dñr de ſubiecto: qꝛ eēnt nō ſepate ⁊ cōicātes ſubiecto: ⁊ ſi hoc eēt: eſ/
ſent gnābiles ⁊ corruptibiles: ⁊ hoc eſt ꝯtra poſitionē eoꝝ qui dicunt

formas eſſe. ¶ D. d. ex hoc igit ſermone ⁊c̄. i. ex iſtis igit ſermonibus
quos diximꝰ appet ꝙ quid ⁊ ſua qditas ſunt idē: ⁊ ꝙ nō ſunt ipſe ꝑ
accñs. V. g. qm̄ hō ⁊ ſua qditas q̄ eſt aīal rōnale ſunt idē nō ſepabi/
les: ⁊ ſilr rōnabilitas ⁊ aīalitas q̄ ſunt in eo ſunt idē in actu ⁊ duo ī
potētia. ¶ D. d. ⁊ ꝙ ſcīa cuiuſlibet rei ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt ex hoc qđ
diximꝰ ꝙ ſcīa cuiuſlibet rei eſt ex ſua qditate: qm̄ oīs res eſt idē cum
ſua qditate: qm̄ ſi illa q̄ ſignificāt ptes diffōnuꝫ: ⁊ diffōnes eſſent ſepa
rate a diffinitis eſſent alia: ⁊ ſi eēnt alia: tūc ſcīa diffinitoꝝ nō eēt a
diffōne. ¶ D. d. ꝑ hanc igit poſitionē ⁊c̄. i. pōt intelligi ſic: ⁊ qꝛ cōue/ Pria expō.
nimus cū aduerſarijs in hoc ꝙ oēs res nō ſciunt niſi ꝑ ſuas diffōnes
debēt ꝯcedere ꝙ illa q̄ ſignificāt diffōnes ⁊ ptes eaꝝ ſunt nō ſepata
a diffinitis: ſed ſunt idē eſſentialr. ¶ Et pōt intelligi ſic: ⁊ ꝑ has ꝓpo Scđa expō
ſitiōes quas poſuimꝰ cogit cōſideraꝰ credere ꝙ qditas ⁊ hñs qdita
tem ſunt idē. ¶ D. d. q̄ aūt dñr ꝑ accñs ⁊c̄. i. illa aūt que dñr ꝑ acci/
dens eſſe idē. V. g. hō albus: ⁊ hō muſicꝰ: qꝛ iſte ſermo ſignificat du/
as nās diuerſas. ſ. albedinē ⁊ muſicā: ⁊ iō ſermo cōpoſitꝰ ex eis non
eſt idē: ⁊ iō nō habēt vnā diffōneꝫ. ¶ D. d. illud eniꝫ cui accidit ⁊c̄. i.
illud eniꝫ cui accidit albedo eſt aliud ab albedine: ⁊ accñs ſm ꝙ po
teſt ꝑ̄dicari de ſuo ſubiecto qđ eſt eius paſſio eſt idē: ⁊ ſm ꝙ nā eiꝰ nō
eſt nā ſubiecti nō eſt idē: ⁊ hoc intēdebat cū. d. ſm aūt ꝙ ſunt hoīs: ⁊
hoīs albi ⁊c̄. i. ſm autē ꝙ accidētia ſunt in ſubiectis nō ſunt ſubiecta
ſm aūt ꝙ ſunt paſſiōes ſubiectoꝝ ſunt ideꝫ. V. g. hō albus. ¶ Et in/
tendit: qm̄ ſm ꝙ ſunt paſſiones ſubſtātiaꝝ poſſunt ꝑ̄dicari de ſubſtā
tijs ſm noīa nō ſm diffōnes: ſm eniꝫ diffōnes nō pñt ꝑ̄dicari đ ſub/
ſtātijs: ⁊ hoc. d. in cathegoricis. ¶ D. d. ⁊ ſi aliqs exiſtimauerit ⁊c̄. i.
⁊ ſi aliqs exiſtimauerit ꝙ oē hñs nomē hꝫ diffōneꝫ ſm illud nomen:
appebit cōtrariū: qm̄ ſi oē nomē hr̄et diffōneꝫ: tūc qditas rei. i. forma
eius hr̄et diffōneꝫ: ⁊ ſi ita eſſet / cōtingeret ꝙ qditas equi eſſet aliud
ab equo ſm diffōneꝫ. ¶ D. d. ⁊ quid ꝓhibet in qbuſdā ⁊c̄. i. ⁊ qđ ꝓhi/
bet in ſubſtātijs ꝙ poſuerimus ꝙ illud qđ ſignificāt diffōnes earum
ſint ſubſtātia: vt ſint idē cū eis que ſignificāt diffōnes: ⁊ nō ſunt alia.
¶ D. d. ⁊ etiā nō erit idē ſoluꝫ. i. ⁊ diffinitū nō erit vnū tm̄: ſꝫ diffini
tum ⁊ diffinitio ſunt ideꝫ ſicut declaratū eſt ſuperius. V. g. ꝙ hō non
eſt vnū tm̄: ſꝫ vnuꝫ cū ſua diffōne. ¶ D. d. ⁊ ſi fuerit etiā aliud ꝓcede
tur in infinitū. i. ⁊ ſi illud qđ ſignificat diffō hꝫ nām aliā a nā diffini/
ti. i. nām exiſtentē in actu extra nām diffiniti: ſequit vt nā quā ſigni/
ficat diffō habeat ſcđam diffōnem ſignificantē tertiā nām extrinſecā
a natura ſcđa: ⁊ tertia quartā: ⁊ ſic in īfinitū. ¶ D. d. qđdā erit qđ per
eſſentiā ⁊c̄. i. ideꝫ eniꝫ diuidit in duas ptes: quaꝝ vtraqꝫ eſt vnū. ſ. in
formā ⁊ illud cuius eſt forma: ⁊ intēdit ſi forma habuerit diffōneꝫ ⁊
mā diffōnē: cuiꝰ qđdā eſt qditas ⁊ vnū: ⁊ qđdā eſt illud cuiꝰ eſt qdi /
tas: ⁊ vnū aliud habebit aliā diffōnē. ¶ D. d. iſte igit ſermo dr̄ đ illis
etiā. i. V. g. qm̄ forma ⁊ mā ſi hñt diffōnē: nece eſt vt diuidāt in duas
ptes: quaꝝ vtraqꝫ diuidit in diffōne ⁊ diffinitū: ⁊ cū hoc qđ ꝯgregat
ex eis eſt vnū. ¶ D. d. manifeſtū eſt igit ꝙ in rebꝰ primis que dicunt
ꝑ ſe etiā eēntia cuiuſlibet rerū ſingulariū: ⁊ oē ſingulare ſunt ideꝫ: ⁊ Dubiū Antiſtenis.
vnū ⁊c̄. i. manifeſtū eſt igit ꝙ quelibet primaꝝ ſubſtantiaꝝ eſt idem ꝓ
cū ſua qditate. ¶ D. d. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ redargutio ⁊c̄. i. qm̄ ſophi/ quo vid. 5.
ſte querebant ſi hō eſt vnus: ſi rñdet ꝙ ita: dicunt: nōne hō eſt aīal ⁊ meta. 34.

rōnale: ergo eſt vnū & nō vnū: & ideo dixit ꝙ per iſtā eandē ſolōnem diſſoluit iſta qō. ſ. ꝙ dicet eis ꝙ hō & ſua diffō ſunt vnū in actu & plura in potētia: & hoc intēdebat cū. d. & ꝙ Soz. & eſſentia Soz. &c. ¶ Et forte qō ſophiſtaꝝ eſt iſta: quiditas hōis aut eſt eadē cū homie: aut aliud. Si aliud: tūc hō nō habebit quiditatē: ſi idē: tunc q̄ditas hominis eſt hō: & hō hꝫ quiditatē: ergo quiditas habebit q̄ditatē: & ſic in infinitū. ¶ Et ſolō eſt: qm̄ quiditas hōis eſt hō vno modo: & nō hō alio mō: & eſt forma hōis: & nō eſt hō qui eſt ꝯgregatꝰ ex mā & forma. & hoc intēdebat cū. d. nō ex illo qō eſt rectū queri ab aliquo &c. i. & p iſtum ſermonē diſſoluunt oēs q̄ones queſite in hac intētiōe ſiue fuerint facilis diſſolutionis: ſiue difficilis. ¶ D. d. dictū eſt igit quō q̄d eſt per eſſentiā &c. i. declaratū eſt igit ex hoc ſermone modus ex quo apparet ꝙ ſubſtātia ſola eſt diffinita: & ꝙ eſt vnū. i. qm̄ eſt vnū i actu & nō vnū in potētia. i. ꝙ natura actus nō eſt eadē cū natura potētie: ſed ſophiſte accipiebant diffinitionem & diffinitum vnum quodāmodo: & non vnum quodāmodo.

Quiditas hōis eſt hō vno mō & nō alio mō: & ē forma hōis & idē. t. 33. 34. & 43. & 12. me. c. 14

¶ Cap. Septimum.

Eoꝝ q̄ fiūt alia nā: alia arte.

Oꝝ aūt que fiūt hec quidē natura fiunt: hec aūt arte: illa aūt caſu. Oīa vero que fiunt ab aliquo fiūt & ex quo aliquo: & aliq̄d. Hoc autem aliq̄d dico ſm̄ quālibet cathegoriā: aut enim hoc: aut quale: aut q̄ntū: aut quādo. Et gnātiones aūt nāles he ſunt quaꝝ gnātio ex nā eſt. Hoc aūt ex quo fit quā dicimꝰ mām. Hoc aūt a quo eoꝝ q̄ nā aliq̄d ſunt: hoc aūt aliq̄d: vt hō vel plāta vel aliq̄d aliud taliū: que maxīe ſubſtātias dicimꝰ eſſe. Oīa vero q̄ fiūt aut nā: aut arte habēt mām. Poſſe. n. & eſſe & nō eē eoꝝ q̄dlibet. Hec aūt eſt q̄ i vnoquoq; mā. Uł vero & ex quo natura: & ſm̄ qō natura. Factū. n. hꝫ nām: vt planta aut aīal. Et a quo q̄ ſm̄ ſpēm dicta natura q̄ eiuſdē ſpeciei: hec aūt in alio: hō nāq; hoiem generat. Sic igit fiunt q̄ fiunt p nām. Gnātiōes vero alie dnr̄ factiōes. Oēs aūt factiōes ſunt ab arte: aut a ptāte: aut a mēte. Harū autē q̄dā fiunt a caſu & a forma: ſilr vt in factis a natura.

Continuat cū ſequēti.

¶ Que aūt fiūt q̄dā fiūt nā: & q̄dā artificio: & q̄dā ex illo qō eſt p ſe. Et oē qō generat eſt aliq̄d: & ab aliquo per aliq̄d: & dico aliq̄d q̄dlibet p̄dicabile: aut hoc: aut q̄ntū: aut vbi: aut quale. Factibiliū aūt q̄dā ſunt: quoꝝ gnātio eſt a nā: & q̄dā eſt illō ex quo eſt gnātio qō ē mā: & q̄dā illō p qō fit aliō qō fit a nā: aut hoc: aut domꝰ: aut illō tale: de q̄bꝰ dicimꝰ eas eē ſbas. Et oīa q̄ ſunt aut a nā: aut artificio hn̄t mām. Q̄dlibet. n. hꝫ potētiā ad eſſe & non eſſe: & hoc in quolibet eſt mā: & qō hꝫ nām: & eſt gnātum hn̄s nām vt domus aīal. Et illud p qō eſt illa nā eſt illō qō dicit p formā: aut ſile forme: & eſt in alio. Hō. n. generat. Illa. n. q̄ ſunt p nām ſꝫ hoc gnānt. Alia aūt generabilia dnr̄ actōes. Et oēs actōes: aut ſunt a potentia: aut arte: aut cogitatiōe: aut caſu: aut ex ſe.

Intendit in hoc caplō declarare qm̄ forme Platonis nihil pſunt ad generationē: qm̄ cū deſtruxit eas nō pdeſſe in ſcia: ſi cōceſſerintꝰ eas eſſe vult ēt in hoc caplō deſtruere eas nō pdeſſe in gnātione. ¶ Et. d. illa aūt que generant &c. i. & manifeſtū eſt 22
ꝙ oē qō generat: gnāt ab aliquo triū: aut a nā: aut ab artificio: aut ex ſe. ſ. caſu. ¶ D. d. & oē qō generat eſt aliq̄d &c. i. & oē qō generatur eſt aliquid. x. predicamentoꝝ & generatur ab aliquo: & eſt materia: & per aliquid: & eſt agens & dico generabile eſſe aliquid. ſ. ſubſtantiā. & aliqō aliorum predicamentorum.

¶ D. d. generabiliū aūt &c. i. generabiliū autē quedā ſunt naturalia & ſunt illa que ſunt a nā. Et cū induxit gnābilia p nām incepit narrare ꝙ cā mālis cuiuſlibet eoꝝ eſt eiꝰ gnīs. & d. & ex eis eſt illud &c. i. ex gnābilibꝰ p nām inuenit cā mālis & agēs gnābilia: vt hō: aut aliō generabiliū. & d. aut aliud tale. inueniēdo ꝙ ſermo eius eſt de gnābilibus q̄ ſunt in p̄dicamēto ſubſtātie q̄ dnr̄ generari ppꝛie. Gnābilia autē q̄ ſunt in alijs p̄dicamētis magis dicunt pati q̄ gnāri. ¶ Et cum declarauit ꝙ gnābilia nālia fiunt a mā & ab agēte que ſunt huius generationis. ſ. generabiliū naturalr: incepit narrare ꝙ artificialia cōueniūt cū rebꝰ naturalibꝰ in iſtis tribus. ſ. ꝙ hn̄t mām: & ꝙ ſunt p aliquod: & ꝙ ſunt aliq̄d & d. & oīa que generant aut natura &c. ¶ D. d. cauſam ppter quā q̄dlibet eoꝝ habet materiā: & d. q̄dlibet enim eoꝝ &c. i. in quolibet enim eorum inuenit aliquid qō poteſt recipere formā naturalem aut artificialem: aut nō recipere: & qō eſt tale dicit materia: & eſt illud ex quo eſt natura totius. ¶ D. d. & qō hꝫ naturā &c. i. & cōueniunt etiā oēs res generabiles habētes naturā & formam in forma & natura. Generatū enim habet naturā & formā: vt homo in rebꝰ naturalibꝰ & domus in rebus artificialibꝰ. & d. aut ſile. pp illa que generant a nācōi duabꝰ formis diuerſis: vt mulus ab equo & aſino. 2

¶ D. d. generabilia aūt alia dicunt actiones. i. generabilia aūt alia preter illa que ſunt in ſubſtantijs magis dicuntur acta q̄ generata. & cum. d. iſta induxit etiam cauſas agentes ea & d. & omnes actiōes &c. i. & intendit per artificium potentiā artis. & potentiā virtutē animatam & naturalem: & per cognitionē illud qō homo agit a cogitatione & voluntate: & per illud qō eſt per ſe: caſum qui eſt a natura & ab anima & per caſum qui eſt voluntarius vt dictum eſt in ſcdo phy. a & non dixit in generabilibus per naturā. ſ. generabilibus in ſubſtantia ea generari ab illo qō eſt per ſe: qm̄ nulla ſpēs b inuenitur fieri caſu: ſed inuenitur aliquod ſimile ei qō fit caſu. ſ. ſpecies que fiunt ex ſe: non ex ſimili vt poſt dicet. 3

a. 2. phy. 57 b nulla ſpēs inuenit fieri caſu. Idē. 6 met. c. 4. & 6. & 8. ph. cō. 46. T. cō. 32.

¶Quedã.n.ꝛ illic eadẽ ꝛ ex ſpermate fiunt ꝛ ſine ſpermate. De his q̃dẽ igiť poſterius pſcrutãduz. Ab arte vero fiũt quorũcunq; ſpẽs eſt in aĩa. Spẽm autẽ dico qđ q̃derat eẽ cuiuſq; ꝛ primã ſubſtãtiã. Etenĩz ꝯtrarioꝝ mõ quodã eadẽ ſpẽs. Priuatiões.n. ſubſtãtia q̃ ſubſtãtie ẽ oppoſita: vt ſanitas infirmitatis. Illi⁹.n. abſẽtia oſtẽdiť ĩfirmitas. Sanitas aũt q̃ eſt in aĩa rõ eſt ĩ ſcĩa. Fit itaq; ſanitas intelligẽtie ita. Qm̃ hec ſanitas neceſſe eſt: ſi ſanitas erit hoc exiſteř: puta regularitatẽ: ſʒ ſi hoc calorẽ: ꝛ ita ſemꝑ intelligit donec vtiq; adducat in hoc qđ ipſe valet vltimũ facere. Deĩde iã ab hoc mot⁹ factio vocať ad ſanãdũ. Quare mõ quodã accĩt ex ſanitate ſanitatẽ fieri: ꝛ domũ ex domo ſine mã mãm habentẽ. Medicinalis.n. eſt ꝛ edificatiua ſpẽs ſanitatis ꝛ domus. Dico aũt ſubſtantiã ſine mã qđ q̃derat eſſe. Gñationuʒ vero ꝛ motuũ hec q̃dẽ ĩtelligẽtia vocať: Illa vero factio. Que quidẽ a principio ꝛ a ſpẽ intelligẽtia: que vero ab vltimo intelligẽtie factio: ſiľr aũt ꝛ in alijs ĩtermedijs vnũ qđq; fit. Dico autẽ vt ſi cõualeſcit opʒ adequari. Quid igitur eſt adequari hoc: hoc autẽ erit ſi calefactũ fuerit. hoc vero quid eſt hoc. exiſtit autẽ hoc poteſtate: hoc autem iam in ipſo. Faciens itaq; ꝛ vnde ĩchoat motus ſanandi: ſiquidẽ ab arte: eſt ſpẽs que in aĩa: ſi vero a caſu ab hoc qđ quidẽ faciẽdi eſt principiũ faciẽti ab arte: vt qđ in mederi forſan a calefactione principiũ: hoc autẽ fricatione facit. Calor itaq; in corꝑe: aut pars eſt ſanitatis: aut ſequiť eum aliquid tale qđ eſt pars ſanitatis aut per plura. Hoc autẽ vltimũ faciens: ꝛ qđ eſt ita pars eſt ſanitatis: vt lapides dom⁹: ꝛ alia alioꝝ. Quare ſicut diciť ĩpoſſibile factũ eſſe ſi nihil p̃extiterit.

¶Sanitas vero eſt diffõ que eſt in aĩa: ꝛ ſcĩa ẽt ꝛ erit ſanitas eius qui infirmať ſcḋm hũc modũ cum ſit ſanitas. Neceſſe eſt igiť ſi hec ſanitas vt habuerit naturã diuerſam: ꝛ ſi hec fiũt erit calor: ꝛ ſcḋm hũc modũ dicem⁹ vnũ poſt aliud: donec ꝑueniam⁹ in hoc qđ ĩpoſ̃e eſt vt poſt ipſum

ipſuʒ fit aliud. D. mot⁹ qui eſt ex hoc eſt actio ei⁹ qđ p̃cedit ad ſanitatẽ: ita ꝙ accidit quoquo modo vt ſanitas ſit ex ſanitate: domus ex domo: que eſt ex non mã illa que hʒ mãʒ. Ars enĩʒ medicine ꝛ ars edificatoria ſunt forma ſanitatis ꝛ forma domus. Et dico ſbam ꝛ hoc eſt talia ꝛ eſt talis in potẽtia: ꝛ eſt talis cauſa agẽs ꝛ illđ ex quo eſt principiũ motus. Sanitas enĩʒ ſi eſt ab artificio eſt a forma que eſt in aĩa: ꝛ ſi eſt ex illo qđ eſt per ſe erit illud qđ eſt ex hoc. Et cuʒ principiũ actiõis eſt agens ex artificio vt operari per medicinã rectũ eſt vt principiũ ſit ex calefactiõe: ꝛ erit hoc per cõfricationẽ. Calor igiť qui eſt in corꝑe: aut eſt ꝑs ſanitatis: aut aliq̃d tale ſequiť ipſuʒ: ꝛ ẽ pars ſanitatis: aut erit per plura: quoꝝ vnuʒ eſt agens: ꝛ eſt ſcḋm hũc moduʒ ẽt pars ſanitatis ꝛ domus.

¶Iſte ſermo nõ vř ꝯtinu⁹ cũ ſermone p̃dicto: ꝛ in lib. Nicolai ꝑipathetici: ꝛ ĩ ei⁹ abbreuiatiõe ex hoc lib. dicit. ꝛ actiões reſidue aut erũt ab artificio aut a potẽtia: ꝛ pauca gñabilia erũt ex ſe ꝛ caſu queadmodũ in reb⁹ nãlib⁹ eſt ẽt aliq̃d qđ gñať ex ſeminib⁹: ꝛ aliq̃d qđ gñatur ex nõ ſeminib⁹. dʒ igitur legi ꝯtinuũ cũ hoc qđ dixit ꝙ quedã erũt ex ſe ꝛ ex caſu: ꝛ queadmoduʒ in rebus naturalibus etiaʒ eſt aliquid qđ generatur ex ſeminib⁹: ꝛ aliquid qđ generatur ex non ſeminibus idest ꝙ illud qđ generatur ex non ſeminib⁹ eſt ſimile actionibus que fiunt caſu. d. inuenitur in libro Nicolai ſequi. ꝛ gñabilia ex artificio ſunt illa quoꝝ forme ꝛ q̃ditates ſunt exñtes in aĩa. ſ. in prĩa ſbã: ꝛ ille forme ſunt quodãmõ eadẽ forma. Multotiẽs ẽt ſcimus ꝑ eſſe formaʒ ꝛ eſſe nõ formaʒ: qm̃ nõ exiſtũt in ſimul: vt ſanitas ꝛ ĩfirmitas: ſʒ corruptio alterius eſt gñatio reliqui: ꝛ ſanitas dř duob⁹ modis. Dř.n. de forma q̃ eſt in aĩa: ꝛ de habitu qui eſt in corꝑe: ꝛ ambo ſunt idem. ſed ſanitas ſcḋo mõ inueniť ab ea q̃ eſt ſcḋm primũ modũ. Et cũ ita ſit eſt poſt iſtaʒ aut iſta eſt ſanitas: ꝛ poſt hunc ſermonẽ inuenim⁹ ſermonẽ Ariſt. ¶Et Nicola⁹ intẽdit ꝑ hoc qđ dicit. ꝛ gñabilia ab artificio ꝛc̃. idest ꝛ res exñtes ab artificio ſunt illa quoꝝ forme ꝛ q̃ditates ſunt in aĩa: ꝛ forme ꝯtrarie exñtes in aĩa ſunt quodãmõ eadẽ forma: ꝛ iõ recipit aĩa ꝯtrarias formas. ¶D. d. cãm ĩ hoc: ꝛ. d. multotiẽs.n. ꝛc̃. i. ꝛ ſignũ hui⁹ eſt: qm̃ multotiẽs ſcim⁹ formas ꝑ ſuas formas ꝯtrarias: ꝛ ꝯtraria ꝑ ſuas formas: ꝛ hoc erit ſcḋm illud qđ eſt manifeſtũ⁹: nõ q: cõgregant in aĩa due forme ꝯtrarie in ſiř. ſicut nõ congregant ex aĩam: qm̃ eẽ alteri⁹ eſt corruptio reliqui: ꝛ corruptio alterius eſt gñatio reliqui. ¶D. d. ꝛ ſanitas dř duob⁹ modis ꝛc̃. i. ꝛ cũ ita ſit manifeſtũ eſt ꝙ forma artis dř duob⁹ modis: quoꝝ vnus eſt forma que eſt in aĩa: ꝛ alius eſt illa que eſt ex̃ aĩam: ꝛ ſunt idem: ꝛ ꝙ illa q̃ eſt ex̃ aĩam eſt ab illa que eſt in aĩa. V. g. qm̃ ſanitas dř duob⁹ modis. dř enĩʒ de intellectu ſanitatis qui eſt in aĩa: ꝛ dř de ſanitate exiſtẽte in corꝑe: ꝛ ꝙ ſa/

23 Introductio Nicolai

Forme arte exñtes ĩ aĩa ſũt q̃dãmõ eadẽ fora: ꝛ iõ aĩa recipit ꝯtrarias formas. vide 6. met. c. 8.

Sanitas in aĩa ꝛ ex̃ aĩaʒ ſũt idẽ. vide oppoſitũ. 12 hui⁹. cõ. 23.

nitas que eſt in corpe eſt a ſanitate que eſt in aīa. ⁊ hoc intendebat in hoc cap. declarare ſm ꝙ artificiuȝ in hoc eſt ſile nature. ſ. ꝙ in hoc ꝙ illud qđ fit: fit ab eodē in forma: aut a ſimili: ⁊ iō dicit ꝙ ſanitas ī aīa eſt ſanitas pma intentione. ¶ B. d. ⁊ cū ita ſit ⁊c. i. ſanitas igitur que eſt extra aīam eſt per ſanitatē que eſt in aīa: aut ſanitas que eſt in aīa eſt ſanitas ſimplr: ⁊ que eſt ex̄ animā eſt poſterior. ¶ B. incepit dicere qūo inuenit̄ ſanitas que eſt ex̄ aīam a ſanitate que eſt in aīa: ⁊ hoc eſt de verbis Ariſt. cū dixit. ſanitas vero eſt diffō que eſt in anima ⁊ ſciētia ⁊c. i. ſanitas vero ī rei veritate ē diffō ſanitatis que eſt in aīa: ⁊ ſcire ipſam nō eſt ſanitas que eſt ex̄ aīam. B. d. ⁊ erit ſanitas eius q̄ infirmat̄ ſm hunc moduȝ. i. ⁊ ſanitas que eſt ex̄ aīam eſt a ſanitate q̄ eſt in aīa ſm ꝙ dicā. B. d. cū illud fuerit ſanitas ⁊ neceſſe eſt ⁊c. i. ⁊ cū iſte infirm⁹ eſt mō ſanus: neceſſe eſt vt fluxus nature fuerit: ⁊ ſi fluxus nāe fuerit neceſſe eſt calorē fuiſſe: ⁊ ſi calor eſt neceſſe eſt potaſſe laxatiuuȝ. ⁊ hoc intēdebat cū dixit. ⁊ ſi hoc eſt iam fuit calor. ¶ B. d. ⁊ ſm hunc modū dicem⁹ vnuȝ poſt aliud ⁊c. i. ⁊ ſic dicem⁹ vnuȝ poſt aliud ſm diſſolutionē. ſ. incipiēdo a poſteriori ⁊ perueniēdo ad primū pncipiū in cognitiōe. B. d. motus qui eſt ex hoc eſt actio ⁊c. i. deinde motus qui incepit ab vltimo in diſſolutiōe: ⁊ eſt cōpoſitio: dr̄ actio pcedens ad ſanitatē: ita ꝙ accidat ꝙ ſanitas que eſt ex̄ aīam ſit ad ſanitatē q̄ eſt in aīa. ¶ Et intēdebat ꝙ eſſe ſanitatis q̄ eſt in aīa eſt in cōpoſitiōe ad eē ſanitatis que eſt ex̄ aīam: ⁊ hoc eſt illud qđ dr̄ ꝙ pncipiuȝ opatiōis eſt finis cognitiōis: ⁊ pncipiū cognitiōis eſt finis opationis. B. d. q̄ ſunt nō a mā illa q̄ ſunt a mā. i. ⁊ a domo q̄ eſt in aīa. ⁊ hoc intēdebat cū dixit. nō a mā erit dom⁹ que eſt ex̄ aīam: ⁊ eſt illa q̄ eſt in mā. ¶ B. d. ars. n. medicine ⁊c. i. ⁊ cā eius eſt: qm̄ ars medicine que eſt in aīa eſt eadeȝ cū forma medicine q̄ eſt ex̄ aīam: ⁊ ſilr de arte edificatoria cū formis edificatoꝝ. B. d. ⁊ dico ſbam. ⁊ forte intendit. ⁊ dico ſbam. i. formā ſine mā formā que eſt in aīa: ⁊ formā q̄ eſt in mā formā q̄ eſt ex̄ aīam. Deinde cū hoc copulat̄ hoc qđ dicit ⁊ hoc eſt tale ⁊c. ⁊ in ſanitate inueniunt̄ tria que inueniunt̄ in oīb⁹ gn̄abilib⁹. Eſt eniȝ aliqd ⁊ ex aliquo in potētia: ⁊ p aliqd in actu: ⁊ eſt illud qđ aſſimilat̄ pncipio motiōis. ¶ B. incepit dicere ſpēs cāꝝ agentiū. i. ſanitas. n. ⁊ ſi fuerit ab arte medicine: tunc primū agens ſanitatē eſt forma ſanitatis q̄ ē in aīa: ⁊ ſi fuerit ſine arte: tunc agens ipſaȝ eſt ex ſanitate q̄ eſt in corpe ſanabili: ſȝ eſt diminutū: ⁊ ideo indiget artificio. ¶ Et dicit hoc: qm̄ virtutes nāles gn̄atiue ſunt ſiles virtutib⁹ artificialibus. ¶ B. d. ⁊ cū pncipiū actiōis ⁊c. i. V. g. in ſanitate q̄ fit ab artificio: rectuȝ eſt igitur vt ſanitas fit ex calefactiōe: ⁊ calefactio fit ex cōfricatione: aut a potu vini ⁊ ſimilib⁹. Calor igitur qui eſt in corpe qui fit a cōfricatiōe: aut a potu vini: aut eſt pars ſanitatis: aut iſtud qđ ſequit̄ ex eo eſt pars ſanitatis: ⁊ hoc aut erit vnum aut plura. Oia igitur iſta erunt partes ſanitatis ⁊ vnū eorū erit primū agēs. ſ. calor: ⁊ ēt eſt quoquo mō pars ſanitatis. ¶ Et intendebat ꝙ ſanitas q̄ eſt a nō artificio eſt ēt a ſanitate aliqua: aut a pte ſanitatis: cū artificiū neceſſario vtat̄ in īueniēdo ſanitatē in iſta pte ſanitatis. ſ. que eſt in re ſanabili. ¶ Et in lib. Nicolai īuenit̄ ſeq. dom⁹ igit̄ ⁊ ſanitas ⁊ ſphera cupri q̄ eſt ex eis exn̄s in mā: qm̄ aliqua ps nō eſt cū mā q̄ hȝ illud qđ eſt genus ēt. hoc. n. eſt vl̄e: mā vero ē illud ex quo eſt aliqd non dr̄

Hic exponit textū ſuū.

Diſſolo fit incipiēdo a poſteriori ⁊ perueniēdo ad pmuȝ pncipiū. ſȝ oppoſituȝ vid. 2. met. cō. 11.

Principiuȝ opatōis eſt finis cognitionis ⁊ ecōtra. Idē. 2. phy. cō. 89.

Vide. 4. ce. 24. ⁊. 25.

Virtutes nāles gn̄atiue ſunt ſimiles virtutibus artificialib⁹. vid. 2. phy. 79.

ſemp ſm equocatiōeȝ cū illo qđ fit ex ipſa ſm ꝙ circulus fit: aut ex cupro aut ex lapide: hoc. n. nō noīat̄ a noīe alterius iſtoꝝ. i. domus aūt ⁊ ſanitas pars eoꝝ q̄ eſt in mā. ſ. forma q̄ eſt ex̄ aīam bene pōt pdicari de illa pte nomē forme cōis illi parti: ⁊ diffō eius que ē in aīa: ⁊ iſta forma dicit̄ gen⁹: pars aūt q̄ eſt mā dom⁹ ⁊ ſphere nō pōt predicari de cōpoſito nomē ei⁹ nec diffō eius: ſphera. n. cupri dr̄ ſphera: ſed non dr̄ cuprū: ſȝ ſi dicat̄: dicet̄ ſm denoīationē. V. g. cuprea: ⁊ ꝙ in hͦ cap. intēdit declare mām gn̄ationis. ¶ Et hoc inuenit̄ in ſermone Ariſt. in cap. ſequenti in quo dicit. dr̄ in ſermone ⁊c. i. et declat diffam inter forma ⁊ maȝ ⁊ dat ppoſſe ī eo qđ vult declare ꝙ forma a nec ē gn̄abilis: nec eſt corruptibilis: niſi p accn̄s. ⁊ ſilr eſt de mā: ⁊ ꝙ gn̄abile ⁊ corruptibile in rei veritate eſt indiuiduū cōpoſitū ex forma ⁊ mā.

¶ Nō quideȝ igit̄ pars ex neceſſitate exiſtit palaȝ. Mā namqȝ pars eſt: ineſt eniȝ ⁊ fit hoc: ſi igit̄ ⁊ eoꝝ que in rōne. Vtroqȝ aūt mō dicim⁹ ereos circulos qđ ſunt ⁊ māȝ dicentes: qȝ es ⁊ ſpēm qȝ figura talis. Et hoc eſt genus in quo primo ponitur. Ereus itaqȝ circulus hȝ in rōne mām. Ex quo vero vt mā fit quedā: dicunt̄ qn̄ fiunt nō illud ſȝ illius modi: vt ſtatua nō lapis: ſed lapidea. Hō aūt cōualeſcens non dicit̄ illud ex quo.

¶ Et dicit̄ in ſermone duobus modis ꝙ in eo ſunt plures circuli. Et dicit̄ ꝙ mā eſt cupruȝ: ⁊ dicit̄ ꝙ forma eſt talis figura: ⁊ hoc eſt genus in quo ponitur primū ſubiectuȝ. Cuprum aūt in ſuo ſermone eſt materia. Illa aūt que ſunt ex aliquo ſicut illa que ſunt ex mā quadā dicuntur cuȝ fuerit nō illud qđ dicit̄ illa mā: ſed ſm reſpectuȝ ad illud. V. g. ꝙ ſtatua non dicit̄ lapis: ſed lapidea. Hō aūt ſanus nō dicit̄ eſſe illud ex quo fit.

24

¶ Et dr̄ in ſermone ⁊c. iſte ſermo eſt pciſus a pcedēti. ¶ Et intendit per ſermonē diffōneȝ: ⁊ intendit per duos modos formā ⁊ materiā. i. qȝ pars cōpoſita cōtinet duos modos. ſ. mām ⁊ formā. V. g. circulū cupri. ⁊ ideo diffinitio continet multos circulos quodāmō: ⁊ quodāmō vnum. ¶ Deinde. d. ⁊ dicim⁹ ꝙ mā eſt cuprū ⁊c. i. ⁊ dicim⁹ pp hoc qđ diximus de differentia inter formaȝ ⁊ materiā: ꝙ materia ſphere demonſtrate eſt cupruȝ. ⁊ dicim⁹ ꝙ ſphera ſm ſuam formā eſt figura talis. ¶ Et intēdebat p hoc diſtinguere inter mām ⁊ formā ⁊ cōpoſituȝ ex eis: ⁊ ꝙ diffinitio compoſita eſt ex ambobus. ¶ Et intendebat per hoc ꝙ dixit tale rotunduȝ: aut quadratū: aut aliam figuraruȝ. ¶ B. d. ⁊ hoc eſt genus ⁊c. i. ⁊ hoc qđ predicat̄ de forma ſm ꝙ eſt vniuerſale de forma: ⁊ eſt illud in quo predicat̄ ſpēs eſt illud qđ dicit̄ genus. ¶ Et intēdebat diſtinguere per hoc inter materiaȝ ⁊ genus. ¶ Deinde d. cuprum vero ⁊c. illud aūt qđ fit ex cupro ⁊ figura inuenitur in ſua diffōne cuprum: ⁊ figura cuȝ dicit̄ ſtatua cuprea ⁊ circulus cupreus.

Mā nō pdicat̄ de eo cuius eſt mā niſi ſȝ denominationē. Ideȝ. ī. 43. 34. ⁊. 45. c. ⁊. 9. me. cō. 12. Ideȝ in t. c. ſeqn. ⁊ p met. cō. 17. ⁊ in. 7. phy. cō. 15. ſȝ vid oppm̄. 2. de gn̄a. cō. 4.

a Forā nō eſt gn̄abilis nec corruptibilis niſi per accn̄s. Idē ī. 26. 27. 31. ⁊. 33. Idē. 8. met. t. cō. 8. ⁊. 12. meta. cō. 18.

Driaȝ inter gen⁹ ⁊ māȝ vid. ī. c. 43. ⁊ p hui⁹. 17.

Mā dnoīatiue pdicat̄ de mā'to. Idē ī. cō. 23.

C D.d. illa aũt que fiũt ex aliquo ⁊c. i. gñabilia aũt que generanť ex alio. ſ. mã que cõponunt quedã nõ nũcupanť a noĩe eius ex quo gene/

Uide. 2. de aĩa cõ. 8. ranť. ſ. mã eius: ſed ſm denoĩationẽ. U.g. idoluʒ qd̃ fit ex lapide. qm̃ non dr̃ lapis: ſed lapideũ. ⁊ hoc plus manifeſtabiť in rebus nãlibus. U.g. qm̃ hõ dicit ſanguine⁹ ⁊ carne⁹: ſed nõ caro aut ſanguis. D.d. hõ aũt ſanus ⁊c. i. q̃dã vero. U.g. ſanũ non noĩať ab illo ex quo trãſ/ mutať vt in infirmo ita ꝙ dicať ꝙ ſanũ ſit laborãs. i. ꝙ cõtrariũ eſt remot⁹ a mã gñati q̃ mã: lʒ vtrũq; nõ vere p̃diceť de illo.

C Cauſa vero q: fit ex priuatiõe ⁊ ſubiecto: qd̃ dicimus materiaʒ: vt ⁊ homo ⁊ egrotans fit ſanus. Magis tñ ex priuatione dicimus: vt ex egrotante ſanus: q̃ʒ ex hoĩe. Propter qd̃ egrotans quideʒ qui ſanus non dr̃: ſed hõ ⁊ homo ſanus. Quorũ vero priuatio non manifeſta ⁊ innoĩabilis: vt in ere figura cuiuſlibet: aut in lateribus ⁊ lignis dom⁹: ex his vr̃ fieri: vt illic ex egrotãte. Propter qd̃ ſicut nec ibi ex quo hoc illud nõ diciť nec hic ſtatua lignũ: ſed p̃duciť lignea nõ lignũ: ⁊ enea nõ es: lapidea ſed nõ lapis: ⁊ domus lateritia: ſed nõ lapides.

C Et cã eius eſt: qm̃ fit ex priuatione ⁊ ſubiecto qd̃ diciť mã. U.g. qm̃ hõ ⁊ infirmus erit ſanus. Et generatio dr̃ ex priuatione magis: vt ſanitas ex infirmo aut ex hoĩe. Et iõ nõ dr̃ ſanabile ĩfirmũ: ſʒ dr̃ hõ ⁊ ſanabilis hõ etiã. Illa auteʒ que dicunť quorũ priuatio nõ eſt manifeſta: nec hʒ nomẽ vt aliqua figura nũcupať: aut domus in lateribus: ⁊ lignis: exiſtimatur ꝙ ex iſtis fit ſm̃ ꝙ dictũ eſt illic ex infirmo. Et iam queãdmoduʒ nõ diciť illic a no/ mine eius ex quo eſt ita: hic etiam non diceť idolũ eſſe lignũ: ſed ligneuʒ: ⁊ cupreuʒ nõ cuprum: ⁊ lapideuʒ nõ

25 lapis: ⁊ domus lateritia ⁊ nõ lateres.

Quorũ p̃uõ pʒ nõ fit de/ noĩatio. C Cum narrauit ꝙ quedaʒ generabilia denoĩanť ab illis ex quibus generanť: ⁊ quedã nõ: vult dare cãm p̃p quã generatũ non dr̃ a noĩe materie a qua generať. C Et dixit: ⁊ cã illius eſt ẽt. qm̃ ex priuatiõe ⁊ ſubiecto ⁊c. i. ⁊ cã in hoc eſt: qm̃ generatũ nõ generať ex mã tm̃: ſed ex mã ⁊ priuatiõe que eſt in mã. Dicere. n. hominẽ eſſe ſanũ: eſt dicere hominẽ infirmũ eſſe ſanũ. C D.d. ⁊ gñatio dr̃ ex priuatiõe magis. i. ⁊ gñatum magis vr̃ attribui ꝙ fiat ex priuatiõe q̃ attribui ſubiecto

Uide p̃ ph. 58. ⁊. 61. priuationis. Generatio. n. fit ex priuatiõe nõ ex eẽ: ⁊ iõ diciť infirmũ fieri ſanuʒ magis q̃ dicať hõ fieri ſanus. Et hoc intẽdebat cuʒ dixit: vt ſanitas ex infirmo: aut ex hoĩe. C D.d. ⁊ ideo nõ dr̃ ſanum eẽ infir

Gñõ magis vr̃ attribui p̃uõni q̃ ſbo p̃uõnis. ſed muʒ. i. ⁊ ideo gñatum nõ cõicat cũ cõtrario ex quo generať in noĩe: vñ non dr̃ ꝙ ſanus eſt infirmus: ſed dr̃ ꝙ hõ eſt hõ ſanus: ⁊ ꝙ hõ non

ſanus fit ſanus. C D.d. illa aũt quorũ priuatio ⁊c. i. gñabilia autẽ que generanť ex ſbto quo priuatio a nõ eſt manifeſta ĩ ſubiecto: nec hʒ nomẽ exiſtimať ꝙ dicere in eis ea generari ex ſubiecto eſt ſicut dice/ re ex laterib⁹ fieri domũ: aut ex lignis fieri ſcãnũ: ⁊ ſicut eſt dicere ex infirmo fieri ſanuʒ. C D.d. ⁊ iõ queãdmodũ nõ dr̃ ſanũ eſſe infirmuʒ ita non diciť idolum eſſe cupruʒ: nec domũ eſſe lateres aut ligna: ſed ſm denominationẽ cupreum ⁊ lapideum. oppm̃ vide p̃ ph. cõ. 60. vbi habʒ ꝙ mã eſt illud qd̃ de gñať.

C Qm̃ neq; ꝙ ex ligno fit ſtatua: aut ꝙ ex lateribus do mus: ſi quis valde inſpexerit: nõ vtiq; ſimpliciter dicet: q: opʒ permutationẽ fieri ex quo ſed nõ permanẽte p̃p hoc quideʒ ita diciť. a Quorũ priuatio latet denominatio fit.

C Caplm̃ Octauũ.

Quoniã vero ab aliquo fit qd̃ fit. hoc aũt dico vnde principiũ generatiõis eſt: ex aliquo. Fit aũt non priuatio hoc: ſed materia. Jam enim diffinituʒ eſt qũo hoc dicimus: ⁊ qũo fit hoc. Hec aũt eſt ſphera: aut circulus: aut qdcũq; euenit aliorũ. Queãdmodũ nec ſubiectũ es in/ quã ipʒ/ ſic nec ſpherã niſi ſʒ accñs facit: q: enea ſphera eſt: ⁊ illã facit. Nam hoc aliquid facere ex totaliter ſub/ iecto hoc facere eſt. Dico aũt q: es rotundum facere eſt nõ rotundũ: aut ſpheraʒ facere ſed alteʒ aliqd: aut ſpẽm hãc in alio. Nã ſi facit ex aliquo facit alio. Hoc eiʒ ſubij/ ciebať: vt facere eneaʒ ſpherã. Hoc aũt ita q: ex hoc qd̃ eſt es h̃ facit qd̃ eſt ſphera. Si igiť ⁊ hoc facit ipʒ palãt q: ſilr̃ faciet ⁊ ibunt generatiões in infinituʒ.

C Cũ igiť fit ſic idoluʒ fit ex ligno: aut domus ex lateri bus: ſi aliquis bene cõſideret non dicet modo ſimplici ipſuʒ eſſe vnũ. Qd̃ eniʒ fit ex aliquo dʒ eſſe ex aliquo qd̃ tranſmutatur: non ex aliquo qd̃ remanet in eadem di/ ſpoſitõe. Et iõ dixit hoc mõ. Et cuʒ illud qd̃ fit per ali/ quid diciť hoc ex quo eſt principiuʒ generationis eſt ex aliquo etiã ⁊ fit hoc. Ergo nõ priuatio ſed mã. Jã ergo diſtinxim⁹ ſuperius qũo diciť hoc: ⁊ qd̃ eſt. Ex hoc aũt ſphera: aut circulus: aut aliud qd̃ cõprehẽdiť ex alijs. Quoniã queãdmodũ cupruʒ non facit ſbm: ſilr̃ ẽt neq; ſphera niſi per accñs. Sphera. n. cupri ẽ ſphera: ⁊ ideo facit illam. Diximus enim ꝙ hoc facit hoc ex vlĩ ſubie/

ēto.ſ.cupꝛuz rotundū ⁊ ſpherā. Et nō eſt hoc aliud ſicut illa forma in aīa: qm̄ ſi facit ex alio facit: ⁊ hoc eſt ſubiectum: ſicut fractura ſphere cupꝛi: ⁊ hoc eſt ſm̄ hūc modum. Qm̄ ex hoc qđ eſt cupꝛum facit hoc ꝙ eſt ſphera. Manifeſtum eſt igitur ꝙ illud facit ēt ſilr̄: ⁊ ſic ꝓcedunt generationes ſm̄ hoc in infinitum.

26 Ideſt. ⁊ cum oē generatū in ſb̄a non dr̄ generari ab hoc niſi ſm̄ ꝙ dicit̄ ꝙ idoluz fit ex ligno ⁊ dom⁹ ex lateribus: manifeſtum eſt ꝙ ſi aliqs cōſiderauerit in hoc ꝙ nō eſt dicendū ꝙ gn̄atum eſt vnum ſimplr̄.i.forma tm̄: ſed cōpoſitū ex mā ⁊ forma ⁊ pꝛiuatione pꝛecedente. ℭ D.d.cāmꝛ dixit. illud enim qđ eſt ex aliquo ⁊c̄.i.qm̄ gn̄atio erit qn̄ generās trāſmutat mām donec faciat in ea formā. ⁊ dixit. nō ex aliquo qđ remanet in eadez diſpōne: qm̄ ſi mā remaneat in ſua diſpōne qn̄ generās gn̄at gn̄atū: tunc generās nihil faciet niſi formaz tm̄. ℭ D.d. ⁊ iō dixit ſm̄ hūc modū.i.gn̄atio in hoc demr̄ato ſʒ hūc modū nō ī hac forma demr̄ata. D.d. ⁊ cū generās ⁊c̄.i. ⁊ cū gn̄atuz nō gn̄at̄ niſi p̄ aliqd ex quo eſt pn̄cipiū gn̄ationis: manifeſtuz eſt ꝙ gn̄atū gn̄atur ex aliquo qđ eſt mā: nō ex pꝛiuatiōe accn̄te mǣ. ℭ Et qꝛ hoc diſtinctū eſt in nālib⁹. d. iaz igit̄ diſtinxim⁹ ſupius quō dr̄ hoc ſ.quō dr̄ ꝙ mā eſt pn̄cipiū ⁊ pꝛiuatio pn̄cipiū: ⁊ ſʒ quot modos dr̄ mā. ℭ D.d. ⁊ qđ eſt ex hoc.i. ⁊ cū declr̄atū ē ꝙ gn̄atū a cōponit̄ ex mā ⁊ forma: ⁊ qđ eſt aliud ab eis: illud igit̄ qđ gn̄at̄ eſt hoc indiuiduuz demōſtratū in actu. V.g. hec eſt ſphera demr̄ata ex hoc cupꝛo demr̄ato aut circulus demr̄atus ex mā demr̄ata: aut aliud cōpꝛehēſiuz ſenſu. ℭ D.d. rōnē ſup hoc. ⁊.d. qm̄ queādmodū nō facit cupꝛū ⁊c̄.i. ⁊ agēs cū facit ex cupꝛo nō facit ex cupꝛo formā tm̄: queādmodū nō facit materiaz. ⁊ hoc intēdebat cū.d. queādmodū nō facit ſbm̄: ſilr̄ non facit ſpherā cupꝛi.ſ.formā niſi p accn̄s. ℭ Et dixit p accn̄s: qm̄ cum fecerit aliqd hn̄s formā tunc facit formaz p accn̄s. D.d. qm̄ ſphera cupꝛi eſt: ideſt: qm̄ ſphera cupꝛi eſt ſphera cupꝛea ⁊ nō ſphera tm̄: nec cupꝛum tm̄. ⁊ iō eſt illud qđ facit artifex. ℭ D.d. dico.n. ꝙ hoc facit hoc ⁊c̄.i. ⁊ duz declaratū ſit hoc neceſſe eſt vt artifex ſit aliqd demr̄atuz qđ facit aliqđ demr̄atuz.ſ. ꝙ facit cupꝛeū eē rotūduz: aut ſanguinez eē hoīez aut equū. D.d. ⁊ hoc nō eſt aliud ⁊c̄.i. ⁊ nō facit aliqđ vnum in aliquo vno. V.g. formā in ſb̄to: qm̄ manifeſtū ē ꝙ ſi facit: facit ex alio aliđ: nō aliud in alio: facit.n. ex mā formatū: nō in mā formā. ℭ D.d. ⁊ ſm̄ hunc modū ⁊c̄.i. V.g. ꝙ artifex facit ex hoc demr̄ato illud qđ eſt ſphera ⁊ eſt res ſpherica nō ſphera ſimplr̄.i. ſi igit̄ facit formaz: tunc faciet formaz ex forma ⁊ mā ⁊ illaz formā ēt ex forma ⁊ materia: ⁊ ſic in infinitum ⁊ ſilr̄ eſt de mā. Generatuz igit̄ eſt illud neceſſario qđ cōgregat̄ ex forma ⁊ mā: non forma nec materia.

Generatuz componit̄ ex mā ⁊ foīa: ⁊ ē aliđ ab eis. Idē .j.27.⁊.60. cō.⁊.5.me. cō.6.⁊.3.de aīa.c.5.iuxͣ dimidiū.

Foīa fit per accn̄s. Idē ſup.23.⁊.5. ph.cō.5.

Agēs fac̄ ex alio ī alio. Idē aliđ ñ aliđ ī ſeqn.

Si agēſ ageret foīaz tūc faciet foīaz ex forma ⁊ mā ⁊ ſic ī infinitū. Idem cō. ſequēti. vide p hoc c.12.12.me.

ℭ Palam ergo ꝙ nec ſpēs fit aut quodcūqz opz vocare in ſenſibili formā: nec eſt eniz generatio nec qđ quid erat eſſe huic. Hoc eniz eſt qđ in alio fit: aut ab arte: aut a nā: aut poteſtate. Eneam vero ſpherā eſſe facit. Facit

eniz ex ere ⁊ ſphera. Naz in hoc hanc ſpēm facit ⁊ hec eſt ſphera enea. Hoc autez ſphere eſſe: eius vero qđ eſt ſphere eſſe omnino ſi eſt generatio ex aliquo aliqd erit. Opoꝛtebit eniz diuiſibile eſſe ſemp qđ fit ⁊ eē hoc qdez hoc: ⁊ hoc hoc. Dico aūt hoc qdē mām: illud vero ſpēz. Si igitur eſt ſphera ex medio figura equalis huius hoc qdem eſt in quo erit qđ facit: hoc aūt in illo: hoc aūt oē qđ factū eſt: vt enea ſphera. Palaz igitur ex dictis: qꝛ ꝙ qdez vt ſpēs: aut vt ſubſtātia dicit̄ non fit: ſynodus aūt ſm̄ hāc dicta ſit. Et in omni generato mā ineſt ⁊ eſt hoc quidem hoc: ⁊ hoc hoc.

ℭ Declaratū eſt igit̄ ꝙ forma ⁊ creatio dʒ dici exēplar: ⁊ qđ eſt in ſenſato nō erit ēt: nec hʒ generatōez: neqz hʒ iſtud qđ eſt per eſſentiam. Hoc enim eſt illud qđ eſt in alio: aut per artificium: aut per naturam: aut per potentiaz. ℭ Et ipſe agēs facit ſpherā cupꝛi faciēdo ex cupꝛo ſpheraz. Et ipſe ponit iſtā formā in hoc: ⁊ hec eſt ſphera cupꝛi. Si aūt eſt generatio eſſentie ſphere mō vniuerſali: tunc aliquid erit ex nihilo: ⁊ tūc neceſſe eſt vt ſit diuiſibile: ⁊ qđ erit hic. Et quoddā erit hoc: ⁊ quoddā hoc: Dico quoddaz erit forma ⁊ quoddaz mā: ⁊ forma que eſt ſphera ſi fuerit per figurā que eſt ex medio in quo ē quoddā hui⁹. ℭ Et eſt illđ qđ facit ex hoc: ⁊ quoddā in hoc ⁊ quoddā totuz gn̄atuz. V.g. ſphera cupꝛi. ℭ Manifeſtuz eſt igitur ex dictis ꝙ ſb̄a que dr̄ tanqꝫ forma nō gn̄at̄. Congregatio vō p qđ dr̄ generat̄: ⁊ ꝙ in oī gn̄ato eſt mā que eſt in eo: ⁊ quoddam eſt hoc. 27

Cōgregatū generat.

ℭ Ideſt. declaratuz eſt igitur ēt ex hoc ſermone ꝙ forme ⁊ exemplaria.ſ.forme que debent dici exemplaria: ⁊ quoniā nō apparet quibus in ſenſibilibus ſunt exemplaria nec generātur: nec habent vniuerſaliter quiditatem. ℭ Deinde.d. hoc enim eſt illud ⁊ eſt in alio ⁊c̄. ideſt artificiatum enim ⁊ generatū cōſtituitur ex actione alicuius ab agente: ⁊ eſt illud quod dicit̄ forma in alio: ⁊ eſt illud quod dicit̄ materia. Si igitur forma eſſet artificiata: tunc conſtitueret̄ ex actione alicuius ab agēte: ⁊ ſic forme eſſet forma: ⁊ ſic in infinitū: ⁊ ſimilr̄ qditas eſt alicui⁹. ergo ſi forma hēret qditatē tunc cōſtitueret̄ ex aliquo ⁊ in aliquo. ℭ D.d. ⁊ ipſuz facit ſphera cupꝛi ⁊c̄.i. ⁊ cum dr̄ ꝙ artifex facit ſpheram cupꝛi: nō dicitur hoc niſi qꝛ facit ex hoc cupꝛo demonſtrato ſpheram faciendo hanc formaz demonſtratā ⁊ ex hoc cupꝛo demr̄ato.

Si agẽs generaret ſphe/ rã vl'ẽ3 tũc gñatio eẽt ex nihilo. Jõ p̊ õ gña tiõe. cõ. 40

¶ B.d. & aũt eſt generatio ⁊c. i. ⁊ ſi agens generaret ſphærã vniuerſalem: tũc generatio eſſet ex nihilo. i. ex non forma. B.d. ⁊ neceſſe eſt vt ſit indiuiſibile. i. ⁊ cum declaratum ſit ꝙ ⁊ forma ſimplici non eſt generatio: nec materia habet generationẽ: neceſſe eſt vt omne generatum ſit diuiſibile in duas partes rõne nõ actu: in materiã. ſ. ⁊ formã. ¶ B.d. ⁊ forma que eſt ſphæra ⁊c. i. ⁊ forma que eſt ſphæra. V.g. ſi generatur non generat̃ niſi ab illo qõ eſt in figura medij. i. cõgregati ex mã ⁊ forma: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. figura que eſt ex medio. ⁊ eſt illud qõ ſit ex cõgregatiõe materie ⁊ forme. Et in nã hac ſunt tria. forma. ſ. ⁊ materia: ⁊ aliquid quaſi mediũ. i. mixtum inter materiã ⁊ formã. i. generans ſimile medio. ⁊ ideo dixit. figura igitur que eſt ex medio. ⁊ hec tria intendebat cum. dixit. in quo eſt quoddã iſtius ⁊c. intẽdebat igitur per hoc qõ dixit: in quo eſt quoddam iſtius ⁊ eſt illud qõ facit ex hoc ſubiectu3 recipiens formam generatam: q; eſt illud qõ recipit formam demonſtratam: ⁊ eſt illud qõ facit ex hoc: ideſt ex materia. ¶ Et intendebat cum. d. ⁊ quoddã in illo, formã que eſt in ſubiecto. ſ. animam, ⁊ intendebat cũ. d. ⁊ quoddã totum generatũ. i. cõgregatũ ex materia ⁊ forma. V.g. ſphæra cupri compoſita ex ſphæra ⁊ cupro. ⁊ homo cõpoſitus ex anima ⁊ corpore. ¶ Et declarauit hoc vt appareat ꝙ natura quam h3 ſpecies in generabilibus rebus eſt aliqõ mediũ. i. cõpoſitum ex materia ⁊ forma. B.d. manifeſtum eſt igit̃ ex dictis ꝙ ſubſtãtia que eſt tanꝗ̃ forma non ſit. i. non generatur. ¶ Deinde. d. congregatio vero ⁊c. i. ⁊ manifeſtum eſt ꝙ cõgregatum qõ ſit ex forma ⁊ materia eſt illud per qõ dicitur in quolibet eſt ipſum generari. ¶ Deinde. d. ⁊ qõ in omni qõ generat̃ eſt materia ⁊c. i. ⁊ manifeſtu3 eſt ꝙ omne generatũ/ quoddam eſt materia: ⁊ quoddam forma: ⁊ eſt illud qõ demonſtratur per hoc pnomen hoc.

Jn nã hac ſũt tria forma ⁊ aliqd. q̃ſi mediũ. Jde3. õ. cõ. 26. ⁊ q̃ ibi.

¶ Utrũ igit̃ eſt quedã ſphera p̃ter has: aut domus preter lateres: aut nunꝗ̃ facta eſt: ſi ſic erat hoc aliqd. S3 q; tale ſignificat: hoc aute3 ⁊ determinatum non eſt: ſed facit ⁊ generat ex hoc tale: quod quãdo generatum eſt: eſt hoc tale. hoc aũt eſt omne hoc. Callias autẽ ⁊ Sortes eſt queãdmodum ſphera enea hoc. Homo vero ⁊ animal queãdmodũ ſphera enea totaliter. Manifeſtu3 ergo q; ſpecierum cauſa: ſicut cõſueti ſunt quidã dicere ſpecies. ſi ſunt quedã p̃ter ſingularia ad generationes ⁊ ſbãs nihil vtiles: neq3 vtiq3 erunt ꝑpter hoc ſubſtantie ſm ſe. Jn quibuſdã vero palam: q; generans tale quidem eſt quale generatũ: nec tñ idem nec vnu3 numero: ſed vnũ ſpecie vt in phyſicis. Homo nãq3 hoiem generat: niſi quid preter naturã fiat: vt equus mulu3. Et hoc quoq3 ſit̃e. Quod eñ cõmune eſt ſup equũ ⁊ aſinu3: nõ eſt noiatum primum genus. Sunt autem ambo forſan

Hic ſumit̃ mẽta eẽ gñã inoiata.

velut mulus. Quare palã: q; nõ op3 q̃ſi exẽplu3 ſpẽ3 ꝓbare: maxime eñ in his exquirerent̃ forme. Nã ſbe maxime he. S3 ſufficiẽs eſt generãs facere ⁊ ſpẽi cauſa3 eẽ in mã. Ois vero iam talis ſpẽs in his carnib⁹ ⁊ oſſibus callias ⁊ ſortes. Et diuerſa quide3 ꝑpter mãm. Diuerſa nãq3: idẽ vero ſpecie: nã indiuidue ſpecies.

¶ Queſtio aũt querẽtis vtrũ aliꝗ̃ ſphera ſit alia ab iſta: aut aliqua domus ſit alia a lateribus: ⁊ ſi ita eſſet nunꝗ̃ eſſet generatio. Quoniã ſi eẽt ſm hũc modũ hec nõ eẽt generatio: ſed ſignificat aliqõ tale: ⁊ non eſt aliqõ terminatum. Sed facit ⁊ generat ex hoc tale: ⁊ gñatio iſtius eſt talis: ⁊ vniuerſalitas iſtius eſt ſortes ⁊ callias. Et ſicut ſphera cuprea hoc: ⁊ homo eſt aĩal ſicut ſphera cuprea modo vniuerſali. Manifeſtũ eſt igitur ꝙ quidam hoĩes aſſueti ſunt dicere ꝙ forme ſunt cauſe formarũ: ⁊ ſi iſta ſunt alia a particularibus nihil ꝓſunt oĩno ad generationẽ in ſubſtãtijs. Nec ſubſtãtie erunt per ſe ꝑpter hoc: qm̃ in quibuſdã eſt manifeſtũ qm̃ ſi pater ſimilis eſt filio non ſunt idẽ aut vnu3 numero: ſed vnũ forma: ſicut eſt in rebus nãlib⁹. Homo eñ generat hoĩe3 ſi nõ fuerit aliqd extra naturã: vt equa generãs mulu3. ⁊ hoc eſt ſit̃e etiam. Nominat̃ eñ per illud qõ eſt cõe equo ⁊ aſino: q; ſunt ꝓpinqua in genere. Rectũ eſt igit̃ vt ambo ſint equal'r vt mulus. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ non op3 vt aliqua forma ſit quaſi exemplar. Et ſi nõ querendu3 eſt hoc magis in iſtis rebus: qm̃ hec magis ſunt ſubſtãtie. Sed vt pater poſſit agere ⁊ vt ſit cauſa forme in materia. i. vt generet formam que eſt in iſtis carnibus ⁊ in iſtis oſſibus: ⁊ vt generet ſor. ⁊ calliam: ⁊ non generet aliud ꝑpter materiam: ⁊ vt ſit idẽ ſm formam: quoniã forma non diuiditur.

¶ Dicit. queſtio aũt querẽs vtrũ ſit hic ſphæra ſeparata a mã exiſtẽs 28
extra animã alia a mãli: aut domus ſeparata ſine lateribus: ⁊ vl'r forma ſeparata a mã alia a formis rex particulariũ que ſit cauſa ſphære cõpoſite domus facte: eſt qõ impoſſ. ¶ B.d. cã3 in hoc: ⁊. d. qm̃ ſi illa eſſet ⁊c. qm̃ ſi forme rerũ generabiliũ eſſent eadẽ forma numero. ſ. forma generans ⁊ generata nõ eẽt hoc aliqd factũ oĩno: generãs enim

⁊ generatū ſunt duo numero ⁊ vnū in intētione vli. ℭ B. d. ſed ſignificat aliquid ⁊c̄. i. ſed gn̄atum ſignificat aliq̄d ſil'e generāti: ſed non eſt idē numero cum generāte: neq3 generatū eſt intentio terminata. ℭ Et intēdit per intentionē terminatā illud qđ eſt cōmune generāti ⁊ generato. B. d. ⁊ vlitas iſtius ⁊c̄. i. ⁊ intētio vlis eſt vlis indiuiduis. U. g. homo qui eſt vlis in indiuiduis hominum. U. g. Soz. ⁊ Callie: ⁊ ſphera cuprea eſt vlis etiam iſti ſphere ⁊ illi. ℭ B. d. ⁊ homo ⁊ animal ⁊c̄. i. ⁊ hō ⁊ aīal vl'e eſt ſicut ſphera vlis nō generatur neq3 generat. ℭ Et cū3 declarauit ꝙ forma ſeparata a materia neq3 generat neq3 generat̃. d. manifeſtū eſt enim ꝙ quidā ſunt ⁊c̄. i. ⁊ cum hoc ſit declaratum eſt manifeſtū ꝙ hoc qđ quidā ſunt aſſueti dicere. ſ. formas eſſe que ſunt cauſe formarū: ſi intēdunt alias a particularibus nihil proſunt in gn̄atione ſubſtantiarū neq3 in gn̄atione accidētiū. i. ꝙ ſi intēdunt ꝙ forme vl'es ſunt cauſe agētes formas particulares non pſunt in gn̄ationibus. ſ. in gn̄atione ſbarum ⁊ accidentiū. Oīs em̄ generatio manifeſtū eſt ꝙ fit per trāſmutationē materie: ⁊ mā eſt indiuiduū generans. ℭ Et dicit hoc q2 impoſ'e eſt ꝙ forme ſeparate trāſmutent materia3: non enim trāſmutat materiā niſi illud qđ eſt in mā: ⁊ ideo cōtingit dicentibus mundum generari ꝙ trāſmutans ipſum ſit aliqđ indiuiduū. ſ. corpus particulare. ℭ B. d. ⁊ non erūt ſbe per ſe pꝑter iſta. i. ⁊ impoſ'e eſt ꝙ ſbe ſint ſeparate exiſtētes per ſe ad generandu3 ſbas particulares. Manifeſtū eſt em̄ in plurib⁹ gn̄abilibus ꝙ pater eſt ſimilis filio in forma: ſed etiā pp hoc nō ſunt idē: qm̄ non eſt verū dicere ꝙ pater eſt filius: aut filius pater: ſ3 vnū ſm formā. Deinde. d. ſicut eſt in rebus nālibus. i. ſicut eſt diſpō in ſpēbus gn̄abilib⁹ quarū generatio eſt nālis. U. g. hō qui generatur ab hoīe ⁊ equus ab equo. ℭ B. d. hō em̄ generat hoīe3 ⁊c̄. i. oīs em̄ ſpēs generat ſpē3 ſibi ſil'e3. U. g. homo hoīem: niſi gn̄atio ſit per accn̄s: ⁊ nō ſm naturā: vt mulus qui generat̃ ab equo ⁊ aſino. ℭ Et induxit hoc exemplū ad verificandā pꝑoſitionē vniuerſalē dicentē ꝙ omne qđ generat̃: generat̃ a ſuo ſimili in forma. Dubitat̃ em̄ in hac pꝑoſitione ex aīalibus pꝑinquarū ſpecierū quoꝝ cōgregatiōe generat̃ aliud aīal in ſpecie vt ab equo ⁊ aſino mulus. ℭ Et ideo ad verificandū hāc pꝑōnē dicendū eſt ꝙ omne generatū gn̄atione actuali. i. gn̄atione nō ceſſabili generatur a ſuo ſimili. Et rn̄detur ad hoc per hoc qđ dixit poſt. ⁊ hoc ſil'e eſt etia3: nominat̃ em̄ ⁊c̄. i. ⁊ hoc non negat vlitatem pꝑōnis dicētis ꝙ omne qđ generat̃/generat̃ a ſuo ſil'i in forma. Mulus eni3 generat̃ a nā ſibi ſil'i: ⁊ eſt nā cōis equo ⁊ aſino. ℭ B. d. teſtimoniū famoſum ſuper hoc ex hoc ꝙ nomen muli apud eos ſignificat cōmunē natura3. B. d. rectu3 eſt igit̃ vt ambo ſint equalia. i. rectum eſt igit̃ vt ex duobus ſeminibus generet̃ natura equalis. i. temperata. ℭ Et innuit hoc qđ. d. in libro de animalibus ꝙ ſperma aſini eſt frigidum: ⁊ ſperma equi calidum: ⁊ temperant̃ apud mixtionem: ⁊ fit illic natura media inter equum ⁊ aſinum. ℭ Deinde. d. manifeſtum eſt igit̃ ꝙ non op3 ⁊c̄. i. rerum que generant̃ inter duas ſpecies. i. que generant̃ a putrefactione. ℭ B. dedit ſignu3 ſuper hoc ⁊. d. ſi non magis querit̃ in iſtis rebus ⁊c̄. i. ⁊ ſi natura indigeret in generatione rerū que nō generant̃ ſemper exēplari: tūc generabilia magis indigerēt illa q̄ ſunt diffōne ⁊ noīe ſubſtātie digniora. ℭ B. d. ſed vt generās poſſit ⁊c̄. i.

Impoſ'e eſt ꝙ forē ſeparate trāſmutent mām. Idē. 7. c. 31

Dē gn̄atu3 gn̄atiōe actuali gn̄at̃ a ſibi ſil'i in ſpē. vide ēt ꝓ hac pꝑōne. c. 24. 12 huius.

vid. 2. phy. 45.

ſed ſufficit in generatione vt in generāte ſit potentia ad generādum formam ſibi ſimilem in materia que eſt in potentia forma eius. i. q2 actio eius nihil aliud eſt q̄ extrahere illud qđ eſt in potētia in actū: ⁊ erit cauſa a in multiplicatione generabilium ab vno generante multiplicatio materierū in quas agit: ⁊ vniuerſaliter ipſum agere in aliud: ⁊ vt generans ⁊ generatum cum hoc ſint ide3 in forma. ℭ Et hoc intendebat cum. d. ⁊ vt ſit Soz. ⁊ Callias ⁊c̄. i. quoniā ſi generatio eſſet a formis ſeparatis non poſſibile eſſet vt iſte forme eſſent cauſe eius quod apparet. ſ. ꝙ generans ⁊ generatum ſunt duo in numero: ⁊ vnum in forma.

Actio agētis nihil aliud eſt ꝙ extrahere illud qđ ē in potētia ad actū. Ide3 8. meta. cō. 15. ⁊. 12. meta. cō. 18.

a Cā ī multiplicatiōe gn̄abilium ab vno generante eſt multiplicatio māerū in q̄s agit. vide p meta. cō. 40.

ℭ Capitulum Nonum.

DUbitabit autem aliquis quare alia fiunt arte ⁊ a caſu vt ſanitas: alia nō vt domus. Cauſa vero eſt: q2 hoc quidē eſt materia incipiēns generationis in facere ⁊ fieri aliq̄d eorum que ab arte in qua exiſtit aliqua rei ps. Hoc quide3 talis eſt qualis moueri ab ea: illa vero nō: ⁊ huius hec quidē potens: hec autē eſt impotēs. Multa nāq3 poſſunt quide3 ab ipſis moueri: ſed non ſic: puta ſaltare. Quorum igitur talis eſt materia vt lapides impoſſibile ſic moueri niſi ab alio. Sic tamē vtiq3 ⁊ ignis. Propter hoc: hec quidē nō habēt ſine habēte arte3: hec autē erunt. Ab his eni3 mouebunt̃ nō habentib⁹ artem quaſi artem. Moueri vero potentibus eis: aut ab alijs non habentibus artem: aut ex parte.

ℭ Et forte queret aliq̄s quare q̄dā fiunt artificio ⁊ ex ſe etiā vt ſanitas: ⁊ quedā nō vt dom⁹. Et cauſa iſtius eſt: qm̄ materia quarūdā rerū que eſt principiū generationum ſuaꝝ: aut in generatōe alicuius ex ea ex artificio in quo eſt aliqua pars rei eius: queda3 pars eſt ſicut iſtud pōt moueri ex ſe: ⁊ quedā nō: ⁊ qđdā poteſt ſm ꝙ op3. Multa. n. ſunt que pn̄t moueri per ſe: ſed nō ſm ꝙ op3 vt ſaltatio. Oīa igit̃ quoꝝ materia eſt talis: vt lapides: nō pn̄t moueri in eo ꝙ op3 niſi per aliud: ⁊ per ſpecie3 motā. Et ideo ignis nō generat quoddā ſine illo cuius eſt artificiū: ⁊ generat quoddā. Mouebunt̃ eni3 ex iſtis illa que nō habēt artificium: ſed poſſunt moueri: aut ex alijs que nō habent officiu3 niſi particulare.

29 Quia aliquis poſſet dubitare ſup hoc qđ poſuit ꝙ generatū ſit a cōueniēti in nomine niſi generatio ſit nō ſm curſuz naturalē vt generatio muli ab equo ⁊ aſino:⁊ fuit dictū etiā ꝙ hoc quoquo modo eſt a cōueniēti: vult diſſoluere aliā qōnē in hoc:⁊ eſt ꝙ quedā videnť generari a natura:⁊ ab artificio inſimul:⁊ quedā nō generantur niſi ab artificio tm̄. Exiſtimať eniz ꝓpter hoc aliqđ gnāri a duob⁹ formis artificiali ⁊ nālī:⁊ eſt dubitatio ſup hoc ꝙ generās ⁊ generatuz ſunt idē in forma. ℂ Et.d.⁊ forte quereret aliqs.i.⁊ forte quereret aliqs in hoc dicēdo quare quedā fiunt ab artificio ⁊ a natura vt ſanitas q̄ fit ab arte ⁊ a natura:⁊ quedā non fiunt ab artificio tm̄ vt dom⁹ que nō fit niſi ab artificio. ℂ D.dedit cāz in hoc:⁊.d.⁊ cā illius eſt:qm̄ in materia quorūdaz eorū que generanť ab artificio eſt pars potentie naturalis ſimilis artificio:⁊ in mā quorūdam non eſt pars potentie naturalis ſimilis artificio:⁊ iſta ſunt que generanť ab artificio tm̄. Jlla aūt in quibus eſt pars potētie nālis ſimilis artificio generantur ab vtroq̃z. Jta.n.eſt de generabilib⁹ ſicut de mobilib⁹:quēadmoduz eniz eoꝝ que mouent in loco quedā moueť ex ſe:⁊ quedā ex alio:ita eſt de generabilib⁹. ℂ D.d.⁊ qđdā pōt ſm ꝙ opz.i.⁊ quoddā eorum in quibus eſt pars potētie nālis ſimilis artificio pōt trāſmutari ex ſe donec cōpleať ſua generatio ſm ꝙ opz:⁊ qđdaz non pōt hoc donec ars adiuuet. ℂ D.d.plura eniz ⁊c.i.⁊ ſicut hoc inueniť in natura:ita etiā inueniť in arte:quedā.n.artes nō poſſunt agere ſuas actiones: niſi alia ars adiuuet. V.g.ars ſaltitādi:que nō cōplebiť niſi cuz arte irah que eſt pars muſice. ℂ D.d.oīa igiť quoꝝ mā ⁊c.i.⁊ oīa in quibus nō eſt pars potētie motus ex ſe:⁊ oīa que nō moueť niſi ab artificio tm̄:vt lapides:impoſſibile eſt vt moueanť ex ſe:ad cōplementū: ſed moueť per alia:⁊ iſte ſunt oēs mãe artificioꝝ in quib⁹ nō eſt principium naturale quo poſſent moueri p ſe ad finem quem intēdit ars: neq̃z perfectū:neq̃z diminutū niſi per artē. Jlla autem in quibus eſt principiū naturale quo ars vtitur ſunt ſicut ars medicine ⁊ culture:⁊ vniuerſalr̄ oēs artes in quib⁹ ars iuuat naturā. ℂ D.d.⁊ ideo ignis nō generat ⁊c.i.⁊ pp hoc inuenim⁹ quedā que nō pñt generare aliqđ ſine artificio ⁊ poſſunt generare alia ex ſe. V.g.ignis qui non pōt generare cultellum niſi ex arte:⁊ pōt generare aliū ignem ex ſe. ℂ D.d.mouebunť eniz ⁊c.i.⁊ cū ita ſit accidit quibuſdā moueri ex ſe abſq̃z eo ꝙ indigeāt artificio oīno:⁊ ſunt illa que nō indigēt artificio particulari:aut vniuerſali adiuuante vt ſanitas que fit preter medicinā in quibuſdam egritudinibus.

Hic vr̄ ponere ichoationez formarum.

Eoꝝ q̄ mouenť i loco q̄dā moueť ex ſe:⁊ q̄dā ex alio. vid 8.phy.23.⁊ 32.ita ēt ī cōgnābilib⁹. ſʒ hui⁹ oppoſituz regre 2.ph.c.p̄.

Jn mā rerū artificialiū nō eſt principiū nāle q̄ poſſint moueri p ſe ad finē quē intendit ars. Jdez.3.de aīa.cō.18.⁊ que ibi.

ℂ Palam vero ex dictis:q: modo quodam oīa fiunt ex vniuoco quēadmodū naturalia: aut ex parte vniuoco: vt domus ex domo:aut ab intellectu. Ars.n.ſpēs eſt aut ex pte:aut hñte aliquā partez niſi ſm accñs fiat. Cauſa nāq̃z faciēdi pria ſm ſe pars. Calor.n.in motu calorez in corpe facit:hic vero eſt/aut ſanitas:aut ps:aut ſequiť eū ps aliqua ſanitatis: aut ſanitas ipſa. Propter qđ ⁊ dr̄ facere:q: illud facit ſanitatē cui ↄſequiť ⁊ accīt calor.

ℂ Manifeſtū eſt igiť ex dictis quidē quoquo mō omne qđ fit:fit a cōueniēti in noīe ſicut illud quod eſt per naturā. Aut a parte eius quod eſt cōueniēs in noīe:vt domus ex domo:aut per actionē:qm̄ artificiuz eſt forma. Aut ex parte que hʒ partē:ſi nō fuerit generati per accidens. Agens eniz eſt aut per ſe pars:qm̄ calor p motū facit calorē in corpe:⁊ hec eſt ſanitas principiū:aut ps. Sequiť eniz ipſuz aliqua pars ſanitatis p ſe:⁊ iō dicitꝙ ↄfricatio ⁊ exercitiū agit:q: facit ſanitatē p illud quod ſequiť ipſum:⁊ accidit ei calor.

ℂ Jn hoc ſermone facit rememorationē de p̄dictis.⁊.d.manifeſtū eſt igiť ex p̄dictis ꝙ omne qđ generať:generať a cōueniēte in noīe ⁊ ratione:vt illud qđ eſt a natura.i.hō ab hoīe. ℂ D.d.auť a pte eius ⁊c. ⁊ intēdit p cōueniēs in noīe generabilia naturalia ex patre ⁊ matre ſicut diximus. ℂ Et intēdebat per hoc qđ dr̄ a parte eius qđ eſt cōueniens in noīe illud qđ generať ab arte:⁊.d.hoc ex pte q: artificiatū cōponiť ex materia ⁊ forma:⁊ nō eſt in aīa artificis ex generato niſi forma tm̄ que eſt ps generati:⁊ ideo.d. artificiū enim eſt forma.i.ꝙ artificiū nō eſt niſi forma generati nō cōgregatū cōgregatiōe materie ⁊ forme:ſicut ē diſpō in generabilib⁹ naturalib⁹:⁊ iō nō.d.ī iſtis generari totū a toto. ℂ D.d.vt domus a domo.i.vt domus que fit ex lateribus ⁊ lapidib⁹ generať a domo que eſt in aīa artificis.⁊ intendit per hoc qđ dixit:aut per actionē.i.aut per actiōē aliquā artificij: nō per oēs actiones. ℂ D.d.aut a pte que hʒ partē ⁊c.i.aut ars agit in ſubiecto per aliquā partē ipſius in ſubſtātia.ſ.ꝙ hʒ partē etiā ex partib⁹ nature.⁊ iſta ars eſt earūquarū actio cōponiť ex arte ⁊ natura:⁊ ideo ars agit partē actiōis:qm̄ hʒ in talibus iſtis. ℂ D.d.⁊ ſpectat finē actionū nature.iſta eniz eſt diſpō artis medicine ⁊ culture cū virtutibus naturalib⁹ que ſunt in corporib⁹ aīalis:⁊ in ſeminib⁹ ⁊ in plantis. ℂ D.d.aut generať alia pars rei ab aliqua parte cōueniēte in noīe:⁊ vtrāq̃z eſt cōueniēs cū generato. ℂ D.d.ſi nō fuerit generatio per accidēs.i.⁊ ſi generatio alteri⁹ duarū partiū a reliqua nō fuerit per accidēs:⁊ excepit hoc:qm̄ illa que generanť abinuicē per accidēs nō ſunt cōueniētia. ℂ D.d.agens eniz eſt aut per ſe pars.i.⁊ primum agēs qđ eſt ex artificio eſt exiſtēs aut partē agentē que eſt in natura.calor eniz per motū eſt ⁊c.i.V.g.calor qui ſequiť motū corpis: eſt eniz ſanitas quoquō mō:q: generat in corpe aliquē calorē.⁊ generatio illius caloris eſt ſanitas:aut ſequiť eam ſanitas:⁊ vlr̄ calor qui eſt in corpe:aut ē pars ſanitatis:aut eſt ſanitas in potētia: quia ſequitur ipſum pars ſanitatis q̄ eſt quaſi vltima perfectio. ℂ D.d.⁊ iō dicit ⁊c.i.⁊ ideo diciť ꝙ cōfricatio ⁊ exercitiū agūt ſanitatē:q: agūt illud qđ ſequiť ſanitas. Jllud.n.cui accidit calor facit medicus. 30

Artificiū n̄ eſt niſi forā generati n̄ ↄgregatum ex mā ⁊ forma. vid. 2.ph.13.⁊.2.d aīa.cō.8.⁊ 3.de aīa.18 ⁊.8.meta.cō.12.

Jlla q̄ generanť abinuicez p accñs nō ſunt conueniētia. vide.12.hui⁹.cō.24.⁊.d.hic cō.28.

ℂ Quare quēadmodū in ſyllogiſmis oīum principiuz eſt ſubſtātia. Nā ex quo qd eſt ſyllogiſmi ſunt ⁊ hic ge/

nerationes. Simil'r itaq; his ⁊ que ſunt natura cõſtitu-ta ſe habent. Nam ſperma facit ſicut que ab arte: habet eniʒ poteſtate ſpẽm: ⁊ a quo ſperma eſt aliqual'r vniuo-cum. Non eniʒ oĩa ſic opʒ querere: vt ex homine hõ: ⁊ eniʒ femina ex viro. Unde mulus nõ ex mulo: ſʒ ſi non orbatio fuerit. Quecũq; aũt a caſu ibi fit quorũcũq; mã põt a ſeipſa moueri hoc motu quo ſpma mouet. Quo-rũcũq; vero nõ ea impoſſia ſunt fieri al'r q̃ʒ ex ipſis.

¶ Ergo ſicut dictũ eſt ꝙ in ſyllogiſmis eſt principiũ cu-iuſlibet ſubſtãtia. Syllogiſmi eniʒ ſunt ex eis que ſunt: ita hic generatõẽs. Et illa per que ꝯſtituunt̃ natura ſil'r. Semen eniʒ facit ſicut illa que ſunt ex artificio qm̃ in eo eſt forma in potentia: ⁊ iſtud ex quo eſt ſemen conue-niens in nomĩe ſicut illa quoquo modo. Non enim opʒ querere oĩa in iſta eadẽ diſpoſitione in qua generat̃ ho-mo ex homĩe. Mulier eniʒ eſt ex viro: ⁊ ideo mulus nõ eſt ex mulo: niſi ſit quidã. Omnia eniʒ que generant̃ ex ſe ſunt: ſicut illic: omnia quoꝝ materia hʒ potentiam vt moueant̃ ex ſe hoc motu quo mouet ſemen. Et oĩa quo-rum mã nõ põt hec ſunt alio modo nõ ex iſtis.

31 ¶ Dicit. ergo ſicut dictũ eſt ⁊c̃. i. ⁊ intendit per ſubſtantiã quiditateʒ rei facte que eſt ſimilis ſyllogiſmo. ¶ Et. d. quẽadmoduʒ principiũ cuiuſlibet rei facte eſt ſua quiditas que eſt ſimilis. ita eſt etiam in om-nibus generabilibus per naturam. ſ. ꝙ ſunt a quiditate precedenti. ¶ Et hoc intendebat cuʒ. d. qm̃ ſyllogiſmi ſunt ex eis que ſunt. i. quẽ-admodum ſyllogiſmi ex quibus fiunt artificiata ſunt quiditates ar-tificiorum: ita res generabiles ſunt a ſuis quiditatibus: ⁊ indifferen-ter eſt in hoc ars ⁊ natura: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ⁊ illa per que conſti-tuunt̃ ⁊c̃. i. ⁊ illa que inueniunt̃ a natura ſunt ſicut illa que inueniũ-tur ab artificio. ¶ D. d. ſemen eniʒ facit ⁊c̃. i. ſemen eniʒ generat per potentiã in eo ſimilem artificio que eſt q̃ditas artificiati. ⁊ hoc decla-ratũ eſt in ſextodecimo libro de animalib⁹. ¶ D. d. forma enim eſt in potentia. i. forma enim generati eſt in ſemine in potẽtia: quẽadmo-dum forma artificiati eſt in artifice in potẽtia: ⁊ illud ex quo ẽ ſemen cõuenit noĩe ⁊ rõne cũ eo qð fit ex ſemine quoquo mõ. ¶ D. d. nõ eniʒ opʒ querere ⁊c̃. i. ⁊ dicimus quoquo mõ: qm̃ nõ inuenit̃ in oĩbus reb⁹ ꝙ filius ſit ſicut pater ſimpl'r in oĩb⁹ modis. U. g. vt hõ maſculus ſit ab homine maſculo: cũ mulier inueniat̃ a maſculo ⁊ magis: qm̃ mu-lus inuenit̃ nõ a mulo: ſed ab aliquo alio a mulo quodaʒ modo. ⁊ hoc intẽdebat cum. d. niſi ſit quidã. ¶ D. d. oĩa enim que fiunt per ſe. i. omnia autem que generant̃ ex ſe nõ a ſimili generantur modo ſimili

generatiõi rerum in quaꝝ materia eſt potẽtia vt ex eis generet̃ aliqð ſimile per potẽtiã que eſt in ſemine. ¶ Et intẽdit ꝙ gñatio acciden-tium eſt quodãmõ ſilis generationi ſubſtãtiaꝝ que fiunt nõ a ſuo ge-nere: ⁊ modus ſimilitudĩs inter ea eſt: q2 generant̃ nõ a ſimili in ſpẽ. ¶ D. d. ⁊ oĩa quoꝝ mã nõ põt ⁊c̃. ⁊ intẽdit animalia que generantur nõ a ſuo genere. In mã eniʒ eorũ nõ eſt potẽtia generare ſimile: ⁊ iſte modus etiã generat̃ alio modo ab eo quo generant̃ accidẽtia: ⁊ ab eo quo generant̃ illa que generant̃ ex ſe: ⁊ ab eis que generant̃ ex ſe-minib⁹. ¶ Hec igit̃ eſt ſumma eoꝝ que dicunt̃ in hoc loco. ſ. ꝙ ſi ſint forme hic ſeparate nihil ꝓſunt in gñatiõe: ⁊ ꝙ generatio eſt ex reb⁹ cõuenientibus ſm̃ formã: ⁊ diuerſis ſm̃ numerũ. ¶ Et in hoc qð dixit Digreſſio.
ſunt multe queſtiones difficiles: qm̃ cum fuerit poſitũ ꝙ illud qð eſt Argu. pmũ
in potentia ſit in actu ab illo qð eſt ſui generis: aut ſue ſpeciei i actu. ⁊ nos videmus hic plura animalia aut plures plantas exire de po-tentia in actum ſine ſemĩne qð generatur a ſuo ſimili ſm̃ formam: ⁊ ex hoc exiſtimatur ſubſtantias ⁊ formas eſſe dantes iſtas formas per quas ſunt animalia ⁊ plante. ⁊ hoc eſt maior ratio que attribuit̃ Pla-
toni. ¶ Et dicitur etiaʒ ꝙ cuʒ forma ſubſtãtialis in quolibet ente eſt Scðʒ arg.
aliquid additũ formis cõplexionalibus in rebus miſcibilibus ⁊ pri-mis qualitatibus quattuor: vt forma leuitatis in igne: ⁊ grauitatis in terra: ⁊ maxime anime: qm̃ manifeſtũ eſt animã eſſe additam for-mis cõplexionalibus. Iſte igitur forme addite qualitatibus aut ge-nerantur ex alio extrinſeco: ⁊ illud extrinſecum/ aut eſt aliqð indiui-duum illius ſpeciei: aut generis: aut forma ſeparata. Sʒ q2 forme re-rum generabiliuʒ a ſemine generant̃/ neq; a genere: neq; a ſpecie: ne-
ceſſe eſt formas eſſe que dant eis formas. ¶ Et hoc nõ ſolũmodo exi- Cõfir. ſcði.
ſtimatur in nõ generabilibus ex ſemine: ſed in generabilibus etiam. In ſemine eniʒ nõ eſt anima in actu: ſed potentia: ⁊ omne quod eſt potentia indiget aliquo in actu: ⁊ ſimil'r in habentibus ſemen. in ſemi-ne eniʒ nõ eſt anima in actu: ⁊ non poſſumus fingere ꝙ anime fiunt a cõplexione niſi ſm̃ opinionẽ dicentiũ aĩam eſſe cõplexionẽ.

¶ Propter iſta igitur exiſtimatur ꝙ neceſſe eſt formas ſeparatas eẽ 2
⁊ ſm̃ poſteriores philoſophos philoſophia Ariſto. eſt illud qð vocat
intelligentiam agentem: ⁊ exiſtimatur ꝙ non ſolũmodo dat formas Opiones ꝓ
animatas: ⁊ formas ſubſtantiales cõſimiliũ partium: ſed etiam for- pter argu-
mas ſubſtãtiales que ſunt elementoruʒ. opʒ enim elementa ꝙ nõ pa- mẽta addi
tiantur: neq; agant niſi per qualitates: non per formas ſubſtãtiales. ta.
Et vniuerſal'r apparet ꝙ non ſunt hic potentie agẽtes niſi quattuor qualitates: ⁊ iſte nõ ſunt forme ſubſtãtiales: ⁊ ideo nõ dicimus ꝙ le-
uitas ⁊ grauitas ſunt actiue aut paſſiue. ¶ Et vl'r iſta queſtio funda- 3. ph. 17.
tur ſuper ꝓpõnes. ¶ Quaruʒ vna eſt ꝙ illud qð eſt in potentia non
exit i actũ niſi ab aliquo extrahẽte ſue ſpeciei: aut ſui generis. ¶ Et In li. d ſen
ꝙ forme ſubſtãtiales materiales: neq; ſunt actiue neq; paſſiue eſſen- ſu ⁊ ſenſato
tialiter: ⁊ ꝙ actiue ⁊ paſſiue ſunt prime qualitates. Et ex iſtis ſequit̃ vt agẽs iſtas formas ſunt ꝑncipia nõ nãlia. ¶ Et id q2 Auic. obedit iſtis ꝓpõnibus credidit oẽs formas eſſe ab intelligẽtia agẽte quam
vocat datorẽ formarũ. ¶ Et exiſtimat̃ etiã ꝙ Themiſtius dicat hoc. Themiſt⁹.
In entibus vero que generant̃ ex ſemine: manifeſtũ eſt de eo: ⁊ iam dicit hoc apte in tractatu libri ſue abbreuiationis. In omnib⁹ vero for

mis apparet hoc ex hoc.&.d.in ſexto ſue abbreuiatiõis de anima.ꝙ anima nõ eſt illud in quo ſunt oẽs forme tm̃.ſ.intelligibile & ſenſibi/le:ſed eſt illud qđ ponit omnes formas in materijs & creat eas.Et ma

Alexãder.

niſeſtũ eſt ꝙ ipſe intẽdit per hanc animã formã ſeparatã.¶Alexan. autẽ videt̃ cõuenire ei qđ dicit̃ hic ab Ariſto.& ei quod dicit in ſexto/

Rõ ꝓ Aui.

decimo de animalib⁹.¶Et etiã põt aliquis dicere ꝙ forme elemen/torꝫ ꝓueniunt a datore formarꝫ:qm̃ videmus a motu generari ignez in actu ex eo qđ eſt ignis in potẽtia:& nõ poſſumus dicere ꝙ mot⁹ fa cit formã ſubſtãtialẽ ignis:ſequit̃ igitur vt forma ignis qui fit a motu ſit a datore formarum.

3 ¶Nos autẽ dicamus ꝙ cũ cõſiderata fuerit demõſtratio Ariſt.in hoc loco ſuper hoc ꝙ forme nãles ſunt generãtes formas materiales:ap

Opi.Auer. ꝓ qua ẽt vi de.12.met. cõ.13.&.18.

parebit ꝙ ſemina ſunt illa que dãt formas rerꝫ generatarꝫ a ſemini bus per formas quas dederũt ſemina generãtia.In generabilib⁹ au tem nõ ex ſe.i.caſu apparebit ꝙ corpora celeſtia ſunt illa que dãt iſtis aliquid loco ſeminũ:& virtutũ que ſunt in ſeminib⁹:& in eis que gene rantur ex ſemine:& ꝙ omnia iſta ſunt virtutes nãles diuine gene/rantes ſibi ſimilia ſm ꝙ artes generãt ſua artificiata.& ideo.d.Ari. in libro de aĩalibus ꝙ he erunt ſimiles intellectui.ſ.q: agũt actiões

Qũo virt⁹ formatiua aſſimilat̃ in tellectui.

intellectuales.¶Et iſte virtutes aſſimilant̃ intellectui in hoc ꝙ non agũt per inſtrumentũ corpale:& in hoc differũt iſte virtutes genera/tiue quas medici vocãt formatiuas a virtutib⁹ naturalib⁹ que ſunt ĩ corporib⁹ animaliũ.Iſte enĩz agũt nõ actione intellect⁹ operatiui:ſꝫ agunt per inſtrumẽta terminata & mẽbra ꝓpria.Uirtus aũt informa tiua nõ agit per mẽbrũꝫ ꝓprium: & ideo dubitat Gal.& dicit neſcio vtrũ iſta virtus ſit creator aut nõ.¶Sꝫ vr̃ nõ agit niſi ꝑ calorẽ qui eſt in ſemine:nõ ita ꝙ ſit forma in eis ſicut aĩa in calore naturali.ſed ita ꝙ ſit incluſa in eis ſicut aĩa eſt incluſa in corporib⁹ celeſtib⁹: & ideo Ariſt.magnificat hanc virtutem & attribuit illam principijs diuinis nõ nãlibus.Sed iſtã virtutẽ eſſe intelligentiã ſeparatã eſt ĩpoſſibile. & demõſtratio Ariſto.in hoc eſt ꝙ forme nõ generant̃ per ſe:qm̃ ſi ſic eſſet:tũc generatio eſſet nõ a materia:& cũ ita ſit generatũ eſt formãs generãs igit̃ eſt illud qđ mouet mãm donec recipiat formã.i.illud qđ

Uid.8.ph. cõ.15.&.7. ph.t.c.10. &.12.

extrahit ipſam de potentia ad actũ:& illud qđ mouet materiã neceſ/ſario eſt corpus habẽs qualitatẽ actiuã aut potentiã que agit ꝑ cor/pus habẽs qualitatẽ actiuã.¶Et ſi illud qđ generat ſbm forme eſſet aliud a generãte formã:tũc ſubiectũ & ſua forma eſſent duo in actu: qđ eſt impoſſe:& q: ſbm forme nõ hꝫ eſſe niſi ꝑ formã:ideo actio agen tis nõ pendet ab ipſo niſi ſm ꝙ pendet de forma etiã:cum actio agẽ tis nõ pendet a forma neqꝫ de ſubiecto ſine forma. Et cũꝫ ita ſit ma/niſeſtũ eſt ꝙ actio agẽtis pendet ex ſubiecto ꝓpter hoc ꝙ pendet de forma.Illud aũt qđ generat ſubiectũ forme eſt illud qđ generat for/mã in vno:nõ generat ſubiectũ niſi q: generat formã.Et ſi ſubiectũ forme generet̃ ab aliquo agẽte & forma ex alio:tũc vnũ actum ſm ꝙ eſt actũ vnũ generaret̃ a duobus agẽtibus qđ eſt impoſſe.¶Secun/

Cã erroris antiquorũ.

dum hoc igit̃ dicit̃ homo ſuſtẽtari in hoc loco ꝙ hoĩes errauerunt in hoc q: nõ itellexerũt demõſtrationẽ Ariſt.& nõ eſt mirũ de Auic.ſed de Alpharabio.videt̃ enĩz in ſuo libro de duabus philoſophijs dubi/tare de hoc.¶Et oẽs homines declinãt magis ad opinionẽ Plato. q: eſt

q: eſt ſimilis ei ꝙ loquẽtes noſtre legis opinãtur.ſ.ꝙ agens omnia eſt vnũꝫ:& ꝙ nõ operant̃ in ſe adinuicez. Uidet̃ enĩz ꝙ cõtingit eis ex creatione eorũꝫ adinuicẽ procedere in infinitũ in cauſis agentib⁹: & ideo poſuerũt vnũ agẽs nõ corpus.¶Sed illud impoſſibile eſt vt

Rõ ɔtra il/los.

transmutet̃ mãm niſi mediante corpore aliquo nõ tranſmutabili.ſ. corporibus celeſtib⁹:& iõ impoſſibile eſt vt intelligentie ſepate dent aliquã formã formarũ mixtarũꝫ in mã.Sed mouit Ariſto.ad ponen/dum mouẽs ſeparatũ a mã in factione virtutũꝫ intelligẽtium: q: vir tutes intellectuales apud ipſum ſunt nõ mixte cum materia. Unde

Necẽ eſt vt nõ mixtum cũ mã gñet̃ quoquo mõ a nõ mixto cũ mã.vide ɔſiľe ꝑ met. cõ.31.

neceſſe eſt vt illud qđ eſt non mixtũꝫ cum materia generetur quoquo modo a nõ mixto cũꝫ mã ſimpľr:quẽadmodũ eſt neceſſe vt oẽ mixtũ cum mã generetur a mixto cũ materiã.

¶Non ſolũꝫ aũt de ſba oñdit rõ nõ fieri ſpeciez:ſed de oĩbus ſiľr primis cõmunis rõ:vt quãtitate & qualitate:& alijs cathegorijs.Fit eĩz velut enea ſphera:ſꝫ nõ ſphera nec es:ſed in ere ſi fit. Semp enĩz opꝫ ꝑexiſtere mãꝫ: & ſpẽꝫ:& in quid & in qualitate:& in quãtitate:& in alijs ſiľr

Solet ad/duci.

cathegorijs.¶Non enim fit quale ſed quale lignum: neqꝫ quãtũꝫ:ſed quãtũꝫ lignũ aut aĩal.Sed ꝓpriũ ſbe ex his accipere ẽ:q: neceſſe eſt ꝑexiſtere ſemp aliquã ſbaꝫ actu exiſtẽtẽ q̃ facit:vt aĩal ſi aĩal naſcitur.Quale vero & quãtũꝫ nõ neceſſariũꝫ:niſi poteſtate ſolum.

¶Et iſte ſermo nõ ſignificat ſubſtãtiaꝫ tantũꝫ:ꝙ forma non generatur:ſed eſt ſermo cõis omnibus primis re/bus. U.g.quãtitati & qualitati:& alijs ꝑdicamẽtorũꝫ:vt ſphera cuprea:ſed nõ eſt ſphera/nec cuprũꝫ .Sed ſi eſt ex cupro opꝫ ſemp vt materia ſit ante formaꝫ per eſſen/

a Sube pro ꝑe hñt ſemp necio aliaꝫ ſbaꝫ actu ꝑ/exiſtẽtẽ. qli tateꝫ ãt aut quãtitatẽ ñ ẽ neceſſariũ ꝑexiſtẽ niſi potẽtia tm̃.

tiaꝫ & forma etiã.Et ſiľr iſtud qđ eſt per qualitateꝫ etiã & quãtitatẽ & alia predicamẽta.Qualitas a enĩz nõ erit ante lignũꝫ habent qualitateꝫ:nec quãtitas:ſed lignum quãtũꝫ:aut aĩal.Sed inuunt̃ ex iſtis ꝙ ſubſtãtie proprie habens ſemp neceſſario aliaꝫ ſubſtantiaꝫ:que eſt aut in actu:vt animal ſi eſt aĩal.Qualitateꝫ aũt eẽ aut quãtitatẽ non eſt neceſſariũꝫ niſi in potentia tantũꝫ.

32

¶Et iſte.d.& hoc qđ dicim⁹ ꝙ forma nõ generatur nec corrumpitur non eſt propriũꝫ ſubſtãtie:ſed eſt cõmune predicamẽto ſubſtantie: & etiã alijs predicamẽtis.¶Deinde.d.eſt enĩz ſicut ſphera cuprea &c̃. ideſt.generat̃ enĩz ſphera cuprea de materia & nõ generat̃ ſphera.ſ.fi/gura neqꝫ cuprũꝫ.Deinde.d.& ſi generat̃ ex cupro &c̃.i.& ſi ſphera ge/nerat̃ ex mã & forma:opꝫ vt mã & forma ꝑcedãt cõpoſitũ ex eis.ſ.ge/

ꝓ hoc paſſu vide.c.42. ſcõi de celo.

Vid 12. me. t. cõ. 17.

neratuꝫ. ℭ D. d. ⁊ ſilr illud qđ eſt ⁊c. i. ⁊ ſilr predicamentuꝫ qualitatis ⁊ alia ꝑdicamenta. ſ. ꝙ generatum eſt ex eis cõpoſituꝫ eſt ex ſubſtantia ⁊ accñte ſm tẽpus. ℭ D. d. nõ enim generatur qualitas ⁊c. i. non

Nõ gñaṫ q̃litas. Vide 5. phy. c. 5.

enim generatur qualitas que eſt tanq̃ forma: ſed generatur corpus habẽs qualitatẽ aliquã. V. g. hoc lignuꝫ demonſtratũ in quo eſt albedo aliqua: ⁊ ſimilr in ſba non generaṫ forma. V. g. animal. ⁊ hoc intendebat cum. d. aut aĩal. ℭ D. d. ſi inueniṫ ex iſtis ⁊c. ⁊ eſt propriuꝫ

Propriũ ẽ ſbe iter alia ꝑdicamenta vt añ gñatum ſit alia ſbſtãtia agẽs. ſuſtãtia ẽ de igne gñato a motu ex ꝑ metheoroꝝ. ⁊ ex 2. ce. c. 42.

ſubſtãtie inter alia predicamẽta vt ante generatũ ſit alia ſba agens ipſum qđ eſt in actu ex ſpẽ illius qđ aget vt aĩal qđ generat aĩal ſibi ſimile. ℭ D. d. qualitatẽ aũt eſſe ⁊c. i. ſed nõ eſt neceſſe vt ante qualitateꝫ generatã ſit alia qualitas agens: ſed eſt neceſſe vt ante qualitatem generatã ſit aliquid qđ eſt in potentia qualitas idest mã. ℭ Et d. hoc qm̃ qualitas a alia generaṫ a ſibi ſimili qualitate: ⁊ alia eſt cuius generatio ſequiṫ formã mixtionis primaꝝ qualitatũ.

a Qualitatis generatio dupl'r cõtingit.

ℭ Capitulum Decimum.

Quoniã aũt diffinitio rõ eſt: ⁊ oĩs ratio partes hꝫ: vt aũt rõ ad reꝫ: ⁊ pars rõnis ad partẽ rei ſilr ſe hꝫ. Dubitaṫ iã an opꝫ partiũ rationẽ eẽ in totiꝰ rõne an non. In quibuſdaꝫ enĩ vr eẽ: in q̃buſdã nõ. Nã circuli rõ non hꝫ eã que inciſionũ. Que aũt ſyllabe hꝫ eã que elementoꝝ: ⁊ tñ diuiditur in inciſiones: vt ſyllaba in elemẽta. Amplius aũt ſi priores ſunt ptes toto: ⁊ recti acutus eſt pars: ⁊ digitus hoĩs prior erit acutus recto ⁊ digitus hoĩe: videnṫ aũt illa eſſe priora. Scđm rõnẽ naq꜡ dicunṫ ex illis: ⁊ ineſſe ſiue inuicẽ priora. Aut multipl'r dr̃ pars quoꝝ vnus quidem modus eſt q mẽſurat ſm quantitatẽ.

Ut rõ ad rẽ ita ptes rõnis ad ptes rei.

Primũ dubium.

ℭ Ergo diffinitio eſt ſermo: ⁊ oĩs ſermo hꝫ partes: ⁊ queãdmodũ eſt ſermo ad reꝫ: ita eſt pars ſermonis ad partẽ rei. Dubitaṫ ergo in hoc vtrũ ſermo ptiuꝫ debeat collocari in ſermone totiꝰ aut nõ: videmus igiṫ ꝙ q̃daꝫ collocanṫ: ⁊ q̃dã nõ. In ſermõe. n. circuli nõ ẽ ille q eſt ptiũ. In ſermone aũt ſyllabe ẽ ſmo lr̃arũ ⁊ ſi circulꝰ diuidiṫ in ſuas ptes ſicut ſyllaba in lr̃as. ℭ Et ẽt ſi ps ẽ ante totuꝫ ⁊ acutũ eſt pars recti: ⁊ digitus ante hoĩem. Sed exiſtimanṫ illa eẽ priora que dicũṫ p ſermonẽ: qm̃ ſunt ex illis: ⁊ q: ſunt ex alijs ab illis ſunt ante etiã. Aut dicamus ꝙ pars dicitur multis modis: quoꝝ vnus eſt qui enumeraṫ per q̃litatẽ: ⁊ alius per quãtitatẽ.

Scõm dub.

ℭ Cum declarauit ꝙ diffinitio eſt illud qđ ſignificat quiditatem rei: ⁊ ꝙ ſolũmodo eſt ſubſtantie: ⁊ ſecundario alioꝝ ꝑdicamentoꝝ: ⁊ ꝙ diffinitio ⁊ diffinituꝫ ſunt idem in actu: ⁊ ꝙ multitudo in ſuis partibꝰ eſt in potentia. Et declarauit ex hoc ꝙ ſi res habẽt quiditates ⁊ formas exiſtentes per ſe ꝙ nõ ſunt eedem cũ rebꝰ quaruꝫ ſunt forme: ⁊ ꝙ ꝓpter hoc in hoc ꝓſunt in ſcientia illaꝝ reꝝ quaꝝ ſunt forme: ⁊ ꝙ forme ⁊ ẽt idee ſi ſunt nihil proſunt in generatiõe reruꝫ que ſunt ſubſtãtie ſenſibiles. Omnis. n. ſubſtãtia gñatur a ſba ſibi ſimili: cum gñatio nõ ſit forme nec materie. ſed cõgregati ex eis: qđ eſt demonſtratũ. Et cuꝫ hoc declarauit reuerſus eſt ad cõplendũ ſermonẽ de diffõnibus.

33 Cõtinuatio

ℭ Et dixit. ergo diffõ eſt ſermo ⁊c. i. ⁊ q: diffõ eſt ſermo ⁊ oĩs ſermo hꝫ ſuas partes ſignificãtes partes rei. Et apparet ꝙ ſicut eſt ꝓportio diffinitiõis ad reꝫ: ita eſt proportio partis diffinitiõis ad partẽ rei. i. qm̃ queãdmodũ diffinitio declarat q̃ditatẽ rei: ita pars diffinitiõis declarat partẽ quiditatis rei: ideo accidit qđ in hoc. ℭ Et eſt qđ talis: vtruꝫ oẽs diffinitiões partiũ rei debeant eſſe partes diffõnis: ita ꝙ precedãt rem ⁊ eius diffinitionẽ. ſ. vt diffinitiões partiũ ſint tota diffinitio: ⁊ priores ipſa: aut nõ oẽs diffinitiões partiuꝫ diffiniti ſunt partes diffõnis: ſed ſunt poſteriores re ⁊ ſua diffinitiõe. ℭ Et intẽdebat per hanc ꝑſcrutationẽ declarare ptes diffinitiõis que ſignificant ptes q̃ditatis rei: ⁊ nõ ptes ſue mãe ⁊ que nõ ſignificãt. ℭ D. d. videmus igiṫ ꝙ quedaꝫ ⁊c. i. hec qđ accidit in hoc ex hoc ꝙ nos videmus quaſdã res partiũ quaꝝ diffõ nõ collocaṫ in ſuis diffõnibꝰ. V. g. diffinitiões partiuꝫ circuli que nõ claudunṫ in diffõne circuli. q: tertia ⁊ quarta ps circuli nõ collocanṫ in diffõne circuli. nec diffõ circuli diſſolniṫ in diffões eaꝝ: ſꝫ circulus accipiṫ in diffõne ptis. In diffõnibꝰ vero ſyllabaꝝ eſt diffõ litterarũ: qm̃ ſyllaba eſt illud qđ cõponiṫ ex duabꝰ litteris. ſ. cõſonãte ⁊ vocali. Si igitur ſyllaba fuerit breuis diffinitur ita: ꝙ eſt illud qđ cõponiṫ ex duabꝰ litteris. ⁊ ſic accipiṫ in ſua diffinitiõe diffinitio littere ꝯſonãtis. ſ. breuis ⁊ vocalis: ⁊ ſilr ſyllaba longa. Accipitur enĩꝫ in ſua diffinitiõe diffinitio littere conſonantis producte ⁊ vocalis: ſed in diffinitiõe circuli nõ accipiṫ diffinitio medietatis nec quarte: ⁊ hoc manifeſtuꝫ eſt: imo facimus ecõtrario. Dicimus enĩꝫ ꝙ medietas circuli eſt arcus circuli queꝫ diſtinguit diameter: ⁊ ſic circulus eſt acceptus in diffinitiõe ſemicirculi: ⁊ nõ econtrario. ℭ D. d. ⁊ ſi circulus diuidiṫ ⁊c. i. ⁊ cum in hac diuerſitate que apparet in iſtis partibꝰ videmus totuꝫ vtriuſq꜡ iſtorũ duoꝝ modorũ diuidi in partes eodẽ mõ: ſyllabe. n. diuidunṫ in litteras ſicut circuli in ptes. ℭ D. d. ⁊ ẽt ſi pars eſt ante totũ ⁊c. i. ⁊ ſequiṫ ex hoc ſermone ẽt in hoc mõ. ſ. in eo qđ eſt ſilr circulo ꝙ pars ꝑcedit totũ: aut acutuꝫ ſit ante rectũ: ⁊ eſt ecõuerſo. ſ. ꝙ diffinitio recti accipiṫ in diffinitiõe acuti ⁊ in diffinitiõe expanſi: ⁊ ſimilr diffinitio circuli precedit parteſ: ⁊ diffinitio animalis precedit digituꝫ. ℭ Deinde. d. ſed exiſtimatur ⁊c. i. ſed exiſtimaṫ ꝙ rectus eſt ante acutũ: q: diffiniṫ per rectuꝫ: ⁊ exiſtimatur ꝙ acutũ eſt ante rectũ: q: iſte inueniṫ ſine eo ꝙ inueniatur rectus: ⁊ intendit ꝙ ſm qđ ſunt partes inueniunṫ precedere in generatione totum. ℭ D. d. aut dicamus ꝙ pars diciṫ multis modis: quoruꝫ vnus eſt ille qui numeraṫ per quantitatẽ. i. ⁊ iſta qđ diſſoluiṫ ẽtiaꝫ dicẽdo ꝙ partes dñr duobꝰ modis: dñr enim de partibꝰ qua/

Expoſitio.

Primũ dubium.

Documẽtũ

Ratio ꝓmi dubij.

Scõm documentum.

Principiuꝫ rñſionis. vide. 5. meta. cõ. 30.

Partes q̄litatiue ⁊ ptes quātitatiue differūt. Uide c̄t p.ph. 5.7.36.cō.

licatum: ⁊ partibus quantitatuz. diffinitiones igitur partiuz qualitatis ſunt poſteriores diffinitione totius ⁊ toto. diffinitiones vero par/tium quātitatis precedūt diffinitionē totius ⁊ totum.

¶ Sed hic quidez pretermittat: ex quibus vero ſubſtātia eſt vt partibus perſcrutandū eſt. Si igit eſt hoc qdē materia. illud vero ſpecies. aliud ex his: ⁊ ſubſtantia eſt mā ⁊ ſpecies. ⁊ qđ ex his eſt quidē vt mā pars alicuius dr: eſt aūt vt nō. Sed ex quibus ſpeciei rō vt ɔcauitatis nō eſt pars caro: hec nāq; materia eſt in qua fit. Simitatis vero pars aliqua eſt. Et totius quidez ſtatue pars eſt es: eius aūt qđ ⁊ ſpēs dicit ſtatue nō. Dicendū eniz ſpeciem: ⁊ inquātum hz ſpeciem vnūquodq; ſed materiale nunq̄z ſm ſe eſt dicenduz. Quapp circuli ratio nō habz ipſaz que eſt incitionuz: ſed que ſyllabe eam que eſt ele/mentoꝝ. Nam elemēta rōnis partes ſunt ſicut ſpeciei ⁊ nō mā. Incitiones vero hmōi ſic partes vt mā in qbus fiunt: ppinquius tn̄ ſpēi q̄z es qn̄ in ere fit rotūditas. Eſt autez vt neq; elemēta oīa ſyllabe in rōne inſunt: vt hec cerea: aut que ſunt in aere. Jam eniz vt es ⁊ hec ps ſyllabe quaſi mā ſenſibiliū. Etenim linea nō ſi in dimi/dia corrūpit aut hō in oſſa: aut neruos ⁊ carnes. Pro/pter qđ ⁊ ſunt ex his ſic vt entibus ſbe partibꝰ: ſed vt ex mā: eteniz qdez q ſimul totuz ptes: ſpēi vero ⁊ cuius rō nō adhuc. Quapp nec in rōnibus. Horuz quidē igitur inerit taliuz partiū rō: horū vero nō opz ineſſe ſi nō fue/rint ſimul ſumpti. Nā pp hoc q̄daz quidē ex his vt prin cipijs ſunt in que corrūpunt: q̄daz vero nō ſunt. Que/cunq; igit ſil' ſumpta ſpēs ⁊ mā ſunt vt ſimuz aut eneus circulus: hoc qdē corrūpit in hoc ⁊ ps ipſoꝝ mā. Que/cūq; vero nō ɔcipiunt cū mā ſz ſine: vt rōnes ſpēi ſolū: hec nō corrūpunt aut oīno: aut taliter nō. Quare illoꝝ pricipia qdē ⁊ ptes q̄ ſunt ſub ipſis: ſpēi vō nec ptes nec pncipia hec. Et iō corrūpit lutea ſtatua i lutū: ⁊ ſphera in eis: ⁊ callias i carnē ⁊ oſſa. Amplꝰ āt circulus i icitio nes. Eſt. n. aliqs q ɔcipit cū mā. Equoce nāq; dr circu lus q ſimplr dr ⁊ ſinguli: q: nō ē ppriū nomē ſinguloꝝ.

¶ Et dimittamus hoc ⁊ perſcrutemur de eis ex quibus Premittit. eſt ſubſtātia: ⁊ ſunt tanq̄z partes. Si igitur q̄daz eſt ma teria: ⁊ quedaz forma: ⁊ quedā illud qđ eſt ex iſtis. Sub/ſtantia autē, ⁊ materia / ⁊ forma / ⁊ illud qđ eſt ex iſtis forte dicitur pars rei: ſicut dicit materia etiā: ⁊ forte nō di/citur: ſed ex quibꝰ eſt diffinitio forme: vt caro que non eſt pars profundi. Eſt eniz materia in qua eſt profundū: ⁊ eſt pars ſimitatis. Et cupruz pars totius idoli: ⁊ non eſt pars idoli qđ dicitur forma. Forma igitur dicitur de illo quecūq; rerum hz formaz: materia autē non dicitur eſſe omnino per ſe. ¶ Et ideo in diffinitiōe circuli nō di Soluit. citur diffinitio partiuz: ⁊ in diffinitiōe ſyllabe ſunt litte/re. Littere eniz ſunt ptes forme ⁊ nō ſunt materia. Par/tes vero circuli ſunt partes tanq̄z materia ſup quā ſunt: ⁊ ſunt propinquiores forme cupri cuz circulus eſt in cu pro. Et forte eſt poſſibile vt nō ſint oēs lr̄e ſyllabe in ſer mone vt iſte audibiles: aut que ſunt in aere. Iſta eniz ēt ſunt partes ſyllabe q: ſunt ſenſibiles per naturā. Linea eniz non corrūpitur: q: ſemper diuidit in media: aut hō in oſſa ⁊ neruos ⁊ carnez: ⁊ ideo ſunt ex iſtis ſm hūc mo dum tanq̄z partes ſubſtātie: ſed quaſi ex materia: totius vero nō ſunt partes. Forme autē ⁊ illius qđ hz diffini/tionem nō ſunt partes: ⁊ ſimilr in diffinitionibꝰ etiam. ¶ In quibuſdā vero nō ſunt: neq; aliqua diffinitionuz Diſtinguit modos. partiū que ſunt tales: ⁊ in quibuſdā nō opz vt ſit vnum niſi ſit illud qđ eſt cōgregatū. Iſta. n. quedā ſunt ex iſtis que ſunt principia: ⁊ in ea corrūpunt: ⁊ quedā non. Oīa igitur quoꝝ materia ⁊ forme ſunt cōgregate: vt ſimus ⁊ circulus cupri / corrūpunt in iſta: ⁊ mā eſt pars eorum ⁊ oīa que nō cōgregantur cum mā: ſed diffinitiōes forme ſunt ſine mā: aut corrūpunt oīno: aut nō corrūpunt ſicut illa corrūpunt. Ergo i illis aūt illa que ſunt ſub eis ſunt principiuz ⁊ partes earuz: forma vero nō eſt iſte partes nec principia earuz: ⁊ ideo corrūpitur idoluz terreſtre in terraz: ⁊ ſphera in cuprū: ⁊ callias in carnes ⁊ oſſa: ⁊ etiā

circulus in ptes. Quodcũq; igiť congregať cum materia: ⁊ dicit equoce circulus qui dicitur modo ſimplici: ⁊ ille qui dicitur particularis. particularia eniʒ nõ habẽt proprium nomen.

Id. 2. d aĩa t. c. 2. ⁊ h. ſ. comẽ. 7. ⁊ 8 meta.

Mã ñ ẽ ps qditatis ſʒ vehiculũ deferẽs qditatẽ vide idez ſ. c. 21. ⁊ infra cõ. 43.

¶ Ideſt. ſed dimittam⁹ hanc qõnez de equocatiõe patris: ⁊ ponam⁹
34 perſcrutationẽ de equiuocatiõe que eſt in hoc noĩe ſbã. ¶ D. d. ſi igiť quedã ſunt mã ⁊c. i. ſi igitur hoc nomẽ ſbã dr̃ ſimpl'r de mã ſbe cõpoſite ex mã ⁊ forma: ⁊ de forma eius ⁊ de cõpoſito: tunc forma ſbe diceť eſſe ſbã rei cum ipſa declarat eſſentiã illius: mã vero dr̃ ſm cõſiderationẽ ad ſbam cõpoſitã ex mã ⁊ forma eſſe pars ſbe: ⁊ ſm cõſideratiõez vero ad ſbam declarantẽ eſſentiã rei non dr̃ eſſe pars ſbe: ſed eſſe apparens deferẽs formã in ſuam diffinitionẽ. ¶ V. g. ſimitas cui⁹ diffinitio eſt cõcauitas in naſo: aut in carne naſi. Naſus. n. eſt ps ſbe eius qđ ſignificat hoc nomẽ ſimitas: qđ eſt congregatio naſi ⁊ ſimitatis: ⁊ nõ eſt pars diffõnis cõcauitatis: ſed eſt ſbm ei. ¶ Et hoc qđ dicit non accidit niſi in rebus quaꝝ noĩa ſignificãt aliq̃d exiſtẽs in ſubiecto nõ aliquid exiſtẽs per ſe: ⁊ ſimil'r cuprum eſt pars diffõnis idoli facti ex cupro: ⁊ nõ eſt pars forme idoli. ¶ Et cum dedit differẽtiã inter partem diffõnis que eſt mã: ⁊ inter partẽ que eſt forma: indiget dare differentiã inter mãm ⁊ formã. ⁊ dixit. forma igitur dicať ⁊c. i. ⁊ drĩa inter formã ⁊ mãm eſt qm̃ forma p̃dicať per ſe de habẽte formam ſm q̃ declarat quiditatẽ eius ſbalẽ. Materia vero nõ predicať de habẽte formaz vera predicatione: nedũ vt predicet per ſe. Idolũ. n. nõ dr̃ eſſe cuprum: nec hõ caro: nec ſimus naſus. ¶ D. d. ⁊ ideo nõ dr̃ in diffinitione circuli. i. qm̃ cum in diffõnibus quarũdam appareat mã: ⁊ ſunt compoſita ex mã ⁊ actu ⁊ forma. ideo diffinitiões oẽs ſuarũ partium non ſunt partes diffinitiõis. Et q: in diffinitionib⁹ quarũdaz. ſ. rerum ſimpliciũ non apparet mã in actu: ⁊ partes diffinitionis in eis ſunt partes forme: cõtingit in talibus iſtis vt diffinitiões omniũ ſuarum partiũ ſint partes diffinitiõis: ⁊ q: diffinitiões ſyllabarũ ſunt ex hoc genere: ideo diffinitiones litterarũ ſunt partes diffinitiõis ſyllabe. Et q: diſpoſitio circuli cũ ſuis partibus eſt diſpoſitio materie rei cum forma eius: ideo partes circuli non accipiunť in diffõne circuli: qm̃ in diffinitiõe circuli nõ apparet mã: ⁊ per hoc intẽdebat diſſoluere hanc qõnem. Et q: partes circuli nõ apparent in diffõne circuli: ſicut mã apparet in diffinitiõe rerum habẽtiũ mãm. V. g. ſicut cuprũ apparet in diffinitiõe circuli cuprei: ⁊ poteſt aliquis obijcere ei p hoc. ¶ D. d. partes vero circuli ⁊c. i. ⁊ partes circuli lʒ nõ ſint mã que apparet in diffinitiõe circuli: tñ eſt ſimilis materie que apparet in diffinitionibus reruz: ⁊ eſt ꝓpinquior forme q̃ mã que apparet in diffinitione circuli qui eſt ex cupro. Et q: partes circuli aſſimilanť materie que apparet in diffinitionib⁹ rerum habẽtiuz materias: iõ diffinitiones partium non ſunt partes diffinitionis circuli: ſicut diffinitiones litteraꝝ ſunt ptes diffinitionũ ſyllabaꝝ. ¶ D. d. ⁊ forte eſt poſſe ⁊c. ⁊ dixit hoc: q: ſyllaba nõ cõſiderať cuz hoc qđ eſt motus compoſit⁹ ex duobus motibus eſt de numero reruz in quarũ diffinitionib⁹ apparet mã. ⁊ diffinitio cuiuſlibet partis eius nõ eſt pars diffinitionis totius

Mã nõ p̃dicať de hñte formã v̉a p̃dicatõe: nedũ vt p̃dicet p ſe. vide idẽ. ſ. c. 23. ⁊ q̃ ibi.

In diffõnibus cõpoſitoruz ex mã ⁊ forma appz mã. Idẽ. 1. ph. t. c. vltĩ. ⁊ p̃ d aĩa. c. 16. iõ. ⁊. 33. 37. 39. ⁊ 6. met. t. c. 2. ⁊ 8. me. t. c. 6.

Quõ ptes circuli aſſimilanť mãe ĩ actu. nõ ſic ſyllabaꝝ.

Solo iſtãtie inducte.

⁊ tũ cum cõſiderať ſm hoc q̃ eſt vox cõpoſita ex duabus vocib⁹ eſt de numero reruz in quaruz diffinitione non apparet mã: ⁊ diffinitio cuiuſlibet partis eius erit pars diffinitiõis. ¶ Deinde iuenim⁹ in libro cõtinuũ. linea eniz nõ corrũpitur ⁊c. i. ⁊ apparet hoc q̃ diminuiť aliquid inter duo capitula hoc cuz quo poſſet ſermo cõtinuari. Sermo eniz eſt de diffinitiõe reruz in quarũ diffinitione non intrat mã: vt linea ⁊ ſuperficies: ⁊ in quarũ diffinitionib⁹ eſt mã vt homo qui nunq̃ inuenitur niſi in carne neruis ⁊ oſſib⁹: ⁊ ſunt res que cum accipiuntur quodãmodo inueniť materia in ſua diffinitiõe: ⁊ quodãmodo nõ vt circulus: qm̃ qñ accipitur ſm q̃ circulus cupri inueniť cuz ſua diffinitõe materia: ⁊ qñ ſm q̃ eſt circulus nõ inueniť in eo materia: ⁊ in quibuſdaz eſt dubiũ: ⁊ ideo dixit poſt. ⁊ ideo ſunt ex iſtis ſm hũc modum ⁊c. i. ⁊ ideo partes mãles reruz in quarũ diffinitiõe inueniť mã ſunt quodãmõ partes ſbe: ⁊ quodãmodo nõ ſunt partes ſubſtãtie: in reſpectu congregati ex mã ⁊ forma ſunt partes ſubſtãtie: in reſpectu vero eius qđ hʒ veraz diffinitionẽ. ſ. forme nõ ſunt ſubſtãtie. ¶ D. d. in qbuſdam aũt ⁊c. ⁊ q: entia inueniunť his duob⁹ modis. ſ. forma ſine mã ⁊ forma in mã: iõ in diffõnibus quorũdã non inueniť aliqua diffõnuz reꝝ que ſunt in mã: ⁊ ſunt illa quoꝝ partes ſunt ptes forme eius: ⁊ nõ inueniunť in alijs niſi p accñs: ⁊ ſunt quedã in quoꝝ diffõne inueniť niſi ſit in re necio ⁊ eẽntial'r. ¶ D. d. qm̃ q̃daz iſta ⁊c. i. quia illa in quoꝝ diffõne nõ inueniť mã que eſt in actu: ⁊ cuz mã non eſt in actu: ſicut ex ea ⁊ ſuis principijs: ⁊ iõ cum mã corrũpiť: corrũpiť iſta. ¶ D. d. ⁊ oĩa que nõ cõgregant cũ mã ⁊c. i. res aũt in quarũ diffinitione nõ apparet mã ſenſibilis: ſed apparẽt in ſua diffinitiõe partes forme: aut nõ corrũpunť aliquo modo: aut corrumpunť per accñs. ¶ Deinde. d. ergo in illis aũt ⁊c. i. ⁊ ideo illa quorum eſſe eſt in alio: illud aliud eſt principia ⁊ partes eoruz. Illa vero que natural'r non exiſtunt in alijs: ſed in ſua mã eſt ſua forma: illa alia non ſunt partes neq; principia eoꝝ. ¶ D. d. ⁊ ideo corrũpitur idoluz terreſtre in terrã ⁊c. i. ⁊ q: quedã entia exiſtunt in alijs: vt idolum terreſtre in terra: ⁊ ſphera cupri in cupro: ⁊ callias in carne ⁊ oſſibus: ⁊ circulus in ptib⁹ ſuis. ¶ Et intendit q̃ ptes eius ſunt quaſi mã: lʒ mã ſit inſenſibilis: ſed intelligibilis vt poſt dicem⁹. Circulus igiť mathematic⁹ in reſpectu partiũ aſſimilať entib⁹ que ſunt in alijs. ¶ D. d. quodcũq; igitur congregať cum mã ⁊c. i. ⁊ cum ita ſit hoc nomẽ circulus qñ dr̃ de circulo ſimpl'r: ⁊ qñ dicitur de circulo qui magis eſt ꝓprius iſto: ⁊ quaſi particularis in reſpectu ipſi⁹: q: eſt ex cupro: aut ex terra: hoc nomẽ circulus dr̃ equoce. Plura. n. q̃ ſunt hm̃oĩ nõ hñt ꝓpriũ nomẽ. ſ. qm̃ nõ eſt nomẽ ꝓpriũ qđ ſignificet circulũ cupreũ: aut lapidem.

Diſtinguit modos ſm quot mã diffinit.

Quid ſit mã ſenſibil' ⁊ qd intelligibilis. Vide in. t. c. ſeq. ⁊ 5. me. c. 3.

¶ Dictũ eſt quidẽ igiť ⁊ nunc ipſuz verũ: ⁊ tñ amplius ⁊ manifeſtius dicemus repetẽtes. Nã quecũq; ſunt rationes partes: ⁊ in q̃s diuidiť rõ: he ſunt priores aut oẽs aut quedã. Recti vero rõ nõ diuidiť ĩ acuti rõnẽ: ſʒ q̃ ẽ acuti in q̃ eſt recti. Vtiť. n. diffiniẽs acutũ recto. Minor enĩ recto acutus. Silr aũt ⁊ circulus: ⁊ ſemicirculus ſe

habēt. Semicirculus em̄ diffinit̄ circulo ⁊ digitus toto.
Talis em̄ hoīs pars digitus. Quare quecūqꝫ ſunt ptes
vt mā: ⁊ in que diuidit̄: vt in mām totū ſunt poſteriora.
Quecūqꝫ vero vt rōnis ⁊ ſubſtātie ſm rōnē priora aut
oīa aut quedā. Qm̄ vero aīalium aīa eſt forma ipſoꝝ.
Hec em̄ ſuba eſt aīati que ſm rōnem ſba eſt: ⁊ ſpecies:
⁊ qdquiderat eſſe tali corpori. Uniuſcuiuſqꝫ em̄ pars ſi
diffiniat̄ bene nō ſine opere diffiniet̄: qd nō exiſtet ſine
ſenſu. Quare hmōi partes priores aut oēs: aut quedaꝫ
ſimul toto aīali; ⁊ ſm vnūqdqꝫ ita ſilr. Corpus vero ⁊
hmōi partes poſteriores ſba hac. Et qd diuidit̄ in hec:
vt in materiā non ſba: ſed ſimul totū. Eo quidēꝫ igit̄ ꝙ
ſimul totū priora: hec eſt vt ſic: eſt aūt vt nō. Neqꝫ em̄ pnt
Digit⁹ mortuus equoce digit⁹ dr̄ Idē.i.39. eſſe ſeparata. Neqꝫ eniꝫ quocūqꝫ modo ſe hn̄s digitus
aīalis ſꝫ equocus q mortuus. Quedā vero ſimul q̄cūqꝫ
principalia: ⁊ in quo pria rō ⁊ ſubſtātia; puta ſi hoc cor
aut cerebrū. Nihil em̄ dr̄ vtrū tale. Hō aūt aut equus: ⁊
que ita in ſingulis. Ulr aūt nō ſunt ſubſtātia: ſꝫ ſimul to
tuꝫ: quoddā ex hac mā ⁊ hac rōne vt vlr. Singulare ve
ro ex vltima mā Socrates iam eſt ⁊ in alijs ſilr. Pars
quidē igit̄ eſt ⁊ ſpeciei. Speciē aūt dico qdqderat eſſe
⁊ ſimul totius eius quod ex ſpecie ⁊ materia ipſa eſt; ſꝫ
rationis partes que ſpeciei ſolum ſunt. Ratio vero eſt
ipſius vlis. Circulo enim eſſe ⁊ circulus ⁊ anime eſſe ⁊
anima idēꝫ: ⁊ totius aūt puta circuli huius ⁊ ſingulariū
alicuius: aut ſenſibilis: aut itellectualis. Intellectuales
autem dico vt mathematicos: ⁊ ſenſibiles vt ereos ⁊ li/
Recedētib⁹ ſenſibilib⁹ a ſēſu neſcim⁹ vtruꝫ ſint vel nō ſint. gneos. Horum aūt non eſt diffinitio: ſed cū intelligētia
aut ſenſu cognoſcunt̄: hoc eſt cum actu vident̄. Abeun
tes vero ex actu non palā: vtrū quidē ſunt: aut nō ſunt:
ſꝫ ſemper dicunt̄ ⁊ cognoſcūt̄ vniuerſalis rōne: Mate/
Mā ſꝫ ſe ē ignota. ria quidē ignota ſꝫ ſe. Materia vero alia ſenſibilis: alia
intellectualis. Senſibilis quidē vt es: ⁊ lignum: ⁊ queli
bet mobilis mā. Intellectualis vero que in ſenſibilib⁹
exiſtit nō inquantū ſenſibilia vt mathematica.

Iam igit̄ diximus ſermonē latentē modo: ſꝫ tn̄ dica
mus magis manifeſtū: ſꝫ pri⁹ reuertamur ad quot ſunt
ptes ſermonis: ⁊ in quot diuidit̄ ſermo. Iſta enim ſunt
ante: aut oīa: aut quedā. Diffinitio aūt recti non diuidit̄
in diffinitionē acuti: ſꝫ que eſt acuti in rectū. Qui enim
diffinit acutū vtit̄ recto. Acutus em̄ eſt minor recto. Et
circulus ⁊ ſemicirculus ſunt ſimilia iſtis. Semicirculus
eniꝫ diffinit̄ per circulū: ⁊ digitus per totū. Digitus em̄
eſt pars taliū partiū hoīs. Omnes igit̄ partes que ſunt
tanqꝫ materia: ⁊ que diuidunt̄ ſicut iſta que ſunt in ma/
teria vltima. Et oēs que ſunt diffinitionū ſubſtātie quaꝫ
ſignificat diffinitio: aut omnia: aut quedā: ⁊ etiaꝫ aīalis
aīa: hec em̄ eſt ſubſtātia aīalis animati per ſbam que eſt
tanqꝫ diffinitio ⁊ forma: ⁊ quod eſt per eſſentiam talis.
Unaqueqꝫ igit̄ partium ſi diffinit̄ bene non diffinit̄ ſine
diffinitiōe que eſt cū genere. ergo partes eius ſunt ante
aut oēs aut quedā: magis qꝫ partes aīalis cōgregati: ⁊
ſilr in oībus particularibus. Corpus vero ⁊ ſue partes
ſunt poſt hanc ſubſtantiaꝫ: ⁊ iſta diuidunt̄ ſicut illa que
diuidunt̄ in materiā: non ita ꝙ ſint ſubſtātie: ſed qꝛ ſunt
vniuerſum. Iſta igit̄ ſunt ante vniuerſum. ⁊ forte non;
quoniaꝫ non poſſunt diuidi: ⁊ non erit illud qd eſt ali/
quo modo in aliqua diſpoſitiōe digitus aīalis niſi equi/
noce vt mortuus ⁊ imagines eoꝝ que ſunt in rei verita
te: ⁊ in quo eſt diffinitio primo ⁊ ſubſtātia vt cor aut ce/
rebrum: aut illud qd eſt eis: ⁊ non eſt in hec diuerſitas.
Hō vero ⁊ equus: ⁊ que ſunt hmōi ī pticularib⁹ nō ſunt
modo vli: ſꝫ aliqd totale cōgregatū ex hac diffinitiōe ⁊
mā: ſicut due partes totius vltimi ⁊ eſt ſermo ⁊ ſilr in
alijs rebus: ⁊ forma etiā hꝫ partē: dico formā iſtud qd
eſt p eſſentiā ⁊ totū cōgregatū etiā ex materia ⁊ forma:
ſed partes diffinitiōis ſunt forme tm̄: diffinitio vero to/
tius. Eſſentia eniꝫ circuli ⁊ circulus ⁊ eſſentia anime ⁊ Partes diffinitōis ſūt forme.
aīa ſunt idem: res aūt totalis cōgregata. U.g. ille circu/
lus aliquod particulariuꝫ aut ſenſibile aut intelligibile.

Et dico intelligibilia: vt mathematica: ⁊ ſenſibilia vt eu‑ prea ⁊ lignea non habent diffinitionem: ſed cognoſcun‑ tur cum cognitione aut ſenſu. ⁊ cum recedunt ab intel‑ lectu: non manifeſtantur vtrum ſint: aut non ſint. Idez vero dicitur ⁊ cognoſcitur ſermone vniuerſali. Mate‑ ria vero per ſe non cognoſcitur. Et quedam materia eſt ſenſibilis: ⁊ quedam intelligibilis. Senſibilis vt cu‑ prum ⁊ lignuz: ⁊ omnia que mouentur. Materia intel‑ ligibilis eſt illud quod eſt in ſenſibilibus nõ ſm ꝙ ſunt ſenſibilia vt mathematica.

35 ¶ Iam igit̃ diximus ⁊c. ⁊. d. hoc q2 ex ſermone predicto declarauit ꝙ diffinitiones ſunt duob⁹ modis: modo. ſ. cuius altera pars eſt mã: ⁊ modo in cuius diffinitione non apparet materia: ⁊ illud in cuius dif‑ finitione apparet materia diffinitio ſue partis non eſt pars diffini‑ tionis ſui totius. In eis aũt in quoꝝ diffinitione nõ apparet mã diffi‑ nitio cuiuſlibet partis eſt pars diffinitionis totius: ⁊ ex hoc ſolũmo‑ do apparet quare diffinitio quarundã partium diffinitionũ eſt pars diffinitionis: ⁊ quarũdaz non: ⁊ non apparet ex eo ſolutio q̃õnis poſ‑ te. ſ. quare res totius ſunt in diffinitiõe partis que eſt in quãtitate: ⁊ nõ inuenit̃ pars in diffõne totius: ⁊ ideo. d. Iam diximus ⁊c. ¶ D. d. ſz prius reuertamur ⁊c. q2 hoc eſt p̃ncipiũ pſcrutatiõis de ſolõne que‑ ſtionis quã nitit̃ ſoluere: ⁊. d. iſta eñ ſunt ante ⁊c. i. iſta eñ ſunt ante diffõnẽ aut oĩa aut quedã: qm̃ ſi oĩa fuerint ptes foĩe, oĩa erũt ante: ⁊ ſi quedã fuerint ptes foĩe: ⁊ q̃dã materie: tũc quedã erũt priora to‑ ta diffinitiõe ⁊ quedã non. ¶ D. d. diffinitio aũt recti ⁊c. i. ⁊ diffinitio anguli acuti nõ eſt pars diffõnis recti: ſed ecõuerſo. ſ. ꝙ diffõ recti eſt pars acuti: ⁊ ſilr̃ eſt de diffõne partis circuli cũ circulo vt de hoĩe cũz ſua parte. V. g. cũ digito. Homo eñ accipit̃ in diffõne partis: ⁊ non pars in diffinitione hoĩs: ⁊ iſte diffinitiones in quibus totũ accipit̃ in diffinitione partis ſunt de genere diffinitionũ in quibus apparet mã: non de eis in quibus non apparet niſi pars forme. ¶ D. d. ⁊ oĩa que ſunt diffinitionis ⁊c. i. ⁊ cũ ſit declaratũ ꝙ diffinitionũ quedam eſt in quo apparet mã: ⁊ quedã nõ: ergo partes diffinitionũ ⁊ partes rei quã ſignificãt ſunt partes diffiniti: aut oẽs. ſ. in diffinitionib⁹ in qui‑ bus non appareat materia: aut quedã. ſ. in diffinitionibus in quibus apparet mã. ¶ Et cũ voluit declarare que ſunt illa in quibus nõ ap‑ paret niſi forma: ⁊ partes eius: ⁊ q̃ ſunt illa in quib⁹ apparet vtrũq;: dedit exẽplũ de aĩali: ⁊. d. ⁊ etiã aĩa aĩalis ⁊c. i. ⁊ aĩa eſt exiſtẽs ſubſtã‑ tia in corpore qd̃ eſt recipiẽs animã: ⁊ ſunt illa quoꝝ cõgregatum di‑ citur animal: ⁊ diffinitiões oẽs que ſunt partes forme ſunt partes ta‑ lis ſubſtãtie. ſ. aĩe ⁊ ſimilis. ¶ Et intẽdit ꝙ diffinitio aĩe q̃ dat quidi‑ tatem eius: videt̃ eſſe ipſuz ſuũ eſſe: ⁊ ꝙ in diffinitione eius nõ appa‑ ret mã oĩno: ⁊ iſta in quoꝝ diffinitiõe appet mã: ſunt illa in quoꝝ dif‑ finitione apparet aliud: ⁊ diffinitio dr̃ in illis principalr̃: ⁊ in iſtis ſe‑ cũdario vt declaratũ eſt. ¶ D. d. ⁊ vnaqueq; partiũ ⁊c. i. ⁊ vnaqueq;

Preãbula ad ſoluẽdũ ſm q̃õnez.

partiũ diffinitionũ ſiue fuerit de diffinitionib⁹ in quibus apparet ali‑ ud a diffinito: aut de eis in quibus nõ apparet niſi diffinitũ: nõ diffi‑ nitur niſi eo ꝙ in eius diffõne appareat genus ⁊ differẽtia. ¶ Et in‑ tẽdebat notificare p hoc ꝙ hoc ſequit̃ in oĩbus diffõnibus: ⁊ in rebus habẽtibus diffões. ¶ D. d. ergo ptes eius ſunt ante aut oẽs aut q̃dã ⁊c. i. ⁊ cum hoc ſit declaratũ partes cuiuſlibet diffõnis ſunt ante dif‑ finitũ magis q̃ ſitit partes diffiniti que ſunt ſm quantitatẽ ante totũ aut omnes ſi in partibus diffinitionis nõ appareat materia: aut q̃dã ſi appareat. ¶ Et dixit hoc: q2 queſtio p̃dicta fuit quare partes nõ in‑ ueniunt̃ in diffõne totius. ſ. que ſunt ſm quãtitatẽ: ⁊ totũ inuenitur in diffõne partiũ: ⁊ dixit: q2 partes diffinitionis p̃cedunt iſtas par‑ tes. ſ. que ſunt ſm quãtitatẽ: aut oẽs ſi partes diffõnis ſunt formales aut quedã: ſi quedã ſunt formales: ⁊ quedam mãles. ¶ Et intẽdebat qm̃ ſi illud qd̃ eſt prius dz accipi in diffõne reruz poſteriorũ: tunc re‑ ctẽ accipit̃ rectus qui eſt totũ in diffõne partis ⁊ non ecõuerſo. ſ. ſm q̃titatẽ. Qm̃ totũ precedit partẽ magis ꝙ pars totuz: quoniã prius eſt totum parte prioritate forme ad materiam: ⁊ pars eſt prior toto prioritate materie ad formã. ſ. tẽpore indiuiduali: ⁊ ideo partes cir‑ culi precedunt circulum indiuidualem non vniuerſalem: ⁊ diffinitio eſt partium precedentium ſpeciem: ⁊ hoc eſt vnum eorum per que diſ‑ ſoluitur queſtio predicta ⁊ eſt dicens: quare pars nõ inuenitur in dif‑ finitione totius. Et cum pars precedit totum cum ſit exiſtẽs per ſe: totũ autẽ cõſtituit̃ per ptes. ¶ D. d. ⁊ ſilr̃ in oĩbus particularibus. i. ⁊ ſilr̃ eſt de oĩbus particularib⁹ cũ ſuis vl̃ibus. ſ. ꝙ ptes toti⁹ p̃cedãt in diffinitiõe particulariũ: non diffinitio particulariũ diffõnẽ totius: ſicut eſt diſpoſitio generis cum ſuis ſpeciebus. ¶ Et dixit totum hoc: q2 iſta eſt diſpoſitio recti cum acuto ⁊ circuli cum ſuis partibus: ⁊ vl̃r generũ cuz partib⁹ que ſunt ſm quãtitatem: ⁊ quaſi equat partes rei ſm qualitatẽ cũ eis que ſunt ſm quãtitatẽ: qm̃ prioritas qualitatis eſt prioritas forme: ⁊ prioritas ptiũ q̃titatis eſt prioritas mãe ⁊ to‑ tum eſt prius pte prioritate forme: ⁊ ideo dixit. corp⁹ aũt ⁊ partes ip‑ ſius ſunt poſt hanc ſbam. ſ. formã. ¶ D. d. ⁊ diuidunt̃ iſta ⁊c. i. ⁊ oĩa diuidunt̃ in ſuas partes ſm quãtitatẽ diuiſione rerũ per ſuas mate‑ rias. i. diuiſiõe ſpeciei in ĩdiuidua. ¶ Deide incepit diminuere priori‑ tatẽ partiũ que ſunt ſm q̃titatẽ q2 ẽ prioritas mãlis: ⁊ dixit. iſta igit̃ ſunt ſicut totũ ⁊c. i. ⁊ partes que ſunt ſm q̃titatẽ ſunt priores ſm tẽ‑ pus in generatiõe: ⁊ cum hoc iſta prioritas nõ inuenit̃ in oĩb⁹: ⁊ ſunt partes que nõ poſſunt ſeparari a forma: neq; p̃cedere eaz in eſſe neq; ſequi eam vt ptes a aĩalis cuz aĩali: qñ eniz aĩa ſeparatur: nõ nomi‑ nat̃ a ſuo noĩe vero niſi equiuoce. ¶ V. g. digit⁹ qm̃ ſi dicat̃ digit⁹ in mortuo dr̃ equoce: ⁊ ſimilr̃ anteq̃ in eo ſit ſenſus: ⁊ hoc intẽdebat cuz dixit: qm̃ nõ poſſunt diuidi ⁊c. i. impoſſe enim eſt vt iſte partes diui‑ dantur a forma: neq; mutant̃ in aliã ſpẽm eſſendi: que ſpẽs ⁊ prima collocantur ſub eodez genere niſi prima ſpecies ⁊ alie ad quam mutã‑ tur dicantur equiuoce: vt hoc nomen manus quod dicit̃ de manu vi‑ ui ⁊ mortui. ¶ D. d. ⁊ imagines eoruz que ſunt in rei veritate ⁊c. i. ⁊ oẽs partes aĩalis ſunt in hac intẽtione ſicut vera pars in qua eſt p̃n‑ cipiũ anime: aut cor vt quidã dicunt: aut cerebrũ vt alij. Nulla. n. eſt diuerſitas quo ad hoc qd̃ opinant̃ ꝙ nomen dicit̃ de prima parte qñ

Solo ad q̃ſtionez ſm materiã.

Prioritas toti⁹ reſpe‑ ctu ptiũ eſt prioritas for‑ me ad mãz prioritas ve‑ ro ptiuz re‑ ſpectu toti⁹ eſt prioritas mãe ad for‑ mã. Idẽ. 4 ph. cõ. 49. ⁊ hic. j. cõ. 39

a Pars aĩ‑ malis quã‑ do aĩa ſepa‑ rat̃ nõ no‑ miat̃ a ſuo noĩe vero: niſi equoce Idẽ. j. 39. ⁊. 4. metco‑ roꝝ. t. c. vl‑ timi. ⁊ h cõs 37.

Vid. 7. phẽ cõmẽ. 4.

ſeparaẜ a vita equiuoce cum eo exiſtēte in vita. Nullus eniꝫ dubitat ꝙ qñ in iſtis nō ſunt forme: ꝙ tūc nomen eius non ſimplr̃ diciẜ de eis niſi equiuoce: ⁊ in hoc nō nocet queſtio accidens vtrū ſit cor aut cerebrū. ℭ D. d. hō vero ⁊ equus ⁊c̃. i. hō autē demōſtratus: ⁊ omne qđ eſt ex particularibus ⁊ nō modo vniuerſali ꝑdicaẜ non plus ꝙ de vno particulari: ſed eſt totū demōſtratū ⁊ cōgregatū ex forma demōſtrata ⁊ materia demōſtrata: ⁊ eſt in ſua vltima ſpecie: ſicut Sor. in ſpecie hoīs: ⁊ ſilr̃ alia particularia in ſuis ſpēbus: ⁊ intēdit lꝫ nō habeant nomina ſicut Sor. ⁊ Pla. habēt: ⁊ intēdebat ꝙ hoc nomē ſpecies diciẜ de indiuiduo ⁊ ſpecie equoce. ℭ D. d. forma vero eſt pars ⁊c̃. idest forma vero eſt pars. ℭ Sed nomen forme diciẜ de forma vniuerſali que declarat quiditatē ſpeciei: ⁊ de forma pticulari que eſt forma mãe demr̃ate. ℭ D. d. ſꝫ ptes diffōnis ⁊c̃. i. ſꝫ ptes vere diffōnis nō ſūt ptes forme niſi vl'is: diffō autē totius. i. ſpeciei nō indiuidui. Quiditas. n. circuli ⁊ circulus ſunt idē apđ itellectū: ⁊ ſilr̃ aĩa vlis: ⁊ qditas aĩe. ℭ D. d. res autē totalis cōgregata ſicut iſte circulus ⁊c̃. i. indiuiduum autē cōgregatū ex forma ⁊ materia demōſtrata. V. g. iſte circulus aut aliqđ pticulariū que ſunt in mã demonſtrata: aut ſenſibili aut cōprehēſa ꝑ intellectū: aut ꝙ ſuū eē in ſenſibili ſit cōprehēſum ꝑ intellectū vt indiuidua que ſunt in mathematicis. iſta eniꝫ nō habēt diffōnem. ℭ Deinde dedit cām in hoc ⁊ dixit. iſta eniꝫ nō habēt diffinitionē ⁊c̃. i. ⁊ illa que cognoſcuntẜ per diffōneꝫ nō mutanẜ ſm ſbāꝫ: qñ ſcīa eorū nō mutaẜ: ergo ſunt alia ab indiuiduis. ℭ D. p. ⁊ vnuꝫ nō diciẜ neqꝫ cognoſciẜ ⁊c̃. i. ⁊ vnū numero nō cognoſciẜ oīno ꝑ diffinitionē: ſed cognoſciẜ ſenſu. i. ⁊ ideo nā hꝫ diffōneꝫ: materia aūt ꝑ ſe nō cognoſciẜ: ſed cognoſciẜ per formā. ℭ D. d. ⁊ quedā a mã eſt ſenſibilis ⁊c̃. i. ⁊ intelligibile eſt illud qđ cōprehēdiẜ in ſenſibili: ⁊ intellectus iudicat ꝙ non ſunt in ſenſibilibus ſm ꝙ ſunt ſenſibilia: vt linea demonſtrata: ⁊ ſuperficies ⁊ corpus. Iſta eniꝫ ſunt materia figurarū habentium angulos ⁊ carentium angulis.

Nomē forme dr̃ đ forma vli ⁊ de forma pticulari. idē in ſequenti.

Pria cauſa qre indiuidua nō hñt diffonē. vide. 3. 53.

Secūda cā Mã ꝑ ſe ñ cognoſciẜ: ſꝫ cogſciẜ ꝑ formā. Idē ꝑ ph. t. cō. 69. ⁊ 4. ph. cōm. 16. ⁊ ꝑ ca. đ ſbā orbis. ⁊ 12. meta. cō. 14. ⁊ 9. met. 11. a diſtictio de mã ſenſibili ⁊ intelligibili. pro qͣ vide. 8. cō. 34. ⁊ 5. meta. cō. 3. ⁊ 8 met. t. c. 15. ⁊ in hoc. 7. tex. cō. 39.

ℭ Quō igiẜ habet de toto ⁊ parte ⁊ priore ⁊ poſteriore dictū eſt. Interrogationi vero obuiare eſt neceſſe: quādo quis interrogat vtrū rectus ⁊ circulus ⁊ animal priora: aut in quas diuiduntẜ: aut ex quibus ſunt partes qꝫ nō ſimplr̃. Siquidē eniꝫ eſt ⁊ aĩa aĩal: aut animatū: aut vnūqđqꝫ vnicuiqꝫ: ⁊ circulus ꝙ circulo eſſe: ⁊ rect⁹ ꝙ recto eſſe: ⁊ ſubſtātia recti qđ quidē eſt ⁊ quō dicendū eſt poſterius: puta his que in rōne: ⁊ que recto vniuerſali. Eteniꝫ hic quidē eſt materia qui eneus rectus: ⁊ qui in lineis figuralibus. Hic autē ſine mã his que in rōne poſterior. Eis vero q̄ in ſingulis ptib⁹ prior: ſimplr̃ aūt nō dicendū. Si vero altera: ⁊ nō eſt aĩa aĩalis: ⁊ ſic hoc qdē dicēdū. hoc aūt nō dicēdum ſicut dictū eſt.

ℭ Dictū eſt igiẜ quō eſt de toto ⁊ parte: ⁊ đ ante ⁊ poſt: ſꝫ neceſſe eſt vt reſpōſio ſit ſm interrogationē quādo aliquis queſiuerit vtruꝫ rectus ⁊ circulus vlr̃ ſint ante: aut partes in quas diuiduntẜ. Qm̄ eſſentia nō eſt recti ſimpliciter. Neqꝫ anima ſimplr̃ eſt aĩal: aut animatuꝫ: neqꝫ vnuſquiſqꝫ circulorū: ⁊ qđ habet quilibꝫ circulus eſt circulus ⁊ rectus: ⁊ eſſentia recti eſt rectus: ⁊ ſubſtātia que eſt recti. Qđ autē diciẜ poſt ⁊ poſt nō ſicut illa que ſunt in diffōne ſunt ante ⁊ poſt. i. rectus. Rectus eniꝫ qui ē cuꝫ mã cuprea eſt rectus: ⁊ qui eſt in lineis particularibus. Qui autē eſt ſine materia eſt poſt partes que ſunt in diffōne: ⁊ ante partes que ſunt in particularibus. Et non diciẜ ſimplr̃ ſi vnum fuerit aut fuerint nō ſicut aĩa ſi fuerit animal. Scđm igiẜ hunc modum diciẜ quidaꝫ eſſe ⁊ quidā nō diciẜ ſicut dictū eſt.

ℭ Dictū eſt igiẜ quō eſt diſpoſitio totius apud parteꝫ in prioritate ⁊ 36
poſterioritate. ℭ D. d. ſꝫ neceſſe eſt ⁊c̃. i. ſꝫ opꝫ vt reſpōſio in interrogationib⁹ que dicunẜ equiuoce ſit diſtinguēdo noīa equoca in illa interrogatiōe. V. g. ꝙ cū aliquis queſiuerit vtrū angulus rect⁹: aut circulus: aut animal ſint ante partes ſuas aut econuerſo: opꝫ eniꝫ diſtinguere ſm quot modos diciẜ rectus aut aĩal aut circulus: ⁊ ſm quot modos diciẜ pars aut totū ⁊ ante ⁊ poſt. ℭ D. icepit narrare ꝙ iſta noīa ſunt equoca ⁊ d. qm̄ nō eſt eſſentia recti ⁊c̃. i. qm̄ intētio quam ſignificat hoc nomen rect⁹ nō eſt eadē: neqꝫ cōparatio anime ad aĩal aut aĩatū eſt vna. ℭ Et intēdit ꝙ aĩa attribuiẜ animali attributionibus diuerſis: quarū ſunt quedā vere: ⁊ quedaꝫ falſe. V. g. vt dicaẜ ꝙ aĩa aut ꝙ animatū ſit aĩal. ℭ D. d. ⁊ rectus ⁊ eētia recti. i. ⁊ omnia iſta dñr equoce: ⁊ ſm attributiōes diuerſas. Quiditas eniꝫ recti vlis ⁊ eſt forma attribuiẜ recto ſm ꝙ ſunt idē. dicimus. n. ꝙ qditas recti eſt rect⁹: ⁊ dicim⁹ qñqꝫ ꝙ qditas recti ⁊ eſt forma eius exiſtit in recto: ⁊ ſm hoc forma recti nō erit rect⁹: ſicut aĩa nō eſt aĩal. ℭ D. d. illa que dicunẜ poſt ⁊ poſt nō. i. ⁊ ſimilr̃ ante ⁊ poſt que dicunẜ in iſtis rebus: poſt. n. diciẜ multis modis. Illud. n. qđ eſt poſt quodā modo: ⁊ nō eſt poſt quodā alio mō eſt ſicut diffōnes cuꝫ ſuis partib⁹ diffinitiuis: ⁊ partes eius que ſunt ſm q̃titatē cum diffōne. ℭ D. d. ⁊ poſt. i. rectus ⁊c̃. i. cum igiẜ dixerimus ꝙ partes recti ſunt poſt rectū diſtinguendū eſt qđ rectū intēdimus ⁊ quā partē. ℭ D. d. rectus eniꝫ qui eſt cum mã ⁊c̃. i. angulus eniꝫ rect⁹ diciẜ de illo qui eſt in mã. ſ. particulari: ⁊ diciẜ de illo qui eſt nō in mã. ſ. vli: ⁊ ſilr̃ circulus diciẜ de his duobus modis: vlia aūt iſta ſunt poſt partes ſue diffōnis: ⁊ ante partes que ſunt in particularibus ⁊ ante particularia. ℭ Deinde dicit. ⁊ non dicuntur modo ſimplici ⁊c̃. i. ⁊ non attribuunẜ adinuicem attributione vera quocūqꝫ modo attributiōis ſꝫ: vt anime ad animali

Opꝫ vt reſpōſio ĩ interrogationib⁹ que dicunẜ equoce ſit diſtinguēdo noīa equoca ĩ illa ĩterrogatione. Idē ꝑ celi. t. cō. 110. ⁊ 4. ph. cō. 24.

Dicere ꝙ aĩa eſt aĩal ē falſuꝫ. qd̃ quõ intelligẽdũ ſit. vide. ꝯ. cõ. 21.

Dicere.n.ꝙ aĩa eſt aĩal/eſt falſuꝫ: ⁊ ꝙ ē animatũ/eſt verũ. ¶ D.d. ſm igiť hunc modũ ⁊c̃.i. ſm igiť hunc modũ attribuiť verũ rebꝰ in quibus eſt diffõ rerum: in quarũ diffõne apparet materia: ⁊ innuit per hoc qd̃ dixit ſicut dictuꝫ eſt illud qd̃ predixit in p̃dicto capitulo. Omnes igitur partes diffõnum que ſunt ſubſtãtie que habẽt diffinitionẽ: aut omnes aut quedã.i. aut vere dicenť ſimplr̃ de diffinito: ⁊ ſunt diffinitiones ſubſtãtiales; aut quedam vere predicabunť ⁊ quedam non.i. ꝙ vere predicantur quodam modo: ⁊ alio modo non. ⁊ hoc manifeſtius eſt in expoſitione loci precedentis.

¶ Cap. Undecimũ.

Uniuerſalis ⁊ ſpẽi eſt diffõ.

Dubitať aũt merito que ſpeciei ſunt partes ⁊ que nõ: ſꝫ ſimul ſumpti: hoc eniꝫ nõ manifeſto exiſtẽte nõ eſt diffinire vnũqdq̃ꝫ. Uniuerſalis eniꝫ ⁊ ſpeciei eſt diffinitio. Que igitur ſunt partiũ vt materia ⁊ que nõ ſi nõ fuerit manifeſte: nec rõ erit manifeſta que rei. Quecũqꝫ gdeꝫ igitur facta in diuerſis ſpecie: vt circulus in ere ⁊ lapide ⁊ ligno; hec manifeſta eſſe videntur. Quia nihil circuli ſubſtãtie es: neqꝫ lapides ꝓpter ſeparari ab ipſis. Que vero nõ videnť ſeparata nihil ꝓhibet ſimilr̃ his ſe habere vt ſi circuli oẽs videanť enei. Nihil eniꝫ vtiqꝫ minus erat eis ſpeciei. Hoc autẽ auferre mẽte nõ eſt difficile vt hoĩs ſpecies ſemper in carnibꝰ apparet ⁊ oſſibꝰ ⁊ talibus partibꝰ. Utrũ igiť ſunt partes huius ſpeciei ⁊ rationis: aut non: ſed materia. Sed quia non ⁊ in alijs fiunt nõ poſſumus ſeparare. Quoniã autem hoc videť contingere immanifeſtũ quando.

Hoĩs ſpẽs ſemp ĩ carnibꝰ apparet ⁊ oſſibꝰ

¶ Et rectũ eſt vt querat aliquis que ſunt ptes forme ⁊ que nõ ſunt ptes eius: ſed cõgregati. Qm̃ ſi hoc nõ fuerit manifeſtũ impoſſe erit diffinire qdcũqꝫ. Diffinitio.n. eſt totiꝰ ⁊ forme: q̃ igiť mã eſt partiũ: ⁊ q̃ ẽt cũ fuerit nõ erit res: ⁊ ſic nõ erit diffõ q̃ eſt rei manifeſta ẽt. Oĩa igr̃ q̃ videnť eẽ p formã in aliquo vt circulus in cupro ⁊ ligno ⁊ lapide exiſtimanť eẽ. Cuprũ.n. nõ eſt aliqd̃ d̃ ſba circuli: neqꝫ lapis q: ſeparať ab eis. Oĩa vero q̃ nos videnť ſepari nihil ꝓhibet vt ſint ſicut iſta: queãdmoduꝫ oĩs circulus ſi videť cupreꝰ. Quoniã ſi ita eſſet cupruꝫ nõ eſſet ſine forma oĩno. Sꝫ difficile ē vt hoc ſit ſepabile in intellectu; vt forma hoĩs q̃ ſemꝑ videť; ⁊ in carnibꝰ ⁊ oſſibꝰ: ⁊ in ptibꝰ ſilibus iſtis. Utrũ igiť ẽt iſta ſint ptes forme ⁊ diffõnis: aut nõ: ſꝫ ſunt materia: ſꝫ q: nõ ſeparãtur in aliquo etiã non poſſumus cognoſcere ea: q: hoc exiſtimať eſſe poſſe: ſed nõ manifeſtať in hac hora.

Cum declarauit que ſunt partes quaꝝ diffinitiones precedunt 37
diffõnem totius: ⁊ que quarum precedũt diffinitũ tantuꝫ; nõ diffinitionem totius: ⁊ que partes ſunt quas totũ p̃cedit; ⁊ ſunt ille que ſunt ſm quãtitatẽ: vult modo inquirere que ſunt ptes forme: ⁊ forma que eſt mã. ¶ Et.d. ⁊ rectũ eſt ⁊c̃.i. ⁊ rectũ eſt vt aliquis querat que ſunt ptes forme: ⁊ que nõ ſunt partes eius: ⁊ intendit p hoc ptes materiales. ⁊ cũ hoc nõ fuerit cognitũ: tũc diffõnes nõ erunt cognite: qm̃ cum partes que ſunt forme nõ fuerint diſtincte apud nos a ptibus que ſunt cõgregate ex forma ⁊ mã: ⁊ tũc diffõnes latebũt nos ⁊ nõ poterimus diffinire illud apud nos qd̃ eſt tale donec diſtinguãtur partes eius formales a partibꝰ cõgregati ex materia. ¶ Deinde dedit cãm in hoc.ſ. ꝙ qui neſcit formã ⁊ ſuas ptes: nõ poterit diffinire aliqd ⁊.d. Diffõ eniꝫ ē vniuerſalis ⁊ forme ⁊c̃.i. ⁊ cauſa in hoc eſt: quoniam diffinitio eſt intentionis vniuerſalis ⁊ forme vniuerſalis ⁊ ꝓprie nõ congregati ex forma ⁊ materia: vt declaratum eſt in poſterioribus analecticis. ¶ D.d. ⁊ que mã partiũ ⁊c̃.i. ⁊ declarãdũ eſt q̃ eſt mã pp quã inueniunť partes in cõgregato ex illa ⁊ forma; ⁊ que ē pars rei que cũ fuerit nõ ſequitur vt ſit res.ſ. materia. Forma enĩ eſt pars que cum fuerit eſt res. Materia vero eſt illud ꝙ cum fuerit non erit res. ¶ Deinde.d. ⁊ ſic non erit diffinitio rei manifeſta.i. ⁊ ſi hoc non fuerit cognitum: diffinitio non erit cognita. ¶ Deinde incepit perſcrutari de hoc ⁊.d. omnia igitur que videnť ⁊c̃.i. ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ oĩa que videnť exiſtere ſm formas in pluribꝰ ſubiectis: quoniã forme earũ ſunt alie a materijs: ⁊ hoc manifeſtũ eſt per ſe. U.g. circulus qui qñqꝫ eſt in cupro ⁊ qñqꝫ in lapide ⁊ ĩ alijs materijs; ⁊ ideo dixit. iſta enim exiſtimatur eſſe ⁊c̃.i. qm̃ manifeſtuꝫ eſt per ſe ꝙ cuprũ nõ eſt pars circuli ſubſtantie: nec lignum. Circulus enim quandoqꝫ exiſtit in cupro quãdoqꝫ in ligno: ⁊ ſi alterũ iſtorũ eſſet de ſubſtãtia circuli: tũc circulus nõ eſſet circulus niſi per illud. ¶ D.d. oĩa vero que non videnť ſeparari ⁊c̃.i. oẽs vero forme que nõ exiſtũt plus q̃ in vna mã a qua nunq̃ ſeparanť: qm̃ hoc nõ ꝓhibet intellectuꝫ intelligere: in eis eſt aliquid ſimile materie: ⁊ aliqd ſimile forme. Queadmodum ſi circulus nunq̃ eſſet niſi in cupro: hoc nõ ꝓhibet intelligere ꝙ cuprũ nõ eſt forma circuli nec pars forme. ¶ D.d. qm̃ ſi ita eſſet: tũc cuprũ non eſſet ſine forma. qm̃ ſi forma circuli eſſet propria cupro ⁊ cupruꝫ proprium ei ad modũ ſm quẽ eſt in materijs rerũ naturaliũ cuꝫ ſuis formis: tũc nõ eſſet poſſe cuprũ eſſe ſine forma: niſi diceret cuprũ equiuoce: queadmodũ eſt impoſſe carnẽ exiſtere ſine ſenſu ⁊ motu niſi equiuoce. ¶ D.d. ſꝫ difficile eſt ⁊c̃.i. ſꝫ dña eſt inter formas que non habent mãs ꝓprias.ſ. mathematicas ⁊ formas naturales que habent ſubiectũ ꝓpriũ. U.g. forma hoĩs que nũq̃ eſt ſine carne ⁊ oſſibꝰ; qm̃ iſte forme naturales difficile abſtrahunť intellectu a ſuis materijs. Impoſſibile eniꝫ eſt intelligere hominẽ ſine carne ⁊ oſſibus. Forme

Diffõ ē forme vl'is ⁊ nõ ꝯgregati ex mã ⁊ forma. Uide oppoſitũ. 8. met. cõ. vlti.

Forma ē q̃ cum fuerit erit res: ſꝫ mã cuꝫ fuerit nõ erit res.

Cõſile. ꝯ. 35

aūt mathematice que inueniunt̃ in pluribus vna materia intelligū/tur abſtracte a materijs. ¶ Et intēdebat ꝙ intellect⁹ cōprehēdit diuiſionē inter formas ⁊ mās facile: q2 abſtrahit eas in imaginatione a materia. In naturalibus vero difficile: q2 non pōt abſtrahere eas in imaginatione a materia: ⁊ iō accidit qō in talib⁹ iſtis reb⁹ inter partes que ſunt per mām: ⁊ inter illas que nō ſunt ꝑ mām: ⁊ ideo dixit: vtrū iſta ſunt ptes forme ⁊c. i. ⁊ ideo dubitat̃ in talib⁹ entibus naturalibus: vt in hoīe ⁊ in aīali vtruʒ tota ſint materie aut ſint hoc forme extra ipſa: aut ſint compoſita ex materia ⁊ forma. V. g. os ⁊ caro. vtrū ſint partes forme in aīali: aut ptes materie. ¶ D. vedit cām in hac qōne: ⁊ dixit. ſed q2 nō ſeparant̃ ⁊c. i. ⁊ cā in hoc ꝙ nos nō poſſumus diſtinguere inter eam ⁊ formā in iſtis rebus eſt q2 forma nō ē in alijs materijs: ſed in vna materia. D. d. hoc enim exiſtimatur eſſe poſſibile ad ſciendum in oībus rebus licʒ in aliqua hora nō manifeſtetur. ſ. in principio originis philoſophie.

In nālibus intellectus nō pōt abſtraheř formā in imaginatiōe a mā. Idē. 4 ph. cō. 16. ⁊ p̄ d̄ aīa. cō. 16. ⁊ q̄ ibi. ſʒ vide oppoſitū. 4. ph. c. 17. ⁊. 8. meta. cō. 8.

¶ Dubitāt quidā iam ⁊ in circulo: ⁊ in trigono quaſi nō ſit cōpetens lineis diffiniri ⁊ cōtinuo: ſʒ oīa hec ſilr̃ dici ac ſi ſint carnes ⁊ oſſa hoīs: ⁊ es: ⁊ lapis circuli. Et reſerūt oēs ad numeros: ⁊ linee rationē eā que duoꝝ eē dicūt: ⁊ ideas dicētiū hi quidē ipſammet lineā dualitatē: hi aūt ſpēm linee. Quidā eniʒ ſpēm eādē: ⁊ cuius ſpēs vt dualitatē ⁊ ſpēm dualitatis: in linea vero nō adhuc. Accidit itaq3 vnā multoꝝ eſſe ſpēm quoꝝ ſpecies videt̃ eſſe altera quod ⁊ pythagoricis accidit. ⁊ contingit vnā omnium facere per ſe ſpeciē: alia vero non ſpēs: q̄uis ſic vnum omnia erunt.

¶ Et quidā dubitant in circulo ⁊ in triangulo: qm̄ non debēt diffiniri ꝙ ſunt linee ⁊ cōtinui: ſʒ dicere ꝙ oīa iſta ſunt: ſicut caro hominis dicit̃ ⁊ oſſa eius cuprū ⁊ lapis circuli ſunt quaſi mēbra circuli. ⁊ attribuunt̃ oīa iſta numeris: ⁊ dicūt ꝙ diffinitio linee eſt diffinitio duorū. Et quidā eorū qui dicūt formā dicūt ꝙ eſt linea: qm̄ linea ē prima dimēſio: ⁊ duo eſt prima dimēſio duoꝝ. Et qdaʒ ꝙ eſt forma linee: ⁊ ꝙ quedā ſunt res eadē forma ⁊ habens formā vt duo: ⁊ formā duoꝝ: ⁊ hoc nō ē in linea. Unde accidit vt vna forma ſit plurium quoꝝ forma videtur eſſe partes: ⁊ accidit hoc pythagoricis: ⁊ ꝙ ē poſſibile vt iſtud ſit forma oīuʒ: ⁊ vt aliud nō forma: ⁊ ſm̄ hunc modum oīa erunt vnum.

Idest

¶ Idest. quidaʒ dubitant in circulo ⁊ triāgulo: ⁊ in alijs figuris qm̄ 38
vident ꝙ non diffiniunt̃ per lineas: aut per naturā ꝯtinui: ſed videt̃ ꝙ res mathematice ſunt quaſi materie: ⁊ ꝙ iſta nō hn̄t formas q̄ declarant ſubſtātias eoꝝ: ⁊ ꝙ ſunt in entibus quaſi os ⁊ caro: ⁊ hoc intendebat cuʒ. d. ſed dnr̄ iſta oīa ſicut dicitur caro ⁊c. ¶ D. d. ⁊ attribuunt oīa numeris. i. ⁊ pp̄ hoc poſuerunt formas omniuʒ eſſe numeros: ⁊ poſuerūt oīa cōtingētia eis in numeris illis. ⁊ iſti qui poſuerūt numeros formas figurarū dicunt ꝙ diffō linee eſt diffō duoꝝ. D. d. ⁊ quidā eoꝝ qui dicūt formas ⁊c. i. ⁊ quidā eoꝝ qui dicunt formas eſſe nō dicūt ꝙ diffinitio linee eſt pars duoꝝ: ſed dicūt ꝙ diffō linee eſt linea: ⁊ ꝙ in eo eſt primuʒ ⁊ poſt: ⁊ remotio a linea: ſicut nos dicim⁹ in diffōnibus cum diffinitis. ⁊ ſimilr̃ dicūt in vnitate: ⁊ in dualitate ꝙ in ea eſt primum ⁊ poſt: ⁊ remotio a dualitate. i. qm̄ in iſtis rebus eſt aliqd ſimile forme: ⁊ materie: ⁊ hoc intēdebat cū. d. ⁊ quidā ꝙ eſt forma linee. ¶ D. d. quedā. n. res ⁊c. i. ⁊ qdā iſtoꝝ dicūt ꝙ res diuidunt̃ in formā mālem: ⁊ in illud qd̄ hʒ formā. V. g. in duo demōſtrata ⁊ in formā dualitatis: ⁊ quedā ſunt mā tm̄ vt linea: ⁊ hoc intēdebat cum d. ⁊ hoc nō eſt in linea. ¶ Et cū notificauit ꝙ iſti hoīes poſuerūt oīa quaſi mās: ⁊ dicūt formas ⁊ numeros eē. d. vñ accidit ⁊c. i. ⁊ ꝯtingit iſtis vt res plures q̄ videnṫ eē diuerſe ſm̄ formā ⁊ diffōneʒ ſint vnuʒ: ⁊ vt hoc qd̄ vr̄ ſit factum: ⁊ ꝙ oēs ſpēs ſint vnuʒ ſm̄ formā. V. g. ꝙ ſi vnitas exn̄s in hoīe ⁊ lapide eſt eadē: neceſſe eſt vt forma hoīs ⁊ lapidis ſit eadē: ⁊ ſilr̃ in vnitatib⁹: ⁊ ſic hoc nomē vnū nō dicet̃ equoce nec multiplr̃: ſed vniuoce. ¶ D. d. ⁊ hoc accn̄s accidit Pythagoricis ⁊c. ⁊. d. hoc: q2 Pythagorici opinant̃ ēt ꝙ nūeri ſunt p̄ncipia entiū: ſed nō opinant̃ oēs eē p̄ncipia ſm̄ formas: ſʒ ſm̄ ꝙ ſunt eẽntia entiū: vtriq3 ſecte ꝯtingit ideʒ. ſ. vt forme reꝝ que cōueniūt in eadeʒ forma nāli ſint eedeʒ. trinitas. n. exn̄s in quātitate cōtinua ⁊ diſcreta ⁊ lapidib⁹/ ⁊ aīalib⁹/ ⁊ celis facit oīa iſta eē eiuſdē nature: ⁊ ſic nō erit illic dr̄ia inter entia. ⁊ hoc intēdebat cū. d. ⁊ qd̄ eſt poſe vt ipſuʒ ſit forma oīum ⁊ vt alia nō ſint forma. i. ⁊ ſm̄ hoc cōtingit vt numer⁹ ſit forma oīum reruʒ: ⁊ vt alia que dicim⁹ eſſe formas nō ſunt forme oīno: ⁊ ſm̄ hoc oīa erūt numer⁹ ⁊ nihil erit hoc extra nām numeri.

Si vnitas exn̄s ī hoīe ⁊ lapide ſit eadē neceē vt forā hominis ⁊ lapidis ſit eadem.

¶ Quod quideʒ igit̃ hn̄t dubitationē quādaʒ que ſunt circa diffinitiones: ⁊ pp̄ quā cauſaʒ dictū eſt. Quare oīa reducere ita: ⁊ auferre mām ſup̄fluū eſt. Quedaʒ eiʒ forſan hoc in hoc ſunt: aut ſicut hec habētia. ⁊ parabola de aīali quā cōſueuit Socra. iunior dicere nō bene ſe habʒ. abducit eniʒ a veritate: ⁊ facit ſuſpicari: quaſi cōtingens ſit homineʒ eſſe ſine partibus: ſicut ſine ere circulū. Sed hoc non ſimile: ſenſibile nāq3 aliquid forſan aīal: ⁊ ſine motu nō eſt diffinire: quare nec ſine ptibus ſe habētib⁹ qualitercūq3. Non eniʒ ſemꝑ hoīes eſt pars manus: ſed potens opus perficere. Quare aīata exiſtens pars: non

Nō ſp̄ hoīs eſt ps man⁹ ſʒ potēs op⁹ pficere.

animata vero non pars. Circa mathematica aũt quare nõ ſunt partes rõnes rõnum: vt circuli emicicla. Nõ.n. ſunt ſenſibilia. Hoc aũt nihil differt. Erit eniz mã quorũdam: ⁊ nõ ſenſibiliuz. ⁊ oĩs ꝙ nõ eſt qd quid erat eẽ ⁊ ſpẽs ſm ſe: ſed hoc aliqd. circuli quidez igitur nõ erit eius qui vniuerſalis: ſingulariuz vero erunt partes he: ſicut dictũ eſt prius. Eſt eniz mã hec aũt ſenſibilis: hec aũt intellectualis. Palam aũt ⁊ ꝙ aĩa eſt quedã ſba prima: corpus autẽ materia: homo vero aut aĩal qd eſt ex vtriſqꝫ vt vl'e: ſed Socrates aut Coriſc⁹ vt ſingulariter. Siquidez igitur aĩa dupliciter dicit: alij nãqꝫ vt animã: alij vero vt totuz. ſi vero ſimpl'r aĩa hoc: ⁊ corpus hoc: vt quidez vl'e: ⁊ ſingulare. Utrum autẽ preter naturã taliuni aliqua ſubſtãtiarũ alia: ⁊ opz querere ſbaz ipſoruz alteraz quãdaz vt numeros: aut aliqd tale pſcrutandũ eſt poſterius. Huius eniz gratia ⁊ de ſenſibilib⁹ ſubſtãtijs tentam⁹ diffinire. qm̃ modo quodã phyſice ⁊ ſecũde phie opus circa ſenſibiles ſubſtãtias ſpeculatio. Nõ ſoluz eniz de materia opz ſcire phyſicuz: ſed ⁊ de ea que ſm rationem ⁊ magis.

Mã alia ſẽſibilis alia intellectualis.

Nõ ſolũ de mã oz ſcire phyſicũ ſz de forma ⁊ magis. Idẽ 2. phy. 21. ⁊ 26. ⁊ pmo ð ptib⁹ aĩaliũ cap. pmo.

Dictum eſt igit ꝙ in diffinitionbus eſt dubitatio: ⁊ ꝙ eſt hoc: qꝛ oĩa nõ ſunt eiuſdẽ dubitatõis: ⁊ qꝛ materia ẽ materia totius. Rectuz eſt igit vt quoddã ſit tale in hoc ſicut homo ĩ hoc: aut ſicut opz vt ſint illa que ſunt ſemp ⁊ cũ idee quas Socrates minor eſt aſſuet⁹ dicere in aĩalibus nõ eſt bonũ. Procedit eniz a veritate. ⁊ exiſtimat quaſi eſſet poſſibile vt homo ſit ſine alio: ſicut circulus ſine cupro: ⁊ hoc nõ eſt ſimile. Rectuz eſt igit vt aĩal ſit aliquod habẽs ſenſuz: ⁊ nõ eſt ſine motu: ⁊ ideo nõ eſt ſine ptibus: ⁊ ſunt quoquo mõ. Manus eniz nõ eſt pars hoĩs omni mõ: ſed qñ poteſt complere actionez. Ergo qñ fuerit aĩatus: ⁊ cuz nõ eſt: nõ eſt pars. In mathematicis vero quare nõ ſunt diffinitiões partiũ diffinitionũ: vt ſemicirculoruz qm̃ iſta nõ ſunt ſenſibilia: aut nõ eſt h dria. Ergo erit mã etiã quibuſdaz rebus nõ ſenſibilis: ⁊

cuiuſlibet qd nõ eſt illud qd eſt p eſſentiaz. Circuli vero vniuerſalis nõ erunt ptes: pticulariuz aũt erunt iſte ptes ſicut fuit prius: qm̃ mã alia ſenſibilis: alia intelligibilis. Manifeſtũ eſt igit ꝙ aĩa eſt prima ſubſtãtia: corp⁹ vero materia: hõ vero aut animal aut illud qd ex vtroqꝫ ſicut totale Sortes vero ⁊ Remus ſi fuerit. ⁊ corp⁹ ⁊ anima eſt dupliciter. quidaz eniz eſt ſicut anima: ⁊ quidaz ſicut totũ ⁊ cõgregatũ. Et ſi fuerit mõ ſimplici: tunc iſta aĩa: ⁊ illud corpus erit ſicut vl'e ⁊ particulare.

Tranſlatio iſta arabica ẽ dfectuoſa deficit.n. totũ illud qd icipit ĩ nr̃a traſlatione ab illa pte. vtrũ autem pter ⁊c.

39 Dictum eſt igitur ꝙ in diffinitionib⁹ eſt qõ: ⁊ dictũ eſt in ſolutione iſtius qõnis ꝙ ſolutio eius eſt per hoc ꝙ diffõnes rerum nõ ſunt ſicut dicentes formas opinabant. D. d. ⁊ qꝛ mã eſt mã totius ⁊c. i. ⁊ qꝛ mã manifeſtũ eſt ꝙ nõ põt eſſe ex formã: manifeſtũ eſt ꝙ forme nãles: aut plures: aut oẽs non ſunt ex mãm. D. d. ⁊ ideo idee quas Socrates minor aſſuet⁹ ⁊c. i. cum declaratũ ſit ꝙ impoſ'e eſt formã eſſe ſine mã: cum ſit poſ'e mãm eſſe ſine forma: ergo illud qd opinat Socrates minor eſt Pla. ſ. aĩal abſtractũ eſſe: ⁊ hoĩez ſepatuz eſſe eſt falſuz: ⁊ extra rõnem. Qm̃ ſi ita eẽt: tunc poſ'e eſſet hoĩez eẽ ante hoĩez: ⁊ hoc intendebat cum. d. ſine alio. Et. d. hoc: qm̃ ſi eẽt poſſibile hoĩez eſſe ſeparatum: tũc poſſibile eẽt hominẽ eſſe ſine corpe: qd eſt impoſ'e: ⁊ ideo dixit. ſicut circulus ſine cupro. i. ſermo Sor. facit imaginari ꝙ in diffinitione hoĩs non eſt neceſſe vt appareat mã hominis. queadmoduz nõ eſt neceſſe vt mã circuli appareat in diffinitiõe circuli vt cuprum ⁊ lapis. Et. d. hoc: qꝛ illud qd ſeparat ſermone exiſtimatur ſeparari ſm eſſe: illud aũt qd non ſeparatur ſermone: quanto magis non ſeparatur in eſſe: ⁊ ideo ſermo obuiauit vero in hac opinione. D. d. ⁊ hoc non eſt ſimile. i. ⁊ res naturales in hoc ſunt ecõuerſo mathematicis. Quiditates eniz nãliuz nõ poſſunt intelligi ſine motu ⁊ ſenſu: ſic poſſunt intelligi quiditates mathematicorum. Deinde. d. ⁊ ideo non ſunt ſine partib⁹. i. ⁊ opz hanc cãm cogentez vt forma animalis ſit in mã: impoſſibile eſt vt aĩal ſit ſine eo qd hꝫ partes mãles. Deinde. d. ⁊ ſunt quodãmodo ⁊c. i. ⁊ partes cuz ſeparant a ſenſu ſunt alio modo ab eo quo ſunt qñ habẽt ſenſum. V. g. qm̃ man⁹ nõ eſt pars hoĩs niſi qñ agit actionẽ manus. D. d. cũ igitur fuerit aĩatus ⁊c. i. ⁊ man⁹. V. g. qñ fuerit aĩata erit pars aĩalis: ⁊ qñ non fuerit aĩata: nõ erit pars illius. Et cũ. d. ꝙ illa nãlia hñt partes p quãtitatẽ: qꝛ nõ intelligũtur ſine materijs. ⁊ mathematica intelligunt ſine mã ſenſibili: exiſtimatur ꝙ ſequit ex hoc ꝙ mathematica etiã non habeant partes poſteriores diffinitiõe totius: ſed qꝛ habẽt tales partes accidit queſtio in hoc: ⁊ ipſe vult declarare hoc. Et. d. in mathematicis vero quare nõ ſunt diffõnes partiũ diffõnum vt ſemicirculi ptes circulorum: qꝛ iſta ſunt inſenſibilia. i. põt eniz aliquis dicere dubitãdo: qm̃ diffinitiões omniũ partiũ non ſunt ante diffinitionẽ totius: qꝛ illa que ſunt talia hñt materias ſenſibiles: quare igitur mathematicis nõ ſunt diffõnes partiũ ante diffõnez toti⁹. vt diffõ ſemicirculorum: qm̃ iſta nõ hñt mãs

Illud qd ſeparat ſmone exiſtimat ſepari ſm eẽ.

Quiditates nãles ñ pñt itelligi ſine motu ⁊ ſenſu. Idez. 8. 37. ⁊ q ibi.

ſenſibiles. ℂ D.d.⁊ in hoc nõ eſt dr̃ia ⁊c̃.i.⁊ rñſio in hoc eſt dicere ꝙ iſta ẽt hñt mãm ſicut illa ⁊ ꝙ in hoc nõ differũt: ſed quedã hñt mãm ſenſibilez.ſ.nãlia: ⁊ quedã intelligibilẽ ſicut mathematica: ſicut dictum eſt. ℂ D.d.⁊ cuiuſlʒ ⁊c̃.i.⁊ vtriuſqʒ modoꝝ duaꝝ ptiũ.ſ.q̃ ſunt ſm quãtitatẽ in duob⁹ generib⁹.ſ.mathematico/⁊ nãli non hñt diffõnem. ⁊ hoc intẽdebat cũ.d.illud qđ nõ eſt qd eſt p eẽntiã. D.d.circuli vero ⁊c̃.i.qm̃ ptes que ſunt ante mãm q̃ ſunt poſteriores in diffõne a diffõne toti⁹ nõ inueniunt in ſpẽ intelligibili de circulo.ſed inueniunt in pticularib⁹.ſ.in ĩdiuiduis imaginatis: ſic eſt diſpõ in reb⁹ nãlib⁹. ℂ D.d.mã.n.alia ſenſibilis ⁊ alia intelligibilis.i.vtraqʒ.n.nõ indiuiduat: niſi qꝛ eſt in mã: ⁊ iõ.d.poſt: manifeſtũ eſt igit ꝙ aĩa ⁊c̃.i.⁊ ideo hoc eſt manifeſtũ in aĩalib⁹.ſ.formã exiſtere in mã. Manifeſtũ eſt.n. p ſe ꝙ aĩa in aĩali eſt pma forma: ⁊ ꝙ corp⁹ eſt mã. ℂ D.d.hõ autẽ ⁊ aĩal ⁊c̃.i.hõ aũt ⁊ aĩal eſt totũ ꝯgregatũ ex aĩa ⁊ corpore. D.d.ſermo ⁊c̃.i.noĩa aũt ĩdiuiduoꝝ qñ ſignificãt corp⁹ ⁊ aĩaʒ: ſbaʒ ſignt duplicẽ ſ.aĩaʒ ⁊ corp⁹. ℂ D.d.⁊ ſi fuerit mõ ſimplici.i.ſic ſigñat totũ ꝯgregatum ex ptibus p ſe: ⁊ ptes ẽt per ſe.i.cũ ſignificãt ptes ĩdiuidui ſignificatiõe intẽtionis ſimplicis nõ cõpoſite añ iſtã aĩam: ⁊ iſtud corpus ſicut ſigñat cõgregatũ ⁊ demrãtũ. U.g.iſtud aĩal ⁊ iſtũ hoĩez. ℂ D.d.ſicut vl'e ⁊ pticulare.i.⁊ ſigñat vtrũqʒ iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ ſimpliciũ ſignificatiõe vl'is.ſ.ſpẽi.⁊ ſignificatõe pticularis: ⁊ ſil'r cõgregatũ hʒ duas ſigñatiões.ſ.ſigñationẽ indiuidualẽ. U.g.Sor.⁊ iſtũ hoĩem ⁊ ſigñationẽ vl'em. U.g.hoĩem. ℂ Et intẽdebat ꝙ ens eiuſdẽ ſpẽi.ſ.ꝙ eẽ toti⁹ eſt eẽ ptiuʒ. ℂ Et cũ declarauit ꝙ oẽs iſte ſbe ſunt ĩ materijs:

Iiẽ.5.c.35. ⁊ ideo diffinitiones quarũdã ptiuʒ ſunt poſteriores diffõne totius: ⁊ partes earũ que ſunt per quantitatẽ non habẽt diffinitiões cum non ſint priores toto prioritate diffinitiõis: ſed prioritate materie ad formam. d.ſi autez aliqua ſubſtãtia fuerit ſine alia ⁊c̃.i.⁊ qđ apparet ex hoc ſermone eſt.ſ.ꝙ ſubſtãtia quã ſignificat diffinitio eſt in materia. Utrum aũt ſit hic aliqua ſubſtãtia ſine mã ſimilis iſtis ſubſtãtijs que ſunt in mã.aut vtrum inueniunt in iſtis ſubſtãtie que ſunt alie ab iſtis ſubſtãtijs ſenſibilib⁹.vt dicimus de numeris perſcrutãdũ eſt poſtea. ℂ Deinde.d.qm̃ ꝑpter hoc nitimur diſtinguere has diffinitiones in ſubſtantijs ſenſibilibus etiã.i.nos eniʒ nõ perſcrutati ſumus de ſubſtantijs ſenſibilib⁹.neqʒ diſtinxim⁹ modos earuʒ hac diſtinctiõe.niſi qꝛ intendim⁹ perſcrutari de ſubſtãtia inſenſibili.⁊ ꝑpter hoc qđ dixit philoſoph⁹ primus nõ ꝯſiderat de ſubſtãtijs ſenſibilib⁹ ſm ꝙ ſunt

Naturalis. ſenſibiles: ſed ſm ꝙ ſunt ſubſtãtie. Naturalis vero ſm ꝙ ſunt ſubſtãtie ſenſibiles. ℂ Et ideo.d.qm̃ quodãmodo perſcrutatio de ſubſtantijs ſenſibilibus: ⁊ cõſideratio de eis eſt philoſophie nãlis que eſt ſecũda.i.ꝙ philoſophia nãlis nõ perſcrutat de ſubſtãtia ſicut facit iſta ars: ſed de ſubſtãtia ſm ꝙ eſt ſenſibilis.⁊.d.ipſam eẽ ſecũdã in reſpectu prime philoſophie que dicit metaphyſica ſm ordĩnẽ doctrine nõ eſſe. ℂ Deinde.d.opʒ eniʒ nãlem vt nõ ſolũmodo habeat cognitionẽ materie: ſed cognitionẽ eius qđ eſt per diffõnez ⁊ magis iſtam.i.nãlis eniʒ non dʒ perſcrutari de ſba que eſt mã: qꝛ mã eſt ꝓpria entibus nãlibus: ſed ⁊ de ſubſtãtia que eſt forma: ſed tñ ad terminũ notum. ⁊ ꝙ perſcrutatur de hac ſba magis q̃ de ſubſtantia que eſt per mãm: ⁊

2.t.26. hoc declaratũ eſt in ſecũdo phyſicorum.

ℂ In diffinitionibus vero qũo partes que in ratione.⁊ q̃re vna rõ diffinitio. Palã eiʒ qꝛ res vna: res vero qũo vna partes habens ſpeculanduʒ eſt poſterius. Quod quidem igitur eſt qđ quid erat eſſe: ⁊ qũo ipſum ſm ſe de omni dictuʒ eſt.⁊ quare horuʒ quideʒ ratio que eius quod quid erat eſſe hʒ partes diffiniti. horũ aũt nõ. Et ꝙ in ſubſtãtie quideʒ rõne que ſic partes vt materia nõ inerunt. Neqʒ eniʒ ſunt illius partes ſbe: ſed totius. Huius aũt eſt aliqualiter ratio ⁊ nõ eſt. Naʒ cuʒ materia nõ eſt. Indeterminatuʒ enim eſt. ſm aũt primaʒ ſubſtãtiaʒ eſt: vt hominis que anime ratio. Subſtãtia nãqʒ eſt ſpecies que ineſt ex qua ⁊ materia tota dicitur ſubſtãtia vt concauitas. Nam ex hac ⁊ naſo: ſimus naſus: ⁊ ſimitas eſt. Bis enim ⁊ his inerit naſus.

ℂ Et cuʒ partes que ſunt in ſermõe ſunt quoquo modo partes diffinitionũ etiam: ⁊ diffinitio eſt vnus ſermo: qꝛ res eſt vna: ⁊ hoc manifeſtum eſt; qm̃ res vero quoquo modo eſt vna: ⁊ habet partes perſcrutandum eſt poſt. Dictuʒ eſt igitur quid eſt per eſſe materia: ⁊ qũo eſt per ſe: quoniam eſt vniuerſale de omni. Et quare de quibuſdam rebus ſermo qui eſt quid eſt per eſſe materia: ⁊ in eo ſunt partes diffiniti: ⁊ in quibuſdaʒ non. Et ꝙ partes que ſunt ſicut materia nõ ſunt in diffinitione ſubſtantie. quoniaʒ illa ſubſtantia nõ habet partes: ſed partes ſunt ſubſtantie congregate. ⁊ iſta etiaʒ quoquo modo habẽt ſermonem: ⁊ non habent etiam. quoniaʒ cum fuerit cuʒ materia non habebit: qꝛ non eſt diffinituʒ per primam ſubſtantiaʒ: vt ſermo anime hominis. Subſtantia enim eſt forma que eſt in homine; ⁊ ex eo etiã dicitur congregatio materie: ſbe ẽt vt cõcauitas: qm̃ ex ea ⁊ ex naſo eſt ſimus ⁊ ſimitas. Et naſus bis eſt in iſtis.

ℂ Dixit.⁊ cũ ſit declaratũ ꝙ partes ſbe quoquo mõ ſunt diffõnuʒ: ⁊ diffõ hʒ vnũ ſermonẽ: qꝛ res diffinita eſt vna eſſentialr': ⁊ poſt dicem⁹ qũo diffõ eſt vna ⁊ hʒ ptes. ℂ Et dixit quoquo mõ: qꝛ diffõ eſt vnũ cũ diffinito ſm pdicationẽ ⁊ nõ qꝛ ipſa diffõ q̃ eſt forma eſt ipſuʒ diffinitũ qđ eſt habẽs formaʒ. ℂ Et cuʒ peruenit ad hunc locũ fecit rememorationez de declaratis: ⁊.d.dictum eſt igitur ⁊c̃.i.declaratũ eſt igitur 40

Diffõ ẽ vnũ cũ diffinito ſʒ pdicationẽ nõ qꝛ diff

nitio q̄ forma ſit ipm̄ diffinitum qđ eſt hn̄s formā. Idē. 8. c. 21. 34. ⁊. 36.

quid eſt ſubſtātia que eſt quiditas rei: ⁊ q̄n̄ iſta ſubſtātia eſt predicabilis de illo qđ eſt ſubſtātia per ſe: ⁊ ꝙ hoc eſt ei ſm̄ ꝙ eſt vniuerſalis. Et declaratū eſt etiā quare in quibuſdā diffinitionib⁹ omnes partes ſunt partes diffiniti: ⁊ in quibuſdā diffinitionib⁹ nō omnes ptes ſunt partes diffinitionū: ſed ipſius diffiniti. ¶ Deinde. d. ⁊ ꝙ partes que ſunt per materiā nō ſunt in ſermone ſubſtātie ⁊c̄. i. ⁊ declaratū eſt etiā ꝙ partes rei que ſunt p materiā ⁊ ſunt ille que ſunt per quantitatē nō accipiuntur in diffinitiōe ſubſtātie que eſt forma: qm̄ iſta ſubſtantia non hʒ partes quātitatiuas: ſed iſte partes ſunt ſbe cōgregate ex mā ⁊ forma: ⁊ eſt res demōſtrata: ⁊ intendit ſicut partes circuli ⁊ partes recti. ¶ Deinde. d. ⁊ iſta hʒ diffinitionē ⁊c̄. i. declaratū eſt ꝙ ſubſtātia que eſt forma hʒ diffinitionē quoquo mō: ⁊ ponatur ipſam eſſe verā diffinitionē: qm̄ in diffinitiōe iſtius ſubſtātie apparet aliud: ⁊ eſt ſbm: vera autē diffinitio in qua nō apparet aliud / non eſt hmōi diffinitorū. ¶ D. d. cām in hoc: ⁊. d. qm̄ cum fuerit cū mā ⁊c̄. i. cā enī in hoc eſt qm̄ res que ſunt in illis nō ſunt diffinite per diffinitiōes primarū ſubſtātiarū que nō ſunt in alijs. Anima enī q᷑ eſt exiſtens in alio nō hʒ perfectā diffinitionē. ¶ D. d. ſubſtātia. n. eſt forma ⁊c̄. i. qm̄ hec ſubſtātia que eſt forma in talib⁹ rebus: ⁊ ex illo in quo eſt. ſ. materia erit diffinitio cōgregati ex eis: vt ſimitas que diffinitur per ɔcauitatem que eſt in hac diffōne quaſi forma: ⁊ ſubiecto cōcauitatis qđ eſt naſus: ⁊ ideo accidit in talibus diffinitionib⁹ dicere materiā bis. Neceſſe eſt enī vt diffinitio ɔgregati cōponatur ex duabus diffinitionibus duarum partiū ex quo ſequitur materiā dici bis: vt declaratū eſt in principio iſtius tractatus.

Aīa q᷑ ē exiſtēs ī alio n̄ hʒ pfectam diffōnē. vid cāʒ. 8. met. cō. 9. ⁊. 16.

¶ In tota vero ſubſtantia: aut naſo ſimo: aut callia ineſt ⁊ materia: ⁊ quod quid erat eē: ⁊ vnūquodqʒ: in quibuſdam idem vt in primis ſubſtantijs: vt curuitas ⁊ curuitati eſſe: ſi prima eſt. Dico autē primā que nō dicitur per aliud in alio eſſe: vt ſubiecto: vel materia. Quecūqʒ vero vt materia: aut cōcepta cū materia non idē: neqʒ ſm̄ accidens vnū: vt Sortes ⁊ muſicū. Hec enī eadem ſm̄ accidens.

In ɔceptis cū mā nō ē idē qđ qđ ē cū eo cui⁹ ē qđ qđ ē. Jō 3. đ aīa. t. c. 9. ⁊. 8. met. t. cō. 8. ⁊c̄.

¶ In ſubſtantia vero cōgregata vt naſus ablatio in greco nō eſt materia: ⁊ quod illud quod eſt per eſſentiā ⁊ ſingularia. In quibuſdā vero ſunt rerū que ſunt eedē: ſicut ſunt in prima ſba: vt reflexio ⁊ eſſentia reflexionis. Si igitur fuerit propriū: ⁊ dico primū illud per qđ non dicitur aliud eē in alio vt in ſubiecto. Omnia aūt que ſunt ſicut materia: aut ſicut cōgregata ex materia: nō ſunt idē neqʒ ſunt vnū: niſi per accidens: vt Sor. ⁊ muſicus. qm̄ omnia iſta ſunt per accidens.

¶ Dicit. cōpoſita vero ex mā ⁊ forma in actu vt cōgregatū ex naſo ⁊ cōcauitate qđ dr̄ ſimitas ſba q̄ eſt ex eis tanq̄ forma: nō predicatur de mā ſm̄ modū ſm̄ quē q̄ditas rei eſt ipſa res in p̄dicatione: ⁊ ſunt res exiſtētes per ſe. ¶ D. expoſuit hoc. ⁊. d. ⁊ ſimplicia in quibuſdam rebus ⁊c̄. i. ⁊ res determinate in quibuſdā vero quiditates ſunt ipſe. i. quiditates earum declarāt ſuas eēntias ſm̄ quid: ⁊ ſunt illa de quibus dicitur ꝙ predicatū eſt ſba ſubiecti: vt inuenitur in primis ſubſtantijs. V. g. reflexio ⁊ quiditas reflexionis: ſed q᷑ reflexio nō eſt prima ſuba in rei veritate: q᷑ eſt in alio: ſed tn̄ qn̄ intellect⁹ abſtrahūt eam a ſubiecto: tunc ita hʒ ſe ad quiditatē ſicut prime ſbe ad ſuas q̄ditates. d. ⁊ ſi fuerit p̄mū. ¶ D. expoſuit p̄mum: ⁊. d. ⁊ dico primū ⁊c̄. i. ⁊ itelligo p p̄mā ſbam illud qđ nō dr̄ in ſbo: ⁊ iſta ſunt vl̄ia ſbarū vt dictum eſt in p̄dicamētis. D. d. oīa vero que ſunt ſicut mā ⁊c̄. i. cōpoſita vero ex mā ⁊ forma ēt ſunt illa q̄ inueniuntur in alijs eſſentialr̄: lʒ q̄ditates eorū nō declarēt eēntias eorū ſm̄ ꝙ quiditates primarū ſbarū declarant eſſentias earū. cōgregatū ex duabus partib⁹ in eis non eſt vnum per accidens ſicut eſt diſpō in rebus que ſunt vnū per accn̄s. V. g. hō muſic⁹: ⁊ hō albus. ¶ Et intēdit ꝙ drīa inter hoīem ⁊ muſicum ⁊ naſum concauū qđ dicitur ſimitas eſt: q᷑ naſus ſimus eſt vnum eſſentialiter: ⁊ concauitas eſt inſeparabilis ab eo: homo autē albus nō eſt ita: qm̄ albedo nō eſt inſepabilis ab eo: ⁊ ideo hō alb⁹ eſt vnū per accn̄s: ⁊ intēdit ꝙ naſus diuiditur in cōcauū ⁊ non cōcauū ſm̄ ꝙ genus diuiditur in ſuas drīas eſſentiales: ⁊ hō nō diuiditur in albū ⁊ nō album niſi per accn̄s. Albedo enī inuenitur in plurib⁹ ſpeciebus alijs ab hoīe: ⁊ differentie naſorū quibus differūt non inueniuntur niſi in figuris: ⁊ ideo non eſt remotū vt aliqđ in p̄dicamento qualitatis accipiatur in diffinitione eius qđ eſt in p̄dicamēto ſubſtātie: ⁊ Ariſt. perſcrutabitur de hoc in tractatu ſequenti. 41

Nō ē remotū vt aliqđ ī p̄dicamēto q̄litatis accipiatur in diffōne ei⁹ qđ eſt ī p̄dicamēto ſbe. vide idē. 8. me. t. c. 5. ⁊ 4. celi. 6. ⁊ 26. ⁊. 8. ph. 32. ⁊ p̄io đ aīa. 11. ⁊. 5. ph. cō. 10.

¶ Capitulum Duodecimum.

HUnc autem dicamus primū inquantum in analecticis de diffinitione non dictum eſt: in illis enī dubitatio dicta preopere rationibus de ſubſtantia eſt. Dico autē hanc dubitationem quare quidem vnum eſt cuius rationem diffinitionē eſſe dicimus: vt hoīs animal bipes: ſic enim hoc ipſius ratio. quare igitur vtiqʒ hoc vnū eſt: ſed non multa animal: ⁊ bipes: in hoc nāqʒ homo ⁊ album multa quidem ſunt: cum alterū non inſit alteri. Unum vero qn̄ ineſt ⁊ patitur aliquid ſubiectū homo: tunc enim vnū fit ⁊ eſt albus homo. Hic aūt non participat alterum altero. Genus enim non videtur participare drīas: ſimul enī ɔ̄rijs idē participaret. Nā drīe cōtrarie ſunt: quibus differt genus ſi vero ⁊ participat eadē

Drie ſūt cōtrarie qb⁹ dīt genus.

ratio ſi ſunt drīe plures: vt greſſiuum bipes non alatuȝ: quare nāq; hoc vnuȝ ſed non multa: non eniȝ q: inſunt: nam ſic ex oībus erit vnū. Opȝ aūt vnū eſſe quecūq; in diffōne. Diffō em̄ rō quedā ē vnā ⁊ ſba vna. quare vni⁹ alicuius opȝ ipſaȝ eſſe rōneȝ. Etenim ſba vnū quideȝ ⁊ hoc aliquid ſignificat: vt diximus.

Diffō eſt rō vna ⁊ ſuba vna.

¶ Dicamus igiť nunc primo de diffinitione cū non ſit dictū in analecticis. Queſtio em̄ difficilis dicta in illis, p̄cedit ſermonē de ſubſtantia. Et dico de hac q̄ōne qua de cauſa eſt vnū illud de quo dicimus q̄ ſermo eius eſt diffinitio vt ſermo hoīs animal bipes: ⁊ ſit hic ſermo eius quare eſt vnuȝ: ⁊ non multa. ſ. aīal: ⁊ bipes. qm̄ in homine ⁊ albo eſt multū. qm̄ alterum non ſit reliquum ablatio in greco: cū ſubiectuȝ fuerit homo: tūc enim ſit vnuȝ: ⁊ eſt albus hō. Hoc vero alterū nō eſt in reliquo: qm̄ genus non exiſtimatur cōgregare drīas. Et ſi non: tūc idem cōgregaret cōtraria inſimul. Differētie igiť in quibus genus diuiditur ſunt cōtrarie: ⁊ etiā ſi vnus ſermo cōgregat differētias ⁊ differentie ſunt multe. V.g. ambulās: bipes: non pennatū: q: iſta ſunt vnum ⁊ non plura. Non em̄ ſunt vnū: q: ſunt in vno: qm̄ ſm̄ hoc erit vnū ex oībus rebus. ⁊ nō opȝ vt ſint vnū niſi oīa q̄ ſunt vnū numero. Qm̄ diffinitio ē vnus ſermo de ſubſtātia: ergo debet eſſe ſermo vnus. Subſtantia eniȝ eſt vna ⁊ ſignificat rem ſicut diximus.

42 ¶ Dicit. dicamus igiť nūc de diffōne q̄re ſignificat vnū ⁊ hȝ partes: hoc em̄ nō fuit dictū in poſteriorib⁹ analecticis: qm̄ illic poſuit hāc p̄oſitionē ⁊ nō dedit cām. Cōſiderare eniȝ de diffōnibus eſt cōe logico ⁊ pho: ſed duob⁹ modis diuerſis. logicus em̄ cōſiderat de diffōnib⁹ ſm̄ q̄ eſt inſtr̄m qd̄ inducit intellm̄ ad intelligere q̄ditates rex. phs aūt ſm̄ q̄ ſignificat nās rerū. ⁊ ideo dare cās de hoc magis eſt ꝓpriū huiꝰ ſcie. Cauſa em̄ in hoc eſt: qm̄ vltima drīa data in diffōnibus eſt differentia que ꝑtinet formā p̄ quā ens eſt vnū in actu: ⁊ ens in actu. Drīe em̄ q̄ ſunt ante vltimā drīaȝ ſunt exiſtētes in diffinito potētia: ⁊ ideo diffinitū nō multiplicať p̄ multiplicationē ptiū diffōnis. ¶ Et cū. d. q̄ intētio eius nūc eſt loqui de diffōne: ⁊ dicere q̄ōneȝ quā dimiſit in analecticis. ¶ D. qd̄ em̄ difficilis ⁊c. i. iſta em̄ qd̄ dȝ p̄cedere ſermonē de ſba. Jſta em̄ qd̄ eſt de q̄ōnib⁹ ſup quas fundať ſcia de q̄ditate ſcie. D. induxit q̄ōnē: ⁊. d. ⁊ dico hāc q̄ōnē ⁊c. i. ⁊ qd̄ eſt q̄re dicimus vnuȝ

Cōſiderare d̄ diffōnib⁹ ē cōe logico ⁊ p̄ pho: differenter tm̄ ⁊c.

Drīe q̄ ſunt an̄ vltimaȝ drīā ſūt exiſtētes ī diffinito in potētia. ꝯtra cō. ſeq. ⁊. 8. met. t. c. 6.

in rebꝰ quā dicimus q̄ ſermo q̄ ſignificat illā eſt diffō. V.g. cūȝ dicimus q̄ hō eſt aīal bipes. D. d. ⁊ ſit hic ſermo ei⁹. i. ⁊ cū diffō hoīs. V.g. eſt aīal bipes ſit queſtio quō dicimus q̄ hō eſt vnū: ⁊ nō plura cuȝ accepimus in diffōne plura. ſ. aīal ⁊ bipes. D. d. in hoīe vō ⁊ albo ⁊c. i. dicere vero hō alb⁹ nō ſignificat vnū: qm̄ alterū iſtoꝝ nō eſt reliquū eēntialr: ⁊ ideo hō ⁊ albedo nō ſunt idē niſi per accidēs. D. d. ⁊ cum ſubīm fuerit hō ⁊c. i. ⁊ hō albus eſt vnū: q: ſbm̄ albedinis accidit ei q̄ ſit vnū. ⁊ ideo eſt vnū per accn̄s. D. d. hic aūt ⁊c. i. ⁊ intendit q̄ bipes non eſt in aīali ſicut albū in hoīe: nec diffō dř eſſe vna hoc modo. ¶ D. d. cāȝ in hoc: ⁊. d. genus em̄ nō exiſtimať ⁊c. i. vna em̄ ſpēs: aut genus nō exiſtimať q̄ ī eo īueniant drīe cōtrarie. ſicut īueniunť albedo ⁊ nigredo in hoīe. ¶ D. d. ⁊ ēt ſi vnus ſermo cōgregat drīas ⁊c. i. ⁊ ēt quereret aliqs. ⁊ dicer. ſi vnus ſermo q̄ eſt diffō q̄ cōgregat multas drīas. V.g. alarum: ambulās bipes: que exiſtūt in diffōne hoīs: quō igiť dř in iſtis q̄ ſunt vnū ⁊ nō multa. D. d. nō em̄ ſunt vnū: q: ſunt in vno. i. iſte em̄ drīe nō dicunť p̄ accn̄s eē vnū. ſ. q: ſunt in vno: ſȝ eēntialiter: qm̄ ſi cōceſſerimus q̄ oīa q̄ ſunt in vno ſunt vnū eēntialr: ꝯtingeret q̄ totus mūdus eſſet vnū eſſentialr: oīa em̄ ſunt in celo qd̄ eſt vnum. ¶ D. d. ⁊ opȝ vt ſint vnū ⁊c. i. ⁊ opȝ vt illa q̄ ſunt vnuȝ per diffinitionē ſunt vnū numero: q: diffō eſt ſermo vnus q̄ ſignāt ſbam vnā. Omne em̄ qd̄ ſignificat diffō eſt vna ſba: ergo neceſſe eſt vt diffō ſit ſermo vni⁹: q: ſigāt in re vnā ſbaȝ. ¶ Et. d. hoc: q: iam p̄dixit quō diffō eſt multa ⁊ eſt vni⁹: ⁊ ipſe. d. ecōtrario. ſ. q̄ vna ē res: q: hȝ vnā diffinitionē ad declarandū ex hoc q̄ diffinitio eſt vna.

Si oīa q̄ ſt in vno ſunt vnū eēntialr totꝰ mūdus eēt vnū eēntialr.

¶ Opȝ aūt primū intendere de his que ſm̄ diuiſiones diffinitionib⁹. Nihil em̄ aliud eſt ī diffinitiōe q̄ȝ primū dictū genus ⁊ differentie. Alia vero genera ſunt primū: ⁊ cum hoc cōprehenſe differētie: vt primū animal. habitum vero aīal bipes: ⁊ iterum aīal bipes non alatuȝ. Silr aūt ⁊ ſi per plura dicanť. oīno vero nihil differt p̄ plura: aut per pauciora dici. quare nec pec pauca: aut p̄ duo. Duorum vero hoc quidē differētia: illud vero genus: vt eius qd̄ animal bipes: animal quidē genus. differentie aūt alterum. Si ergo genus ſimpliciter non eſt preter eas que vt generis ſpecies: aut ſi equidē vt materia eſt vox enim genus ⁊ materia. Differētie auteȝ ſpecies ⁊ elementa ex hac faciunt: palāȝ q̄ diffinitio eſt ex differētijs ratio. At vero ⁊ opȝ diuidi differentie differentiam vt aīalis differentia eſt pedalitas. Item aīalis habentis pedes differentiā ſcire opȝ inquantū habens pedes. quare non eſt dicendū habētis pedes aliud alatuȝ: aliud nō alatū: ſi q̄dē bene dicit: ſȝ p̄p̄ nō poſſe facie

Gen⁹ nō eſt preter gn̄is ſpēs aut ſi ē vt mā eſt.

hoc.ſed ſi aliud hñs ſciſſos pedes: aliud nõ ſciſſos pedes: he nãq; ſũt dñe pedis. Nã ſciſſio pedis pedalitas quedã eſt: ⁊ ſic ſemp vult pcedere donec vtiq; veniat ad non dñam. Tũc aũt erũt tot ſpẽs pedis quot differẽtie: ⁊ pedes habẽtia aĩalia equalia differentijs. ſi itaq; hec ſic ſe habent palã; q: finalis differẽtia ſubſtãtia rei erit ⁊ diffinitio: ſi non opʒ multotiens eadem dicere in terminis. ſuperfluũ enĩ accidit hoc dicẽtibus. Nam qui dicit aĩal habẽs pedes bipes: nihil aliud .d. qȝ animal pedes habens ⁊ duos pedes hñs: ⁊ ſi hoc diuidat ppria diuiſione multotiens dicet: ⁊ equalr differẽtijs: ſiquidẽ differẽtie differẽtia fiat: vna erit que finalis ſpẽs ⁊ ſubſtantia. Si vero ſm accidens vt ſi diuidat habẽtis pedes: aliud albũ: aut nigrũ: tot quot vtiq; ſectiones fuerint. quare palã ꝙ diffinitio ratio eſt q̃ eſt ex differentijs. Et harum ex finali ſm rectũ. Palam aũt erit ſi quis trãſponat tales diffinitiones: vt eã que eſt hoĩs dicẽs animal bipes pedes habẽs. ſuperfluũ enĩ eſt habens pedes dicto bipede. Sed ordo non eſt in ſubſtãtia. Qũo nãq; opʒ intelligere: hoc quidem poſterius: illud vero prius. De diffinitionibus quidẽ igit̃ ſm diuiſiones tot dicant̃ primũ: quales quedã ſunt.

Final dña ſba rei erit ⁊ diffinitio.

In ſba nõ eſt ordo.

¶Sed opʒ vt perſcrutatio poſt ſit de diffinitionibꝰ que ſunt ſm diuiſionẽ. Nihil em̃ eſt aliud in diuiſione p̃ter genus: qd̃ dicit̃ primũ ⁊ differẽtia. Alia aũt ſunt genera vt primũ: ⁊ dñe que exiſtũt cũ eo: vt primũ animal qd̃ recipit aĩal bipes: ⁊ etiã aĩal bipes: vt pennatũ. Et ſilr etiã eſt ſi dicit̃ per plura. Et vlr non eſt dña: ſiue dicat̃ per multa: ſiue per pauca. Ergo nõ eſt diuerſitas ĩ illis que dicunt̃ per pauca: aut per duo: cũ dicunt̃ per duo genus. Aut ſicut eſt illud qd̃ eſt aĩal: ⁊ aĩal eſt genus: ⁊ illud differentia albedo ⁊ nigredo. Aut genus non erit modo ſimplici aliud a forma que eſt ſicut forma generis: aut eris. hoc ẽ ſicut mã. Qm̃ ſonus eſt genus ⁊ mã: dñe vero faciũt formas litteras ex ſono. Manifeſtũ eſt

igitur qm̃ diffinitio eſt ſermo ex differẽtijs. ſed opʒ diuidere differẽtias dñe. V.g. ergo bipes non opʒ dicere ꝙ bipes quoddã eſt pennatũ: ⁊ quoddã nõ pẽnatũ ſed intendit bonus ſermo: qm̃ hoc nõ ſit niſi impotẽ diuiſionis: ſʒ diuiſio bipedis eſſe dʒ. Talis bipedis: aliud eſt ſciſſorũ pedũ: ⁊ aliud non ſciſſoꝝ. Iſte enĩ ſunt dñe pedũ: qm̃ ſciſſura pedũ eſt aliq̃ diſpõ ppria: ⁊ ita pcedit ſemp donec perueniat̃ ad diuerſa. Et tũc erit forma pedis ſm dñarũ numerũ. Et erũt aĩalia bipedia eq̃lia numero differẽtijs. ergo manifeſtũ eſt ꝙ vltia dña erit ſba ſolius rei. Et ſi nõ opʒ dicere hos ſermones in diffinitionibꝰ multotiẽs: qm̃ hoc eſt ſupfluũ in opatione. Et hoc accidit: qm̃ cũ dr̃ aĩal bipes de quo predicant̃ duo pedes nullus dr̃ aĩal p̃ter aĩal hñs duos pedes. Et ſic diuidit̃ hac diuiſione pprie: tũc dicet multotiẽs ſm numerũ dñarũ: aut ſi dña fuerit dñe: tũc vltimũ additũ erit forma ⁊ ſba. Et ſi diuidit̃ accñtaliter. V.g. ſi bipes quoddã eſt albũ: ⁊ quoddã nigrũ: tũc erit ſm numerũ diuiſionũ. Et cũ fuerit declaratũ ꝙ diffõ eſt ſermo q̃ eſt ex differẽtijs: ⁊ ex ſuis partibꝰ etiã: tũc erit manifeſtũ ꝙ ſi aliqs mutauerit diffões tales: vt eſt diffõ hoĩs: ⁊ dixit ipſum eſſe aĩal bipes: de quo p̃dicant̃ duo pedes. Qm̃ hoc verbũ de quo predicat̃ duo pedes eſt ſuperfluũ. qm̃ cũ dr̃ pes nõ erit ordo in ſba. qm̃ qũo eſt intelligendũ ꝙ quedã eſt ante: ⁊ q̃dã poſt. Iſte igit̃ primus ſermo in diffõnibus q̃ ſunt ſm diuiſionem.

¶Cũ queſiuit qũo diffinitio eſt vna ⁊ hʒ multas partes: ⁊ qũo diffinitũ eſt vnũ: ⁊ diffinitio hʒ multas partes: vult ponere pncipiũ perſcrutatiõis de hoc a diffõnibus q̃ ſunt ſm diuiſionẽ: vt ei appeat ſolõ qõnis. ¶Et.d.ſʒ perſcrutandũ pmo ⁊c̃.i.ſed primo perſcrutandũ eſt de diffõnibus q̃ ſiunt p verã diuiſionẽ. Appareret em̃ ex diffõnibꝰ que ſunt per verã diuiſionẽ ꝙ nõ cõtinẽt niſi duo.ſ.genus ppinquũ: ⁊ differentiã eſſentialẽ illi generi: ⁊ vocat genus ppinquũ primũ: q: in diffinitione ponit̃ primũ. ¶D.d.alia vero ⁊c̃.i.illa aũt que ſunt poſt primum genus.ſ.genera ⁊ dñe illoꝝ generũ ſunt in ſuo eſſe de nã eius qd̃ ſignificat primũ genus p̃ter dñã equalẽ diffinito. ¶D.d.vt primum aĩal qd̃ recipit ⁊c̃.i.vt aĩal qd̃ pmo diuidit̃ in aĩal bipes ⁊ multipes. D.bipes diuidit̃ in pẽnatũ ⁊ nõ pẽnatũ. oĩa em̃ iſta ſunt tanq̃ genus. ¶D.d.⁊ ſilr etiã eſt ſi dicit̃ per plura.i.⁊ ſimiliter cõtingit 43

in diffōnibus que cōtinent dr̄ias multas qm̄ nō eſt dr̄ia inter multi/tudinē dr̄iaruz in hoc: ⁊ paucitatē in hoc ꝙ ſunt quaſi genus. ⁊ hoc in tendebat cū. d. ⁊ vlr̄ nō eſt diuerſitas ⁊c̄. i. ⁊ diuerſitas non eſt inter diffōnes in hoc ꝙ ſunt quaſi primū genus ſm̄ hoc diffōnes erūt cōpoſite neceſſario ex duab⁹ naturis. ſ. ex genere ⁊ dr̄ia: ſiue ſint in ea multe dr̄ie: ſiue genus ⁊ dr̄ia tm̄. ❡ Qm̄ illa que ſunt inter primū genus ⁊ vltimā dr̄iam ſunt quaſi genus: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: aut pilla que dr̄r per duo. i. ꝑ genus ⁊ dr̄iaz tm̄. ❡ D. d. genus vero ⁊c̄. i. ſu mit igit̄ ꝙ oēs diffōnes cōponunt̄ ex duab⁹ naturis. ſ. genere ⁊ dr̄ia. D. d. poſt aūt nō erit genus modo ſimplici ⁊c̄. i. ⁊ cū ſit declaratuz ꝙ oīs diffō cōponit̄ ex genere ⁊ dr̄ia: ⁊ genus cōponit̄ ex forma ⁊ mate/ria: aut genus qḋ dr̄ ſimplr̄ nō ſit aliud a forma ſubiecti. forme autez erit forma ⁊ ſubiectū: ⁊ quōcūq; fuerit erit ſile māe. ❡ Et forte intel/ligit per hoc ꝙ genus qḋ eſt vnū ex mā ⁊ forma: aut hȝ hoc nomen ex parte forme aut māe: ⁊ quōcunq; fuerit ſile eſt materie. ❡ Et intende bat ꝑ hoc ꝙ genus in re nō erit in actu ſicut materia: ⁊ ꝙ illud qḋ eſt in actu eſt vltima dr̄ia: q: genera a diuerſant̄: quedā. n. magis aſſi/milant̄ forme: ⁊ quedā magis māe. ❡ D. d. exēplū ⁊. d. ſonus aūt eſt genus ⁊ mā. i. ⁊ gen⁹ qḋ quodāmō eſt gen⁹: ⁊ quodāmō eſt mā/ē ſon⁹. ſonus enī quodāmō aſſimilat̄ māe: q: eſt ꝓpinqui⁹ māe litterarū: ⁊ quodāmō aſſimilat̄ forme que p̄dicat̄ de litteris ſm̄ quid. b Et mā nō p̄dicat̄ de re noīe principali. ❡ D. d. dr̄ia autez ⁊c̄. i. poṫ intelligi: dr̄ie aūt percuſſionū faciūt formā litteraꝝ ex ſono: videt̄ enī ꝙ intē dit hic ꝑ formas litteraꝝ ſyllabas ꝑlaras: ⁊ ꝑ litteras elemēta. ❡ Et forte intēdit: dr̄ie aūt accepte in diffōnibus lr̄aruz ſunt illa q̄ faciunt formas lr̄arū: ⁊ lr̄as eſſe ex ſono. i. faciūt eas eſſe ex mā ſoni. Et intē debat declarare ſm̄ modū quē gen⁹ hoc eſt mā. ❡ Et forte dr̄ia inter ſonū in hoc ꝙ eſt mā lr̄arū: ⁊ inter cuprū in hoc ꝙ eſt mā idoli eſt: q: ſonus nō denudat̄ a forma ꝑcutiente. ſ. ex aliquo ſiṫi ſyllabe longe ⁊ breuis. Et cuprū d̄nudat̄ a forma ⁊ figura oīno: ⁊ iō cuprū eſt mā pura: ⁊ ſonus nō eſt mā pura litteraꝝ: ſȝ eſt ſilis māe ſm̄ ꝙ recipit lr̄as: ⁊ eſt ſilis generi ſm̄ ꝙ nō eſt extra modos ſonoꝝ. ❡ Et cū cōpleuit ſ ⁊. d. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ diffō eſt ſermo ex differētijs. i. ⁊ cū declara/tū eſt ex quib⁹ cōponunt̄ diffōnes: manifeſtū eſt ꝙ diffō eſt ſermo cō poſit⁹ ex differētijs: ⁊ nō dixit ex differētijs ⁊ gn̄e: q: c gen⁹ apud ip ſum eſt forma vlis: ⁊ dr̄ia eſt ꝑticularis. ❡ Et cū narrauit ea ex qui/bus cōponunt̄ diffōnes: incepit declarare ꝙ diuiſio eſt que largit̄ ta les ſermones: ⁊. d. ſȝ opȝ diuidere dr̄ias dr̄ie ⁊c̄. i. ſed opȝ ponere di/uiſionē eſſentialē ⁊ primā genere diuiſio. ſ. ꝙ primo diuidat̄ gen⁹ in primā dr̄iam ⁊ ſuā oppoſitā. d. illam dr̄iam in ſuā primā dr̄iam nō vt primo diuidat̄ gen⁹ in dr̄iam ſue dr̄ie. V. g. aīal habens pedes: qm̄ ꝑrio dȝ diuidi in ſuas primas dr̄ias. V. g. in bipes ⁊ multipes. d. bi/pes diuidat̄ ꝑ dr̄ias eſſentiales ei: per quas diuidit̄ prima diuiſione: ſicut genus diuidit̄ in ſuas primas dr̄ias. ⁊ ſic fiat ſemper donec ꝑue niat̄ ad illud cōgregatū ex differētijs equale diffinito. ❡ D. d. ⁊ etiā opȝ ⁊c̄. i. ⁊ iō opȝ vt aīal bipes diuidat̄ ſm̄ ꝙ eſt bipes: ⁊ nō diuidat̄ in pēnatū ⁊ nō pēnatū: ⁊ hoc intēdebat cū. d. ergo nō opȝ dicere ꝙ qḋdā bipes eſt pēnatū: ⁊ qḋdā nō pēnatū. qui enī hoc facit non be/ne pōt diuidere: ſȝ intēdit bonā diuiſionē eſſentialē que largit̄ diffi/

Illa q̄ ſunt inter ꝑmuz gen⁹ ⁊ vltimā dr̄iam ſunt q̄ſi genus. Idem cō. ꝑcedēti.

Gen⁹ in re nō ē i actu ſicut mā. vide ꝑ meta. cō. 17. ⁊. 8. met. 5. ⁊. 6. ⁊. 12. meta. 14. ⁊. 5. meta. t. cō. 33. ⁊ 10. met. 24

a Vnā di/uerſant̄. q̄/daz magis aſſilant̄ forme: ⁊ q̄daz magis māe

b Mā nō p̄dicat̄ de re noīe princi/pali. vide ē. cō. 23. ⁊ que ibi.

c Gen⁹ apō Ari. eſt forma vlis: ⁊ dr̄ia eſt forma ꝑticularis. Idez ꝑ meta. cō. 17 ⁊. 8. met. c. 6. ⁊. 2. phy. cō. vltimo.

nitionē eſſentialē. ❡ D. narrauit que diuiſionū eſt eſſentialis iſti dr̄ie ⁊. d. ⁊ opȝ vt diuiſio bipedis ⁊c̄. i. ⁊ intēdit ꝑ fiſſum pedē hoīem: ⁊ in tendit per ꝓpriam diſpōnez formā propriā pedis fiſſum. i. eſt vnū co rum per que ꝑficit̄ actio pedis in quibuſdā aīalibus. ❡ D. d. ⁊ ſic ꝑ/cedat̄ ſemper. i. diuidēs ſemꝑ dȝ tenere iſtū modū in diuiſione diffe/rentiaꝝ donec ꝑueniat ad illa que ſunt diuerſa ſm̄ indiuiduum. ſ. vl timas ſp̄es. ❡ D. d. tunc igit̄ erit diuiſio pedis ⁊c̄. i. ⁊ talis diuiſio ē in qua numer⁹ ſpecierū bipedis eſt ſm̄ numerū vltimaꝝ differētiaꝝ ad quas ꝑuenit diuidēs. ❡ D. d. ergo manifeſtū eſt ⁊c̄. i. ⁊ iſta diuiſio ꝑuenit ad dr̄ias quaꝝ numerus eſt ſm̄ numerū ſpecierū bipedis: ma nifeſtū eſt ꝙ vltima dr̄ia eſt ex ſpecie que eſt ſubſtantia illius ſpeciei ſolius: ⁊ ſola diffō eius: ⁊ ꝙ illud qḋ eſt ante nō eſt ſubſtātia ꝓpria ei: neq; aliquid exiſtēs extra aīam in actu. Qm̄ cuȝ illud per qḋ inuenit̄ ſpecies in actu ſit vnū: manifeſtū eſt ꝙ illud quod ſignificat diffō eſt vnū ⁊ ꝙ diffō eſt vna. Qm̄ in ea nō eſt aliqd in actu niſi vnū: ⁊ mul titudo que eſt ī ea eſt in potētia: ⁊ cū ita ſit/diſſoluet̄ qō. ❡ Et cū. d. ꝙ qui diuidit hac diuiſione nō dimiſit aliqd de ſbā diffiniti: ⁊. d. ꝙ qui obuiat iſti modo nō intelligit ſbam diffiniti. d. etiā ꝙ ſi iterauerit eandē dr̄iam errabit ac ſi diminuerit: ⁊. d. ⁊ ſi nō opȝ dicere iſtos ſer mones ⁊c̄. i. ⁊ hoc eſt p̄ceptū diffōnis. ❡ D. induxit exēplū in quo ac/cidit hoc in ſuo idiomate: ⁊. d. ⁊ hoc accidit ⁊c̄. i. qm̄ cum dixerim⁹ in diffōnē hoīs ꝙ eſt aīal bipes de quo p̄dicant̄ duo pedes: tunc ſignifi catio hui⁹ noīs eſt ſicut ſignificatio iſtoꝝ alioꝝ vocabuloꝝ: de quo p̄dicant̄ duo pedes: ⁊ ideo. d. nō dr̄ aliud aīal ꝑter aīal habēs duos pedes. i. ꝙ nihil aliud. d. niſi ꝙ eſt animal habēs duos pedes qḋ eſt nugatio. ❡ D. d. ⁊ ſi diuiſit diuiſiōe ꝓpria ⁊c̄. i. ⁊ cū diuidēs diuiſerit rem ꝑ ſuas dr̄ias proprias ⁊ vſus fuerit hac additione: tunc numer⁹ iteratiōis rei eiuſdem erit ſm̄ numerū differētiarū quas induxit in il la diffinitione: ſed talis iteratio nō vſitatur in idiomate nr̄o. ❡ Dein de dicit. ⁊ ſi fuerit dr̄ia differētie ⁊c̄. i. neceſſe eſt ſi diuiſerit dr̄iam ꝑ dr̄iam eſſentialē: ⁊ illam per aliā ⁊ nō iterauerit neq; diminuerit: tūc vltima dr̄ia erit forma ⁊ ſubſtātia illius ſpeciei diffinite: ⁊ erit vnum necio. ❡ D. d. ⁊ ſi diuiſerit ꝑ accn̄s ⁊c̄. i. ⁊ ſi diuiſerit dr̄iam diuiſione accn̄tali. v. g. bipes ī albū ⁊ nigrū: ⁊ iſtas dr̄ias accn̄tales: ⁊ illas ac cidētales ī accn̄tales: tūc iſte dr̄ie erūt īfinite: ⁊ īfinitū nō largit̄ ſciaz. ❡ D. d. cū ḡ declaratū eſt ⁊c̄. i. declaratū eſt ḡ ꝙ diffō eſt ſermo cōpoſi tus ex differētijs: ⁊ ꝙ diffinitū eſt ens per dr̄iam vltimā: ⁊ hoc mani feſtum eſt vtendo vera diffinitiōe: ⁊ hoc poſito erit manifeſtum ꝙ ſi aliquis addiderit in diffōnibus aliquā dr̄iam iteratā per aliā dictio/nem ꝙ nugabitur: vt dicat̄ in diffinitione hominis ꝙ eſt animal bi/pes de quo predicant̄ duo pedes. Iſta enim differētia eſt ſuperflua. ❡ D. d. cām in hoc. ⁊. d. cum enim dicit̄ bipes ⁊c̄. i. ⁊ cauſa in hoc erro re eſt: q: ponimus ꝙ bipes nō ſignificat ſubſtantiā ſimilem ſubſtan/tie quā ſignificat illud de quo predicant̄ duo pedes: ita ꝙ qḋdam po natur ordinatū ante qḋdam: ſicut debent poni partes diffinitionis cum iſti duo ſermones ſignificēt idem. Deinde dicit. iſte igitur ſermo primus ⁊c̄. i. hic igitur eſt primum eorum que debēt dici in diffinitio nibus quas largitur diuiſio. ⁊ ſciendo naturam iſtarum diuiſionum diſſoluitur queſtio predicta.

Infinitum nō largitur ſciam. Idē ꝑ ph. 35.

Epilogus.

¶Capitulum Decimūtertium.

Subſtā dicitur q̄ttuor modis.

Quoniā vero de ſubſtātia perſcrutatio: iterū redeamus. Dicit̄ autē ſicut ſubiectū ſubſtātia eſſe: ꝛ qḋquiderat eſſe: ꝛ ꝙ ex his: ꝛ vniuerſale. De duobꝰ quidē igr̄ dictū eſt. Etenī dictum quodquiderat eſſe: ꝛ de ſubiecto: quia dupliciter ſubijcitur: aut hoc aliquid ens vt animal paſſionibꝰ aut vt materia actui.

¶Et cum pſcrutatio ſit de ſubſtātia: reuertamur etiam: qm̄ queādmodū ſubiectū dicitur eſſe ſubſtantia: ꝛ quid eſt per eſſentiā etiam: ita ꝛ iſtud quod eſt ex eis ꝛ eoꝝ. Et dictum eſt de duobus. Dictum eſt enī quid eſt per eſſentiam: ꝛ dictum eſt de ſubiecto. Quoniā eſt ſubiectum duobus modis: aut eſt hoc ſicut animal eſt ſubiectum paſſionū: aut ſicut materia.

44 ¶Cum in hac pſcrutatione querat de principijs primaꝝ ſubſtātiarū que nō ſunt in ſubiecto: neq̄ de ſubiecto: ſꝫ cōpoſitaꝝ ex mā ꝛ forma: ꝛ eſt manifeſtum mām eſſe ſubſtantiam: incipit perſcrutari de forma vtrū ſit ſbā aut nō. ꝛ poſuit pῖcipiū pſcrutatiōis de hoc de eis q̄ ſignificāt diffōnes. Cū igit̄ declarauit ꝙ illa q̄ ſignificāt diffōnes ſunt ſbe rerū: ꝛ diffōnes cōponunt̄ ex vlibus que pdicant̄ d̄ pticularibꝰ. icipit pſcrutari de vlibus vtrū ſint ſbe reꝝ: aut nō: ſꝫ tm̄ ſunt ſbe pticularia de quibus predicant̄ illā vlia: ꝛ hoc eſt neceſſariū in declarādo ꝙ forme indiuiduoꝝ ſbe ſunt ſbe: ꝛ ꝙ in indiuiduo nō eſt ſubſtātia niſi materia ꝛ forma particularis ex quibus cōponitur.

In indiuiduo nō eſt ſbā niſi mā ꝛ forma pticularis: ex 2 q̄bus cōponit̄. oppoſitū. 5. meta. cō. 9.

¶Et. d. ꝛ cum pſcrutatio ſit de ſbā ꝛc̄. i. ꝛ cum pſcrutatio ſit de formis ſubſtantiaꝝ vtrū ſint ſbe: aut nō. ꝛ iam prediximꝰ ꝙ ſubſtantia dicit̄ famoſe quattuor modis. dicit̄ enim de ſubiecto ꝙ eſt duobus modis: quorum vnus eſt mā. Et alius cōgregatū ex mā ꝛ forma. ¶Et de eis que ſignificāt diffōnes que dant quiditates rerum. ¶Et de toto. ꝛ eſt manifeſtū ꝙ ſubiectū eſt ſubſtātia: ꝛ fuit declaratū ꝙ quiditates reꝝ ſunt ſubſtātie: dicēdū eſt d̄ vlibus vtrū ſint ſubſtātie: aut nō. ¶Et. d. hoc: qꝛ poſt perſcrutationē de iſtis rebus declarabit̄ ꝙ ſubſtātia quā ſignificat diffō eſt forma rerum particulariū. ¶D. d. ꝛ dictum eſt de duobus. ꝛ. d. hoc qꝛ in hoc tractatu eſt dictū de ſbā que eſt quiditas. ꝛ etiā dictū eſt ſubiectū eſſe ſbām: ꝛ intendit per ſubiectum paſſionū indiuiduū ſubſtantie: ꝛ per paſſiones accidentia.

¶Videt̄ aūt ꝛ vl'e cā quibuſdā eſſe maxime: ꝛ eſſe principiū vl'e. Unde ꝛ de hoc tractemꝰ. Videt̄ enī impoſ'e eſſe ſubſtantiā eſſe qḋcūq̄ vl'r dictoꝝ. Primū. n. ſubſtātia que vniuſcuiuſq̄: ꝓpria vniuſcuiuſq̄: que nō ieſt alij.

Vl'e vero cōe eſt. Dicit̄ enim hic vl'e qḋ pluribus ieſſe natū eſt. Cuius ergo ſubſtātia hoc erit: aut enī omniū: aut nullius. Omniū autē nō eſt poſſibile. Unius autē ſi erit: ꝛ alia huius erunt: quorum enim vna ſubſtātia eſt ꝛ qḋquiderat vnum: ꝛ ipſa vnum.

Vl'e eſt qḋ aptū natū eſt pluribus ineſſe. Idē 3. t. cō. 57.

¶Et exiſtimat̄ ēt ꝙ vl'e eſt cā etiā rerū ꝛ ꝙ magis: qm̄ vl'ia ſunt prime cāe magis rerū. Reuertamur ergo ad hoc dōm. qm̄ videt̄ ꝙ impoſ'e eſt vt ſubſtantia alicuiꝰ ſit que dicunt̄ vl'ia. Subſtātia. n. pria que eſt cuiuſlibꝫ: eſt ꝓpria cuiuſlibet: ꝛ nō eſt alteriꝰ. Vl'e aūt ē cōe. Nō enī d̄r vl'e niſi illud qḋ vl'r ē pluriū rerū. Quoꝝ igit̄ erit iſta ſbā: qm̄ aut erit oīū rerū: aut ſi fuerit vniꝰ rei: erunt alia illius rei: qm̄ illa quoꝝ ſubſtātia eſt vna ꝛ qḋ eſt ꝑ eēntiā eis erit eis vnū cū ſit vnū per ſubſtantiā.

¶Dixit. ꝛ exiſtimat̄ ꝙ vl'e ꝛc̄. i. qꝛ exiſtimat̄ ꝙ vl'e eſt cauſa rerū magis q̄ cauſe particulares: ꝛ eſt prima cā cauſaꝝ particulariū: ꝛ cauſe ſubſtantiarū exiſtimant̄ eſſe ſubſtātie: perſcrutandū eſt vtrū vl'e poſſit eſſe ſubſtātia aut non. ¶Et. d. reuertamur igit̄ qm̄ locutus fuit in hoc ꝙ vniuerſalia nō ſunt cauſe agētes particularia: ſed hic q̄rit vtrū ſint cauſe formales. ¶D. d. videt̄ enī ꝙ eſt impoſ'e ꝛc̄. i. dicamꝰ igit̄ ꝙ impoſſibile eſt vt aliquid eorū que dicunt̄ vniuerſalia ſit ſubſtantia alicuius rei: ꝛ ſi declararēt ſubſtātias rerum. ¶D. d. rōnem ſuper hoc ꝙ vl'e nō eſt pars ſubſtātie alicuius entiū. ꝛ dixit. ſubſtātia enim prima ꝛc̄. i. ꝛ vl'e nō eſt pars ſbe alicuius eorū que ſunt ſbe exiſtētes per ſe: qꝛ ſubſtātia cuiuſlibet rei demōſtrate eſt ei ꝓpria. vl'e autē eſt cōe pluribus. ergo vl'e nō eſt ſubſtātia ꝓpria. ¶D. d. quoꝝ igitur eſt iſta ſubſtātia ꝛc̄. i. ꝛ ſi fuerit ſubſtantia omniū rerum erit ſubſtantia vnicuiq̄ eorū. ergo ſi fuerit ſubſtātia vniꝰ ꝛ cuilibet. ¶Deinde dedit cauſam in hoc. ꝛ dixit. illa enim quorum ſubſtantia eſt vna. i. ꝛ cum omnia indiuidua conueniunt in vna ſubſtantia numero: ergo ſunt vnum numero. ¶Et forte intendit ꝙ omnia erunt vnum ſpecie: ſi dixerimus hoc eſſe aliquem ſermonem vniuerſalem cōtinentē ipſa que ſit ſubſtantia eorū. Uerbi gratia ens: quoniā tunc omnia erunt vnū ſm diffinitionē: ꝛ que ſunt vnum ſm diffinitionē: ſunt vnum ſm ſpeciem. Et forte intendit vtrūq̄. 45

¶Amplius ſubſtātia dicit̄ que nō de ſubiecto: ꝛ vl'e de ſubiecto aliquo dicit̄ ſemꝑ: ſꝫ an ſic quidē nō contingit: vt qḋquiderat eſſe: in ipſo autē exiſtit: vt animal in homine ꝛ equo. Ergo palam qꝛ quedā eſt ipſius ratio: differt autē nihil: nec ſi nō oīū rō eſt eoꝝ que ſunt in ſubſtātia. Nihil enī minus ſubſtātia erit hoc alicuiꝰ: vt hō

hoĩs in quo exiſtit: quare idem accidit iterum. Erit enĩ ſubſtantia in illius ſubſtantia: vt animal in quo eſt ſpecies: vt proprium exiſtit.

¶ Vniuerſale aũt dicit̃ de aliquo ſubiecto: ⁊ ſi ita ſit impoſſibile eſt vt nõ ſit ſicut illud qḋ eſt per eſſentiã: ſed eſt in hoc vt animal in equo: ⁊ hoĩe. Ergo manifeſtũ eſt ꝙ hȝ aliquẽ ſermonẽ: ⁊ in hoc eſt diuerſitas. Et ſi nõ fuerit ſermo omniũ eorum que ſunt in ſubſtantia etiaȝ: ⁊ ſi nõ fuerit hec eſt aliqua ſubſtantia nõ minus: vt homo hominis: etiã in quo eſt. Ergo accidit hoc idem vt animal in quo eſt diſpoſitio quaſi proprium.

46 ¶ Ideſt. vl'e autẽ ſubſtãtiale eſt illud qḋ p̃dicat̃ de aliquo ſm quid: ⁊ ſubſtãtia in rei veritate eſt illud qḋ nõ p̃dicat̃ de aliquo oĩno: ⁊ cum ita ſit tunc vl'e nõ ſignificat ſbam: niſi ſbam quã ſignificat pars ſicut animal ſignificat de ſubſtantia equi ⁊ hominis. ſ. naturã cõem ⁊ non ꝓpriam. ¶ D. d. ergo declaratũ eſt ꝙ hȝ aliquẽ ⁊c̃. i. ergo declaratuȝ eſt ꝙ ſubſtantia quã ſignificat vniuerſale hȝ aliquã diffõnem: ergo diffõnes que cõponunt̃ ex vlibus nõ ſunt partes ſubſtantiarũ ſenſibilium. Qm̃ ſubſtãtie ſenſibiles nõ diuerſant̃ in ſuis ſubſtãtijs quãdo diffiniunt̃: ⁊ quãdo nõ diffiniunt̃. ſ. qm̃ ſunt ſubſtãtie: ſȝ non diffiniant̃ etiã minus ꝙ qñ diffiniunt̃: ſicut eſt diſpoſitio in viſibilibus: qm̃ ipſa nõ ſunt minus viſibilia qñ vident̃ ꝙ qñ nõ vident̃. ¶ D. d. ergo accidit hoc idẽ ⁊c̃. i. ꝙ diffõnes vlium a habebũt aliquã diſpoſitionẽ ſbarũ exiſtẽtiũ extra aĩam ⁊ qualitatẽ accidentẽ eis: vt aĩal qḋ eſt vl'e aĩali ꝓprio. ſ. demõſtrato in vnoquoqȝ animali.

Viſibilia ſ ſunt minus viſibilia qñ videt̃ ꝙ qñ nõ vident̃.

¶ Amplius autem impoſſibile: ⁊ inconueniens hoc eẽ ſubſtantiam: ſi eſt ex aliquibus non ex ſubſtantijs eſſe. Nec ex eo ꝙ hoc aliquid: ſed ex quali. Prius enim erit non ſubſtantia: ⁊ qualis ſubſtantia: ⁊ ipſo hoc quod eſt impoſſibile. Nec enim ratione: nec tempore: nec generatione paſſiones poſſibile eſt priores eſſe ſubſtantia: erunt enim ſeparabiles.

a Vlia hñt aliquaȝ diſpõnẽ diſpoſitionũ ſbarum exñtiũ extra aĩam ⁊ qualitatẽ accñtẽ eis.

¶ Et etiã ex rebus que ſunt impoſſibile: ⁊ non bonum vt ſit ſubſtãtia: ⁊ ſi eſt ex reb⁹ vt nõ ſit ex ſubſtantijs: neqȝ ex iſto quod eſt hoc demõſtratuȝ: ſed ex qualitate. Erit enim ex non ſubſtãtia ſubſtantie: ⁊ qualitas ante ſubſtãtiam: qḋ eſt impoſſibile. Impoſſibile enim eſt: neqȝ ſȝ diffinitionẽ: neqȝ ſm tẽpus: neqȝ ſm generationeȝ paſſiones eſſe ante ſubſtantiam.

¶ Ideſt.

¶ Ideſt. ⁊ cum ſit declaratũ ꝙ vlia intellecta ſunt diſpoſitiões ſbaꝝ impoſ'e eſt vt iſta ſint partes ſubſtãtiaꝝ exiſtẽtes per ſe. Impoſ'e eniȝ eſt ⁊ turpe ſi poſuerim⁹ ſbaȝ cõpoſitã vt nõ ſit cõpoſita ex ſubſtãtijs: ſed ex qualitatib⁹. ¶ D. d. impoſ'e qḋ ſequitur ex hoc. ⁊ dixit. erit. n. ex nõ ſba ⁊c̃. i. cõtingunt eniȝ huic poſitioni multa impoſſibilia. ſ. ꝙ ſba ſit ex nõ ſubſtãtia: ⁊ vt qualitas precedat ſubſtãtiã: qḋ eſt impoſſibile. Impoſ'e. n. eſt qualitatẽ precedere ſbam: neqȝ ſm diffinitionẽ: neqȝ ſm tẽpus: neqȝ ſm generationẽ: ⁊ vl'r impoſſibile eſt vt paſſiones exiſtẽtes in ſba precedant ſubſtãtiam. 47

Impoſ'e eſt q̃litatẽ p̃cedere ſbam: neqȝ ſȝ diffinitionẽ: neqȝ ſȝ tp̃s: nȝ ſȝ gñatõeȝ. ꝯſiſe. 5. t. c. 4. ⁊ p̃ phy. 14. vid̃ quõ hoc ſit itelligẽdũ p m̃s cap. de ſba orbis.

¶ Ampli⁹ Socrati inerit ſubſtãtie ſubſtãtia: quare duorum erit ſba. Total'r vero accidit ſi eſt ſba hõ: ⁊ quecũqȝ ita dicunt̃. nihil eoꝝ que in rõne eſſe nullius ſubaȝ: neqȝ ſine ipſis exiſtere: nec in alio. Dico aũt nõ eſſe quoddã aĩal preter aliqua: nec aliud alioꝝ que in rõnib⁹ nulli⁹. Ex his itaqȝ ſpeculãtib⁹ palaȝ: q: nihil vl'r exiſtẽtiũ eſt ſubſtantia. Et q: nullum cõmuniter predicatorũ ſignificat hoc aliquid: ſed tale. Sin autẽ alia quoqȝ multa accident: ⁊ tertius homo.

¶ Et ẽt in Socrate eſt ſuba cum ſit ſube. ergo erit ſuba duobus: ⁊ vl'r accidit ablatio in greco: hõ eſt ſuba: ⁊ oĩa que dicunt̃ hoc inõ: vt nulluȝ eoꝝ ſit aliud ſeparatũ. V. g. vt nõ ſit aĩal aliqḋ aliud a particularib⁹: neqȝ aliud ex illis que ſunt ex vniuerſalib⁹ oĩno. Ex iſtis igitur declarabitur cõſideranti ꝙ nulluȝ eoꝝ que ſunt vniuerſalia eſt ſuba. Et q: nulluȝ eoꝝ que p̃dicant̃ cõiter ſignificat hoc: ſȝ tale. Et ſi nõ acciderẽt plura alia: ⁊ terti⁹ hõ.

48 ¶ Ideſt. ⁊ ſi vl'e eſt ſba exiſtens in indiuiduo demonſtrato: ⁊ eſt ſba addita ſbe: per quaȝ indiuiduũ demonſtratuȝ eſt indiuiduũ ſbe: ⁊ ſic erunt in indiuiduo due ſubſtãtie: ⁊ quõ erit hoc. ¶ Deinde. d. ⁊ vl'r accidit ablatio in greco hõ eſt ſba ⁊c̃. ¶ Forte intelligit: qm̃ ſubſtãtie q: ſunt exñtes per ſe: ⁊ vl'e a eſt in caplo ad aliqd: ergo vl'e nõ eſt ſba ſeparata oĩno: ſeparata eniȝ ſunt de gñe reruȝ exiſtẽtiuȝ per ſe: ⁊ nõ de genere relatiuoꝝ: ⁊ ſm hoc nõ erit hec ſubſtãtia nõ ſubſtãtia particularis exiſtẽs p ſe: aut in materia: aut nõ in mã. ¶ Deinde. d. neqȝ aliud alioꝝ que ſunt in vlibus ⁊c̃. i. neqȝ vl'e qḋ eſt vniuerſali⁹ eorum que ſunt reruȝ ſenſibiliũ: neqȝ aliud generum collocatoꝝ ſub hoc vli quoꝝ proportio aliud eſt: ſicut ꝓportio ꝑticulariũ ad vl'e qḋ ẽ magis particulare eorũ que inueniunt̃ in eodeȝ genere. ¶ D. d. ex iſtis igit̃ declarabit̃ ⁊c̃. i. qm̃ nulluȝ vlium b p̃dicabiliũ ſm qd̃ vere demonſtrata ſignificat ea ſm ꝙ eſt demonſtrata ⁊ indiuidua: ſed ſm ꝙ in ea eſt nã ſimilis nature que eſt in quolibet indiuiduorũ illius vlis. ſ. nã cõis preter naturã ꝓpriã vnicuiqȝ eoꝝ. ¶ D. d. accidit. n. ⁊c̃. i. cõtin/

a Vl'e ẽ i cas. ad aliqd. ⁊ entia ſeparata ſunt de gñe reꝝ p ſe exñtiũ. vid̃ ideȝ 5. cõ. 57.

b Vl'e qḋ p̃dicat̃ i qd ſ re nõ ſigt̃ eã vt ẽ indiuidua: ſȝ vt ẽ i ea nã ſilis nãe q ẽ i qlȝ idiuiduoꝝ. Vid̃. 12. me. cõ. 4.

gunt.n.huic ſermoni multa impoſſ͛a alia a predictis. Cõtingit.n.vt
ſit hic hõ terti⁹:qm̃ ſi ex homine intellecto:ꝛ ex hoïe ſenſibili ſit vnũ
cõgregatũ:cõtinget vt cõgregatũ ſit hõ terti⁹:ꝛ vl̇r oïs nã ꝯgregata
ex duab⁹ naturis ꝯueniẽtib⁹/neceſſe eſt vt ſit de nã cõponẽtiuz.

Vl̇r oïs nã ꝯgregata ex duab⁹ naturis ꝯueniẽtib⁹ nc̄e ē vt ſit de nã cõponẽtiũ.

¶ Amplius aũt eſt ita manifeſtũ: impoſſ͛e.n.ſubſtãtiaz ex ſubſtãtijs eſſe in exñtib⁹ ſic vt actu. Duo nãq; ſic actu nunq̃z ſunt vnũ actu. Sed ſi poteſtate duo fuerint: erũt vnũ vt que duplũ ex duob⁹ dimidijs ptãte. Nam actus ſeparat:quare ſi ſubſtãtia vnũ: non erit ex ſubſtãtijs in/ exiſtẽtib⁹. Et ſm̃ hunc modũ qdẽ dicit Democrit⁹ re/ cte. Impoſſibile.n.eſſe ait ex duobus vnuz: aut ex vno duo fieri. Magnitudines.n.indiuiſibiles ſubſtãtias fa/ ciunt. ſil̇r igitur manifeſtũ: qꝛ ꝛ in numero habebit:ſi ē numer⁹ cõpoſitio vnitatũ:ſicut dr̄ a qbuſdã. Aut.n.non vnuz dualitas:aut nõ eſt vnitas in ipſa actu.

Act⁹ ſepat.

Ex duobus actu exñti/ bus nõ ſit p ſe vnũ idez 8.meta.t.c. 15.ꝛ.2.d aïa t.c.co.7.

¶ Et ẽt hoc eſt manifeſtũ hoc modo. Impoſſ͛e.n.eſt vt ſuba ſit ex ſubſtãtijs: cuz ſit vnũ ſicut illa q̃ ſunt in actu. Duo.n.q̃ ſunt in actu ſm̃ hunc modũ nõ erũt in aliqua hora vnũ i actu. Sed ſi fuerint duo in potẽtia erũt vnũ ſicut eſt duplex ex duob⁹ in potẽtia. Actus eniz diuidit ſubaz. Igit̃ nõ eſt vnũ ex ſubſtãtijs q̃ ſunt idẽ in actu. Et ſm̃ hunc modũ dixit Democritus ſermonẽ veruz. dixit eiz q̄ ipoſſ͛e eſt vnũ eẽ ex duob⁹:ꝛ duo eẽ ex vno. Tunc eiz eẽnt ſube magnitudinũ indiuiſibiliũ: ꝛ ē manifeſtuz q̄ ſil̇r erit in numero: ꝛ ſi iſta ſunt vnitates: ſicut dicunt qdaz duo aut illa in qbus nõ eſt vnitas in actu.

49 ¶ Ideſt.ꝛ manifeſtuz eſt alio mõ declaratõis q̄ ipoſſ͛e eſt vt vna ſba actu ſit ex duab⁹ ſubſtãtijs in actu:ꝛ intendebat q̄ hoc ſequit̃ ſi vl̇e eſt pars ſbe indiuidui demonſtrati pter ſbam eī ppꝛiaz. ¶ D.d.duo eniz que ſunt in actu ꝛc̃.i.ꝛ cã in hoc eſt: qꝛ impoſſ͛e eſt q̄ duo in actu ſint ex qbus in aliqua hora fiat vnũ in actu exñtibus illis duob⁹ in actu in eo. ¶ D.d.ſed ſi fuerint duo i potẽtia ꝛc̃.i.illud qđ eſt poſſ͛e.ſ. vnum in actu ſit cõpoſitũ ex duob⁹ exñtibus in ipſo in potentia: vt linea que eſt vna in actu:ꝛ duplex duab⁹ medietatib⁹ que eſt in po/ tentia medietas nõ in actu. ¶ D.d.actus.n.diuidit ꝛc̃.i.ꝛ cã in hoc eſt:qꝛ actus facit additũ eſſe diuiſuz:ꝛ duo. ꝛ idõ impoſſ͛e eſt vt vnũ ſit ex duob⁹ in actu: vnũ eniz eſt ꝯtinuũ:ꝛ act⁹ eſt diſcretũ. ¶ D.d.ergo ſba ꝛc̃.i.igit̃ declaratũ eſt q̄ ſba nõ eſt vnuz cũ eſt cõpoſita ex ſubſtã tijs exiſtẽtibus in actu. ¶ D.induxit Democritũ teſtẽ:ꝛ.d.ꝛ ſm̃ hũc moduz.d.Democrit⁹ ꝛc̃.i.ꝛ intẽdit q̄ Democrit⁹ cõcedebat impoſſ͛e

eſſe vnam ſbam cõponi ex duab⁹ ſubſtãtijs. ¶ D.d.cãm in hoc q̄ ſer mo eius in hoc eſt verus:ꝛ eſt qꝛ ipſe opinabat̃ q̄ entia cõpoſita ſunt cõpoſita ex corpoꝛib⁹ indiuiſibilib⁹:ꝛ nõ dicebat mixtionẽ p quã di/ cimus poſſ͛e eſſe vt ex plurib⁹ ſubſtãtijs fiet vna ſba. Et opinabat̃ in ſubſtãtijs nãlibus eſſe eas vnũ in gñe:nõ in actu:ꝛ negabat nãm cõ/ tinui. ¶ Et qꝛ ſil̇r cõtingit hoc eis qui cõponũt entia ex numeris.d.ꝛ eſt manifeſtũ q̄ ſil̇r eſt in numero ꝛc̃.i.ꝛ eſt ſil̇r manifeſtũ q̄ cõtingit dicentib⁹ q̄ ſbe demonſtrate ſunt cõpoſite ex numeris.ſ.q̃ ſunt vnuz ſm̃ ꝯtinuationẽ.ꝛ cũ dixit.ꝛ ſi iſta ſunt vnitates īuir entia.i.ſi iſta entia ſicut qdaz dicũt ſunt cõpoſita ex vnitatib⁹. ¶ D.induxit illud ex quo fingunt entia cõponi:ꝛ.d.ſicut quidaz dñt ꝛc̃.i.ſicut fingunt qdã q̄ numer⁹ eſt eoꝝ ex qbus cõponit̃ nã entiuz in qbus nõ eſt vni/ tas in actu eſt duo. ¶ Et inuebat p hoc q̄ cõtingit ẽt iſtis hoïb⁹: aut dicere q̄ entia q̃ ſunt ſꝫ genus nõ ſunt vnũ in actu: aut dicere q̄ vni/ tates ex qb⁹ ꝯponunt̃ nõ ſunt vnitates i actu:ꝛ ſic ꝯtingit eis vt nũc vi admiſceant̃:ꝛ tũc gñabit̃ ex eis vnũ in actu:qđ eſt impoſſ͛e.

¶ Habet aũt qđ accidit dubitationez. Si enim neq; ex vl̇ibus poſſibile eſt eſſe nec vnaz ſubſtantiã: pp tale ali/ quid:ſed nõ eſt aliqd hoc aliqd ſignificare. Nec ex ſub/ ſtantijs cõtingit actu eſſe:neq; vnam ſubſtantiã:incom/ poſita vtiq; erit ſubſtantia oïs:quare nec ratio vtiq; erit neq; vnius ſubſtantie. At vero videt̃ oïbus ꝛ dictuz eſt duduz aut ſoluz ſubſtantia eſſe terminũ aut maxĩe. Nũc aũt neq; ſi hmõi. Nullius igit̃ erit diffinitio. Aut modo quodaz erit.modo aũt quodã nõ. Manifeſtũ aũt erit qđ dicitur magis in poſterioꝛibus.

¶ Et in hoc q̄ accidit ex hoc eſt erroꝛ: qm̃ ſi eſt ipſſibi/ le vt ſit ſubſtantia oĩno de ſubſtantijs in actu:ergo nulla cõpoſitio eſt alicuius ſubſtantie. Sed oẽs exiſtimant ex predictis qm̃ diffõ: aut eſt ſuba tm̃: aut eſt ei magis:ꝛ ſm̃ q̄ dictuz eſt tunc diffõ nõ eſt ſubſtãtie nec alteri⁹ rei oĩo:vt dicat ex quodã mõ eſt diffõ:ꝛ quodã modo nõ:ꝛ iſte ſermo erit de diffinitiõib⁹ dictis poſt.

¶ Dixit:ſꝫ accidit qđ in eo qđ dictũ fuit.ſ.q̄ impoſſ͛e eſt q̄ vna ſba ſit ex plurib⁹ ſubſtãtijs in actu.qm̃ ſi ita ſit exiſtimat̃ q̄ oẽs ſubſtantie eſſent ſimplices:ꝛ q̄ nulla ſba ſit cõpoſita. ¶ D.d.ſed oẽs exiſtimant ꝛc̃.i.ſed oẽs exiſtimãt q̄ ſbe ſint cõpoſite ex hoc q̄ cõcedũt q̄ diffini/ tiones ſignificãt cõpoſitũ:ꝛ q̄ diffinitiões aut ſunt ſbarũ tm̃: aut ma gis. ¶ D.d.ſed ſm̃ illud qđ dictũ eſt nunc ꝛc̃.i.ꝛ ſm̃ q̄ ſequit̃ ex pri/ mo ſermone.ſ.qm̃ ſbe nõ cõponunt̃: nulla ſba habebit diffõnẽ niſi di catur q̄ quodã mõ cõpõnis erunt diffões:ꝛ quodã mõ nõ. ¶ D.d.ꝛ iſte ſermo ꝛc̃.i.ꝛ poſt declarabit̃ cui⁹ modi cõpoſitoꝝ ſunt diffões: ꝛ cuius modi non. ¶ Et intendit q̄ diffinitiões ſignificãt plures ſub/ 50

Supra tex. cō.43. ſtantias in potentia ⁊ vnã in actu: ⁊ hoc iam declarauit: ſed vult cō plere perſcrutationẽ de illo poſt: ⁊ ſunt compoſita ex partibus que ſunt ſm quantitatem.

¶ Capitulum Decimūquartū.

Maniſeſtū autē ex his ipſis: qđ euenit ideas ponētibꝰ ſbas ⁊ ſepabiles eſſe: ⁊ ſimul ſpēm ex genere faciētibꝰ ⁊ differentijs. Si.n. ſunt ſpēs: ⁊ aīal in hoīe: ⁊ equo: aut vnū ⁊ idē numero ſunt: aut alterꝫ. Rōne nãq; palã: q: vnū. eandē enī.d. rōnē dicēs in vtroq;. ergo ſi eſt aliqs hō ipſum ſm ſe hoc aliqd. ⁊ ſeparatū: neceſſe eſt ex qbus. vt aīal ⁊ bipes: hoc aliqd ſignificare: ⁊ eſſe ſeparabilia: ⁊ ſbas, quare ⁊ aīal. Si qđē igiť idē ⁊ in equo: ſicut tu in teipſo: qūo in ſeparatiꝫ exiſtētibus vnū erit. ⁊ quare nō. ⁊ ſine ipſo erit ⁊ animal hoc.

¶ Et ex hoc appet qđ accidit dicētibꝰ formas. ſ. ideas eſſe ſbas ⁊ ſepatas. ⁊ dicētibꝰ cū hoc ꝙ forma eſt ex genere ⁊ differentijs. Qm̃ ſi forma ⁊ aīal eſt in homine ⁊ equo. tunc aut ſunt vnū numero: aut diuerſa: ⁊ ē manifeſtum ꝙ ambo ſunt vnū ꝑ diffōnē. ⁊ ſi aliqd fuerit hō ⁊ ē ꝑ hoc ⁊ ē ſepatū ēt: neceſſe ē ⁊ illa ex qbꝰ ē aīal: vt ſignificent hoc ⁊ vt ſepatū ꝑ ſbam. ergo ⁊ aīal ēt ſi eſt idē in equo: ſicut nō ē idē quodã modo quomō poſſunt ponere ipſum ſeparatum: ⁊ vt ſit vnum: ⁊ quare non eſt ſeparatum ab eo ipſum animal.

51 ¶ Ideſt ⁊ ex predictis ⁊ ex eis que mō dicã appet qđ accidit de ipoli dicentibꝰ ſpēs eſſe ideas ⁊ ſbas ſepatas: qui dñt ꝙ ſpēs gñanť ex generibus ⁊ differētijs. ¶ D.d. illud impoſſe ⁊.d. qm̃ ſi forma ⁊ aīal ⁊c. qm̃ ſi forma que eſt genꝰ in ſpēbus eſt ſicut aīal in hoīe ⁊ equo: tunc aut aīalitas que eſt in eis eſt vna numero: aut ea que eſt in equis eſt alia ab ea que eſt in homine ſimplr: ⁊ vtrūq; eſt impoſſe. ergo ſequiť vt ſit in eis vna ſm diffōnē ⁊ quiditatē. ¶ D.d. ſi igiť aliquid fuerit hō ⁊c. i. ſi igiť fuerit hic hō ſepatꝰ vnus in numero ⁊ demōſtratꝰ: qui eſt exēplar hoīs gñabilis ⁊ corruptibilis: neceſſe eſt vt ps hoīs ſeparati que eſt exēplar aīalis qđ eſt hic: aut ſit predicatū de aīali cuiꝰ eſt exēplar: aut ꝙ ſit ēt ſepatū per ſbam ab eo cuius eſt exēplar vnū numero. ¶ D.d. ergo eſt aīal ⁊c. i. ⁊ cū fuerit cōceſſū ꝙ aīal eſt in homine ⁊ equo quodãmō vnū. ſ. vnū ſm genus: qđ nō eſt in eis vnū alio mō. ſ. ſm numerū. qūo pñt ponere illud qđ eſt ſm genꝰ vnū ſepatum ⁊ vnū in numero: ⁊ quare nō eſt aīal ſepatū qđ eſt exēplar idē

cum aīali: qđ eſt in ſenſato: ⁊ ſic nō erit exēplar ei: ſed forme que ſunt in ſenſibilibꝰ ſunt ſepate. ¶ Et dixit hoc: q: iſte ſermo pōt magis exiſtimari. ſ. ꝙ forme: quarꝫ actiōes apparēt ī materijs ſunt ſepate: ⁊ ipē pſcrutabiť de hoc in alia ſcīa: ⁊ maxīe in aīa: ⁊ in aīa intellectꝰ. 3. de aīa. te. cō.4.⁊.5.

¶ Deinde ſiquidē participatiōe bipedis ⁊ multipedis: impoſſibile aliquid accidit. Cōtraria nãq; ſimul inerūt ipſi: ⁊ huic enti. ſi nañt quis modus qñ dicit aliquis vtiq; aīal eſſe bipes: aut greſſibile. ſed forſan componiť: ⁊ copulatur aut miſceť. Verū oīa incōuenietia. ſed ſi alterū in vnoquoq;. Infinita ergo erūt vt eſt ꝯſequēs dr̃e quorū ſba aīal. Nō enī ſm accidēs eſt aīal hō. ¶ Amplius multa erūt ipſū animal. ſubſtãtia enī in vnoquoq; aīal. Non enī de alio diciť. ſi aūt nō ex illo erit homo ⁊ genꝰ ipſius illud. Et amplius idee oīa ex qbus erit hō. Igiť nō qđē alterꝰ vero ſubſtãtia. Impoſſe nãq;. Ipſum igiť aīal erit vnūqđq; eoꝝ que in aīalibꝰ. Amplꝰ ex quo hoc ⁊ qūo ex ipſo aīali: aut qūo poſſibile eſt eſſe aīal: qđ eſt ſba hoc ipſū ꝑter ipſū aīal. ¶ Amplꝰ aūt in ſenſibilibꝰ hec accidūt: ⁊ his abſurdiora. ſi itaq; īpoſſibile ſic ſe hr̃e palã: q: nō eſt idea ipſoꝝ ſicut quidã dicunt.

¶ Et etiã ſi per cōmunicationē ſunt bipes ⁊ multipes ēt neceſſe eſt vt in eis ſint contraria inſimul in eodem. cum hoc etiã. ⁊ ſi nō. qūo igiť dixit aliquis ꝙ aīal eſt ambulans aut bipes. Et rectū eſt vt ſint cōpoſita: aut cōtracta aut mixta. ſed oīa ſunt indiuidua que nō ſeparantur. ſed vnūquodq; eorū hꝫ aliud vnū. ergo erit ſicut ſermo dicentis ꝙ illa quorū ſubſtãtia eſt animal ſunt infinita. Homo enī ex animali nō accidētaliter. ⁊ etiã ipſū aīal erit plura. Subſtãtia enī eſt aīal qđ eſt in quolibet: ⁊ nō dī ad aliud. ſi nō erit hō ex illo: ⁊ hoc eſt genus eius: ⁊ etiã oīa ex quibꝰ eſt homo ſunt exēplaria: ergo nō erit exemplar dictum de alio: ⁊ de alia ſubſtantia: hoc enī eſt impoſſibile: ergo erit illud qđ eſt animal vnūquodq; eorū que ſunt animalia: ⁊ ēt ex quo erit ex hoc: ⁊ qūo ex illo: qđ eſt aīal: aut qūo impoſſibile eſt vt aīal qđ eſt ſubſtãtia ſit aliud ab eo qđ eſt aīal: ⁊ etiã accidunt iſta in ſenſibili-

bus:ꝛ magis inopinabilia:ꝛ ſi eſt ĩpoſſibile vt ſint huiuſmodi. Manifeſtuʒ eſt ꝙ non ſunt exẽplaria ſm modum queʒ dicunt quidam.

52 ¶ Ideſt.ꝛ ſi cõicent in vno numero:ꝛ eſt aĩal bipes ꝛ multipes:ꝛ omnes ſpecies diuiduntᷣ per dr̃ias pedũ: neceſſe eſt vt in illo vno cõgregentur cõtraria inſimul. ¶ D.d.ꝛ ſi non quõ ergo ꝛc̃.i.ꝛ ſi non quõ põt aliqs exiſtimare vt vnum numero. V.g. aĩal inueniatᷣ in eo ſpẽs aĩalis ambulãtis ꝑ duos pedes:ꝛ ambulãtis ꝑ plures pedes. ¶ D.d.ꝛ rectum eſt ꝛc̃.i. ſed rectuʒ eſt ſi exiſtimãtur plura eſſe in vno ſm numerum qñ illud recipiẽs fuerit diuiſibile ſm quãtitateʒ: vt illa plura ſint ex rebus cõpoſitis in vno: aut cõtracta aut cõmixta: ſed cuʒ hoc erunt nõ abinuicẽ diſtincta: ꝛ vnũquodqʒ eoꝝ habebit nãm aliaʒ a nã alterius. ¶ D.d. ergo erit ſicut ſermo dicẽtis ꝛc̃.i. ergo ꝯtingit ex hoc vt aĩal ſeparatuʒ qð eſt vnũ ſit ſb̃a reruʒ infinitaꝝ.ſ. ſpẽꝝ ꝯſtitutaꝝ per ipſuʒ: hõ eniʒ ꝛ equus ꝛ alie ſpecies aĩalis ſubſiſtũt per illud nõ ꝑ accñs:ꝛ ipſuʒ eſt ſiĺe mãe: ꝛ iõ.d. hõ eniʒ eſt ex aĩali nõ per accidẽs ¶ Deinde.d.ꝛ ẽt erit hõ ꝛc̃.i.ꝛ ẽt erit homo ſeparatꝰ ex illo animali ſeparato:ꝛ illud ſeparatũ erit genus eius:ꝛ ſimiĺr cõtingit in alijs rebus ex quibꝰ eſt hõ:ꝛ non ſunt aliud ꝙ̃ genera ex quibꝰ conſtituitur. ¶ D.d. ergo nõ erit exẽplar ꝛc̃.i. ergo aĩal ꝛ alia genera ex qbus eſt hõ erit predicatũ de pluribꝰ ſm qd:ꝛ impoĺe eſt in eo qð eſt exẽplar exiſtens per ſe.ſ. vna ſb̃a in numero ꝑdicari de pluribꝰ. ¶ D.d. ergo erit illud qð eſt aĩal ꝛc̃.i. niſi aliqs reputet poĺe ꝙ vnũ numero qð eſt aĩal ꝯgreget ſpẽs aĩalis exñtis in ipſo: ita ꝙ oẽs ſint vnũ: qð ẽ ipoĺe. ¶ D.d.ꝛ ẽt ex quo erit hoc ꝛc̃.i.ꝛ eadẽ ſpẽs ex qua erit ex aĩali demõſtrato qð eſt vnũ numero ꝛ indiuiſibile:ꝛ quõ eſt impoſſibile vt illud quod eſt ex animali ſit ex ſubſtantia eiuſdem ſpeciei. alia a toto animali: ideſt ꝙ animal nõ põt diuidi ſm quãtitatẽ: ſed ſi diuidatᷣ tunc diffõ totiꝰ ꝛ ꝑtis eſt eadẽ. ¶ D.d.ꝛ q̃daʒ iſta ſunt impoſſia in ſenſibilibus ꝛc̃.i. qñ ponuntᷣ cõuenire cũ ſuis exẽplaribꝰ. ¶ D.d.ꝛ ſi ẽ ipoĺe ꝛc̃.i. ſi eſt impoĺe vt ſenſibilia ſint ſm hoc.ſ. cõpoſita ex ſubſtãtijs diſtractis abinuicẽ exñtibꝰ in eadẽ ſb̃a numero. manifeſtũ ẽ ꝙ nõ hñt exẽplaria ſm modũ quẽ dicũt qdam hoĩes:ꝛ intẽdit illuʒ modũ quẽ dixit hic.ſ. vt ſint hic exẽplaria ꝛ ꝙ ſic v̾ła ſint.

¶ Capĺm Decimũqntuʒ.

Quoniam vero ſubſtãtia altera:ꝛ ꝙ ſimul totum:ꝛ rõ. Dico aũt q: hoc qdẽ ſic eſt ſubſtãtia cum mã cõcepta ratio: illa vero ratio totaliter. Quecũqʒ quidẽ igitur ita dicuntur: hoꝝum quideʒ eſt coꝛruptio: eteniʒ generatio huiꝰ. Rationis autẽ non eſt ita vt coꝛrũpatur: neqʒ eniʒ eſt generatio. Non eniʒ fit domui eſſe: ſed ꝙ huic domui: veruʒ ſine generatione ꝛ coꝛruptione ſunt ꝛ nõ ſunt. Oſtẽſum eſt eiʒ q: nullus hic generat nec facit: vnde ꝛ ſb̃aꝝ ſenſibiliũ ſingulariũ: nec diffõ/ nec demonſtratio eſt: q: hñt materiã cuiꝰ nã talis eſt: vt cõtingat ꝛ eẽ:ꝛ nõ eẽ. quapꝓ coꝛruptibilia oĩa ſingularia ipſoꝝ. Ergo ſi demr̃atio neceſſarioꝝ:ꝛ diffõ ſciẽtifica:ꝛ nõ cõtingit ſicut nec ſciam: qñqʒ ſciaʒ: qñqʒ ignoꝛãtiã eẽ. Sʒ opinio tale qdẽ eſt: ita nec demr̃ationẽ: nec diffõnem: ſʒ opinio eſt cõtingẽtis aliter ſe hr̃e: palã q: nõ vtiqʒ erit ipſoꝝ: nec diffõ: nec demonſtratio. Nõ eñ ſunt manifeſta coꝛrupta ſciaʒ habẽtibꝰ:ꝛ cũ a ſenſu abſceſſerint:ꝛ ſaluatis rõnibꝰ ĩ aĩa eiſdem: nõ erit nec diffõ ampliꝰ: nec demr̃atio. Propter qð opʒ eoꝝ ad terminũ ſtudẽtẽ: cũ aliqs diffiniat aliqd ſingulariũ/ nõ ignoꝛare: q: ſemꝑ auferre eſt. Nõ eñ cõtingit diffinire: nec itaqʒ ideã nullã ẽ diffinire. ſingĺariũ eñ idea vt dicunt:ꝛ ſeparabilis eſt.

Non fit domui eẽ: ſed huic domui.

Singulariũ nõ eſt diffõ nʒ dm̃r̃atio q̃ nã mãe eſt q̃ res põt eẽ ꝛ non eſſe.

Recedentibꝰ ſenſibilibꝰ a ſenſu nõ eſt de eis certitudo ſʒ opinio.

¶ Et cũ ſb̃a totalis ꝛ diffõ aliud ꝛ aliud.ſ. ꝙ quedã ſb̃e hoc mõ ꝙ diffõ ꝯgregat mãʒ:ꝛ q̃dã eſt vnitas diffõnis. Oĩa q̃ dicuntᷣ ſm hoc hñt gñationẽ ꝛ coꝛruptionẽ etiã. Diffõ aũt q̃ eſt ħ mõ hʒ coꝛruptionẽ: qñ poĺe ẽ gñari. eẽntia eñ domus nõ gñatur: ſʒ gñatᷣ eẽntia cuiꝰ eſt domus. Iſta igitᷣ ſunt ꝛ nõ ſunt ſine gñatiõe ꝛ coꝛruptõe. Et declaratũ eſt ꝙ iſta neqʒ gñant: neqʒ aliđ faciũt. Et ideo neqʒ diffõ: neqʒ demr̃atio eſt ſb̃arũ ſenſibiliũ ꝑticulariũ. Hñt eñ mãm q̃ quidẽ hʒ nãm q̃ põt eẽ ꝛ nõ eẽ:ꝛ ideo coꝛrũpuntᷣ oĩa ꝑticularia:ꝛ ſi demr̃atio eſt ex rebꝰ neceſſarijs:ꝛ diffõ eſt ꝟa queãdmodũ ẽ ipoĺe ſcire aut ignoꝛare illud qð nõ põt eẽ tale: ſʒ eſt ꝟʒ exiſtimationẽ: ita nõ erit demr̃atio: nec diffõ eiꝰ qð põt eſſe alio mõ: ſʒ eſt ſm exiſtimationẽ. Manifeſtũ eſt igitᷣ ꝙ nõ hñt diffinitionẽ nec demr̃ationẽ: q̃ eñ coꝛrũpuntᷣ nõ ſunt manifeſta apud habẽtes cognitionẽ quãdo recedũt a ſenſu:ꝛ ſermo eſt cõſeruatus in aĩa. Et ideo opʒ diffinientes ſcire: ꝙ cũ aliqs diffiniuerit aliqð particulariũ: qð eſt vt remaneat iſtud ſemper. Impoĺe eñ eſt vt diffiniat ꝛ non diffiniat etiã vt vnũ exẽplariũ. Exẽplar eñ eſt ex particularibus ſicut dicũt:ꝛ eſt ſeparatũ.

53 **Et intendit** per ſbā totalē illud qd̓ eſt totū.ſ.cōgregatū ex mā ꝛ forma pticularis ꝛ eſt indiuiduū demōſtratum: ꝛ intēdit per diffōnē ſbam quā ſignificat diffō: ꝛ eſt forma: ꝛ.q.d. ſbā que dr̄ de demonſtrato eſt alia a ſbā q̄ dr̄ de forma ſbe demonſtrate. ¶ D. exponit hec duo: ꝛ.d.ſ. ꝙ q̄dā ꝛc̄.i.qm̄ altera dr̄ ſbā que eſt cōgregata ex forma ꝛ mā.ſ.ex mā ꝛ forma demōſtrata q̄ eſt in mā: altera aūt eſt forma vlis quā ſignificat diffō. ¶ D.d. oīa igit̄ que dicunt̄ ꝛc̄.i. ſbā igit̄ que dr̄ de cōgregato ex mā ꝛ forma hꝫ gn̄ationē ꝛ corruptionē: ſbā vero quam ſignificat diffō non hꝫ generationē neqꝫ corruptionē. ¶ D.d. diffō aūt q̄ eſt ꝛc̄.i. diffinitio autē que ſignificat hoc modo.ſ. que ſignificat formā non habet corruptionē: q2 non hꝫ gn̄ationem. Quiditas em̄ domus ſimplr̄ non hꝫ generationē: q2 generatio nō eſt niſi iſtius domus demonſtrate. ¶ D.d. ꝛ iſta igit̄ ſunt ꝛ non ſunt ꝛc̄.i. ꝙ ſubſtātie particulares ſunt exn̄tes. ¶ D.d. ꝛ declaratū eſt ꝛc̄. ꝛ intendit vlia. ¶ D.d. ꝛ ideo neqꝫ diffō ꝛc̄.i. q2 generant̄ ꝛ corrūpunt̄. ¶ D.d. cām pp quā accidit eis gn̄atio ꝛ corruptio.ſ. indiuiduis: ꝛ.d. hn̄t em̄ mām ꝛc̄.i. ꝛ nec̄e eſt vt res demōſtrate h̄ corrūpunt̄ pp hoc ꝙ hn̄t materiā q̄ pōt recipere formā in aliqua hora/ ꝛ amittere eam in alia. ¶ D.d. ꝛ ſi demōſtratio eſt ꝛc̄.i. ꝛ ſi demōſtratio eſt vera diffō dꝫ eſſe ex rebus neccīis eternis ꝛ ppetuis: queadmodū ipoſſe eſt vt ſcire ꝛ neſcire ſit eiꝰ qd̓ non eſt neceſſariū: ſꝫ exiſtimare: ita impoſſe eſt vt ſit ſcīa rerū que pn̄t eſſe in aliqua diſpōne ꝛ in cōtrariā diſpōnē. ¶ Et cū poſuit ꝙ ſcīe ſunt in rebꝰ neccīis: incepit declarare ꝙ in rebus trāſmutabilibus non eſt ſcīa neceſſaria: ꝛ.d. manifeſtū eſt igit̄ etiā ꝙ non habebunt.ſ. res trāſmutabiles ꝛ gn̄abiles ꝛ corruptibiles. ¶ D.d. que em̄ corrūpunt̄ ꝛc̄.i. particularia em̄ non ſciunt̄ niſi dum ſunt in ſenſu: ꝛ cū recedūt a ſenſu pn̄t corrūpi: ꝛ tūc nō remanebit cognitio eorꝫ apud ſentiētes: ſꝫ tm̄ remanebit exiſtimatio. ¶ D.d. ꝛ erit ſermo cōſeruatus in aīa: ꝛ qm̄ ſenſatū receſſit a ſenſu: remanebit ſua informatio in aīa: non ita ꝙ ſit certus ipſū eſſe qm̄ recedit a ſenſu: ꝛ ideo ſenſibilia non hn̄t diffōnem neqꝫ demrātionē: q2 poſtq̄ recedūt nō hn̄t niſi exiſtimationē. ¶ D.d. ꝛ ideo opꝫ diffinientes ꝛc̄.i. ꝛ ideo opꝫ diffinientes ſcire ꝙ ſi diffō eſſet particulariū: nec̄e eſſet vt particulare eēt permanēs. ¶ D.d. ipoſſe em̄ eſt vt diffiniat̄.ſ. pticulare ſ̓m ꝙ eſt pticulare: ꝛ cū nō ſit eternū ipoſſibile ē diffiniri. ¶ D.d. ꝛ qm̄ nō diffinit̄ ēt ꝛc̄.i. qm̄ pticularia ſ̓m ꝙ ſunt particularia nō habeāt diffōnes: ꝛ exēplaria q̄ dn̄r eſſe ſunt pticularia ſ̓m ꝙ ſunt extra animā neceſſe eſt vt nō habeāt diffōnes. ¶ Et dixit hoc: q2 diffinitōes rerꝫ ſunt remanentium: ꝛ pticularia nō ſunt remanētia: ex quo ſequit̄ vt ſint hic res remanentes: vt ſiut exēplaria ꝛ forme: ꝛ id̓ vult declarare hoc eis: q2 diffinitiōes ſunt rerꝫ pmanētiū ſ̓m ꝙ ſunt vniuerſales nō pticulares: ꝛ cū poſuerint vniuerſalia eē ſepata: ſequitur vt ſint particularia: ꝛ ſic nihil proſunt in diffinitione.

Sub̄a quā ſig̃at diffō nō hꝫ gn̄ationē neqꝫ corruptōez. Idē.8.me.14.

Senſibilia nō hn̄t diffinitionē nꝫ demrātōez: q2 poſtq̄ recedūt non hn̄t niſi exiſtimatiōez.

Diffōes ſūt rerꝫ pmanētiū ſ̓z ꝙ ſūt vl̓es nō pticulares.

¶ Neceſſariū vero ex noībus eē rōnē. Nomen aūt nō faciet diffiniēs: ignotū enim erit. Poſita aūt cōia oībus ergo neceſſe ineſſe ꝛ aliꝫ hec: vt ſi qs te diffiniat aīal: dicet gracile: aut albū: aut aliq̄d aliud qd̓ in alio ſit. Si qs

aūt dicat nihil phibere: ſepatī qdē oīa multis: ſil̓ vero huic ſoli ineē. Primū quidē q2 ꝛ ambobꝰ vt aīal bipes: aīali ꝛ bipedi: ꝛ hoc ī eternis quidē. Et neceſſe eſt priora exiſtētia: ꝛ partes cōpoſiti: quinimo ꝛ ſepabilia ſi hō ſeparabile: aut em̄ nihil: aut ambo. Siquidē igit̄ nihil non erit genus preter ſpecies. Si vero erit ꝛ drīa.d. q2 priora ipſo eſſe. hec vero non ꝯūr auferunt̄.

¶ Et neceſſe eſt vt ſermo ſit ex noībus: ꝛ qui nō diffinit non ponit nomē: qm̄ non erit notū ſi fecerit. Noīa autē poſita ſunt cōia oībꝰ rebus. ergo nec̄e eſt vt hoc ſit alid̓ etiā: ꝛ ſi aliquis diffinierit aliquid/ dicet ipſū eſſe aīal: aut macrū: aut alid̓ qd̓ eſt alterius ēt. Et ſi aliqs dixerit ꝙ nihil phibet vt oīa ſint ſeparata in rebus multis: ꝛ vt ſint inſimul iſtiꝰ ſolius: tūc p̄mo vero erit duobꝰ vt aīal bipes: animal ꝛ bipedi: ꝛ hec neceſſe eſt vt ſint in eternis: que ſunt ante: ꝛ ſunt partes compoſiti: ꝛ vt ſint etiā ſeparata: ſi homo eſt ſepatus: aut nullū erit: aut vtrūqꝫ. Si igit̄ nullum fuerit non erit genus aliud a forma: ꝛ ſi fuerit differentia erit etiam ante eſſentiā ꝛ iſta: ꝛ hec vocabula non deſtruunt ſe adinuicem.

¶ Ideſt: ꝛ neceſſe eſt vt diffinitiones ſint cōpoſite ex nominibus: ꝛ qui neſcit rē nō ponet ei nomē. Nullus eniꝫ ponit nomē ei qd̓ neſcit. ¶ D.d. nomina aūt ꝯpoſita ꝛc̄.i. noīa aūt accepta in diffinitionibus ſunt noīa cōia oībus rebus diffinitis. ¶ D.d. ergo neceſſe ē ꝛc̄.i. ꝛ cū fuerint hic noīa que ſignificāt de entibus diſpōes: ſed ex vna re/ neceſſe eſt vt iſta res diſponat̄ per aliam rē. ꝛ intendit ꝙ ex hoc modo ē poſſibile ſbām predicari de ſbā. ¶ D.d. ꝛ ſi aliquis diffinierit ꝛc̄.i. ꝛ ex hoc mō ſi aliqs diffinierit aliq̄d īducet ī diffinitionē eius diſpōes cōes. v.g. vt dicat in diffinitiōe alicuius ꝙ eſt albū aīal: aut macrū: aut alia diſpō: ꝛ erit illud qd̓ cōgregat̄ ex illis diſpōibus cum diſpō idē in ſpē ꝛ eadē natura: ꝛ intendit ꝙ tale eſſe nō inuenit̄ in exēplaribus. ¶ D.d. ꝛ ſi aliqs dixerit ꝙ nihil prohibet ꝛc̄.i. ſi igit̄ aliqs dixerit ꝙ nō ē ipoſſe vt talia p̄dicabilia ſint ſepata abinuicē ꝛ diuerſa in numero: ꝛ erunt oīa exn̄tia in eodē numero. ¶ D. induxit impoſſe qd̓ ſeqt̄ ex hac poſitiōe: ꝛ.d. tūc prīo vero ꝛc̄. ideſt ꝛ ſeqt̄ ex hac poſitōe de ipoſſibilibus prīo ꝙ quelibet due diuiſiones: aut plẽs: ſunt duorū diſpoſitorꝫ: aut pluriū: aut illa diſpoſita ſunt eiuſdē diſpoſiti nūero. ¶ D.d. ꝛ hoc neceſſe eſt vt ſit in eternis ꝛc̄.i. ꝛ iſta poſitio in rebus ī ſenſibilibus eſt neceſſaria in ſuis exēplaribus eternis.ſ. vt inueniant̄ ex eis in vno exēplari numero plus q̄ vnū exemplar: ꝛ in rebus que ſunt partes exēplaris. V.g. vt in homine ſeparato ſit aīal ſeparatū

54 Nullus impoſnit nomē rei quā ignorat. Idē.4.met.t.c.10.

⁊ ambulãs: ⁊ bipes: ⁊ vlr forme ex quibꝰ cõponit̃ homo: ⁊ hoc intẽdebat cũ.d. ⁊ vt ſit ẽt ſepata ſi eſt hõ ſeparatus.i. ⁊ cõtinget in his ſubſtãtijs q̃ ſunt p̃tes hoĩs ſepati vt ſint ẽt ſepate. ¶ D.d. aut nullũ erit ⁊c.i. aut ille diſpõnes quibꝰ diſponit̃ vnũ diſpoſitũ ſint non diuerſa aut diuerſa. U.g. qm̃ non diffinit̃ diſpoſitio duobus.ſ. genere ⁊ dr̃ia: Si igit̃ iſte due diſpõnes fuerint adunate: tunc genus nõ erit aliud a dr̃ia: ⁊ ſi fuerint diuerſe ⁊ non vnius rei apparebit̃ ꝙ dr̃ia precedat genus in eſſe. ¶ D.d. ⁊ iſta non deſtruũt ſe adinuicẽ. ¶ Et ſi hic non fuerit error ſcriptoris.: intẽdit ꝙ iſte forme ⁊ diſpoſitiones cõgregate in diffõne non ſunt ex rebus que differũt a ſe inuicem.ſ. que oẽs ſunt in actu: ſʒ ſunt ex diſpõnibꝰ quaꝝ q̃dã ſunt ad p̃ficiẽdũ quaſdã: ⁊ ideo pñt predicari de ſe adinuicem: ⁊ ꝙ cõgregatũ ex eis ſit vnũ: ⁊ hoc impoſſe eſt in exẽplaribus ⁊ in rebus quarũ ſunt exẽplaria: ⁊ hoc eſt ſolũmodo poſſibile in vlibus que non habẽt eſſe: ſic vt eſſe rerum que ſunt extra aĩam: neqꝫ ſunt etiã diffinientes. Sʒ videt̃ mihi ꝙ hic ſit error in libro: in quo deberet ſcribi: ⁊ iſta non declarãt ſe adinuicem.i. ⁊ forme diuerſe in eſſe in exẽplaribꝰ nõ declarãt ſe adinuicẽ.ſ. ꝙ illa que eſt magis particularis nõ declarat nãm vlis: ſicut etiã eſt diſpoſitio dr̃ie cũ gñe: qm̃ ſi in hoĩe ſeparato eſt pars ex ſeparatione aĩalitatis ⁊ rõnalitatis: tũc rõnalitas non diſtinguit aĩalitatẽ hoĩs ab aĩalitate ſimplici: ſicut accidit hic in diffinito. Declarabit̃ igit̃ ex hoc ꝙ vlia impoſſibile eſt vt ſint ſubſtantie neqꝫ exẽplariũ: neqꝫ ſenſibiliũ: ⁊ ꝙ etiã non ſunt diffinientes oĩno: qm̃ tunc non eſſet ſciẽtia: ⁊ etiam in rebus non inuenit̃ idẽtitas ⁊ oppoſitio.

¶ Deinde aũt ſi ex ideis idee. magis enĩ incõpoſita ſunt ex quibꝰ aliq̃d cõſtat. Amplius de multis oportebit ⁊ illa predicari ex quibus idea: vt aĩal ⁊ bipes: ſin aũt quõ cognoſcet̃. Erit enĩ idea quedã quã impoſſe de pluribꝰ predicari ſʒ de vno. Non vꝫ aũt: ſed oĩs idea eẽ participabilis. Quẽadmodũ ergo dictũ eſt latet ꝙ impoſſibile diffinire in ſempiternis: maxime vero quecũqꝫ vnica: vt ſol ⁊ luna. Non ſolũ enĩ peccãt additione taliũ quibꝰ ablatis adhuc erit ſol: puta terrã gyrans: aut nocte abſconditum. Si eniʒ ſteterit: aut apparuerit: non adhuc erit ſol: ſed abſurdũ: ſi non: ſol eniʒ ſubam quandã ſignificat. Amplius quecũqꝫ in alio cõtingunt: vt ſi alter fiat talis: palã q2 ſol erit. Cõis ergo rõ ſʒ erat ſingulariũ ſol: vt eleon aut ſortes: qm̃ ꝓpter quid nullus ipſoꝝ terminum ꝓfert. idee fiet enim vtiqꝫ manifeſtũ tentantibus. Quare verũ qd modo dictum eſt.

¶ Et etiaʒ exẽplaria ſunt ex exẽplaribꝰ. Qm̃ q̃ ſunt ex eis ſunt maioris cõpõnis: ⁊ ẽt opꝫ predicari p ſermonẽ illa ex quibꝰ eſt exẽplar etiã de pluribꝰ. U.g. aĩal ⁊ bicubitũ: ⁊ ſi nõ: quõ erit: ⁊ etiã ſciet̃: ſicut illd qd impoſſe eſt p̃dicari p ſermonẽ de pluribꝰ: ſʒ de vno. Et hoc nõ exiſtimat̃: ſʒ exiſtimat̃ ꝙ omne exẽplar eſt acq̃ſitũ: quẽadmodũ igit̃ dictũ eſt latet ꝙ eſt impoſſe vt diffõ ſit rerũ eternarũ: ⁊ maxime illud qd eſt eternum: vt ſol ⁊ luna. Non enĩ peccãt in hoc ſolũ: ſʒ q2 nitunt̃ in talia que cũ recedũt erit ſol: ⁊ vt in nocte latet ſub terra: qm̃ ſi appa/ret ⁊ ſi occidit erit ſol: ſʒ hoc nõ ſentit̃: ſol eniʒ ſignificat ſuã ſubſtãtiã. Et ẽt oĩa que pñt eẽ in alia ſicut erit ſi fuerit aliõ tale manifeſtũ eſt ꝙ erit ſol. Ergo ſol eſt ꝯrius: ſʒ iaʒ fuit ex rebꝰ particularibꝰ: vt Sor. ⁊ Pla. Et ſi non q̃re nõ apparet diffõ exẽplaris illius: qm̃ ſi declarat̃ ꝙ illud qd dictũ eſt hoc eſt verũ eis qui hoc nitunt̃.

¶ Dixit: ⁊ cõtingit iſtis vt exẽplaria ẽt ſint cõpoſita ex exẽplaribꝰ: qm̃ ſi fuerit hic hõ ſeparatus: erit etiã hoc aĩal ſeparatũ. ¶ D.d. que aũt ſunt ex eis ſunt maioris cõpoſitionis.i. q̃ aũt cõponunt̃ ex aliq̃bus ſunt maioris cõpoſitionis q̃ cõponẽtia. ¶ Et.d. hoc: q2 cũ illd qd eſt maioris cõpoſitionis ⁊ eſt ſepatuʒ ⁊ exẽplar: quãtomagis erit ſeparatũ ⁊ exẽplar illud qd eſt minoris cõpoſitionis. ¶ D.d. ⁊ etiaʒ opꝫ p̃dicari ⁊c.i. ⁊ cõtingit dicentibꝰ exẽplaria eſſe dicere ꝙ nature ſeparate ex quibus cõponunt̃ exẽplaria debent p̃dicari de pluribus: ita ꝙ ſint vlia: que non pñt eẽ in vno ẽm numerũ: ⁊ ſi non quõ particulare poſſet ſciri. ¶ D.d. U.g. aĩal ⁊ bicubitũ.i. U.g. aĩal ⁊ bicubituʒ: qm̃ hõ ſi habuerit exẽplar ex aĩaʒ ⁊ fuerit ſcituʒ: neceẽ eſt vt aĩal qd eſt in illo exẽplari ⁊ bicubitũ p̃dicet̃ de pluribꝰ: vnũ aũt numero nõ p̃dicat̃ de pluribꝰ. ¶ D.d. ⁊ ẽt ſciet̃ ⁊c.i. ⁊ cõtingit ſciri p diffõneʒ illd qd non eſt intẽtio vlis. ¶ D.d. ⁊ hoc non exiſtimat̃ ⁊c.i. ⁊ nullus q̃rit diffõneʒ ⁊ exẽplar p̃ticularis: ſʒ exiſtimat̃ ꝙ ab oĩ exẽplari acq̃ritur intẽtio cõis eius cuius eſt exẽplar. ¶ D.d. quẽadmodũ igit̃ eſt dictũ ⁊c.i. ſed quidã nitunt̃ dicere in diffõnibꝰ rerũ particulariũ eternarum: ex quibꝰ non inuenit̃ niſi vnũ indiuiduũ: q2 latet eſſe impoſſe vt ſit diffõ rerũ: ex quibꝰ non inuenit̃ niſi vnũ tm̃ indiuiduũ: vt ſol ⁊ luna. Apparet eniʒ ꝙ q laborat in diffiniẽdo talia ĩdiuidua peccat. ¶ D.d. peccatũ enim ⁊c.i. qui eniʒ nitunt̃ diffinire ſolẽ ⁊ lunam eſſe peccãt: qm̃ diffiniũt ſolẽ per res q̃ cũ auferunt̃/ non auferẽt ſol: dicebãt enĩ ſolẽ eſſe aſtrũ latẽs de nocte: ⁊ hoc intendebat cũ.d. qm̃ ſi appet ⁊c.i. qm̃ qñ latet ⁊ qñ apparet eſt ſol: ⁊ hoc nomẽ ſol ſignificat illd qd ſignificat ſba: ⁊ ideo oporteret eos diffinire ipm p diffõneʒ cõuenientem nomini. ¶ D.d. ⁊ etiã oĩa que pñt eſſe ⁊c.i. ⁊ ſi haberet diffõnem eſſet ex diffõnibus que ſi eẽnt in aliquo demonſtrato illud aliud eſſet ſol: ẽm hoc nomen ſol ſignificaret plures ſoles: ⁊ hoc nomen eſt rei particularis. U.g. Sor. ⁊ Pla. ¶ D.d. ⁊ ſi non quare appet alicuius

Qui laborat in diffiniẽdo ſingularia reꝝ eternarum peccat.

exemplar.i.ꝛ ſi hoc nomen eſſet nomen ſpeciei:tunc eſſent plura indi uidua ſimilia.℄ D.d.qm̄ ſi eſſet manifeſtum ꝛc̄.i.quoniā ſi apparet aliud indiuiduum: tunc ſermo eoꝝ qui nituntur diffinire ſolem eſt verus.

℄ Cap. Decimūſextum.

Aniſeſtū eſt aūt ꝙ ſubſtātiaꝝ eſſe exiſtimataꝝ plurime ptāte ſunt vt ipſe partes animaliū.Nihil etenī ſeparatū eſt: qm̄ autē ſeparata fuerint:tūc entia ſunt vt mā oīa terra:ignis:ꝛ aer.Nihil.n.ipſoꝝ vnū eſt: niſi vt cumulus anteq̄ʒ digeraṫ:ꝛ fiat aliquid ex ipſis vnū. Maxime aūt vtiqʒ aliquis animatoꝝ ſuſpicabiṫ ptes ꝛ eas que aīe ꝓpinque ambas fieri entes:ꝛ actu ꝛ potentia:eo ꝙ principia habēt motus ab aliquo in ſuis iuncturis.Propter qꝺ quedā aīalia diuiſa viuunt:ſed tamē potētia oīa erunt qn̄ fuerit vnū ꝛ cōtinuū natura: ſʒ nō vi:aut copulatione:tale nāqʒ eſt orbatio.

℄ Et manifeſtū eſt ēt ꝙ plures ſubſtātie que exiſtimanṫ potētie:ꝛ ſilr ptes aīalis.Qm̄ ex eis nō eſt diſtinctū vnū:ſʒ quaſi generata ſunt anteq̄ʒ adiungantur:ꝛ fiat ex eis vnū.Et pōt aliqs exiſtimare ꝙ partes rerū animatarū:ꝛ ptes anime magis q̄ʒ aliud appropinquans ſibi adinuicē:in eſſe:ꝛ in actu:ꝛ in potētia:qm̄ habēt principia motus ex aliquo vi oppoſitionis.Et ideo qꝺdā animal poſtq̄ʒ diuidiṫ viuit.Tamen erit oīs potētia cuʒ ſit vnum:ꝛ cōtinuū per naturā;non per glutinū: ꝛ applicationē.Qꝺ enī eſt tale diminutio nature.

56 Quia dicere exēplaria eſt ꝓpīquū ad dicere formas ſenſibiliū eē ſepatas:vult ī h̄ caplo narrareꝗ pla eoꝝ q̄ exiſtimaṫ eſſe ſbe videnṫ nō ſepate a materijs.℄ Et.d.ꝛ ē manifeſtū ꝛc̄.i.ꝛ ē manifeſtū ꝙ plura eoꝝ que exiſtimanṫ eē ſbe ſunt exn̄tes prīo in potētia:ꝛ poſtea ſunt in actu:ꝛ qꝺ eſt tale eſt ī mā.℄ D.d.ꝛ ſilr ptes aīalis ꝛc̄.i.ꝛ iō ptes aīalis nō h̄nt vnū p qꝺ ſunt ſbe cū ſint diſtincte ab aīali: ſʒ ſunt apud diuiſionē:ſicut ptes q̄ ſunt in gn̄atoē.ſ.quaꝝ eſſe nō pficiṫ donec adiunganṫ adinuicē:ꝛ fiat ex vna ſba quā ſignificat nomen ꝛ diffō.℄ Et hoc qꝺ.d.manifeſtū eſt:qm̄ cū poſuerim⁹ ꝙ noīa q̄ ſunt ꝼm diffōnes ſignificāt ſbas:ꝛ ſilr diffōnes que ſunt ꝼm iſta noīa:ꝛ poſuerimus ꝙ ptes aīalis diuiſe nō ſignificanṫ a noībus ſicut ſignificanṫ ab eis qn̄ ſunt ꝯtinue niſi equoce:ꝛ manifeſtū eſt ꝙ illa que ſignificantur a noīb⁹ ꝛ ſunt ꝯtinua:ſunt ſbe mātes.℄ D.d.ꝛ pōt aliqs exiſtimare ꝙ cā in hoc in iſtis aīalibus eſt ꝙ ptes ſuoꝝ mēbroꝝ ꝛ ptes anime

appropinquāt ſibi adinuicē in potentia ꝛ actu:ſʒ ꝙ quelibet ps recipit oēs potētias anime/ꝛ virtutes aīe nō appropinquāt alicui parti ſine alia:iō talia aīalia cū diuidunṫ pn̄t viuere:ꝛ apparēt oēs virtutes in qualibet parte:ꝛ hoc qꝺ.d.eſt manifeſtius in plātis:ꝛ quaſi intendebat ꝙ cā in hoc nō eſt q: nō eſt in mā:ſed cā in hoc eſt ꝓpinqtas virtutū anime adinuicē.Impoſſe enī eſt vt aīa que eſt in hoc aīali ſit nobilior aīa que eſt in aīali pfecto:ita ꝙ exiſtimaṫ ꝙ iſta aīa ſit ſeparata ꝛ aīalis pfecti nō ſeparata.℄ D.d.habēt enī pncipia mot⁹ ꝛc̄.i.ꝛ virtutes aīe appropinquāt ſibi in hoc aīali:q: habēt partē paruā.i.debilem de principio per qꝺ animal moueṫ motib⁹ diuerſis cōtrarijs.℄ D.d.ſʒ tamen ꝛc̄.i.ꝛ ſignum ꝙ aīa eius eſt in mā eſt ꝙ actio eius eſt perfectior qn̄ eſt vnū naturalr̄:nō vnū violenter:ꝛ ꝼm applicationem:ꝛ vniuerſalr̄ apparet ꝙ hoc accidit ei/eſt:q: eſt de actionibus nature actio diminuta.ſ.ens diminutum. Quare aīalia aliq̄ diuiſa viuūt. vide ēt con ſile.2.ꝺ aīa t.cō.20.

℄ Qm̄ vero vnū diciṫ ſicut ꝛ ens:ꝛ ſubſtātia vnius vna ex quoꝝ vna numero:vnū numero:palā q: nec vnum: nec ens cōtingit ſubſtantiā eſſe rerū:ſicut neqʒ elemēto eſſe aut pncipio.Sʒ querim⁹ quidē pncipiū vt ad noti⁹ reducam⁹.Magis igiṫ horū ſubſtātia ē ens ꝛ vnū q̄ʒ pncipiū ꝛ elemētū:ꝛ cā.Sʒ nec iſta ſunt ſi nec aliud cōe quicq̄ʒ ſubſtātia ſit.Nulli nāqʒ ineſt ſubſtantia: ſʒ huic ꝛ h̄nti ipſam cui⁹ eſt ſubſtātia.Ampli⁹ qꝺ vnū apud multa nō erit ſil̄:qꝺ aūt cōe ſimul apud multa exiſtit:q̄re palam:q: nulla vl̄iuʒ exiſtit p̄ter ſingularia ſeparatim.

℄ Et cū vnū ꝺ: ſicut ꝺ: ens ēt:ꝛ ſubſtātia vni⁹ eſt vnū:ꝛ ſubſtātia entis eſt vnū nūero.Et manifeſtū eſt ꝙ īpoſſe eſt vt ſubſtātia rerū ſit vnū:aut ens:ſicut ē īpoſſe vt principiū ſit eēntia elemēto.Sʒ queriṫ quid eſt pncipiū ad ſciēdū duo:ꝛ ſubſtātia q̄ eſt iſtoꝝ magis q̄ʒ aliud eſt ens ꝛ vnū:ꝛ principiū:ꝛ elemētū:ꝛ cā.Sʒ nō videnṫ iſta eē ſubſtātia cū nullū aliud cōe oīno ſit ſubſtātia. Subſtātia enī nō eſt alteri⁹ niſi ſuiipſius:ꝛ illi⁹ cui⁹ eſt:ꝛ eſt ſubſtātia illius rei:ꝛ ēt in plurib⁹ nō erit inſimul:ꝛ cōe inſiṫ erit plurimū.Manifeſtum eſt igitur ꝙ nullum vniuerſalium eſt ſeparatum a particularibus.

℄ Quia opināres vl̄ia eſſe ſbas:dicūt ꝙ illud qꝺ eſt magis vl̄e eſt digni⁹ hoc:ꝛ iō plures opinabanṫ ꝙ pncipiū oīum eſt vnū vl̄e:īcepit 57
cōtradicere eis.℄ Et dicit cū hoc nomē vnū ꝺr̄ de oī de quo ꝺr̄ h̄ nomen ens.ꝛ hoc nomē ens vr̄ dici multiplr̄:ergo manifeſtū eſt ꝙ illud qꝺ ſignificat vnū īpoſſe eſt ꝙ ſit pncipiū oīuʒ entiū:ita ꝙ ſit cōe eis: ſicut eſt īpoſſe vt hoc nomē pncipiū ſit vnū cōe eīntis.Sʒ querēdū eſt

In entibus quid eſt digni⁹ vnitate ⁊ noīe principiū: ⁊ illud eſt ꝓpter q̄d inuenit̄ in alijs hn̄tib⁹ hec noīa: apparet enim ꝙ hec noīa dicant̄ ſꝫ prius ⁊ poſteri⁹: ⁊ hoc intēdebat cū .d. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ impoſſīe eſt ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt igit̄ ꝙ impoſſīe eſt vt vnū ⁊ ens ſint ſubſtātia pluriū. ¶ D. d. ſicut eſt impoſſīe ⁊c̄. i. ſicut eſt impoſſīe vt principiū dictū ſꝫ elemētis cōib⁹ ſit prima ſba pricipiop. ¶ D. d. ⁊ ſba que eſt ⁊c̄. i. ⁊ extimat̄ ꝙ illud q̄d eſt digni⁹ hoc nomē ſba inter iſta ꝯceſſa eſſe ſbas ē illud de quo ſimplr̄ dr̄ hoc nomē ens: ⁊ hoc nomē vnū: ⁊ elīm: ⁊ pncipiū ⁊ cā. Sꝫ vlia ſunt q̄ ſignificāt hec noīa. ſ. q̄ extimat̄ ꝙ vlia ſint pncipia rerū de q̄bus p̄dicant̄ ſm ꝙ ſunt vlia. ¶ D. d. ſꝫ nō videtur ⁊c̄. i. ſꝫ iſta vlia impoſſīe eſt vt ſint ſbe iſtap rerū quap ſunt vlia. Ulia enim ſunt cōia: ⁊ nullū cōe eſt ſba. ¶ D. d. ſba enim nō eſt alteri⁹ ⁊c̄. i. ⁊ nullum cōe eſt ſubſtātia: q̄m ſba nō eſt ſba pluriū: ⁊ eſt ſba: aut ſuipſius: aut illius cuius eſt ſba: ⁊ etiā ſba nō eſt in plurib⁹ inſimul: vl'e autem eſt cōe: ⁊ cōe eſt in pluribus inſimul. ¶ D. d. manifeſtū eſt igitur ⁊c̄. i. ex cōtingētibus impoſſibilib⁹ ⁊ ex hoc ꝙ vl'e a ⁊ pticulare ſūt ad aliquid: ⁊ principiū eius eſt cuius eſt principiū: ⁊ neceſſe eſt vt principium nō indigeat in ſuo eſſe cuius eſt principium.

Nullū cōe ē ſba. Idē p̄ met. cō. 45 ⁊. 10. me. c. 6. ⁊. 12. me. 21. Sꝫ oppoſitū vr̄ dicere. 5. cō. 46

a Ul'e ⁊ pticulare ſunt ad aliqd. Idē. 8. cō. 48.

¶ Sed ſpēs dicētes hic q̄dē recte dicūt ſeparātes eas: ſi ſubſtātie ſunt: illic aūt nō recte: q̄ vnā in multis dicūt ſpēm. Cā vero q̄ nō habēt reddere que tales ſubſtātie ſunt incorruptibiles: p̄ter ſingulares ⁊ ſenſibiles. Ergo faciūt eaſdē ſpecie corruptibilib⁹. Has enim ſcimus antohoiem ⁊ antoequū addētes ſenſibilib⁹ verbū ipſum: q̄uis vtiq̄ ſi nō videremus aſtra: non minus extimo forēt ſubſtātie ſempiterne poſt eas quas nos videmus. Quare ⁊ nūc: ſi nō habemus que ſunt tamē eē quaſdā forſan ē neceſſariū. Q̄d quidē igit̄ neq̄ vl'r dictop q̄cq̄ ſubſtātia: neq̄ vna ex ſubſtantijs: manifeſtū eſt.

¶ Sꝫ illi q̄ dicūt formas eſſe quoquo mō: pn̄t dicere verum cū faciūt eſſe ſepatas cū ſint ſubſtātie: ⁊ quodāmō nō eſt verū. Dicūt enim ꝙ eadē forma eſt in plurib⁹. Et cā in hoc eſt ꝙ non pn̄t narrare que ſunt ſubſtātie q̄ ſunt ex talib⁹: vtrū ſint ſubſtātie q̄ nō corrūpunt̄/ alie a ſubſtātijs particularibus ſenſibilibus. Et illi faciunt eas eſſe eaſdē per formaꝫ que corrūpitur: ⁊ dicunt, nos ſcimus iſta eſſe hominē: ⁊ addunt in ſenſibilibus verbuꝫ q̄d dicitur eſt: ⁊ ſi eſt. Et ſi nos non videmus ſtellas: tn̄ earū eſſe natura non diminueretur: ⁊ eſſent ſubſtātie eterne. Ergo modo rectū eſt vt ſint neceſſario: lꝫ nō ſit ſcīa apud nos quid ſint. Ergo manifeſtū ē ꝙ nullū eop que dicūt̄ vlia eſt ſubſtātia: nec aliqua ſubſtantia.

¶ Intēdit in hoc caplo notificare veritatē ⁊ falſitatē ſermonis dicētis. ¶ Et. d. ſꝫ dicētis ⁊c̄. i. q̄m hic dicūt ꝙ ſbe ſunt ſepare eſt veruꝫ. ſbe enim debēt eſſe ſepate. i. ꝙ nō ſunt in ſubiecto in actu: ſꝫ cum hoc ꝙ dicūt eas eſſe ſepatas ponūt eas exiſtere in plurib⁹. ſ. pticularibus. ¶ D. demōſtrauit quō accidit eis peccatuꝫ ⁊. d. ⁊ cā in hoc eſt ⁊c̄. i. ⁊ cā ſui erroris eſt: q̄m cū ſint h̄ ſcie q̄ nō corrūpunt̄: nō pn̄t diſtinguere iter nām que eſt ſba iſtap ſciarū: ⁊ inter nām q̄ eſt ſba: ⁊ pp hoc opinati ſunt hic eē ſbas nō corruptibiles: ⁊ ꝙ ſūt eē ſubſtātijs corruptibilib⁹ eadē p formā que corrūpit̄: ⁊ hic eſt error magn⁹. ¶ D. d. ⁊ hoc eſt addītū in ſenſibilib⁹ ⁊c̄. i. q̄m cū ponūt illud q̄d ſignāt diſſō partē ſbarū ſenſibiliū: cōtingit eis vt eas eſſe intellectas ſit pars ſuorū eē: adeo ꝙ ſi iſta ſenſibilia nō fuerint itellecta nō erūt. Et eſt manifeſtū ꝙ ſenſibilia ſunt entia: lꝫ nō intelligant̄ queadmodū ſunt entia: lꝫ nō ſentiant̄. ¶ Et iō. d. ⁊ ſi nos nō videm⁹ ſtellas ⁊c̄. ſ. ⁊ neceſſe ē vt eēntie rerū intelligibiliū ſint exn̄tes: lꝫ nō intelligant̄: ⁊ intēdit ꝙ manifeſtū eſt: q̄m queadmodū ſenſibilia nō ſunt ſenſata in actu donec ſentiant̄: ita eſt de intelligibilib⁹: ⁊ ſm h̄ ſeq̄t̄ ex opinione a Ari. vt intelligibilia ſint noua. ⁊ ſm opinionē dicentiū formas eſſe ſunt eterna: ſꝫ quō ſba eterna eſt pars ſbe corruptibilis aut idē illi: ⁊ ſba corruptibilis eſt vnū numero. ¶ D. d. ergo rectū ⁊c̄. i. ⁊ rectū eſt vt ꝯtingat dicentibus formas eſſe: vt ſint hec intellecta neceſſaria in actu: ⁊ ſi nō ſciant̄ neq̄ intelligant̄: ⁊ ſic ſciētia acq̄ſita de nouo nō erit addiſcere: ſed rememorari. ¶ D. d. manifeſtū eſt igitur ꝙ nullum eorū que dicūtur ⁊c̄. i. ⁊ cū oīa hec impoſſibilia cōtingāt dicentibus ſbas vl'es eſſe ſeparatas: manifeſtū eſt ꝙ nullum vniuerſalium eſt ſubſtantia: neq̄ aliqua ſubſtantia eſt vniuerſale.

58

Eſſentie rerū intelligibiliū ſūt exiſtētes: lꝫ nō itelligātur. oppoſitū vr̄ dicer̄. 2. meta. cō. p̄io.

a Ex opiōne Ari. ſeq̄t̄ ꝙ itelligibilia ſint noua. Ideꝫ p̄ meta. c. 49 ⁊. 7. ph. cō. 20. ⁊ p̄ poſteriop cō. 2. ⁊ 3. d̄ aīa. cō. 2. cōtra chīmerizātes auerroiſtas

¶ Cap. Decimūſeptimū.

Quid aūt opꝫ dicere: ⁊ q̄le q̄d ſubſtātiā: iterū aliud principiū faciētes dicam⁹. Forſan enim ex his erit palā: ⁊ de illa ſubſtātia q̄ eſt ſeparata a ſenſibilibus ſubſtātijs: q̄m ergo ſba ⁊ pncipiū ⁊ cā q̄dā eſt: hinc eſt ꝓcedēdū. q̄rit̄ aūt ipm̄ pp q̄d ſemp ſic: pp quid aliud aliq̄d alij alicui ineſt. Nā q̄rere pp q̄d muſicus hō: muſic⁹ hō eſt: aut eſt q̄d dictū ē q̄rere pp q̄d hō muſic⁹ eſt aut aliud. Nam q̄d q̄d eſt pp q̄d ipm̄ eſt ipm̄ nihil eſt q̄rere. Opꝫ enim ipm̄ q̄ q̄d ipm̄ eſſe exiſtere manifeſta entia. Dico aūt vt q̄ luna patit̄ eclypſim. Ipſius aūt q̄ ipꝫ vna eſt rō: ⁊ vna cā in oībus: pp quid hō hō: aut muſicus hō muſic⁹: niſi q̄s dicat: q̄ indiuiſibile ad ipm̄ vnūq̄d q̄. Hoc autē erat vnuꝫ eſſe. Sed hoc cōe: q̄ de omnibus: ⁊ quod breue:

Inde ſumi‍tur ꝙ in oī qōne eſt ali‍quid preco‍ceſſum ⁊ ali‍quid qſitū.

queret autē aliquis ꝑꝑ quid homo eſt animal: tale hoc
quidē igiť palā:qꝛ nō querit quare qui eſt hō:hō ē. Ali
quid ergo de aliquo querit ꝑꝑ quid exiſtit:qꝛ vero exi/
ſtit opꝫ manifeſtū eſſe. Nā ſi nō ita:nihil querit:vt ꝑꝑ qd
tonat:qꝛ ſonitus fit in nubibꝰ. Aliud enim ita de alio eſt
qđ queriť:⁊ ꝓpter quid:puta lateres ⁊ lapides domus
ſunt. Palā igiť ꝙ querit cāȝ. Hoc autem eſt qđ quiderat
eſſe vt eſt dicere logice:ꝙ in quibuſdaȝ quidē cuius cau
ſa: vt forſan eſt in domo ⁊ in lecto:ī quibuſdā vero quid
mouit primū. Nā cā ⁊ hoc:ſꝫ talis quidē cā in fieri q̄riť
⁊ corrūpi:altera vero ⁊ ī eſſe. Latet aūt maxīe qđ queriť
in his q̄ nō de aliȷs dn̄r:vt hō qd eſt queriť; ꝑꝑ ſimpl'r
dici:ſed nō diffinite: qꝛ hoc aut hoc. Sꝫ optꝫ corrigen/
tes querere:ſi autē nō:cōmune eius qđ nihil querere: ⁊
eius quod querere aliquid ſit.

¶ Et etiā incipiamꝰ alio modo:⁊ dicamꝰ quid optꝫ dici
ſubſtantiā ⁊ ſicut quid. Rectū eſt igiť vt ex iſtis ſermoni
bus declareť ſermo de illa ſubſtātia ēt que eſt ſeparata
a ſubſtātȷs ſenſibilibꝰ. Et cū ſubſtātia habeat principiū
⁊ cām aliquā:accipiamꝰ ab eo viā. Et queremꝰ quare ſꝫ
hanc diſpoſitionē ſemꝑ queriť aliud/ ⁊ ē alteriꝰ. querere
eniȝ quare muſicꝰ eſt ab hoīe:aut q̄rere qd eſt: aut q̄rere
hō eſt ex muſico:aut erit. Poſtremo.n. quare eſt:eſt q̄re/
re cuius. Opꝫ enim vt eſſe ⁊ eſſentia declarenť. v.g. qm̄
luna eclypſať. Sermo eniȝ de iſtis rebus eſſe eſt vnus:⁊
cā in oībus eſt vna:quare hō eſt hō: ⁊ muſicꝰ: niſi aliqs
dicat ꝙ oē vnū ex ſe nō diuidiť: ⁊ hec eſt eēntia vniꝰ: ſꝫ
hoc eſt cōe:⁊ dř de oībꝰ rebꝰ vere. Et forte queret aliqs:
quare hō eſt aīal ſicut hic. Manifeſtū eſt.n.ꝙ nō querit
quare eſt hō:⁊ aliud qđ eſt hō qđ queriť: ſicut quidā di/
cunt:hoc manifeſtū eſt. Si igiť qđ non fuerit hmōi: ni/
hil querit:ſicut quare eſt tonitruus:qꝛ eſt tinnitus in nu
bibus:qm̄ ſm̄ hoc queſitū erit de alio:⁊ quare hoc ſicut
lapides ⁊ lateres domus. Manifeſtuȝ eſt enim ꝙ querit
cauſam:⁊ iſta ſunt quiditas domus: ſicut eſt modo logi/
co:qm̄

co:qm̄ in quibuſdaȝ rebus nō poteſt inueniri a quibuſ/
daȝ cauſa:ſicut forte inueniť in domo:aut ſcāno:⁊ que/
ritur in quibuſdam quid eſt motor primꝰ. hec enim eſt
cauſa. Sed cauſa que eſt talis queriť apud generationē
⁊ corruptionē:⁊ eſt forme in eſſentia. Et latet qđ multū
in eis que nō dn̄r de aliȷs:vt queriť quid eſt hoc. eſt eniȝ
mō ſimplic'r ⁊ nō diſtinguitur hoc eſſe in hoc.

Et cū declaratū ſit ꝙ vl'e nō eſt ſba:⁊ ꝙ illud qđ ſignat diffō eſt 59
ſba:incipiamꝰ ꝑſcrutari de hac ſba alio mō. ¶ Et.d.dica
mus igiť qd opꝫ dici ſbam ⁊ ſicut qd.i.qm̄ opꝫ declare qd ſit ſba ꝑ
diffōneȝ ⁊ exēpluȝ. ¶ D.d.rectū eſt igiť vt ex iſtis ſermonibꝰ ⁊c̄.i.re/
ctuȝ eſt igitur ⁊ de cognitiōe ſbe ſenſibilis declareť ſba q̄ſita.ſ.ſeꝑata
eterna. ¶ D.d.⁊ cū ſba hēat ꝑncipiū ⁊c̄.i.dicamꝰ igiť ꝙ cū ſit mani/
feſtū ꝑ ſe ꝙ iſte ſbe habeāt cās:⁊ ꝙ cā ſbe eſt ſba:opꝫ ponere ꝑſcru/
tationē in ſubſtātȷs iſtaꝝ reꝝ ex ꝑſcrutatiōe de ſuis cāis. Et qꝛ ꝑſcru
tatio de cauſis reꝝ ſenſibiliū nō pōt fieri niſi numerādo īterrogatio/
nes nāles de cauſis:ħ incepit declarare loca in q̄bus queriť ꝑ quare:⁊
d.quare ⁊c̄.i.qꝛ manifeſtuȝ eſt ꝑ ſe ꝙ ꝑ hoc ipſuȝ quare q̄riť de cauſis
rerū manifeſtū eſt ꝙ nō vſitať in re ſimplici nō cōpoſita:ſꝫ in rebꝰ cō/
poſitis in q̄bus poniť aliq̄d eē in aliquo:⁊ aliq̄d ꝑ̄dicari de aliq̄:aut
aliq̄d eē:aut nō eē. Qm̄ cū fuerit māifeſtū nobis aliq̄d eē in aliquo:
interrogabimꝰ:q̄re eſt hoc in hoc:aut q̄re eſt hoc:⁊ qꝛ ꝑ̄dicatio alia eſt
nālis:alia nō nālis:⁊ ipſe nō curat in hoc loco ꝙ in duobꝰ locis ſit in/
terrogatio vna aut due. D.q̄rere.n.q̄re muſicꝰ eſt hō:aut q̄re hō muſi
cus:aut aliud.i.⁊ cā q̄ſita in aliqua ꝓpōne ⁊ in ſuo cōuerſo:⁊ aut ſunt
eadē qđ:⁊ aut ſunt due:⁊ q̄nocūq; fuerit ſbm eſt ꝯpoſitū ⁊ nō ſimplex.
Et qꝛ querere ꝑ q̄re in re ſimplici eſt nugatio.ſi.n.hō ſimplex eēt:tūc
dicere quare hō eſt muſicꝰ:eſſꝫ ſicut dicere:quare hō eſt hō.⁊ iō.d.qꝛ
opꝫ ⁊c̄.i.⁊ qꝛ opꝫ vt ſit cognitū nobis ante interrogatiōeȝ hic eē duo
diuerſa:⁊ ꝙ alterū exiſtit in reliquo. V.g.ꝙ cū apud nos ſit cognitū
ꝙ luna eclypſať:īterrogamꝰ quare eclypſať. ¶ D.d.ſermo.n.in iſtis
rebꝰ ⁊c̄.i.querere.n.ꝑ quare de vna re impoſſe eſt. V.g.vt aliqs q̄rat
quare hō eſt hō:niſi aliqs dicat ꝙ oīa ſunt ſimplicia:qm̄ qđlibet eoꝝ
eſt vnū ꝑ ſe:⁊ vnū nō diuidiť in ꝑ̄dicatū ⁊ ſbm:⁊ ſic interrogať de
eis ꝑ quare:cū eēntia vnitatis ſit indiuiſibilis:neq; per qualitatem
¶ D.d.rn̄dendo: ſed hoc eſt cōe ⁊c̄.i.⁊ res exn̄tes hoc hn̄t diſpōnes
cōes que ꝑ̄dicanť de oībus vera ꝑ̄dicatiōe:⁊ ſic apparet eas eē cōpo
ſitas:⁊ queriť in eis cā cōpoſitiōis. ¶ D.d.⁊ forte queret aliqs ⁊c̄.i.
⁊ rectū eſt vt interrogatio vera ſit quare hō eſt aīal:nō q̄re hō eſt hō.
¶ D.d.ſi igiť interrogatio nō fuerit hmōi.ſ.vt aliqs q̄rat:qꝛ tonitruꝰ
eſt in nubibꝰ:⁊ dicať qꝛ in nubibꝰ eſt ſonus. ¶ D.d.⁊ quare hoc ſicut
lapides ⁊c̄.⁊ hoc eſt aliud exēpluȝ.i.quare eſt ħ domꝰ:qꝛ eſt cōpoſitū
ex lapidibꝰ ⁊ lateribꝰ. ¶ D.d.manifeſtū eſt.n.ꝙ queriť cā.i.qm̄ inter
rogant iſtis interrogationibꝰ. ¶ D.d.⁊ ħ eſt quiditas rei ⁊c̄.i.mani/
feſtuȝ eſt.n.ꝙ in talibꝰ locis queriť ꝑ quare cā que eſt q̄ditas rei quā
deſcripſimus ſuperius deſcriptione logica:cum dicimꝰ ꝙ eſt illud qđ

Nō ſit qđ ꝑ q̄re ī re ſim/plici nō cō/poſita. Idē cō. ſequēti.

Predicatio‍nuȝ alia nā/lis alia non nālis.

Que ſint ð/clarat͞ıões lo/gice.vıð.ſ̃.c.2.ꝛ p̊ ph.c.35.ꝛ q̄ ibi.

ſignificat diffõ.Jſta enĩ caã que eſt forma:declarata eſt hic duab⁹ de/clarationib⁹ logicis:quarũ altera eſt diffõ:ꝛ alia interrogatio p q̄re.
¶ Et cũ.d.ꝙ p quare querit cã que eſt ſm q̇ditatẽ:ꝛ.d.ẽt ꝙ ẽt p illõ querit illa cã:ꝛ.d.qm̃ in q̇buſdã rebus ꝛc̃.ſ.qm̃ in q̇buſdã reb⁹ põt queri cã que eſt ſm q̇ditatẽ:ꝛ in q̇bus prim⁹ motor:ſed iſta cã.ſ.agẽs querit maxime in reb⁹ gñabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹. ¶ D.d.ꝛ qõ latet multũ qñ interrogat̃ de reb⁹ que nõ p̄dicant̃ de alio.ſ.in ſubſtãtijs:ꝛ hoc erit p q̇d.U.g.q̇d eſt hõ.B.dedit cãm in hoc:ꝛ.d.qm̃ eſt mõ ſim/plici.i.ꝛ cã in difficultate iſtius q̄õnis eſt:q: eſt qõ ſimplex nõ cõpoſi/ta.Querit̃.n.q̇d ſit hõ:ꝛ nõ dr̃ quare hõ eſt tale. ¶ Et intẽdit ꝙ ſcire q̇ditates ſbarũ eſt magis q̄ ſcire cãs accñtiũ:ꝛ cã in hoc eſt ſimplici/tas ſbarũ:ꝛ cõpoſitio que eſt in accñtibus:ꝛ iõ illud qõ eſt ſimplex in rei veritate nõ hʒ diffõnẽ:neq; querit̃ per quare.

Cã agẽs q̄/rit maxĩe in reb⁹gñabi/lib⁹ ꝛ corru/ptibilibus.vıð cõ.44.12.hui⁹.Jdẽ.ſ̃.tex.cõ.4.

¶ Qm̃ vero opʒ habere:q: ꝛ exiſtere ipſum eſſe: palã itaq; q: querit materiã quare eſt:vt domus hec quare: q: huius exiſtũt qõ erat domui eſſe. Et hõ hic:aut cor/pus hoc:tale hñs:quare querit̃ cã mãe:hoc aũt eſt ſpẽs qua aliq̇d eſt.Hec aũt ſba. Palã igit̃ qm̃ in ſimplicib⁹ non eſt qõ nec doctrina:ſed aliter modus q̄õnis taliũ. Qm̃ vero cõpoſitũ ex aliquo fit:vt vnũ ſit oẽ:ſed nõ vt cumulus:ſed vt ſyllaba.Et ſyllaba nõ eſt elemẽta: nec idẽ.b.ꝛ.a.nec caro:ignis:ꝛ terra. Diſſolutis quidẽ eiʒ hec non adhuc ſunt:vt caro:ꝛ ſyllaba. Elementa vero ſunt ꝛ ignis ꝛ terra. Eſt igit̃ aliq̇d ſyllaba nõ ſolũ ele/mẽta vocalis ꝛ cõſonãs:ſed ꝛ alterũ aliõ aliq̇d.Et caro nõ ſolũ:ignis ꝛ terra:aut calidũ:aut frigidũ: ſed ꝛ alte/rum aliquid.Si igitur neceſſe ꝛ illud aut elementũ aut ex elm̄tis eſſe. Siquidẽ elm̄tũ iterũ eadẽ rõ erit:ex hoc enĩ ꝛ igne ꝛ terra erit caro:ꝛ adhuc alio. Quare in in/finitũ ibit.Si võ ex elm̄to palã q: nõ vno ſʒ plurib⁹:aut illud ipſum erit quare rurſũ in hoc eandẽ dicemus rõ/nem:ꝛ ita in carne:vel ſyllaba. Uidebitur aũt vtiq; eſſe aliq̇d hoc ꝛ elm̄:ꝛ cã eſſendi:hoc quidẽ caro: hoc vero ſyllaba:ꝛ ſilr̃ aũt ꝛ in alijs. Suba aũt vniuſcuiuſq; hoc. Hoc enĩ cã prima eſſendi: qm̃ vero quedã nõ ſunt ſbe rerũ:ꝛ ſed quecũq; ſubſtãtie ſm nãm:ꝛ nã cõſtitute ſunt: manifeſtabit̃ vtiq; quibuſdã hec nã ſuba:que eſt nõ ele/mentũ:ſed principiũ.Elemẽtũ vero eſt in qõ diuidit̃ inexñs vt materiã:puta ſyllabe ꝙ.a.ꝛ.b.

Syllaba ñ eſt.b.a.

Elm̄ quid.

¶ Et cum opʒ vt habeat eẽntiam:aut erit eẽntia:ꝛ ma/nifeſtum eſt ꝙ materia q̄ritur quare eſt.U.g.quare eſt hec domus:q: tale eſt:ꝛ tale cum fuerit eẽntia domus. Et quare eſt homo:q: hʒ hoc:ꝛ hoc eſt corpus. Mani/feſtum eſt igitur ꝙ queritur cã materie:ꝛ iſta eſt forma eius qõ habʒ aliquid ꝛ eſt ſubſtãtia.Manifeſtũ eſt igi/tur ꝙ in ſimplicib⁹ non q̄ritur neq; conſiderat̃:ſed q̄ri/tur tale alio modo.Compoſitũ eſt igitur aliquid qõ eſt ſm hunc modũ: ita ꝙ totum ſit vnum: nõ ita qõ ſit ſi/cut coaceruatio :queadmodũ ſyllaba non eſt littera.ꝛ b.ꝛ.a.neq; caro eſt ignis: ꝛ terra:quoniã iſta cum diſ/ſoluũtur q̄dam non ſunt ſicut caro ſyllaba.Littere vero non ſunt ſicut ignis ꝛ terra.Et etiã ſyllaba eſt aliud qõ eſt littere.ſ.littere vocales ꝛ ꝯſonãtes: ſed eſt aliud ẽt. Et caro non eſt ignis:ꝛ terra:ꝛ calidum:ꝛ frigidum:ꝛ tamen ſicut aliud etiã. Significatur autẽ neceſſe vt il/lud ſit etiã elemẽtũ:aut ex elemẽtis.Si fuerit elemẽ/tum:ſermo de eo etiã eſt ſicut dictũ eſt idẽ.Caro.n.eſt huiuſmodi:ꝛ ignis ꝛ terre:ꝛ ẽt alterius: ita ꝙ procedi/tur in infinitũ.Et ſi fuerit ex elemẽtis: manifeſtum eſt ꝙ non eſt ex vno:ſed ex pluribus:ꝛ ſi nõ erit illud idẽ: ꝛ etiã iterabim⁹ iſtum ſermonẽ quem dicim⁹ de carne ꝛ ſyllaba:ꝛ apparebit ꝙ eſt ex elemento. Et cauſa eius quid eſt per eſſentiã ꝛ quid eſt per alicuius caro:ꝛ ali/cuius ſyllaba:ꝛ ſimiliter aliud etiã:ꝛ hoc eſt quodlibʒ: quoniã hec eſt cauſa prime eſſentie. Et quedã nõ ſunt ſubſtãtie rerũ:ſed cõſtituunt̃ inſimul. Rectũ eſt vt iſta nã appareat in aliqua ſba que eſt nõ elemẽtũ ſed prin/cipium.Elementum.n.eſt illud in qõ diuidit̃ res:ꝛ eſt in re quaſi mã:vt.a.ꝛ.b.in ſyllaba.

¶ Jdeſt.ꝛ cum neceſſe eſt vt iſta habeãt quiditatẽ:ꝛ quiditas eſt in materia. Manifeſtũ eſt ꝙ q̄rit̃ in iſtis rebus p quare cã que eſt ſm 60
mãm:ſicut querit̃ cã que eſt ſm formã:ꝛ intẽdit qm̃ ſi in entib⁹ nõ eẽt nã.ſ.forma:ſed ſolũmõ mã:nihil eẽt querere de cã mãli:qm̃ eẽt qõ de ipſa re. ¶ D.d.U.g.quare hec eſt dom⁹.i. U.g.quare h̄ eſt dom⁹:q: eſt facta ex hoc.ſ.laterib⁹ ꝛ lapidibus:qm̃ eẽntia dom⁹ dʒ eẽ ex iſtis aut quare eſt hõ:q: eſt generat⁹ ex hoc:ꝛ hoc.ſ.ex reb⁹ ex q̇bus ꝯſti/

Nãmãꝫ eſt cuiꝰ q̃ditas ⁊ fõia ẽ reci pere formã. ꝯſiſẽ ꝑ cap. de ſb̃a oīb. Et.2.phy. cõ.15.
In cõpoſi/ tis pſe ex cõ gregato fit aliqḋ addi/ tuȝ aliud a cõponẽtibꝰ
Idẽ.5.met. c.6.⁊.8.me ta.t.cõ.15.⁊ 3.de aīa.cõ. 5.⁊ h.s̃.26. ⁊.27.oppm̃ regre.s̃.cõ. 44.⁊ ꝑ ph. cõ.17.

tuitur corpꝰ ꝓpriũ homini.¶ D.d.igitur manifeſtũ eſt ꝙ q̃rit cã que
eſt mã ⁊c̃.i.manifeſtũ eſt igit ꝙ qñqꝫ q̃rit cã q̃ eſt mã ꝑ quare:⁊ eſt for
ma ꝑ quã eſt mã:⁊ eſt ſb̃a rei:⁊ iſta nã eſt illa cuiꝰ q̃ditas ⁊ forma eſt
recipe formã.¶ D.d.manifeſtũ eſt igit ꝙ in ſimplicibꝰ ⁊c̃.i.⁊ cũ hoc
ſit declaratũ:manifeſtũ eſt ꝙ in rebꝰ ſimplicibꝰ nõ cõpoſitis non q̃rit
neqꝫ ꝑ quare:neqꝫ ꝑ q̃d.ſed qḋ in iſtis erit alio mõ.¶ D.d.ergo cõpo
ſitũ ⁊c̃.i.⁊ cũ ſit declaratuȝ hoc eẽ aliq̃ cõpoſita ex q̃bꝰ ꝯgregat vnũ in
actu nõ ſicut cõpoſita ex rebꝰ ex q̃bus nõ fit vnum niſi ꝑ cõtactũ: vt
aceruꝰ cõgregatꝰ ex pluribꝰ granis:ſed ex ꝯgregato ex eis fiet aliqḋ
additũ aliud a cõponẽtibꝰ:vt ſyllaba q̃ fit ex l̃ris. Syllaba.n.nõ eſt
l̃re ex q̃bꝰ fit:ſed eſt aliqḋ additũ l̃ris. Et ſil̃r caro nõ eſt terra ⁊ ignis:
ex quibꝰ cõponit:ſꝫ eſt aliqḋ aliud additũ.¶ Et ſignũ eiꝰ qḋ ẽ aliqḋ
additũ el̃ntis eſt:qm̃ iſta qñ diſſoluunt ⁊ corrũpunt:tũc ſyllaba non
reſoluit in ſyllabas:nec caro in carnes: ſicut reſoluunt res ꝯgregate
in illa ex q̃bus ꝯgregant.i.res in q̃bꝰ ꝑ cõgregationẽ nõ fit aliqḋ ad/
dituȝ.¶ D.d.l̃re vero ſic ignis ⁊ terra.i.l̃re vero ita ꝯponũt ſyllabã
ſicut ignis ⁊ terra carnẽ.¶ D.d.ergo ſyllaba eſt aliud ⁊c̃.i.ergo ſyl/
laba nõ eſt l̃re ex q̃bus cõponit.¶ D.d.ſi igit fuerit neceẽ eſt vt illud
ſit ẽt ⁊c̃.i.ſi igit caro nõ eſt aliud ab el̃ntis:neceẽ eſt vt ſit aut el̃m aut
cõpoſitũ ex el̃ntis ꝑter prima el̃nta.¶ D.d.ꝙ aũt ſit el̃ntuȝ ⁊c̃.i.⁊ ſi
hoc additũ el̃ntis fuerit el̃m aliqḋ:cõtinget vt hoc el̃m ⁊ ignis ⁊ ter
ra habeãt aliqḋ additũ eis:⁊ ſi illud additũ fuerit el̃m:ꝯtinget ẽt vt
illa el̃nta cũ hoc el̃nto habeãt aliqḋ additũ:⁊ ſi illud additũ fuerit ẽt
el̃m:ꝯtinget in eo illud qḋ ꝯtinget in alijs:⁊ ſic ꝓcedit in infinitũ. Et
iḋ impoſſe eſt vt illud additũ ſit el̃m cõe ignis ⁊ terre:⁊ iſtius el̃nti cũ
caro ſit nomẽ ꝯgregati ex el̃ntis.¶ Et hoc intẽdebat cum.d.caro.n.
eſt iſtius ⁊ ignis ⁊ terre.i.⁊ ſi dixerimꝰ ẽt ꝙ illud tertiũ eſt ẽt el̃m con
tingit vt ꝯgregatũ ex iſtis hẽat aliqḋ additum ꝯgregato ex el̃ntis:⁊
ſil̃r ꝯtingit in quarto:⁊ ſic aut ꝓcederet in infinituȝ: aut erit h̃ aliqḋ
additũ el̃ntis qḋ nõ eſt el̃m:⁊ hoc intẽdebat cũ.d.⁊ ẽt alteriꝰ donec
ꝓcedat in infinitũ.¶ Et cũ deſtruxerit illḋ ꝑ qḋ caro ẽ caro:ẽ eẽ:de/
ſtruit ẽt vt ſit cõpoſitũ ex el̃ntis: ⁊.d.⁊ ſi fuerit ex el̃ntis ⁊c̃.i.⁊ cũ il/
lud additũ el̃ntis fuerit cõpoſitũ ex el̃ntis nõ fiet ex el̃ntis.ſ.ꝙ ꝯgre/
gatuȝ ex el̃ntis nõ erit vnũ ſed plura: ⁊ nõ fiet ex eis aliqḋadituȝ.
¶ D.d.⁊ ſi nõ: erit illud ideȝ ⁊c̃.i.qm̃ ſi fuerit ex el̃ntis erit in eo ali/
qḋ additũ eis:⁊ ſi fuerit el̃m:ꝯtinget vt habeãt ẽt alia elemẽta aliqḋ
additũ ⁊ eſt forma:⁊ ſi nõ:nõ fieret aliqḋ hic.¶ D.d.⁊ apparebit ꝙ
hoc eſt aliqḋ ex el̃ntis.i.⁊ ꝑ hanc ꝑſcrutationẽ apparebit h̃ eſſe ſb̃am
aliaȝ ab el̃ntis mãlibꝰ que ẽt ẽ el̃m:⁊ ꝙ eſt ꝓma cã:⁊ ꝙ eſt cã q̃ eſt for
ma:⁊ ꝙ alicuiꝰ eſt caro:⁊ alteriꝰ os:⁊ alteriꝰ ſiſẽ:⁊ ſil̃r in oībus rebꝰ
diuerſaꝝ ſb̃aꝝ.¶ D.d.qm̃ h̃ eſt cã ꝓme eẽntie.i.qm̃ iſta ſb̃a eſt cã que
eſt ꝓma q̃ditas.¶ D.d.⁊ cũ q̃daȝ ⁊c̃.i.⁊ cũ quedã ꝑdicabilia de ſub/
ſtãtijs nõ ſint ſb̃e:ſꝫ ſunt eẽntia cũ ſubſtãtijs:⁊ nãruȝ aliaꝝ.ſ.accñ/
tia:rectũ eſt aperire ꝙ iſta nã que dr̃ forma ſit ſb̃a addita el̃nto cũ ſit
neqꝫ el̃m neqꝫ ex el̃nto:⁊ eſt aliud ab eis q̃ exiſtũt cũ ſubſtantijs.ſ.ab
accñtibꝰ:ſed eſt ꝓncipiũ alteriꝰ eſſe entis ꝑter el̃m. El̃m.n.eſt illud in
qḋ reſoluit res:⁊ eſt in re q̃ſi mã:hoc aũt eſt el̃m ꝙ cuȝ res reſoluit nõ
reſoluit in ipſuȝ:⁊ hic ꝑficit iſte tractatus ſeptimus.

Idẽ.5.me. tex.cõ.4.

¶ Explicit Liber Septimus prime phie.

¶ Ariſto. Liber Octauus prime phie incipit

¶ In Octauo Metaphyſice ſunt tres ſumme.

¶ Prima a textu primo vſqꝫ ad tertiũ:in qua affert Ariſt.intentionẽ
ſuam ſe cõtinuando ad dicenda.
¶ Secunda ſumma eſt a tex.3.vſqꝫ ad.15.vbi agit de principijs ſub/
ſtãtiaruȝ ſenſibilium de materia ⁊ forma.
¶ Tertia ſumma a.15.vſqꝫ in finem determinat de vnione materie ⁊
forme adinuicem ⁊c̃.

¶ Capitulum Primum.

x predictis itaqꝫ ſyllogizare opꝫ ⁊
colligentes capl̃m finem iponere.
Dictuȝ eſt itaqꝫ ꝙ ſubſtantiaꝝ que/
runt cauſe:⁊ principia: ⁊ elemẽta.
Subſtantie vero he quideȝ cõfeſſe
ſunt ab oībus: ſed de quibuſdam
ſingl̃r quidaȝ enunciauerũt cõfeſſe
q̃dẽ phyſice: vt ignis:terra:⁊ aqua
⁊ alia ſimplicia corpa. Deinde plãte ⁊ ꝑtes eaꝝ ⁊ aīalia:
⁊ partes aīaliũ:⁊ tandeȝ celũ ⁊ partes celi. Singl̃r vero
quidaȝ ſb̃as dicunt eſſe ſpẽs ⁊ mathematica.

Portet nos cõgregare dicta:⁊ determinare
ſermoneȝ:⁊ poſt cõplere. Dictuȝ eñ eſt:qm̃
querẽde ſunt cauſe ſb̃aꝝ: ⁊ principia: ⁊ ele-
menta. Quedã eñ ſb̃e ſunt ꝯceſſe ab oībus
⁊ de q̃buſdã dicũt quidã ſermones ꝓprios:
ꝯceſſe eniȝ ſunt ſb̃e naturales:vt ignis:⁊ terra:⁊ aqua:⁊
aer:⁊ alia corpora ſimplicia, Deĩde plãte ⁊ partes eaꝝ:
⁊ aīalia:⁊ partes aīaliũ:⁊ celũ:⁊ ꝑtes celi. Et q̃dã dicũt
ſubſtãtiaȝ ꝓpriaȝ eſſe formas ⁊ mathematica.

Ntendit in hoc tractatu facere rememoratio/
nem de dictis in predicto:⁊ cõplere
ſermonẽ de ſb̃a que dr̃ forma: qm̃ oẽ de quo ꝑſcruta/
tus eſt de ſpeciebus ſubſtantie non eſt niſi ꝓpter ſub/
ſtantiam que dicitur forma.

Dixit cum locuti ſumꝰ de ſpẽbus de quibꝰ dicit
hoc nomẽ ſb̃a:opꝫ determinare oīa predi
cta ⁊ cõplere ſermoneȝ de ſb̃a q̃ſita.¶ D.incepit ponere illud de quo
intẽdit ꝑſcrutari in iſto tractatu:⁊ c.d.dictũ ẽ igit:qm̃ q̃rẽde ſunt ⁊c̃.i.

ꝛ iaꝫ p̄dixim⁹ in tractatu p̄cedenti: qm̄ intētio nr̄a eſt q̄rere cāſ ſb̄aꝝ demr̄ataꝝ: ꝛ p̄ncipia: ꝛ elr̄a eoꝝ. ¶ Et vocat p̄ncipiū illud qd̄ dr̄ de exiſtēti in re: ꝛ de exn̄ti ex rem. cā vero dr̄ maxime de agente ꝛ fine: ꝛ qn̄qꝫ dr̄ de q̄tuoꝛ cauſis: elr̄a v̄o nō dr̄ niſi de cauſis exn̄tib⁹ ī re.

2 ¶ Et cū induxit ſuā intētionē quā intendit in tractatu p̄dicto: incepit dicere ſūmaꝝ vnāquāqꝫ p̄dictaꝝ in illo tractatu: ꝛ. d. q̄daꝫ. n. ſb̄e ꝛc. i. ꝛ iam p̄dixim⁹ ꝙ quedā ſb̄e ſunt ꝯceſſe apud oēs: ꝛ q̄dā ſunt cōceſſe apud quoſdā ꝓpe: ꝛ nō apud quoſdā. ¶ D. d. ꝯceſſe igit̄ ſunt ſb̄e nāles ꝛc. ꝛ intēdit p̄ alia coꝛpa ea q̄ ſunt ꝯſiliuꝫ priū: ꝛ vocat ea ſimplicia in reſpectu officialiū. Et cū induxit ſb̄as ꝯceſſas: induxit ēt illa de qb⁹ dr̄ ſb̄a ſm̄ ꝙ dixit in illo tractatu.

Elr̄a nō dicunt̄ niſi de cauſis exn̄tib⁹ in re. vide. 5. meta. cō. 4. ꝛ p̄ıno phyſi. cō. p̄.

¶ Alias vero accidit ex rōnib⁹ ſb̄as eſſe qd̄ quid erat eē ꝛ qd̄ ſubijcit̄. Adhuc aliter genus magis ſpēbus ꝛ vl̄e magis ſingularib⁹. Uniuerſali vero ꝛ generi ꝛ idee copulantur: nam ſm̄ eandeꝫ rōneꝫ ſubſtātie videtur eſſe. Qm̄ aūt qd̄ quid erat eſſe ſubſtātia eſt: huius aūt rō diffinitio: pp̄ hoc de diffōne: ꝛ de ſm̄ ſe diffinitū eſt. Qm̄ aūt diffō rō eſt: rō aūt ptes hꝫ: neceſſe ꝛ de parte erat cōſiderare: que ſubſtātie ptes: ꝛ que nō: ꝛ hec diffinitionī opus ſunt. Amplius aūt nec vl̄e ſb̄a nec gen⁹. De ideis vero ꝛ metaphyſicis poſteri⁹ p̄ſcrutandū eſt: naꝫ p̄ter ſenſibiles ſb̄as q̄daꝫ dicūt eas eſſe. Nunc aūt de cōfeſſis ſubſtantijs tractabimus. He vero ſenſibiles.

¶ Et accidit ex ſermonibus vt ſint ſubſtātie eius qd̄ eſt per eſſentiā: ꝛ ſi ſubiectū eius ꝛ genus magis q̄ꝫ forme: vl̄e magis q̄ꝫ p̄ticulare: ꝛ exēplaria etiā cōiungūtur cuꝫ vl̄ibus per genus. Exiſtimant̄ eniꝫ eſſe ſb̄e q꞉ recipiunt vnū ſermonē: ergo qd̄ eſt p̄ eſſentiā eſt ſb̄a: ꝛ ſermo eius eſt diffō: ꝛ ideo dictū eſt qd̄ dictū eſt in diffōne: ꝛ in illo qd̄ eſt p̄ ſe: ꝛ cū diffinitio eſt ſermo: ꝛ oīs ſermo hꝫ partes: cōſideraduꝫ etiā eſt neceſſario de pte: ꝛ cognitio eſt q̄ ſunt ptes ſb̄aꝝ: ꝛ que nō ſunt: ꝛ ſi ſunt ptes diffōnis ēt nō eſt ſb̄a neqꝫ vl̄e: neqꝫ gen⁹. De exēplarib⁹ vero: ꝛ de mathematicis p̄ſcrutāduꝫ eſt poſt. Quidā. n. dicūt ipſa eē ſb̄as alias ab ipſis ſubſtantijs ſenſibilibus.

2 ¶ Et accidit nobis dixiſſe in tractatu p̄terito. ſ. ꝙ ſb̄a dicit̄ famoſe de quattuoꝛ. de diffōne. ſ. forma: ꝛ de ſb̄to forme: ꝛ de genere magis q̄ de ſpē: ꝛ de vl̄i magis q̄ de p̄ticulari: ꝛ hoc accidit nobis ex hoc ꝙ oēs dicūt de ſb̄a: ꝛ exēplaria ēt apud dicētes ipſa collocant̄ in vl̄ibus. exiſtimatur eniꝫ ꝙ vl̄ia ſunt exēplaria. ¶ Deinde. d. ergo quid eſt per

7. met. tex. cō. 44.

eſſentiā eſt ſb̄a. i. ꝛ q꞉ illud qd̄ eſt quiditas rei eſt ſub̄a: ꝛ ſermo qui ſignificat ipſam dr̄ diffō: rectū eſt ponere p̄ncipiū cōſiderationis in nā ſb̄e a cōſideratiōe de diffōne. ¶ D. d. ꝛ cū diffō eſt ſermo ꝛc. i. ꝛ q꞉ incipiendū eſt cōſiderare de diffōne: ꝛ diffō hꝫ ptes q꞉ eſt ſermo cōpoſitus eſt cōſiderandū de partib⁹ diffōnis q̄ eaꝝ eſt ſb̄a: ꝛ q̄ nō: ꝛ intendit facere rememoꝛationē de illis q̄ declarata ſunt de ſb̄a: ꝛ dare cām pp̄ quā locutus fuit de diffōnibus ne exiſtimet̄ ꝙ loqui de hoc pertinet ad logicū. ¶ D. d. ꝛ ſi ſint partes ſb̄arū ꝛc. i. ꝛ declaratū eſt cū hoc ꝙ foꝛa ꝛ partes ei⁹ ſunt ſb̄a: ꝛ qd̄ vl̄e eſt ſb̄a: neqꝫ genus q꞉ eſt aliqd̄ vl̄e. ¶ D. d. de exēplaribus vero ꝛc. i. ꝛ intēdit ꝙ de hoc non eſt perſcrutatus in tractatu p̄cedenti: ꝛ poſt perſcrutabit̄ de hoc. Qm̄ quidā dicūt ꝙ ſunt ſub̄e ſeparate alie a ſubſtantijs ſenſibilibus.

¶ Senſibiles aūt ſubſtātie oēs materiaꝫ habēt. Eſt aūt ſubſtātia que ſubijcit̄. Aliter quidē materia. Mā v̄o dico que nō hoc aliqd ens actu: ptāte aūt eſt hoc aliquid. Aliqd vero rō ꝛ foꝛma: q꞉ hoc aliqd ens ratio ſeparabile eſt. Tertiū vero eſt qd̄ eſt ex his cui⁹ ſolius gn̄atio ꝛ coꝛruptio ꝛ ſeparabile ſimplr̄: nam ſm̄ rōnem ſubſtātiarum he quidē ſeparabiles: ille vero non.

Senſibiles ſb̄e oēs materiā hn̄t.

¶ Et oēs ſubſtātie ſenſibiles habēt materiā: ꝛ ſubſtātia eſt ſubiectū: ꝛ alio modo eſt mā. Et dico materiā illō: q꞉ hoc non eſt hoc in actu: ꝛ eſt hoc in potētia. Et alio mō eſt diffinitio ꝛ foꝛma q̄ eſt principiū rei: ꝛ eſt per diffinitionē ſeparatā. Et tertio modo illō qd̄ ex iſtis cuius ſolius eſt gn̄atio ꝛ coꝛruptio: ꝛ eſt ſeparatū modo ſimplici. Subſtātie em̄ que ſunt ſubſtantie per diffinitioneꝫ: quedam ſunt iſta: ꝛ quedam non.

¶ Hoc qd̄ dicit ꝙ oēs ſub̄e ſenſibiles habeāt materiā: declaratuꝫ eſt in ſcīa nāli. ¶ Et cū. d. ꝛ ſub̄a eſt ſubiectū ꝛc. i. intēdit ꝙ ſb̄a dr̄ p̄io modo de illo qd̄ eſt exn̄s per ſe qd̄ eſt ſubiectū alijs p̄dicamētis: ꝛ eſt cōpoſitū ex mā ꝛ foꝛma. ꝛ dr̄ alio modo de mā iſtius ſb̄e: ꝛ dico mām illud qd̄ non eſt in actu aliqd̄ demr̄atū: ꝛ eſt in potētia illius. ¶ D. d. ꝛ alio modo eſt diffō. i. ꝛ ſub̄a dr̄ ſc̄do modo de illo qd̄ ſignificat diffō ſcꝫ foꝛma. ¶ D. d. ꝛ eſt per diffōnē ſeparatā. i. ꝛ ſub̄a que eſt foꝛma eſt ſm̄ diffinitionē ſeparata a mā non in eſſe. Impoſſ̄e eniꝫ eſt ſepari foꝛmaꝫ a materia. ¶ D. d. ꝛ tertio illud qd̄ eſt ex iſtis ꝛc. i. ꝛ ſub̄a tertia illud qd̄ cōgregat̄ a mā ꝛ foꝛma: ꝛ eſt illud cuius ſolius vt declaratū eſt: eſt gn̄atio ꝛ coꝛruptio. ¶ D. d. ꝛ eſt ſeparatū mō ſimplici. i. ſꝫ diffinitionē ꝛ ſm̄ eſſe. ¶ D. d. ſub̄e em̄ que ſunt ſub̄e ꝛc. i. ꝛ ſub̄a quā diffō ſignificat eſt ſub̄a quodāmodo: q꞉ per ipſam eſt ſub̄a exn̄s p̄ ſe: ꝛ quodāmodo nō eſt ſicut illud qd̄ exiſtit per ſe: q꞉ eſt in ſubiecto: ꝛ foꝛte intendit ꝙ ſub̄a quā ſignificat diffinitio: quedā partes ei⁹ ſunt foꝛma ꝛ quedam materia: vt declaratū eſt ſuperius.

3

Impoſſ̄e eſt foꝛma ſeparari a mā.

¶ Capitulum Secundum.

In oīb⁹ oppoſitis mutatiōib⁹ eſt ē aliqd qđ ſubijcit.

Quod vero ſba eſt mā palā. Nā in oīb⁹ oppoſitis mutationib⁹ eſt aliqd qđ ſubijcit mutationibus: vtputa ſm locū: qđ nūc hic: iterū ꝛ alibi: ꝛ ſm augmētū qđ nūc quidē eſt tm̄ iterū minus aut maius. Et ſm alteratione qđ nūc quidē eſt ſanuȝ iterū egrotat. Silr aūt ſm ſbam qđ nūc quidē eſt in gn̄atione: iterū corruptiōe. Et nunc quidē ſbm ꝛ hoc aliqd: iterū aūt qđ ſubijcit ſic ſm priuatione: ꝛ hāc ſequunt alie mutationes: aliaꝝ vo ꝛ vnā aut duas: hoc nō ſequit. Non em̄ nece ſi qdē māȝ hȝ localeȝ: ħ ꝛ gn̄abilē ꝛ corruptibilē hr̄e: q̄ em̄ dr̄ia ſimplr fieri: ꝛ nō ſimplr in phyſicis dictū eſt.

Nō eſt nece ſi qd mām hȝ localē ħ ꝛ gn̄abilē ꝛ corruptibilē hr̄e.

¶ Manifeſtū eſt igit ꝙ mā eſt ſba. Qm̄ oēs trāſmutatiōes oppoſite in ſitu hn̄t ſbm ſixū: ꝛ ſicut illđ qđ eſt i loco ſuo: qđ em̄ eſt nūc fiet ēt alius locus. Et in re ēt q̄ eſt tūc ſm hāc quātitatē fiet ēt minor: aut maior: ꝛ i trāſmutatione eſt aliqd ſanū mō: ꝛ fiet etiā egrū. Et ſilr etiā in ſba que eſt nūc ēt in gn̄atiōe: fiet ēt in corruptiōe: ꝛ erit mā ſbm ſicut illud qđ eſt ꝑ priuationē: ꝛ alie trāſmutatiōes ſequunt iſtā: iſta aūt nō ſequit vnā: aut duas aliaruȝ. Nō em̄ eſt neceſſe vt illđ qđ hȝ mām localē: ēt habeat māȝ que gn̄at ꝛ corrūpit. Dictū igit eſt in nālibus que eſt dr̄ia inter nō eſſe ſimplr: ꝛ non ſimplr.

a Māȝ eſſe ſbȝ dȝ declarari in ſcia nāli. ipſam aūt eē ſbaȝ ē ð hac ſcia vide. 2. ph. cō. 21. ꝛ. 7. met. cō. 9. ꝛ. 12. met. c. 5. Et que ibi.

Cum poſuit ꝙ vnū eoꝝ de q̄ dr̄ hoc nomē ſba eſt mā: icepit declarare h: ꝛ in rei veritate dȝ declari in ſcia nāli. ſ. māȝ a eē ſbȝ: ipſaȝ aūt eē ſbaȝ eſt ð hac ſcia. ¶ Et. d. ꝛ manifeſtū eſt ꝙ mā eſt ſba. i. ꝛ hoc apparet qꝛ eſt ſubiectū fōie. Deinde incepit declarare hoc ſm rememoratione ꝑ inductione ſicut fecit i ꝑncipio phyſicoꝝ: ꝛ. d. oēs em̄ demrātiones ꝛc̄. i. apparet em̄ ꝑ inductionē: qm̄ nece eſt vt oēs trāſmutatiōes oppoſite ꝑ ſuā mām/ habeāt mām fixā. U. g. i trāſmutationib⁹ i loco. ꝛ. d. ſm ſitū. i. ſm locū: qm̄ oppō b ꝑmo ꝛ eſſentialr inuenit in eis q̄ opponunt in loco. ¶ Et intēdit ꝑ oppoſita h qtuor cōtraria. Et qꝛ cōtrarietas in rei vitate inuenit primo in eis que ſunt in loco: iō c accepta eſt in diffōne eoꝝ diſtātia: cuȝ dr̄: cōtraria ſunt q̄ maxie diſtāt. h aūt intēdit ꝑ oppoſita cōtraria q̄ ſunt i qlitate ꝛ in ſba: ꝛ in augmēto: ꝛ in loco. ¶ Et cū. d. ꝙ trāſmutatiōes vident cōuenire in hoc ꝙ indigent ſbto: incepit declarare qūo apparet. ꝛ. d. illđ em̄ qđ eſt nūc ꝛc̄. i. appet em̄ qm̄ queadmodū vnū ꝛ idē numero

4

b Oppō ꝑ ſeentialr inuenit in eis q̄ opponūt i loco. ꝯſile ſpntis. ca. ð quātitate ſȝ oppo. vr̄. 8. ph. c. 16.

c Uide. 10. me. cō. 13.

in loco aliquo eſt nūc ꝛ poſt trāfert in alium. Et vnū ꝛ idē cū modo eſt ꝛ albū ꝛ poſt erit nigrū in alteratione. Et vnū ꝛ idē eſt magnuȝ ꝛ paruū in augmento. Silr etiā vnū ꝛ idē qn̄qȝ eſt generatuȝ: ꝛ qn̄qȝ corruptū. ¶ Sed tn̄ differūt in hoc ꝙ ſubiectū qđ eſt in trāſmutatiōe que eſt ſbe eſt in potētia: ꝛ eſt in alijs trāſmutationib⁹ in actu: ꝛ ſuuȝ eſſe eſt qđ eſt mediū inter eē in actu: ꝛ nō eſſe: ꝛ hoc intēdebat cū. d. ꝛ erit nūc ſubiectū ſicut hoc ꝛc̄. i. ꝛ iſtud ſubiectū qn̄ recipiet formaȝ aſſimilat ei qđ eſt in actu: ꝛ qn̄ dimiſit eaȝ aſſimilat ad non eſſe: ꝛ totum hoc dictū eſt in nālibus. ¶ B. d. ꝛ alie trāſmutatiōes ꝛc̄. i. ꝛ alie trāſmutationes ſequunt illā q̄ eſt in ſuba. ſ. qm̄ illud qđ hȝ trāſmutatioē que eſt in ſuba/ hȝ alias traſmutatiōes. Trāſmutatōes aūt in loco non dȝ ſequi vna aut plures aliarū trāſmutationū. Et ideo non eſt neceſſe vt omne hn̄s materiā localē habeat materiā gn̄abilem ꝛ corruptibilē. ¶ Et innuit ꝑ hoc qđ declratū eſt in ſcia nāli: ꝛ ꝙ celū a hȝ mām localē: ꝛ tn̄ nō hȝ materiā generabilē ꝛ corruptibilē. ꝛ ideo videmus ꝙ celū non cōponit ex mā q̄ eſt in potētia ꝛ forma q̄ eſt in actu. ¶ B. d. dictū eſt igit in nālibus ꝛc̄. i. declaratū eſt enim que eſt dr̄ia inter gn̄ationē ſimplr: ꝛ non gn̄ationē. ſilr ꝛ inter gn̄ationeȝ ꝛ corruptionē q̄ ſunt in ſuba: ꝛ gn̄ationē ꝛ non generationē que nō dicunt ſimplr. ſ. que ſunt in alijs trāſmutationibus.

Subȝ trāſmutationis ſbalis ē i potētia. accn̄talis aūt in actu. Jđ ꝑ ph. cō. 63. ꝑ de gn̄atiōe. 23. ꝛ. 24. 2. de aīa. cō. 4 ꝛ ꝑ cap. de ſba orbis.

a Celuȝ hȝ mām localē ꝛ nō māȝ gn̄abileȝ ꝛ corruptibilem. Jdē ꝑ ph. cō. 63. ꝛ ꝑ ce. 20. Jđ ꝑ ꝛ. 2. ꝛ. 3. ca. de ſuba orb. ꝛ ħ cō. 12. ꝛ. 12. me. t. cō. 10.

¶ Qm̄ qdē vt ſubiecta ꝛ vt mā ſba cōfeſſa eſt. Hec aūt que ꝑtāte reliquū eā que vt actuȝ ſbam ſenſibiliū dicere qd eſt. Demo. quidē igit tres dr̄ias ſimul eſſe exiſtimauit. Nā ſubiectū corpus ſm mām vnū ꝛ idē differt: aut rithmo qđ eſt figura: aut tropi qđ ē cōpō: aut diatigi qđ eſt ordo. Uident aūt multe dr̄ie eē: vt alia qdē cōpōne dr̄r māe: ſicut quecūqȝ mixtura queadmodū mellicratum. Alia aūt ligatōe: vt capitis ligatura. Alia viſco vt liber. Alia clauo vt archa. Alia in pluribus hoꝝ. Alia poſitione vt liminare inferius: hec em̄ in poſitiōe aliqualr differūt. Alia tpe vt cena ꝛ prandiū. Alia loco vt ſpūs. Alia ſenſibiliū paſſionibus vt duritie: ꝛ mollitie: ꝛ ſpiſſitudine: ꝛ raritate: ꝛ ſiccitate: ꝛ humiditate. Et hec qdē hoꝝ in quibuſdā: alia oībus his. Et oīno alia ſupabundātia: alia defectu. Quare palā: qꝛ ꝛ eē totiēs dicit. Limes eniȝ inferior eſt: qꝛ ita ponit: ꝛ eē ſic ipm poni ſignificat: ꝛ cryſtallū eē ſic ipſaȝ inſpiſſari. Quorūdā vero eē ꝛ oīb⁹ his diffiniet: qꝛ alia ſunt mixta: alia cōplexa: alia ligata: alia inſpiſſata: alia alijs dr̄ijs iūcta: vt manus: aut pes. Sumēda ſunt igit gn̄ā dr̄iarū: ħ nāqȝ erūt principia eſſendi: vt que in magis ꝛ minus: aut ſpiſſo ꝛ

raro:ꝛ talibus. Oĩa nãq; h̃ ſuperabũdantia ꝛ defectus ſunt. Siquidē aũt figura: aut lenitate: aut aſperitate: aut recto: aut curuo. His aũt erit eſſe miſceri: oppoſite vero non eſſe. Palã itaq; ex his q̃ ſi ſb̃a cauſa eſſendi vnũquodq;: ꝙ ex his eſt querēdũ que eſt cã eſſendi hoꝝ vnũquodq;. Subſtãtia qdē igit̃ nihil hoꝝ nec cõbinatum. Attamen ꝓportionale in quolibet.

¶ Et cũ quedã ſb̃e ſunt cõceſſe vt ſubiectũ ꝛ mã etiã. eſt ꝛ illō qō eſt in potētia. Remanet dicere que eſt ſb̃a ſenſibiliũ que eſt in actu. Demo. vero vĩ exiſtimare ꝙ dr̃ie eoꝝ ſunt tres. Mã vō que eſt ſubſtãtia ſubiecta eſt eadē ēt:ꝛ differt: aut ſm̃ ordinē q̃ eſt figura: aut ſ3 trãſmutationē que eſt ſitus: aut ſ3 cõcauũ q̃ eſt cõpoſitio. ꝛ ip̃e videt multas dr̃ias vt dr̃: quedã eſt eñ ꝑ cõpoſitionē mãe vt oĩa que admiſcent̃. V.g. mel ꝛ aq̃:ꝛ quedã ꝑ ligamētuʒ vt lectus:ꝛ quedã per glutinũ vt liber:ꝛ quedã per clauos vt archa. Et quedã ꝑ plura iſtoꝝ. ꝛ quedã per ſituʒ vt via ꝛ limes. Iſta eñ differũt ſm̃ motũ ſitualē. ꝛ quedã ſm̃ tp̃s vt mane ꝛ ſero. ꝛ quedã ſm̃ locũ vt vēti. ꝛ quedã per paſſiones que ſunt ſenſibiliũ vt durities:ꝛ mollities:ꝛ ſpiſſitudo:ꝛ raritas:ꝛ ſiccitas:ꝛ hũiditas:ꝛ quedã per quedã:ꝛ quedã per oĩa. ꝛ vl̃r quedã magis ꝛ quedã minus: ꝛ ideo cũ limes ponit̃ ſuperius nõ eſt limes. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ ens dr̃ ſm̃ numerũ iſtoꝛuʒ modoꝛuʒ. Dicitur eniʒ ens via que eſt ſm̃ hunc ſitum: ꝛ hoc etiam ſignificat ꝙ eſt ſm̃ hunc ſitum. Et ipſum eē frigus etiã ſignificat ꝙ inſpiſſatũ eſt illō ſm̃ hũc moduʒ. Et eēntia querēda rerũ determinat̃ ꝑ oĩa iſta. quedaʒ eniʒ ſunt mixta:ꝛ quedã cõplexa:ꝛ quedã ligata:ꝛ quedã ſm̃ alias dr̃ias: vt manus ꝛ pes. Accipiant̃ igit̃ genera dr̃iarũ. Iſta eñ erũt ꝑncipia eſſentie: ſicut ꝙ eſt maioꝛis ꝛ minoꝛis:ꝛ ſpiſſuʒ:ꝛ rarum:ꝛ ꝑtes ſil̃es iſtis. Oĩa eñ iſta ſunt in additione:ꝛ diminutiōe. Et ſi ſunt alicuius figure vt leuitas: aut aſperitas:ꝛ oĩa ſunt in recto: aut toꝛtuoſo: quedaʒ ſunt quoꝝ eēntia eſt mixtio:ꝛ

modo oppoſito ſitu: qui eſt non eſſentia. Manifeſtũ eſt igit̃ ex iſtis: ꝙ ſi ſub̃a ſit cã eſſentie cuiuſlibet iſtoꝝ: nihil enim iſtoꝝ oĩno eſt ſubſtãtia: neq; qñ cõgregant̃ cũ aliȷs. Sed tamē indiget qōlibet iſtoꝝ cõueniēte.

¶ Cũ declaratũ ſit in tractatu ꝑcēdenti ꝙ foꝛme ſunt ſub̃e ex hoc ꝙ illud qō ſignificat diffō eſt ſb̃a:ꝛ ꝙ diffo ſignificat foꝛaʒ ꝑ hoc q̃ interrogatio per quare eſt de foꝛma: vult ꝑſcrutari h̃ de ꝑmis differētȷs ſubſtãtialibus quib⁹ diuidit̃ foꝛma vl̃is. ¶ Et. d. cũ igit̃ quedã ſb̃e ꝛc̃. i. ꝛ cũ oẽs antiq̃ cõueniũt in hoc ꝙ mã eſt ſb̃a:ꝛ eſt illa q̃ exiſtit in potentia:ꝛ eſt declaratũ ꝙ foꝛma eſt ſb̃a q̃ eſt in actu: remanet dicere q̃ ſunt dr̃ie illius ſub̃e q̃ eſt in actu in cõpoſito. ſ. ꝑme dr̃ie per q̃s diſtinguunt̃ foꝛme entiũ ſ3 ꝙ ſunt entia. ¶ D. inducit ſermonē Democriti in hoc. ꝛ. d. Democri. vero exiſtimauit ꝛc̃. i. Democ. opinabat̃ ꝙ mã eſt vna nã in ſpecie in oĩbus entib⁹. ſ. partes indiuiſibiles:ꝛ ꝙ iſta mã pꝛimo diuidit̃ in tres dr̃ias maximas quibus entia differũt. Pꝛĩa aũt dr̃ia eſt ꝑꝑ diuerſitatē figurarũ partiũ indiuiſibiliũ:ꝛ hoc vocãt oꝛdineʒ. Sc̃da aũt dr̃ia eſt ꝑꝑ diuerſitatē partiũ in ſitu in quolibet:ꝛ hoc vocauit traſmutationē in ſitu. Tertia aũt dr̃ia eſt ꝑꝑ diuerſitatē earuʒ in oꝛdine:ꝛ hoc vocauit cõtactũ:ꝛ opinabant̃ ꝙ entia nõ differũt abinuicē niſi per vnã iſtarũ triũ diſpõnum: aut per plura vno. § Idē ꝑ ph̃ .t.cō.41.

¶ D. d. ꝛ ipſe videt multas differētias. i. ꝛ mirum eſt de iſto hoĩe quõ eſt cõtentus iſtis differētȷs cum viderit multas dr̃ias alias ab iſtis tribus per quas diſtinguunt̃ abinuicem. Deinde incepit demonſtrare iſtas dr̃ias: ꝛ. d. vt dr̃ quedã per cõpoſitionē mãe ꝛc̃. i. ſicut illa q̃ differunt per diuerſitatē cõpoſitionis elemētoꝝ ex quib⁹ cõponunt̃. ſ. ſm̃ magis ꝛ minus:ꝛ ſunt illa q̃ differũt ſm̃ cõplexionem:ꝛ iſta eſt diſpõ oĩum coꝛpoꝛũ cõſiliũ3 partiũ ꝛ diſpõ pluriũ rerũ artificialium: vt diuerſitas rerũ que cõponunt̃ ex melle ꝛ aqua. ¶ D. d. ꝛ quedã per ligamentũ ꝛc̃. i. ꝛ ſunt quedã quoꝝ dr̃ie ſunt in copulatione. ſ. qñ noĩa ꝛ actiones rerũ copulataꝝ diuerſant̃ ꝑꝑ diuerſitatē copulatiōis: quedaʒ eñ copulant̃ per ligamentũ:ꝛ quedã per glutinũ:ꝛ q̃dã ꝑ clauos. ¶ D. d. ꝛ quedã per plura. i. ꝛ quedã diuerſant̃ per plures vna iſtaruʒ dr̃iarum. V.g. vt ſit aliq̃d cuius quedã partes copulant̃ per glutinũ vel ligamentuʒ. hoc eñ differt per iſta duo ab eo cuius oẽs partes copulant̃ per clauos. ¶ Et intēdebat per hoc declarare ꝙ in cõpoſitione ſunt multe differētie aliē ab eis quas dixit Demo. ꝛ ꝙ ſi ille ſunt dr̃ie iſte erunt differentie. ¶ D. d. ꝛ quedã ſm̃ ſituʒ vt via. i. ꝛ nomina vie etiam diuerſant̃ ſm̃ diuerſitateʒ ſitus. V.g. via ad ſuperius ꝛ via ad inferius:ꝛ dextrũ ꝛ ſiniſtrum. ꝛ limen etiã differt a limine in alto ſm̃ ſitũ; qñ cũ fuerint inferius dr̃ limen ꝛ ſuperius luna. ¶ D. d. ꝛ quedam ſm̃ tp̃s vt pꝛandium ꝛ cena. i. qñ pꝛandiũ differt a cena ſm̃ diuerſitatē tp̃is tantum. ¶ D. d. ꝛ quedã ſm̃ locuʒ vt venti. i. ꝛ diuerſitas ventoꝝ eſt per diuerſitatem locoꝝ. ¶ D. d. ꝛ quedaʒ per paſſiones ꝛc̃. i. ꝛ quedã diuerſant̃ ſm̃ nomina. ꝛ diffinitiones per paſſiones ſenſibiles:ꝛ maxime in rebus nãlibus:ꝛ pꝛecipue in coꝛpoꝛibus cõſiliũʒ partiũ ꝛ in ſimplicibus. ꝛ intelligēde ſunt cũ iſtis qualitatib⁹ dictis alie paſſiones ꝛ qualitates numerate in .4. meteo. ¶ D. d. ꝛ quedaʒ 2

per quedã:⁊ quedã per oĩa.i.⁊ quedã entia differũt a quibuſdã per
quaſdã iſtaꝝ paſſionũ:⁊ quedã differũt a qbuſdã p oẽs.U.g.aqua ⁊
terra per duritiẽ ⁊ mollitiẽ ⁊ ſpiſſitudinẽ ⁊ raritatẽ:⁊ humiditatẽ ⁊
ſiccitatẽ.¶D.d.⁊ vl'r q̃dã magis ⁊ q̃dã min⁹:⁊ itẽdit p q̃dã magis
⁊ min⁹ aliqd cõe diuerſitati que eſt p qualitatẽ:⁊ que eſt p q̃titatẽ.
3 ¶Et cũ declarauit genera iſtaꝝ dr̃iaꝝ quas addidit trib⁹: quas.d.
Democ.dixit.manifeſtũ eſt ergo ⁊c̃.i.cũ noĩa ⁊ diffões ſunt p has dif
ferẽtias:⁊ iſte dr̃ie ſequunt̃ formas ſubſtãtiales entiũ.manifeſtũ ẽ
ꝙ forme ſubſtãtiales ſunt ſm numerũ iſtaꝝ dr̃iarũ.¶Et dixit hoc qꝛ
iſte dr̃ie dicte ſunt accñtia:ſʒ accipiunt̃ loco dr̃iaꝝ ſbaliũ pp latẽtiã
dr̃iarũ ſubſtãtialiũ:⁊ diffiniẽs vt dictũ eſt nõ ponet noĩa.¶D.d.dr̃
eniʒ ens via ⁊c̃.i.diceret̃ eniʒ via qꝛ eſt ſm ſitũ ꝓpriũ.D.d.⁊ eſſe gran
do ⁊c̃.i.⁊ hoc nomen grãdo ſignificat ex eo ſpiſſitudinẽ ꝓpriã.D.d.⁊
entia quorũdã ⁊c̃.i.⁊ quedã diffiniunt̃ per quedã:⁊ quedã diffiniunt̃
per oĩa iſta:quedã eniʒ diffiniunt̃ p mixtionẽ:⁊ quedã per ligationeʒ:
⁊ quedã per cõplexionẽ.¶Et forte intẽdit per mixtionẽ aliquid cõe
cõplexioni.Eſt eniʒ aliqd qꝺ dicit̃ miſceri ⁊ nõ cõplecti:vt genera mi
xta adinuicẽ:⁊ vl'r partes indiuiſibiles apud dicentes eas.¶D.d.⁊
quedã vtunt̃ alijs differẽtijs.i.⁊ iſta differũt abinuiceʒ per actiones.
D.d.accipiant igit̃ ⁊c̃.i.⁊ cũ iſta ſequant̃ dr̃ias entiũ qui volunt no
ſcere principia entiũ perſcrutent̃ de generib⁹ primis dr̃iarũ.iſta enim
ſunt principia entis que ſunt cãe in diuerſitate entiũ:vt quidã dixe
runt ꝙ prime dr̃ie ſunt magis ⁊ minus:⁊ quidã dixerũt rarũ ⁊ ſpiſ
ſum:⁊ alia primoꝝ cõtrarioꝝ ſiĺiuʒ iſtis.¶D.d.iſta eniʒ noĩa ſunt in
additiõe ⁊ diminutione:iſta enim noĩa vident̃ eſſe reducta in duas
dr̃ias primas.ſ.in additione ⁊ diminutiõe.¶D.d.⁊ ſi fuerint alicu
ius figure ⁊c̃.i.⁊ dr̃ie q̃ ſunt ſm figurã:⁊ lenitas ⁊ aſperitas collocan
tur ſub recto ⁊ tortuoſo:⁊ iſta eſt qualitas:que eſt ſm quãtitatẽ ⁊ q̃li
tatẽ.¶Et quaſi intẽdit declarare ꝙ prime dr̃ie qualitatis paſſiue ẽ
additio:⁊ diminutio:⁊ qualitatis que eſt ſm quãtitatẽ:rectitudo ⁊
tortuoſitas.¶D.d.⁊ quedã ſunt quoꝝ eſſe eſt in mixtione.D.d.⁊ ſm
modũ expõnis ⁊c̃.⁊ intẽdit vt mihi videt̃ ꝙ quedã ſunt quoꝝ eẽ eſt
in oppõne ad eſſe.ſ.in ꝑuatiõe.¶Et.d.hoc qm̃ dr̃ie quarũdã reꝝ ſunt
ex priuatione.¶Et cũ induxit genera iſtaꝝ dr̃iaꝝ primaꝝ dixit.ma
nifeſtum eſt igit̃ ex iſtis ⁊c̃.i.ſed eſt manifeſtũ ꝙ ſi forme ſubſtãtiales
ſunt cãe eſſendi q̇dlibet ens naturale demõſtratũ:ꝙ nulla iſtarũ dif
ferentiaꝝ eſt cauſa alicuius eoꝝ:⁊ ꝙ querendũ eſt in quolibet eoruʒ:
⁊ quid ſit cã eius ſubſtãtialis que querit aliquã iſtarũ differẽtiaruʒ.
¶D.d.cãm in hoc ⁊.d.nulla eniʒ iſtaꝝ eſt ſubſtãtia ⁊c̃.i.nulla enim
iſtaꝝ dr̃iaꝝ eſt ſubſtãtia neqʒ in ſe:neqʒ in reſpectu alteri⁹.D.d.ſʒ indi
4 get quelibet eaꝝ cõuenientẽ.i.ſʒ vnaqueqʒ iſtaꝝ dr̃iarũ ſequit̃ ſubſta
tiam ſibi cõuenientẽ:⁊ iõ accipiunt̃ in diffõnib⁹ loco ſubſtãtiaꝝ.
¶Sed tamen hic eſt qꝺ.Exiſtimat̃ eniʒ ꝙ quedã qualitates paſſiue
ſunt differẽtie quibuſdã entib⁹ vt calor igni:⁊ humiditas aeri:⁊ ſicci
tas terre:qm̃ ſi aliqua iſtaꝝ qualitatũ auferat̃/auferetur illud ens.
Qm̃ ſi calor auferat̃ ab igne nõ remanebit ignis.Et iõ videmus plu
res expoſitores dicẽtes apte ꝙ dr̃ie ſubſtãtiales iſtoꝝ elemẽtoꝝ ſunt
in iſtis qualitatibus.¶Sed ex hoc ſequit̃ incõueniens.ſ.ꝙ aliquid
ſit in ſe qualitas:in reſpectu alterius ſit ſubſtantia:⁊ ſubſtãtia nõ di

Ubi ẽ latẽtia ſbalium dr̃iaꝝ lʒ accidẽtia ponere in diffinitiõe loco eaꝝ.vid.7.h⁹.cõ.41.⁊ que ibi.

Dr̃ie q̃rũdã rerũ ſunt ex priuatiõe.

Digreſſio q̃ q̃rit̃ an aliq̃ q̃litates paſſiue ſint aliquib⁹ entibus ſbe.

Motiuum Alexan.

citur in reſpectu alicuius.¶Dicimus nos igit̃ ꝙ via ad ſciendũ hoc
eſt via qua iuit Ariſto.in pſcrutatione de ſimplicibus ⁊ compoſitis.
¶Qm̃ ſi calor in igne erit differentia ſubſtãtialis:tunc cõpoſita ha
bebunt diffões ignis.Calidũ eniʒ cõponit̃ ex ſubſtãtia ⁊ qualitate:⁊
aut cõponit̃ ex ſubſtãtia ⁊ accidentibus:erunt vnũ in actu ⁊ duo in
potẽtia.⁊ ex hoc apparet ꝙ calor nõ põt eẽ dr̃ia ſubſtãtialis.¶Et ſi
ignis auferi per ablationẽ caloris:nõ auferi primo neqʒ per ſe:ſʒ me
diante ablatione forme ignis:ſicut quando auferi riſibilitas:auferi
homo:ſed nõ primo:ſed mediãte ablatione rõnabilitatis.¶Et ſi eẽt
in aliquo accidẽs:⁊ in aliquo ſubſtãtia:tunc diceret̃ equoce.ſ.eo mo
do quo dicit̃ hoc nomen ens de ſubſtãtia ⁊ accidẽte.¶Et ſcire debes
ꝙ actio forme ignis que ſequit̃ formã ignis eſt calor maximus ⁊ mo
tus ad ſuperius.calor igit̃ in igne eſt ſicut abſciſio in cultello:⁊ actio
manus in manũ:non quaſi ablatio in ablato.

¶Et vt in ſubſtãtijs id qꝺ de mã predicat̃ eſt act⁹ ipe:
ſic ⁊ in alijs diffõnibus maxime:vt ſi limen inferi⁹ opor
teat diffiniri:lignũ:aut lapidẽ ita poſitum dicem⁹:⁊ do
mũ lateres ⁊ ligna ſic poſita. Aut adhuc ⁊ qꝺ cui⁹ cã in
quibuſdã eſt.Si vero criſtallũ aquã congelatã:aut ſpiſ
ſatã:ita ĩ ſymphonia:aut acuti/⁊ grauis cõmixtio talis
Eodẽ quoqʒ mõ ⁊ in alijs.Palam itaqʒ ex his:qꝛ actus
alius alterius mãe eſt rõ:alioꝝ eniʒ cõpoſitio:alioꝝ mi
xtio:⁊ alioꝝ aliud quid dictoꝝ.pp qꝺ diffinientiũ hi qdẽ
dicẽtes quid eſt domus:qꝛ lapides lateres:⁊ ligna:po
teſtate domũ dicũt.Materia nãqʒ hec.Illi vero vas ꝓ
tectiuũ pecuniaꝝ ⁊ corpoꝝ:aut aliud aliqd tale adden
tes:actũ dicũt.Alij nãqʒ ea ambo cõponẽtes tertiã:⁊ eã
que ex his ſubſtãtiã.videt̃ eni q̃ qdeʒ p dr̃ias ratio ſpẽi
⁊ actus eſſe:que vero eſt in exiſtẽtib⁹ mãe magis.Silr
aũt ⁊ quos Archytas approbauit terminos:ſimul eniʒ
vtriuſqʒ ſunt:⁊ qd eſt ſerenitas quies in aeris pluralita
te:Aer qdẽ mã.Act⁹ ⁊ ſubſtãtia qes.Quid eſt trãquilli
tas maris eqtas.Subiectũ qdẽ vt mã:mare.Actus aũt
⁊ forma:eqtas.Palã itaqʒ ex dictis que ſit ſenſibilis ſub
ſtantia:⁊ q̃uo hoc quidẽ vt materia:illa vero vt forma:
⁊ actus:tertia que ex his.
¶Et quẽadmodũ in ſubſtãtijs eadẽ actio ꝑdicat̃ d̃ ma
teria:ſimilr̃ in alijs diffõnibus magis.U.g.ſi volumus
diffinire viam:aut lapidem:dicemus ꝙ eſt illud cuius

Imp.auer.
Prima rõ
Scda ratio ad idem.

Solutio ad motiuũ alexan.

Tertia rõ ad ideʒ.

Documẽtũ

Diffões archyte ſũt approbãde que dant̃ p formã ⁊ materiam.

pars eſt tale:ꝛ tale:ꝛ dom⁹ que eſt ligna ꝛ lateres:quorum ſitus eſt talis:ꝛ etiã in quibuſdã diffõnibus conſideramus illud ꝑꝑ qḋ. U.g. ꝙ grãdo eſt aqua congelata ꝛ ſpiſſa aliqua ſpiſſitudine. Et cõmutatio vocis in extu eſt mixtio vocis acute cũ graui ꝛ alia mixtione. Et ſm hunc modũ in alijs rebus. Et iam apparuit in iſtis rebus ꝙ oĩs mãe actio eſt ab alia actiõe alterius materie ꝛ ſermo etiã. Actio.n.cuiuſdã eſt cõpoſitio:ꝛ cuiuſdam mixtio:ꝛ cuiuſdã aliud dictũ. Et iõ illi qui diffiniũt ꝛ dicunt ꝙ dom⁹ eſt lateres:ꝛ lapides:ꝛ ligna:dicũt domuz in potẽtia.iſta:n.ſunt:ꝛ qui dicũt ꝙ domus eſt qḋ tegit diuitias:ꝛ corpora dicũt actionẽ.qui aũt cõgregant oĩa iſta:ꝛ cõponunt ea:dicũt tertiam ſubſtantiam que eſt ex iſtis. Uidet enim ꝙ ſermo dr̃iarum ſit forme:ꝛ actiõis:ꝛ illud ex iſtis rebus in quo eſt ſic materia magis:ꝛ iſte aſſimilant diffõnibus quas Archytas accipiebat:q̃ congregant ex ambobus:vt dicit quid eſt ſerenitas: ꝛ dicitur quies in multitudine aeris:aer igit eſt mã: ꝛ quies actio ꝛ ſubſtantia.ꝛ etiã quid eſt tranquillitas:ꝛ dicitur lenitas maris. Subiectũ igit qḋ eſt quaſi materia ẽ mare. Actio vero ꝛ forma eſt lenitas. Declaratuz eſt igitur ex dictis quid eſt ſubſtantia ſenſibilis: ꝛ quõ: quedam enim eſt quaſi materia:ꝛ quedã eſt quaſi in actu:ꝛ tertia que eſt ex iſtis.

6 ¶ Intẽdit declarare ꝙ partes cõpoſiti ſunt partes ipſius diffõnis ꝛ ꝙ diffõnes pfecte ſunt ille que cõtinẽt oẽs ptes ex quib⁹ cõſtat cõpoſitũ:ꝛ hec eſt forma:ꝛ ꝙ eſt in ente quaſi mã. ¶ Et.d.ꝛ queadmodũ in ſubſtãtijs ꝛc̃.i.queadmodũ in ſubſtantijs illud qḋ exiſtit in eis eſt actus.ſ.forma que predicat de mã:ꝛ mã exiſtit in ea in potentia: ita vltimã dr̃ia in iſtis diffõnibus hꝫ magis mãm diffiniti. Diffinitũ.n. eſt ens in actu ꝑ vltimã dr̃iam: ꝛ alie dr̃ie que ſunt ante ſunt quaſi mã. ¶ D.d.exẽplum taliuz diffõnuz ꝛ.d. U.g.ſi voluerim⁹ ꝛc̃.i.v.g. qm̃ ſi voluerimus diffinire viã:aut lignũ:inducemus illud qḋ eſt q̃ſi materia.ſ.genus:ꝛ illud qḋ eſt quaſi forma.ſ.illa duo ex quib⁹ conſtituitur diffinitũ. U.g.dicit ꝙ via eſt locus qua itur:via enim vna ps eius eſt locus:ꝛ alia pars diſpõ in loco ꝑ quez itio eſt poſſis in ea ad finem intentũ. Et ſimilr ligni quedã pars eſt corpus: ꝛ quedã forma addita corpi per quã lignũ dr̃ archa aut ſcãnũ.ꝛ ſilr de lapide:ꝛ ſilr domus que eſt cõpoſita ex lignis ꝛ laterib⁹: pars quedã eius eſt mã

Diffinitũ ẽ ens in actu ꝑ vltimam dr̃iã: ꝛ alie dr̃ie q̃ ſunt ante ſũt q̃ſi mã. Idẽ.7. met.cõ.43

ſcꝫ ligna ꝛ lateres ꝛ alia ps forma eius per quã dr̃ domus. ¶ D.d.ꝛ etiã in quibuſdã diffõnibus ꝛc̃.i.ꝛ etiã in quibuſdã diffõnib⁹ inducemus in poſtremo illud ꝑꝑ qḋ illud diffinitũ hꝫ nomen ꝛ eſt forma cõiuncta cum mã. U.g.dicere in diffõne grãdinis ꝙ eſt aqua cõgelata aut ſpiſſa ꝑꝑ fugã frigoris a calore in ꝓfundũ nubiũ.ꝛ iſte ſunt diffinitiones pfecte. ¶ Et.d.hoc vt mihi vr̃:qm̃ quedã nõ diuerſant ſm nomina ꝑꝑ ſuas formas:ſed ꝑ accidẽtia ꝓpria.ꝛ hoc accidit ex cõponentibus nomina. ¶ Et forte.d.hoc.ſ.hoc qḋ.d.ꝙ in quibuſdã diffinitionib⁹ obſeruauim⁹ illud ꝑꝑ quid:q: dr̃ie quarũdã rerum ſunt ex ſuis materijs.ſ.vltie dr̃ie:ꝛ forma eſt illud ꝑꝑ qḋ eſt gnãtio non mã. ¶ D.d.ꝛ cõmutatio vocis ꝛc̃.i.ꝛ diffiniũt neumate vel nete:ita ꝙ ſunt mixtio aliqua iter vocẽ grauẽ ꝛ acutã.i.ſm ꝓportionẽ terminatã. ¶ D.d.ꝛ ſm hunc modũ in alijs reb⁹.i.ꝛ inducũt in diffõnib⁹ in alijs reb⁹ oẽs partes q̃ ſunt quaſi gen⁹: ꝛ q̃ſi dr̃ia. ¶ Optꝫ.n.ſcire ꝙ diffõnes exiſtẽtes ꝑ ſe ſunt ille in quib⁹ gen⁹ eſt quaſi mã ꝛ dr̃ie quaſi forma. Diffõnes aũt cõpoſitoꝝ ex ſubſtãtijs ꝛ accñtib⁹: aut diffõnes rerũ que ſunt in ſubiecto ſunt ecõtrario.ſ.qm̃ illud qḋ eſt in eis q̃ſi dr̃ia eſt mã:ꝛ hoc declaratũ eſt in ſeptimo. ¶ Et nõ debes dubitare i hoc ex hoc qḋ dictũ eſt in nouo.ſ.ꝙ mã nõ p̃dicat de aliquo ſꝫ nomẽ ꝛ ſm diffinitionẽ.ꝛ eſt dictũ hic ꝙ diffõnes nãles ꝯſtituunt ex formis ꝛ materijs. In diffõnibus eniz cõpoſitoꝝ ex ſubſtãtijs ꝛ accidẽtibus ꝛ in diffõnibus reruz que ſunt in ſubiecto eſt mã quaſi dr̃ia: ꝛ forma quaſi genus:ꝛ ſi nõ attribuit ei niſi ſm aliquã p̃dicationem. U.g.vt dicat ꝙ ſimitas eſt cõcauitas in naſo: ꝛ idolum terreſtre: idolum ex terra. In diffinitionib⁹ vero rerum exiſtentiũ per ſe genus eſt quaſi materia:ꝛ differẽtia quaſi forma:ꝛ ſic mã nõ dr̃ de diffinito niſi ſm ꝙ eſt genus ei.nomen eniz generis ſignificat materiã ſm ꝙ eſt in potẽtia illud qḋ hꝫ materiã:ꝛ ſic predicat de habẽte mãm. Nomen autem materie ſignificat mãm aliquid qḋ eſt in actu:pars eius cuius materia eſt:ꝛ ideo nõ p̃dicatur de eo cũ nõ p̃dicat aliquid in actu de aliquo in actu niſi per aliam p̃dicationẽ importantẽ habitudinẽ. ¶ Et cum declarauit ꝙ diffõnes cõtinent materias ꝛ formas ex quib⁹ conſtituit cõpoſitum ſicut debẽt eſſe cõuenientes diffinitis: ꝛ declarantes ſubſtãtias eorũ perfecte:ꝛ ſunt ille que cõſtituunt ex generibus ꝛ differẽtijs dixit:ꝛ iam apparuit ex iſtis rebus ꝛc̃.i.iaꝫ igit apparuit de iſtis rebus ꝙ illud qḋ eſt in actu in omni mã : ꝛ eſt forma eius eſt aliud ab illo qḋ eſt in actu in aliqua materia. ¶ Et cũ declarauit oĩa iſta de diffõnibus ꝛ diffinitis dixit.ꝛ ideo illi qui diffiniũt ꝛ dicũt ꝛc̃. ideſt ꝛ hoc qḋ diximus apparet:qm̃ illi qui cõtenti ſunt in diffõnib⁹ a materijs tm̃:diffiniunt illud qḋ eſt in potẽtia: nõ illud quod eſt in actu. U.g.illi qui diffiniunt domũ dicendo ꝙ eſt cõpoſita ex lateribus:ꝛ lignis:ꝛ lapidibus. Iſti enim diffiniunt domũ que eſt in potentia:non domũ que eſt in actu:iſta enim ſunt materia domus tm̃. ¶ D.d.ꝛ qui dicunt ꝙ domus ꝛc̃.i.ꝛ illi qui diffiniunt res per formas ſine illis in quibus ſunt nõ etiã perfecte diffiniunt:forme eniz nõ inueniunt ſine materijs. U.g.qui diffiniunt domũ: dicẽdo ꝙ eſt illud qḋ tegit corpora ꝛ cenſus:iſti enim diffiniũt domũ que eſt nõ in mã. ¶ D.d.qui aũt cõgregant oĩa iſta ꝛc̃.i.qui aũt diffiniũt rem per ſuam formã:ꝛ ſubiectũ ſue forme diffiniunt tertiaz ſubſtantiam que

Documẽtũ ſeu digreſſio q̃ oñdit dr̃ia iter diffinitiões ſubſtãtiaꝝ ꝛ accidẽtiũ ſeu cõpoſitoꝝ ex ſubiecto ꝛ accñte.

Qui diffiniunt foĩas ſine mã: nõ ꝑfecte diffiniunt. vide ꝑ de aĩa. cõ. 16.ꝛ q̃ ibi.

eſt cögregata ex illis. U.g. dicere ꝙ domus eſt operatū ex lapidibus ⁊ laterib⁹ ⁊ lignis ad cooperiendū corpora ⁊ cenſus a calore ⁊ frigore. ¶ D.d. videt̃ eniȝ ⁊c̃.i. videt̃ eniȝ ꝙ ſermo qui cõtinet dr̃ias ⁊ materiã ex rebus mãalib⁹ eſt diffõ perfecta. ¶ D.d. ⁊ iſte diffões videntur ⁊c̃.i. ⁊ iſte diffões videntur ille quas Archytas recepit: ⁊ iſte fuit hõ qui ſciuit extrahere diffões perfectas.ſ. diffões que cõponuntur ex formis ⁊ materijs. U.g. quid eſt ſerenitas: quies aeris multi. D.d. aer igitur eſt materia: ⁊ quies actus ⁊ ſb̃a.i. qm̃ quies eſt forma ſerenitatis ⁊ genus: ⁊ aer eſt mã eius. dr̃ia igitur in hac diffõe eſt materia: ⁊ forma eſt genus ecõtrario de diffõnibus ſubſtãtiarum. ¶ D.d. aliud exẽplum de diffõnibus accidẽtiũ: ⁊.d. ⁊ etiã quid eſt tranqllitas ⁊ iſta diffõ eſt ſilis predicte. Eſt eniȝ diffõ accidẽtis: ⁊ lenitas in ea ſicut dixit: eſt forma: ⁊ mare mã. ⁊ hoc itẽdebat cũ dixit ſb̃tũ igit̃ ⁊c̃.i. igit̃ ſb̃tũ qõ eſt ſicut mã eſt mare. ¶ Et cũ declarauit illa que intẽdit declarare fecit rememorationẽ ⁊ dixit: declaratũ eſt igit̃ ⁊c̃.i. declaratuȝ ẽ igit̃ quid ſit ſubſtãtia ſenſibilis.i.p qõ cõſtituit cũ ſit declaratuȝ ꝙ quedã eſt mã: ⁊ quedã forma: ⁊ quedã congregatũ ex ambobus: ⁊ ꝙ materia in eo eſt ſubiectum ⁊ forma predicatum: ⁊ hoc intendebat cum dixit quomodo.

¶ Cap. Tertiũ.

Oportet autẽ nõ ignorare: qȝ aliqñ latet vtrũ ſignificet nomẽ ſubſtãtiã cõpoſitã: aut actũ: ⁊ formã: vt dom⁹ vtrũ ſignũ cõis: qȝ tegmẽtum ex laterib⁹ ⁊ lapidib⁹ ſic cõpoſitis: aut actus ⁊ ſpeciei: qȝ tegmẽtuȝ. Et linea: vtrũ dualitas in longitudine: aut qȝ dualitas. Et aĩal: vtrum qȝ materia aĩa in corpore: aut aĩa. Hec nãqȝ ſubſtãtia ⁊ actus corpis alicui⁹. Erit autẽ vtiqȝ ⁊ in vtriſqȝ animal: nõ vt vna rõne dictum: ſed quaſi ad vnum.

¶ Et opȝ nos nõ ignorare: qm̃ forte latet qd eſt illud qõ ſignificat nomẽ: vtrũ ſignificat ſubſtantiã cõpoſitaȝ: aut factũ: ⁊ formã. U.g. domus vtrũ ſignificat cõiter qõ eſt cooperimentũ ex laterib⁹/ ⁊ lapidibus/ compoſitum tali modo. aut ſignificat actum ⁊ formam.ſ. cooperimẽtum. Et linea: vtrum ſignificat duo puncta. Et aĩal vtrũ animam ⁊ corpus: aut animã. Iſta enim eſt ſubſtãtia ⁊ actus corpalis. ¶ Et forte animal ſignificat vtrũqȝ: non ſicut illud qõ dicit̃ ſm̃ vnam eandeȝ diffinitionẽ: ſȝ ſicut illud quod attribuitur eidem.

7 Intendit hoc caplo declarare quid eſt dignius nomine: vtrum forma aut cõpoſitum ex mã ⁊ forma. ¶ Et.d. ⁊ opȝ nos nõ ignorare ⁊c̃.i. ⁊ oȝ nos ſcire: qm̃ latet vtrũ noĩa rerũ ſignificẽt ſubſtãtias

ſubſtantias reruȝ cõpoſitarũ ex materia ⁊ forma: aut formã tantum. ¶ Et hoc eſt in noĩbus que ſignificãt eſſentias rerũ: nõ in noĩbus que ſignificãt res ex accidẽtibus in eis. ¶ Deinde induxit exẽplũ ex hoc. ⁊.d. U.g. domus ⁊c̃.i. U.g. hoc nomen dom⁹ vtruȝ ſignificet cõgregatũ ex mã ⁊ forma: ⁊ hoc intẽdebat cuȝ.d. p cõe. U.g. cooperimẽtũ ex laterib⁹ ⁊ lapidib⁹ cõpoſituȝ aliquo mõ coopimẽtũ.n. eſt in eo q̃ſi forma: ⁊ ex laterib⁹ ⁊ lapidib⁹ quaſi mã. Utrũ aũt h̾ nomẽ dom⁹ ſignificet ꝯgregatũ ex mã ⁊ forma: aut ſolũmõ ſignificet formã q̃ ẽ in actu.ſ. cooperimentũ tantũ. ¶ Deinde induxit aliud exẽplũ.d. ⁊ linea vtrũ ⁊c̃.i. ⁊ vtrum hoc nomẽ linea ſignificet duo puncta: ⁊ illud qõ eſt inter duo puncta: aut ſolũmodo ſignificet illa duo puncta. ¶ Et inuit hoc qõ dictum eſt in diffinitiõe linee.ſ. ꝙ eſt illud qõ terminat̃ ad duo puncta. duo puncta igitur ſunt in ea quaſi forma. ⁊ illud quod eſt inter ea quaſi materia.

¶ Deinde.d. ⁊ aĩal vtrum ſignificet animã in corpore: aut animaȝ. iſta eniȝ eſt ſubſtãtia ⁊ actio corporalis.i. aĩa enim eſt ſubſtãtia ⁊ eſt perfectio corporis. Et cuȝ induxit hanc interrogationẽ dedit reſponſionem. ⁊.d. ⁊ forte animal dicit̃ de ambobus ⁊c̃.i. ⁊ nomẽ ſignificat vtrũqȝ. ⁊ cũ dicit̃ de vtroqȝ. U.g. aĩal de cõpoſito ex mã ⁊ forma: ⁊ de forma tm̃ non dicit̃ ſicut dr̃ noĩa vniuoca quorum diffinitio eſt eadeȝ. ſed dicit̃ principaliter ⁊ ſecũdario.ſ. ſicut res que attribuit̃ eidem. ⁊ quedaȝ in illo ſunt priora quibuſdã. ¶ Et intendebat ꝙ hoc nomen animal dicit̃ principal'r per formã. ⁊ dicit̃ de cõgregato ex mã ⁊ forma ſecũdario.ſ. qȝ dicit̃ de forma. Nomen eniȝ nõ ſignificat rem niſi ſm̃ ꝙ eſt in actu. ⁊ cauſa act⁹ in cõpoſito eſt forma. Et cuȝ duo fuerint quoruȝ alterum eſt cã reliqui: illud qõ eſt cauſa dignius habebit nomẽ. illud eniȝ nomẽ eſt ſecũdi ꝑpter primũ. U.g. res calide: qm̃ nõ habẽt nomen caloris niſi ꝑpter calorẽ ignis qui eſt in fine. ⁊ ideo cum fuerint plura que non habẽt nomen idem ꝑpter aliud: illud aliud eſt dignius habere illud nomen: ⁊ erit cauſa illorum.

¶ Sed hec ad aliquid aliud quidẽ cõferunt: ad queſtioneȝ vero ſubſtãtie ſenſibilis nihil. Naȝ qõ quiderat eſſe ſpẽi ⁊ actui ꝯpetit. Nã aĩa ⁊ aĩe eſſe idẽ: hoĩs vero eſſe: ⁊ hõ nõ idẽ niſi ⁊ aĩa hõ dicat̃. Sic aũt alicui quidẽ: alicui vero nõ. Non videt̃ itaqȝ querentib⁹: ſyllaba ex elementis ⁊ cõpoſitione: nec domus lateres: ⁊ cõpoſitio: ⁊ hoc recte. Non.n. cõpoſitio ⁊ mixtio ex his eſt quorũ eſt ꝯpoſitio ⁊ mixtio. Simil'r aũt nec aliorum quicq̃ȝ vt limes poſitione: non ex limine poſito: ſed magis hoc ex illa. Nec itaqȝ homo eſt animal ⁊ bipes: ſed aliqd opȝ eẽ qõ preter hoc eſt: ſi hoc materia: neqȝ auteȝ elementũ: neqȝ ex elementis: ſed ſubſtãtia: qõ auferẽtes materiã dicũt. Si ergo hec cã ipſius eſſe: ⁊ ſubſtantia hec: ipſam vtiqȝ ſubſtantiaȝ non dicent. Neceſſariũ itaqȝ hanc: aut ſem/

2 Aĩa ẽ ſb̃a ⁊ pfectio corporis. Ideȝ 2. de aĩa. t.c. 4. ⁊. 7.

Nomẽ non ſig̃t reȝ niſi ſm̃ ꝙ eſt in actu.

Cuȝ fuerint duo quoruȝ alteruȝ ẽ cã alteri⁹ illud qõ eſt cã dignius hẽbit illõ nomẽ. ꝯſi'e. 2. met. t.cõ.4. ⁊ p poſte. t.c.5.

piternaz eſſe:aut corruptibilez:ſine corrũpi:aut factam eſſe:ſine fieri. Monſtratuz autẽ eſt ⁊ declaratuz in alijs: q: ſpeciez nullus facit nec generat͂:ſed efficitur hoc: fit autẽ qđ ex his. Si aũt ſunt corruptibiliũ ſubſtãtie ſeparabiles nõdum eſt palaz. Attamẽ q: quorũdaz nõ contingit palam quecunqz non poſſibile eſt preter ipſa alia eſſe:vt domuz:aut vas.

Unde ſumit͂ ꝙ forma nõ ſit ſed compoſitum.

¶ Sed iſta in alio nõ diuerſant͂. Inquirere vero ſbam ſenſibilẽ non diuerſant͂ oĩno. illud eniz qđ eſt per eſſentiaz/eſt per formaz:⁊ per actũ: qm̃ aĩa ⁊ aĩe eſſe eſt idẽ. Homo vero ⁊ homĩs nõ: niſi dicat͂ ꝙ anima eſt homo etiã. Et ſimil͛r in aliquo eſt: ⁊ in aliquo nõ eſt:⁊ nõ apparet querẽtib⁹ ꝙ ſyllaba eſt ex litteris: ⁊ compoſitiõe: neqz ꝙ domus eſt lateres: ⁊ cõpoſitio. ⁊ hoc mõ videt͂. Compoſitio.n. ⁊ mixtio eſt ex eis: ⁊ nõ alteri ſm̃ hunc moduz:⁊ vt via qm̃ non eſt ex ſitu:neqz ſitus ex via:ſed hoc eſt ex illo. Neqz hõ aĩal bipes:ſed opz vt ſit aliqđ aliud a rebus mixtis. Et ẽt mã non eſt elemẽtũ:neqz ex elemẽto: ſed eſt ſba quã dicunt eſſe illi: qui negãt mãz. Et ſi hoc eſt:⁊ cã eſſentie etiaz eſt ſba. Ergo non dicunt ſubſtãtiaz eſſe ipſaz. Neceſſe eſt ergo vt iſta ſint aut eterna:aut corruptibilia abſqz eo ꝙ corrũpantur: ⁊ ꝙ ſint ſine generatiõe. Et declaratuz eſt ⁊ determinatũ eſt alibi ꝙ forma ex nihilo facta eſt:⁊ nõ generat͂:ſed fit hoc: ⁊ generat͂ illud qđ eſt ex iſtis. Et nondum eſt declaratũ ſi ſbe rerũ que corrũpunt͂ ſint ſeparate:ſed tm̃ declaratũ eſt ꝙ hoc eſt impoſſe in qbuſdã:⁊ ſunt oĩa que non pñt eẽ ſine alijs:vt domus:⁊ vas.

8 ¶ Ideſt. forme vero cuz diſtinguũtur ab intellectu a materijs inuenit eas aliud a ſubiecto:⁊ aliud a cõpoſito ex eis ⁊ ſubiecto:cum aũt intelligat congregatũ ex eis.ſ.ſenſatũ inuenit eas idez in diffinitione:⁊ non diuerſa. ¶ Deinde induxit exempluz de hoc: ⁊ dixit: illud eniz qđ eſt per eſſentiã eſt per formaz ⁊c.i. illud eniz qđ ſignificat animaz:⁊ illud cuius eſt aĩa eſt idem. illud vero qđ ſignificat hominẽ:⁊ illud qđ eſt forma hoĩs non eſt idem:niſi eſſet veruz dicere ꝙ anima eſt homo:⁊ ſimil͛r eſt de diffinito omni cũ ſuis partib⁹: apparet eniz qđ ſunt idem quodã mõ:⁊ nõ idem alio mõ. ¶ Deinde dixit:⁊ nõ apparet querẽtibus ⁊c.i.⁊ dicit͂ ſyllaba cã littere cõpoſite:q: cõpoſitio

litteraruz ⁊ mixtio earũ nõ eſt ſine ſyllaba. ¶ Deinde.d. vt via ⁊c.i. vt via:quoniam licet non ſit ipſe ſitus neqz ſitus ipſa via: tamẽ conſtituitur per ſitum. ¶ Deinde.d. nec homo animal bipes ⁊c.i. nec hõ eſt ipſa animalitas ⁊ multitudo peduz: ſed eſt aliquid qđ diſponit͂ ꝑ animalitatẽ ⁊ per multitudinẽ peduz etiã tali modo: ꝙ nõ inuenitur in alio. ¶ D.d.⁊ ẽt mã non eſt elm̃:neqz ex elemẽto.i.⁊ ſignuz eius ꝙ ſba que eſt forma nõ eſt mã:eſt illud qđ declaratũ eſt prius.ſ. ꝙ nõ eſt elm̃ neqz ex elemẽto:ſed eſt ſba in rei veritate apud illos qui negant materiã:⁊ dicũt formas ſeparatas eſſe. ¶ Et induxit oĩa illa que obiecerunt ei aliqui ex dicẽtibus formas: dicẽdo ꝙ forme ⁊ mãe ſunt eadem.⁊ per hoc ſignum ꝙ forme predicant͂ de materijs. ¶ D.d. ſi igit͂ cauſa eſſentie ⁊c.i. ſi igitur cã quiditatis eſt ſubſtãtia alia a ſubſtãtia ſenſibili.ſ. forma: tunc nõ eſt ipſa ſba ſenſibilis.⁊ cũ ita ſit neceſſe eſt vt ſubſtãtie q̃ ſunt forme; aut ſunt eterne non corruptibiles oĩno: aut corruptibiles per accidẽs nõ eſſentialr̃:⁊ hoc intendebat cuz.d. ergo neceſſe eſt vt iſta ſint aut eterna aut corruptibilia ⁊c. ¶ D.d.⁊ declaratuz eſt ⁊ demonſtratũ in iſtis ꝙ forma ⁊c.i.⁊ declaratũ eſt ex dictis ꝙ cum forma fuerit hmõi non generat͂ nec corrũpitur: ſed illud qđ generat͂ ⁊ fit eſt ſubſtãtia demõſtrata:⁊ ex ea eſt gñatio:ſz nõ ẽ declaratũ adhuc ſi iſte ſbe que generant͂ ⁊ corrũpunt͂ hñt formas ſeparatas:aut quõ eſt de hoc:ſed eſt declaratũ ꝙ impoſſibile eſt in qbuſdam vt forme eox ſint ſeparate:vt in rebus artificialibus:⁊ hoc intendebat cum.d. ſi ſubſtãtie rerum ⁊c.

Forma nõ generat͂ ſed ꝯpoſitũ. Jõ 7. hui⁹. 23. 26. & 27. 32.

¶ Forſan quidez igit͂ nec ſube ſunt:nec aliud ipſa hoc nec aliqd aliorũ quecũqz nõ nã cõſtituta ſunt. Nãm eniz ſolã vtiqz quis ponet eorũ que in corruptibilibus ſbam. Quare dubitatio quaz antiſthenici:⁊ ſic indocti dubitauerunt:hz tẽpus quoddaz qđ nõ eſt ipſuz quid eſt diffinire. Terminũ.n. rõnẽ eſſe longã:ſz quale qd eſt ꝯtingit dicere:ſicut argentũ qdẽ qd eſt nõ:q: aut quale ſtagnũ. Quare ſubſtantie eſt quidem cuius contingit eſſe terminuz ⁊ rõnez vt cõpoſite ſiue ſenſibilis fuerit ſiue intellectualis. Primorũ aũt ex quibus hoc:nõ eſt: ſiquidez aliquid ð aliquo ſignificat rõ diffinitiua:⁊ opz hoc qdẽ vt mãm eſſe:illud vero vt formam.

¶ Et rectuz eſt vt iſta ſint neqz ſubſtantie etiaz:neqz aliquid oĩum partiũ que nõ cõſtituunt͂ per naturã. Rectũ eſt igit͂ vt aliqs ponat nãz tm̃ eſſe ſubſtãtiã in rebus que corrũpunt͂. Et eſt q̃ſtio difficilis quã interrogabat Antiſthenes in aliqua hora:nõ ſm̃ curialitatẽ. Impoſſibile enim eſt vt ſciat͂ vt ſit diffinitio entis quid ſit. Diffinitio enim eſt ſermo longus.ſed impoſſibile enim eſt diffini

re aliquid quale ſit: ꝛ quale ſcitur per qualitatem vt cy/
phus: quoniā īpoſſibile eſt vt ſciatur quid: ſed eſt quaſi
vas. Ergo in ſubſtātijs eſt quedā ſubſtantia q̄ poſſibi/
le eſt vt habeat diffinitionē ꝛ ſermonem: vt ſubſtantia
compoſita: ſiue fuerit ſenſibilis: ſiue intelligibilis. Illa
aūt ex quib⁹ eſt iſta ſb̄a prima impoſſibile eſt vt habeāt
hoc: cū ſermo diffōnis ſignificet aliqd de aliquo: ꝛ oꝫ eē
quedam quaſi materia: ꝛ quedā quaſi forma.

9 ¶ Quia induxit exemplū in materijs ꝛ formis de rebus artificiali/
bus: intendit declarare ꝙ nulla forma artificialis eſt ſubſtantia ne/
dum vt ſit ſeparata. ¶ Deinde. d. ꝛ rectū eſt ꝛc̄. i. rectum eſt vt forme
artificiales nō ſint ſubſtātie: neqꝫ ēt res demonſtrate: ita ꝙ ſint vnū
ſicut eſt diſpoſitio in ſubſtātijs naturalib⁹. ¶ Deinde. d. neqꝫ aliud
omniū partiū eſt ꝛc̄. i. ꝛ intēdit neqꝫ vt maior pars forme naturalis
ſit ſeparata: ꝛ hoc intendebat cum. d. rectū eſt igitur ponere natu/
ram ꝛc̄. ¶ Deinde incepit dicere q̄ōnem quā querebat quidā famo
ſus apud eos dubitādo. ꝛ. d. ꝛ queſtio difficilis ꝛc̄. ꝛ. d. nō curialiter:
q: ignorabat ꝙ diffinitio nō eſt omniū rerum: ꝛ intendit per curiali/
tatem logicam. ¶ Deinde. d. ſolutionē illius q̄ōnis. ꝛ. d. impoſſibile
enim eſt ꝛc̄. i. ꝛ queſtio hoꝝ eſt ꝙ ſi oīa habeant diffinitiões: diffinitio
habebit diffinitionē: ꝛ ſic procedet in infinitū. ꝛ. d. diſſoluēdo impoſ
ſibile enim eſt vt ſit diffinitio entis ꝛc̄. i. impoſſibile. n. eſt vt forme vl/
time in diffinitionib⁹ habeāt diffinitionē: qm̄ forme vltime ſunt ſim/
plices: ꝛ diffinitiões ſunt cōpoſitoꝝ: diffinitiões. n. rerū ſunt ex ma/
terijs ꝛ formis. ¶ V. g. cyphus qui diffinit̄ p hoc ꝙ eſt vas talis qua/
litatis. i. talis forme. ¶ Deinde. d. ergo in ſubſtātijs ꝛc̄. ꝛ intēdit cō/
poſita ex materia ꝛ forma: ꝛ intendit per intellecta mathematica.
Deinde. d. illa autē ex quib⁹ eſt iſta ſubſtātia. ꝛ intendit per illa ex
quibus eſt ſubſtātia primo materiā ꝛ formā. ſ. ꝙ impoſſibile eſt vt
forma aut materia habeat diffinitionē. Diffinitio enim ē ſermo in quo
diſponitur aliquid per aliqd: forma vero ꝛ materia vtraqꝫ ſignificat
idem: ꝛ neutra diuidit̄ in diſpoſitionē ꝛ diſpoſitū. ¶ Deinde. d. ꝛ
oportet vt quedā ſit quaſi materia: ꝛ quedā quaſi forma. i. ꝛ in diffi/
nitione oportet vt ſit aliquid ꝙ ſignificet formā: ꝛ aliud ſignificans
quod eſt quaſi materia.

Diffinitões ſunt cōpoſitoꝝ ex ma/terijs ꝛ for/mis. cōſile 3. cō. vlti. ꝛ 7. me. c. 40.

¶ Palam autē ꝛ q: ſi ſint aliqualiter numeri ſubſtantie:
ſic ſunt: ꝛ nō ſunt vt quidā dicūt vnitatū multitudo. Nā
diffinitio numerus quidā eſt. Diuiſibilis eſt enim ꝛ in
indiuiſibilia: nō enim infinite rōnes: ꝛ numerus autē ta/
le. Et queadmodū nec a numero ablato aliquo aut ad/
dito ex quib⁹ numer⁹ eſt: nō adhuc idem numerus eſt:
ſed alter: quāuis minimū auferat̄ aut addatur: ſic nec
diffinitio: nec qd̄ quid erat eſſe: nec adhuc erit ablato

Spēs entiū ſunt ſic nu/meri.

aliquo aut addito. ꝛ numerū opꝫ eſſe aliquid quo vnus:
qd̄ nunc nō hn̄t dicere: quo vnus ſiquidem eſt vnus. Aut
enim nō eſt: ſed vt aceruus: aut ſiquidem eſt dicēdum qd:
qd̄ eſt faciēs vnū. Ex multis ꝛ diffinitio vna eſt: ſilr aūt
neqꝫ hanc hn̄t dicere: ꝛ hoc merito accidet. Eiuſdē. n.
rōnis ꝛ ſubſtātia vnū ita: ſed nō: vt dicūt quidā vt vni/
tas quedā exiſtēs aut punctū: ſed endelechia: ꝛ nā vna
quedā. Et queadmodū nec numer⁹ hꝫ magis: aut min⁹:
nec que ſm̄ ſpēm ſubſtātia: ſed ſiquidē que cū mā. De ge/
neratiōe quidē igit̄ ꝛ corruptiōe dictarū ſubſtātiaꝝ quō
cōtingit: ꝛ quō impoſſibile: ꝛ de reductione ad numeꝝ:
ſit vſqꝫ ad hoc determinatum.

¶ Et manifeſtū eſt ꝙ ſi ſubſtātie ſint etiā numeri ꝙ ſunt
hmōi. Non ſunt igitur ſicut quidā dixerūt ex vnitatib⁹.
Diffinitio enim eſt aliquis numer⁹: q: diuidit̄ in res in/
diuiſibiles. Sermones. n. nō ſunt infiniti: ꝛ numerus eſt
tale. ꝛ queadmodū qn̄ ab aliquo numero diminuit̄ ali/
qd: aut ēt additur aliqd eoꝝ ex qbus eſt numer⁹: tūc pri
mus numer⁹ nō remanebit idē: ſed fiet alius numerus:
lꝫ diminutū: vel additū ſit valde modicū. Similr nō re/
manebit diffinitio: neqꝫ illud qd̄ eſt per eſſentiā poſtq̄
diminuit̄ ab eo aliquid: aut ei additur aliqd. ꝛ opꝫ vt nu
merus ſit aliquid quaſi illud qd̄ eſt nunc: non pōt dicere
per qd̄ eſt vnū. Et ſi eſt vnū: aut erit: aut nō erit; ſed eſt
ſicut cumulus. aut ſi fuerit dicat̄ ꝙ facit vnū ex plurib⁹.
Et diffinitio ēt: ſi eſt vna: opꝫ eos dicere in ea ſiſe dicto.
Sed nō poſſunt dicere ēt ꝛ recte accidit hoc. Vnū enim
diffinitiōis vnius: ſed qd̄ eſt vnū per ſb̄am. Scd̄m igit̄
hunc modū eſt vnū: ꝛ nō ſicut quidā dicūt ꝙ aliqua vni/
tas aut aliqs punct⁹: ſed eſt actio: ꝛ ē aliqua nā ſimplex:
Et queadmodū in numero nō eſt magis ꝛ min⁹: ꝛ ſilr
neqꝫ in ſubſtātia que eſt quaſi forma: niſi ſit ſubſtātia que
eſt cum mā. Sit igitur iſta diſtinctio in generatiōe ꝛ cor/
ruptione ſubſtātiarū que dicuntur: ꝛ quō eſt poſſibile: ꝛ
quō non: ꝛ in attributione eaꝝ numero.

10 ¶ Ideſt. ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ſi ſubſtātie ſunt cōpoſite ex numeris ſicut quidā dicunt: neceſſe eſt vt numerꝰ ex quo cōponit̄ ſit genus ⁊ differentia: ⁊ ꝙ hoc intēdebat modo cū dixitꝰ eas eſſe cōpoſitas ex numeris. ¶ D. d. nō ſunt igit̄ ſicut quidā dicunt ex vnitatibꝰ. i. ⁊ cū intelligendū fuerit ex numero hoc: hoc nō eſt dicē duz ꝙ iſte numerus ex quo cōponunt̄ entia eſt cōpoſitꝰ ex vnitatibꝰ: ſicut dixerūt fingentes ꝙ nā ſubſtātiarū eſt numerꝰ. ſed iſte numerꝰ dz cōponi ex genere ⁊ differētia. ¶ Et cū narrauit ꝙ ſi dicat̄ ꝙ principiū entiū eſt numerus: opz intelligere numerū qui eſt in diffinitiōe: nō numeꝝ cōpoſitū ex vnitatibꝰ: incepit dicere ſimilitudinē que eſt inter numerū ⁊ inter diffinitionez. ⁊. d. diffinitio eniz eſt aliquis numerꝰ ⁊c. qz diuidit̄ in res indiuiſibiles ⁊c. i. diffinitio aſſimilat̄ numero: qz diffō diuidit̄ in res indiuiſibiles: ſicut numerꝰ diuidit̄ in res indiuiſibiles: ſed differūt in hoc: qm̄ illud qđ non diuidit̄ in numeros eſt vnitas: ⁊ in diffinitione eſt genus ⁊ differētia. ¶ Deinde. d. diffinitiōes eniz nō ſunt infinite ⁊c. i. diffinitio eniz que nō diuidit̄: nō diuidit̄ in infinitū: ſed peruenit̄ in diuiſione ad indiuiſibilia. ſ. ad partes vltimas diffinitiōis: ⁊ intēdebat per hoc declarare ꝙ diffinitio magis aſſimilat̄ nature numeri ꝙ diuidit̄ ſemꝑ in indiuiſibilia. ¶ Deinde. d. ⁊ numerꝰ eſt tale. i. qz in diuiſione peruenit̄ in eo ad indiuiſibilia. ſ. vnitates. ¶ D. incepit inducere aliuz modū ſimilitudinis. ⁊. d. ⁊ queadmodū qn̄ ab aliquo numero ⁊c. i. ⁊ queadmodū qn̄ alicui numero addit̄ vnum: aut ab eo diminuit̄ vnum transfert̄ ad aliaz nām numeri. ſimilr̄ diffinitōes cōpoſite ex primo genere ⁊ pluribꝰ differentijs qn̄ ab eis diminuit̄ aliqua dr̄ia: transfert̄ diffinitio ad diffōnez alterius nature: ⁊ ſimilr̄ cuz additur in eis aliqua dr̄ia. V. g. qm̄ cuz dixerimꝰ in diffōne aīalis ꝙ eſt corpus nutribile ſenſibile ſi diminuerimꝰ vltimā differētiā remanebit diffinitio vegetabiliuz: ⁊ ſi addit̄ alia differētia. ſ. rōnabile fiet diffinitio hoīs. ¶ Et ſimilr̄ quattuor cuz eis addit̄ vnum fient quinqz: ⁊ cum ab eis diminuit̄ vnum fiunt tres. ¶ Et cuz induxit ſimilitudinem inter numeꝝ ⁊ diffinitionē: incepit dare modū ſm quē differūt. ⁊. d. ⁊ opz vt numerꝰ ſit aliqđ ⁊c. i. ſed ſi entia etiā componant̄ ex numeris: opz dicentes hoc dicere quō ex numeris ſit vnum ⁊ per quid ſit vnuz: ſed hoc nō poſſunt dicere: qz numerꝰ componit̄ ex vnitatibus diſcretis. ¶ Deinde. d. ſi igit̄ fuerit vnuz aut nō erit: ſed eſt ſicut cumulus ⁊c. i. qm̄ vnūquodqz entiuz cum nō fuerit vnuz ſicut cumulus congregatus neceſſe eſt dicere per quid ſit vnuz. ſ. quō illud qđ congregatur ex vnitatibꝰ ſit adunatuz. hoc eniz nō poſſunt facere. ¶ D. d. ⁊ diffinitio etiā ſi fuerit vna opz dicere in ea ſimile dicto. ſ. vt mihi videt̄: ⁊ diffinitio ēt ſi fuerit cōpoſita: ⁊ vna opz dicere quō ſit vna: idem eniz ſequit̄ in hoc. ¶ Deinde. d. vnū eniz vnius diffinitiōis ⁊c. i. nos autē dicimus ꝙ vnum qđ ſignificat diffinitio vna: eſt vnuz per ſbam que eſt forma. ſ. per vltimā formam ⁊ vltimā drīam. ¶ D. d. ſm igitur hunc moduz eſt vnū ⁊c. i. ⁊ non dicit̄ diffinituz demonſtratuz eſſe vnū ſicut dicit̄ in vno numerali qđ eſt principiū numeroꝝ: ⁊ ſicut dicit̄ in pūcto. ſ. ꝙ nullū hꝫ eē niſi hoc qđ eſt indiuiſibile: immo illud qđ eſt demonſtratū eſt vnuz per actionē vnā exiſtentē in eo: ⁊ vnam materiā: qz eſt vnū ſm formā. ¶ Deinde induxit tertiā ſimilitudinē inter diffinitiones ⁊ numeros. ⁊. d. ⁊ queadmodū in numero non eſt

magis ⁊ minus: ita neqz in ſba que eſt quaſi forma ⁊c. i. ⁊ queadmodum forma numeri. V. g. trinitas ⁊ quaternitas non recipit magis aut minus. ſ. ꝙ non eſt trinitas magis trinitas ꝙ̄ alia trinitas: neqz dualitas magis ꝙ̄ alia dualitas: ita forma ſbalis non recipit magis ⁊ minus. Non eniz eſt homo maioris humanitatis ꝙ̄ alius homo ſm formā: ſed ſi fuerit erit ſm ꝙ forma eſt in eo in mā. ¶ D. d. ſit igit̄ iſta diſtinctio ⁊c. i. ⁊ iſtam diſtinctionē opz ſcire ⁊ de gnātione eoꝝ declarare illud qđ eſt poſſibile: ⁊ illud qđ eſt impoſſibile in hoc: ⁊ quō aſſimilatur in hoc numerus: ⁊ quō differunt ab eis.

Forma ſbal non recipit magis ⁊ minus. i. ſbſtā tia d̄ eētis 3. ce. cō. 67.

¶ De materiali aūt ſubſtātia opz nō latere: qz ⁊ ſi ex eodem oīa primo: aut eiuſdē: aut primis: ⁊ eadem mā: vt principiū his que fiunt. Eſt tn̄ aliqua ꝓpria cuiuſlibet: vt phlegmatis eſt pria mā dulcis aut craſſa: cholere vō amara: aut alia quidaz: forſan aūt ex eodē. ¶ Fiunt aūt plures materie eiuſdē: qn̄ alteriꝰ altera fuerit: vt phlegma ex craſſo, ⁊ dulci: ſi craſſuz ex dulci. Ex cholera vō per reſolui cholerā in primā materiā. dupliciter enim hoc ex hoc: aut qz principium erit: aut qz ex reſoluto in principiū. Cōtingit aūt vna materia exiſtēte fieri diuerſa ꝑpter mouentē cauſam: vtputa ex ligno: ⁊ arca: ⁊ lectus. Quorūdā vero altera materia ex neceſſitate alteris exiſtētibus: vt ſerra nō vtiqz fiet ex ligno: nec in mouente cauſa hec. Non eīm faciet ſerrā ex lana aut ligno: Si ergo idem cōtingit ex alia mā facere.

Inde ſumit̄ ꝙ alia forma hꝫ alia māz

Contingit vna mā exiſtēte fieri diuſa ꝑꝑ mouētē cām.

¶ Capitulum Quartum.

In ſba vero mālī opz nos nō ignorare: qm̄: ſi oēs ſunt ī eodē ꝫ tn̄ eſt ꝓprius vnicuiqz vt phlegma ⁊ cholera. Phlegmatꝭ eīm ſūt calida ⁊ vnctuoſa: cholere āt amara ⁊ alia talia. Et rectū eſt vt iſta ſint ex eodē: ⁊ erunt plures materie: ⁊ ex eodē: cū materia vnius fuerit ex altero: vt mā phlegmatꝭ ex vnctuoſo: ⁊ vnctuoſuz ex dulci: ſi vnctoſuz eſt ex dulci. Et calīa aūt cholera ſoluit̄ in primam materiaz. Duobus enim modis erit hoc ex hoc: aut vt precedat ad ipſum: aut vt ſoluat̄ ⁊ veniat ad primum principium. ⁊ poſſibile eſt vt materia ſit vna: ⁊ vt res diuiſe ſint cāe mouentes. V. g. vt ex lignis fiat arca: aut ſcannū ⁊ in quibuſdaz rebus materia eſt diuerſa: ⁊

Una eſt mā oium cōis: plures vō q̄ ꝓprie.

neceſſe eſt vt ſit diuerſa etiã. Serra eniꝫ nõ fit ex lignis: ⁊ non eſt ad cauſaꝫ mouentẽ. Non enim poteſt facere ſerraꝫ ex lana aut ex ligno. Illud enim eſt qḋ poteſt facere hoc ex alia materia.

11 **Ideſt.** ſubẽ vero nãles diuerſe opꝫ nos nõ ignorare: qm̃ ⁊ ſi oẽs reſoluunt in vltĩo in vnã mãm: tñ vnaqueqꝫ eaꝝ hꝫ mãꝫ ꝑpriã ꝓpinquã. V.g. phlegma ⁊ colera. mã eñ vtriuſqꝫ ꝓpinq̃ differt a mã alteri᷒. mã eñ phlegmatis eſt cib᷒ vnctuoſus ⁊ dulcis. mã vero cholere eſt cib᷒ amarus ⁊ acut᷒. ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. vt phlegma ⁊ cholera ⁊c̃. ¶ D. d. ⁊ rectũ ẽ vt iſta ſint ex eodẽ. ſ. ꝙ iſta cibaria diuerſa attribuant̃ cauſe vnius mãe. ¶ D. d. ⁊ erunt plures materie ⁊c̃. i. ⁊ erũt etiã plures materie in eadẽ mã alio modo. i. ꝙ ex prima mã fiat alia materia: ⁊ ex illa alia aliqua donec perueniat̃ ad vltimã materiã. ¶ Et. q. d. ꝙ ex vna mã fiunt plures materie duob᷒ modis. aut ꝙ ſint in eodẽ ordine: ſed diuerſant̃ ẜm magis ⁊ minus. V.g. dicere ꝙ mã liquabiliuꝫ eſt aqua: aut ꝙ ſint in ordinib᷒ diuerſis. ſ. vt quedã ſint mã quarũdaꝫ. ſ. prima ſcđe: ⁊ ſcđa tertie: ⁊ tertia quarte. ¶ D. d. vt mã phlegmatis ex vnctuoſo. i. ⁊ mã ſi fuit abinuicem vt phlegma a cibis vnctuoſis ⁊ vnctuoſuꝫ ex dulci. ſi vnctuoſum fit ex dulci: qm̃ hͦ nõ eſt manifeſtũ ĩ hͦ loco: mã vero cholere ẽ res amara. ⁊ res amara eſt prima mã que eſt terreſtris cõbuſta. ⁊ hoc. d. ꝓprie de amaro: qm̃ exiſtimat̃ reſolui in primũ elñtũ mediãte alia mã: ⁊ ideo d. ꝙ amara reſoluunt̃ in primuꝫ elementũ. ¶ D. d. qm̃ duob᷒ modis erit hoc ex hoc. i. ⁊ illud qḋ eſt ex mã vtrũqꝫ generat̃ a reliquo: ſꝫ vltimum a pͥmo erit: qm̃ primũ trãſmutat̃ in illud: primũ aũt ex vltimo eſt: qm̃ vltimũ reſoluit̃ in illud. V.g. qm̃ generatio ligni ex quattuor elementis fit quãdo iſta elemẽta trãſmutant̃ in lignũ: ⁊ iſta generantur ex ligno: qm̃ lignum reſoluit̃ in ipſa apud corruptionẽ. ¶ D. d. ⁊ poſſibile eſt vt materia ſit vna ⁊c̃. i. poſſibile eſt vt materia ſit vna ⁊ vt ſit ex rebus pluribus diuerſis non ꝑ mãm: qm̃ cum mã a fuerit vna: ⁊ motor fuerit vnus: ⁊ de neceſſitate generatũ erit vnũ: queadmodũ ſi mã fuerit diuerſa: ⁊ motor diuerſus generata erũt diuerſa. ¶ Qñ aũt mã fuerit vna generata poſſunt eſſe diuerſa ꝑ diuerſitatem mouentium: ⁊ hoc inuenit̃ niſi in rebus artificialibus. b V.g. qm̃ arca ⁊ ſcannuꝫ ſunt ex ligno ⁊ differũt ꝑ diuerſitatem duarum artium. ¶ Et cum narrauit ꝙ diuerſitas entium ꝓuenit qñqꝫ ex diuerſitate motoris. ſ. agẽtis: ⁊ queadmodũ mã recipit formas diuerſas narrauit ꝙ hoc non ſequit̃ in oĩb᷒: qm̃ quedã forme ſunt que non recipiunt̃ niſi ab vna mã. ⁊. d. ⁊ in quibuſdã rebus ⁊c̃. i. ⁊ in quibuſdam rebus diuerſis diuerſat̃ mã neceſſario ꝑ diuerſitatem forme. ¶ D. d. exemplũ de hoc. ⁊. d. ſerra eñ ⁊c̃. i. qm̃ ſi fuerit ex ligno nõ habebit actionẽ ſerre. D. d. ⁊ non eſt hoc ad cauſaꝫ mouentẽ ⁊c̃. i. ⁊ cauſa mouẽs non põt hoc facere. ſ. facere formã in qualibet mã: ſed in mã ꝓpria. ¶ Et hoc qḋ. d. ꝙ quedã materie recipiunt formas diuerſas. ⁊ quedã forme non recipiũt niſi vnã materiaꝫ verũ eſt in entib᷒ artificialibus: in entibus c aũt nãlibus quelibet forma hꝫ mãm ꝓpriaꝫ: ſed qꝛ in hoc loco ſermo eſt vlis cõtentus eſt hac diuiſione.

a Qñ mã fuerit vna ⁊ motor vn᷒ de necẽitate gñatuꝫ erit vnũ. vid. 12 me. cõ. 11.

b In artificialib᷒ ſoluꝫ cõtingit ex vna mã fieri diũſa ꝑ diuerſitatẽ agẽtis. q̃re cauſaꝫ. 3. de aĩa. cõ. 18.

c In entib᷒ nãlib᷒ qlibꝫ forã hꝫ mãꝫ ꝓpriã. vide idẽ. 8. phy. cõ. 46.

¶ Palaꝫ qꝛ ars ⁊ principiũ qḋ eſt vt mouẽs idem. Naꝫ ſi ⁊ materia altera: ⁊ mouens: ⁊ qḋ factũ eſt. qñ itaqꝫ aliquis queſierit quid cauſa: qm̃ pluribus modis dicunt̃ cauſe: oẽs opꝫ dicere cãs ꝯtingentes: vt hoĩs que cauſa vt materia equidẽ mẽſtrua. qđ aũt vt mouẽs equidem ſperma. quid vt ſpẽs qḋ quiderat eſſe: qđ vt cuius cauſa finis. forſitan aũt hec ambo idẽ. Opꝫ aũt primas cãs dicere que materia: non ignẽ: aut terrã: ſꝫ ꝓpriaꝫ. Circa nãles quidẽ ſubſtãtias ⁊ generabiles neceſſe ſic verſari: ſi quis recte verſat̃ ſi ꝑfecto he cauſe: ⁊ tot: ⁊ opꝫ cauſas cognoſcere. In nãlibus quidẽ ſempiternis aut ſubſtantijs alia ratio. Forſan eñ quedã non hñt materiaꝫ: aut nõ talem: ſed ſolum ẜm locũ mobilẽ. Nec quecũqꝫ itaqꝫ natura quidẽ: non ſubſtãtia vero: non eſt his mã. ſed qḋ ſubijcitur ſubſtãtia: puta que cauſa eclypſis: que materia. non enim eſt: ſed luna ꝙ patitur: que cauſa vt mouens ⁊ corrũpens lumen terra.

Forſan quedã non hñt maꝫ aut nõ talẽ: ſꝫ ſolum ẜꝫ locũ mobilẽ.

¶ Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ artificiũ eſt pͥcipiũ qḋ mouet: qm̃ ſi mã fuerit alia: ⁊ motor: ⁊ factũ etiã. Cuꝫ igit̃ queſierit aliqs que eſt cauſa: cũ dr̃ multiplr̃: opꝫ dicere oĩa que poſſunt eſſe cauſe: vt cauſa hoĩs que eſt quaſi mã. ſ. menſtruũ. Et cauſa que eſt q̃ſi motor ſperma. ⁊ cã q̃ eſt quaſi forma eſt iſtud qḋ eſt ꝑ eſſentiã. ⁊ cauſa q̃ eſt ſicut illud ꝑ quid eſt cõplemẽtũ. Et forte hec duo ſunt idẽ. ⁊ oportet dicere cauſas ꝓpinquas. ſ. materiales: non vt ignem ⁊ terrã: ſed materiã ꝓpriã. Neceſſe eſt igit̃ ſubſtãtijs naturalib᷒ generabilibus etiã ire hac via: ſi aliqs voluerit dare diffinitionẽ ſanitatis: cũ iſte cauſe ſint he numero. Et opꝫ ſcire cãs. In ſubſtãtijs vero nãlibus: ſꝫ eternis: eſt alius ſermo. Rectũ eſt igit̃ vt quedã nõ habeant ⁊ vt nõ ſit tale: ſed erit motũ in loco tm̃. Neqꝫ illa que ſunt per naturaꝫ ⁊ nõ hñt aliquaꝫ mãm: ſꝫ ſuba eoꝝ eſt ſubiectũ: vt cauſa eclypſis. Non eniꝫ eſt aliqua materia: ſꝫ luna que patit̃ eſt aliqua cauſa: ſicut cauſa motus: cauſa autem amittendi lumen eſt terra.

12 ¶ Et eſt manifeſtū ꝙ artificiū eſt ꝑncipiū mouēs ⁊ agēs. B. d. qm̄ ſi mā ⁊c̄. i. ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ſi mā fuerit alia ab artificio: motor erit aliud a mā: ⁊ ſimiliter artificiatū eſt aliud a mā ⁊ a motore. ¶ Et cum. d. ꝙ hec tria ſunt diuerſa: incepit dicere quot ſunt modi cauſarū querendarum in cauſato. ⁊. d. cum igit̄ aliquis queſiuerit ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ cauſe dicuntur multipliciter opꝫ nos qn̄ voluerimus cognoſcere aliqd per ſuā cauſam ſcire oēs modos cauſarum exiſtentiū in illo: ⁊ tunc perficiet nobis ſcientia eius. ¶ B. d. exemplum. ⁊. d. vt cauſa hoīs ſicut mā. i. U. g. qm̄ nos videmus in hoīe quattuor cauſas: cauſam. ſ. materialē que eſt ſanguis mēſtruus: ⁊ cauſaꝫ mouentē que eſt ſperma maris: ⁊ cauſaꝫ que eſt ſm formā ⁊ q̄ dat quidditatē rei per quā eſt: ⁊ cauſaꝫ ꝓp quā eſt gn̄atio. ſ. finis ⁊ cōplementū. Opꝫ igit̄ qn̄ voluerimus ſcire hominē vere: vt ſciamus per iſtas cās quattuor. ¶ B. d. ⁊ rectū eſt ꝙ hec duo ⁊c̄. i. ⁊ intendit cauſam formalē ⁊ finalē: forma em̄ vltima in generatione eſt illud ꝓpter qđ generat̄ ens: ſunt igit̄ vnū in ſubiecto ⁊ duo ſm modū. ⁊ hoc intendebat cum. d. ſunt idem. i. ſm ſubiectum. ¶ B. d. ⁊ opꝫ dicere cauſas ꝓpinquas ⁊c̄. i. ⁊ opꝫ querere ꝑmo in re cognitionē cauſarū ꝓpinquarū non remotarū. U. g. qm̄ ſi queſiuerimus cām hoīs que eſt cā mālis non opꝫ querere cauſaꝫ remotam: vt quattuor elemēta que ſunt cauſe māles remote: ſed opꝫ querere materiā ꝓpriā: ⁊ eſt ſanguis mēſtruus. ¶ B. d. neceſſe eſt igitur in ſubſtātijs ⁊c̄. i. ⁊ eſt manifeſtū ꝙ in ſubſtātijs nālibus generabilibus ⁊ corruptibilibus querende ſunt oēs iſte cauſe. ſi aliquis voluerit ire in cognitionem earum vera via: cum iſte cauſe quattuor ſunt cauſe oīum generabiliū ⁊ corruptibiliū: ⁊ numerus earuꝫ ſit iſte numerus: ⁊ eſt neceſſe querere oēs cauſas rei cuius eſt cognitio querēda: ⁊ ſi nō cognitio eius eſſet diminuta. ¶ B. d. ⁊ in ſubſtantijs vero nālibus ⁊c̄. ⁊ intēdit corpora celeſtia. ⁊ cum. d. rectū eſt vt quedā non habeāt materiā non intēdit quedā corporū celeſtiū. oīa em̄ non hn̄t materiā: ſꝫ intēdit elemēta que ſunt eterna ſm totū: ⁊ generabilia ⁊ corruptibilia ſm partē vt dictū eſt in nālibus. Mā em̄ in rei v̄itate cuius eē eſt in potētia non inuenit̄ niſi in ſubſtātijs generabilibus ⁊ corruptibilibus. Subſtātie vero eterne: qꝛ in eis nō eſt potētia ad corruptionē non eſt in eis mā: ſed mā eoꝝ eſt aliqđ exiſtēs in actu. ſ. corpus. Ideo dignius habēt hoc nomen ſubm̄ q̄ꝫ hoc nomen mā. ¶ Et cū narrauit ꝙ ſubſtātie nāles eterne non hn̄t materiā que ſit in potētia: cuꝫ non habeāt gn̄ationē ⁊ corruptionē incepit dare modū ſm queꝫ dr̄ iſtas hr̄e māꝫ. ⁊. d. ⁊ vt nō ſint ⁊c̄. i. ⁊ nō dꝫ aliqs dicere eas hr̄e māꝫ ꝓp potentiā que eſt in eis in loco: omne em̄ motū in loco eſt corpus hn̄s potentiam in vbi: qm̄ queadmodū trāſmutatio in ſuba fecit nos ſcire mām primā eſſe: ita trāſmutatio in loco fecit nos ſcire ꝙ corpa celeſtia ſunt hn̄tia potētias in vbi. ¶ Et cū narrauit ꝙ iſte ſube celeſtes nō hn̄t mām. ſ. qꝛ non ſunt cōpoſite ex mā ⁊ forma: ſed ex corpe ⁊ forma aīata intelligibili nō ita ꝙ aīa ſit res aīata: nō ita ꝙ illic eſt aliquid qđ animat̄ per aīam: aut viuit per vitā: ſed ſunt aīata ꝑ ſe: ⁊ viua: oē em̄ qđ viuit per vitā eſt gn̄abile ⁊ corruptibile: ⁊ ideo. d. Themiſtius ꝙ ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle aut ſunt forē ſine materijs: aut hn̄t mās per equiuocationē. ſicut eſt diſpoſitio in mā intellectus. ¶ Et cū narrauit hoc de mā corporū celeſtiū: incepit narrare ēt ꝙ accn̄tia q̄ appa-

Mā celi eſt in actu: ⁊ rectiꝰ dr̄ ſbm q̄ꝫ mā. Idē 2. ca. de ſba orbis. ⁊. 9. meta. 17. Trāſmutatio in ſba fecit cogſcere maꝫ. vid. 4 ph. cō. 38. Uide fineꝫ ꝑmi capli d ſba orbis.

rent in iſtis non ſunt q̄litates paſſiue que faciūt ſubiectū trāſmutari ⁊ alterari ex cōtrario in ꝯtrariū. U. g. corpꝰ alterari a calido in frigiduꝫ. Cā em̄ iſtius alterationis eſt mā q̄ eſt in potētia. ¶ Et. d. ⁊ nō illa que ſunt per mām ⁊c̄. i. ⁊ accn̄tia q̄ ſunt nālr̄ in iſtis corporibꝰ q̄ non hn̄t materiā q̄ ſit in potētia nō indigēt mā tali: ſꝫ indigēt mā que ſit ſubiectū tantū. ſ. in actu vt cauſa eclypſis mālis. Eclypſis eniꝫ non indiget vt fiat mā in potētia: ⁊ hoc intēdebat cū. d. nō eſt mā aliq. i. vt cā eclypſis mālis: qm̄ nō eſt mā aliqua. i. in potētia: ſꝫ luna eſt cā mālis nō ita ꝙ patiat̄ in ſua ſuba vt accidit in q̄litatibus paſſiuis: ſꝫ ita ꝙ trāſmutet̄ in loco tantū. ⁊ hoc intēdebat cuꝫ. d. ſed cauſa ſicut cauſa motus. i. ſꝫ luna eſt cā mālis eclypſis: ſicut corpus eſt cā mālis motus in loco. Eſt em̄ ꝓpriū huic māe: qm̄ nō trāſmutat̄ in ſe ꝑ traſmutationē ī loco. Et qꝛ iſta trāſmutatio ē abſciſſio luminis a nobis. ¶ B. ⁊ cauſa amittendi lumen eſt terra. ſ. hoc ꝙ terra interponit̄ inter nos ⁊ ſolem apud eclypſim: luna em̄ qn̄ tranſmutatur in loco donec cadat in vmbram terre abſcindet̄ lumen ab ea.

¶ Quod aūt cuius gratia: forſan nō eſt. Quod vero vt ſpecies ratio: ſed nō manifeſta: ſi non cōcauſa fuerit rō: vt quid eclypſis priuatio luminis. Si vero addat̄ a terra in medio obiecta: etiā cōcauſa rō hec. Somni v̄o nō manifeſtū qd primū patiēs: ſed ꝙ aīal etiā primū verū hoc ſm quid: ⁊ qd eſt primū: cor an aliđ aliquid: deinde a quo: deinde qd paſſio: q̄ illius ⁊ nō totius: qꝛ immobilitas talis vtiqꝫ: ſed hoc per aliqđ pati ꝙ primū.

¶ Et rectū eſt vt non ſit cauſa que eſt ꝓp quid: ⁊ cā que eſt quaſi forma etiā ⁊ diffinitio. Sꝫ diffinitio ſi non fuerit concauſa non erit manifeſtū. U. g. ꝙ eclypſis eſt priuatio luminis: ſi addidimus eſſe ex terra: qꝛ ſit in medio: hoc erit ſermo cauſe. Et ſimiliter in ſomno nō erit manifeſtum quid ſit primum patiens: ſed eſt manifeſtū ipſum eſſe animal: ſed querere hoc: ⁊ quid ſit primum: vtrum cor aut aliud: deinde per qđ: deinde que ſit paſſio que accidit ei: ⁊ nō eſt totius. Somnus em̄ eſt quies talis: ſed hoc erit primo paſſio in aliquo.

¶ Et rectū eſt vt cā que eſt forma ⁊ cauſa ꝓp quaꝫ eſt forma non ſint eedē: ſꝫ illa ꝓp quā eſt forma multū intret diffōnes perfectas que dn̄r 13
trāſmutare demonſtratiōes in ſitu. ¶ Et innuit hoc ne cauſe admiſceant̄. ¶ B. d. ſꝫ diffō ⁊c̄. i. ſed diffō ſi non cōtinuerit cauſaꝫ ꝓp quam inuenit̄ forma: tūc diffinitio non erit manifeſta neqꝫ perfecta. Deinde. d. exemplum: ⁊. d. U. g. ꝙ eclypſis ⁊ priuatio luminis. i. cū homo fuerit cōtentus a tali diffōne in cognitiōe eclypſis erit cognitio diminuta: ſꝫ teneat formā q̄ eſt ꝑuatio luminis. Poſſe em̄ eſt vt ꝑuatio lu-

minis ſit p aliquod cōtingēs ipſi in ſe. ¶ Et cum dicit pp interiacentiam terre ipſi ꝛ ſoli: tunc perficit cognitio eclypſis. ꝛ hoc intendebat cum dicit. ꝛ ſi additur ꝛc. i. ꝛ ſi fuerit additum in hac diffone ꝙ priuatio luminis eſt ex terra: qꝛ interiacet ipſam ꝛ ſolē: tūc inducit diffinitio que ꝯtinet cām agentē eclypſis: ꝛ formaȝ eclypſis. ¶ D. induxit aliud exēplū de ſomno ꝛ. d. ꝛ ſilr in ſōno ꝛc. i. ꝛ ſilr ſi cōtēti fuerim⁹ in diffōne ſomni ex hoc ꝙ eſt quies aīalis nō erit manifeſtū ex hoc qd ſit primū patiens recipiens iſtā quietē que eſt ſomn⁹: vtrū ſit coꝛ aut cerebꝛū: ꝛ ſm hunc modū erit diffinitio diminuta. ¶ D. incepit dicere oīa que opȝ inducere in hac diffōne ꝛ. d. ſȝ querere hoc ꝛ quid ſit primū: vtrū coꝛ aut aliud. i. ſed remanet poſtꝙ inducemus hanc diffinitionē notificare quare accidit iſta quies ſenſibus aīalis: ꝛ diceret ꝓpter pauſationē ꝛ quid ſit materia in qua accidit iſta cauſa prio. V. g. cum dicat ꝙ eſt coꝛ: ꝛ ex quo accidit. V. g. vt dicatur pp cibum ꝛ quid ſit paſſio pp quā accidit. V. g. qꝛ frigus. ¶ D. d. ꝛ nō eſt totius idest qm̄ opȝ notificare de ſomno quare nō eſt oīs aīalis aut omnis habētis aīam. D. d. ſomnus eniȝ eſt aliqua quies ꝛc. i. diffinitio enim ſomni cōpleta ꝛ pfecta eſt quies que eſt olb⁹ his diſpōnib⁹. ¶ D. d. ſȝ hec erit prio paſſio in aliquo. i. eſt. n. qes ꝓpria que accidit a paſſione ꝓpria in mēbro ꝓprio ꝛ a recipiēte ꝓprio: ꝛ propter cām ꝓpriā.

¶ Quoniā vero quedā ſine generatione ꝛ corruptione ſunt ꝛ nō ſunt: vt puncta ſiquidē ſunt: ꝛ totaliter ſpēs: ꝛ forme. Non. n. albū fit: ſed lignū albuȝ: aut ex aliquo: ꝛ aliquid omne qd̄ fit: fit. Non oīa vtiqȝ cōtraria fient ex inuicē: ſȝ aliter alb⁹ hō ex nigro hoīe: ꝛ albū ex nigro. Nec omnis mā eſt: ſed quoruȝ generatio eſt ꝛ tranſmutatio adinuicē. Quecūqȝ autē ſine tranſmutatione ſunt aut non: nō eſt horuȝ materia. Habet autem dubitationem qūo ad cōtraria mā vniuſcuiuſqȝ ſe hȝ: vt ſi corpus potentia ſanū: cōtrariū vero infirmitas ſanitatis: tūc ambo potētia. Et aqua potētia: ꝛ vinum: ꝛ acetū: aut huius quidem ſm habitum: ꝛ ſm ſpeciē materia. Illud vero ſm priuationē ꝛ corruptionē ꝑter materiaȝ. Dubitatio autē quedā emergit. ꝛ quare vinū nō mā aceti: nec potētia acetū: quāuis ex ipſo fiat acetū. ꝛ viuēs potētia mortuus: aut nō: ſȝ ſm accn̄s corruptionē. Animalis vero materia hoc ſm corruptionē mortui potētia ꝛ materia: ꝛ aqua aceti. Fit eniȝ ex his vt ex die nox. ꝛ qcūqȝ itaqȝ ſic tranſmutantur adinuicem: ad materiam opȝ redire. Ut ſi ex mortuo animal: in materiā primā: deinde fit animal. Et acetū in aquam deinde fit vinum.

¶ Cum igit quedā res ſint ꝛ nō ſunt ſine generatione ꝛ corruptione: vt puncta ſi fuerint: ꝛ modo vniuerſali formaꝛ: qm̄ non eſt albū ſȝ lignū albū: ſi omne generatū eſt ex aliquo: ꝛ erit aliqd̄ albū. Non igit erunt oīa cōtraria adinuicē: ſed alio modo: vt homo albus ex hoīe nigro ꝛ albū ex nigro. Neqȝ mā vniuſcuiuſqȝ rerū que habent generationē ꝛ trāſmutationē. trāſmutant adinuicē. Omnia autē que ſunt abſqȝ eo ꝙ trāſmutant: nūc illa qd̄ dicet de eis: ꝛ eſt quaſi mā cuiuſlibet rei ad contraria. Ut dicimus ſi corpus in potētia eſt ſanū: ꝛ infirmitas eſt cōtrariū ſanitati: eſt igit vtrūqȝ in potētia: ꝛ aqua in potentia acetuȝ: ꝛ vinū. Et materia eſt in quibuſdā ſm habitū ꝛ formaȝ: ꝛ etiā in quibuſdā ſȝ priuationē ꝛ corruptionē naturalē. Queſtio vero eſt cuius ſit: ꝛ quare vinū nō eſt materia aceti: neqȝ eſt acetū in potētia: ꝛ ſi ex eo fiat acetū. Et eſt viuū in potētia mortuū in primo ſed corruptio erit accn̄talr. Materia vero animalis eſt materia corruptionis potētia mortui: ꝛ materia eius: ꝛ ſilr vinū. Acetum eniȝ eſt ex eo ſicut nox ex die. Et oīa que tranſmutantur adinuicē ſunt ſm hunc modū. Opȝ igit reuerti ad materiā. V. g. vt ex mortuo fiat viuū: opȝ primo peruenire ad materiā: deide ad vinū: ꝛ acetū primo ad aquam ꝛ poſt ad vinum.

¶ Et cuȝ quedā ſint exiſtētia per generationē verā: ꝛ nō exiſtētia p 14
corruptionē verā: ꝛ ſunt gnābilia ꝛ corruptibilia p accn̄s vt pūcta: ꝛ vlr forme: vlia eniȝ nō generant. Non. n. generat albū vlr: ſȝ generat lignū albū ſingulare: aut lapis albus: ꝛ ſic neceſſe eſt vt oē generatū eēntialr: ꝛ ex ſba generet ex aliquo. ſ. mā ꝙ ipm ſit ēt in ſe aliqd. ꝛ totū hoc dictū eſt in tractatu pcedēti. ¶ D. d. nō igit erūt oīa contraria ꝛc: ꝛ cū ſit hec gnātio eſſentialr: ꝛ gnātio fit ex ꝯtrarijs: manifeſtū eſt ꝙ nō oīa generātia fiunt ex ſe inuicē: ſȝ ex cōtrarijs terminatis: vt hō albus ex nigro: ꝛ vlr etiā que ſunt in eodē genere: nō q ſūt in generib⁹ diuerſis. Non eniȝ generat albū niſi ex nigro: nō ex calido aut frigido: aut hūido: aut arido. ¶ D. d. neqȝ mā cuiuſlibet rei. i. ꝛ nō inuenit mā vna cōis vnicuiqȝ rerū naturaliū niſi ex reb⁹ habētib⁹ gnātionē ꝛ corruptionē: ꝛ hoc declaratū eſt in nālib⁹: ꝛ ex hoc verificat ꝙ pma mā rerū gnābiliū ꝛ corruptibiliū eſt eadē. ſ. qꝛ omnia gnābilia ꝛ corruptibilia alterant adinuicem. ¶ D. d. oīa. n. que ſunt abſqȝ eo ꝙ trāſmutant ꝛc. ꝛ intēdit corpa celeſtia: ꝛ itēdit p trāſmutationē illā q eſt in ſbam ꝛ qualitatē alteratiuā. Iſte. n. due trāſmutā

Ulia nō generant. idē 7. met. 26. ꝛ. 27. ꝛ. 53.

Mā cōis ē in reb⁹ habētib⁹ gnātione ꝛ corruptoꝝ. Jd p d gene. t. cō. 43. ꝛ. 5[illegible]

ꝛiones ſunt ı̄poſ'es in corporib⁹ celeſtib⁹. ¶ Et cū. d. ꝙ eadē materia
eſt vtriq3 cōtrarioꝝ: incepit dubitare de hoc: ꝛ querere vtrū eſt in eis
eodē modo: ita ꝙ cū alterū duoꝝ ꝯtrarioꝝ fuerit in actu: erit reliquū
in potētia: ꝛ ex quo cōtinget vt oīa cōtraria equaliter trāſmutent̄ in
inuicē: qđ dicit in principio huius libri. ꝛ. d. ſ3 in hoc eſt qđ ꝛc̄. i. ſed
in generatiōe iſtoꝝ ꝛ ex elemēto cōi eſt qđ vtrū oīa mā accipiat duo
cōtraria ad que pōt equalr̄: ita ꝙ cū3 alterū fuerit in eo in actu reli/
quū erit in potētia: vt dicim⁹ ꝙ corpus recipiēs ſanitatē recipit egri
tudinē. ſ. ꝙ ſanū reuertit̄ in infirmū: ꝛ infirmū in ſanū: qm̄ cū alterū
fuerit in actu: reliquū erit in potētia: ꝛ hoc intēdebat cū. d. ꝛ dicim⁹
ſi corpus in potentia fuerit ſanū ꝛc̄. i. U. g. ſi poſuerimus aliquid eſſe
in potētia aliud: ꝛ illud aliud habeat cōtrariū. i. oppoſitū/ neceſſe eſt
vt illud ſit in potētia ſicut duo cōtraria: ꝛ ꝙ cū alterū fuerit in actu:
ꝛ reliquū cōtrariū erit in potentia. U. g. vt aliquis ponat ꝙ corpus
aīalis recipit egritudinē: ꝛ cū alterū fuerit in actu erit reliquū in po/
tentia: ꝛ ſimilr̄ ſi poſuerit aliquis aquā eſſe in potētia acetū ꝛ vinū3:
ꝛ poſuerit acetū eſſe oppoſitū vino: qm̄ neceſſe eſt vt aqua ſit in poten
tia acetū: ꝛ vinū eodē mō: ex quo cōtingit acetū reuerti in vinū ſicut
infirmū ſanū. hoc aūt nō eſt verū niſi in veris cōtrarijs: ꝛ nō eſt verū
in oībus formis oppoſitis. ſ. quaꝝ quedā eſt via quarūdā p̄ accñs: ꝛ
corp⁹ forme vini ad formā aceti. Iſte. n. due forme ſunt oppoſite cū3
altera ſit corruptio reliquę: ꝛ iō. d. ꝛ mā quibuſdā eſt ſm̄ habitū ꝛc̄. i.
qm̄ mā eſt qbuſdā ſm̄ ꝙ eſt formatū vt aqua: qm̄ nō ſit mā aceti do/
nec habeat formā vini. Et qdā eſt mā nō ſm̄ ꝙ eſt formatū vt p̄ria mā
cū formis cōtrarijs: ſ3 ſm̄ ꝙ ponit̄ in formā. ſ. mediante alia forma:
vt aqua: ꝛ iō cū aqua eſt vinū in actu eſt acetū in potētia: ꝛ nō qñ fue
rit acetū in actu eſt vinū in potētia: neq3 eſt in eodē termino vinū3 ꝛ
acetū in potētia. Acetū. n. nō reuertit̄ in vinū donec reſoluat̄ in ele/
mēta ecōtrario generatiōi q̄ttuor elemētoꝝ adinuicē. Prima. n. mā
eſt in potētia vtrūq3 ꝯtrarioꝝ eodē termino. ſ. qñ alterū fuerit ı̄ actu
erit equū in potētia. ¶ Et cū notificauit iſtos duos modos gn̄atiōis
incepit dare modū ex quo accidit qđ in hoc ꝛ. d. qđ vero. ꝛ qđ ē talis
quō ex vino fit acetū: ꝛ nō ex aceto vinū: ꝛ cū habeat mām cōe3 q̄ eſt
vtrūq3 in potētia eodē termino eſt aqua. U. g. ¶ B. d. ꝛ vtrūq3 viuū
eſt in potētia ꝛc̄. i. ꝛ vtrūq3 viuū eſt in potētia ꝛ eſſentialiter mortuū
aut mortuū nō fit ex viuo niſi accñtaliter nō eſſentialr̄: qm̄ ſi viuū in
potentia eſt mortuū: mortuū in potentia eſt viuū: ꝛ ſic ex mortuo erit
viuum: ſicut ex viuo erit mortuū. ¶ B. d. mā vero aīalis ꝛc̄. i. mate/
ria vero recipiēs vitā h3 in ſe potētiā ad mortē p̄ accñs. ſ. q2 in ea eſt
potētia ad corruptionē vite: nō q2 recipit mortē ſm̄ ꝙ eſt viuū: qm̄ ſi
ita eſſet: tūc mortuū reciperet vitā ſ3 ꝙ viuū. ¶ B. d. ꝛ ſilr̄ in aceto. i.
ꝛ ſilr̄ acetū fit ex vino: ꝛ mortuū ex viuo: ſicut nox ex die. i. poſt diē nō
ex mā iſta. ¶ B. d. ꝛ oīa q̄ trāſmutant̄ adiuicē ꝛc̄. i. ꝛ oīa q̄ trāſmutāt̄
adinuicē hoc mō trāſmutatōis generatio nō reuertit̄ in eis reciproce
ſine medio: ſ3 gn̄atio reuertit̄ in eis prius q̄ꝫ vltimū3 reuertit̄ in pri/
mum. B. primū trāſfert̄ ad media. B. media trāſferunt̄ ad vltimū3.
U. g. ꝙ ex viuo fiat mortuū: tūc ex mortuo nō fiet viuū: donec mor/
tuū reuertat̄ in quattuor elemēta. Deinde forme que ſunt inter quat/
tuor elemēta ꝛ vitā gn̄abunt: ꝛ ſic generabit̄ vita neceſſario.

Pria mā ē in potentia vtrūq3 ꝯtrarioꝝ eode3 termio. Uide idē p̄io phy. cō. 56. t. 81.

¶ Capitulum Quintum.

De dubitatiōe vero dicta circa diffōnes ꝛ nu
meros que cā eſſendi vnū deinceps dicen/
dū eſſe videt̄. Omniū eni3 quecūq3 plures
partes habēt: ꝛ nō eſt vt aceru⁹ qđ totū: ſed
ineſt aliquid totū preter p̄tes: eſt aliqua cā. Quoniā in
corporibus his quidē tactus cā eſt eſſendi vnū: alijs ve
ro viſcoſitas: aut altera aliqua paſſio talis. Diffinitio ve
ro rō eſt vna nō cōiunctiōe: quēadmodū ilias: ſ3 p̄ vni⁹
eſſe. Quid igit̄ eſt qđ facit vnū hoiem: ꝛ pp̄ quid vnu3:
ſed non multa. Puta q2 animal ꝛ bipes. Aliterq3: ꝛ ſi ē
vt aiunt quida3 ipſum aliquid animal: ꝛ ipſum bipes.
Quare nāq3 nō illa ipſa hō eſt. Et erunt ſm̄ participa/
tionē homines nō hoīs: ꝛ neq3 vnius: ſ3 duorum. ſ. ani/
malis ꝛ bipedis: ꝛ totaliter vtiq3 nō erit hō vnū: ſ3 plu/
ra: aīal ꝛ bipes. Palam itaq3 q2 ſic quidē acceptātibus
vt cōſueuerūt diffinire ꝛ dicere non cōtingit reddere ꝛ
ſoluere dubitationē. Si aūt vt dicimus: hoc quidē mā:
illud vero forma: hoc qdē potētia: illud vero actu: non
adhuc dubitatio vtiq3 videbit̄ eē qđ querit̄. Eſt enī hec
dubitatio eadē ꝛ ſi terminus veſtimēti: ſit rotūdum es.
Sic. n. vtiq3 ſignū nomē huius rōnis. Quare cū q̄ritur
qđ eſt cā eſſendi vnū rotūdū ꝛ es: nō adhuc vtiq3 dubi
tatio vr̄: q2 hoc qdē mā: illđ vero forma. Quid igit̄ hu
ius cā eſt. ſ. ꝙ potētia ens actu ſit p̄ter faciens in qb⁹ ge/
neratio. Nulla nāq3 eſt cā altera eius qđ eſt p̄tāte ſphera
actu eē ſpherā. S3 hoc erat qđ qđ erat eē vtiq3. Eſt āt mā
alia ītellectualis: alia ſenſibilis. Et ſemp rōnis hoc qdē
mā: illud vero act⁹ eſt: vt circulus figura ſupficialis.

Querere q̄re ex mā ꝛ forma fiat vnū nihil ē querere.

¶ In qōne vero dicatur de diffinitiōibus ꝛ in numeris
que eſt cā in hoc ꝙ ſint vnū. Omnia enī que habēt plu
res partes: quoꝝ vniuerſu3 nō eſt ſicut cumulus: ſ3 ſicut
aliquid qđ h3 partes/ h3 cā3: qm̄ in corporib⁹ ēt queda3
habēt cām: cuius eſſentia eſt tact⁹: ꝛ quēadmodū viſco/
ſitas: aut alia paſſio talis. Corpus vero eſt vna diffini/

tio nõ ħʒ ligationẽ vt liber ilias: liber. ſ. homeri primi: ſʒ qꝛ eſt eidẽ. Quid igiṫ facit hoiẽʒ vnũ: ⁊ quare eſt vnũ: ⁊ nõ plura: vt aĩal: ⁊ bipes: ⁊ ẽt alio mõ ſi fuerit: ſicut qdã dicũt: aliqd qđ eſt aĩal: ⁊ bipes. Et quare illa nõ ſũt hõ: ⁊ ſicut hoĩes ſm modũ acq̄ſitiõis erũt: nõ ex hoie vno: ſʒ ex duob⁹: ⁊ ſilr ex aĩali bipede: ⁊ vlr cũ hõ nõ ſit vnũ ſed magis aĩal ⁊ bipes. Etiã manifeſtũ eſt ꝙ ſi hac via ꝓcedaṫ ſicut eſt ꝯſuetudo eoꝝ in diſtinctionib⁹: ꝙ impoſſibile eſt diſſoluere hãc q̄õnẽ difficilẽ. Si aũt fuerit ſicut diciṫ ꝙ quedã eſt mã: ⁊ quedã forma: ⁊ quedã potẽtia: ⁊ quedã actus: rectũ eſt: vt nõ exiſtimeṫ error in queſito. Iſta enĩʒ q̄õ erit eadẽ ⁊ ſi diffinitio ſphere eſſet cupꝛuʒ rotundũ: qm̃ cũ fuerit erit ſignũ diffõnis hoc nomẽ. Cũ igiṫ fuerit queſitũ quid erit cã vt ſit rotundũ ⁊ cupꝛum: tũc enĩʒ nõ apparebit q̄õ. Alterũ enĩʒ eſt mã: ⁊ reliquũ eſt forma. Et cã illius vnitatis eſt. ſ. vt illud qđ eſt in potẽtia in actu fit ab agẽte in oĩbus in quib⁹ eſt gñatio. Nõ enĩʒ eſt aliud cauſatũ: ſʒ erit illud qđ eſt in potẽtia ſphera in actu ſphera: ſʒ hoc fuit illud qđ fuit per eſſentiã cuiuſlibet: ⁊ eſt circulus qui eſt figura palam.

15 ¶ Sermo vero de q̄õne dicta in diffõnibus ⁊ numero: ⁊ eſt q̃ñ diffinitio ſignificat diffinitũ: ⁊ diffinitio ħʒ plures partes: ⁊ que eſt cã ꝓp quã eſt diffinitio vnũ. hoc. n. dictũ eſt in tractatu ꝓcedẽti. ¶ D. d. oĩa enĩʒ que habẽt plures ptes ⁊c̃. i. ⁊ neceſſe eſt q̄rere cãm ꝓp quã diffõ eſt vna: qm̃ oĩa que hñt plures ptes: ⁊ ſunt vnũ ſm totum nõ eo modo quo dr cumulus ẽ vnus: in hoc. n. eſt cã ꝑ quã multitudo fit vnũ. ¶ D. d. exẽplũ in hoc: ⁊. d. in corpibus enĩʒ ⁊c̃. i. in corpib⁹ etiã cõpoſitis ex plurib⁹ ex cã ꝓp quã corpus cõpoſitũ eſt vnũ. V. g. qm̃ quedaʒ ſunt vnũ per cõtactũ: ⁊ quedã per cõglutinationẽ: vt in reb⁹ viſcoſis aut ꝑ alia ligamẽta vt claui: ⁊ hoc itẽdebat cũ. d. quorũ eẽntia eſt tactus. ſ. ꝙ quedã ſunt quoꝝ cã vnitatis ⁊ eẽntie eſt cõtactus. ¶ D. d. diffinitio vero ⁊c̃. i. diffinitio vero eſt ſermo vni⁹: ⁊ nõ per ꝓpoſitiões copulares: ſicut verſus homeri: qm̃ illi verſus: ſunt vnũ per copulaʒ: ſed diffõ eſt vna: qꝛ eſt vnius. V. g. hoĩs. ¶ Et cũ narrauit ꝙ hõ debʒ eſſe vnus incepit dubitare in hoc: ⁊. d. quid igiṫ facit hoiem vnũ ⁊c̃. i. ⁊ ſi cõceſſerimus ipm eſſe vnum querẽdũ eſt quid ſit illud qđ fecit hominẽ vnũ: ⁊ quare eſt vnũ ⁊ nõ eſt plura. ſ. quare diciṫ ꝙ eſt vn⁹ cũ ſit cõpoſitus ex pluribus vno: eſt enĩʒ animal ⁊ bipes: ⁊ hoc exiſtimatur eſſe diffinitio hominis. ¶ D. d. ⁊ ẽt alio mõ ſi fuerit. ſicut q̄dam dicunt ꝙ homo nihil aliud eſt: q̄ȝ cõgregatio animalis ⁊ bipedis nihil erit hoc in quo cõicent hec duo. ſ. animal ⁊ multipes: ita ꝙ hoc nomen

nomen homo ſignificet hoc eẽe: ſed hoc nomẽ homo ſignificat aĩal ꝑ ſe ⁊ bipes per ſe: ergo quare homo nõ erit duo hoĩes. ¶ Deinde. d. ⁊ ſimilr ex animali ⁊ bipede ⁊c̃. i. ⁊ ſimilr cõtingit eis vt ſint ex aĩali ⁊ bipede: ⁊ ſi nõ indicat ipſuʒ eſſe aĩal ſiue homo diſponaṫ per hec duo ſm hoc verbum eſſe aut attribuatur ei per hanc prepoſitionẽ ex: ⁊ id dixit poſt: ⁊ vniuerſalr ⁊c̃. i. ⁊ vlr contingit huic vt hõ non ſit vnum: ſed plura vno. ſ. animal ⁊ bipes. ¶ D. d. manifeſtũ eſt igiṫ ꝙ ſi aliq̄s iuit hac via ⁊c̃. i. manifeſtũ eſt igitur ꝙ ſi aliquis proceſſerit hac via in diffinitõe ⁊ conceſſerit ipſaʒ eſſe cõpoſitã ſimplr ex pluribus: ⁊ non diſtinxerit pluralitatẽ que eſt in potẽtia ab ea que eſt in actu: impoſſibile eſt ſoluere hanc q̄õnem. ¶ D. d. ſi aũt fuerit ſicut dr ⁊c̃. i. ſi autẽʒ diſtinxerim⁹ dualitatẽ que eſt in diffinitõe: ⁊ dixerim⁹ ꝙ hec eſt mã: ⁊ hec eſt forma: ⁊ hoc exiſtit in potẽtia in cõpoſito. ſ. mã: ⁊ hoc exiſtit in actu. ſ. forma diſſolueṫ q̄õ. ¶ Deinde. d. iſta enĩʒ q̄õ erit. i. qm̃ ſi nõ procedaṫ hac via iſta q̄ſtio remanebit. ¶ Deinde induxit exemplũʒ: ⁊. d. ⁊ ſi diffinitio ſphere eſſet cupꝛum rotundũ ⁊c̃. i. V. g. quoniaʒ cum poſuerim⁹ ꝙ diffinitio ſphere eſt cupꝛũ rotundũ tunc hoc nomen eẽt equale huic diffinitioni. Deinde. d. ergo eſſet queſitũ ⁊c̃. i. ⁊ cũ poſuerimus ꝙ diffinitio ſphere eſt cupꝛuʒ rotundũ: ⁊ queſiuerim⁹ in ea hoc. ſ. q̃ñ diffinitio eſt vna ⁊ ħʒ plures partes: tunc queriṫ q̃ñ cupꝛum ⁊ rotundũ ſunt vnum. ¶ Deinde. d. qm̃ tunc non apparebit q̄õ. i. ⁊ cum diffiniuerim⁹ ſpheraʒ qm̃ eſt cupꝛuʒ rotunduʒ: ⁊ intellexerim⁹ per cupꝛum mãm: ⁊ per rotunduʒ formã in hac mã: tunc non accidit q̄õ. ¶ Deinde. d. ⁊ cã illius eſt ⁊c̃. i. ⁊ cã iſtius vnitatis eſt vt tranſmuteṫ qđ eſt in potentia donec fiat in actu ab agente. ſ. ab extrahẽte ipſum a potentia in actũ. Eſt igitur hic aliquid vnuʒ qđ primo eſt in potentia: ⁊ poſt tranſferṫ de potẽtia in actuʒ: tranſlatio enĩʒ eius nõ largiṫ ei multitudinẽ: ſed perfectionẽ in eſſe: ⁊ in toto hoc eſt vnuʒ in actu: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: qm̃ nõ eſt aliud cauſatũ ⁊c̃. i. nõ enĩʒ eſt hoc aliud cauſatũ ab agẽte ab eo in quo agit: ſed illud idem. ſ. qđ eſt ſphera in potẽtia fit ſphera in actu: cũ agens extrahit ipſum de potẽtia in actũ. ¶ D. d. ſed hoc eſt illud qđ eſt ꝑ eẽntiã ⁊c̃. i. ⁊ hec duo dant eſſe rei quã ſignat diffõ in oĩbus rebus hñtib⁹ mãm ⁊ formã: vt in diffõne circuli dicim⁹ ꝙ eſt figura plana: figura enĩʒ eſt quaſi mã: ⁊ plana q̄ſi forma. Et intẽdebat declarare ꝑ hoc exẽplũ ꝙ cum diſpõ fuerit talis in diſpõnibus rerum mathematicaꝝ: q̃nto magis vt ſit in diffõnibus rerum nõ mathematicaꝝ: ne aliquis dicat ꝙ omnes diffõnes non componunṫ ex mã ⁊ forma: mathematica. n. nõ ſunt in mã: ſed declaratũ eſt prius ꝙ iſta hñt mãm nõ ſenſibilem.

Extractio alicuius ab agẽte de potẽtia ad actuʒ nõ largitur mltitudinẽ ſed pfectionẽ. Idẽ. 12. meta. c. 18. idẽ ẽt h cõ. ſequẽti.

¶ Quecũq; vero non hñt mãm: nec intellectualeʒ: nec ſenſibilem: ſtatim quideʒ vnuʒ aliquid eſt eoꝛuʒ vnumquodq;. Queadmodũ ⁊ ꝙ ens aliquid hoc quod quale: vel qđ quãtuʒ: quapꝛopter ⁊ nõ ineſt in diffinitionibus: nec ens: nec vnum: ⁊ qđ quiderat eſſe ſtatim vnum aliqd eſt: ſicut ⁊ ens aliquid. Quapp non eſt aliqua alia cauſa vnuʒ eſſendi nulli eoꝝ: neq; eſſendi ens aliquid

Quecunq; nullã habẽt mãm nec intellectualeʒ nec ſenſibilẽ ſtatiʒ ſũt id qđ ſunt.

Statim enim vnumquodqꝫ ens eſt aliquid: ⁊ vnuꝫ aliquid nõ vt in genere: ⁊ ente ⁊ vno: nec vt ſeparabilibus exiſtentibus preter ſingularia. Propter hãc vero dubitationeꝫ hi quideꝫ pticipationeꝫ dicunt: ⁊ cauſaꝫ aliquaꝫ participationis: ⁊ quid eſt participare dubitant. Hi aũt coexiſtentia anime: ſicut lycophron ait eſſe ſcientiã eius quod eſt ſcire: ⁊ anime. Alij vero compoſitioné: aut cõiunctioneꝫ aĩe cum corpore viuere. Eqdem eadẽ ratio in omnibus. Etenim ſanũ eſſe erit: aut coexiſtentia: aut colligatio: aut ꝯiunctio anime ⁊ ſanitatis. Et es eſſe trigonum cõpoſitio eris ⁊ trigoni: ⁊ albuꝫ vnuꝫ eſſe compoſitio ſuperficiei ⁊ albedinis. Cauſa vero qꝛ potentie ⁊ actus querunt vnuꝫ faciens ⁊ differentiaꝫ. Eſt aũt: vt dictũ eſt: ⁊ vltima materia ⁊ forma idem. ⁊ hec potentia: hec actu. Quare ſimile eſt querere vnius q̃ cauſa: ⁊ vnũ eſſendi. vnuꝫ eniꝫ aliqd vnũquodqꝫ: ⁊ quod potentia ⁊ qđ actu vnuꝫ aliqualiter eſt. Quare cauſa nulla alia niſi vt quaſi mouẽs ex potẽtia ad actũ: quecũqꝫ vero nõ hñt mãm oĩa ſimplr̃ ſunt ꝙ vere entia aliquid.

¶ Omnia aũt que nõ hñt mãm: neqꝫ intelligibilẽ: neqꝫ ſenſibileꝫ: vnũqđqꝫ eorũ ſtatim eſt vnuꝫ illud qđ eſt per eẽntiã: ſicut illud qđ eſt ẽt. Et iõ in diffõnib⁹ nõ eſt ens neqꝫ vnuꝫ: ⁊ illud qđ eſt per eſſentiã eſt vnuꝫ ſicut aliqđ ens etiã: ⁊ ideo nõ eſt alia cã: neqꝫ alicuius iſtoꝝ: vt ſit vnũ: neqꝫ vt ſit ens ẽt. Unũquodqꝫ.n. eoꝝ ſtatiꝫ eſt aliqđ ens ⁊ qđ vnum: vt qꝛ ſunt in ente ⁊ vno: ſicut illa q̃ ſunt in gñe: neqꝫ ſunt quaſi ſeparata: ⁊ alia a partib⁹. Et pp hanc difficultatẽ dixerunt quidaꝫ acquiſitionẽ: ⁊ dubitauerũt in cauſa acqſitionis: ⁊ qd ſit acqſitio. Et qdam dixerunt cõgregationẽ aĩe: vt aliqs. Dixit eniꝫ ꝙ cognitio que eſt per vnã ſcientiaꝫ eſt per aĩaꝫ etiaꝫ. Et quidaꝫ dixerunt cõpoſitioneꝫ: ⁊ ligamentuꝫ corporis ⁊ anime eſt per vitã: ſed ſermo in oĩbus iſtis eſt vnus. Sanitas eniꝫ in oĩbus eſt vna: aut cõgregatio: aut ligamẽtũ: aut cõpoſitio aĩe: ⁊ ſanitatis. Et etiã cupꝛuꝫ erit triangulare

per cõpoſitionẽ cupꝛi: ⁊ triũ anguloꝝ: ⁊ eſſentia albi eſt cõpoſitio ſupficiei ⁊ albedinis. Et cã in hoc eſt: qꝛ querunt vnũ qđ eſt in potẽtia in actu quaſi diuerſum etiã: ⁊ ſicut dictuꝫ eſt. Qm̃ queãdmoduꝫ mã vltĩa: ⁊ forma eſt ideꝫ: ⁊ vnuꝫ genus: nõ habent aliquã cãꝫ oĩno pter motoreꝫ quomõ de potentia in actuꝫ. Omnia vero que nõ habent materiã modo ſimplici, eſſentia eoꝛuꝫ per quaꝫ ſunt entia nõ fertur in quibuſdaꝫ rebus.

¶ Ideſt. oĩa vero que carent mã intelligibili ⁊ ſenſibili ſicut mã reꝝ mathematicaꝝ: vnũquodqꝫ eoꝛũ eſt idem cũ illo qđ dat ſuũ eſſe. ſ. ꝙ quiditas ⁊ eẽntia ſunt in eis ideꝫ. ¶ D. d. ſicut illud qđ eſt aliqđ ens ⁊c̃. i. vt dicam⁹ in aliquo qđ hꝫ aliquã eẽntiã ꝙ in eo nõ eſt aliqđ additũ eſſentie. i. ꝙ ens nõ eſt gen⁹ illi. ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit aliqđ. ¶ D. d. ⁊ ideo in diffõnibũs ⁊c̃. i. Et dixit hoc: qꝛ iſta genera altiſſima ſunt ſimplicia cũ non habeãt genera: diffinitiões vero ſunt compoſitoꝛũ. ¶ D. d. ⁊ illud qđ eſt per eſſentiã ⁊c̃. i. ⁊ ſilr̃ illud qđ ſignificat diffinitio. ſ. forma nõ hñt diffinitionẽ: queãdmoduꝫ aliqđ hꝫ ens ſcꝫ ꝙ ens nõ eſt gen⁹ ei. ¶ D. d. ⁊ ideo nõ eſt aliq̃ cã alia ⁊c̃. i. ⁊ iõ illa que nõ hñt mãꝫ, nõ hñt cãm aliã a ſe in hoc ꝙ ſunt vnuꝫ: ⁊ in hoc ꝙ ſunt ens ecõtrario eis q̃ ſunt in materijs. Per formas. n. fiũt cõpoſita ex forma ⁊ materia vnũ ⁊ aliquid ens. ¶ Deinde. d. qm̃ vnũquodqꝫ eorum ſtatim ⁊c̃. i. quoniã vnũquodqꝫ eoꝛũ ex ſe eſt aliqđ vnũ ⁊ aliqđ ens. ſ. ꝙ nõ eſt vnũ ex alio: neqꝫ ens ex altero. ⁊ hoc intẽdebat cuꝫ dixit ſtatim trãſumptiue. D. d. nõ qꝛ ſunt in ente ⁊ in vno: ſicut illa q̃ ſunt in gñe. i. nõ qꝛ ſunt diſpoſita p vnitatẽ ⁊ eſſentiã: ita ꝙ vnitas ⁊ eẽntia ſit gen⁹ ei⁹: ſed eẽntia eſt ipm. ¶ D. d. ⁊ nõ q̃ſi ſepata. i. neqꝫ eẽ illi⁹ forme ſimplicis eſt ita ꝙ in actu ſit aliud a reb⁹ pticularib⁹ quarum eſt forma: ita ꝙ res pticularis ⁊ forma ei⁹ ſunt duo diuerſa: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ſepata. ¶ D. d. ⁊ pp hãc difficultatẽ ⁊c̃. i. ⁊ inuit qđnem pdictã dicentẽ quõ eſt hõ vnus ⁊ eſt cõpoſit⁹ ex aĩa ⁊ corpe que ſunt exñtia in actu. Oĩs. n. qui ponit ꝙ aĩa ⁊ corp⁹ ſunt duo diuerſa: cõtingit ei dicere quid ſit cã ligamẽti aĩe cuꝫ corpore. Qui aũt dicit ꝙ aĩa eſt perfectio corporis: ⁊ ꝙ corpus nõ exiſtit ſine aĩa; non ſunt apud ipſum duo diuerſa: nec accidit ei qđ hec. ¶ Et intẽdit per acquiſitionẽ cõicationẽ. i. ꝙ pp hanc queſtionẽ dixerunt quidã ꝙ ex aĩa ⁊ corpore ſit vnum per cõicationẽ que eſt inter illa: ⁊ iſti dubitauerunt in quo ſit cã cõicatiõis anime ⁊ corporis que ſit illa cõicatio. i. cuiuſmodi cõmunicatiõis ſit. ¶ Deinde. d. ⁊ quidam dixerunt congregationem anime ⁊c̃. i. ⁊ vt reputo ꝙ quidam dixerunt ꝙ cõmunicatio que eſt inter animaꝫ ⁊ corpus eſt; qꝛ non perficitur actio alterius eorum: niſi cõgregate vt quidã antiquoꝝ dicebant ꝙ cognitio eſt per aĩam ⁊ corpus: ſed cauſa veritatis eſt aĩa. ⁊ falſitatis accidentis in ea eſt corpus. ¶ D. d. ⁊ quidam dixerunt cõpoſitioneꝫ ⁊c̃. i. ⁊ quidaꝫ dixerũt ꝙ iſta cõicatio eſt cõpoſitio anime cũ corpore: ⁊ ꝙ ligamẽtũ p qđ ſit cõpoſitio eſt vita: ⁊ iõ cum diſſolutũ ligamentũ non erit vita. ¶ D. d. ſed ſermo in oĩbus iſtis ⁊c̃. i. ſed iſte cauſe quas induxerunt

16

Mã ĩtelligibilis eſt mathematicarum reꝝ.

Idẽ. ſ. c. 9.

Per forãs fiũt ꝯpoſita ex mã ⁊ forma vnum ⁊ aliqd ens.

Idem. 2. de aĩa. 2. ⁊. 7. ⁊ p de aĩa cõ. 90. ⁊. 5. me. 15.

Uide. 2. de aĩa. 1. cõ. 7.

antiqui in copulatiõe aĩe cũ corpore: oẽs ſunt eiuſdẽ modi. Quidam enĩ opinabant ꝙ ſanitas iſtius copulatiõis erit ꝑ iſtã ꝯgregationẽ ſcꝫ cõgregationẽ aĩe cũ corpore: ⁊ quidã opinabant ꝙ eſt ꝑ ligamẽtũ ⁊ quidam per compoſitionẽ anime ⁊ corporis compoſitione ſanitatis non cõpoſitione corruptiõis. ⁋ B. d. ⁊ ẽt erit cuprum ⁊c. i. ⁊ non eſt drĩa inter cõpoſitionẽ aĩe cũ corpore: ⁊ cõpoſitionẽ cupri cũ trib⁹ angulis. ſ. ꝙ dicere cuprũ hñs tres angulos eſt: ſicut dicere corp⁹ animatum: ⁊ ſicut dicere ſupficiẽ albam. ⁋ Et intendit ꝙ ſermo de oĩb⁹ eſt vnus: ⁊ ſicut nõ accidit eis qd̃ in cõpoſitiõe figure cũ cupro: oportebit vt nõ accidat eis qd̃ in cõpoſitiõe aĩe cum corpore. aĩa. n. ita ſe hꝫ ad corp⁹: ſicut figura ad cuprũ: ⁊ albedo ad ſupficiem: oĩa. n. ſunt ꝑfectiones ⁊ forme ſubiecti. ⁋ B. d. ⁊ cã in hoc eſt. i. ⁊ cã deceptionis eoꝝ eſt q: ponũt idem qñ eſt in potẽtia: ⁊ qñ eſt in actu eſſe diuerſuꝫ: ⁊ in rei veritate eſt vnuꝫ illud. Illud. n. qd̃ fuit in potẽtia eſt in actu: ⁊ nõ ſunt hic duo diuerſa. ⁋ B. d. ⁊ eſt ſicut dictũ eſt ⁊c. i. ⁊ aĩa cũ corpore ſunt vnuꝫ: ſicut dicim⁹ ꝙ prima mã ⁊ forma ſunt vnuꝫ. ⁋ B. d. ergo nõ habent ⁊c. i. ⁊ cum aĩa nõ eſt niſi eſſe eius qd̃ eſt in potentia animatũ eſſe animatũ in actu: tunc exitus eius de potẽtia in actũ nõ hꝫ cãm niſi motorẽ extrahentẽ ipſuꝫ de potentia in actũ. ⁋ B. d. oĩa vero que nõ hñt mãm ſimpliciter neqꝫ ſenſibilẽ neqꝫ intelligibilem eſſentia eorũ per quã ſunt entia nõ attribuit in ſuo eſſe qbuſdã rebus que nõ ſunt perfectio materie oĩno: ⁊ attribuunt quibuſdã. ⁋ Et intendebat per hoc intelligẽtias abſtractas que attribuunt corporib⁹ celeſtibus ſm ꝙ aĩa attribuit corpori.

In rei veritate idẽ eſt ĩ potẽtia ⁊ in actu. Idem ſ. cõ. 15.

Intelligentie abſtracte attribuunt corporibus ſm ꝙ aĩa attribuitur corpori. Uide ꝑ hoc ꝑmũ ⁊. 2. capitu. de ſba

⁋ Ariſto. Liber Nonus prime phie incipit.

⁋ In nono Metaphyſice ſunt tres ſumme.

⁋ Prima eſt in tex. primo vbi affert phus ſuam intentionem.

⁋ In ſcd̃a determinat de ente vt diuidit per potentiã ⁊ actum. Sed primo de potẽtia agit a tex. 2. vſqꝫ ad. 11. mox ab. 11. vſqꝫ in fine diſputat copioſe de actu.

⁋ Capitulum Primum.

De primo qdem igitur ente: ⁊ ad qd̃ oẽs alie cathegorie entis referunt dictũ eſt. vꝫ. de ſba. Nam ſm ſbe rõnez dñr alia entia quãtitas: q̃litas: ⁊ alia ſic dicta. Omniaqꝫ nãqꝫ habebũt rõnez ſbe: vt diximꝰ in ꝑmis ſermonibꝰ. Qm̃ vero dr̃ ens hoc quidẽ eo qd̃ qd: aut quãtitas: aut qualitas. Aliud ſm potentiã: ⁊ actũ: ⁊ ſm opus. Determinabimꝰ de potentia ⁊ actu: ⁊ primũ de potẽtia que dr̃ qdem maxime ꝓprie: nõ tñ vtilis eſt ad qd̃ volumꝰ nũc. In plus enim eſt potẽtia ⁊ actus eorum que dicunt ſm motũ ſolum. Sed cum dixerimꝰ de hac in determinatiõibꝰ de actu oſtendemus ⁊ de alijs.

In plus eſt potentia ⁊ actus eorũ que dñr ſm motũ ſolũ.

Dictum eſt de ente cui attribuunt alia ꝑdicamenta entis: vbi dictuꝫ eſt de ſba. Dicuntur enĩ entia mãliter ſm ꝙ recipiũt diſtinctionẽ ſbe: vt quãtitas: ⁊ qualitas: ⁊ alia que dicunt hoc mõ. Omnia. n. hñt diffinitionẽ ſubſtãtie: ſicut diximus in primis ſermonibꝰ. Et cũ ens dr̃ aut q: hoc eſt: aut quãtuꝫ: aut quale: aut q: eſt in potẽtia ⁊ cõplemẽto: ⁊ actu. Etiaꝫ diſtinguemꝰ ⁊ loquemur de potẽtia etiã: ⁊ cõplemẽto. Et de potẽtia primo: ⁊ qd̃ dr̃ magis vere: nõ illud qd̃ non eſt vtile in hoc qd̃ volumꝰ nunc. Potẽtia enĩ ⁊ actus dicunt multipliciter magis q̃ illa que dicuntur ſm modũ motus tm̃. Sed cũ dixerimꝰ de differentijs in actu: tunc declarabit vltima.

1 Quia ens hꝫ ꝙ ens diuidit eẽntialr̃ ĩ potẽtiã ⁊ actũ ⁊ iſta ars hꝫ ꝯſiderare de ente ſimplr̃: ⁊ d̃ gñribus ⁊ differẽtijs in quas diuidit eẽntialr̃: ĩcepit hic loqui de ſpeciebꝰ potẽtie ⁊ actus: vt declaret ſubſtãtias eorum: ⁊ ꝯtradicat dicẽtibus potentiã nõ eſſe in entibus. ⁋ Et. d. dictũ eſt ⁊c. i. dictũ eſt igitur de predicamento ſbe cui attribuunt alia ꝑdicamẽta ſm ꝙ ſunt predicamẽta: ⁊ hoc ſexto ⁊ ſeptimo iſtius libri. B. d. vbi dictuꝫ eſt de ſubſtãtia. i. vbi locuti ſumus de principijs ſubſtãtie ſenſibilis. ⁋ B. d. dicunt. n. entia multa ſm ꝙ hñt diffinitionẽ ſubſtãtie. i. ꝙ in diffinitiõe eoꝝ apparet ſba. ⁋ B. d. ⁊ cũ dr̃ ens ⁊c. i. ⁊ cũ declaratũ ſit ꝙ ens diuidit in ſbaꝫ ⁊ alia ꝑdicamẽta: ⁊ diuidit ẽt in potẽtiã ⁊ actũ: qm̃ ens qd̃daꝫ eſt in potẽtia: ⁊ qd̃dã in actu ⁊ cõplemẽto. Etiaꝫ locuti ſumꝰ de ſba: opꝫ ẽt nos loq de potẽtia ⁊ actu: cuꝫ in iſta diuidat ens ſm ꝙ eſt ens. Et ꝑ incipiamꝰ diſtinguere ſm quot modos diſtinguunt potẽtia ⁊ actꝰ: ⁊ declare qs eoꝝ dr̃ ṽe: ⁊ qꝫ trãſũptiue. ⁋ B. d. cãꝫ in h. ⁊. d. potẽtia a enĩ ⁊ actꝰ ⁊c. i. hoc. n. nomẽ potẽtia dr̃ plibꝰ modis eis ſm quos dñr potẽtia ⁊ actꝰ in rebus trãſmutabilibꝰ. B. d. ſed cũ dixerimus ⁊c. i. ⁊ intentio noſtra eſt in hoc: qm̃ cum locuti fuerimus de differẽtijs rerũ exiſtentiũ in actu: ⁊ quõ ordinant in hoc: declarabit nobis nã vltime differẽtie de qua intendimus perſcrutari.

Idẽ. 4. me. c. ꝑ. ⁊. 6. meta. cõ. ꝑ.

a Potẽtia ⁊ actꝰ dñr pluribꝰ modis eis ſꝫ quos dñr potẽtia ⁊ actꝰ in rebus trãſmutabilibꝰ. Uide ꝑ hoc. 3. de aĩa. c. 5. ĩ ſolẽ. 3. 4. ⁊ ĩ c. 14. eiuſdẽ

⁋ Qd̃ quidem igitur multipliciter potẽtia ⁊ poſſe, determinatuꝫ eſt a nobis in alijs. Haruꝫ aũt quecũqꝫ qui

dem equiuoce dicunt potētia pretermittant. ¶ Quedā enī ſimilitudine quadā dicunt: queādmoduꝫ in geometria: ⁊ poſſibila ⁊ impoſſibilia dicimꝰ eo ꝙ aliquo modo ſunt: aut non ſunt. ¶ Quecūqꝫ aūt ad eandeꝫ ſpēm oēs principia quedaꝫ ſunt; ⁊ ad primuꝫ vnuꝫ dicuntur qđ eſt principiuꝫ trāſmutationis in alio: inquātuꝫ aliud eſt. Nā hec patiēdi eſt potētia que in ipſo patiēte principiū mutatiōis paſſiue ab alio inquātuꝫ aliud eſt. Hec aūt habitꝰ īpaſſibilitatis eiꝰ q̄ in deteriꝰ ⁊ corruptiōi ab alio inquātum aliud a principio trāſmutatiōis. In his ineſt oibus terminis prime potētie rō. iterꝫ aūt he potētie dr̄: aut ſolū faciendi aut patiēdi: aut ipſius bene. Quare in harꝫ rōnibus inſunt aliqualiter priores rōnes potētiarꝫ. Palaꝫ igiť q̄ eſt quideꝫ vt vna potētia faciendi ⁊ patiendi. Nā poſſibile eſt ⁊ habere ipſuꝫ potētiā patiēdi. Et eo ꝙ aliqd pati pōt ab ipſo. eſt aūt vt alia. Hec qdē.n. in patiētie: pp habere eniꝫ quoddā principiū: ⁊ eſſe māēm quoddam principiū: patiť patiēs: ⁊ aliud ab alio. Craſſum eiꝫ cōbuſtibile eſt: cedens aūt ſic impreſſibile eſt: ſilr aūt ⁊ in alijs. Hoc aūt in faciēte: vt calor: ⁊ edificatiua: hoc qdeꝫ in calefactiuo: hoc aūt in edificatiuo: quapp inquātuꝫ ſimul natuꝫ eſt nihil patiť ipſuꝫ a ſeipſo. Unū.n. ⁊ nō aliđ eſt. Et īpotētia ⁊ īpoťe: ⁊ q̄ tali potētie ꝯria ē p̄uatio eſt. Quare eiuſdē: ⁊ ſꝫ idē oīs potētia eſt impotētia.

Nihil patiť ipſuꝫ a ſeipſo.

¶ Quoniā aūt patiētia ⁊ agere per potētiā dr̄ multis modis: vt determinatū eſt in alijs locis: ⁊ que iſtarū potentiarū diciť equiuoce dimittať. Quedā eiꝫ dr̄ per aliquā ſimilitudineꝫ: ſicut dr̄ in geometria potētia: ⁊ nō potētia quoquo mō: aut aliqua attributiōe. Oīa aūt q̄ dicunť ꝑ attributionē ad eādeꝫ formā ſunt alia principia: ⁊ attribuuntur potētie ad vnuꝫ principiū: ⁊ illud eſt principiuꝫ trāſmutationis in aliud ſm ꝙ eſt aliud. Potentia enim paſſiōis ē in ipſo paſſiuo principiū trāſmutatiōis paſſiui ab illo ſm ꝙ eſt aliud. Habitus vero eſt potētia q̄ nō patitur ad illud qđ eſt prius: aut ad corruptionē ex alio ſm

Quid potētia actiua. Quid paſſiua.

ꝙ eſt aliud: ex primo trāſmutante. Oēs enim iſte diffinitiones habēt diffinitionē prime potentie: ⁊ etiaꝫ iſte dicuntur potentie aut q̄ agunt tantū: aut q̄ patiunť: aut modo bonitatis: ita ꝙ in diffinitionibus iſtarū etiā ſunt diffinitiones primarū potētiarū quoquo mō. Manifeſtum eſt igiť ꝙ forte poťe eſt vt actio ⁊ paſſio ſunt vna potētia. Diciť eñ ꝙ potētia eſt eius cuiꝰ eſt potētia paſſionis: ⁊ alterius ꝑ illđ: ⁊ forte erit ſicut alia. Quedā eñ eſt in paſſiuo: paſſiuū eñ patiť: q̄ hꝫ aliqđ principiū: ⁊ q̄ mā eſt principiū: ⁊ etiā illud hꝫ aliđ ex alio. Unctuoſum aūt cōburiť: obediēs enim quoquo mō diſſoluiť: ⁊ alia ſilr. Et quedā ſunt in agēte vt carpētario: ⁊ edificatore: quedā eñ ſunt in carpētaria: ⁊ alia in edificatore: ⁊ ideo ſunt inſimul: ⁊ in hoc patiť ꝑ ſe: q̄ eſt vnū: ⁊ nō eſt aliud. Quod eñ non eſt potētia: ⁊ non hꝫ potētiā: ⁊ qđ eſt contrarium tali potētie eſt priuatio. Ergo potentia eſt eiuſdem ⁊ idem non poteſt.

¶ Dicit qm̄ vero in aliquo eſſe potentiā ad recipiendū aliqđ: ⁊ in aliquo eſſe potentiā ad agendū aliquid dicunť multipliciter. declaratū eſt vbi diſtinximus ſm quot modos dicunť potētie paſſiue. ſ. in quinto iſtius libri. ¶ D. d. ⁊ que iſtarum ⁊c. i. ⁊ que iſtarum reruꝫ diciť de eis hoc nomen potētia trāſumptiue: ⁊ de quibꝰ dr̄ ſm ſimilitudineꝫ: vt dr̄ in geometria ꝙ talis linea poteſt in talē ſuperficiē. V. g. ꝙ diameter pōt duo quadrata duorū laterū. ¶ Et intendit per hoc ꝙ quadratum diametri valet duo quadrata: ⁊ hoc dictuꝫ eſt non q̄ linea eſt quadratū: ſed exitus eius de potētia ad actū non eſt per trāſmutationem: ⁊ hoc intēdebat cuꝫ. d. eſſe quoquo modo. i. ⁊ dr̄ ꝙ linee ⁊ ſuperficies habent potētias aut nō potētias: q̄ aſſimilanť potētijs quoquo mō: aut q̄ attribuunť eis quoquo mō. ¶ Et cū dixit moduꝫ ſm quē diciť hoc nomen potētia trāſumptiue/ induxit modū ſm quē diciť in rei veritate: ⁊ dixit: oīa autē ⁊c. i. oīa vero de quibus dr̄ hoc nomē potētia: q̄ attribuunť ei potētie que eſt cā in alijs: iſte potētie ſunt principia entiū gn̄abiliū: ⁊ corruptibiliū: ⁊ ſunt attribute eideꝫ potētie que eſt principiū omniū entiū. ¶ Et cuꝫ diſtinxit potentiaꝫ que diciť vere ab ea que diciť trāſumptiue deſcripſit potentiā actiōis ⁊ paſſionis: ⁊ dixit: ⁊ illud qđ eſt principiū trāſmutationis ⁊c. i. potētia agens eſt illud qđ eſt principiū trāſmutationis in aliud ſm ꝙ eſt aliud non in ſe: cū ſit manifeſtū a ꝙ nihil agit in ſeipſum. ¶ D. d. potētia eniꝫ paſſionis ⁊c. i. ⁊ ideo potētia paſſiua eſt illud qđ recipit trāſmutationeꝫ in ſe ex alio ſm ꝙ eſt aliud: cū ēt ſit manifeſtū ꝙ nihil patiť a ſeipſo. ¶ Et cū deſcripſit potentiā actiuā q̄ eſt ex forma: ⁊ potentiam paſſiuā que eſt per materiā dixit: habitus vero eſt potē/ 2

T. cō. 17.

a Manifeſtū eſt ꝙ nihil agit ī ſeipꝫ. Idē. 8. ph. 40. ⁊. 3. de aīa. c. 4. ⁊ ī li. dſtructionuꝫ diſputatione pria. ī ſolo/ ne ꝑmi dubij. ⁊ ī ꝑ ca. de ſba orbis ⁊. 3. ph. c. 8.

Foꝛa non patiť eſſentialr̃ ſ; per accñs. Uid̃ 5. ph. cõ. 5. ꝛ 2. de gñatõe 53. ꝛ. 4. ce. 22.

a Foꝛe q̃ nõ ſũt ĩ mã nõ patiũť eẽntialr̃ n; accñtalr̃. In ſtãtiã vide 3. de aĩa. de intelľu poſ. t. cõ. 4.

b In diffõne oĩs potẽtie paſſiue accipiť potẽtia pꝛime mãe. ꝛ ĩ diffinitiõe oĩs potẽtie actiue accipiť diffõ actiõis pꝛie foꝛme q̃ ẽ abſoluta a mã. Uide cãm iſti⁹. 12. me. c. 18. ĩ fine cõ.

tia ꝛc̃. ꝛ intendit per potentiã foꝛmam. i. ꝙ foꝛma non patiť ƀm ꝙ eſt foꝛma a pˀmo trãſmutãte eſſentialr̃: ſed patiť per acidẽs. ꝛ ideo trãſmutatio eius non eſt pˀma trãſmutatio: ſed ƀm ꝙ eſt foꝛa in paſſiuo. ſ. in mã. Et ideo foꝛme a q̃ non ſunt in mã non patiunť eſſentialr̃ aut accidẽtalr̃. ¶ Et. d. ad peius aut ad coꝛruptionẽ. qꝛ oẽ qđ patiť: aut patiť ad peius: aut ad coꝛruptionẽ. Et. d. ex alio: qꝛ nihil patiť ex ſe. ¶ B. d. oẽs em̃ iſte diffinitiones ꝛc̃. i. iſte potẽtie nõ dicunť equiuoce: qꝛ oẽs hñt diffinitionẽ pˀme potẽtie. ¶ Et intẽdit ꝙ cũ conſideratu; fuerit de iſtis potentijs in vtroq; genere videnť attribui pꝛime potẽtie. In diffinitione b eni; oĩs potẽtie paſſiue accipiť potẽtia pꝛime materie: ꝛ ſimiliter in diffinitione oĩs potẽtie actiue accipitur diffinitio actiõis pˀme foꝛme: que eſt diffinitio pˀme foꝛme: q̃ eſt abſoluta a materia. ¶ Et qꝛ diffiniuit potẽtias actiuas ꝛ paſſiuas dixit. ꝛ etia; dñr iſte potẽtie ꝛc̃. i. d. hoc nomẽ potẽtia dr̃ de potẽtijs actiuis ꝛ de potẽtijs paſſiuis. ꝛ dr̃ de actiuis que ſunt bone actiõis: ꝛ de paſſiuis que ſunt bone paſſionis. ¶ B. d. manifeſtũ eſt igiť: quoniã foꝛte ꝛc̃. i. ꝛ foꝛte eſt poſſibile vt potẽtie actiue ꝛ paſſiue ab eis ſint ĩ eodẽ. exiſtimať enim ꝙ potẽtia que eſt alterius. ſ. potẽtia q̃ eſt in agẽte eſt eius cuius eſt potẽtia paſſionis. U. g. illud qđ moueť in loco ꝑ ſe: alteratio autẽ ꝛ generatio exiſtimať eſſe vere vt pꝛincipiũ actionis ſit in eis in ſubiecto aliq̃ alio a ſubiecto potẽtie paſſiue. ¶ B. d. ꝛ foꝛte erit ſicut alia ꝛc̃. i. ꝛ foꝛte potẽtia agẽtis erit in alio ab eo in quo eſt potẽtia paſſionis. in q̃buſdã em̃ rebus potẽtia actiua erit in ipſo paſſiuo: ꝛ in q̃buſdam in alio. ¶ B. d. paſſiuũ em̃ patiť ꝛc̃. i. paſſiuũ em̃ patiť ƀm ꝙ h; pˀncipiũ qđ differt ab ipſo qđ exhibit ipm̃ de potẽtia ad actũ. ¶ Et intẽdit ꝛ nõ eſt nec̃e vt hoc pˀncipiũ ſit in ſubo diuerſo a ſubo in q̃ eſt potẽtia paſſionis in loco. ¶ B. d. ꝛ qꝛ mã ꝛc̃. i. ꝛ qꝛ mã eſt ẽt pˀncipiũ paſſionis: eſt nec̃e vt aliq̃d ſit ab aliquo: vt gñatio ignis ab oleo ꝛ reb⁹ vnctuoſis eſt diſſolutio partiũ rei obedientis in illa in qua diſſoluiť. ¶ B. d. ꝛ q̃dam in agẽte ꝛc̃. i. ꝛ potẽtia actiua alia eſt ipſo patiẽte: ꝛ alia ĩ agẽte: vt carpẽtaria in carpẽtario. ꝛ edificatoꝛia ĩ edificatoꝛe. ¶ B. d. quedã ſunt in carpentaria ꝛc̃. i. actio enim artis carpentarie eſt in carpẽtare: ꝛ actio artis edificatoꝛie eſt in edificando. ¶ B. d. ꝛ ideo ſunt inſimul: ꝛ qꝛ quedã potentiarũ actiuarũ ſunt in gñe: ideo nec̃e eſt vt agẽs nihil agat donec ſit inſimul cũ patiẽte in eodẽ loco. ¶ B. d. ꝛ nihil patiť per ſe ꝛc̃. i. ꝛ nihil patiť per ſe ƀm ꝙ eſt vnum: ꝛ non eſt illic aliud ex quo trãſmutať: qꝛ ſi eſſet: tũc aliq̃d eſſet in potentia ƀm ꝙ eſt in actu: ꝛ intẽdebat declarare ꝙ in ſimplici nõ eſt potẽtia oĩno: ꝛ ꝙ illud in quo eſt potẽtia eſt cõpoſitũ. ¶ B. d. illud enim qđ non eſt potẽtia ꝛc̃. i. dicere em̃ ꝙ non hr̃e potentiã non eſt ſimpľr: q̃m̃ dicere non potẽtia eſt alicuius qđ caret illa potẽtia; ꝛ hoc qđ eſt cõtrariũ potẽtie eſt pˀuatio. B. d. pꝛiuatio ergo eſt eiuſdem ꝛc̃. i. ergo potẽtia ꝛ non potentia ſunt alicuius cõpoſiti.

In ſimplici non ẽ potẽtia oĩno: ꝛ illđ ĩ q̃ ẽ potẽtia ẽ ꝯpoſitum.

¶ Pꝛiuatio aũt diciť multipľr: eteni; non hñs: ꝛ aptu; natum ſi non habet aut omnino: aut q̃ñ aptũ natum eſt. Et aut ſic: puta perfecte: aut ſaltem quocũq; modo. In quibuſdã vero ſi apta nata hr̃e non habeant vi: pꝛiuata

eſſe hec dicimus. ¶ Qm̃ aũt he q̃dẽ ĩ inaĩatis ĩſunt pˀncipia talia: alia vo ĩ aĩatis ꝛ ĩ aĩa: ꝛ aĩe in rõne; hñte: palã qꝛ ꝛ potẽtiarũ alie erũt irrõnabiles: alie cũ rõe. Quapp oẽs artes ꝛ ſcie factiue potẽtie ſunt. pꝛĩcipia nãq; ꝑmutabilia ſunt ĩ alio ĩquãtũ aliđ. Et q̃ q̃de; cũ rõne oẽs ꝯrioꝝ ſunt eedẽ: ꝛ q̃ in rõnabiles vna vni⁹: vt calľm calefaciẽdi ſolũ: medicatiua aũt ĩfirmitatis ꝛ ſanitatis. Cũ aũt qꝛ rõ eſt ſcia: rõ aũt eadẽ oſtẽdit re;: ꝛ pˀuationẽ: nõ tñ ſilr̃ ꝛ eſt vt amboꝝ: eſt aũt vt exiſtẽtis magis. q̃re neceſſe ꝛ tales ſcias eſſe quidẽ ꝯrioꝝ. eſſe vero hui⁹ quidẽ ƀm ſe: illius vero nõ ƀm ſe. Eteni; rõ hui⁹ quidẽ ƀ; ſe: illius vero quodãmodo ꝛ ƀm accidẽs. Nã negatione ꝛ ablatione oſtẽdit ꝯrium. Eteni; pꝛiuatio potẽtia ꝯria: hec autem ablatio alterius.

Oẽs artes ꝛ ſcie factiue potẽtie ſũt.

¶ Pꝛiuatio aũt dr̃ multipľr. dr̃ em̃ illi⁹ qđ nõ h;: ꝛ iſti⁹ qđ h; nãm hñdi: aut vľr aut in tpe in q̃ h;: ꝛ ƀ; ꝙ op;: vt illud qđ nõ eſt oĩno aut erit quoquo mõ. In q̃buſdã vero rebus q̃ hñt nã; habẽdi: ſi nõ hñt: dicemus ꝙ iſta carẽt violẽte. S; cũ quedã iſta pꝛincipia ſint in carentibus aĩa: ꝛ quedã in animatis: ꝛ aĩa eſt ĩ hñtibus diffinitionẽ aĩe. Etiã manifeſtũ eſt ꝙ q̃dã potẽtie nõ hñt diffinitionẽ: ꝛ quedã ſunt cũ diffinitione. Et ideo oĩa artificia ꝛ ſciẽtie ſunt potẽtie: qꝛ ſunt pꝛincipia trãſmutãtia in aliud ƀm ꝙ eſt aliud. Et oĩa que ſunt cũ diffinitiõe ſunt ꝯrioꝛum: ſ; non ſicut vnum vnius: vt calidũ calefacere. Phyſica vero eſt ſanitatis ꝛ infirmitatis: ꝛ cã in hoc eſt qꝛ h; rõnẽ. Scĩa vero idẽ ſermo ſignificat re;: ꝛ ſuã pꝛiuationem: ſ; nõ eode; modo; ꝛ foꝛte erit poſſibile vt ſit duoꝛum: ꝛ foꝛte erit illius qđ eſt magis. Ergo neceſſe eſt vt ſint illa que ſunt alia cõtrarioꝛũ: ꝛ vt ſint quoꝛundã per ſe: ꝛ quoꝛũdã non per ſe. Ratio em̃ eſt quoꝛũdam per ſe: ꝛ quoꝛũdã quoquo modo. Per accñs igiť ſignificat cõtrariũ: per negationẽ ꝛ ꝑ remotione;. Pꝛio em̃ pꝛiuatio eſt cõium: ꝛ hec eſt remotio alterius. Contraria enim nõ appꝛopinquant eidẽ ex eodẽ.

¶Quia dicere in potẽtia ſignificat aliquẽ modũ priuatiõis: ⁊ dice/
3 re etiã aliqd hr̃e potentiã ad hoc eſt ſm ꝙ caret illo ad qđ põt: ⁊ pri/
mus phs hʒ cõſiderare de modis priuationis: ⁊ eſt ꝓpriũ loqui de pri
uatione vbi fit ſermo de potẽtia: incepit declarare modos ꝑuationis.
¶Et.d.priuatio aũt ⁊c̃.i.iſta em̃ eſt prima diuiſio ſm quaʒ diuidit
priuatio. Omne em̃ qđ caret aliquo aut caret illo qđ non innatũ eſt
hr̃e: aut caret illo qđ innatũ eſt hr̃e: ⁊ hoc intendebat cũ.d.illius qđ
non hʒ ⁊c̃. ¶D.d.aut vl'r: aut in tp̃e in quo hʒ.i.⁊ illud qđ caret illo
qđ nãliter debet habere: aut caret illo qđ innatum eſt hr̃e ſimpl'r: aut
illo qđ innatum eſt habere aliquo tp̃e: vt barbam in tp̃e in quo debet
eam habere. ¶D.d.⁊ qꝛ eſt ſm ꝙ opʒ ⁊c̃.i.⁊ ꝑuatio que eſt ſm ꝙ opʒ
ſcʒ que dicit̃ principal'r eſt carere illo qđ non hʒ oĩno: aut illud qđ hʒ
raro: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: aut erũt quoquo mõ. ¶Et hoc inuenit̃
ſic in alia trãſlatione: ⁊ ꝑuatio dr̃ multipl'r: dixit em̃ illud qđ non hʒ:
⁊ illud qđ innatũ eſt hr̃e etiam: aut vl'r: aut in aliquo tp̃e: ⁊ ſic ſicut
illud qđ non eſt oĩno: aut in paucioribus: ⁊ ſi innatũ eſt hr̃e cuʒ non
hʒ dr̃ carere violẽte.i.⁊ cũ aliquid caret illo/ qđ innatũ eſt habere in
tp̃e in quo innatũ eſt hr̃e/ dr̃ ꝙ illud eſt ꝑuatio violẽta. ¶D.d.ſʒ cuʒ
quedã iſtorũ ꝑncipioꝝ ⁊c̃.i.⁊ intẽdit per principia potẽtias agentes.
Iſtarũ eniʒ potentiarũ ſunt quedã in hñte aĩam: ⁊ quedã ſicut dixit
in nõ hñte aĩaʒ: vt calefacere in corpe calido: ⁊ infrigidare in corpe
frigido. ¶D.d.⁊ oĩa in hñte rõneʒ aĩe: ⁊ aĩa exiſtit in eo qđ hʒ diffo/
neʒ aĩe.ſ.rõcinari ⁊ cõprehẽdere. ¶D.d.manifeſtũ eſt igit̃ ⁊c̃.i.⁊ cũ
ſit manifeſtũ ꝙ quedã potẽtie actiue ſunt potẽtie in rebus non ani/
matis: ⁊ quedã ſunt potẽtie in reb⁹ aĩatis.ſ.in habẽtib⁹ cõprehenſio/
neʒ ⁊ rõneʒ: manifeſtũ eſt ꝙ potentiarũ quedã ſunt cũ diffinitiõe ⁊ ra
tione: ⁊ quedã ſine diffõne ⁊ ratione. ¶D.d. ⁊ oĩa artificia ⁊c̃.i.⁊ qꝛ
potẽtie actiue ſunt rõnales: ideo oĩa artificia ⁊ ſcie nõ ſunt potẽtie: qꝛ
agunt in alia ſm ꝙ ſunt alia. ¶Et.d.hoc: qꝛ hec eſt diffinitio poten/
tiarum actiuarũ ſimpl'r. ¶D.d.⁊ oĩa que ſunt cuʒ diffinitione ⁊c̃.i.⁊
oẽs potẽtie que ſunt cũ rõne agunt duo cõtraria. ¶D.d. ſʒ non ſicut
vnũ vnius ⁊c̃.i.⁊ iſte potẽtie que habẽt rõnẽ non agũt alterũ cõtra/
rioꝝ tantũ ſicut eſt diſpõ in potẽtijs carentib⁹ rõne. Calidũ eniʒ agit

Potẽtie rõnales agũt duo cõtraria ĩſimul. Idẽ.ĩ.t.c. 10.t.t.c.4.

calorẽ: ⁊ nõ agit alterũ cõtrariũ.ſ.frigus. Potẽtie em̃ rõnales agũt
duo cõtraria inſimul. V.g. ars medicine q̃ agit ſanitatẽ ⁊ ĩfirmitatẽ.
¶D.d.⁊ cauſa in hoc eſt ⁊c̃.i.⁊ cã in hoc eſt: qꝛ iſte potẽtie agũt per
ſciam: ⁊ ſcia eſt duoꝝ cõtrarioꝝ ſm imaginationẽ ⁊ diffõneʒ: ⁊ diffõ
alterius cõtrarioꝝ intelligit̃ in reſpectu reliqui cõtrarij: ⁊ hoc non hʒ
eodeʒ modo. ¶D.d.⁊ forte erit poſſibile ⁊c̃.i.qm̃ forte eſt poſſibile vt
potentie agant duo cõtraria: ⁊ forte agunt alterũ cõtrariũ in maiori
parte. ¶D.d.ergo neceſſe eſt ⁊c̃.i.qm̃ cũ iſte potẽtie agunt ab intel
lectu ⁊ ſcia: ⁊ ſciẽtia eſt cõtrarioꝝ: ergo ſciet duo cõtraria inſimul: g̃ ne
ceſſe eſt vt agat cõtraria. ¶D.d.vt ſit quoꝝundã ꝑ ſe ⁊c̃.i.⁊ vt agere
cõtraria ſit q̃rundã per ſe: ⁊ quoꝝũdã ꝑ accñs ⁊ quoꝝũdã alterũ ꝯtra/
rioꝝ erit eſſential'r ⁊ alterũ per accñs. ¶D.d.ꝑ accñs igit̃ ⁊c̃.i.⁊ cuʒ
aliquis artifex non intellexerit de priuatione niſi negationẽ tm̃: tũc
nõ intelliget alterũ cõtrarioꝝ niſi per accidẽs: ⁊ ideo qui talem hʒ di
ſpoſitionẽ non intelliget naturã cõtrarij: verũ eniʒ cõtrariũ eſt priua
tio: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit.priuatio em̃ ꝑma eſt cõtraria.

¶Qm̃ aũt ꝯria nõ ſunt in eodẽ. Scia aũt eſt potẽtia in
habẽdo rõneʒ: ⁊ aĩa motus hʒ principiũ. Salubre qdẽ
ſanitatẽ ſolũ facit: ⁊ calefactiuũ caliditatẽ: ⁊ frigefactiuũ
frigiditatẽ. Sciẽs vero ambo: eſt em̃ amboꝝ quidẽ rõ:
non ſimiliter aũt ⁊ in aĩa q̃ hʒ motus principiũ. q̃re am
bo ab eodẽ principio mouebit ad ipſuʒ copulãs. ꝓp qđ
ſm rõnẽ potentia ſine rõne potentib⁹ faciunt cõtraria.
Vnũ em̃ principiũ cõtinet̃ rõne. palam aũt qꝛ ipſi⁹ bene
potentiã ſequit̃ ſolũ faciẽdi aut patiẽdi potentia. Hanc
vero illa nõ ſemper. Neceſſe em̃ bene facientẽ facere:
ſʒ ſolũ facientẽ non neceſſe bene facere.

¶Et ſcientia eſt potentia ſm ꝙ hʒ diſpoſitionẽ. Et aĩa
hʒ principiũ motus etiam. Qm̃ anima ſanans facit ſa/
nitatem: ⁊ calefaciens calorẽ: ⁊ infrigidãs frigus. Sciẽ
tia aũt facit vtrũq;: qꝛ vtrũq; hʒ diffinitionẽ: ſʒ nõ eodẽ
modo: ⁊ hʒ in anima etiaʒ principiũ motus. Ergo mo/
uebit vtrunq; ex vno principio: ⁊ congregabit eam in
idem: qꝛ agit cõtraria: quando agit poſſibilia ſine diffi/
nitione: poſſibilia per diffinitionem. Determinat enim
principiũ vnũ ꝑ diffinitionẽ. Hoc eſt manifeſtũ qm̃ ſe/
quitur bonitatis potentiã que eſt actionis tantũ aut paſ
ſionis: illa aũt non ſequit̃ iſtaʒ in omni tempore. Neceſ
ſe eſt em̃ ꝙ illud qđ eſt bone actionis ſit agẽs ẽt. Agẽs
vero tm̃ non de neceſſitate erit bone actionis.

¶Et ſcia eſt potẽtia actiua ſm ꝙ hʒ diffinitionẽ.i.ſm ꝙ hʒ formaʒ. 4
¶D.d.⁊ aĩa hʒ principiũ motus ⁊c̃.i.⁊ in aĩa etiã ſunt ꝑncipia mo/
tuuʒ ꝑter motũ a ſcia: ⁊ illud ꝑncipiũ nõ agit niſi alteꝝ ꝯtrarioꝝ tm̃.
V.g. ꝙ potẽtia ſanãs aĩata ſolũmodo agit ſanitatẽ vt calor calorẽ: ⁊
frigus frigus. ¶D.d.ſcia vero ⁊c̃.i.ſciẽs aũt agit duo ꝯtraria: qm̃ cõ
traria apud ipm ſunt ĩtẽtiões ĩtellecte: ⁊ ideo nõ inuenit̃ in aĩa ꝑnci/
piũ motus qñ mouet ab intellc̃u in actu aut mouet a rõne eodeʒ mõ.
¶Et intẽdit qm̃ qñ mouet̃ a rõne agit duo cõtraria: ⁊ qñ mouet̃ nõ
a potẽtia agit alterũ cõtrarioꝝ tantũ: ⁊ hoc eſt manifeſti⁹ in alia trã/
ſlatione in qua.d.⁊ nõ eodẽ mõ inuenit̃ in eis motus. ¶D.d. g̃ mo/
uebit vtrũq; ⁊c̃.i.g̃ aĩa qñ cõtraria duo a rõne mouet vtrũq; ab eodẽ
principio cũ cõgregat duo cõtraria in ĩtellectu in eodẽ.ſ. ꝙ ſcia eoꝝ
eſt eadem. ⁊ in alia trãſlatione eſt: ⁊ ideo mouet ⁊ cõgregat ad ipſuʒ
vtrũq; ex eodẽ principio. D.d.agit em̃ cõtraria ⁊c̃.i.⁊ ſciẽs agit cõ/
traria: qꝛ agit illa q̃ ſunt poſſibilia ſine rõne: ⁊ ẽt poſſibilia cũ ratione.

U.g.q̄m facit ſanitatē que eſt poſſibilis a nā poſſibilez a rōne: ⁊ ſm artez medicine. ¶ D.d. eſt enī proprīū per vnū principiū per diffinitionē .i. ſciens enī mouet cōtrariū qđ vult facere p principiū ꝓpriū, ⁊ eſt diffinitio ꝓpria. ¶ D.d. ⁊ hoc eſt etiā manifeſtū qđ ſequit ꝛc. i. ⁊ eſt manifeſtū ꝙ actionē ⁊ paſſionē ſequitur bonitas actionis ⁊ paſſionis .ſ. ꝙ omne bone actionis eſt agens: ⁊ omne bone paſſionis eſt patiens: ⁊ non conuertit .ſ. ꝙ omne agens ſit bone actionis: ⁊ omne patiens ſit bone paſſionis: ⁊ hoc intendebat cum .d. ergo neceſſe eſt vt illud qđ eſt bone actionis ꝛc.

¶ Cap. Tertium.

Sunt aūt quidā qui dicūt vt magarici quādo operat ſolū poſſe: ⁊ quādo nō operat nō poſſe: vt nō edificantē nō poſſe edificare: ſ₃ edificantē qñ edificat. Similr autem ⁊ in alijs. Quibus accidētia incōueniētia nō eſt difficile videre. Palā .n. q₂ nō eſt edificator ſi nō edificet: nā edificatorē eſſe eſt eſſe potētez edificare: ſimiliter autē ⁊ in alijs artibus. Si igit impoſſibile tales habere artes nō diſcentē aliquādo ⁊ accipientē ⁊ nō habere nō abijcientē aliqñ: aut enī obliuione: aut paſſione aliqua: aut tēpore. Non .n. vtiq₃ re corrupta: ſemp enī eſt qñ ceſſauerit nō habebit artē. Iterū qui ſtatī edificabit aliqualiter accipiēs. Et inanimata vtiq₃ ſilr. Neq₃ .n. frigiduz: neq₃ calidū: neq₃ dulce: neq₃ oīno ſenſibile quicq̄₃ erit nō ſentiētibꝰ. Quare Protagore rōnē eis dſe cōtingit. At vo nec ſenſuz qcq̄₃ habebit ſi nō ſentiat nec opet. Si ergo cecū nō hñs viſuz aptūue q̄ro natū: ⁊ qñ aptū natuz eſt: ⁊ adhuc ens ij̄dē erūt ceci ſepe die vno ⁊ ſurdi.

¶ Et quidā vt garicon dicūt ꝙ potentia eſt apud actionem tm̄: vt edificator cū non edificat nō hab₃ potētiam edificatorie: ſ₃ qui edificat quando edificat: ⁊ ſimiliter in alijs rebus. Et nō eſt difficile ſcire quid accidit iſtis de impoſſibili. Manifeſtū eſt enī ꝙ nō erit edificator quādo non erit edificās. Eſſentia enī edificatorie eſt eēntia īpoſſibilitatis edificatorie: ⁊ ſilr in alijs artificijs. Qm̄ ſi eſt illud impoľe vt iſta artificia ſint in aliquo tpe ī eo qđ non ignorat in aliquo tpe: aut per obliuionē: aut per actionē: aut per tempus: nō recedet artificium quādo deſtruitur apud finem rei: ſed eſt ſemper. Et ſi accipiatur in eo aliquo modo qđ eſt ſtatim. Et ſimile huic ſermoni eſt in rebus inanimatis. Non enim eſt calidū: aut frigidum: aut dulce: aut ſenſibile ſine habentibus ſenſus. Accidet enim eis dicere ſermonē Prothagore. Et etiā nihil habebit ſenſum oīno: niſi ſentiat: aut intelligat. Si igit cecū eſt illud qđ nō h₃ viſum in tēpore in quo deb₃ habere viſum: ⁊ h₃ etiā naturā: ⁊ eſſe: tunc illi ipſi erūt ceci multotiens in vna die ⁊ ſurdi etiam.

¶ Cum .d. ſm quot modos dicuntur potentie .ſ. de actiua ⁊ paſſiua: ⁊ deſcripſit ⁊ numerauit ea: ⁊ dedit drias inter rōnalem earum ⁊ irrationalem: vult loqui nunc cū negantibus potētias eſſe: ⁊ ſunt illi qui negant poſſibile eſſe. Primus enī phs d₃ loqui de hoc cum iſtis: cū iſta opinio ſit ſophiſtica. ¶ Et .d. ⁊ quidā vt garicon ꝛc. i. ⁊ quidā negant potentiā procedere ſm tēpus illud ad qđ poteſt dicēdo ꝙ potētia ⁊ aliud ad qđ pōt ſunt inſimul: ex quo cōtingit nullam potentiā eſſe. Potētia enī opponitur actui: ⁊ impoľe eſt vt exiſtant inſimul: ⁊ iſte ſermo exiſtimat nunc a quibuſdā loquentiū: ⁊ eſt ſermo cōtrariꝰ nature hominis. ¶ D.d. exēplum de hoc ⁊ .d. vt edificator .i. opinat ꝙ potētia ad edificare eſt cū edificare: ⁊ ꝙ edificator qñ non edificat nō h₃ potentiā ad edificare: q₂ nō h₃ potētiā edificādi dum nō du₃ edificat. ¶ D.d. ⁊ ſilr in alijs rebus .i. ⁊ ſimilr dicebat in alijs potentijs .ſ. q̄m non procedunt illa in que poſſunt ſm tempus. 1

Primꝰ phs d₃ diſputar̄ ɔtra negantes potētiā

Potētia opponit actui

Uide p̄ de aīa .cō. 6.

¶ D. incepit dicere impoſſibilia cōtingētia eis: ⁊ .d. manifeſtū eſt .n. ꝛc. i. cōtingit enim eis ꝙ edificator nō vere dicit edificator niſi quādo edificat: ⁊ hoc eſt quaſi impoľe. ¶ D.d. eſſentia enī ꝛc. i. ⁊ cū edificator quādo nō edificat nō h₃ poſſe edificādi: tunc forma edificatorie que eſt ars edificatorie nō eſt poſſe edificare .ſ. q̄m cōtingit ꝙ edificator nō dicit edificator qñ nō edificat: niſi per iſtud qđ eſt in eo de nō poſſe edificatorie: ⁊ ſic nō eſt dria inter iſtud qđ habet artē edificatorie quādo nō edificat ⁊ inter illud qđ nō h₃. ¶ D.d. ⁊ ſilr in artificijs alijs .i. ⁊ ſilr cōtingit in alijs artificijs vt ſubſtantia artificij ſit nō poſſe ſue actionis qđ eſt valde impoľe. ¶ D. declarauit hoc ⁊ .d. q̄m ſi impoľe eſt ꝛc. i. q̄m ſi iſta ars nō exiſtit in eis qui habent induſtrias quādo nō agūt abſq₃ eo ꝙ accidit eis aliquid qđ corrūpat artez: aut obliuio: aut longa egritudo: cōtinget neceſſario vt corrūpat quando actio finitur: ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ars nō deſtruit neq₃ corrūpit quando perficit edificatū: ſed ipſe Ariſt. dimiſit cōſequens ⁊ deſtruxit ipſum. ¶ D.d. ⁊ erit ſimile huic ſermoni ꝛc. i. ⁊ ſimilr cōtingit in rebꝰ inanimatis cū poſuerimꝰ ꝙ nō eſt in eis potētia anteq̄ agāt .ſ. q̄m cōtingit vt nō ſit hoc frigidū: aut calidu₃: ⁊ vlr tangibile anteq̄ tangat: neq₃ dulce: neq₃ amarū anteq̄ guſtet: ⁊ vlr nullū ſenſibile anteq̄ ſentiat: ⁊ ſic nullū iſtoꝝ inuenit niſi aīal inueniatur: neq₃ in potētia: neq₃ in actu: ⁊ ſic accidit eis opinari opinionē Prothagore ſophiſte. 2

¶ D. induxit illud impoľe ⁊ .d. ⁊ etiā nihil habebit ſenſum oīno ꝛc. ⁊ .d. hoc: q₂ ſentiens quādo nō ſentit eſt ſentiens in potentia: ⁊ ſi potentia nō fuerit, ſequitur vt animal nō ſit animal niſi quando ſentit. 3

¶V.d. ſi igit̄ cecū ⁊c̄. i. ſi igit̄ cecū eſt illud qđ nō hꝫ viſum in tpe in quo nāliter dꝫ habere. ſ. qꝛ caret illo qđ ĩnatū eſt habere in illo tēpore: tunc hō erit cecus qn̄ nō inſpicit aliqđ: ⁊ ſic homo pōt eſſe cecus ⁊ vidēs multotiēs in vna die. ¶V.d. ⁊ hꝫ ēt nām ⁊ eſſe. i. ⁊ q nō videt apud eos caret illo qđ naturalr̄ dꝫ habere in tpe in quo nō videt. ⁊ illa priuatio eſt in eo ſicut diſpō eſt in ceco: qꝛ caret illo qđ naturalr̄ dꝫ habere in tpe in quo inatū ē habere. ¶Sꝫ eſt drīa inter cecū ⁊ vidēs qn̄ nō videt: qꝛ cecus nō hꝫ potentiā vidēdi: ⁊ clauſi oculi hn̄t potentiam videndi: ⁊ iō cuꝫ auferim᷒ potentiā ab illo qui nō videt in tēpore in quo nō videt: cōtingit ꝙ in illa diſpōne ſit cecus.

Drīa eſt inter cecuꝫ ⁊ nō videns qn̄ non videt.

¶Amplius ſi ipoſſe qđ priuatū potētia. Qđ nō ſit poſſe erit factū eſſe. Sed ꝙ impoſſibile eſt factū eſſe: dicens: aut eſſe: aut futurū eſſe mentit̄. Nam impoſſe hoc ſignificauit. Quare he rōnes auferunt motum ⁊ generationem: ſemper enim ſtans ſtabit: ⁊ ſedens ſedebit. Non enim ſurgit ſi ſedet: impoſſe naq; erit ſurgere qđ nō poteſt ſurgere. Si ergo hoc non cōtingit dicere palam: ꝙ potentia ⁊ actus alteruꝫ ſunt. Ille vero rationes potentiam ⁊ actum idem faciunt. Propter qđ ⁊ non paruuꝫ aliquid querunt deſtruere.

Nō ipoſſe ē factū eē impoſſe eſt eſſe aut futuruꝫ eſſe.

¶Et etiam ſi illud qđ caret potentia non hꝫ potētiam: illud qđ non erit non habet potentiā vt ſit. Et qui dicit ꝙ illud qđ nō hꝫ potentiā vt ſit aut erit/ mētit̄. Quoniā non habere potētiā ſignificat hoc. Iſti igitur ſermones negant moueri etiam: ⁊ generari: ⁊ ſtans ſemper erit ſtans: ⁊ ſedens ſemper erit ſedens. Qm̄ ſi fuerit ſedēs non ſurget qꝛ non habet potentiā vt moueat̄. Et eſt impoſſibile dicere hos ſermones: manifeſtū eſt potentiaꝫ eſſe aliud ab actu. Iſti vero ſermones faciūt potentiā ⁊ actū eſſe idē: ⁊ ſic volūt aliquid negare non paruū.

6 ¶Ideſt. ſi igitur illuc qđ caret potentia non habet potentiā: manifeſtum eſt etiā ꝙ illud qđ erit non habet potentiam: ⁊ illud qđ nō erit: manifeſtū eſt etiam ꝙ non habebit potētiā: ex quo ſequitur ꝙ illud qđ erit non erit. ¶V.d. ⁊ qui. d. ⁊c̄. i. ⁊ qui. d. ꝙ illud qđ non habꝫ potentiam non ſic eſt aut erit: fallitur neceſſario. Cum enim dicimus aliquid non habere potentiam intendimus hoc. ſ. ꝙ habere potentiam ad eſſe. ¶Deinde dicit. iſti igitur ſermones negant motuꝫ ⁊c̄. i. ⁊ dicit hoc: qꝛ motus eſt perfectio eius qđ eſt in potentia: ⁊ cum nō fuerit potentia: non erit motus. ¶V.d. ⁊ ſtans erit ſtans ſemp ⁊c̄. ⁊ hoc eſt intellectū per ſe: quoniā illud qđ non habet potentiam ad aliquid nunq̄ ex illo erit illud dum non habet potentiam.

Idē. 3. ph. tex. cō. 6.

¶V. poſuit oīa iſta impoſſibilia quaſi antecedēs: ⁊ poſitionem quaſi cōſequēs ⁊. d. ſi igit̄ impoſſe eſt ⁊c̄. i. ſi igitur eſt impoſſe vt oīa iſta impoſſibilia ſint que cōtingunt negantibus potentiā precedere actum: manifeſtuꝫ eſt ꝙ potentia eſt aliud ab actu ⁊ ante actum. ¶V. d. iſti vero ſermones ⁊c̄. ⁊. d. hoc: qꝛ quando aliquid exit in actum: iam fuit in potētia anteq̄ exiſſet in actum: cum igit̄ aliquis negauerit potētiā precedere ſm̄ tēpus: ⁊ eſt impoſſibile vt ſit in actu cum potētia ⁊ act᷒ ſint cōtraria: cōtinget eis facere potentiā ⁊ actum idem. ¶Et hoc eſt qđ. d. ꝙ potentia eſt cum actu eſt ſermo quaſi nihil. ⁊. d. ⁊ ſic volunt negare aliqđ nō paruū: qꝛ hoc eſſe qđ eſt potētia eſt quaſi in medio entis ſimplr̄: ⁊ qui negāt potentiā negāt primā materiā: ⁊ oēs motus ⁊ generationē: ⁊ corruptionē: ⁊ oēs artes que agunt per cogitationē: ⁊ voluntatē: ad expellendū nocumētū: ⁊ ducēdū iuuamētū. 2

Potētia eſt aliud ab actu ⁊ ante actum.

Qui negāt potētiā negāt primaꝫ māꝫ. Et omnes mot᷒ ⁊ oēs artes q̄ agunt p̄ cogitationē.

¶Quare contingit poſſibile quidem aliquid eſſe: non eſſe autem: ⁊ poſſibile non eſſe eſſe autez. Similiter autem ⁊ in alijs cathegorijs poſſibile eſt vadēs eſſe: ⁊ nō vadere: ⁊ non vadens poſſibile eſſe vadere. Et autem poſſibile hoc cui ſi extiterit actus cuius dicetur habere potentiam: nihil erit impoſſibile. Dico autē puta ſi poſſibile ſedere: ⁊ contingere ſedere: huic ſi ineſt ſedere nihil erit impoſſibile: ⁊ aut moueri aut mouere: aut ſtatui aut ſtatuere: aut eſſe aut fieri: aut nō eſſe: aut nō fieri ſimiliter. Venit autem actus nomen qui ad endelechiā compoſitus: ⁊ ad alia ex motibus maxime. Videtur actus maxime motus eſſe. Quapropter ⁊ nō exiſt entib᷒ non aſſignant moueri. Alias autē quaſdam cathegorias puta intellectualia: ⁊ concupiſcibilia eſſe non entia: mota vero non. Hoc autē qꝛ non entia actu: erunt actu. Nō entium enim quedaꝫ potentia ſunt. Non ſunt autem qꝛ non endelechia ſunt.

Venit aūt act᷒ nomē q̄ ad endelechiā cōpoſitus.

¶Ergo poſſibile eſt vt aliquid habeat potentiā ad eſſe ſed nō eſt: ⁊ vt nō ſit illud qđ hꝫ potētiaꝫ ad non eſſe: ⁊ ſimilr̄ in alijs predicamētis. Illud qđ non habet potētiam ad ambulare non ambulauit: ⁊ qđ nō ambulat habet non ambulare potētiam. Potens enim eſt illud qđ cum habꝫ illud agit in qđ dicit̄ poſſe: ⁊ nihil erit ad qđ non pōt. V.g. ſi poteſt ſedere cum venit ad hoc ſedere nihil erit ad quod non poteſt: ⁊ ſi moueatur aut moue/

bit:aut erigaᷣ:aut erigat. Aliud aūt eſt:aut erit:aut non eſt:aut nō erit. Siſr etiā magis:⁊ hoc nomē actus non venit niſi illius qđ cū potētie cōplemēto:⁊ cū alijs etiaʒ magis ex motibus. Exiſtimaᷣ enī magis ꝙ actio ē motus:⁊ ſimiſr nō attribuūt motuʒ eis que nō ſunt:ſʒ attribuunt illud predicamētis alijs:vt dicūᷣ que non ſunt eſſe cogitabilia aut appetibilia:mobilia vero nō:⁊ hoc eſt ne ſint in actu. Quedā enī nō ſunt in potentia:⁊ nō ſunt:qꝛ non ſunt in cōplemento.

7 ¶ Ideſt. ſequiᷣ igitur ex hoc qm̄ poſſe eſt vt aliqđ habeat potentiā vt ſit ens demōſtratū:ſʒ in tpe in quo hʒ potētiā eſt nō ens. ¶ D. d. ⁊ vt ſit illud qđ nō hʒ potētiā ⁊c. i. ⁊ vt nō fiat illud qđ nō hʒ potētiā. ¶ Et in alia trāſlatiōe ergo poſſe eſt vt aliquid ſit cū nō ſit ens cū nō ſit:⁊ impoſſe eſt vt nō ſit ⁊ ſit. i. ergo poſſe eſt hr re que nō eſt vt ſit cū fuerit nō ens:ſed eſt poſſe vt nō ſit ⁊ erit poſt. ¶ D. d. ⁊ ſiſr in alijs pdicamētis ⁊c. i. ⁊ ſiſr eſt in vnoquoqʒ pdicamētoꝝ. ſ. ꝙ illud qđ nō hʒ potentiā ad aliqđ eoꝝ nō diſponiᷣ per illud ad qđ non pōt. V. g. in predicamento actionis:qm̄ qđ nō pōt ambulare impoſſe eſt vt in aliqua hora ambulet. ¶ D. d. ⁊ illud qđ ambulat hʒ potentiā ad ambulationē. i. ⁊ omne qđ eſt ad aliquid hʒ potentiā ad illud. D. d. nihil erit qđ non hʒ potentiā. i. manifeſtū eſt igiᷣ ꝙ nulla actio prouenit ab aliquo qđ nō hʒ potentiā ad illam actionē. ¶ D. d. exēpluʒ. ⁊. d. V. g. ⁊c. i. v. g. ꝙ ſi aliquis hʒ potentiā ad ſedendū:illud eſt poſſe vt ſedeat:⁊ hoc qñ ſederit nō agit actionē ad quā nō habebat potentiā:ſʒ agit illud ad qđ habebat potentiā. ¶ Et intēdit ꝙ querēdū eſt a negātib⁹ potentiaʒ precedere actionē. ſ. ꝙ qñ aliquis agit aliquā actionē:vtrū agat illud ad qđ habebat potentiā ante actōeʒ:aut ad qđ nō habebat potētiā. ſʒ adhuc qđ nō hʒ potētiā. ergo agit impoſſe ſibi:⁊ illud ad qđ pōt. ergo cōcedūt potentiā pcedere actionē. ¶ Moderni aūt ponūt vnuʒ agēs oīa entia ſine medio. ſ. deū:⁊ cōtingit iſtis vt nullū ens habeat actionē ppriā nāſr. ⁊ cū entia nō habuerint actiones pprias:nō habebūt eſſentias pprias:actiōes enī nō diuerſanᷣ niſi p eſſentias diuerſas. Et iſta opīo eſt valde extranea a natura hoīs:⁊ qui recipiūt hmōi nō hñt cerebrū habilitatū naturaſr ad bonuʒ. ¶ D. d. ⁊ ſi moueanᷣ ⁊c. i. ⁊ ſi quicqđ moueᷣ:aut mouet:aut eleuet:aut eleueᷣ:aut eſt:aut erit:nō diſponiᷣ p aliqđ iſtoꝝ niſi illud qđ hʒ potentiā ad illđ ſcʒ qđ nō dᷣ aliquid moueri niſi qñ hʒ potentiā ad illud:⁊ ſiſr nō dᷣ eleuare aut eleuari:niſi illud qđ pōt hec:⁊ ſiſr nō dᷣ eſſe aut fore niſi illud qđ pōt eſſe:aut fore. ¶ D. d. aut nō erit ⁊c. i. ⁊ ſiſr cū dᷣ aliqđ nō eſſe:aut nō facere aliquid dᷣ qđ nō hʒ potentiam ad illud. ¶ D. d. ⁊ hoc nomen actio ⁊c. i. ⁊ illa que ſunt cōpoſita ex cōplemento ⁊ potētia nō dicitur eſſe actio quādo mouenᷣ. Exiſtimaᷣ enim ꝙ illud qđ eſt in actu eſt mobile:⁊ ꝙ motus eſt actio. Illa autē que non mouentur nō dicuntur eſſe actus:vt intelligibilia ⁊ voluntabilia. Non enim dicuntur eſſe ſimpſr:ſʒ eſſe in aīa:ſʒ ⁊ in cognitiōe. ¶ Et hoc intēdebat cū dicit.

Digreſſio ꝯtra loquētes ī ſua lege.
Si entia nō habuerint actōes proprias ñ habebūt eſſentias pprias actōes enī ñ diuerſanᷣ niſi p diuerſas eēntias Vide pͦ celi. 8.

eum. d. ⁊ ſimiliter nō attribuunt ⁊c. i. V. g. ꝙ entia que non ſunt extra animā non dñr eſſe ſimpſr:ſed dicūtur eſſe in aīa cogitatiua:aut aīa appetitiua:ſed non dñr entia ſicut dñr res mobiles. ¶ D. d. ⁊ illud eſt ne ſint in actu ⁊c. i. ⁊ illud qđ eſt in potentia non dᷣ eſſe:qꝛ entia in aſpectu pmo ſunt illa q̄ mouenᷣ in actu. ¶ Et induxit hoc ad declarandū cām latentie pp quā hoc nomē ens non dᷣ ſimpſr apud vulgus de eo qđ eſt in potētia:⁊ ſit in aīa in actu.

Entia q̄ nō ſunt ex̄ aīaʒ nō dñr eſſe ſimpſr:ſed dñr eē ī aīa cogitatiua aut appetitiua. vid. 5. met. cō. 15. Et. 10. met. cō. 2.

¶ Si aūt eſt qđ dictū eſt poſſe inquātū ſequiᷣ: palaʒ qꝛ nō cōtingit veꝝ eſſe aliqđ dicere: qꝛ poſſibile hoc: non erit aūt:vt ⁊ impoſſia eē ſic diffugiat. Dico aūt puta ſiqs dicat poſſe diametrū cōmēſurari:non tñ cōmenſurabiᷣ: nō cogitās impoſſe eſſe:qꝛ nihil phibet poſſe aliqđ ens eſſe:aut fieri:nō eſſe vero:aut nō futurū eſſe. Sed illud neceſſe ex poſitis ſit:⁊ ſupponam⁹ eſſe:aut fieri:qđ non eſt qdeʒ:poſſibile aūt:qꝛ nihil erit īpoſſibile. Non enī eſt idē falſum ⁊ impoſſibile. Nam te nunc ſtare falſum quidē eſt:⁊ non impoſſibile.

Nō eſt idē falſuʒ ⁊ impoſſibile.

Coſta.

¶ Si igitur hoc qđ dictum eſt ſit īpoſſe:aut neceſſariuʒ manifeſtuʒ eſt ꝙ ſermo dicens ꝙ impoſſe eſt vt ſit verus ſermo dicēs hoc eē poſſibile vt ſit:ʒ nō erit ita ꝙ ſequiᷣ hunc ſermoneʒ vt ſint res que impoſſe eſt vt ſint. V. g. ſi aliquis dixerit ꝙ diameter mēſurat ꝙ impoſſe ē mēſurare hoc. Non enī cogitat hoc eē īpoſſe. Nihil. n. prohibet cū fuerit aliqđ qđ poſſe eſt vt ſit:aut vt generet:vt nō ſit:neqʒ gñeᷣ. Sed hʒ eſt neceſſariū ex poſitis ſi fuerit:⁊ poſuerim⁹ ipʒ eē:aut fuiſſe illud qđ nō eſt. Sed impoſſibile eſt vt ſit:accidet vt aliqđ qđ non hʒ potentiā ex dicere ꝙ nō hʒ potētiaʒ ſm menſurā nō falſum:⁊ nō habere potētiaʒ eſt idem. Sermo. n. dicētis te eſſe mō ſurgēteʒ eſt falſus:ſed non hʒ impotētiaʒ cum ſit poſſibile.

8 ¶ Si igitur illud qđ dictū eſt ſit poſſibile: aut neceſſariū.ſ. ꝙ potētia ⁊ poſſe precedūt actionē: manifeſtū eſt: qm̄ impoſſe eſt vt aliqđ poſſibile nunꝗ̄ exeat in actū. ¶ D.d. ita ꝙ ſequitur ex hoc ſermone.i. qm̄ cum fuerit poſitū ꝙ aliqđ poſſibile nō erit: ⁊ eſt opinio Platonis: ſequitur impoſſe ex poſitione iſtorum.ſ. vt ſit illud qđ impoſſe eſt vt ſit. ¶ D.d. V.g. ſi aliquis poſuerit ꝙ diameter īpoſſe eſt vt ſit ſimeter coſte: ⁊ ꝙ eſt ſimeter ei. ¶ D.d. non eniȝ cogitat ⁊c̄.i. iſte eniȝ due opiones nō cōgregant in vna cogitatōe. qui enim opinantur ꝙ diameter impoſſe eſt vt ſit ſimeter: nō cogitat de demonſtratiōe ſup hoc ꝙ ſit ſimeter. D.d. nihil eniȝ ꝓhibet ⁊c̄.i. ⁊ cum aliqđ fuerit poſſe vt ſit forte erit ⁊ forte nō erit. ¶ D.d. ſed hoc eſt neceſſariū ex poſitis.i. ⁊ cum ſit impoſſe illud qđ pōt eē non eē: cōtinget huic poſitioni ꝙ cuȝ aliquid fuerit qđ ante fuit impoſſe vt eſſet. ¶ Et intendebat notificare ꝙ iſta ꝯſecutio que eſt neceſſario vera: eſt ecōtrario ei qđ ponūt negātes naturaȝ eſſe poteſtate. Cōtingit eniȝ ponētib⁹ aliqđ eſſe ꝙ ante non fuit poſſe: hoc.ſ. ꝙ illud qđ eſt poſſe nō erit oīno. ¶ D.d. ⁊ accidit ꝙ aliqđ qđ non hȝ potentiā ⁊c̄.i. ⁊ ſequit̄ hanc poſitionē vt illud qđ nō hȝ potentiaȝ. V.g. latus qđ non hȝ potentiā ad menſurā vt ſit. ¶ D.d. naȝ falſum ⁊c̄.i. ⁊ cōtingit dicentib⁹ qđ erit illud qđ eſt impoſſe vt ſit hoc qđ falſuȝ poſſibile ⁊ falſum impoſſe fuit idem. Nulla eniȝ eſt differētia inter h̄ duo falſa niſi hoc ꝙ alteruȝ poteſt recipere verū: ⁊ reliquū nō pōt: ⁊ cum nō fuerit illic poſſe qđ precedat eſſe rei: tunc ponere ipſum eſſe anteꝗ̄ ſit eſt falſum impoſſibile non falſuȝ poſſibile. ¶ Deinde.d. exemplum: ⁊.d. ſermo eniȝ dicentis ⁊c̄.i. ⁊ differentia inter hec duo falſa.ſ. impoſſibile ⁊ nō impoſſibile eſt qꝛ nō impoſſibile hȝ potentiaȝ ad verum: impoſſe autē non hȝ potentiaȝ ad illud. V.g. qm̄ dicere te eſſe ſurgentē dum ſedes: eſt dicere falſum: licet poteſt tn̄ eſſe veruȝ in aliquo tempore: dicere vero ꝙ diameter eſt ſimeter coſte: eſt dicere falſum qđ nunꝗ̄ erit verum.

Que ē dr̄ia inter falſuȝ poſſe ⁊ inter falſuȝ īpoſſibile.

¶ Simul aūt palā: qꝛ ſi.a. ente neceſſe.b. eſſe. Et poſſibili ente.a.⁊.b. neceſſe eſt eſſe poſſe. Si eniȝ nō neceſſe eſſe poſſe: nihil ꝓhibȝ nō eſſe poſſe eſſe. ſi aūt poſſe nihil ꝓhibȝ nō eē poſſe eſſe. ſi aūt poſſe. Ergo qñ.a. poſſe erit eſſe: ſi ponat̄.a. nihil īpoſſe eē accidit. B. aūt neceē eē. ſȝ erat īpoſſe. Sit itaqȝ īpoſſe: ⁊ ſi īpoſſe neceē eſſe.a. neceſſe ⁊.b. eſſe. Sed erat primū īpoſſibile: ergo ⁊ ſcđȝ. Si igit̄ ſit.a. poſſibile ⁊.b. erit poſſibile ſiquidē ſic ſe habebant: ergo.a. ente neceſſe ⁊.b. eſſe. Si itaqȝ ſic ſe habentibus.a.b. non eſt poſſibile.b. Ita nec.a.b. habebit vt poſituȝ eſt. Et ſi.a. poſſibili ente: neceſſe eſt.b. poſſibile eē: ſi eſt a. neceſſe eſt.b. eſſe. Naȝ poſſe eſſe ex neceſſitate.b. eſſe ſi.a. ſit poſſe: hoc ſignificat ſi ſit.a. ⁊ qñ ⁊ vt erat poſſibile eſſe: ⁊ illud tunc eſſe ⁊ ita eſſe neceſſe.

¶ Et cuȝ hoc manifeſtū eſt: ꝙ ſi.a. fuerit neceſſe erit.b. Et ſilr̄ ſi poſſe fuerit vt ſit.a. neceſſe eſt vt.b. ſit ēt poſſe. Qm̄ ſi non fuerit neceſſe vt ſit poſſibile: nihil ꝓhibet vt nō ſit poſſe. ſi igitur.a. poſſibile: ergo cuȝ fuerit poſſe.a. accidet vt ſit alicui⁹ impoſſibilis. Et ſi.a. fuerit poſitum neceſſario erit.b. ſed nō eſt poſſe. Cū igit̄ fuerit.a.⁊.b. erit poſſibile cuȝ fuerit in hac diſpōne: ita ꝙ ſicut.a. neceſſe eſt vt ſit.b. ſi aūt.a.⁊.b. fuerint in hac diſpōne: ⁊ ſi nō fuerit.b. poſſibile in hac diſpōne: neqȝ.a.⁊.b. erunt ſicut eſt poſitum. ⁊ ſi.a. fuerit poſſibile neceſſe eſt vt ſit.b. poſſibile. Et ſi.a. fuerit etiaȝ neceſſario erit.b. Poſſibilitas enim eſſendi.b. eſt neceſſariū eſſe quādo ſit impoſſibile aliquid loco iſtius: ſi.a. fuerit ⁊ cū fuerit illud qđ eſt poſſibile non. Ergo illa neceſſe eſt vt ſint cuȝ fuerint: ⁊ vt ſint in hac diſpoſitione.

¶ Quia dicentib⁹ ꝙ aliquid erit ꝙ eſt impoſſibile vt ſit: ⁊ ſunt negātes potētiam precedere actuȝ: cōtingit ꝙ illud qđ eſt poſſibile vt ſit nō erit oīno: incepit deſtruere hoc ad deſtruēduȝ potētiam eorū.ſ. dicentē aliquid eſſe poſſibile qđ nunꝗ̄ exit in actuȝ: ⁊ incepit in hoc capitulo preponere ad deſtruenduȝ hanc poſitionē illa que debent preponi.ſ. ꝙ falſum impoſſibile non ſequitur ex falſo poſſibili. ¶ Alio modo vero vtimur hac propoſitiōe quam intendit in hoc capitulo declarare in hoc ꝙ nihil hȝ potentiaȝ ad corruptionē quin corrumpatur: aut ad generationē quin generetur: ⁊ ꝙ nihil qđ non hȝ potētiam ad generationē generabit̄: aut qđ nō hȝ potentiā ad corruptionem corrūpitur. ¶ Sic declarabit̄ ponēdo ꝙ in.a. eſt potētia ad corruptionē ⁊ nunꝗ̄ corrūpet̄. D. ponat̄ ꝙ.a. corrūpit̄: ⁊ iſta poſitio erit falſum poſſe nō impoſſe: qđ eniȝ hȝ potentiā ad aliqđ ſi fuerit poſituȝ in actu erit falſuȝ ſed nō impoſſe: falſuȝ.n. īpoſſe eſt illud in quo nō eſt potētia. Cum.n. poſuerimus.a. corrūpi ⁊ nō corrūpi ſequit̄ in tertia figura ꝙ quiddaȝ qđ nō corrūpit̄/corrūpitur. Et cum fuerit poſitū ꝙ hoc falſuȝ impoſſe nō ſequit̄ ex ꝓpoſitiōe poſſibili erit ſcituȝ ꝙ propō ex qua ſequit̄ impoſſe eſt dicēs ꝙ illud in quo ē potētia ad corruptionem nō corrūpit̄: ⁊ ꝓponit ad declarāduȝ hoc ꝙ ex poſſibili nō ſequit̄ impoſſe. ⁊ hoc fecit in priorib⁹ analecticis: ⁊ in celo ⁊ in terra. ¶ Et d. cum hoc ⁊c̄.i. ⁊ eſt manifeſtū ꝙ cum fuerint duo quoꝝ alteꝝ ſequitur reliquū. V.g. ꝙ.a. ſequit̄.b. ꝙ ſi.a. fuerit neceſſariū.b. erit neceſſariuȝ. ⁊ ſi poſſe: poſſe: ⁊.a. fuerit.b. erit. Et qꝛ ſyll'us ⁊ ꝯcl'o ſunt ꝯñtia eſt neciuȝ ꝙ cū ſyll's fuerit ex ꝓpōnib⁹ neceſſarijs: ꝯcl'o erit necia: ⁊ ſi ex poſſibus: poſſis. ¶ D. incepit dicere hoc: ⁊.d. ſi igitur nō fuerit poſſe ⁊c̄.i. ſi ergo ꝯcluſio que eſt.b. nō fuerit poſſibilis: ⁊ eſt ꝯcluſio ſylli poſſibilis.ſ.a. ponat̄ ꝙ.b. ſit nō poſſe.ſ. falſum impoſſe. D.d. ſi igit̄.a. poſſe i. eſt ponat̄ igit̄ ꝙ.a. eſt poſſe ⁊.b. impoſſe. D.d. cū igit̄ fuerit poſſe ⁊c̄.i.

9 Cōtinuatio

Expō textꝰ

ſi .a. fuerit poſſe ⁊ fuerit poſitū eſſe in actu: cõtinget vt cõcluſio que ſequit̃ ex ipſo ſit impoſſibilis. ergo .a. eſt impoſſe non poſſe: ſed poſitum fuit .a. eſſe poſſibile ⁊ hoc eſt incõueniēs: qm̃ .b. cum nõ fuerit nõ erit .a. qm̃ poſitū fuit ꝙ cū .a. fuerit erit .b. D.o. cum igitur fuerit .a. ⁊ .b. ⁊c̃. i. neceſſe eſt igit̃ ſi .a. fuerit poſſe vt .b. ſit poſſe cū fuerint in hac diſpoſitiõe. ſ. ꝙ .b. ſequit̃ ex .a. erunt .a. ⁊ .b. poſſibilia. ſ. ſyll'us ⁊ ꝯcluſio cū fuerint poſita ĩ hac diſpõne. ſ. ꝙ .b. ſequat̃ ex .a. D.o. ſi aūt .a. ⁊ .b. fuerint in hac diſpone ⁊c̃. i. ſi aūt .a. ⁊ .b. fuerint ſm̃ ꝙ poſitū eſt de cõſecutõe: ⁊ .b. nõ fuerit poſſe .a. ēt nõ erit ſic eſt poſitū. i. nõ erit poſſe. D.o. ⁊ ſi .a. fuerit poſſe ⁊c̃. i. manifeſtū eſt igit̃ ex hoc ꝙ cum .a. fuerit poſſe .b. neccio erit poſſe. ⁊ cū .a. fuerit .b. neccio erit. D.o. qm̃ poſitas eēndi .b. ⁊c̃. i. poſitas eēndi .b. eſt necia p poſitatē eēndi .a. D.o. ⁊ cū ſit ĩpoſſe ⁊c̃. i. cū ſit impoſſe aliqd in loco iſtius. ſ. cū .a. fuerit vt ſit .b. ⁊ ſimiliter ſi .a. fuerit in alia diſpoſitione .b. impoſſibile eſt vt ſit niſi in illa diſpoſitione. D.o. ergo neceſſe eſt vt ſit .b. cum fuerit .a. ⁊ vt ſit in illa diſpoſitione eſſendi in qua eſt .a.

¶ Capitulum Quartum.

Omnibus aūt potētijs exñtibus his quidem cognatis: vt ſenſibus: his autem conſuetudine: vt que eſt fiſtulandi: alijs autē diſciplinatu: vt que eſt artium. Has quidē neceſſe eos qui preexercitati fuerit habere quecūqʒ cõſeuetudine ⁊ rõne. Non tales aūt: ⁊ eas que ſunt in pati nõ neceſſe. Qm̃ aūt poſſibile aliqd: poſſibile: ⁊ qñqʒ ⁊ quodãmodo: ⁊ quecūqʒ alia neceſſe ad eſſe ĩ diffinitiõe: ⁊ hec quidē ſm̃ rõnē pñt mouere: ⁊ potentie ipſoꝝ cū rõne: hec aūt irrõnabilia: ⁊ potētie ēt irrõales: illas qdē neceſſe in aĩato eſſe: has vero in ambob⁹. Tales qdē potētias neceſſe qñ vt pñt actiuū ⁊ paſſiuū appropinquāt: hoc quidē facere: illud vero pati: illas vero nõ neceſſe. He qdē .n. oēs vna vni⁹ factiua: ille aūt ꝯtrarioꝝ. Quare ſimul faciēt cõtraria. ſ. ſi agerēt approximata paſſiuo ſine aliquo determināte. Hoc aūt impoſſe. Neceſſe ergo alteꝝ aliquid eſſe qđ ꝓpriū eſt. Dico aūt hoc appetitū: aut ꝓhereſim. Quod eniʒ deſiderabit principl'r hoc faciet qñ vt pt̃ exiſterit ⁊ appropinq̃uerit paſſiuo. Quare potēs ſm̃ rationē omne neceſſe eſt qñ deſiderat cuius hʒ potentiā ⁊ vt hʒ hoc facere. Habet aūt pñte paſſiuo: ⁊ ita ſe habente facere: ſi aūt nõ: facere nõ poterit: nullo nãqʒ exterioꝝ ꝓhibēte adhuc adiūgere nihil adhuc oʒ.

Potentiā eniʒ hʒ vt eſt potentia faciendi. Eſt autē non oĩno: ſed hñtiū aliquo mõ in qbus excludent̃ que exterius ꝓhibent. Remouēt eiʒ hoc eoꝝ que in determinatione apponunt̃ quedā. Propter qđ nec ſi ſimul volūt aut cupiunt̃ facere duo: aut cõtraria facient. Nõ eniʒ ita ſimul hñt ipſoꝝ potentiā: nec eſt ſimul faciendi potētia: quoniam quorum eſt ſic facient.

¶ Et cū fuerint oēs potentie: ⁊ quedā hñt vnū genus: vt ſenſus: ⁊ quedā per additamētū vt muſica: ⁊ quedā per doctrinā vt artificioꝝ: neceſſe eſt vt q̃dā ſint in eis quoꝝ actio ꝓcedit: ⁊ ſunt oĩa que ſunt per cõſuetudinē: ⁊ locationē. Que aūt nõ ſunt talia: ſunt iſta q̃ ſunt p paſſionē: ⁊ nõ eſt neceſſe vt ſint ſic. Et cū poſſibile eſt aliqd poſſibile ē in aliquo tpe: ⁊ quodãmodo: ⁊ per oĩa q̃ debent diſtingui neceſſario. Et illa que pñt ad motū ſunt ſm̃ rõnem: ⁊ potentie eoꝝ etiā ſunt cū rõne etiā. Ergo que nõ hñt rõnē potētie eoꝝ nõ hñt rõnē etiā. Et eſt neceſſe illa eſſe in aĩato: iſta vero in vtroqʒ. Potētie vero tales qñ appropinquāt ſm̃ ꝙ eſt poſſibile eis de actiuo ⁊ paſſiuo: neceſſe eſt vt q̃dā agant: ⁊ quedā patiātur. Alia vero nõ eſt neceſſe. Vnaqqʒ .n. oĩum iſtaꝝ agit aliā: illa vero agūt ꝯria. Agit igit̃ ꝯria inſiƚ qđ eſt poſſe. Ergo neceſſe eſt vt dicim⁹ numer⁹ ſit aliud. Et dico ꝙ hoc ē appetit⁹ aut volūtas: qm̃ nõ agit niſi illud qđ appetit in rei veritate: cū fuerit ſm̃ ſuā potētiā: ⁊ fuerit ꝓpinquū paſſiuo. Ergo oē qđ hʒ potētiā ſm̃ rõnē neceſſe eſt cū fuerit appetēs illud qđ hʒ potētiā nõ agat illud: ⁊ ſʒ ꝙ hʒ de appetitu ēt ſemp erit: cū paſſiuū fuerit ꝓpinquū: ⁊ habuerit potētiā actõis in hac diſpõne. ⁊ ſi actio põt ad hoc: ⁊ nõ indiget̃ addere in ſermone: ⁊ ſi nõ fuerit aliqđ extrinſecū: q2 potētia eſt ĩ eo: ⁊ quaſi hoc in potentia actionis eſt additamētū: ⁊ hoc nõ eſt oĩ mõ niſi in eis que ſunt quodã mõ: ⁊ in hoc erit diuiſio: ⁊ additio: ⁊ per res extrinſecas ꝓhibētes. Iſta eniʒ diminuūt quedā in diuiſiõe. ⁊ idõ ſi voluerit ⁊ appetierit agere cõ-

traria inſimul nõ aget: q2 nõ hꝫ potẽtiã ad illa ſꝫm hanc diſpõnẽ. ⁊ ẽt non hꝫ aliquã potentiaꝫ que agat cuꝫ illo qd̓ poteſt agere hoc modo.

10 **Ideſt.** ⁊ cum potentie modi ſunt diuerſi: quedã exiſtũt per nãm ⁊ collocanẽ ſub vno genere. ſ. nã. ſ. ꝙ ꝯueniũt in hoc ꝙ exiſtunt per naturã. V.g. ſenſus: ⁊ quedã exiſtunt per aſſuetudinẽ: ⁊ quedam per diſciplinã. V.g. vt plures artes agentes. V.g. vt ars medicine: ⁊ alie artes operatiue que vtuntur rõne. ¶ Et. d. hoc: q2 artes operatiue quedaꝫ acquirunẽ per aſſuetudinẽ ⁊ quedaꝫ per rõnem: ⁊ quedaꝫ per rõnem ⁊ aſſuetudinẽ. ¶ Et cum narrauit modos potentiarum. d. ergo neceſſe eſt ⁊c. i. ergo neceſſe eſt vt potentie ⁊ habitus precedant actiones illaruꝫ potentiarũ ⁊ habituũ: qui eniꝫ tangit citharaꝫ nõ acquirit habitũ tangendi citharam donec tangat illam. ¶ D. d. que aũt nõ ſunt ⁊c. i. potẽtie aũt nãles precedũt ſuas actiões in eſſe: qui eniꝫ hñt potẽtiaꝫ viſibileꝫ nõ eſt neceſſariũ in hoc ꝙ acquirat hanc potentiã: hoc. ſ. ꝙ ante videat. D. d. ⁊ cum poſſe eſt ⁊c. i. ⁊ cũ poſſe eſt: eſt poſſe in aliquo tẽpore: ⁊ in aliquo mõ poſſibilitatis: ⁊ vlr omnes diſpoſitiões que debẽt diſtingui neceſſario in quolibet poſſibili. ¶ Deinde. d. ⁊ ille que poſſunt ad motũ ⁊c. i. ⁊ cum illa que poſſunt aliam actionẽ fuerint rõnabilia: potentie eorũ agentes erunt cõiuncte cum rõne: ⁊ intendit ꝙ rõ eſt primus motor in eis. ¶ D. ergo que non habẽt rõneꝫ ⁊c. i. ergo oĩs potẽtia cuius actio nõ prouenit a rõne eſt abſoluta a rõne. Deinde. d. ⁊ eſt neceſſe ⁊c. i. ⁊ eſt neceſſe vt illa que ſunt cum rõne ſint in animato: ⁊ que nõ ſunt cum rõne ſunt in vtroqꝫ. ſ. in animato ⁊ in inaĩato. ¶ Deinde. d. potentie auteꝫ que ſunt tales ⁊c. i. potentie vero que ſunt ſine rõne qñ agens appropinquat acto: ⁊ nõ eſt illic aliqd̓ impediẽs extrinſecũ: neceſſe eſt vt agẽs agat ⁊ patiaẽ patiens. V.g. ꝙ qñ ignis appropinquat alicui combuſtibili: ⁊ non fuerit illic aliqd̓ impediẽs neceſſario combureret. ¶ D. d. alie autem ⁊c. i. alie vero potentie. ſ. que ſunt cum rõne nõ eſt neceſſe qñ appropinquãt ſuis agendis vt agant: qm̃ vnaqueqꝫ illarum agit alterum cõtrarioꝝ tantũ: que aũt ſunt cuꝫ rõne agunt duo cõtraria. Scientia eniꝫ eſt ſciẽtia cõtrarioꝝ. ¶ D. d. ergo agit contraria inſimul: qd̓ eſt impoſſe. i. ſed ſi agit duo ꝯtraria per ſe ⁊ primo cõtinget ex hoc vt agat duo cõtraria inſimul: qd̓ eſt impoſſe. ¶ D. d. ergo neceſſe eſt vt numerus dicẽs ſit aliud. i. ergo neceſſe eſt vt in iſtis ſit principium prius potẽtijs mouẽtibus que ſit cã in hoc ꝙ agunẽ alterũ cõtrarioꝝ qñqꝫ: ⁊ alteꝝ qñqꝫ: ⁊ vniuerſalr neceſſe eſt vt aliquid ſit qd̓ faciat magis agere alterum cõtrariuꝫ ꝙ̃ alterum: ⁊ hoc eſt veruꝫ principium. ¶ Deinde. d. ⁊ hoc eſt appetitus ⁊ volũtas. i. ⁊ hoc principiũ qd̓ facit magis agere alteruꝫ ꝯtrarioꝝ eſt appetitus ⁊ volũtas que eſt ab intellectu. Appetitus eniꝫ cum fuerit alteri⁹ cõtrarioꝝ: tunc actio agẽtis pendet ex illo cõtrario: ⁊ ſimilr a voluntate. ¶ Deinde. d. qm̃ nõ aget ⁊c. i. ⁊ iſte potentie nõ agunẽ de cõtrarijs niſi illud qd̓ magis appetunt: aut appetitu intellect⁹: aut appetitu imaginationis. ¶ Et. d. ſꝫm ſuam potẽtiaꝫ: q2 qñqꝫ appetitur qd̓ non poteſt acquiri. ¶ Et. d. qñ fuerint propinqua: q2 ꝓpinquitas eſt neceſſaria: ⁊ eſt cõis duab⁹ potentijs. ſ. rõnali ⁊ irrõnali. ¶ Deinde. d. ergo omne qd̓ habet potẽtiaꝫ ⁊c. i. ergo neceſſe eſt cũ rõcinatus habuerit magnũ appetitũ ad illud qd̓ põt agere vt agat illd̓ ſꝫm ſuũ appetitũ ⁊ ſuũ poſſe: ſꝫ nõ agat niſi qñ patiẽs fuerit ꝓpinquum ei: ⁊ habuerit in tpe actionis iſtã diſpoſitionẽ quaꝫ dicimus. ſ. appetitũ ⁊ potentiã ad agere. ¶ D. d. ⁊ ſi actio põt ⁊c. i. ⁊ nõ indigemus cũ hoc ꝙ potẽtia poſſit agere ⁊ addere niſi aliqd extrinſecũ ĩpediat: qm̃ ſufficit in hoc qd̓ dicimus ꝙ potentia põt agere: qm̃ cũ fuerit illic impediẽs: tunc potentia non poterit: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. q2 potẽtia eſt in eo. ⁊ ideo impedimẽta in quibuſdaꝫ virtutibus ſunt per accidẽs. ¶ D. d. ⁊ quaſi hoc in potẽtia actionis eſt additamentũ. i. ⁊ dicere hoc in potẽtia actionis eſt ſuperfluũ. ¶ D. d. hoc non eſt omni modo ⁊c. i. ⁊ non excipiunẽ impedimẽta extrinſeca in omni potentia: ſed in aliquo modo poſſibili: ⁊ in iſtis qñ diſtinguiẽ potentia actionis dr̃ ꝙ potentia ad actionẽ dominaẽ ſuper agendũ. ⁊ impedimẽta extrinſeca auferuntur. ¶ D. d. ⁊ q2 iſta diminuũt quedaꝫ in diuiſione. i. qm̃ in iſtis quãdo non diſtinguitur potentia agentis his duobus modis tunc intellectus erit diminutus. ¶ Deinde. d. ⁊ ideo ſi voluerit ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt vt potentia agentis ad actionẽ ſit cũ appetitu: ⁊ tũc ĩuenit actio: qm̃ ſi appetiuerit agere ꝯtraria inſimul non põt: q2 non hꝫ potentiã ad illa inſimul. ¶ D. d. ⁊ nõ hꝫ aliquã potentiã ⁊c. i. ⁊ ideo non hꝫ aliquaꝫ potentiã q̃ agat illud qd̓ põt agere ſꝫm hunc modũ. ſ. agere duo cõtraria inſimul.

Artes operatiue q̃t modis acquiruntur.

Actiuo nãli obuite approximato paſſo ⁊ nõ ĩpedito neceſſario prouenit actio.

Potẽtie rõnales agũt duo ꝯtraria. Idẽ. 5. c. 3.

¶ Capitulum Quintum.

Voniaꝫ aũt de potẽtia que ſꝫm motũ dr̃ dictũ eſt: de actu determinem⁹ qd eſt actus ⁊ quale quid. Eteniꝫ poſſe ſimul manifeſtũ erit diuidẽtib⁹. Quia nõ ſolũ hoc dicimus poſſe qd̓ aptũ natum eſt mouere aliud: aut moueri ab alio: aut ſimplr: aut modo quodã: ſꝫ ⁊ aliter. Quapropter querẽtes de his ſuperueniemus. Eſt aũt actus exiſtere rem nõ ita ſicut potẽtia dicimus. vt in ligno mercuriũ: ⁊ in toto medietatẽ: q2 auferẽ vtiqꝫ ſciẽtem: ⁊ non ſpeculantẽ ſi põt ſpeculari hoc actu. Palam aũt inductione in ſingularib⁹ qd̓ dicere volumus: ⁊ nõ opꝫ oĩs terminuꝫ querere: ſed ꝓportionale cõſpicere. Quia vt edificãs ad edificabile: ⁊ vigilãs ad dormiẽs: ⁊ vidẽs ad claudẽs quidẽ oculũ: viſum aũt habẽs: ⁊ ſegregatum ex mã ad materiã: ⁊ elaboratũ ad illaboratũ eſt aliud: ⁊ hui⁹ drĩe alteri parti ſit actus determinatus: alteri aũt poſſibile. Dicunẽ aũt actu non omnia ſimiliter: ſed aut ꝓportionaliter: vt hoc in hoc: aut ad hoc ſic hoc in iſto aut ad iſtud. Hoc quidẽ enim vt motus ad

potentiã. Illa vero vt ſubſtãtia ad aliquã materiã. Ali/
ter aũt ⁊ infinitum ⁊ vacuũ ⁊ quecũqꝫ talia dicunt po/
tentia ⁊ actu multis entium vt videnti: ⁊ videnti ⁊ viſi/
bili. Hoc quidem eñ cõtingit ⁊ ſimplr̃ verificari aliqñ.
Hoc eniꝫ viſibile: qꝛ vr̃: illud vero qꝛ videri poꝛe. Sed
infinitũ non ita potentia eſt tanqꝫ actu futurũ ſeparabi/
le: ſed notitia. Eo enim qꝺ non deficiat diuiſio: oſtẽdũt
eſſe potẽtia hũc actũ: in ſeparari vero non.

¶ Et cũ dictũ eſt de potẽtia que eſt ſcꝫ modũ motus di
ſtinguemus actũ. Et queſtio eſt qd ſit actus: qm̃ hec di
ſtinctio manifeſtabit ⁊ poſſibile. Nõ eniꝫ dicimus hic
tm̃ eſſe poꝛe mouere aliud: aut moueri ab illo ſimplr̃:
ab alio aũt alio modo etiã: ſed ⁊ ſm aliũ modũ etiã. Et
ideo apud noſtrã qõnem dicemus iſta etiaꝫ. Quod eſt
igit in actu eſt vt ſit res nõ in diſpõne in q̃ dr̃ eſſe potẽ/
tia: ⁊ hoc qꝺ intẽdimus dicere declarabit per ſermonẽ
⁊ rõnem ſequentẽ in rebus ſimplicib⁹. Et non opꝫ que/
rere diffõnem: ſed cõſiderare de rebus que dicunt ſm
cõuenientiam. Qm̃ ſicut ꝓpoꝛtio edificatoꝛis ad edifi/
catum: ⁊ vigilantis ad doꝛmientẽ: ⁊ videntis ad clau/
ſum oculos qꝺ hꝫ viſum: ⁊ abſtracti a mã ad mãm: ⁊ ar
tificiati ad artificẽ. Et etiã ſit alterius duaꝝ partiũ iſtius
diſtinctionis actus per ſe: ⁊ alterius potẽtia. Et non di
cunt de oĩbus que dicunt potẽtia eodẽ modo: ſꝫ dicunt
aut ſm cõuenientiã: vt ſit ad hoc: hoc etiã in hoc: aut ad
hoc. Quedã eñ ſicut motus ad potentiã: ⁊ quedã ſicut
ſubſtantia ad aliquã materiã. Et alio modo dr̃ ꝙ infini
tum ⁊ vacuũ etiam ⁊ oĩa que ſunt talia in actu ⁊ poten/
tia pluriũ p̃dicamẽtoꝝ: vt dr̃ in viſu ⁊ edificato ⁊ inſpe
cto: qm̃ in iſtis poſſibile eſt vt actus ſit verus: ⁊ ſimplr̃
etiã. Aſpectũ vero qꝛ videt ⁊ aliud qꝺ hꝫ potentiam vt
videat. Infinituꝫ aũt non eſt in potentia aliquo modo
ſicut illud qꝺ eſt ſeparatũ in actu: ſed ſm cõgregationẽ.
Neceſſe eſt enim vt iſte actus ſit in potentia ne diuiſio
finiatur: ⁊ non vt ſit ſeparatum.

u

Ideſt. ⁊ cum oĩa iſta diximus de potẽtia que in mobilib⁹ loque/
mur de diſtinctiõe illius qꝺ ſignificat hoc nomen actus: ⁊
queſtio pꝛio eſt qd ſit actus. ¶ D. d. ⁊ qꝺ eſt ⁊c̃. i. ⁊ qꝺ in qua eſt erroꝛ
eſt ſcire pmo qd ſit actus: ⁊ que ſint dr̃ie eius. qm̃ diſtinguẽdo illum
per diffõnem: diſtinguet poſſibile etiã ſm diffõnem: cũ poſſibile etiã
non intelligit niſi in reſpectu actus. ¶ D. d. nõ enim dicimus ⁊c̃. i. ⁊
cauſa ꝓpter quã indigemus diffinire actum in ſciendo poꝛe eſt: qm̃
cum dicimus ꝙ aliquid põt mouere aliquid ⁊ moueri ab aliquo non
dicimus hoc ſimpliciter: ſed reſpectu: qm̃ vnaqueqꝫ iſtarũ potentiaꝝ
non intelligitur niſi in reſpectu actus. ¶ Deinde incepit deſcribere
actum ⁊. d. ⁊ illud qꝺ eſt in actu ⁊c̃. ideſt. ⁊ iſte ſermo eſt intellr̃s per ſe.
¶ D. d. ⁊ qꝺ intẽdimus dicere ⁊c̃. i. ⁊ hoc qꝺ diximus in deſcriptione
actus declarabitur ex inductione: ⁊ hoc intẽdebat cum. d. per ſermo
nem ſequentem. i. ꝙ iſta deſcriptio apparebit qñ conſiderauerimus
quid ſignificat actus in vnaquaqꝫ rerum que dicuntur eſſe in actu:
nihil eniꝫ aliud intendimus ꝙ hoc. ſ. qꝺ eſt in diſpoſitione in qua nõ
eſt cum fuerit in potentia: ⁊ ſilr̃ aliquid eſſe in potentia ſignificat qꝺ
eſt in diſpoſitione oppoſita diſpoſitioni in qua eſt in actu: ⁊ qꝛ actus
⁊ potentia ſunt relatiua cõtraria: ⁊ vtrũqꝫ relatiuoꝝ accipitur in dif
finitione alterius: ⁊ non accidit inde malum. ¶ Et. d. ⁊ non opꝫ que/
rere diffinitionẽ omni modo. i. ⁊ non opꝫ querere diffõnem in oĩbus
rebus eodẽ modo: diffones eñ rerũ nõ relatiuarũ debẽt eſſe alio mõ
a diffõnibus rerũ relatiuarũ. ¶ D. d. ſꝫ cõſideratio eſt de reb⁹ que di/
cunt ſm cõuenientiã. i. ſꝫ diffõ quã querimus h̃ eſt alio modo. cuꝫ cõ/
ſideratio hic eſt in rebus que dicunt ſm cõparationeꝫ adinuicem. ſ.
in rebus relatiuis. ¶ D. d. exemplum ⁊. d. qm̃ ſicut ꝓpoꝛtio ⁊c̃. i. qm̃
ſicut edificans dr̃ in reſpectu edificati: ⁊ edificatum in reſpectu edifi/
cantis: ⁊ doꝛmiens in reſpectu vigilantis: ⁊ vigilans in reſpectu doꝛ/
mientis: ⁊ videns in reſpectu clauſi oculoꝝ: ⁊ ecõuerſo. ⁊ foꝛma in re
ſpectu materie: ⁊ econuerſo. ⁊ artifex in reſpectu artificiati: ⁊ ecõuer
ſo. ⁊ ſilr̃ eſt in ſuis diffinitionibus: cũ ſignificatio diffinitionis debeat
eſſe equalis ſignificationi nominũ. ¶ D. d. ſint igit alterius ⁊c̃. i. ſint
igitur he due diffinitiones actus vlis: qꝺ aũt ſignificat vtrũqꝫ iſtoꝝ
in vnaqꝫ ſpecie eſt diuerſum non cõſimile. ¶ D. d. ſed dr̃ aut ſm cõ/
uenientiã ⁊c̃. i. qm̃ quedã de quibuſdã dicunt ſm cõuenientiã ⁊ pꝛo/
poꝛtionalitateꝫ: ſicut dr̃ hoc nomen potentia de duob⁹ ſm ꝓpoꝛtiona/
litatem eoꝛum: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. vt ſit. i. vt hoc nomen potentia
dr̃ de duobus: quoꝛũ ꝓpoꝛtio alterius ad illud ad qꝺ cõparatur eſt
ſicut ꝓpoꝛtio reliqui ad illud: ⁊ hoc per hãc pꝛepoſitionẽ. ad. aut alijs
pꝛepoſitionibus. ¶ D. d. exemplũ ⁊. d. quedam eñ ſunt ſicut motus
ad potentiam ⁊c̃. i. V. g. in eis que dicunt ſm ꝓpoꝛtionalitatem eſt
dicere potentia ad motum: ⁊ potentia que eſt in mã ad foꝛmã: ꝓpoꝛ/
tio eñ potentie que eſt in moto ad motũ: eſt ꝓpoꝛtio potentie que eſt
in mã ad foꝛmã. ¶ D. d. ⁊ alio modo ⁊c̃. i. ⁊ potẽtia dr̃ alio modo ab
eo qui dr̃ ſm cõuenientiam. V. g. dicere ꝙ infinitũ eſt in potentia: ⁊
intẽdit ꝙ nõ intelligit hic p potentiã: potẽtia que dr̃ reſpectu actus.
Iſta enim eſt finita: ſed intelligit cum dr̃ infinitum eſt in potentia. i.
ꝙ ſemper potẽtia aſſociat ei. vt dictũ eſt in phyſicis. ¶ D. d. ⁊ vacuũ.
ideſt. ⁊ ſicut ſermo dicẽtis ꝙ vacuũ eſt in potẽtia in coꝛpoꝛibus ⁊ in

Vnaqqꝫ potẽtia ñ itel/ligit niſi in reſpectu actus. Idẽ. 7. tex. cõ. 20.

Act⁹ ⁊ potẽtia ſũt relatiue cõtraria.

Relatiua ſeinuicẽ diffiniũt ⁊ non accidit idẽ malũ. Idẽ in poꝛphyrio cap. de ſpecie.

Pꝛopoꝛtio q̃ eſt ĩ moto ad motũ ẽ ꝓpoꝛtio potẽtie q̃ eſt ĩ mã ad foꝛmam.

actu. ⁊ ſermo dicētis ꝙ in mā eſt potētia ad formas infinitas eſt de hoc genere. ℭ D. d. ⁊ oīa q̄ ſunt in potētia ⁊c. i. ⁊ oīa q̄ dicunt̄ in potētia ⁊ actu ſm̄ cōuenientiā inueniunt̄ in pluribus ſpeciebus entiū: vt dr̄ ꝙ in viſu edificato ⁊ inſpecto. i. viſu. i. qm̄ cū dr̄ ꝙ viſus quidā eſt in potētia ⁊ quidā in actu: ⁊ ſilr̄ viſum quoddā eſt in actu ⁊ quoddā in potētia: ⁊ ſilr̄ de edificāte ⁊ edificato. ℭ Et cū induxit iſtos duos modos potētie. ſ. qui dī ſm̄ cōuenientiā: ⁊ qui nō dr̄: incepit diſtinguere eos: ⁊. d. qm̄ in iſtis poſſe eſt vt actus ſit verus ⁊c. i. potētie aūt q̄ dicunt̄ in rei veritate poſſūt exire in actū in aliquo tp̄e: ita ꝙ in eis non remaneat potētia aliquo modo: ⁊ tūc erit verū dicere eas exire in actū ſimplr̄ nō in actū incōpletū. ℭ D. induxit exēpluꝫ p̄dictuꝫ ⁊. d. illud aūt qđ aſpicit̄ q2 vr̄. i. illđ aūt qđ eſt viſuꝫ in potētia pōt exire in actū qn̄ in aliqua hora aſpexerit aliqs ad ipſuꝫ: qm̄ in illa hora erit viſum in actu: ⁊ ſilr̄ aſpiciēs illud in potētia: pōt aſpicere illđ in actu: q2 hꝫ potentiā ad hoc. ℭ D. induxit ſcđm modū: ⁊. d. infinitū aūt ⁊c. i. dicere aūt ꝙ infinitū eſt in potētia: non intēdimus potentiā que exit in actū: ita ꝙ nō remaneat in eo potētia oīno: ⁊ hoc dixit ꝙ declaratuꝫ eſt in phyſicis: ꝙ ſi iſta potētia exiret in actum: tunc infinitū eſſet in actu: qđ eſt īpoſſe: qm̄ ſignū iſtius potētie eſt nō ceſſare neq3 ſeparari ab illo ad qđ pōt: ⁊ ipſuꝫ nō pōt niſi ad ſingulas ptes eius qđ exit in

Que potē/tia ponit̄ in diuiſōne motus. actū reitcuius exitus eſt īfinitus. Et de hoc gn̄e eſt potētia accepta in diuiſōne motus: qm̄ ſi iſta potentia exiuerit in actū deſtrueret̄ motus. ℭ Et. d. ꝙ iſta potētia non pōt eſſe ſeparata: ſed ſm̄ cognitioneꝫ: qm̄ illud qđ eſt ſeparatuꝫ ab ea eſt illud qđ intellectus intelligit in actu: ⁊ iſte modus potētie inuenitur in tempore ⁊ in motu: ⁊ in diuiſione quantitatū. vt dictū eſt in phyſicis. ℭ D. d. neceſſe eniꝫ eſt ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt vt iſta potētia ſit in iſtis rebus non ſeparata in deſinēs: neq3 res infinita reuertat̄ finita. V. g. qm̄ potentia qua diuidit̄ menſura ſi finiretur: tunc finiret̄ diuiſio: qđ eſt impoſſibile.

ℭ Quod quidē igit̄ actu: ⁊ quid eſt ⁊ quale ex his ⁊ ſimilibus manifeſtū eſt nobis. Quādo aūt potentia eſt vnūquodq3 ⁊ qn̄ non determinandū. Non eīm qn̄cūq3 vt terra generatione eſt potētia: homo autēꝫ non. Sed magis cum iam fiat ſperma. Sed neq3 hoc ſimplr̄ forſan. Queādmodū igitur nec a medicatiua omne vtiq3 ſanabit̄: nec a fortuna: ſed eſt aliquid qđ poſſe eſt: ⁊ hoc eſt ſanum potētia. Terminus aūt eius qđ ab intellectu actu fit ex potentia ente quādo volituꝫ fit nullo exteriorum p̄hibente. Ibi aūt in eo qđ ſanatur quando nihil p̄hibet eoꝝ que in ipſo. Silr̄ autem potentia ⁊ domus ſi nihil p̄hibeat eoruꝫ que in his: ⁊ materia fieri domū: nec eſt qđ oporteat adijci aut remoueri: aut permutari hec domus potentia: ⁊ in alijs ſimiliter quorūcunq3 extrinſecus principiū eſt generationis: ⁊ quorūcūq3 ēt in ipſo habēte. Quecūq3 nullo exterioꝝ impediēte erunt per ipſum. Quale ſperma nondum. Opꝫ enim in alio ⁊ permutari. Quando vero iam per ſuum principium eſt tale iam hec eſt potētia. Illa vero altero egent principio. vt terra nondū eſt ſtatua potentia: permutata eīm erit es. Videtur aūt ꝙ dicimus eſſe non hic: ſed illuꝫ vt arca non lignum: ſed lignea. ⁊ lignū non terra: ſed terreum. Iterū terra ſi ſit non aliud ſed illū ⁊ ſemper illud potētiā ſimplr̄ qđ poſterius eſt: vt arca nō terra nec terrea ſed lignea. Hec enim potentia arca: mā arce hoc. Simplr̄ quidem ipſius ipſum ſimplr̄. Huius vero hic lignum. Si vero aliquid eſt primum qđ non adhuc de alio dr̄ illinum: hec prima mā eſt: vt ſi terra aerea eſt: ⁊ aer non ignis ſed igneus: ignis eſt prima mā hoc aliqđ exiſtens. In hoc eniꝫ differt vl'e ⁊ ſubiectū per eſſe hoc aliqđ aut non: vtputa paſſionibus ꝙ ſubijcitur homo ⁊ corpus ⁊ aīa. Paſſio aūt muſicū ⁊ albuꝫ. Dicit̄ aūt muſica adueniente ſm̄ illud non muſica ſed muſicū: ⁊ non albedo homo ſed albū: nec ambulatio aut motus: ſed ambulans aut motū vt illinum. Quecunq3 quideꝫ igit̄ ſic vltimū ſubſtātia. Quecūq3 vero nō ſic ſed ſpēs quedam: ⁊ hoc aliqđ qđ predicat̄ vltimū mā ⁊ ſba mālis ⁊ recte itaq3 accidit illinuꝫ dici ſm̄ materiā ⁊ paſſiones. Ambo nāq3 indeterminata.

ℭ Declaratū eſt igit̄ qđ ſit actus ⁊ q̄le ex iſtis ſermonibus ⁊ ſimilibus. Diſtinguemus igit̄ in vnoquoq3 particularium quādo eſt in potētia ⁊ qn̄ non: qm̄ nō ſemꝑ erit: neq3 ſimile. Non eīm hō eſt in potētia illud ex quo eſt: ſed ſperma qn̄ perficit̄ ſua generatio: ⁊ nō fuerit tale. Et rectū eſt vt ſit: ſicut nō ſunt illa q̄ ſunt oīuꝫ q̄ ſunt in medicina: neq3 caſus etiā: ſꝫ ſi aliqđ eſt qđ hꝫ potentiā: ⁊ hoc eſt virtus vel potētia ſanās. Et diffō eius qđ eſt in actu eſt ſm̄ perfectionem ex illo qđ eſt in potentia quando voluerit vt ſit: ⁊ nullum p̄hibet extrinſecuꝫ.

Illud aūt in eo agit ſanitatē quādo nō ꝓhibet aliquid in eo. Et ſilr̄ etiā domus in potētia ſi nō ꝓhibet aliquid ex quibus eſt vt ſit domus: illud autē quod poſſibile eſt vt ſit additio talis: ⁊ diminutio ⁊ tranſmutatio eſt in eo. Hec eſt igitur domus in potētia: ⁊ ſimilr̄ in alijs rebꝰ: quarum principiū generatiōis eſt ab extrinſeco. Et etiā omnia quoꝝ principiū generatiōis eſt in illo cuius eſt oīa per que nullum erit eorū qui ſentiunt ex extrinſeco vt ſperma. Qm̄ qñ nō fuerit in alio trāſmutat̄: ſꝫ qñ fuerit ſicut hoc per principiū qḋ hꝫ tūc erit in potētia. Illḋ aūt indiget alio principio vt terra que nō adhuc eſt idolū in potētia. Et ſi trāſmutat̄ erit cuprū. Et videt̄ qḋ iſtḋ qḋ dr̄ nō ſit hoc: ſed de quo. V.g. arca que nō eſt lignū ſꝫ lignea: neqꝫ lignū terra ſed terreū: ⁊ nō vt ēt terra ſi dr̄ hoc mō nō alteriꝰ: ſed de quo ſemꝑ. Et eſt illud qḋ eſt in potētia ſimplr̄: ⁊ eſt aliud vt arca: ⁊ aliud qḋ non eſt terreū: neqꝫ terre: ſꝫ ligneū: ⁊ iō hoc eſt ī potētia arca: ⁊ eſt mā arce. Simplr̄ aūt illud qḋ eſt ſimplr̄ iſtius vero iſtud lignū ⁊ ſi aliqḋ primū nō dr̄ de alio ſolo hec ē prima mā. V.g. ſi terra eſt aerea: ⁊ aer nō eſt ignis ſꝫ igneꝰ. Ignis erit prima materia cū nō ſit hoc. Dr̄ia eſt enim inter vniuerſale ⁊ ſubiectū paſſionum: vt homo ⁊ corpus ⁊ anima ⁊ paſſio ⁊ muſicus ⁊ albus. Illud autem in quo eſt muſica non dicit̄ muſica: ſꝫ muſicus. Neqꝫ homo dicitur albedo ſed albus: neqꝫ ambulatio: neqꝫ motus: ſꝫ ambulans ⁊ motū ſic dicitur de quo. Omnia igitur que ſunt ſm̄ hunc modum vltimū eorū eſt ſubſtātia. Et oīa que nō ſunt talia ſꝫ ſunt alia forma: ⁊ hoc ꝑdicabile vltimū eoꝝ eſt mā ⁊ ſubſtātia mālis. Et accidit ſuꝑfluū idē qḋ cū dr̄ d̄ mā ⁊ d̄ paſſiōbꝰ qm̄ vtrūqꝫ eſt indefinitū.

12 ¶ Dicit Ariſt. Declaratū eſt igit̄ ⁊c̄. i. declaratū eſt igit̄ quid ſit actus ⁊ que eſt dr̄ia eius: ⁊ quid ſit potētia: ⁊ que eſt dr̄ia eius ex iſtis ſermonibus predictis: ⁊ pōt declarari etiā per alia ſimilia. ¶ D. d. diſtinguemus igit̄ ⁊c̄. i. dicamus igit̄ qñ erit vnūqḋqꝫ particulariū in potentia: ⁊ qñ nō. i. dicemus ſubiectū ꝓpinquū qḋ pōt eſſe: ⁊ deſcribamus ipm̄ per deſcriptionē qua diſtinguamus ipſum ab alijs. ¶ D. d. neqꝫ enim erit ſemꝑ neqꝫ ſimile. i. nō enim erit ſubiectū in potētia ſemꝑ neqꝫ ſilr̄ receptor: ſꝫ hoc erit in aliqua hora ⁊ alicuius ſubiecti: neqꝫ in qualibet hora neqꝫ in quolibet ſubiecto. ¶ D. d. nō enim hō eſt in potētia ⁊c̄. i. hō enim nō eſt in potētia in illo ex quo generat̄. V.g. patre aut quattuor elemētis: ſꝫ in ſpermate qñ perficit̄ eius gnātio. D. d. qñ nō fuerit tale. i. nō fuerit in diſpōne diminuta: ſꝫ in diſpōne ꝑ quā eſt generatum. ¶ Et hoc eſt manifeſtius in alia trāſlatione in qua dicit̄. ⁊ nō qñ inuenit̄ hō eſt homo in potētia: ſꝫ qñ fuerit ſperma proprie ⁊ forte neqꝫ tunc etiā. ¶ D. d. ⁊ rectum eſt vt ſit ſicut ⁊c̄. i. ⁊ forte caſus nō eſt agēs oīa exñtia in arte medicādi. ſ. ſanitatē: ſꝫ aliqḋ qḋ hꝫ potentiā vt agat ſanitatē eſſentialr̄: ⁊ hec eſt virtus ſanās: ita eſt in omnibꝰ actis. ſ. ꝙ agēs illa nō ē caſus ſꝫ potētia aliqua q̄ eſt ex eis ſicut potētia ſanās de arte medicine. ¶ D. d. ⁊ diffō eius ⁊c̄. i. ⁊ terminꝰ ſanitatis qui eſt ꝑ potentiā ſtatim ꝓpinqua eſt ex rōne in actu ⁊ cōplemento. i. ex forma ſanitatis rōnali ex illo qḋ eſt in potētia qñ aliquis artifex voluerit vt ſit: ⁊ nullū extrinſecū īpediet: ⁊ iſta diffō lꝫ induxerit eam in ſanitate eſt vlis oībus rebꝰ factis ab artificio. ¶ D. d. illud vero ⁊c̄. i. hō vero qui recipit ſanitatē agit in ipm̄ faciēs ſanitatē qñ nullū impediet extrinſecū: aut intrinſecum ad recipiendā ſanitatem. ¶ D. d. ⁊ ſilr̄ domus in potētia. i. ⁊ ſilr̄ illa ēt ex quibꝰ eſt domus ſunt domꝰ in potētia qñ artifex fuerit pñs ⁊ voluerit facere domū: ⁊ nō fuerit aliqḋ impediēs. ¶ D. d. illud enim qḋ eſt poſſibile ⁊c̄. i. illud enim qḋ eſt generatū in potētia recipit additionē ⁊ diminutionē ⁊ trāſmutationē. ¶ Et. d. hoc: qꝛ generatio ꝑficit̄ ꝑ hec tria: neceſſe eſt enim quando aliquid generat̄: vt aliqḋ ſuꝑfluū qḋ nō ↄuenit ad recipiēdum formam diuidat̄ a ſua mā: ⁊ neceſſe eſt ēt vt aliquid addat̄ ei. ſ. forma ꝑ quā dicit̄ generari: ⁊ additio ⁊ diminutio nō erūt ſine trāſmutatiōe. ¶ D. d. hec igit̄ eſt domus in potētia ⁊c̄. i. ⁊ illud qḋ eſt domꝰ in potentia eſt illud in quo pñt eē hec tria: ⁊ hec eſt in oībꝰ rebꝰ: quaꝝ gnātio extrinſeca eſt. D. d. ⁊ ēt oīa quoꝝ ꝑncipiū ⁊c̄. i. gnābilia aūt ex ſe illa eoꝝ que ſunt in potētia ſunt oīa in quibꝰ nō eſt aliqḋ qḋ indiget prio motore extrīſeco: ita ꝙ ſit in potētia illud. ¶ D. d. vt ſperma ⁊c̄. i. vt ſperma: ⁊ qm̄ non qñ fuerit in alio in quo indiget trāſmutante a quo tranſmutet̄: ⁊ tunc erit ſperma: qm̄ tūc nō dr̄ eſſe in potentia. V.g. qñ eſt aliquis ſanguis in venis: ſꝫ cū fuerit ſperma in actu ⁊ habuerit virtutē per quā eſt ſperma. D. d. illud aūt indiget ⁊c̄. i. mā aūt remota nō eſt in potentia illud cuius eſt mā: qꝛ indiget in hoc ꝙ exeat in actum alio motore ab eo qḋ generat illud qḋ eſt in potentia. V.g. qm̄ terra nō eſt idolū in potētia: ſed eſt cuprū potētia: qm̄ cū trāſmutat̄ a corpore celeſti erit cuprū: ⁊ cuprū eſt idolū in potentia: qḋ eſt illud qꝛ eſt ab vno motore fit idolū. ſ. a faciēte idola. ¶ Et intēdit declarare hoc ꝙ mā que pōt ſimplr̄ nō indiget in hoc ꝙ exeat in actum niſi vno motore tm̄. Mā aūt que nō dicit̄ poſſe ſimplr̄: ſed per potentiā remotam exit in actū per plures vno motore ſm̄ remotionē aut ꝓpinquitatem. ¶ D. d. ⁊ vr̄ vt ſit illud qḋ dr̄ nō hoc ſed de quo. i. vr̄ ꝙ illud qḋ defert potentiā ꝓpinquā rei eſt illud per cuius nomen principale nō diſponit illud ad qḋ pōt ſꝫ ꝑ nomen denominatiuū. V.g. qm̄ idolum non dr̄ eſſe cuprū: ſꝫ cupreū. neqꝫ qñ dēmōſtrat̄ idolū ⁊ cuprū dr̄ hꝰ ſꝫ hoc cū hꝰ: ⁊ hoc eſt ꝓpriū idiomati grecoꝝ. ¶ D. d. exēplum ⁊. d. vt arca ⁊c̄. i. ⁊ hoc qḋ. d. manifeſtū eſt in noſtris idiomatibus in rebus naturalibus

Dr̄ia inter mām ꝓpinquā ⁊ remotam.

⁊ in artificialibus nō eſt manifeſtū. ¶ B. d. ⁊ etiā terra ſi dr̄ ⁊c̄. i. ⁊ ſi terra ſi hȝ mām de q̄ p̄dicaṫ nō dr̄ ꝙ eſt illud qd̄ eſt mā illius: ſȝ illd̄ q. ¶ B. d. ⁊ eſt illud qd̄ eſt in potētia ſimpl'r. i. ⁊ illud a quo denoīaṫ nomen generati eſt illud qd̄ eſt in potentia illud qd̄ pōt ſimpl'r. ¶ B. d. vt arca que nō eſt terra ⁊c̄. i. V. g. arca: qm̄ mā eſt remota. V. g. terra nō dr̄ principal'r de arca: neqȝ ſm denoīationē: nō. n. dicit ꝙ arca eſt terrea: ſȝ dr̄ arca eē lignea: qꝛ eſt potētial'r arca: ⁊ ē mā arce. ¶ B. d. ſimpl'r vero ⁊c̄. i. ⁊ illud qd̄ eſt in potentia ſimpl'r eſt illud qd̄ eſt mā ſimpl'r: ⁊ hec eſt mā ꝓpinqua. remota aūt nō dr̄ mā ſimpl'r neqȝ in potentia ſimpl'r. ¶ B. d. ⁊ ſi aliqd̄ primū ⁊c̄. i. ⁊ ſi fuerit hic aliqd̄ primū ſubiectū qd̄ nō p̄dicaṫ de alio: hoc ſolū erit mā prima. ¶ B. d. V. g. ſi terra fuerit aerea. i. v. g. ſi terra nō vere dicaṫ aer: ſed aerea: tūc aer erit mā terre: ⁊ ſil'r ſi aer nō vere dicaṫ ignis: ſȝ igneus: tūc ignis erit mā aeris: ⁊ ſi ignis nō denoīaṫ ab alio: tūc ignis erit prima materia. ¶ B. d. cū nō ſit hoc. i. cū nō p̄dicatur de alio. B. d. eſt. n. drīa ⁊c̄. i. eſt eniȝ drīa inter totale qd̄ eſt cōgregatū ex mā ⁊ forma: vt hō qui eſt cōgregat⁹ ex aīa ⁊ corpe: ⁊ inter aīam ⁊ corpus: ⁊ inter ſbm ⁊ paſſiones vt albus ⁊ muſic⁹. Non. n. dr̄ ꝙ hō eſt albedo ſȝ albus: neqȝ dr̄ ꝙ hō eſt muſica ſȝ muſicus: ſicut eſt diſpō in oī re cum ſua mā. ſ. ꝙ mā non p̄dicaṫ de illo noīe principali: ſȝ denoīatiuo: vl'e aūt predicaṫ de re ſm ꝙ eſt: vt dr̄ ꝙ hō eſt aīal. B. d. oīa igiṫ que ſunt ⁊c̄. i. oīa illa que ſunt cōpoſita ex accidētibus vltimū eoꝝ eſt ſba deferēs illa. Illa autē que ſunt cōpoſita ex formis vltimū eoꝝ eſt mā. ¶ B. d. ⁊ accidit ſuꝑfluū in hoc ⁊c̄. i. ⁊ accidit additio in diffōnib⁹ rerū que dicunṫ ſȝ noīa denoīatiua ⁊ noīa attributiua: neutrū eniȝ hȝ diffōneȝ: ⁊ in rei veritate: vt declaratū eſt in tractatu de ſubſtantia.

Mā nō p̄dicatō re materiata nomine principali: ſed denoīatiuo. Idē. 7. meta. cō. 23. ⁊ que ibi.

¶ Quando quidē igitur aliquid eſt de potentia: ⁊ quādo non: dictum eſt. Cap'm Sextum.

Quoniā autē ipſum prius determinatū quot modis diciṫ palā: qꝛ prior eſt actus potētia: dico aūt potētia nō ſolū determinata que diciṫ principiū ꝑmutatiuū in alio inqꝫtū aliud: ſȝ total'r oī principio motiuo: aut imobilitatiuo. Eteni nā in eodē fit. In eodē. n. gn̄e potētie: ꝑncipiū. n. motiuū ſȝ nō in alio ſȝ in eodē inqꝫtū ideȝ. Omni itaqȝ tali prior eſt actus rōne ⁊ ſubſtātia: tpe vero eſt quidē, vt ſic: eſt aūt vt nō. Rōne quidē igiṫ qꝛ prior palam: nā per cōtingere actu eſſe poſſe eſt: ꝙ primo poſſe: puta dico edificatorē potentē edificare ⁊ ſpeculatorem ſpeculari ⁊ viſibile potēs videri. Eadē aūt rō ⁊ in alijs. Quare neceſſe rōneȝ ꝑexiſtere: ⁊ notitiā notitia. Tēpore vero prius ſpecie idem agēs prius: ſȝ numero non.

Act⁹ prior ē potētia rōe ⁊ ſba. tpe āt eſt qd eſt vt ſic: ē aūt vt non.

Dico autē hoc: qꝛ hoc quidē homine iam ente ſm actū ⁊ frumēto ⁊ vidēte prius eſt tpe mā ⁊ ſemen ⁊ viſum qua potētia ſunt hō ⁊ frumentū ⁊ vidēs: nōduȝ auteȝ actu: ſȝ his tēpore priora altera entia actu ex quib⁹ hec facta ſunt. Semp eniȝ ex poteſtate ente fit actu ens ab actu ente: vt hō ex hoīe muſicus a muſico: ſemp mouente aliquo primo. Mouēs autē actu iam eſt.

¶ Dictū eſt igiṫ qn̄ opȝ dicere potētiā ⁊ qn̄ nō. Et cum diſtinctū eſt ſm quot modos diciṫ actus: manifeſtū ē ꝙ actus eſt ante potentiā ⁊ dico potentiā nō diffinituȝ: ſed qd̄ eſt pricipiū trāſmutatiōis in aliud ſm ꝙ eſt aliud: ſed vl'r oē pricipiū hu̅s motū aut q̄etē. Natura. n. eſt in gn̄e qd̄ eſt potētie: qꝛ eſt principiū hu̅s motū: ſȝ nō eſt ī alio ſȝ i ſe ſm ꝙ eſt ipm: ⁊ act⁹ eſt ante oīa q̄ ſunt talia ſm diffinitionē ⁊ ſubſtantiā; tpe vero forte eſt ⁊ forte nō. Manifeſtū eſt igiṫ ꝙ eſt ante ſicut diximꝰ. Primū. n. in potētia eſt illud qd̄ hȝ potētiā in ꝑtāte actus. V. g. edificator qm̄ eſt illud qd̄ pōt edificare: ⁊ viſus ē illud qd̄ hȝ potentiā vt videat: ⁊ viſum eſt illud qd̄ hȝ potētiā vt videaṫ: ⁊ iſte ſermo de alijs etiā. Ergo neceſſe ē vt in diffōne ſit: aut nō eſſe ⁊ vt ſit: aut tp̄s tpe illud qd̄ agit reȝ numero aut nō. V. g. qm̄ in hoīe q eſt ī actu ⁊ triticū ⁊ vidēs mā eſt an̄ ſm tp̄s: ⁊ ſemē ēt ⁊ viſuȝ qd̄ eſt ī potētia hō ⁊ triticū ⁊ vidēs: ī actu aūt nō ē ante. Sȝ qꝛ ſunt an̄ ſm tp̄s ꝑ aliū actū: ⁊ ex eo gn̄anṫ iſta. Semp. n. ex illo qd̄ ē in potētia erit iſtud qd̄ eſt ī actu: vt hō ex hoīe: ⁊ muſicū ex muſico ſemp ex alio prio motore. Et motor eſt ī actu ante.

Ideſt. declaratū igiṫ eſt qn̄ aliquid erit in potētia ⁊ qn̄ nō erit: ⁊ qꝛ incepit in hoc tractatu dicere ſm quot modos diciṫ potentia ⁊ actus. d. diffinivit potētias ⁊ actiuas ⁊ paſſiuas: ⁊ diſputauit cōtra negātes potentiā precedere actū ſm tēpus. d. diffiniuit qd ſit potētia ⁊ actus ſimpl'r: vult querere qd̄ eoꝝ. ſ. potentie ⁊ actus ſit prior reliquo. ¶ Et. d. ⁊ cū diſtinctū ſit ⁊c̄. i. ⁊ cū diſtictū ſit in quto ſm quot modos dr̄ prius ⁊ poſteri⁹: manifeſtū eſt ꝙ act⁹ eſt ante potentiā ſm ſbam ⁊ diffōnem: ⁊ qꝛ potentie dicunṫ de artificialibus ⁊ naturalibus. d. ꝙ iſta prioritas inuenitur in vtriſqȝ. ¶ Et. d. ⁊ dico potentiam ⁊c̄. i. ⁊ non intelligo hic per potentiam potentiam quam diffiniuimus in principio iſtius tractatus in quo diximus ꝙ potētia 13

actiua eſt principium tranſmutationis in aliud ſm ꝙ eſt aliud: ꝛ paſſiua principiũ tráſmutatiõis ex alio ſm ꝙ eſt aliud nõ ex ſe. ſ; intelligo hic ꝑ potentiã oẽ qḋ eſt principiũ oĩs hñtis motũ: ꝛ principiũ quietis oĩs hñtis quietẽ. ¶ Et eſt intelligẽdũ hic per motũ trãſmutationẽ: ꝛ per quietẽ priuationẽ trãſmutatõis. ¶ D. d. natura eni; ꝛc. i. natura eni; collocaẽ in genere qḋ eſt in potẽtia. natura eni; eſt principium: ꝛ omne principiũ eſt potẽtia: ꝛ potẽtia eſt genus eoꝝ: q: continet artificialia ꝛ naturalia. ¶ D. d. ſ; nõ in alio ꝛc. i. ſ; nã nõ eſt principiũ in alio: ſ; in eſſe nã rei ſm ꝙ eſt eſſentia illius rei ꝙ nõ eſt in rebus artificialibus. ¶ D. d. actus igiẽ ꝛc. i. ꝛ actus in oĩbus reb⁹ naturalibus ꝛ nõ naturalib⁹: ꝛ eſt ante potentiã ſm diffõne; ꝛ ſm ſbam. i. ſm formã: ſm vero tpꝰ forte actus precedit potentiã in qbuſdã reb⁹ ꝛ forte in quibuſdã rebus nõ ꝑcedit. ¶ D. d. manifeſtũ eſt ꝛc. i. ꝛ manifeſtu; eſt ꝙ actus eſt ante potentiã ſm diffõne; ꝛ ſubſtantiã: vt declaratũ eſt prius de diffõne eius qḋ eſt in potentia. Illud eni; qḋ eſt principiũ potẽtie eſt illud qḋ ĩnatũ eſt eſſe in actu ab aliquo qḋ eſt in actu: ergo actus ꝑcedit in eſſe potentiã aut apud mãm: aut apud artificiũ. Illud eni; qḋ põt edificare eſt illud qḋ h; formã edificati: ꝛ ſilr illud qḋ videt eſt illud in quo eſt ꝑparatio ad recipiendũ rem viſam: ꝛ vlr q: potentia eſt nõ eſſe ꝛ act⁹ eſſe: neceſſe eſt vt eſſe ꝑcedat nõ eẽ. ꝛ agẽs ꝑcedat tpe actũ. ¶ D. d. numero vero ꝛc. i. generatũ aũt vnu; in numero: ꝛ iſte homo generat⁹ demõſtratus nõ eſt anteꝙ generetur: ſed eſt poſt ſuam mãm ſm tempus: ꝛ agens aliquid eſt etiã ante actum ſm tempus. Actum aute; nõ eſt ante materiã ſm tẽpus: neq; ante agens: ſ; agens eſt ante actum ſm tẽpus: ꝛ q: materia etiã ſimiliter poteſt facere aliud ſibi ſimile ex illa materia precedenti. Quod enim generaẽ / generaẽ a ſuo ſimili in potentia: ꝛ ab agente ſibi ſimili in ſpecie. Homo eni; generaẽ ex eo qḋ eſt homo in potẽtia: ꝛ ab eo qḋ eſt homo in actu. Omne enim generatũ mouetur: ꝛ omne qḋ mouetur / mouetur a motore in actu ante ipſum. ¶ Deinde dicit in actu vero non eſt ante. i. actus vero in hoc demonſtrato non eſt ante potentiam ſm tẽpus. D. d. ſed q: eſt ante ꝛc. i. quoniã illud qḋ eſt in potentia nõ fit actu niſi per illud quod eſt in actu illius ſpeciei: vt homo ex homine: ꝛ muſicus ex muſico: omne enim generatum mouetur a motore priore ipſo in actu.

Idẽ. 8. h⁹. cõ. 15. Et. 8 phy. 15.

¶ Dictũ eſt aũt in ſermonib⁹ de ſubſtãtia: q: oẽ qḋ fit: fit ex aliquo ꝛ ab aliquo: ꝛ hoc ſpecie idem. Quapropter videẽ ĩpoſſe eſſe edificatorẽ eẽ qui nõ edificauerit qcq;: aut citharedũ qui nõ citharizauit. Na; addiſcẽs citharizare citharizãs addiſcit citharizare: ſilr aũt ꝛ ĩ alijs. Vñ ſophiſticus elenchus factus eſt: q: nõ hñs quis ſciam faciet cuius eſt ſcĩa. addiſcens. n. non h; ſed q: eius qḋ fit factũ eſt aliqd. ꝛ totalr eius qḋ moueẽ motu; eſt aliquid. Palam aũt in his que de motu hoc ꝛ diſcentẽ neceſſe habere aliquid ſcientie forſan.

¶ Et dictũ

¶ Et dcm̃ eſt in ſermõibus de ſba ꝙ oẽ qḋ generaẽ eſt ex aliquo: ꝛ per aliqḋ: ꝛ qḋ hoc eſt ſm formã idẽ: ꝛ ideo poſſe eſt vt ſit edificator qui nõ edificat oĩo: ꝛ vt ſit citharista qui nõ citharizat oĩno. Qui ei; addiſcit citharizare citharizat ꝛ addiſcit: ꝛ ſilr de alijs etiã. Et ex hoc fuit cã ſermonis ſophiſtaꝝ ꝙ poſſe eſt vt cognitio nõ ſit in vno ꝛ vt agat illud quod diximus cognitionis h;. Addiſcẽs eni; nõ h; niſi vt ſit aliquid ex eo quod habet generatũ: ꝛ vt moueatur aliquo motu eis que vlr h; motor. Et eſt manifeſtũ in ſermonib⁹ de motu: qm̃ eſt neceſſe vt hoc ꝛ addiſcẽs hẽant aliqd ḋ cognitõe. Nõ. n. moueẽ aliqd ad aliud niſi habeat aliqd de illo in ſe ad qḋ moueẽ.

¶ Intendit per ſermonẽ de ſubſtãtia ſeptimũ iſtius libri in quo locutus eſt de principijs ſubſtãtie ſenſibilis. ¶ Et cum. d. ex aliquo intendit mãm. ꝛ per aliquid intendit agens: ꝛ ꝙ agens ꝛ actu; ſunt idem in forma: totum eni; hoc declaratũ eſt in illo tractatu: ꝛ intendebat declarare per hoc ꝙ actus eſt ante potentiã ſm tẽpus ꝛ ſm ſubſtantiam. ¶ Deinde. d. ꝛ ideo exiſtimaẽ ꝙ impoſſibile ſit vt ſit edificator ꝛ nõ edificet oĩno. i. ꝛ q: actus ꝑcedit potẽtiã tẽpore exiſtimaẽ ꝙ impoſſibile eſt vt acquirat arte; edificatorie neq; artem citharizãdi qui nunꝙ citharizauit. ¶ Deinde. d. qui igitur addiſcit citharizare ꝛc. i. qui eni; addiſcit citharizare citharizat vt addiſcat: ꝛ ſic acquirit artem citharizãdi. ꝛ ſimiliter in alijs artificijs que addiſcunẽ per exercitium. ¶ Deinde. d. ꝛ ex hoc fuit cã ꝛc. i. ꝛ ex hoc ꝙ actus precedit potentiam: fuit cã queſtionis ſophiſticoꝝ famoſe attribute Zenonii per qua; deſtruit ſcire ꝛ addiſcere. dicebat eni; ꝙ impoſſibile eſt aliquid addiſci: qm̃ addiſcere aut erit ſine aliqua actiõe ſciẽtie addiſcẽte: aut per aliquã actiõnẽ. ſi igitur ſine aliqua actione nõ erit illic addiſcere oĩno: ꝛ ſi per actiones illius ſciẽtie: tunc addiſcẽs erit ſciens: ꝛ nõ indigebat addiſcere. V. g. ꝙ ſi nõ addiſcit citharizare niſi qui citharizat: ꝛ nõ citharizat niſi qui ſcit citharizare. ergo impoſſibile eſt addiſcere citharizare. Sequiẽ eni; ex hac qõne vt qui neſcit citharizare agat citthariſte actionẽ. ꝛ hoc intendebat cu;. d. ꝛ vt agat illud qḋ h; nomin⁹ cõgregatiõis. i. vt addiſcẽs agat actionẽ ſcientis: dicẽdo ꝙ qui addiſcit h; ſcientia;. ꝛ qui h; ſciẽtiam eſt ſciens. ergo addiſcens eſt ſciens. ¶ Deinde. d. nõ igitur h; ꝛc. i. qm̃ omne qḋ generaẽ ꝛ ſcit aliquid impoſſibile eſt hoc fieri niſi vt habeat naturalr illud aliquid ex eo qḋ habebit in poſtremo. V. g. qm̃ impoſſibile eſt vt citharizet niſi ille qui h; aliquid de arte citharizãdi. ꝛ ideo aſinus nõ addiſcit citharizare: neq; homo qui nõ eſt ĩnatus citharizare: ꝛ hoc intendebat cum. d. ꝛ vt moueatur ꝛc. i. ꝛ omne qḋ moueẽ in aliquo motu impoſſibile eſt vt moueaẽ illo motu niſi habeat aliquid eoꝝ que h; motor: ꝛ ſi non h; eodem mõ ſm ꝙ h; motor. Deinde. d. ꝛ eſt manifeſtũ ex ſermonibus de motu ꝛc.

14

Agẽs ꝛ actũ ſunt ide; in forma. Idẽ 7. met. 28.

Zenonis ambiguitas de qua phs meminit in ꝑ poſterioꝝ

Sexto ph. tex. cõ. 32.

¶ Sic igit̄ ⁊ hoc palā: q: ⁊ actus ſit prior potentia ſꝫm generationē ⁊ tp̄s. At vero ⁊ ſubſtantia primū quidē: q: que generatiōe poſteriora ſpecie ⁊ ſubſtātia ſunt priora: vt vir puero: ⁊ homo ſpermate. Hoc quidem enim iam hꝫ ſpeciē. Illud vero non: ⁊ q: omne ad principiū vadit quod fit ⁊ finē. Principiū enī cuius cauſa: finis vero cuius generatio. Finis aūt actus ⁊ hui⁹ gratia potentia ſumitur. Non enī vt viſum habeant vident animalia: ſed vt videant viſum habēt. Similiter aūt ⁊ edificādi ſcientiā vt edificent: ⁊ theoricā vt ſpeculent̄. Sed nō ſpeculant̄ vt theoricā habeāt niſi meditātes. Hi aūt nō ſpeculant̄: ſꝫ inquātū ſic: aut q: nō egent ſpeculari.

Priora vīa gñatiōis poſteriorib⁹ i perfectiora.

¶ Et ēt eſt vt ſit manifeſtū ꝙ actus hoc mō ēt eſt ante potentiā ſꝫm generationē ⁊ tēp⁹ ⁊ ſb̄am ēt. Primo vero q: qḋ in generatiōe eſt punct⁹ eſt ante ſꝫm formā ⁊ ſb̄aꝫ ēt. V.g. vt q eſt ante puer: ⁊ hō ante vtrūq;. in qbuſdaꝫ enī forma p̄cedit: ⁊ in qbuſdā nō. Si aliqd gñatur iuit ad p̄ncipiū ⁊ cōplemētū p qḋ eſt ⁊ gnātio eſt pp cōplementū. Act⁹ vero eſt via ⁊ pp illud inuenit̄ potētia: aīal enī nō videt vt hēat viſum: ſed qḋ nō videat illud qḋ nō hꝫ. Et ſil'r ſcia edificatorie eſt vt edificet: ⁊ ſciētia cōſiderationis vt cōſideret: ſed nō cōſiderāt qñ gnātio eſt in eis p̄ter illos q cōſulūt: ⁊ iſti nō: q: cōſiderāt: ſed q: ꝉ fuit q: nō indigēt ꝯſiderare aliqd oīno.

Potētia eſt pp actū.

15 ¶ Id eſt. ⁊ rectū eſt vt appareat ēt ꝙ actus eſt ante potētiaꝫ nō ſolūmodo tp̄e ⁊ generatiōe: ſed ēt ſb̄a hoc mō. ¶ D. d. p̄mo vero ⁊c̄. i. p̄mo vero: q: oē cuius gñatio eſt poſt in tempore eſt ante ſꝫm formā ⁊ ſb̄am per tēpus: vt vir qui ſꝫm formā eſt ante puerū: ⁊ in generatiōe eſt poſt illum: ⁊ hō precedit vtrūq; ſꝫm formā. ¶ D. d. ⁊ in qbuſdā enī ⁊c̄. i. ⁊ cā in hoc eſt qm̄ illa que ſunt poſteriora in gñatione hn̄t formā: ⁊ priora non hn̄t formaꝫ que eſt cōplementū: ⁊ in alia tranſlatiōe. d. illud enī hꝫ formā: ⁊ hoc nō hꝫ. vir. n. hꝫ formā cōpletā: ⁊ puer nō hꝫ. ⁊ iō p̄cedit ipſū ſꝫm formā. ¶ Deinde. d. ⁊ ſi aliqd generat̄ ⁊c̄. i. ⁊ apparet etiaꝫ ꝙ actus precedit potentiam in eſſe ſꝫm ꝙ apparet ꝙ finis precedit illud cuius eſt finis. Omne. n. qḋ generatur fit per ſuam generationē ad cōplemētū. ¶ D. d. actus vero eſt via. i. actus vero eſt via ⁊ finis ad quē fit gñatū. D. d. ⁊ pp hoc inuenit̄ potētia. i. pp actū inuenitur potētia ante actū. ¶ D. d. aīal enī nō videt ⁊c̄. i. aīal. n. non videt vt acqrat virtutē viſibilē: ſed hꝫ virtutē viſibilem vt videat p illam: ⁊ ſil'r ſcia edificādi eſt vt edificet: ⁊ cōſiderādi vt cōſideret: nō e cōuerſo. D. d. ſed nō cōſiderāt ⁊c̄. i. ſed nō ꝯſiderāt qñ ꝯſideratio generatur in eis: ſed qñ gñatio ſcie ſpeculatiue perficitur in eis. ¶ D. d. preter illos ⁊c̄. i. ⁊ iſti enī cōſiderāt vt acquirāt illud per qḋ eſt ꝯſideratio: ⁊ ſil'r agunt vt acquirāt illud per qḋ eſt actio: ſed iſti nō hn̄t veram cōſiderationē que eſt ex ſcia. Illi. n. q hn̄t ꝯſiderationē nō indigent ꝯſiderare vt acqrāt ꝯſiderationē: ⁊ hoc intēdebat cum. d. ⁊ iſti nō q: cōſiderāt ⁊c̄. i. ⁊ illi qui cōſiderāt cōſideratiōe diſcipline conſiderant: nō q: ſunt de numero cōſiderātiū: ſed cōſiderāt vt ſint in tali diſpōne in qua non indigent cōſiderare de aliquo oīno. ¶ Et in alia tranſlatiōe. d. ⁊ illa nō cōſiderāt ſed ita accidit vt nō indigeāt conſiderare de aliquo oīno. i. ⁊ iſti nō ſunt vere ꝯſiderātes: ſed p iſtā actionem accidit eis vt ſint in tali diſpōne in qua nō indigent tali cōſideratione: q: acquirent conſiderationem.

¶ Amplius mā potentia eſt: donec veniat ad ſpēm: qñ vero actu eſt tūc in ſpecie. Simil'r aūt ⁊ in alijs: ⁊ quoꝝ motus eſt finis. Propter qḋ ſicut docentes opantē cuꝫ oſtenderit putant finē reddidiſſe: ⁊ nā ſil'r. Nam ſi non ſit ita paſſonos Mercurius erit. Nō manifeſtū. n. ⁊ ſcia ſi interi⁹ aut exterius queādmodū ille. Opus eī finis. Actus aūt opus. Propter qḋ ⁊ nomē dicitur actus ſꝫm opus: ⁊ tendit verſus endelechiā. Qm̄ vero eſt horum qdem vltimū vſus: ⁊ viſus viſio: ⁊ p̄ter hanc nullū fit alterū a viſu opus. A qbuſdā vero fit aliqd ab opere: vt operatū: vt ab edificatoria domus p̄ter edificationē. Tamē nō min⁹ hic qdem finis: hic aūt magis finis potentie eſt. Naꝫ edificatio in edificato ⁊ ſimul fit ⁊ eſt cuꝫ domo. Quorūcūq; igitur aliqd alterū eſt qḋ fit preter vſum: horū actus in facto eſt: vt edificatio in edificato: ⁊ cōtextio in cōtexto. Simil'r aūt ⁊ in alijs ⁊ total'r motus in eo qḋ mouet̄. Quoꝝ vero nō eſt aliqḋ aliud op⁹ preter actionē in ipſis exiſtit actio vt viſio in vidente: ⁊ ſpeculatio in ſpeculāte: ⁊ vita in anima. Quare ⁊ felicitas: vita nāq; qualis quedam eſt.

Hinc ſumitur diſtictio actiōis īmanentis ⁊ trāſeuntis.

Mot⁹ eſt in mobili.

¶ Et ēt q: mā eſt in potētia īpoſ'e eſt vt veniat ad formā. Et cū mā fuerit in actu: tūc erit in forma. Et ſil'r de alijs. Etiā ⁊ in alijs in quoꝝ cōplemēto eſt mot⁹. Et iō queādmodū qñ ſciēt ⁊ faciūt ad diſcētē agētē vidēt ꝙ iā venīūt ad pfectionē. Sil'r eſt de nā ēt: qm̄ ſi nō fuerit in hac diſpōne: tunc Mercuri⁹ eſt Onoſius: ⁊ erit ſcia non

manifeſta ſi fuerit intrinſecũ: ⁊ ſi fuerit extrinſecuꝫ ſicut Mercurius. Opatio.n.eſt cõplemẽtuꝫ:⁊ actio eſt opa/tio.⁊ iõ hoc nomẽ actus etiaꝫ dr̃ de opatione in greco: ⁊ hꝫ quaſi cõplemẽtũ. Ergo erit in vſu reꝝ que ſunt ma/gis ꝓprie:vt ꝯſideratio viſus:⁊ nõ erit alia opatio ꝯſide ratõis ꝑter hec oĩno:⁊ erit opatio ex qbuſdaꝫ rebus ali quid:ſicut eſt domus ex arte edificatorie:⁊ eſt aliud ab arte edificatorie:ſed eſt potẽtie quaſi aliqđ cõplemẽtuꝫ in aliquo:aut eſt in aliquo nõ cõplemẽtuꝫ. Edificatoria eniꝫ eſt ĩ illo qđ edificatur: ⁊ textoria in illo qđ texitur: ⁊ ſilr̃ in alijs reb⁹:⁊ vlr̃ mot⁹ in moto. Omnia vero que nõ habẽt aliã operationẽ preter actũ:actus eſt in eis:vt cõſideratio in cõſiderante:⁊ vita in aĩa:⁊ oĩno fortuna eſt in aĩa:q: eſt qualitas alicuius vite.

16 ¶ Ideſt.⁊ ẽt mã dum eſt in potentia nõ eſt perfecta per formã:neq3 hꝫ eſſe qđ hꝫ forma:⁊ eſt vt venit ad actũ:tunc ꝑficiĩ per formã ⁊ hꝫ eẽ qđ hꝫ forma. ¶ Et potentia iſtius declaratiõis eſt talis:q: forma ꝑcedit ſbam ⁊ eſſe mãm:⁊ mã perficiĩ per illud qđ eſt perfectũ ſm actũ nõ ſm potentiã.⁊ ideo neceſſe eſt vt actio ſit perfectior potentia ⁊ prior in eſſe. ¶ Deinde.d.⁊ ſilr̃ in alijs.i.⁊ ſilr̃ eſt de alijs potẽtijs niſi potẽtia que eſt in prima mã. D.d.⁊ in eis quoꝝ cõplemẽtuꝫ eſt mot⁹.i.⁊ ſilr̃ in eis quoꝝ perfectio eſt in motu.ſ.ꝙ perfectio non erit in eis niſi per actum nõ per potẽtiam: ⁊ illud ꝓp qđ acquiriĩ perfectio eſt perfect⁹. ¶ Deinde.d.⁊ ideo quẽadmoduꝫ quãdo ſciunt ⁊c̃.i.⁊ quẽadmodum magiſtri quãdo faciunt addiſcentes eſſe ſciẽtem: vident ſe peruenire ad complemẽtuꝫ ⁊ perfectionẽ:ita eſt de natura ꝙ nõ ceſſat mouere rem donec perueniat ad vltimã perfectionẽ:⁊ tunc ceſſat ⁊ declarat ꝑ iſtam:ꝙ ars ⁊ nã intẽdunt actuꝫ nõ potẽtiaꝫ. ¶ D.d.qñ ſi nõ fuerit ⁊c̃.i.qñ ſi eſſe rei nõ fuerit ſm ꝙ eſt in actu ſed ſm ꝙ eſt in potentia: tunc ignorans ⁊ ſciens erunt idem. V.g. Mercurius qui fuit valde ſciens: ⁊ Onoſius qui fuit valde turpis:⁊ tunc ſciẽtiaꝫ exiſtere in aĩa eſt ſicut exiſtere extra aĩam.ſ.ꝙ aĩa non hꝫ propriuꝫ de ſcĩa aliqd qđ nõ eſt extra aĩam. Anima eniꝫ nõ ꝓprie diſponiĩ ꝑ ſcĩam niſi qñ fue rit ſciens in actu:⁊ maxime qñ fuerit in ſua vltima ꝑfectiõe.ſ.qñ vtiĩ ſciẽtia. ¶ D.d.ſicut Mercurius.ita ꝙ accidit h̃ in mercurio.ſ.vt diſ ponaĩ ꝑ ſcĩam qñ ſit in potẽtia: ſicut diſponiĩ illud qđ nõ hꝫ ſcĩam. D.d.opatio eniꝫ ⁊c̃.i.⁊ ſignũ eius ꝙ actus eſt cõplemẽtũ ⁊ ꝑfectio ẽ: qñ actus eſt opatio:⁊ opatio eius eſt cõplemẽtuꝫ ⁊ ꝑfectio operãtis. ⁊ iõ hoc nomẽ actus ẽt dr̃ de opatione in lingua greca: ⁊ iõ ſignifi/cat illud qđ ſignificat cõplemẽtuꝫ ⁊ ꝑfectio. ¶ Et cũ.d.ꝙ act⁹ ⁊ ope/ratio eſt finis:incepit diffinire opationẽ ⁊ actũ q̃ ſunt hmõi in vnoq3 ente. D.d.ḡ erit aut ꝑ viſuꝫ reꝝ ⁊c̃.i.iſta opatio ẽ qñ vnũqđq3 entiuꝫ vtitur actiõe ſibi ꝓpria. V.g.viſum vti inſpectiõe que eſt ſua opatio

Illud ꝑ qđ acqriĩ ꝑfe/ctio eſt ꝑfe/ctius.

Nã nõ ceſ/ſat mouere rem donec ꝑueniat ad vltimã ꝑfe/ctionẽ.

Opatio ẽ cõ plemẽtuꝫ ⁊ ꝑfectio ope rantis.

ꝓpria in qua nõ cõuenit cũ alio: ⁊ iſta opatio eſt finis viſus. ¶ D.d. ⁊ erit opatio ⁊c̃.i.⁊ iſta opatio in qbuſdã rebus eſt in hoc ꝙ facit ali/qđ ꝓpriũ vt ars edificatoria:qñ opatio eius ꝓpria eſt facere domũ. ¶ Et.d.hoc:qñ quedaꝫ res ſunt quaꝝ finis eſt agere tm̃: ⁊ quedam ſunt quarũ finis eſt aliqđ actuꝫ:oĩa igitur entia cõueniunt in hoc ꝙ cõplemẽtũ ⁊ ꝑfectio eorũ eſt in opatiõe ꝓpria: ⁊ h̃ duob⁹ modis:qñ aut finis erit agere vt in viſu:aut aliqđ actũ vt in edificatoria. ¶ D. d.ſed eſt potẽtie ⁊c̃.i.qñ act⁹ eſt ꝑfectio potẽtie oĩ mõ ſiue fuerit cõ/plemẽtũ in re in qua eſt cõpletio:aut in alio. ¶ D.d.edificatoria eniꝫ eſt in edificato:⁊ textoria in texto.ſilr̃ in alijs reb⁹ ẽt vlr̃ mot⁹ in mo to.⁊ h̃ eſt ꝑs in qua eſt actus. ¶ D.d.oĩa vero q̃ nõ hñt aliã opationẽ ⁊c̃.i.oĩa vero q̃ nõ hñt acta:ſed finis eoꝝ eſt actio:actiões.n.eoꝝ exi/ſtunt in eis vt videre in viſu: ⁊ vita in aĩa ⁊ fortuna in ea: qñ fortu/na eſt qualitas alicuius vite:⁊ eſt vite nobilis.

Quedã res ſũt q̃ꝝ finis ẽ agere tm̃. ⁊ qdã ſunt q̃ruꝫ finis ẽ aliqđ actũ.

Fortuna ẽ qlitas vite nobilis:

¶ Quare manifeſtuꝫ eſt ꝙ ſubſtãtia ⁊ ſpẽs act⁹ qdã eſt. Scđm hãc rõneꝫ palã vtiq3 q: prior ſba eſt act⁹ potẽtia: ⁊ vt diximus tẽpore ſemꝑ ꝑaccipiĩ actio alia ante aliaꝫ vſq3 ad eam que eſt ſemꝑ mouẽtis principiũ. At vero ⁊ magis ꝓprie. Naꝫ ſempiterna priora ſba ſunt corrupti/bilibus:eſt aũt nihil potẽtia ſempiternuꝫ. Ratio vͦ hic oĩs potẽtia ſimul ꝯtradictionis eſt. Qđ quidẽ.n.nõ poſ ſibile exiſtere:non vtiq3 exiſtet in aliquo. Poſſibile aũt omne cõtingit non actu eſſe. Quod ergo poſſibile eſſe cõtingit ⁊ nõ eſſe. Idem igiĩ poſſe eſſe ⁊ nõ eſſe. Poſſi/bile vero non eſſe contingit nõ eſſe. Contingens auteꝫ nõ eſſe corruptibile:aut ſimplr̃:aut h̃ ipſo qđ diciĩ ꝯtin/gere nõ eẽ:aut ſꝫ locũ aut ſꝫ quãtũ:aut ſm q̃le. Simplr̃ aũt qđ ſꝫ ſbaꝫ. Nihil ergo ĩcorruptibiliũ ſimplr̃ potẽtia eſt ens ſimpliciter. Aliquid aũt nihil ꝓhibet:aut quale: aut vbi. Actu ergo oĩa nec eoruꝫ que ex neceſſitate ſunt: ⁊ ipſa prima. Nam ſi hec nõ eſſent:nihil vtiq3 eſſet.neq3 vtiq3 motus:ſi quis eſt ſempiternus:nec ſi quid motum ſempiternuꝫ nõ eſt ſm potentiaꝫ motuꝫ:niſi vnde quo. huius aũt materiã nihil ꝓhibet exiſtere. Propter quod ſemꝑ agit ſol ⁊ aſtra: ⁊ totuꝫ celuꝫ. Non eſt aũt timẽduꝫ ne qñ ſtent qđ timent qui de natura. Neq3 laborant hec agentia. Non.n.ineſt potẽtia cõtradictiõis ipſis vt cor/ruptibilib⁹ mot⁹ vt laborioſa ſit cõtinuatio motus. Naꝫ ſba mã ⁊ potẽtia non actu cã huius.

Sẽpiterna priora ſba ſũt corruptibi/libus.

Inde ſumiĩ potẽtiã paſ ſiuã ꝯtradi/ctionis eẽ. ⁊ hoc de po tẽtia ſimplr̃ q̃ eſt in ſba.

Nõ eſt timẽ duꝫ celũ qe/ſcere.

¶ Manifeſtū eſt igitur φ ſubſtātia ꝛ forma eſt act⁹. Et ſm hūc ſermonē manifeſtū eſt φ ſba ꝛ actus ſunt ante potētiā. Et ſicut diximꝰ ſemꝑ precedit tpe: ergo ꝑcedit actus qui eſt ante illud qđ ſemꝑ mouet ꝑmo mō: ꝛ alio mō eſt principiū veꝝ. Eterna. n. ſunt ſm ſubſtātiā ante illa que corrūpunt: ꝛ nullū eſt eternum in potentia: ꝛ omne verbū: ꝛ oīs potētia eſt cōtradictorioꝝ inſimul. Qđ. n. nō hꝫ potētiā vt ſit nō erit: q2 nō eſt aliqd. Et oē qđ hꝫ potētiā poſſe eſt vt nō agat. Ergo qđ hꝫ potētiā vt ſit poſſibile eſt vt ſit ꝛ vt nō ſit. Ergo illud hꝫ potentiā vt ſit ꝛ non ſit. Et illud qđ hꝫ potentiā vt ſit poſſibile eſt vt non ſit: ꝛ qđ poſſibile eſt vt nō ſit: corrūpetur aut modo ſimplici: aut hoc mō. Qđ igit dicit φ eſt poſſibile vt nō ſit: aut quātitate: aut qualitate: aut mō ſimplici per ſubſtātiā. ergo nullū eorū que nō corrūpunt modo ſimplici eſt in potentia modo ſimplici. Aliquo vero modo nihil prohibꝫ vt qualitas: aut vbi. ergo oīa ſunt in actu: ꝛ nō ſunt ex eis que nō ſunt neceſ̄io. Qm̄ ſi iſta prima fuerint ita: ergo nihil oīno eſt in potentia: neqꝫ ſi motus fuerit eternus: neqꝫ ſi aliqd motū eternū: eſt enim motū in potētia vt ſit de vbi ī vbi: ꝛ nihil ꝓhibꝫ vt hic ſit mā. ꝛ iđ ſol ſemꝑ agit ꝛ ſtelle ꝛ totū celū ꝛ nō eſt timēdū: q2 quieſcunt in alia hora: ſicut eſt timēdū de duabus materijs ne hēant fatigationē de hac actione: qm̄ nō eſt eis magis ꝙ̄ potētia cōtradictorie ſicut eſt mot⁹ in eis que corrūpunt: vt motus cōtinuꝰ ſit cōpoſitus. Qm̄ ſi ſit mā: ꝛ ſit in potētia nō in actu: hec eſt cauſa eius.

17 ¶ Et cū ſit declatū φ actꝰ ē formalē φ forma eſt añ potētiā ſꝫ diffōnem: manifeſtū eſt φ diffō ꝛ illud qđ eſt in actu eſt ante illud qđ eſt in potētia ſm diffōnē ꝛ qditatē. ¶ D. d. ꝛ ſicut diximꝰ ꝛc̄. i. ꝛ actꝰ ēt quā eſt motor inuenit ꝑcedere tpe rē motā: ꝛ aſcēdit ſꝫ ad ꝑmū motū ꝛ ad ꝑmū motorē in quo nō eſt potētia oīno. ¶ Et intēdit illud qđ declaratū eſt in phyſicis. ſ. φ oīa mota reducunt ad ꝑmū motorē q eſt actꝰ in quo nō eſt potētia oīno. ¶ D. d. ꝛ alio mō ēt dicens veꝝ ꝛc̄. i. ꝛ in alia trāſlatiōe: ſed illud qđ eſt magis veꝝ eſt dicere φ eterna ſunt pora ſubſtātijs ſenſibilibꝰ: ꝛ nullū eternoꝝ eſt in potētia. i. ꝛ illud qđ eſt manifeſtiꝰ ꝛ magis veꝝ ē dicere φ res eterne ſunt pores rebꝰ gñabilibꝰ ꝛ corruptibilibꝰ: a ꝛ ī eternis potētia nō eſt: potētia. n. nō ē niſi in gñabilibꝰ ꝛ corruptibilibꝰ. ¶ D. d. ꝛ oēs potētie ꝛ oē poſſe eſt potētia ad eē ꝛ ad nō eē: nō potētia ad alterū cōtradictorioꝝ: qm̄ ſi habuit potētiā ad alterū cōtradictorioꝝ nō habebit ad alteꝝ: ꝛ illđ ad qđ non eſt potētia non erit: ꝛ qđ nō erit eſt poſſe. Et ſi alterū cōtradictorioꝝ eſt impoſſe: reliquū eſt neceſ̄ium: ꝛ ſic non erit poſſibile: ꝛ hoc intēdebat cum. d. illud eīm qđ non hꝫ potentiā vt ſit non erit: q2 non eſt aliqđ. i. q2 eſt nō eſſe impoſſe. ¶ D. d. ꝛ oīa que hñt potētiā vt agāt poſſe eſt vt non agant cū potētia poſſibilitatis in duo cōtradictoria. ¶ D. d. ergo illud qđ hꝫ potentiā ꝛc̄. ꝛ hoc eſt manifeſtū ꝑ ſe. D. d. ꝛ illud qđ hꝫ potentiā vt nō ſit corrūpet ꝛc̄. i. ꝛ oē corruptū aut dr̄ eſſe corruptū ſimplr̄: ꝛ eſt corruptū ſm ſbaim: aut dr̄ eſſe corruptū per aliqđ eoꝝ exiſtentiū in eo: vt qualitas aut quātitas. ¶ D. d. ergo nullū eoꝝ que nō corrūpunt ꝛc̄. i. declaratū eſt in ſcīa naturali φ nullū eoꝝ que nō corrumpunt ſm ſubām hñt potentiā φ ſubſtātie eoꝝ corrumpant: ꝛ hoc. d. in hoc loco quaſi vagādo: ꝛ declaratio eius perfecta eſt in ꝑmo celi ꝛ mundi. Illic enim declarauit φ impoſſe eſt vt in eterno ſit potētia ad corruptionē. ¶ Deinde. d. aliquo vero modo ꝛc̄. i. ſꝫ eſt poſſe vt in quibuſdā eternis ſit potētia aliquo modo modoꝝ potētie. V. g. vt partes eoꝝ ſint in potētia aliquo loco: non in alio aut in aliq̄ quātitate: hoc eīm nō eſt ꝓhibitū: ꝛ iſte q̄litates q̄ pñt eē ꝛ nō eē ī corporibus celeſtibꝰ ſunt alie ab eis que attribuunt alterationi: vt obſcuritas lune ꝛ illuminatio ꝛ ſilia. ¶ D. d. ſꝫ oēs ſunt in actu. i. ſꝫ oēs trāſmutationes que apparēt in celo ſunt ſꝫ genus in actu. ſ. φ in eis nō inuenit aliqđ genus trāſmutationū in potētia poſtꝙ̄ nō ſint: ſꝫ illđ qđ inuenit ex eis potētia ante actū eſt ſicut ſingule partes illarū trāſmutationū. ¶ D. d. ꝛ nō ſunt ex eis que ſunt neceſ̄io. i. ꝛ non omne qđ apparet in celo eſt in actu ſemꝑ ſine potētia ꝛ ſine motu: qm̄ ſi ita eēt inueniret in potētia. ſ. factū de nouo: ꝛ hoc intēdebat cū. d. qm̄ ſi iſta pria fuerint ita: nihil oīno erit in potētia. ¶ D. d. neqꝫ ſi motus fuerit eternus ꝛc̄. i. ꝛ ſilr̄ ſi fuerit motus eternus impoſſe eſt vt ſuum totum ſit ante in potētia. ſ. ſm φ genus ſed ſm partes: ꝛ totum hoc declaratum eſt in phyſicis. ¶ D. d. ꝛ nihil ꝓhibet vt hoc ſit mā. i. ꝛ hoc φ corpus celeſte non denudat in potētia in vbi non ꝓhibet vt ſit materia: hec enim eſt diſpoſitio materie. ſ. non denudari a potētia: ſꝫ ꝓhibet vt ſit forma. ¶ D. d. ꝛ ideo ſol ſemꝑ agit ꝛc̄. i. qm̄ nō ē in eis potētia ad fatigationē magis ꝙ̄ potētia ad corruptionē: ſicut eſt diſpō in motoribus ꝛ in motis ex ſe gñabilibus ꝛ corruptibilibus. ſ. φ potētia fatigationis in eis eſt maior potentia ad corruptionē. Et cū in corporibus celeſtibus non eſt potētia ad corruptionē que eſt minor potentia fatigationis: quāto magis nō erit in eis potentia ad corruptionē vt motus ſit continuus ꝛ eternus. ¶ D. d. qm̄ ſi ſit mā ꝛc̄. i. qm̄ ſi mā eſt in gñabilibus ꝛ corruptibilibus ꝛ eſt in potentia: iſta potentia que in eis eſt: eſt cauſa fatigationis ꝛ corruptionis.

¶ Imitant aūt incorruptibilia ꝛ q̄ in trāſmutatiōe ſunt entia: vt terra ꝛ ignis. Etenim hec ſꝑ agūt: nā ſm ſe ꝛ ī ſeipſis hñt motū. Potētie vero alie de qbꝰ diffinitū ē oīs ꝯdictionis ſunt. Nā poſſe ſic mouere pōt ꝛ nō ſic: q̄cūqꝫ ſm rōnē. Irrōnabiles vero ꝑ aliud eē ꝛ nō ꝯdictionis

Octauo ph. 78. ꝛ. 79.

a In eternis nō ē pōa. vide. 2. ce. 32. ꝛ. 34. Et. 12 meta. 30.

20. ꝛ infra.

Nihil ꝓhibet vt celū ſit mā ſꝫ ꝓhibet vt ſit fōrā. vid. 2. ca. d ſba orbis. Et. 8. me. c. 12. Et ꝑ celi. 20. ꝛ q̄ibi.

Idē. 8. ph. 79. ꝛ. 2. ca. de ſba orb.

erūt eedē. Si ḡ ſunt alique nāe tales: aut ſbe q̄les dicūt qui in rōnib⁹ ideas: multo magis ſciēs vtiqꝫ erit aliqd q̄ꝫ ꝑ ſe ſcia: ⁊ motuꝫ q̄ꝫ motus: hic em̄ actus magis: illa aūt potētia hoꝝ. Quod quidē igit̄ eſt prius actus potentia: ⁊ omni principio mutabili palam.

¶ Et illa q̄ trāſmutant̄ aſſimilant̄ illis q̄ nō corrūpunt̄. vt terra ⁊ ignis. Iſta. n. ſunt agētia q̄ hn̄t motū ꝑ ſe: ⁊ i eis. Alie ṽo potētie ex qb⁹ agunt̄ oēs ſunt ꝯdictorioꝝ. Illō em̄ qđ hꝫ potētiā mouere ſ hꝫ potētiā mouere nō ſ ēt: vt oīa que hn̄t verbū erūt. Illa aūt q̄ nō hn̄t verbū nō erūt ꝯdictorioꝝ cū ſint pn̄tes prio. Si igit̄ iſta fuerit nāe aliq̄: aut vt ſbe tales: ſic illa q̄ dn̄t q faciūt exēplaria in verbis: tūc erūt illa q̄ ſūt cognitio magis multū aliq̄ cognitio: ⁊ mot⁹ ēt motū. Q: iſta ſunt magis actu: ⁊ illa ſunt potētie iſtoꝝ. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ act⁹ eſt ante potentiam: ⁊ ante omne principiū trāſmutationis.

18 ¶ Et illa que trāſmutant̄ ⁊c̄. i. ⁊ illa q̄ corrūpunt̄ ſm ptes. ſ. elemēta aſſimilant̄ in hoc ꝙ agūt ꝑpetue eis q̄ non corrūpunt̄: neqꝫ ſm totū neqꝫ ſm ptes. ſ. corporib⁹ celeſtib⁹. ¶ D. d. q: hn̄t motū ⁊c̄. i. q: in nā eoꝝ eſt vt moueant̄ ex ſe. ſ. vt aſſimilent̄ motis ex ſe. ſ. motis ꝑ principium in eis nō ex extrinſeco. ¶ D. d. alie potētie ⁊c̄. i. ⁊ intēdit ꝑ potentiam corpora celeſtia: q̄m in corporibus celeſtibus eſt potentia ad generationē ⁊ corruptionē iſtoꝝ: ⁊ ad gn̄ationē cōtrarioꝝ apđ ꝓpinquitatē ⁊ remotionē. ¶ D. d. illud em̄ qđ hꝫ potentiā vt ſit aliquid: hꝫ potentiā vt ſit nō illđ: ſed cōtrariū vt ſit eſt diſpoſitio in oībus que ſunt cū rōne. ſ. q: agunt cōtraria in diuerſis: ſicut dictū eſt ſuperius.
3.2.10. ¶ D. d. illa aūt q̄ nō hn̄t diffōnes ⁊c̄. ſic inuenit̄ in exēplari. ſ. q: ſunt cōtradictorioꝝ ſiue nō: ⁊ dꝫ eē q: nō ſunt cōtradictorioꝝ. q: hoc declaratū eſt in ꝑncipio iſtius tractatus. ¶ Et demr̄at hoc: q: in alia trāſlatione ſic eſt: illa aūt que ſunt ſine rōne: q: ſunt preſentia ⁊ nō ſunt, cōtradictorioꝝ gn̄ationis iſtoꝝ. i. que aūt ſunt ſine rōne nō agūt ꝯtraria primo ⁊ eſſentialr̄ qn̄ eſt p̄ſens illđ in qđ agūt ⁊ eſt nec̄e vt ſit preſens: q: agūt qn̄ actū intelligūt. ¶ D. d. ſi igit̄ iſta fuerint nāe ⁊c̄. ⁊ in alia trāſlatione ſic inuenit̄: ſi aūt inuenit̄ aliq̄ nā ſicut iſta. aut ſube: ſicut dicūt illi qui verificāt exēplaria ꝑ ſermones: dicunt em̄ ꝙ hō eſt ſciens magis multū q̄ꝫ ſciētia: ⁊ motū mobilis magis q̄ꝫ motus. Iſta enim ſunt magis in actu. illa vero ſunt potentia. i. q̄m ſi fuerint he forme ⁊ ſubſtātie ſeparate que largiunt̄ ſenſibilib⁹ cognitionē ⁊ eſſe: tūc hō qui eſt ex talib⁹ formis ſciens eſt pfectioris ſcīe illis: ⁊ forme mote ex eis ſunt etiā pfectioris in motu q̄ꝫ motus q eſt in illis formis. Iſte em̄ forme ſunt potētie que agunt qn̄qꝫ ⁊ non agunt qn̄qꝫ: ⁊ acta eoꝝ ſunt perfectio ⁊ cōplemētū actionū: ⁊ ſi ſint ſilia intrant magis capitulum actus q̄ꝫ ſeparata: qđ eſt impoſſibile.

¶ Capitulum Septimum.

QUod aūt ⁊ melior ⁊ honorabilior ſtudioſa potētia actus ex his eſt palā. Quecūqꝫ em̄ ſm poſſe dicunt̄: idē eſt potens ꝯria: vt qđ dr̄ poſſe ⁊ cōualeſcere idē eſt ⁊ languens ⁊ ſimul. Eadē em̄ potētia cōualeſcēdi ⁊ laborandi: ⁊ quieſcēdi ⁊ mouendi ⁊ edificādi ⁊ deſtruēdi: ⁊ edificari ⁊ corrui. Poſſe qdē igit̄ ꝯria ſimul exiſtit. Cōtraria vero eſt impoſſe ſimul exiſtere: vt ſanū eſſe ⁊ laborare. Quare neceſſe eſt hoꝝ alteꝝ eſſe bonū: poſſe vero ſilr̄ vtrūqꝫ: aut neutrū. act⁹ vero melior eſt. Neceſſe aūt ⁊ in malis finem ⁊ actū eſſe deterioreꝫ potentia: qđ em̄ potens idem ambo ꝯria. Palā ergo: q: non eſt aliquid qđ malū preter res. Poſterius em̄ ipſi nature malū q̄ꝫ potentia. Non ergo nec in eis que a principio ⁊ ſempiternis quicq̄ꝫ eſt: neqꝫ maluꝫ: neqꝫ pctm̄: neqꝫ corruptū etenim corruptio malorum.

Eadē ē potētia ꝯtrarioꝝ.

In malis act⁹ eſt deterior potētia

¶ Quoniam auteꝫ actus eſt melior ⁊ nobilior potentia nobili: manifeſtū eſt ex iſtis ſermonibus. Unūquodqꝫ enim eoꝝ que dicunt̄ in potentia eſt in potentia ꝯriuꝫ. V. g. illđ qđ dr̄ hr̄e potentiā ſanitatis eſt infirmus etiā: ⁊ erit inſimul etiā. Potentia eniꝫ ſanitatis ⁊ infirmitatis eſt idem. Silr̄ ⁊ potentia quietis ⁊ motus: ⁊ moueri: ⁊ edificare ⁊ diruere: ⁊ edificari ⁊ dirui. Cōtraria igit̄ ſm ꝙ ſunt in potentia ſunt inſimul. ſm aūt ꝙ ſunt cōtraria eſt impoſſe. Et actiones etiā impoſſe eſt vt ſint inſimul: vt ſanare ⁊ debilitare. Ergo neceſſe eſt vt alterū ſit bonum: potētia vero ſimiliter aut neutrū. Ergo actus eſt melior: ⁊ neceſſe eſt in reb⁹ malis vt actus ⁊ cōplemētū ſit peius potētia. Idem em̄ qđ pōt eſſe vtrūqꝫ cōtrariū: manifeſtum eſt ꝙ non ſit malū abſolutū a rebus. Malum eniꝫ naturalr̄ eſt poſt potentiā. Ergo in rebus que ſunt ex rebus in principio: ⁊ que ſunt eterne nō eſt aliquid in alium oīno. neqꝫ error: neqꝫ corruptio. Corruptio enim eſt ex rebus malis.

19 Cum declarauit ꝙ actus precedit potentiam in omnibus modis predictis: vult etiã declarare illũ pcedere ea in nobilitate. ℂ Et. d. quoniã autem actus ⁊c. i. quoniã autẽ actus qd eſt bonum eſt melior potentia ad illuz: manifeſtũ eſt ex hoc qd dicam. ſ. ꝙ potentia eſt potentia ad rem ⁊ ad ſuum cõtrariũ: ⁊ alterũ cõtrariorum neceſſario eſt malum: potentia admiſcetur cum malo: cum actu vero bono non admiſcet malum oĩno. ⁊ eſt actus inter quem fecit cõparationẽ ⁊ potentiã que eſt bonũ. ℂ Et cum. d. ꝙ potentia eſt potentia ad duo cõtraria inſimul: ⁊. d. exemplum ⁊. d. illud qd dicit habere potentiã ſanitatis ⁊c. i. V. g. ꝙ illud qd recipit ſanitatez recipit infirmitatem. V. g. quattuor humores. ℂ D. d. ⁊ erunt inſimul ⁊c. i. ⁊ actus qd eſt bonũ eſt melior potentia ad illũ: qꝛ cũ potentia ad bonum admiſcetur potentia ad malum: ⁊ cũ bono qd eſt in actu non admiſcetur malum. ⁊ hoc intendebat cũ. d. ergo neceſſe eſt ⁊c. i. ergo neceſſe eſt vt cũ bonum exiuerit in actum ſit bonum tantũ: cum aũt fuerit in potentia ſilr. ſ. ꝙ potentia ad bonum erit bona: ſed cuz iſta potentia admiſcet potentia ad malum: qm̃ illud qd eſt in potentia ad aliqd maluz: aut habebit potentiam ad duo cõtraria inſimul: aut ad neutrũ. ℂ Deinde induxit cõcluſionẽ ⁊. d. ergo actus eſt melior. i. ꝙ potentia ad illũ. D. neceſſe eſt etiã in rebus malis ⁊c. i. ⁊ apparet ex hoc ſermone: qm̃ neceſſe eſt vt actus malus ſit peior potẽtia ad illũ. Illud eniz qd põt illum: põt illum ⁊ cõtrariũ eius qd eſt bonum: ⁊ actus malũ eſt maluz ſimplr. ℂ D. d. ergo manifeſtũ eſt ꝙ non eſt maluz ⁊c. i. manifeſtum eſt igitur ꝙ malum non eſt diſtinctum a rebus que ſunt in potentia. Malum enim non inuenit niſi poſt potentiaz. D. dixit. non igit in rebus ⁊c. i. manifeſtũ eſt igit ꝙ in rebus que non ſunt poſt potentiaz: ⁊ ſunt illa que ſunt eterna: ſed eſſe eoꝝ eſt principiũ nõ eſt malũ oĩno: neqꝫ error neqꝫ corruptio. Corruptio enim eſt ex rebus malis. ℂ Et ex hoc cognoſcitur ꝙ hoc qd dicunt aſtronomi ꝙ quedam ſtelle ſunt fortunate: ⁊ quedam infortunate: ſed tñ impoſſibile eſt ſcire de eis ꝙ quedam ſunt meliores quibuſdam. Hoc enim inuenit in abſolutis a motu nedum in mobilibus.

Potentia ad ſanitatẽ ⁊ egritudinez ẽ eadẽ. Opp. 3. ph. t. cõ. 10.

In ſempiternis nõ ẽ malũ nz error neqꝫ corruptio.

In abſolutis a motu repit bonuz ⁊ meli⁹. Oppoſi. 3. met. t. cõ. 3.

ℂ Inueniuntur aũt ⁊ diagrãmata actu. Nam diuidentes inueniũt. Si vero eſſent diuiſa manifeſta vtiqꝫ eẽnt. Nunc autem inſunt potẽtia: ppter quid duo recti trigonum: qꝛ qui circa vnũ punctuz anguli equales duobus rectis. Si ergo educeret qui iuxta coſtam videnti vtiqꝫ ſtatim eſſet palaz ppter quid in ſemicirculo rectus vlr: qꝛ ſi eq̃les tres: que baſes due: ⁊ que ex medio ſemper ſtans recta videnti: palam ei illud ſciuit. Quare palaz qꝛ potentia entia ad actum reducta inueniuntur. Cauſa vero qꝛ intelligentia eſt actus: qꝛ ⁊ ex actu potentia: ⁊ ppter hoc facientes cognoſcunt: poſterius enim generationem que ſm̃ numerum actus.

Intelligentia ẽ act⁹ ⁊ faciẽtes cognoſcũt.

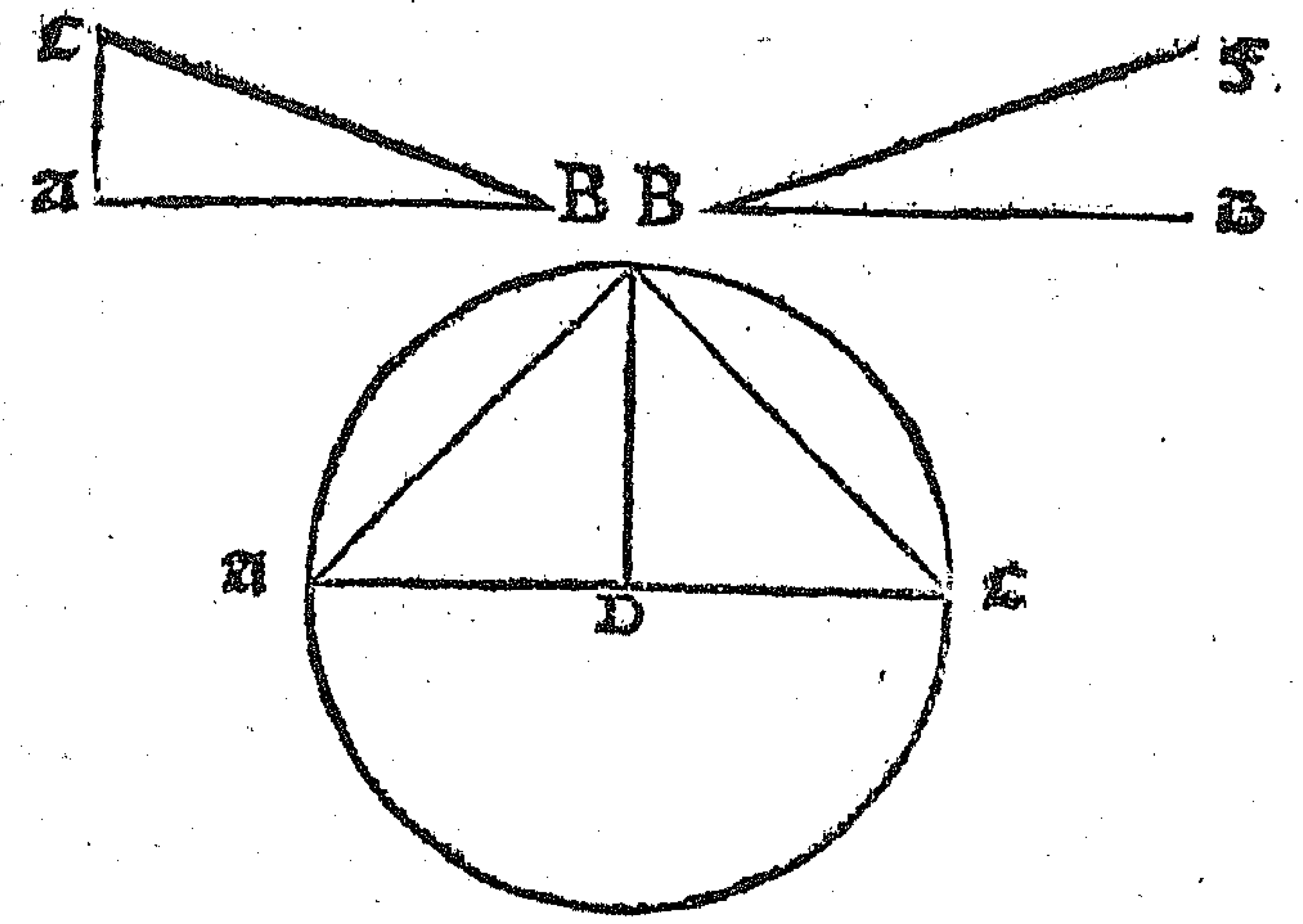

ℂ Et figure linearũ inueniunt in actu: cũ em̃ diuidunt inueniunt eas: ſʒ ſunt diuiſe manifeſte: ſed modo eſt in eis in potẽtia: quare triangulus hʒ duos rectos hoc eſt manifeſtũ: qꝛ duo anguli q ſunt in laterib⁹ vnius puncti ſunt eq̃les duobus rectis. Igitur ſi extrahatur vnum laterũ trianguli declaratur ꝙ duo anguli qui ſunt ex duabus partibus lateris tangentis erunt equales duob⁹ rectis. Et ſimiliter quare in quolibet ſemicirculo eſt vnus rectus in circũferentia: ſiue crura ſunt equalia aut non. Et cuz baſis fuerit diametri ſiue ceciderit in medio circũferẽtie: aut in alio. Manifeſtũ eſt igit ꝙ illa que ſunt in potentia cum ſint in actu ſunt exiſtentia. Et cauſa in hoc eſt ꝙ actus erit per intelligere in eo ꝙ potẽtia erit ex actu. Et ppter hoc cum agunt ſciunt: actus enim numero eſt poſt generationem.

ℂ Intẽdit declarare ꝙ res nõ inueniunt ⁊ ſciunt niſi qñ ſunt in actu 20
⁊ dat exemplũ in mathematicis: qꝛ non inueniunt in actu aut ſciunt niſi qñ geometer ponit ea in ſuuz intellectũ: ⁊ extrahit ea de potẽtia in actũ: ⁊ intẽdit per hoc declarare ꝙ actus eſt nobilior potẽtia cũ eſſe ſit nobilior non eẽ: ⁊ ſcia ignorãtia. ℂ Et. d. ⁊ figure linearũ ⁊c. i. ⁊ figure q ſunt in lineis nõ inueniunt ⁊ ſciunt niſi qñ ſunt ĩ actu. D. d. qm̃ cũ diuidũt inueniũt eas. i. geometer em̃ qñ diuidit figuras inuenit ⁊ ſcit eas. V. g. cũ dicũt ꝙ figurarũ q̃dã cõſtãt ex lineis rectis: ⁊ q̃daz ex nõ rectis: ⁊ rectaꝝ q̃dã cõſtãt ex trib⁹ lineis rectis: ⁊ q̃dã ex q̃tuor: qm̃ cũ perficiunt diuiſionẽ: tũc inueniunt ⁊ ſciunt in actu: dum aũt

nõ diuidunt̃: nõ ſciunt̃ neqꝫ ſunt. ℂ B. d. ſꝫ ſunt diuiſe manifeſte. i. ſꝫ illud exiſtit in actu ⁊ ſcit̃ in actu qñ diuidunt̃ ſunt ſpẽs: ꝓpria vero eaꝝ inueniunt̃ in eis poſt diuiſionẽ in potẽtia: ita ꝙ cũ in actu exiuerint cãe que faciũt vt illa ꝓpria exiſtãt in eis in actu: tunc exibũt in actum ⁊ ſciunt̃ in actu: ante vero neqꝫ erũt exñtes in actu neqꝫ ſciũtur. V. g. ꝙ triãgulus ꝑ diuiſionẽ exiſtet in actu ⁊ erit ſcit⁹: quare vo anguli eius ſunt duo recti erit ſcitũ in potentia in eo. ℂ B. d. q꞉ duo anguli ⁊c̃. i. ſꝫ cũ alterũ laterũ extrahet̃. ⁊ apparebit ꝙ duo anguli q̄ ſunt in duab⁹ partibus linee triãguli tãgentis lineã extractã ſunt eq̄les duob⁹ rectis: ſtatĩ appebit an tres anguli triãguli ſunt eq̄les duobus rectis: qñ ẽt extrahit̃ a pũcto in quo triãgulus tãgit latus extractũ linea eque diſtãs linee tertie triãguli: tũc. n. fient ibi tres anguli equales duob⁹ rectis: quoꝝ vnus eſt cõtinuus triãgulo ⁊ duo reliq̄ ſunt equales duob⁹ reliq̄s triãgulis. Ille vero qui appropinquat lateri triãguli tangẽtis lineã extractã erit equalis alternato triãguli: ⁊ reliquus reliquo: q꞉ alter eſt extrinſecus: ⁊ alter intrinſecus. ℂ B. induxit ẽt aliud exẽplũ ⁊. d. ⁊ ſilr̃ q꞉ in oĩ ſemicirculo ⁊c̃. ⁊ ſimilr̃ etiã erit ſcitũ in potẽtia ⁊ exñs ẽt in potẽtia in triãgulo q̄ cadit in ſemicirculo quare angulus qui eſt in circũferẽtia ſemp eſt rect⁹ ſiue duo latera triãguli exeũtia ad duo extrema diametri ſunt equalia aut inequalia: ⁊ hoc eniꝫ nõ ſcitur in actu niſi qñ in actu diuidit̃ in media ⁊ cõplet̃ figuratio. ℂ B. d. ḡ manifeſtũ eſt ⁊c̃. i. ergo declaratũ eſt ex hoc ꝙ illud qđ eſt in potẽtia nõ erit ſcitũ: neqꝫ ens cũ exiuerit in actũ. B. d.

Intelligere qđ eſt ĩ potẽtia nõ venit ad actũ niſi ꝑ intelligere aliud qđ eſt ĩ actu

⁊ cã in hoc eſt ⁊c̃. i. ⁊ cã in hoc eſt q꞉ intelligere qđ eſt in potẽtia nõ venit ad actũ niſi ꝑ intelligere aliud qđ eſt in actu. ℂ B. d. ⁊ pp̄ hoc qñ agunt ſciunt. i. ⁊ ideo quando conſiderãs conſiderat in ſcientijs ſcit. ℂ B. d. actus in numero eſt poſt gnãtionẽ. i. qm̃ cum cõparat̃ inter potentiã ⁊ actũ illius potentie inuenitur ꝙ illa potentia precedit tp̄e actum. cum aũt cõparat̃ inter potentiam que eſt in generato ⁊ inter actum qđ eſt extrahens illud qđ eſt in potentia in actu: inuenitur ꝙ actus precedet tp̄e potentiã ⁊ eſſe. ℂ Cap. Octauũ.

QUoniã aũt ens dr̃ ⁊ nõ ens hoc q̄dẽ ſꝫ figuras cathegoricas. Illud vero ſm̃ potentiaꝫ aut actũ horũ aũt cõtraria: hoc aũt maxie ꝓprie: aut verũ aut falſuꝫ: hoc aũt in reb⁹ eſt cõponi aut diuidi. Unde verus eſt diuiſuꝫ

Putãs diuiſum diuidi ⁊ cõpoſituꝫ cõponi ver⁹ eſt. Mẽtit̃ aũt ecõtrario ſe hñs. Idẽ ĩ poſtp̄dicamẽtis ⁊ in ꝑ perihermẽias.

putãs diuidi ⁊ cõpoſitũ cõponi. Mentit̃ aũt ecõtrario ſe habẽs atqꝫ res ipſe ſe habẽt quãdocũqꝫ eſt: aut nõ ẽ qđ verũ dicit̃ aut falſum: hic ꝑſcrutãduꝫ quid dicim⁹. Non eniꝫ pp̄ nos exiſtimare te vere albũ eſſe: tu albus es: ſed pp̄ te eſſe albũ nos hoc dicẽtes verũ dicimus. Si igitur hec quidẽ ſemp cõponunt̃: ⁊ non poſſibilia diuidi: hec vero ſemp diuiſa ⁊ impoſſibilia cõponi: hec aũt ꝯtingũt cõtraria. eſſe quidẽ eſt cõponi ⁊ vnũ eſſe: ⁊ nõ eſſe non

cõponi ſed plura eſſe. Circa cõtingẽtia quidẽ igit̃ eadẽ fit falſa ⁊ vera opinio: ⁊ oratio eadẽ: ⁊ cõtingit qñqꝫ veram eſſe: ⁊ cõtingit quãdoqꝫ eſſe falſam.

ℂ Cum igit̃ dicit̃ ens ⁊ nõ ens. Alterum vero ſm̃ figuras predicamentoꝝ: ⁊ alterũ ſm̃ potentiã ⁊ actũ q̄ ſunt iſtoꝝ: aut ſm̃ cõtraria. ⁊ dicunt̃ in rei veritate: aut modo vero: aut mõ falſo. ⁊ hoc eſt in reb⁹ aut per cõpõnẽꝫ aut per diuiſionẽ: ergo q̄ videt ꝙ diuiſum diuidit̃, verũ dicit. ⁊ qui videt ꝙ cõgregatũ cõgregat̃ aliq̄d ablatio in greco ſermo falſus etiã. Oportet eniꝫ ponere aliq̄d cuꝫ dicit̃ ꝙ illud qđ exiſtimat̃ eſt maluꝫ. Qui igit̃ dicit hoc dicit verum. ⁊ in alia tranſlatione loco iſtius: ⁊ iſtud qđ eſt valde verũ: aut verũ dicit: aut eſt fallax. ⁊ hoc eſt ĩ rebus cõponi: aut diuidi: ⁊ ideo qui exiſtimat ꝙ illud qđ eſt diuiſum: eſt diuiſum verũ: ⁊ qui exiſtimat cõpoſituꝫ cõpoſituꝫ eſſe diuiſuꝫ exiſtimat falſuꝫ. Deinde ſequitur in duabus trãſlationibus hoc qđ dicit modo. Si igitur quedã ſunt ſemp cõpoſita ⁊ nõ poſſunt diuidi: ⁊ quedã ſemp diuiſa ⁊ nõ poſſunt cõponi: ⁊ quibuſdã poſſunt eẽ cõtraria entia. Igit̃ ⁊ cõpoſitio ⁊ eſſentia vnius: ⁊ non eſſentia eſt non cõpoſitum: ſed vt ſint plura. In reb⁹ igit̃ poſſibilibus erit vna exiſtimatio que eſt falſa ⁊ vera. Sermo enim idem eſt ⁊ poteſt eſſe verus in aliquo tẽpore: ⁊ falſus in alio. In alijs aũt que nõ habent potentiam vt ſint alio modo nõ erit hic. ⁊ nõ erunt qñqꝫ vera ⁊ quãdoqꝫ falſa: ſed ſemper vera aut falſa.

ℂ Intẽdit declarare ꝙ actus eſt nobilior: qm̃ cognitio rei in qua nõ eſt potẽtia ad mutationẽ ĩ falſis eſt nobilior in q̄ eſt poſſe vt reuertat̃ falſa poſtꝙ̄ fuerit vera: quẽadmodũ illud qđ ſemp eſt nobili⁹ eſt corruptibili. ℂ B. d. ⁊ cũ dr̃ ens ⁊c̃. i. ⁊ cũ hoc noĩe ens dĩ de vnoquoqꝫ p̄dicamẽtoꝝ: ⁊ ſilr̃ nõ ens: ⁊ vtrũqꝫ iſtoꝝ diuidit̃ ĩ potẽtiã ⁊ actũ: aut in cõtraria. B. d. ⁊ dñr in rei veritate ⁊c̃. i. ⁊ ẽt quelibꝫ diuiſio entis dr̃ ẽt aut vere aut falſo: ⁊ ẽt affirmatio ſignat cõpõnẽ eoꝝ adinuicẽ: ⁊ negatio ſignat diuiſionẽ: manifeſtũ eſt ꝙ qui opinat̃ cõpoſitũ eſſe cõpoſitũ: affirmatio eius eſt vera: ⁊ q̄ opinat̃ diuiſuꝫ eẽ diuiſuꝫ: negatio eius eſt vera: ⁊ q̄ opinat̃ ecõuerſo: fallit̃ in affirmatiõe ⁊ negatiõe ſcꝫ q̄ opinat̃ cõpoſitũ eẽ diuiſuꝫ: ⁊ diuiſuꝫ eſſe cõpoſitũ: ⁊ forte hic diminutũ eſt a libro. ℂ B. d. ſi igit̃ q̄dã ſunt cõpoſita ſemp ⁊c̃. i. ſi igit̃ q̄dã ſunt cõpoſita ſemp ⁊ q̄dã ſemp ſunt diuiſa: ⁊ q̄daꝫ qñqꝫ cõpoſita 2l

ſunt:qñq3 diuiſa:tunc q̄ditas rerū ⁊ vnitas eſſe ⁊ veritas eaꝝ eſt in cōpōne ⁊ diuiſione. Quedā igit̄ ſunt quoꝝ veritas eſt ſemp ⁊ nunq̄ mutant̄. Et ſil'r ſunt q̄dā quoꝝ falſitas eſt ſemp ⁊ nūq̄ mutant̄: ⁊ q̄dā mutant̄ de vero in falſum: ⁊ de falſo in veru3: ſcire igit̄ illa dr̄ ſcire: ſcire aūt eſſentiā mutabilē dicit̄ exiſtimare. ℭ D. o. in rebꝰ igit̄ poſſibilibus ⁊c. i. ⁊ cum ſit ſicut narrauimꝰ. Manifeſtū eſt ꝙ in rebꝰ poſſibilibus erit eadē exiſtimatio: qñq3 vera: qñq3 falſa. ⁊ nos nō ꝑcipimus. In rebus vero poſſibilibus que nō mutant̄ a cōpōne in diuiſione: nec ecōuerſo nō eſt poſſibile: ſed verum in eis ſemper eſt verum: ⁊ falſum ſemper eſt falſum. ℭ Et intendit: qm̄ cum ſciētia nō tranſmutabilis ſit nobilior tranſmutabili: ⁊ non tranſmutatio eſt rerum exiſtentium in actu: ⁊ trāſmutatio eſt rerum que ſunt in potentia: ſequitur ꝙ actus ſit nobilior potentia neceſſario.

In rebꝰ poſſibilibꝰ eadē exiſtimatio erit qñq3 vera ⁊ qñq3 falſa: ſecꝰ āt in neceſſarijs. Idē in ſequēti.

ℭ Circa īpoſſia vero al'r ſe hr̄e nō ſit aliqñ verum aliqñ falſum: ſ3 ſemp hec vera ⁊ hec falſa. Circa incōpoſita vero q̄dē eſſe aut nō eē ⁊ verū ⁊ falſu3. Nō. n. eſt cōpoſitū vt ſit quidē qñ diuiſum fuerit: vt albū lignū: aut incōmēſurabilē diametrū. Nec verū ⁊ falſum ſil'r exiſtet adhuc ⁊ in alijs. Aut ſicut nec verū in his idē ſic nec eſſe. Sed eſt verū quidē aut falſum attingere quidē ⁊ repreſentare verū. Non eni3 idē affirmatio ⁊ rep̄ſentatio. Ignorare autē nō attingere. Decipi eni3 circa q̄ꝺquideſt nō ē: ſ3 aut ſ3 accn̄s. Sil'r aūt ⁊ circa cōpoſitas ſubſtātias nō eni3 eſt decipi: ⁊ oēs ſunt actu nō potētia. Generarent̄ eni3 vtiq3 ⁊ corrūperent̄. Nūc aūt ens ip̄m nō generatur nec corrūpit̄. ex aliquo eni3 vtiq3 generaret̄. Quecunq3 igit̄ ſunt q̄ꝺ vere: eſſe eni3 quid ⁊ actu: circa hoc non eſt decipi: ſ3 aut intelligere aut nō. S3 q̄ꝺquideſt queritur de ipſis ſi talia ſunt aut nō: eſſe vero vt verū: ⁊ nō eſſe vt falſum. Unū quidē eſt ſi cōponit̄ verū: ⁊ hoc aūt ſi nō cōponit̄ falſum. Unū aūt ſi vere ens ſic eſt: ſi vero non ita nō eſt. Uerū aūt intelligere ipſa: falſum vero nō eſt nec deceptio ſed ignorātia nō qualis cecitas. Cecitas. n. eſt vt vtiq3 ſi intellectiuū oīno nō habeat aliquis. Palā etiā ⁊ q2 de īmobilibus nō eſt deceptio ſm̄ q̄ꝺ: ſiquis īmobilia: vt trigonū ſi nō ꝑmutari putat non opinabit̄ quādoq3 duos rectos habere quādoq3 nō. Permutaret̄. n. vtiq3. Sed aliquid quidē: aliq̄d vero nō: vt parē numerum primū eſſe nullū: aut aliq̄s q̄dē eē: aliquos aūt non

Circa q̄ꝺq̄d eſt nō ꝯtingit deceptio niſi ſm̄ accidens.

Hinc ſumi cōſueuit ꝙ ſimpl'r ſimplicia aut total'r ſciūt̄ aut total'r ignorant̄.

eſſe. Circa vero vnū numero nec hic. Non eni3 aliquē3 quidē: aliquē vero nō putabit: ſed verū dicet: aut mentietur: vt ſemper ſic ſe habente.

ℭ Que autē nō habēt cōpoſitionē: aut aliq̄d ſit: aut nō ſit verū ⁊ falſum nō eſt ita. Quoniā nō eſt cōpoſitū vt ſit ſi fuerit cōpoſitū ⁊ nō ſit ſi fuerit diuiſum: vt albū lignu3: aut ſimetrū diametrū: ⁊ nō eſſentia veri ⁊ falſi nihil eſt: ſicut nullus etiā. Quoniā queadmodū verū in iſtis nō eſt idē ſil'r eſſentia: ſ3 eſt aut verū aut falſu3. Et q̄ꝺdā ē verū: nō q2 dr̄ q2 affirmatiua ⁊ terminꝰ nō ſunt idem ⁊ ignorātia eſt: q2 nō tangit rem. Non enim eſt deceptio ī eo quod eſt niſi per accidēs: ⁊ ſimil'r in ſubſtātijs compoſitis: quoniā in eis eſt deceptio: ⁊ ſunt oēs in actu nō in potentia. Et ſi nō generarent̄ ⁊ corrumperent̄. Ens enim per ſe non generatur neq3 corrumpitur: ⁊ ſi non eſſet aliquid ex nihilo. Omnia igitur que ſunt in ſuis eſſentijs aliquid ⁊ ſunt in actu: etiam non eſt in eis deceptio niſi per intelligere: ſed querit̄ in eis quid ſint: vtrū ſint hoc: aut nō: aut erit ſicut veꝝ: aut nō erit ſicut falſu3. Unū eni3 ſi fuerit cōpoſitū eſt verū: ⁊ ſi nō fuerit cōpoſitum eſt falſu3. Unū autē ſi fuerit ſm̄ ꝙ eſt in hac diſpoſitione: ⁊ ſi nō fuerit ſm̄ hāc diſpōnem: tunc intelligere non erit verum: ⁊ hoc non eſt falſum neq3 deceptio ſed ignorātia nō ſicut cecitas. Iſta enim ignorantia eſt ſicut cecitas intellectus: cum nullus eorum habuerit intellectum oīno. Manifeſtum eſt igitur ꝙ in rebus que non mouent̄ nō eſt deceptio etiam ſi attribuantur alicui tēpore: vt ſi aliquis exiſtimet ꝙ triāgulus eſt nō veru3: q2 nō tranſmutat̄ vt nunq3 exiſtimat ſemper q̄ꝺ poſſibile eſt vt in aliquo tēpore habeat duos angulos rectos: ⁊ in alio nō. Qm̄ ſi fuerit trāſmutabit̄: ſ3 aut ꝑ aliq̄d q̄ꝺ erit aut per aliquid q̄ꝺ nō erit. Uerbi grā. vt non ſit neq3 vnꝰ numerorū numerus perfectus aut nō: aut quidā ſit: aut non: vt aut ſit in vno numero non: qm̄ nō eſt hoc aliq̄d ⁊ aliquid non eſt: ⁊ nō eſt in hoc exiſtimatio: ſed aut eſt

verum aut falſum:qꝛ ſemper eſt in hac diſpoſitione:ꝛ differentia erroris in compꝛehẽſione ſimplicis ꝛ cõpoſiti ꝛ affirmatione ꝛ negatione.

22 ¶ Illa aũt in quibꝰ nõ eſt cõpoſitio ꝛc̃.i.res aũt ſimplices quaꝝ eẽ aut nõ eſſe nõ attendit̃ vt ex ea ſit aliqd:aut nõ ſit:ſicut eſt diſpoſitio in cõpoſitis:ꝛ verũ ꝛ falſum cõtingẽtia in eis nõ ſunt in eis ſicut verum ꝛ falſum in cõpoſitis. ¶ D.d.cãm ꝛ.d.nõ enim eſt cõpoſitum ꝛc̃.i.qꝛ verum ꝛ falſum in ſimplicibus nõ aſſimilant̃ cõpoſitiõi aut diuiſioni exiſtẽtibus extra animã. ¶ D.d.vt album lignũ.V.g.qm̃ dicere hoc eſſe albũ cuꝫ ſit veruꝫ cã in hoc eſt:qꝛ albedo eſt cõpoſita extra animã cũ ligno:ꝛ dicere ꝙ diameter ẽ ſimeter coſte eſt falſuꝫ:ꝛ cauſa falſitatis eſt:qꝛ ſunt diuiſa extra animã. ¶ D.d.ꝛ non eſſentia veri ꝛ falſi ꝛc̃.i.ꝛ quiditas veri ꝛ falſi in ſimplicibꝰ nõ eſt ſicut in compoſitis:ꝛ intendit in q̃one quid eſt. ¶ D.d.cauſam ꝛ.d.qm̃ ſicut verum in iſtis ꝛc̃.i.qm̃ ſicut verum in compoſitis in q̃one vtrum ſit nõ eſt idem:ita verum nõ eſt in eis idem in q̃one ꝙ ſit.ſ.in ſimplicibus ꝛ cõpoſitis. ¶ D.d.ſed eſt aut verum aut falſum ꝛc̃.i.ſermo qui ſignificat vtrũqꝫ quid ſit:eſt aut verus aut falſus:ſed in quibuſdã.ſ.in cõpoſitis:qꝛ aliquid pꝛedicat̃ de aliquo ꝛ in ſimplicibus nõ:quia aliquid pꝛedicat̃ de aliquo. ¶ D.d.qꝛ affirmatiua ꝛ terminus ꝛc̃.i.ꝛ cã in hoc eſt qꝛ deceptio que accidit in q̃ditate cõpoſitoꝝ eſt ſimilis deceptioni accidẽti in affirmatiua:ꝛ q̃ accidit intelligere ſimplicia eſt de mõ acceptõis accidẽtis in diffõnibus ſm ꝙ ſunt diffõnes:ꝛ nõ ſunt idem ſermo diffinitiuus ꝛ ſermo affirmatiuus. ¶ D.d.ꝛ ignorãtia eſt que non tangit.i.ꝛ ignorantia que accidit vnũ intelligere ſimplicia eſt vt intellectus nihil intelligat de eis:eſt igit̃ ſm ignorantiã q̃ eſt pꝛiuatio ſcie. ¶ D.d.nõ eſt enim ꝛc̃.i.ꝛ cã in hoc eſt:qꝛ non accidit deceptio in quid eſt niſi per accidẽs. In cõpoſitis vero per deceptionẽ in affirmatiua que eſt ignorãtia ſm habitum. In ſimplicibꝰ vero p̱ pꝛiuationẽ intelligẽdi que eſt ignorãtia ſm p̱uationẽ. ¶ D.d.ꝛ ſilr̃ in ſubſtãtijs ꝛc̃.i.ꝛ in ſubſtãtijs nõ cõpoſitis non accidit deceptio ex ſuis naturis:ꝛ ſimilr̃ eſt in ſubſtãtijs cõpoſitis cum quibꝰ nõ admiſcet̃ potentia ꝛ ſunt in actu:ſꝫ deceptio in hoc eſt in nobis ꝛ ſi in eis acciderit deceptio ex ſuis naturis:tunc generarent̃ ꝛ cozrũperent̃:ꝛ ſi quiditates ꝛ forme ẽt generarent̃ ꝛ cozrũperent̃:tunc generarent̃ ex nihilo. Et hoc intẽdebat cuꝫ.d.ens.n.p ſe ꝛc̃.i.ꝛ innuit hoc qꝺ declaratũ eſt in tractatu de ſb̃a. D.d.oĩa igit̃ que ſunt ꝛc̃.i.ꝛ oẽs ſb̃e que ſunt cõpoſite nõ accidit in eo ꝙ ſit deceptio eſſentialr̃ ſed p̱ accidens:queritur enĩ q̃n ſunt ignorati eſſe expoſitio nominũ ſuozũ per ſermonẽ cõpoſitũ:ſi ergo cõpoſitio fuerit vera:tũc eſſe ꝛ intelligẽtia erit verũ:ꝛ ſi nõ fuerit vera:tunc eſſe erit falſum. ¶ V.g.vt ſi aliquis querat quid ſit vacuũ:ꝛ dicetur ei quid intẽdis per hoc nomẽ vacuũ:ſi igit̃ dixerit dimenſionẽ ſeparatã:cõſiderabit̃ ſi fuerit impoſſe dimenſionẽ ſeparatã eſſe:tunc vacuũ nõ erit ex ſermone iudicante:nõ ex ſermone exponente ſm ꝙ eſt exponens. ¶ D.d.non ꝛc̃.i.ſubſtantie vero ſimplices ſi intelliguntur:tunc intelligere earũ erit ſm illud qꝺ ſunt:ꝛ ſi non intelligantur tunc nihil ex eis intelligit̃ qꝺ ſit verũ niſi ſm non eſſe intelligẽdi ea non eſt verum.non ſm ꝙ accidit in eis

Sermo diffinitiuus ꝛ affirmatiuꝰ nõ ſunt idẽ. Cõſiſe p̃ poſte.t.cõ.5.

Si in ſubſtãtijs nõ cõpoſitis accideret deceptio ex ſuis naturis tũc gñarent̃ ꝛ cozrũperẽt̃. Vide cõ.p̃.ſcõi huius.

eis intelligere falſum. Falſum enim intelligere nõ eſt niſi per compoſitionem. ¶ Et intendebat cum.d.intelligere eas nõ eſt verum.ideſt ꝛ cum dicimus ꝙ apud nos nõ eſt verum de ſubſtantijs ſimplicibus nõ intendimus ꝙ accidit nobis erroꝛ qui eſt ignorãtia ſm habituꝫ:ſed accidit pꝛiuatio veritatis que eſt ignorãtia tantũ:ꝛ hoc eſt in veritate rõnali:ſicut cecitas in oculo. ¶ Et innuit per hoc ꝙ non intelligere res ſeparatas per intellectuꝫ humanũ eſt in intellectu noſtro in pꝛimo ſimile cecitati in oculo anteq̃ perficiat̃ intellectus. Hoc enim non ſolum modo reperitur in hac virtute in ſuo pꝛimo eſſe:ſed in ſuo eſſe vltimo:ꝛ hoc iam declarauimꝰ in alio loco. Et declarauimus ꝙ foꝛtunitas maxima que eſt inſpicere intellectuꝫ ſeparatuꝫ eſt per potentiam que ſit in intellectu ſpeculatiuo apud ſuam vltimaꝫ pfectionem ſimilẽ potentie que fuit in viſu apud aſpectuꝫ ad colores nõ per potentiam de modo potentiaruꝫ cogitatiuaruꝫ:que acquirũtur per cognitioneꝫ. Quoniaꝫ nõ eſt ſicut exiſtimauit Auẽpace.ꝙ h̃ acquiritur per cognitioneꝫ. ¶ Deinde.d.manifeſtuꝫ eſt igitur ꝛc̃.i.declaratum eſt igitur ex hoc ꝙ in rebus neceſſarijs nõ tranſmutabilibꝰ non decipitur homo ex natura rei:ita ꝙ ſcientia de aliquo reuertatur exiſtimatio in aliquo tempoꝛe. ¶ Et.d.h̃:qꝛ quãdo ſenſatuꝫ recedit a ſenſu ſtatim certitudo ſui eſſe mutatur in exiſtimationẽ abſqꝫ eo ꝙ in nobis accidit erroꝛ. ¶ Deinde.d.V.g.ſi aliquis exiſtimet ꝛc̃.i. V.g.ꝙ ſcire trianguluꝫ habere tres angulos equales duobus rectis nõ mutatur de certitudine in exiſtimationẽ:cum nõ ſit timenduꝫ in hac hora ſi ſit triangulus cuius anguli non ſunt equales duobus rectis. ¶ Deinde.d.cauſam in hoc:ꝛ.d.qꝛ nõ trãſmutat̃ ꝛc̃.i.ꝛ cauſa in hoc eſt:qꝛ non eſt timenduꝫ vt natura trianguli tranſmutet̃:ꝛ ideo nullus exiſtimet eſſe poſſibile vt aliqua hoꝛa veniat in qua ſint equales duoꝛum rectis:ꝛ alia hoꝛa nõ. ¶ Deinde.d.qm̃ ſi fuerit trãſmutabit̃ ideſt ſi h̃ acciderit in ſcientia trianguli:tunc natura trianguli tranſmuteretur:ſed cõſequẽs non eſt genus neqꝫ accidens. ¶ Deinde.d.ſed aut per aliquid qꝺ erit:aut per aliquid qꝺ nõ erit.i.ſed res neceſſarie aut diſponunt̃ per aliquid qꝺ eſt eis ſemper:aut per aliquid qꝺ nũq̃ eſt eis. ¶ Deinde.d.exẽplum.ꝛ.d.V.g.vt nõ ſit ꝛc̃.i.V.g.quoniam aut ſemp̱ erit veruꝫ ꝙ nullus numeroꝝ erit perfectus:aut omnis numerus perfectus eſt:aut quidam eſt perfectus:ꝛ quidaꝫ non. ¶ D.d.vt aut ſit ſm numerũ in vno ꝛc̃.i.vt aut ſit h̃ in vnum ſm numerum:ita ꝙ quãdoqꝫ ſit in eo:ꝛ q̃nqꝫ non ſit. Et impoſſibile etiã vt q̃nqꝫ ſit in rebus:ꝛ ille res ſunt eedem in ſpecie. ¶ Deinde.d.ꝛ in hoc non eſt exiſtimatio.i.ꝛ ideo nõ accidit in tali genere exiſtimatio:ſed iudiciũ in ipſo:aut ſemper erit veruꝫ:aut ſemper erit falſum:qꝛ iſta ſemp̱ ſunt eodem mõ. ¶ Et intẽdebat per omnia iſta ꝙ.ſcire ea que ſunt in actu eſt nobilius q̃ ſcire ea que ſunt in potentia. Et illud cuius eſt ſcientia nobilioꝛ eſt nobilius.

Vide.3.de aĩa.cõ.36. Foꝛtunitas maxima nõ currit mõ potentiarũ cogitatiuaruꝫ vt exiſtimauit Auẽpace. Vide idẽ 3.de aĩa.c.36.

Illud cuius eſt ſcĩa nobilioꝛ eſt nobilius. idẽ.6.met.t.c.2.ꝛ p̃ de aĩa.t.cõ.1.

¶ Explicit Liber Nonus pꝛime phĩe.

¶ Ariſto. Liber Decimus prime phie incipit.

¶ Decimus Metaphyſice duas hꝫ ſummas magnas.

¶ Prima eſt a tex. pmo vſqꝫ ad nonū: in qua agiť de vno ſm ſe.
¶ Secūda eſt a tex. 9. vſqꝫ in finem. In qua diſputať de vno per cō/ parationem ad multa ⁊c.

VNuꝫ/ qꝛ multis modis dicitur in diuiſis de quotiens dictū eſt pri⁹. Multipliciter vero dicto capitales modi ſunt quattuoꝛ primoꝛuꝫ ⁊ ſm ſe dictoꝛū vnum: ſed nō ſm accidnes. Continuum enim aut ſimpliciter aut maxime quod natura ⁊ non tactu / nec ligatione. Et hoꝛum magis vnum ⁊ pꝛius cuius indiuiſibilioꝛ motus eſt ⁊ magis ſimplex. ¶ Amplius tale ⁊ magis totum ⁊ habens aliquam foꝛmam ⁊ ſpeciem. Maxime autem ſi quid natura eſt tale ⁊ non vi: vt quecūqꝫ viſco: aut clauo aut cōiunctione: ſed habet in ſe qđ eſt cā ſibi vt ſit cōtinuū: tale vero eo ꝙ in motū vnum eſſe: ⁊ indiuiſibilē loco ⁊ tēpoꝛe. Quare palaꝫ ſi quid per naturam motus hꝫ pꝛincipiuꝫ pꝛimi pꝛimuꝫ: vtputa dico circulationē: qꝛ h̄ pꝛima magnitudo vna. Hoc quidem itaqꝫ ſic vnum cōtinuū: aut totum: h̄ aūt ſi ratio vna fuerit: talia vero ſunt quoꝛuꝫ intellectiua: talia autē quoꝛuꝫ īdiuiſibilis. Indiuiſibilis vero eius qđ indiuiſibile ſpecie: aut numero: numero vero ſingulare īdiuiſibile: ſpecie vero qđ in ſcibili ⁊ ſciente. Quare vnum vtiqꝫ erit pꝛimum ꝙ ſubſtātijs cauſa vnius. Uidetur quideꝫ igitur vnum tot modis continuū natura ⁊ totum ⁊ ſingulare ⁊ vniuerſale. Omnia eniꝫ hec vnum per indiuiſibile eē: hoꝝ quidē motum: illoꝛum autem intelligentiam aut rationem.

¶ Capitulum Primum.

DIctū eſt pꝛius ꝙ vnū diciť multipliciter in determinatōibus in quibus narrať ſm quē modū diciť res. Diciť eniꝫ multis modis qui cū copulantur ſiunt quattuoꝛ modi rerum. Primus eſt que dicunť per ſe vnuꝫ nō per accidens: eſt eniꝫ cōtinuū aut ſimpliciter aut magis illud qđ eſt naturaliter nō per cōtactuꝫ: neqꝫ per ligamētū ⁊ magis q̄ꝫ hoc vnū: ⁊ eſt ante ⁊ magis ꝙ non diuidť motus actionis: ⁊ eſt magis ſimplex ⁊ etiā tale: aut magis eſt totū qđ hꝫ aliquaꝫ naturaꝫ etiā ⁊ foꝛmaꝫ ⁊ maxime qđ eſt tale naturaliter nō violēte: vt illud quod eſt vnuꝫ per glutinuꝫ: aut per clauos: aut per ligamenta: ſed hꝫ aliquid in ſe qđ eſt cauſa ſue cōtinuationis. Et talis eſt vt mot⁹ ſit vnus ⁊ nō diuidať ſm locuꝫ ⁊ tēpus. ⁊ hoc eſt manifeſtuꝫ ſi aliqđ pꝛimuꝫ pꝛincipiū pꝛimi motus naturaliter vt mot⁹ circularis ⁊ mot⁹ ſimplex. Quoniā hec eſt pꝛima magnitudo. Quedam igitur ſunt vnum ⁊ ſm hunc moduꝫ: aut quia ſunt continua: aut quia ſunt totuꝫ: ⁊ quedē ſunt talia per cōuenientiā: ſicut iſta quoꝛuꝫ intelligere eſt vnū: ⁊ ſicut iſta que non diuiduntur: neqꝫ diuiduntur in indiuiſibilia vt diffinitiōes indiuiſibiliuꝫ: ſicut diffinitio puncti que nō diuiditur. Si autem fuerit numero ſingulare nō diuiditur numero. Unuꝫ aūt ſm foꝛmaꝫ eſt illud qđ nō habet diuiſioneꝫ ſm cognitioneꝫ. Unum igitur pꝛimuꝫ eſt illud quod ē ſubſtantiarū cauſa vnius. Unum igitur dicitur ſm numeruꝫ iſtoꝛuꝫ modoꝛuꝫ: ſicut illud quod eſt cōtinuū naturaliter ⁊ totuꝫ etiā: ⁊ ſingulare ⁊ vniuerſale. Omnia eiꝫ iſta ſunt vnuꝫ: qꝛ nō diuidunť. Quedā vero ſm motuꝫ: ⁊ quedaꝫ ſm intellectuꝫ ⁊ rationeꝫ.

Intendit per diffinitiones quintum libꝛū in quo diſtincte ſunt significationes nominuꝫ. ¶ Deinde. d. diciť. n. ⁊c. i. qm̄ ⁊ ſi illic numerauim⁹ plura de quib⁹ diciť hoc nomē vnū videnť cōcludi ſn. iiij. generib⁹ pmis: ⁊ ſunt illa que dicunť vnuꝫ per ſe nō p accidēs. ¶ D. incepit numerare illa: ⁊. d. eſt eniꝫ cōtinuū ⁊c. i. ⁊ vn⁹ iſtoꝛum modoꝛum de quibus dicitur vnum eſt cōtinuū: aut ſimplex: aut ſm pꝛius: ⁊ hoc eſt cōtinuū per nām nō cōtinuū per cōtactū: aut li/ 1

a Cōtinuuz gamentū: ⁊ vl̄r per artificiū. ¶ B.d. ⁊ magis ꝙ hoc ⁊c̄.i. hoc nomen
tortuoſuz ñ vnuz dr̄ magis de cōtinuis per nām̄ de illo cōtinuo qđ hȝ vnum mo/
mouet̃ ſm̄ tum indiuiſibilē: ⁊ hoc eſt ꝯtinuū rectū: qm̄ ꝯtinuū a tortuoſuz qđ
oēs ſuas ꝑ/ hȝ angulos nō mouet̃ ſȝ oēs ſuas ꝑtes motu equali qñ mouet̃ ſm̄ to/
tes motu eq̄ tum: ⁊ hoc intēdebat cū.d. ⁊ eſt magis ſimpliciter.
li. ¶ B. induxit ſcđm modū illorū.iiij. ⁊.d. ⁊ ēt eſt tale: aut magis ⁊c̄.i.
⁊ hoc nomē vnuz dr̄ ſicut de cōtinuo: aut magis de toto qđ eſt totū.
2 ⁊ cōtinuū per formā exiſtentē in ipſo: ⁊ hec eſt diſpō indiuiduoꝝ habē
Cā in h̄ ꝙ i/ tium formas. ⁊.d. aut magis: q2 cā in hoc ꝙ indiuiduū ſit cōtinuū eſt
diuiduū ſit forma eius. ergo forma dignius dr̄ vnum ꝙ cōtinuatio: cū forma ſit
vnū ⁊ cōti/ cā cōtinuatiōis. ¶ Et q2 totuz aliud eſt totū nāliter aliud artificio: ⁊
nuū eſt foīa maxime qđ eſt nāliter nō violente. ⁊.d. nō violente. q2 indiuiduū ar/
ei⁹. Idē ꝑ d tificiale eſt vnū per violentiā. ¶ B.d. ſed hȝ aliqd in ſe ⁊c̄.i. ſed vnuz
aīa.90. indiuiduū in rei veritate eſt illud qđ hȝ in ſe cām cōtinuatiōis.ſ. for/
Indiuiduū maz: ⁊ intendit indiuiduū nāle qđ eſt vnuz ꝑ cōtinuationē ſm̄ ſuaz
artificiale ē formaz. ¶ B.d. ⁊ ſicut hoc eſt vt motus ſit vnus ⁊c̄.i. vnuz in rei ve/
vnū ꝑ violē ritate in hoc genere eſt illud cui⁹ motus eſt vnus: ⁊ indiuiſibilis ſm̄
tiā. Idez.j. tp̄s ⁊ ſm̄ locū: ⁊ tu bene ſcis qs ſit ille mot⁹ vnus ex.5.phy. ¶ B.d.
cō.11. ⁊ hoc erit manifeſtū ⁊c̄.i. ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ſi fuerit aliqd hic qđ mo/
Tex.cō.34. uetur per ꝑncipiū in eo ꝑmo motu nāliter.ſ. circulari ſimplici: ⁊ iſtud
motuz eſt ꝑmuz corp⁹: ⁊ qđ mouet̃ vno motu q nō diuidit̃: neqȝ ſm̄
locum: neqȝ ſm̄ tp̄s. ¶ B.d. quedā igitur ſunt vnū ⁊c̄.i. declaratū eſt
igit̃ ꝙ oīa iſta reducant̃ ad vnū ſm̄ ꝯtinuatōez: ⁊ vnū ſm̄ totū.
¶ B.d. ⁊ quedaz ſunt talia ſm̄ cōuenientiā ⁊c̄.i. ⁊ vnū dr̄ ēt de illis
3 quoꝝ ꝓportio ē ad intellectū ſicut eſt ꝓportio iſtoꝝ ad ſenſuz: ⁊ ſunt
illa q nō diuidunt̃ qñ intelligunt̃: ⁊ iſtoꝝ quedā ſunt q nō diuidunt̃
in intellectu: neqȝ diuidunt̃ in aliqđ indiuiſibile vt punct⁹: ⁊ vnuz in
numero. Et vl̄r qđ nō diuidit̃ ſm̄ diffōnez in illo genere. vt diffō pun
cti que nō diuidit̃ in magnitudinē. Et diffinitio vnius in numero q
non diuiditur ſm̄ numerum.
4 ¶ B.d. vnū aūt ſm̄ formā eſt illud qđ nō diuidit̃ ſm̄ cognitionez. ⁊
diuidit̃ in eſſe: ⁊ hoc eſt vnum diuiſibile ecōtrario de vno ſm̄ diffini/
tionem in vnoquoqȝ genere. ¶ Deinde.d. vnum igitur primū ⁊c̄.i. e
Idē.7.me. cum primum in vnoquoqȝ genere eſt illud qđ non diuidit̃ ſm̄ diffōnez
tex.cō.4. in illo genere: ⁊ ſƀa eſt primuz omniū entiuz ſm̄ diffinitionē manife/
ſtum eſt ꝙ vnū primuz qđ non diuidit̃ ſm̄ diffinitionē in ſƀam eſt cā
vnius in omnib⁹ generibus entiū. ¶ B.d. ergo vnuz dr̄ ⁊c̄.i. decla/
ratum eſt igitur ex hoc ꝙ oīa de qbus dicit̃ hoc nomē vnū ꝯcludunt̃
in.iiij. Primuz vero eſt cōtinuū in.iiij. per nām. Scđm illud qđ eſt to
tum ⁊ perfectū: ⁊ eſt vnuz indiuiduū naturale. Tertium aūt eſt illud
qđ eſt ſimpliciter in vnoquoqȝ genere decē predicamētoꝝ. Quartuz
eſt vnum ſm̄ formā: ⁊ vniuerſal̄r vniuerſale: ⁊ iſtorū duo.ſ. cōtinuuz
per naturā: ⁊ indiuiduū qđ eſt totū ⁊ completū dicunt̃ vnuz: q2 ſunt
duo indiuidua quoꝝ vtrūqȝ mouetur vno motu: duo aūt alia dicunt̃
vnum: q2 non diuidunt̃ in intellectu: alterū vero in diffōne: reliquū
aūt in natura cōtinui vna pluribus vno.

¶ Oportet.n. intelligere: q2 nō ſil̄r dicēdū q̄lia vna di/
cuntur: ⁊ qd eſt vni eſſe ⁊ ipſi⁹ ratio. Dicit̃ eniz vnū tot

modis: ⁊ vnūqđqȝ erit horuz cuicūqȝ extiterit horū aliqs
modoꝝ: vni aūt horū eſſe. Et quādoqȝ quidez horuz ali/
cui inerit: quādoqȝ aūt alij: qđ ⁊ magis propinquū nomi
ni eſt. Potētia vero illa ſicut de elemēto ⁊ cauſa ſi opor/
tet dicere in rebus determinantez: ⁊ nominis terminuz
reddentez. Eſt quidez eniz forſan vt elementū ignis: eſt
aūt ſm̄ ſe: ⁊ infinitū: aut aliquid aliud tale: eſt aūt vt nō.
Non enim idem igni: ⁊ elemento eſſe: ſed vt quidez re ⁊
nā ignis elementuz. Nomē vero ſignificat eo ꝙ hoc acci/
derit ipſi: q2 eſt aliquid ex hoc vt primo in exiſtente: ſic ⁊
in cauſa ⁊ in vno ⁊ talibus oībus. Propter qđ ⁊ vni eſſe
indiuiſibili eſt eē. Quod qdē hoc enti ⁊ inſeparabili: aut
loco: aut ſpē: aut mente: aut ⁊ toto ⁊ determinato.

¶ Capitulum Secundum.

MAxime vero in eo qđ eſt metruz eſſe primuz Primuz in vnoqȝ gñe hȝ rōnē mēſure.
vniuſcuiuſqȝ genus: ⁊ maxime ꝓprie quāti/
tatis. Hic enim venit ad alia metruz. Eteniz
eſt quo quātitas cognoſcit̃: cognoſcit̃ vero
aut vno: aut numero quātitas inquātū quā/
titas. Numerus aūt omnis vno. Quare omnis quātitas
cognoſcitur inquātum quātitas vno: ex quo primo co/
gnoſcitur hoc ipſum vnum. Quapꝓ vnum numeri prin
cipiuz ſm̄ ꝙ numerus.
¶ Et opȝ exiſtimare per cognitionē: qm̄ non opȝ exiſti/
mare ꝙ dicit̃ eodez mō illud qđ videt̃ vnū per quale: ⁊
qđ eſt per eſſentiam vnuz. Unuz vero dicit̃ ſm̄ numeruz
iſtoruz modoruz: ⁊ quodlibet iſtoꝝ erit vnuz quādo ha/
buerit aliquē iſtoruz modoꝝ. Qm̄ aūt eſt vnuz forte erit
alteri⁹ iſtoꝝ: ⁊ forte erit aliud qđ eſt ꝓpinquū ſm̄ nomē: ⁊
magis q̄ȝ iſta: illa aūt in potentia: vt ſi eſſet neceſſe loqui
de elemento ⁊ cauſa: ⁊ diſtinguere ea a rebus: ⁊ induce/
re diffinitionē nominis. Ignis eſt eniz ſicut elementū: ⁊
rectum eſt vt ſit ⁊ infinitū per ſe: aut ꝑ aliud tale: ⁊ ꝙ nō
eſt ita. Eſſentia eniz ignis ⁊ elementi non ſunt idem: ſed
ignis eſt elemētū ſicut nā alicuius: ⁊ hoc nomē aut acci/

dit ſicut accidit ei per cōplementū: q2 eſt aliquid ex hoc ſicut eſt ex primo qđ eſt in re. Et ſilr̃ eſſentia etiā ⁊ vnū: ⁊ oīa que ſunt in talibus iſtis. ⁊ ideo eſſentia vni⁹ eſt vt nō diuidat: ⁊ eſt q2 iſta res eſt: ⁊ eſt nō ſeparata per locū: aut formā: aut cognitionē: ⁊ eſt totum ⁊ terminatū. Et ideo eſt magis q̄ aliud prima mēſura cuiuſlꝫ generis ⁊ quantitates valde dn̄e: ⁊ ex hoc eſt in alijs rebus. Menſura enī eſt illud per quod cognoſcit quātitas: ⁊ quātitas cognoſcit ſm ꝙ eſt quātitas: aut per vnū: aut per numerū. ⁊ omnes numeri cognoſcūtur per vnū. ergo omnis quantitas ſm ꝙ eſt quantitas cognoſcitur per vnū: ⁊ illud per qđ primo cognoſcit eſt vnū. ⁊ ideo vnū eſt principiū numeri ⁊ nō numerus.

2 Ideſt. ⁊ nō eſt exiſtimādū ꝙ illud qđ ſignificat hoc nomē vnum in eis de qb⁹ dr̃ eſt idē dictū vniuoce. ſ. ſm nomē ⁊ diffōnem. ℭ D. d. vnū ergo dr̃ ⁊c̃. i. appet. n. ꝙ hoc nomē vnū dr̃ de iſtis modis diuerſis quos numerauim⁹: ⁊ ꝙ oē ens non ſimplr̃ hꝫ hoc nomen niſi ſi habuerit aliquā iſtarū intentionū quas monſtrauimus. ℭ D. d. ſm aūt ꝙ eſt vnū forte eſt alteri⁹ ⁊c̃. i. illud aūt qđ ſignificat hoc nomē vnū ſm ꝙ eſt vnū forte eſt primū in hoc genere: ⁊ forte inuenit ei aliqđ qđ appropinquat ſignificato hui⁹ noīs ſm ꝙ eſt vnū magis q̄ aliud. Jllud autē qđ eſt preter vnū ꝑmū inuenit ei de ſignificato huius noīs vnū ſm ꝙ eſt vnū aliqđ ſile illi ꝑine intētionis ⁊ hoc intēdebat cū. d. illa aūt in potētia: qm̄ ſile rei dr̃ eē res in potētia. ℭ D. d. exēplū: ⁊. d. vt ſi eēt nece loq ⁊c̃. i. ⁊ diſpō dꝫ eē qn̄ volum⁹ loqui de vno ſicut diſpō dꝫ eſſe qn̄ volumus loqui de elemēto ⁊ cā: ⁊ de alijs que dicūtur primo ⁊ ſecūdo. ſ. vt primo incipiam⁹ ab eo qđ ſignificat diffinitio illius noīs ſm ꝙ eſt illud nomē. d. diſtinguem⁹ illa: ⁊ figura ſi inuenitur aliqđ qđ ꝯuenit diffinitioni illius noīs: dicem⁹ ꝙ illud eſt primū in illo genere: ⁊ ſi nō inuenim⁹ tale: accipiem⁹ illud qđ eſt magis propinquū: ⁊ dicem⁹ ipſum eſſe primū in illo genere. U. g. cū queſiuerim⁹ quid ſit elemētū: ⁊ inueniem⁹ ꝙ illud qđ ſignificat diffinitio elemēti eſt aliud ab eo qđ ſignificat hoc nomē ignis: ⁊ iō nō dicemus ꝙ ignis ſit primū elemētū: ⁊ ſi inuenirem⁹ diffōnē elemēti in quo eſt magis ꝓpinquū q̄ ignis: dicemus ipſum eſſe primū elemētum: vt quidā antiqui dicebāt ꝙ infinitū eſt primū elemētū. ℭ D. d. ⁊ ꝙ non eſt ita ⁊c̃. i. ⁊ illud in quo nō inuenit eſſentia elementi ſm ꝙ eſt elemētum nō dicitur eſſe primū in illo genere vt ignis. Quoniā quiditas ⁊ diffinitio eius nō eſt diffinitio elemēti: ſed dr̃ hoc nomine: q2 in eis eſt aliquid de nā ſignificati iſtius noīs elemētū: ⁊ ſic accidit eis hoc nomē ſicut accidit hoc nomē verum ei qđ hꝫ hanc intētionem cōplete vt prima materia in cōpoſitis. Quattuor enī elemēta ſunt elemēta cōpoſitorū: ſed nō primo: q2 ſunt cōpoſita ex ꝑma mā ⁊ formis ſimplicib⁹. ℭ Deinde. d. ⁊ ſimilr̃ eſſentia etiā ⁊ vnum ⁊c̃. i. ⁊

Res in potētia eſt ſile rei. Uid. 9. met. cō. 7. ⁊ que ibi.

Prima mā diſſime elm dr̃. Uid i. 5. met. cō. 4. ⁊ 2. de gnā. ⁊ corru. cō. 6.

ſilr̃ hoc nomē vnū ſꝫ ꝙ eſt vnū: q2 illđ qđ nō diuidit aliquo mō: neq3 ſm locū: neq3 ſm formā: neq3 ſm cognitionē: ⁊ eſt totū ⁊ terminatū: ideo neceſſe eſt vt vnū in vnoquoq3 gn̄e ſm ꝙ eſt indiuiſibile ſit ꝑma mēſura illorū que ſunt in illo gn̄e. i. ꝙ nā vnius eſt nā mēſure: ⁊ precipue in gn̄ibus hn̄tib⁹ mēſurā ꝑmo ⁊ eēntialr̃. ſ. in quātitate diſcreta: ⁊ hoc enī eſt in eis prius alijs reb⁹ quib⁹ accidit mēſurari. ℭ D. d. ⁊ ex hoc eſt in alijs reb⁹. i. ⁊ de quātitate diſcreta: ⁊ vno numerali trāſſumitur hoc nomē mēſura ad alia gn̄a que vtunt mēſura. ℭ D. d. mēſura aūt eſt illđ ⁊c̃. i. ⁊ diffō mēſure eſt illud ꝑ qđ mēſurat quātitas diſcreta. i. cognoſcit: ⁊ quātitas cognoſcit: aut ꝑ vnū: aut per numerū. i. ꝙ numerus cognoſcit ⁊ mēſurat per vnū: ergo oīs quātitas diſcreta cognoſcit per vnū: ⁊ ideo vnū eſt ꝑncipiū numeri nō numerus: nā ſi eēt numerus cognoſceret per vnū qđ eſt impoſſibile.

ℭ Hic aūt ⁊ in alijs dī quo primo vnūqđq3 cognoſcit: ⁊ metrū vniuſcuiuſq3 vnum in longitudine: in latitudine: in ꝓfunditate: in grauitate: ⁊ velocitate. Grauitas enī ⁊ velocitas cōe eſt in ꝯrijs. Duplex enī eorū vtrūq3 vt graue: ⁊ qđ eſt quātācūq3 hn̄s inclinationē: ⁊ qđ eſt habēs exceſſum inclinationis. ⁊ velocitas ⁊ quātācūq3 motus habens ⁊ exceſſum motus: eſt enī velocitas quedam ⁊ tarditas ⁊ grauitas leuioris. In oībus aūt his metrū ⁊ principiū vnum aliqđ ⁊ indiuiſibile: qm̄ ⁊ in lineis vtimur quaſi indiuiſibili pedali. Ubiq3 nāq3 metrū vnum aliquid queret ⁊ indiuiſibile. hoc aūt qđ ſimpliciter: aut tali: aut quāto. Ubicūq3 quidē igit videt nō eē auferre: aut addere: hoc eſt certū metrū. Quapropter numerus certiſſimū. Unitatē enī ponunt oīno indiuiſibilem. In alijs vero imitant tale: a ſtadio enim ⁊ talēto ⁊ ſemper maiore latebit vtiq3: ⁊ additū aliqđ ⁊ ablatū magis q̄ a minore. Quare a quo primo ſm ſenſū non cōtingit: hoc oēs metrum faciunt ⁊ humidorū ⁊ ſiccorū: ⁊ grauitatis ⁊ magnitudinis. Et tunc putāt cognoſcere quantum qn̄ cognoſcunt per hoc metrū.

Jllđ hꝫ rōnē mēſure ꝙ ꝑ vnūqđq3 cognoſcimus.

ℭ Et ex hoc dicit mēſura in alijs rebus: per quā ſcitur primo quelibet earū: ⁊ actio cuiuſlibet earū eſt vna in longitudine: ⁊ in latitudine: ⁊ profundo: ⁊ velocitate. Grauitas enim ⁊ velocitas ſunt cōes in ꝯrijs: ⁊ vtraq3 earū eſt duplex vt graue qđ eſt illud ex declinatione eſt in re: ⁊ etiam illud qđ habet additionē declinationis:

⁊ velocitatē que hꝫ aliquē motū eius qđ hꝫ per quātitatē: ⁊ qđ hꝫ additionē motus etiā. Graue em̄ hꝫ velocitatem: ⁊ leue tarditatē. In oībus igiť iſtis eſt menſura ⁊ principiū qđ nō diuidiť. In lineis em̄ alij vtunť menſura equali menſure: ſicut illud qđ non diuidiť: q2 querunt menſurā in oībus rebus aliqđ indiuiſibile: ⁊ hoc eſt ſimplex: aut q̄litas: aut quātitas. Ubi igiť exiſtimať ꝙ non eſt diminutuꝫ: aut additio: illud eſt menſura vera: q2 numeri ſunt certi. Et poſitio eoꝝ eſt ꝙ vnū nō diuidiť: ⁊ in alijs rebus aſſimilat ei qđ eſt tale. Eſt em̄ ex linea ⁊ tali qđ eſt .c. libre: ſemper a maiori magis latet: ⁊ ſi diminuiť: aut additur in eo aliqđ q̄ꝫ latet in minori. Igitur iſtud in quo impoſſibile eſt vt hoc ſit in eo ſenſibile accipiť in oībus pro mēſura in rebꝰ humidis: ⁊ in grauitate: ⁊ in magnitudine. Et tunc exiſtimāt ꝙ ſciunt quantitatē qn̄ ſciunt illā per hanc menſurā.

3 ¶ Et ex hoc dř ⁊c̄. i. ex vno numerali fuit trāſumptū hoc nomē mēſura ad qđlibet eoꝝ que dicunť mēſurare ex eis q̄ ſunt in gn̄e quātitatis ſicut fuit trāſumptū ad aliud genus hoc nomē quātitas a quātitate numerali. ¶ D. d. ⁊ actio cuiuſlibet eoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ cauſa in trāſumptione iſtius noīs ad illa que ſunt p̄ter numeros eſt: q2 actio eoꝝ eſt vnuꝫ in oībꝰ: qm̄ ſi fuerit vnū ī longitudine erit vnū in lōgitudine: ⁊ ſi fuerit vnū in latitudine erit vnum in latitudine: ⁊ ſi in ꝓfundo erit in profundo: ⁊ ſi fuerit vnum in velocitate motus cuius cauſa eſt grauitas ⁊ leuitas: actio eius erit vna in mēſura grauitatis. ¶ D. d. grauitas em̄ ⁊ velocitas ⁊c̄. i. ⁊ cā ī hoc ꝙ actio mēſure in vnoq̄ꝫ iſtoꝝ generū eſt vna actio: eſt q2 vnūquodq̄ꝫ iſtoꝝ generū diuidiť in duo cōtraria ⁊ ſunt quaſi duplicia. U. g. qm̄ graue diuidiť in illđ qđ eſt magis graue: ⁊ in illud qđ eſt minus graue: ⁊ ſilr̄ velocitas: cuius cauſa eſt: q2 quātitas grauis diuidiť in illud qđ eſt minoris velocitatis ⁊ maioris velocitatis cum ſit rei grauis ⁊ leuis. ſ. illđ qđ eſt minoris grauitatis. grauis vō eſt velocitas. leuis vero tarditas. ¶ Et hoc eſt manifeſtius in alia trāſlatione in qua dř: grauitas em̄ ⁊ velocitas eſt cōplementū cōmune in cōtrarijs: qm̄ vtrūq̄ꝫ eoꝝ eſt duplex: graue em̄ eſt illđ qđ hꝫ paucam declinationē: ⁊ qđ hꝫ multā declinationē: ⁊ velox etiaꝫ ſm̄ hunc modum eſt illud qđ hꝫ paruū motū ⁊ magnum motuꝫ: velocitas enim inueniť in tardo: ⁊ tarditas in veloci. i. qm̄ velox dicitur tardus ad illud qđ eſt velocius: ⁊ tardū dř velox ad illđ qđ eſt tardius: ⁊ intendit ꝙ ſilr̄ eſt in quātitate cōtinua. Et intendit declarare ꝙ in iſta non inuenitur aliqđ vnū. ſ. indiuiſibile per naturaꝫ: ſed cū hoīes voluerint menſurare in iſtis rebus poſuerunt vnum per inſtitutionē ⁊ inſpexerunt ꝙ eſſet valde ſimile vni numerali. Et intēdebat p̄ hoc ꝙ fuit neceſſe vt ponderent per grauia acceperunt illud qđ non recipiť

magis ⁊ minus ī ſenſu ſicut fecerūt de ponderibꝰ q̄ fundanť ſup grana hordei. ⁊ hoc intēdebat cū. d. in oībus igiť eſt mēſura. i. ī oībus iſtis rebus mēſurabilibꝰ ⁊ ponderoſis ⁊ mēſurabilibꝰ accipiūt vnā menſuram indiuiſibilē: aut ſm̄ inſtitutionē aut ſm̄ ſenſum ſimilē menſure nāli. ſ. vno numerali. In ponderoſis enim ponūt aliqđ indiuiſibile ſm̄ ſenſum vt grana hordei: ⁊ in ſpacijs cōtinuis aliqđ equale maiori menſura que eſt nāliter: vt mēſura pedis ⁊ cubiti. ⁊ notificant cubitos per palmas: ⁊ palmas per digitos. ¶ D. d. in lineis enim ⁊c̄. i. qm̄ qn̄ menſurant lineas ponūt mēſuras equales alicui quātitati linee menſurabilis: ⁊ ponūt illam mēſurā quaſi indiuiſibilē. U. g. cubitum aut palmam. ¶ D. d. cauſam in hoc: ⁊. d. q2 querūt menſuraꝫ ⁊c̄. i. ⁊ cū inueniunt illud in illo genere ponunt ipſuꝫ indiuiſibile ſm̄ inſtitutionē. ¶ D. d. ⁊ ħ eſt ſimpl'r ⁊c̄. i. ⁊ menſura cui aſſimilāt alias menſuras eſt illud qđ nō diuiditur. In qualitate aūt eſt illud qđ nō diuidiť in qualitate. in quantitate vero eſt illud qđ non diuiditur in quantitate. ¶ D. d. vbi igiť exiſtimať ⁊c̄. i. ⁊ cū accidit eis aliquo genere inuenire menſurā in qua nō eſt additio nec diminutio: illa menſura eſt apud nos mēſura certa: q2 eſt ſilis menſure numeri certe ſimpliciter que eſt vnū. ¶ D. d. ⁊ potētia eoꝝ ⁊c̄. i. qm̄ opinabanť ꝙ vnitas eſt p̄ma mēſura: ideo querūt ſilē ei in alijs rebꝰ. D. d. qm̄ ex linea ⁊ ex tali ⁊c̄. i. ⁊ cū fuerint due menſure diuerſe cū de maiori diminuiť aliquid aut addiť aliquid: latet diminutio ⁊ additio magis q̄ lateat additio ⁊ diminutio in menſura minori: ⁊ quanto magis mēſura fuerit minor: tāto magis apparebit additio ⁊ diminutio: ⁊ ideo mēſurare per minorē menſurā ſemp eſt certiꝰ. ¶ D. d. ḡ illđ qđ eſt ipoſ'e ⁊c̄. i. ḡ illđ in q̄ additio aut diminutio nō eſt ſenſibilis accipiť ab oībꝰ hominibꝰ per mēſurā in mēſuratione rerū humidarū: ⁊ in menſura grauitatis ⁊ in mēſuratione magnitudinū: ⁊ cū mēſurant per talē menſuram ſunt certi in cognitione quātitatis.

¶ Et motuꝫ aut ſimplici motu ⁊ velociſſimo. Paruiſſimum em̄ hic hꝫ tp̄s. Quap̄p̄ in aſtrologia tale vnū principium ⁊ metrū. Motum enim regularē ſupponūt ⁊ velociſſimū eum qui celi ad quē alios iudicāt. Et in muſica dieſis: q2 minimū eſt: ⁊ in voce elementuꝫ: ⁊ hec oīa vnū aliquid ita: non vt cōe aliquid qđ vnū: ſed ſicut dictuꝫ eſt. Nō ſeparāt numero vnū metrū verū aliqn̄ plura vt dieſes due q̄ non ſm̄ auditū: ſꝫ in rōnibus: ⁊ voces plures quibus mēſuramus: ⁊ diameter duobꝰ mēſurať: ⁊ latus ⁊ magnitudines oēs. Sit itaq̄ꝫ metrū omniū qđ vnum ꝙ cognoſcimus ex quibꝰ eſt ſubſtātia: diuidētes aut ſm̄ quātitatē: aut ſm̄ ſpēꝫ: ⁊ ideo qđ vnū indiuiſibile: q2 ꝙ primū ſingulorū indiuiſibile. Nō ſilr̄ aūt omne indiuiſibile vt pes ⁊ vnitas: ſed hoc quideꝫ oīno: illud

vero indiuiſibile ad ſenſuꝫ voluit: ſicut dictū eſt iaꝫ: naꝫ forſan oē cōtinuū eſt diuiſibile. Semꝑ aūt cognatuꝫ eſt metruꝫ magnitudinū quidē em̄ magnitudo: ⁊ ſm̄ vnū/quodqꝫ: longitudinis longitudo: latitudinis latitudo: vocis vox: grauitatis grauitas: vnitatis vnitas: ſic enim opꝫ accipere: ſed non qđ numeroꝝ numerus: ⁊ quideꝫ oportebat ſi ſilr: ſꝫ nō ſilr dignificāt. ſꝫ aut ſi vnitatū vni/tates dignificarent metrū: ſed non vnitateꝫ. Numerus autem pluralitas vnitatum eſt.

℄ Et vtunť hoc in motu ſimplici ⁊ veloci ꝑꝑ paucitatē tpis. ⁊ ideo in cōputatione ſtellarū vnum qđ eſt tale eſt principiū in menſura: poſitū em̄ eſt apud eos ꝙ motus celi eſt eodē modo: ⁊ valde velox etiā: ⁊ per illū iudicāt de alijs motibus: ⁊ in muſica diaſis qđ eſt neuma duoꝝ punctoꝝ: qđ non diuidiť: qꝛ eſt valde breuis: ⁊ in voce littera. Unū eniꝫ in oībus iſtis eſt hoc mō: qꝛ vnū nō eſt cōe: ſꝫ ſicut dictū eſt. Et nō ſemꝑ mēſura eſt vnū nume/ro: ſꝫ forte magis vt diaſis: qm̄ ſunt duo q̄ nō ſunt audi/tus: ſꝫ in ſermone ⁊ vocib⁹/ꝑ quas mēſurat ſunt multe: ⁊ diameter mēſurať ꝑ duo ⁊ latus etiā: ⁊ ſunt alique ma/gnitudines ⁊ hñt oēs magnitudines. Non igiť eſt men/ſura oīum rerū: neqꝫ oīuꝫ magnitudinū q̄ cognoſcunť. Et ex iſtis eſt ſba que cū diuidimus eā: aut ꝑ quātitatē: aut per formā: ⁊ ideo vnū nō diuidiť: qꝛ eſt primū oīuꝫ rerū que nō diuidunť. Et nō oē vnū eſt indiuiſibile eo/deꝫ modo: vt pes ⁊ vnitas: ſꝫ quedā nō diuidunť oīno: ⁊ quedā volumus vt ſint indiuiſibilia ꝑ ſenſuꝫ: vt dictū eſt. Omne igiť ꝯtinuū diuiſibile ⁊ mēſura ſemꝑ eſt vni/genea. U. g. qm̄ mēſura magnitudinū eſt magnitudo: ⁊ ſilr in vnoquoqꝫ ſimpliciū: longitudinis ergo longitu/do: ⁊ latitudinis latitudo: ⁊ vocis vox: ⁊ grauitatis gra/uitas: ⁊ vnitatuꝫ vnitas. qm̄ ſic opꝫ accipi: vt numeroꝝ numerus: ⁊ ſi opꝫ vt ſit ita: ſed non eſt neceſſe vt ſit ſicut hoc. Sed eſt neceſſe vt ſint mēſura vnitates. Numerus aūt eſt multitudo vnitatum.

Menſura ſemꝑ ē vni/genea mē/ſurato.

℄ Et vtunť hoc ⁊c̄. i. ⁊ ponūt motū ſimplicē q eſt velociſſim⁹ oīuꝫ mo/tuuꝫ menſurā: ꝑ quā mēſurāt oēs motus: ⁊ iſte motus eſt motus celi diurnus. tps em̄ iſti⁹ motus eſt minimū oīuꝫ tempoꝝ. ℄ D. d. ⁊ ideo in cōputatione ⁊c̄. i. ⁊ ideo mēſurant motū orbiū ſtellarū ꝑ ipſuꝫ mo/tum q eſt ꝑncipiū oīuꝫ motuū. ℄ D. d. cām in hoc ⁊. d. eſt em̄ poſituꝫ apud eos ⁊c̄. i. ⁊ faciūt hoc ꝓpē de motu celi diurno: qꝛ opinanť ꝙ mo/tus celi nō addiť: neqꝫ diminuiť. ⁊ ꝙ eſt valde velox: ⁊ iſta ſunt neċia in mēſura ſm̄ ꝙ eſt mēſura in vnoquoqꝫ generū. ℄ D. d. ⁊ in muſica diaſis: ⁊ intēdit totū. D. d. ⁊ ī voce lr̄e. i. q̄ ſunt mēſura dictionū. D. d. vnum enim in oībus iſtis eſt hoc mō. i. eſt minimū in illo gñe: ⁊ nō eſt in eo additio nec diminutio. ℄ D. d. vnū em̄ nō eſt cōmune. i. ⁊ vnuꝫ in vnoquoqꝫ gñe eſt ꝓpriū illi generi: qꝛ nō eſt vnū cōe ſicut dictū eſt. 4
℄ Et cū declarauit ꝙ vnū numero eſt ꝑma mēſura in vnoquoqꝫ gene/re: declarauit ꝙ non vſitať in quolibet genere vna menſura: ⁊ qñqꝫ duabus: ſed tñ qꝛ maior notificať per minorē. D. d. ⁊ nō ſemper vna mēſura ⁊c̄. i. ⁊ mēſura in quolibet gñe nō eſt vna: ſꝫ inueniť in vno ge/nere plus q̄ vna mēſura: ſed maior menſurať per minorē: vt neuma/ta cōpoſita que mēſuranť per plus vno neumate: ⁊ hoc nō eſt audibili/bus tantū: ſꝫ in dictionib⁹ vt ſyllabe pedes. ℄ D. d. diameter mēſurať per duo. i. ⁊ diameter circuli menſurať per latus exagoni: ⁊ ꝑ alia la/tera cadētia in circulo: ⁊ ſilr latera per plus mēſuranť vna quātitatē diametri. ℄ D. d. vnū igiť nō eſt mēſura oīum rerū: ⁊ nō eſt hoc vnū qđ in ſua nā ſit vnū qđ ſit mēſura oīuꝫ rerū: niſi oīa haberēt eandeꝫ naturā. D. d. neqꝫ oīuꝫ magnitudinuꝫ. i. neqꝫ oēs magnitudines hñt vnū qđ mēſurat oēs ⁊ ꝑcipue corpus: ⁊ maxīe qñ mēſuramus ipſuꝫ qñqꝫ ꝑ quātitatē: ⁊ qñqꝫ ꝑtes ei⁹ q̄ ſunt ſm̄ q̄litatē. ℄ D. d. ⁊ iō vnuꝫ nō diuidiť ⁊c̄. i. ⁊ in vnoquoqꝫ eſt vnū qđ nō diuidiť: qꝛ ꝑmū ī q̄libet gñe dꝫ eē īdiuiſibile: ⁊ ſi nō: nō eēt ꝑmū. ℄ D. d. ⁊ nō oē vnū eſt īdiui/ſibile eodē mō ⁊c̄. i. ⁊ nō oēs vnitates q̄ accipiunť ad mēſurādū ſunt īdiuiſibiles eodē mō: ſꝫ q̄dā ſunt īdiuiſibiles ſimplr ⁊ vnū ī numeris ⁊ q̄dā ꝑ inſtitutionē vt pes ⁊ palma: ⁊ q̄dā qꝛ ſunt res indiuiſibiles in gñe ſm̄ pondus vt grana hordei. ℄ D. d. qm̄ oē cōtinuū diuidiť. i. vt dicimus ꝙ q̄dā menſure ſunt de nā cōtinui: ⁊ oē ꝯtinuū eſt diuiſibile.
℄ D. d. ⁊ mēſura ſemꝑ eſt vnigenea ⁊c̄. ⁊ hoc qđ dixit eſt manifeſtū. ſ. ꝙ vnū qđ mēſurat in quolibet gñe eſt de nā illi⁹ gñis qꝛ numeri nō mē/ſuranť ꝑ magnitudinē: neqꝫ magnitudines ꝑ vnitatē. ℄ D. d. opꝫ em̄ accipi hoc mō. i. vnū mēſurat numerū ſm̄ ꝙ eſt cōpoſit⁹ ex vnitatib⁹: nō ſꝫ ꝙ eſt numerus. Numerus em̄ nō mēſurať ſm̄ ꝙ eſt numer⁹ niſi per numerū. ℄ D. d. ⁊ ſi opꝫ vt ſit ⁊c̄. i. ⁊ ſi numer⁹ mēſurať ꝑ numeꝝ. tñ nō eſt neċe vt ille numerus mēſurās menſureť a numero: ſꝫ opꝫ vt mēſuratio ꝑueniat ad numerū q mēſurať ꝑ vnū: ⁊ qm̄ numer⁹ eſt mul/titudo vnitatū. ℄ Et. d. ꝙ mēſura numeroꝝ eſt vna nō vnitas ad no/tificandū ꝙ mēſura cuiuſlꝫ rei eſt ſui gñis: adeo ꝙ mēſura numeroꝝ nō eſt vnitas: ſꝫ vnū eſt mēſura numeroꝝ. ℄ Et intēdit vt reputo ꝙ cū ſit ita in vno ⁊ vnitate: ſꝫ vnū denoiať ab vnitate: quāto magis in eis q̄ ſunt diuerſa in ſpecie vt vnū ⁊ numerus.

Menſura ē vnigenea. ideꝫ. 4. ph. 119.

℄ Et ſciaꝫ aūt metrū rerū dicimus ⁊ ſenſum ꝑꝑ idē: qꝛ cognoſcim⁹ aliq̄d ipſis: qm̄ mēſurať magis q̄ꝫ mēſurāt.

Sȝ accidit nobis veluti ſi in alio nos mẽſurãte cognoſcꝫmus quãti ſum⁹ ꝑ cubitũ ad tm̃ noſtri addiſcere. Prothagoras vero ait oĩum eſſe metrũ ac vtiqꝫ ſi ſcientẽ diceret aut ſentientẽ, Hos aũt q̃ hñt: hic qdẽ ſenſum: illa vero ſcientiã. Que dicim⁹ eſſe metra eoꝝ q̃ ſubijciunt. Nihil itaqꝫ dicẽtes ſupabũdãs videnꝭ aliqd dicere. qđ quidẽ igiꝭ vni eẽ maxime eſt ſm nomẽ qđ determinat metrũ quoddã: ⁊ maxime quãtitatis: deinde qualitatis palã. Erit aũt tale hoc quidẽ ſi eſt indiuiſibile ſm q̃titatem: illud aũt ſi ſm qualitatẽ. Propter indiuiſibile eſt: aut ſimpl'r: aut in quantũ vnum.

Prothagoras ait hominẽ oĩum metrũ eſſe. Idẽ. 11. meta. cõ. 4.

¶ Dicimus etiã ꝙ ſciã eſt mẽſura rerũ: ⁊ ſenſus pp eandem cãȝ. Scimus. n, per iſta aliqd ⁊ ſi nõ magis dignũ eſt vt menſurenꝭ q̃ȝ vt mẽſuras eſſe. Sed accidit nobis quaſi ſi aliqs mẽſuraret nos ſciremus cuius menſure ſumus ꝑ mẽſurã cubiti poſitã ſup nos: ⁊ Prothagoras dicebat ꝙ homo eſt mẽſura oĩum reruȝ. ſ. ſciens ⁊ ſentiẽs q̃ alter iſtoꝝ hȝ ſenſuȝ: ⁊ alter ſcientiaȝ. Ideo dicimus ꝙ ſunt menſure rerũ poſitarũ: ⁊ q̃ nihil dicebant diſtinctum nedum vt aliquid dixiſſent: manifeſtuȝ eſt ꝙ eſſentia vnius magis ⁊ eſt nomẽ qđ ponunt perfectis eſt principaliter quantitatis; deinde qualitatis: ⁊ erit tale: alterũ vero ſi fuerit indiuiſibile ſm quantitatẽ: ⁊ alterũ ſi fuerit ſm qualitatẽ: ⁊ ideo vnum eſt indiuiſibile: aut modo ſimplici; aut qui eſt vnum,

§ ¶ Et dicit ꝙ intellect⁹ ⁊ ſenſus ſunt mẽſure: intellect⁹ vero rerũ intelligibiliũ ⁊ ſenſus ſenſibiliũ: q̃ ꝑ iſta cognoſcunꝭ entia: ⁊ illud per qđ cognoſcunꝭ eſt mẽſura: ⁊ hec eſt cã cõis ſenſui ⁊ intellectui ⁊ vni: ⁊ ſi nõ dignius eſt vt entia mẽſurent ſciam ⁊ ſenſum q̃ȝ vt mẽſurentur entia. Non. n. eſt mẽſura niſi ſi entia ſequerenꝭ illud qđ eſt in aĩa vt. d. Prothagoras. cũ aũt illud qđ eſt in aĩa ſequaꝭ entia: neceſſe eſt vt entia mẽſurẽt animã; ⁊ nos apprehẽdemus q̃titatẽ ei⁹ qđ exiſtit in aĩa ex hoc ſicut ſi aliqs mẽſuraret nos ꝑ cubitũ: tũc cõphẽderem⁹ quot cubiti ſunt in nos. Et hoc intẽdebat cum. d. ſȝ accidit nobis ⁊c. ¶ D. d. ⁊ Prothagoras dicebat ⁊c. i. q̃ opinabaꝭ ꝙ verũ eſt illđ qđ oẽs opinabanꝭ adeo ꝙ ſi duo hoĩes opinanꝭ duo oppoſita in aliquo ꝙ vtrũqꝫ erit verũ. Opinabanꝭ eniȝ ꝙ verũ ſequiꝭ opinioneȝ. D. d. ſcȝ ꝑ ſciens ⁊ ſentiẽs. i. ⁊ diximus ꝙ hõ eſt mẽſura: q̃ eſt ſciẽs ⁊ ſentiens. i. ⁊ dicimus hoc de ſciente ⁊ ſentiẽte: q̃ iſta pars anime habet

ſenſum: ⁊ iſta alia hȝ ſciam. ¶ D. d. ⁊ q̃ nihil dicebat ⁊c. i. ⁊ inuiꝭ illos qui locuti ſunt de diffõne vnius abſqꝫ eo ꝙ diſtinxerũt ſm quot modos diciꝭ vnũ: ſic eniȝ exiſtimãt dicere aliqd de diffõne ei⁹ ⁊ ipſi nihil dicũt: ⁊ iđ dicim⁹ poſt. manifeſtũ eſt igiꝭ ꝙ entia vni⁹ ⁊c. i. ⁊ cũ cõſideratũ fuerit d̃ vno ſm ꝙ diſtinxim⁹ manifeſtũ erit ꝙ eẽntia vni⁹ ⁊ intẽtio illius qđ eſt ſignificatũ a noĩe ꝑfecto inꝭ hoc genere inueniꝭ modo priori ⁊ ſimpl'r in vno qđ eſt in q̃titate: deinde in vno qđ eſt in qualitate: ⁊ ꝙ vnũ nõ hȝ vnũ in oĩbus rebus: neqꝫ principium ſicut exiſtimauerũt. ¶ Et hoc inueniꝭ in alia trãſlatione ſic. illi aũt qui dicunt ꝙ ſunt mẽſure poſite opinanꝭ aliquid dicere magis ꝑ nomẽ per qđ diſtinguũt eſt mẽſura primo vere q̃titatis: ⁊ ſimil'r qualitatis. i. ⁊ illi qui diminiũt vnitates: q̃ ſunt mẽſure rerũ mẽſurãdaꝝ exiſtimant aliqđ rectũ dicere qũo diſtinguũt illa que ſignificat hoc nomẽ: ⁊ cum diſtinguũt videt ꝙ ꝑ hoc nomẽ mẽſura ⁊ vnũ metri ſignificat q̃titatem exiſtentẽ in vera q̃titate. ſ. diſcreta: deinde in qualitate: ⁊ ſic apparebit ꝙ illud qđ dixerũt eſt falſuȝ. ¶ D. d. ⁊ erit tale ⁊c. i. ⁊ vnũ in prima mẽſura. qđ aũt exiſtit in q̃titate eſt illud qđ nõ diuidiꝭ ſm q̃titatẽ: ⁊ qđ exiſtit in qualitate eſt illud qđ nõ diuidiꝭ in qualitate ⁊ ꝑcipue ſubſtãtiali. ¶ D. d. ⁊ iđ vnum eſt indiuiſibile ⁊c. i. aut ſm ꝙ eſt vnũ idiuiſibile ĩ ſb̃a: aut ſȝ ꝙ ẽ vnũ idiuiſibile ĩ q̃titate. ¶ Et ĩ alia trãſlatiõe. ⁊ iđ vnũ eſt ĩdiuiſibile ſȝ ꝙ ẽ ſimpl'r: ⁊ ſȝ ꝙ ẽ vnũ. ¶ Et intẽdebat d̃clarare ꝙ dimittere diſtictionẽ hui⁹ noĩs vnũ fuit cã in opiniõe opinãtiũ ꝙ vnũ qđ eſt ĩ q̃titate diſcreta eſt ſb̃a: ⁊ qđ eſt ꝑncipiũ entiũ: ⁊ ꝙ numeri pp hoc ſunt ſubſtãtie. ¶ Et hoc etiam fuit cã in opinione Aui. ꝙ vnũ qđ eſt principiũ numeroꝝ eſt genus decẽ entiũ ita ꝙ ſignificat accidẽs cõe eis: q̃ ignorauit drĩam inter hoc nomẽ vnũ qđ ſignificat principiũ numeroꝝ: qđ. ſ. eſt in q̃titate: ⁊ hoc nomẽ vnũ qđ eſt ſynonymũ huic nomini ens.

Auic. ignorauit ꝙ vnũ qđ eſt pricipiũ numeroꝝ ẽ aliud ab vno qđ eſt ſynonymum enti. Idẽ. 4. meta. cõ. 3. ⁊ l̃r. j. cõ. 8.

¶ Cap. Tertiũ.

SEcundũ ſubſtantiã vero ⁊ naturã querẽduȝ eſt vtro modo ſe habeat quẽadmodũ in dubitationibus tractauim⁹ quid qđ vnum eſt: ⁊ qũo opȝ de eo ſuſcipere: vtrũ velut ſubſtãtia aliqua exiſtẽte ipſo vno: ſicuꝭ ipſi pythagorici dicũt pri⁹ ⁊ Plato poſteri⁹. Aut magis ſupponiꝭ aliqua natura: ⁊ qũo oporteat notius dici ⁊ magis ſicut qui de natura. Illoruȝ enim alicuius amicitiã dixit eſſe qđ vnum: alius aerẽ: alius infinitũ. Si itaqꝫ nullum vniuerſaliũ eſſe ſubſtantiã eſt poſſibile ſicut in ſermonibus de ſubſtãtia ⁊ ente dictum eſt. Nec ipſum hec ſubſtantia niſi vnũ aliquid preter multa poſſibile eſt eſſe. Cõmune nãqꝫ: ſed ſi vt ꝑdicatũ ſolum palam ꝙ neqꝫ ipſuȝ vnum. Nam ens ⁊ vnum vniuerſaliter predicantur maxime de omnibus. Quare nec genera nature quedam

⁊ ſubſtãtie ſeparabiles ab alijs ſunt. Nec vnũ gen⁹ con
tingit eſſe pp eas cãs ꝓpter quas quidẽ nec ſubſtãtiaꝫ.
Adhuc aũt ſilr̃ in omnib⁹ neceſſe eſt ſe habere.

¶ Scõm aũt ſubſtantiã ⁊ materiã pſcrutemur qũo eſt
queãdmodũ perſcrutati ſumus de q̃õnibus difficilibus
quid ſit vnũ: ⁊ vtrũ opꝫ exiſtimare ipm eẽ vnũ: ſicut ſb̃a
alicuius: ſicut dixerunt Pythagorici ⁊ Plato poſt: aut
eſt alia natura poſita: ⁊ opꝫ cuꝫ hoc dicere ſermonẽ ma
gis clarũ: vt dixerunt naturales. Quidaꝫ enim dixerũt
ꝙ vnuꝫ eſt amicitia. ⁊ quidã finitũ. ⁊ quidam infinitum.
Sed ſi ſit impoſſe vt aliqd̃ vniuerſaliũ ſit ſubſtantia ſicut
dictũ eſt in ſermonibus de ſubſtantia: ⁊ qui dicti ſunt de
ente: ergo hoc nõ eſt ſubſtantia etiã: qm̃ impoſſe eſt vt
aliquid ſit preter multitudinẽ: q2 eſt cõe: ſed q2 eſt dictũ
tm̃. Ergo manifeſtuꝫ eſt ꝙ nõ eſt ſubſtantia ſicut vnum
nõ eſt etiam. Unum eniꝫ ⁊ ens ſunt p̄dicamẽta vniuer
ſalia magis: ⁊ dicunt̃ de omnib⁹. Ergo neqꝫ genera na
turaliter: neqꝫ ſubſtãtie abſtracte ab alijs etiã. Et ipoſſe
eſt etiã vt vnũ ſit genus pp illas cãs: neqꝫ ens: neqꝫ ſub
ſtãtie ſunt gñа: etiã neceſſe eſt vt oĩa ſint ſimilr̃.

6 Et cum ſit declaratũ ꝙ in vnoquoqꝫ generũ eſt vnũ qd̃ eſt pri/
mũ in illo genere pſcrutemur de natura vni⁹ in ſubſtã/
tia quid ſit ſicut pſcrutati ſumus de q̃õnibus difficilib⁹. ¶ D. d. ⁊ dif
ficultas eſt quid ſit vnũ ⁊c. i. ⁊ difficultas eſt in hac q̃õne ſcire vtruꝫ
vnũ exiſtit per ſe aliud a ſubſtãtijs ſenſibilibus vt Pythagorici dice/
bant de numero: ⁊ Plato de formis: aut ſignificat aliquã ſb̃am ſenſibi
lem: vt dicũt nãles eſſe ipm ignẽ: aut aerẽ: aut aliqd mediũ. ¶ D. d.
⁊ opꝫ cũ hoc dicere ⁊c. i. ⁊ opꝫ ponere noſtrã pſcrutationẽ ſꝫ ſermonẽ
manifeſtiorẽ in ſermonib⁹ antiquoꝝ de principijs: qm̃ ſunt entia ſin/
gularia nõ vlia: vt fecerũt nãles. Quidã eniꝫ dixerũt ꝙ principium
ſubſtãtie eſt amicitia: ⁊ quidã dixerũt corpus finitũ. U. g. aereꝫ aut
aquã: ⁊ quidã dixerũt corpus infinitũ. ¶ D. d. ſed ſi ſit impoſſe ⁊c. i. ⁊
cũ declaratũ eſt in tractatu de ſb̃a ⁊ de generib⁹ entis: qm̃ impoſſe eſt
vt aliqd̃ vliũ ſit ſb̃a: manifeſtũ eſt ꝙ vnũ vle nõ eſt ſb̃a. ¶ D. d. im/
poſſe. n. eſt vt aliqd ſit p̄ter multitudinẽ ⁊c. i. q2 impoſſe eſt vt aliquid
cõe plurib⁹ ſit ſubſtãtia niſi ſm ꝙ eſt in aĩa tm̃. D. d. manifeſtũ ẽ igit̃
ꝙ nõ eſt ſb̃a: ſicut nõ eſt vnũ. i. ⁊ cũ vlia nõ ſint ſubſtãtie: manifeſtuꝫ
ẽſt ꝙ ens cõe nõ eſt ſb̃a exiſtẽs extra aĩam: queãdmodũ vnũ cõe nõ
eſt ſubſtãtia. ¶ D. d. vnũ. n. ⁊ ens ⁊c. i. qm̃ vnũ ⁊ ens a p̄dicamẽta
ſunt vlia que nõ habẽt eſſe niſi in aĩa. ¶ Et dixit magis: q2 hoc no/
men ens dicit̃ de plurib⁹ eis: b de quib⁹ dicit̃ hoc nomẽ vnuꝫ: vt cuꝫ

a Unũ ⁊ ens ſunt vlia q̃ nõ hñt eſſe niſi in aĩa. Idẽ. 7. me/ta. 57. ⁊ que ibi.

b Hoc no/mẽ ens dr̃ de pluribus eis: de qb⁹ dr̃ hoc nom̃ vnũ. oppoſitũ. 4. met. t. c. 3. ĩ. hic in. t. ſequẽti.

dicit̃ de ſignificato rei. ¶ D. d. ergo neqꝫ genera ⁊c. i. ⁊ cũ vlia nõ ſunt
ſubſtãtie: ergo neqꝫ genera ſunt ẽt ſubſtãtie. D. d. ⁊ ipoſſe eſt vt vnuꝫ
ſit genus pp illas cãs. i. pp illas cãs p quas fuit ipoſſe vt vlia eẽnt ſb̃e.
D. d. neqꝫ ſubſtãtie ſunt genera ⁊c. i. q2 genera ſunt vniuerſalia. D. d.
⁊ etiam neceſſe eſt vt omnia ſint ſimilr̃. i. omnia vniuerſalia ſiue fue/
rint vniuerſalia ſubſtantiaꝝ: aut vniuerſalia accidentiũ.

¶ Dicunt̃ aũt equalr̃ ens ⁊ vnũ. Ergo qm̃ in qualita/
tibus eſt aliqd qd̃ vnũ ⁊ aliqua natura: ⁊ ſilr̃ in quãtis:
palã q2 ⁊ totalr̃ querẽdũ quid ⁊ qd̃ vnũ. Queãdmodũ
⁊ quid eos tanqꝫ nõ ſufficiẽs ꝙ hoc ipſuꝫ ipſius natura.
At vero in colorib⁹ eſt aliquid ꝙ color vnus: puta alb⁹.
Deinde alij ex hoc etiã nigrũ vident̃ geniti. Nigrũ enĩ nigrũ ẽ al/bi p̄uatio.
priuatio albi: ⁊ vt lucis tenebra: hec eniꝫ eſt priuatio lu
cis: quare ſi entia eſſent colores: eſſent vtiqꝫ numerus
quidã entia: ſꝫ quoꝝ palã vtiqꝫ: q2 colorũ ⁊ ipſuꝫ vnum
eſſet vtiqꝫ aliquid vnũ: puta albũ. Silr̃ autẽ ſi melodie
eſſent: numerus vtiqꝫ eſſent. Dieſiꝫ equidẽ: ſꝫ nõ nume
rus ſubſtãtia ipſoꝝ: ⁊ ipm vnũ eſſet vtiqꝫ aliqd cui⁹ ſb̃a
nõ ipm vnũ: ſꝫ dieſis. Silr̃ aũt ⁊ in ſonis elr̃ntoꝝ vtiqꝫ
eſſent entia numer⁹: ⁊ ipm vnũ elr̃ntũ vocale: ⁊ ſi figure
rectilinee figuraꝝ vtiqꝫ eẽt numer⁹: ⁊ ipm vnũ trigonũ.
Eadẽ aũt rõ ⁊ in alijs generib⁹. Quare ſi qdẽ in paſſio/
nibus ⁊ in qualitatib⁹: ⁊ in quãtitatib⁹: ⁊ ĩ motu nume/
ris exñtib⁹ ⁊ vno aliquo in oĩbus. Numer⁹ eſt quorũdã
⁊ ipm vnũ aliqd vnũ: ſꝫ nõ hoc ipſi⁹ ſubſtãtia ⁊ in ſubſtã
tijs neceſſe ẽ ſilr̃ ſe habere. Silr̃. n. ſe hꝫ in oĩb⁹. Quod
quidẽ igit̃ vnũ in oĩ genere eſt quedã nã: ⁊ nulli⁹ natura In oĩ gñe eſt vna mã q̃ eſt metrũ oium ĩ illo genere.
hoc ipm ꝙ vnũ palã. Sꝫ ſicut ĩ colorib⁹ coloreꝫ vnũ q̃rẽ
dũ ipm ꝙ vnũ: ſic in ſubſtãtia ſubſtãtiã vnã ipm vnũ.

¶ Et ens dicit̃ modis equalib⁹ modis vni⁹: cũ igit̃ vnũ
eſt in qualitatib⁹: ⁊ eſt alia natura: ⁊ hoc eſt in qualitati/
bus etiã: manifeſtũ eſt ꝙ opꝫ vlr̃ q̃rere qd ſit vnuꝫ ſicut
ens: ⁊ cũ in cognitõe qd̃ eſt hoc nõ eſt ſufficiẽtia: ſed in
coloribus vnus color vt albus: alij autẽ vident̃ genera/
ri ex hoc ⁊ ex nigro: ⁊ nigrũ ẽ priuatio albi: ſicut obſcu/
ritas priuatio lucis: hec igit̃ priuatio eſt lucis. Ergo ſi
entia eſſent colores: tunc entia haberent numerum: ſed

aliquoꝝ. Manifeſtū eſt igiť ꝙ eſſent colores ⁊ vnū etiā ſm ꝙ eſt vnū ſi fuerit vnū: vt albū. Et ſilr etiā ſi entia eſſent neumata: tūc diaſis eſſet numerꝰ: ſ3 nō cōponit ea ſubſtātia ⁊ vnū: ergo qḋlibet eſt aliqd habēs ſubſtātiā3 nō vnū: ſ3 diaſis. Et ſilr ī neumatibꝰ etiā ſi entia eēnt lre numerus eoꝝ eſſet vna lra vocalis: ⁊ ſi eſſent figure rectarum linearum: tunc numerus figuraꝝ eſſet figure: ⁊ vnum triangulus. ⁊ idem ſermo eſt de alijs generibus etiā. Ergo ſi in paſſionibus ⁊ in qualitatibus ⁊ quantitatibus ⁊ in motu eſt numerus: ⁊ in oībus vnu3 aliqḋ: ⁊ numerus eſt alicuius vnius etiā: ⁊ nō eſt hoc in ſbā: neceſſe eſt vt ſi ſilr ſit in ſubſtātia etiā. Hoc eni eſt conſimile in oībus. Manifeſtū eſt igiť ꝙ vnū ī quolibet genere eſt natura: ⁊ nō eſt hoc vnū natura alicuius eoꝝ: ſ3 ſicut in coloribꝰ querere vnū colorē eſt vnū: ſilr in ſubſtantia etiā querere vnā ſubſtantiā eſt vnum.

7 ¶ Et cū dr̄ vnū modis equalibꝰ eis quibꝰ diciť hoc nomē ens: ſ3 differunt ſm modū: ⁊ in qualitate eſt vnū īdiuiſibile p nām: ⁊ ſimilr in ꝗtitate: manifeſtū eſt qm̄ op3 querere qd ſit vnū in ente. ⁊ hoc declarādo qd ſit vnū primū in ſbā qḋ eſt indiuiſibile in ea. ¶ D. d. cum in cognitione ⁊c̄. i. cū nō ſufficit ſcire ꝙ in ſbā eſt aliqd tale: ſ3 ⁊ ſcire qd eſt illud qḋ eſt vnū in ſbā. D. d. ſ3 nō ī coloribꝰ ⁊c̄. i. appet. n. ꝙ in ſbā eſt diſpō ſicut diſpō in coloribꝰ: queādmodū igiť in coloribꝰ eſt vnu3 īdiuiſibile ſm qualitatē: ⁊ eſt illud ex quo cōponunť alij colores. ſ. album: ita in ſubſtātijs dr̄ eſſe aliqḋ tale. ¶ Et nō d3 aliquis dicere ꝙ colores cōponunť ex duobus. ſ. albo ⁊ nigro: qm̄ nigru3 eſt priuatio albi: ſicut obſcuritas eſt priuatio lucis: ergo in coloribꝰ nō eſt principiū ⁊ mēſura niſi vnū. ¶ D. declarauit hoc ⁊ dixit: ergo ſi ſic eēnt colores ⁊c̄. i. V. g. ꝙ ſi oīa entia eſſent colores haberēt aliquē numeru3 qui eſſet numerus colorū: ⁊ nō numerus alioꝝ: ⁊ haberēt vnū numerans. ſ. vnū colorē. V. g. albū. ¶ Et cū dixit. ſ3 aliquoꝝ: intēdit: ſed eſt albū numerus coloꝝ nō numerus ſimplr: ſ3 neq3 numerus alteriꝰ nature. ¶ D. induxit aliud exēplu3. ⁊ dixit. ⁊ ſilr ſi entia eſſent neumata ⁊c̄. i. ⁊ tunc numerus eſſet numerus neumatū tm̄: ⁊ diaſis eſſet vnū numerās in eis. D. d. ſ3 nō cōponunť ⁊c̄. i. ⁊ tūc eſſentie fierēt ab vno qḋ eſt ſubſtātia: neq3 ab vno qḋ eſt principiū ꝗtitatis: ſ3 ab vno qḋ ē diaſis. D. d. ḡ qḋlibet ⁊c̄. i. ergo entia fierēt ab aliquo qḋ h3 naturā ⁊ ſubſtantiā nō nām vnius ſm ꝙ eſt vnū: ſ3 vnum qḋ eſt diaſis. ¶ D. induxit etiā aliud exemplū ⁊. d. ⁊ ſimilr in neumatibus ⁊c̄. i. ⁊ ſi entia eſſent dictiones: tūc vnū numerās eſſet lra vocalis: ⁊ illa lra eſſet principiū entiū: ⁊ ſimilr ſi entia eſſent figure: tūc vnū numerās eſſet triāgulus: ⁊ ſilr cōtingit in alijs genéribꝰ entiu3. ¶ D. d. ergo in paſſionibus ⁊c̄. ⁊ cum ſit verificatū ꝙ in paſſionum predicamentis: ⁊ qualitatū

Documētū Non d3 aliquis dicere ꝙ colores cōponunť ex duobus ſc3 albo ⁊ nigro. vid oppoſitū p̄io ph. cō. 56. ⁊ 5. phy. 6. 19 ⁊. 52. cō.

⁊ qualitatū: ⁊ quātitatū: ⁊ motus ſunt numeri: ⁊ in oībus eſt vnū qḋ eſt principiū illiꝰ numeri: ⁊ eſt illḋ qḋ nō vr̄ in illa nā: ⁊ hoc nō appet ſenſui in ſubſtātia: neq3 vna iſtaꝝ vnitatū eſt apta vt ſit p̄ncipiū numeroꝝ ſbe: nec̄e eſt ſ3 hoc vt ſilr ſit in ſubſtātijs. i. vt ī eis ſit vnū qḋ ē p̄ncipiu3 numeri eoꝝ: ⁊ p̄ncipiū ſui eē. oē. n. qḋ eſt p̄ncipiū eē eſt principiū numeri: ⁊ qḋ eſt principiū numeri eſt principiū eſſendi: idē eni3 cōtingit ex hoc in oībus generibus. ¶ Et hoc intēdebat cū. d. eſt eni3 ſilr in oībus. ¶ D. d. manifeſtū eſt igiť ꝙ vnū in q̄libet gn̄e ⁊c̄. i. ⁊ cū hoc ſit ita ſicut apparet ſ3 inductionē: manifeſtū eſt ꝙ vnū in quol3 gn̄e eſt alia nā ſimplr nāe illius generis: ⁊ vnu3 nō eſt nā alicuius eorum. ſ. vnum vle. ¶ D. d. ⁊ in coloribꝰ ſicut ⁊c̄. i. qḋ eſt principiu3 eſſe ſbaꝝ ⁊ principiū numeri earū que exiſtit in ſbā. ¶ Et intendit ꝙ cu3 huic fuerit iunctū qḋ declaratū eſt in phyſicis. ſ. hoc eſſe p̄mū motorem eternū ⁊ abſolutu3 ab oī mā: ⁊ declarauit poſt ꝙ hoc nō ſolūmō eſt p̄ncipiū tanꝗ̄ motor: ſed tanꝗ̄ forma ⁊ finis declarabiť ꝙ illud eſt vnu3 de quo declaratū fuit hoc ꝙ eſt p̄ncipiū ſbe: ſicut eſt declaratu3 ꝙ eſt actus vltimꝰ cui nō admiſceť potentia oīno.

8. phy. 78. ⁊. 79.

Primꝰ motor eſt p̄ncipium tanꝗ̄ motor ⁊ tanꝗ̄ forma ⁊ finis. Jdē. 12. met. cō. 5. ⁊ 6. ⁊. 36. 38. 41. 44. ⁊ p̄ ⁊. 2. cap. de ſbā orbis.

¶ Quia vero vnū ſignificat aliqualiter vnū: ⁊ ens palam per aſſequi equaliter cathegorias: ⁊ q2 non ſunt in vllo vna: vt neq3 in quid eſt: neq3 in quale: ſed ſimilr ſe h3 ſicut ens: ⁊ per hoc ꝙ vnus hō nō predicat alterū ab homine: aliqd: queādmodū neceſſe p̄ter qddā quale: ⁊ quātū: ⁊ vni eē id qḋ vnicuiq3 eſſe.

¶ Quoniā aūt intētio vnius eſt eadē quoquo mō cum intentiōe entis manifeſtū eſt: qm̄ modi ꝯſecutōis iſtoꝝ ad p̄dicamēta ſunt equales: ⁊ q2 eēntia eoꝝ nō eſt vna: neq3 alteꝝ ſolu3. V. g. ꝙ vnū eſt in p̄dicamēto qḋ diciť qd: ⁊ in qualitate nō eſt vnū: ſed ſilr ſicut ens: ⁊ q2 non addiť p̄dicamēto aliud. ⁊ vnus hō hominu3: ſicut neq3 p eſſentiā p̄ter quale: aut vbi: aut quātū: aut illud qḋ eſt eēntia vnius ēt: eſt eēntia cuiuſlibet.

¶ Quoniā autē hoc nomē vnū ⁊ ens ſunt ſynonyma: manifeſtu3 eſt 8
ex hoc ꝙ equaliter diuidunť predicamēta ſm ea: qm̄ ſicut dicimꝰ ꝙ ens diuidiť in ſubſtātia3: ⁊ quātu3 ⁊ quale: ⁊ alia: ita dicimꝰ ꝙ vnu3 aliud eſt vnum in ſubſtātia: ⁊ ad quale: ⁊ ſic de alijs. ⁊ hoc intēdebat cum. d. qm̄ modi cōſecutionis ⁊c̄. ¶ Et Auicē. d. ꝙ ens ⁊ vnum ſignificant intentionē additam eſſentie rei. Non eni3 opinať ꝙ res eſt ens per ſe: ſed per diſpoſitionē additam ei: vt dicimus aliquid eſſe albu3. Unum igitur ⁊ ens apud ipſum ſignificat accidens in re. ¶ Et iam diximus impoſſibilia contingētia huic poſitioni in alijs locis: ⁊ poſt continget ei hoc. ſ. ꝙ illa diſpoſitio: aut illud accidens per vnum eſt vnum ⁊ ens. Ens autē eſt etiā vnum ⁊ ens per aliqḋ additū: aut per ſe. ſi per additu3 procedeť in infinitū. ſi per ſe. ergo cōceſſum eſt aliqd

Digreſſio ꝯ Aui. de vno regre in. 4. met. cō. 3.

Impugna.

Cã p̃ma er/roris Auic.

eſſe vnũ ⁊ ens per ſe. ¶ Sed deceperũt eũ duo. ſ. q2 opinabat̃ ꝙ vnũ
qd̃ eſt p̃ncipiũ quãtitatis eſt vnũ qd̃ eſt ſynonymũ entis: ⁊ q2 hoc vnũ
numerat̃ in accidẽtibus exiſtimauit ꝙ vnũ qd̃ ſignificat oĩa p̃dica/

Cã ſcd̃a.

menta eſt accidẽs. ¶ Et ẽt fuit deceptus: q2 ignorauit dr̃iaꝫ inter hoc
nomẽ ens qd̃ ſignificat gen⁹: ⁊ qd̃ ſignificat verũ. Qd̃. n. ſignificat ve
rum eſt actus: ⁊ qd̃ ſignificat genus ſignificat vnũqdqꝫ decẽ predica
mentoꝝ multiplr̃. ¶ D. d. ⁊ q2 eſſentia eoꝝ ⁊c̃. i. ⁊ q2 eſſentie ⁊ quidi/
tates predicamẽtoꝝ ſunt diuerſe: ⁊ nõ eſt in eis aliqd̃ cõe: ita ꝙ vnuꝫ
⁊ ens ſint tanꝙ genus. ¶ Qm̃ ſi ita eẽt: tunc hoc nomẽ vnũ nõ ſigni
ficaret illud qd̃ ſignificat in p̃dicamẽto ſubſtãtie aut qualitatis aut
quãtitatis p̃ma ſignificatõe ⁊ ſine medio: ſed ſignificaret quẽadmo
dum hoc nomẽ gen⁹ ſignificat ſpẽs mediãte aliquo cõi. ¶ D. d. neqꝫ
alteꝝ ſolum. i. neqꝫ ſb̃a illius ex eis q̃ ſunt in quolibet p̃dicamẽto eſt
ſb̃a. D. d. ſicut eſt vnũ in p̃dicamẽto qd̃ dr̃ qd ⁊c̃. i. ſicut nõ inuenitur
aliqd qd̃ ſit vnũ cõe p̃dicamẽto ſb̃e ⁊ qualitatis: ⁊ alioꝝ predicamẽ/
torum: ſed dr̃ de eis principalr̃ ⁊ ſecũdario: ſicut dr̃ hoc nomen ens.
¶ Et cũ induxit has duas rõnes ſup hoc ꝙ hec noĩa vnũ ⁊ ens ſigni
ficant vnã eſſentiã: ſed dr̃nt ꝑm modũ: induxit tertiã rõneꝫ. ⁊. d. ⁊ q2
nõ addit̃ ⁊c̃. i. ⁊ ſignũ eius eſt ꝙ cuꝫ aliqs dixerit de aliquo hoĩe de/
monſtrato eſſe vnum hominẽ: ⁊ eſſe hominẽ: nihil aliud induxit di/
uerſum ab eo niſi liget hoc nomẽ vnum per aliqd̃ predicamentum.
V. g. vt dicat ꝙ eſt vnus in vbi: aut vnus ſubſtãtiã: aut vnum quã/
tum. ⁊ hoc intendebat cum. d. ⁊ illud qd̃ eſt eſſentia vnius eſſentie cu/

Ens ⁊ vnũ ſignãt de/cẽ p̃nta ſine medio. Vid̃ ꝯſike. 12. meta. 19. ⁊. 20. cõmẽ.

Documẽtũ

iuſlibet. ¶ Et non intẽdit ꝙ iſta nomina vnum ⁊ ens ſunt idem om/
nibus modis: ſed intendit ꝙ ſignificant idem ꝑm ſubiectũ: ⁊ diuer/
ſa ꝑm moduꝫ: ⁊ ideo deceptus fuit Auicẽ. cum. d. ſi hec nomina vnuꝫ
⁊ ens eſſent ſynonyma cuꝫ hoc nomine res nõ eſſet verum dicere rem
eſſe vnam. V. grã. ⁊ ſi vnus homo ſignificaret hominẽ: tunc dicere
iſtum hominẽ demonſtratũ eſſe vnum nõ eſſet enunciabile compo/
ſitum ex predicamẽto ⁊ ſubiecto. ſed dicere hoĩeꝫ eſſe vnuꝫ: eẽt ſicut
dicere hominem eſſe hominem.

Hinc ſumitur predicationẽ eiuſdẽ de ſeipſo eẽ nugatoriã. vide idẽ. 4. meta. cõ. 3.

¶ Capitulum Quartum.

Opponunt̃ aũt vnuꝫ ⁊ multa ſꝫ plures mo/
dos quoꝝ vno vnuꝫ ⁊ multitudo vt indi/
uiſibile ⁊ diuiſibile. qd̃ quidẽ eniꝫ diuiſum:
aut diuiſibile multitudo q̃dã dr̃. Indiuiſibi
le vero aut nõ diuiſuꝫ vnũ. Qm̃ ergo quattuor mõis op
poſitões dñr: ⁊ hoꝝ ſꝫ priuationẽ dr̃ alteꝝ: ꝯtraria vtiqꝫ
erũt: ⁊ neqꝫ vt ꝯtradictio: neqꝫ vt ad aliqd dicta. Dr̃ aũt
ex ꝯtrario ⁊ oñdit̃ ipſuꝫ vnũ ex diuiſibili indiuiſibile ꝑꝑ
magis ſenſibilẽ mltitudinẽ eẽ ⁊ diuiſibile q̃ꝫ idiuiſibile.
quare rõne prior multitudo indiuiſibili ꝑꝑ ſenſuꝫ.
¶ Et etiã vnũ ⁊ multũ opponunt̃ ſibi ꝑm ſitũ: ⁊ multis
mõis. Et vn⁹ eoꝝ ẽ vnũ ⁊ plura: vt diuiſio ⁊ nõ diuiſio.

Vnum enim eoꝝ ꝑm ꝙ diuiditur dicit̃ multuꝫ. Illud
eniꝫ qd̃ nõ diuiditur dicit̃ vnuꝫ ꝑm ꝙ nõ diuidit̃. Oppo
ſita igitur in ſitu ſunt quattuor modis: ⁊ vnus eoꝝ dicit̃
ꝑm priuationẽ. Sunt igitur cõtraria: ⁊ nõ dicunt̃ de cõ/
trario eſſe ſicut cõtradictoria: neqꝫ ſicut relatiua. Et etiã
ſicut vnuꝫ qd̃ nõ diuidit̃. Multitudo eniꝫ eſt magis ſen
ſibilis: ⁊ qd̃ diuidit̃ eſt magis ſenſibile q̃ꝫ illud qd̃ nõ di
uiditur. Ergo ſermo de multo eſt ante ſermoneꝫ de in/
diuiſibili propter ſenſum.

Multitudo vnitate ſenſibilior eſt.

Intendit per oppoſita ꝑm ſitum quattuor oppoſita: ⁊ vnum
opponit̃ pluri magis q̃ ꝑm vnum modũ modorum 9
oppoſitorũ quattuor. ¶ Deinde. d. ⁊ vnũ eorum eſt vnuꝫ: ⁊ multũ vt
diuiſum ⁊ nõ diuiſum. vnũ eniꝫ eſt indiuiſibile. multuꝫ autẽ diuiſibi/
le eſt: ⁊ hoc intẽdebat cum. d. vnũ eniꝫ eorum ⁊c̃. i. multũ enim dicit̃
illud qd̃ diuidit̃. vnuꝫ aũt ꝑm ꝙ eſt vnum eſt illud qd̃ nõ diuiditur.
ergo oppoſita ꝑm ſitũ ⁊c̃. i. ⁊ cũ dictũ ẽ in alijs locis ꝙ oppoſita ſunt
quattuor modis affirmatiua ⁊ negatiua ⁊c̃. manifeſtũ eſt ꝙ vnũ op/
ponitur pluri ꝑm hunc modũ. ſ. habitũ ⁊ priuationẽ. indiuiſibilitas
eniꝫ eſt priuatio diuiſibilitatis. ¶ Deindẽ. d. ſunt igitur cõtraria ⁊c̃.
idest multũ igitur ⁊ vnum ſunt cõtraria ea cõtrarietate: ꝑm quã ſunt
cõtraria priuatio ⁊ habit⁹. ¶ Et vocauit priuationẽ ⁊ habitũ ꝯtra/
ria: q2 cõtraria vera reducunt̃ ad hoc genus. ¶ D. d. ⁊ nõ dicit̃ de cõ
trario ⁊c̃. i. ⁊ vnum ⁊ multum non dicũtur opponi ꝑm ꝙ opponũtur
ſibi ꝯtradictoria. ſ. affirmatiua ⁊ negatiua: neqꝫ ſꝫ ꝙ opponunt̃ ſibi
relatiua. ¶ Deinde. d. ⁊ ſcitur vnum diuiſibile ⁊c̃. ⁊ vnum opponit̃
pluri ꝑm ꝙ priuatio opponit̃ habitui. Et q2 indiuiſibilitas eſt priua/
tio diuiſibilitatis: ⁊ diuiſibilitas eſt quaſi habitus. ¶ D. dedit cãm
in hoc ꝙ diuiſibilitas eſt manifeſtior indiuiſibilitate. ⁊. d. multũ eniꝫ
eſt magis ſenſibile ⁊c̃. i. ⁊ cauſa in hoc eſt: q2 diuiſibile eſt multum
⁊ manifeſtius ſingulari: ⁊ etiã diuiſibile eſt maius indiuiſibile: ⁊ ma/
ius eſt manifeſtius minori: ergo concedere multum eſt ante conce/
dere indiuiſibile: ⁊ dicit hoc: ne aliquis dicat ꝙ multum eſt priua/
tio vnitatis.

Vnũ ⁊ multa ſunt oppoſita ꝑm p̃uationeꝫ ⁊ habitum.

¶ Eſt autẽ vnus quideꝫ ſicut ⁊ in diuiſione ꝯtrarioꝝ
deſcripſim⁹: idem: ⁊ ſimile: ⁊ equale. Pluralitatis vero
diuerſuꝫ: ⁊ diuiſibile: ⁊ inequale. Dicto vero eodẽ mul/
tipliciter: vno qdem modo ꝑm numerũ: qd̃ dicim⁹ ali/
quãdo ipſuꝫ. hoc aũt ſi rõne ⁊ numero vnuꝫ ſiunt: vt tu
tibiipſi. ⁊ ſpecie: ⁊ mã: vnum. Amplius autẽ ſi rõ prime
ſb̃e vna fuerit: vt eq̃les linee recte eedẽ: ⁊ eq̃lia: ⁊ iſago/
nia: ⁊ tetragonia: ⁊ ẽt plura: ſꝫ ĩ his eq̃litas vnitas.
¶ Et ſicut deſcripſimus in diuiſione contra/

riorum vnum hꝫ idem: ⁊ ſile: ⁊ equale. Et multū hꝫ diuerſum: ⁊ diſſimile: ⁊ inequale. Cum igitur dicit idem multis modis: quorū vnus eſt numerꝰ quē forte dicimus idem: ⁊ etiā ſi fuerit vnum per diffinitionē ⁊ numerum. Aut ſicut illud qđ dicit idem ſm formā ⁊ numerū ēt: ⁊ ēt ſi diffō que eſt ſbe fuerit vna. Aut ſicut dr̄ ꝙ linee eq̄les ſunt linee recte idē: ⁊ ſilr̄ figure quadrāgule equales: qm̄ anguli earū ſunt equales. Qm̄ ⁊ ſi ſint plures: ſed tñ equalitas in iſtis eſt vna.

10 ¶ Etiam numerauimꝰ cum diximus propria oppoſitorū: ⁊ diximus ꝙ idem ⁊ ſimile. i. in quo nō eſt diuerſitas ſm qualitatē: ⁊ equale in quo nō eſt additio neq̨ diminutio ſunt ꝓpria vni: ⁊ ꝙ oppoſita iſtis ſ. diuerſuꝫ ⁊ diſſile ⁊ ineq̄le ſunt ꝓpria pluri: vnuꝫ igit opponit pluri ſm iſtos modos. ¶ D. d. cū igit dr̄ idē multis modis. i. ⁊ q̄ iam p̄diximus ꝙ ideꝫ dr̄ multis modis: neceſſe eſt vt vnū opponat pluri oībus iſtis modis. Quorū vnꝰ eſt vt exiſtimāt q̄daꝫ. ſ. ꝙ entia nō diſtinguunt adinuicē niſi pp hoc ꝙ ſunt numerꝰ: ⁊ ſm hoc demonſtratum eſt vnū: q̄ diſtinguit per vnitatē numeralē que eſt ipſuꝫ: ⁊ ſilr̄ multum demonſtratū nō eſt multū niſi per multitudinē numeralē: ita ꝙ hec dictio duo demōſtrata nō ſunt duo niſi pp dualitatē numeralē: ⁊ rōcinabant ad hoc ex hoc ꝙ alij dixerūt. ſ. ꝙ numerꝰ eſt prior nāliter numeratis: ⁊ vnitas numeralis vno. Cōtinuū aūt vr̄ eē vnuꝫ per vltīa terminātia: qm̄ corpꝰ terminat a ſupficiebꝰ: ⁊ ſupficies a lineis: ⁊ linea a punctis. ¶ D. d. ⁊ ēt ſi fuerit vnū ſm diffōneꝫ ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ vnū illud qđ eſt vnuꝫ ſm formaꝫ ⁊ mām: vt callias demonſtratꝰ: qm̄ forma eius eſt vna. ſ. indiuiſibilis: ⁊ ſimilr̄ mā eius. ¶ D. d. ⁊ ēt ſi diffō que eſt ſbe ⁊c̄. i. ⁊ ēt illa que cōueniūt in diffinitiōe ſbali dn̄r vnum: vt dr̄ ꝙ linee recte ſunt equales ecōtrario de lineis nō rectis cum nō rectis. Linea. n. arcualis nō pōt equari linee recte: neq̨ nō recta nō recte. ¶ D. d. ⁊ ſilr̄ figura ⁊c̄. i. ⁊ ſilr̄ q̄ diffinit figuras rectorū angulorum: q̄ ſunt ille q̄ hn̄t quattuor angulos eq̄les. ¶ D. d. qm̄ ſi fuerint plēs ⁊c̄. i. qm̄ figure hn̄tes q̄ttuor angulos rectos: ⁊ ſi hn̄t plēs ſpēs tñ cōueniūt in hoc: qm̄ anguli earū ſunt equales: ⁊ ſilr̄ linee recte: ⁊ ſi hn̄t plures ſpēs: tñ cōueniūt in hoc ꝙ recipiūt equalitatem.

Lica arcualis non pōt eq̄ri linee recte neq̨ nō recta nō recte. Vid̄ oppoſitū in p̄dicamentis vbi dr̄ q̄draturaꝫ circuli ſcibilē nondūꝫ tñ ſcitā.

¶ Similia vero ſi nō ſint eadē ſimplr̄ entia: nec hꝫ ſbaꝫ in dr̄ia ſubiectiua: ſed ſi ſm ſpecieꝫ eadeꝫ ſint: vt maius tetragonuꝫ minori ſile: ⁊ inequales recte. Me nāq̨ ſiles q̄deꝫ: eedē vero ſimplr̄ nō. Alia ſi eandeꝫ ſpēm habētia in quibus maius ⁊ minus ſit: nec maius ſit nec minus. Alia ſi ſit eadeꝫ paſſio ⁊ vna ſpecie: vt albuꝫ valde ⁊ minus: ſilr̄a dicuntur eſſe q̄ vna ſpēs ipſorū. Alia ſi plura hn̄t eadē q̄ꝫ altera: aut ſimplr̄: aut q̄ ī ꝓmptu: vt ſtannū

argēto: vel auro ignis: aut rubicūduꝫ: aut ruffuꝫ. Quare palaꝫ ꝙ diuerſuꝫ ⁊ diſſimile multipliciter dicit: ⁊ hoc quideꝫ aliud oppoſite ⁊ ideꝫ. Propter qđ omne ad oē aut idē aut aliđ hoc aūt: ſi nō ⁊ mā ⁊ rō eſt vna. Quapp ⁊ tu ⁊ ꝓpinquus diuerſus. Tertiū aūt vt que in mathematicis. Diuerſuꝫ q̄dē igit aut ideꝫ per hoc ad oē dr̄ quecūq̨ dn̄r ⁊ vnuꝫ ⁊ ens. nō eniꝫ ꝯtradictio eſt eiuſdē. Quapp nō dr̄ in nō entibꝰ: nō idē aūt dr̄. In entibꝰ vero oībus dr̄. Aut eniꝫ vnū aut nō vnū aptū natū ⁊ ens ⁊ vnū. Diuerſuꝫ quidē igit ⁊ ideꝫ ita opponunt.

Oē ad oē aut idē aut aliud.

¶ Et dicunt cōſilia cuꝫ nō fuerint idē ſimplr̄: ⁊ nō fuerint nō diuerſa per lineā ꝯpoſitā hꝫ formā: ⁊ fuerint idē V. g. ꝙ quadrāgulus maior eſt cōſilis quadrāgulo minori: ⁊ linee q̄ ſunt nō equales ēt ſunt ꝯſiles. illa aūt que ſunt idē nō ſimplr̄: ſed hn̄t formā q̄ eſt eadē: ⁊ eſt in eis magis ⁊ minus cū nō fuerit magis ⁊ minꝰ. Et quedaꝫ cū fuerit paſſio eadē in forma: vt albū valde: ⁊ minꝰ dn̄r cōſilia: q̄ forma eorū ſemp eſt vna. Et q̄dā cū in eis fuerint idē magis q̄ꝫ diuerſa: aut ſimplr̄: aut facilis eē: aut ſtannuꝫ argēto ⁊ auro: q̄ eſt ruffuꝫ ⁊ igneū. Ergo manifeſtuꝫ eſt ꝙ diuerſuꝫ ēt ⁊ diſſimile dn̄r multis modis: ⁊ ꝙ aliud ⁊ idē dn̄r ſm opinionē in ſitu: ⁊ iō oē dr̄ aut idē aut aliud. Et q̄daꝫ qn̄ mā ⁊ diffō nō fuerint vnum: ⁊ iō cōpoſitū ēt eſt diuerſuꝫ. Et tertiū ſicut illud qđ eſt in mathematicis. Diuerſuꝫ eniꝫ aut ideꝫ pp hoc vtrūq̨ in reſpectu vniuſcuiuſq̨ aliorū: ⁊ ſunt oīa que dn̄r vnū ⁊ ens Non eiꝫ cōtradictoria eſt ideꝫ. ⁊ ideo nō dr̄ in eis q̄ nō ſunt nō ideꝫ aut dr̄: in oībus vero entibꝰ dicit. Vnū eiꝫ aut erit vnū nāliter: aut nō erit. Vnū eniꝫ dr̄ de ente nāliter: ⁊ de ente p accn̄s. i. vnū artificiatū: ſicut ſcānū: aut erit vnū naturaliter aut nō erit: ⁊ ens vnuꝫ: ⁊ diuerſuꝫ ⁊ idem ſm hoc opponuntur ſibi in ſitu.

¶ Cum declarauit ꝙ vnū ⁊ multū opponūtur ſm oppoſitionē eiuſdē ⁊ diuerſi ⁊ ſimilis ⁊ diſſimilis: ⁊ declarauit ſm quot modos opponūtur ſile ⁊ diſſimile. ¶ Et. d. ⁊ dn̄r ꝯſilia ⁊c̄. i. ⁊ dn̄r ꝯſilia cū nō fuerint idem ſm formā: neq̨ ēt fuerint diuerſa ſm formas per diuerſitatē li 11

nearum ex quibus componunt̄ vt diuerſitas trianguli a quadrato. ¶ B. d. exemplū. ⁊. d. V. g. q2 quadrāgulus maior ⁊ minor qui ſunt cōſimiles in forma ⁊ in alia tranſlatiōe. V. g. qm̄ quadrāgulus magnus eſt ſimilis quadrāgulo paruo. i. qm̄ figure ꝓportiōales nō ſunt eedeꝫ. V. g. qm̄ duo quadrāguli equales dn̄r eſſe idē: ⁊ nō dicunt̄ eē ꝯſiles: ⁊ ſilr̄ non dr̄ ꝙ quadrāgulus ⁊ figura oblonga rectoꝝ angulorū ⁊ equaliū laterū ſunt ꝯſiles. ¶ B. d. ⁊ linee que ſunt ineq̄les. i. ⁊ linee recte nō eq̄les in iſtis figuris ꝯſilib⁹ ſunt ēt ꝯſiles. i. ꝓportionales. ¶ B. d. que aūt ſm̄ eadeꝫ ſimplr̄ ⁊c̄. i. ⁊ dicunt̄ ꝓportionalia illa que cōueniūt in formā nō ſimplr̄: ſed conueniūt in forma ſm̄ magis ⁊ min⁹. ¶ B. d. ⁊ q̄dā qn̄ paſſio ⁊c̄. i. ⁊ dn̄r ꝯſilia illa quoꝝ paſſiones. i. qualitates ſunt eedē in forma: ſed diuerſant̄ ſm̄ magis ⁊ min⁹. Dn̄r eniꝫ cōſimilia alio mō a primo: quoniaꝫ ſubiecta diuerſant̄ ſꝫ magis ⁊ minus ſm̄ accidentia: ⁊ illa diuerſant̄ ſm̄ magis ⁊ minus in hoc ꝙ ſunt vt decē p̄dicamēta. ¶ B. d. ⁊ quedā qn̄ in eis ⁊c̄. i. ⁊ dn̄r cōſilia illa in quib⁹ diſpōnes cōuenientes ſunt magis q̄ diuerſe aut ſimplr̄: aut q2 pn̄t eē per artificiū cōueniētia in plurib⁹ diſpōnib⁹ leuiter ⁊ facile vt ſtānuꝫ ⁊ argentū: qm̄ ꝑ artificiū pn̄t eſſe cōueniētia in pluribus diſpōnib⁹: ita ꝙ exiſtimabit̄ ſtānuꝫ eē argentū: ⁊ ſilr̄ cuprū cum auro. ¶ B. d. ergo manifeſtū eſt ꝙ diuerſuꝫ ⁊c̄. i. ⁊ cū diuerſuꝫ opponitur eidē: ⁊ idē dr̄ multiplr̄: manifeſtū eſt ēt ꝙ diuerſuꝫ dr̄ multiplr̄: ⁊ ſilr̄ conſile dr̄ multiplr̄: manifeſtū eſt ꝙ diſſile dr̄ multiplr̄. ¶ B. d. ⁊ aliud aūt ⁊ idē ⁊c̄. i. ⁊ diuerſuꝫ aūt ⁊ ideꝫ ſunt oppoſita ſm̄ pōnē. ſ. ꝙ cū alterū ponit̄ auffert̄ reliquū. ¶ B. d. ⁊ quedā cuꝫ mā ⁊ diffinitio nō fuerit eadem. i. ⁊ quedā dn̄r diuerſa qn̄ diuerſant̄ in mā ⁊ forma: ⁊ hoc eſt oppoſitū eideꝫ. ſ. vno in mā ⁊ forma. ¶ B. d. ⁊ iō oppoſitū etiā eſt diuerſuꝫ. i. ⁊ iō oppoſitū huic mō vnius eſt nō vni⁹. ¶ Et intendit ꝙ iſte modus nō diuidit̄ in verum ⁊ falſum: niſi inter duo exiſtentia. ¶ B. d. ⁊ tertiū eſt ſicut illud qd̄ eſt in mathematicis. i. ⁊ tertius modus in quo inuenit̄ iſte modus poſitus. ſ. idem ⁊ diuerſuꝫ eſt illud qd̄ eſt in mathematicis: vt dicim⁹ ſilr̄ aut diſſimile. ¶ B. d. diuerſuꝫ aūt ⁊ idem pp hoc ⁊c̄. i. ⁊ ideo diuerſuꝫ ⁊ idē non opponunt̄ niſi inter duo exiſtētia qn̄ cōparat̄ vnū ⁊ alterū. ¶ B. d. ⁊ eſt oē qd̄ dr̄ vnū ⁊ ens. i. vnū aūt qd̄ eſt ſynonymū cū ente nō opponit̄ ei qd̄ eſt nō vnum: qm̄ diuerſum eſt illud qd̄ dr̄ in reſpectu vnius ad vnū: ⁊ ideo nō opponit̄ vni hoc qd̄ dr̄ hoc nomē ens: cū dicim⁹ aut eſt ens: aut nō eſt ens: ſꝫ opponit̄ oē qd̄ eſt preter illud de entibus vt dicim⁹: aut eſt vnum aut multuꝫ. ¶ Et cuꝫ. d. ꝙ vnū qd̄ eſt ſynonymū cū ente opponit̄ multo: ¶ B. d. cām in hoc: ⁊. d. qm̄ vnuꝫ: aut eſt vnū nāliter aut multū: qm̄ oē vnū aut eſt vnū nāliter aut multa: vnū eniꝫ ꝑ artificiū vt ſcānū eſt multū: q2 eſt vnū per accn̄s: ⁊ vnū ꝑ accn̄s eſt multū: ⁊ iō diuidit verū ⁊ falſum de oī dicere ſm̄ hoc ſignificatū huius noīs vnū: aut eſt vnū aut multū: ſcānuꝫ. n. eſt multū non vnū nāliter. ¶ B. d. ⁊ ens vnū. i. nāliter. ¶ B. d. ⁊ diuerſuꝫ ⁊ idem ⁊c̄. i. ⁊ idem ⁊ diuerſum ſm̄ hoc opponuntur ſibi perfecta oppoſitione ecōtrario de eodē ⁊ diuerſo que dicunt̄ in reſpectu alicuius ad aliud vnum.

Scānuꝫ eſt multū non vnum nālr̄. vide. ſ. c. p.

Diuerſuꝫ ⁊ differēs diſferunt.

¶ Differentia vero ⁊ diuerſitas aliunde. Diuerſuꝫ eniꝫ ⁊ a quo eſt diuerſum nō neceſſe aliquo eſſe diuerſum.

Omne nāq3 aut diuerſuꝫ aut ideꝫ qd̄cunq3 eſt ens differēs vero ab aliquo ſane differt. Quare neceē ipꝫ idē aliqd eſſe quo differūt. Hoc aūt idē ipm genus aut ſpēs. Omne nāq3 differēs differt aut gn̄e aut ſpecie. Genere quidē quorū nō eſt cōis materia: nec gn̄atio adinuicē: vt quorūcūq3 alia figura cathegorie. Specie vero quorum idem eſt genus: dicit̄ aūt genus ſm̄ ꝙ ambo ideꝫ dicuntur ſm̄ ſubſtantiā differentia.

Que gn̄e dr̄ia.

Que ſpecie dr̄ia.

¶ Diuerſitas aūt ⁊ alietas alio modo. Qm̄ diuerſum: ⁊ illud cuius eſt diuerſum nō eſt neceſſe vt ſit diuerſum a re. Omne em̄ ens aut eſt diuerſum aut idem. Que aūt differūt ab aliquo per aliqd differūt. Ergo eſt neceſſe vt ſit aliqd idē ꝑ qd̄ nō differt: ⁊ hoc eſt genus aut forma. Omne em̄ differēs differt ꝑ genus aut formā. Per genus aūt illa q̄ nō hn̄t mediū mām cōem neq3 generant̄ ex inuicē: vt oīa quoꝝ figura predicamēti eſt aliā. Per formam vero illa quoꝝ eſt genus idē. Et dr̄ genus illd̄ qd̄ eſt idem per ſubſtantiā oīa diuerſa.

¶ Diuerſa aūt ⁊ nō diuerſa opponunt̄ ſibi alio modo ab eo ſm̄ quē opponit̄ idē. ¶ B. incepit dare dr̄iam ⁊. d. diuerſum em̄ ⁊c̄. i. diuerſum qd̄ opponit̄ eidem non eſt de caplo ad aliquid: ita ꝙ ſi diuerſum ab aliquo vt differens eſt differēs ab aliquo ⁊ cōueniens: cōueniens alicui. ¶ B. d. oē ens ⁊c̄. i. oīa em̄ duo entia aut ſunt diuerſa aut idē. ¶ B. d. illud aūt qd̄ differt ⁊c̄. i. ⁊ q2 differens differt per aliquid neceſſe eſt vt illud qd̄ non differt cōueniat cum illo per qd̄ fuit dr̄ia: ⁊ vt illud in quo cōuenit ſit illud per qd̄ differt. Si igitur aliqua cōuenientia cōueniunt ſm̄ genus: aut ſm̄ formam: neceſſe eſt vt illa que differunt/ differāt aut ſm̄ genus/ aut ſm̄ formā. ¶ B. d. ſm̄ aūt genus illa que nō hn̄t ⁊c̄. i. ⁊ illa que differūt ſm̄ genus ſunt illa q̄ non hn̄t materiā cōmunē neq3 trāſmutant̄ adinuicē. ¶ B. d. hoc q2 illa q̄ trāſmutant̄ adinuicē hn̄t materiā cōmunē. ¶ B. d. vt oīa quoꝝ figura predicamenti eſt alia. i. vt oīa q̄ ſunt ſub diuerſis p̄dicamentis: vt linea: ⁊ albū. Iſta enim nō cōueniunt in aliquo genere: q2 vnū ⁊ ens nō ſunt genera verate ideo non trāſmutant̄ adinuicē. ¶ B. d. ⁊ per formā vero ⁊c̄. i. illa eniꝫ que differūt per dr̄ias formales ſunt illa quoꝝ genus vnum. ¶ B. deſcripſit ipſum genus: ⁊. d. dicit̄ genus ⁊c̄. i. ⁊ dr̄ genus illud qd̄ eſt predicabile de diuerſis ſm̄ ꝙ eſt vnūquodq3 eoꝝ. iſta em̄ eſt diſpoſitio predicabilis ſubſtantialis. 12

Illa q̄ trāſmutātur adinuicē habēt mām cōeꝫ. Idē ꝑ de generatōe. 43 ⁊. 53.

¶ Cōtraria vero dr̄ia ſunt: ⁊ ꝯtrietas eſt dr̄ia quedam. Quod aūt hoc bene ſupponimus palā ex inductiōe: q2 em̄ dr̄ia ⁊ eadē vn̄r ⁊ nō ſolū diuerſa entia. Sꝫ hec qdeꝫ

gñe diuerſa. hec aũt in eadẽ copulatiõe cathegorie: q̃re in eodẽ gñe ⁊ in eadẽ ſpecie. Determinatũ ẽt aũt ĩ alijs que ſunt gñe eadẽ aut diuerſa. Cap. Quintũ.

Hinc ſumi ſolet diffõ ꝯtrarioꝝ.

Quoniã aũt differre cõtingit abinuicẽ dr̃ia plus ⁊ minus: eſt aliq̃ maxima dr̃ia. Et hãc dico ꝯrietatem. Quia vero maxima eſt differentia palã ex inductione: gñe nãq; dr̃ia non hñt viam inuicẽ: ſed diſtant magis ⁊ incõparabiliter. Differẽtibus vero ſpecie gñationis ex ꝯrijs ſunt vt vltimis. Ultimoꝝ vero diſtãtia maxĩa eſt. Quare ⁊ que ꝯrioꝝ. At vero maximũ in vnoquoq; genere perfectũ. Maximum eñ cuius nõ eſt exceſſus. Et perfectũ cuius non eſt adhuc extra ſumere aliq̃d poſſe: finem eniz hꝫ perfecta differentia ſicut ⁊ alia: eo ꝙ finẽ habeant perfecta dicunt̃. Nihil aũt extra finez. Ultimũ aũt in omni: ⁊ cõtinet. Propter qđ nihil extra finez: nec eget aliquo qđ eſt perfectum.

Maximũ ĩ vnoquoq; gñe eſt pfectũ.

Quoniaz aũt ⁊ cõtrarietas eſt aliqua diuerſitas: manifeſtum eſt ex ſequẽtibus ꝙ bene fuit hoc poſituz: oĩa eniz vident̃ eſſe dr̃ia ⁊ non illa que ſunt diuerſa tantuz. Sed quedã ſunt diuerſa ſm genus: ⁊ quedam per ordinem vnius predicamenti. Ergo ſunt in eodẽ genere: ⁊ ſunt eadẽ ſm genus. Et determinatũ in alijs locis que ſunt ſm genus idem aut diuerſa. Et cũ poſſe eſt vt differunt abinuicẽ dr̃ia maiori ⁊ in minori: manifeſtuz eſt ꝙ aliqua dr̃ia maxima eſt: q̃m illa q̃ differũt ſm genus impoſſe eſt vt ſint ex inuicẽ: ſed diſtãt magis: ⁊ nõ cõueniunt. Illa aũt q̃ differũt ſm formaz generant̃ ex ꝯrijs: q: ſunt maiora: ⁊ diſtãtia aliarũ rerũ eſt maxĩa diſtãtia: ergo diſtãtia ꝯrioꝝ eſt: ſꝫ maximũ in quolꝫ gñe eſt perfectũ. Maximũ eñ eſt illđ cui nõ eſt additio. Perfectũ võ extra qđ nihil eſt. Diuerſitas eñ hꝫ pfectionez: ſicut alia ẽt dicunt̃ pfecta q̃ hñt cõplemẽtũ: ⁊ nihil eſt ꝯtinẽs extra pfectionẽ vltimũ: ſicut ens: ⁊ ẽ ꝯtinẽs: ⁊ ideo nihil eſt extra pfectionẽ: ⁊ pfectio nulla indiget oĩno.

Maximuz quid.
Perfectuz quid.

Quoniam aũt bene poſuimus ꝙ ꝯtraria ⁊ ꝯtrarietas eſt alia dr̃ia manifeſtũ ẽ ex ſmone ſequẽti. ſ. ex ĩductiõe. 13
C D. d. oĩa eñ vident̃ ⁊c̃. i. appet eñ ꝙ oĩa q̃ dñr eẽ dr̃ia ⁊ nõ ꝯueniẽtia nõ dr̃ hoc in illis q̃ ſunt dr̃ia ſimplr̃: ſꝫ in eis q̃ ſunt dr̃ia aut ſm genus: aut diuerſa ſm formã tñ: ſꝫ quedã ſm genus: ⁊ q̃dã ſm formaz. C D. d. g̃ ſunt in eodẽ gñe ⁊c̃. i. g̃ illa que ſunt dr̃ia ſunt q̃ nõ ꝯueniũt in eodẽ gñe: ⁊ q̃ ſunt ꝯueniẽtia cõueniũt in eodẽ gñe. C D. d. ⁊ determinatũ eſt in alijs. i. ⁊ diſtincti ſunt ſuperius modi reꝝ que ſunt eedẽ ſm genus: aut diuerſe ſm genus. C D. d. cũ igit̃ poſſe eſt ⁊c̃. i. ⁊ poſſe eſt vt res differãt abinuicẽ magna dr̃ia ⁊ parua: manifeſtũ eſt ꝙ dr̃ia q̃ eſt in fine eſt maxima dr̃ia. C D. d. q̃m illa q̃ differũt ſm genus ⁊c̃. i. illa võ q̃ differũt in gñe nõ agũt in ſeinuicẽ neq; ſunt cõtraria: ſꝫ diſtãt abinuicẽ ⁊ in rei veritate nõ ſunt dr̃ia: dr̃ia eñ agũt in ſeinuicẽ: illa võ q̃ differũt ſꝫ formã aut ſunt ꝯtraria: aut ſunt illa quoꝝ gñatio eſt ex cõtrarijs: ⁊ ſunt ꝯtraria q̃ cõtraria ſunt maioris diſtãtie in eſſe queãdmodũ illa que ſunt dr̃ia pr̃ia in loco ſunt illa quoꝝ diſtãtia eſt maxĩa. C Et debes ſcire ꝙ hec diffõ eſt cõtrarioꝝ pp ꝯtrarietatẽ q̃ eſt ĩ loco. diſtãtia eñ in loco eſt maxĩa. ſ. cẽtri ad circũferẽtiã: ⁊ iſta diſtãtia eſt cã in ꝯtrarietate ſbarũ corpoꝝ ꝓprioꝝ iſtis locis. ⁊ iõ dictũ eſt in diffõne cõtrarioꝝ ſimplr̃ ꝙ ſunt illa ĩter q̃ eſt diſtãtia in eẽ maxĩa. C D. d. ſꝫ maximũ ⁊c̃. i. ſi diſtãtia maxĩa in quolꝫ gñe. ſ. diſtãtia ĩ loco ⁊ diſtãtia in q̃litate ⁊ forma eſt pfecta. C D. d. maximũ eñ eſt illđ cui nõ eſt additio. i. ⁊ illđ cui non eſt additio. i. ⁊ illđ cui nõ põt fieri additio eſt cõplemẽtũ. C D. d. ⁊ cõpletũ eſt ex̃ qđ nihil eſt. i. ⁊ illđ ex̃ qđ nihil eſt: eſt cõpletũ. g̃ diſtãtia q̃ eſt ĩter res cõtrarias ⁊ differẽtes eſt diſtãtia cõpleta. C D. d. ⁊ eſt ꝯtinẽs. ſ. cõpletũ: ⁊ iõ nihil eſt ex̃ cõpletũ. i. q: eſt cõtinẽs ⁊ cõpletũ nullo indiget oĩno. i. nullo addito.

Documẽtũ Idẽ. 8. me. cõ. 4.
Contrarietas ĩ loco ẽ cã ĩ ꝯtrarietate ſbaruz corpoꝝ ꝓprioꝝ iſtis locis. oppo. 5. ph. cõ. 10 vbi nõ ꝯcedit ꝯtrarietatẽ aliquã ĩ ſubſtãtijs.

C Q: quidez ergo cõtrarietas eſt dr̃ia perfecta: ex his palaz. Multiplr̃ aũt dictis cõtrarijs ſequet̃ ꝙ perfecte ita ſicut vtiq; qđ eſt cõtrarijs eſſe extiterit ipſis. His aũt entibus palam ꝙ non cõtingit vni plura cõtraria eſſe. Nec eñ vltimo vlterius. Et erit vtiq; aliq̃d. Nec diſtantie vniꝰ plura ſunt q̃ꝫ duo vltima. Totalr̃ aũt ſi eſt cõtrarietas dr̃ia: dr̃ia vero duoꝝ: q̃re ⁊ perfecta. Neceſſe aũt ⁊ alios terminos eſſe veros cõtrariorũ. Eteniz plurimũ differt perfecta differentia. Genere aũt differẽtibus nõ eſt magis extra accipere his que ſpẽ. Oſtenſum eſt eñ q: ad ea que ſunt extra genus nõ eſt dr̃ia. Hoꝝ aũt hec maxima. Et in eodẽ gñe plurimũ dr̃ia cõtraria: maxĩa nãq; dr̃ia hoꝝ que perfecta: ⁊ q̃ in eodẽ ſuſceptibili plurimũ dr̃ia. eadẽ eniz eſt mã cõtrarijs: ⁊ que ſub eadẽ potẽtia plurimũ dr̃ia. eteniz ſciẽtia circa vnũ genus q̃ vna: in quibus perfecta dr̃ia maxima.

Nõ ꝯtingit vni plã cõtraria eſſe.

Eadẽ ẽ mã cõtrarijs.

¶Qm̄ aūt dr̄ia ꝯpleta ꝯ̃rietas ē: manifeſtū eſt ex iſtis: ⁊ cū ꝯ̃ria dicunť multis modis accidit eis vt ſint cōpleta hoc mō: ſm̄ ꝙ eſt eis eēntia vt ſint ꝯ̃ria etiā: ⁊ cū oīa iſta ſint / manifeſtū eſt ꝙ ipoſ'e eſt vt vnū habeat multa ꝯ̃ria. Nullū em̄ eſt magis poſterius ꝙ̃ poſtremū: ⁊ vna dimēſio nō hʒ plus ꝙ̃ duo vltima: ⁊ vl'r ſi diuerſitas eſt dr̄ia ⁊ diuerſitas eſt duoꝝ: ergo ⁊ cōplementū etiā: ⁊ neceſſe eſt ēt vt diffōnes ꝯ̃rioꝝ poſtreme ſint vere: diuerſitas enī cōpleta hʒ diuerſitatē maximaʒ. ipoſ'e eſt em̄ vt aliq̄d ſit magis diſtās in diuerſis ꝫ genus ⁊ formā. Declaratū eſt igiť ꝙ diuerſitas nō eſt in eis q̄ ſunt extra genus: ⁊ ꝙ hoc ī eis eſt maximū: ⁊ ꝙ maxīe diuerſa ī vno gn̄e ſunt ꝯ̃ria. diuerſitas em̄ maxima in iſtis eſt diuerſitas cōpleta: ⁊ ēt diuerſitas maxīa diuerſitate q̄ ſunt ī eodeʒ gn̄e. Qm̄ mā eſt eadē ꝯ̃rioꝝ: ⁊ q̄ ſunt in eadē potētia ſunt diuerſitate maxima diuerſa. Eadē em̄ ſcīa eſt in eodē gn̄e: ⁊ in eis eſt cōpleta diuerſitas ⁊ maxima.

14 ¶Manifeſtū eſt igiť ex ſermonib⁹ p̄dictis. ſ. ꝙ diuerſitas q̄ eſt in cōtrarietate eſt diuerſitas cui impoſ'e eſt addere ī illo gn̄e neq̧ vt aliq̄d illi⁹ gn̄is ſit ex illud: ⁊ qđ eſt tale eſt cōpletū in diſtātia: ğ cōtrarietas eſt diuerſitas cōpleta. ¶D. d. ⁊ cū cōtraria dicunť ⁊c. i. ⁊ cū ſit declaratū ꝙ ꝯtrarietas eſt diuerſitas cōpleta ꝫ ꝙ ē ꝯtrarietas. Cōtraria aūt dicunť multis modis: vt dictū eſt ſuperius: manifeſtuʒ eſt ꝙ diuerſitas inter modos eoꝝ dʒ eſſe cōpleta ſm̄ eſſentiā cōtrarij ꝫ ꝙ eſt cōtrariū qm̄ ſi fuerit in loco: tūc diuerſitas ī loco erit pfecta: ⁊ ſi fuerit in forma tūc diuerſitas in forā erit cōpleta: ⁊ ſi ſunt in q̄litate erit cōpleta. ¶Et cū declarauit hoc: incepit declarare ꝙ cōtrariū vnū hʒ

ꝑ ce. t. c. 10. cōtrariū: ⁊ hoc vtiť in celo ⁊ mūdo tanꝙ̃ ſumpto: ⁊. d. ⁊ cū ita ſit manifeſtuʒ ⁊c. ⁊ hoc intell'm eſt p ſe. ¶D. d. demonſtrationē ⁊. d. qm̄ nō aliq̄d erit ⁊c. i. qm̄ poſitū eſt ꝙ cōtrariū eſt in extremo vltīe diſtātie: ⁊ vltimū nō eſt niſi vnū queādmodū ⁊ primū: ⁊ ideo. d. ⁊ diſtātia nō hʒ plura ꝙ̃ duo ſcʒ ꝙ̃ duo vltima. ſ. p̄ncipiū ⁊ finē. ¶D. d. ⁊ vl'r ⁊c. i. ⁊ vl'r ſi cōtrarietas eſt diuerſitas: ⁊ diuerſitas eſt duoꝝ: manifeſtū eſt ꝙ diuerſitas eoꝝ eſt cōpleta. ¶D. d. ⁊ necē eſt ēt ⁊c. i. manifeſtū eſt ex hoc ſermone ꝙ diffō cōtrarioꝝ cōuenit diuerſis: maxīe ī eodē gn̄e:

a Inter illa q̄ ſūt diuerſoꝝ generū non accidit cōparatio. Idē. 7. ph. t. cō. 27.

cōtraria em̄ ſunt illa quoꝝ diuerſitas eſt ꝯpleta: ⁊ diuerſitas cōpleta eſt poſtꝙ̃ nō eſt maior: ⁊ nulla diuerſitas eſt maior ꝙ̃ illa q̄ ſunt in eodeʒ gn̄e: qm̄ inter illa q̄ ſunt diuerſa ſm̄ genus ⁊ formā nō īuenit magis diſtās ⁊ magis ꝓpinquū. ſ. qm̄ inter illa a nō accidit cōparatio: ſicut non accidit menſura inter diuerſas magnitudines in genere. ¶D. d. declaratū eſt igiť ⁊c. i. declaratum eſt igiť ꝙ non inuenitur diuerſitas cōpleta in eis q̄ non ſunt in eodē genere: qm̄ diuerſitas q̄ eſt

inter illa eſt maxima: ⁊ eſt declaratū ēt ꝙ illa q̄ maxīe differūt ī eodē ſunt ꝯtraria: ⁊ eſt ecōtrario ſermoni dicēti ꝙ ꝯtraria ſunt ī eodē gn̄e: ⁊ ꝙ ſunt maxīe dr̄ia in illo gn̄e. ¶D. d. ⁊ ēt dr̄ia ⁊c. i. ⁊ ēt eſt declaratū ꝙ illa q̄ maxīe differūt ſunt in eodē gn̄e: ⁊ ꝙ dr̄ia eoꝝ eſt cōpleta. ¶D. d. mā em̄ eoꝝ ꝯtrarioꝝ ⁊c. i. ⁊ ſignificat ꝙ illa q̄ ſunt ī eodē gn̄e ſunt cōtraria h ꝙ mā recipit ꝯtraria: ⁊ ꝙ illa q̄ ſunt ī potētia in eodē loco ſunt diuerſa maxima diuerſitate: ⁊ ideo eadē eſt ſcīa cōtrarioꝝ.

¶Capitulum Sextum.

PRima vero ꝯ̃rietas habitus ⁊ p̄uatio eſt: ſed non oīs priuatio. Multipl'r em̄ dicitur priuatio: ſed quecūq̧ perfecta fuerit. Alia aūt cōtraria ſm̄ hoc dicenť: hoc quidē per habere: illa vero per facere aut factiua eē. Alia aūt per acceptiōes eſſe ⁊ abiectiōes hoꝝ: aut aliorum ꝯ̃rioꝝ. Si ergo opponunť cōtradictio p̄uatio ⁊ cōtrarietas: ⁊ ad aliq̄d. Hoꝝ aūt primū cōtradictio. Contradictiōis aūt nihil eſt mediū. Cōtrarioꝝ aūt cōtingit. Contradictiōis nihil eſt mediū. Quod q̄dē non idē cōtradictio ⁊ cōtraria palā. Priuatio vero cōtradictio quedā eſt: aut em̄ qđ impoſ'e total'r habere: aut ſi qđ aptuʒ natū habere nō habeat priuatū: aut totaliter: aut aliqual'r determinatū eſt. Multipliciter enī iam hoc dicimus: ſicut diuiſuʒ eſt a nobis in alijs. Ergo priuatio quedam eſt cōtradictio: aut in potentia determinata: aut cōcepta cū ſuſceptiuo. Quapropter cōtradictionis quidē nō eſt mediū: ſed priuationis alicuius eſt. Equale nāq̧ aut nō equale oē. Equale vero aut ineq̄le nō omne: niſi ſolū ſuſceptiuo eq̄litatis.

¶Et p̄ria cōtrarietas eſt habit⁹ ⁊ priuatio: ⁊ nō oīs priuatio: qm̄ priuatio dr̄ multis modis: ſʒ illa que eſt pfecta. Alia vero cōtraria talia dicūtur de talib⁹ iſtis; quedam enim q: habent: ⁊ quedam q: agunt: ⁊ q: habent agentia: ⁊ quedam q: ſunt diminutio: ⁊ etiaʒ iſta ⁊ alia cōtraria. Et ſi opponuntur ſm̄ oppoſitionem cōtradictoria: ⁊ cōtraria: ⁊ priuatiua: ⁊ relatiua: ⁊ cōtradictoria ſunt prima iſtorum: ⁊ nullū medium eſt cōtradictoriorum. Contraria vero poſſunt habere medium. Manifeſtum eſt igiť ꝙ cōtradictoria ⁊ cōtraria non ſunt idē.

Priuatio aũt eſt cõtradictio quoquo modo: qm̃ ſi illud qḋ nõ habet potentiã vt oĩno ſit ⁊ illud qḋ nõ hꝫ iſtud qḋ naturaliter dꝫ habere eſt priuatio: aut vl'r: aut aliquo modo ſingulari. Qm̃ hoc dicit̃ multis modis: ſicut diximus in alijs locis. Ergo priuatio eſt cõtradictoria q̃ diſtincta eſt ſine potẽtia accepta cũ recipiẽte: ⁊ iõ nõ eſt mediũ inter cõtradictoria. Alia aũt priuatio nõ hꝫ mediũ. Equale vero illḋ qḋ nõ eſt equale. Equale vero totũ equale nõ totũ: ſꝫ ſi fuerit in receptiõe equalis.

15 Et prima cõtrarietas ⁊c̃. ⁊. d. hoc q: oppoſita ſm̃ habitum ⁊ priuationẽ p̃cedũt natural'r oppoſita ſm̃ cõtrarietatẽ. Oĩa enĩꝫ cõtraria opponunt̃ ſm̃ priuationẽ habitũ: q: viliꝰ cõtrariorũ accidit ei vt ſit pfectioris priuatio: ⁊ d̃claratũ eſt in phyſicis ꝙ prima cõtrarietas eſt priuatio ⁊ forma. ℭ. D. d. ⁊ non eſt oĩs priuatio ⁊c̃. i. ſꝫ nõ oĩs priuatio ⁊ habitꝰ precedũt cõtraria: ſꝫ priuatio que eſt pura priuatio ⁊ nõ cõiuncta cũ eſſe oĩno. ℭ. D. d. alia vero cõtraria ⁊c̃. i. alia vero ꝯtraria dñr ꝯtraria q: pẽdẽt ex iſtis ꝯtrarijs deſcriptis: qm̃ quedã dicunt̃ cõtraria: q: habẽt aliq̃d de intẽtione verorũ cõtrarioꝝ: ⁊ quedã dicunt̃ contraria q: ſunt acta a cõtrarijs: ⁊ quedã q: ſunt agẽtia cõtraria. ℭ. D. d. ⁊ quedã q: eſt diminutio. i. ⁊ quedam dicunt̃ cõtraria: q: alterũ eoꝝ eſt cõpletꝰ habitꝰ: ⁊ alterũ diminutꝰ. ℭ. D. d. ⁊ etiã iſta ⁊ alia cõtraria. i. iſta igit̃ eſt diſpõ cõtrarioꝝ de quibus induximus exẽplũ ſuperius: ⁊ alia cõtraria ſunt que nõ diximꝰ. ℭ. D. d. ⁊ ſi opponunt̃ ſm̃ oppoſitionẽ ⁊c̃. i. ⁊ cũ oppoſita cõpleta ſint quattuor vt deſcriptũ eſt in alijs locis: cõtradictoria illorũ ſunt magis oppoſita ⁊ prima in hoc: ⁊ hoc declaratum eſt in vltimo capitulo Perihermenias. ℭ Deinde incepit dare dr̃iam in hoc ⁊. d. ⁊ nõ ẽ medium cõtradictorioꝝ. i. ⁊ affirmatiua ⁊ negatiua differũt a cõtrarijs: q: affirmatiua ⁊ negatiua nõ hñt mediũ: ⁊ quedã cõtraria habẽt: ergo manifeſtũ eſt ꝙ cõtradictoria ⁊ cõtraria nõ ſunt eadẽ. ℭ. D. d. priuatio aũt eſt cõtradictoria quoquo mõ: ⁊. d. hic: q: priuatio ⁊ habitꝰ nõ diuidũt verũ ⁊ falſũ: niſi qñ ſubiectũ eoꝝ fuerit ens: aut terminatũ. cõtradictoria vero diuidũt verũ ⁊ falſũ ſiue ſbm fuerit ſiue nõ vt declaratũ eſt in logica. ℭ. D. incepit dare dr̃iam inter illã ⁊ cõtradictoriã ⁊. d. qm̃ ſi illud qḋ nõ hꝫ potẽtiã ⁊c̃. i. ⁊ priuatio eſt cõtradictio quoquo mõ: q: qñq: nõ priuat̃ ab aliquo illud qḋ nõ hꝫ potẽtiã vt ſit in eo: vt rõnalitas ab aſino: ⁊ qñq: priuat̃ ab aliquo illud qḋ naturaliter hꝫ aut ſimpl'r ⁊ in omni tpe: vt cecitas in hoĩe a principio natiuitatis: aut in aliquo tpe: vt barba in puero. Priuatio enĩꝫ dr̃ multis modis: ⁊ neceſſe eſt in oĩbus recipiẽs eſſe: ⁊ iõ. d. ergo priuatio eſt cõtradictoria ⁊c̃. ergo priuatio eſt negatio in qua nõ eſt potẽtia ad affirmationẽ cũ fuerit accepta cũꝫ ꝓprio accipiẽte. ℭ. D. d. ⁊ iõ non eſt mediũ ⁊c̃. i. ⁊ iõ cã in hoc ꝙ cõtradictoria nõ habẽt mediũ eſt: q: cõtradictio eſt priuatio nõ in recipiẽte ꝓprio. Priuatio aũt ⁊ habitꝰ habẽt ſilr̃ medio qñ p̃dicant̃ de alio a ꝓprio recipiẽte: qm̃ tũc falſant ambo. ℭ. D. d. exẽpluꝫ ⁊. d. qm̃ equale ⁊c̃. v. g. equale ⁊ inequale in albo enĩꝫ falſant ambo. ſ. equale ⁊ inequale. ℭ. D. d. equale vero totũ ⁊c̃. i. equale vero ⁊ inequale qñ p̃dicant̃ de ſubiecto ꝓprio. ſ. magnitudinibꝰ diuidũt verũ ⁊ falſũ qñ accipit̃ oppoſitũ equale ⁊ ineq̃le. diuidit̃ enĩꝫ verũ ⁊ falſũ. dicere. n. ꝙ iſta linea eſt aut eq̃lis illi: aut ineq̃lis: ſꝫ ſi fuerit declaratũ ꝙ eſt nõ eq̃lis diuidit̃ etiã in magnũ ⁊ paruũ. diuiſio. n. pfecta eſt dicere ꝙ iſta linea eſt eq̃lis: aut maior aut minor.

Oĩa cõtraria opponũtur ſm̃ p̃uationẽ ⁊ habitũ: q: viliꝰ cõtrariorũ eſt ſicut p̃uatio pfectioris. Idẽ ẽ. cõ 9. ⁊. t. c. 7. ⁊. 2. ph. cõ. 15. ⁊. 3. ph. cõ. 5. Et p̃ de gñatiõe. cõ. 18. ⁊ 2. ce. cõ. 18. ⁊. 4. met. t. cõ. 27. Idẽ hic. t. ſeq.

Priuatio ⁊ habitꝰ non diuidũt verũ ⁊ falſũ: niſi qñ ſbm eorũ fuerit terminatũ: ſecꝰ de ꝯtradictorijs. iḋ ãn poſtp̃dicamẽtis. ⁊ 5. meta. cõ. 27. ⁊ p̃ celi. 129. ⁊. 3. ph. cõ. 24. ⁊. 4 phyſi. 109. Idẽ hic in cõ. ſequẽti.

ℭ Si itaq: generatiões ipſi materie ex cõtrarijs fiunt: aut ex ſpecie ⁊ ex ſpeciei habitu: aut p̃uatiõe aliqua ſpeciei ⁊ forme palã: q: cõtrarietas priuatio quedã ⁊ vtiq: oĩs. Priuatio vero nõ oĩs forſan cõtrarietas. Cauſa vero q: multipliciter contingit priuari priuatum. ex q̃bus enĩꝫ ꝑmutatiões extremis cõtraria. Palã aũt ⁊ p induictionẽ. Omnis. n. cõtrarietas hꝫ priuationẽ alteriꝰ contrarioꝝ: ſꝫ nõ ſilr̃ oĩa. Nõ inequalitas equalitatis: diſſimilitudo ſil'itudis: ⁊ malitia virtutis. Differt aũt vt dictũ eſt: hoc q̃dẽ. n. ſi ſolũ priuatũ: hoc autẽ ſi eſt: aut qñ: aut in quo: vt ſi etate aliq̃ aut principali aut oĩo. Quapp horũ quidẽ eſt mediũ: ſꝫ neq: bonꝰ hõ nec malus: aliorũ vero nõ eſt. Sꝫ neceſſe eſt eẽ: aut parẽ: aut imparẽ. Amplius alia quidẽ hñt ſuppoſitũ determinatũ: alia aũt nõ. Quare palã q: ſemp alterũ ꝯ̃trioꝝ dr̃ ſm̃ priuationẽ.

Oĩs cõtrarietas habꝫ p̃uationem alteriꝰ contrarioꝝ: ſꝫ nõ ſilr̃ oĩa.

ℭ Et gñãtiones in mã ſunt ex ꝯ̃trijs: ⁊ generant̃: aut forma ⁊ ex hĩtu forme: aut ex aliq̃ priuatiõe forme: manifeſtũ eſt ꝙ ꝯ̃tria oĩa erũt. p̃uatio vero nõ erit neq: oĩa ꝯ̃tria: ⁊ cã in hoc eſt q: poſſe priuatũ p̃uari multis modis. Iſta enĩꝫ ꝯ̃tria ſunt ex alijs ex quibꝰ ſunt trãſmutatiões: ⁊ hoc manifeſtũ eſt ex ſermone ſequẽti. Oĩa. n. ꝯ̃tria hñt priuationẽ alteꝝ ꝯ̃trioꝝ. Sꝫ nõ eſt ſil'r ĩ oĩbꝰ: qm̃ inequalitatis eſt equalitas: ⁊ diſſil'itudis ſil'itudo: ⁊ prauitas ſtudioſitatis: ⁊ diuerſant̃ ſicut dictũ eſt. Unũ vero qñ fuerit priuatũ tm̃: ⁊ aliud qñ in aliquo tpe fuerit alicuiꝰ: ſicut eſt alicuius in aliquo tpe etatis: aut mõ dominãti in nã totiꝰ. Et iõ q̃dã hñt mediũ: ⁊ eſt hõ nõ bonꝰ: aut malus. Sꝫ ⁊ in quibuſdã nõ eſt: ſꝫ impar: aut par: ⁊ ẽt in q̃buſdã eſt ſubiectũ terminatũ ⁊ in q̃buſdã nõ: ergo manifeſtuꝫ ẽ ꝙ ſemp alterũ ꝯ̃trioꝝ eſt mõ p̃uatio: ⁊ ꝙ hoc neceſſe eſt.

16 ℭ Id eſt: ſi gnātio eſt in mā inter ꝯtraria: ⁊ oīs gnātio eſt ex forma cō/
pleta in formā diminutā aut ecōuerſo ⁊ gnātio eſt ex cōtrarijs: mani
feſtū eſt ꝙ in altero ꝯtrarioꝝ eſt priuatio: ⁊ nō oē in quo eſt priuatio ē
ꝯtrariū. ℭ B.d. ꝑuatio vero ⁊c̄. i. ſꝫ nō de neceſſitate oīs priuatio eſt
cōtrariū. ℭ D.d. qm̄ qdā priuatiões ſunt in qbus nō eſt cōtrarietas
ſcꝫ cū plurime priuatiões. Et cā in hoc eſt: qm̄ in oī priuatiõe non eſt
ꝯtrariū: qm̄ priuatio/ aut eſt priuatio ſm totū: aut eſt priuatio q̄ ca/
ret ꝑfectione tm̄. ℭ B.d. iſta enī ⁊c̄. i. ⁊ cā in hoc ꝙ cū ꝯtrarijs admi
ſcet aliqua priuatio eſt: q̄ ſunt ex pricipijs ꝯtrarietatis ex qua fit ge/
neratio ſimplr̄. ſ. q̄ ſunt forma ⁊ priuatio: ⁊ hoc eſt manifeſtū etiaꝫ ex
inductiõe. ſ. ꝙ alterū oīuꝫ cōtrarioꝝ eſt priuatio. nigrū vero quoquo
mō eſt priuatio albi: ⁊ ſilr̄ calidū ⁊ frigidū: ⁊ leue ⁊ graue. ℭ D.d. ſꝫ
nō eſt ſile in oībus ⁊c̄. i. ſꝫ habitꝰ ⁊ priuatio q̄ eſt in altero ꝯtrarioꝝ
nō eſt ſilis in oībus modis cōtrarioꝝ: ⁊ ineq̄litas eniꝫ opponit̄ equa
litati: ⁊ diſſilitudo ſilitudini: ⁊ qd̄ opponit̄ prauitati eſt ſtudioſitas.
Et cū iſta ſint diuerſa ſm ſua cōtraria: ergo ⁊ priuatiões ꝯiuncte in
eis ſunt diuerſe. ℭ D.d. ⁊ differūt ſicut dictū eſt ⁊c̄. i. ⁊ iſte priuatões
diuerſant̄: qm̄ quedā ſunt in quibꝰ eſt priuatio ſimplr̄: ⁊ quedā ſunt
in quibus eſt priuatio ſm aliqd̄ tempus. V. gratia. ſm aliqd̄ tempus
etatis vt priuatio barbe ante pubertateꝫ: ⁊ quedā habent de priua/
tione intentionē dictā principalr̄ ⁊ vere. ℭ D.d. ⁊ iō quedā hn̄t me/
diū ⁊c̄. i. ⁊ pp diuerſitatē nãe cōtrarioꝝ ⁊ nature priuationuꝫ accidit
vt quedā habeāt mediū. V.g. qm̄ hō heremita q nō eſt ps ciuitatis
nō eſt bonus aut malus: ⁊ eſt medium. Et quedā nō hn̄t medium: vt
par ⁊ impar: ⁊ etiā quedā priuatiões hn̄t ſubiectū terminatū: ⁊ qdā
nō: ⁊ intēdit priuationē quā ſignat hec pticula nō. ℭ B.d. ergo ma/
nifeſtū eſt ⁊c̄. i. ex ꝑdictis manifeſtū eſt ꝙ neceſſe eſt vt priuatio ⁊ ha
bitus ſint illa ad que reducunt̄ cōtraria. ℭ Cap. Septimū.

Heremita q nō eſt ps ciuitatis: nō eſt bonꝰ aut malus. Jō 5. meta. cō. 37.

SVfficit aūt ⁊ ſi principia ⁊ gn̄a ꝯtrioꝝ: puta
vnū: ⁊ multa. Alia nāqꝫ ad hec reducuntur.
ℭ Qm̄ aūt vnū vni ꝯtriū eſt dubitabit aliqs
quō opponūt̄ vnū ⁊ multa: ⁊ equale magno
⁊ paruo. Utrū eniꝫ ſemp in oppōne dicimꝰ:
vt vtrum album aut nigrum: ⁊ vtrū album aut nō albū:
vtrū vero homo aut albuꝫ nō dicimus niſi ex ſuppoſi/
tione: ⁊ querētes vt vtrū venit Cleon aut Soz. ſꝫ nō ne
ceſſe eſt in vno aliquo genere hoc: ſꝫ hoc ide venit. Ni
oppoſita ſola nō cōtingit ſimul exiſtere: quo ⁊ hic vtitur
in eo ꝙ vter venit. Si. n. ſimul ꝯtingeret ridiculoſa erit
iterrogatio. Si vero ⁊ ita ſilr̄ icidūt in oppoſitionē i id
qd̄ vnū aut multa: vt vtrū ambo venerūt aut alter.
ℭ Et ſi pricipia ꝯtrioꝝ ⁊ gn̄a eoꝝ ſunt ſicut vnū ⁊ multū
vnū attribuit̄ iſtis. Sed cū vnū eſt ꝯtriū vni: rectum eſt
vt aliquis querat qõneꝫ difficilē quō opponunt̄ ſm op
poſitionē vnū ⁊ multuꝫ ⁊ equale magno ⁊ paruo: qm̄ ſi
oppoſita ſm poſitionē dicunt̄ ſemp per vtrū. ſ. vtrū albū
aut nigrū: ⁊ vtrū albū ⁊ nō albū: ⁊ nō dicimus vtrū ho/
mo aut nō albū niſi per accidens. Et queſtio eſt ille ve/
niens eſt Meleon aut Soz. qm̄ hic nō eſt neceſſe in ali/
quo genere oīno: ſed iſte etiā deinde fuit deceptꝰ: quo/
niā oppoſita ſm oppoſitionē nō pn̄t exiſtere iſimul. Et
ipſe vtitur hoc. Hoc etiā cuꝫ. d. vtrum veniens eſt alter.
Quoniā ſi eſſet inſimul: tunc qd̄ eſſet diuiſibilis: ⁊ fue/
rit hoc modo etiā: tunc caderet ſub oppoſitione in vno
aut multo: ſicut vtrū veniunt ambo: aut alter.

Et ſi principia ⁊ genera cōtrarioꝝ ſunt vnū ⁊ multū: q̄ vnū ac/ 17
cipit̄ in diffōne cōtrarioꝝ: ſꝫ ſi vnū ⁊ multū ſunt cōtraria: ⁊
eſt dictū qd̄ ꝯtrariū nō hꝫ niſi vnū ꝯtrariū ⁊ multū nō eſt vnū: ⁊ ſilr̄
equale qd̄ eſt ꝓpriū vni opponit̄ magno ⁊ paruo: ⁊ cū in iſtis nō eſt
vnū ſꝫ plura vno: qm̄ igit̄ dr̄ ꝙ vnū eſt ꝯtrariū vni. B. incepit decla/
rare diuerſitatē inter oppoſita ⁊ nō oppoſita. ℭ Et.d. qm̄ ſi oppoſita
ſm oppoſitionē ⁊c̄. i. qm̄ ſi illa q̄ ſunt oppoſita ſm oppoſitioneꝫ ſint
illa de quibꝰ querit̄ ꝑ hanc pticulā vtrū. v.g. vtrū iſte color eſt albuꝫ
aut nigrū aut mediū aut iſte color ſit albus aut nō albꝰ. ℭ D.d. ⁊ nō
dicimꝰ vtrū homo ⁊c̄. i. ⁊ nō querit̄ ꝑ hanc particulā vtruꝫ in eis que
nō ſunt oppoſita niſi oppoſitio accidat in eis ꝑ accidēs. V.g. qn̄ ali/
quis querit vtrū veniat Soz. aut Plato nō eſt neceſſe vt iſta ſit oppo
ſitio in aliquo genere oīno: qm̄ poſſe eſt vt veniāt ambo inſil̄. ℭ B. in
cepit dare modū ſm quē hoīes querūt hanc qõnem ⁊.d. ſꝫ iſte dein
de fuit deceptus. i. ſꝫ qui hoc querit fuit ēt deceptus in hoc: q̄ querēs
talem qõnē credit ꝙ nō veniēt ſimul: ⁊ tūc querit aut ſcit ꝙ alterum
eoꝝ dꝫ venire: ⁊ iō ſunt oppoſita ꝑ accn̄s. ſ. q̄ accidit eis hoc ſm qrē/
tem. ſ. q̄ querēs ſcit ꝙ illi nō veniēt inſil̄: aut q̄ alterū eoꝝ dꝫ veni/
re ⁊ ignorat quis. ℭ B.d. cām in hoc ⁊.d. oppoſita. n. ſm oppoſitioneꝫ
⁊c̄. i. ⁊ hec pticula vtrū ꝯiūgit̄ ſemp cū oppoſitis: q̄ oppoſita nō pn̄t
eſſe inſimul. ℭ B.d. teſtimoniū ſup hoc ꝙ qui qrit hoc ſcit ꝙ nō cōue/
niunt inſimul ⁊.d. ⁊ ipſe vtit̄ hoc ⁊c̄. i. ⁊ potētia iſtius qõnis eſt ſicut
qd̄ querētis vtrū veniēs eſt alter iſtoꝝ. ℭ Et.d. hoc: q̄ ſi potētia iſtiꝰ
qõnis nō eſt potētia alterius interrogatiõis: tūc potētia eēt ocioſa.
ℭ B.d. ⁊ ſi fuerit hoc mō ⁊c̄. i. ⁊ cū declaratū ſit ꝙ iſta iterrogatio. ſ.
vtrū venit Soz. aut Plato eſt ſicut iterrogatio que eſt an venit alter
eoꝝ manifeſtū eſt: qm̄ iſta iterrogatio reducit̄ ad interrogationē que
eſt in oppoſitis: ſicut interrogatio q̄ eſt in oppōne q̄ eſt inter multuꝫ ⁊
paucū: ⁊ intēdit ꝑ hoc ꝙ oīs interrogatio eſt in oppoſitis.
ℭ Si itaqꝫ in oppoſitis ſemp eſt ipſius vtrū interroga/
tio: dicit̄ autē vtrū magis: aut minus: aut equale: aliquꝫ

oppoſitio adhuc equalis. Non enim alteri ſoli cõtrariũ nec ambob⁹. Quid enim magis aut maiori aut minori. Amplius inequali cõtrariũ eſt equale. Quare in pluribus erit aut in vno. Si vero inequale ſignificat idem ſimul amboꝝ vtriqꝫ erit quidẽ oppoſitũ ambobus.

⁋ Si igit̃ ſemꝑ in oppoſitis eſt ĩterrogatio per vtrum. Et dicit̃ vtrum eſt magis aut minus: aut equale. Quid igit̃ opponit̃ ſm oppoſitionẽ equali nõ: qm̃ nõ eſt contrariũ: neqꝫ alteri tm̃: neqꝫ vtriqꝫ. Qm̃ erit maius minori: ⁊ ẽt equale eſt ꝯrĩũ nõ equali. Ergo erit aut multitudinis aut vnitatis: ⁊ ſi nõ equale ſignificat idẽ vtriqꝫ: ergo erit oppoſitũ in oppoſitione vtriqꝫ.

18 ⁋ Cum declarauit ꝙ interrogare ꝑ vtrũ eſt in quattuor oppoſitis: querit nunc quõ equale ⁊ magnũ ⁊ paruũ opponunt̃ cũ in eis vſitatur iſta particula vtrũ. ⁋ Et. d. ⁊ ſi ſemꝑ ⁊c̃. i. ꝙ ſi interrogare ꝑ vtrũ eſt in quattuor modis: ⁊ multotiẽs interrogam⁹ in magnitudinibus vtrũ ſit maius aut minus aut equale quõ eoꝝ cõponit̃ equale minori aut maiori. ⁋ D. d. qm̃ nõ eſt cõtrariũ ⁊c̃. i. qm̃ ſi fuerit cõtrarium aut erit cõtrariũ alteri: aut vtriqꝫ: ⁊ impoſſe eſt vt ſit cõtrariũ alteri. V. g. minori. inuenit̃ enim maius minori: ⁊ minus maiori. ⁋ D. d. ⁊ etiã equale ⁊c̃. i. ⁊ cũ dicimus ꝙ equale eſt cõtrariũ inequali: tũc dicere nõ equale: aut ſignificat vnã naturã aut plures. Si igit̃ inequale ſignificat vnam naturam oppoſitã naturalr̃ equali contingit vt illud qđ nõ eſt nõ equale ſit equale: qđ eſt falſum.

⁋ Et dubitatio iuuat dicẽtes inequale dualitatẽ eẽ. Sꝫ accidit vnũ duob⁹ eſſe ꝯrĩũ: qđ eſt ĩpoſſe. Ampli⁹ equale qdẽ mediũ vr̃ eẽ magni ⁊ pui: ꝯrĩatio ãt ĩtermedia neqꝫ vr̃ neqꝫ ex diffõne poſſe. Nõ. n. vtiqꝫ erit ꝑfecta mediatio alicui⁹ extrẽ̃s: ſꝫ magis hꝫ ſemꝑ ſuimet aliqđ mediũ. Reſtat igit̃ aut vt negationẽ opponi: aut vt priuatiõeꝫ. Alteri⁹ qdẽ vtiqꝫ itaqꝫ nõ ꝯtigit. Quid. n. magis magni aut parui. Amboꝝ igit̃ negatio ꝓuatiua. Quapp ad ambo vtrũ dr̃: ad alterũ vero nõ: vt vtrũ maius: aut equale aut vtrũ equale aut min⁹. Sꝫ ſemꝑ tria. Nõ ꝓuatio autẽ ex neceſſitate. Nõ. n. oẽ equale qđ nõ mai⁹ aut min⁹: ſꝫ in qb⁹ aptũ natũ eſt eẽ: eſt itaqꝫ equale qđ neqꝫ magnuꝫ neqꝫ paruũ: aptũ natũ magnũ aut paruuꝫ eẽ: ⁊ opponit̃ ambob⁹ vt negatio priuatiua. Quapp ⁊ mediũ eſt: ⁊ qđ

neqꝫ malũ

neqꝫ malũ neqꝫ bonũ opponit̃ ambobus: ſed innoĩatuꝫ. Multipliciter eĩꝫ dicit̃ vtrũqꝫ: ⁊ nõ eſt vnuꝫ ſuſceptiuũ: ſꝫ magis qđ neqꝫ albũ neqꝫ nigrũ. Vnũ vero nõ hoc dr̃. Sed determinati coloris in qbus dr̃ priuatiue negatio hec. Nam neceſſe aut pallidũ: aut rubeũ eẽ: aut tale aliqd aliud: quare nõ recte increpãt opinãtes ſilr̃ dici oĩa: vt ſi calcei ⁊ man⁹ mediũ qđ neqꝫ calceus neqꝫ manus. Qm̃ qdeꝫ ⁊ qđ neqꝫ bonũ neqꝫ maluꝫ boni ⁊ mali tanq̃ꝫ oĩuꝫ futuro aliquo medio nõ neceſſe ãt accidere hoc. hec qdẽ eniꝫ oppoſitoꝝ cuꝫ negatio ẽ: quoꝝ ẽ mediũ aliqđ ⁊ diſtãtia aliqua nata eſt eẽ. Hoꝝ aũt non eſt dr̃ia. Nam in alio genere quoꝝ negatõẽs. Quare nõ vnũ qđ ſubijcit̃.

⁋ Et qđ difficilis accidit dicentibus ꝙ inequale ſoluꝫ eſt inter: ſed accidit vt vnuꝫ ꝯtrariũ ſit duob⁹: qđ eſt ĩpoſſe. Et ẽt equale vt vr̃ inter magnũ ⁊ paruũ. Cõtrariũ. n. nõ vr̃ inter: ⁊ impoſſibile eſt hoc de diffõne ẽt. Qm̃ ſi nõ eſt cõpleta ſi fuerit inter. ſed hꝫ ſemꝑ aliqd ĩter. Remanet igitur vt opponant̃ ſm oppoſitionẽ ſicut negationẽ: aut ſicut priuatõeꝫ. Sed impoſſe eſt alteri. Nõ. n. eſt negatio magni magis q̃ꝫ parui. Ergo eſt vtriqꝫ negatiua priuatiua: ⁊ iđ vtrum dr̃ de vtroqꝫ: ⁊ nõ dr̃ de altero vtrũ eſt maius: aut equale: aut vtrũ eſt eq̃le aut min⁹: ergo ſunt tria ꝓuatio aũt de neceſſitate: qm̃ nõ oẽ qđ nõ eſt mai⁹ aut min⁹ eſt equale: ſed ineq̃le eis q̃ ſunt illa. Equale. n. eſt illud qđ nõ eſt magnũ aut paruũ: ⁊ nãliter ẽ magnuꝫ aut paruũ: opponit̃ aũt ambob⁹ ſm oppoſitioneꝫ. Qm̃ vtrũqꝫ dr̃ multis modis: ⁊ recipiẽs nõ eſt vnũ: ſed plr̃a. Et nõ eſt albũ aut nigrũ: neqꝫ hoc eſt vnũ: ſed terminat̃ aliquo mõ illud de quo dicit̃ hec negatiua mõ ꝓuatiuo. Qm̃ neceſſe eſt vt ſit aut rubei coloris aut alteri⁹. Non igitur eſt ſermo verus exiſtimãtiũ ꝙ ſermones oĩuꝫ reꝝ ſunt ꝯſiſes: ergo erit inter manũ ⁊ veſtimẽta manus qđ eſt neqꝫ veſtimẽtũ aut man⁹: cũ nõ ſit bonũ aut malũ ẽt inter bonũ ⁊ malũ. Eſt. n. mediũ inter oĩa ⁊ non accidit vt hoc ſit de neceſſitate: qm̃ negatiua cõgregata que op

ponitur ſʒ oppoſitionē eſt mediū: ꝛ hʒ nām vt ſit aliqua diſtātia: q̄daʒ aūt nō hn̄t diuerſitatē quoꝝ negatiua. Cō gregata ſunt ī eodē gn̄e: ergo ſubiectū nō eſt vnū.

19 ¶ Et qđ difficilis accidit dicētibꝰ ꝙ ineq̄le ſolū ita inuenit ī exēplari: ꝛ ſi nō eſt error intēdit ꝙ dicētes ꝙ ineq̄le ſign̄at vnā intētionē: ꝛ eſt inter eq̄le ꝛ nō eq̄le: accidit ēt eis qđ ꝛ eſt ꝙ inter affirmatiuā ꝛ negatiuā eſt mediū. ¶ B. d. ꝛ ēt eq̄le vr̄ ꝛc̄. i. ꝛ ēt equale dr̄ eſſe mediū īter magnū ꝛ paruū: ꝛ neutrū ꝯtrarioꝝ ē mediū īter duo extrema. ¶ B. d. nec eſt poſſe hoc ēt ex diffōne ꝛc̄. i. ꝛ ēt hoc īpoſſe eſt ex diffōne ꝯtrarioꝝ. ſ. ꝙ maxīe diſtāt vt eq̄le ſit ꝯtrariū magno ꝛ paruo. Qđ. n. ē cōtrariū nō eſt mediū īter duo ꝯtraria: ſʒ ꝯtraria ſunt illa īter q̄ eſt mediū: ꝛ ex h̄ appet ꝙ magnū nō eſt ꝯtrariū puo neq̄ȝ eq̄le mediū īter illa: magnū. n. ꝛ puū nō maxīe diſtāt. i. pfecte cū īueniat̄ maiꝰ magno: ꝛ minꝰ puo. ¶ B. d. remanet igit̄ ꝛc̄. i. ꝛ cū eq̄le nō opponit̄ magno ꝛ puo ſʒ ꝯtrarietatē: remanet vt ſint oppoſita aut ſm̄ affirmatōez: aut negationē: aut ſm̄ puationē ꝛ habitū. ¶ B. d. ſʒ īpoſſe eſt ꝛc̄. i. ſʒ īpoſſe eſt vt eq̄le ſit oppoſitū alteri illoꝝ ſm̄ negationē: qm̄ nō magis opponit̄ magno ſʒ negōnē q̄ꝫ puo. ¶ Et. d. h̄: qꝛ ſi eēt negatio: eēt negatio vniꝰ tm̄: cuʒ ſit īpoſſe vnā negatiōeʒ eē duoꝝ qđ nō eſt in puatione. ¶ B. d. ergo vtriq̄ȝ ꝛc̄. i. ꝛ cū ineq̄le nō opponit̄ eq̄li ſm̄ negatiōez: ꝗ opponit̄ ſm̄ puationē: ꝛ cū. d. ꝙ eſt vtriq̄ȝ negatiua puatiua. ſ. illđ qđ ſign̄at ineq̄le: incepit declarare qūo appet ꝙ nō eſt puatiua vniꝰ. ¶ Et d. ꝛ iđ dr̄ vtrū ꝛc̄. i. ꝛ ineq̄le qđ ſign̄at altēꝝ. ſ. aut magnū aut paruū nō opponit̄ eq̄li: qꝛ nō querit̄ vtrū hoc ſit maiꝰ: aut eq̄le: aut vtruʒ h̄ ſit minꝰ: aut eq̄le. ¶ B. d. ꝗ ſunt tria ꝛc̄. i. ꝗ q̄rere p vtrū eſt de tribus ſ. vtrū ſit aut maiꝰ: aut minꝰ: aut eq̄le. ¶ B. d. puatio aūt necio ꝛc̄. i. eq̄le aūt eē oppoſitū magno ꝛ puo ſm̄ oppōnē priuatiōis ꝛ habitꝰ: ſeq̄uit̄ neceſſario vt ſm̄ negationē ꝛ affirmationē: ineq̄le aūt nō eſt negatiuū equalis: qm̄ nō oē qđ nō eſt maius aut minꝰ ēſt equale. V. g. qm̄ color nec eſt minꝰ nec maiꝰ: tn̄ nō eſt eq̄le. ſʒ eq̄le inuenit̄ in nā in qua inuenit̄ magis ꝛ minꝰ: ꝛ ideo nō ſign̄at maius nec minꝰ. ¶ B. d. eq̄le. n. eſt illud qđ ꝛc̄. i. ineq̄le. n. nō eſt negatio eq̄lis: qm̄ eq̄le ꝛ ineq̄le nō diuidūt veꝝ ꝛ falſuʒ inter ſe niſi in nā terminata. ſ. in nā que recipit magis ꝛ minꝰ: nō in oībus entibꝰ ſicut eſt diſpō de affirmatōe ꝛ negatiōe: ꝛ iđ eq̄le ꝛ ineq̄le nō diuidūt veꝝ ꝛ falſuʒ in colore. ¶ B. d. ſed nō hʒ nomē ꝛc̄. i. ſed ineq̄le ſm̄ qđ ſign̄at maiꝰ ꝛ minꝰ nō hʒ nomen ꝙ ſign̄at aliqđ finitū: maius. n. dr̄ maiꝰ reſpectu pluriū: ꝛ ſilr̄ minus: ita ꝙ hoc procedit in infinitū: vn̄ ſequit̄ vt puatio eoꝝ dicat̄ de intētionibꝰ infinitis: iđ nō fuit poſituʒ nō terminatū. ¶ Et qꝛ cā fuit in hoc. ſ. ꝙ negatiua puatiua q̄ negant extrema oppoſita nō ſign̄ant vnā nām. V. g. nō maius nō minus: nō albū nō nigrū. ſ. in hoc ꝙ imponeret eis noīa: incepit declarare h̄: ꝛ. d. ꝛ recipiēs nō eſt vnū ꝛc̄. i. ꝛ illud qđ ſign̄ant h̄ duo negatiua puatiua. ſ. nō albū nō nigrū nō eſt vna nā: queadmodū illud qđ ſign̄at nō maius: ꝛ nō minꝰ: nō eſt vna nā cū maius ꝛ minus ſint relatiua. ¶ B. d. nec eſt vnū ꝛc̄. i. ꝛ illđ qđ ſignificat nō albū: nō nigrū: nō eſt vnū ſignificatū: ſʒ plura terminata. ſ. colores mediȷ̄ inter albū ꝛ nigrū: ꝛ cū. d. illud de quo dr̄ hec negatiua mō puatiuo: intēdit nō albū nō nigrū: ꝛ vocauit hec duo puatiua qꝛ nō ſunt negatiua ſimplr̄: qꝛ ſignificant nām exn̄teʒ ꝛ terminatam. ¶ B. d. qm̄ nece eſt ꝛc̄. i. nece eſt. n. illud qđ ſigat nō albū nō nigruʒ ſit color rubeus ꝛ viridis: aut alius color inter albū ꝛ nigrum. ¶ B. d. ergo nō eſt verꝰ ſermo ꝛc̄. i. ꝗ nō eſt verꝰ ſermo fingētiū ꝙ ſermones oīuʒ reꝝ ſm̄ affirmationē ꝛ negatōeʒ oīuʒ ſunt ſilēs: qm̄ ſi negatio eēt quorūlibet duoꝝ diuerſoꝝ abinuicē ſicut negatio duoꝝ oppoſitoꝝ a mediȷ̄s amboꝝ: tūc eēt inter veſtimēta manꝰ ꝛ manꝰ aliqđ qđ eēt nec veſtimēta manꝰ: nec manꝰ: ſed eſt impoſſe qm̄ nō eſt mediū inter manū ꝛ veſtimēta manꝰ neq̄ȝ īter pedē ꝛ manū neq̄ȝ īter aſinū ꝛ equū: ſicut inter bonū ꝛ malū. ſ. vir: neq̄ȝ bonꝰ neq̄ȝ malus. Duo autē negatiua q̄ negāt ſm̄ puationē extrema oppoſita q̄ ſunt in eodē gn̄e ſigant nās medias: ꝛ hoc intēdebat cum. d. negatiua vero ꝯgregata ꝛc̄. i. duo aūt negatiua ꝯgregata ex negatiōe duoꝝ extremoꝝ oppoſitoꝝ ſunt illa q̄ ſigant aliqđ mediū. ſ. tertiā nām. ¶ B. d. ꝛ hʒ nāʒ ꝛc̄. i. ꝛ illud mediū hʒ nām per quā hʒ diſtātiā terminatā a duobus extremis. ſ. ꝙ ptinet nāe medioꝝ. Quedā aūt negata abinuicē nō hn̄t hāc nām que inuenit̄ inter oppoſita. ſ. que ſunt in eodeʒ gn̄e. ſ. ꝙ negatio duoꝝ extremoꝝ in eis vere dicit̄ de mediȷ̄s.

Vide etiam iſtiꝰ. ꝗ. c. 15. Et que ibi.

Vide. ꝗ. co. 16.

¶ Capitulum Octauum.

Similiter ēt ꝛ đ vno ꝛ multis dubitabit vtiq̄ȝ aliqs: naʒ ſi multa ſimplr̄ vni opponunt̄ accidunt quedā impoſſia. Naʒ vnū paucū: aut pauca erit. Naʒ multa ꝛ paucis opponunt̄. Ampliꝰ ipſa duo ſunt multa ſi duplex multiplex: dr̄ aūt ſm̄ duo: quare vnuʒ paucū. Ad qđ eniʒ ſunt multa ipſa duo niſi ad vnū ꝛ paucū: nihil. n. eſt minꝰ. Ampliꝰ ſicut in lōgitudine ꝛ pductū ꝛ breue: ſic in multitudine multuʒ: ꝛ paucū: ꝛ qđcūq̄ȝ fuerit multū: ꝛ multa multuʒ. Si nō ad aliqđ forte differāt in cōtinuo bene terminabili: paucū multitudo erit q̄dā. Quare vnū multitudo q̄dā eſt: ſiq̄dē eſt ꝛ paucū: hoc aūt neceſſe: ſi duo ſunt multa. Sed forſan multa dn̄r q̄dē vt multū ſed vt differēs: velut aq̄ eſt multū. Multa aūt nō: ſed q̄cūq̄ȝ diuiſa ī his dicunt̄. vno q̄deʒ mō ſi fuerit multitudo hn̄s excedētiaʒ: aut ſimplr̄: aut ad aliqđ. Et paucū ſilr̄ multitudo defectum hn̄s. Hoc aūt vt numerus qđ ꝛ opponit̄ vni ſolū. Ita eniʒ dicimus vnuʒ aut multa vt ſi quis dicat vnuʒ: ꝛ pluraliter vna: aut albū ꝛ alba: ꝛ menſura ad metruʒ: ꝛ menſurabile: ſic ꝛ multiplicatiōes dn̄r. multa. n. vnuſquiſq̄ȝ numerus qꝛ vnū: ꝛ qꝛ mēſurabilis vno vnuſq̄ſq̄ȝ

⁊ vt qđ opponiť vni nō pauco. ſic igiť ſunt multa ⁊ ipſa duo: vt aūt multitudo hñs excedentiā: aut ad aliqđ: aut ſimplr nō ſunt. Sȝ multitudo ſunt primū pauca ſimplr ipſa duo: multitudo eiȝ eſt qđ defectū hñs pria. Quapp nec recte deſtitit Anaxa. cū dixiſſet ꝙ ſimul oēs res erāt infinite: ⁊ multitudine ⁊ paruitate. Oportebat aūt dicere pro ⁊ paruitate ⁊ paucitate. Nō. n. infinite: qm̄ paucū nō pp vnū: vt quidaȝ dicunt: ſed pp duo.

¶ Querenda eſt qō hec de vno etiā ⁊ multo: qm̄ ſi multum opponiť vni modo ſimplici accident quedā impoſſibilia: tūc. n. erit vnū paucū aut pauca. Multa. n. paucis opponunť: ⁊ etiā duo erūt multa: cuȝ dupluȝ eſt de magnis multiplicibus: ⁊ opponiť duobus etiaȝ: ergo vnuȝ eſt paucū: ⁊ ſi nō fuerit ita: cū igiť opponunť duo: ⁊ erūt multa: vt vni aut pauco. Nihil enī eſt minus de numero: ⁊ etiaȝ ſi eſt ſicut in longitudine longum ⁊ breue: ita in multitudine multuȝ ⁊ paucuȝ: ergo qđ eſt multuȝ eſt multa: ⁊ qđ multa eſt multuȝ: niſi differat aliquo mō in cōtinuo facilis determinatōis: tūc igitur erit paucū alia multitudo: ergo vnū erit multitudo: ⁊ ſi ſit paucū ēt. Et ſilr neceſſe eſt vt duo ſint multitudo. Sȝ rectū eſt vt qdā multitudo dicať multitudo ēt: ſȝ q̄ eſt diuerſuȝ vt aq̄ eſt multuȝ nō multitudo: ſȝ ſicut illa q̄ nō diuidunť in iſta. Qm̄ iſta dn̄r vno mō ſi fuerit multitudo quedaȝ que hȝ ptes qdā. i. ⁊ ſua qdā ſunt ſicut numerꝰ ⁊ opponunť vni tm̄. Et ſilr opponiť vnū multitudini: ſicut cū aliqs dicit vnū ⁊ vnū ſemꝑ albū ⁊ albū: ⁊ mēſurata in reſpectu mēſure: ⁊ mēſuratū eſt vnū: ⁊ oē vnū eſt mēſuratū ab vno: ⁊ queadmodū oppoſitū eſt vnū nō paucuȝ. Silr duo ſunt multa ēt addita: aut alicui aut ſimplr: ſȝ duo ſunt pauca ſimplr: q̄ eſt prima multitudo que hȝ qdaȝ: ⁊ iō nō bn̄ dixit Anax. in hoc qđ. d. ꝙ oīa erāt ſimul infinita in multitudine ⁊ puitate. Et ēt deberet dicere in loco puitatis paucitateȝ. Qm̄ non ſunt finita in paucitate vnius: ſicut dixerunt quidam: ſed ꝓpter duo.

Cum induxit qōnes cōtingētes in hoc ꝙ quale opponiť magno ⁊ paruo: ⁊ declarauit ꝙ de neceſſitate opponiť ſm habitū ⁊ priuationē: incepit ꝑſcrutari de vno ⁊ multo quō opponuntur ſibi. 20
¶ Et. d. querēda eſt ⁊c. i. ⁊ qrēduȝ eſt hoc ſilr de vno ⁊ multo. ſ. vtruȝ opponanť ſilr ſm cōtrarietatē: aut alio mō. ¶ D. d. qm̄ ſi multitudo ⁊c. i. qm̄ ſi vnū opponiť multo ſimplr ſm ꝯtrarietatē accidēt plura impoſſia. ¶ D. incepit dicere impoſſia: ⁊. d. tūc. n. erit vnū paucū ⁊c. i. qm̄ ſi fuerit poſitū ꝙ vnū eſt ꝯtrariū multo: ⁊ illud qđ eſt ꝯtrariū multo eſt paucū: accidet vt vnū ſit paucū. ¶ D. incepit declare qōnē: ⁊. d. ꝙ ēt duo erūt multū ⁊c. i. ⁊ ēt duo ſunt multa: q̄ duo ſunt duplū: ⁊ duplum eſt multitudo: q̄ dr̄ in reſpectu paucitatis: ſicut multiplex dr̄ in reſpectu ſubmultiplicis. ¶ D. d. ꝯcluſionē ex hoc. ⁊. d. ergo vnū eſt paucū ⁊c. i. qm̄ cū duo fuerit dupluȝ: ⁊ duplū eſt multitudo reſpectu eius cuiꝰ eſt duplū: ſequiť ꝙ illud cuiꝰ duo ſunt duplū. ſ. ad vnū ſunt paucū: qm̄ ſi vnū nō fuerit paucū cui igitur cōparanť duo cū dicanť eſſe multa: ⁊ ꝙ oē multū cōparať pauco: ſed nō cōparať ad vnū aut ad aliqđ minꝰ vno: ſed nihil eſt minꝰ vno: ergo de neceſſitate cōparātur adinuicē: ⁊ vnū eſt illud paucuȝ ad qđ cōparať multitudo multa q̄ ſunt duo. ¶ D. d. aliā qōneȝ ⁊. d. ⁊ ēt ſi queadmodū in longitudine ⁊c. i. ⁊ ēt dȝ aliqs dicere: qm̄ queadmodū in oī longo eſt longū ⁊ breue: longū. ſ. in reſpectu breuioris: ⁊ breue. ſ. in reſpectu longioris: ⁊ oē multū eſt paucū in reſpectu pluris: ⁊ multuȝ in reſpectu paucioris: ſi aūt vnū fuerit paucū in reſpectu duoꝝ: cōtingit vt ſit multū in reſpectu paucioris: ſicut contingit vt duo ſint pauca in reſpectu pluris: ⁊ q̄ vſus eſt in hoc ſermone: ꝙ oē qđ eſt multuȝ eſt multitudo multa: ⁊ hoc nō eſt verū in liq̄bilibꝰ excepit illa: ⁊ hoc nō nocet in hoc qđ intēdit cōcludere: qm̄ numerꝰ nō eſt de liq̄bilibꝰ ⁊ multū dr̄ de nūeris: ⁊ de liquabilibꝰ equoce: ⁊ hoc intēdebat cū. d. niſi hoc differat ⁊c. ¶ Et cū cōpleuit hāc dubitationē q̄ ſeq̄tur ab impoſſi qđ eſt vnū diuidi: incepit ſoluere eā: ⁊ declarare quō vnū ⁊ multū opponunť ſibi: ⁊ dixit. ſed rectū eſt vt quedā multitudo ⁊c. i. ſed rectū eſt vt qdā q̄ dn̄r multa vere dicanť multa: q̄ nā eoꝝ diuerſať: vt aqua que vere dr̄ multa: ⁊ nō vere dr̄ multitudo. Multitudo vero cuius vnitates nō diuidunť dr̄ vno mō: cū partes eiꝰ fuerint ſicut partes. ſ. de quātitate diſcreta. ¶ Et intēdit ꝙ nō oīs multitudo eſt multitudo eius qđ eſt paucioris neq̄ oīs paucitas eſt multitudo eius qđ eſt paucioris: ⁊ hoc manifeſtum eſt de multitudine ⁊ paucitate in numeris: ⁊ ideo nō eſt neceſſe vt ex numero vnū opponať duobꝰ ſȝ paucitatē ⁊ multitudinē. ¶ D. d. ⁊ opponiť vni tm̄ ⁊c. i. ⁊ modus quo vnuȝ opponiť multitudini: ⁊ multitudo vni eſt modus quo vnū opponiť multo qđ eſt de ſpē illius vnius: ⁊ vnū album opponiť pluribꝰ albis: ⁊ vnum pluribꝰ vnis: ⁊ iſta oppoſitio nulla alia eſt niſi oppō mēſurātis ad mēſuratū ⁊ numerantis ad numeratū. Oīs. n. multitudo menſurať ꝑ vnuȝ ſue ſpēi: ⁊ iō opponiť ſibi ſm cōtrarietatē: ſed ſm numerās ⁊ numeratū. Et declaratū eſt in ꝑncipio iſtius tractatꝰ ꝙ vnū ſm ꝙ eſt vnū: ⁊ ſimplex eſt mēſura eius qđ cōponiť ex hoc. ¶ D. d. ſed queadmodū oppoſitū ⁊c. i. ⁊ queadmodū illud qđ opponiť multitudini eſt vnuȝ ſm ꝓportionē mēſurātis ad mēſuratū: ita eſt de vno ⁊ duobꝰ. ¶ D. d. qm̄ aūt hȝ multitudinē ⁊c. i. duo vero q̄ ſunt multitudo dn̄r multa: q̄ addūt

Oīs multitudo numeratur ꝑ vnū ſue ſpeciei.

ſupra paucius illis: aut qꝛ ſunt multa ſimplr̄ dicunt̄ in reſpectu eiuſ ad qḋ dicit̄ multitudo ſimplr̄. ſ. paucitas: ⁊ nõ eſt ita. ¶ D. d. ſ3 duo ſunt pauca ⁊c̄. i. ſ3 duo ſũt ꝑm⁹ nũer⁹ nũeroꝝ paucoꝝ: ſunt igit̄ pauca ſimplr̄ cũ nõ iueniunt̄ pauciora: ⁊ iõ nõ ſunt ꝑma multitudo. ¶ D. d. ⁊ iõ nõ bñ fecit Anaxa. ⁊c̄. i. qm̄ illud qḋ opponit̄ multitudini eſt paucitas: ⁊ illud qḋ opponit̄ pũo ẽ magnũ. Si igit̄ dixerit ꝙ oĩa ſunt infinita ꝑꝑ pũitatẽ ⁊ magnitudinẽ nõ eſt ſermo falſus: ⁊ ſi dixerit infinita in paucitate ⁊ multitudine eẽt falſus quodã mõ: ⁊ verus alio mõ. falſus vero qꝛ qḋ diſponit̄ ꝑ multitudinẽ ⁊ paucitatẽ nõ ꝓcedit in infinitum. ver⁹ aũt qꝛ paucitas opponit̄ multitudini. ¶ D. d. debet. n. dr̄e ⁊c̄. i. ſi aliqs dixerit ꝙ illa q̄ diſponunt̄ ꝑ multitudinez ſunt finita in paucitate ⁊ ꝑueniũt ad vnũ nõ diceret veꝝ: ſ3 veꝝ eſt dr̄e ꝙ ſunt finita in paucitate: qꝛ ꝑueniũt ad duo que ſunt pauciora paucoꝝ.

¶ Opponit̄ itaqꝫ vnũ multis vt metrũ mẽſurabili. Hoc aũt vt q̄ ad aliqḋ q̄cũqꝫ nõ ſm̄ ſe eoꝝ q̄ ad aliqḋ. Diuiſuz aũt eſt a nobis i alijs: qꝛ duplr̄ dr̄ q̄ ad aliqḋ. Alia nãqꝫ vt ꝯria: alia vt ſcĩa ad ſcibile: qꝛ dr̄ aliqḋ aliud ad ipm̄. Vnũ aũt eẽ min⁹ aliq̄: puta duob⁹ nihil ꝓhibet. non eiz ſi min⁹ ⁊ paucũ. Multitudo aũt q̄ſi gen⁹ eſt numeri. Eſt. n. multitudo vno mẽſurabilis: ⁊ opponunt̄ aliq̄lr vnũ ⁊ numer⁹ nõ vt ꝯriuz: ſed vt dictũ eſt eoꝝ q̄ ad aliqḋ qdã. Inquãtũ. n. metrũ h̄: h̄ ãt mẽſurabile ſic opponunt̄. quapꝑ nõ oẽ qḋcunqꝫ fuerit vnũ numer⁹ eſt: puta ſiqḋ indiuiſibile eſt. Silr̄ aũt dicta ſcĩa ad ſcibile nõ ſilr̄ aſſignat̄. Videbit̄. n. vtiqꝫ ſcĩa metrũ eẽ: ſcibile vero qḋ mẽſurat̄. Accidit aũt qdẽ ſcĩaz oẽz ſcibile eẽ: ſcibile ṽo nõ eẽ ſcĩaz: qꝛ mõ quodã ſcĩa mẽſurat̄ ſcibili. Multitudo aũt nec pauco ẽ ꝯria: ſ3 huic qdẽ multũ: ſic excedẽs multitudo exceſſe multitudini: neqꝫ ipſi vni oĩno. Sed h̄ qdẽ vt dictũ ẽ: qꝛ diuiſibile: illḋ aũt qꝛ idiuiſibile h̄ vt ad aliqḋ vt ſcĩa ſcibili ſi fuerit nũer⁹. vnũ ṽo metrũ.

Multitudo eſt q̄ſi gen⁹ numeri.

¶ Et vnũ opponit̄ multo vt mẽſura mẽſurato. Iſta ãt q̄ opponunt̄ ſ3 relationẽ ſunt oĩa q̄ nõ ſunt ꝑ ſe ḋ caplo relõnis: ⁊ iaz oñdim⁹ in alio libro ꝙ relatiuũ dr̄ multis modis: vno mõ ſic ꝯria: ⁊ alio mõ ſic ſcĩa a ſcitũ. Dr̄. n. iſtud in reſpectu illi⁹. Vnũ aũt nihil ꝓhibet vt ſit minus aliq̄. V. g. duob⁹: qm̄ nõ ſi eſt min⁹ paucũ ẽt. Multitudo ṽo ẽ tãq̄ gen⁹ nũeroꝝ. Nũer⁹ ṽo eſt multitudo mẽſurata ꝑ vnũ: ⁊ opponũt̄ vnũ ⁊ nũer⁹ quoq̄ mõ: nõ ſic ꝯriũ:

ſicut dictuz eſt in quibuſdã relatiuis que opponunt̄ ſibi ſicut opponit̄ menſura ⁊ menſuratũ. Et ideo non oẽ qḋ eſt vnũ eſt numerus ẽt ſicut eſt qḋ diuidit̄: ⁊ ſcĩa dr̄ tali modo in reſpectu ſciti: ſed non cõuertitur. Scĩa igit̄ vr̄ mẽſura ⁊ ſcitũ menſuratũ: ſed accidit ꝙ oĩs ſciẽtia ſit ſcitum: ſ3 nõ omne ſcitũ eſt ſciẽtia. Sciẽtia eñ quoquo mõ menſurat̄ per ſcitũ. Multitudo vero nõ eſt ꝯria pauco etiaz. Sed hoc multũ qḋ eſt ſicut multitudo vna addita multitudini ei eſt cõtrarijs. Et multitudo non eſt ꝯria vni omni modo: ſ3 cuidã ſicut dictũ eſt: qꝛ diuidit̄. Illḋ aũt qḋ non diuidit̄ eſt ſicut illud qḋ eſt relatiuũ ſicut ſciẽtia ſicut numerus ſciti: vnũ vero menſura.

¶ Dixit Ariſt. ⁊ vnũ opponit̄ ⁊c̄. i. ⁊ vnuz eſt oppoſitũ multo: nõ ſm̄ relationẽ ꝯtrariã: vt multũ pauco: ſ3 ſm̄ relationẽ in q̄ nõ eſt cõtrarietas vt menſura ⁊ menſuratũ. ¶ Et. d. h̄: qꝛ poſuit in q̄õne ꝑdicta ꝙ vnũ opponit̄ multo ſ3 ꝙ multũ opponit̄ pauco. d. illa aũt q̄ opponunt̄ ⁊c̄. i. illa q̄ ſunt oppoſita ſm̄ relationẽ tm̄: ſunt illa q̄ nõ ſunt relatiua in ſe. Declaratũ eſt eñ i tractatu in q̄ expoſuit noĩa q̄ relatiuũ eſt duob⁹ modis quoꝝ vnus ẽ illḋ qḋ eſt relatiuũ ꝑ ſe: ⁊ ali⁹ relatiuũ ꝑ aliḋ. ſ. qꝛ aliḋ cõparat̄ ad ipſum vt ſenſatũ ⁊ intellm̄. ſenſatũ eñ ⁊ intellm̄ ſunt relatiua. qꝛ intells ⁊ ſenſus q̄ ſunt relatiua nõ ꝑ ſe cõparant̄ ad ipm̄ ⁊ ꝑ ſe nõ ſunt relatiua. ¶ D. d. ⁊ iã diſtiximus in alio libro ⁊c̄. i. ⁊ iaz diſtinximus in alio tractatu: qꝛ relatiuũ eſt duob⁹ modis. Unus aũt modus eſt relatiua ꝑ ſe: ⁊ ſunt illa quoꝝ vtrũqꝫ nõ h̄3 eẽ niſi ſ3 ꝙ refert ad ſcḋz: ⁊ iſti relationi accidit ꝯtrarietas vt paucũ ⁊ multũ. Scḋs aũt eſt illa q̄ nõ ſunt relatiua ꝑ ſe: ⁊ ſunt illa in qb⁹ nõ accidit ꝯtrarietas. vt ſcĩa ⁊ ſcitũ. ¶ D. d. dr̄. n. illḋ ⁊c̄. i. ſcitũ eñ dr̄ relatiuũ: nõ qꝛ ẽ relatiuũ ꝑ ſe: ſ3 qꝛ aliḋ cõpat̄ ꝑ ſe ad ip̄3. ſ. ſcĩa. ¶ D. d. vnuz aũt nihil ꝓhibet ⁊c̄. i. ¶ Et. d. h̄ ad diſſoluendũ q̄õnẽ ꝑdictã dicentẽ ꝙ ſi duo ſunt multa: ſeq̄t̄ ꝙ vnũ ſit paucũ: qꝛ eſt paucius ⁊. d. rñdẽdo ꝙ nõ ſequit̄ vt oẽ qḋ eſt min⁹ aliq̄ ſit diuiſibile: ſ3 põt eẽ indiuiſibile oĩno: ⁊ hec eſt diſpõ vni⁹ cũ duob⁹: ⁊ ideo vnũ nõ eſt paucũ. ¶ D. d. multitudo aũt eſt tanq̄ genus numeri. i. multitudo ṽo oppoſita vni eſt multitudo q̄ eſt tanq̄ genus numeri. ⁊ ĩnuit ꝑ h̄ illud qḋ dictũ eſt i diffõne numeri. ſ. eſt multitudo cõpoſita ex vnitatib⁹. ⁊ ideo d. numerus eñ eſt multitudo mẽſurata. i. numerata ꝑ vnũ. ¶ D. d. ⁊ opponunt̄ vnũ ⁊ numerus ⁊c̄. i. ⁊ forte nõ opponit̄ numero ſ3 oppoſitionẽ cõtrarij: ſ3 ſm̄ oppõnẽ modi relatiui: qḋ non eſt relatiuũ ꝑ ſe. ¶ Et. d. hoc qꝛ poſuit in q̄õne ꝑdicta ꝙ multitudo opponit̄ vni ſm̄ ꝙ opponit̄ pauco: ⁊ eſt oppoſitio ſ3 ꝯtrarietatẽ: ⁊ ideo ſequit̄ ex illo ſermone vt vnũ ſit paucũ. ¶ Et cũ dixit ꝙ multitudo opponit̄ vni mõ relatiuo. d. exẽplũ ⁊. d. opponit̄ eñ ſicut opponunt̄ mẽſura ⁊ menſuratũ. D. d. ⁊ ideo nõ omne ⁊c̄. i. ⁊ ideo nõ ſequit̄ vt illud qḋ eſt vnũ ⁊ mẽſurat multitudinẽ vt ſit ſicut paucũ. vnũ eñ mẽſurãs põt eẽ indi/

Margin beside "¶ Dixit Ariſt.": 21

Margin beside "latiua in ſe.": 5. met. t. c. 20.

uiſibile oĩno. ℂ B.d. ⁊ ſcĩa dr̃ ⁊c̃.i. ⁊ ſcitũ cognoſcit̃ ꝑ ſciã: ſicut menſuratũ ꝑ menſurã. ⁊ ſcĩa dr̃ hoc mõ ſm relationẽ ad ſcitũ: ſed non cõuertit̃. ſ. vt ſit ſicut oĩs ſcientia hꝫ ſcitũ: vt omne ſcitũ habeat ſciam. ℂ Et intendit ſicut cõuertit̃ dicere omnis mẽſura eſt mẽſura menſurati: ⁊ omne menſuratũ eſt menſuratũ menſura. ℂ B.d. rectũ eſt igit̃ ⁊c̃.i. rectũ eſt igit̃ vt ſciẽtia ſit menſura: ⁊ ſcitũ menſuratũ: ſꝫ accidit vtꝗ̄ ſcĩa ſit ſcitũ. ſ. vt omne menſurãs ſit menſuratũ: ⁊ nõ oẽ ſcitũ ſit ſcĩa. i. cognoſcit̃ per ſciã. ſcĩa eñ quoquo modo cognoſcit̃ ꝑ ſcitũ. ℂ B.d. multitudo võ ⁊c̃.i. mł̃titudo võ nõ opponit̃ paucitati ſimpl̃r: ſed opponit̃ paucũ multitudini q̃ dĩ ſm additionẽ ſupra aliã multitudinẽ. ℂ B.d. multitudo nõ eſt cõtraria oĩ vni ⁊c̃.i. ⁊ multitudo nõ eſt ꝯtraria oĩ vni ſꝫ paucitatẽ: ſꝫ q̃buſdã vnis. ſ. vni qđ diuidit̃. Illđ eñ qđ diuidit̃ de vnitatibꝰ opponit̃ multitudini: ſicut ſcĩa opponit̃ ſcito: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. illđ võ qđ diuidit̃ eſt ſicut relatiuũ ⁊c̃.i. illđ võ qđ nõ opponit̃ ſicut ſcĩa ſcito opponit̃: ſi ſcĩa fuerit numerꝰ ⁊ mẽſura ſciti. ℂ B.d. vnũ võ eſt mẽſura. i. qm̃ nõ accidit ĩ eo vt ſit mẽſuratũ ſm ꝙ eſt vnũ: ſicut accidit ſcie vt ſit mẽſurata per ſcitũ.

ℂ Capitulum Nonum.

Quoniã aũt ꝯrioꝝ cõtingit mediũ eẽ aliqđ: ⁊ quorũdã eſt neceſſe ex ꝯrijs eẽ. Oĩa nãq; media ĩ eodẽ ſunt gñe: ⁊ quoꝝ ſunt media. Media eñ h̃ dicimꝰ in q̃cũq; ꝑmutari priꝰ eſt nece qđ ꝑmutat̃: vt ab ipate in netẽ: ſi trãſit ꝑ minimã rõnẽ priꝰ veniet ad medios ſonos. Et in coloribꝰ ſi veniet ex albo in nigrũ priꝰ veniet ad puniceũ ⁊ plũbeũ q̃ȝ ad nigrũ. Silr̃ aũt ⁊ ĩ alijs. Permutari vero ex alio gñe in aliđ genus nõ eſt niſi ſm accñs: vt ex colore ĩ figurã. Nece eſt ergo media ⁊ quoꝝ ſunt media in eodẽ gñe eſſe. At vero oĩa media ſunt oppoſitoꝝ quorũdã. Ex his eñ ſolis ſꝫ ſe ẽ ꝑmutari. quapꝓ ĩpoſſe eẽ media nõ oppoſitoꝝ. Eſſet eñ ꝑmutatio ⁊ nõ ex oppoſitis. Oppoſitoꝝ võ ꝯdictõis q̃dẽ mediũ nõ eſt. Hec eñ eſt ꝯdictio oppo eiꝰ cuiuſcũq; altera pars adeſt non hñtis vllũ mediũ. Ceteroꝝ vero alia ad aliđ alia vt ꝓuatiua: alia ꝯria. Eoꝝ aũt q̃ ad aliqđ q̃cũq; nõ ꝯria nõ hñt media: cã vero q: nõ in eodẽ gñe ſunt. Quid eñ ſcie ⁊ ſcibilis mediũ: ſed magni ⁊ parui.

ℂ Cõtraria vero ꝑñt eſſe mediata: in q̃buſdã eſt nece vt ſit mediũ iter ꝯria. Oĩa eñ mediata ſunt ĩ eodẽ gñe: ⁊ illa que hñt mediũ ẽt: ⁊ dico media oĩa iſta ad q̃ prio trãſmutabile trãſmutat̃ neceſſario primo. V.g. ꝙ ſi motor fuerit de neumate ad acutũ: prio veniet in neumatibus minus cõuenientibꝰ q̃ ſunt inter ſe. Et ſilr̃ in coloribus: ſi fuerit motus de albo in nigrũ: ꝑmo veniet ad rubeũ ⁊ glaucũ: ⁊ ſilr̃ de alijs. Trãſmutatio vero de vno genere in aliud: nõ eſt niſi per accidẽs vt de colore in figurã. Ergo de neceſſitate media ⁊ illa que hñt media ſunt in eodẽ gñe: ſed oĩa ſunt media rerũ oppoſitarũ: qm̃ ex iſtis ſolũmodo eſt trãſmutatio per ſe. Et ideo nõ ꝑñt trãſmutari illa q̃ nõ opponunt̃. ergo trãſmutatio ⁊ nõ trãſmutatio erit de oppoſitis ⁊ oppoſitoꝝ. Cõtradictoria võ nõ hñt mediũ. Cõtradictoria eñ ſunt oppoſita quoꝝ altera pars ſemper eſt: ⁊ nullũ hꝫ mediũ oĩno. Alia vero oppoſita q̃dã ſunt relatiua: ⁊ quedã ꝓuatiua. Relatiuoꝝ vero oĩa q̃ nõ ſunt ꝯria nõ hñt mediũ. ⁊ cã in hoc eſt ꝙ nõ ſunt in eodẽ genere: ⁊ nõ eſt mediũ iter ſciam ⁊ ſcitũ: ſed inter magnũ ⁊ paruũ.

Ideſt. ⁊ ꝓpriũ eſt cõtrarijs iter alia oppoſita ꝙ in q̃buſdã eoꝝ eſt mediũ: ⁊ cã ĩ hoc eſt ꝙ ĩ q̃buſdã gñibꝰ in q̃bꝰ ſunt: nece eſt vt ſit mediũ iter cõtraria: qm̃ media ⁊ illa iter q̃ ſunt media ſunt ĩ eodẽ gñe: ⁊ ꝯtraria ſunt ĩ eodẽ gñe. g̃ ſequit̃ ꝑ ꝯuerſionẽ maioris ꝓpoſitiõis vt media ſunt ĩ ꝯtrarijs. ℂ B. deſcripſit mediũ. ⁊. d. ⁊ dico media ⁊c̃. ⁊ ĩtelligit per mediũ illđ ad qđ trãſmutabile trãſmutat̃ ꝑmo ⁊ eẽntialr̃. ſ. qñ trãſmutat̃ de cõtrario in cõtrariũ. ℂ B.d. exẽplũ. ⁊. d. V.g. ⁊c̃.i. V.g. qm̃ trãſmutatio q̃ eſt a neumate grauiſſimo ad acutiſſimũ erit ꝑ trãſmutationẽ ſupra neumata q̃ ſunt iter graue ⁊ acutũ: ⁊ ſilr̃ motꝰ de albo ĩ nigrũ ſit ꝑ motũ ſupra colores medios prio: ⁊ poſt ꝑuenit̃ ad nigredinẽ. Et cã in hoc eſt ꝙ trãſmutatio ẽ de cõtrario in ꝯtrariũ. ⁊ ꝯtraria ſunt ĩ eodẽ gñe: ⁊ media ĩ gñe ĩ q̃ ſunt ꝯtraria ſunt illa in q̃ prio cadit trãſmutatio. Trãſmutatio võ de gñe in genus. ſ. q̃ nõ eſt in eodẽ gñe nõ eſt niſi ꝑ accñs. V.g. de colore ĩ figurã. ℂ B.d. g̃ de necitate ⁊c̃.i. ⁊ cũ trãſmutatio fuerit đ ꝯtrario ĩ mediũ ꝑmũ. d. in ſui ꝯtrariũ: ⁊ ꝯtraria ſunt ĩ eodẽ gñe ſicut dictũ eſt. g̃ nece eſt vt media ⁊ ꝯtraria ſint ĩ eodẽ gñe. B.d. ſꝫ oĩa media ⁊c̃.i. ⁊ q: media ſunt ꝯtraria: ideo ẽt trãſmutati ex eis adinuicẽ erit ꝑ ſe ſicut erit iter extrema mediãtibꝰ illis. ℂ B.d. ⁊ ideo ĩpoſſe eſt ⁊c̃.i. ⁊ ꝓp hoc ꝙ trãſmutatio dꝫ eẽ de cõtrario ĩ cõtrariũ: nõ trãſmutant̃ illa q̃ nõ cõponunt̃ ſibi adinuicẽ eẽntialr̃. g̃ trãſmutatio erit de illis q̃ ſunt oppoſita. ℂ Et q̃ſi iſte ſermo eſt ꝯuerſus ꝑmi. in prio eñ poſuit ꝙ trãſmutatio eſt de ꝯtrario in ꝯtrariũ: ⁊ declauit ex hoc ꝙ trãſmutatio erit ꝑmo ad media. In hoc aũt poſuit ꝙ trãſmutatio eſt ad media: ⁊ declauit ex hoc ꝙ trãſmutatio eſt de ꝯtrarijs. iſta eñ vident̃ ꝯuerti. ℂ B.d. ⁊ oppoſitoꝝ ⁊c̃.i.

Oĩa media ſunt ĩ eodẽ genere cum extremis.

Contradictiõis nil ẽ mediũ.

Mediũ q̃đ

22

Viđ idẽ. 5. ph. t. c. 22.

⁊ cōtradictoria īter oppoſita nō hñt mediū: ⁊ hoc manifeſtū eſt. B. d. alia vo oppoſita ⁊c̄. i. ⁊ illa q̄ ſunt oppoſita apud interrogationē ꝑ vtrū ſunt qttuor cōtradictoria: ⁊ relatiua: ⁊ ꝑuatiua: ⁊ ꝯtraria. Relatiuoꝝ aūt illa q̄ nō ſunt cōtraria nō hñt mediū. ℭ B. d. ⁊ cā in hoc. ſ. ꝙ quedā relatiua nō hñt mediū eſt ꝙ vnū relatiuoꝝ pōt eē in aliquo gñe. ⁊ ſuū correlatiuū in altero: vt ſcia ⁊ ſcitū. Scia em̄ eſt in q̄litate: ⁊ ſcitū in ſba. ℭ Et ideo. d. ⁊ nō erit mediū īter ſciam ⁊ ſcitū. B. d. ſʒ īter magnū ⁊ paruū. i. ⁊ mediū non inuenit̄ in relatiuis niſi in quib⁹ eſt cōtrarietas vt magnū ⁊ paruū inter que eſt equale.

Scia ē i q̄litate. ⁊ ſcitū eſt i ſba. op p. 7. ph. 20

ℭ Si vero ſunt in eodē genere media vt oſtenſuʒ eſt: ⁊ media ꝯ̄rioꝝ neceſſe ipſa cōponi ex his ꝯ̄rijs. Naʒ aut erit aliqđ genus ipſoꝝ: aut nullū: ⁊ ſiqdē genus erit ita: vt ſit prius aliquid ꝯ̄rijs. dr̄ie priores ꝯ̄rie erūt facientes ſpēs ꝯ̄rias: vt generis. ⁊ gñe eniʒ ⁊ differētijs ſpecies: vt ſi albū ⁊ nigrū ꝯ̄ria. Eſt aūt hic quidē diſgregatiuus. Ille vero cōgregatiuus color. he dr̄ie cōgregatiuū ⁊ diſgregatiuū priores. Quare h̄ ꝯ̄ria inuiceʒ priora. at vero ꝯ̄rie dr̄ia magis ſunt ꝯ̄ria ⁊ reliq̄: ⁊ media ex gñe erūt ⁊ differētijs: vt qcūqʒ colores albi ⁊ nigri ſunt medij: opʒ hos ex gñe dici: eſt aūt genus color ⁊ ex differētijs quibuſdam: he vero non erūt prima ꝯ̄ria. Si aūt non: erit vnuſquiſqʒ aut albus aut niger. altera igit̄ media. ergo primoꝝ ꝯ̄rioꝝ he erunt. Prime aūt dr̄ie cōgregatiuū ⁊ diſgregatiuū: q2 hec pria ſunt. q̄rendū aūt q̄cūqʒ ꝯ̄ria nō in gñe ex quo media ipſoꝝ neceſſe em̄ que ſunt in eodē gñe ex incōpoſitis gñe cōponi: aut incōpoſita eſſe. Cōtraria nāqʒ incōpoſita ſunt ex inuicē. Quare principia q̄ aūt intermedia aut oīa: aut nullū ex ꝯ̄rijs vero ſit aliqđ. Quare erit trāſmutatio in hoc prius q̄ʒ in ipſa. Utriuſqʒ eniʒ ⁊ minus erit ⁊ magis. Mediū igit̄ erit hoc ꝯ̄rioꝝ. Et alia igit̄ oīa cōpoſita q̄ ſunt media. Nā huius quidē magis: illius vero minus cōpoſitū eſt aliqual̄r ex illis quoꝝ dicit̄ eſſe: huius quidē magis: illoꝝ vero minus. Qm̄ aūt non ſunt altera priora eiuſdem generis ꝯ̄rijs: oīa vtiqʒ ex cōtrarijs media erūt. Quare ⁊ inferiora oīa ⁊ ꝯ̄ria ⁊ media ex primis ꝯ̄rijs erunt.

ℭ Si igit̄ media ſunt in eodē gñe: ſicut declaratū eſt: ꝯ̄ria hñt media: neceſſe eſt vt ſiāt cōpoſita ex iſtis ꝯ̄rijs

Qm̄ aut habebūt aliqđ genus: aut nō habebūt. Si habebūt ergo erunt ſm̄ hūc modū: q̄ſi aliqđ recipiēs: aut ꝯ̄ria ⁊ erunt ꝯ̄ria ante dr̄ias q̄ fecerūt ꝯ̄ria. Forme eniʒ ſunt ex gñe ⁊ dr̄ijs: vt albū ⁊ nigrū ſunt ꝯ̄ria: ⁊ alterū color ſegregās: ⁊ alterū color cōgregās. Iſte igit̄ dr̄ie ſegregās ⁊ cōgregās ſunt ante: ergo iſta ſunt ꝯ̄ria ante. ſʒ illa q̄ dr̄nt ſʒ ꝯ̄rietatē ſunt magis ꝯ̄ria: ergo erūt iſta media ex gñe ⁊ dr̄ijs. vt oēs colores qui ſunt inter albuʒ ⁊ nigrū. Opʒ igit̄ vt iſta dicant̄ ex differētijs ⁊ genus eſt color: ⁊ q2 iſta ſunt ex aliquib⁹ differētijs: ſed nō erūt cōtraria ꝑma. Et ſi nō: tūc qđlibet aut erit albū: aut erit nigrū: aut aliud mediū. Ergo iſta erūt inter prima ꝯ̄ria: ⁊ primas dr̄ias que ſunt tales: ⁊ q̄ ꝯtinēt. Ergo querēda ſunt iſta primo ⁊ oīa ꝯ̄ria q̄ nō ſunt ex aliquo medio in genere. Neceſſe eſt enim vt illa que ſunt in vno genere ſint cōpoſita ex illis que nō ſunt cōpoſita ſʒ genus: aut ſunt non cōpoſita. Qm̄ cōtraria nō ſunt cōpoſita ex inuicem. ergo ſunt principia. Media vero aut oīa: aut nulla. Et erit aliqđ ex cōtrarijs. Ergo tranſmutatio erit in hoc anteq̄ʒ perueniat ad iſta: qm̄ erit ī quolibet eoꝝ minus aut maius. Et hoc ēt eſt inter cōtraria: ⁊ ēt oēs partes cōpoſite ſunt medie. Cōpoſitio em̄ ex altero magis q̄ʒ ex altero minus dr̄ quoquo mō qđ eſt ex altero magis ⁊ ex alio min⁹. Et cuʒ nulla alia ſunt diuerſa vt oīa cōtraria. ergo media ſunt ex cōtrarijs. ergo oīa q̄ ſunt ſub ⁊ cōtraria media erūt ex ꝑmis cōtrarijs.

ℭ Si igit̄ media ⁊ cōtraria ſunt ī eodē gñe vt dictū eſt: ⁊ media ſunt media ⁊ īter ꝯtraria: nec̄e eſt vt media ſint cōpoſita ex illis ꝯtrarijs. 23
ℭ B. qm̄ aūt habebūt gen⁹ ⁊c̄. i. cōtraria aūt aut habebūt idē genus aut nō. ſʒ ſi nō habebūt idē genus: nō erūt ꝯtraria. ⁊ ſi hñt: ꝯtingit vt idē gen⁹ recipiat ꝯtraria. i. ⁊ ſic illđ gen⁹ recipit ꝯtraria: ⁊ illa q̄ ſunt īter ꝯtraria. ⁊ ꝯtiget vt ſint ꝯtraria aū dr̄ias ex qb⁹ ꝯſtituūt̄ ꝯtraria. ℭ B. d. forme em̄ ⁊c̄. i. ſpēs em̄ cōponit̄ ex gñibus ⁊ dr̄ijs. U. g. albuʒ ⁊ nigrū q̄ ſunt ꝯtraria: ⁊ albedo eſt color diſgregās viſuʒ ⁊ nigredo color cōgregās viſuʒ: ⁊ iſte dr̄ie ſunt priores dr̄ijs quib⁹ cōſtituunt̄ media. Segregās em̄ ⁊ cōgregans ſunt ante in ꝯtrarietate albo ⁊ nigro: cū per illa ſint cōtraria albū ⁊ nigrū. ℭ B. d. ſʒ illa que differūt ⁊c̄. i. ⁊ ſpēs cōtrarioꝝ vt albū ⁊ nigruʒ ſunt maioris cōtrarietatis q̄ʒ dr̄e. ⁊ dixit hoc: q2 diſgregatio ⁊ cōgregatio accidit eis magis ⁊ minus.

¶ D.d.ergo erũt iſta media ꝛc.i.ꝛ cum hec ↄtraria fuerint cõpoſita
ex genere ꝛ primis dñtijs:ꝛ media illius generis ſint inter illa neceſ
eſt vt iſta media ſint cõpoſita ex genere ꝛ illis duab⁹ dñtijs oppoſi/
tis ſm mixtionẽ:qm̃ ille dñe recipiunt magis ꝛ minus. U.g.colores
medij inter albũ ꝛ nigrũ que cõponunt ex colore ꝛ ſegregatiõe ꝛ cõ/
gregatiõe:ſed differũt ſm magis ꝛ minus.¶ D.d.opꝫ igit ꝛc.i.opꝫ
igit ſm hoc vt media ſint in eodẽ genere ꝛ vt habeãt aliqs dñas con
trarias:ſed nõ erũt pria cõtraria.¶ D.d.ꝛ ſi non erit qdlibet ꝛc.qm̃
differẽtie medioꝝ aut erũt eedẽ cũ differẽtijs primoꝝ ↄtrarioꝝ: aut
medie inter ↄtraria:ſꝫ dñe eoꝝ nõ ſunt primoꝝ cõtrarioꝝ:ergo ſunt
media inter dñas primoꝝ cõtrarioꝝ.U.g.qm̃ mediũ inter albũ ꝛ ni
grũ:aut eſt albũ aut nigrũ:aut mediũ inter illa.D.d.ergo erunt iſta
ꝛc.i.ergo ſequit vt iſta media ſint iter ↄtraria q̃ cõtinẽt oĩa media:ꝛ
vt dñe eoꝝ ſint inter dñas primoꝝ cõtrarioꝝ.¶ D.d.ergo querẽda
ſunt ꝛc.i.ergo opꝫ q̃rere ſemp iſta media:ꝛ ↄtraria q̃ nõ habẽt aliqđ
mediũ in vno genere:qm̃ illa que ſunt in vno genere neceſſe ẽ vt ſint
cõpoſita:aut ex illis que nõ ſunt cõpoſita.ex illis q̃ ſunt in illo gene/
re:aut vt non ſint cõpoſita.ſ.aut ſint cõpoſita ex ſimplicib⁹ aut vt ſint
ſimplicia.¶ D.d.qm̃ cõtraria ꝛc.i.qm̃ cõtraria nõ ſint cõpoſita ex il
lo genere:ſequit vt ſint principia cõpoſitoꝝ ex illo gñe.ſ.mediorum.
D.d.media vero neceſſe eſt:aut vt oĩa ſint ex ↄtrarijs:aut nullũ coꝝ
ſit ex cõtrarijs.¶ Et intẽdebat declarare ꝙ eſt ĩpoſſe opinari ꝙ q̃dã
ſint ex ↄtrarijs ꝛ q̃dã nõ:ꝛ tacuit deſtructionẽ partis dicẽtis ꝙ nullũ
eorũ cõponit ex partib⁹ cõtrarijs:q: eſt manifeſtũ ex hoc ꝙ ſunt me/
dia:ꝛ q: primo ad illa trãſmutant cõtraria: ꝛ iõ.d.ergo erit trãſmu/
tatio ꝛc.i.trãſmutatio ergo de ↄtrario erit ad illud qđ ẽ mediũ anq̃
veniat ad ſcđm cõtrariũ.ꝛ ſi eẽnt alteri⁹ nãe:tũc trãſmutatio de con
trario in cõtrariũ mediãtib⁹ illis eſſet p accñs. ¶ D.d.erit.n.vterq̃
magis aut min⁹.i.ꝛ cã in hoc ꝙ trãſmutatio de contrarijs erit ad me/
dia eſt:q: cõtraria recipiũt magis ꝛ min⁹: aut intẽdit ecõtrario.ſ.ꝙ
cũ fuerit poſitũ:q: trãſmutatio eſt prio de cõtrario in mediũ:ſeqt vt
ↄtrariũ recipiat magis ꝛ min⁹.Illđ.n.qđ nõ recipit magis aut min⁹
nõ hꝫ trãſmutatõez:ꝛ iõ ſi media dñnt a in ſpẽ ab extremis nõ eẽt
illic iter:qđ eſt neciũ ĩ motu dclaratũ ẽ ĩ nãlib⁹:nec eẽt illic trãſmu
tatio oĩo: ꝛ iõ.d.poſt:ĝ ꝛ hoc ẽ iter ↄtraria.i.ĝ trãſmutatio eſt necio
iter ↄtraria.¶ D.d.iõ ꝛ oẽs ptes ꝛc.i.ꝛ non ſolũmõ eſt veꝝ dicere ꝙ
oĩa media ſunt cõpoſita ex ↄtrarijs:ſꝫ ecõtrario.ſ.ꝙ oĩa cõpoſita ex
ↄtrarijs ſunt media. Cõpoſita.n.ex duob⁹ debent hr̃e ex altero illoꝝ
min⁹:ꝛ ex altero magis. b ¶ Et h̃ demr̃at ex ſuo ſermone:qm̃ ĩpoſſe
eſt ꝙ in cõpoſito ex ↄtrarijs ſint due ptes eq̃les: ſꝫ altera dꝫ eẽ domi
nas cui attribuat forma.ꝛ hoc demrãt p hoc qđ ĩpoſſe ẽ iueniri cõple
xione media in extremis ↄtrarijs:vt dixit Gal.poſſe eẽ. ¶ Qm̃ ſi eẽt
poſſe:tunc eſſet poſſe inuenire cõpoſituꝫ ex ipſis extremis abſq̃ eo ꝙ
accideret eis trãſmutatio aut diminutio.¶ Et iam fecim⁹ ſermonez
cõtradicentẽ.S.¶ D.d.cõpoſita.n.ꝛc.i.qm̃ in compoſito inuenit ex
altero cõtrarioꝝ magis ꝛ ex altero min⁹ nõ ſimpl'r:ſꝫ aliquo mõ.i.in
potẽtia. c ptes.n.cõpoſiti ſunt in cõpoſito in potẽtia nõ in actu:ꝛ iõ
cõpoſitũ eſt vnũ ĩ actu:ꝛ forma p partẽ dominãtẽ.ꝛ ſi nõ:nõ eẽt vnũ
ĩn actu.¶ D.d.ꝛ cũ nõ ſint diuerſa ꝛ oĩa ↄtraria.ĝ media ſunt ex cõ

Hec coloꝝ
ſcipiũt ma
gis ꝛ min⁹.

a Si media
differrent
ſpẽ ab ex/
tremis non
eẽt illic iter
neq̃ mot⁹.

b Digreſſio
q̃ oñdit nõ
poſſe dari
eq̃le ad põ/
dus nec cõ/
plonẽ tẽpe/
ratã q̃lẽ po
ſuit Gal.vi
de p̃ ce.cõ.
7.ꝛ ĩ.2.col/
liget.ca.p̃.

c Partes cõ
poſiti ſunt ĩ
cõpoſito in

trarijs.i.ꝛ cũ media ſint inter res diuerſas ꝛ diuerſitas eaꝝ nõ dif/
fert a diuerſitate contrarioꝝ:ergo media neceſſario ſunt inter cõtra
ria:ergo omnia que ſunt ſub medijs: ꝛ contraria non prima : ꝛ me/
dia ſunt ex primis contrarijs.

¶ Q ꝫ quidẽ igit media ꝛ in eodẽ gñe oĩa:ꝛ inter me/
dia ↄrioꝝ:ꝛ cõponunt ex ↄrijs:oĩa palã.Diuerſuꝫ autẽ
ſpẽ ab aliquo diuerſuꝫ eſt:ꝛ opꝫ hoc ambob⁹ ineſſe:vt ſi
aĩal diuerſuꝫ eſt ſpẽ:ambo aĩalia.Neceſſe ergo in eodẽ
genere eſſe diuerſa ſpecie.Tale.n.gen⁹ voco quo ambo
vnũ ꝛ idẽ dñr:nõ ſm accidẽs hñs dñam ſiue vt mã ens
ſiue aliter.Non ſolũ.n.opꝫ cõe exiſtere:puta ambo ani
malia:ſꝫ ꝛ alterũ vtrilibet hoc ipm aĩal:ꝛ hoc qdẽ equũ
illud vero hoĩez.Propter qđ hoc cõe diuerſuꝫ abĩuicẽ
eſt ſpecie.Erit itaq̃ ſm ſe:hoc qdeꝫ tale aĩal:illud vero
tale:vt hoc qdẽ equus:illud vero hõ.Neceſſe ergo dif/
ferentiã hanc diuerſitatẽ eſſe gñis.dico.n.generis diffe
rentiã diuerſitatẽ que diuiſum facit hoc ipm.Cõtrarie/
tas igit erit hec.palã aũt ꝛ ex inductiõe. Oĩa.n.diuidũ
tur oppoſitis.Et qđ ↄria ĩ eodẽ gñe ſunt oſtẽſuꝫ eſt.Nã
ↄrietas erat dña pfecta.dña vero que ſpecie oĩs alicu/
ius aliquid eſt. Quare hoc idem ꝛ genus in ambob⁹.
Quare ꝛ in eadẽ coelementatione omnia contraria ca/
thegorie:quecũq̃ ſpecie dña ꝛ nõ genere:diuerſaq̃ ab/
inuicẽ maxime.Perfecta eniꝫ ipſorũ dña:ꝛ ſimul inui/
cem nõ ſiunt.Ergo dña ↄrietas eſt.Hoc eniꝫ eſt diuer
ſa eſſe ſpecie in eodẽ genere entia contrarietatẽ habere
entia indiuidua.eadẽ vero ſpecie quecũq̃ cõtrarietateꝫ
nõ habẽt indiuidua entia. In diuiſione.n.ꝛ in medijs
ſiunt cõtrarietates priuſq̃ ad idiuidua pueniat.Quare
palã:q: ad id qđ vocat gen⁹:nec idẽ nec diuerſuꝫ ſpe/
cie quicq̃ eſt eoꝝ que cõueniũt vt generis ſpecierum.
Nam mã negatione oſtẽdit:gen⁹ aũt mã qđ dr̃ gen⁹:nõ
vt heraclitoꝝ:ſꝫ vt in natura.Neq̃ ad ea que nõ in eodẽ
genere:ſꝫ differũt gñe ab illis:ſpecie vero ab eis que in
eodẽ genere.Cõtrarietatẽ.n.neceſſe eſt eẽ dñaꝫ: nõ dif
ferre ſpẽ:hoc aũt ineſt in eodẽ gñe exñtibus ſolũ.

potẽtia. ex
h vr̃ extrẽa
nõ eẽ actu ĩ
medio. vide
5.ph.6.19.
52.ꝛ.2.de
aĩa.158.ꝛ.2
de gene.cõ.
32.vbi dicit
oppoſitũ.

Mã nega/
tiõe cogno
ſcitur.

¶ Declaratũ eſt igiť ꝙ oĩa media ſunt in eodẽ gñe: ⁊ ꝙ ſunt inter ꝯ̃ria: ⁊ ꝙ oĩa ſunt cõpoſita ex contrarijs.

¶ Capitulum Decimum.

QUod aũt eſt aliud per formã eſt aliud alicu/ius: ⁊ hoc dꝫ eſſe vtriqꝫ. Quõ ſi aĩal eſt aliud ſm formaꝫ: neceſſe eſt vt vtrũqꝫ ſit aĩal: ⁊ vt illud qḋ eſt aliud ſm formã ſit in eodẽ. Illḋ eniꝫ qḋ eſt tale bene dr̃: ꝙ ambo ſunt ex eodẽ: cum diffe runt nõ per accidẽs: ſꝫ ſꝫ naturã: ſiue alio mõ. Opꝫ. n. habere illud qḋ eſt cõe tm̃: vt aĩal vtriqꝫ: ſed vt qḋlibet eorũ habeat aliud: ⁊ etiã idem aĩal. U. g. vt ſit equus ⁊ aliud homo. Neceſſe eſt igiť vt iſta diuerſitas ſit alietas in genere. Dico eniꝫ ꝙ diuerſitas generis eſt alietas: ⁊ alietas eſt illud qḋ facit hoc aliud. Cõtrarietas igiť que eſt in re eſt eadẽ: ⁊ hoc manifeſtũ eſt ex ſermone ſequẽti. Oĩa. n. diuiduntur ſm oppoſitionẽ. Et iam declarauimꝰ ꝙ ꝯ̃traria ſunt in eodẽ gñe. Cõtrarietas. n. eſt ꝑfecta diuerſitas: ⁊ diuerſitas que eſt ſm formã. Oẽ. n. aliqḋ eſt alicuiꝰ genꝰ hoc qḋ eſt idẽ. ⁊ genꝰ etiã diciť de vtroqꝫ. ⁊ iḋ oĩa ꝯ̃ria cũ veniũt in eodẽ ꝑdicamẽto que differũt ſm formã nõ ſm genus. Et ſunt q̃daꝫ ex qbuſdã alijs ma/gis. Diuerſitas. n. cõpleta nõ eſt ĩſimul vtriqꝫ. Ergo di uerſitas eſt cõtrarietas: ⁊ dñr idẽ ſm formã oĩa que nõ habẽt cõtrarietatẽ: ⁊ ſunt illa que nõ diuiduntur. Cõtra/ria enim ſunt in diuiſiõe: ⁊ in eis que ſunt media: anteq̃ꝫ ꝑueniãt ad illa q̃ nõ diuiduntur: ergo manifeſtũ ẽ ꝙ nihil eſt in rei veritate apud illud qḋ dr̃ genꝰ: neqꝫ ideꝫ: neqꝫ aliud ĩ forma oĩno in illa q̃ eſt ſicut forma generis. Mã eniꝫ cognoſciť per negatiuã. Genus vero eſt mã illius qḋ diciť genus: nõ ſicut genus herculeorũ: ſed ſicut dici tur in illis que ſunt naturalr̃. Neqꝫ in illis que non ſunt in eodem genere: ſꝫ differũt ab iſtis ſm genus: ⁊ diffe/runt ſm formã ab illis que ſunt in eodem genere. Con/trarietas enim eſt diuerſitas eius qḋ differt ſm formaꝫ: ⁊ iſta eſt in illis que ſunt in eodem genere tantum.

CUm declarauit ꝙ ꝯ̃traria ſunt in eodẽ gñe: ⁊ ꝙ mediũ cõponiť ex ꝯ̃trarijs: ⁊ ꝙ media ſunt ĩter cõtraria: fecit rememora/tionẽ de hoc. D. ĩcepit declarare ꝙ illa q̃ drñt ſm drĩas ⁊ formas cõue niũt in gñe. ¶ Et. d. illud aũt qḋ eſt aliud ⁊c. i. illud aũt qḋ eſt aliud ſm formã ĩueniť in alio ⁊ nõ ſunt diuerſa exiſtẽtia in eodẽ ſubiecto: ſꝫ in gñe in quo cõueniũt: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. ⁊ opꝫ vt hoc ſit vtriqꝫ. ¶ D. d. qm̃ ſi aĩal ⁊c. i. neceſſe eſt. n. ſi aĩal diuidiť in duo diuerſa ſm formã. ſ. in duas ſpẽs: vt aĩal ſit in vtroqꝫ. ſ. ꝙ vtrũqꝫ ſit aĩal. D. d. ⁊ vt ſit aliud ⁊c. i. ⁊ vl̃r nec̃e eſt vt illa q̃ differãt ſm formã. ſ. ſpẽs ſint ĩ eodẽ gñe. ¶ D. d. illud. n. qḋ eſt tale ⁊c. i. illa. n. que differunt tali di/uerſitate. ſ. ſm formã ſunt in eodẽ gñe cum nõ differãt ꝑ accñs ſicut illa que cõueniũt in forma ⁊ differũt ſm mãm. U. g. duo annuli alter de auro alter de argẽto. D. d. opꝫ eniꝫ vt habeãt ⁊c. i. opꝫ vt nõ con ueniant niſi in re cõitm̃: ⁊ vt differãt in illo ꝑ qḋ vtrũqꝫ eſt aliḋ. ¶ Et intẽdit ꝑ hoc diſtinguere inter res diuerſas que faciunt illa in quibꝰ inueniuntur diuerſa in ſpecie: ⁊ res diuerſas que congregantur in eodem ſubiecto: ⁊ nõ faciunt illa in quibus inueniuntur diuerſa ſm colorem ⁊ ſaporẽ: in iſtis eniꝫ nõ eſt cõtrarietas. Illa aũt q̃ faciunt res exiſten/tes diuerſas faciũt hoc ꝑ cõtrarietatẽ que eſt eis: cũ dictũ ſit ꝙ cõtra/ria ſunt illa q̃ nõ cõgregantur in eodẽ ſubiecto eodẽ mõ. ¶ D. d. nec̃e eſt igiť vt iſta diuerſitas ⁊c. i. ergo nec̃e ẽ vt iſte modus diuerſitatis que facit ꝯ̃trarietatẽ ſit illud ꝑ qḋ differt intra ſe idẽ genꝰ in ſua ſſba. ¶ D. d. dico. n. ⁊c. i. ⁊ iḋ dico ꝙ illud ꝑ qḋ differt idẽ genꝰ eſt aliud: ⁊ iſta alietas facit genus diuidi ꝑ drĩas ꝯ̃trarias. ¶ D. d. contrarietas igiť ⁊c. i. ⁊ cũ iſta ſit contrarietas q̃ exiſtit in forma eſt illa q̃ facit vt habeat idẽ genꝰ. D. d. ⁊ hoc manifeſtũ eſt ⁊c. i. ⁊ hoc ꝙ forma ꝑ quã di uidiť genus primo ⁊ eſſentialr̃ hꝫ in ſe cõtrarietatẽ: manifeſtũ autẽ eſt ex inductiõe. i. qm̃ cũ ꝯ̃ſiderata fuerint oĩa genera inueniuntur ita. ¶ D. d. oĩno eniꝫ diuiduntur ⁊c. i. que non cõgregantur in eodẽ.

¶ Et cum poſuit ꝓpoſitionẽ dicentẽ ꝙ drĩe quibus genus diuiditur ſunt cõtrarie: poſuit ꝙ cõtraria ſunt in eodẽ genere ad cõcludendũ 2
ꝙ forme quibꝰ diuidiť aliqd ſunt in eodẽ gñe. ⁊. d. ⁊ iam declarauimꝰ ⁊c. i. ⁊ iam declarauimꝰ ſuperius ꝙ ꝯ̃traria ſunt in eodẽ gñe. Cõtra/rietas. n. eſt cõpleta diuerſitas: ⁊ cõpleta dieerſitas nõ intelligitur niſi inter duo q̃ ſunt eiuſdẽ nãe. U. g. inter duas extremitates lõgiſſi me linee: ⁊ in qualitate ĩter duas formas remotiſſimas. D. d. ⁊ diuer/ſitas que eſt ſm formã ⁊c. i. ⁊ diuerſitas q̃ eſt ſm formã eſt ꝯ̃trarietas que cũ facit vt illa q̃ diuerſantur ſm ipſam nõ cõgregantur. ¶ D. d. ergo illud qḋ eſt idẽ ⁊ genus. i. illud q̃ in quo ꝯ̃ueniũt due forme diuerſe ẽ idẽ: ⁊ eſt genꝰ de quo ꝑdicantur. ¶ D. d. ⁊ iḋ oĩa cõtraria ⁊c. i. ⁊ ꝓp hec oĩa cõtraria que ſunt in eodẽ ꝑdicamẽto ſm formã diuerſantur nõ ſm genus: vt albũ ⁊ nigrũ: ⁊ dulce ⁊ amarũ que ſunt in qualitate. D. d. ⁊ iſta quedã a quibuſdã alijs magis. i. ⁊ iſta differũt abinuicẽ magis q̃ alia drĩa. ſ. que inueniuntur in eodẽ ſubiecto. ¶ D. d. diuerſitas eniꝫ eſt cõpleta ⁊c. i. ⁊ intẽdit ꝙ duo diuerſa nõ inueniuntur inſimul. ¶ Et in alia tranſlatione. d. diuerſitas eniꝫ cõpleta nõ erit cum quedã fue rint cũ quibuſdã inſimul. i. diuerſitas enim cõpleta nõ inuenitur in diuerſis que ſunt inſimul in eodẽ: vt color ⁊ albedo: ⁊ rõnalitas: ⁊ iḋ iſta inueniuntur in generibus diuerſis. Illa aũt que differunt ꝑfecta

dr̃ia.ſ.que nõ inueniunt in eodẽ neceſſario ſunt in eodẽ genere.D.d. ergo diuerſitas ⁊c̃.i.ergo diuerſitas ſm formã eſt diuerſitas ſm cõtrarietatẽ.diuerſitas enĩz ſm formã eſt illa ſm quã diuidit idẽ gen⁹: ⁊ nõ cõgregant in eodẽ.⁊ iſta eſt diſpõ cõtrarioꝝ.❡D.d.⁊ dicuntur idẽ ⁊c̃.i.illa que ſunt idẽ ſm formã ſunt oĩa que nõ habẽt cõtrarietatem.ſ.particularia que nõ diuidunt: vt Soꝛ.⁊ Pla.❡D.d.contrarietas eniz ⁊c̃.i.cõtrarietas.n.eſt in forma per quã diuidunt pria genera:⁊ media genera:donec pueniat ad illa que nõ diuidunt ſm formã:⁊ ſunt vltime ſpecies que diuidunt in idiuidua.❡D.d.ergo manifeſtũ eſt ⁊c̃.i.ergo in genere non inuenit aliqd qd̃ in rei veritate ſit idem cum forma que eſt in genere:aut aliud:qm̃ genus eſt mã:⁊ mã cognoſcit per negatiuã cuz dicit q̄ mã eſt priuatio forme:⁊ intendebat declarare q̄ in genere nihil eſt in actu:ita q̄ diceret aut eſt idez cũ forma exiſtẽte in eo aut aliud.❡D.d.genus aũt mã ⁊c̃.i.gen⁹ autem ſignificat mãm.ſ.genus qd̃ dr̃ in rei veritate nõ genus qd̃ dr̃ de oĩbus attributis eidẽ parti.V.g.gen⁹ herculeoꝝ.D.d.ſz illud qd̃ eſt ⁊c̃.i.ſed genus qd̃ p̃dicat de reb⁹ exiſtentib⁹ ſm nãm qd̃ ita diffinit.ſ. q̄ eſt p̃dicabile de plurib⁹ ſpecieb⁹ in eo q̄ qd̃. D.d.neq3 in illis que nõ ſunt in eodẽ genere.i.neq3 diuerſitas ſm formã inuenit inter illa q̃ nõ ſunt in eodẽ genere.D.d.⁊ differũt ſm formã ⁊c̃.i.⁊ illa p que differt forma ſunt in eodẽ genere:⁊ cã in hoc eſt:qꝛ ↄtrarietas ſm formã eſt diuerſitas:⁊ diuerſitas ſm formã eſt diuerſitas ſm cõtrarietatẽ: ⁊ cõtraria ſunt ſemp in eodem genere.ergo diuerſa ſm formã ſunt in eodẽ genere.⁊ hoc intẽdebat cum.d.⁊ erunt iſta que ſunt in eodem genere.ſ.diuerſa ſm formã.

Gen⁹ ſignificat mãm. vide oppoſitũ p̃rio metha.cõ.17.

❡Cap. Undecimũ.

Dubitabit aũt vtiq3 aliqs quare femina viro nõ ſpecie differt: ↄtrio maſculino ⁊ feminino exñte:dr̃ia aũt ↄtrietate.Neq3 aĩal maſculinũ ⁊ femininũ diuerſuz eſt ſpẽ:q̃uis ſz ſe aĩalis hec ſit dr̃ia:⁊ nõ vt albedo aut nigredo:ſz ĩquantũ aĩal maſculinũ eſt. Eſt aũt hec dubitatio fere eadẽ:⁊ quare hec cõtrarietas facit ſpecie diuerſa: hec vero nõ:aut ambulatiuũ: ⁊ volatiuũ: ſed albedo ⁊ nigredo nõ.Aut qꝛ hec quidẽ ſunt ꝓprie paſſiões generis:illa vero minus: qm̃ ẽ hec quidẽ rõ:hec aũt mã. Quecũq3 quidẽ in rõne ſunt ↄtrarietates ſpecie faciũt differentiã in cõcepto cuz mã non faciunt. Quapp hominis albedo non facit nec nigredo:nec albi hominis eſt dr̃ia ſm ſpẽm ad nigrum hominez:nec ſi vnũ nomẽ imponat.Ut mã eniz homo. Non facit aũt dr̃iam mã. Non.n.hoĩs ſpẽs ſunt hoĩes.Propter hoc q̃uis diuerſe carnes ⁊ oſſa ex qbus hic ⁊ hic:ſz ſimul totũ diuerſuz

Nõ facit differẽtiã materia.

quiddaz

quiddaz: ſpẽ vero nõ diuerſuz:qꝛ in rõne nõ eſt ↄtrietas hoc aũt eſt vltimũ indiuiduũ.Callias vero eſt rõ cũ mã ⁊ albus itaq3 homo:qꝛ Callias albus.Scd̃z vero accñs hõ albus: nec ereus itaq3 circulus:nec ligneus:nec triãgulus ereus ⁊ circulus ligneus pp mãz ſpẽ differũt: ſed qꝛ in rõne ineſt cõtrarietas.Utrũ aũt mã nõ facit diuerſa ſpẽ ens aliqualiter:aut eſt:vt facit. Propter quid enim hic equus ab hoc hoĩe diuerſus eſt ſpẽ.Equidez rões ipſoꝛuz cuz mã aut qꝛ eſt in rõne ↄtrarietas.Eteniz albi hoĩs:⁊ nigri equi diuerſitas eſt ſpẽ: ſed nõ inquãtũ hic albus:⁊ hic niger:qm̃ ⁊ ſi ambo albi eſſent tamen eſſent ſpecie diuerſa. Maſculus vero ⁊ femina animalis ſunt ꝓprie paſſiões:ſed nõ ſm ſubſtantiã: verũ in mã:⁊ corpore. Propter qd̃ idez ſperma femina:aut maſculus ſit patiens paſſionem aliquam.

Hinc ſumitur dr̃iam aliã ſm formam aliam ſm mãz eẽ.

❡Querendũ eſt quare mulier nõ differt a viro ſm formaz cuz maſculus ſit ↄtrius femĩe: ⁊ diuerſitas eſt cõtrarietas.Et quare aĩal maſculus nõ eſt aliud a femina ſz formaz. Iſta eniz diuerſitas eſt per ſe aĩalis:⁊ non ſicut albedo ⁊ nigredo:ſed feminitas ⁊ maſculinitas ſunt ſz aĩal. Iſta eniz qd̃ appꝛopinquat queſtioni dicẽti: quare q̃dã ↄria faciũt alia ſm formã:⁊ q̃dã nõ:vt ambulãs ⁊ pẽnatũ.Albedo vero ⁊ nigredo:nõ quedã eniz ſunt paſſiones ꝓprie generi: ⁊ quedaz nõ. ergo quedaz diffõ:⁊ quedã mã.Oĩa igit cõtraria que ſunt in diffõne faciunt diuerſitatẽ ſm formã:⁊ oĩa q̃ ſunt in re cuz mã nõ faciũt. Et ideo albedo nõ facit hoĩes:nz nigredo:neq3 homo albus differt ſm formaz in reſpectu hoĩs nigri: neq3 ſi fuerit poſituz vnũ nomẽ.Homo eniz eſt ſicut materia:⁊ mã nõ facit diuerſitatez.Hoĩes eniz nõ ſunt forme hoĩs: ⁊ ideo ſi carnes ⁊ oſſa ſunt alia ⁊ alia ex qbus ſunt hec ⁊ hoc:ſed tamẽ totuz cõgregatũ eſt aliud:ſm vero formã nõ eſt aliud: qñ in verbo nõ eſt cõtrarietas:⁊ hoc eſt poſtremuz qd̃ nõ diuiditur.Callias aũt eſt ſermo cũ mã:⁊ albus eſt hõ:qm̃ callias eſt alb⁹:⁊ hõ eſt albus p accñs.

Neq; circulus ligni ⁊ cupri: neq; triãgulus cupre⁹ ⁊ circulus ligne⁹ differũt ſm formã ꝑꝑ mãm: ſed q: in ṽbo eſt ꝯrietas. Sed vtrũ mã nõ facit aliud ſm formã cũ ſit aliquo mõ: ⁊ forte poſſibile eſt vt faciat: ⁊ quare ẽ equ⁹ aliud ſm formã ab hoc hoie: cum verba eoꝝ ſunt cum mã: aut q: in verbo eſt ꝯrietas: vt eſt hois albi ⁊ eq̄ nigri: hñt eiꝫ formas: ſed nõ q: alter albus: ⁊ alter niger. Et qm̄ ſi vterq; eſſet albus: ⁊ forme eorũ eſſent in alia diſpõne. Maſculus aũt ⁊ femina ⁊ ſi ſint paſſiões proprie aĩali cũ non ſint ſm ſubſtãtiã: ſed ſunt in mã a corpore: ⁊ ideo idem ſperma erit aut femina aut maſculus poſtq̃ꝫ patitur aliqua paſſione.

25 Et querendũ eſt quare maſculus nõ differt a femina ſm formã cũ ſint duo contraria: ⁊ diuerſitas ſm cõtrarietatẽ eſt diuerſitas ſm formaꝫ: ⁊ quare aĩal maſculuꝫ nõ eſt ꝯtrariũ aĩali feminino: ita ꝙ ſit ſbãt: adeo ꝙ diuidat̃ his duab⁹ differẽtijs diuiſione ſpecifica. ¶ Et dixit hoc. qm̄ manifeſtuꝫ eſt ꝑ ſe ꝙ maſculus ⁊ femina ſunt in oĩ gñe aĩaliũ eiuſdeꝫ ſpẽi. ¶ D. d. cãm facientẽ hanc q̃õneꝫ: ⁊. d. iſta. n. diuerſitas ⁊c. i. aĩal. n. diuidit̃ his duab⁹ differẽtijs eſſentialr̃ nõ accñtaliter ſicut diuidit̃ in albũ ⁊ nigrũ. ⁊ intẽdebat: qm̄ ſi diuidit̃ eſſentialr̃: neceſſe eſt vt maſculus ſit vna ſpẽs: ⁊ femina alia ſpẽs. ¶ D. d. ſed femina ⁊c. i. ⁊ eſt neceſſe vt iſta diuiſio ſit eſſentialis: qm̄ diuiſio aĩalis in maſculũ ⁊ feminã eſt ſm ꝙ eſt aĩal: qd̃ nõ eſt ita in albo ⁊ nigro. ¶ D. d. iſta. n. q̃õ ⁊c. i. ⁊ ſilis eſt iſti q̃õni qd̃ dicens q̃re q̃dã contraria faciũt ſpẽs. V. g. ambulatio ⁊ volatus ⁊ natatio: ambulãs. n. ⁊ volans ⁊ natãs diuerſant̃ ſm ſpẽm: ⁊ quedã nõ faciũt ſpẽm: vt albedo ⁊ nigredo: in eadẽ. n. ſpẽ īueniunt̃ albũ ⁊ nigrũ. ¶ D. d. cãm in hoc: ⁊ dixit. quedã. n. ſunt paſſiones ⁊c. i. ⁊ cã in hoc eſt: qm̄ q̃dã contraria in q̄ gen⁹ diuidit̃ ſunt accñtia ⁊ paſſiões illi⁹ generis nõ dr̃ie ſbãles: ⁊ quedã nõ. i. non dr̃ie ſbãles. ¶ D. d. ergo q̃dam ſunt verbũ ⁊c. i. ergo quedã cõtraria ſunt forma que eſt ſbe rei ꝑ quaꝫ diſponit̃: ⁊ quedã eſt mã nõ attributa ſbe rei. D. d. ergo oĩa ꝯtraria ⁊c. i. ergo oĩa ꝯtraria q̄ ſunt in diffõnib⁹. ſ. que accipiunt̃ in eis pro differẽtijs faciunt diuerſitatẽ ſm ſpẽm. ſ. faciũt ſpẽs ꝯtrarias. Oĩa vero ꝯtraria q̄ inueniunt̃ in mã ⁊ ſunt accñtia mãe nõ faciũt ſpẽs: ⁊ id̃ albedo addita aĩali nõ facit hoiem ſicut rõnalitas addita aĩali facit hoiem: neq; hõ albus differt ab hoie nigro. ¶ D. d. neq; ſi fuerit poſitũ ⁊c. i. ⁊ ſi aliq̄s poſuerit nomẽ ꝓpriũ hoi nigro: ⁊ nomẽ ꝓpriũ hoi albo: tñ ꝑꝑ hoc nõ faciet hoieꝫ duas ſpẽs: qm̄ hõ eſt ſicut mã albi ⁊ nigri: ⁊ albũ ⁊ nigrum ſunt paſſiões mãe: ⁊ paſſiones ꝯtrarie mãe nõ faciũt maꝫ ſpẽs ꝯtrarias. ¶ D. d. qm̄ hoies nõ hñt formas idee. ſ. q: ſunt albi ⁊ nigri. aut hñt alia ꝯtraria accñtia mãe: ſed facit hoies ẽẽ hoies rõnalitas. D. d. ⁊ ſi carnes ⁊c. i. ⁊ nulla alietas inuenit̃ in hoie ſm maꝫ. ⁊ ſi carnes ⁊ oſſa ex quib⁹ cõponit̃ hoc demonſtratũ ſint alia a carnibus ⁊

oſſib⁹ ex q̄b⁹ cõponit̃ hͦ aliud. ſ. diuerſe cõplexionis. ⁊ id̃ totũ ꝯgregatuꝫ ex iſtis oſſib⁹ ⁊ carnib⁹ nõ eſt aliud a toto ꝯgregato ex iſtis oſſib⁹ ⁊ carnib⁹. ⁊ hõ eſt vn⁹ ſm formã: ⁊ alietas nõ inuenit̃ niſi qñ in forma ſint ꝯtrarietates. ¶ D. d. qm̄ in verbo nõ eſt ꝯtrarietas. i. ⁊ cã in hoc ꝙ hõ eſt vnus in ſua forma: q: in ſua diffõne nõ accipiunt̃ dr̃ie ꝯtrarie. Illa. n. in quoꝝ diffõnib⁹ accipiunt̃ dr̃ie ꝯtrarie ſunt ꝯtraria. D. d. hoc eſt vltimũ qd̃ nõ diuidit̃. i. ⁊ illud qd̃ ſm formã eſt vnũ eſt vltĩa ſpẽs q̄ nõ diuidit̃ niſi in indiuidua. ¶ D. d. Callias vero ⁊c. i. indiuiduũ vero. V. g. Callias eſt cõpoſitũ ex forma ⁊ mã. D. d. neq; albus hõ ⁊c. i. qm̄ albedo ⁊ nigredo inſunt hoi per accñs: ⁊ iſte dr̃ie nõ faciunt in eo ſpãlitatẽ. Albedo. n. nõ eſt in hoie niſi q: eſt in q̄buſdam indiuiduis hois: vt Socrate ⁊ Pla. Eſt igitur in hoie nõ ſm ipſuꝫ: ſꝫ ſm ſua indiuidua: eſt igit̃ in ſpẽ per accñs: ⁊ id̃. d. nec circulus cupri ⁊c. i. nec ẽt diuerſant̃ res in ſpẽ ꝑꝑ diuerſitatẽ ſuaꝝ mãeꝝ in ſpẽ: cum forma ſit vna: vt circulus factus ex cupro aut ligno: ⁊ triãgulus fact⁹ ex cupro aut ligno. ¶ D. d. ⁊ nõ ſunt diuerſa ſꝫ ꝯtrarietatẽ. i. ⁊ id̃ illa que diuerſant̃ ſm ſpẽm non diuerſant̃ ſm diuerſitatẽ ſuaꝝ mãeꝝ: ſed q: in ſuis formis eſt ꝯtrarietas. ¶ D. d. ſed vtrum mã ⁊c. i. ⁊ queritur vtruꝫ ſit poſſibile vt mã faciat aliud in ſpẽ qñ mã fuerit diuerſa quoquo mõ. ¶ D. d. ⁊ forte ⁊c. i. forte exiſtimat̃ poſſe eſſe vt iſta diuerſitas ſm mãm faciat diuerſitatẽ in ſpẽ qñ due diuerſitates fuerint cõgregate. ſ. in ſpẽ ⁊ forma inſimul. D. d. ⁊ q̃re alius equ⁹ ⁊c. i. V. g. vt aliquis querat quare equus ⁊ hõ ſunt alia ſm ſpẽꝫ: vtrũ per diuerſitatẽ formaꝝ aut mãerũ: q: ſunt diuerſa in ambob⁹. ¶ Et intẽdit: qm̄ põt aliquis fingere in talibus ꝙ diuerſitas earuꝫ in ſpẽ eſt ꝑꝑ diuerſitatẽ eoꝝ in mã. ¶ D. dedãt exẽplũ: ⁊. d. vt hois albi ⁊c. i. V. g. homo alb⁹ ⁊ equus niger: hec eniꝫ duo ſunt diuerſa ſm mãm ⁊ formam. diuerſa eiꝫ ſꝫ maꝫ: q: alter eſt alb⁹: ⁊ alter eſt niger. ſm formã vero q: hoc rõnale: hoc aũt hinnibile. ¶ D. d. ſed nõ q: alter alb⁹ ⁊c. i. ſed manifeſtũ eſt ꝑ ſe ꝙ hõ alb⁹ nõ differt ab equo nigro in hoc ꝙ hõ alb⁹ ⁊ equ⁹ niger. ¶ D. d. cauſam in hoc. ⁊ dixit qm̄ ſi ambo eſſent albi ⁊c. i. qm̄ ſi ambo conuenirent in albedine: eſſent in forma diuerſi: ⁊ ꝓpter hoc non cõuenirent in forma. ⁊ intendit ꝙ ſic eſt intelligendum in diuerſitate hominis ⁊ equi in materia. ſ. ꝙ iſta diuerſitas nõ facit diuerſitatem in forma: ſicut eſt diſpoſitio in homine albo ⁊ homine nigro. ¶ Et q: qd̃ a qua incepit in maſculo ⁊ femina nõ eſt diſſoluta diſſolutione ꝓpria icepit dicere hoc. ⁊. d. maſculus vero ⁊ femina ⁊c. i. qd̃ aũt dicta de mare ⁊ femina exñtib⁹ in aĩali / ſic diſſoluit̃: qm̄ maſculinitas ⁊ femininitas / lꝫ ſint paſſiones eẽntiales aĩali ⁊ ꝓprie ei: tñ non ſunt de numero differẽtiaruꝫ eſſentialiũ ſubſtãtialiuꝫ: ſed ſunt accidẽtia eſſentialia materie ⁊ corporis aĩalis: ſed animal accipitur in diffinitione earuꝫ: nõ auteꝫ illa in diffinitiõe animalis. ¶ D. d. ⁊ id̃ ſperma ⁊c. i. ⁊ ideo mã maris ⁊ femine vlr̃ eſt vna. Idem eniꝫ ſperma qñ patitur aliqua paſſiõe: fit ex eo maſculus: ⁊ qñ patit̃ paſſiõe ꝯtraria: fit ex eo femina. ¶ Et dixit hoc: q: paſſio eſt in p̄dicamẽto qualitatis nõ in p̄dicamẽto ſbe: ⁊ ſperma eſt in gñe ſbe. ¶ Et forte intendit per paſſionẽ illud qd̃ accidit ei de caliditate ⁊ frigiditate: illud qd̃ declaratum eſt in generatione animalium.

Illa in q̄ꝝ diffõnib⁹ accipiũt̃ dr̃ie ꝯtrarie ſũt ꝯtraria.

Illa q̄ diuerſant̃ ſꝫ ſpẽꝫ nõ diuerſantur ſꝫ diuerſitatẽ ſuarũ mãeꝝ: ſꝫ q: in ſuis formis ẽ ꝯtrarietas. Idẽ p̄mo de aĩa cõ. 53.

dẽ ani. ſ[illegible] doc. 5. dub. 39.

C Capitulum Duodecimũ.

Quid qdẽ igit̃ eſt eẽ diuerſuʒ: ſpecie: ⁊ quare alia differũt ſpecie: alia nõ: dictũ eſt. C Qm̃ vero ↄtraria diuerſa ſpẽ. Corruptibile aũt ⁊ incorruptibile cõtraria. Priuatio eniʒ eſt in

Corruptibile ⁊ incorruptibile ſunt gñe diuerſa potẽtia determinata. neceſſe diuerſuʒ eſſe gñe corruptibile ⁊ incorruptibile. Nũc aũt diximꝰ de his vl'ibꝰ noibꝰ vt aũt vr̃ nõ neceſſe eſt corruptibile qdcũqʒ ⁊ incorruptibile diuerſa ſpecie: queãdmodũ neqʒ albuʒ: neqʒ nigrũ. Idẽ. n. ↄtingit eẽ ⁊ ſimul ſi fuerit vl'iuʒ: queãdmodũ hõ erit vtiqʒ: ⁊ albus: ⁊ niger: ⁊ ſingulariũ erit. n. nõ ſimul albus ideʒ ⁊ niger. Equideʒ albuʒ cõtrariũ nigro. Sed cõtrariorũ: hec quideʒ ſm accñs inſunt quibuſdaʒ: vt que nũc dicta ſunt: ⁊ alia multa: hec aũt impoſſe quoꝝ eſt corruptibile ⁊ incorruptibile. nihil eniʒ eſt corruptibile ſm accidẽs: nã accñs cõtingit nõ exiſtere: ⁊ corruptibile ex neceſſitate exñtiuʒ eſt qbꝰ ineſt. Aut erit ideʒ: ⁊ vnũ corruptibile ⁊ incorruptibile ſi ↄtĩgit nõ exiſtere ipſi corruptibile. Aut ſubſtantiã igitur: aut in ſubſtãtia neceſſe eſt ineſſe corruptibile vnicuiqʒ corruptibiliuʒ. Eadẽ vero ratio ⁊ de incorruptibili. Ex neceſſitate eniʒ exiſtentiũ ambo ſunt. Inquãtuʒ igitur ⁊ ſm ꝙ primũ hoc qdẽ corruptibile: hoc aũt incorruptibile hʒ oppoſitionẽ. Unde neceſſe genere eẽ diuerſa. Palaʒ igitur ꝙ non cõtingit eſſe ſpecies tales quales dicũt qdã. Erit. n. hõ hoc qdẽ corruptibilis: hoc aũt incorruptibilis: eqdem ſpẽ eadẽ dicuntur eſſe ſpẽs ⁊ nõ equiuoce. Diuerſa vero genere plus diſtant qʒ que ſpecie.

C Dictum eſt igit̃ q̃re ſunt alia diuerſa in forma: ⁊ q̃re q̃daʒ ſunt diuerſa in forma: ⁊ q̃daʒ nõ. Et cũ ↄ̃ria fuerit talia in forma: corruptibile ⁊ incorruptibile ſunt ↄ̃ria: alia magis eſt neceſſariũ vt nõ ſit generis corruptibilis ⁊ incorruptibilis: ex ꝓuatõe ꝑ dr̃iam ſine potẽtia: ⁊ iõ diximꝰ mõ in eis ꝑ noĩa. ergo poſſe eſt exiſtimare ꝙ nõ ẽ neceſſe vt ĩcorruptibile ⁊ corruptibile ſint alia ĩ forma:

queãdmoduʒ neqʒ nigrum neqʒ albuʒ. quedaʒ eniʒ pñt eſſe ideʒ inſimul cuʒ fuerint ex vl'itate: vt homo qm̃ põt eſſe albus ⁊ niger: ⁊ poteſt eſſe in rebus ſimplicibus: ⁊ vt ſit vnũ: ⁊ nõ inſimul albuʒ ⁊ nigrũ: ⁊ ſi albuʒ eſt cõtrariuʒ nigro: ſed quedã cõtra in qbuſdã rebus ſunt ꝑ accidens dcã: nũc ⁊ alia multa ⁊ quedaʒ nõ pñt eſſe alicuiꝰ. Et ſilr corruptibilia ⁊ ea que nõ corrũpunt̃. Qm̃ nihil corrũpitur per accñs. Accidens eniʒ poſſibile vt nõ ſit. corruptibile aũt ⁊ incorruptibile ſunt reruʒ que ſunt neceſſario in his in quibus ſunt. qñ ideʒ fuerint corruptibile ẽt ⁊ ſi fuerit poſſibile vt nõ habeat corruptionẽ ſimpliciter. Ergo neceſſe eſt vt corruptio ſit ſb̃a aut in ſb̃a cuiuſlibet eorũ que corrũpunt̃. ⁊ iſte ſermo eſt poſſ'is ẽt in eis que nõ corrũpunt̃. Utrũ. n. ẽ ex illis q̃ ſunt nec̃io ſm ꝙ ſupiꝰ ẽt ꝑmo mõ ꝑ quẽ ſunt oppoſita. Alteꝝ. n. eſt corruptibile: ⁊ alteꝝ incorruptibile. Ergo neceſſe eſt vt ſint alia ſm genꝰ Et eſt manifeſtũ ꝙ ĩpoſſe eſt vt ſint forme tales: vt qdaʒ dicũt. Et ſi nõ tunc hoies qdã corrũpunt̃: ⁊ qdã nõ. Et ſi iſte forme dicant̃ ꝙ ſm formã ſunt eedẽ cũ ſingularibꝰ nõ equoce. q̃ aũt alie ſm genꝰ: magis diſtãt qʒ illa q̃ nõ ſunt talia ſm formã.

Dictum eſt igitur de cã ꝑꝑ quã dicit̃ aliud eſſe aliud in ſpecie. D. d. ⁊ quare quedã ⁊c̃. i. ⁊ quare q̃daʒ eoꝝ que diuidunt̃ ſm ↄtraria diuerſant̃ in ſpẽ: ⁊ quedã nõ diuerſant̃ in ſpẽ. C Et cuʒ poſuit hanc q̃õneʒ incepit ꝑſcrutari de corruptibili ⁊ incorruptibili q̃uõ diuidit̃ eſſe in ipſa: vtrũ ſm ꝙ genꝰ diuidit ꝑ dr̃ſas ↄtrarias ſb̃ales: aut ſm ꝙ mã diuidit̃ per accñtia oppoſita: aut corruptibile ⁊ incorruptibile diuerſant̃ ſm genꝰ ⁊ formã: ↄtraria. n. non fugiunt ab iſta trina diuiſione. C D. d. ⁊ cũ ↄtraria ſint alia ⁊c̃. i. ⁊ cum cõtraria faciãt ſpẽs diuerſas: ⁊ corruptibile ⁊ ĩcorruptibile ſunt ↄtraria. ergo corruptibile ⁊ incorruptibile ſunt ſpẽs diuerſe. Qd. n. eſt tale nõ collocat̃ ſub vno gñe. illud. n. ꝑ qd differt corruptibile ab ĩcorruptibili eſt dr̃ia priuatiõis diuerſaꝝ potẽtiarũ duaꝝ. ſ. ꝙ corruptibile differt ab incorruptibili q̃ alteꝝ hʒ ad corruptionẽ potentiã: ⁊ alteruʒ non hʒ potentiã ad corruptionẽ. Contraria vero que ſunt in eodeʒ genere differunt: qm̃ in genere cõi eis ſunt due potẽtie diuerſe: quaꝝ vna recipit alteꝝ cõtrariorũ: ⁊ altera alterũ: ⁊ ideo corruptibile ⁊ incorruptibile ſunt diuerſa nõ ſm formã tm̃: ſed ſm formã ⁊ genꝰ. C D. d. ⁊ iõ dicamꝰ nunc in oĩbꝰ. ⁊ dixit hoc: q̃ corruptibile ⁊ incorruptibile ſunt due dr̃ie ↄtrarie: ⁊ illud qd cõgregat illa eſt nomẽ equocũ: ⁊ qui loquit̃ de tali nã. U. g. qui loqtur de corꝑe ſimplici: nõ loquit̃ niſi de 26

Corp⁹ dcm̄ de corrupti/bili ⁊ eter/no eſt nomē equiuocū. Idē̄ p̄ celi cō.15.

noībus: qm̄ hoc nomē corp⁹. U.g. qđ dr̄ de corruptibili ⁊ incorrupti/bili eſt nomē equocū. ⁊ iō neceſſe eſt ſi corp⁹ corruptibile eſt cōpoſitū ex mā ⁊ forma vt nō corruptibile ſit nō ꝯpoſitū: ⁊ vt mā ⁊ forma dicā/tur equoce: cū mā ⁊ forma ſit gn̄abilis ⁊ corruptibilis. ¶ D.d. ḡ poſſe eſt exiſtimare ⁊c̄. i. ergo eſt poſſibile exiſtimare de corruptibili ⁊ incor/ruptibili: qm̄ quedā taliū cōtrariorū poſſibile eſt vt inueniant̄ in eadē nā inſimul: qm̄ illa nā fuerit vlis. vt homo. poſſe. n. eſt vt qdam ſit albus: ⁊ quidā niger inſimul hoc. ¶ D.d. ⁊ poſſe eſt vt hoc ſit in re/bus ſimplicib⁹ ⁊c̄. i. ⁊ poſſibile eſt in talibus iſtis cōtrarijs vt inueniā/tur in re ſingulari: ita ꝙ vnū ſit albū ⁊ nigrū: ſed nō inſimul: ſed albū in aliquo tpe: ⁊ nigrū in alio. D.d. ⁊ ſi albū fuerit ꝯtrariū ⁊c̄. i. ſed nō iſta qđ: ⁊ ſi concedat̄ in ea ꝙ corruptibile eſt ꝯtrariū incorruptibili: qm̄ quedā accidūt illi ꝯtraria in quo ſunt: ⁊ quedā impoſſe eſt vt ſint in eodē gn̄e. ¶ Et intēdit qm̄ cū ꝯtraria ſunt trib⁹ modis: quorū duo ſunt deſtructi in diffōne corruptibilis ⁊ incorruptibilis remanet ter/tius. ſ. ꝯtraria ſbalia que nō ſunt in eodē gn̄e. ¶ D.d. ⁊ ſimilr̄ corru/ptibile ⁊ incorruptibile ⁊c̄. i. qm̄ ſunt ex ꝯtrarijs exiſtētib⁹ in re eēn/tialr̄: nō accn̄talr̄: cū impoſſe eſt dicere in aliquo corruptibili ꝙ ē cor/ruptibile p accn̄s. Illud. n. qđ corrūpit̄ nō corrūpit̄ niſi in ſua ſba. ſ. illud qđ vr̄ corrūpi ſimplr̄. ¶ D.d. accn̄s. n. poſſe eſt vt non ſit ⁊c̄. i. ⁊ eſt dr̄ia inter ꝯtraria eēntialia ⁊ accn̄talia: qm̄ accidētalia pn̄t eſſe in illo in quo ſunt ⁊ nō eſſe. eēntialia vero ſunt neceſſario: ⁊ corrupti/bile ⁊ incorruptibile ſunt de reb⁹ neceſſarijs in rebus q̄ diſponunt̄ p illa. ¶ D.d. cū idem fuerit ⁊c̄. i. ⁊ cū idem fuerit corruptibile eſt cor/ruptibile necio: ⁊ ſilr̄ ſi fuerit icorruptibile: ſemp ēt diſponet̄ p incor/ruptibilitatē neceſſario. D.d. ⁊ ſilr̄ ergo neceſſe eſt ⁊c̄. i. ⁊ cum corru/ptio eſt de reb⁹ neceſſarijs reb⁹ corruptibilib⁹. ergo neceſſe eſt vt cor/ruptio ſit ſba cuiuſlꝫ eorū: aut ſi aliqđ exiſtēs in ſba cuiuſlꝫ eorū. ſ. aut eſt ſba: aut ſequit̄ ſbam rei. ¶ D.d. ⁊ iſte ſermo ⁊c̄. i. ⁊ talis ſermo dr̄ de reb⁹ que nō corrūpunt̄. ſ. qm̄ puatio corruptiōis/ aut eſt ſba eorū: aut ſequit̄ ſbam. ¶ D.d. qm̄ ſunt ſuperius ⁊c̄. i. magis. n. differūt q̄ꝫ illa q̄ opponunt̄ pmo mō: ⁊ ſunt illa q̄ ſunt oppoſita: quorū genus eſt idē. D.d. ergo neceſſe eſt ⁊c̄. i. ⁊ cū magis differāt q̄ꝫ oppoſita ī gn̄e. ergo neceſſe eſt vt ſint diuerſa ſm genus. ¶ D.d. manifeſtū eſt ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt ex hoc qđ impoſſe eſt vt ſit hic eadē forma in ſpē eterna ⁊ nō eterna: ſicut qdā dicūt: qm̄ ſi ita eēt: eēt poſſe vt qdā hoīes eēnt eterni: ⁊ qdā gn̄abiles ⁊ corruptibiles: qm̄ ⁊ gn̄atio ⁊ corruptio tūc eſſet in eis p accn̄s: vt albedo ⁊ nigredo. ¶ D.d. ⁊ ſi iſte forme ⁊c̄. i. ⁊ impoſſe ſequit̄: qm̄ forme ſepate ponunt̄ eedem cū ſingularib⁹ in nā: ita ꝙ nomē hō dicat̄ de ſepato ⁊ ſenſibili vniuoce nō equiuoce. ¶ Et dixit hoc: q2 iſte ſermo eſt ponētiū formas. Dicūt. n. ꝙ forme ſepate ſunt ſbe formarū ſenſibiliū. Qui aūt ponit formas equocas cū iſtis formis ſenſibilib⁹ nō eſt loquēdū cū eo. ¶ D.d. illa vero que ſunt ta/lia in gn̄e ⁊c̄. i. ⁊ illa que diſtant ſm gen⁹: magis diſtāt q̄ꝫ illa q̄ diſtāt ſm formā. qm̄ illa que diſtāt in forma ſunt ī eodē gn̄e. ⁊ illa q̄ diſtāt ſm genus nō cōueniūt in vna nā oīno: ꝓpꝫ cām p̄dictam.

Illa que diſtāt ſꝫ gen⁹ nō ꝯueniūt ī vna nā oīo. vide idē. 5. cō. 8.

¶ Explicit Liber Decimus prime phīe.

¶ Ariſto. Liber Undecimus prime phīe incipit.

¶ In vndecimo metaphyſice ſunt tres ſumme.

¶ Pmo recolligit dubitatiōes motas in. 3. lib. a ca. p̄ vſqꝫ ad tertiū.
¶ Scđo reaſſumit que in. 4. libro dixerat: vtpote ea que ad cōſide/rationē huius ſcientie pertinent. ⁊ hoc a cap. 3. vſqꝫ ad cap. 7.
¶ Deinde a. 7. vſqꝫ in finē diſputat de ente imperfecto: ſed de ente per accidens ⁊ de motu a infinito ⁊c̄.

¶ Capitulum Primum.

Quod quidē igit̄ ſapiētie circa prin/cipia ſcie eſt palā ex primis in qui/bus dubitatū eſt ad dicta ab alijs de p̄ncipijs. ¶ Dubitabit aūt vtiqꝫ qs vtrū vnā exiſtimare opꝫ eſſe ſapien/tiam ſciētiā aut multas. Siquidē em̄ vnā: vna aūt eſt ſemper ꝯtriorū: prin/cipia aūt non ꝯtria. Si aūt nō vnā q̄les opꝫ ponere has. Adhuc aūt ſpeculari demonſtratiua p̄ncipia vnius aut pluriū. Siquidē enī vnius quidē magis hui⁹ q̄ꝫ cuiuſ/cūqꝫ. Si aūt pluriū quales opꝫ eas ponere. Adhuc vtrū oīuꝫ ſbarū aut non. Siquidē em̄ nō oīuꝫ qualiū difficile eſt aſſignare. Si aūt oīum vna nō manifeſtū quō cōtin/git pluriū eandē ſciam eſſe. Adhuc vtrū circa ſbas ſolū aut ⁊ circa accidētia demr̄atio eſt. Si enī circa accn̄tia demr̄atio eſt: circa ſbas non eſt. Si aūt altera q̄ vtraqꝫ: ⁊ vera ſapiētia. Demōſtratiua quidē ſapiētia q̄ circa acci/dētia: hic aūt circa pria que ſbarū. Sꝫ non circa dictas in phyſicis cauſas queſitā ſciam ponēdū. Neqꝫ enī cir/ca qđ cuius grā. Tale em̄ bonū. Hoc aūt in opabilib⁹ exiſtit ⁊ exiſtētibus in motu: ⁊ hoc primū mouet. Tale enī finis. Primū aūt mouēs nō eſt in mobilibus. To/taliter aūt dubitationē hꝫ vtrum quidē circa ſenſibiles ſbas eſt queſita nūc ſcia: aut non: ⁊ circa q̄s: aut alias. Si em̄ circa alias aut circa ſpecies: aut circa mathema/tica. Species quidē enī ꝙ nō ſunt palā. Attamen dubi/tationē hꝫ ⁊ ſi eſſe qs ipſas ponat pp qd quidē: nō quē/admodum in mathematicis ſic hꝫ ⁊ in alijs quorū ſunt

Quō metaphyſica vna ſit pluriū.

ſpecies. Dico aũt q̄ꝛ mathematica quidem intermedia
ſpecierũ ponũt ⁊ ſenſibiliũ velut tertia quedã pꝛeter ſpe
cies: ⁊ que hic. Tertius aũt hõ non eſt neqꝫ equus: pꝛe/
ter ipſum ⁊ ſingulares. Si aũt iterũ nõ eſt vt dicũt circa
qualia ponendũ negociari mathematicũ. Non eſt eniꝫ
vtiqꝫ circa ea q̃ hic. Hoꝝ em̄ nullũ eſt q̃le mathematice
querunt ſcientiarũ. Neqꝫ enim circa mathematica que/
ſita nũc eſt ſcientia. Separabile em̄ ipſoꝝ nulluꝫ: ſꝫ neqꝫ
ſenſibiliũ ſb̃arũ: coꝛruptibiles em̄. Total'r aũt dubitabit
vtiqꝫ qs cuius eſt ſcie dubitare de mathematicarũ mã.
Neqꝫ em̄ phyſice: pp circa habẽtia in ipſis p̃ncipiũ mo/
tus ⁊ quietis: nãlis oẽ eſſe negociũ. Neqꝫ etiã intẽdẽtis
demonſtratione ⁊ ſcientia circa hoc ipſum: genus eniꝫ
inquiſitionẽ faciet. Relinquit̃ igit̃ ꝓpoſitam ph̃iam de
ipſis cõſiderationẽ facere. Dubitabit auteꝫ vtiqꝫ quis ſi
opꝫ querere queſitam ſcientiã circa pꝛincipia vocata ab
aliquibus elemẽta. Hec aũt oẽs inexiſtẽtia cõpoſitis po
nunt. Magis aũt vtiqꝫ videbit̃ vniuerſalium opoꝛtere
eſſe queſitã ſcientiã. Oĩs em̄ ratio: ⁊ oĩs ſcĩa vl'iuꝫ ⁊ nõ
extremoꝝ. Quare erũt vtiqꝫ ſic pꝛimoꝝ generum. Hec
aũt vtiqꝫ fiet ens ⁊ vnũ. Hec em̄ maxime vtiqꝫ exiſtima
bunt̃ cõtinere entia omnia: ⁊ maxime pꝛincipia videri.
Quia pꝛima natura ſunt. Coꝛruptis em̄ ipſis cointeri/
mentur reliqua. Oĩa enim ens ⁊ vnum. Scd̃m q̄ auteꝫ
dr̃ias ipſis neceſſe participare: ſi ponat quis ipſa gene/
ra: differẽtia aũt nulla genere participat. Sic nec vtiqꝫ
videbitur opoꝛtere ipſa poni genera neqꝫ pꝛincipia.
Adhuc autem ſi magis pꝛincipiuꝫ qd̃ ſimplicius eo q̄
minus tale. Ultima autem eoꝛuꝫ que ex genere ſimpli/
cioꝛa generibus: indiuiſibilia eniꝫ genera aũt in plura
⁊ dr̃ia diuidunt̃. Magis vtiqꝫ pꝛincipiũ videbunt̃ eſſe
ſpecies: generibꝰ. Qui aũt cointerimunt̃ generibꝰ ſpẽs
genera pꝛincipijs aſſimilant̃ magis: pꝛincipiũ enim qd̃
cointerimit. que quidem igit̃ dubitationẽ habent hic ⁊
talia ſunt altera. ¶ Capl'm Scd̃m.

Nulla dr̃ia gn̄e partici pant.

Adhuc vtrũ opꝫ poni aliq̄d pꝛeter ſingularia
aut nõ: ſꝫ hoꝝ q̄ſita ſcĩa: ſꝫ hoc infinita. q̃ ve/
ro pꝛeter ſingularia gn̄a aut ſpecies ſunt: ſi
neutrius hoꝛuꝫ queſita nũc ſciẽtia. Propter
quid em̄ ĩpoſſibile hic dictũ eſt. Eteniꝫ to/
taliter dubitationẽ h̄ꝫ vtrũ opꝫ aliquã exiſtimare ſb̃am
ſeparabilẽ p̃ter ſenſibiles ſubſtãtias: ⁊ eas que hic: aut
nõ: ſꝫ hic eſſe entia: ⁊ circa hoc ſapientiã exiſtere. Que/
rere quidẽ enim videmur alia quandaꝫ ⁊ ꝓpoſitum eſt
hic nobis: dico aũt ſcire ſiquidẽ ſeparabile ſ̃ꝫ ſe ⁊ nulli
ſenſibiliũ exiſtẽs. Adhuc aũt ſi p̃ter ſenſibiles ſubſtãtias
eſt aliqua alia ſb̃a pꝛeter quas ſenſibiles ſb̃as opꝫ pone
re hãc eſſe. Quid enim magis pꝛeter hoĩes: aut equos
q̄ꝫ alioꝝ animaliũ ponet quis ipſaꝫ: aut totaliter inani/
matoꝝ. Equaleſqꝫ ſenſibilibꝰ ⁊ coꝛruptibilibus ſubſtã/
tijs perpetuas alteras cõſtituere extra rõnabilia vide/
bitur vtiqꝫ cadere. Si aũt non ſeparabile a coꝛpoꝛibus
queſitum nunc pꝛincipiũ eſt: quid vtiqꝫ aliud quis po/
net magis mã. Hec tamẽ actu quidẽ nõ eſt: potẽtia aũt
eſt. Magiſqꝫ vtiqꝫ pꝛincipiuꝫ pꝛincipalius hac videbit̃
eſſe ſpẽs ⁊ foꝛma. Hec aũt coꝛruptibilis. Quare total'r
nõ eſt perpetua ſb̃a ſeparabilis ⁊ ſ̃m ſe. Sed inconue/
niens. Videt̃ enim ⁊ querit̃ fere a gratioſiſſimis tanq̄ꝫ
exiſtẽs quoddã pꝛincipiũ: ⁊ ſb̃a talis: q̄uo em̄ erit oꝛdo
non exñte aliquo p̃ncipio ꝑpetuo ⁊ ſeꝑabili: ⁊ manẽte.
Adhuc aũt ſi q̄d eſt aliqua ſb̃a: pꝛincipiũ tale ſ̃ꝫ naturã:
q̃le nũc querimus: ⁊ hoc vnũ oĩum ⁊ ideꝫ perpetuoꝝ ⁊
coꝛruptibiliũ dubitationẽ h̄ꝫ pp quid quidẽ eodẽ pꝛin/
cipio exiſtẽte: hec quidẽ ſunt perpetua eoꝝ q̃ ſub p̃nci/
pio: hec aũt non perpetua: hoc aũt incõueniens. Si aũt
aliud q̄dẽ p̃ncipiũ eſt coꝛruptibiliũ: aliđ aũt ꝑpetuoꝝ.
Si quidẽ perpetuũ ⁊ qd̃ coꝛruptibiliũ ſil'r dubitamus.
Propter q̄d em̄ nõ perpetuo p̃ncipio exñte ⁊ que ſub
pꝛincipio perpetua. coꝛruptibili aũt exiſtente aliud ali/
quid pꝛincipiũ ſit huius: ⁊ illius alterũ: ⁊ hoc ĩ infinitũ

pcedit. Si aũt rurſus aliquis putata maxime principia
imobilia eſſe ens: ⁊ vnũ ponat. Primo quidẽ ſi non hic
aliquid ⁊ ſubſtantiã vtrũqꝫ ipſoꝝ ſignificat: qũo erũt ſe/
parabilia: ⁊ per ſe. Talia aũt querimus ppetua q̃ ⁊ pria
principia. Si vero hoc aliqd ⁊ ſuba vtrũqꝫ ipſoꝝ ſigni/
ficat oĩa erũt ſubſtãtie entia. de oĩbus enĩz ens p̃dicaẗ:
de qbuſdã aũt ⁊ vnũ. Subſtantiã aũt eẽ oĩa entia falſuz.
Adhuc aũt primũ principiũ ꝙ vnũ dicẽtib⁹: ⁊ hoc ſbaz
ex vno aũt ⁊ mã numerũ generãt prio: ⁊ hanc ſbam di/
cunt eſſe: qũo cõtingit qḋ dr̃ veꝝ eſſe. Dualitatẽ em̃ ⁊ re
liquoꝝ vnũquẽqꝫ numerũ cõpoſitoꝝ qũo vnũ opꝫ intel
ligere. De hoc enĩz neqꝫ quicq̃ꝫ oĩno dicunt: neqꝫ facile
eſt dicere. Si vero lineas aut his habita: dico aũt ſupfi/
cies prima ponat quis principia: hoc aũt non ſunt ſub/
ſtãtie ſeparabiles. Deciſiones aũt ⁊ diuiſiones he qui/
dem ſuperficierũ: he aũt corpoꝝ: puncta aũt linearum.
Adhuc aũt termini eorundẽ hoꝝ. Oĩa aũt hoc in alijs
exiſtunt ⁊ ſeparabile nullũ eſt. Adhuc qũo ſubſtantiaz
exiſtimare opꝫ vnius ⁊ pũcti. Subſtãtie quidẽ enĩz oĩs
gñatio eſt: pũcti aũt nõ eſt. diuiſio em̃ punctũ. Exhibet
aũt dubitationẽ: ⁊ opꝫ quidẽ ſciam eſſe vniuerſaliũ ⁊ ta
lis: ſba aũt nõ vliũz eẽ: magis aũt hoc aliqd ⁊ ſepabile.
q̃re ſi circa pricipia eſt ſcia: qũo opꝫ principiũ exiſtima/
re ſbaz eẽ. Adhuc vtrũ eſt aliqd p̃ter ſynolon aut nõ: di/
co aũt mãm ⁊ qḋ cũ hac. Siqdẽ em̃ nõ: q̃ quidẽ in mã
corruptibilia oĩa. Si aũt eſt aliqd: ſpẽs vtiqꝫ erit ⁊ ſoĩa.
Hoc igiẗ in quib⁹ eſt: ⁊ in quibus nõ difficile determi/
nare. In quibuſdã em̃ palã non exiſtẽs ſepabilis ſpẽs:
puta domus. Adhuc vtrũ principia ſpẽ aut numero ea/
dẽꝫ: ſi em̃ numero oĩa erunt eadẽ.

Pria phia ẽ ſcia entis ĩquãtũ ens vlr ⁊ nõ ſꝫ ptẽ ɔtra di/cẽtes qdita tes reꝝ ipti culari a me taphyſico ɔſiderari.

Caplꝫ Tertiũ.

Quoniaꝫ aũt phi ſcia eſt entis inquantu ens
vlr: ⁊ nõ ſꝫ partẽ: ens aũt multiplr: ⁊ nõ ſꝫ
vnũ dr̃ modũ. Siqdẽ igiẗ equoce: ſm cõe
aut nihil: nõ eſt ſub vna ſcia. Nõ em̃ vnũ ge
nus taliũ. Si aũt ſꝫ aliqd cõe erit vtiqꝫ ſub

vña ſcia. Videẗ itaqꝫ dicto mõ dici queadmodũ medi/
catiuũ ⁊ ſalubre: etem̃ hoꝝ vnũquodqꝫ multiplr. Diciẗ
aũt ſm vnũquẽqꝫ modoꝝ: eo ꝙ hoc quidẽ ad medica/
tiuã ſciaꝫ reduciẗ aliqualr: hoc aũt ad ſanitatẽ: hoc aũt
aliter ad idẽ: aut vnũqḋqꝫ. Medicatiuus em̃ ſermo cul
tellusqꝫ dr̃: eo ꝙ hic quidẽ a medicatiua ſcia fit: hic aũt
huic vtilis fit. Silr aũt ⁊ ſalubre: hoc quidẽ em̃ qꝛ ſigni/
ficatiuũ ſanitatis: hoc aũt qꝛ factiuũ. Ideꝫ aũt modus ⁊
in reliquis. Eodẽ itaqꝫ mõ ⁊ ens oẽ dr̃: eo enĩz ꝙ entis
inquãtũ ens paſſio: aut habit⁹: aut diſpõ: aut mot⁹: aut
alioꝝ aliqd taliũ ſit dr̃ vnũqḋqꝫ ipſoꝝ ens. Qm̃ aũt oĩs
entis ad vnũ aliqd ⁊ cõe reductio fit: ⁊ ɔ̃rietatũ vnaqꝫqꝫ
ad p̃mas dr̃ias ⁊ ɔ̃rietates reducenẗ entis: ſiue plurali/
tas ⁊ vnũ: ſiue ſimilitudo ⁊ diſſimilitudo prie entis ſint
dr̃ie: ſiue aliqua: ſunt em̃ he ſpeculate. Differt aũt nihil
entis reductionẽ ad ens: aut ad vnũ fieri. Etenim ſi nõ
idẽ ſed eſt aliud: cõuertiẗ quidẽ: vnũ em̃ ens aliqualr ẽt
ens vnũ. qm̃ aũt ſunt cõtraria oĩa eiuſdem ⁊ vnius ſcie
ſpeculari. dr̃ aũt vnũquodqꝫ ipſoꝝ ſm priuationem. Et
vtiqꝫ quedã dubitabit aliquis qũo dicunẗ ſm priuatio/
nem: quoꝝ eſt intermediũ aliquid: queadmodũ iuſti ⁊
iniuſti. Circa oĩa vtiqꝫ talia priuationẽ opꝫ poni nõ to/
tius rõnis ſꝫ vltime ſpeciei. Puta ſi eſt iuſtus ſꝫ habitũ
quendã obediẽs legibus. non ſemper. iniuſtus erit tota
priuatus rõne: tũc perſuaderi aũt legib⁹ deficiẽs in ali/
quo. ⁊ ſm hoc p̃uatio ineſt ipſi. Eodẽ aũt mõ ⁊ in alijs.
queadmodũ aũt mathematicus circa ea q̃ ex ablatiõe
theoriã facit: circũtollẽs em̃ oĩa ſenſibilia ſpeculaẗ. puta
leuitatem: ⁊ grauitatem: ⁊ duritiem: ⁊ cõtrariuꝫ: adhuc
aũt caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ ⁊ alias ſenſibiles ɔ̃rietates.
Solũ aũt derelinquit quantũ: ⁊ cõtinuũ hoꝛũ quidẽ ad
vnũ: horuꝫ ad duo: hoꝝ vero ad tria. Et paſſiones hoꝝ
inquantũ quãta ſunt ⁊ cõtinua: ⁊ non ſm aliud aliquid
ſpeculatur. Et horum quidem eas que adinuicem po/
ſitiones conſiderat ⁊ in his exiſtentia. Horum autem

cõmenſurationes:⁊ incõmenſurationes: horũ vero rõnes. Sed tñ vnã ⁊ eandẽ ponimus ſciẽtiã geometriã. Eodem modo ſe hȝ ⁊ circa ens. Huic eniȝ accidẽtia inquã tum eſt ens:⁊ cõtrarietates ipſius inquãtũ ens: nõ alterius ſcie q̃ȝ phie ſpeculari. Nãli q̃dẽ.n. nõ ĩquãtũ entia. Magis aũt inquãtũ motu pticipãt theoriã vtiqȝ qs diſtribuet. Dialectica.n. entia ⁊ ſophiſtica ſunt accñtiũ quibus entibꝰ: nõ aũt inquãtũ entia: nec circa ens ĩpm inquãtũ ens eſt. quare relinquiť phm inquãtũ entia ſunt eẽ circa dicta ſpeculatiuũ. Qm̃ ãt ens oẽ ẜm vnũ aliq̃d ⁊ cõe diciť multipľr dictũ:⁊ ꝯria eodẽ mõ. Ad p̃rias.n. ꝯrietates ⁊ d̃rias entis reducunť. Talia aũt pñt ſub vna ſcĩa eſſe: diſſolueť vtiqȝ q̃ ẜm principia dubitatio dicta. Dico aũt in qua dubitatũ eſt q̃ũo erit multoꝝ ⁊ differẽtiũ gñe vna aliqua ſciã. ¶ Qm̃ aũt mathematicꝰ vtiť cõmunibꝰ p̄prie:⁊ horũ principia erit vtiqȝ ſpeculari p̄rie phie. qδ eniȝ ab equalibꝰ: equalibꝰ ablatis q̃ relinquunť equalia cõe quidẽ eſt ĩ oĩbus quãtis. Mathematica aũt id ſumens circa aliquã partẽ cõuenientis mãe facit theoriã: puta circa lineas: aut angulos: aut numeros aut reliquo aliq̃d quantoꝝ: nõ inquantũ aũt entia: ſȝ inquãtum cõtinuũ ipſoꝝ vnũqδqȝ: aut vnũ: aut duo: aut tria. Phia aũt de his que in p̄te quidẽ inquantũ horũ vnicuiqȝ aliquid accidit nõ intẽdit. Circa ens aũt inquãtũ ens taliũ vnũ qδ ſpeculať. eodẽ aũt hȝ modo ⁊ circa nãleȝ ſciẽtiam mathematice. Naturalis eniȝ accidẽtia ⁊ p̄cipia ſpeculať entiũ inquantũ mota:⁊ nõ inquãtũ entia. Primam aute ſciam diximus horũ eſſe ẜm q̄ entia ſubiecta ſunt ſȝ nõ alterũ aliq̃d: p̄p qδ ⁊ hanc:⁊ mathematicã ſciãȝ p̄tes ſapiẽtie eſſe ponẽduȝ. ¶ Cap. Quartũ.

Metaphyſicus ꝯſiderat principia ſciarũ cõiter. Uid. 12. met. c. 5.

Nãlis cõſiderat entia ĩq̃tũ mota ⁊ nõ ĩq̃tũ entia. Uid ꝯſiƚe. 7. meta. cõ. 9. ⁊ que ibi.

ESt aũt quoddã in entibus principiũ circa qδ nõ eſt mentiri: cõtrariũ aũt neceſſarium ſemper facere. Dico aũt verũ dicere. Puta q̄ non cõtingit idem ẜm vnũ ⁊ idem tp̃us eſſe:⁊ nõ eſſe:⁊ alia ipſis oppoſita hoc mõ:

⁊ de talibus ſimpľr quidẽ nõ eſt demõſtratio: adhuc autem eſt. Non.n. eſt ex credibiliori principio hoc ipſo facere ſyllogiſmũ: opȝ aũt ſiq̃dẽ erit ſimpľr demonſtrare. Ad dicentẽ aũt oppoſitas dictiões veras ſimul eſſe ei q̃ falſum id eſſe oſtẽdit ſumẽdũ aliq̃d tale: qδ idẽ q̃dẽ erit ei qδ eſt nõ ꝯtingere idẽ eſſe:⁊ nõ eſſe: ẜm vnũ ⁊ idem tp̃s. Nõ videbiť aũt eſſe idẽ. Sic.n. ſolũ vtiqȝ demonſtrabiť ad dicentẽ ꝯtingere oppoſitas dictiões verificari de eodẽ. Futuros itaqȝ ĩuicẽ rõne cõicare: opȝ aliq̃d ipſoꝝ ĩtelligere. Nõ facto aũt hoc: q̃ũo eſt cõicatio his adinuicẽ ſermonis. Opȝ igiť nominũ vnũquodqȝ eẽ notũ:⁊ ſignificare aliq̃d:⁊ nõ multa: ſolũ aũt vnũ. Si autẽ plura ſignificet manifeſtũ facere ad qδ fert nomẽ eorũ. dicens itaqȝ hoc:⁊ nõ eſſe hoc: qδ totaľr eſſe dicit nõ dicit. quare qδ ſignificat nomẽ: hoc nõ inquit ſignificare. hoc aũt ĩpoƚe. quare ſiquidẽ ſignificat aliq̃d eſſe: hec cõtradictionẽ verificari ĩpoſſibile de eodẽ. Adhuc aũt ſiq̃d ſignificat nomen:⁊ hoc verificatur: oportet ⁊ hoc ex neceſſitate eſſe. Quod aũt ex neceſſitate eſt nõ cõtingit tũc nõ eſſe. Oppoſitas ergo nõ cõtingit dictiones ⁊ negationes verificare de eodẽ. Adhuc autẽ ſi nihil magis dictio q̃ȝ negatio verificatur: dicẽs hoĩem aut nõ hoĩem: nihil magis verũ dicet. Uidebiť aũt itaqȝ nõ equũ eſſe: dicẽs hoĩem:⁊ magis: aut nõ minus verũ dicere: q̃ȝ nõ hominẽ. Quare ⁊ equũ dicens eundẽ eſſe verum dicet. oppoſitas eniȝ ſimiľr erat verũ dicere. Accidet igiť eundem hominẽ eſſe:⁊ equũ: aut alioꝝ aliqδ animaliũ. Demonſtratio quidẽ igiť nulla horũ eſt ſimpľr. Ad ponentem tamẽ hic demõſtratio. Cito autẽ vtiqȝ quis ⁊ ipſum Heraclitũ hoc interrogãs modo cogeret cõfiteri nunq̃ȝ oppoſitas dictiões poſſibile eſſe ꝺ eiſdẽ verificari. Nũc aũt nõ intelligẽs ſeip̃m quid q̃dẽ dicit: hanc accipit opinionẽ. Totaliter aũt ſi qδ dĩ ab ipſo eſt verũ: neqȝ vtiqȝ ipſum hoc verũ erit. Dico aũt cõtingere idẽ ẜm vnuȝ ⁊ idẽ eẽ tp̃us ⁊ nõ eẽ. queadmodũ.n.⁊ diuiſis ipſis nihil

magis affirmatio q̃ negatio verificať: eodē mō ꝛ ſimul vtriuſq; ꝛ ſimul cōplexi velut vna quadā affirmatōe exiſtente: nihil magis negatio q̃ totū: vt in affirmatiōe poſitū verū erat. Adhuc autē ſi nihil eſt vere affirmare: ꝛ hoc vtiq; falſuꝫ erit dicere: nullā verā affirmationē exiſtere. Si aūt eſt aliquid ſolueť vtiq; qȝ dicič ab his qui talia inſtant ꝛ penit⁹ auferētib⁹ diſputare. Simile dictis eſt ꝛ qȝ dictū eſt a Prothagora. Etenī ille dixit oīum eſſe reruꝫ mēſurā hoīem: nihil aliud dicens q̃ qḋ videť vnicuiq;: hoc ꝛ eſſe firmiter. Hoc aūt facto idē accidit: ꝛ eſſe: ꝛ nō eſſe: ꝛ malum ꝛ bonū eē: ꝛ talia ſm oppoſitas dictiōes dicta: ꝑter multotiēs his quidē videri hoc eſſe bonū: his aūt cōtrariū. Menſurā aūt eē qȝ vř vnicuiq;.

Nō oīum rerū mēſura eſt ſꝫ p/thagoram. Idē.10.meta.t.cō.5.

Capitulum Quintum.

Solueť aūt vtiq; hmōi dubitatio cōſiderantibus vnde venit ꝑncipiū exiſtimatōis hui⁹. Videť.n. qbuſdā qdeꝫ ex phyſiologoꝝ opinione. Alijs vero ex nō eadē de eiſdē oē cognoſcere: ſꝫ his qdē delectabile hoc videri: his aūt ꝯtrariū: nihil enī ex nō ente fieri: omne aūt ex ente fere oīum ē cōe dogmā eoꝝ q de natura. Qm̄ igiť nō albū fit ex albo perfecte exiſtēte: ꝛ nequaq̃ ex nō albo. Hunc auteꝫ factū nō albuꝫ fiet vtiq; ex nō ente nō albo qȝ fit nō album. Quare ex nō ente fiet vtiq; ſm illos ſi non exiſtit nō albū ideꝫ ꝛ album. Non difficile aūt diſſoluere dubitationem hanc. dictū eſt.n. in phyſicis qūo ex non ente fiunt que fiunt: ꝛ qūo ex ente: ſed ꝛ ſil'r attēdere vtriſq; opinionibus ꝛ phantaſijs ad ipſos dubitantiū ſtultuꝫ. Palam eniꝫ ipſoꝝ alteros neceſſe mentiri. Palam autē hic ex his que fiunt ſm ſenſum. Nunq̃.n. ideꝫ videtur his qdem dulce: his autē contrariū: nō corruptis: ꝛ priuatis alteris ſm organū ſenſus: ꝛ iudicatoris dictorum ſaporum. hoc autē exñte tali: alteros qdem exiſtimandum mēſuram eſſe: alteros aūt nō putandū. Simil'r autem hoc dico: ꝛ i bono ꝛ malo: ꝛ pulchro ꝛ turpi: ꝛ alijs

Cōe dogma eſt oīum naturaliū ex ēte fieri omnia. Ideꝫ ꝑ phyſi.34.

talibus. Nihil eniꝫ differt hic ſignificare q̃ que appent ſubmittētibus ſub viſu digitū: ꝛ faciētibus ex vno videri duo oportere eſſe: ꝑꝑ apparere tāta. ꝛ iterū vnū. non mouētibus.n. viſum vnū apparet quid vnū. Total'r aūt incōueniens ex videri ꝑñtia permutātia ꝛ nunq̃ ꝑmanentia in eiſdem ex hoc de veritate iudiciū facere. Opꝫ enim ex ſemꝑ ſm eadē habentibus: ꝛ neq; vnā ꝑmutationem faciētibus verū venari. Talia autē ſunt que ſm mundū: hec enim nō quandoq; quidē talia: iterū autem alia videnť: eadē aūt ſemꝑ: ꝛ permutatione nulla participant. Adhuc autē ſi motus eſt: ꝛ motū aliquid. Mouetur autē omne ex aliquo ad aliqd. Opꝫ qdē igiť qȝ mouetur eſſe: adhuc in illo ex quo mouebit: ꝛ non in ipſo. Et ad hoc moueri: fieri in hoc ſm ꝯdictionē: aut nō verificari ſm ipſos. Et ſi ſm quantum continue preſentia fluunt ꝛ mouētur: ꝛ quis hoc ponat equidem non veruꝫ exiſtēs: ꝑꝑ quid ſm quale non manet. Videtur enim nō minime que ſm cōtradictiones eiuſdē predicari ꝛ exiſtimare quantū non manere in corporibus: ꝑꝑ ꝛ eſſe quadricubitū idem: ꝛ nō eſſe. Subſtātia aūt ſm quale: hoc qdeꝫ determinate nature. Quantū autē indeterminate. Adhuc aūt ꝑꝑ qḋ iubēte medico hunc cibū offerre offerunt. Quid enī magis panis eſt: aut nō eſt: quare nihil vtiq; aliquid habebit comedere aut nō comedere. Nūc autem vt verū dicentes circa ipſum exiſtente iuſſo cibo hoc: offerunt hunc quāuis nō oportebat nō permanēte firmiter nulla natura in ſenſibilibus: ſed ſemper oībus motis ꝛ fluentibus. Adhec ſiquidē alteramur ſemper: ꝛ nunq̃ permanemus idē quid mirabile ſi nunq̃ nobis eadē videnť: queadmodū laborantibus. Etenim his ꝑꝑ nō ſimil'r diſponi ſm habitū: ꝛ qñ ſani erāt: nō ſil'ia videntur q̄ ſm ſenſus. Ipſa tñ nulla ꝑꝑ hoc ꝑticipātia ꝑmutatiōe ſenſibilia. Impſſiones aūt alias faciētia laborātib⁹: ꝛ nō eadē. Eodem itaq; mō habere ꝛ dicta ꝑmutatione facta forte neceſſariū eſt. Si aūt nō ꝑmutanť: ſed ſi idem

ꝑmanemus entes erit vtiq; aliqd manēs. Ad habētes
quidē igiť dictas dubitatiōes ex rōne nō facile diſſolue
re nō ponētibus aliquid: ⁊ hoꝝum nō ad hoc rōnez exq
rentibus. Sic eniz oīs ratio: ⁊ oīs demonſtratio fit. Ni/
hil eniz ponētes iterimūt diſputare: ⁊ totaliter rationē.
Quare ad tales quidē nō eſt ſermo. Ad dubitātes aūt
ex datis defectibus: facile obuiare: ⁊ diſſoluere facien/
tia dubitationē in ipſis. Palā autē ex dictis quare mani
feſtum ex his ꝙ nō cōtingit oppoſitas dictiones de eo/
dem ſm vnū tp̄s verificari: neq; ꝯria: pp dici ſm priua/
tionē oēm cōtrarietatē. Palā aūt hec ad principiū reſol/
uētibus rōnes cōtrarioꝝ. Silr̄ aūt neq; intermedioꝝ
vllū poſſe eſt p̄dicari de vno ⁊ eodē. Albo. n. exn̄te ſub/
iecto dicētes ip̄m eſſe: neq; albū: neq; nigrū mētientur.
Accidit. n. albū eſſe ip̄m: ⁊ nō eē: alterū eniz cōplexoꝝ
verificabiť d̓ ipſo: hec aūt eſt ꝯdictio albi. Neq;. n. itaq;
ſm Heraclitū cōtingit vera dicere neq; ſm Anaxagorā.
Si aūt nō accidet ꝯria de eodē p̄dicari. Cum. n. in om
ni dicat oīs eſſe partē nihil magis dicit dulce eē q̄z ama
rū aut reliquaꝝ quarūcūq; ꝯrietatū. Si qdē in oī exiſtit
nō potētia ſolū: ſz actu ⁊ ſegregatū. Silr̄ autē neq; oēs
falſas: neq; veras dictōes poſſe eſſe. ⁊ pp alia multa col
lectaꝝ vtiq; difficultatū pp hanc poſitionez. Et q2 falſis
qdē exn̄tibus oībus neq; hoc ip̄m qs dicēs verū dicet:
Veris aūt falſas eē oēs dicēs nō mētiť. ¶ Cap. Sextū.

Omnis aūt ſcīa querit aliqua principia ⁊ cās
circa vnūquodq; eoꝝ que ſub ipſa ſcibiliū:
puta medicatiua ⁊ exercitatiua ⁊ reliquaꝝ
vnaqueq; factiuaꝝ ⁊ doctrinaliū. Vnaqueq;
eni harū circūſcribēs aliqđ genus ipſi circa
hoc negociať tanq̄z exn̄s ⁊ ens: nō iquantū aūt ens. Sz
altera quedā hic p̄ter has ſcīas eſt ſcīa. Dictarū autem
ſcīaꝝ vnaqueq; ſumēs aliqualr̄ qđ qdeſt in vnoquoq;
gn̄e: tentat oñdere aliqua debili⁹ aut certius. Sumunt
aūt qđ qdeſt: he qdē ꝑ ſenſuz: he aūt ſupponētes: pp qđ

palam

⁊ palaz ex tali inductiōe ꝙ ſbē ⁊ eius qđ quideſt nō eſt
demr̄atio. Qm̄ aūt eſt quedā de nā ſcientia palaz: q2 ⁊ a
practica altera ⁊ factiua erit. Factiue quedā eniz in faciē
te ⁊ nō in facto mot⁹ principiū ⁊ hoc eſt ſiue ars aliqua
ſiue aliq̄ alia potētia. Silr̄ aūt ⁊ practice nō ī agibili: ma
gis aūt in agētibus motus. Que aūt phyſici circa h̄ntia
in ipſis mot⁹ principiū eſt. Qđ qdez igitur neq; factiuaz
neq; actiuā: ſz ſpeculatiuā neceſſe eſt eſſe nālem ſciētiaz
palam ex his. In vnū. n. aliqd hoꝝ generū neceſſe ca/
dere ipſaz. Qm̄ aūt qđ qd eſt neceſſariū vnicuiq; aliq̄li/
ter ſciarū ſcire: ⁊ h̄ vtiq; p̄ncipio opꝫ nō latere qualr̄ dif/
finiendū nāli: ⁊ qualiter ſbē rō ſumenda: vtruz vt ſimuz
aut magis vt ꝯcauū. Hoꝝ. n. ſimi qdez rō cū mā dr̄ ea q̄
rei: que aūt cōcaui ſine mā. Simitas. n. in naſo fit: pp qđ
⁊ rō ipſius cū hoc dicta eſt. Simus. n. eſt naſus cōcau⁹.
Manifeſtuz eſt igitur ꝙ carnis ⁊ oculi ⁊ reliquarū par
tium cū mā ſemp rōnem reddēduz. qm̄ aūt eſt q̄dā ſcīa
entis inquātū ens: ⁊ ſepabile: cōſiderādū vtrū qdez nālī
eandē ponēduz eē hanc: aut magis alterā. Nāliter qdē
igitur circa h̄ntia mot⁹ p̄ncipiū in ipſis eſt. Mathemati
ca aūt ſpeculatiua qdē eſt circa manētia q̄dā hec: ſz nō
ſepabilia. circa ſepabile igiť ens ⁊ īmobile altera ab his
ambab⁹ ſciētijs eſt aliqua: ſiqdez exiſtit aliqua ſbā talis.
Dico aūt ſepabilis ⁊ īmobilis qđ qdē tētabim⁹ oñdere.
Et ſiqdez eſt aliqua talis natura in entib⁹ hoc vtiq; erit
alicubi. ⁊ qđ diuinum. Et hoc vtiq; erit principaliſſimū
principium. Palam igitur ꝙ tria genera ſpeculatiuarū
ſunt: naturalis: mathematica: theorica. Optimum qui-
dem igitur ſpeculatiuaꝝ genus: harum autez ipſarum
vltima dicta: circa honorabiliſſimū. n. eſt entiū. Melior
aūt ⁊ deterior vnaqueq; dr̄ ſm ꝓpriuz ſcibile. Dubita
bit aūt vtiq; qs vtrū entis inquātuz ens ſciam vlēz opꝫ
poni aut nō. Mathematicaꝝ qdem vnaqueq; circa vnū
aliqđ gen⁹ determinatū eſt. que aūt vniuerſali cōueniūt
de omnib⁹. ¶ Siquidez igitur naturales ſubſtātie pri/

Sube ⁊ qđ qdeſt nō eſt demr̄atio.

Phia nālis eſt circa h̄ntia in ipſis p̄ncipiū motus.

Vnaqueq; ſcīa dr̄ melior ⁊ deterior ſm ꝓpriū ſcibile.

me entiuꝫ ſunt: ⁊ naliter vtiqꝫ prima ſcientiarũ erit. Si autẽ eſt altera nã ⁊ ſubſtãtia ſeparabilis: ⁊ imobilis alteram ⁊ neceſſe ſcientiã ipſius eſſe: ⁊ priorem naturali ⁊ vniuerſalẽ eo ꝙ priorem.

Capitulum Septimũ.

De ente per accñs nulla ſcia cõſiderat nã ars.

Quoniam aũt ſimplr ens ſm plures dr̃ modos: quoꝝ vnus eſt q ſm accñs dr̃ cõſiderandũ ꝑmo de ſic ente. qd̃ qdem igit̃ nulla traditaꝝ ſciaruꝫ negociat̃ circa accñs palã. Neqꝫ eĩꝫ edificatiua ꝯſiderat qd accidet vtentibꝰ domo: puta ſi triſte / aut cõtrarie habitabũt: neqꝫ textiua coriatiua neqꝫ cognaria. qd̃ aũt ſm ipſaꝫ propriuꝫ vnaqueqꝫ harũ ꝯſiderat ſciaꝝ ſolũ: hoc aũt eſt ꝓprius finis. Neqꝫ inquãtuꝫ muſicũ ⁊ grãmaticũ: neqꝫ exñteꝫ muſicũ: qꝛ factus grãmaticꝰ: ſimul erãt ambo: prius nõ ens. Qd̃ aũt nõ ſemꝑ ens factũ ⁊ hoc: quare ſimul muſicꝰ factus eſt grãmaticꝰ. Hoc aũt nulla querit cõſeſſe exiſtẽtiũ ſciarũ niſi ſophiſtica. Circa accñs. n. hoc ſola negociat̃. Propter qd̃ Plato nõ male dixit: dicens circa nõ ens ſophiſticam verſari. Qd̃ aũt neqꝫ cõtingẽs eſt eſſe accidẽtis ſcientiã: manifeſtũ erit tentãtibus ſcire qd eſt accidens.

Nõ male dixit Plato ſophiſticã verſari circa nõ ens. Idem 6. met. tex. cõ. 4.

Omne itaqꝫ dicimꝰ eſſe hoc qdem ſemꝑ ⁊ ex neceſſitate. Neceſſitate aũt nõ ſm violentiã dicta: ſed ſm ꝙ vtimur in his que ſm demonſtratiões: hoc autẽ vt plus: hoc vero neqꝫ vt in plus neqꝫ ſemper ⁊ ex neceſſitate: ſed vt cõtingit: puta ſub cane fiet vtiqꝫ frigus. Sed hoc neqꝫ vt ſemper ⁊ ex neceſſitate: neqꝫ vt in plus fit. Accidet tñ aliqñ vtiqꝫ. Eſt itaqꝫ accidens qd̃ fit qdem: nõ autẽ ſemper: neqꝫ ex neceſſitate: neqꝫ vt in plus. Quid qdem igitur eſt accidens dictũ eſt. Quia nõ eſt autẽ ſcientia talis palã. Scientia qdem eniꝫ oĩs ſemꝑ entis: aut in plus. Accidens autem in neutro horum eſt. Q autem ſm accidens entis nõ ſunt cauſe: ⁊ principia talia: qualia qdem ſm ſe entis palã. Erunt eniꝫ oĩa ex neceſſitate. Si eniꝫ hoc qdem eſt huius entis: hoc aũt hu

ius: hoc aũt non vt cõtingit: ſed ex neceſſitate erit: ⁊ cuꝫ hoc erit cã vſqꝫ ad vltimũ dictũ cauſatũ: hoc aũt erat ſꝫ accñs: quare ex neceſſitate oĩa erunt. Et ꝙ vtrũqꝫ cõtingit ⁊ accidere / ⁊ fieri: ⁊ nõ oĩno ex generatis auferꝉ: ⁊ ſi nõ exiſtẽs: ſed que ſit cã ſupponat̃ eadem accident. Oẽ enim ex neceſſitate fiet. Si em̃ cras eclypſis fiet: ſi hoc fuerit. Hoc aũt ſi alterũ aliqd̃: ⁊ hoc ſi aliud: ⁊ hoc itaqꝫ mõ a finito tp̃e eo qd̃ a nunc vſqꝫ cras ablato tẽpore veniet: ⁊ qñqꝫ ad exñs. q̃re ſiqdẽ h̃ eſt: oĩa ex nec̃itate, poſt h̃ fiẽt: vt oĩa ex nec̃itate fiãt. Qd̃ ãt vt ṽe ens: ⁊ ſꝫ accñs: h̃ qdẽ eſt in cõplone mẽtꝭ: ⁊ paſſio ĩ hac: pp qd̃ circa ſic qdem ens nõ querunt̃ ꝑncipia. Circa aũt qd̃ extra ens ⁊ ſeparabile: hoc aũt nõ neceſſariũ ſm ĩfinitũ. Dico aũt ꝙ ſm accñs. Talis aũt inordinate ⁊ infinite cauſe. Qd̃ aũt gratia huiꝰ in his que a nã fiunt ⁊ a mente eſt. Fortuna autẽ eſt qñ aliqd horum fuerit ſm accidẽs. Sicut eĩꝫ ⁊ ens eſt: hoc qdeꝫ ſm ſe: hoc aũt ſm accñs: ſic ⁊ cã. Fortuna aũt cã ſm accñs in factis ſm electionẽ eorum que gratia huiꝰ. Propter qd̃ circa eadẽ fortuna ⁊ mẽs. electio eniꝫ nõ ſine mente. Cauſe aũt infinite a quibus vtiqꝫ fiet qd̃ a fortuna. Propter qd̃ incerta humane cognitioni ⁊ cauſa ſm accidens. Simpliciter aũt nullius. Bona autẽ fortuna ⁊ mala cum bonũ aut malum euenerit. Proſperitas autẽ ⁊ infortuniuꝫ circa magnitudinem horuꝫ. qm̃ autẽ nullum ſm accidẽs prius his que ſm ſe. Neqꝫ igitur cauſe per accidens cauſis per ſe erũt priores. Si igitur fortuna aut caſus cauſa celi: prius intellectus cauſa ⁊ natura.

Quid ẽ fortuna.

Idẽ. 2. phẽ. t. cõ. 67.

Capitulum Octauum.

Eſt autẽ qdem h̃ actu ſolum: h̃ aũt potẽtia: h̃ aũt potẽtia ⁊ actu: h̃ qdem ens: h̃ autem quantuꝫ: h̃ aũt reliquorũ. Non eſt aũt aliqd motus ꝑter res: ꝑmutat̃ eniꝫ ſemꝑ ſm entis cathegorias. Cõmune aũt in his nulluꝫ eſt qd̃ neqꝫ in vna cathegoria. Unũquodqꝫ auteꝫ dupliciter exiſtit

Idẽ. 3. phẽ. t. cõ. 5.

nõ infinitũ niſi ſicut vox indiuiſibilis: ſed nõ ſic dicunt.
neqꝫ nos ſic querimꝰ: ſꝫ tanqꝫ ĩpertrãſibile. Adhuc quõ
cõtingit ꝑ ſe eẽ infinituz: ſed nõ ⁊ numerꝰ ⁊ magnitudo
quoꝝ paſſio infinitũ. Adhuc ſi ſꝫm accidẽs nõ vtiqꝫ erit
elemẽtuz entiũ inquãtuz infinitũ: queadmodũ neqꝫ in/
diuiſibile loquele ꝯ̃uis vox indiuiſibilis. Et qḋ nõ eſt
actu eẽ infinitũ palã. Erit quecũqꝫ ipſiꝰ pars accepta in/
finita. Infinito.n.eẽ: ⁊ infinitũ idez: ſiqdez ſb̃a infinituz
⁊ nõ de ſubiecto. quare aut indiuiſibile aut infinita diui
ſibile ſi ptibile. Multa aũt eẽ idez impoſ'e ĩfinita: queád/
modũ.n.ps aeris aer. ſic infinitũ infiniti ſi eſt ſb̃a ⁊ pnci
piuz. Imptibile igitur ⁊ indiuiſibile: ſed impoſ'e ẽ actu
infinitũ. quãtũ.n. eſt neceſſe eẽ. Sc̄d̄m accñs igiṫ exiſtit:
ſed ſi ſic dcm̃ eſt ꝙ nõ ꝯtingit illud eẽ pncipiũ: ſed illud
cui accidit aerẽ aut parẽ: hoc qdẽ igiṫ inqſitio vlis. Qḋ
aũt in ſenſibilibꝰ nõ eſt hinc palã. ſi.n. corpis rõ ſuperfi
ciebꝰ determinaṫ nõ erit vtiqꝫ infinitũ corpꝰ: neqꝫ ſenſi/
bile: neqꝫ ĩtellectuale: neqꝫ numerꝰ: ⁊ ſeparatꝰ ⁊ infini/
tus. numerale.n. numerꝰ: aut nũeꝝ hñs. Naliter autẽ ex
his palaz: nec.n. cõpoſitũ poſ'e eẽ neqꝫ ſimplex. Cõpo/
ſitum qdem eniz nõ erit corpus ſi infinita ſunt multitu/
dine elemẽta. opꝫ.n. equari ꝯ̃ria ⁊ nõ eſſe vnũ ipſoꝝ in/
finitũ. Si eniz cuicũqꝫ deficit alterius corpis virtus cor/
rumpiṫ ab infinito. finitũ vnũqḋqꝫ aũt impoſ'e infinituz
eẽ: corpꝰ.n. eſt qḋ oĩo hꝫ diſtenſionẽ: infinitũ aũt infi/
nite diſtat: quare infinitũ corpus oĩo erit infinitũ. neqꝫ
vnum: neqꝫ aut ſimplex cõtingit infinitũ eẽ corpꝰ. neqꝫ
vt dicũt qdam pter elemẽta ex quo generãt hoc: nõ.n.
eſt tale corpus pter elemẽta. Omne.n. ex quo eſt diſſol
uiṫ in hoc: nõ vr̃ aũt hec circa ſimplicia corpa nec ignis
nec aliqḋ aliud elm̃toꝝ nullũ: ſine eo qḋ eſt infinitũ eſſe
aliqḋ ipſoꝝ: queadmoduz Heraclitus ait oĩa: aut fieri
ignẽ. Eadẽ aũt rõ ⁊ in vno qḋ faciũt pter elm̃ta phyſici.
oẽ eniz permutaṫ ex contrario puta ex calido in frigi/
dum. Adhuc aũt ſenſibile corpꝰ alicui: ⁊ idez locus to/

tius ⁊ partis: puta terre. quare ſiquidẽ eiuſdẽ ſpẽi imo/
bile erit: aut ſemꝑ ferṫ: hoc aũt impoſſibile. qḋ eniz ma
gis deorſum ꝙ̃ ſurſum aut vbicũqꝫ: puta ſi gleba fuerit
vbi hoc mouebiṫ aut mouebit. Locus eniz ipſius cõna
turalis corporis infinitus. Obtinebit igiṫ totum locum
quomodo. Et que igiṫ manſio ⁊ motus ſi vbiqꝫ manet
non mouebiṫ: ſi aũt vbiqꝫ non igiṫ ſtabit. Si autem to/
tum diſſimile ⁊ diſſimilia loca. Primũ quidẽ non vnuz
corpus vniuerſi niſi tactu. Deinde aũt finita hec erunt:
aut infinita ſpecie. Finita quidẽ igiṫ non poſ'e: erũt em̃
hec infinita: hec aũt nõ: ſi omne infinitũ puta ignis aut
aqua. Corruptio aũt ꝙ tale ꝯ̃rijs. Si aũt infinita ⁊ ſim/
plicia: ⁊ loca infinita: ⁊ erũt ĩfinita elemẽta. Si aũt hoc
impoſ'e ⁊ loca finita: ⁊ omne neceſſe eſt finituz eſſe. To/
taliter aũt impoſſibile infinitũ eſſe corpus ⁊ locũ corpo
ribus ſi omne corpus ſenſibile: aut leuitatẽ: aut grauita
tem hꝫ: aut eniz ad mediũ: aut ad ſurſum fertur. Impoſ
ſibile aũt infinitũ: aut omne: aut dimidiũ qḋcũqꝫ iſtoruz
paſſum eſt. quõ enim diuidẽs: aut quõ infiniti erit: hoc
quidẽ deorſuz: hoc aũt ſurſuz: aut extremũ eſt medium.
Adhuc oẽ ſenſibile corpꝰ in loco. loci aũt ſpẽs ſex. ĩpoſ'e
aũt in infinito corpore hoc eſſe. Total̃r aũt ſi ĩpoſ'e locũ
infinitũ eſſe: ⁊ corpus impoſ'e. Quod eniz in loco alicu
bi eſt: hoc aũt ſignificat aut deorſum aut ſurſum aut reli
quoꝝ aliqḋ. Hoꝝ aũt vnũquodqꝫ terminus aliqs. Infi
nitum aũt non idẽ in magnitudine ⁊ motu ⁊ tpe: vt vna
quedaz nã: ſed qḋ poſterius dr̃ ſꝫm prius. puta motus
ſꝫm magnitudinẽ in qua moueṫ: aut alteraṫ: aut augeṫ.
Tp̃s aũt pp motũ.

¶ Capitulum Decimum.

PErmutaṫ aũt qḋ pmutaṫ hoc quidẽ ſꝫm ac/
cidẽs vt muſicũ ambulare: hꝫ aũt eo ꝙ huiꝰ
aliqd pmutaṫ ſimplr̃ dr̃ pmutari puta qcũ/
qꝫ ſꝫm ptes. Sanaṫ eniz corpus: qꝛ oculus
eſt: aut aliqd: ⁊ qḋ ipm pmũ moueṫ: ⁊ hoc
eſt ꝑ ſe mobile. Eſt aũt aliqd ⁊ in mouẽte eodẽ modo.

Mouet em̄ ſm accn̄s:hoc quidē ſʒ partē:hoc aūt ꝑ ſe.
Eſt aūt aliqd mouēs pꝛimū:eſt aūt aliqd qꝺ mouetur.
Adhuc ī quo tpe ⁊ ex quo ⁊ ī quot ſpēs:aut ⁊ paſſiones:
⁊ locus in quo mouent̄ mota q̄ imobilia ſunt:puta ſciā
⁊ caliditas:eſt aūt nō calitas motus ſʒ calefactio. Que
nō ſm accn̄s pmutatio nō in oībus exiſtit:ſʒ in ꝯrijs: ⁊
itermedijs:⁊ ī ꝯdictiōe. Huius aūt fides ex inductiōe:
pmutat̄ em̄ qꝺ permutat̄:aut ex ſubiecto in ſbm:aut ex
nō ſubiecto in non ſbm:aut ex ſubiecto in non ſubiectū
aut ex nō ſubiecto ī ſubiectū. Dico aūt ſubiectū qꝺ affir
matiōe monſtrat̄:quare neceſſe eſt tres eē pmutatiōes.
Que em̄ ex nō ſubiecto in nō ſubiectū nō eſt pmutatio:
neqꝫ em̄ ꝯria eſt:neqꝫ ꝯdictio:qꝛ nō eſt oppoſitio. Que
quidē igit̄ ex nō ſubiecto in ſubiectū ſm ꝯdictiones ge
neratio eſt.que quidē ſimpl'r ſimplex: q̄ eſt alicuiꝰ que/
dam:que ex ſubiecto in nō ſubiectū coꝛruptio. Si itaqꝫ
nō ens ꝺr̄ multipl'citer:⁊ nec qꝺ ſm cōpoſitionē aut di
uiſionē cōtingit moueri:nec qꝺ ſm potentiā qꝺ ſimpli/
citer oppoſitum enti. Quod em̄ non albū:aut nō bonū
tn̄ cōtingit moueri ſm accidēs. Erit eniʒ vtiqꝫ homo ꝙ
non albū:ꝙ aūt ſimpl'r nō hoc nequaqꝫ. Impoſ'e enim
nō ens moueri. Si aūt hoc:⁊ gn̄ationē eē. Generat̄ em̄
non ens:ſi em̄ ⁊ ꝗꝫ maxime ſm accn̄s generat̄. Sed tn̄
verum dicere ꝙ exiſtit non ens de generato ſimpl'r: ſil'r
aūt ⁊ quieſcere. Hec itaqꝫ accidūt difficilia ⁊ ſi omne qꝺ
mouet̄ in loco:non ens aūt nō eſt in loco. Erit em̄ vtiqꝫ
alicubi;neqꝫ itaqꝫ coꝛpoꝝ ꝓmo motus. Cōtrarium em̄
motui motus aut quies:coꝛruptio aūt generatiōi. Qm̄
autem oīs motus permutatio quedā. Permutationes
aūt tres dicte. Harum aūt que ſm generationē ⁊ coꝛru/
ptionem non motuʒ he aūt ſunt que ſm cōtradictionē.
Neceſſe aūt eam que ex ſubiecto in non ſubiectū muta
tionem eſſe ſolam. Subiecta aūt aut cōtraria aut inter/
media. Etenim pꝛiuatio ponat̄ cōtrarium: ⁊ monſtra/
tur affirmatione.puta nudum ⁊ edentulum ⁊ nigrum.

Si igit̄ pꝛedicamēta diuiſa ſunt:ſubſtātia:q̄litate:loco:
facere:aut pati : ad aliqd qn̄ neceſſe tres eſſe motus.ſ.
qualis quanti ⁊ loci. Scꝺm ſubſtantiā aūt non: pp nul/
lum eſſe ſubſtantie cōtrarium. Neqꝫ ad aliquid:eſt eniʒ
altero nihil pmutatio verificari nihil permutatū. Qua/
re ſm accn̄s motus ipſoꝝ. Neqꝫ facientis ⁊ patiētis aut
mouentis ⁊ moti:qꝛ non eſt motus motus:neqꝫ gene/
rationis gn̄atio: nec totaliter permutationis permuta/
tio. Dupl'r em̄ cōtingit motus eſſe motum:aut vt ſubie
cti velut hō mouet̄:qꝛ ex albo ī nigrū permutat̄: quare
ſic ⁊ motū:aut caleſcit:aut infrigidat̄:aut locū pmutat:
aut auget̄:hoc aūt ipoſſibile. Non em̄ ſubiectoꝝ aliqd
permutatio.aut eo ꝙ alterū aliqꝺ ſubiectū ex permuta/
tione permutet̄ in aliam ſpeciē velut hō ex languoꝛe in
ſanitatē.ſed nec hoc poſſibile niſi ſm accn̄s. Oīs enim
motus ex alio in aliꝺ eſt permutatio ⁊ generatio:⁊ coꝛ/
ruptio eodē modo. Verūtamē que quidē ex oppoſitis:
ſic aūt nō ſic nō motus. Simul igit̄ permutat̄ ex ſanitate
in egritudinē:⁊ ex hac ipſa pmutatione in aliā. Palam
aūt qꝛ ſi languerit pmutatus erit in qualiacūqꝫ. Cōtin/
git em̄ quieſcere ⁊ adhuc in nō cōtingenteʒ ſemp ⁊ illa
ex aliquo in aliqd aliꝺ erit:q̄re oppoſite erit ſanatio: ſʒ
per accn̄s:velut ex reminiſcētia in obliuionē permutat̄:
qꝛ cui exiſtit id permutat̄.qn̄qꝫ qdē in ſanitatē:qn̄qꝫ aūt
in ſciaʒ. Adhuc in infinitū ibit ſi erit permutatiōis per/
mutatio:⁊ gn̄ationis gn̄atio. Neceſſe igit̄ ⁊ pꝛiorē ſi po
ſterioꝛ:puta ſi ſimplex generatio fiebat aliquando:⁊ qꝺ
ſit fiebat.quare nondū erat qꝺ fiebat ſimpl'r ſi aliqd fiēs
ſimpliciter:aut factum. Si itaqꝫ ⁊ hoc fiebat aliquando
quare nondum erat tunc genitum.qm̄ aūt infinitoꝛum
non erit pꝛimū:quare neqꝫ habituʒ: neqꝫ fieri igit̄:neqꝫ
moueri poſſibile eſt:neqꝫ permutari nullū. Adhuc eiuſ/
dem motui cōtrarium ⁊ quies ⁊ generatio ⁊ coꝛruptio:
quare qꝺ ſit cum fiat fiens tūc coꝛrumpet̄: neqꝫ eniʒ cō
feſtim factū neqꝫ poſterius.eſſe enim opꝫ qꝺ coꝛrūpit̄.

Adhuc opꝫ materiã ſubeẽ ei qd̕ fit ⁊ pmutat̃: q̃ igit̃ erit queadmodũ alterabile corpus: aut aĩa aliqd: ſic aliquid qd̕ fit motus ⁊ generatio: ⁊ aliquid in qd̕ mouet̃. Opꝫ enĩ aliqd eſſe eum qui huius ex hoc in hoc motuꝫ non motũ. Qualiter igit̃: neqꝫ eñ erit diſciplina diſciplinatiõis quare neqꝫ generatio gñationis. Qm̃ aũt neqꝫ ſb̃e neqꝫ eius qd̕ ad aliqd: neqꝫ eius qd̕ ẽ facere ⁊ pati: relinquitur ſm̃ ꝙ quale ⁊ quantũ ⁊ vbi motũ eſſe. Horuꝫ eñ vnicuiqꝫ ꝯrietas eſt. Dico eñ q̃le nõ qd̕ ĩ ſb̃a. etenĩ dr̃ia quale ſm̃ ꝙ paſſiuũ: ſꝫ ꝙ dr̃ pati: aut ĩpaſſibile eẽ. Immobile aũt qd̕ taliter ĩpoſſe moueri: ⁊ qd̕ vix in tp̃e multo tarde incipiẽs: ⁊ qd̕ natũ quidẽ moueri: non potens aũt qñ natuꝫ eſt: ⁊ vbi: ⁊ vt: qd̕ voco q̃eſcere imobilium ſolum: cõtrariuꝫ enim quies motui: quare puatio vtiqꝫ erit ſuſceptiui.

Capitulum Undecimũ.

Simul aũt ſm̃ locũ ſunt quecũqꝫ in vno loco primũ: ⁊ ſeorſum quecũqꝫ in alio: tangi aũt quoꝝ vltima ſunt ſimul. Intermediũ aũt in qd̕ natum eſt prius peruenire qd̕ permutat̃ q̃ʒ in qd̕ vltimũ pmutat̃ ſm̃ naturã cõtinue permutãs ꝯrium ſm̃ locũ ⁊ ſm̃ rectũ plurimũ diſtans: ꝯñr aũt eſt quo poſt principiuꝫ ente poſitõe aut ſpẽ aut aliter q̃liter determinato nihil intermediũ eoꝝ q̃ in eodem gñe ⁊ cuiꝰ ꝯñr eſt: vt linee linee: aut vnitates vnitatis: aut domus domus. Aliud aũt nihil ꝓhibet intermediũ eſſe. Qd̕ enĩ ꝯñr poſterius aliqd. Nõ enĩ vnũ ꝯñter duoꝝ: neqꝫ noua luna ſcd̕e habitũ aut quodcũqꝫ ꝯñr ens tãgit: quoniã oĩs permutatio in oppoſitis: hec aũt ꝯria ⁊ cõtradictio ꝯdictionis aut nullũ intermediũ. Palam qd̕ in cõtrarijs intermedium: cõtinuum aũt qd̕ quidẽ habitũ aliqd. Dico aũt cõtinuũ cum idẽ fuerit ⁊ vnũ vtriuſqꝫ terminus quibꝰ tangunt ⁊ cõtinent: q̃re palam ꝙ cõtinuũ in his ſit ex quibꝰ vnũ aliqd natũ eſt fieri ſm̃ cõtactũ: ⁊ q̃ primũ qd̕ ꝯñr palam. Qd̕ enĩ ꝯñter non tangit: hoc aũt ꝯñter ⁊ ſi cõtinuum tangit. Si autẽ

tangit nondũ cõtinuũ. In quibꝰ aũt nõ eſt tactus nõ eſt cõnaſcentia in his q̃re nõ eſt punctũ huic vnitati idem. His quidẽ enĩ ineſt tangi: his aũt nõ: ſꝫ ad ꝯñr: ⁊ horũ quidẽ intermediũ aliquid: hoꝝ aũt non.

Explicit Liber vndecimus Ariſt. prime phie.

Auer. Liber vndecimꝰ ſup duodecĩo Ariſ. p̃rie phie.

In duodecimo metaphyſice ſunt q̃ttuor ſumme.

In prima oſtendit ꝙ ad hanc ſcientiã attinet cõſideratio potiſſimum de ſubſtãtia a tex. 1. vſqꝫ ad. 5.
Secunda eſt a tex. 5. vſqꝫ ad. 29. in qua agit̃ de ſb̃a ſenſibili.
Tertia ſumma eſt a tex. 29. vſqꝫ ad. 36. In qua phs diſputat de ſb̃a ĩmobili declarãs eẽ aliquã ſb̃aꝫ ĩmobilẽ a mã ſeparatã ⁊ ſempiternã.
Mox a. 36. vſqꝫ in finem inquirit perfectionẽ ac cõditiones talis ſubſtantie ſeparate a materia ⁊c̃.

Capitulum Primum.

De ſubſtantia quidem theoria eſt: nam ſubſtãtiarum principia ⁊ cauſe queruntur.

Cõſideratio quid eſt de ſubſtantia eſt queſita: ſunt eñ cauſe ⁊ principia ſubſtãtie.

Cõſideratio. Dixit Alexãder q̃ ſua intẽtio in hac arte fuit loqui de ente ĩ eo ꝙ eſt ens: ⁊ de cauſis ⁊ principijs eius. cũ p̃ria phia de iſtis duobꝰ cõſideret. ⁊ iaꝫ declaratũ eſt ꝙ ſb̃a principal̃r eſt ens ⁊ eſt cã ceteroꝝ: incepit ĩ hoc tractatu q̃rere de ꝑncipijs entis qd̕ eſt ſb̃a. Et. d. ⁊ intẽdit p hoc qd̕ dixit ꝙ cõſideratio eſt de ſb̃a. i. ꝙ cõſideratio in hoc tractatu eſt de ſb̃a. i. de ꝑncipijs eius. Et põt ĩtelligi ꝙ cõſideratio in hac ſcĩa ꝑncipal̃r eſt de ſb̃a ⁊ de ꝑncipijs eiꝰ: ſꝫ melius eſt dicere ꝙ incepit tractatũ iſtum cũ intẽtione eius. Et ſm̃ hoc intelligendũ eſt ſubſtantiã generabilẽ ⁊ corruptibilẽ ⁊ eternã: ⁊ ꝙ ſua intentio in hoc tractatu ꝑncipal̃r eſt loqui de ꝑncipijs ſubſtãtie eterne: de ꝑncipijs aũt ſubſtãtie ſenſibilis generabilis ⁊ corruptibilis locutus eſt in tractatu ſcd̕o ⁊ tertio. ⁊ etiam declaratũ eſt in nãlibus: ſed alio modo. Cõſideratio eñ de principijs eiꝰ in eo ꝙ eſt ſubſtãtia alia alia eſt a cõſideratione de eis inquantũ ſunt cauſe trãſmutationis. ⁊ ideo incepit primo cõſiderare de ꝑncipijs ſubſtãtie generabilis ⁊ corruptibilis ⁊ facere rememorationẽ de hoc qd̕ declaratũ eſt in naturalibus ⁊ in tractatu precedenti hunc. Et ideo iſte tractatus videtur diuidi in duo. ſ. in cõſideratione de principijs ſubſtantie gñabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ eterne.

Cõtinuatio. 7. me. t. cõ. 4. ⁊. t. cõ. 2.
Expoſitio.
Documẽtũ
Idẽ. 7. me. c. 9. ⁊ q̃ ibi.
Primꝰ vſqꝫ ad. 29. ſcd̕s a. 29. vſqꝫ finẽ.

¶ Etenim ſi totum quoddā omne ſubſtantia eſt prima pars:⁊ ſi eo quod eſt cōſequenter ⁊ ita primum ſubſtā tia deinde qualitas aut quantitas.

¶ Qm̄ ſi hoc totuʒ fuerit quaſi aliquod vniuerſuʒ ſubſtantia eſt pars primi:⁊ ſi eſt ſm̄ ꝙ aliquid conſequitur aliquid ſucceſſiue:⁊ tunc etiaʒ ſubſtantia hoc modo eſt prima:⁊ poſt hoc quale ⁊ quantum.

2 ¶ Intēdit per totū ens:⁊ quaſi dicat qđ diximus ꝙ cōſideratio eſt
de ſubſtātia:qm̄ ſi aliquis fuerit opinat⁹ ꝙ ens eſt quaſi vnū vniuer
Pria expō Alexādri. ſum cōtinuū credendū eſt ꝙ ſubſtātia eſt pars primi.⁊ ſi opinat⁹ fue
rit ꝙ quiddā prius eſt quoddā in eē:⁊ ꝙ ex eo hoc eſt primū:hoc autē
ſcđm;dignius eſt credere ꝙ ſubſtātia principalr̄ eſt ens.⁊ iſte modus
prioritatis eſt quē intēdit Ari.⁊ eſt qđ prius declarauit.Et cū de ente
quiddā eſt primū.ſ.ſbā:⁊ quiddā ſcđm neceſſe:eſt ei q cōſiderauit de
principijs entis in eo qđ ē ens vt cōſideret de principijs ſbē.hec igit̄
Scđa expō Alexādri. eſt intētio Alexādri:⁊ eſt expoſitio vera.¶ Dixit.⁊ pōt intelligi per
hoc qđ dixit quaſi vniuerſum genus:⁊ p hoc qđ dixit ps primi:ſpēs:
⁊.q.d.qm̄ ſi ens eſt quaſi gen⁹:tūc ſua prima ſpēs eſt ſba.deīde de
bilitauit hanc expōnē:q̄ verū gen⁹ nō hʒ ſpēs priores ſe adinuiceʒ:
Auer.ſcđaʒ Alex.ſuſtinet. ſʒ oēs ſunt ſm̄ vnū ordinē.¶ Dico ergo ꝙ itēdebat Ari.dicere apō
me ꝙ ens aut demōſtrat vnū genus ⁊ vnā nām aut genera diuerſa:
⁊ quocūqʒ ſit manifeſtuʒ eſt ꝙ ſba eſt prior ceteris:multa.n.q̄ ſunt
eiuſdē generis ſunt priora adinuicē:vt ſunt ſubſtātie ſe priores adin
Prioritas iuenit̄ ī eodē gñe:⁊ in diuerſis generib⁹ q̄ dicūt reſpcū eiuſdē rei. uicē.Prioritas.n.inuenit̄ in eodē genere:⁊ in diuerſis generib⁹ que
dicunt̄ in reſpectu eiuſdē rei:vt dicit̄ ens de.x.pdicamentis:ſm̄ hoc
igit̄ intelligēdū eſt de hoc qđ dixit vniuerſuʒ totū collectū.ſ.īdiuiduū
⁊ vlē collectū ex ſpēb⁹ in qb⁹ inuenit̄ ꝓritas ⁊ poſterioritas.
¶ Themiſti⁹ aūt exponit ſic.dicēdo,totū.n.ſiue fuerit adunatū:ſicut
2 eſt adunatio mēbroꝝ in corpore humano:⁊ partiū in corpe plante:
aut fuerit cōpoſitū ex rebus cōtingētibus ſe adinuicē:ſicut domus ⁊
nauis:aut fuerit cōpoſitū ex rebus ſegregatis:ſicut ciuitas ⁊ exerci
tus:neceſſe eſt vt prima ſuarū partiū ſit ſba:⁊ ꝙ loc⁹ eius ſit de toto:
ſicut locus cordis de corpe animalis.Si aūt nō fuerit hmōi:ſʒ ſicut
vnū inuenit̄ in numero:deinde duo:deinde tria:aut ſicut in figuris
rectarū lineaꝝ primo inuenit̄ triāgulus:deinde quadratum etiā ſm̄
hoc ſba inuenit̄ prima:deīde quātitas ⁊ qualitas.Subſtātia.n.prior
eſt iſtis:ſicut vnū alio numero:⁊ triāgulus alijs figuris.hoc igit̄ dixit
Impugnatio The. Themiſtius in ſua abbreuiatione.¶ Sed ipſe intellexit de vniuerſo
tres modos:aut vniuerſum cōpoſitū ex partib⁹ conſilib⁹ adunatis
adinuicē:aut ꝯtingētibus ſe:vt corpora artificialia:aut ſegregatis:
vt partes ciuitatis ⁊ exercit⁹:⁊ hec additio eſt ſuꝑflua.Nullus enim
exiſtimat ꝙ partes entis que ſunt.x.pdicamēta ſint contingētes ſe:
aut ſegregate in loco:ſʒ ſua expoſitio ad hoc qđ dixit de pticula ſecū
da.ſ.hoc qđ dixit.⁊ ſi fuerit ſm̄ ꝙ aliquid cōſequit̄ aliqd:vt numer⁹
⁊ ſuperficies cōſequunt̄ ſe adinuicē:eſt mala expoſitio.Prioritas.n.
in numeris ⁊ ſuperficiebus eſt in eodē genere:ſʒ prioritas ſubſtātie

alijs pdicamētis nō eſt in eodē gñe:ſʒ ſicut ꝓritas rei ad res q̄ attri
buunt̄ ei.Expoſitio igit̄ Alexā.in hac particula eſt vera.
¶ Sʒ querēdū eſt ⁊ dōm:iam declarauit ſuperius modū quo ſba pce 3
dit alia pdicamēta:ſʒ tū Ari.nō itēdebat ponere iſtos duos modos
Opiō auer. prioritatis niſi ad cōfirmāduʒ ſuū ſermonē cōtra aduerſariū:cū ad
uerſarius nō poſſit ponere ꝙ ſba antecedit alia pdicamenta niſi his
duob⁹ modis in quib⁹ neceſſe eſt vt ſba ſit prior:⁊ cū dixerim⁹ ꝙ intē
tio Ari.eſt iſta quō reputat aliqs ꝙ diſpō ſbe cū alijs pdicamētis eſt
ſicut diſpō cōtinui ex partib⁹ cōſilibus niſi intelligat ꝙ prioritas re
rum hmōi ſit prioritas rerū q̄ ſunt eiuſdem generis:mēbra.n.corpis
ſunt in eodē gñe:ſʒ cor antecedit ea:⁊ ſm̄ hoc nulla dr̄ia eſt inter hāc
prioritatē:⁊ prioritatē numeroꝝ:⁊ ſuꝑficierū:ſʒ hoc in ꝯtinuo:⁊ hoc
in diſcreto:⁊ cū ita ſit:ſba nō videt̄ añcedere alia pdicamēta niſi al
tero iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ:aut ſicut ea q̄ ſunt in eodeʒ gñe pcedunt̄ ſe
adinuicē apud reputātes ꝙ hoc nomē ens dr̄ de eis:ſicut numerus
de duob⁹ ⁊ trib⁹:aut ſicut res añcedit res q̄ attribuunt̄ ei:⁊ nō ſunt
in eodē gñe:vt ſanitas antecedit ſanabilia:⁊ medicina añcedit res
In quo differt ab Alexan. attributas medicine:⁊ iſta cōparatio eſt vera comparatio.¶ Et eſt
intelligēda p hoc qđ.d.qm̄ ſi hoc totū fuerit.q.vniuerſuʒ.i.res que
antecedūt ſibiinuicē:⁊ ſunt in eodē gñe ſm̄ expōnē quā dubitauit
Alex.⁊ accepit Ari.in hoc loco vniuerſum loco gñis ne accideret ei
Gen⁹ qñqʒ dr̄ vniuoce ⁊ qñqʒ ſm̄ prius ⁊ poſteri⁹. Idē ꝑ đ aīa.cō.7.⁊.2.đ aīa 30.⁊.3.đ.a.4.4.meta.cōm.2.⁊.5.met.cō.4. dubitatio q̄ accidit Alex.cū genus dr̄ qñqʒ vniuoce:⁊ qñqʒ ſm̄ pri⁹
⁊ poſterius:⁊ iō omiſit hoc nomē genus:⁊ accepit vniuerſum in ſuo
loco:⁊ iō ſi hmōi genus fuerit intellectū p vniuerſuʒ erit vera expo
ſitio.¶ Themiſti⁹ vero nō intellexit hūc locū:⁊ trāſmutauit expoſi
tionē.Poſuit.n.intētionē prime particule in ſcđa:⁊ expoſuit pmā
in modū quē nō habet ſubſtātia cū alijs pdicamētis:⁊ dimiſit verā
cōparationē quā habet ſubſtātia cum alijs predicamentis.Expoſi
tio igitur Alexā.eſt quā nō cōpleuit.Themi.aūt a eſt purus error:
⁊ cauſa in hoc eſt diminutio que accidit in expoſitiōe Alex.Themi.
enim nō abbreuiauit niſi expoſitionē Alexan.

a In q̄ differt a Themiſtio. ¶ Similiter autem nec entia nihil eſt ſimpliciter dice
re hec:ſed qualitates ⁊ motus:aut ⁊ nō album:⁊ nō re
ctum.Dicimus enim eſſe:⁊ hoc puta eſt non album.
Amplius nihil aliorum ſeparabile.¶ Teſtantur auteʒ
⁊ antiqui opere.Nam ſubſtantie querebant principia:
⁊ elementa:⁊ cauſas.

¶ Et cū hoc nō ſunt entia ſimplr̄ pter illa:ſed qualitas
⁊ motus:q̄ neqʒ albū neqʒ rectū dicit̄ vere ꝙ ſunt entia
etiā.⁊ ſimilr̄ numerus nō albū:⁊ etiā nullum aliorū eſt
abſtractū.Et antiqui ēt teſtant̄ per hoc ꝙ faciūt.illi enī
querūt elemēta ⁊ cauſas ſubſtantie.

¶ Hec eſt alia cā pp quā cōſiderāduʒ eſt de ſba tm̄.Nullū.n.iuenit̄ 3
alioꝝ ſimplr̄:ſʒ in ſba.V.g.q̄ qualitas nō dr̄ ens ſimplr̄:neqʒ mo
tus:ſʒ dr̄ eſſe q̄litas ⁊ eſſe mot⁹.Mot⁹.n.eſt mot⁹ alicui⁹.⁊ qualitas

eſt qualitas alicuius. ſb̃a vero nõ eſt ſb̃a alicuius. Ens igitur prin/cipal'r ⁊ ſimpl'r eſt ſb̃a. ¶ Et q2 aliquis põt dicere q̃ñ alia p̃dicamẽ/ta diminuunt a ſubſtãtia tñ. ⁊ hoc nomen ens dicitur de omnibus. dixit reſpõdendo. ſimil'r inuenit non albũ. i. ⁊ hoc nomen ens q̃uis dicat de eis tñ dicit ꝙ hoc eſt albũ ⁊ hoc eſt mobile ⁊ tamen hoc non dat vt perfecte habeant eſſe. qm̃ hoc etiam dicitur ens in negando eſſe cum dixit. hoc eſt nõ album ⁊ non rectum.

2 ¶ Et cũ dixit. ꝙ ſb̃a dr̃ ens ſimpl'r: ⁊ alia p̃dicamẽta ſm cõparatio/nẽ dedit cãm in hoc. ⁊ dixit. ⁊ etiã nullũ alioꝝ eſt abſtractũ. i. ⁊ cã in hoc eſt ꝙ ſb̃a eſt conſtãs ⁊ ens per ſe ⁊ alia ſunt in ſubſtãtia.

Idẽ primo phyſi. 14.

¶ Deinde dedit teſtimoniũ. ⁊ dixit. antiqui etiã teſtant ⁊c̃. i. ⁊ antiq

3 teſtant noſtre opinioni p hoc qd fecerũt quãdo querebant de princi/pijs entiũ: tunc. n. querebãt elemẽta ⁊ cauſas ſubſtãtie.

¶ Qui quidẽ nunc vniuerſalia ſubſtantias magis po/nunt: nam genera vniuerſalia que dicunt principia ⁊ ſubſtantias eſſe magis propter logice inquirere. Qui vero antiquitus particularia: vt ignem ⁊ terram: ſed non commune corpus.

¶ Qui vero modo ſunt ponunt ſubſtãtiã eſſe vniuerſa lia. vniuerſalia enim de quibus dicũt eſſe proprie prin/cipia ſubſtantie ſunt genera: q2 reputatio eorũ fuit ſm logicam. antiqui autem particularia: vt ignem ⁊ terrã: ſed non corpus vniuerſale.

4 ¶ Cum narrauit ꝙ antiqui querebãt principia ſubſtãtie ⁊ predixit opiniones eoꝝ de hoc. fecit hic rememoratione de eis. ¶ Et dixit. qui vero ſunt. i. iuniores ⁊ intẽdebat Platonẽ qui opinabat ꝙ vniuer/ſalia ſunt ſubſtantie ⁊ principia ſubſtãtie ſenſibilis. opinabat enim ꝙ genera ſunt nature abſtracte: ⁊ nõ ſunt exiſtẽtia in particularib⁹ ita ꝙ in eis cõiungant. ¶ Uniuerſalia. n. apud Ariſto. ſunt collecta ex particularib⁹ in intellectu qui accipit inter ea cõſimilitudinẽ: ⁊ facit ea vnã intẽtionẽ. Plato vero ponebat vniuerſalia exiſtẽtia extra aĩam p ſe. ¶ Et verificabat ſuã opinionẽ ex hoc ꝙ ſcie ⁊ diffões ſunt de vl'ibus. vñ vident eſſe pfectiora particularib⁹ ⁊ priora eis. vniuerſalia eniz cũ nõ fuerint nõ erunt particularia: ſed ecõuerſo nõ. ⁊ ideo ponebat vl'ia eſſe pncipia ⁊ formas ſb̃e ſenſibilis: ſ3 deſtruẽdũ eſt hoc iam in tractatu ſcd̃o. ¶ Et intẽdit p logicã hic cõſiderationẽ que fit ex ppõnibus nõ cõuenietibus. Propões enim falſe quedã ſunt cõuenietes ⁊ quedam non. ⁊ vniuerſaliter q2 ſemper eſt in diſputatione multotiẽs accidit ⁊ dicere extranea remota a natura rei.

Opi. Pla. Idẽ p d aĩa d. 8. ⁊ q̃ ibi.
Dr̃ia inter Ari. ⁊ Pla. de vl'ibus.
Fundamẽtum opinionis Pla.
Infra t. 18.
Alia l'ra h3 in tracta. 7.
Quid p logica.

¶ Deinde dicit antiq vero pticularia. vt ignẽ ⁊ terrã. ſ. corpus vni/

2 uerſale. i. antiq vero opinabant ꝙ corpus particulare eſt principiũ ſubſtãtie vt ignis ⁊ terra: ⁊ nõ opinabant ꝙ principiũ eſt corpus vl'e vt moderni. ¶ Et cum narrauit ꝙ conſideratio de principijs entis dat vt cõſideratio ſit de ſubſtãtia. ⁊ ꝙ principia querẽde ſubſtantie nõ ſunt res vniuerſales: incepit diuidere modos ſubſtantie.

Alia l'ra antiquoꝝ d ſ p phy. 48.
Cõtradictõ ad tex. ſeq.

¶ Subſtãtie vero tres ſunt: vna quidẽ ſenſibilis cuius alia quidẽ ſempiterna: alia corruptibilis: quã oẽs conſi tent vt plante ⁊ aĩalia. Sempiterna aũt cuius elemẽta neceſſe eſt accipe: ſiue vnũ ſiue multa. Alij vero immobi lis: hanc dicunt quidẽ eſſe ſeparabile ⁊ hi quidẽ in duo diuidẽtes. Alij in vna natura ſpecies ponẽtes ⁊ mathe matica. Alij horum mathematica ſolum.

¶ Subſtãtie aũt ſunt tres: quarũ vna eſt ſenſibilis: ⁊ iſti⁹ quedã eſt eterna: ⁊ quedã corruptibilis: quã oẽs conce/dunt: vt plante ⁊ animalia. Cuius elementa neceſſe eſt accipere aut vnũ aut plura. Alia autẽ eſt imobilis: ⁊ id dicunt quidã ꝙ eſt abſtracta: ⁊ quidam eorum diuidũt eam in duo: ⁊ quidã eoꝝ poſuerunt formas mathema ticas in eadẽ natura: ⁊ q̃dã mathematicas tm̃ ex iſtis.

¶ Dicit ꝙ ſubſtãtie ſunt tres ſenſibilis ⁊ inſenſibilis. ſenſibilis aũt diuidit in duo in ſb̃am eternã qd eſt corp⁹ quintũ: ⁊ in ſb̃am gene/rabilem ⁊ corruptibilẽ quã oẽs cõcedunt vt plante ⁊ aĩalia. ⁊ dixit 5
cuius elemẽta neceſſe eſt accipe. Alex. dixit ſup hoc ꝙ nõ eſt intelli/gẽda ex hoc ſb̃a gñabilis ⁊ corruptibilis ⁊ vtraq3 gñabilis ⁊ nõ ge/nerabilis. ¶ Et Alex. dixit. demõſtrare. n. principia entiũ q̃ ſint eſt primi phi: ⁊ ꝙ iſtis vtit nãlis eſt: nõ q2 declarat ea/ ſ3 q2 põit ea. Sub ſtantia eniz imobilis eſt pncipiũ ⁊ cã rerũ nãliũ: de quo modo loq̃t principal'r. illa aũt alia principia ſunt tm̃ nãlis. i. ad declarãdũ que ſunt. ⁊ dixit hoc qd dixit poſtq̃ dixit ſb̃am ſenſibilẽ gñabile ⁊ corru/ptibilẽ. ſ. cũ dixit: cui⁹ elemẽta neceſſe eſt accipe: ita inuenit in vna ſcriptura: ⁊ expõ eſt ſicut diximꝰ. ¶ Et in alia ſcriptura inuenit ſic. ⁊ hoc eſt eternũ cuius elemẽta eſt accipe ⁊c̃. d. Alex. ⁊ expõ eſt ſ3 hãc l'ram: ⁊ neceſſe eſt accipe principia ⁊ elemẽta ſb̃e eterne. Cauſa eniz prima de qua in hac arte loquimur eſt cã ⁊ principiũ corpis diuini. dixit. ſ3 prima ſcriptura eſt melior: qm̃ iã poſuit ꝙ ſua intẽtio eſt loq de elemẽtis ſenſibilis ſb̃e in q̃ ſunt res gñabiles: ⁊ etiã ipſe ita faciet poſtq̃ ptrãſibit de cõſideratõe in iſtis reb⁹ ad formas abſtractas.

Alex. expõ ſup illo vbo cui⁹ elementa ẽ accipe.

¶ Hec ſunt verba Alex. S3 hñt qõnẽ. Cũ eniz dixit ꝙ demõſtrare pn 2
cipia entiũ eſt primi phi: nõ nãlis: ⁊ ꝙ nãlis ponit ea poſitiõe ⁊c̃. i. ſi intendebat ꝙ principia entiũ de quib⁹ phs cõſiderat: ⁊ que nãlis cõ/cedit eſſe ſunt principia ſb̃e ſenſibilis eterne que ſunt ſb̃a abſtracta: ⁊ ꝙ principia de quibus cõſiderat naturalis declarãdo ea eſſe ſunt pncipia generabilis ⁊ corruptibilis erit ſermo nõ rectus. Subſtãtia. n. eterna declarata eſt in nãlibus in fine. 8. phy. ſicut declarata ſunt pn/cipia ſb̃e generabilis ⁊ corruptibilis in p̃io iſtius libri. Q̃ño igit dr̃ ꝙ nãlis ponit hac põne cũ impoſſe ſit vt declaret niſi in nãlib⁹: ⁊ q̃ño eſt rectũ dicere ꝙ nãlis nõ declarat niſi pñcipia ſb̃e gñabilis ⁊ cor/ruptibilis ⁊ cũ nõ ſolũ mõ cõſideret de ſubſtãtia generabili ⁊ corrupti

Auer. pſcrutatio circa Alex. expoſitionẽ: ſeu digreſſio.

bili: ſꝫ ēt de nō generabili ⁊ nō corruptibili: cōſiderat. n. de ente mo/bili ſiue generabili ſiue nō: ſm igit̃ hunc intellectū iſte ſermo eſt fal/ſus. a ¶ Si igit̃ aliquis dixerit ꝙ dictū eſt in logica ꝙ nulla ſciētia hꝫ ꝓbare ſua principia: ſꝫ ſubiectū ſcīe naturalis eſt corpus mobile: ⁊ eius principiū eſt ſubſtātia abſtracta. ¶ Dicem⁹ ꝙ hoc verū eſt: ſed illud qḋ dictū eſt in logica: eſt qꝛ b nulla facultas hꝫ ꝓbare ſua pͥ/cipia. ſ. ꝑ quid: qm̄ hoc nō fit niſi ꝑ principia illoꝝ principioꝝ: ⁊ per pͥncipia principioꝝ generis: cum illa principia habuerint principia. Sunt igit̃ alterius generis neceſſario ſuperioris illa. Ille. n. qui cōſi/derat de illis principijs hꝫ conſiderare de hoc. ⁊ ideo facultas inferior nō hꝫ cōſiderare principia ſui generis ſm ſimplicē demōſtrationē. ſꝫ vero demōſtrationes que vocant̃ ſigna poſſe eſt: ⁊ iō pͥcipia ſubiecti naturalis nō demōſtrant̃ niſi ꝑ res poſteriores in ſcīa nāli. c ¶ Et ideo ipoſſe eſt declarare aliqḋ abſtractū eſſe niſi ex motu: ⁊ oēs vie q̄ reputant̃ eſſe ducētes ad primū motorē eſſe preter viaꝫ mot⁹ equalr̄ ſunt inſufficiētes: ⁊ ſi eſſent vere eſſent numerate in prima phīa. pͥ̃a eniꝫ principia impoſſibile eſt vt demonſtrent̃. Iſte enim ſermo Alex. nō eſt intelligendus ſm ſuum intentū.

¶ d Et tn̄ Aui. reputauit hūc ſmonē eē verū. ſ. ꝙ nulla facultas hꝫ ꝓbar̃ ſua pͥncipia. Et Aui. hic abſolute dixit ꝙ prim⁹ phs hꝫ d̄clarare pͥa pͥcipia ſenſibilis ſbē ſiue eterne ſiue nō: ⁊ qꝛ nālis ponit pōne nām eſſe: ⁊ ꝙ primus phs demōſtrat eā eſſe: ⁊ nō diſtinxit īter duas ſbas. e ¶ Si igit̃ aliqs dixerit ꝙ phs cōſiderat de principijs entis in eo ꝙ eſt ens. ergo cōſiderat de principijs ſbē ſicut dictū fuit in pͥn/cipio iſtius tractatus: ⁊ principia ſubſtātie ſunt principia nālis ſubie/cti. f Diuinus igit̃ hꝫ ꝓbare principia nālis ſubiecti: ⁊ nālis poſitio/ne ea que ponit. ¶ Et dicemus nos quidē ꝙ phs inqͥrit q̄ ſunt princi/pia ſubſtātie ſm ꝙ ſbē: ⁊ declarat ꝙ ſba abſtracta eſt principium ſbē nālis: ſꝫ hoc ponēdo accepit ꝓ cōſtanti hoc qḋ declaratū eſt in natu/ralibus de principijs ſubſtantie generabilis ⁊ corruptibilis. ſ. qḋ de/claratū eſt in pͥo phy. ſ. qḋ eſt cōpoſitū ex mā ⁊ forma: ⁊ qḋ declara/tum eſt in. 8. g. ſ. ꝙ mouēs eternā ſbaꝫ eſt abſtractū a materia. h. D. declarat ꝙ principia ſubſtātie generabilis ⁊ corruptibilis ſunt ſbē iſtorūꝫ: ⁊ ꝙ ſubſtantie iſtoꝝ nō ſunt vlia: neqꝫ vnuꝫ: ⁊ vlr̄ neqꝫ forme neqꝫ mathematica: i ⁊ hoc qḋ declarauit in tractatu ſcḋo ⁊ tertio: declarat etiā in hoc tractatu ꝙ principiū prime ſbē abſtracte etiaꝫ eſt ſba: ⁊ forma: ⁊ finis: ⁊ qḋ mouet̃ vtroqꝫ mō: ⁊ hoc intēdit primo decla/rare in hoc tractatu. Sꝫ qꝛ modus cōſiderādi in hac ſcīa eſt de princi/pijs ſubſtātie in eo qḋ eſt ſba ſiue eterna ſiue nō: incepit declarare in hoc tractatu de principijs ſubſtātie nō eterne: ⁊ fecit rememoratio/neꝫ de hoc qḋ declaratū eſt ex eis in nālib⁹: ⁊ in precedētib⁹ tractati/bus. Deinde poſt hoc incepit declarare principia eterne ſubſtantie: ⁊ poſuit ēt hoc qḋ declaratū eſt in nālib⁹: ⁊ cōſiderauit de eis ꝯſidera/tione ꝓpria huic ſcīētie. V. g. ꝙ eſt ſba prima ⁊ forma qḋ eſt principiū

a Obō ꝙ nālis nō pt̄ d̄mr̃are ſubſtātias abſtractas eē. Solō.

b Nulla ſcīa hꝫ probare ſua pͥncipia demr̃atione pp qd. Idē 2. ph. cō. 26 21. ⁊ ꝑ ph. cō. vlt. ⁊. 2. d̄ aīa. 27.

c Impoſſe ē d̄mr̃are aliqḋ abſtractū eſſe niſi via mot⁹.

d Error Aui. d̄ quo ēt vide ꝑ ph. cō. vlt. ⁊. 2. ph. cōm. 12. 26. ⁊. 8. ph. cō. 3.

e Obiectio bona ꝙ diuin⁹ ꝓbat pͥcipia naturalis.

f Nota quō diuin⁹ probat principia ſcīe nāl ꝓ quo vide ēt. 4. meta. cō. ꝑ. ⁊ pͥo me. cō. 15. ⁊ 18. ⁊. 7. meta. 5. 9. ⁊. 39. ⁊. 6. met. cō. ꝑ. ⁊. 8. met. cō. 4. ⁊ hic cō. ꝑ. ⁊. 3. cō. 6. ⁊. 2. phy. 4. ⁊. 21.

g Octauo phyſi. 78. ⁊. 79.

h Primo meta. de numeris a. 19. ad. 25. ⁊ a. 25. vſqꝫ in finem de ſpeciebus.

i Scḋo meta. 4. ⁊. 5. ⁊. 3. meta. 2. 7. ⁊. 15. mouet queſtiones.

⁊ finis.

⁊ finis. D. cōſiderat de hac ſba imobili vtrum ſit vna: aut plures: ⁊ ſi plures vtrum reducant̃ ad vnum ⁊ quō ordinant̃ ab eo. Sic intel/ligenda cōicatio iſtarū duarum ſcientiaꝝ in cōſideratiōe de princi/pijs ſbē. ſ. ꝙ nālis declarat ea eſſe ſm ꝙ ſunt principia ſbē mobilis. phus aūt cōſiderat de eis ſm ꝙ ſunt pͥncipia ſbē in eo qḋ eſt ſba non ſba mobilis: ⁊ ēt phs declarat abſtractū eſſe qḋ eſt pͥncipiū ſbē ſenſi/bilis: ſed poſtꝙ accepit pro cōceſſo a nāli hmōi eſſe ſbam.

¶ Et forte hunc moduꝫ intēdebat Alex. dicere cum dixit ꝙ phs cōſi/derat que ſunt principia ſbē eterne: ſed hac via cōſideratiōis nō indi/get nālis: neqꝫ neceſſe eſt ei ponere ipſum. ⁊ forte ēt intēdebat dicere ꝙ nālis cōſiderat que ſunt principia ſbē gn̄abilis ⁊ corruptibilis ſm moduꝫ propriū ei. ſ. per principia propinqua: ⁊ hec ſcīa cōſiderat de multis principijs: cuꝫ declarat ꝙ ſba imobilis eſt pͥncipiū ſbē mobi/lis: ⁊ hoc itelligēduꝫ de hoc ſermone: ⁊ ſi nō erit dubitabilis: ⁊ hoc fe/cit Auicē. errare. qḋ aūt Alexā. dicit ꝙ prima ſcrͥpta eſt melior ſcḋa forte eſt ecōuerſo: qꝛ hec eſt ſua pͥma intentio in hoc tractatu. Et cum poſuit tres ſbas eſſe: ⁊ ꝙ vna earuꝫ eſt abſtracta: induxit teſtimoniū ⁊ dixit. ⁊ ideo dn̄t quidā ꝙ ē abſtracta ⁊c̄. i. qꝛ opinabant̃ ſicut nos: ⁊ qꝛ iſtoruꝫ hominū quidaꝫ diuidūt hoc abſtractū in duo: ⁊ quidā re/ducunt hec duo in vnū: ⁊ quidā ponunt tm̄ vnum. D. ⁊ quidā eorum diuidunt ipſaꝫ in duo: ⁊ quidā ponūt formas mathematicas tm̄ ex iſtis. i. ꝙ hec ſba quidaꝫ ponūt eam duplicis nature. ſ. formas ⁊ ma/thematica q̄ ponūt inter formas abſtractas ⁊ ſbas ſenſibiles: ⁊ qdā ponūt formas ⁊ mathematica vnā nām: ⁊ quidaꝫ ſbam abſtractā ſo/la mathematica: ⁊ nō dicūt formas eſſe. Et primus ſermo eſt Plato. Secūdus autē vt dixit Alex. eſt alterius: ⁊ ſm expoſitionē quorūdā diſcipuloꝝ Platonis eſt Platonis. Tertius eſt Pythagore: ⁊ alioꝝ: quāuis variet de iſtis qui non dn̄t numerū eſſe abſtractum. ⁊ in tra/ctatu ſequēti cum iſtis loquit̃ de hac ſubſtātia. 4

Gloſat v̄ba Alexan.

¶ Ille qdem naturales: cū motu enim ſunt: ⁊ hoc alte/rius: ſi nulluꝫ illis principiū cōe eſt. Sēſibilis vero ſub/ſtantia mutabilis: ſi autē mutatio eſt ex oppoſitis ⁊ me/dijs: ſed oppoſitis nō omnib⁹. Non album. n. vox: ſed ex ꝯtrario neceſſe ſubeſſe quid mutabile in cōtrarieta/tem: non eniꝫ cōtraria trāſmutant̃. Amplius hic qdem manet: aliud vero cōtrariū non manet. Eſt igitur aliqd tertium preter cōtraria materia.

¶ Et ſermo de iſtis modis duobus eſt nālis: qm̄ ſunt cum motu: ⁊ iſta alterius eſt cum nō habeāt: neqꝫ vnuꝫ principiū cōe. Subſtātia aūt ſenſibilis eſt tranſmutabi/lis. Si igitur tranſmutatio eſt ex oppoſitis in ſitu: aut ex medio: nō eſt ex oibus oppoſitis in ſitu. Vox eniꝫ non album: ſed ecōtrario neceſſe eſſe vt ſubiectū ſit ei quod

tranſmutatur ad cōtrarietatez. Cōtraria.n.nō tranſmu/
tantur: hic autē permanet: 3riū aūt nō permanet. Ma/
teria eniz tertia eſt a cōtrarijs.

6 ℭ Dixit Alex. ⁊ cum locutus fuit de ſba mobili.d.ꝙ nālis dz loqui de
iſtis duabus ſubſtātijs.ſ.eterna ⁊ corruptibili. Cōſideratio eniz nā/
lis eſt de ſubſtātijs mobilibus ſm ꝙ accepit principia iſtorū a primo
pho: ſubſtātia aūt imobilis eſt ꝓpria prime phie. ℭ Alex. aūt in hoc
loco aperte videt̄ dicere ꝙ nālis cōſiderat de ſubſtātia mobili querē/
do principia eius a pho: ⁊ ꝙ phus declarat hec principia eē: ſed iam
declarauim⁹ ꝙ iſte ſermo nō eſt verus: ⁊ qꝛ nālis cōſiderat de ſubſtā/
tia mobili querēdo principia eius perueniēdo a poſteriorib⁹ ad prio/
ra: vt declaratū eſt illic. D.d. iſta eniz ſunt cū motu.i. ⁊ cōſideratio de
ſubſtātia mobili eſt alterius ſciētie.ſ. iſtius: ⁊ cā in hoc eſt: qꝛ ille due
ſbe ſunt mobiles: hec aūt eſt alia ab eis ⁊ imobilis: cū mobile ⁊ imo/
bile nō habeant principium ſibi cōmune.

Snīa Alex. d ꝯſideratio ne nāl' circa ꝑncipia nā/ lium.

Mobile ⁊ i/ mobile non hn̄t princi/ piū cōe. vid 10. met. t.c. vl. ⁊ ꝑ ce.c.5

ℭ Deinde.d. ſba autē ſenſibilis ⁊c.i. Alex. cum dixit ꝙ ſermo de ſub/
ſtantia ſenſibili eſt nālis cum ſit in motu: ⁊ iam predixit ꝙ neceſſe eſt
accipere elemēta ſbe ſenſibilis ſi vnuz ⁊ ſi plura. Cōſideratio eniz in
hoc ⁊ in inueniēdo principia nālium eſt primi phi. ⁊ ideo incepit ſuū
ſermonē in hoc: ⁊ declarauit que ſunt elemēta nāli ſbe: ⁊ ad hoc acce/
2 pit propoſitionē manifeſtā.ſ.ꝙ oīs ſenſibilis ſba eſt tranſmutabilis.
Omnis eniz hmōi ſba aut eſt trāſmutabilis in loco vt ſba eterna: aut
in qualitate ⁊ magnitudine: aut in ſba vt in generatiōe. D. cōiungit
ei aliam propoſitionē manifeſtam: ⁊ eſt ꝙ illud quod tranſmutatur
ex contrario: aut ex medio inter contraria tranſmutatur: ſed ea que
ſunt inter cōtraria nō dicunt̄ eſſe ꝯtraria: media eniz ex quib⁹ fit trāſ/
mutatio ad extrema nō ſimplr̄ ſunt cōtraria extremis: vnde vr̄ non
ex cōtrarijs: qūo autē trāſmutatio que eſt in iſtis: ⁊ ex iſtis ēt ex con/
trarijs: qꝛ illa que ſunt inter cōtraria fiunt ex mixtione cōtrarioꝝ: in
tractatu decio declaratū eſt. a Et cū.d.ꝙ trāſmutatio que eſt inter
cōtraria.d. ⁊ accepit in hoc loco oppoſita loco cōtrarioꝝ: ⁊ ponit ꝙ
oīs trāſmutatio fit ex cōtrarijs aut ex medijs que ſunt inter ꝯtraria.
D.d. vox eniz nō eſt alba ſed ecōtrario. Alex.i. quāuis poſſumus di/
cere ꝙ vox non eſt alba: tn̄ non pp hoc fit album ex voce: qꝛ vox non
eſt album. Opz eniz ꝙ illud qđ trāſmutat̄ fiat cōtrariū ei ex quo trāſ/
mutat̄. ℭ D. Alex. forte nō intēdebat hoc. ſed cum dixit vl'r ꝙ tranſ/
mutatio fit ex oppoſitis ⁊ ex medijs: oppoſita aūt multipliciter dicū/
tur declarauit ꝙ trāſmutatiōes nō fiunt ex qbuſlibet oppoſitis. Qm̄
bene poſſum⁹ dicere ꝙ vox oppoſita eſt alba: cum dicēduz ſit ꝙ vox
nō eſt album: ſed tn̄ non pp hoc eſt dicēdum ꝙ albuz fit ex voce: ⁊ ꝙ
vox trāſmutat̄ in album: nō eniz ex oībus de quib⁹ dicit̄ non album
fit albū: qm̄ nō ex oīb⁹ oppoſitis fit trāſmutatio ſz ex ꝯtrarijs.

5. ph. 52. ⁊ ꝑ phyſi. 47. ⁊ 43. ꝑ ce. 20. ꝑ de ge. 50. 10. met. 23. ⁊ 2. d aīa. 44.

a Decio me. tex. cō. 23.

Alia expō Alex. quare dixit ex op/ poſitis.

3 ℭ Et cum declarauit ꝙ neceſſe eſt in oībus nālibus vt in principijs
ſit aliqua ꝯtrarietas. cōiungit hoc ꝙ neceſſe eſt vt in oībus trāſmu/
tabilibus ſit aliqđ ſubiectū trāſmutet̄ ad ꝯtrarietatē qua fit trāſmu/
tatio: ⁊ ꝙ in aliqua hora ſit in aliqua parte eius: ⁊ in alia hora in alia
parte. Impoſſibile eniz eſt vt cōtraria recipiant ſua cōtraria perma/
nentib⁹ iſtis: ⁊ hoc iam declaratū eſt in ꝑ phyſi. a ⁊ ꝯiungit ēt hi qđ

a Prīo ph. 50. 51. 52. ⁊ 53. ꝑ ph. 59.

declatū eſt in illis tractatib⁹: ꝙ illđ qđ trāſmutat̄ cū trāſmutat̄ ꝑmā/
net: cōtraria aūt ex quib⁹ trāſmutatio fit nō permanēt: ⁊ ex hoc ap/
paret ꝙ neceſſe eſt in oībus trāſmutatiōibus vt ſit tertiū permanēs
aliud a cōtrarijs: hec ſunt verba Alex. ⁊ eſt perfecta expoſitio. ℭ Sed
hoc qđ.d.ꝙ cōſideratio in hoc ⁊ in inueniendo principia nālium eſt
phi nō intelligēdo ſm ſuuz moduz.ſ.ꝙ demonſtrare principia nālis
ſbe eē eſt primi phi. ſed ecōtrario. Naturalis a eniz hz dare cauſas
mobilis ſubſtātie māles ⁊ mouētes: formales aūt ⁊ finales non pōt.
ſed phs dat eas demonſtrādo ꝙ principiū mouēs qđ iam declaratū
eſt eē in ſciētia nāli: eſt principiū ſubſtātie ſenſibilis ſm formā ⁊ finē.
Secūduz igitur hunc modū querit phus elemēta ſbe ſenſibilis.i. ele
menta entis in eo ꝙ eſt ens. Declarat̄ igitur in hac ſciētia ꝙ ens nō
māle qđ iam declaratū eſt eſſe mouens ſubſtātiaz ſenſibilē eſt ſubſtā/
tia antecedēs ſbam ſenſibilez: ⁊ ꝙ eſt principiū eius ſm formaz ⁊ fi/
nem. ſm hoc igitur intelligēdum eſt ꝙ phus querit de principijs ſub/
ſtantie nālis.ſ. de prima forma ⁊ fine. de cauſa autez mouente ⁊ mate
riali eſt nālis: ⁊ in hac ſciētia ponit has duas cauſas eſſe principium
perſcrutatiōis de duab⁹ alijs cauſis: ⁊ ideo incepit ponere has duas
cauſas: ⁊ primo materialē: ⁊ declarat illa per propoſitiōes illas eaſ/
dem quibus vſus fuit in ſcientia nāli. ⁊ ideo videt̄ ꝙ h ꝯſideratio nō
eſt propria huic ſciētie: ſed eſt pars ſcientie nālis: ſed qꝛ vicine ſunt he
due conſideratōes: ⁊ neceſſe eſt vna earꝝ vti in altera quaſi principio
fecit rememoratōez de hoc qđ declatū eſt in ſcīa nāli: ſed tn̄ h magis
gnāl'r pſcrutat̄ ꝙ nālis. V.g. ꝙ tn̄ declarat ꝙ ꝑncipia ſbe ſenſibilis
eſt mā ⁊ forma: querit vtrū principia ſbe ſint principia alioꝝ predica
mētoꝝ aut nō: ⁊ ſicut pſcrutat⁹ eſt in ꝑdictis tractatib⁹ de forma vtrū
ſit ſba aut nō. ⁊ de vli ⁊ ꝑticulari. ⁊ iđ fecit rememorationē in hoc loco
de eo qđ declaratū eſt de ꝑncipijs ſbe ſenſibilis in ſcīa nāli ⁊ in tra
ctatib⁹ ꝑdictis iſtius ſcīe. Iſte autē due ſciētie vicine ſunt.ſ. ſciētia q̄
cōſiderat de ꝑncipijs ſbe mobilis in eo ꝙ eſt mobilis: ⁊ q̄ ꝯſiderat de
eis in eo ꝙ ſbe. ⁊ ideo poſſibile eſt vti his ꝓpoſitionib⁹ magis gnāli/
bus ꝙ in ſciētia nāli: nō in eo ꝙ eſt ſubſtātia mobilis: ſed in eo ꝙ eſt
ſubſtātia ſimpliciter. ℭ Et ſm hoc verificabit̄ ſermo Alexan. cum.d.
ꝙ cōſideratio naturalis eſt de ſubſtātijs que ſunt in motu ſm ꝙ acci
pit principia iſtoruz a primo pho.ſ.ꝙ intelligenda ſunt ex hoc cauſa
formalis ⁊ finalis nō mālis ⁊ mouens quāuis ſit vna ſm ſubiectū. Et
ſimil'r verificabit̄ ſermo eius predictus: cuz.d.ꝙ demonſtrare princi
pia entiuz eſt primi phi: ⁊ ꝙ nālis ponit ea poſitione.ſ.ꝙ intelligēda
eſt cā formalis ⁊ finalis nō mouens ⁊ mālis. Similiter ⁊ verificabit̄
ēt ſermo eius cū.d. illa aūt principia ſunt nālis tm̄. cū fuerint intel/
lecta ex iſtis hec duo tm̄ principia.ſ. mā prima ⁊ primū mouēs. ℭ Et
accidit dubitatio in hoc ꝙ ꝑncipiū formale ⁊ finale: ⁊ mouēs nō ſunt
tria numero: ſed vnū in ſubiecto ⁊ tria in rōne. ſm aūt ꝙ eſt mouēs
declat̄ eſſe in ſciētia nāli: ⁊ qđ nō eſt in mā: ⁊ ſm ꝙ cōcedit hec ſcientia
ꝙ hoc mouens nō eſt in mā declarat ꝙ eſt forma ⁊ finis iſtius ſenſibi/
lis ſubſtātie nō in eo qđ eſt ſenſibilis: ſed in eo qđ eſt ens. ſm igit̄ hoc
intelligenduz ꝙ principia vtriuſqz ſciētie ſunt diuerſa in mō tm̄ non
in eē. ⁊ iđ ſermo Alex. eſt valde dubitabilis niſi determinet̄ ſic. ℭ Ex
quo errauit Aui. ſicut.d. ⁊ opz Alexā. ſi hoc intēdebat ſicut eſt famo/

Digreſſio i q̄ ingrit q̄lr diuin⁹ ꝯſiderat ꝑncipia ſenſibil' ſbe: ⁊ q̄lr expō Alex. verifi cari pōt.

a Nāl' hz da re cās mobi lis ſbe mā/ les ⁊ mouē/ tes. formales āt ⁊ finales nō ꝑt. opp. 2. phy. tex. cō. 70.

Qūo expō Alex. ꝑt hre veritatē. Cā formal' finalis ⁊ mo uēs ſūt idē ſbto. Jđ. 10. meta. cō. 7.

ſus in h ac ſcia diſtinguere ⁊ determinare hoc: ⁊ iõ videmus Themiſtium dimittere hanc intentionẽ vlr.

¶ Si itaq̃ tranſmutatiões ſunt quattuor. aut ſm quid: aut ſm quantitatẽ: aut ſm qualitatẽ: aut vbi. Generatio qdem ſimpliciter ⁊ corruptio ſm hoc: ⁊ augmentuz: ⁊ decremẽtum: que ſm quãtitatẽ. Alteratio autẽ que ſm paſſionẽ: latio aũt que ſm locũ. In ↄ̃trietates vtiq̃ erũt eas que ſm vnũquodq̃ tranſmutationes: neceſſe itaq̃ tranſmutari mãm potentem ambo.

¶ Si igitur trãſmutatiões ſunt quattuor: aut in qd: aut in quale: aut in quãtũ: aut in vbi. Generatio aũt ſimplr eſt in hoc: augmẽtuz vero in quãtũ. Alteratio aũt in paſſiones: trãſlatio aũt in locum: videt ꝙ trãſmutatiões nõ inueniant niſi in eis que ſunt in vnoquoq̃: ⁊ neceſſe eſt vt mã tranſmutet: qꝛ põt vtrũq̃.

7 ¶ Cum declauit ꝙ trãſmutatio fit ex ↄ̃triis: aut eoꝝ q̃ ſunt iter ↄ̃traria q̃ ẽt ſunt ↄ̃traria: ⁊ declauit ꝙ ↄ̃traria hñt tertiũ ſbm: ⁊ ẽ mã ↄ̃iſcti: vult declare quot ſunt modi ↄ̃trarietatis q ſunt ĩ trãſmutatiõib᷒. ¶ Et. d. ꝙ trãſmutatões ſunt. iiij. aut in ſba: ⁊ dr̃ gñatio ⁊ corruptio ſimplr. aut in q̃litate paſſiua. ⁊ dr̃ alteratio: aut in quãtitate: ⁊ dr̃ augmẽtũ ⁊ diminutio. aut ĩ vbi: ⁊ dr̃ trãſlatio: neceẽ vt oẽ qđ trãſmutat trãſmutet ex ↄ̃trariis q̃ ſunt in vnoq̃ iſtoꝝ modoꝝ. iiij. ¶ Et iã declatuz eſt in. 5. phy. q ſunt modi diuerſitatis iter has trãſmutatiões: ⁊ diuerſitatẽ q̃ eſt iter hec ↄ̃traria. Cõtrarietas aũt in ſba eſt forma ⁊ priuatio: in q̃litate aũt: vt calor ⁊ frig᷒ in tactu: ⁊ dulce ⁊ amaꝝ in ſapore: ⁊ albũ ⁊ nigrũ in viſu: ⁊ oĩa iſta reducunt ad ſenſuz tact᷒: vt declatuz eſt in lib. ꝑigene. In quãtitate augmẽtũ ⁊ diminutio. ¶ Et cũ poſuit ꝙ h. iiij. ſunt modi trãſmutationũ. d. ⁊ neceeſt vt mã trãſmutet: qꝛ põt vtrũq̃. i. ⁊ ſi neceẽ eſt ſicut declatũ eſt vnũqđq̃ iſtoꝝ ↄ̃trarioꝝ hr̃e nãz ſup quã ſuccedũt ſibi ↄ̃traria: neceẽ eſt vt nõ ſit mã niſi ſm ꝙ recipit vtrũq̃ ↄ̃trarioꝝ: nõ qꝛ hꝫ alterũ ↄ̃trarioꝝ in ſba: ⁊ vt non ſit mã: niſi qꝛ trãſmutat ex cõtrario ad ↄ̃trariũ illo ꝑmanẽte: ⁊ totũ hoc perfecte declaratũ eſt in phyſicis.

5. phyſi. 10.

2. de gñatiõe c. 7.

Pᵒ̃o phy. 50. ⁊ 59.

¶ Quoniã aũt duplex eſt ens tranſmutat oẽ ex potẽtia ente in actu ens: vtputa ex potẽtia albo in actu albũ: ſilr aũt in augmẽto ⁊ decremẽto: quare nõ ſoluz ſm accñs cõtingit fieri ex non ente: ſed ex ente fiunt oĩa. potentia qdez ente. ex non ente vero actu.

¶ Et qꝛ ens eſt duobus modis oẽ tranſmutabile tranſmutatur ex eo qđ eſt ens in potentia ad illud qđ eſt ens in actu. V. g. ex albo in potentia ad albuz in actu: ⁊ ſilr in generatiõe ⁊ corruptione: ergo non tm̃ eſt poſſe vt ſit accidẽtaliter ex nõ ente: ſed ex ente. i. vt ſint oĩa ex ente in potentia: ⁊ non ente in actu.

¶ Cum declarauit ꝙ ꝑncipia ſunt ſbe ↄ̃trarioꝝ: vult declarare cuiuſmodi eẽ ſit eſſe mãe: ⁊ ꝑponit huic ꝙ ens diuidit in potẽtia ⁊ actu in oĩbus ꝑdicamẽtis. ⁊ Alex. dixit ꝙ hoc declatuz eſt in tractatu. 9. in quo loquit de potẽtia ⁊ actu: ⁊ intẽdebat ꝑ hoc ꝙ in hoc tractatu demõſtrat potẽtiã eẽ ꝑcedẽtẽ ad actũ: ⁊. d. impoſſia ↄ̃tingẽtia ad negãtes potẽtiã eẽ: ⁊ ponẽtes eã cuz actu: ⁊ hoc nõ fecit ĩ illo tractatu niſi ad cõfirmãdũ. Potentiã. n. eſſe nõ indiget demr̃atione. ¶ Et cũ poſuit ꝙ inuenit ens duob᷒ modis: aut ĩ potẽtia: aut in actu. d. ꝙ trãſmutatio eſt ex potẽtia ad ens in actu in oĩ ſpẽ trãſmutatiõis. V. g. ꝙ trãſmutatio ad albũ eſt ex albo in potẽtia ad albũ in actu: ⁊ trãſmutatio ad illam ſbam eſt ex illa ſba in potẽtia: ⁊ ſilr corruptũ eſt ex illo qđ eſt in potẽtia corruptũ: ⁊ hoc intẽdebat cuz dixit: ⁊ ſilr in gñatione ⁊ corruptiõe: ⁊ intẽdebat ꝙ oẽ trãſmutabile fit ex illo qđ eſt in potẽtia in illo mõ ꝑdicamẽti. ¶ Et qꝛ hoc ignorauerũt antiqui errauerunt in gñatione: ⁊ dixerũt ꝙ nulla gñatio eſt oĩno: ſed entia fuerunt ꝑcedẽtia in eẽ in actu: ſed reputant ꝑp ſenſuz eẽ gñata: ⁊ nõ ſunt in rei veritate: ſed exeunt abinuicẽ: ⁊ vnus eoꝝ qui hoc opinati ſunt: eſt ſicut Anaxa. ⁊ mouit eos ad hoc credẽdũ ꝙ ens nõ fit ex nõ ente. nõ eſſe enĩz nõ trãſfert in eſſe: neq̃ ẽt ex ente: qꝛ illud qđ fit: tunc eẽt prius ens q̃ eſſet. ¶ Et cũ poſuit ꝙ gñatio fit ex ente in potẽtia vt declaratũ eſt in ꝑ phy. d. ꝙ nõ tm̃ poſſe eſt ⁊c. ⁊ ĩnuit ꝑ hoc modũ q̃ diſſoluit qõnẽ dictã in ꝑ phyſi. de gñatõe. Dictũ eſt. n. illic ꝙ ſi gñatio eſt: aut eſt ex nõ eẽ: aut ex eẽ. ſi ex nõ eẽ. ergo nõ eẽ trãſfert in eẽ. ſi ex eſſe ↄ̃tingit vt ens ſit ens anteq̃ ſit. ⁊ diſſoluit hãc qõnẽ in illo tractatu. dicẽdo. ꝙ gñatio fit ex nõ ente accñtalr: qꝛ eſt ex ente potẽtialr. ſ. mã (cui accidit ꝑuatio) q̃ ẽ ens ſimplr: ⁊ ẽt eſt ex nõ ente ĩ actu accñtalr. Accidit. n. mãe ex q̃ eſt gñatio eẽntialr ꝙ fuit nõ ens in actu: ⁊ ens in potẽtia. Facit igit hic rememoratõez de eo qđ declatũ eſt illic ꝙ gñabile nõ gñat ex ente accñtalr: ſed ẽt eẽntialr. ſ. ex ente in potẽtia. i. ꝙ nõ ſufficit dicenti in ſolone iſtius qõnis ꝙ gñabile impoſſe eſt ꝙ gñet ex nõ eẽ: dicere ꝙ gñat ex nõ eẽ eẽntialr: ſed accñtalr: ſed opꝫ ẽt dr̃e ei cũ hoc ꝙ gñat ex ente eẽntialr. ſ. ex ente in potẽtia. ¶ Et Alex. dixit ꝙ nõ cõpleuit ſermonẽ in hoc loco de mã: qm̃ tranſmiſit nos ad phicam. ¶ Et hoc demõſtrat ipſuz videre ꝙ ſermo in probando primam mãm eſſe eſt nãlis ecõtrario Auicẽ.

8

Potẽtiã eẽ nõ indiget demr̃atiõe.

Vide pᵒ̃mo phyſi. 33.

Pᵒ̃o ph. 71 mouet q̃ſtio ſoluit ãt ibidez 1. 74. ⁊ 75.

Priuatio ẽ n ens ſimplr vĩõ ꝑ ph. 78

¶ Et hoc eſt Anaxagore vnũ. Digni᷒. n. eſt q̃z ſilr oĩa: ⁊ Empedoclis mixtura: ⁊ Anaximãdri: vl vt Democrit᷒: aut nobis erãt oĩa potẽtia: actu vero minime.

¶ Et hoc eſt vnũ qđ Anaxa. ignorauit. Et eſt meli᷒ q̃z ꝙ oĩa ſint ĩſilr: ⁊ eſt ẽt mixtio Empedo. ⁊ hoc Anaximãdri: ⁊ ſicut Democrit᷒: oĩa fuerunt nobis in potentia: in actu aũt nõ quouſq̃ numerent admiſceri cũ mã.

Cõtra Auiciẽ. ẽt. c. vi. ꝑmi phy. ⁊ 22. ſcđi ph.

9 ¶ Vult declarare ꝙ oēs antiqui cum voluerunt diſſoluere illã qōnē de generatiōe ſpeculabant̃ naturã mãe debiliter: ⁊ nō potuerūt ſcire veritatē illi⁹ mãe: ſ; tñ oēs itēdebāt qſi veritas iduceret eos ad illã.

2 ¶ Et dixit. ⁊ hoc eſt vnũ ⁊c̃. i. ⁊ iſtam nãm que declarata eſt eſſe reputabat Anaxa. eē mixturã ſuã. Mã. n. aſſimilat̃ mixtōi: q̃ res admixte ꝓpinq̃ ſunt vt ſint in potētia: ſ; tñ inſimul ſunt in actu: ⁊ iō. d. ⁊ ē meli⁹ ꝙ oĩa ſint inſimul. i. ⁊ ponere ꝙ mã ē in potētia oĩa in diſſolōne illi⁹ qōnis meli⁹ eſt q̃ dīe ꝙ oĩa exiſtūt in actu in mixtōe inſil. Nō eni pōt euadere per pōnē mixtiōis ex hoc ꝙ generatio fit ex ente in actu ⁊ ſic remanet qō deſtruens gñationē. ¶ D. d. ⁊ eſt ēt mixtio Empe. i. ⁊ iſta mã eſt quã Empe. inſpiciebat: cū poſuit ꝙ mūdus eſt admixt⁹ aliqñ per amicitiã: ⁊ aliqñ ſegregat⁹ ꝑ litē. D. d. ⁊ h̃ Anaximādri. i. ⁊ qō ponebat iſte hō h; aliã ſimilitudinē cū mã. Ponebat ei; ꝙ elemētu; oĩu; rerū eſt infinitu; ⁊ mediu; inter aere; ⁊ igne;: aut inter aqua; ⁊ aerē ſicut ali⁹ faciebat. Iſti eni; inſpiciebāt potētiã exñte; in mã. Et iō poſuerūt ipſu; mediū inter ea que ſunt entia in actu: ⁊ iſpiciebāt ēt nãm mãe: cu; poſuerunt ipſu; infinitu; ne generatio ſecetur. eē eni; eius in potentia oĩa eſt cauſa ꝑ quã generatio nō abſcindit̃.

3 ¶ D. d. ⁊ ſicut. d. Demo. oĩa fuerūt nobis in potētia: in actu aūt nō i. ⁊ de ꝓpinquorib⁹ iſtis i aſpiciendo mã; fuit Democritus cu;. d. ptes eni; eſſe indiuiſibiles que ſunt apud ipſu; elemētu; oĩu;. D. n. ꝙ iſte fuerūt in potētia oĩa anteq̃ cōglutinarent̃ adinuicē: ⁊ ꝙ nūq̃ fuerūt in actu. ¶ D. Alex. ⁊ forte iſte ſermo quē. d. oĩa fuerūt nobis in potentia: in actu aūt nō: nō eſt tot⁹ Democriti: ſed ſermo Democriti ē: oĩa fuerūt nobis in potētia. i. eterna q̃ aſſilant̃ mãe in hac intētōe: ⁊ erit ſermo ei⁹: oĩa ſunt in potētia: in actu aūt nō ꝓpri⁹ Ariſ. ⁊ q̃ correxit ſermonē Demo. dicēdo ⁊ Demo. qui. d. ꝙ ptes indiuiſibiles ſemꝑ fuerunt eterne bene inſpexit nãm mãe: ⁊ maxime eē eius in potētia oĩa facta ex eis non in actu.

De ꝓpinquorib⁹ i aſpiciēdo mã; fuit Demo. opp. ꝑ ph. cō. 79 de Plone.

4 ¶ D. d. quouſq; inueniant̃ admixte cum mã. i. ⁊ nã veritatis induxit oēs antiquos vicinari mãe. ¶ Et. d. hoc: q̃ fuit teſtimoniu; ſuꝑ hoc qō probauit de mã. Nullus enim ſciuit materia; in rei veritate ante ipſum: ſed inſpiciebant ipſam a longe.

Nullus ſciuit mãm añ Ari. ſ; inſpiciebāt eã a lōge. Ide ꝑ phy. cō. 78.

¶ Quare mã; habuerūt: oĩa vō mã; hñt q̃cūq; trāſmutant̃: ſ; aliã ⁊ ſempiternoꝝ. Quecūq; nō gñabilia. mobilia aūt latiōe: veꝝ nō gnābilē hñt: ſ; vñ ⁊ quo.

¶ Et oĩa q̃ trāſmutant̃ hñt mã;: ſ; diuerſa;. Oĩa igitur eterna. ſ. oĩa q̃ ſunt ingnābilia: ⁊ mouent̃ ſm trāſlationē hñt mã;: ſ; nō generatã: ſ; ex vbi: aut ad vbi.

10 ¶ Et ſi oĩa q̃ trāſmutant̃ hñt mãm ſicut dixim⁹: ſed nãe mãeꝝ diuerſant̃ ſm modos nãe trāſmutatiōis: mã aūt gñabiliū eſt in potentia. trāſlatoꝝ aūt eſt in actu cū trāſlatū ſit aliqd in actu: ⁊ iō qō ex tranſlatis fuerit nō gñabile: neq; corruptibile: non habebit mãm quã h; gñabile ⁊ corruptibile: ⁊ eſt que eſt in potētia: ⁊. q. d. ⁊ oĩa eterna que ſunt nō gñabilia: ſ; mouent̃ motu ſm trāſlationē hñt mã;: ſ; nō hñt materiam generabiliū: ſed materia; eoꝝ que mouent̃ de vbi in vbi

Nãe mãerū diuſant̃ ſm modos nãe trāſmutationis. Idē. 5. ph. t. c. 8: ⁊ ꝑ

¶ Et ex hoc videt̃ corpus a celeſte non hr̃e potentia; diuiſibilē ſm diuiſionē corporis. ſ. formã mãlem ſi ita eſſet: eēt in eo mã q̃ eſt in potentia: ⁊ iam declaratū eſt ꝙ nullū eternum habet potentiã vt corrūpatur: ⁊ i p̄mo celi ⁊ mūdi. Auic. aūt errauit in hoc cu;. d. ꝙ mã que eſt in potentia exiſtit in oĩbus corporibus.

phy. 63. vſq; ēt. 3. de aĩa. c. 5. iux̃ pncipiū digreſſionis.

¶ Dubitabit aūt aliqs ex quali nō ente eſt gñatio. Tripliciter eñ ens. Si itaq; eſt aliquid potētia: attamē nō ex quocūq;: ſed alterū ex altero: neq; ſufficiens: q̃ ſimul res oēs. differūt eni; materia: qm̃ q̃re infinita facta ſunt ſ; non vnū. Intellectus eñ vnus Quare ſi mã vna. illō factū eſt actu cuius materia erat potētia.

¶ Et dubitandū eſt in hoc ⁊ dicendū ex quo non ente fit gñatio. Non ens eni; tripliciter dicit̃. Si igit̃ fuerit in potentia: ſ; non ex qualibet potētia: ſ; alterū ex altero. Et non ſufficit etiã vt oĩa ſint inſimul: q̃ differunt in materia: ⁊ ſi nō qua de cauſa ſunt infinita nō vnū. Intelligentia eñ vna eſt: ſi aūt mã etiã fuerit vna: ⁊ illud erit in actu: qō materie fuit in potentia.

a Corp⁹ celeſte nō h; mãm. Ide 3. 36. 41. 48 ⁊ 49. ⁊ ꝑ celi. c. 5. 20. 22 95. ⁊ i. 2. ce. 3. 15. 31. 32. 36. 38. 61. ⁊ ꝑ phy. 63. ⁊ 73. ⁊. 8. me. cō. 12. ⁊. 9. me. cō. 17.

11 ¶ Vult narrare ꝙ quãuis mã p̃ma ſit vna tñ multa eſt in potētia ⁊ habilitate: ⁊ ꝙ qōlibet ens cum mã cōmuni h; naturã ꝓpriã: ⁊ incepit ponere qōnē quã diſſoluit: ⁊ eſt ꝙ ens nō fit ex ente: ſ; ex nō ente. ¶ Et. d. ⁊ ſi aliqs poſuerit ꝙ gñatio fit ex nō ente: h; dubitare ⁊ dicēre ex quo nō ente fit gñatio. Nō ens eñ dicit̃ tripliciter. ¶ Et intēdit quoꝝ vnū eſt nō ens ſimplr̃ qō nō h; eē neq; imaginationē. ¶ Scd̃; eſt nō eſſe qō eſt in mã. ſ. priuatio formaꝝ. ¶ Tertiū eſt ens in potētia. Ens eni; in potētia dr̃ non ens. ſ. non ens in actu.

Mã ē vna: tñ ē multa potētia ⁊ habilitate. vide ꝑ de ge. c. 22. ⁊. i. c. 29. ⁊ 4. ph. t. c. 84.

2 ¶ Et cū poſuit h̃ tria: incepit breuiter ponere intētionem q̃ diſſoluit qō. ⁊. d. ſi igit̃ fuerit in potentia ⁊c̃. i. ⁊ ſi qō diſſoluit̃ ponendo ꝙ ens fit ex nō ente in actu ⁊ ente in potētia. nō eni; qōlibet ens fit ex q̃libet potētia. ſ; vnūquodq; entiū fit ex eo qō eſt in potētia illud qō fit. i. ex potētia ꝓpria: ita ꝙ numerus a potentiarū ſit ſicut numerus ſpecierum entium generabilium. ¶ Et. d. hoc q̃ opinat̃ ꝙ prima b mã eſt vnū ſm ſbm: ⁊ multa ſm habilitatem. Primo eñ h; habilitates ad recipiendū primas cōtrarietates. ſ. formas oīum q̃ttuor elementoꝝ. Scd̃o vō h; potentias cōſimiliū partiū mediantib⁹ formis q̃ttuor elemētoꝝ: ⁊ iſte potētie diuerſant̃ ſm diuerſitatē mixtiōis q̃ttuor elementoꝝ ita ꝙ ex hoc diuerſant̃ forme gñabilium.

3 ¶ Et q̃ antiqui ſm poſitionē ſuã in mã non pñt dare cãm in multitudine entiū ex mã. d. ⁊ nō ſufficit ēt ꝙ oĩa fuerint inſimul. i. ⁊ iō non ſufficit in dādo cã; multitudinis entiū dicere ꝙ ea ex quib⁹ fit gñatio fuerūt etiã inſimul i actu: neq; entia in potētia: cū potētie nō fuerint multe. ⁊ iſta qō cōſequit̃ Anaxa. dicentē mixturã ⁊ oēs antiquos: cōtingit eñ eis vt qlibet fiat ex quolibet: eo ꝙ non ſunt mãe ꝓpinqua ꝓprie vnicuiq; enti. album igit̃ nō fit ex non albo qō eſt nigru;: ſ; ex

a Numer⁹ potētiaꝝ eſt ſicut numerus ſpērum entiū generabiliū.
b Pria mã ꝑ h; potentiã ad recipiēdū formas elmtoꝝ: ⁊ eis mediātib⁹ ad formas mixtoꝝ. idē 3. ce. c. 67.

quolibet nõ ambo. U. g. ex linea. Nõ albũ em̃ dr̃ de linea. Et ſilr̃ cõtingit Democrito ⁊ Empedocli: cũ elemẽta diſtinguant̃ apd̃ ipm ex vno qd̃ fecit amicitiã apud corruptionẽ mundi.

4 ¶ Et cũ. d. ꝙ nõ ſufficit in poſitione eius ex quo eſt gñatio dicere ꝙ ea ex quibus fit gñatio fuerunt entia ante gñationẽ: dedit cauſam in hoc. ⁊. d. naz ſunt diuerſa ſm materiã ⁊c̃. i. ⁊ ſermo Anaxagore ꝓprie non ſufficit: q2 multitudo entium ꝓuenit ex multitudine materie aut forme agẽtis: ⁊ ſi nõ: qua de cauſa diuerſant̃ entia in infinitũ diuerſitate ĩfinita ⁊ nõ ſunt vnũ cũ agẽs eſt vnũ apud ipm qd̃ eſt intelligẽtia: ⁊ intẽdebat cũ mã ſit vna ⁊ agens ſit vnum. Neceſſe eſt vt nõ ſit multitudo: multitudo em̃ eſt aut ex multitudine materie: aut ex multitudine agẽtis ſi fuerit poſſe: vt forẽ diuerſe habeãt eandẽ materiã: aut ex multitudine duarũ cauſarum.

Multitudo entiũ ꝓuenit ex mltitudine mãe aut forẽ agẽtis. vide. 7 met. cõ. 28.

5 ¶ D. d. ſi aũt mã fuerit vna ⁊c̃. ſi aũt mã fuerit vna ⁊ generãs vnũ ⁊ potentia vna: tunc illud qd̃ fit erit vnũ: ſubiectũ enim cũ fuerit vnũ: ⁊ potentia exiſtens in eo fuerit vna ⁊ agens vnũ: tunc nulla erit cauſa multitudinis.

Cũ ſbm fuerit vnũ ⁊ potentia exñs in eo fuerit vna ⁊ agẽs vnũ: tc̃ nulla erit cauſa mltitudinis.

¶ Capitulum Secundũ.

Res vero ſunt cãe: ⁊ tria ꝑncipia: duo qdez ꝯrietates. Cuiꝰ hoc quidẽ rõ ⁊ ſpẽs. Illd̃ vero ꝑuatio. Tertiũ vero mã. ¶ Poſtea qd̃ nõ fit mã nec ſpẽs. Dico aũt vltima. oẽ nãq3 trãſmutat aliqd ⁊ ab aliquo: ⁊ in qd a quo quidem ꝑmo mouẽte: cuiꝰ vero mã: in qd̃ vero ſpẽs in infinitũ ergo ſunt ſi non ſolũ es fit rotundum. Sed ⁊ ipſuz rotundum: aut es: neceſſe eſt itaq3 ſtare.

¶ Cauſe igitur ſunt tres ⁊ ꝑncipia tria: quoꝝ duo ſunt ꝯria: quoꝝ vnũ eſt forma: ⁊ alteruz ꝑuatio: ⁊ tertiũ mã: ⁊ poſt iſta neq3 mã fit: neq3 forã: ſ3 illa duo alia. Omne eniz qd̃ tranſmutat̃: tranſmutat̃ ex aliquo in aliqd̃. Illd̃ aũt a quo trãſmutat̃ eſt motor: trãſmutabile aũt eſt materia. illud aũt ad qd̃ trãſmutatur eſt forma: ⁊ ꝓceſſus in infinitũ: ſi cuprũ non tantũ fuerit rotundũ: ſed etiaz cuprum: ⁊ rotundũ neceſſe eſt vt precedat.

12 Cum declarauit in ꝑncipio iſtiꝰ tractatus ꝙ ipſe nõ querit niſi ꝑncipia ⁊ elemẽta ſbe: ⁊ poſuit ꝙ ſbe ſunt tres: mobilis ⁊ ĩmobilis: ⁊ mobilis diuidit̃ in duo: in eterna ⁊ nõ eterna: ⁊ fecit rememorationẽ de eo qd̃ declaratũ eſt in ſcĩa nãli: ⁊ ẽt in tractatibꝰ ꝓcedentibꝰ: ⁊ declarauit quantũ cõprehẽderũt antiqui de ꝑncipio mãli: ⁊ ꝙ nullus eoꝝ dixit in hoc ſermonem cõuenientẽ gñationi ⁊ corruptioni: ⁊ hoc qd̃ dicũt ꝙ ꝑncipia ſunt cõtraria: nõ ſufficit: ⁊ ꝙ neciuz eſt dicere ſubiectũ eſſe: ⁊ ꝙ nullus eoꝝ dixit ſermonẽ rectũ: vnde nõ potuerũt diſſoluere qõnem dictã in diſſolutione gñationis neq3 potuerunt reddere cauſam ꝓpter quã gñabilia ſunt multa: materia aũt

fit vnum: ⁊ agens ſimiliter: ⁊ cuz omnia iſta fuerint declarata ab eo.

¶ Dixit. ꝙ cauſe ſunt tres ⁊c̃. D. d. ꝙ forma non generat̃: neq3 mã: ſ3 illud qd̃ cõgregat̃ ex eis. Omne em̃ trãſmutabile ab aliquo: ⁊ ad aliquid: ⁊ ex aliquo tranſmutat̃: illud aũt a quo tranſmutat̃ eſt motor: ⁊ illud ex quo tranſmutat̃ eſt mã: ⁊ illud ad qd̃ trãſmutat̃ eſt forma. Si igit̃ a. forma gñaret̃ eſſet cõpoſita ex mã ⁊ forma: q2 trãſmutaret̃ ab aliquo: ⁊ ex aliquo: ⁊ ad aliqd: ⁊ forma tũc haberet formã: ⁊ cõtinget ſic in iſta vt hr̃et eſſentiã: ⁊ ſic in infinitũ. Forma igit̃ in eo ꝙ eſt forma non generat̃: ⁊ ſic eſt de mã ſi eẽt gñata eſſet cõpoſita: ⁊ ſic inueniretur ex parte materie ſpẽs infinita in cõpoſito: aut gñatio eſſet ex nihilo: ⁊ hoc eſt declaratũ in tractatibꝰ ꝓcedẽtibus iſtius ſcĩe. ¶ D. d. ⁊ ꝓceſſus eſt in infinitũ. i. forme ⁊ materie. i. ꝙ ſi fuerint gñabiles cõtingit vt in eodẽ ſint forme ⁊ materie infinite. D. d. ſi cuprũ tm̃ non fuerit rotundũ. i. neceſſe eſt vt forme ⁊ materie ſint infinite. ſi poſuerimus ꝙ gñatum nõ eſt cõpoſitũ tantũ. ſed etiã forma ⁊ mã. U. g. ꝙ gñatum non eſt cuprũ rotundũ: ſ3 rotũditas ⁊ cuprũ: qm̃ ſi ita fuerit: cõtinget vt ante rotũditatẽ ſit rotũditas: ⁊ recipiẽs rotũditatẽ: ⁊ ſilr̃ cuprũ indiget recipiẽte, ⁊ forma. ¶ Et hoc qd̃ dixit nõ eſt impoſſe in cõpoſitis materijs ⁊ in cupro: ſed eſt impoſſe in ꝑma mã ⁊ in ſimplicibus formis: ⁊ accepit cuprũ rotundũ loco cõpoſiti: ⁊ cuprũ loco materie: ⁊ rotundũ loco forme. ¶ D. d. ſ3 rotundũ etiaz ⁊ cuprũ neceſſe eſt vt precedãt. i. ſ3 forma ⁊ mã neceſſe eſt vt precedant cõpoſitũ. aut intendit: ſed ſi poſuerimus formã eſſe gñabilem: ⁊ mãm eſſe generabilem ſicut eſt cõpoſitum ex eis: neceſſe eſt vt precedant eas forma ⁊ materia. U. g. ꝙ ſi rotundũ fuerit generabile neceſſe eſt vt ſit compoſitum ex rotundo ⁊ cupro.

Expoſitio. Nec forma nec mã generat̃: ſ3 qd̃ ꝯgregat̃ ex eis. Idẽ. 7. me. 23. 26 ⁊ 27. 31. Uide op. ꝑ ph. c. 60. de mã. a

a Si forma gñaret̃ eẽt cõpoſita ex mã ⁊ forã. Idẽ. 7. me. cõ. 26. ⁊. 27

Documẽtũ. Uide ꝑ ph. tex. cõ. 82.

¶ Poſtea q2 quecũq3 ex vniuoco fit ſubſtãtia. Naz ⁊ q̃ natura ſunt ſubſtãtie ⁊ alia: aut em̃ arte: aut nã ſunt: aut fortuna: aut caſu. Ars igit̃ principiũ eſt in alio. Natura aũt ꝑncipiuz in ipſo. Homo nãq3 hominẽ gñat: relique vero cauſe horum priuationes.

¶ Et eſt iſta: q2 vnũqdq3 ſubſtãtiarũ fit ex eo qd̃ ẽ cõueniẽs ei in nã. Naturalia eniz ſunt ſubſtãtie: ⁊ illa alia reſidua: aut ſunt artificialiter: aut naturaliter: aut caſu. Ars igit̃ principiũ eſt in altero: natura vero eſt principiũ per ſe. Homo enim generat hominẽ: cauſe aũt reſidue ſunt priuationes alteroꝝ iſtorum.

¶ Cũ declarauit ꝑncipia ſubſtãtie gñabilis ⁊ corruptibilis exñtia in ea. ſ. formã ⁊ mãm: vult ẽt declarare ꝑncipia agẽtia ad veniendũ ad ꝑma principia: ⁊ ĩcepit facere rememorationẽ de eo qd̃ declaratuz eſt in tractatibꝰ ſbe: ⁊. d. ꝙ vnaqueq3 ſbaꝝ fit ex eo qd̃ ꝯuenit ei in noĩe: vt homo ex hoĩe: ⁊ equus ex equo. ¶ Et. d. Alex. ꝙ d3 homo cõiungere huic ⁊ querere de aĩalibus gñatis a putrefactione quõ ſint gñata cõueniente in noĩe. Iſta em̃ vident̃ gñare natura non volũtarie: aut caſu. neq3 etiã mulus fit ex cõueniente ei cũ non generetur a mulo. 13

Alex. qões ð genitis ex putredĩe: ⁊ ð mulo quõ fiant a ſibi ſili.

¶ Quo.I.aūt cōiungit eſt qđ ponit maiores dubitatiōes: qm̄ cū.d.ꝙ
ea q̄ ſunt ſm naturā ſunt ex cōuenientib⁹: addit ī ſuo ſermone ꝙ ⁊ illa
alia reſidua aut erūt artificialr̄: aut nāliter: aut caſu. Reputat̄ em̄ ꝙ
iſte ſermo non eſt ꝙ tm̄ ſbe ſint ex cōuenientib⁹: ſ3 ⁊ oīa alia q̄ fiunt ex
non ſba ſunt ēt ex cōuenientib⁹. ¶ Ea aūt q̄ fiunt artificialr̄ poſſe eſt
vt ſit verū: cū3 ars eſt forma illius qđ fit quā facit artifex in mā. ſicut
7.meta.23. d. in ſermone p̄cedēti ꝙ rō cuiuſlibet eſt forma. In eis aūt q̄ ſunt ca/
ſu quoꝝ agēs nō eſt terminatū: q̄uo eſt intelligendū ꝙ iſta fiūt ex cō/
uenientib⁹. ¶ Et forte cū.d. in iſtis dicit neq3 ꝙ ſunt: neq3 ꝙ fiunt a
ſili. qm̄ cū.d. de reb⁹ q̄ fiūt nāliter: ⁊ q̄ artificialr̄. ſequit̄ poſt ⁊.d. cauſe
aūt reſidue ſunt p̄uationes iſtoꝝ: ⁊ p̄uatiōes nō ſunt gn̄atiōnes ſm
p̄mā intētionē: ſ3 ſm errorē ex accidentib⁹ poſitis: qm̄ neq3 in artifi/
cijs etiā ea q̄ fiunt ſm errorē fiunt in rei veritate. i. ꝙ eſt credendu3 ꝙ
Ariſt. opinabat̄ ꝙ ea q̄ fiūt caſu fiūt ex cōuenientib⁹: cū nō ſit rectū
vocare ea gn̄ata. ſ3 p̄uationes gn̄abiliū: ſunt em̄ in nā ſicut ea q̄ fiūt
in artificio errores: ⁊ ſicut iſta nō eſt rectū vt vocent̄ gn̄abilia artifi/
cialia: ita illa que fiūt caſu in reb⁹ nālibus: ⁊ hoc intēdebat cū.d. cau/
ſe aūt reſidue ſunt p̄uationes iſtoꝝ. B.d. Alex. ia3 locutus fuit de hoc
multū in tractatu.7. ⁊ declarauit q̄uo fit vnaqueq3 rerū q̄ fiūt ex cō/
uenientibus: ⁊ ēt locutus fuit Ariſto. de reb⁹ que fiunt ex putrefactio/
2.phy.83.⁊ 84. ne in phyſicis: qm̄ iſta quāuis nō ſint ex cōuenientib⁹ ſimplr̄: tn̄ ſunt
ex aliqua op̄atiōe: calor em̄ extn̄s in ſubſtātijs eſt cā in gn̄atiōe hmōi.
Alia expoſitio Alex. ¶ B. etiā ⁊ qd intelligebāt p ſuū ſermonē ex cōuenientib⁹ ita eſt ꝙ q̄
fiūt nālr̄: nāliter fiūt: ⁊ ꝙ nullū eoꝝ que fiūt nāliter / fiūt ab artificio:
ſ3 ex nā: ⁊ ſilr̄ artificialia ex artificio: ⁊ ſilr̄ cauſalia: nullū em̄ iſtoꝝ
fit ex nā: aut artificio: ⁊ ꝙ oīa iſta declarata ſunt hic. B.d. artificiu3
aūt eſt p̄ncipiū p ſe. i. ꝙ ars eſt p̄ncipiū mouēs in alterū in eo qđ eſt
alterū. Nā aūt eſt mouēs aliqđ p ſe. i. q2 exiſtit in re p ſe nō accn̄talr̄:
⁊ hoc declaratū eſt.2.ph. ⁊ cū nō dixit in hoc ſermone ea q̄ fiūt volūta/
rie. B. Alex. ꝙ poſſe eſt ordinare ea q̄ fiūt volūtarie: ēt cū eis q̄ gene/
rant̄ ſm artē. Volūtas em̄ eſt ēt p̄ncipiū in alterū. ¶ B. Alex. ⁊ cum
dixit hoc.d. poſt: hō em̄ gn̄at hoiem: ⁊ iſte ſermo ſignificat ꝙ nō intē/
debat p hoc qđ.d. de eis q̄ gen̄ant̄ q̄ fiūt ex cōuenientib⁹ niſi p̄mā intē
tionē intētionū ꝯuenientiū. Oīa em̄ q̄ ſunt nālr̄: aut artificialr̄ nō hn̄t
diſpōnē talē. Inueniunt̄ em̄ p ſe: aut p caſu3: cū vocat ea q̄ ſunt hmōi
p̄uata non gn̄ata. ¶ Et intēdit Alex. p hūc ſermonē ꝙ ea de quib⁹.d.
Ariſt. ꝙ ea q̄ ſunt ex cōuenientib⁹: ⁊ ex arte ſm p̄mā intentionē. Oīa
em̄ q̄ fiunt a nā ⁊ artificio ſunt talia: cū iam ꝑſcrutatus eſt de caſu in
alio loco: ⁊ ipſe dat rōnē ex hoc ꝙ Ariſt. nō vocat iſta gn̄ata. B. Alex.
⁊ forte fiunt caſu ⁊ per ſe aīalia que generantur ex putrefactione: qm̄
aūt ea que fiūt ex cōuenientib⁹. Ia3 declaratū eſt ex p̄mis tractati/
bus: qm̄ vō mulus fit ex cōuenientē declaratū eſt in p̄mis tractatib⁹.
fit em̄ ex aſino ⁊ equa: ⁊ ſunt ea q̄ ſunt vna ītētio: ⁊ hn̄t vnū nomē po
ſitū. i. ꝙ intētio ꝯueniēs ex q̄ fit mulus eſt natura cōis aſino ⁊ eque.
Expō auer. ꝯtra p̄ma3 expōnē alexan. ¶ Et hoc qđ.d. Alex. in expōne iſtius loci eſt totū bonu3: ſed nō vr̄ ex
verbis Ariſt. ꝙ ponit preter ſbas aliq̄ gn̄ari ex cōuenientib⁹ ſicut ipſe
dicit ꝙ apparet ex ſermone ei⁹: qm̄ cū.d. ⁊ illa alia reſidua nō rn̄dēt
ad illđ qđ.d. ꝙ fiūt ex ꝯuenientib⁹: ſ3 eſt p̄ncipiū ſermonis ⁊ ſuū ap/
poſitū eſt: aut artificialr̄: aut nālr̄: aut caſu. ⁊ ī alia trāſlatione ab ea

quā expoſuit Alex. cecidit aut artificialr̄. ⁊ ſm hoc. q.d. ꝙ gn̄abilia q̄
fiunt ſbe ſunt ea que fiūt ex cōuenientib⁹: illa aūt alia fiūt nālr̄: aut ca
ſu: ⁊ ſm hoc nō accidit dubitatio in hoc ſermone: ⁊ idē declarauit in
tractatu.7. ¶ Et inuenimus hūc ſermonē copulari ī alia trāſlatione 7.met.32.
cū eo qđ dictū eſt p̄us hic ſic. B.d. neceē eſt vt hoc ſit poſt hoc: omnis
enim ſba fit ex cōueniēte in noie ⁊ diffōne: ea aūt que fiunt nā ſunt
ſube: alia aūt aut ſunt nāliter / aut p ſe. ¶ Et reputo ꝙ hoc qđ cecidit ī
trāſlatione Alexā. ⁊ illa alia reſidua: qm̄ ſunt aut caſu: aut p ſe. ſ. hoc
ꝙ addidit hāc particulā: qm̄: q2 ſ3 hoc qđ.d. ⁊ illa alia reſidua: rn̄dē
du3 ad hoc qđ.d. ex cōuenientib⁹. ¶ Et hoc inuenimus ex trāſlatiōe
Ioānis ſicut.d. ⁊ cū p̄ceſſus fuerit ī infinitū ſi cupꝛū nō fuerit tantū
rotundū: ſ3 rotundū aut cupꝛū: neceſſe eſt vt ſter. deinde poſt hoc: qm̄
vnaqueq3 ſbaru3 fit ex cōueniente in noie: ⁊ ea q̄ in nā ſbe: ⁊ illa alia
reſidua: qm̄ fiunt / aut artificialr̄: aut nāliter: aut caſu: aut p ſe: ⁊ hoc
facit exiſtimare ꝙ oīa ſunt ex cōuenientib⁹ ſm ꝙ.d. Alex. ⁊ qđ plus
ponit dubitatiōnē in hoc eſt: q2 ponit in eis ea que fiunt artificialiter.
Iam eni3.d. Ariſt. ꝙ ea que fiūt artificialiter ſunt ex cōuenientibus:
ſed vr̄ mihi ꝙ intēdebat per alia reſidua / alia accn̄tia preter ſbam. ⁊
ideo poſuit inter ea q̄ fiunt accidentalr̄. ¶ Et ſm hoc ſbe q̄ fiūt ex pu/ Prima rō.
trefactione collocant̄ in eis q̄ fiūt ex cōuenientib⁹ non in eis que fiūt
ex caſu. Ea em̄ que fiūt ex caſu non hn̄t ordinē: neq3 ſunt ſp̄es intē/ Ea q̄ fiunt
te a natura. Iſte aūt vident̄ eē ſp̄es a nā: ſed tm̄ diminuunt̄ a ſp̄eb⁹ caſu nō hn̄t
gn̄atis a p̄re ⁊ matre. ¶ a Et plura eoꝝ fiūt in tp̄ib⁹ determinatis. ordine3: nec
nihil eſt igit̄ in iſtis dicere ꝙ fiunt caſu. hoc aūt qđ.d. ꝙ Ariſto.d. iſta ſūt ſp̄es itē
in phyſicis errauit p obliuionē: ⁊ forte.d. ea ī trac.2. b ⁊ iſte tracta te a nā. vide
tus eſt diminutus in quibuſdā locis ſm ꝙ p̄uenit ad nos. ¶ Et cū di idē.1.cō.18
ximus ꝙ illđ qđ gn̄at̄ c ex putrefactione gn̄atur ex cōueniēte: non ⁊.7.me.cō.
volumus dicere ꝙ gn̄atur ex calore ināto tm̄: ſicut.d. Alex. ſ3 alterā 31.
ſuarū expōnu3: ſ3 eſt dicere ꝙ putrefactio ex q̄ gn̄at̄ eſt ſicut ſemen in a Scđa rō.
aīalibus gn̄antib⁹. ſ. q2 ſicut in ſeminib⁹ eſt v̄tus gn̄atiua ſp̄ei hn̄tis
illud ſemē quā Ariſt. aſſimilauit artificio: ita v̄tus q̄ eſt ī putrefactiōe b Vide.2.
p̄pria alicui⁹ aīalis eſt ſilis artificio qđ eſt ī ſemine: ⁊ cū ea q̄ fiūt ex phy.83.
artificio fiūt ex cōueniente. neceē eſt vt ea q̄ fiūt ex v̄tute q̄ eſt in putre c Q̄uo ge/
factione p̄pria alicuius aīalis fiāt a cōueniente. ¶ Et nulla dr̄ia d nita p putre
eſt inter virtutē q̄ eſt in putrefactione q̄ aſſimilat̄ artificio: ⁊ ea3 q̄ eſt dine3 fiūt a
in ſemine: ſ3 ea q̄ eſt in ſemine fuit ex hn̄te ſemē ⁊ ſole: illa aūt q̄ eſt ex cōueniēti.
putrefactōe a ſole tm̄. ⁊ ideo.d. Ariſ. e ꝙ hō gn̄at̄ ab hoie ⁊ ſole: ⁊ iō
nullo modo indigemus ponere formas quas exiſtimauit Plato. ponere d Dr̄ia īter
ex neceſſitate in aīalibus que fiunt ex putrefactione. v̄tutē putre

¶ Subſtātie aūt tres ſunt: materia q̄ eſt hoc aliqđ ſbam dinalē ⁊ ſe
apparere. Nā quecūq3 ſunt tactu ⁊ non cōnaſcētia mā ⁊ minis.
ſubiectū: nā vero hoc aliquid inquantū habitus quidā. e 2.phy.26.
Ampli⁹ tertia q̄ eſt ex his ſingularis vt Sor. ⁊ Callias.
In quibuſdā igit̄ hec nō eſt p̄ter cōpoſitā ſubſtantia3
vt ſp̄es domus: ſi nō eſt ars, nec eſt generatio: nec cor/
ruptio horum. S3 alio modo ſunt: ⁊ nō ſunt vt domus

que ſine materia:⁊ ſanitas:⁊ omne qḋ ſm artem.ſ; ſiq⸗
dem in eis que ſunt materia.

¶ Subſtãtie aũt ſunt tres.Una eſt mã:⁊ hoc eſt ſm ꝙ
videtur.Qm̃ illud eſt ſm contactum:⁊ non eſt ſm or⸗
dinẽ ⁊ mã ⁊ ſbm. Natura aũt ẽ hoc:⁊ etiã eſt tertiũ iſto⸗
rum:qḋ eſt vniuſcuiuſq; vt Sor.⁊ Callie.Qm̃ in vno⸗
quoq; intẽtio hmõi rei nõ eſt niſi ſubſtãtia cõpoſita:vt
forma domus.Niſi ars eſſet nõ eſſet gnãtio ⁊ corruptio
iſtorum:niſi alio modo ſint entia:⁊ non entia ſine mate⸗
ria ⁊ ſanitate.Et omne quod eſt per artificiũ:ſed eſt per
cauſam in eo qḋ eſt per naturam.

14 ¶ Cum dixit.principia ſbe ſenſibilis quorũ principia ſunt ſubſtãtie:
intẽdit dicere in hoc caplo quot ſunt ſubſtãtie:⁊ ipſe facit rememora
tionẽ de eo quod dclaratũ eſt in tractatib' ſbe:⁊ in ſcia naturali:⁊ de⸗
clarat ꝙ ſunt tres:mã:⁊ forma:⁊ illud qḋ ex eis ꝯgregat:vt vniat ex

Pria expõ Alexan.

hoc ad cognoſcendũ primã formã ⁊ primũ finẽ.¶ D.Alex.⁊ p Ariſt.
d.de mã hunc ſermonẽ.Una aũt eſt mã ⁊ eſt ſm ꝙ vr̃ ẽt in hoc ſmo
ne eſt difficultas:⁊ intẽtio eſt:qr ſbe ſunt tres.Una igit eaꝝ eſt mã:⁊
hoc eſt qñ recipit formã ⁊ adunat:qr tũc eſt cũ forma.Forma.n.eſt i

Scda expõ eiuſdẽ.

actu:⁊ vr̃ illic.illa aũt p ſe nõ vr̃.¶ D.aut erit intẽtio ſic:⁊ eſt qr mã
eſt hic ſm ꝙ vr̃:qm̃ mã p ſe ⁊ in rei veritate nõ eſt hoc:ſ; reputat eſſe

Sũma pñe expõnis.

hic:qm̃ in quolibet iuenit mã:⁊ hec ſunt q̃ ſunt ſbti.¶ Intẽtio autẽ
pme expõnis Alex.eſt qr mã eſt illa q̃ vr̃ aut ſentit pp formã:⁊ d; di⸗
cere ꝙ mã eſt illa q̃ vr̃ ſm ꝙ ẽ hoc loco ei' qḋ.d.ꝙ ẽ hoc ſm ꝙ videt.

Sũma ſcdẽ expõnis.

¶ Intẽtio vero ſcdẽ expõnis eſt ꝙ mã eſt hic i ſenſu.i.ꝙ ſenſus nõ cõ
prehẽdit dñaz iter ipaz:⁊ ſ; ſm itellectũ:⁊ iõ antiq reputauerũt ſbas
rerũ eẽ mãs eoꝝ:⁊ ꝙ forme nõ ſunt ſbe.Forme nõ ſunt iſenſibiles:ſ;
itelligibiles:⁊ h; tertiã ⁊ q̃rtã expõnẽ quas nos poſt dicem'.¶ D.
Alex.⁊ hoc qḋ.d.poſtqm̃ illud qḋ eſt ſm tactũ ⁊ nõ eſt ſm ordinẽ ẽ
mã ⁊ ſbm:addidit ipm ei qḋ.d.⁊ eſt ſm ꝙ vr̃ in q̃tũ demrat ꝙ mã vr̃
hoc in reb' in qb' exiſtit:cũ fuerint ꝯtingẽtes ſe adiuicẽ:⁊ adhuc nõ
ordiate:aut cõpoſite ſicut eſt res gnãta:⁊ eſt illud qḋ cõponit ex eis:
iſta.n.reputant eſſe mã ei' qḋ ſit ex ea ſm ꝙ hic qd:nõ.n.ꝯtingerẽt
ſe adiuicẽ:niſi eſſent hic in actu:⁊ ſm hũc modũ lapides ⁊ lateres

Tertia expõ

ſunt mã dom':⁊ ligna:⁊ tabule mãe nauis.¶ S; forte intẽdebat cũ
d.ꝙ hoc igit eſt hoc ſm ꝙ vr̃ demrare ꝙ mã q̃ vr̃ eſt hic.mã aũt q̃ vr̃
eſt mã ppinq̃.hic aũt eſt in re.¶ Et forte.d.ſm ꝙ vr̃ ad declarãdum

Quarta expoſitio.

mãe nãm.Qḋ.n.d.de ea i alio loco ꝙ ipa mã eſt cognita ſm ſitudi
nez ꝯuenit huic qḋ.d.mõ ſm ꝙ vr̃.ibi.n'.n.ad intelligendũ nãm ei'
ex reb' que vident:⁊ forte hoc eſt illud qḋ declarauit p exẽplũ cũ.d.
qm̃ illud qḋ eſt ſm tactũ nõ ſm ordinẽ eſt mã ⁊ ſbtũ:qm̃ ſi in reb'
que vident.ſ.cõpoſitis fuerit aliquid nõ ſm ordinẽ:vt in domo mã
videt vicina rebus:⁊ ex quib' ſit dom':lapides.n.⁊ lateres habẽt ta
lem diſpõnez ⁊ pportionẽ ſicut mã h; in alijs reb'.⁊ forte.d.hoc in
loco eius qḋ diceret ꝙ eſt aliqua ſba.hec igitur ſunt verba Alexan.

Expõ pme expoſitiõis Alexan.

¶ Intẽtio aũt primi ſermonis eſt:qr cũ.d.ꝙ mã reputat eſſe hoc ſm
ſenſuz declarauit qñ exiſtimat ⁊.d.⁊ hoc erit cuz mãe rei ex quibus
cõponit fuerint cõtingẽtes ſe adiuicẽ:ſicut diſpõ lapidũ ⁊ laterũ in
domo.Dom'.n.nõ reputat eſſe niſi lapides ⁊ lateres.cũ.n.mãe rei
fuerint admixte:tũc.n.reputant eſſe illa res:⁊ ſm hoc intẽdebat cũ
d.p ordinẽ mixtionẽ:⁊ ꝯfirmat hanc expõnẽ illud qḋ inuenit i alia

Expõ tertie

trãſlatiõe.¶ Intẽtio aũt tertie expõnis quã.d.ſup hoc ꝙ mã eſt hic
ſm ꝙ vr̃:qr itẽdebat mãm ppinquã:⁊.q.d.⁊ mã propinq̃ rei eſt mã
hui' rei viſibilis:⁊ ſm hoc erit intẽtio ſermonis ei':qm̃ qḋ eſt ſm ta⸗
ctũ nõ ſm ordinẽ eſt mã ⁊ ſbm:qr mãe ppinq̃ ſunt ille q̃ tãgũt ſe adi
uicẽ.Que.n.admiſcent ⁊ adunant nõ ſm mãm ppinquã.v.g.qr ca
ro ⁊ os ⁊ man' ex quib' manus cõponit eſt mã ppinq̃ manus:⁊ ſunt
cõtingẽtia ſe adiuicẽ.q̃tuor aũt elemẽta q̃ ſunt mixta adiuicẽ ſunt

Expõ q̃rte.

mãe remote.¶ Intẽtio aũt quarte expõnis ẽ qḋ.d.in pmo phyſi.i.
ꝙ prima mã nõ intelligit niſi ſm cõparationẽ.ſ.illaz cui' cõparatio
ad oĩa entia in actu eſt ſicut cõparatio mãe ſenſibilis ad illud cui'
eſt mã vt cõparatio ligni ad nauẽ:⁊ ſ; hoc erit intẽtio ei' qḋ.d.ꝙ mã
eſt hic ſm ꝙ vr̃.i.ꝙ pma mã non intelligit eſſe mã huius rei:niſi ſm
mãs que vident.Mãe.n.ꝯtingẽtes nõ adunate faciũt itelligere hãc

Expõ auer.

intẽtionẽ.¶ Et oĩa iſta q̃ iſte dixit nihil faciũt nos acqrere q̃ añ nõ
ſciuimus de mã.Si igit potuerim' exponere hunc ſermonẽ tali mo⸗
do quo potuerim' ſcire rẽ nouã de mã:⁊ cõuenientẽ lr̃e erit aliquid.
¶ Et vr̃ mihi ꝙ itẽdebat dare dñaz iter nãm mãe in eſſe:⁊ nãm for
me vlis:⁊ maxĩe illius qḋ eſt gen'.Reputat.n.ꝙ pma mã qr eſt cõis
h; nãm rei vlr̃ pdicabilis de plurib'.Uñ qdã exiſtimãt primã mãm

Intellect' ppõnis q̃r mã eſt vna nũero ⁊ pluribus cõis.

eſſe corpus.¶ Et ſi ita eẽt hrẽt formã:⁊ nõ eſt vna ſm numeruz:ſed
ſm formã:ſ; iã dictũ eſt i alijs locis ipſaz eẽ vnã ſm numerũ.¶ De⸗
mõſtrãdũ igit q̃ño vnũ nũero põt iueniri in plurib'.hoc qdẽ nõ itel⸗
ligit in eo qḋ eſt in actu:⁊ i eo aũt qḋ ẽ i potẽtia dicere eſt qḋ ẽ vnũ in
numero:⁊ cõe plurib':⁊ nõ h; dñas qb' differũt i ſingulis idiuiduis

Inde collr̃ p formã res eẽ vnã nũero.vide ꝯſimile.2.d.a.cõ.7.⁊.8.⁊ 7.me.c.49 ⁊.85.6.ph.

adiuicẽ:⁊ qr dñe idiuiſibiles abſunt ⁊ carẽt formis qbus inuenitur
pluralitas i numero dñr eẽ vnũ:⁊ qr carẽt forma q̃ res dr̃ eẽ vna nu
mero dñr eẽ cões rebus plurib' in nũero:nõ qr hñt formã cõez ſicut
eſt in gñe:⁊ ſm igit ꝙ carẽt dñtijs formaꝝ idiuidualiũ eſt vna nũero
nõ qr habeat formã idiuidualẽ q̃ ſit vna nũero:⁊ ſm ſ; ẽt ꝙ caret for
ma in actu idiuiduali eſt cõis plibus rebus.Forme.n.cões in qbus
inueniunt vlia ſunt entia in potẽtia:⁊ ſcire iõ aliqd ſm ꝙ eſt vlẽ eſt
ſcire in potẽtia.Cõitas a igit q̃ intelligit i formis cõibus h; eſſe ex

a Cõitas q̃ intelligit in formis cõibus h; eſſe ex aĩa ⁊ i potẽtia.Idez p met.45.⁊ 7.me.57.vide h cõ.4.⁊.i.cõ.18.

aĩam in potẽtia.Iſta aũt cõitas q̃ itelligit in mã eſt pura puatio cũ
nõ itelligat niſi ſm ablationẽ formaꝝ indiuidualiũ ab ea.Mã igit
nõ h; eẽ ex aĩam ſm hũc itellectũ.ſ.qr eſt cõis oĩb' gnãbilib' ⁊ corru
ptibilib' cũ nõ intelligat ſic niſi ſm puatõez:⁊ cũ ita ſit:illud igitur
q̃ño differt a nõ eẽ:⁊ eſt aliqḋ ens ex aĩam eſt:qr ẽ ſbm idiuidui ſen⸗
ſibilis qḋ vr̃ nõ illud qḋ itelligit ex ea:⁊ hec eſt perfecta imaginatio
mãe:⁊ hoc nũq̃.d.Ari.in aliq loco ſ; iuenit ex eius vbis.Si igit iſte
ſermo eſt ꝯueniẽs huic expõni:tũc iſte ſermo facit itelligere ꝙ eſſe eſt
eſſe mãe:⁊ eſt pprius huic ſcie:⁊ nõ de ſcia nãli:⁊ nullus põt intelli
gere eẽ mãe in rei vitate niſi ſic.⁊ cũ inſpexeris verba Ari.videbis
ꝙ hec expoſitio nõ remota eſt ab eis plus illis quattuor expõnibus:

Auer. applicat ſuaʒ expōnē textui

ꝛ eſt multo melior eis. ¶ Et ſm hoc erit intentio eius qđ dixit eſt hoc ſm ꝙ videt̃. i. ꝛ eſt illa cuius eſſe nō eſt niſi ſm ꝙ ſentit̃. i. pp illđ quo fit ſenſibilis: ꝛ hec eſt forma. Materia. n. nō eſt ſenſibilis per ſe ſʒ per aliud. i. p formā: ꝛ nō hʒ eſſe niſi qꝛ ſentit̃ per aliud non per ſe. eſt eniʒ ens per illud qđ ſentit̃: ꝛ qꝛ eſſe mãe eſt eſſe in cōparatione ad hoc eē quo ſentit̃: ꝛ eſt forma. d. qm̄ qđ eſt ſm tactū ꝛc̃. i. ꝛ cā qđ ſuū eſſe eſt per illud qđ ſentit̃ eſt: qꝛ omne cuius natura eſt in cōtactu ꝛ continuatione cum alio vt pficiat̃ per ipm: nō cuius natura eſt in ordine

Idē p phy. 69. ꝛ p ca. ƺ ſb̃a orbis ꝛ. 4. ph. cō. 16.

intellecto ab eo: ꝛ ēt forma intelligibilis eſt mã ꝛ ſb̃m. Iſta eniʒ natura qꝛ nō hʒ formā nō hʒ intētionē intellectā ab ea: ꝛ fuit ſuum eſſe in cōparatiōe ad formā: ꝛ. q. intēdebat demōſtrare ꝙ ſua natura eſt in cōparatione: ꝛ ꝙ nō hʒ nãm ꝓpriam: ꝛ accepit cōtactum loco cōparationis. Omne eniʒ cuius eſſe eſt per contactū ꝛ per continuationē cum alio nō per naturā intellectā ab ea qua fit ens per ſe ē materia.

Alia expō cōmtatoris Forma nō cōprehēdit̃ ſm ſenſuʒ: ſʒ ſm ſuam actionē. oppoſitū. 2. de aīa. cō. 63.

¶ Et forte intendit intentionē manifeſtiorē oībus predictis ſm verba: ꝛ eſt ꝙ mã eſt illud ad qđ inuenit̃ ſm ſenſum. Forma eniʒ nō cōprehendit̃ ſm ſenſuʒ: ſed ſm ſuā actionē: ꝛ ideo nō cōprehendit̃ niſi ab intellectu: ꝛ. d. qđ aūt eſt ſm contactū non ſm ordinē eſt ſubiectū ꝛ mã. i. ꝛ ideo elemēta ſunt ea que tāgūt ſe nō ſm ordinē qui fit a rebus tangibilibus. ꝛ intēdebat per ordinē formā. ꝛ iſte ſermo ſm intellectum iſtū eſt proprius materijs ꝓpinquis. ¶ Et. d. ſm cōtactū non mixtionē qꝛ hoc eſt cōe elementis admixtis ꝛ nō admixtis. ſ. qꝛ admixta primo tangūt ſe: deinde admiſcent̃. ¶ Et cum. d. hoc incepit dicere formā ꝛ. d. ꝛ in tactu nō eſt hoc: ad quod eſt aliquid habitum in eſſe. i. ꝛ ſcđa ſubſtantia eſt natura ad quā tranſmutatur ſubſtātia que in materia: ꝛ eſt habitus. ſ. forma. ¶ D. d. ꝛ etiā tertia ꝛc̃. i. ꝛ tertia ſubſtātia cōpoſita ex iſtis que eſt vnūquodqʒ idiuiduoꝝ. ¶ D. d. quoniā in qualibet re intētio huius rei nō eſt aliud a ſubſtātia cōpoſita vt forma domus niſi ars. i. manifeſtū eſt ꝙ intētio rei que exiſtit

Forma artis in aīa ē alia ab ea q̃ eſt ex̃ aīam vid. j. c. 23.

in ea in actu ꝛ eſt forma eius nō eſt ſepata a mã que eſt in eo niſi ī artificijs. Forma. n. eius qđ fit eſt in aīa: ꝛ ē aliud ab eo qđ eſt ex̃ aīaʒ. ¶ Et hoc eſt manifeſtius in alia tranſlatione. Dicit. n. loco iſtius ſermonis: qm̄ intētio iſtius eſt ꝙ nō eſt extra ſb̃am cōpoſitā. Et cū induxit hunc ſermonē quaſi ꝓponēdo ipm ad pſcrutandū vtrū forma abſtracta inueniat̃ aut nō. d. nō eſſet ēt gnātio aut corruptio. i. ſʒ forme artificiales nō hn̄t gnātionē neqʒ corruptionē cū ſint accidētia.

Idē. 2. ph. cō. 13.

¶ Et hoc ēt inuenit̃ manifeſti⁹ in alia trāſlatiōe. ¶ D. d. neqʒ ēt inuenitur in iſtis generatio ꝛ corruptio: ꝛ. d. hoc ne aliquis dicat ꝙ ſicut forme artificialium inueniunt̃ in alio a materia eoꝛuʒ: forte ſic eſt de formis naturalib⁹: ſʒ quōcunqʒ ſint forme artificiales nō ſunt abſtracte: qꝛ aut ſunt in anima: aut in materia. ¶ D. d. niſi alio modo ſint entia ꝛ nō entia domus ſine materia ꝛ ſanitate ꝛc̃. i. ſed forte aliquis

a Forma ſanitatis aut eſt ī aīa medici: aut in humorib⁹. Idē. 7. meta. cō. 23. ꝛ k. j. cō. 36.

quereret vtrū ſit poſſe vt aliqua formarū ſit abſtracta: ꝛ manifeſtum eſt ꝙ nō de artificialibus: de naturalibus autē dubium eſt: de artificialibus autē nō eſt dubium: qꝛ forma domus / aut eſt in laterib⁹: aut in anima edificatoris: ꝛ ſil'r forma ſanitatis a aut eſt in anima medici aut in humoribus. ¶ Et inuenit̃ in alia tranſlatione, poſt hoc qđ. d. neqʒ inuenit̃ in iſtis generatio ꝛ corruptio ſic: ſed domus que eſt ſine materia: ꝛ ſanitas: ꝛ intendit: ſed domus que eſt ſine materia: ꝛ ſa-

nitas que eſt in aliquo ſine materia: eſt in aliqua materia. ſ. anima. ꝛ forte intendit: ſed domus ꝛ alie artificialiū formarū ſunt ea que ſunt poſſibilia inueniri in materia alia a mã in qua exiſtūt in rei veritate. ¶ D. d. Ari. in hac tranſlatione: ꝛ oē qđ eſt ſm artē ꝛ alio modo aut nō niſi que ſunt ſm nãm. i. ꝛ ideo querendū eſt vtrū ſit poſſibile inuenire aliquod abſtractum in formis artificialibus: aut non niſi in formis naturalibus.

¶ Quapp nō male Plato ait: qꝛ ſpēs ſunt q̄cūqʒ nã ſiquidē ſunt ſpēs alie hoꝛū: vt ignis caro: caput. oīa enī materia ſunt ꝛ eis que maxime ſunt ſubſtātie vltime.

¶ Et ideo non fecerūt male illi qui poſuerunt formas: qꝛ iſta ſi fuerūt alio mō ſunt oīa q̄ exiſtūt ſm nãm: ſʒ ex iſtis ignis: caro: os: caput: oīa ſunt mã: ꝛ hec ſb̃a eſt illđ qđ eſt maius valde: ꝛ illud poſtremū ꝛ indiuiſibile.

15

Pria expō Alexādri. Scđa expō eiuſdem.

¶ D. Alex. innuit in hoc ſermone Plato. nō dixit bene fecerūt: ſʒ. d. nō male: ꝛ iſte ſermo erit manifeſtior ſi legat̃ ita: ꝛ iō nō male fecerūt ponētes formas ſi habent eſſe aliquo modo affirmando omne qđ ex eis fit per naturā. ¶ D. ꝛ poteſt intelligi ſic: ꝛ ideo non male fecerūt ponētes formā iſtoꝛū oīa que ſunt ſm nãm ſi forma hʒ eſſe aliquo mō. d. ꝛ erit manifeſtior iſte ſermo ſi mutauerint hanc particulā ens ab hac particula forme: ꝛ fuerit poſita cum hac particula ſunt: ita ꝙ ſic legatur: ꝛ ideo nō male fecerūt ponētes formas: ꝙ iſta ſunt oīa que ſunt ſm nãm: ſi forme habēt eſſe. ¶ Et oēs iſte expōnes reducunt̃ in duas.

Sūma iſtarū expōnū

Quarū vna eſt ꝙ intēdebat ꝙ nō male fecerūt ponentes formas abſtractas formaꝝ rerū nãliū: qꝛ nō poſuerūt iſtas formas rerū artificialiū ſi aliquo mō eſſe hn̄t forme abſtracte. ¶ Aut intēdit ꝙ iō nō male fecerūt: dicētes ꝙ forme rerū nãliū ſunt abſtracte: cū nō dixerūt hoc in formis artificialib⁹. Duo. n. hi ſmōes ꝓpinq ſunt. ſ. dicere ꝙ forme nãles ſenſibiles hn̄t foīas abſtractas qđ. d. Pla. aut dīcē ꝙ forme nãles ſunt forme abſtracte: ꝛ pſcrutatio de h̃. i. vtrū eſt aliq̄ forma abſtracta ē pſcrutatio nãlis ſicut ipſe poſt facit: pſcrutatio ṽo de hoc. vtrū forme abſtracte ſunt alie a formis ſenſibilib⁹ q̄ ſunt foīe rerū ſenſibiliū nō eſt nãlis cū nãliter deſiderat̃: ſʒ eſt pſcrutatio neceſſaria ſm ꝙ aliqs. d. ꝛ hoc ſm aliquā rōnē. ¶ D. d. ſʒ ex his ignis caro os caput: oīa mēbra ſunt itelligēda: ꝛ ex hoc ſm Alex. duo quoꝝ vnū

Pria expō Alexādri.

eſt ꝙ hō nō appet in oīb⁹ formis nãlib⁹: ſʒ q̄dā forme nãles videt̃ nō ſepari a mã: vt forma: ignis ꝛ oſſis: ꝛ capitis: ꝛ carnis. ¶ Et. q. d. ſm hāc expōnē: ſʒ qđ fuerit ex iſtis formis ſicut ignis ꝛ caro ꝛ os hn̄t oēʒ mãm: ꝛ ipoſſe ē vt ſit abſtractū ab eis. ¶ Et pōt itelligi ēt ꝙ ipoſſe eſt

Scđa expō eiuſdem.

credere in oīb⁹ formis h̃: qꝛ formaꝝ rerum nãliū q̄dā ſunt forme rerū q̄ ſūt mãe alioꝝ vt ignis ꝛ alioꝝ elemtoꝝ q̄ ſūt mãe alioꝝ: ꝛ ſil'r carnis ꝛ oſſis q̄ ſunt mãe capitis: ꝛ h̃ manifeſti⁹ eſt ſm hoc qđ. d. oīa mēbra. ¶ D. d. ƺ ſb̃a ē illud qđ ē mai⁹ valde: ꝛ illud poſtremū ꝛ idiuiſibile. Intelligēda ēt ſunt ſm Alex. duo itēdit. n. p illud qđ ē magis ſb̃a: cōpoſitū ex mã ꝛ foīa: ꝛ p poſtremū ꝛ idiuiſibile mãm: ꝛ. q. d. ꝛ ſb̃a ꝯgregata dignior eſt vt ſit ſb̃a q̄ poſtrema ſb̃a q̄ eſt cōis oīb⁹: ꝛ eſt corp⁹.

Ibi vř ſm Alex. cōpoſitū eē nobiliorē ſubſtantias ꝙ formam.

¶ Aut intendebat per ſubſtantiā que eſt maioris ſbalitatis ſbam cōpoſitā ex elemētis: ꝛ p poſtremū elemētaꝝ ꝛ ſm hoc erunt oīa iſta. ſ. forme ꝛ mā eoꝝ mā poſtreme ſbe. D. Alex. ꝛ hoc inuenit manifeſti⁹ in alia ſcriptura: ſicꝫ ꝛ iō nō male fecerūt ponētes formas: qꝛ ſunt oīa q̄ ſunt ſm nām ſi forme ſunt aliquo modo: ſꝫ iſtoꝝ. Ignis eniꝫ ꝛ caro ꝛ os ꝛ caput oīa ſunt poſtrema ei⁹ qḋ eſt digni⁹ vt ſit ens. D. Alex. ꝛ nō intēdebat p ſbam poſtremā hic mām: dico ego: ꝛ dicit hoc vt reputo: qꝛ Ariſt. nō fecit hic cōparationē niſi inter ſbas que ſunt in actu.

¶ Mouentes quidē igiť cāe velut prius facte exiſtentes: que aūt vt ratio ſimul. Quādo enī ſanať homo etiā ſanitas eſt: ꝛ figura eree ſphere ſimul: ꝛ erea ſphera.

¶ Et cauſe mouētes ſunt qꝛ precedunt tm̄: hoc autem quaſi vniuerſalia ſunt inſimul. Si eniꝫ homo eſt ſanus: tunc ſanitas ꝛ homo ſunt inſimul. ꝛ figura ſphere cupree ꝛ ſphera cupri ſunt inſimul.

16 ¶ Cum declarauit cās eſſe duas: mām. ſ. ꝛ formā: vult diſtinguere inter eas ꝛ cām mouentē ꝛ agenteꝫ: dicendo ꝙ cā agens differt a forma: qꝛ agens ꝛ mouens precedit illud qḋ agiť ꝛ moueť ab eo. formal' aūt ꝛ mālis eſt cū gnātione. ¶ Et hoc intēdebat cuꝫ. d. ea aūt q̄ ſunt vř ſunt inſimul. cauſe aūt per quas res ſit ens ꝛ vnū ſunt cū eo qḋ p ipſas ſit totū inſimul: cū talem diſpōnem habeant in ꝯgregato: ſicut ptes in toto. ¶ D. dedit exēplū ꝛ. d. ſi enī hō eſt ſanus ꝛc. ſ. ꝙ ſanitas nō p̄cedit hoīeꝫ ſanū cuꝫ ſanitas in ſano eſt q̄ſi forma. ſanās aūt necē eſt vt precedat ſanitatē: ꝛ ſimiľr figura ſphere que eſt. q. forma ſphere non precedat ſpheram.

Dicvř dicere mām p̄cedere formā cuius oppoſitū. viď. 9. meta. 15.

¶ Si aūt aliqḋ manet poſterius perſcrutādum eſt. In quibuſdā eniꝫ nihil ꝓhibet: vt ſi eſt anima tal' non omnis ſꝫ intellectus: omne nāqꝫ impoľe forſan.

¶ Si aūt aliquid rerū in poſtremo querēdū eſt ď hoc. In qbuſdā eniꝫ nō eſt impoľe. V. g. ſi aīa eſt talis diſpoſitionis nō tota: ſꝫ intellectus. Tota. n. forte impoľe.

¶ D. Alex. querēdū eſt ſi aliq̄ iſtaꝝ formaꝝ remanet poſtq̄ cōpoſitū
17 corrūpiť. d. narrauit vñ veniat ad hāc qōnē: qm̄ qꝛ aīa hoīs eſt forma eius: ꝛ intellect⁹ eſt aliqua forma: ꝛ virt⁹ aīe remanet poſtq̄ hō corrūpiť: poľe eſt vt aliq̄ forma mālis remaneat poſtq̄ cōpoſitū corrūpitur: ſꝫ nō tota aīa remaneat. Quedā. n. virtutes aīe nō hñt eē niſi cū mā: vt cibabilis ꝛ ſenſibilis ꝛ imaginatiua ꝛ deſideratiua. Neqꝫ etiā iſte itellect⁹ q eſt virt⁹ aīe: ꝛ exiſtimať ꝙ eſt ps ei⁹: poľe eſt vt remaneat. Intelľus. n. quē. d. in li. ď aīa. ſ. ꝙ remanet. ſ. intelľs adept⁹ nō eſt intellect⁹ iſte: neqꝫ eſt ps aīe neqꝫ eſt ēt forma mālis vt declaratum eſt illic. ¶ Et. d. forte ꝙ demřatio ſup hoc nō eſt iſti⁹ artis: ſꝫ libri ď aīa. ¶ Et hoc qḋ. d. Alex. eſt ſua opīo de intellectu. ſ. ꝙ nullus intellectus remanet niſi adept⁹ intellect⁹. Intellectus aūt ī habitu ꝛ mālis corrūpiť apud ipm: ꝛ hūc itēdebat cū. d. neqꝫ ēt iſte itellect⁹ q virt⁹ aīe reputať

reputatur eſſe ps eius poſſibile eſt vt remaneat: ꝛ ideo. d. ꝙ intellect⁹ quē. d. in lib. de aīa remanere. ſ. adeptus nō eſt iſte. ſ. qui eſt habitus aīe neqꝫ pars eius. ¶ Sed nō eſt talis ſnīa Theophraſti neqꝫ alioꝛuꝫ peripatheticoꝝ neqꝫ Themiſtij: ſed reputabāt plures eoꝛuꝫ ꝙ intellectus mālis remanet: ꝛ ꝙ intelligētia agens abſtracta eſt. q. forma in intellectu māli: ꝛ cōpoſitū ex mā ꝛ forma: ꝛ ꝙ ipſa creat intellecta vno mō: ꝛ recipit ea alio mō. Agit eniꝫ eas inquātuꝫ eſt forma: ꝛ recipit eas ſm intellectū māleꝫ. ¶ Nos aūt iam perſcrutati ſum⁹ de iſtis duabus opinionib⁹ in lib. de aīa. ꝛ diximus ꝙ intelligētia agens eſt quaſi forma in itellectu māli: ꝛ ꝙ ipſa agit intellecta: ꝛ recipit ea ſm intellectū mālem: ꝛ ꝙ intellectus mālis nō eſt generabilis ꝛ corruptibilis: ꝛ declarauim⁹ illic ꝙ h' eſt ſciētia Ariſt. ꝛ ꝙ intellect⁹ in habitu hꝫ ptem gñabileꝫ ꝛ partē corruptibilē. Illud autē qḋ corrumpiť eſt actio eius in ſe: aut non corrūpiť: ꝛ qḋ ex extrinſeco intrat nos. ¶ Si eniꝫ eſſet generabilis cōſequereť tranſmutationē vt declaratū eſt ſupra in tractatib⁹ ſubſtātie. ſ. cuꝫ declarauit ꝙ ſi aliqḋ fieret ſine trāſmutatiōe: tunc aliquid fieret ex nihilo: ꝛ ideo intellect⁹ de intelligentia agente ꝛ eius loco ꝛ proſperitate ex ipſa que eſt potentia eſt quaſi locus iſtius intellect⁹ non quaſi mā. ¶ Et ſi actio intellect⁹ ſm ꝙ copulatur cū intellectu māli eſſet nō gñabilis: tunc actio eius eēt ſubſtātia eius ꝛ nō haberet neceſſitatē in hac actione vt copulareť cū intellectu māli: ſed cum fuerit copulat⁹ cum intellectu māli erit actio eius ſm ꝙ copulať cum eo actio alia a ſba eius: ꝛ fuit aliud qḋ agit ſba ꝛ eſt alij nō ſibi: ꝛ ideo poſſibile eſt vt aliqḋ eternū intelligat aliqḋ generabile ꝛ corruptibile. Si igitur iſte intellect⁹ denudeť apud perfectionē humanā a potentia neceſſe eſt vt deſtruať ab eo hec actio que eſt alia ab eo: ꝛ tunc aut nō intelligem⁹ oīno per hunc intellectū: aut intelligem⁹ ſm ꝙ actio eius eſt ſba eius: ꝛ impoľe eſt vt in aliq̄ hora nō intelligam⁹ per ipſum. Relinquiť igitur cū iſte intellect⁹ fuerit denudatus a potētia: vt intelligamus per ipſum ſm ꝙ actio eſt ſba ei⁹ ꝛ eſt vltima proſperitas.

Com. 5. tertij de aīa. Et cō. 20.

¶ Palaꝫ itaqꝫ ꝙ nō opꝫ pp hoc eſſe ideas. Homo eniꝫ hoīeꝫ gñat. Qui vō ſingulis ſingulariter aliquē. Siľr āt ꝛ in artibus. Medicinalis. n. ars rō ſanitatis eſt.

¶ Manifeſtuꝫ eſt igitur ꝙ nullo modo indigemus pp hoc vt forme ſint. Homo eiꝫ generat hoīeꝫ qḋ eſt vnū: vnde homo ex hominibus: ꝛ ſm hoc in artificijs. Ars enim medicine eſt ratio ſanitatis.

¶ Cum declarauit ꝙ cauſaꝝ quedā ſunt agētes ꝛ ſunt p̄cedētes ad 18
eē: ꝛ q̄dam ſunt partes rei: ꝛ ſunt cū ea. d. ꝙ manifeſtū eſt ꝙ nihil cogit nos dicere formas Platonis: qm̄ cū illud qḋ fiet fiat ex cōuenientī in noīe nulla eſt indigētia vt forme ſint. hō eniꝫ gñatur ex homine: ꝛ equ⁹ ex equo: ꝛ vnū ex vno: ꝛ particulare ex particulari: nō particulare ex vli: ſicut. d. dicēs formas eſſentia. n. eſt de nā ſicut de arte. Ars eniꝫ agēs ſanitatē eſt forma ſanitatis exiſtēs in aīa medici: ꝛ ſic artifex cū agit nō indiget exēplari ad qḋ reſpiciat cuꝫ agit: cū illud qḋ

hʒ de forma illius qđ fit ſufficiat ei in actiõe: ita eſt de nã agente.ſ. q̃ nõ agit niſi ſm ꝙ hʒ formã illius qđ fit: ⁊ ideo neceſſe eſt vt cõueniẽs fiat ex cõueniẽti. ¶ Themiſtius aũt.d. hunc ſermonẽ eẽ ſufficientẽ: ſʒ d. ipſuʒ oblitũ fuiſſe aĩalia que fiunt ex nõ ſimilib⁹. Ueſpe eniʒ vidẽtur fieri ex corporib⁹ equoꝝ mortuoꝝ: ⁊ apes ex corporib⁹ vaccaruʒ mortuarum: ⁊ rane ex putrefactiõe aque: ⁊ muſciliões ex vino corrũpto: nã eniʒ nõ facit iſta ex ſimilibus in forma: ⁊ nos bene ſcim⁹ ꝙ in ſpermate ⁊ ſemine cuiuſlʒ aĩalis ⁊ plante ſunt ꝓportiões ꝓprie: ⁊ rõnes quib⁹ ea q̃ gñant̃ ex eis ſunt aĩalia ꝓpria: ita ꝙ ex ſpermate hoĩs nõ fit equ⁹: neqʒ eq hõ: neqʒ ex ſemine alicui⁹ plãte alia planta. U.g. ſunt rñdentia iſtis ꝓportiõib⁹ in eis ex q̃bus gñant̃ iſta aĩalia niſi in nã fuerint poſite prius ꝓportiões habiles ad faciẽdũ quãcũqʒ ſpẽm poſſẽm in ſpẽbus aĩalis cuʒ inuenerint nãm cõuenientẽ vt aliqđ aĩal fiat ex ea. ¶ D. ⁊ nõ decipiat te vilitas aĩaliũ taliũ. Et cogita ꝙ mai⁹ miruʒ eſt de ſcia operãtis aliqđ de luto ꝙ de ſcia eius in faciẽdo aliqđ ex auro: ⁊ ſi tu bene cõſideraueris de aĩalib⁹ maiorib⁹ iſtis inuenies ꝙ ꝓceſſus nãe in eis eſt talis ꝓceſſus. Neceſſe.n. eſt vt ꝓportiones ⁊ forme eius ſint in nã ſm quas facit id qđ facit. Dõ.n. q̃uis generetur ab hoĩe: tñ pr̃ nihil facit in cõpoſitiõe eius: qđ eſt ĩpoſſe vt ſit melior: ſed ſit talis diſpõnis ꝑ illud qđ poſitũ eſt in nã cuiuſlʒ ſbaꝝ ex ꝓportionib⁹ ⁊ formis. Ars aũt nihil facit in corpe niſi ĩ extremitatib⁹ tm̃. nã vero in ipſo corpe toto. ⁊ nõ eſt mirum: quãuis nã nõ intelligat aliqd de hmõi: ⁊ tñ facit hoc in educẽdo aliquã intẽtionẽ: ⁊ h̃ demõſtrat ꝙ aliqđ rememorat ipſam de cauſis nobilioꝛib⁹: vt aĩa que eſt in terra: de quo Plato.d. ꝙ fit ex dijs ſcdis: ⁊ Ariſt. ex ſole ⁊ orbe decliui: ⁊ ideo facit illud qđ facit inducẽdo ſe paulatiʒ ad intẽtionẽ quã agit: ⁊ ipſa nõ intelligit intẽtionẽ: ſicut videm⁹ hoĩes loquentes futura: ⁊ nihil intelligũt de eo qđ dicũt: ⁊ vĩr neceſſe eſt vt in nã ſint ꝓportiones ⁊ forme: cũ in gñatiõe rei indigeat̃ ſuo ſili: ſed oĩa que gñant̃ nõ hñt ſile ex quo gñantur: ſed cũ indiguerim⁹ aliqua forma: tũc aliqua actio eſt: ⁊ ſciem⁹ ꝙ nõ fit ꝑ ipſam ſolaʒ: ⁊ ſic fiet ipſa forma. q. eẽt latens in aliqua re: ⁊ in rei veritate latet in nã gñante: hec igit̃ ſunt verba Themiſtij. ¶ Et appet ꝙ iſte nõ intelligit quõ fit gñatio. ⁊ qd eſt dicere ꝙ gñatũ fit a cõueniẽti in diffõne ⁊ ſba: cuʒ.n. intellexit ꝙ gñatum fit de nouo a cõueniẽti. i. ꝙ creat formã eius ⁊ ponit eã in mã. q. eẽt aliud in mã: fuit neceſſe apud ipſuʒ vt in reb⁹ nãlibus ſint forme creantes aĩalia: ⁊ plãtas: ⁊ gñata ex putrefactiõe. ſ. forme dãtes aĩabꝰ creationẽ ⁊ lineationẽ ⁊ aĩam: ⁊ cõtingit in iſtis formis ſi agẽs fuerit cõueniẽs vt ſint aĩe: aut abſtracte: aut nõ abſtracte: ſed ſi fuerint nõ abſtracte: ⁊ fuerint in inſtrũis proprijs: ⁊ in iſtis formis gñantibus formas aĩalium gñatoꝝ ex putrefactiõe nõ apparet: neqʒ ſbta ꝓpria ſunt abſtracta: vt aliq̃s dicat ꝙ ſint nõ abſtracte: ⁊ nõ hñt de inſtrũis niſi ꝓncipiũ. ſ. calorem aĩalẽ: ⁊ ſi iſta fuerint. hmõi erunt facte. A quo igitur fiunt tales forme: ⁊ oẽ factũ a cõueniẽte fit: ⁊ ideo putat̃ ꝙ iſte ſermo coget formas dicere eſſe. ¶ Et hoc nõ tm̃ cõtingit in aĩalibus que fiunt ex putrefactione: ſʒ in ſeminib⁹. Cum enim dixerimus ꝙ neceſſe eſt in ſeminibus vt ſint virtutes ⁊ forme ſimiles rebus artificialibus que agũt ea que hñt ſemina: ⁊ poſuerim⁹ eas factas: ꝯtinget.n. vt hẽant alias formas a q̃b⁹ fiant: neceſſe eſt quapp formas abſtractas eẽ. ¶ Unde qdã dicũt ꝙ oẽs forme ſbales fiunt a forma abſtracta extrinſeca que dĩ a q̃buſdã datoꝛ formaꝝ: ⁊ dĩt ꝙ h̃ eſt intelligentia agẽs: ⁊ rõcinant̃ ſup hoc ꝙ virtutes actiue ſunt quattuor q̃litates calor: frigus: humidũ: ſiccũ: ⁊ ꝙ nihil eſt in mã agẽs: niſi iſta q̃ agũt ſua ſilia: forme aũt ſbales nõ agũt in q̃buſdã. Ignis.n. cũ fecerit aliũ ignẽ ſilẽm ſibi ex corpe graui: tũc forma ſbalis q̃ eſt in eo. U.g. leuitas nõ agit in illo corpe graui qđ fecit ignis aliam leuitatẽ ſilẽm ſibi cũ apte fuerit dictũ in lib. ꝑi geneſeos ꝙ nulla eſt in igne virtus niſi calor. ¶ Et cũ ita ſit cũ forma ignis ſit in corpe cõbuſto ab alio igne: neceſſe eſt ꝙ hoc fiat altero duoꝝ modoꝝ: aut vt forma ignis ſit in corpore cõbuſto ꝯñs factionẽ caloris ignei in eo: ſicut actiua cõſequunt̃ formas: ⁊ hoc eſt incõueniẽs: ⁊ ꝯtingit ſm hoc vt fiat forma ex nõ forma: ⁊ hoc nõ dicũt in aĩa ⁊ in oĩbus formis ſbalibus: ⁊ dicũt ꝙ nõ videmus animam fieri ex anima: ſed ex nõ anima. Si igitur factio ſit ex cõueniẽti neceſſe eſt aĩam abſtractã eẽ ex qua fiunt iſte aĩe. Et hoc iam aperte.d. Themiſ. in ſuo lib. de aĩa cũ locutus fuit de intellectu: ſicut.d. h̃ cum.d. ꝙ iſta aĩa eſt illa quã Plato.d. fieri a dijs ſecũdis: ⁊ Ariſto. a ſole ⁊ orbe decliui. ¶ Et iſta quidẽ qđ eſt valde difficilis. Et nos dicem⁹ in hoc ſm nr̃m poſſe ⁊ ſm ꝓpõnes q̃s hẽm⁹ de ſñia ipſius Ariſt. q̃ eſt vt dicit Alex. minoris dubitatõis oĩum ſñiaꝝ: ⁊ magis cõueniẽs vt ſit vera. ¶ Dicamus igit̃ ꝙ oẽs dicẽtes agẽs aliqđ eẽ ⁊ generationẽ eẽ vĩr ſunt bipartiti: ⁊ valde ꝯtrarij: ⁊ hñt medios. ⁊ qdaʒ eoꝝ ſunt dicẽtes latitationẽ: ꝯtrarij eoꝝ ſunt dicẽtes creationẽ. ¶ Dicẽtes.n. latitatõeʒ dñt ꝙ qdlʒ eſt in quolʒ: ⁊ ꝙ gñatio eſt exitus reꝝ abinuicẽ: ⁊ ꝙ agẽs nõ eſt niſi exhẽs ⁊ diſtinguẽs eas abinuicẽ. Qm̃ aũt agẽs apud iſtos nõ eſt niſi mouẽs manifeſtũ eſt. ¶ Dicẽtes autẽ creationẽ dicũt ꝙ agẽs creat totũ ens de nouo ex nihilo: qđ nõ hʒ neceſſe ad hoc vt ſit mã in quã agat: ſed creat totũ: ⁊ hec ẽ opinio loquẽtium in nr̃a lege: ⁊ lege xp̃ianoꝝ: de qua Joãnes xp̃ian⁹ opinatur ꝙ poſſibilitas nõ eſt niſi in agente: vt Alpharabi⁹ narrauit de entibus trãſmutatis. ¶ Opiniones aũt medie a inter iſtas duas vident̃ reduci in duas: quaꝝ vna diuidit̃ in duas ⁊ ſunt tres: iſte qdẽ tres cõueniunt in hoc ꝙ ponũt gñationẽ eẽ trãſmutationẽ in ſba: ⁊ ꝙ nihil gñatur ex nihilo. ſ. ꝙ neceſſariũ eſt in gñatione ſbm eſſe: ⁊ ꝙ generatũ nõ fit niſi ab eo qđ eſt ſui generis in forma. Una autẽ iſtaꝝ opinionũ eſt ꝙ agens creat formã ⁊ ponit eã in mã: ⁊ iſtoꝝ quidã dicũt ꝙ illud agens nõ eſt in mã oĩno: ⁊ vocãt ipſuʒ datorẽ formarũ: ⁊ Auicẽ. eſt de illis. ¶ Quidã dicunt ꝙ illud agẽs inuenit̃ duob⁹ modis: aut abſtractum a mã aut nõ. Illud aũt qđ eſt nõ abſtractum apud eos eſt ſicut ignis qui facit ignẽ: ⁊ hõ gñat hoĩeʒ. Abſtractũ vero eſt illud qđ gñat aĩalia ⁊ plãtas que fiunt nõ a ſili: ⁊ h̃ eſt ſñia Themiſtij: ⁊ forte Alpharabij ſm ꝙ appet ex ſuis verbis in duab⁹ philoſophijs: quãuis dubitet in ponẽdo hoc agẽs in aĩalib⁹ gñatis a pr̃e ⁊ matre. ¶ Tertia aũt ẽ opĩo Ari. ⁊ eſt ꝙ agẽs nõ facit niſi cõpoſitũ ex mã ⁊ forã: ⁊ lʒ fit mouẽdo mãʒ ⁊ trãſmutãdo eã donec exeat de ea illđ qđ eſt de potẽtia in ea: ad illã forã ʒ ĩ actu. Et ĩ iſta opĩone eſt q̃dã ſilitudo dicẽtis ꝙ agẽs nõ agit niſi ordinãdo ſegregata: ⁊ ẽ ſñia Empe. ⁊ nos dimiſim⁹ hãc ſñiaʒ d agẽte cũ dicim⁹ ſñias hoĩuʒ: ſʒ agẽs apđ Ari. nõ ẽ ꝯgregãs iter duo in rei vitate: ſʒ exhẽs illud qđ ẽ in potẽtia ad actũ: ⁊. q. ꝯgregat

Digreſſio ĩ q̃ ꝑ inducũt̃ v̾ba Themiſtij ꝯ Ari. negantẽ idẽ.

Nota de ꝓphetis.

Reprobatõ Themiſtij.

Opĩo Auic. ponẽtis colcodeam ſeu datoreʒ formarum.

Sñia Ari. ẽ minoris dubitatiõis oĩuʒ ſñiaꝝ: ⁊ magis ꝯueniẽs vt ſit va. Jõ 2.ce.cõ.1.

Opĩo Anaxagore.

Opĩo xp̃ianoꝝ ⁊ ſarracenoꝝ ⁊ iudeoꝝ.

a Opĩones medie que ſunt tres.

Opĩo Aui. ꝯ q̃ q̃re ipm̃ ĩ.9.met. ſue cap.4.

Opĩo Themiſtij.

Opĩo Ariſ.

Agẽs apud Ari. nõ ẽ cõgregãs iter

Duo ĩrel ve ritateſʒ ex̃ hẽs illõ qd̃ eſt in poten tia ad actũ vide cõ.15. 8. metaph.

inter potentiã ⁊ actuʒ.ſ.inter materiaʒ ⁊ formam ſm̃ ꝙ extrahit po/ tentiam ad actuʒ non deſtruẽdo ſubiectũ recipiẽs potẽtiam: ⁊ tunc efficiũtur in cõpoſito duo.ſ.mã ⁊ forma. ¶ Et ẽt aſſimilat̃ creationis ẽt inquãtũ illud qd̃ eſt in potẽtia fit in actu. ſed differt a creatiõe: qꝛ nõ cõuenit ꝑ formã ex nõ formã ⁊ ſilr̃ aſſimilat̃ latitatiõi aliquãtulũ. ⁊ oẽs dicẽtes creationẽ: aut latentiã: aut cõgregationẽ ⁊ ſegregatio/ nem: hoc intẽdebãt ⁊ nõ potuerũt ꝑtingere ad illõ. ¶ Intẽtio igĩt ſer monis Ariſt. ꝙ cõueniẽs fit a ↄueniẽte aut ꝓpe ↄueniẽtẽ: nõ eſt ꝙ cõ ueniẽs agit per ſe ⁊ per ſuã formã ſibi ↄueniẽtis: ſed eſt dicere ꝙ exhit formã ſibi cõueniẽtis ex potẽtia in actũ: ⁊ nõ eſt agens qꝛ adducit in illam mãm aliqd extrinſecũ: ⁊ ſic eſt in hoc de ſbã ſicut in alijs accñ/ tibus. Calidũ.n. nõ inducit in corpus calidũ calorẽ extrinſecũ: ſʒ fa/ cit calidũ in potẽtia eẽ calidũ in actu: ⁊ ſic eſt de magnitudine ↄ̃nte gñationẽ.ſ. ꝙ magnitudo cũ fuerit trãſmutata apud gñationem ex quãtitate in quãtitatẽ aliaʒ ⁊ nõ trãſmutabit̃ ex quãtitate aduenie te ex extrinſeco: ⁊ ſilr̃ motus localis nõ eſt veniẽs ab extrinſeco a mo tore: ⁊ ideo nõ eſt neceſſe vt agẽs oĩno ſit conueniẽs ſm̃ oẽs modos. Generãs igitur aĩam non eſt dicere ꝙ ponit aĩam in mã: ſed ꝙ exhit illud qd̃ eſt aĩa potẽtia ad eẽ aĩam in actu.

Uide.2.ce. cõ.42.

Unde ignis gñatur a mo tu ſicut ab igne: ⁊ intẽtio ꝓportionũ ⁊ formaꝝ exiſtẽtiuʒ in gñantib⁹ aĩalia eſt: qꝛ extrahunt ꝓportiones ⁊ formas que ſunt in mã ex potẽ tia in actum: ⁊ oẽ extrahẽs aliqd ex potẽtia in actũ: neceſſe eſt vt in eo ſit aliquo mõ illud qd̃ extrahit: nõ ꝙ ſit ipſuʒ etiã ſm̃ oẽs modos.

Uirtutes q̃ ſũt ĩ ſemib⁹ ñ ſunt actu aĩate vid̃ iõ 7.me.c.31.

Uirtutes igitur q̃ ſunt in ſeminib⁹ que faciunt aĩata nõ ſunt aĩate in actu ſed in potẽtia: ſicut dom⁹ que eſt in aĩa edificatoris eſt dom⁹ in potẽtia nõ in actu. ¶ Et iõ Ariſt. fecit aſſimilationẽ de iſtis virtutib⁹ ad virtutes artificiales: ⁊.d. in lib. de aĩalib⁹ ꝙ iſte virtutes diuine ſunt cũ habeãt potẽtiã dandi vitã: ⁊ ſunt ſil'es virtutib⁹ que dicunt̃ intelligẽtie: qꝛ adducũt ad finẽ: ⁊ qꝛ iſta ſemina nõ faciũt hoc niſi ꝑ calorẽ qui eſt in eis: ⁊ calor ignis nõ facit niſi calefactionẽ aut deſic/ cationẽ nõ figurã neqʒ formã aĩatam. ¶ Et.d. Ariſt. in lib. de aĩalib⁹: ꝙ iſte calor nõ eſt ignis neqʒ igneus. Ignis.n. corrũpit aĩalia ⁊ nõ ge/ nerat. Iſte aũt calor generat: ⁊ iõ vr̃ ſilis calori artificiali quem ars mẽſurat ad aliquã opationẽ: ⁊ iſte calor hʒ formã qua ↄſeruat̃ in ſua mẽſura: ⁊ iſta forma nõ eſt aĩa in actu: ſed in potẽtia: ⁊ eſt quã Ariſ. aſſimilat arti ⁊ intellectui: ⁊ ideo vocat calorem iſtum caloreʒ anime nõ animatuʒ: ⁊ iſte calor eſt in ſeminib⁹: ⁊ fit ab habẽte ſemẽ ⁊ a ſo/ le. Unde Ariſto. dicit ꝙ homo generat̃ ex hoĩe ⁊ ſole: ⁊ factus eſt ille calor ex terra ⁊ aqua ex calore ſolis admixto cũ calore aliarũ ſtella/ rum. Et ideo ſol ⁊ alie ſtelle ſunt ꝑncipiũ vite cuiuſlibet viui in nã.

Similiter ca lorez elñta/ lẽ ⁊ celeſtẽ ꝑ q̃ vid̃.2.d̃ gñatõe aĩa liũ.cap.3.⁊ 2.cap.d̃ ſbã orb.⁊.4.ce. cõ.32. Sʒ vi de opp. in ꝑ canticorum cõ.15.

Calor igitur ſolis ⁊ ſtellaꝝ diffuſus in aqua ⁊ terra generat animalia ex putrefactiõe nata: ⁊ vniuerſalr̃ oĩa que fiunt ex nõ ſemine. nõ ꝙ il/ lic ſit aĩa in actu inuenta in orbe decliui ⁊ a ſole ſicut narrat Themi/ ſtius: ⁊ oĩa iſta declarata ſunt in lib. de animalib⁹: ergo calores gene rati ex calorib⁹ ſtellaruʒ generãtes quãlibet ſpeciem ſpecieꝝ anima/ lium habẽt mẽſuras proprias illius caloris ex quãtitatib⁹ motuum ſtellarũ: ⁊ diſpõnibus earuʒ adinuicẽ in propinquitate ⁊ remotione. ¶ Et iſta mẽſura prouenit ab arte diuina intellectuali que eſt ſimilis vni forme vnius artis ꝑncipalis ſub qua ſunt artes plures. Scdʒ hoc

Calor ſolis ⁊ ſtellaꝝ dif fuſus in aq̃ ⁊ terra gñat aĩalia ex pu trefactione nata: ⁊ vl'r oĩa q̃ fiũt ex nõ ſemine.

igitur eſt intelligẽdum ꝙ nã facit aliquid perfecte: ⁊ ordinate quãuis nõ intelligat. q. eẽt rememorata ex virtutib⁹ agẽtibus nobilioribus ea que dicunt̃ intelligẽtie. ¶ Iſte aũt ꝓportiões ⁊ virtutes que fiunt in elemẽtis a motib⁹ ſolis ⁊ aliarum ſtellarum ſunt he quas reputat Plato eẽ formas: ⁊ eas intẽdit: ſed longe inſpiciebat eas: quapp.d. formas eſſe.

Nã pfecte ⁊ ordĩate ope rat̃: quis ñ ĩtelligat re/ mẽorata ab intelligẽtia nõ errãte.

¶ Ariſto. aũt ſuſtentat̃ ſup hoc.ſ. ꝙ agẽs nõ inuenit for/ mam creãdo eã: qm̃ ſi creaſſet eam: tunc aliqd fieret ex nihilo: ⁊ ideo forma apud ipſuʒ nõ hʒ gñationẽ neqʒ corruptionẽ niſi accñtalr̃.ſ. ꝑ gñationẽ ⁊ corruptionẽ cõpoſiti: ⁊ cũ hõ cõſeruauerit hoc fundamẽ/ tum nullus error accidet ei.

Nõ ⁊ funda mẽtũ opio/ nis Ariſ.

¶ Imaginatio ſuper creatiões formarũ induxit hoĩes dicere formas eſſe ⁊ datorẽ eſſe formarũ: ⁊ induxit lo/ quentes trium legũ que hodie quidẽ ſunt dicere aliqd fieri ex nihilo: ⁊ cum loquẽtes nr̃e legis opinabant̃ ꝙ agẽs agit creãdo formã ex ni hilo: ⁊ nullũ hmõi agẽs viderũt hoc: dixerũt vnũ agẽs oĩa entia ſine medio: ⁊ ꝙ actio iſtius agẽtis trãſit in vno inſtanti in actiões ↄtra/ rias ⁊ cõueniẽtes ⁊ infinitas: ita ꝙ negãt ignẽ cõburere ⁊ aquã hu/ mectare: ⁊ dicũt oĩa iſta indigere creatõe.

Cõtra leges

Uide ↄ̃ſile 9.me.cõ.7.

Sed corp⁹ nõ creat corp⁹: neqʒ facit venire in corpe aliquã diſpõneʒ: adeo ꝙ dicũt ꝙ homo nõ mouet lapideʒ expellendo nõ eſt mouẽs: ſed illud agens creat motũ: ⁊ negauerũt pp hoc potẽtiam eẽ: ⁊ error iſtoruʒ eſt manifeſt⁹. ¶ Iſtis ẽt hominib⁹ accidit mirabile. Dicunt eniʒ ꝙ agens non põt priuare aliquid: actio eniʒ agentis nõ eſt niſi in inueniẽdo non in priuando. Cõſidera igitur quõ reputãt hoc eſſe impoſſibile ꝙ agẽs tranſmutet ens ex eẽ in nõ eſſe: ⁊ nõ reputãt eẽ impoſſibile ex nõ eſſe aliquid eẽ.

¶ Si igitur aliqs dixerit quõ agẽs facit priuatiões. ¶ Dicem⁹ ſicut facit inuenire ⁊ eſt extrahere illud qd̃ eſt in potẽtia in actũ. Genera/ tum eniʒ in actu eſt corruptũ in potẽtia: ⁊ oĩs potentia nõ exit in actũ niſi pp extrahẽs qd̃ eſt in actu. Si igitur potẽtia nõ eẽt ens non eſſet agens oĩno: ⁊ ſi agens nõ eſſet: nihil eẽt hoc oĩno in actu.

Dubium. Solo.

¶ Et iõ d̃r ꝙ oẽs ꝓportiones ⁊ forme ſunt in potentia in prima mã ⁊ in actu in primo motore: ⁊ aſſimilat̃ aliquo mõ eſſe eius qd̃ fit in aĩa artificis. Reuertamur igitur ad noſtrum locum.

Oẽs ꝓpor/ tiões ⁊ forẽ ſunt in potẽ tia in prima mã ⁊ ĩ actu in ꝑmo mo tore.

¶ Cauſe autẽ ⁊ principia alia aliorũ ſunt: vt eſt aut vt nõ. Si quis dicat vl'r ⁊ ſm̃ ꝓportionẽ eadeʒ oĩuʒ. Du/ bitabit aũt vtiqʒ aliquis vtruʒ altera aut eadẽ ſint princi/ pia ⁊ elemẽta ſubſtãtiaꝝ ⁊ eoꝝ q̃ ſunt ad aliqd: ⁊ cuiuſlʒ cathegoriaꝝ ſilr̃: ſed incõueniẽs ſi eadẽ oĩuʒ. Ex eiſdeʒ eniʒ erũt que ad aliqd: ⁊ ſubſtãtia. Quõ igit̃ hoc erit: nã extra ſbãm ⁊ alia predicamẽta nihil eſt cõe. Prius aũt eſt elñtũ qʒ quoꝝ eſt elemẽtũ. At vero neqʒ ſbã elñtũ eſt hoꝝ que ad aliquid: nec hoꝝ aliqd ſubſtãtie.

¶ Et principia ſunt rerum diuerſarum: ⁊ cauſe: ⁊ ſunt ſicut homo dʒ dicere vniuerſaliter oĩa eadẽ ꝓportiõalr̃: ⁊ dʒ hõ dubitare vtrum mã ⁊ elemẽta ſubſtãtiaꝝ ⁊ re/

lationū ⁊ oīuʒ p̄dicamētoꝝ ſint ſilr̄ eadē: ſed eſt incōue/ niēs ſi principia ſint eadē: ſb̃a aūt ⁊ relatio erūt ex eiſdē: ex eo ꝙ hoc nō erit ens. Qm̄ inuenit̃ extra ſubſtātiāʒ ⁊ illa alia aliqd̓ vl̓e ⁊ el̓ntū q̄ʒ illud qd̓ eſt el̓ntum eis: ⁊ ēt neqʒ ſb̃a eſt el̓ntū reꝝ relatiuaꝝ: neqʒ iſte ēt ſb̃e.

19 ¶ Iſta qō iam inducta eſt in p̄ncipio iſtius artis: ⁊ mō iterat eaʒ ad diſſoluenduʒ eam: ⁊ eſt qō. Utrum p̄ncipia ⁊ elemēta decē p̄dicamē/ toruʒ ſint eadē aut diuerſa: ⁊ primo ponit ſm̄ quē modū ſunt eadeʒ. ¶ Et .d. ꝙ cauſe ⁊ p̄ncipia p̄dicamētoꝝ quāuis ſint reꝝ diuerſaꝝ bn̄ pōt hō ponere ea eadē ſm̄ ꝓportionalitatē: ⁊ qꝛ hoc nō appꝫ niſi cū fuerit declaratū ꝙ nō ſunt eadē ſimplr̄ neqʒ diuerſa ſimplr̄: incepit declarare hoc: ⁊ .d. ⁊ dʒ hō dubitare ⁊c̄. i. ⁊ ſunt eadē ſm̄ ꝓportionali tatē nō ſm̄ diffōnē: qꝛ hō dʒ dubitare vtrum el̓nta ſb̃e ſint el̓nta rela tionis ⁊ alioꝝ aut nō: ſed eſt incōueniēs vt ſint eadeʒ. Tunc .n. ſb̃a ⁊ relatio erunt ſub eodeʒ gn̄e. ¶ Et .d. ꝓpter relationē: qꝛ eſt debilioris eſſe alijs p̄dicamētis: ita ꝙ qdā reputauerūt ipſaʒ eē ex ſecūdis intel lectis. ¶ D. incepit dicere impoſſe ꝯn̄s hanc poſitioneʒ: ⁊ .d. ex eo ꝙ nō erit hoc ens: qm̄ inuenit̃ extra ſb̃am ⁊c̄. i. ⁊ ſequit̃ ex poſitiōe eoꝝ ſub vno gn̄e vt ſit natura vlis alia a quolibet decē predicamētorū: ⁊ eſt nā cōis: ⁊ qꝛ aliquis pōt dicere ꝙ ⁊ ſi iſta nā non fuerit decē predi camenta: poſſibile eſt vt ſit vnum eorum. ſ. ſb̃a: ⁊ cum exiſtimatū eſt ꝙ ſb̃a eſt principiū ⁊ elemētum aliorū. ¶ Et cum oīa exiſtant in ſb̃a: ⁊ ſb̃a antecedat ea in diffinitiōe ⁊ alijs modis .d. ⁊ ſb̃a nō eſt elemētuʒ rerum relatiuarū: neqʒ ēt iſte ſb̃e. i. ⁊ impoſſibile eſt ponere ꝙ ſb̃a ſit elementuʒ relatiōis ⁊ alioruʒ: ⁊ tacuit impoſſibile: qm̄ manifeſtū eſt. Manifeſtū eſt eniʒ ꝙ elemēta ſb̃e ſunt ſb̃e: ⁊ elemēta relationis rela tio: ⁊ ſi ſb̃a eēt elemētuʒ relationis ⁊ alioꝝ / cōtingeret vt omnia eēnt ſb̃a. Omne eniʒ cuius elemētū eſt ſb̃a / eſt ſb̃a: ⁊ ſilr̄ eſt impoſſibile po nere vnum alioruʒ eſſe elementū oīum. U. g. relationeʒ. ¶ Cōtinge/ ret enim oīa eſſe relatiua: ⁊ cōtingeret vt in aliqua hora diſſolueretur ſb̃a in relationē: aut relatio in ſubſtātiam: ⁊ hoc cōtingit in gn̄e qd̓ eſt materia non in eō qd̓ forma.

Relatio eſt ↄ debilioris eē alijs p̄dicamentis.

Idem .2. de aīa. cō. 2.

¶ Amplius qūo cōtingit eſſe elementa oīum eadem. Nullū eniʒ poſſibile eſſe elementoꝝ cū ex elemētis cō/ poſito idem. Ut ei qd̓ eſt ba. b. aut. a.

¶ Et ēt qūo eſt poſſe vt oīa elemēta ſint eadē. Nullū .n. elemētoꝝ poſſibile eſt vt ſit: ⁊ illō qd̓ eſt cōpoſituʒ ex ele mentis vnuʒ. U. g. vt. a. ſit. b. quoddam.

20 ¶ Manifeſtū eſt ex iſto ſermone ꝙ elemēta decē p̄dicamētoꝝ impoſſe eſt vt ſint eadē: cōtingit .n. vt el̓nta ⁊ cōpoſitū ex el̓nto ſint idē. ¶ Et Alexā .d. ꝙ iſta rō eſt probabilis: nō eniʒ cōtingit ex nā illius cuꝰ eſt el̓ntum vt ſit cū eo idem. el̓ntuʒ .n. cum eo cuiꝰ eſt el̓ntum eſt eiuſdem nature: ſed tm̄ el̓ntum in illa nā eſt ſimplex: ⁊ el̓ntuʒ cōpoſitū. hoc igit̃ nō cōtingit niſi ponēdo el̓ntum eē vnum illoꝝ ⁊ eſſe el̓ntū oīuʒ: tūc .n. contingit vt el̓ntum ⁊ el̓ntatū ſint idem: ⁊ hoc non videt̃ ex ſuis ver/ bis: ⁊ ideo .d. Alex. forte intēdebat ꝙ ſi elementū oīum predicamēto rum fuerit aliqd̓ ens aliud a predicamētis: neceſſe eſt vt habeat etiā elementū. Oē em̄ hʒ el̓ntuʒ: aut igit̃ illud el̓ntum habebit el̓ntū: aut el̓ntum ⁊ elementatū erūt idē. ¶ Et hoc qd̓ .d. Alexā. eſt ēt ꝓbabile: nō em̄ cōtingit vt qdlibet ſit ex el̓nto: niſi ponat̃ ꝙ oē ens aut eſt el̓m: aut ex el̓nto: ⁊ ꝙ oē ens i actu neceē eſt vt ſit ex el̓ntis. Si igit̃ oīa el̓a ſunt i actu cōtinget vt oē el̓ntū h̄eat el̓m: ⁊ hoc aut ꝓcedat in infini/ tum: aut el̓ntuʒ ⁊ elemētatū erūt idē: ⁊ hoc diſſoluet̃ ponēdo ꝙ eoꝝ q̄ ſunt in actu quedā hn̄t el̓nta in actu ⁊ quedā i potētia: ⁊ h̄ diſpoſitio eſt corpoꝝ ſimpliciū q̄ ſunt el̓nta cōpoſitoꝝ. ¶ Themiſtius aūt aliter expoſuit dicēdo ꝙ ſi decē p̄dicamēta habeāt elementū vnū aliud ab eis: neceſſe eſt aut vt ſit extrinſecū ab eis. i. predicatuʒ de eis: aut in/ trinſecū in eis. i. ꝙ oīa predicant̃ de ea. Si extrinſecū: cōtingit vt ali quid precedat ſb̃am ⁊ alia p̄dicamenta. Si aūt intrinſecuʒ cōtinget vt cōpoſitū predicet̃ de ſimplici ex quo cōponit̃: ⁊ tūc res predicat̃ de ſuo elemēto. Quapropter erūt idē hoc modo: ita ꝙ vere p̄dicabit̃ ſyl/ laba de cōſonante ⁊ non cōſonante que ſunt clauſula ſyllabe: vtrunqʒ eoꝝ eſt pars ſyllabe: ⁊ hoc intendebat cū .d. ⁊. a. erit quoddaʒ. b. i. U. grā. ꝙ. a. non eſt cōſonans: ⁊ ſimiliter eſt de dictionibus cuʒ ſyllabis. ¶ Et inuenimus Alex. poſt exponere hunc ſermonē poſt hanc expo/ ſitionem: ⁊ in quadā ſcriptura inuenimus aūt ſic: ⁊ etiam quomodo eſt poſſibile dicere eadem eſſe elementa oīum. i. cum hoc nomen ens demonſtret eis elementū indignā naturam cōem: ⁊ demonſtrat vnū/ quodqʒ eoꝝ: ergo ipſa ſunt vera elementa.

Themiſtij expoſitio.

¶ Nec ēt itellectualiū el̓ntoꝝ vt vnū aut ens. Inſūt eiʒ ea ſingulis cōpoſitoꝝ: nihil igit̃ erit eoꝝ nec ſb̃a nec ad aliqd: ſʒ neceʒ eſt principia ꝓpinqua eſſe diuerſa.

¶ Neqʒ etiaʒ ex elementis intellectis vt de vno aut de ente. Hec em̄ duo exiſtūt in oī cōpoſito: ⁊ nullū eoꝝ eſt ſubſtantia aut relatio: ſed neceſſariuʒ.

¶ Cum declarauit ꝙ impoſſe eſt vt decē predicamēta habeāt vnū ele mentū ſenſibile: vult declarare ꝙ neqʒ etiā erit ex intellectis vlibus vnum ⁊ ens. i. ꝙ non pōt aliquis dicere ꝙ vnū ⁊ ens ſunt gn̄a ⁊ ele/ menta iſtoꝝ: ⁊ ꝙ ſunt extrinſeca ab eis. ⁊ hoc intendebat cū .d. neqʒ etiā ex elemētis ⁊c̄. ¶ D. d. hec eniʒ duo exiſtūt in omni cōpoſito. Et Alex. expoſuit hunc ſermonē duobus modis ſic. Ens em̄ ⁊ vnum de/ monſtrat ſimplicia ſicut cōpoſita. ſi igit̃ elementū eſt vnū ⁊ ens: tunc ſimplex nō eſt magis el̓ntum cōpoſiti q̄ cōpoſitum ſimplicis. vtrūqʒ enim eſt vnū ⁊ ens. ¶ Aut ſic. Cōtingit enim vt cōpoſituʒ ⁊ ſimplex ſit idē: cū hoc nomē vnū eodē modo dicat̃ de eis. ¶ D. d. ⁊ nullū eoꝝ eſt ſb̃a aut relatio: ſed neceſſariū: ⁊ Alex. d. ꝙ opʒ cōiungere iſtū ſer/ monē ad illud qd̓ dixit prius. ſ. ⁊ etiā qūo eſt poſſe dicere eadē eſſe ele menta oīum: nullū eniʒ elementoꝝ ⁊c̄. i. d. qm̄ hoc qd̓ dicit / nullū em̄ eoꝝ eſt ſub̃a aut relatio / cōſequit̃ hunc ſermonē: qm̄ ſermo eius eſt de elemētis: ⁊ .d. ⁊ intendit per hoc qd̓ dixit. nullū em̄ eoꝝ eſt ſb̃a aut re latio: ſʒ neceſſariū. ꝙ ſi vnū ⁊ ens fuerint elemētū ſubſtātie ⁊ relatio/ 21

P̄ria expō Alex.

Scd̃a expō eiuſdeʒ.

P̄ria expō ſuper vno ⁊ nullū.

nis.elementũ aũt nõ eſt idẽ cũ ſuo elemẽtato:tũc ſb̃a ⁊ relatio ⁊ alia
p̃dicamẽta non erũt vnũ neq̧ ens:⁊ ſi nullũ eorũ fuerit aut vnũ aut
ens:nullũ eoꝝ erit/neq̧ ſb̃a neq̧ relatio:neq̧ alia.Qđ em̃ eſt nõ ens
Sc̃da expõ ſuper idẽ. nõ eſt:ſ; nec̃iu; eſt:vt hoc nomẽ vnũ dicaẜ de oĩbꝫ. ℭ D.⁊ poſſe eſt vt
hoc ꝙ.d.nullũ em̃ eoꝝ ẽ ſb̃a aut relatio:ſicut de vno ⁊ de ente:ſi aliqs
dixerit ꝙ aliqđ iſtoꝝ duoꝝ eſt el̃ntu; cõpoſitoꝝ: hec em̃ duo indigẽt
ad h̃ vt nõ ſint eadẽ cũ eis q̃ fiũt ex eis:vt nõ ſint ĩ aliq̃ iſtoꝝ generũ:
ſ; vnũqđq̧ iſtoꝝ generũ eſt vnũ ⁊ ens:⁊ ideo neq̧ vnũ erit talis di/
ſpõnis ſicut vnũ qđ eſt in iſtis neq̧ ens:ſ; eſt impoſſe:vt vnu; ⁊ ens
ſint extrinſeca a decẽ generibꝫ:ſ; nec̃e eſt ꝙ ſi aliqđ fuerit ens ⁊ vnũ
vt ſit in iſtis:qm̃ ſi elemẽtata ſunt ſb̃a ⁊ quãtitas ⁊ qualitas aut aliđ
alioꝝ:elemẽta aũt ſunt alia:tũc nullum iſtoꝝ erit ens: neq̧ ſb̃a:neq̧
quãtitas:neq̧ q̃litas:neq̧ aliqđ alioꝝ:ſ; hoc eſt nec̃iu.nec̃e eſt em̃ vt
el̃nta ſint ex entibꝫ.Si igiẜ aliqđ iſtoꝝ fuerit ens ⁊ vnũ:neceſſe eſt vt
Abbreuiatio expõnis Alexãdri. intret ſub vno p̃dicamẽtoꝝ:hec ſunt ṽba Alex.ℭ Et abbreuiatio eiꝫ
qđ.d.in hoc caplo ⁊ in p̃dicto eſt ꝙ ſi decẽ p̃dicamẽta cõicent in aliq̃
qđ eſt elementũ eoꝝ.V.g.ĩ vno ⁊ in ente.Vnu; aũt ⁊ ens nõ dicunẜ
niſi de decẽ p̃dicamẽtis:nec̃e eſt vt elemẽta ſint hic p̃dicamẽta:⁊ hoc
eſt incõueniẽs.cõtinget em̃ vt elemẽtũ ⁊ cõpoſitũ ſint idẽ.ℭ Et etiã
Jđ.10.me.cõ.6. vnũ ⁊ ens ſunt ex rebꝫ v̄libus:⁊ que nõ hñt eſſe extra animã ⁊ v̄liter
vnũ ⁊ ens nõ demonſtrat qđlibet cõpoſitoꝝ:ſ; decẽ predicamentoꝝ.
Ens ⁊ vnũ nõ ſũt vna nã cõis alia a decez p̃dicamẽtis.Jđ ẽ.cõ.19.⁊ 20.⁊.10.meta.cõ.8. Qđlibet igiẜ predicamentoꝝ eſt nõ ens.De quo em̃ ens dr̃ nõ ens:⁊
ſic nulla erit ſb̃a aut quãtitas aut qualitas:ſ; neceſſe eſt vt ſint:⁊ ergo
vnũ ⁊ ens non ſunt vna natura cõmunis alia ab eis.
ℭ Nõ ſunt igiẜ oĩu; eadẽ elemẽta.Aut igiẜ dicimus eſt
q̃dẽ vt eſt:eſt aũt vt nõ:puta forſan ſenſibiliũ corpoꝝ:vt
q̃dẽ ſpẽs calidũ ⁊ alio modo fridu; priuatio.Materia
vero ꝙ potẽtia hoc p̃mũ ſm ſe.Subſtãtia vero ⁊ h̃ ⁊ q̃
ex his quoꝝ ſunt p̃ncipia.hoc aũt ſiq̃dẽ ex calido ⁊ fri/
gido fit vnũ vt caro:⁊ os:alterũ neceſſe ẽ ab illis eẽ qđ
factũ eſt.Hoꝝ igiẜ eadẽ el̃nta ⁊ p̃ncipia.Alioꝝ v̇o alia.
Oĩum aũt ita q̃dẽ dicere nõ eſt ſ; ꝓportionaẜr:queãd/
modũ ſi qs dicat ꝙ principia ſunt tria: ſpẽs: priuatio:⁊
mã:ſed hoꝝ vnũqđq̧ alterũ:circa genus vnũqđq̧:vt in
colore albũ nigrũ:ſup̃ficies in gñe diſtinctiõis tẽporu;:
vt tenebre lumẽ:aer.Ex his aũt dies nox.
ℭ Elemẽta igiẜ oĩu; nõ ſunt eadẽ.⁊ ſunt ſicut dicimus
eadẽ vno mõ:⁊ non ſunt alio modo:vt elemẽta corpoꝝ.
Quod aũt eſt ſicut forma calidum:alio aũt modo frigi
dũ priuatio.Mã aũt illud qđ eſt in potẽtia hec duo pri
mu; p ſe.Subſtãtia vero eſt ipſa:⁊ q̃ ſunt ex ipſis:quoꝝ
ſunt hec p̃ncipia:⁊ ſi aliq̃d ſit vnũ ex calido ⁊ frigido:vt

caro ⁊ os.Qđ em̃ ſit neceſſe eſt ſit aliđ ab eis.Jſtoꝝ aũt
hec ſunt el̃nta ⁊ p̃ncipia.Alioꝝ aũt alia:vt aut dicaẜ ſic
in oĩbꝫ nõ eſt eis : ſ; op; equare cõparationẽ:vt ſi aliqs
diceret ꝙ principia ſunt tria.ſ.forma:priuatio: ⁊ mate/
ria:ſ; qđlibet iſtoꝝ eſt diuerſum in vnoquoq̧ geneꝝ in
colore albu;:nigrũ:ſuperficiẽ:planitiem:obſcuritas:lu/
men:aer.Et ex iſtis dies ⁊ nox.
ℭ Cũ induxit impoſſia cõtingẽtia ſi p̃ncipia decẽ p̃dicamentoꝝ fue/ 22
rint eadẽ nã.d.el̃nta igiẜ oĩu; nõ ſunt eadẽ.i.ia; igiẜ declaratũ eſt ꝙ
el̃nta decẽ predicamentoꝝ nõ ſunt eadẽ:ita ꝙ hoc nomẽ ens dicaẜ de
eis vniuoce.ℭ Et cũ declarauit ꝙ impoſſe eſt ꝙ el̃nta eoꝝ ſint eade;
ſimpl̃r:⁊ etiã fuit manifeſtũ per ſe ꝙ p̃ncipia eoꝝ nõ ſunt diuerſa ſim
pliciter:ſ; q: predicamẽta accidentiũ cõſtituunẜ per ſb̃am:⁊ quoddã
eoꝝ antecedit quoddã.dedit tertiũ modũ verũ:⁊ eſt q: p̃ncipia eorũ
ſunt eadẽ ꝓportionaẜr.ℭ Et.d.⁊ ſũt ſicut diximꝰ eadẽ vno mõ:alio
mõ non ſunt.i.⁊ cũ nõ ſunt eadẽ ſimpl̃r neq̧ diuerſo ſimpl̃r: nec̃e eſt
vt ſint eadẽ vno mõ ⁊ diuerſa alio.ℭ D.dedit exẽplũ ad declarandũ
que elemẽta ſunt ſb̃arũ que dicunẜ ꝓportionaẜr ĩ oĩbus p̃dicamẽtis:
⁊.d.vt elemẽta corpoꝝ ⁊c̃.i.V.g.ꝙ p̃ncipia in ſb̃a declaratũ eſt ꝙ ſunt a Friditas ſ; Alex.facit ſb̃am in corpibꝫ frigidis.Jdẽ p̃ phy.52.⁊ 5.ph.cõ.10.⁊.8.meta.cõ.5.
tria:duo cõtraria:⁊ ſb̃m:vt vnũ cõtrarioꝝ eſt q̃ſi forma ⁊ habitus:⁊
aliud quaſi p̃uatio:que autem eſt quaſi forma eſt ſicut color q̇ eſt for/
ma quorũdã elemẽtoꝝ.ſ.ignis ⁊ aeris.Jllud v̇o qđ eſt q̃ſi p̃uatio eſt
ſicut frigidũ qđ eſt forma terre ⁊ aque.Sub̃m aũt eſt illđ qđ eſt in po
tẽtia hec duo cõtraria p̃mo ⁊ per ſe.Et Alex.d.ꝙ h̃ poſuit priuatione;
aliquo mõ ſub ſb̃a:⁊ cũ frigidũ eſt illud qđ caret calore:⁊ frigiditas a
in corporibꝫ frigidis facit ſb̃am eoꝝ.Quapp ſunt in eis ſb̃e ecõtrario
rebus in quibꝫ ſunt accñtia.ſ.ꝙ frigiditas ⁊ caliditas nõ ſunt ſb̃e in
rebus quarũ ſpẽs non faciũt caliditas ⁊ frigiditas:ſed alie virtutes b Forme ſimpliciũ ſunt alie a formis cõpoſitoꝝ.vide idẽ.7.met.cõ.60.⁊.1.me.cõ.12.⁊ p̃ đ gene.84.⁊.3.celi.67.
vt aĩa ab aĩatis.ℭ D.d.ſb̃a vero eſt illa ⁊ que ſunt ex iſtis quoꝝ iſta
ſunt p̃ncipia.i.⁊ cũ iſta ſint p̃ncipia ſb̃e:⁊ p̃ncipia ſb̃e ſunt ſb̃e.neceſſe
eſt vt ſb̃a dicaẜ de iſtis rebꝫ.ſ.de cõtrarijs:⁊ mã:⁊ de cõpoſitis ex eis
quoꝝ iſta tria ſunt p̃ncipia.ℭ D.d.⁊ ſi aliq̃d ſit vnũ ex calido ⁊ frigi
do:vt caro ⁊ os.i.⁊ ſi alie ſb̃e fiũt ex iſtis corporibus ſimplicibus: ne
ceſſe eſt vt forme earũ ſint alie a formis iſtoꝝ.Generatum enim aliud
debet eſſe ab eo ex quo generaẜ:q: h; aliam formã.ℭ Et intendebat
demonſtrare ꝙ principia ꝓpinqua in oĩbus ſubſtãtijs non ſunt eadẽ:
ſed forme b ſimpliciũ alie ſunt a formis cõpoſitoꝝ: ⁊ materie eoru;
ꝓpinque alie a materijs iſtoꝝ.ſed tñ eedẽ ſunt ꝓportionaẜr.Jn ſim/ Hic ſumiẜ ↄtra ponentes numeꝝ formaꝝ ſm numeꝝ p̃dicamentorũ q̇ditatiuoꝝ mltiplicari
plicibus auẜ ſunt prima mã ⁊ forme cõtrarie ſb̃ales ⁊ in cõpoſito ex
ſimplicibus virtus que eſt in ſimplicibꝫ ad recipiendũ formas cõpo/
ſitas ex formis finalibꝫ ⁊ iſtis formis.ſm igiẜ modu; poſſe eſt dicere ꝙ
p̃ncipia ſb̃arum ſenſibiliũ ſunt eadẽ:⁊ q: etiã inueniẜ in alijs p̃dica/
mentis qđ aſſimilaẜ iſtis p̃ncipijs que ſunt in ſb̃a:ſed nõ ſint eade;.
ℭ D.Jſtoꝝ aũt h̃ ſunt elemẽta ⁊ p̃ncipia alioꝝ nõ alia.i.ſub̃arũ aũt
iſta q̃ diximus ſunt el̃nta ⁊ p̃ncipia.Alioꝝ aũt p̃ter ſb̃as hñt alia ele
mẽta ſibi ſilia.ℭ D.d.qđ aũt ſic dicaẜ de oĩbus ⁊c̃.i.qđ aũt dicaẜ de Jđ.4.ce.22

oibus.ſ.q̄ h̄ tria q̄ ſunt ī ſbā ſunt pncipia alioꝝ p̄dicamētoꝝ.ſ.ppīq̄ qua nō eſt ſic:ſ3 hn̄t iſta pncipia ſ3 cōparationē ⁊ pportionē.i. q̄ in vnoquoq3 p̄dicamētoꝝ accn̄tū inueniunt pncipia:quoꝝ pportio ad illa eſt ſicut pportio pncipioꝝ ſbe ad ſbā3 nō q̄ habeāt illā eādē mā3. ℂ D.d.exēplū quō eſt iſta cōparatio vlis in oib⁹:⁊.d.vt ſi aliqs dixerit q̄ pncipia ſunt tria ⁊c̄.i.⁊ dicere eſt q̄ pncipia ſūt eadē pportionalr̄:vt dicem⁹ q̄ fōīa ⁊ mā ⁊ puatio ſunt pncipia decē p̄dicamētoꝝ: ſ3 q̄ in ſbā differūt ab eis q̄ ſunt cuiuſlibet p̄dicamēti:⁊ ſilr̄ ea q̄ ſunt vniuſcuiuſq3 p̄dicamēti differūt ab alijs. ℂ D.d.exēplū iſtoꝝ principioꝝ in q̄litate:⁊.d.ī colore albū ⁊ nigrū ⁊c̄.i.U.g.q̄ pncipia coloꝝ ſ3 formā ⁊ puationē ſunt albū ⁊ nigrū:ſ3 aūt mām recipiētē eſt ſupficies q̄ eſt in potētia oēs colores:⁊ pncipia noctis ⁊ diei ſ3 formā ⁊ priuationē ſunt lux ⁊ obſcuritas:ſm aūt mām recipientē eſt aer q̄ eſt in potētia luminoſus ⁊ obſcurus. ℂ Et intelligēdū eſt hoc in pncipijs ppinquis ⁊ remotis vō poſſe eſt vt pncipia ſbe ſint pncipia oīum.

Principia ppinq̄ decē p̄dicamētoruʒ nō ſunt eadem:ſed remota pn̄t eadē eē.

ℂ Qm̄ aūt non ſolū que inſunt cāe:ſ3 eoꝝ q̄ extra:vtputa mouēs:palā q̄ alterū principiū ⁊ elementū:cāe vero ambo ⁊ in hoc dr̄ primū:qd̄ vero aut3 mouēs aut ſiſtēs principiū eſt quoddā. Quare elnta ſm analogiaʒ tria. Cauſe aūt ⁊ principia quattuor:alid̄ vero in alio ⁊ pria cauſa. Quare mouēs aliud alij. ſanitas īfirmitas corpus mouēs medicatiua:ſpēs inordinatio talis lateres mouens edificatoria:⁊ in ea diuidit principium.

ℂ Et q̄ cauſe nō tantū ſunt in eis que fiūt:ſ3 ea q̄ ſunt extrīſecus:manifeſtū eſt q̄ pncipiū ⁊ elm̄ diuerſa ſunt: qd̄ aūt mouet aut ſiſtit eſt q̄ſi aliqd̄ principiū. Elemēta igit ſm cōparationis equalitatē que eſt ſm cōueniētiaʒ ſunt tria. Cauſe autē ⁊ principia ſunt q̄ttuor ⁊ aliud alij eſt cauſa. pma etiā ſm q̄ eſt mouēs alid̄:ſanitas ⁊ infirmitas corpus qd̄ mouet medicinā. Forma em̄ nō ordinatur:ſicut illud qd̄ mouet artē edificatorij.

a Pricipiū digni⁹ dr̄ de motor ⁊ el3 de cāis itrīſecis. Jō.ſ. me.cō.4.⁊ p̄ ph. cō.p.

23 ℂ Cuʒ locutus fuerit de pncipijs q̄ ſunt partes rei.ſ.forma ⁊ mā:vult loqui de extrīnſeco.ſ.motore. ℂ Et.d.⁊ q̄ cauſe nō ſunt ⁊c̄.i.⁊ q̄ cauſe nō oēs ſunt ptes rei cōpoſite.ſ3 ēt ſunt alie cauſe ex extrīſeco q̄ruʒ vna eſt mouēs.⁊ hoc nomen pncipiū a digni⁹ eſt ↄuenire motori ⁊ elntū ↄuenire intrinſecis:manifeſtū eſt q̄ elm̄ ⁊ pncipiuʒ differūt inter ſe. ℂ Et.d.hoc b q̄ cā dr̄ de oib⁹:pncipiū aūt de extrīſecis:elntū vō de īttrinſecis. ℂ Et ideo.d.in phyſicis q̄ diſpō ſcie in oibus artib⁹ hn̄tib⁹ pncipia ⁊ cās ⁊ elnta:q̄ itēdebat p pncipia cās mouētes: c ⁊ p cās illd̄ qd̄ eſt cōe illis q̄ttuor:⁊ p elnta ea q̄ ſunt in re. Et q̄ agēs ppriū eſt motori:agēs em̄ eſt mouēs ⁊ faciēs paſſiones:vt declatū d eſt in lib. derigeneſeos:mouens aūt pprie nullā facit paſſionē:quapp oēs agēs eſt mouēs:ſ3 nō oē mouēs eſt agēs. ℂ D.q̄ aūt mouet ⁊c̄.i.

b Expō dicti ī cō.2.t. p̄ pmi ph.

c Cōtradicit ſibi de cā hic.⁊ p̄ ph. cō.p.

d p̄ d gene. t.c.45.⁊.3. ph.cō.3.

q̄ ſi de mouēte ⁊ elemēto dicant principia:cuʒ principiū pprie dr̄ de motore. ℂ Et in alia trāſlatione inuenimus loco huius:manifeſtum eſt q̄ principiū ⁊ elementū ſunt alia ⁊ cāe vtriuſq3.i. manifeſtū eſt q̄ pncipiū differt ab elnto:⁊ q̄ hoc nomē cā dr̄ de vtroq3:⁊ inuenit loco eius qd̄.d.qd̄ aūt mouet ⁊c̄.ſic ⁊ pncipiū diuidit in duo:ſicut illd̄ qd̄ mouet ⁊ cōſtituit q̄ aliqd̄ principiū. ℂ Et in tertia trāſlatiōe:⁊ dr̄ pncipiū in iſtis:qd̄ aūt mouet eſt principiū:⁊ manifeſtū eſt q̄ intēdebat demrare per hūc ſermonē q̄ hoc nomē pncipiū cōe eſt eis. ℂ D.d. elnta vō ſm q̄litatē ⁊c̄.⁊ in alia trāſlatiōe. Cauſe aūt ⁊ pncipia ſunt q̄ttuor ſ3 aliud alij:⁊ pria cauſa eſt q̄ſi motor alius alij ſicut ſanitas ⁊ infirmitas ⁊ corpus ⁊ medicina qd̄ mouet quāuis ſit ſine ordine ſicut iſta ſanitas illud qd̄ mouet edificationē. Et iaʒ declaratū eſt q̄ principia ⁊ cauſe ſunt q̄ttuor:⁊ illd̄ qd̄ eſt principiū ⁊ finis eſt aliud ab eo cuius eſt principium ⁊ qd̄ mouens eſt aliud ab eo qd̄ mouetur ab eo. ℂ D.dedit exēpluʒ cauſe extrinſece:⁊.d.ſanitas īfirmitas corpus qd̄ mouet medicinā.i.⁊ exēplū cāe q̄ eſt alia a cauſato eſt medicina que mouet ad ſanitatē:aut ad īfirmitatē. Medicia em̄ alia ē a ſanitate ⁊ ab infirmitate:⁊ q̄ forma ſanitatis non eſt in aīa medici in mā:ſicut eſt forma ſanitatis:ideo forma ſanitatis q̄ eſt in aīa medici non facit ſanitatis actione:q̄m ſi ita eēt:tūc medicus eſſet ſanus. ℂ D.⁊ ſi ſine ordine iſta ſanitas mouēs edificationē.i.q̄ ſi ſanitas mouēs non h3 ordinationē ſanitatis que eſt in corpore:neq3 forma edificationis h3 ordinem forme domus.i.q̄ forma ſanitatis que eſt in anima non h3 actionem ſanitatis:ſicut h3 formaʒ ſanitatis que eſt in corpore:⁊ hoc intēdebat cuʒ.d.in hac trāſlatione forma non ordinat ſicut illud qd̄ mouet arteʒ edificationis.i.q̄ forma que eſt in anima ſine ordine.i. ſine actione eius qd̄ eſt extra animā vt forma edificatiōis que mouet ad formā edificati q̄ non habet actionē forme domus.

Forma ſanitatis q̄ ē ī aīa medici nō eſt in mā: q̄ tūc faceret ſanitatis actionem.

ℂ Qm̄ aūt mouēs in phyſicis quidē hō in his aūt que a mēte ſpēs ⁊ ↄ̄riuʒ. Modo quodā tres vtiq3 erūt cauſe: ſic aūt quattuor:naʒ ſanitas aliqualr̄ ars medicinalis: ⁊ domus ſpēs edificatoria: ⁊ hō hoiem generat. Adhuc preter hoc vt primū oīum idē mouēs oīa.

ℂ Mouens aūt in rebus nālibus:hō hois:in eis aūt q̄ ſunt ex cognitione forma.eſt aūt ſuum ↄ̄riū quapropter ⁊ cauſe aliquo modo ſunt tres:ſicut ⁊ quattuor:medicina em̄ eſt aliquo mō ſanitas:⁊ ars edificādi forma domus:⁊ homo generat hoiem:⁊ etiā qd̄ eſt extrinſecum ab iſtis qd̄ eſt principiū omnium.

ℂ Cū declarauit cauſas eſſe q̄ttuor:vult declarare q̄ aliquo modo reducunt in tres. ℂ Et dicit q̄ cuʒ quidlibet non fit niſi ex ſibi cōueniēti:vt homo generat hominē in rebus nālibus ⁊ forma artificialis facit aliā formam ſibi ſimilē aut cōtraria in rebus artificialibus:manifeſtū eſt q̄ cauſe reducunt in tres:cum agēs ⁊ finis idem ſint forma. Medicina enim aliquo mō eſt ſanitas:⁊ forma domus aliquo modo 24

a Forma p̄mi mouētiſ aliquo mō̄ eſt oes foīe. vide idē.ñ. cō.18.in fi.

Alex.expō.

Themiſtij expō.

Documētū Quot cōditiōes requirūtur vt verificet ꝓpō famoſa ꝙ cōueniēs fit a cōueniēti. vide ex.2.celi cō.42.⁊.7.met.cō.28.

eſt domus ⁊ ſemen hominis homo; ⁊ qꝛ diſpoſitio vltimi mouentis omnia aliquo modo eſt ſicut diſpoſitio mouentis ꝓpinqui:⁊ primuʒ mouens mouet ad oēs formas:manifeſtuʒ eſt ꝙ forma a primi mouētis aliquo modo eſt oēs forme:⁊ hoc intēdebat cum.d.⁊ etiā illud qđ eſt extrinſecū ab iſtis qđ eſt primū. ¶ Alex.aūt.d.ꝙ addidit hoc ad demōſtrandū aliud principiū eſſe extrinſecū amoris ⁊ cōe oībus mouētibus:hoc eniʒ principiū ſ̄m ꝙ eſt cōe ⁊ remotū nō eſt neceſſariū vt ſit cōueniēs:⁊ qꝛ etiā primus motor ſicut declaratū eſt non mouet niſi ad ꝑfectionē:⁊ qđ eſt ſic nō eſt neceſſe vt ſit cōueniēs. Et veritas eſt ꝙ primū principiū nō dʒ eſſe cōueniēs ſ̄m modū quo eſt principiū ꝓpriū:⁊ dʒ eſſe cōueniēs aliquo mō vli. ¶ Et Themiſtius.d.ꝙ d.primū motorē ad inueniēdū ꝙ eſt aliud ab iſtis mouētibꝰ ꝓpinquis ⁊ qđ illud eſt queſitū in hoc ſermone:⁊ ita videt̄ mihi. ¶ Et Alex.d. ꝙ dicere cōueniēs nō verificatur niſi in cauſis agētibus ꝓpinquis ⁊ eſſentialr̄ nō caſu.ſ.in eis que ſunt ex cāis agētibus que fiūt pp aliquid:⁊ iam predixit ꝙ aīalia que fiūt ex putrefactiōe ſunt apud ipm iſtius gn̄is:⁊ in ſermone eius eſt qđ que p ſe eſt perſcrutanda. ¶ D.⁊ dubitandū eſt in hac ꝓpōne dicente ꝙ cōueniēs fit eſſentialr̄ ex cōueniente:qꝛ in corrigia nihil eſt tale quale illud qđ relinquit̄ ab ea in dorſo:⁊ eſt ſilr̄e ſermoni ꝙ in ſerra nō eſt ſignū abſciſſiōis que eſt in ligno.talia aūt ſunt inſtr̄a nō cāe agētes:⁊ ſermo eius nō eſt niſi ī cāis agētibꝰ:⁊ iō.d.ꝙ abſciſſio quā facit ſerra eſt in aīa ſerrātis; ⁊ dolor quē facit corrigia eſt in aīa ꝑcutiētis. ¶ D.igit̄ ꝙ iſta ꝓpō verificat̄ tribus cōditionibꝰ.ſ.vt ſit in agēte nō inſtrō:⁊ in ꝓpinquo nō remoto:⁊ in agente eſſentialr̄ nō accidentaliter.

¶ Qm̄ aūt ſunt hec quidē ſeꝑabilia:illa aūt inſeꝑabilia ille ſb̄e:⁊ pp hoc oīum cāe hec:qꝛ ſine ſubſtātijs nō ſunt paſſiones ⁊ motus. Deinde hoc erit oīa anima forſan ⁊ corpus aut intellectus:⁊ appetitus ⁊ corpus.

¶ Et qꝛ quedā res ſunt abſtracte ⁊ q̄dā nō abſtracte:⁊ ille ſunt ſb̄e:⁊ pp hoc īueniunt̄ iſte cāe.ꝑter.n.ſb̄as nō inueniunt̄ paſſiōes eoꝝ neq; motꝰ:⁊ poſt hoc erūt iſta: aīa forte ⁊ corpus aut intellectꝰ aut deſideriū in corꝑe.

25 ¶ Cum declarauit ꝙ poſſe eſt dicere cās p̄dicamētoꝝ eſſe eaſdē ꝓportionalr̄:vult declarare ꝙ ſb̄a aliquo mō eſt cā oīum. Mā eniʒ que eſt in ſb̄a eſt mā oīum p̄dicamentoꝝ:⁊ cā eoꝝ:cōtraria.n.ſilr̄ q̄ ſunt in ſb̄a ſunt cāe cōtrarioꝝ alioꝝ p̄dicamētoꝝ:⁊ hoc iam declaratū eſt in tractatu ſb̄e:⁊ h̄ facit rememorationē. ¶ Et intēdit p abſtracta ſb̄as q̄ ſunt ſubiecta.ix.p̄dicamētoꝝ:⁊ p nō abſtracta.ix.p̄dicam̄ta.quaſi diceret:qꝛ p̄dicamētoꝝ q̄dā ſunt abſtracta:⁊ q̄dā nō abſtracta ſunt ſb̄e:⁊ nō abſtracta accn̄tia ſb̄e:⁊ hoc declaratū eſt. Declaratū eſt.n. ꝙ ſb̄a accipit̄ in diffōne eoꝝ ⁊ nō ecōuerſo;vn̄ ſb̄a vr̄ cā eoꝝ. ¶ D.d. cām ⁊.d.⁊ pp hoc ⁊c̄.i.⁊ qꝛ accn̄tia nō ſeparant̄ a ſb̄a vident̄ ſb̄e cāe eoꝝ:nullū.n.accn̄s exiſtit extra ſb̄am. Sunt.n.in rei v̄itate paſſiōes ⁊ motꝰ ſb̄arū:⁊ hoc intēdebat cū.d.qꝛ extra ſb̄as nō inueniunt̄ paſſiones ⁊ motus earū.i.qꝛ iſta nō ſunt niſi diſpōnes ſb̄e nō ſui ipſorum.

Documētū Sub̄e ſunt duobꝰ modis:vnꝰ ſine accn̄te:aliꝰ cū accidentibus.

Prima forma tm̄ eſt abſtracta apud Alex.

¶ Et hoc intēdebat in ſcđa trāſlatiōe cū.d.⁊ pp hāc cām cāe oīuʒ ſunt iſta.qꝛ paſſiōes ⁊ motꝰ nō ſunt ex̄ ſb̄as.i.⁊ pp hoc qđ diximꝰ cāe oīum ſunt ſb̄e.qꝛ paſſiōes ⁊ motꝰ īpoſſe eſt eē ex̄ ſb̄as. ¶ Et ſciēdū eſt ꝙ ſb̄e ſunt duobꝰ modis:modus vnꝰ in quo īpoſſe eſt fugere accn̄tia:⁊ aliꝰ ſine aliq̄ accn̄te.primꝰ aūt eſt ſenſibile:ſcđs aūt intelligibile. ¶ D.d. ⁊ poſt hoc erūt iſta aīa ⁊c̄.⁊.d.hoc:qꝛ ſb̄arū quedā ſunt nāles ⁊ quedā animate.aīate aūt vident̄ eſſe pricipia ſb̄arū nāliū.⁊.q.d.⁊ poſt hūc ſermonē dicamꝰ ꝙ principia oīuʒ ſubſtātiaꝝ ⁊ forte eſt aīa ⁊ corpus aut intellectꝰ ex aīa ⁊ deſideriū tm̄:⁊ īnuit corꝑa celeſtia:qꝛ eniʒ ſunt principia aīatoꝝ ⁊ nō aīatorū fuit nece vt eſſent aīata:⁊ vt principia eoꝝ ſint corpꝰ ⁊ aīa. ¶ Et.d.forte qꝛ adhuc nō eſt ꝑfecte declaratuʒ. ¶ Alex.aūt.d.ꝙ cū narrauit cās ſb̄e que eſt cā oīuʒ ꝯiūgit huic corpus ⁊ animā:aut qꝛ iſta ſunt cāe animaliū:aut qꝛ opinat̄ ꝙ hec duo ꝓprie ſunt ſb̄e abſtracte:⁊ iō nō.d.materie neq; nām:qꝛ iſte ſunt ſb̄e nō abſtracte:⁊ iō.d.forte:qꝛ quidā exiſtimauerūt aīaʒ eſſe abſtractā: que aīa apud ipm nō eſt abſtracta:ſʒ p̄ria forma eſt abſtracta:⁊ intēdit p oīa iſta corꝑa celeſtia. ¶ D.⁊ ſimilr̄ intēdit per intellectū primū mouēs corpora celeſtia:⁊ per deſideriū aīam que eſt in corꝑibus celeſtibus.⁊ vtrūq; iſtoꝝ eſt alteri ꝓpinquū. ¶ Et vlr̄ apparet ex hoc ſermone ꝙ cū.d.ꝙ ſubſtātia eſt principiū alioꝝ entiū.d.ꝙ principium ſubſtātie eſt anima ⁊ corpus aut intellectus ⁊ deſiderium ⁊ corpus: ⁊ dimiſit formas naturales ⁊ primā materiā cum vident̄ eſſe cauſate a ſubſtantijs animatis:qꝛ ſubſtātie animate ſunt priores eis in eſſe. ¶ Aut qꝛ nō ſunt ſubſtantie in actu ſicut anima ⁊ corpus.

¶ Amplius aūt in alio mō ꝓportionalr̄ p̄cipia eadē: vt actus ⁊ potētia:ſʒ ⁊ hec alia qꝛ alijs ⁊ aliter. In q̄buſdā quidē.n.idē q̄n̄q; eſt actu:q̄n̄q; potētia:vt vinuʒ aut caro aut hō. Cadūt aūt ⁊ hec in dictas cās. Actus q̄deʒ eniʒ ſpēs ſi ſit ſeparabilis:⁊ qđ ex ambobꝰ.priuatio vero vt tenebre aut laborās:potētia aūt mā:hoc eniʒ ē qđ pōt fieri ambo. Aliter aūt actu ⁊ ꝑtāte differūt:quoꝝ nō eſt eadē materia:quoꝝ nō eſt eadē ſed altera. Quēadmodū hoīs cā elemēta ignis ⁊ terra:vt mā ⁊ ſpecies ꝓpria:⁊ ſi quid aliud extra vt pater:⁊ ꝑter hoc ſol ⁊ obliquus circulus. Neq; materia etiā neq; ſpecies neq; priuatio neq; forma ſed mouentia.

¶ Et etiā alio mō principia ꝓportionaliter ſunt eadē: vt potētia ⁊ actus:ſʒ hec ſunt rerū diuerſarū diuerſa ⁊ modis diuerſis. In quolibʒ eniʒ īuenit̄ idē q̄n̄q; ī actu q̄n̄q; in potētia:vt vinū aut caro aut hō. Cadūt iſta etiā ī cāis p̄dictis.forma.n.eſt in actu cuʒ fuerit abſtracta: ⁊ qđ eſt ex vtroq; eſt priuatio ⁊ obſcuritas: aut infirmus:

⁊ in potētia mã: ⁊ hoc eſt poſſe vt recipit vtrũq;. Et alio mō diuerſuʒ in actu ⁊ in potētia: in qua nō eſt mã vna: ⁊ cuius forma nō eſt eadē ſʒ diuerſa: vt ſunt elementa cãe hoīs. ſ. ignis ⁊ terra: ſicut mã ⁊ forma: ꝓpria etiaʒ aliud ex extrinſeco: vt pater ⁊ extra iſta ſol ⁊ orbis declinis: cū nō ſit mã neq; forma neq; priuatio neq; equale ī ſpecie ēt: ſʒ motor in alia trãſlatōe loco iſti⁹ capl'i dr̄ ēt idē.

26 ℭ Cum declarauit ꝙ poſſe eſt dicere ꝙ oīa p̄dicamēta hñt eaſdē cãs ſꝫm ꝓportionalitatē: ⁊ ſunt cãe quas hñt de forma ⁊ mã ⁊ priuatione: vult ēt declarare ꝙ hoc ēt hñt de actu ⁊ potētia: ita ꝙ principia oīuʒ ſunt actu ⁊ potētia: ⁊ ꝙ h̄ ēt reducunt̄ ad formã ⁊ ad mãm. ℭ Et. d. ⁊ ēt alio mō ⁊c̄. i. ⁊ ēt poſſum⁹ dicere ꝙ p̄ncipia oīum p̄dicamētoruʒ ſunt eadē ꝓportionalr̄ alio mō a p̄dicto ſicut dicim⁹ de mã ⁊ forma ⁊ priuatōe. ℭ D. d. ſʒ hec duo ſunt rerū diuerſaꝝ diuerſa a modis diuerſis. i. ſʒ potētia ⁊ act⁹ ſꝫm ꝙ inueniunt̄ in reb⁹ diuerſis ſunt diuerſa ⁊ hñt reſpectū ad entia modis diuerſis. i. q2 potētia ⁊ act⁹ q̄ ſunt p̄ncipiū ſbe ſunt alie a potētia ⁊ actu q̄ ſunt p̄ncipia q̄litatis: ⁊ ſic d̄ alijs: hec aūt ſunt p̄ncipia oīum: q2 qdlibet eſt aliqñ in potētia ⁊ aliqñ in actu: ⁊ hoc intēdebat cū. d. In quolibet. n. inuenit̄ idē ⁊c̄. i. ⁊ hec duo ſunt vlia oīb⁹: q2 qdlibet ens aliqñ eſt in potētia aliqñ in actu. v. g. vle qñq; ē ī actu qñq; ī potētia: ⁊ ſilr̄ caro ⁊ hō. ℭ D. d. ⁊ cadūt iſta in cãis p̄dictis ⁊c̄. i. actus. n. reducit̄ ad formã que eſt abſtracta: aut ad illud qđ ꝯgregat̄ ex mã ⁊ forma ⁊ p̄uatione: vt obſcuritas q̄ eſt in aere ex priuatōe lucis: ⁊ ifirmitas q̄ eſt in corꝑe ex p̄uatōe ſanitatis. ℭ D. d. ⁊ in potētia mã: ⁊ hoc poſſe ē vt ſit vtrūq;. i. potētia aūt reducit̄ ad mãm: de qua eſt poſſe vt fiat ꝯgregatū ex ea ⁊ ex forma. ſ. cōpoſitū. potētia. n. q̄ eſt in mã eſt ſup indiuiduū cōpoſitū ex ea ⁊ ex forma. ℭ D. d. ⁊ alio mō eſt diuerſuʒ in actu ⁊c̄. i. ⁊ ēt accñtia diuerſant̄ abinuicē ſꝫ potētiã ⁊ actū ꝑꝑ ſuã diuerſitatē in mã ⁊ forma alio mō ab eo ſꝫm quē diuerſant̄ paſſiua. ℭ D. d. vt elnta ⁊c̄. i. v. g. ꝙ mã hoīs ſunt q̄ttuor elnta ⁊ motor ꝓpinqu⁹ pater: ⁊ remot⁹ ſol ⁊ orbis declinis: mã aūt hoīs ⁊ pr̄is: ⁊ forma eoꝝ ſunt eadē: ſol autem ⁊ orbis declinis nō.

Nota quō act⁹ ⁊ potētia ſunt p̄ncipia oīum p̄dicamētorum.

Documētū

ℭ Et intēdebat quaſi ꝑ hoc declarare ꝙ ſicut actiua diuerſant̄ in potentia ⁊ actu ꝑ diuerſitatē formaꝝ ⁊ materierū eoꝝ: ita ēt actiua differūt a paſſiuis in potētia ⁊ actu ꝑ diuerſitatē mãerū ⁊ formaꝝ eorū: ⁊ q2 cãe actiuarū dr̄nt a cãis paſſiuarū. ſ. q̄ ſunt ꝑtes rei. ℭ D. ⁊ ſol ⁊ orbis cū nō ſunt ⁊c̄. i. cū nō ſunt forma hoīs neq; mã eius: ⁊. d. neq; equalis in ſpē: q2 motor ꝓpinquus eſt equalis in ſpecie. ſ. pater.

ℭ Adhuc aūt videre opʒ ꝙ hoc quidē eſt vlr̄ dicer. hoc aūt nō. oīum eniʒ prima principia qđ actu primū hoc ⁊ aliud qđ potētia. Illa qdē igit̄ q̄ vl'ia nō ſunt. principiū eniʒ ſingulariū ſingulare. hō qdē hoīs vlr̄: ſʒ nō eſt nullius. Ueruʒ pelleus Achillis: tui vero pr̄ ⁊ hui⁹ ſyllabe. ba. b. ⁊. a. ſiue totalr̄ ſiue ꝑticulariter. Deīde iã q̄ ſbarū

alia aūt alioꝝ cãe ⁊ elnta ſicut dictū eſt eoꝝ q̄ nō ī eodē gñe coloꝝ ⁊ ſonoꝝ ⁊ ſbaꝝ ⁊ q̄ñtitatis p̄terq̄ʒ ꝓportōalr̄ ⁊ eoꝝ q̄ ſunt in eadē ſpē diuerſa nō ſpē: ſʒ q2 ſinglr̄iū aliđ tua mã ⁊ ſpēs ⁊ mouēs ⁊ ī ea. vl'ia aūt rōne eadē.

ℭ Et ēt ꝯſiderãdū eſt ꝙ quedã ſunt que poſſumus dicere vlr̄: quedã que poſſum⁹ dicere ꝑticulariter. ⁊ prima principia habēt nãm que eſt in actu. hoc eſt prius. ⁊ aliđ in potentia: ⁊ illa vl'ia nō ſunt: qm̄ qđ eſt īdiuidui ē iſti⁹ indiuidui. Hō. n. eſt hoīs vlr̄: ſʒ nullus. Chilus neq; filius: ⁊ iō te pr̄ tuus. a. ⁊ hoc. b. ad hoc. b. vlr̄ autē. b. ad b. ſimplr̄. forme eniʒ ſubſtantiaꝝ alie ſunt cãe alioꝝ. Et elemēta ſicut dictū eſt ea q̄ nō ſunt in eodē gñe ex coloribus ⁊ q̄lītatibus ⁊ ſubſtãtijs ⁊ q̄ñtitate. p̄terea q̄ cōueniūt: ⁊ que ſunt in eadē forma: ⁊ differūt ſꝫ formas: ſʒ quodlibet ſingulariū eſt aliud: ⁊ materia ⁊ forma eſt illud qđ mouet quãuis nō ſunt idem vniuerſaliter.

ℭ Dicto ꝙ principia ſunt eadem ꝓportionalr̄ in oībus p̄dicamētis: vult declarare ꝙ principia duobus modis habēt reſpectū ad res vlr̄ ⁊ ꝑticulariter: ⁊ demōſtrare ꝙ verus reſpectus eſt ꝑticularis: cū vl'ia nō hñt eſſe extra aīam. ℭ Et. d. ⁊ ēt cōſiderandum ⁊c̄. i. ⁊ ſciendum in hac cōſideratione ꝙ iſte cauſe dande ſunt in ſuis cauſatis vniuerſaliter ⁊ ꝑticulariter. U. g. ꝙ ſanguis mēſtruus eſt mã hoīs: ⁊ ꝙ homo generat hoīem: ⁊ poſſumus ēt dicere ꝙ Sor. generat Platonē: ⁊ ꝙ ſanguis iſtius mulieris eſt materia iſtius indiuidui. ℭ D. demonſtrauit ꝙ verus modus eſt ꝑticularis: ⁊. d. ⁊ prima principia habent nãm ⁊c̄. i. ⁊ principia principalia ſunt ea quoruʒ ſubſtantia eſt aliqđ ens in actu extra aīam. alia aūt ſunt ea que ſunt in potētia ꝑticularia ⁊ primū precedit hoc. ℭ Et iſte ꝓceſſus eſt ſicut. d. Alex. in eſſe a nō in intellectu. Uſia autē ſunt priora in intellectu ꝑticularib⁹: que cum auferunt̄: auferunt̄ particularia. Unde exiſtimant̄ vlia rō eſſe ſubſtãtie. ℭ D. d. poſt ⁊ illa vlia non ſunt ⁊c̄. i. ⁊ principia vlia non exiſtunt extra animã: ſed indiuiduale hoc: hoc eniʒ indiuiduū ab alio indiuiduo generatur: homo enim vniuerſale non generatur ab hoīe vli. ℭ D. d. homo eniʒ eſt hominis vlr̄ ⁊c̄. i. dr̄ enim vlr̄ ꝙ homo generat hoīem: ſʒ nullū vlr̄ gnãt aut generat̄. ſʒ Sor. Plato. ⁊ te tuus pater: ⁊ hoc. b. ad hoc. b. q̄uis dicat̄ ꝙ. b. ſimplr̄ gnãt. b. ſimplr̄. ℭ Et qđ reſiduū eſt de hoc capl'o inueni diminutū in expoſitiōe Alex. ⁊ eſt. forme enim ſubſtãtiaꝝ alie ⁊c̄. i. ⁊ cū cōſiderande fuerint cãe ⁊ cauſata vlr̄ inuenient̄ forme ſubſtãtiaꝝ diuerſe in gñe eſſe cãe rerū diuerſaruʒ in gñe: ⁊ elnta diuerſa in gñe rerū diuerſaꝝ in gñe: vt cãe rerū que ſunt in diuerſis generibus: vt cauſe elementoꝝ ⁊ cōtrariorum: ⁊ aliarum ſubſtãtiaꝝ q̄ ſunt diuerſe in gñe. ℭ Et. d. hoc q2 cãe aut erunt ꝯuenientes in ſpecie ⁊ diuerſe in numero vt cauſa Sor. ⁊ Platonis aut cōue

27 Uſia nō habent eſſe ex aīam. Ideʒ ĕ.c.4.t.21. t.14. Ideʒ 3.me.cō.20 ⁊ p̄ met.cō. 6.26.t.27. Ideʒ.2. de aīa.cō.60. ⁊ p̄ de aīa. cō.8.⁊.3. d̄ aīa. cō.18. Idē.10.meta.cō.6. Et idē hic cō. ſeq̄nti. Idē 7.me.c.46

a Singula ī eē p̄cedūt vlia: ſʒ vlia p̄cedūt ſingularia ī intellectu. vide p̄ᵒ aīa. tex.cō.8.

uenientes in genere ⁊ diuerſe in ſpecie: vt cā hoīs ⁊ equi: aut cōuenientes in gn̄e qđ eſt vnū ꝓportionalr̄: ⁊ diuerſe in vero genere ſicut cāe ſubſtantiaꝝ differūt a cauſis quantitatis ⁊ qualitatis. ¶ Et in alia trāſlatione. ⁊ poſt hoc: q2 actiōes ſubſtātiaꝝ ſunt alie cāe alioꝝ: ⁊ elementa aliorum: ſicut dictū eſt de eis que nō ſunt in eodē genere colorum cōtrariaꝝ ſubſtantiarū quātitatis. ¶ Et hoc qđ. d. preterea que cōueniūt ⁊ ea q̄ ſunt in eadē forma: ⁊ differunt ſm̄ formas. d. ipm̄ ad extrahēdū ex ſubſtātijs ſubſtātias quarū cauſe ſunt diuerſe in gn̄e: ⁊ ſunt in eodē genere: ⁊ ſunt ea quoꝝ cāe ſunt diuerſe in ſpecie: ⁊ ſunt in eodē genere. Cauſe eni3 iſtorū ſunt eedē in forma gnāli: ⁊ diuerſe in forma ſpeciali. ¶ Et intēdit per hoc qđ. d. in eadē forma formā generalem. ¶ Et intēdit per hoc qđ. d. ⁊ differunt ſm̄ formas: formas ſpecialiſſimas: ⁊ intēdebat ꝙ cāe ſubſtātiarū ⁊ ſubſtātie que differūt quedā differunt ſm̄ genus modo ꝓpinquo diuerſitati cauſarū dece3 predicamentorū: ⁊ nō dicunt̄ eſſe eedē ꝓportionaliter: ⁊ niſi ea que ſunt ↄueniētia in eodē genere ⁊ in eadē forma. Iſte eni3 ſunt conuenientes in forma generali ⁊ diuerſe in forma ſpeciali. ¶ D. d. ſ3 qđlibet ſingulare aliud. i. ſ3 ea quorū cāe eedē ſunt in ſpecie ſunt ēt diuerſa in numero: ⁊ ſunt ſingularia indiuidua. qđlibet. n. iſtorū aliud eſt a ſuo cōpari in numero. ¶ Et ex hoc intelligit̄ aliqua eſſe cōueniētia in ſuis cāis in ſpecie. ¶ D. d. ⁊ mā ⁊ forma ⁊ qđ mouet ⁊c̄. i. ⁊ cū dicamus ꝙ mā ⁊ forma ⁊ motor ſunt principia oīum rerū nō ſunt eade3: eadē ſunt ſermone vlī. ⁊ in alia tranſlatione eſt: mā eni3 tua ⁊ ſanitas ⁊ qđ mouet hoc in ſermone vlī ſunt principia oīu3 entiū: qm̄ ꝙuis cū dicant̄ eē pricipia nō eiſdē modis/ ſ3 diuerſis: tn̄ eadē ſunt oībꝰ rebꝰ vlr̄ ⁊ ꝓportionalr̄: ⁊ quaſi dicat: qm̄ ꝙuis nō ſint eadem ſm̄ nām: tn̄ ſunt eadē ſermone vlī per quē deſcribitur principium ⁊ cauſa.

¶ Querere vero que principia aut elemēta ſubſtātiaꝝ ⁊ ad aliquid ⁊ qualitatū vtrū eadē aut diuerſa. Palā q2 multiplr̄ dictoꝝ ſunt vniuſcuiuſq3. diuerſoꝝ vero nō eade3 ſ3 altera ꝑterq3 ſic. ⁊ ſic oīu3 qdē eadē aut eo ꝙ ꝓportionat̄: q2 mā ſpēs ꝑuatio mouens: ⁊ ſic ſubſtātiarū cāe: vt cāe oīu3: q2 deſtruūt̄ deſtructis. Amplīꝰ ꝙ primū endelechia ſi alicui altera pria quecunq3 ↄ̄ria q̄ nec vt gnā dicunt̄: nec vt multiplr̄ dicunt̄ ⁊ adhuc māe.

¶ Qm̄ aūt qđ nr̄a q̄ ſunt pricipia ⁊ elm̄ta ſbē relatiōis ⁊ q̄ltitatis vtrū ſint eadē aut diuerſa. Manifeſtū ē ꝙ ſūt q̄ dn̄r multis mōis in q̄libꝫ: ⁊ cū diuidant̄ nō ſunt eadē ſ3 diuerſa: ꝑter illud qđ ē ſic in oībꝰ ēt: ſic aūt ſunt eadē ſm̄ eq̄litatē cōparatōis forma mouēs: ⁊ ſic ēt cāe ſbaꝝ ſicut ſilīa eoꝝ oīu3 que auferunt̄ cū ita auferunt̄: ⁊ primū ēt in ꝑfectōe: ⁊ ſic aliud prima oīa q̄ ſunt ↄ̄ria: qm̄ iſta non ſicut gn̄a dicunt̄ neq3 multis modis: ⁊ ēt mā eoꝝ.

¶ Cum

¶ Cu3 queſiuit ꝑncipia ꝑdicamētoꝝ an ſint eadē aut diuerſa: ⁊ declarauit modū quo ſunt eadē ⁊ quo ſunt diuerſa. Amplīꝰ ⁊ ꝙ ꝑncipia 28
ſbē ſunt aliqualr̄ ſic ꝑncipia alioꝝ ꝑdicamētoꝝ: vult colligere hec dicēdo. Qđ aūt nr̄a vtrū ꝑncipia ſbē ſint eadē aut diuerſa. manifeſtu3 eſt ꝙ ſunt diuerſa: cū multiplr̄ dicat̄ hoc nomē ꝑncipiū de vnoq3 iſtoru3: ſed tn̄ nō eſt intelligēdū ex hoc ꝙ ſm̄ equocationē purā dicat̄: ⁊ hoc intēdebat cū. d. multis modis. ¶ Et in ſcđa trāſlatiōe. d. manifeſtum eſt ꝙ dr̄ multis modis vlibꝰ: ⁊ addidit vlibus cu3 ſit talis diſpō ſignificationū noīu3. ſ. ꝙ ſignificēt intētiōes vles in q̄ſitis. De ꝑticulari. n. nō ſit demr̄atio: quāuis ipſu3 tm̄ ſit ens in rei veritate. ¶ D. cōfirmauit hoc: ⁊. d. ⁊ cū diuidat ⁊c̄. i. ⁊ appet ꝙ cū hoc nomē ꝑncipiū diuidat̄. ſ. in formā ⁊ ꝑuationē ⁊ mā3 ⁊ mouēs nō videbit̄ ſignificare ide3 in quol3 eoꝝ: ſed diuerſu3. Forma. n. in ſbā differt a ſe in alijs ꝑdicamētis: ⁊ ſilr̄ ꝑuatio ⁊ mā ⁊ mouēs: ⁊ q2 nō ꝑfecte differūt. ſ. q2 nō pura equocatiōe dicunt̄ hec principia de eis. d. ꝑter hoc ꝙ ſunt oīum ⁊c̄. i. ꝑter hoc ꝙ vident̄ eade3 ſm̄ cōparationē ⁊ reſpectū. V. g. ꝙ reſpectus forme ſbē ad ſbām eſt ſicut reſpectus forme qualitatis ad q̄litate3: ⁊ quātitatis ad quātitate3: quāuis nō idem ſignificet forma in vnoquoq3 eorū: ⁊ ſilr̄ de ꝑuatiōe ⁊ mā ⁊ motore. Iſta igit̄ ꝑncipia de eis dicunt̄ in reſpectu. ¶ Et puto ꝙ ſermo eius fuit diminutꝰ cu3. d. mouēs: ⁊ debebat igit̄ dicere forma ꝑuatio: mā mouēs. d. ⁊ ſic cāe ſbaꝝ ⁊c̄. i. ⁊ ēt cauſe ſbaꝝ vident̄ eē cauſe cauſaꝝ alioꝝ ꝑdicamētoꝝ ſiliu3 cauſis ſbaꝝ: ⁊ ſignū eius ē ꝙ cū cauſe ſbaꝝ auferent̄/ auferent̄ cauſe alioꝝ ꝑdicamētoꝝ: ⁊ ſilr̄ de forma ⁊ ꝑuatiōe que eſt in ſbā ⁊ in mouēte. ⁊ hoc intēdebat cū. d. in ſcđa trāſlatiōe: ⁊ iſte modus q̄ eſt in ſubſtantijs eſt quaſi cauſe oīum: q2 corrūpunt̄ cu3 illa deſtruunt̄. i. ⁊ ſm̄ iſtum modū poſſumꝰ dicere ꝙ cauſe ſbē ſunt cāe oīum ꝑdicamētoꝝ: ⁊ hoc eſt qđ intēdebat declarare de ꝑma mā: cu3. n. declaratū fuerit ꝙ cauſe ſbē ſunt cauſe oīum entiu3: ⁊ fuerit declaratū que ſunt cauſe generū ſbē corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū: tunc declarabunt̄ cauſe vltime entiū in eo ꝙ ſunt entia: ⁊ hoc intēdebat declarare in hoc tractatu. ⁊ iōꝑſcrutatꝰ eſt primo de ꝑncipijs ſbē. ¶ D. d. ⁊ ēt primu3 in ꝑfectione ⁊ intēdit per primū in ꝑfectione cām ꝓpinqua3 qua res ꝑficitur in eſſe: ⁊ eſt cauſa agens cauſe que eſt ei ꝓpinqua: ⁊ intēdit ꝙ ēt iſta cā dicit̄ de oībus ꝓportionaliter. ¶ D. d. ⁊ ſic aliud ⁊ prima oīa que ſunt ↄtraria. i. ⁊ alio mō dicit̄ de eis ꝙ ↄtraria ꝑcedūt oīa. i. ꝙ ſunt ꝑncipia oīum alio mō ab eo ſm̄ quē dn̄r genera quoꝝ nomina ſunt vniuoca ⁊ ab ea ſm̄ quē dn̄r noīa equoca. i. ꝙ cū dicimꝰ ꝙ principia oīu3 ſunt ↄtraria duo ⁊ mā nō eſt dictū equiuoce nec vniuoce: ſed ſm̄ aſſimilationē. ¶ Et hoc. q. manifeſtius eſt in alia tranſlatiōe que talis eſt: ⁊ ēt primū in ꝑfectiōe ⁊ alio modo prima oībus ↄtrarijs que nō dn̄r ſicut genera neq3 multis modis: ſed eadē. ¶ Et Alexan. dixit: ꝙ forte intellexit per hoc qđ dixit: ⁊ iſta nō ſicut genera dicuntur neq3 multis modis cauſas indiuiduales que ſunt vere cauſe cauſatorum indiuidualiū que ſunt vere cauſata. i. ꝙ iſta differunt in numero ⁊ non in genere neq3 in ſpē. Cauſe enim eoꝝ que differūt in gn̄e differunt in gn̄e: ⁊ que in ſpē in ſpecie: ⁊ q̄ in nūero in nūero. Et ſm̄ h̄ intendebat cū dixit: ⁊ alio mō prima oīa contraria. prioritas. n. indiuidualis alia eſt a prioritate vniuerſali.

De ꝑticlī n̄ ē dmr̄atio. I3. 7. m. 53. Solū ꝑticularē ēs ī rei vitate. Idē 8. cō. ꝑcedēti. Idē. 2. de gn̄a. cō. 59.

Cauſe eoꝝ q̄ dr̄nt gn̄e differt gn̄e ⁊ q̄ ſpē ſpē ⁊ q̄ numero numero.

ℭ Capitulum Tertium.

Ue qdez principia ſenſibiliuz ⁊ quot ⁊ quō eadē ⁊ quō altera dictū eſt. ℭ Qm̄ aūt erāt tres ſubſtātie: due quidē que phyſice: ⁊ vna que īmobilis: de hac dicēduz eſt: qꝛ neceſſe eſt eē ſempiternā aliquā ſbāz īmobilē. Nā ſubſtātie prime entiuz. Et ſi oēs corruptibiles oīa corruptibilia. Sz īpoſſibile motū aut fieri aut corrūpi. Semp. n. erat: nec tp̄s: nec. n. impoſſ̄e prius ⁊ poſteri⁹ eſſe: cuz nō ſit tp̄s: ⁊ motus. ergo ſic eſt cōtinu⁹ vt tp̄s: aut eniz idez: aut motus eſt aliqua paſſio: motus aūt nō eſt cōtinuus: niſi qui ſ̄m locuz: ⁊ hmōi qui circulo.

ℭ Que aūt ſunt p̄ncipia ſenſibiliū ⁊ quot ⁊ quō ſunt eadez ⁊ diuerſa dictū eſt. Et qꝛ ſb̄e ſunt tres quaꝝ due ſunt naturales: ⁊ vna eſt īmobilis loquēdū eſt de iſta: narrandum eſt ꝙ neceſſe eſt aliquā ſbāz eternā nō mobilē eē: ſb̄e eniz p̄cedunt oīa entia. Si igit̄ oēs ſb̄e fuerint corrupte: oīa entia erūt corrupta. ſz īpoſſ̄e eſt vt motus fiat aut corrūpat̄: ſemp eniz fuit: neqꝫ tp̄s ēt: cū ſit īpoſſ̄e pri⁹ ⁊ poſteri⁹ eſſe: ſi tp̄s nō fuerit: motus igit̄ ſ̄m hūc modū cōtinu⁹ eſt/ ſicut tp̄s: aut. n. erit idē aut paſſio motus: ſed mot⁹ cōtinu⁹ nō īuenit̄ niſi in loco: ⁊ ex iſtis circularis.

29 Per hoc qđ dixit. ꝙ ſunt principia ſenſibiliuz: īnuit mām ⁊ formam: ⁊ priuationē ⁊ motorē: ⁊ ꝙ ſunt tria vno mō ⁊ quattuor alio mō: ⁊ per hoc qđ dixit: ⁊ quō īnuit illud qđ predixit: ꝙ ſunt eadem per aſſimilationē ⁊ diuerſa ſ̄m nām. Cōſiderāduz aūt eſt. vtrū hoc intendebat per ſenſibilia de quoꝝ principijs loquebat̄ generabilia ⁊ corruptibilia tm̄ aut etiā eterna. ℭ Alexā. autē dixit ꝙ quāuis ſermo eius predictus ſit de ſubſtātijs nō eternis: tn̄ de vtraqꝫ ſba loquit̄. ſ. eterna ⁊ nō eterna. In ſba. n. eterna īueniunt̄ ēt cāe que p ſilitudinē dr̄ cū cauſis gn̄abilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. Inueniunt̄. n. āi ea potētia cū mouet̄ in loco: ſed in potētia in vbi nō eſt potētia in ſbāz. ℭ D. d. hoc. n. qđ īuenit̄ in vbi ſiſ̄e eſt ꝯtrarietati. Aliqn̄. n. eſt in vbi in potētia ⁊ aliqn̄ in actu. Et ſignū huius eſt: qꝛ Ariſt. poſuit diuiſionē in hoc ſermone in ſbam mobilē ⁊ īmobilem: ita ꝙ dixit: ⁊ qꝛ ſb̄e ſunt tres: quaꝝ due ſunt nāles ⁊c̄. i. ſed hoc qđ dixit: ⁊ narrāduz ꝙ neceſſe eſt aliquā ſbam eternā ⁊ nō mobilē: eſt ſignū ꝙ poſuit hanc ſbam eē in diuiſione potentie: vbi dixit: ⁊ vna eſt mobilis: niſi poſuerit hoc in diuiſione ſ̄m ꝙ oēs antiqui opinabant̄. ſ. hoc eē ſbam īmobilē. Siſ̄e eniz huic fecit in p̄mo iſtius tractat⁹: ⁊ illud ſup qđ debem⁹ ſuſtētari

In ſba eterna inueniūt cāe q p ſilitudinē dr̄ cū cāis gn̄abilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹.

in imaginatione eſt ꝙ ſba eſt duobus modis: mō eterno ⁊ nō eterno vt declaratū eſt i ſciētia nāli. Et ꝙ ſua intētio in hoc tractatu eſt perſcrutari de ſba que eſt p̄ncipiū ſb̄e eterne: cum declarata ſint p̄ncipia ſb̄e gn̄abilis ⁊ corruptibilis in nālibus: ſed qꝛ ſermo eius in hac ſcīa eſt de principijs ſubſtātie ſimplr̄: neceſſe fuit exponere cōſiderationē bipartitam. ſ. in principijs ſubſtātie nō eterne: ⁊ principijs ſubſtātie eterne. ⁊ ideo diuiſit hūc tractatū prīo in duo. Quoꝛuz primū eſt de principijs ſb̄e nō eterne: que hn̄t cōicationē cū eterna: ⁊ poſuit hoc de nālibus. Scōm aūt eſt de p̄ncipijs eterne proprijs: ⁊ qꝛ principia ſb̄e ſunt ſb̄e: neceſſe fuit loqui de ſba que eſt principiū eterne ſubſtātie mobilis: ⁊ declarauit eam eē īmobilē ⁊ eternā. Sed tn̄ Ariſt. volu[ic] ponere doctrinā manifeſtiorē ⁊ magis ſimplicē: fecit. n. ſicut hoīes ponūt ſbam īmobilē eē principiuz mobilis. D. incepit declarare hanc ſubſtantiam eē propoſitionib⁹ vtriuſqꝫ ſciētie. ℭ Et. d. ſubſtātie eniz precedunt oīa entia. i. vt declaratū eſt prius. Deinde. d. ſi igitur oēs ſubſtantie fuerint corrupte oīa entia erunt corrupta. i. ꝙ cum poſuerim⁹ ꝙ cauſe oīum entiū ſunt ſb̄e: ⁊ ꝙ ſb̄e ſunt gn̄abiles ⁊ corruptibiles: cōtinget neceſſario vt oīa entia ſint gn̄abilia ⁊ corruptibilia. Omne eiz cuius cā eſt gn̄abilis ⁊ corruptibilis/ eſt generabile ⁊ corruptibile. ℭ Et cum poſuit ꝙ ſi oēs ſubſtātie fuerint generabiles ⁊ corruptibiles: omnia entia erunt generabilia ⁊ corruptibilia. ꝯſtruxit ꝯſequēs: ⁊. d. ſed eſt impoſſibile ꝙ motus fiat aut corrūpat̄. i. ſed eſt impoſſibile vt oīa entia ſint generata poſtq̄ nihil fuit oīo ⁊ corrupta: ita ꝙ nihil erit: impoſſibile eniz eſt intelligere motum factū poſtq̄ nullus motus fuit: aut corruptuz: ita ꝙ motus erit. ℭ Deinde. d. ſemper eniz eſt idem vt declaratuz eſt in naturalib⁹. Deinde. d. neqꝫ etiam temp⁹. i. neqꝫ etiā tēpus eſt ex entib⁹ talibus. ſ. que poſſunt imaginari generata aut corrupta poſtq̄ fuit tēpus ⁊ poſtq̄ non erit tēpus. ℭ D. d. cām in hoc. ⁊. d. cū impoſſ̄e eſt prius ⁊ poſterius eē ſi tēpus nō fuerit. i. cuz impoſſ̄e eſt intelligere generatū ⁊ corruptū: niſi intelligat̄ prius ⁊ poſterius que impoſſ̄ia ſunt imaginari niſi cū preterito ⁊ futuro que ſunt partes tēporis: factū eniz eſt illud qđ eſt poſt nō eſſe: ⁊ cui⁹ nō eſſe eſt ante ſuū eſſe: ſed ante ⁊ poſt ſunt dr̄e tēporis. Si igit̄ tēpus ponatur eē factū: neceſſe eſt fieri in tp̄e: quapp temp⁹ erit ante tēpus. ⁊ ſic in infinitū. ℭ D. d. ⁊ mot⁹ ſ̄m hunc moduz cōtinuus ⁊c̄. i. ⁊ cum tēpus eſt cōtinuū ⁊ eternū ⁊ vnum: neceſſe eſt vt motus etern⁹ ſit cōtinu⁹ ⁊ vnus. Tempus eniz ⁊ motus aut ſunt idem: aut tp̄s eſt aliqua paſſio eius. a ſine. n. tp̄e impoſſ̄e eſt imaginari motū. D. d. nō inuenit̄ motus cōtinu⁹ niſi in loco ⁊ ex iſtis circularis. i. ⁊ impoſſ̄e eſt vt iſte mot⁹ ſit niſi localis ⁊ circularis vt declaratū eſt in phyſicis.

ℭ At vero ſi fuerit motiuuz aut effectiuuz nō operans aut aliquid nō erit motus: cōtingit eniz potentiā habēs nō agere: nihil ergo p̄deſt nec ſi faciamus ſbas ſempiternas queādmodū qui ſpēs: ſi nō aliqua potens inierit p̄ncipiū trāſmutari: nō ergo neqꝫ ipſa ſufficiēs. neqꝫ alia ſubſtātia p̄ter ſpēs. nā ſi nō egerit nō erit motus. adhuc

Idem cō. [illegible] huius.

Subāz eternā eē dclari p̄t ꝓpōnib⁹ cōib⁹ vtriqꝫ ſcie. oppn̄ regre in cō. vi. p̄mi ph.

Oē cui⁹ cā ē gn̄abil̄ ⁊ corruptibilis ē gn̄abile ⁊ corruptibile.

Tp̄s ⁊ mot⁹ aut ſūt idē. aut tp̄s ē aliq̄ paſſio motus. ꝯſiſ̄e. 8. ph. c. 10. vīđ p h̄ clari⁹. 4. ph. c. 98. ⁊. t. c. 101.

a Sine tp̄e īpoſ̄e ē imaginari motū vīđ opp. 4. ph. c. 97.

Inde ſumiť pͥmuꝫ pͥnci/ piũ eẽ actũ purũ.

neqꝫ ſi aget ſubſtãtia aut ipſius potentia nõ eſſe: opꝫ igiť
principiũ eſſe tale cuius ſuba actus. Amplius igiť tales
opꝫ eſſe ſbas ſine mã. Sẽpiternas eniꝫ eſſe oꝫ: ſi ⁊ aliqd
aliud ſempiternuꝫ actu. Igiť quãuis dubitatio. Videť
eniꝫ agens qdem oẽ poſſe: põt vero nõ oẽ agere quare
prius eſſe potentia. At vero ſi hoc nihil erit entiũ: cõtin/
git eniꝫ quidẽ poſſe eſſe: nõduꝫ vero eſſe. Et ẽt ſicut di/
cunt theologi qui ex nocte generãt: aut vt phiſici erant

Inde ſumiť mãm nullaꝫ hr̃e d ſe acti uitatem.

ſimul res oẽs dicũt idẽ impoſſe. Qũo. n. mouebunť ſi nõ
fuerat actu aliqua cã. Nõ. n. mã ipſa ſeipſam mouebit:
ſed thectonica: nec menſtrua: nec terra: ſed ſemina ⁊ ge
nitura. Propter qd faciunt quidã ſemp actũ vt Leucip/
pus ⁊ Plato: ſemper eniꝫ dicũt eſſe motuꝫ: ſed quare ⁊
qm̃ nõ dicunt: nec ſic: nec cãm: nihil eniꝫ vt ɔtingit mo/
uetur: ſꝫ opꝫ qdẽ aliqd ſemp exiſtere: queadmodũ nũc
nã quidã ſic: vi vero: aut ab intellectu: aut alio ſic: deinde
qualis prior: differt eniꝫ inaptabile quodcũqꝫ.

¶ Sed ſi fuerit ſba mouẽs aut agẽs: ⁊ nihil agit nõ eriť
motio. Poſſibile eſt eniꝫ vt illud qd eſt in potentia non
agat: ⁊ ſi nõ: nihil ꝓdeſt ponere ſubſtantias eternas: aut
dicẽtes formas: niſi in eis ſit principiuꝫ qd põt trãſmu/
tare: ſed hoc nõ ſufficit neqꝫ aliud extra formã: ſi eiꝫ ſit:
ſi motus nõ fuerit neqꝫ ſi egerit ⁊ ſba eius fuerit in po/
tentia: non eniꝫ erit motio eterna: qm̃ qd eſt in potentia
poſſibile eſt vt nõ ſit ens. Neceſſe eſt igiť tale principiũ
ſit ſba que eſt actio. ⁊ ẽt opꝫ vt iſte ſbe ſint exiſtentes ex/
tra mãm: cuꝫ neceſſe eſt vt ſint eterne: ſi etiã aliud fuerit
eternuꝫ actio eſt. Quãuis hic ſit qõ. Exiſtimãdũ eſt eiꝫ
ꝙ oẽ agẽs hꝫ potẽtiã qua põt: ⁊ nõ oẽ qd põt ꝑ potẽtiã
agit: vñ potẽtia videť prior. Sed tñ quãuis ſit ſic nullũ
quideꝫ entiuꝫ erit ens: cuꝫ ſit poſſibile vt ſit ⁊ nõ ſit ens:
quãuis ſm loquẽtes videmus generantes munduꝫ ex
nocte dicũt: ⁊ naturales dicentes ꝙ oẽs fuerũt inſimul.
Impoſſe eſt eniꝫ vt ſint eadẽ oibus: ⁊ ſi nõ qũo moueť
ſed nõ hñt in actu cãꝫ. Mã eniꝫ ſba carpentarij impoſſe

eſt vt moueatur per ſe: ſed carpẽtarietas: neqꝫ ſanguis
menſtruus neqꝫ terra: ſed ſemina ⁊ ſperma: ⁊ ideo qdã
ponũt ſeparatõeꝫ vt Plato ⁊ Leucippꝰ. dicũt eiꝫ motũ
ẽt aliqd. ſꝫ queriť quare nõ dicũt cãm nihil eniꝫ moueť:
ſꝫ oꝫ vt ſemp ſit aliqd ſic nõ eſt: aut nãliter: aut violẽte:
aut ex alio: ⁊ poſt qui eſt primꝰ. multũ eiꝫ differt.

¶ Dixit Ariſt. ſed ſi fuerit ſba ⁊c̃. i. ꝙ cũ motꝰ eternꝰ ſit ⁊ oĩs motꝰ hꝫ 30
motorẽ. vt determinatũ eſt: neceſſe eſt vt iſte motꝰ habeat motorẽ q
eſt actio pura ſine aliqua potẽtia. i. qꝛ in nulla hora eſt motor in potẽ
tia. Si eniꝫ nõ fuerit actio pura: ſed cuꝫ potentia: aliqua hora erit in
qua nõ erit motio ab ea. ¶ D. d. cãm: ⁊. d. poſſe eniꝫ eſt ⁊c̃. i. qꝛ oĩs mo
tor cuius ſbe admiſceť potẽtia poſſe eſt. vt in aliqua hora nõ moueat:
non. n. mouet niſi ꝑ aliuꝫ motorẽ extrahẽtẽ ipſuꝫ ex potẽtia in actu
qui eſt impoſſibilis vt nõ ſit pñs. D. d. ⁊ ſi nõ nihil ꝓdeſt cũ poſueri/
mus ⁊c̃. i. declaratũ eſt igitur ſbam eẽ eternã ⁊ ſemp mouẽteꝫ: ⁊ ideo
nihil ꝓdeſt ponere ſbam eternã in qua nõ ſit pͥncipiuꝫ mouẽdi: vt di/
cunt dicẽtes formas. ¶ D. d. ſed hoc nõ ſufficit neqꝫ aliud. i. nõ. n. ſuf
ficit ponere pͥncipiũ mobiliũ formas neqꝫ aliud extrinſecuꝫ a formis:
cũ motus nõ auferať ab ablatiõe illiꝰ. ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit ſi non
ſit motus. i. ſi nõ eſſet motꝰ ⁊ nõ fuerit. i. ſi nõ fuerit poſitũ aliqd tale
ideſt aliqd qd ſi nõ eẽt nõ eẽt motus. ¶ D. d. neqꝫ ſi egerit ⁊ ſba eius
fuerit potẽtia. i. ⁊ nõ ſufficit ad hoc ponere aliqd ꝙ ſi non fuerit tale
nõ erit motꝰ: ſed ẽt ſi nõ fuerit tale. i. ꝙ ſi auferať / auferať motꝰ ⁊ ſba
eius nõ erit in potẽtia: ſed vtrũqꝫ neceſſariũ eſt in eo. ſ. ꝙ cũ aufera/
tur: auferatur motus ⁊ ꝙ ſbe nõ admiſceať potẽtia. ¶ Alexãder aũt
dixit ꝙ neceſſe eſt tertiũ eẽ cuꝫ hoc vt ſit eternũ ⁊ mouẽs in actu. ſ. vt
ſit illud ad qd ſm deſideriũ moueť corpus qd eſt nobiliſſimũ corpoꝝ
ſcꝫ celeſte. Illud aũt ad qd ſm deſideriũ moueť hoc corpus nõ eſt hõ
neqꝫ aliqd entiũ que ſunt hic: qꝛ cũ nobilius nõ deſiderio tendat ĩ viliꝰ.
¶ D. dedit cãm in hoc: ⁊ dixit. nõ. n. erit motio eterna. i. ſi in ſba hu/
ius motoris fuerit ſba que eſt in potẽtia. ſ. in mã. ¶ D. d. poſſe eniꝫ eſt
vt qd eſt in potẽtia non ſit ens. ⁊ hoc qd dixit eſt ſi fuerit in potentia
ſba: poſſibile eſt vt nõ ſit ens ſimpľr. i. qꝛ corrumpeť in aliqua hora.
¶ Et hoc quidẽ determinatuꝫ eſt in nãlibus. ꝙ oẽ cuius ſbe admiſce
tur potentia eſt gñabile ⁊ corruptibile: ⁊ ſi fuerit in potẽtia motor in
loco: poſſibile eſt vt nõ moueat. Unde neceſſe eſt vt iſti motori nõ ad/
miſceatur potẽtia oĩno: neqꝫ in ſba: neqꝫ in loco: neqꝫ in alio modorũ
potẽtie. ⁊ hoc intẽdebat cuꝫ dixit: neceſſe eſt igiť vt talis ſba ſit actio:
qꝛ cã potentie in rebus in quibꝰ eſt potẽtia eſt mã: vt dictuꝫ eſt in na
turalibus. ¶ Et. d. ⁊ opꝫ ẽt vt iſte ſbe ſint exiſtentes ⁊c̃. i. ⁊ qꝛ iſte ſbe
ſunt mouentes ſine aliqua potentia: neceſſe eſt vt ſint ſine oĩ mã cum
neceſſe eſt vt ſint eterne: oẽ eiꝫ eternũ eſt actio pura: ⁊ oẽ qd eſt actio
pura nõ hꝫ potẽtiam. ¶ D. qũuis hic ſit qõ ⁊c̃. i. ⁊ ſi iſti ſermones di/
cant vt actio ſit ante potentiã: eſt tñ h qõ. Exiſtimatũ eniꝫ eſt ꝙ potẽ
tia eſt ante actũ: qꝛ exiſtimatũ eſt ꝙ oẽ agens fuit in potẽtia: ⁊ nõ oẽ
qd eſt in potentia aget: vñ ⁊ potẽtia videť prior actu. ¶ Deinde. d. ſꝫ

Oĩs motor cuiꝰ ſbe ad/ miſceť potẽ tia poſſe ẽ vt in aliq hora nõ moueat. Idẽ. 8. ph. 4. ⁊. 8. ⁊. 15. cõmẽ.

Nobiliꝰ deſi derio nõ tẽ/ dit in viliꝰ.

Oẽ cuiꝰ ſbe admiſceť po tẽtia ẽ gñã/ bile ⁊ corru/ ptibile.

Cã potẽtie ĩ rebꝰ ĩ qbꝰ ẽ põa ẽ mã.

Oẽ eternuꝫ ẽ actio pura Idem. 3. 35. 41. ⁊. 44. iõ 9. m. t. c. 17. ⁊. 2. ce. 33. ⁊

34.oppo.3. quãuis ita ſit nullum entiũ ⁊c̃.i.ꝛ hoc eſt poſſibile qm̃ ſi motoꝛ oĩs ẽ
de aĩa.c.5.i agens haberet potẽtiam mouẽdi:ꝛ agendi.poſſibile eẽt vt in aliqua
ſolone ter/ hoꝛa nihil eẽt.ꝛ tunc poſſibile eẽt quodlibet eẽ ꝛ non eẽ:qm̃ ſi poſſibi
tie qõnis.ꝛ le eſt vt pꝛius motoꝛ non ſit vt non moueat:poſſibile erit vt nihil ſit
cõ.14. oĩno:qđ eſt impoſſe vt dictuȝ eſt pꝛius:vbi locutus eſt ꝙ act⁹ eſt ante
potentiã.¶ D.d.ſed ſm ꝙ loquẽtes in diuinis ⁊c̃.i.niſi eſſet verũ ꝙ
loquẽtes in diuinis ꝛ naturis dicunt.ſ.ꝙ oĩa facta fuerunt ex ſe ſine
motoꝛe vt dicẽtes mundũ generari ex obſcuritate.ꝛ vt ponẽtes caȝ
generationis omniũ inãm aut vnuȝ elemẽtuȝ quattuoꝛ aut ptes infi
nitas:qđ eſt impoſſibile.ſ.vt aliqđ moueat̃ ſine motoꝛe.☞ V.g.ꝙ li/
gnum qđ eſt ſbm carpentarij ĩpoſſibile eſt vt moueat̃ per ſe abſq; car
pentario:ꝛ ſimil'r ſanguis mẽſtru⁹ impoſſe eſt vt ab eo fiat homo niſi
moueat̃ a ſpermate:neq; a terra planta niſi moueat̃ a ſemine.¶ D.
d.ꝛ ideo poſuerunt quidaȝ ⁊c̃.i.ꝛ cum quidã perceperũt ꝙ nihil moue/
tur niſi ante ſit motus:poſuerũt motuȝ ante generationẽ mundi:nul
la enim differẽtia eſt inter ponẽtem materiã eſſe mobilẽ ex ſe/ꝛ ponẽ
tem ꝙ oẽs cauſe fuerunt in quiete: ꝛ qđ demuȝ inceperunt moueri: ꝛ
ideo poſuerũt iſti ante generationẽ mundi motum eternũ.vt Plato
dixit:ꝙ pꝛius fuit motus inoꝛdinat⁹:deinde deus induxit eũ ad oꝛ/
dinem. Et ſicut dicunt dicentes partes eſſe indiuiſibiles de motu in
vacuo.¶ Deinde.d.qui dicũt ꝙ oĩa fuerunt inſimul.☞ Et Alexãder
dixit:ꝙ nõ inuit Anaxagoꝛã. Iſte eniȝ ponit cãm agentem.ſ.intelle
ctum:ſed qꝛ iſti cõtingit ꝙ cum aliquid inceperit mouere:vt ſit pꝛius
in potentia mouẽs: deinde in actu ſine motoꝛe:in nullo differunt ab
eis qui nõ perceperũt cãm eſſe mouẽtem:ꝛ hoc mõ non eſt remotuȝ vt
Anaxagoꝛas ſit de eis:vt oĩs generãs munduȝ ſiue cõceſſerit cauſaȝ
eẽ mouentẽ:aut nõ.¶ Et foꝛte dixit de his qui nõ receperũt cãm mo
uentem in ſubſtãtia:qꝛ oĩa apud eos fuerũt inſimul:qꝛ cũ illic nõ fue/
rit generatio:nõ erit illic aliquid in potẽtia:ꝛ aliquid in actu:ſed oĩa
in actu inſimul ſemp:cum impoſſibile eſt vt oĩa ſint priuata vt aliqđ
ſit qñq; ens:ꝛ qñq; non ens. Et qꝛ Plato Leucippus ꝛ Democritus
dicebant motuȝ eẽ ante gñationẽ mundi.Leucippus aũt motũ ſpa/
cij in vacuo:neceſſe eſt eis dicere quis mot⁹ eſt iſte motus etern⁹. Im
poſſibile eniȝ eſt motũ eternũ eſſe niſi circularẽ:ꝛ neceſſe eſt eis dicẽ
Aliqui oꝛdi re ẽt quare eſt ſemper.¶ Et dixit vt mihi videt̃ ꝙ illi dicunt motũ ali
nabãt mo/ quid eẽ:qꝛ aliqui antiquoꝛũ oꝛdinabant motũ in non ente.ꝛ in iſtis
tum in non etiã cõtingit ponere motum violẽtuȝ eſſe eternũ ꝛ pꝛioꝛẽ naturali:ꝛ
ente. hoc manifeſtũ eſt in ſermone Platonis qui vocat eum motũ inoꝛdi/
natum.¶ Deinde.d.nihil eniȝ mouet̃ ⁊c̃.i.ĩpoſſibile eniȝ ponere ali/
quid moueri ſi nõ ponatur aliquis modoꝛuȝ motuũ qui ſunt hi:ꝛ ali/
quis modoꝛuȝ mouẽtium.motus eniȝ qui ſunt h aut ſunt nãliter aut
violenter:ꝛ motoꝛ etiã aut eſt motoꝛ pꝛius:aut qꝛ ab alio mouetur.i.
ꝙ neceſſe eſt dicentibus motum eẽ ante generationeȝ mundi: dicere
quis modus fuerit motuũ:ꝛ quis modus fuerit mouẽtium:ꝛ vtrũ fue
rit motoꝛ vnus aut plures:ꝛ qđ non fecerunt neq; poſſunt facere: ſed
contingit dicẽti motum inoꝛdinatum eẽ dicere motuȝ violẽtum eſſe
ante naturalẽ:qđ eſt valde incõueniẽs: ꝛ ĩpoſſibile:ꝛ hoc intẽdebat
cum.d.ꝛ poſt quieſt pꝛimus:multuȝ enim differunt dicere ꝙ motus
naturalis eſt pꝛimus:aut ꝙ motus violẽtus.

¶ At vero nec Platonẽ poſſibile dicere ꝙ exiſtimat ali
quando pꝛincipium eſſe ꝙ ipſum ſeipſum mouet. Po
ſterius enim ꝛ ſimul cum celo anima vt ait.
¶ Neq; etiã poſſibile eſt Platoni dicere cũ multotiẽs
exiſtimabat ꝙ pꝛincipiuȝ eſt illud qđ mouet ſe. Anima
enim ſicut dixit eſt in poſtremo cum celo.
¶ Quia aliquis defendẽdo Platonem põt dicere ꝙ ea q̃ mouebant̃ 31
externe ante mundũ erãt pꝛĩcipia que ex ſe mouebãt:cum Plato opi
nabat̃ aliqđ mouere ſe.D.rñdendo ꝓpter hoc ꝙ non põt dicere hoc.
Anima enim apud ipſum eſt mouẽs ſe:ſed apud ipſum aĩa non fuit:
niſi poſt cũ gñatione celi.Apud enim illuȝ motũ eternũ non oꝛdina/
tum non fuit anima apud ipſum.
¶ Potẽtiã quideȝ igit̃ exiſtimare pꝛioꝛeȝ actu eſt quidẽ
vt bene:eſt auteȝ vt nõ bene. Dictum eſt aũt in quibuſ/
cũq; hmõi qđ. Qꝛ aũt actus pꝛius teſtatur Anax. Intel/
lectus enim actus ꝛ Empe.amicitiaȝ ꝛ litem:ꝛ ſemper
dicentes maluȝ eſſe vt Plato ꝛ Leucippus. Quare nõ
fuit infinito tpe chaos:an nox:ſed eadẽ ſemper:aut pe/
riodo:aut aliter:ſi pꝛioꝛ eſt actus potentia.
¶ Qm̃ aũt potẽtia eſt pꝛioꝛ actu ĩ exiſtimatiõe quodã/
mõ recta:ꝛ quodãmõ nõ recta.dictuȝ eſt qũo. Qm̃ vero
actus eſt pꝛioꝛ teſtat̃ Anax. Intellectus eñ eſt act⁹:ꝛ ẽt
Empe.qui ponit amicitiaȝ ꝛ litem:ꝛ etiaȝ ponẽtes mo
tum eſſe ſemp vt Leucippus. Fouea eñ ꝛ nox ſunt in/
finita ſed eadeȝ ſemp ſunt:aut ſm reciprocationem:aut
alio modo:ſi actus eſt pꝛioꝛ potentia.
¶ Cũ declarauit actũ eẽ pꝛioꝛẽ ptãte pp h ꝙ motoꝛi motus nulla po 32
tentia admiſcet̃ oĩno:facit nũc rememoꝛationẽ iſtius qõnis in tracta
tu pꝛimo.¶ Et.d.qm̃ aũt ⁊c̃.i.iam pꝛediximus modũ ſm quẽ poſſi/
bile eſt dicere potẽtiã pꝛioꝛẽ eſſe actu:ꝛ modũ ſm quẽ nõ.determina
tum eñ eſt in alijs ꝙ potẽtia p̃cedit tempoꝛe indiuiduũ generatum.
Actus aũt pꝛecedit ſimpliciter potentiam: cum nihil exeat de poten/
tia in actũ niſi per aliqđ in actu. Unde ꝓpoſitio dicens ꝙ omne qđ Propõ di/
eſt in actu pꝰs fuit in potẽtia:nõ eſt vera:ſi ita eſſet tũc potẽtia p̃cede cẽs ꝙ oẽ qđ
ret actũ ſimpl'r:ꝛ ſi ita eẽt:tũc res mouerent̃ ex ſe ſine motoꝛe:ꝛ ideo ẽ ĩ actu pꝛiꝰ
dixit:qm̃ aũt actus eſt poꝛ teſtat̃ Anax.i.qm̃ aũt ẽ pꝛioꝛ potẽtia ſil'r fuit ĩ poten
teſtat̃ oĩs ponẽs cauſaȝ mouentẽ: vt Anax.ponens intell'm facientẽ tia nõ ẽ va.
generationẽ.ꝛ Empedo.faciens litẽ ꝛ amicitiã:ꝛ etiã teſtat̃ ponens vſõ.9.met.
motũ ſemp eternũ:qꝛ ponit actionẽ eternã.vt Leucippus.¶ D.d.fo t.cõ.13.ꝛ.3.
uea aũt ꝛ nox ⁊c̃.i.ꝛ cũ declaratũ eſt ꝙ actus p̃cedit potẽtiã:ꝛ ſi ẽt fue/ de aĩa.t.cõ.
rit ex nocte ꝛ fouea:cũ fouea ꝛ nox nõ dicunt̃ eẽ fixe tpe infinito:ſed 20.ꝛ.27.

neceſſe eſt vt gñatio ꝛ corruptio eoꝝ ſit reciproca: aut in toto vt.d. Emp. de toto mũdo ꝙ qñqꝫ gñaꝛ qñqꝫ corrũpiꝛ: aut ſꝫ ptes: ſicut eſt de gñatione ꝛ corruptiõe elĩtoꝝ; ꝛ hoc intẽdebat cuꝫ.d. aut alio mõ. ¶ Et ideo vr̃ ꝙ ſi quedã fuerint permanẽtia in ſpecie ꝛ de eis alia permanentia in numero q̃ ſunt cauſe permanẽtie illoꝝ in ſpecie: neċe eſt vt potẽtia p̃cedat indiuiduũ ſm tp̃s: ꝛ ꝙ act⁹ p̃cedat potẽtiã ſimplr̃: ꝛ ꝙ hoc cõuertiꝛ: ꝙ ſi neċe fuerit vt actus p̃cedat potẽtiã ſimplr̃: ꝛ potentia generatũ ſm tp̃s / neceſſe erit vt entia ſint duobus modis. modo remanẽte in numero: ꝛ modo remanẽte in ſpecie.

In pmanẽtib⁹ ĩ ſpẽ potẽtia p̃cedit tpe actũ. in pmanẽtib⁹ ſm numeꝝ eſt ecõtra.

¶ Textus nouus correſpõdens huic veteri non inueniꝛ.

¶ Si igiꝛ idẽ eſt ſemp ꝛ circulariter neceſſe eſt vt agat ſic per ſe ꝛ ſic per alterũ: celũ igiꝛ primũ eternum.

¶ Dixit Alex. ꝙ facit h̃ rememorationẽ breuiter de eo qḋ dictũ eſt in
33 libro de gñatiõe ꝛ corruptiõe. ſ. ꝙ ſi gñatio eſt ſemp / neċe eſt aliquid moueri ſemper: ꝛ eſt corpus qḋ circulr̃ moueꝛ. ꝛ ſi impoſſibile eſt ꝙ gñatio ꝛ corruptio ſint ſemp: ꝛ ſi non cõſumeꝛ mã. ꝛ tũc neceſſe eſt vt corrũpens ſemper ſit aliḋ a gñante ſemp. aut idẽ faciat duas diuerſitates duab⁹ diſpõnibus diuerſis: imo neceſſe eſt aliqḋ eternũ vnũ eẽ qḋ ſit cauſa actionis eterne: qꝛ nõ agit niſi vnã actionẽ ꝛ aliqḋ eternũ qḋ agat actiones diuerſas: vt ab eo ſemper ſint acta diuerſa. ꝛ hec eſt diſpoſitio p̃mi celi in ſuo motu diurno. Eternitas eñ actionis ꝓuenit ex eo ꝙ ipſe facit vnã actionẽ ſemp. Que aũt faciũt actiones diuerſas ſunt q̃ moueñ in orbib⁹ decliuib⁹: ꝛ maximus eoꝝ eſt ſol. Remotus enim ꝛ ꝓpinquus facit cõtraria. Verbi grã. ꝙ cuꝫ fuerit remotus erit cã corruptionis pluriũ entiũ: ꝛ cum fuerit ꝓpinquus erit cã corruptiõis pluriũ: ꝛ aliqñ remotus generat aliq̃ ꝛ ꝓpinquus generat alia. ¶ Et oĩa iſta innuit mirabilr̃ ꝛ breuiter per hoc qḋ dixit. Si igitur idem ꝛc̃. i. ſi igiꝛ neceſſe eſt motum vnũ ꝛ cõtinuum eternum eſſe vt agat per ſe vnam actionẽ cõtinuã: ꝛ vt agat per aliḋ actiones diuerſas vt ſemper ſint due actiones ꝛ nihil eſt tale niſi celũ: neceſſe eſt vt celum ſit eternum. ꝛ in alia tranſlatione.

Vıḋ idẽ. 2. de gñatiõe. t. cõ. 56.

¶ Itaqꝫ periodo ſemp opꝫ aliqd manere ſp ſilr̃ agẽs: ſi aũt debeat fore gñatio ꝛ corruptio aliḋ opꝫ agẽs eſſe aliter ꝛ aliter. Neceſſe eſt igiꝛ quidẽ ſic ſm ſe agere: ſic ſm aliud: aut ergo ſm alterũ: aut ſꝫ primũ: neceſſe igiꝛ ſm hoc: cũ eñ illḋ ipſiqꝫ cã ꝛ illi, digni⁹ ḡ primũ. Eteñ cauſa illḋ ipſius ſemp ſilr̃ ꝛ ipſi⁹ alter alterũ: eius aũt qḋ eſt ſemp aliter: palaꝫ ꝙ ambo. Ergo ſi ſic ſe hꝫ mot⁹ qd ergo alia opꝫ querere principia. Qm̃ aũt ita cõtingit: ꝛ ſi nõ ſit ex nocte: erũt ſimul oĩa ex nõ ente: ſolueñ vtiqꝫ h̃: ꝛ eſt aliqd ſemper motũ motu inceſſabili. Hec autẽ que circulo: ꝛ hec non rõne ſoluꝫ ſed opere palã. Quare ſempiternũ erit vtiqꝫ primum celum.

¶ Si igiꝛ idẽ ſemp fuerit circulr̃ opꝫ aliqd ſemper eſſe pmanẽs / qḋ agat vnã actionẽ cõſimilẽ: ꝛ ſi gñatio ꝛ corruptio ſit: opꝫ aliqd eẽ qḋ agat multis modis. Ergo neceſſe eſt vt agat per ſe ſm hunc modũ: ꝛ alio modo ſm aliũ modũ. Et neċe eſt vt illud ſit aut alio mõ: aut primo modo: ꝛ illḋ ẽt cã ſuiipſius: aut alteri⁹. Primuꝫ igiꝛ eſt melius. Illud eñ fuit cã vt ſemp ſit ſm eandẽ diſpõnẽ cõſimilẽ. Cã aũt vt ſint plures modi iaꝫ fuit alia. Semp aũt eſt ꝛ plures modi vtrũqꝫ ꝛ manifeſtũ eſt ꝙ mot⁹ nõ ſunt ſic. Quo igiꝛ querẽda ſunt p̃ncipia: ꝛ ſi nõ ſm hũc modũ: ſm vero aliũ modũ. poſſibile eſt vt oĩa ſint ex nocte. Et vt etiã ſint inſimul: ꝛ nõ ex ente etiã: iſta igiꝛ nõ deficiũt. Aliqd eñ ſemp moueꝛ motu nõ quieſcẽti. ſ. qꝛ ſm circulationẽ: ꝛ hoc manifeſtũ non tantũ poteſtate ſꝫ ꝛ actu. primũ igitur celum eſt eternum.

¶ Per hoc qḋ. d. ꝛ ſi idẽ ꝛc̃. i. ꝛ ſi igiꝛ eſt h̃ vna actio eterna cõſilis: ꝛ eſt motus circularis: opꝫ vt illud qḋ agit ipſam ſit circulare ꝛ vnuꝫ. 34
ſicut eſt de orbe qui moueꝛ motu diurno: ꝛ iſta vna actio eſt cã ꝯtinuationis ꝛ permanẽtie trãſmutationis. ſ. ꝙ iſta actio eſt cauſa ꝙ trãſmutatio non deficit ꝛ ꝙ oĩa ſunt ſemper inſimul que nõ cõſequunꝛ ſe adinuicẽ niſi ꝓpter iſtũ motorẽ. qḋ igiꝛ dat iſte orbis p̃mo ꝛ per ſe eſt cõtinuatio ꝛ eternitas. ¶ D. d. ꝛ ſi gñatio ꝛ corruptio eſt ꝛc̃. i. ꝛ ſi hic fuerint due actiones cõtrarie vt gñatio ꝛ corruptio eterne ꝛ ſm reciprocationẽ: opꝫ vt illud circulare qḋ facit has duas actiones cõtrarias moueaꝛ duobus modis oppoſitis in loco aut pluribus ſicut eſt de ſeptẽ planetis: ꝛ plus qḋ apparet de actionib⁹ iſtoꝝ eſt ſol: ꝛ ideo antiqui vocabãt iſtum dominũ vite. ¶ D. d. neceſſe eſt igitur vt agat per ſe ꝛc̃. neceſſe eſt igiꝛ vt hoc corpus vnum qḋ circulariter moueꝛ ꝛ cõtinue p̃mo ꝛ per ſe agat cõtinuationẽ ꝛ eternitatẽ: per aliud autem ꝛ ſcḋo generationeꝫ ꝛ corruptionem eternas. ¶ D. d. ꝛ neceſſe eſt vt illud ſit aut alio modo aut primo. i. neceſſe eſt igiꝛ vt ſit alius modus actionis alij: ꝛ primus primo. ¶ Et in alia tranſlatione: igiꝛ aut per aliud aut per primũ neceſſe eſt vt cõtinuetur. i. actio. i. diuerſa ſit per aliud a p̃mo: eternitas aũt neċe eſt vt ſit ex p̃mo. ¶ D. d. ꝛ illud ẽt eſt cã ſuiipſius ꝛ alterius. i. ꝛ erit p̃mũ cã ſuiipſius ꝛ alioꝝ. Et intelligendum eſt per p̃mũ: p̃mũ celũ / aut totũ celũ / aut octauã ſphærã. ¶ D. d. primũ igiꝛ eſt melius ꝛc̃. i. p̃mũ igiꝛ eſt pfectioris actiõis ꝛ melioris. Primũ eñ fecit ea q̃ ſunt diuerſarũ actionũ eterna: ꝛ cõtinua: ꝛ illḋ qḋ eſt poſt primũ eſt cã actionũ diuerſaꝝ. ¶ D. d. qḋ aũt ſemper fuit ꝛ plures modi vtrũqꝫ. i. ꝙ p̃mũ ꝛ ſcḋꝫ cõgregata ſunt cã ꝙ actiões ſunt eterne ꝛ plures: eterne aũt ꝓpter primũ: diuerſe autẽ ꝓpter illud qḋ eſt poſt primũ. ¶ Deinde dixit: ꝛ hoc eſt manifeſtũ: qm̃ motus non ſunt ſic. i. ꝛ manifeſtũ eſt qḋ motus apparẽtes non cõueniũt p̃ncipijs que

poſuerūt alij. ¶ Aut intēdit ꝙ eſt manifeſtū ꝙ motus ꝯſtes illa principia q̄ dicebāt antiqui nō ſunt ſicut iſti motus. ¶ D.d. q̄uo igiť ſunt querēda ꝑncipia ⁊ ſi nō ſm hūc modū.i. q̄uo igiť poſſe eſt ponere alia ꝑncipia ꝯuenientia ei qđ appet: ſꝫ ſi hoc fuerit ipoſſe ſm hūc modū poſſe eſt vt ponať. ¶ D.d. ſꝫ aūt aliū modū poſſe ē vt oīa ſint ex nocte ⁊c̄.i. ⁊ cū ꝑncipia fuerit poſita alio mō ab iſto: poſſe eſt vt oīa ſint ex nocte: ſicut.d. Dinodes faciēs leges: ⁊ ꝙ entia ſunt ſubito inuēta inſimul: ⁊ ex nō ente oīo. ¶ D.d. iſta igiť nō deſiſtūt ⁊c̄.i. iſta igiť gn̄abilia ⁊ corruptibilia nō deficiūt in aliq̄ hora gn̄ari. Eſt em̄ corpus qđ moueť motu nunq̄ quieſcēte: ⁊ hoc nō inuenit niſi in corpe circulari in eo ꝙ eſt circulare. ¶ D.d. ⁊ hoc declarať nō tm̄ ꝓ rōne ſꝫ ēt actu.i. nō tm̄ rōne ſꝫ ſenſu. Appet em̄ motū talē eē.ſ. q nunq̄ deficit nec deficiet: ⁊ ꝙ ſp eſt circularis: ⁊ ꝙ alij mot⁹ reducunť ad ipm. ¶ D.d. ꝑmū igiť celuꝫ eſt eternū.i. ex oībus igiť apparet ꝙ primū celuꝫ eſt eternuꝫ: ⁊ ꝙ per ipſum perficiunť alij motus corpoꝝ celeſtiū. ¶ Et in alia trāſlatione: ⁊ hoc nō apparet ſermone tantū: ſꝫ operatione. ⁊ intēdit per ſermonē diffinitionē: ⁊ per operationē illud qđ apparet ſenſu.

¶ Eſt igiť aliqđ: ⁊ qđ mouet. Quoniaꝫ aūt ꝙ moueť ⁊ mouens. Mediū igiť eſt aliquid qđ non motuꝫ mouet ſempiternū: ⁊ ſubſtantia: ⁊ actu ens.

¶ Eſt igiť quidē qđ mouet cuꝫ non mouetur: ⁊ q̄ etiā eſt motum: ⁊ etiam eſt motor: ⁊ medium: aliqđ eſt mouens cum non mouetur.

35

8.ph.37. Abbreuiatio.

¶ Dixit Alex. iſta eſt rō ꝙ aliqđ mouēs nō moueť: ⁊ eſt dicta breuiter. Et rememoratio ei⁹ qđ dictū in vltimo phyſic. ¶ Et eſt fundata ſuper duas ꝓpoſitiōes quarū vna eſt ꝙ oē a cōpoſitū ex duob⁹ quoꝝ alterū pōt eſſe per ſe: poſſe erit etiam alterū eſſe per ſe: niſi cōpoſitio ſit ſbē ⁊ accidētis. U.g. ꝙ idromel q̄ cōponiť ex aq̄ ⁊ melle: ⁊ mel inuenit per ſe: neceſſe eſt ergo vt aqua inueniať per ſe. ¶ Et q̄ inuenimus aliqđ motum ⁊ mouens quaſi cōpoſitū ex mouente ⁊ moto. ⁊ inuenimus aliqđ motū per ſe ⁊ nō mouēs: manifeſtū eſt ꝙ eſt neċe aliqđ mouēs eſſe ⁊ nō motū: hoc igiť mouēs b imune eſt a potētia: ⁊ in nulla mā exiſtit. ¶ Et.d. inueniť igiť aliqđ mouēs cuꝫ nō moueť.i. inueniť igiť aliqđ mouens ⁊ non motū. Sunt em̄ tria in intellectu: motū vltimū: ⁊ mouens primū: ⁊ mediū.ſ. mouēs ⁊ motū. Quapp neċe eſt vt ꝑmū mouēs nō moueať oīno. Mediū em̄ erit nō primū ſi mouebiť. ¶ Aut ſi dicamus ꝙ ſi extremū vltimū.ſ. motū tm̄ inueniť ſimplex tm̄ neceſſe eſt vt ſuū oppoſitū inueniať ſimplex. Oē em̄ cōpoſituꝫ ex duob⁹ oppoſitis quoꝝ alterū inueniť per ſe de neceſſitate: ⁊ reliquuꝫ. ¶ Scđm igiť has duas intētiones intelligiť apud me hec rō: ſꝫ ſꝫ primā magis videnť verba eius. ſcđa aūt eſt Alex. ⁊ opꝫ cōditionare ꝙ cōpoſitū ſit ex duob⁹ extremis oppoſitis: tūc em̄ ꝓpoſitio erit manifeſtior: ⁊ nulla cōditiōe indiget: niſi vt vnū eoꝝ nō ſit accn̄s in reliquo vt.d. Alex. Pōt em̄ dicere ꝙ cum alterū extremoꝝ ⁊ mediuꝫ fuerit: ⁊ reliquū extremoꝝ erit. poteſt etiā dicere ꝙ cū duo extrema ⁊ mediū fuerint: neceſſe eſt vt alterum extremoꝝ non ſit mediuꝫ.ſ. ꝙ ſi vnum

a Oē cōpoſitū ex duob⁹ q̄ꝝ alteruꝫ pōt eē p ſe: poſſe erit ēt alterum eē per ſe niſi ſit cōpoſitio ſbē ⁊ accidētis vid. idē. 8. phy. cō. 37.

b Mouēs ꝑmū imune ē a potētia ⁊ i nulla exiſtit mā. Jđ 8. phy. 78. 79. ⁊ i lib. đ ſbā orbis p totum.

extremū fuerit mobile tantū non motor: neceſſe eſt vt reliquū extremum ſit motor non mobile. ex his apparet ꝙ ꝑmus motor non eſt neceſſario motus. ¶ Et in alia trāſlatione. eſt igiť aliqđ mouens etiaꝫ: q̄ eſt motū etiā ⁊ mouens. eſt igiť mediū. eſt igiť aliquid mouēs non motū eternū ſbā ⁊ actus. ⁊ ex hoc ꝙ accepit mediū: videmus ꝙ ſuſtētatus eſt in hac ꝓpoſitione ſuper duo extrema oppoſita. Cū em̄ alterū duoꝝ extremoꝝ ſeparatū fuerit a medio: neceſſe eſt vt reliquuꝫ ſeparet ab alio: intētio em̄ eius qđ dixit in hac trāſlatione eſt ꝙ cū eſt mouens ⁊ motū neceſſe eſt vt mediū ſit: ⁊ cū ſit mediū ⁊ alteruꝫ extremoꝝ: neceſſe eſt vt ſit reliquū extremum.

¶ Mouet aūt ſicut appetibile ⁊ intelligibile. hec enim ſola mouent non mota. Hoꝝ aūt prima eadem. Cōcupiſcibile quidē em̄ ipſuꝫ apparens: volūtabile aūt ipm primū exiſtēs bonū. Appetimus q̄ videť magis q̄ꝫ vr: q̄ appetitus principiū eſt intelligētia.

Solet ſepe adduci.

¶ Et mouet ſicut mouet deſideratū ⁊ intellectum cum non moueť. Et principia iſtoꝝ eadē ſunt: ⁊ deſideratuꝫ eſt ſenſus qui diſtinguit ⁊ primū affectatū qđ eſt ſenſus ⁊ deſideratum magis: q̄ exiſtimať ꝓprie eſſe maius: ⁊ non exiſtimať qđ deſideramus.

36

¶ Et cū ꝑmū mouēs mouet ⁊ nō moueť: nꝫ ſꝫ accn̄s: nꝫ ſm ſeipꝫ: ſicut moueť aīa q̄ ē in corpe: neċe ē vt iſte motor moueat queadmodū deſideratū ē ⁊ affectatū: ⁊ mouet nos: q̄re actio vr̄ eē bonū. ¶ Et q̄ modi a deſiderabiliū mouētiū ſunt apđ nos. alij a modis ītelligibiliuꝫ q̄ mouēt nos: adeo ꝙ iſte due motiōes cōtrariāť ſibi: q̄m motio ī alteruꝫ deſiderati dr̄t a motiōe ī alterū ītellecti. ¶ Et vr̄ de iſtis ꝑncipijs q̄ ſunt ī corpib⁹ b celeſtib⁹: ꝙ deſideratū ī eis idē eſt cū intellc̄o. Deſideratū em̄ apud nos differt ab intellc̄o: q̄ potētia q̄ cōprehēdiť deſideratū differt ab ea q̄ cōprehendiť intell'm. Deſideratū em̄ cōprehēditur ſenſu: ⁊ eſt voluptatū: intell'm aūt intellectu: ⁊ eſt cui⁹ actio vr̄ bona. Corpora c igiť celeſtia: q̄ nō ſentiūt: ſenſus aūt nō eſt ī aīalibus: niſi ad ſalutē: ideo deſideratū ab eis nō differt ab intellc̄u. Intellectū em̄ mouēs ab eo qđ eſt bonū eſt inſimul voluptuoſuꝫ. hoc igiť eſt dicere ꝙ voluptuoſuꝫ ⁊ intell'm eſt idē in eis. ¶ Et ex hoc q̄deꝫ appet bene hec corpa d eē aīata ⁊ ꝙ nō hn̄t de virtutib⁹ aīe niſi intell'm ⁊ virtutē deſideratiuā q̄ mouet loco. ¶ Et hoc declarabiť ex his. Dictū eſt eniꝫ e in.8. phyſico. q̄m mouēs hec corpa celeſtia in nulla exiſtit materia: ⁊ ꝙ eſt forma abſtracta. ¶ Amplius in libro de aīa: formas abſtractas eſſe itellectas: quapropter hoc mouēs eſt intellc̄s: ⁊ eſt mo aīalib⁹ ad ſalutē. Jdē. 2. ca. de ſbā orbis. ⁊. 3. de aīa. 60. ⁊. 61. ⁊. 2. de aīa. cō. vlti.

a Modi deſiderabiliū mouentiuꝫ apđ nos ſūt alij a mōis itelligibiliū que mouēt nos.

b In corpib⁹ celeſtib⁹ idē ē deſideratū ⁊ itellc̄ꝫ. Jđ p. ca. de ſbā orbis. ⁊ 2. eiuſdē.

c Corpa celeſtia n̄ ſentiūt: q̄ ſenſus dati ſūt

d Corpa celeſtia ſūt aīata ⁊ nō hn̄t de v̄tutib⁹ aīe niſi itell'm ⁊ v̄tutē deſideratiuā. Jdē p ce. 90. ⁊. 2. ce. 39. ⁊. 61. ⁊. 2. de aīa. 15. ⁊. 32. ⁊. 2. ca. de ſbā orbis ac. 4.

e Diuinus ſumit a n̄āli formas eē abſtractas ⁊ eas eē itelligētes. Jdē p đ aīa. cō. 2. ⁊ cō. 61. ſcđi de celo ⁊ mundo. vlt. cap. de ſbā orbis.

uens: q: agit motū: ꝛ q: eſt finis mot⁹. ¶ Hec aūt differūt ī nobis. ſ. illud qḋ mouet nos in loco ſm ꝙ eſt agēs: ꝛ ꝙ mouet nos in loco ſꝫ ꝙ eſt finis. ꝛ hꝫ duplex eſſe in aīa ꝛ extra aīam. Qḋ aūt eſt in aīa eſt agens motum. Scḋm vero qḋ eſt extra aīam eſt mouens ſm finem.

Balneū in aīa mouet vt agēs ꝛ vt eſt ex aīam mouet vt fi/nis.

¶ V. g. qm̄ balneū duplicē hꝫ formā in aīa ꝛ extra aīam ꝛ pp illam formā que eſt in aīa deſideram⁹ aliam formam que eſt extra aīam. forma igit aīe balnei inq̄tū eſt in aīa eſt agēs deſideriū ꝛ motuꝫ. ſcḋm aūt ꝙ eſt extra aīam eſt finis motus nō agēs. ¶ Siqdem igit forma balnei nō eſſet in mā tunc moueret: ꝛ ſm agēs ꝛ ſm fineꝫ ſine aliqua motione cōtingēte. Et ſic eſt intelligēdū de mouētib⁹ corpa celeſtia. ſcḋm aūt ꝙ ſunt fines eoꝝ mouent ab illis ſm deſiderium. ¶ Queret aūt aliquis ſi illud qḋ imaginat ex illis formis eſt eſſe illorū corpoꝝ quid igit indigeret motu. ſi igit forma arce q̄ eſt in aīa artificis eſſet eſſe arce nō moueret ad agēdam arcam. ¶ Dicam⁹ igit ꝙ nō mouē/tur niſi q: intelligunt ex ſe ꝙ pfectio eſt ſubſtātia eoruꝫ in motu: ſicut facit illud qḋ mouet ad conſeruādam ſuam ſanitatē: q: ſcit ꝙ ſua ſa/nitas non cōſeruat niſi motu. ¶ Et etiā intelligūt ꝙ motus eorū eſt cā exitus eius qḋ eſt in potētia in illis formis abſtractis ad actū. ſ. ad formas māles. Iſte enim forme forte vident habere duplex eſſe. ſ.

Idē. ſ. 14. ꝛ. 7. h⁹. 23.

in actu. ſ. materiale eſſe qḋ habent: ꝛ eſſe in potētia. ſ. eſſe qḋ habēt in illa forma. ¶ Et dico potētia queadmodum dicimus ꝙ forte artifi/ciales habēt eſſe in actu in materia ꝛ in potētia in anima artificis. Unde he forme vident habere duplex eſſe abſtractū ꝛ materiale. a

Forme mā les actu hn̄t eē in mā. po tētia āt ſūt in p motore oppoſitū vi de. ſ. c. 18.

¶ Et hoc quidē eſt ꝙ faciētes formas volunt dicere: ſed nō pueniūt ad ipm. ¶ Sed tamen motus earū nō eſt pp exitum iſtarum formaꝝ a potētia in actu nō ita ꝙ illud eſt pfectio prima eorū: ſed ita ꝙ illud eſt cōſequēs primā pfectionē eorū. V. g. ꝙ q b exercitat ad cōſer uandū ſanitatē p aliam operationē alicuius artis: primo intendit ad cōſeruandum ſanitatē ſuam. ſcḋo autē intendit illam operationem.

a Idē. ſ. cō men. 18.

¶ D. d. ꝛ deſideriū eſt ſenſus qui diſtinguit: ꝛ primū affectatū eſt ſen ſus. i. qm̄ deſideriū in aīalibus eſt pp ſenſuꝫ qui diſtinguit ꝛ cōprehē dit voluptuoſum ꝛ hoc deſideratū eſt appetitus: voluntas autem eſt pp intellectū. ¶ D. d. ꝛ primo affectatū eſt bonū ꝛ deſideriū. i. qḋ pri mo eſt affectatū eſt bonū ſimplr: verſus qḋ mouent corpora ſimplr.

b Intelligē tie pīa in/tētione nō agūt pp iſe riora ſꝫ ꝯſe cutiue. vid idē. 2. ce. 2. 17. ꝛ. 21.

¶ Et pōt intelligi ꝙ primo affectatū apud intellectū in eo ꝙ eſt in/tellectus eſt bonū: ꝛ ideo dicit: ꝛ deſideratū: q: eſtimat pprie eſſe ma ius: ꝛ nō eſtimat: q: deſideram⁹. i. ꝛ cuꝫ quāto magis aliqḋ exiſtima/tum fuerit maius bonū tanto deſiderium erit maius. Deſideriū enī eſt pp exiſtimationē eius qḋ eſt aliquid eſſe bonū.

Deſideriuꝫ eſt pp exiſti matōeꝫ ei⁹ qḋ eſt aliqḋ eſſe bonū.

¶ Et nō exiſtima/uimus aliquid eſſe bonū pp qḋ deſiderauimus ipm. neceſſe eſt vt illḋ qḋ eſt in ſe maius bonū ſit maius deſideratum. ¶ Et intendebat ꝙ ſi motor corporum celeſtium eſt magis bonus oībus: neceſſe eſt vt ſit deſideratus magis bonis omnibus. ꝛ intēdebat cum. d. ꝛ non exiſti/matur: q: deſideramus diſtinguere inter deſideriū intellectus ꝛ ſen/ſus. In quo enim appetitus ſenſus dominat ſuper intellectū: reputa tur deſideratū eſſe bonum: q: eſt deſiderabile. ꝛ omnia iſta. d. ad de/clarandū ꝙ corpora celeſtia cum habent appetitum propter intelle/ctum. Intellectus autē maius bonum ipſo appetit: cōtingit neceſſa rio ꝙ corpora celeſtia appetunt in hoc motu aliqḋ magis bonū ipſis:

Intellēs ma ius bonum ipo appetit.

ꝛ cum illa ſunt nobiliſſima corpora ſenſibiliū ꝛ meliora: neceſſe eſt ꝙ illud bonum qḋ appetunt ſit nobiliſſimū entium ꝛ maxime qḋ appe/tit totum celum in motu diurno.

¶ Intellectus autē ab intelligibili mouet. Intelligibi/lis aūt altera coelemētatio ſm ſe: ꝛ huius cā ſubſtantia prima: ꝛ hui⁹ que ſimplr: ꝛ ſm actū. Eſt aūt vnū ꝛ ſim/pliciter nō idē: Unū. n. metrū ſignat: ſimplex aūt qualr hn̄s ipm. At vero ꝛ qḋ bonū ꝛ qḋ pp ter ipſum eligibi/le in eadē coelemētatiōe: ꝛ optimū ſemp aut proportio/nale qḋ primum. Qꝛ autem eſt qḋ cuius gratia in mo/bilibus diuiſio oſtendit: eſt enim alicui qḋ cuius gra-tia: quorum hoc quidem eſt: hoc vero non eſt. Mouet autē vt amatū: motu vero alia mouentur.

¶ Principiū aūt eſt imaginatio per intellectū. Intelle/ctus vero eſt ex intellecto: ꝛ intellecta ſunt allaſtogia vl tima per ſe: ꝛ ſingulariter: ꝛ ex iſtis ſubſtātia eſt prima: ꝛ ex hoc ſimplex qḋ eſt in actu. Unuꝫ auteꝫ ꝛ ſimplex nō ſunt idem: hoc enim ſignificat menſurā: ſimplex autem ſignificat quomodo. Et etiā illḋ qḋ eligit per ſe in vni/tate elementoꝝ: ꝛ eſt valde nobile cum primo acquirit. Quoniā autē in nō mobilibus inuenit pp ter quid hec demonſtrat diuiſio: pp ter quid enim inuenitur alicui ꝛ huic. Et hoc quidē ex eis eſt ens: hoc aūt nō ens. Mo uet igit ſicut amatū: pp motū autē mouet illa alia.

¶ Cū declarauit primū motorē eſſe eternū in ſḃa principiū ſine mā: 37
ꝛ motorē abſq; qḋ mouet: ꝛ qḋ mouet ſicut d̄ſideratū ꝛ voluptuoſuꝫ. Principiū aūt cuiuſlibet motionis eſt ex aliquo: ꝛ ad aliquid: vult narrare principiū iſtius motiōis in moto quid eſt ꝛ quid eſt illud ad qḋ eſt motus. ¶ Et. d. principiū aūt eſt imaginatio p intellectū. i. pri/cipiū aūt iſtius mot⁹ exiſtētis in corpore celeſti eſt imaginatio p itel lectū. ¶ Et. d. hoc ad demonſtrāduꝫ ꝙ principiū iſtius motus nō eſt phantaſia neq; ſenſus: ſꝫ imaginatio per intellectū ꝛ deſiderium: ꝛ ꝙ hoc corpus mouet in loco eſt ab imaginatione in actu: ꝛ q: imagina/tio per intellectū que eſt actio itellectus eſt ipſe intellect⁹: intellect⁹ aūt eſt ipm intellectū: vt dictū eſt in libro de aīa. ¶ D. d. intellect⁹ ve/ro ex intellecto. i. eſſentia aūt ꝛ ſḃa intellectus eſt ex intellecto: ꝛ q: intellecta ſunt pluriū rerū: incepit demōſtrare ꝙ intellectuꝫ eſt illud intellectū qḋ mouet totum celum motu diurno qui eſt maximus ꝛ ve lociſſimus motuū: ꝛ. d. intellecta aūt ſunt allaſtogia alia vltia ꝛc. i. ¶ Et Alex. d. ꝙ ex hoc intelligēdo ſunt multa: quorū vnū eſt ꝙ vna allaſtogia per ſe eſt intellecta de genere allaſtogie quam poſuerunt

Principiuꝫ mot⁹ celi nō ē phātaſia neq; ſenſus ſꝫ imagina tio p itellm̄ ꝛ d̄ſideriū. Idē cō. pce dēti ꝛ q ibi.

Pīa expō.

pythagorici cum querebāt de principijs: qm̄ cū poſuerūt cōtraria eē principia oium entiū ordinauerunt cōtraria decē que ponebāt principia: ⁊ ordinauerūt primū ſub gn̄e qd̄ eſt bonū: ⁊ vltimū in malo: ⁊ q̄ ex iſtis ſunt intellecta p ſe ſunt allaſtogia boni: q̄ aūt mali per accidens ſunt intellecta. ſ. per priuationē bono. ⁊. q. d. ⁊ hoc intellectum collocat̄ ſub gn̄e boni. i. eſt bonū: q2 bonū eſt intellectū per ſe. ¶ D. ⁊ forte eſt rememoratio de allaſtogia quā. d. in diuiſiōe ēntoꝝ: ⁊ loq̄tur ex iſtis de cōtrarijs q̄ ſunt in vnoquoq3 generū que ſunt pricipia trāſmutatiōis oium trāſmutabiliū quoꝝ vnū eſt quaſi forma: ⁊ aliū quaſi priuatio. Allaſtogia aūt q̄ eſt q̄ſi forma eſt intellecte p ſe. q̄ aūt eſt q̄ſi priuatio eſt itellecta: ſ3 nō p ſe. priuatio. n. nō intelligit̄ niſi in reſpectu ſui habit⁹ q̄ eſt forma. ⁊. q. d. ꝙ intellectū eſt de genere forme que eſt habit⁹ nō que eſt forma. ⁊. q. d. ꝙ hoc intellectū eſt de gn̄e forme q̄ eſt habit⁹ nō q̄ eſt priuatio: cū habit⁹ itelligit̄ p ſe. a ¶ Uel aliter: ⁊ eſt ꝙ intēdit p allaſtogiā vltimas formas pfectas quib⁹ priuatio nō admiſcet̄. ⁊. q. d. ꝙ hoc intellectū eſt ordinatum in intellectis q̄bus nō admiſcet̄ priuatio: nō in cōtradictorijs quib⁹ admiſcet̄ priuatio. ¶ b Aut intēdebat p allaſtogiā vltimā formā nō mām. hoc eniʒ pricipiū nō itelligit̄ p ſe: ſ3 p aſſimilationē: forma aūt intelligit̄ p ſe: ⁊. q. d. ꝙ hoc intellectū eſt ordinatū in intellectis formaꝝ: nō in intellectis māe. Allaſtogia eniʒ q̄ eſt forma eſt p ſe ⁊ ſimpl'r: intellecta aūt materieꝝ decē entiū ſūt p aſſimilationē. ⁊ iō dixit poſt ⁊ ex iſtis ſba eſt prima. ⁊ hoc magis ſonat ex ſuis verbis. ⁊. q. d. ⁊ hoc intellectū eſt collocatū in intellectis formaꝝ que intelligunt̄ p ſe ⁊ nō per aſſimilationē: ⁊ ſunt intellecta māe ⁊ collocant̄ de hoc gn̄e in ſpē formarum ſbaliū: ⁊ ex iſtis in eis que ſunt ſimplices. Formarū. n. quedam ſunt ſbales: quedā nō. ſbaliū aūt quedā māles: ⁊ quedā nō. in quo genere collocat̄ hoc primū itellectū: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ſimplex ⁊ qd̄ ī actu intēdebat. n. per ſimplex formā cui nō admiſcet̄ mā. Cōpoſitū eniʒ eſt oē cui potētia admiſcet̄. ⁊ q2 potētia per aliud intelligit̄: act⁹ aūt per ſe: magis intelligit̄ illud cui nulla potentia admiſcet̄. ¶ D. d. ⁊ vnū ⁊ ſimplex non ſunt idē ⁊c. i. qm̄ vnūquodq3 dicit̄ de continuo nō ſignificat idē ⁊ ſimpl'r abſolute. vnū eniʒ qd̄ dicit̄ de cōtinuo ſignificat aliqd̄ qd̄ eſt multū in potētia ⁊ vnum in actu. Continuū eniʒ diuiſibile eſt: ſimplex aūt abſolute idiuiſibile ſignificat potētia ⁊ actu. Et vniuerſal'r ſimplex ⁊ vnum dupl'r dicunt̄: aut abſolute aut in cōparatione. Abſolutū autē vtriuſq3 eſt illud cui nō admiſcetur materia neq3 eſt indiuiſibile oīno: ⁊ fecit hic dr̄iaʒ inter vnū ⁊ ſimplex: q2 famoſior intētio quā ſignificat hoc nomen vnū eſt illud qd̄ dicitur de cōtinuo: ⁊ famoſior intentio quā ſignificat hoc nomē ſimplex eſt ſimplex abſolutū: ⁊ pp̄ter hoc timuit ne accideret error in hoc noīe ſimplex: pp̄ter hoc nomen vnū famoſum: dum vnum ponat̄ pro altero. ¶ D. d. ⁊ etiā illud qd̄ diligit̄ pp ſe in vnitate elementorū iſtorum eſt nobile valde. i. ⁊ etiā illud qd̄ diligit̄ pp ſe ⁊ deſiderat̄ inter hec principia abſtracta quorum vnūqdq3 eſt aliquid vnū ſimplex. ⁊ elementum corporis qd̄ mouet eſt illud qd̄ eſt ex eis in fine nobilitatis ⁊ ſimplicitatis ⁊ vnitatis. ¶ Et intendit per hunc ſermonem diſtinguere inter primū principiū ⁊ alia principia abſtracta. Alia enim videnť eſſe electa ⁊ deſiderata pp̄ter alia. ſ. principia alioꝝ motuū celeſtiū

Secunda.

Priuatō n̄ itelligit̄ niſi in reſpectu ſui habit⁹. Idē. 3. d. a. t. c. 25. ⁊ p̄ ō aīa. 85. ⁊. 4 phy. 118. ⁊ 120.

a Tertia.

b Quarta.

Mā intell'r p aſſilatōeʒ Idē p̄ ph. 69. ⁊. 81. ⁊ p̄ ca. de ſba orbis. ⁊ hic cō. 14.

Potētia p aliud intelligit̄ actus aūt p ſe. Idē 9. meta. t. cō. 20.

Ex hoc pt3 deū mouer̄ effectiue.

p̄ter motū diurnū. qd̄ autē hunc motū facit videt̄ eſſe electū per ſe cum verſus ipm mouet̄ omne motu velociori ⁊ maiori motibus proprijs vnicuiq3 eorum. eſt eniʒ electū per ſe ⁊ amatū oibus: tale auteʒ eſt pfectū. ſ. finē. ¶ D. d. cū acquirit̄ primo. i. cū illud qd̄ eſt valde nobile eſt illud qd̄ acquirit̄ per ſe: ⁊ oīa que acquirunt̄ pp ipſum acquirunt̄. D. d. qm̄ aūt in nō mobilibus nō inueniunt̄ pp hoc qd̄ demonſtrat diuiſio. ¶ Et Alex. d. qd̄ dixit hoc ne aliqs exiſtimet ꝙ intendit pfectionē que eſt accidēs in perfecto. Perfectionū enim pp̄ter quas mouet̄ perfectū quedā ſunt qualitates quib⁹ pficit̄ illud qd̄ mouet̄: vt illud qd̄ mouet̄ pp ſanitatē: ⁊ quedā ſunt ſbe extrinſece a re q̄ mouet̄ ad eas: vt aſſimilet̄ eis: vt inueniunt̄ oēs actiones ſeruorum: qm̄ ſunt erga genera intentionū domini ſui: igit̄ dicuntur eſſe pp dn̄m: ⁊ ſil'r oīa entia cū hoc primo principio. ¶ Deinde. d. pp quid eniʒ inuenit̄ alicui ⁊ huic. i. pp quid eniʒ qd̄ nō eſt exn̄s p ſe inuenit̄: vt bōitas in aīa ⁊ ſanitas in corpe: qd̄ aūt eſt exn̄s p ſe eſt hui⁹ hoc idē. i. exn̄s p ſe. D. d. ⁊ horū qdē eſt hoc ens hoc aūt nō. i. illō aūt qd̄ eſt ſba ex his duob⁹ finib⁹ eſt ens p ſe: vt rector hoibus ciuitatis. Ali⁹ aūt modus ē nō ens p ſe: ſ3 in alio. ¶ D. d. mouet igit̄ ſicut amatū: pp motū autem mouet iſta alia. i. hoc aūt primū mouēs mouet pmū motū ab eo ſicut mouet amatū primū amās abſq3 ꝙ amatū moueat̄. Ea aūt q̄ ſūt ſub primo moto mouēt mediāte iſto primo. ¶ Et intēdit p primū motuʒ corp⁹ celeſte: ⁊ p alia mota ea q̄ ſunt ſub pmo corpe. ſ. alias ſpheras. ⁊ ea que ſunt in generatiōe ⁊ corruptione. primū eniʒ celū a mouet̄ ab iſto motore ſm deſideriū vt aſſimilet̄ ei ſm ſuū poſſe: ſicut amatū mouetur vt aſſimilet̄ ſuo amato. ¶ Alia aūt corpora celeſtia mouentur ſ3 deſideriū ad motū pmi corpis. b ⁊ iō planete hn̄t motū duplicē: ea aūt q̄ ſunt ſub iſtis mouent̄ mediantib⁹ iſtis motib⁹: gn̄ationē aūt ⁊ corruptionē faciūt mot⁹ oppoſiti duplices: cōtinuationē vero vn⁹ motus eternus. ⁊ ex hoc videtur deum habere curam circa oīa entia. ¶ Dicentes autē ꝙ deus ſollicit⁹ c eſt circa vnūquodq3 indiuiduū: aliqualiter eſt verum: ⁊ aliqualiter non: q2 nullum indiuiduuʒ habet diſpōnem propriam: niſi illa diſpoſitio inueniatur in aliquo modo illius ſpeciei: ⁊ hoc igit̄ modo verum eſt deū ſollicitari circa idiuidua. Sollicitudo autē circa indiuiduū tali modo: ꝙ nullus habeat cōicationē cum eo: hoc nō eſt fas bonitati diuine.

¶ Siquidē igit̄ aliquid mouet̄ / contingit ⁊ al'r habere. Quare latio que pria ⁊ actus eſt ſm ꝙ mouet̄: ex hac aūt cōtingit al'r habere ſm locū: ⁊ ſi nō ſm ſubſtantiaʒ. Qm̄ aūt eſt quidē mouēs ipm imobile ens actu ens: h3 nō ꝯtingit al'r ſe hr̄e nullaten⁹. Latio eniʒ prima mutationū: hui⁹ aūt q̄ circulo: hac aūt mouet hoc. Ex neceitate igit̄ eſt ens ⁊ neceſſitas bn̄ trāſit pricipiū. Nā neceſſariū totiēs hoc qdē vr̄ qd̄ p̄ter ipetū: illud vero ſine quo nō bene: hoc aūt nō ꝯtingit al'r: hoc ſimpl'r. Ex tali igit̄ pricipio dependet celum ⁊ natura.

Perfectio duplex.

a Primū celū mouet̄ a pmo motore ſm deſideriū vt aſſilet̄ ei ſm ſuū poſſe: ſicut amatuʒ mouetur vt aſſilet̄ ſuo amato. vid̄ 1. cō. 44.

b Propter qd planete duplici motu mouent̄.

c Quō de⁹ ſollicitudinē hēat circa idiuidua ſ3 Auer. vide et. 2. de aīa. cō. 34. ⁊ h. 1. cō. 52 ⁊. 2. ph. cō. 75. ſ3 oppoſitū hui⁹ vide. 10. ethi. ca. 10.

¶ Si igiť aliquid mouetur poſſe eſt vt ſit diuerſarū diſpoſitionū. Igiť ſi allatio ⁊ prima actio que moueť fuerit: poſſe eſt vt locus ſit diuerſis diſpōnib⁹. ⁊ ꝙ in ſubſtātia nō eſt diuerſitas: ⁊ qꝛ illud qd mouet ipm eſt mobile cum eſt ens in actu impoſſe eſt oīno vt ſit ſm aliā diſpoſitionē: ⁊ allatio eſt prima trāſmutationū: ⁊ eſt q̄ eſt ſm circularitatē: ⁊ hic eſt motoꝛ iſtoꝝ. De neceſſitate igitur inuenitur principiū etiā ꝙ de neceſſitate ſit principiū. neceſſitas autē dicitur ſm hos modos. Quedam igiť eſt violēte: qꝛ eſt extra naturā: ⁊ quedā impoſſibile eſt: vt ſit ſimplr alio modo q̄z ſic. Celum igitur ⁊ natura cōtinua ſunt ſicut per principium.

38 ¶ Uult declarare modū colligationis entiū tranſmutabiliū cum prima ſubſtātia eſt eniz in hoc magna qd iam p̄dicta. ſ. quo eternum eſt principiū gnābilis ⁊ corruptibilis. ¶ Et. d. ſi igiť aliquid moueť poſſibile eſt vt ſit diuerſarū diſpōnum: ⁊ hec ꝓpoſitio eſt vera in modis trāſmutationū: qd. n. trāſmutať in ſba inueniť diuerſaꝝ diſpōnuz in ſba: ⁊ ſilr in qualitate ⁊ in loco. ¶ D. d. ſi igiť allatio ⁊c̄. i. ſi igiť motus trāſmutatōis quo moueť primū motū fuerit: poſſe eſt vt hoc motū habeat diuerſitatē in loco nō habēdo diuerſitatem in ſba. ſ. ꝙ poſſe eſt inuenire aliqd eternū nō trāſmutabile in ſba: ⁊ trāſmutabile ī loco: ⁊ eſt quaſi mediū inter primū in quo nulla trāſmutatio eſt: ⁊ inter trāſmutabilia in ſubſtātijs ſuis: ⁊ hoc intēdebat cuz. d. ⁊ qꝛ illud qd mouet ipm eſt nō motū: vt ſit in actu: poſſe eſt vt ſit ſm aliā diſpoſitionē. i. ꝙ illud qd mouet primū motū cuz ſit nō motū ꝙ eſt act⁹ purus ſine aliq̄ potētia: impoſſe ē vt habeat aliā diſpōnē ab ea quā hꝫ. ¶ D. d. ⁊ trāſlatio eſt prima trāſmutationū ⁊c̄. i. ⁊ trāſlatio eſt prim⁹ motuū: ſicut dictum eſt in nālibus: ⁊ ex iſtis circularis. D. d. ⁊ hic eſt motoꝛ iſtoꝝ. i. ⁊ pm⁹ motoꝛ mouet iſtū motū tm̄ ſine medio. ¶ D. d. ex neceſſitate igiť ⁊c̄. i. declaratū eſt igitur ꝙ neceſſe eſt tale pͥcipiū eſſe de neceſſitate. ¶ D. d. ⁊ neceſſitas diciť ſm hos modos. i. duob⁹ modis quoꝝ vnus eſt violente ⁊ eſt illud qd eſt extrinſecū a nā rei: ⁊ diciť etiam de eo qd eſt impoſſe: vt in aliqua hoꝛa ſit circa ſuum eſſe. ⁊ hoc intellexit cū dixit: hoc eſt de neceſſitate principiū. ¶ D. d. in alia tranſlatione: cum tali principio cōtinuū eſt celuz ⁊ nā ſicut in nobis bona diſpō paruo tpe. i. iam igiť declaratū eſt ꝙ celum ⁊ nālia continuanť cum primo qd eſt intellect⁹ qui eſt in fine gaudij ⁊ voluptatis: ſicut noſtra diſpō in cōtinuatione cū intellectu qui eſt principiū paruo tpe. ¶ D. d. iſta igiť diſpō in illo eſt ſemp: nobis vero eſt impoſſe. i. ſed continuatio celi cum hoc principio ſemp eſt: noſtra autem continuatio cum principio qd eſt in nobis īpoſſibile eſt vt ſit ſemper: illud aūt qd continuať de nobis eſt generabile ⁊ corruptibile. in corpoꝛe vero celeſti ē eternū. ¶ a Et ex hoc quidē appet bene ꝙ Ari. opinať ꝙ foꝛma hoīuz in eo ꝙ ſunt hoīes nō eſt niſi per cōtinuationē eoꝛuz cum

Neceſſitas duplr dr. vide. 5. metaca. de neceſſario.

a Digreſſio q̄ oñdit itellectū eē foꝛmā hoīs in eo ꝙ hō. vide oppoſitū. 3. d aīa. cō. 5. ⁊. 2. de aīa. 7. ⁊. 11. cōmen.

eum intellectu qui declarať in libꝛo de aīa: eſſe p̄ncipiū agens ⁊ mouens nos. Intelligētie eniz abſtracte ⁊ in eo ꝙ ſunt abſtracte debēt eē p̄ncipia eoꝛum quoꝝ ſunt principia duob⁹ modis ſm ꝙ ſunt mouentes ⁊ ſm ꝙ ſunt finis. Intelligētia. n. agēs inquātuz eſt abſtracta ⁊ eſt p̄ncipiū nobis: neceſſe eſt vt moueat nos ſm ꝙ amatū amās: ⁊ ſi oīs mot⁹: neceſſe eſt vt cōtinueť cū eo a quo ſit ſm finē: neceſſe eſt vt in poſtremo cōtinueť cū hoc intellectu abſtracto: ita ꝙ erim⁹ depēdentes a tali principio a quo celū dependet: quāuis hoc ſit in nobis modico tēpoꝛe: ſicut dixit Ariſto.

¶ Deductio aūt qualis optima paruo tempoꝛe nobis: ſic enim ſemper illud eſt nobis quidē īpoſſibile. Qm̄ ⁊ delectatio huius: ⁊ ꝓpter hoc vigilatio ſenſus ⁊ intelligibilia ⁊ delectabiliſſimuz: ſpecies vero ⁊ memoꝛie ꝓp hoc. Intelligibilia autē que ſm ſe eius quod ſm ſe optimuz: ⁊ que maxime eius quod maxime. Seipſum aūt intelligit intellectus ſm tranſumptionez intelligibilis. Intelligibilis autem ſit attingens ⁊ intelligens: quare idez intellectus ⁊ intelligibile: ſuſceptibile eniz intelligibile: ⁊ ſubſtantie intelligendum eſt actualiter habens. Quare illud magis iſto quod videtur intellectus diuinum habere ⁊ ſpeculatio delectabiliſſimuz ⁊ optimuz. Si igitur ſic bene habet vt nos quādoqꝫ: Deus ſemper mirabilis: ſi aūt magis adhuc mirabilius habꝫ aliquis. Et vita aūt vtiqꝫ exiſtit: etenīz intellectus actus vita: illud autē ipſe actus eſt: actus autē quod ſm ſe illius vita optima ⁊ ſempiterna. Dicemus autez deuz animal eſſe ſempiternuz optimuz. Quare vita ⁊ duratio continua ⁊ eterna exiſtit deo: hoc eniz deus.

¶ Uoluptas eniz eſt actio illius ēt: ⁊ ideo vigilia ⁊ ſenſus ⁊ intellectus ſunt voluptuoſa. Species aūt ⁊ rememoꝛatio ſunt ꝓpter iſta. Intelligere aūt qd eſt per ſe eſt illud qd eſt nobilius per ſe: ⁊ qd eſt maius eſt illud qd maius. Et qd intelligit ſe: eſt intellectus per acq̄ſitionez intellecti: ſic eniz intellectum qn̄ intelligit. Intellectus igitur ⁊ intellectuz idem. Recipiens eniz intellectum ⁊ ſubſtantiam eius eſt intellectus: ⁊ nō intelligitur niſi cū habet. Exiſtimatur igitur ꝙ intellectus eſt illud diuinū magis q̄z hoc. Deſideratio aūt eſt aliquid valde nobile

Intelligentie abſtracte inquantum ſunt abſtracte debēt eē p̄ncipia eoꝝ quoꝛū ſunt p̄ncipia duobus modis ſꝫ ꝙ ſūt mouētes ⁊ ſm ꝙ ſūt finis. Idez. ō. 36. ⁊. l. 44. ⁊ p̄ cap. de ſba oꝛbis. c. 2.

Deus ē aīal optimū ſempiternum ⁊ duratio cōtinua ⁊ eterna exiſtit deo.

⁊ voluptuoſuꝫ. Si igitur deus ſemꝑ eſt ſicut nos in ali
qua hora: hoc eſt mirū: ⁊ ſi magis: magis eſt miruꝫ: eſt
ꝗdem ſic: ⁊ eſt vita: q: actio intellect⁹ eſt vita: ⁊ illud eſt
intell's ꝑ ſe: ⁊ hꝫ vitam nobilem ⁊ ſemꝑ eternaꝫ. Deus
igitur eſt vnus etern⁹ in fine nobilitatis. ergo eſt vita: ⁊
eſt continuū eternuꝫ. hoc ꝗdem eſt deus.

39 ¶ Dixit Ariſt. voluptas .n. eſt actio ⁊c̃. i. primi principij. ¶ D. d. cāꝫ
⁊ dixit: ⁊ iō vigilia ⁊c̃. i. q: cā voluptatis eſt cōprehēſio: ⁊. q. d. ⁊ dele
ctatur: q: cōprehēdit. ¶ Et ſignū ꝙ cōprehēſio eſt cā voluptatis: eſt
q: vigilia ⁊ ſenſus ⁊ intellect⁹ ſunt in nobis voluptuoſi. ¶ D. d. ſpēs
aūt ⁊c̃. i. ſpēs autē ⁊ rememoratio quāuis ſint voluptuoſe: tñ ſunt in
rebus nō exiſtentib⁹ in actu: ⁊ ſunt voluptuoſi: q: ſperans imaginat
ea eſſe cōprehēſa in actu: ⁊ ſilr memorās: ⁊ inuit ꝙ cōprehēſio volu/
ptuoſa nō ē niſi illi⁹ qđ eſt in actu: nō in potētia: ⁊ ꝙ deſideriū ꝓcedēs
cōprehēſionē oēm magis vr̃ dolor ꝙ̃ voluptas. ¶ D. intellect⁹ aūt ꝑ
ſe eius qđ eſt nobilius ꝑ ſe. i. ⁊ qđ intelligit ꝑ ſe nō eſt per aliud eſt no/
bilius eo ꝙ intelligit ꝑ intellectū exñtem in eo. ¶ D. d. ⁊ qđ eſt ma/
gis eſt illius qđ eſt magis. i. ꝙ voluptas que eſt maior eſt illius qđ eſt
maioris intellect⁹. ¶ D. d. ⁊ qđ intelligit ſe eſt intellectus per acqui/
ſitionē intellecti. i. qđ intelligit ſe delectatur ꝑ ſe: ⁊ hoc eſt verū dele/
ctans ⁊ tale eſt intellectus. Cuꝫ eniꝫ acquiſiuit intellectuꝫ ⁊ intellexit
ipſuꝫ intelliget ſe qñ ipſuꝫ nō eſt niſi intellectū qđ itelligit: intellect⁹
igit eſt illud qđ delectat ꝑ ſe. ¶ D. d. fit eniꝫ intellectū qñ admiſcet ⁊
intelligit. i. ⁊ intellect⁹ i nobis nō intelligit ſe donec admiſceat cū in/
tellecto ⁊ imagiet ⁊ intelligat ipſuꝫ in actu: nō qñ ē in potētia anteꝙ̃
intelligat ipſuꝫ intellectū: q: intellectū cū intelligit fiet ideꝫ cuꝫ eo. ſ.
intellectu. ¶ Et intēdebat ꝑ hoc diſtinguere inter voluptatē q̄ eſt in

Intellectuꝫ cū intelligit fit idē cum itellectu:

intellectu q̄ qñq; eſt in potētia qñq; in actu: ⁊ q̄ eſt ſemꝑ in actu: ⁊ hꝫ ē
qui nō eſt in mā. ¶ D. d. intellect⁹ igit ⁊ intellectuꝫ ſunt idē ⁊c̃. i. in/
tellect⁹ aūt ⁊ intellectū fiunt idē cū intellexerit q: recipiēs ⁊ receptū
de intellecto vtrūq; eſt intellect⁹: ⁊ ideo intellect⁹ ⁊ intellectū ⁊ intel
ligēs reducunt i vnū: ⁊ nō differūt niſi ſꝫ reſpectū diſpoſitionū. In/
tellect⁹ eiꝫ inquātū intelligit intellectū dr̃ intellect⁹ ⁊ inquātū intel/
ligit ꝑ ſe dr̃ ꝙ intellect⁹ ꝑ ſe eſt ipſe itellect⁹ ecōtrario illi qđ itelligit
ꝑ aliud: ⁊ inquātū ꝗdē intellect⁹ eſt illud qđ intelligit: dr̃ ꝙ itellect⁹ ē
res intellecta. ¶ D. d. intellect⁹ igit ille diuinus eſt maior iſto. i. ⁊ cuꝫ

Vide h̄ quō dr̃ itell'm eē rē itellectā.

intellectus in nobis qñq; eſt potētia: qñq; actus: ille aūt intellectus
diuinus ſemꝑ eſt actus. manifeſtū eſt nobiliorē eſſe iſto intellectu qui
eſt in nobis. ¶ D. d. deſideratū aūt eſt aliquid valde ⁊ nobile. i. ⁊ ma
nifeſtū eſt ꝙ intelligere per intellectū qui eſt in nobis eſt valde volu/
ptoſuꝫ ⁊ nobilius omnibus rebus exñtibus in nobis. ¶ D. d. ſi igitur
deus ⁊c̃. i. ⁊ ideo videmus ꝙ ſi voluptas dei per cōprehenſioneꝫ ſui/
ipſius eſt equalis voluptati quā nos habemus tñ intellect⁹ in nobis
cōprehēdit ſe: ⁊ cuꝫ denudat a potentia: hoc aūt in nobis paruo tpe
exiſtit. in deo aūt ſemper valde eſt mirabile. ⁊ ſi illa voluptas q̄ ſem/
per eſt in eo eſt multo magis nobilius ꝙ̃ in nobis eſt magis ⁊ magis

mirabile. ¶ Et Alexan. d. ꝙ nō eſt intelligenduꝫ per voluptatem: vo/
luptateꝫ cōſequēteꝫ paſſioneꝫ que opponit triſticie. Voluptas aūt q̄

Voluptas ita cōſequit cōprehēſioneꝫ ſic vmbra cōſequitur corpus.

eſt in intellectu nō eſt paſſio: neq; hꝫ oppoſitū: cū iſta cōprehenſio nō
opponat ignorantie. Voluptas eniꝫ ita cōſequit cōprehēſionē: ſicut
vmbra corpus. Si igit aliqua cōprehēſio eſt que nullū oppoſitū hꝫ ⁊
nunꝙ̃ eſt i potētia: tūc cōprehēdenti nunꝙ̃ accidit dolor per defectū
cōprehenſionis. ¶ D. d. ⁊ hꝫ vitā q: actio intellect⁹ eſt vita. i. ⁊ dicit
de eo vita. hoc eniꝫ nomen. ſ. vita nō dicit de cōprehēſiōe. ⁊ cū actio
intellectus eſt comprehēſio: ergo actio intellectus eſt vita. ¶ Deinde
d. ⁊ intellect⁹ ꝑ ſe ⁊ hꝫ vitam nobilē. i. ⁊ cū intellectus eſt vnus ⁊ cū
actio eius eſt vita: illud igitur qđ intelligēs eſt: q: intelligit ſe non q:
intelligit aliud illud eſt viuuꝫ qđ hꝫ vitam in fine nobilitatis. ⁊ ideo
vita ⁊ ſciētia ꝓprie dr̃ de eo. ¶ Eſt igitur vnus deus ſapiens. ⁊ hoc

Digreſſio.

ꝑſentauerūt antiqui trinitatē eſſe in deo in ſubſtātia: ⁊ voluerūt eua
dere per hoc ⁊ dicere q: fuit trinus ⁊ vn⁹ deus: ⁊ neſciuerūt euadere:
q: cū ſubſtātia fuerit numerata: cōgregatū erit vnū ꝑ vnā intētio/
nem additā cōgregato. ¶ Et. d. Alex. ⁊ hoc ſimilr cōtingit loquētib⁹
in lege mauroruꝫ ponētibus has diſpōnes additas eſſentie. Quapꝑ
contingit eis vt ſit vnus ꝑ vnam intentionē additam eſſentie ⁊ di/
ſpoſitionib⁹. ¶ Et vtriq; diſpoſitioni dubitat accidere compoſitio: ⁊
omne compoſitū eſt nouū niſi dicant aliqua componi ꝑ ſe: ⁊ ſi ali/
qua eēnt que componerētur ꝑ ſe: tunc exirent de potētia in actū ꝑ
ſe ⁊ mouerētur ſine motore ꝑ ſe. ¶ Et ſic eſt intelligēdum cum dici/
mus ipſum eē vnum ⁊ habētem vitam. ſ. idem in ſubiectū: ⁊ duo ſm
modum: nō q: ſignificant idem omnib⁹ modis: ſicut ſignificant noīa
ſynonyma: neq; ſicut ſignificat noīa. ſ. neq; ſicut ꝓncipale ⁊ ſumptū:
q: ſumptum ſignificat illud qđ ſignificat principale ⁊ magis. Vita
enim ſignificat aliquid nō in ſubiecto: viuū autem ſignificat aliquid
in ſubiecto. ſ. formam in materia: ⁊ habitū in ſubiecto: he igitur ſunt
diſpoſitiōes ſignificationū nominū in eis que ſunt forma in materia.
¶ a In eis aūt que ſunt forma nō in materia diſpō ⁊ diſpoſitum
reducūtur ad vnum in eſſe: ⁊ duo in conſideratiōe. Iſta enim eēntia
cum fuerit accepta ſm ꝙ poſita ⁊ fuerit diſpoſita aliqua diſpoſitione
tunc diſpoſitio ⁊ diſpoſitum vnum erit in predicatione: ⁊ duo inten/
tione: q: predicatum differt a ſubiecto: ſed tamē non ſicut predica/
tum differt a ſubiecto in propoſitiōibus cathegoricis ſubſtantiali/
bus. Diſpoſitio enim idem eſt ⁊ diſpoſituꝫ: ſicut in rebus abſtractis:
ſed in potentia duo quādo intellectus diuiſit vnum ab altero: intel/
lect⁹ b enim nat⁹ eſt diuidere adunata in eſſe in ea ex quibus cōpo
nuntur: quāuis non diuidātur in eſſe ſicut diuidit materiaꝫ a forma:
⁊ formam a compoſito ex materia ⁊ forma. h igitur eſt diſpoſitio in/
tellectus in rebus compoſitis ex materia ⁊ forma: cuꝫ diſponit com/
poſitum per formaꝫ: aut cum diſpoſuit habenteꝫ formaꝫ per formam.
intelligit eniꝫ vtraq; eſſe adunata aliquo modo ⁊ differentia aliquo
modo. V. gratia. q: cum diſpoſuit homineꝫ per rationabilitatē intel/
ligit ꝙ ſubiectū rationabilitatis ⁊ rationabilitas idem ſunt in adu/
natione: ⁊ intelligit ꝙ differens ex eis eſt aliud a delato. Cum auteꝫ
fuerit conſiderata diſpoſitio ⁊ diſpoſitum in eis que non ſunt in ma/
teria tunc reducūtur ad vnam intentionē omnibus modis: ⁊ nullus

De cōpoſito. Quod omne cōpoſitū eſt nouū. ꝗd de intellectu agēte ⁊ mālium: ꝗd ꝗ orbe ⁊ intelligētia: Quō differt abſtractū ⁊ ꝯcretū i rebus mālib⁹: ⁊ quō i abſtractis a materia.

a In abſtractis a mā diſpō ⁊ diſpoſitū ſunt vnū in eē ⁊ duo in cōſideratiōe.

b Intell'us nat⁹ ē didē ea q̄ ſūt adunata i eē ſic diuidit māꝫ a forā. oppo. vid. ꝗ mā ꝑ ph. 69. c. 4 ph. cō. 16.

modus erit quo predicatuꝫ deſtinguatur a ſubiecto: ⁊ diſpoſitio ex/tra intellectuꝫ.ſ.in eēntia rei. Sed cum intellectus cõponit aliquam propoſitionẽ ex diſpoſitiõe ⁊ diſpoſito in talibus rebus: tunc nõ in/telligit ex eis nomina ſynonyma ita ꝙ propoſitio ſit ſm nomẽ nõ ſm intentionẽ: ſed intelligit ea eſſe differẽtia ſm aſſimilationẽ.ſ.ꝙ in ta/libus accipit duo: quorꝫ proportio adinuicẽ alterius ad alterꝫ eſt ſicut proportio predicati ad ſubiectuꝫ: ⁊ ex eis cõponit propoſitionẽ cathegoricaꝫ: ⁊ nullam intelligit differẽtiaꝫ inter ea eſſe oĩno niſi ſm acceptioneꝫ.ſ.q: idem accipit diſpoſituꝫ ⁊ diſpoſitionẽ. Intellectus eniꝫ non põt intelligere idem his duobus modis ſm ſimilitudinẽ ad ꝓpoſitionẽ cathegoricã in rebus cõpoſitis: ſicut intelligit multa ſm ſimilitudinẽ. ⁊ ſi intellectus nõ accepiſſet in iſtis diſpoſitionẽ ⁊ diſpo/ſitum nõ poſſet intelligere naturas eorꝫ neqꝫ declarare eas. ⁊ ma/gna differẽtia eſt inter ea que differũt in eſſe ⁊ intellectu: ⁊ que diffe/runt in intellectu tantũ. ¶ Multiplicitas igitur in deo non eſt niſi in intellectu differẽtia nõ in eſſe. Sed Alexan.d.ꝙ nõ eſt intelligen/dum per hoc qđ dicimus nõ intellectus intelligit ſe ſm alterationẽ. videmus eniꝫ virtutẽ viſibilẽ videre ſe in ſpeculo: ⁊ cum hoc poſſibi/le eſt dicere in eo: magis eſt poſſibile in intellectu. ¶ D.d. deus igitur eſt vnus ⁊c̃.i. ⁊ ſm hoc ꝙ ſonat hoc nomẽ eſt vnum eternuꝫ valde no/bile: ⁊ declaratum eſt ratione aliquod tale eſſe: ⁊ eſt illud quod mo/uet omne: hoc igitur eſt deus.

Multiplicitas attributorum in deo eſt ſm rõnẽ nõ ſm eſſe.

¶ Quicunqꝫ aũt putant vt Pythagorici ⁊ Leucippus optimũ ⁊ nobiliſſimũ nõ in principio eſſe: quare ⁊ plã/taruꝫ ⁊ animaliũ ꝓncipia cauſe ſunt. Bonũ vero ⁊ per/fectum in his nõ recte exiſtimãt. Nam ſperma ex alte/ris eſt priorib⁹ ꝑfectis: ⁊ primũ nõ eſt ſperma ſed ꝑfe/ctum: vt prioreꝫ hoĩem dicat aliquis eẽ ſpermate. Non eniꝫ q ex hoc fit: ſed alterũ ex quo ſperma.

¶ Omnes aũt qui exiſtimabãt exiſtimationẽ Pytha/gorici ⁊ Leucippi: ⁊ ꝙ bonuꝫ ⁊ nobile nõ eſt in primo: q: cauſe plantaruꝫ ⁊ animaliũ ſunt principia: ⁊ ꝙ bonũ ⁊ perfectuꝫ ſunt in eis que ſunt ex iſtis nõ verum repu/tant. Semina ſunt ex alijs precedentib⁹ perfectis: pri/mum autẽ nõ eſt ſemen: ſed aliqđ perfectũ. U.g.ꝙ ho/minem opꝫ eſſe ante ſperma: nõ aliud qđ fit ex hoc: ſed aliud ex quo fit ſemen.

40 ¶ D. Ariſto. ⁊ antiqui dicẽtes ꝙ ꝑfectio nõ eſt in principijs: ſed in eis que ſunt ex ꝓncipijs. aĩalia eniꝫ ⁊ plãte perfectiora ſunt principijs.ſ. ſeminib⁹ ⁊ ſpermate nõ vere dicunt. ſemina.n. fiunt ex rebus perfe/ctis gñantib⁹ ſemina. ¶ U.g. qm̃ ſemen hoĩs fit ex hoĩe. ſemina igit̃ nõ ſunt principia: ſꝫ eſt principiũ illud a quo generãtur: ⁊ eſt in perfe/ctione ſicut generatũ ſi fuerit de ſpeciebus gñatis ex ſĩlibus: aut ꝑfe/

ctius ſi fuerit ex nõ generatis ex ſuis ſimilib⁹. Principiũ.n. eoꝝ q̃ nõ gñantur ex ſĩli eſt ſol ⁊ orbis decliuis: ⁊ eoꝝ que gñantur ex ſĩli nõ tm̃ eſt principium ſimile in ſpecie: ſed ⁊ cum ſole ⁊ orbe decliui. Unde a Ariſto.d. homo generat hominẽ ⁊ ſol.

Principiuꝫ eoꝝ que nõ gñant ex ſĩli ẽ ſol ⁊ orbis dcliuis. vide idẽ.3.ſ.13.⁊ 18.⁊.7. me. 31.⁊.8. ph. 46.⁊.47.c.

¶ Quod qdem igitur eſt ſubſtantia alia ſempiterna ⁊ imobilis ſeparata a ſenſibilib⁹: manifeſtũ eſt ex dictis: oſtenſuꝫ eſt aũt. ⁊ q: nõ cõtingit habere hanc ſbam ma/gnitudinẽ nullã. Uerum ſine parte indiuiſibilis eſt: mo/uet enim infinitum tempus ⁊ non habet potẽtiam infi/nitam finitum. Qm̃ autẽ oĩs magnitudo finita eſt aut infinita. finitã qdẽ ꝑꝑ qđ hoc vtiqꝫ nõ habebit magnitu/dineꝫ. Infinita vero nõ q: totał̃r nulla ẽ infinita magni/tudo. At vero q: impaſſibilis ⁊ alterabilis. Oẽs.n. alij motus poſteriores ſunt eo q eſt ſm locũ: hec qdem igit̃ manifeſta q: hunc modũ habent.

a Scđo ph. tex.cõ.26.

Nulla ẽ magnitudo infinita.

¶ Qm̃ aũt aliã ſbaꝫ eternã nõ mobileꝫ abſtractaꝫ a ſen/ſibilib⁹ eſſe manifeſtũ eſt ħ mõ: ⁊ iã declaratũ ẽ hãc ſbaꝫ hẽre magnitudinẽ aliquã eſſe: ſꝫ neqꝫ ꝑtẽ neqꝫ diuiſionẽ hꝫ: mouet.n. tꝑe infinito. Nullũ aũt finitũ hꝫ potẽtiã infi/nitã: oĩs igit̃ magnitudo aut finita aut ĩfinita: ⁊ idõ nõ erit in magnitudĩe finita neqꝫ ĩfinita: q: magnitudo ĩfinita eſt nulla: ⁊ manifeſtũ ẽ ꝙ nõ patit̃ neqꝫ trãſmutat̃. Oẽs n. mot⁹ poſt locales ſũt: ħ igit̃ manifeſta ſunt eſſe talia.

¶ Facit rememorationẽ de hoc qđ declaratũ eſt prius.ſ. ſbam eter/nam eſſe nõ mobilẽ ⁊ abſtractã ab oĩbus materijs. ¶ Et.d. ⁊ iam de/claratũ eſt hanc ſbam ⁊c̃.i. ⁊ iam declaratuꝫ eſt in nãlibus ꝙ impoſ/ſibile eſt vt iſte motor ſit potẽtia in corpore: neqꝫ corpus: qm̃ non hꝫ partẽ: neqꝫ diuiſibile eſt: neqꝫ eſſentialr̃: neqꝫ accidentalr̃: oẽ aũt cor/pus hꝫ ꝑtes ⁊ eſt diuiſibile. ¶ D. dedit cãm in hoc: ⁊.d. mouet.n. in tꝑe infinito: quapꝑ dꝫ hr̃e potentiã infinitã. D.d. ⁊ nullũ finitũ hꝫ po/tentiã infinitã.i. ⁊ neceſſe eſt vt hñs potẽtiaꝫ infinitã nõ ſit corpus: q: prim⁹ motor hꝫ potẽtiã infinitã: ⁊ oẽ corp⁹ aut potẽtia in corpe eſt finitũ: ergo in ſcđa figura prim⁹ motor nõ eſt corp⁹ neqꝫ potentia in corpe. ¶ Et q: neceſſe eſt vt oẽ corpus hẽat potẽtiã: q: oẽ corpus eſt finitũ: ⁊ potentie corpales ſunt diuiſibiles ſm diuiſionẽ ei⁹. D.d. oĩs igitur magnitudo aut infinita aut finita.i. ⁊ neceſſe eſt vt oĩs potẽtia ſit finita in corpe: ſi.n. nõ: aut ergo in corpore finito: aut infinito: ſed corpus infinitũ impoĩe eſt eſſe: ⁊ ſi in corpore finito fuerit potẽtia infi/nita: cõtinget corp⁹ illud moueri in inſtãti: vt declaratũ eſt in octauo phy. ¶ Et hoc intẽdebat cũ.d. ꝑꝑ hoc igitur nõ erit in magnitudine finita ⁊c̃.i. cã aũt ꝑꝑ quã potẽtia infinita nõ eſt in corpe: eſt q: in cor/ 41

8. phyſi.78 ⁊.79.

poꝛe infinito nõ eſt:qꝛ coꝛpus infinitũ nõ eſt:in coꝛpe aũt finito nõ eſt:qꝛ diuidit per diuiſionẽ finiti:ꝛ qꝺ diuidit ꝑ diuiſionẽ finiti eſt finitum. ℭ Joãnes grãmatic⁹ mouit magnã q̃õnem difficilẽ ꝑipatheticoꝛũ. D.n.ſi oẽ coꝛp⁹ hꝫ potentiã finitã ꝛ celũ eſt coꝛp⁹:ergo hꝫ finitam potẽtiã.ꝛ oẽ finitũ eſt coꝛruptibile:ꝗ celũ eſt coꝛruptibile. ℭ Si igitur aliquis dixerit ꝙ priuatio coꝛruptiõis eſt acq̃ſita in celo de potentia eterna abſtracta:cõtinget vt aliqd poſſibilis coꝛruptibilis ſit eternũ. Qm̃ aũt eſt impoſſe:hoc declaratũ eſt in fine ꝑmi celi ꝛ mũdi. ℭ Dicam⁹ igitur nos ꝙ mirũ eſt de hoc qꝺ.d.ꝙ oẽ coꝛp⁹ hr̃e potẽtiã finitã eſt veꝝ. Potẽtia.n.multiplr̃ dr̃:eſt.n.potẽtia in ſba ꝛ alteratõe ꝛ vbi:ꝛ iaꝫ declaratũ eſt ꝙ de iſtis virtutib⁹ nulla exiſtit in coꝛpe celeſti niſi potẽtia in loco.iſta igitur ꝓpõ nõ eſt cõis oĩ coꝛpoꝛi niſi cum ꝑ potẽtiã itelligat potẽtia in vbi.ſ.cũ dicim⁹ ꝙ oẽ coꝛp⁹ hꝫ potẽtiã finitam. Cũ.n.dicim⁹ oẽs potẽtias in coꝛpe eẽ finitas eſt veꝝ quecũqꝫ potẽtia fuerit:ꝛ cũ dicim⁹ q̃cũqꝫ potẽtia fuerit ĩ coꝛpe eſt finita:eſt veꝝ:ſed nõ cõſequit ex hoc ꝙ oẽ coꝛp⁹ hẽat oẽm potentiã:qꝛ coꝛp⁹ celeſte nõ hꝫ potẽtiã niſi tm̃ in vbi. Si igitur potẽtia q̃ mouet hoc motu eterno fuerit in eo:aut eſt finita aut infinita.ſi infinita:ↄtinget moueri in inſtanti.ſi finita poſſe eſt quieſcere qꝺ improbatũ eſt:ergo nõ mouet ꝑ potentiã exñtem in eo:imo ꝑ potẽtiã nõ in ſubiecto oĩno. ℭ Sed aliqs queret ſi mouet a potẽtia cui⁹ actio eſt infinita:neceſſe eſt vt moueat ipſuꝫ nõ in tpe:ſicut cõtinget cuꝫ fuerit exiſtẽs in eo. ℭ Et diſſolutio eſt ꝙ iſte motus cõponit:vt declaratuꝫ eſt ex duob⁹ motoꝛib⁹:ꝗ quoꝝ vn⁹ eſt finite motiõis:ꝛ eſt aĩa exñs in eo:ꝛ alter eſt infinite motionis:ꝛ eſt potẽtia que nõ eſt in mã. Scꝺm igit ꝙ mouet a potentia finita mouet in tpe:cũ dicere finitatẽ eſt hr̃e ꝓpoꝛtionẽ terminatam ad motã reꝫ:ꝛ in ſua ſba eſt eterna: queãdmodũ eius ſbm eſt eternũ.ſ.ꝙ in neutro eoꝝ eſt poſſibilitas in ſba ꝛ tñ eſt poſitas in ſbto eoꝝ in recipiẽdo motũ in eis.aut nõ niſi in neutro tm̃. Et per diuerſitatẽ iſtius ꝓpoꝛtionis in coꝛpoꝛib⁹ celeſtib⁹.ſ.que eſt inter coꝛpa eoꝛuꝫ ꝛ aĩas diuerſant in velocitate ꝛ tarditate:ꝛ in hoc in quo cõueniũt:qꝛ mouent a potẽtia nõ in mã hñte eternitatẽ mot⁹:ꝛ cõtinuitatẽ mot⁹. Et ex hoc nõ ẽt veꝝ eſt dicere coꝛp⁹ celeſte hanc potẽtiã finitã. ℭ Et hec eſt intẽtio ei⁹ qꝺ.d.Ari. a eẽ in celo:qm̃ ſi in ꝑmo celo eẽnt plures ſtelle:aut tardioꝛes aut tardius mouerent:aut oĩno nõ:nõ qꝛ laſſitudo accidat ei: ſed ꝑꝑ defectũ ꝓpoꝛtiõis q̃ eſt inter motoꝛẽ in eis ꝛ motuꝫ. Motoꝛ.n.nõ mouet niſi qꝛ potẽtia eius eſt maioꝛ potẽtia moti:ꝛ quãto magis fuerit tanto maius potẽtia eius:ꝛ cũ potẽtia motoris nõ ſupabũdauerit nõ poterit mouere ipſuꝫ:ꝛ ſi modicũ ſupabũdauerit mouebit tardi⁹:in coꝛpe b qdẽ celeſti nõ eſt potẽtia vt coꝛrũpatur:qꝛ nõ hꝫ ↄtrariuꝫ:eſt igitur remanẽs ꝑ ſe ꝛ ꝑ ſuã ſbam: c motus aũt impoſſe eſt vt ſit remanẽs ꝑ ſuã ſbam cũ hẽat ↄtrariũ.ſ.gerẽ. ſm igitur ꝑmanẽtiaꝫ motus opꝫ nos ponere aliaꝫ intẽtionẽ remanẽtem in ſe ecõtrario ꝑmanẽtie q̃ eſt in ſba. d nõ eſt in celo poſitas niſi vt q̃ſcat:ſꝫ hoc iaꝫ ꝓbatũ eſt eẽ impoſſe:ꝗ neceẽ eſt vt hoc ſit ꝑꝑ motoꝛeꝫ in quo nulla potẽtia eſt oĩno neqꝫ eẽntialr̃ neqꝫ accñtalr̃: ſed tale nõ eſt in mã. Et iꝺ.d.Ari. e ꝙ nõ eſt timẽduꝫ celũ q̃ſcere in aliqua hoꝛa:ꝛ nõ.d.coꝛrumpi. Coꝛruptio.n.nõ eſt in eo poſſibilis ſicut q̃es. ℭ Et ideo non eſt verum dicere aliquid poſſibile eſſe ex ſe. Eternum

Digreſſio i q̃ iducit qꝺ Joãnis grãmatici ↄ ꝑipatheticos. ꝑ q̃ viꝺ cõ. 79. l.8.ph. ꝛ ĩ fine libri de ſba oꝛb.

Pña multiplr̃ dr̃. Viꝺ ꝑ phy.63.ꝛ 3.me.c.4.ꝛ 12.ꝛ h.t.cõ. 10.ꝛ.2.ꝛ vl. ca.ꝺ ſba oꝛ.

Dubiuꝫ.

Solo.

Mot⁹ celi cõponit ex duplici motoꝛe.

a Scꝺo ce. 71.

b In coꝛpe celeſti nõ eſt pña vt coꝛrũpat qꝛ nõ hꝫ ↄtrariũ. Jdẽ ꝑ ce.c. 20.ꝛ q̃ ibi.

c Mot⁹ impoſſe ẽ vt ſit remanẽs ꝑꝫ ſuã ſbaꝫ cuꝫ hẽat cõtrarium.

d Nõ ẽ i celo poſitas niſi vt quieſcat. Viꝺ oppm̃ 6.phy.15.ꝛ 7.ph.c.2.

e Nono me. t.cõ.17.

aũt ꝛ neciuꝫ ex alio eo ꝙ neceſſarioꝝ quoddã eſt neciuꝫ per ſe ꝛ qꝺdã per aliud non eſt niſi in motu celi tantũ. Ut aũt aliqd ſit poſſe in ſua ſba ꝛ ꝑ aliud ſit necium in eſſe impoſſe eſt. Jmpoſſe em̃ eſt vt idem ſit poſſe in eẽ ex ſua ſba:ꝛ recipiat ex alio neceſſariũ eſſe niſi eſſet poſſibile vt nã eius trãſmutaret. Motus autẽ poſſibile eſt vt ꝛ neceſſarius ex alio ſit poſſibilis ex ſe:ꝛ cã in hoc eſt ꝙ eſſe hꝫ ex alio.ſ.a motoꝛe. Si igit motus iſte fuerit eternus neceſſe eſt vt ſiat ex motoꝛe nõ moto oĩno neqꝫ eſſentialr̃ neqꝫ accidẽtalr̃. Permanentia igit motus eſt ex alio:ſba aũt ex ſe:ꝛ ideo impoſſe eſt inuenire ſbam:poſſibilẽ ex ſe neceſſarium ex alio:qꝺ eſt poſſe in motu. ℭ Omnis igit potẽtia mouẽs exiſtens in coꝛpoꝛe neceſſario mouet accidentalr̃ ꝛ non eſſentialr̃: ꝛ omne motũ accidentalr̃ aut eſſentialr̃ poſſe eſt vt quieſcat ex ſe ꝛ eſt motuꝫ ab alio. Si igit eſt aliq̃ potẽtia in coꝛpe q̃ poſſe eſt quieſcere a motione in aliq̃ hoꝛa neciꝺ mouet a motoꝛe in quo nulla potentia eſt omnino:neqꝫ eſſentialr̃:neqꝫ accidentalr̃: ſicut eſt de coꝛpoꝛe celeſti. ℭ Hec igit eſt intẽtio eius qꝺ.d.Ariſt.ꝙ oĩs potẽtia in coꝛpe eſt finita.i.ꝙ actio eius poſſe eſt vt ſit finita in quo aut ex coꝛpoꝛib⁹ eſt ĩ potẽtia ad eẽ:neceẽ vt trãſmutet ei⁹ ſba. Et ĩpoſſe eſt vt acq̃rat ꝑmanẽtiã ꝛ eternitatẽ ex alio:niſi ſba eius trãſmutet: in quo vero ex coꝛpoꝛib⁹ eſt potẽtia tm̃ in vbi:poſſe eſt dicere hanc potentiã eſſe poſſibilẽ ex ſe:ꝛ neceſſariũ ex alio. ℭ Et ẽt qm̃ coꝛpus celeſte ex ſe mouet:ꝛ omne qꝺ ex ſe mouet poſſe eſt vt quieſcat ex ſe:ꝛ dicere eſt motũ ex ſe hoc oẽ qꝺ per deſideriũ ꝛ voluptatẽ mouet:ſed iaꝫ declaratũ eſt: qm̃ coꝛpus celeſte quieſcere ĩpoſſe eſt. Quapꝑ eternitas motus eius eſt ꝑꝑ motoꝛeꝫ in quo nulla potẽtia exiſtit ad aliquẽ modũ trãſmutatiõis:neqꝫ eſſentialiter neqꝫ accñtalr̃. Motoꝛ igit coꝛpis celeſtis eſt potẽtia nõ materialis neciꝺ:ideo querendũ eſt ꝙ oẽ hñs motuꝫ in loco eternũ: neceẽ eſt vt ſit ſba eterna. Si vero ſba eterna ſit:non erit neceſſariũ vt motus eius in vbi ſit eternus:ſed ſi motus eius in vbi fuerit eternus neceſſe eſt vt motus eius ſit a motoꝛe non coꝛpoꝛeo: neqꝫ potentia in coꝛpoꝛe:neqꝫ eterno neqꝫ non eterno.hoc quideꝫ eſt valde difficile ꝛ clauſum:ꝛ ideo iſte locus fuit lapſus ſapientũ. Cum eniꝫ declaratum eſt hoc coꝛpus eſſe eternuꝫ:poſſe eſt exiſtimare ꝙ non indiget in hoc eſſe ponere principiũ aliud nobilius eo. Exiſtimatũ eſt em̃ ꝙ cuꝫ diximus:ꝛ oĩs potẽtia in coꝛpoꝛe eſt finita:nõ eſt veruꝫ niſi in coꝛpoꝛib⁹ mãlibus gñabilibus ꝛ coꝛruptibilibus. Si aũt aliqꝺ eternũ eſt in ſua ſba:exiſtimatũ erit ꝙ neceſſe eſt potentiã eius manentem eẽ eterne motionis.ꝛ in hoc loco errauerũt ꝫabij ꝛ ſapientes eoꝝ. ℭ Et Ariſt. ſuſtẽtatus eſt in hoc ſuper duas ꝓpõnes:quarũ vna eſt ꝙ oĩs potentia in mã finita eſt.ſcꝺa aũt eſt ꝙ actio ĩfinita nõ ſit ex potẽtia finita. Unũ ꝓuenit ꝙ faciẽs motũ infinitũ eſt potẽtia nõ in mã. Et ipſe laboꝛabat in declaratione iſtaꝝ duaꝝ ꝓpoſitionũ in octauo phyſicoꝝ. ℭ Et cõtradicẽtes huic dicũt ꝙ ꝓpoſitio dicẽs ꝙ ſi in ſtellis ſunt potentie finite:tũc nõ eſſet ꝟa niſi ſtelle eẽnt cõpoſite ex mã ꝛ foꝛma: ꝛ dicunt ꝙ poſſe eſt vt ſint ĩ eis potẽtie finite ꝛ vt ſint infinite actionis. Dicũt em̃ ꝙ finitas actõis ꝛ motõis nõ accidit niſi ꝑ alterationẽ motoꝛis a moto. Quapꝑ accidit ei feſſitudo. Quod aũt nõ alterat in ſua ſuba: neqꝫ accidit ei feſſitudo non eſt impoſſe vt agat actionem infinitam. ℭ Themiſtius aũt in hoc loco.d.ꝙ non rectũ dicit dicẽs ſoleꝫ ꝛ alias

In ſolo motu ꝟitatẽ hꝫ ꝙ aliqꝺ ex ſe poſſe ſiat ab alio neceſſariũ: in ſbſtãtijs aũt ĩpoſſe eſt.

Sñia Themiſtij.

ſtellas eſſe finitas ⁊ hr̄e potētias infinitas. Potētia eñ q̄ eſt ī ſtellis
que eſt infinita nō eſt nālis in eis:neqʒ ſm ꝙ ſunt coꝛpa.ſʒ aut pēdet
a pͥma cauſa:aut ex aīa exiſtēte in eis ab illa potētia q̄ nō eſt coꝛpus.
Pͥa eñ cā ē ꝙ reuoluit eos ī tpe infinito:qm̄ ſi haberēt illud qđ hn̄t
in potētia vt coꝛpus ⁊ magnitudo hn̄t ⁊ nō eſſent ſemꝑ in actu: tunc
neciū eēt eis laboꝛare ⁊ laſſari. Coꝛpa.n.ſtellaꝝ qꝛ exiſtit ī eis aliqđ ī
potētia ſm h̄ potētie eoꝝ ſunt finite:in qualibet enim hoꝛa exiſtunt in
alio loco. Qñqʒ igiť ſunt h̄:qñqʒ illic:⁊ iſta loca ſunt.q.vltīa motus
⁊ impoſſe eſt in aliquo exiſtēte ī potētia cū poſt ꝑuenerit ad actū quem
intēdit vt nō ſit ei vltimū ⁊ extremū. Cā aūt ī q̄ nulla potētia exiſtit
ſʒ ſemꝑ eſt in actu ⁊ nunq̄ diuerſať in aliq̄ hoꝛa poſt aliam. Quō igiť
poſſe eſt imaginari magnitudinē ⁊ coꝛpus vt iſta alia in quibꝰ ſemꝑ
exiſtit potētia:ſiue coꝛruptibilia ſint ſiue nō:⁊ vľr ſi actio ſingularis
ꝑ ſe poſſe eſt remanere in infinitū cū eternitate tpis. Actus vero quē
exit ab eo qui eſt in potētia eſt cōdimētū illiꝰ qđ eſt in potētia:⁊ īpoſſe
eſt in tali actu ipſum ꝑmanere in infinitū:cū ꝓcedat ipſum potētia.
Quapꝓ nece eſt vt potētia mouēs q̄ eſt in ſtellis ſit infinita:qm̄ ſtelle
acqrūt hac potētia nō mō potētiali. Motus aūt eoꝝ in loco eſt fini/
tus:potētia eñ nō eſt in ſtellis niſi ſm has diſpōnes:hec igiť ſunt ver/
ba Thē. ¶ Et abbꝛeuiatio eius eſt ꝙ oīs motoꝛ in loco motio eius eſt
ad aliqđ in potētia:⁊ oē qđ mouet ad aliqđ qđ eſt in potētia motꝰ eiꝰ
eſt finitus:cū illđ qđ eſt ī potētia neceſſe eſt vt exeat ad actū. Omne
igiť qđ mouet motu eterno:motus eiꝰ eſt ad aliqđ ſemꝑ in actu:⁊ qđ
eſt ſemꝑ in actu nō eſt coꝛpus neqʒ ī coꝛpe. oē eñ in q̄ eſt potētia: aut
eſt coꝛpus:aut potētia ī coꝛpe. In quo igiť nō eſt potētia:neqʒ eſt coꝛ
pus neqʒ potētia in coꝛpe. ¶ Et illđ ſup qđ Ariſt. eſt ſuſtētatus ī hac
intētiōe eſt:ꝙ oīs actio eq̄lis īfinita ſemꝑ eterna neciō fit a potētia cu
ius actio eſt īfinita cui nulla trāſmutatio accidit ꝓpter quā deficiet actio
⁊ oīs potētia mouēs in loco in coꝛpe cui accidit trāſmutatio: nece eſt
vt eius actio nō ſit ſemꝑ eterna:qꝛ ab alio moueť. hoc igiť eſt ītelligē
dum de eo qđ eſt īfinite motiōis in alterū:⁊ cum ita ſit potētie mouētes
q̄ ſunt in coꝛpoꝛibꝰ ſunt duobꝰ modis:aut potētie in coꝛpoꝛibꝰ gn̄abi
libꝰ ⁊ coꝛruptibilibus he igiť īpoſſe eſt vt ſemꝑ moueāt ſe ꝓpter trāſmuta
tionē eoꝝ:⁊ ꝓpter trāſmutationē ſubiectoꝝ: ⁊ accidit ideo talibꝰ neciō
feſſitudo:aut potētie mouētes in coꝛpoꝛibꝰ eternis:he igiť poſſibile
eſt vt moueāt ſemꝑ ⁊ vt non moueāt ſemꝑ. Poſſunt enim nō ſemꝑ
mouere ſi poſuerimus illđ ad qđ moueť.ſ.pͥmū motoꝛē receptibilē
trāſmutationis cuiuſcūqʒ modi. Poſſunt aūt ſemꝑ mouere qñ illud
ad qđ moueť fuerit non trāſmutabile aliq̄ mō trāſmutationis: ⁊ hoc
eſt cū non fuerit coꝛpus oīno. Si igiť motum eternū eſt: neceſſe eſt vt
moueať ꝑ potentiā exiſtentē in eo a motoꝛe cui nullus modus trāſ/
mutationis accidit:⁊ tale in nulla mā exiſtit. ¶ Hec igiť eſt intētio
Ariſt. cum.d.ꝙ oīs actio infinita ꝓuenit a potētia infinita.i.infinite
actionis:hoc ēt modo ꝓpꝛio magis appet. Coꝛpus eñ celeſte aīatum
eſt neciō. ¶ Reuertamur igiť ad noſtrū locū. Et.d.Ariſt. ⁊ ēt mani/
feſtū eſt etiā ꝙ nō patiť ⁊c̄.i.⁊ manifeſtū eſt ēt ꝙ in motoꝛe q̄ ſemꝑ
mouet ⁊ eadē diſpōne:ꝙ nō patiť neqʒ alterať:qm̄ cū moueť in loco
nullū alioꝝ motuū recipit:motus eñ in loco ꝓcedit oēs motus:⁊ cum
nobilioꝛē nō hʒ:nō hʒ viliorē. Coꝛpus eñ celeſte qꝛ eſt nobiliꝰ oībus
coꝛpoꝛibus hʒ nobiliſſimū motuū.ſ.localē. Et qꝛ iſte motoꝛ eſt nobi
lioꝛ coꝛpoꝛe celeſti fuit cauſa ꝑmanētie eius ī nobilioꝛi diſpōne.ſ.in
motu. ¶ D.d. hec igiť manifeſta ſunt eſſe talia:⁊ innuit oīa que decla
rauit de hoc pͥmo motoꝛe qui non eſt in materia.

Abbꝛeuia/
tio ſnīe Thē
miſtij.

Dē qđ mo/
uet motu et
no motꝰ eiꝰ
ē ad aliqđ
ſꝑ ī actu.

Cōuertit ſe
ad textꝰ ex/
poſitionē.
Motꝰ ī loco
ꝓcedit oēs
motꝰ. Jđ.8
ph.55. vſqʒ
ad.61.

¶ Utrū aūt vnā ponendū eſt talē ſbam aut plures: ⁊ ꝙ
opʒ nō latere:ſʒ reminiſci:⁊ alioꝝ negatiōes:qꝛ plurali/
tate nihil dixerūt qđ ⁊ planū dicere. Que.n.circa ideas
exiſtimatio nullā ꝑſcrutationē hʒ ꝓpꝛiā. Numeros qdē
eñ dicunt ideas. Sed de numeris qñqʒ quidē ſicut de
infinitis dictū: qñqʒ aūt vt vſqʒ ad eadē determinatis.
Pꝛopter quā cām vero tanta pluralitas eſt numeroꝛum
nihil diceret ſtudio demonſtrato.

¶ Utrum aūt ponēda eſt talis ſubſtātia vna aut plures
⁊ quot ſunt:⁊ non debemus occultare ſermones alioꝝ
ſed dicere iudicia eoꝝ: nihil enim manifeſte dixerunt
in multitudine. Sentētia eñ de exēplaribus nō hʒ per/
ſcrutationem ꝓpꝛiam oīno. Dicētes enim exēplaria dicūt
ea eſſe numeros:de numeris aūt qñqʒ dicūt eos ea eſſe
infinitos:⁊ qñqʒ vſqʒ ad decē. Quare aūt multitudo nu/
meroꝝ eſt ſic:nihil dixerūt demonſtratione.

¶ Cum aūt declarauit vnā ſubſtantiā eternā eſſe nō in mā oīno:ince 42
pit querere:vtrū h̄ ſubſtātia eēt vna aut plures:⁊ ſi plures quot ſunt
Et qꝛ antiqui quidā dicebāt ſbas eſſe abſtractas.ſ.foꝛmas:ſʒ de nu/
mero earum nihil ſufficiēter dixerūt:incepit demonſtrare impoſſe eoꝝ
ad declarādū hoc in illis ſubſtātijs poſitis. ¶ D.d.non dn̄t occulta
re ſermones alioꝝ ⁊c̄.i.⁊ opʒ inſpicientem in noſtro ſermone videre
inquantū differt a ſermone alioꝝ. Dicentes eñ ſubas abſtractas eē:
nihil dixerūt multitudine. ¶ D.d. ſnīa aūt eſt de exēplaribꝰ.i.opi/
nantes aūt ſubas eſſe exēplaria ⁊ foꝛmas rerū nihil ꝓpꝛie dixerūt de
numero eoꝛū ſm ꝙ ſunt foꝛme:ſed aliqđ dixerūt:dixerūt ſm ꝙ ſunt
numeri:⁊ hoc intēdebat cū dixit:dicētes eñ exēplaria dicūt ea eſſe
numeros.i.qm̄ inquantū ſunt numeri dicunt aliquid in multitudi/
ne eoꝛū. ¶ D.d. opiniones dicētiū numeros foꝛmales abſtractos in
multitudine. Et.d.⁊ de numeris qñqʒ dicūt ⁊c̄.i. ⁊ dicentes nume/
ros eſſe foꝛmales bipartiti ſunt. Quidā dicūt eos eē infinitos: ⁊ qui/
dam peruenire ad decē. D.d. q̄re vero multitudo ⁊c̄.i.⁊ dicētes illos
eſſe decē nihil dixerunt ſuper hoc demonſtratione.

¶ Nobis āt ex ſuppoſitis ⁊ determinatis dicēdū. Pꝛin
cipiū quidē eñ ⁊ pͥmū entiū eſt imobile: ⁊ ſʒ ſe ⁊ ſm
accn̄s:mouens vero pͥmū ſempiternū ⁊ vnum motum.
Qm̄ aūt qđ moueť neceſſe eſt ab aliquo moueri:⁊ pͥ/

mum mouens imobile eſſe ſm ſe: ⁊ ſempiternū motū a ſempiterno moueri: ⁊ vnū ab vno. Uidemus aūt preter vniuerſi ſimplicē lationem quā mouere dicimus potentiam exiſtentē hic ſbam ⁊ imobilem: alias lationes planetarū ſempiternas. Sempiternū eñ ⁊ inſtabile circulare corpus. Oſtenſum eſt aūt ⁊ in phyſicis de his: neceſſe ⁊ harū lationū vnāquāq; ab imobili moueri ſm ſe ⁊ ſempiterna. Nam aſtroꝝ eniȝ natura ſempiterna ſba quedā ens: ⁊ mouēs ſempiternū ⁊ primum eo qđ mouetur. Et ꝙ prius ſba ſbam eſſe: neceſſe eſt. Palaȝ itaq; ꝙ tot ſbas eſſe neceſſe eſt nā ſempiternas ⁊ imobiles ſȝ ſe: ⁊ ſine magnitudine pp predictā cauſam.

Nos aūt dicimus de ſubſtātijs diuinis. Pricipiū eñ ⁊ primū entiū non mouet neq; eentialr neq; accñtalr: ⁊ mouet ⁊ facit pmuȝ motū eternū ēt. Cū igit motū neēe eſt vt moueat per aliqđ: primus aūt motor nō mouet per ſe: ⁊ mot⁹ eternus ſit p motorē eternū: ⁊ vnus p vnū: Et nos videm⁹ ꝙ pter motū toti⁹ ſimplicē de quo dicimus moueri a ſba nō mobili alios motus eternos qui ſunt erraticoꝝ. Corpus eñ circulare ē eternū ſine qete: hoc eñ declaratū eſt in nālib⁹. Neēe eſt igit vt vnuſq; iſtoꝝ motuuȝ ſiat p aliqđ qđ nō mouet p ſe ⁊ per ſbam eternā. Nā eniȝ ſtellarū eſt etiā eterna. Et cuȝ motor eſt eternus etiā ⁊ ante motū: neceſſe eſt vt illud qđ eſt ante ſbam ſit ēt in ſba. Manifeſtū eſt igit ꝙ neceſſe eſt vt ſbe ſint ſȝ numerū illoꝝ ⁊ ꝙ ſbe ſint eterne nālr ⁊ imobiles per ſe: ⁊ ꝙ ſint ſine magnitudine pp cām predictā.

43 Dixit. Nos aūt poſſumus declarare bene multitudinē iſtarū ſbarū ex reb⁹ dictis ⁊ iducere ad viā qua qs pōt ſcire numerū eoꝝ. Principiuȝ aūt illius eſt hoc qđ pus declarauimus. ſ. ꝙ primū pncipiū entiū eſt aliqđ imobile oio: ⁊ ꝙ hoc facit pmū motū eternū ⁊ vnū ⁊ ꝯtinuū ⁊ diuinū. D. d. ſi igit motor neēe eſt vt moueat ⁊c. i. ſi igit poſituȝ eſt nobis ꝙ oē motū hȝ motorē: ⁊ motū pmū hȝ motorē eternū q nō mouet per ſe: ⁊ omnis motus eternus hȝ motorem eternum qui non mouet p ſe: ⁊ vnū. neēe eſt eñ vt vnus motus habeat motorē vnuȝ: ⁊ ſi nō: tūc nō eſſet cōtinuus neq; vnus. Sȝ nos videmus in celo plures motus pter motū totius celi quē dicimus fieri a pma ſba imobili ſcȝ motus ſtellarū erraticarū: ⁊ manifeſtū eſt iſtos mot⁹ eē eternos:

ſunt eñ partes corporis eterni: neceſſe eſt igit vt vnuſquiſq; motuuȝ iſtoꝝ habeat motorē q nō moueat p ſe: ⁊ cuius ſba eſt eterna: nā eniȝ ſtellaꝝ eſt eterna. D. d. ⁊ cū motor eſt etern⁹ ⁊ ante motū ⁊c. i. ⁊ cū motor vniuſcuiuſq; iſtoꝝ motuū prior eſt illis motis: ⁊ illa mota ſunt ſbe: neēe eſt vt oēs iſti motores ſint ſbe. D. d. manifeſtuȝ eſt igit ꝙ neceſſe eſt ⁊c. i. manifeſtū eſt igit ꝙ numerus ſbaruȝ mouētiuȝ eſt ſm numerū motuū pp cauſas dictas: ⁊ ꝙ iſte cauſe ſunt eterne p ſe nālr ⁊ nō mote p ſe: neq; corruptibiles pp cauſas predictas.

[Numerus ſbaꝝ mouētiū ē ſȝ nūerū motuū.]

Q; quidē igit ſint ſubſtātie ⁊ harum que pma ⁊ ſcđa ſm ordinē eundē lationib⁹ aſtroꝝ palā. Pluralitatē vero lationū iam ex maxime ppria phia mathematicaruȝ ſcientiarū intendere opȝ ex aſtrologia. Hec eniȝ de ſba ſenſibili quidē: ſempiterna aūt facit theoriam: alie vero de nulla ſubſtantia: puta q̄ circa numeros ⁊ geometria. Q; qdeȝ igit plures ſint eoꝝ que ferunt lationes manifeſtū eſt ⁊ parū attingentib⁹: plurib⁹ eñ q; vna aſtrorum errantiū vnūquodq; fertur.

Nulla mathematicarū ſciaꝝ de ſba ſenſibili ꝯſiderat pter aſtrologiam.

Qm̄ aūt ſbas eē: ⁊ eaꝝ: hec eſt pma: hec aūt ſcđa ſm ordinē motuum ſtellaruȝ manifeſtū eſt. Multitudo aūt motuum ſcienda a prima eſt phia mathematicoꝝ. Iſta enim vtitur ſciētia de ſba ſenſibili: ſed eterna. Illa auteȝ non vtitur ſciētia de ſba oīno: ſicut numeris ⁊ menſura oīno. Qm̄ aūt motus erraticarū plures ſunt: manifeſtū eſt ex eis etiā qui parū cōſiderāt: vnaq; eniȝ ſtellaruȝ erraticarū videt moueri plus vno motu.

Idest qm̄ aūt declaratū eſt ex hoc ſermone ſbas eternas eē plures vna: ⁊ ꝙ in eis eſt pmo. ſ. illa que oīa mouet ⁊ ſcđa ⁊ tertia ſm ordinē orbiū manifeſtū eſt. Qm̄ aūt illa que oīa mouet pcedit omne: manifeſtum eſt valde ⁊ preciſe. oēs eñ iſtū motū maximū intēdūt: q̄ pp 44
prior eſt oībus nāliter ⁊ ēt ſm locū: ⁊ ēt ſȝ magnitudinē. ſ. ꝙ iſta ſba vr̄ eſſe prior pp prioritatē eius qđ mouet ab ea ſm locū ⁊ magnitudinem in multitudine ſtellarū ⁊ velocitate motus. Et oīa iſta faciūt eaȝ priorē nobilitate ⁊ ſba. Quoniā vero ordinatio iſtoꝝ mouentiū a primo motore opȝ vt ſit ſm ordinē ſtellarū orbiuȝ in loco: manifeſtū eſt etiā. prioritas eniȝ in loco eoꝝ ⁊ in magnitudine facit eos priores in nobilitate. ſed videmus eos in velocitate motus econuerſo. ſ. illi qui ſunt ppinquiores terre ſunt velociores: ⁊ hoc forte ꝓuenit pp nobilitatem motoris: ⁊ forte pp paruitatē corporis. Sol aūt vr̄ pp magnitudinem eius ⁊ actionis eius in entibus: ⁊ pp hoc ꝙ apparet ꝙ motus aliarū erraticarū ordinant ſm motū ſolis: ⁊ cōſequunt ipm̄ hr̄e motorē priorē oīb⁹ erraticis: ſȝ velocitas q̄ eſt in iſtis ſicut diximus forte eſt pp nobilitatē ſubſtantiaꝝ mouentiū: ⁊ forte ppter paruitatē cor-

poꝛū.oꝛdinatio quidē eoꝝ adinuicē ſm nobilitatē poſſe eſt ſciri ex di/
ctis ab antiquis habētibus curã de actionibus earum in entibus.

Oꝛdinatio ītelligētiaꝝ a pͥmo ē ꝑciſa:ſꝫ oꝛdīatio eaꝝ adīuicē nō ē ꝑciſa.

⁋ V.g.qm̄ dant ſoli vitā:⁊ ſaturno res fixas:oꝛdīatio igit̄ eaꝝ a pͥo
eſt ꝑciſa:oꝛdīatio vero eaꝝ abiuicē nō eſt ꝑciſa.❡ Et foꝛte meli⁹ eſt
illud qđ Ariſt.intēdebat.ſ.ꝙ oꝛdo earum ſit ſm oꝛdinē eoꝝ in loco.
❡ Qđ aūt moderni dicūt ſbam pͥmā eē pͥoꝛē motoꝛe toti⁹:falſuz
eſt:q̄libet.n.ſba iſtaꝝ eſt ꝑncipiū ſbe ſenſibilis ſm motoꝛē ⁊ ſm finē.
❡ a Et iō dic̄ Ari.ꝙ ſi aliq̄ ſbe eēnt nō mouētes eēnt ocioſe.❡ Qđ
aūt mouit eos ad hoc dōm eſt rō q̄ pōt diſſolui a quolibet exercitato ī
hac ſc̄ia:dicūt.n.ꝙ appꝫ ex iſtis ītelligētijs ꝙ q̄da eoꝝ ꝯſeq̄t̄ quādā
ſicut cātū cām:pͥa aūt ſba dz eē vna ⁊ ſimplex ī fine:⁊ab vno autē ⁊
ſimplici nō ꝓuenit niſi vnū:⁊ a motoꝛe pͥmi celi ꝓuenit aīa pͥmi
celi:⁊ motoꝛ oꝛbis ꝯñtis:neceſſe eſt igit̄ vt ſit non ſimplex:hꝫ ḡ cām
poꝛē eo.❡ b Iſte aūt ſmo ē imagiabilis:nō.n.ē illic ꝓuēt⁹ neq̄ꝫ cō
ſecutio neq̄ꝫ actio:ita ꝙ dicam⁹ ꝙ vna actio cōſequit̄ agētē:tm̄.n.eſt
illic cā ⁊ cauſatū ſm ꝙ dicimus ꝙ intellectū eſt cā ītelligētis.❡ Et
cū ita ſit:nō eſt īpoſſe vt illud qđ eſt p ſe ītelligētia ⁊ ītellect⁹ ſit cauſa
pluriū entiū ſm ꝙ ex eo ītelligunt̄ multi modi:illud igit̄ qđ ītelligit
motoꝛ coꝛpoꝛis celi de pͥmo motoꝛe:⁊ eſt cā in aīa celi:aliud eſt ab eo
qđ intelligit ex eo motoꝛ oꝛbis ſaturni:⁊ ſilr̄ de vnoquoq̄ꝫ eoꝝ.ſ.ꝙ ꝑ/
fectio vniuſcuiuſq̄ꝫ eoꝝ eſt intelligēdo cām pͥmā ⁊ ꝓpͥā:⁊ ſm hoc
oēs mot⁹ eoꝝ idē intēdūt.ſ.oꝛdinē totius:⁊ ſic eſt ītelligēdū de mul
titudine motuū cuiuſlibet ſtelle.ſ.ꝙ oēs ſunt colligate p motū illius
ſtelle:⁊ quilibet motoꝛ in eis perficit̄ p foꝛmā pͥmi motoꝛis ꝓpͥj illi
ſtelle.Et iō motus cuiuſlibet ſtelle eaꝝ intēdūt motū ipſius ſtelle:⁊ ſic
eſt intelligēdū ꝙ motus alioꝝ oꝛbiū intēdūt motuz oꝛbis ſtellati:⁊
ꝙ ꝑfectio vniuſcuiuſq̄ꝫ mouētiū vnūqđq̄ꝫ eoꝝ.i.oꝛbiū.ſ.pͥmoꝝ ꝑfi/
citur p pͥmū motoꝛē oīum:⁊ iō oēs intēdūt hūc motū diurnū q̄ eſt
pͥmi motoꝛis actio:⁊ pͥcipiū aliaꝝ actionū. Appꝫ.n.ꝙ alij mot⁹
ꝓpͥj ſunt pp iſtū motū ⁊ ꝯñtes eū:⁊ adunātes in oꝛdine quē inten/
dunt ⁊ eſt pͥncipiū actionū eaꝝ.❡ Sꝫ q̄ret aliq̄s.qm̄ ſi mot⁹ oīum
oꝛbiū intēdant eandē actionē ⁊ eundē oꝛdinē cōem oībus:neceſſe ē
vt habeāt eandē foꝛmā intellectā extrinſecā a foꝛmis quas intendit
vnuſq̄ſq̄ꝫ p ſe.ſ.foꝛmis ꝓpͥjs.erit igit̄ foꝛma quaſi finis addita ſup
foꝛmā ꝓpͥā erga quā mouet̄ vnuſq̄ſq̄ꝫ oꝛbis alioꝝ oꝛbiū.❡ Dicam⁹
ḡ ꝙ nulla foꝛma eſt q̄ſi finis ⁊ cōis ⁊ vlis:niſi illa ex eis q̄ hꝫ actionē
cōem:⁊ hec eſt diſpō foꝛme mouētis pͥmū celū motu diurno:diſpō
eniz in iuuamēto coꝛpoꝛū celeſtiū adinuicē in creādo entia que ſunt
hic ⁊ cōſeruādo eatē ſicut diſpō regentiū bonoꝝ qui iuuāt ſe adinui/
cem in regēdo bonā ciuitatē:qm̄ oēs actiones eoꝝ ſunt erga actiōes
pͥmi pͥncipis.ponūt eniz actiōes ſuas ſeruientes ⁊ cōſequētes ac/
tionē pͥmi pͥncipis.quēadmodū igit̄ pͥmus pͥnceps in ciuitati/
bus neceſſe eſt vt habeat actionē ꝓpͥā que eſt nobiliſſima actionū:
⁊ ſi nō:eſſet ocioſus:⁊ quā actionē intēdūt per ſuam actionem oēs qui
ſunt ſub pͥmo pͥncipe:⁊ quēadmodū igit̄ neceſſe eſt in iſtis pͥncipa/
tibus vt pͥm⁹ pͥncipat⁹ ſit ſicut eſt neceſſe in actionib⁹ pͥncipū vt
pͥma actio ſit:⁊ ſic accidit in artificijs que iuuant ſe adinuicez erga
vnū artificiale ⁊ ſunt illa quoꝝ quedā ſunt pͥncipātia alijs:⁊ oīa re
ducunt̄ ad vnuz artificiū.⁋ V.g.qm̄ plura artificia ſeruiūt artificijs

Digreſſio ꝯtra Auic.

a Si aliq̄ ſbe eēnt nō mouētes eſſent ocioſe.

b Solo mo/tiui Aui.

Intelligē/tijs nō eſt ꝓuēt⁹ neq̄ꝫ cōſecutio:nꝫ actio:ſꝫ tm̄ ē illic cā ⁊ cātū ſm ꝙ ītellectū eſt cā intelligētis.

Dubium.

Solutio.

equitādi.ſic igit̄ eſt intelligendū de iſtis coꝛpoꝛib⁹ cum ſuis foꝛmis a
quibus mouent̄ ⁊ de iſtis foꝛmis adinuicē.multū eniz aſſimilant̄ ar/
tificijs q̄ ſeruiūt ſibi adinuicē:⁊ q̄ intelligūt adinuicē ſunt pͥncipia
eoꝝ ex quibus accipiūt intellectū ꝓpͥū.⁋ V.g.qꝛ artificiū freniſi
cādi accipit ſua pͥncipia ab artifice artis equitādi:⁊ ſimilr̄ alia ar/
tificia ſeruiētia huic artificio.❡ Dr̄ia aūt inter iſta ⁊ artificialia eſt:
qꝛ foꝛme artificij mouētes artifices ſunt in materijs:iſte autem non.
❡ Nos autē qui iam eſt inter modernos in dicēdo ꝙ a tali motoꝛe
ꝓuenit talis motoꝛ aut cōſequitur aut precedit:aut talia verba:non
vere intelligunt̄ de iſtis pͥncipijs abſtractis.oīa.n.iſta ſunt diſpoſi/
tiones agentiū ſuperficietenus nō vere. Ab agēte.n.nihil ꝓuenit
vt diximus niſi extrahere illud qđ eſt in potentia ad actū:ſꝫ illic nō
eſt potētia:vnde neq̄ꝫ agēs:tantū eniz eſt illic intellectus ⁊ intelle/
ctum:⁊ ꝑfectū ⁊ ꝑficiēs:quēadmodū artificia perficiunt̄ abinuicē in
hoc ꝙ accipiūt pͥncipia abinuicē:⁊ oīa reducunt̄ ad accipiendum
omnia ſua pͥncipia ab artificio vniuerſali cōtinēti ea.❡ Et ideo vi
demus ꝙ ſciētia magis ꝓpͥa pͥmi dei.ſ.eſt illud qđ ꝯtinet̄ ſub pͥ/
ma phia:⁊ ſc̄ia ꝓpͥa ꝓpͥjs que ſunt ſub eo eſt ſimilis ſciētijs ꝑti
cularibus que ſunt ſub pͥma phia:ſicut.d. Nicola⁹ peripathetic⁹ in
ſua pͥma phia.❡ Et ideo videmus ꝙ p ſuam acquiſitionez iſti⁹ ſcie
ab hoīe inuenit̄ hō in ſua ꝑfectione eſſendi.❡ Hoc aūt qđ Plato.d.
in ſuis verbis obſcuris:ꝙ creatoꝛ creauit angelos manu:deinde ꝑce/
pit eis creare alia moꝛtalia:⁊ remāſit ipſe in quiete ſine laboꝛe nō eſt
intelligendū ad lr̄am.❡ Et foꝛte exiſtimare hoc in deo fuit cā ſabbati
poſiti in lege filioꝝ iſrael.❡ Et hoc qđ diximus de mouētib⁹ omniuz
oꝛbiū:⁊ eſt ēt in mouētib⁹ que iuuāt ſe adinuicē ad mouendū quālibet
ſtellā ſtellaꝝ erraticaꝝ.ſ.ꝙ oēs illic reducunt̄ ad illū pͥmū motoꝛē
⁊ ꝙ oēs intēdunt motū illius pͥmi motoꝛis.❡ Et cū hoc declaratuz
eſt:reuertamur ⁊ dicamus ꝙ cū phs accepit numerū motuū ab aſtro
logo ſicut pͥncipia eſſe a nāli fecit rememoꝛationē de hoc:⁊.d.multi/
tudo aūt motuū ſciēda eſt ⁊c̄.i.numer⁹ aūt motuū cōſideradus eſt per
aſtrologos.❡ D.d.cām in hoc ⁊.d.iſta.n. vtit̄ ſua ſciētia vl̄ ſñia ⁊c̄.i.
iſta aūt ars ꝓpͥa eſt huic intētiōi inter alias mathematicas:qꝛ cōſi
derat đ ſubſtātijs eternis ſenſibilib⁹.alie aūt ſciētie mathematice cō
ſiderant de accidētib⁹:vt ars arithmetica ⁊ geometria.❡ D.d.qm̄
aūt mot⁹ erraticaꝝ ſunt plures ⁊c̄.i.qm̄ cōpꝛehēſum ſenſu eſt ꝙ iſte
ſtelle habēt plures motus.qui.n.aliquātulū ingreſſus eſt in mathe/
matica videt ꝙ quelibet ſtellaꝝ erraticaꝝ hꝫ plures mot⁹ vno.❡ Et
ſciēdū eſt ꝙ iſti motus quos ponūt aſtrologi ſunt trib⁹ modis.⁋ Eſt
enim modus cōpꝛehēſus a vulgo viſu.⁋ Eſt eniz ali⁹ modus cui⁹ mo
tus nō cōpꝛehēdit̄ niſi in inſtr̄is ⁊ ꝯſideratiōib⁹:⁊ hoꝝ modoꝝ q̄dā
cōpꝛehēdunt̄ in longiſſimis tꝑibus:⁊ quidā in paruis.⁋ Eſt ēt ter/
tius cuius motus ſunt declarati rōne:plures.n.iſtoꝝ motuū vidētur
viſu ſimplices.ſm aūt rōnē ⁊ nālia opinandū eſt illos eſſe cōpoſitos
ex plurib⁹ vna.V.g.qꝛ ſtelle erratice vident̄ qñq̄ꝫ velocioꝛes ⁊ qñq̄ꝫ
tardioꝛes:⁊ modo ꝓgredi ⁊ modo retrogradi:⁊ hoc nō pōt eſſe verū
ſm nās coꝛpoꝛū celeſtiū.Declaratū eſt.n.in nālibus ꝙ oēs mot⁹ ſunt
equales:⁊ ꝙ impoſſe eſt in eis velocitas ⁊ tarditas:aut ꝓgreſſus aut
retrogradatio.Unde neceſſariū fuit aſtrologo ponere aſtrologiaz ex

Cōtra aui.

Ab agente nihil ꝓuēit niſi exhere illud qđ ē ī potētia ad actum.

Cōuertit ſe ad textū.

Sola aſtrologia đ mathematicis cōſiderat đ ſubſtātia.

Documētū

Motus q̄s ponūt aſtrologi ſunt tribus modis

qua cōſequerentur he diſpōnes ſine aliquo impoſſi: in naturalibus. ¶ Et hoc duob⁹ modis accidit: aut vt ille motus qui quādoqꝫ videt velocioꝛ quādoqꝫ tardioꝛ ſit cōpoſit⁹ ex plurib⁹ motib⁹: aut vt ſint illic oꝛbes ecētrici ꝛ epicicli: vt dicūt moderni mathematici. Propter hoc igit differūt aſtrologi de numero motuū ꝛ ſtellarū: ꝛ multoties inueniūt per cōſiderationē tēpoꝛū motuū ſtellarū ſm cōputationez inueniūt eas in locis terminatis zodiaci: ꝛ cū cōſiderāt eas inſtrumētis: inueniūt eas in alijs ab illis locis: ꝛ tūc addūt motū nouum illi ſtelle. ¶ Et hoc mō poſuit Ptoleme⁹ plures mot⁹ lune ꝛ alijs ſtellis: quos nullus de antiquioꝛib⁹ poſuit. V. g. mot⁹ quē Ptoleme⁹ vocat motū reſpectiuū lune ꝛ motū poloꝝ epicicloꝝ. Iſtoꝝ aūt motuū non potuit iſte hō facere aſtrologiā: ꝛ ſilr hoc quidē apparuit ei ꝙ mot⁹ ſtellarū erraticarū in ſuis oꝛbib⁹ ecentricis ſunt ſm cētra alia a centris ecentricoꝝ nō potuit ponere aſtrologiā ſm ſua fundamēta: ꝛ oīa iſta manifeſta ſunt parum exercitatis in aſtrologia.

¶ Sꝫ quot ſunt he: nūc qdē ꝛ nos q̄ dicūt mathematicorū qdā attētiōis grā dicim⁹: vt mēte aliq̄ pluralitas determinata ſuſcipiat. Reliquū vero hoc quidē querētes opꝫ ipſos illa vero pſuaderi a q̄rētib⁹ ſiquid videat preter mō dicta ab eo tractātib⁹: amare quidē vtroſqꝫ: pſuaderi vō a certioꝛib⁹. Odoſi⁹ qdē igit ſolē ꝛ lunā vtriuſqꝫ lationē in trib⁹ poſuit eſſe ſpheris. Quaꝝ primā applanoꝝ aſtroꝛū eē. Scōam aūt ſm eū qui zodiaci p mediū. Tertiā aūt ſm obliquatū in latitudinē aīaliū. In maioꝛi aūt latitudine obliquati ſm quā luna fertur q̄ꝫ ſm ſol.

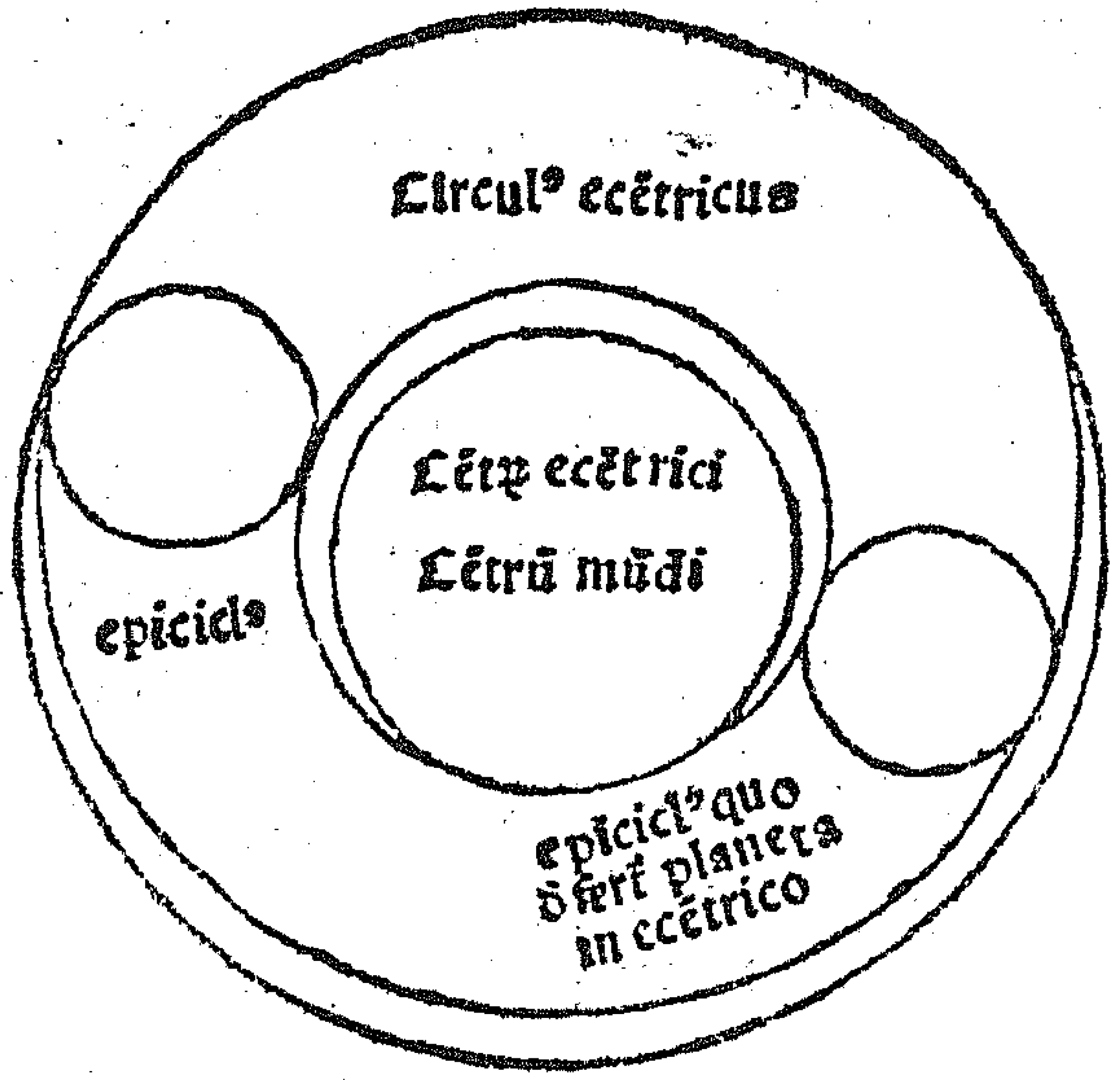

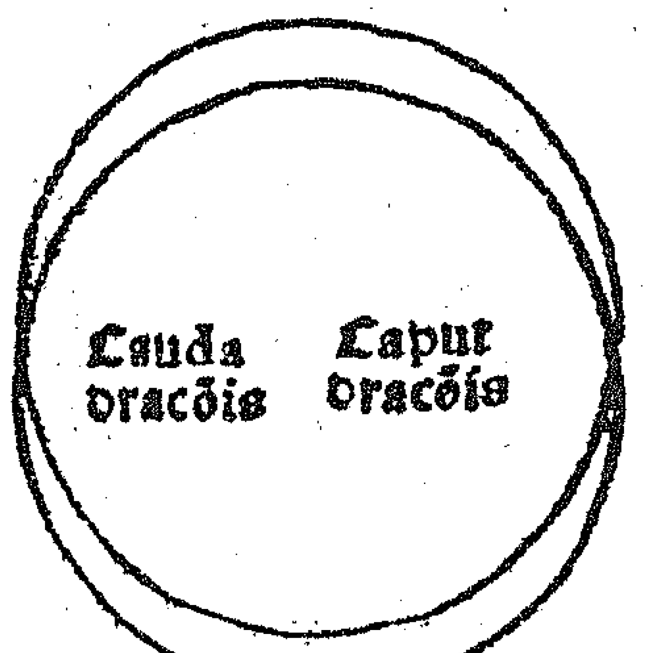

¶ Quot autē ſunt dicamus ſm ꝙ dixerunt quidā mathematicorū: vt aliquo modo imaginamur aliquā multitudinē terminatā: ꝛ qd̄ reliquitur querēdū eſt a nobis aut ab eis qui inquiſiuerunt de hoc aliquid apparuerit ab eo qd̄ dictū eſt modo: q̄ꝫuis ſit pſcrutādū de duabus ſectis ꝛ cōcedendū ſermonē illius qui magis pfecte pſcrutat⁹ eſt. Odoſius vero ponit motū vtriuſqꝫ ſolis ꝛ lune in tribus ſpheris. Quaꝝ prima eſt ſtellarū nō erraticaꝝ. Scōa que eſt in medio ſignoꝝ. Tertia autē q̄ declinat in latitudinē ſignoꝝ: ꝛ illa in q̄ magis luna mouetur magis declinat in latitudīe ſignoꝝ q̄ꝫ in q̄ exiſtit ſol.

¶ Quia philoſophus accipit pro cōſtanti numeruꝫ motuū: aſtrologi autem diuerſi ſunt in hoc: fecit rememoꝛationem de hoc: quod fuit magis famoſum in ſuo tempoꝛe: ꝛ talia principia in maioꝛi parte tm̄ ſunt famoſa cum fere omnia ſint fundata. ſ. in ſenſum q̄titatuꝫ motuum ſtellarum qd̄ non pōt perfici in vita humana. Ideo neceſſe eſt in cōſiderationibus credere cōſiderationib⁹ predictis: ꝛ tunc verificatur q̄titas motuum. Et propter difficultatez iſtaruꝫ rerum: impoſſe eſt vti ppoſitionibus neceſſarijs: ſed famoſis in hoc loco magis vtimur q̄ neceſſarijs: ſed quādo in eis non fuerit diuerſitas. Si autez in eis fuerit diuerſitas nihil erit ſuper qd̄ ſuſtenteꝛ. Sed quocunqꝫ modo ſit melius eſt ſcire ſermonē hominum in hoc q̄ nihil. ¶ Et ideo. d. Dicamus ſm ꝙ dixerunt quidā mathematicoꝝ ꝛc. i. B. d. qd̄ autem relinquitur querendū eſt a nobis perſcrutātibus de hoc. i. quoniā autem ſunt motus additi ſuper iſtos quos cōputo perſcrutanduꝫ eſt in alia ſciā. ¶ Et cum dixit hoc fecit rememoꝛationē de hoc qd̄ dixerunt mathematici in ſuo tēpoꝛe: ꝛ poſuit de eis duos homines famoſos in hac ſciā. Et dixit ꝙ Odoſius ponebat ſoli ꝛ lune tres oꝛbes. Unum quo moueꝛ ab oꝛiēte ad occidentē in vna die. Scōm ad motū lōgitudinis. Tertiū ad motū latitudīs. Et hoc ē manifeſtū de eis: qm̄ mo

45 Intentio ꝛ cauſa.

Expō text⁹

tus longitudinis ⁊ latitudinis ſunt duo numerati. ¶ Mathematici aũt huius tẽporis ponũt eundẽ motũ: ⁊ eſt motus ſtelle in ſuo orbe decliui: pp qđ accidit ei in reſpectu zodiaci motus in longitudine ⁊ motus latitudine. Qđ aũt ſint duo mot⁹ a duobus corporib⁹ nõ indiget. Qđ. n. põt natura facere vno inſtrõ: nõ facit duobus: ⁊ ſʒ hoc ſol nõ habebit niſi duos motus tm: ⁊ niſi ſit neceſſe ponere tertiũ motum ꝓpter hoc qđ apparet ď velocitate ⁊ tarditate. Ecentricũ enim aut epiciclũ dicere eſt ex natura: epiciclus aũt impoſſe eſt vt ſit oĩno. ¶ Corpus. n. qđ circulariter mouet᷑: nõ mouet᷑ niſi in circuitu centri totius cum ipſuʒ faciat centrũ: ⁊ ſi eſſet motus circularis extra hunc centrũ: ꝯtingeret aliũ centrũ extra hunc cẽtrũ eſſe: quapp alia terra extra iſtã eſt: hoc ĩpoſſe eſt vt dictũ eſt in nãlibus. ¶ Et ſilr forte eſt de ecentrico quẽ ponit Ptoleme⁹. Si. n. eſſent plura cẽtra: eſſent plura corpora grauia extra locũ terre: ⁊ tunc mediũ nõ eſſet vnũ ⁊ haberet latitudinẽ ⁊ eſſet diuiſum: ⁊ oĩa iſta ſunt impoſſibilia. ¶ Amplius ſi eſſent ecẽtrici: neceſſe eſſet inuenire in corporib⁹ celeſtibus corpora ſuperflua ſine aliqua vtilitate niſi ad implendũ locũ vacuũ: ſicut ĩ corporibus aĩaliũ. Sʒ nihil de eis que apparẽt in motib⁹ ſtellarũ cogit neceſſario dicere epiciclum eſſe aut ecentricum. ¶ Et forte excuſant vtrũqʒ motus lenliab: quos ponit Ariſt. ⁊ ſicut Ptole. d. in ſuo lib. q dicit᷑ liber narratiõis: in quo. d. ꝙ Ariſt. ⁊ antiq ponebãt loco iſtorũ motuũ motũ gyratõis: ⁊. d. ꝙ ſm hoc apud eos opʒ creſcere mot⁹ ſʒ numerꝝ. Qui aũt poſt venerũt inuenerũt viã ſimpliciorẽ iſtaꝝ ⁊ potuerũt ponere ea que apparẽt in paucioꝝib⁹ corporib⁹: ⁊ inuinit epiciclũ ⁊ ecẽtricũ. ⁊. d. ꝙ iſta via eſt nobilior: qꝛ cõceſſum eſt: qm̃ nã nihil facit ſupflue: ⁊ qm̃ cũ poterit mouere aliqd inſtrĩs paucis nõ mouebit plurib⁹. ¶ Ptole. autẽ ignorauit quid mouit antiquos ponere mot⁹ gyratiõis: ⁊ eſt qm̃ epiciclus ⁊ ecẽtricus ſunt impoſſes: neceſſe ẽ igit᷑ rurſus pſcrutari de iſta aſtrologia vera que eſt ſup fundamẽta naturalia: ⁊ eſt apud me fundata ſup motũ eiuſdẽ orbis ⁊ polos diuerſos duos aut plures ſm ꝙ cõuenit apparentibus. poſſe eſt enim accidere ſtellis ex talibus motibus velocitatẽ ⁊ tarditatẽ ⁊ progreſſum ⁊ retrogradationẽ: alios motus quibus non potuit Ptole. ponere aſtrologiam: ⁊ apparet ex hoc propinquitas ⁊ remotio vt accidit in luna. In iuuentute autẽ in ea ſperaui vt hec perſcrutatio cõpleret᷑ per me: in ſenectute autẽ iam deſpero: ſed forte iſte ſermo inducet aliquẽ ad perſcrutandũ de hoc. Aſtrologia enĩ huius tẽporis nihil eſt in eſſe: ſʒ eſt cõueniens cõputationi nõ eſſe. ¶ Lune autẽ inuenerunt antiqui poſt Ariſto. vnum motum. ſ. motum draconis. Ptole. autẽ inuenit ei in reſpectu ſolis quartum motum: ⁊ in reſpectu centri ſecundum. Quoniã reuoluitur luna equaliter motum quintum quem vocat motum reſpectiuũ diametri epicicli: cui non potuit ſm ſuum fundamentum ponere aſtrologiam.

Qđ nã põt facere vno inſtrõ nõ facit duob⁹. con ſiliẽ p phy. 50.

Nã nihil agit ſupflue. Idẽ p celi. 32. ⁊. 3. de aĩa. 45. ⁊ p phy. 50.

¶ Errantiũ vero aſtrorũ in quattuor cuiuſqʒ ſpheris: quarũ prima quidẽ ⁊ ſcđam illis eadẽ eſſe ⁊ nõ eſſe que eſt applanoꝝ: que oẽs eſt ferẽs: ⁊ eaꝝ que ſub ea ordinata: ⁊ ſm eum qui per meũdi zodiaci lationem habẽtem cõem

cõem oĩum eſſe. Tertio vero oĩum eo in circulo polos eẽ q per media ſigna trãſit. At quarte lationẽ p obliquũ ad mediũ circulũ hui⁹ eẽ. Tertie vero eẽ ſphere polos alioꝝ qdẽ ꝓpriõs: veneris vo ⁊ mercurij eoſdem.

¶ Stellaꝝ aũt erraticaꝝ vnaqueqʒ eſt in quattuor ſpheris ⁊ eaꝝ pma ⁊ ſcđa ſunt illa eadẽ. Illa aũt que nõ eſt erraticaꝝ ⁊ differũt oẽs p ſuũ motũ: ⁊ illa q̃ eſt ordinata ſub iſta cuius motus eſt in medio ſignoꝝ cões ſunt oĩbus. Tertiã aũt que eſt oĩbus poli eius ſunt in illa que eſt in medio ſignoꝝ ſphera. Motus aũt quart⁹ mouet᷑ ad medium iſtoꝝ: ⁊ poli tertie ſphere: aliaꝝ qdem ſtellaꝝ eſt ꝓpria: veneris aũt ⁊ mercurij vna.

¶ Cũ narrauit ꝙ Odoſius ponebat vtriqʒ ſoli ⁊ lune tres orbes: incepit dicere ꝙ ponebat etiã vnicuiqʒ erraticarũ quattuor orbes tres. ſ. orbes quos poſuit ſoli ⁊ lune ⁊ quartũ additum: ⁊ forte iſte quartus eſt ꝓpter progreſſũ ⁊ retrogradationẽ que apparent in iſtis quinqʒ ſtellis. ¶ B. d. ⁊ earũ prima autẽ ⁊ ſcđa ſunt ille eedẽ. i. prima aũt ſphera erraticarũ ⁊ ſcđa ſunt ſiles prime ⁊ ſcđe ſol ⁊ lune. ſ. orbis qui mouet eas motu diurnoꝝ orbis ꝓprie ſtelle q mouet eas ecõuerſo. ſ. ab occidente in orientẽ: qui eſt in medio orbis ſignorũ. ¶ B. illa aũt que eſt erraticaꝝ ⁊c̃. ſ. pma. n. ſphera cuiuſʒ ſtelle ſilis eſt pme ſphere totius celi: q defert oẽs orbes ab oriẽte in occidẽtẽ ĩ vna die. ¶ Deinde dixit: ⁊ que eſt ordinata ſub iſta ⁊c̃. i. ⁊ ſcđs orbis cõis eſt oĩbus q ita trãſeunt per mediũ zodiaci. i. qꝛ decliuus eſt a primo orbe. Iſte eiʒ ẽt cõis eſt oĩbus: cũ in hoc orbẽ videant᷑ moueri. Et qꝛ appet etiã eis latitudo in hoc orbe poſuerũt antiqui eis orbẽ decliuẽ ab iſto orbe: ⁊ hec erat opinio antiquorũ de ſole: ꝙ habebat latitudinẽ a zodiaco pter latitudinẽ quã habebat ex equinoctiali: ⁊ ideo poſuerũt ſoli tres orbes ſicut alijs ſtellis. Ptolemeus aũt non poſuit ſoli latitudinem niſi in reſpectu equinoctialis. ¶ Deinde dixit: tertia aũt que eſt cõis omnib⁹ ⁊c̃. i. ⁊ iſta tertia que facit declinationẽ a medio ſignorũ in oĩbus ſtellis. Deinde dixit: poli enim eius ſunt in illa que eſt medij ſignoruʒ. i. qm̃ cum poſuerũt orbem in quo mouet᷑ per mediũ ſignoꝝ alium ab orbe in quo mouet᷑ obliquũ a medio ſignoꝝ: fuit neceſſariũ vt poli iſtius orbis ſint in circulo zodiaci. Stella. n. cũ mouet᷑ in orbe cui⁹ maxim⁹ circulus trãſit p zodiacũ ⁊ mouet᷑ ab orbe cui⁹ poli ſunt in hoc circulo: neceſſario videbit᷑ declinãs ſtella a circulo medio q̃ eſt in zodiaco. ¶ B. d. mot⁹ aũt q̃rt⁹ ⁊c̃. i. qm̃ iſte orbis eſt declinãs a medio iſtius tertij. ¶ B. d. ⁊ ꝙ poli tertie ſphere ⁊c̃. i. vt mihi vr̃ intendit orbes decliues qui ſunt cões oĩbus ſtellis. 46

¶ Calippus aũt poſitionẽ qdem ſpheraꝝ eandẽ poſuit cũ Odoſio: hoc aũt diſtãtiaꝝ ordinẽ. Pluralitatẽ vero ei qdẽ quẽ iouis: ⁊ ei qui ſaturni eandẽ cuʒ illo dedit.

Solis vero ⁊ lune duas exiſtimabat adhuc apponēdas
eſſe ſpheras apparētia ſiquis eſt redit⁹: reliqs vero pla
netis ſingulis vnā. Neceſſe aūt ſimul poſite oēs apparē
tia ſunt reditiue ſm quēlibet errantiū: alteras ſpheras
vna minores eſſe reuoluentes: ⁊ ad idem reſtituentes:
poſterioꝝ primā ſpherā ſemꝑ inferius ordinati aſtri: ſic
eiꝫ ſolū ꝯtingit planetaꝝ lationē oīa facere. Qm̄ igit̄ in
qb⁹ qdē ipſa ferunt̄ ſpheris: he qdē octo: he aūt quinqꝫ
⁊ viginti ſunt. Harū aūt ſolas nō opꝫ reſolui in quibus
infime ordinatū ferunt. Que qdē reſoluūt eas que ſunt
ꝑmoꝝ duoꝝ ſex erūt ⁊ q̄ ante eas q̄ ſunt poſterioꝝ quat
tuor ſexdeciꝫ. Oium itaqꝫ numer⁹ ⁊ ferētiū ⁊ reuoluētiū
ea qnquagintaqnqꝫ. Si aūt ſoli ⁊ lune nō addiderit: qꝛ
quos diximꝰ mot⁹ oēs ſphere erūt ſepteꝫ ⁊ quadragīta.
Pluralitas igitur ſpheraruꝫ tanta ſit.
¶ Calipp⁹ aūt in poſitiōe qdeꝫ ſtellaꝝ cōtradicit tertio:
in multitudine aūt in ioue quidē ⁊ ſaturno cōuenit. In
ſole āt ⁊ luna videt̄ ponere duas ſpheras additas: ſi ali
quis voluerit dare appentia erraticaꝝ: aut vniuſcuiuſqꝫ
vnaꝫ. Neceſſe igitur qm̄ ſtella nō mouetur per ſuū cor/
pus ſꝫ mouet̄ in ſphera: ſi oēs cōgregent̄ ſm ꝙ dant ap
parentiaꝫ vnaqueqꝫ erraticaruꝫ vt ſint alie ſphere pau/
ciores eis q̄ reuoluūt gyratiue ⁊ reuertūt primā ſpherā
ad ſuū ſitū ſuꝑ eundē que eſt ſtelle ordinate ſub ea. Hec
eiꝫ tātummodo pn̄t eſſe motus oīuꝫ erraticaꝝ. Sphere
igit̄ in qbus mouent̄ quedā ſunt. viij. ⁊ quedā. xxv. ⁊ ex
iſtis nō opꝫ in eis gyratiue moueri. Que mouentur in
eis faciliores eaꝝ tm̄. Que aūt mouent̄ motu gyratiuo
duaruꝫ primaruꝫ ſunt ſex: ⁊ quattuor poſtremaꝝ erunt.
xvj. Numer⁹ igit̄ oīuꝫ q̄ mouent̄ ⁊ q̄ mouēt iſtas motu
gyratiuo ſunt quinq̄ginta ⁊ quiqꝫ. Si aūt nullus addat
que diximus lune ⁊ ſoli oēs ſphere erunt quadraginta
⁊ ſeptē. Multitudo aūt motuū ſit tanta.

47 ¶ Dixit Ariſto. Calippus aūt ponebat orbes in ordine quē ponebat
Odoſius. numerꝝ vero orbiū maiorē niſi in Ioue ⁊ Saturno: qm̄ cō
ueniebat Odoſio. ¶ Deinde. d. in ſole aūt ⁊ luna videt̄ ponere ⁊c. ſ.

quoniam iſte homo addit ei quod dixit Odoſius de numero orbium
vtriuſqꝫ ſolis ⁊ lune duos orbes vt per hec cōueniat apparentibus de
motibus eorum. ¶ Et reputo ꝙ addit hoc vt det ex eis cauſas velo/
citatis ⁊ tarditatis: cuꝫ ſit impoſſibile vt motus eiuſdē ſtelle ſit velox
⁊ tardus in ſimul niſi cōpoſitus ex motibus. ¶ Deinde dixit: aliaruꝫ
autem erraticarum vniuſcuiuſqꝫ vna. i. addit in numero orbiuꝫ ſtel/
larum erraticaruꝫ in qualibet ſtella vnum orbem. Ponebat igitur
quinqꝫ orbes vniuſcuiuſqꝫ erraticarū. ¶ Deinde dixit: neceſſe eſt igi/
tur quoniaꝫ ſtella nō mouetur per ſuum corpus: ⁊ ponebat iſtum or/
bem additum: qꝛ opinabat̄: quoniā impoſſibile eſt vt ſtella mouea/
tur motibus diuerſis ſm ꝙ mouetur per ſe ſm ꝙ eſt pars orbis. De/
inde dixit: ſi omnes cōgregētur ⁊c. i. ⁊ omnes cōueniūt in hoc ꝙ om/
nis ſtella habet de ſpheris minus q̄ ſphere prime vna. Omnis ſphe/
ra ex hoc circulo reuoluit vnāquāqꝫ primaruꝫ ſpheraruꝫ ad contra/
riam partem ad quaꝫ mouētur prime ſphere: ita ꝙ ex hoc ſit vt ſtella
videatur retrograda ad ſuum primū locū zodiaci deinde progreſſa.
⁊ quaſi intendit ꝙ ex motibus iſtorum orbium cōtrarijs ſit vt ſtella
videatur retrograda ⁊ progreſſa. ¶ Et ſm ꝙ Alexan. d. ponebant
omni orbi orbium ſtellaruꝫ preter orbem ſignorum orbem qui mouet
illum orbem ſuper vnum polum ad partem contrariaꝫ ad quaꝫ mo/
uetur primus orbis: ⁊ cum ponebat iſtis orbes mouentes ad contra/
rium. Quintum quideꝫ ſub quarto ⁊ ſuper eundeꝫ polum reuoluitur.
Sextum auteꝫ ponebant ſub tertio ⁊ ſuper eundē poluꝫ cum eo. Se/
ptimum vero ſub ſecūdo ⁊ ſuper eundem polum cum eo: ⁊ dicebant
ꝙ hoc modo motuū compoſitoruꝫ poſſunt conuenire apparentibus.
¶ Et iſta aſtrologia nō eſt manifeſta nobis ex hoc ſermone ſm ꝙ mo
tus iſtarum ſtellaꝝ que ponūtur in hoc tempore: ⁊ ſimiliter etiā hoc
nō eſt manifeſtum quomodo fiunt motus gyratiui ex iſtis motibus
cōtrarijs niſi ponantur ſuper polos diuerſos. Motus enim cōtrarij
qui ſunt ſuper eoſdem polos ſunt deſtruētes ſe adinuicem. ſ. ꝙ impoſ
ſibile eſt ꝙ duo motus ꝯtrarij ſint ſuper eundeꝫ polum. Super auteꝫ
polos diuerſos poſſibile eſt ⁊ ſimiliter ſuper centra diuerſa. ¶ Niſi ali
quis dicat ꝙ orbis in quo eſt ſtella cum poſuerim⁹ ipſum inter duos
orbes cum mouētur ad cōtrariuꝫ. ſ. adinuiceꝫ accideret ex hoc vt or/
bis in quo eſt ſtella moueatur motu gyratiuo: ſed talis mot⁹ eſt vio
lentus qui non accidit corporib⁹ celeſtibus: ideo melius eſt reputare
ꝙ motus iſti gyratiui fiant ex motibus cōtrarijs: ⁊ ſuper polos diuer
ſos: ſm hoc enim accidit vt ſtella videatur aliquando velox: ⁊ ali/
quando tarda: ⁊ aliquādo retrogada: ⁊ aliquādo progreſſa: ⁊ vt di/
uerſetur ſua latitudo a zodiaco: ponatur igitur hoc fundamentū. Eſt
enim fundamētuꝫ ex cuius poſitione nō accidit impoſſibile: ⁊ poteſt
cōuenire omnib⁹ apparētibus: ⁊ iſte motus gyratiu⁹ inuenit̄ in ce/
lo ſm conuenientiam inter motum diurnū ⁊ motum ſtellaꝝ in ſuis or/
bib⁹ decliuib⁹. ſ. ꝙ oēs aſtrologi a ꝯueniūt i hoc ꝙ poli orbiū decli
uium reuoluunt̄ in motu diurno in circuitu poloꝝ totius: ⁊ iſte motus
vt mathematici hiſpanie dicūt: exiſtit in orbe ſtellato: ⁊ vocāt ipm
motum proceſſus ⁊ reuerſionis. ¶ D. d. ſphere igitur in qbus mouē/
tur quedā ſunt octo: ⁊ quedā vigintiqnqꝫ: ⁊ intēdit ꝑ vigintiquinqꝫ
ſpheras ꝑ quas mouent̄ ſtelle erratice motu proprio. Iſte enim homo

Mot⁹ ꝯtrarij q ſūt ſup eoſdē polos ſūt deſtruē/tes ſe adinuiceꝫ. Uide ꝑ ce. cō. 32.

Mot⁹ gyratiu⁹ ē violē/tus. Uid. 7. ph. t. c. 10.

a Oēs aſtrologi ꝯueniūt in hͦ ꝙ poli orbiū decliuiū reuoluūtur in motu diurno ī circuitu poloꝝ totius.

ponebat vnicuiqꝫ ſtellaꝝ erraticaꝝ qnqꝫ orbes: ⁊ ſtelle erratice ſunt qnqꝫ: erunt igitur orbes vigintiqnqꝫ. ℭ Et intẽdit ꝑ octo orbes quattuor quos addidit in ſole ⁊ luna: ⁊ ſunt ille que mouent orbes eorum primos gyratiue. ſ. orbes quos ponebãt ſoli ⁊ lune: ⁊ quattuor qui reuoluũt orbes ſaturni gyratiue. ℭ B. d. ⁊ ex iſtis nõ opꝫ moueri in eis motu gyratiuo qui mouent in eis faciliores eoꝝ. i. ⁊ ex iſtis orbibꝰ q eſt facilis motus: ⁊ eſt vltimꝰ motꝰ orbis in quo ſunt ſtelle nõ hꝫ orbem in quo reuoluat gyratiue: ⁊ iõ reuoluentia diminuunt a ceteris in vno tm̃. ℭ Et dixit hoc vt reputo q2 ſol ⁊ luna nõ hñt vt appet retrogradationẽ ⁊ ꝓgreſſionẽ: ſed tm̃ velocitatẽ ⁊ tarditatẽ. ℭ B. d. q̃ igitur mouent motu gyratiuo ⁊c. intẽdit per ſex primos orbes q ſunt ſolis ⁊ lune. ſ. differẽtes nõ reuoluẽtes: ⁊ intẽdit ꝑ ſexdecim reuoluentes quattuor ſtellas erraticas. Erit igitur ſicut dicit numerꝰ orbium qnquagintaqnqꝫ: ⁊ eorum tringinta ⁊ vnũ ſunt deferẽtes: ⁊ viginti quattuor reuoluẽtes. ℭ B. d. ſi aũt nullus aliqs addat ⁊c. i. ſi aũt diminuunt quattuor reuoluẽtes ſolis ⁊ lune ſm Odoſium: ⁊ quattuor deferẽtes erraticarum ſm Odoſium erit numerus orbium quadragintaſeptẽ: ⁊ ſm ꝙ appet ex ſuo ſermone dꝫ eẽ numerꝰ orbiũ ſꝫ Odoſiũ q̃draginta ⁊ ſex. Addebat. n. in reuoluẽtibꝰ quattuor quos ponebat ſoli ⁊ lune: ⁊ addebat in deferẽtibꝰ erraticaꝝ quinqꝫ.

ℭ Quare ⁊ ſb̃as ⁊ principia imobilia ⁊ inſenſibilia tot rõnabile exiſtimare. Neceſſarium igitur dimittat fortioribus dicere: ſi aũt nullam poſſe dicere lationẽ nõ ordinatam ad aſtri lationẽ. Amplius aũt oẽm nãm ⁊ oẽm ſb̃am impaſſibilẽ: ⁊ ſm ſe optimũ ſortitã eẽ finẽ opꝫ exiſtimare. ℭ Nulla erit ṗter has altera nã: ſed hũc ſb̃am numerum eẽ neceſſe eſt. Si. n. eẽnt alie mouerent vtiqꝫ fines exñtis lationis: ſed alias qdem eẽ lationes impoſſe ṗter dictas. Hoc aũt exiſtimare ex latis rõnabile: nam ſiqdẽ ferens lati gratia natũ eſt ⁊ latio oĩs lati aut alicuiꝰ: nulla latio ſui gratia erit: nec alius alicuiꝰ latõis: ſed aſtroꝝ grã. Nam ſi fuerit latiõis grã: ⁊ illam alteriꝰ grã oportebit eẽ. Quare qm̃ nõ eſt poſſe ire in infinitũ: finis erit oĩ lationis latoꝝ aliqd diuinoꝝ corpoꝝ ſm celum.

Inde ſumitur ꝙ nulla eſt intelligẽtia q nõ moueat aliquẽ orbem.

ℭ Neceſſe eſt igitur reputare ꝙ ṗncipia imobilia ⁊ ſenſibilia ſunt huius numeri. Qd aũt eſt neceſſariũ dimittendum eſt fortioribꝰ. Si autẽ nõ exiſtimãt ꝙ motꝰ oĩno nõ eſt cõueniẽs motui ſtelle: ⁊ rõ ẽt dat ꝙ exiſtimãdum eſt ꝙ oĩs nã ⁊ oĩs ſb̃a in qua ps nõ exiſtit: ⁊ eſt ꝑ ſe: īuenit diſpõnem meliorẽ. Non igiẽ erit alia nã oĩno niſi iſta: immo neceſſe eſt ꝙ numerus ſb̃arum ſit iſte: qm̃ ſi alia fuerint: mouebũt. Igiẽ q2 ſunt ꝑfectio motꝰ: ſed impoſſe eſt vt alij motus ſint a ṗdictis. Et exiſtimãdũ eſt hoc de motis: qm̃ ſi oĩs motꝰ eſt ꝑꝑ rem motã: ⁊ oĩs motus eſt per aliquẽ motorẽ: nullus motus eſt oĩno ꝑꝑ ſe: neqꝫ ꝑꝑ alium motũ: ſed ꝑꝑ ſtellas. Qm̃ ſi motus eẽt ꝑꝑ motum: neceſſe eſſet vt ille ſit ꝑꝑ alium: ⁊ impoſſe eſt vt illud qd eſt in ꝑfectione ſit infinitũ: ⁊ oĩs motus corporis diuini eſt corpoꝝ que mouent in celo.

ℭ Cum poſuit ꝙ numerus motuum aut ſunt quinquagintaqnqꝫ aut quadraginta ⁊ ſeptẽ: ⁊ iam declarauit ꝙ numerus ſb̃aꝝ mouẽtiũ oꝫ eſſe ſm numerũ corpoꝝ celeſtiũ motoꝝ: dixit ꝙ opꝫ exiſtimare ꝙ numerus ſubſtãtiaꝝ mouentiũ nõ nãlium: ⁊ numerus ſubſtãtiaꝝ ſenſibilium motaꝝ eſt iſte numerus: ⁊ ꝙ hoc ſufficit nobis in hoc tpe. Qd autẽ eſt verum ⁊ neceſſariũ dimittẽdum eſt habẽtibꝰ ſollicitudinẽ in illa arte. ℭ Et ſciendum eſt ꝙ numerus motuũ in quo ꝯueniũt moderni eſt ſolis qdem duo: ⁊ lune quinqꝫ: mercurij aũt ſeptẽ: vniuſcuiuſqꝫ aũt ceteraꝝ erraticaꝝ octo: orbis aũt ſtellati duo: motus diurnus ⁊ motus ꝓceſſus ⁊ reuerſionis quẽ Ptolemeus exiſtimauit motũ eſſe perfectũ iſtius orbis ex oriente in occidentẽ: ⁊ ſicut eſt diſpõ de erraticis: oẽs igitur erũt quinquaginta ⁊ vnus motus. ſ. augis ſolis dubitabilis. Iſti enim ſunt hmõi numeri ita ꝙ ponantur ſimplices: ⁊ ꝙ ſitus eorum ſint illi quos poſuit Ptole. Si autem motus eoꝝ fuerint cõpoſiti ex pluribus vno motu: vt in aſtrologia antiqua fere duplicabatur iſte numerus. ℭ B. d. ſi aũt nõ exiſtimat ꝙ motus oĩno ⁊c. i. ſi aũt poſuerimꝰ ꝙ impoſſibile eſt vt ſit corpus celeſte qd nõ hꝫ iuuamentum in motione ſtelle alicuius: ⁊ poſuerimꝰ ꝙ principia mouẽtia impoſſe eſt vt ſint niſi in diſpoſitiõe meliori: ꝙ non accidit eis paſſio materie: cũ ſint entia ꝑ ſe nõ in mã: ⁊ eſſe eoꝝ in diſpõne meliori eſt vt ſint mouẽtia: neceſſe eſt vt via numerãdi iſta principia ſit via iſta. ſ. ex numeratõe motuũ ſtellarũ. Cum enim poſuerimꝰ ꝙ nulla ſubſtãtia abſtracta eſt que nõ moueat: q2 tunc inueniret in diſpõne diminuta: ⁊ cum poſuerimꝰ ꝙ oĩs orbis eſt ꝑꝑ ſtellam: ⁊ ſi nõ: eſſet ocioſum: manifeſtum eſt ꝙ via numerãdi iſtas ſubſtãtias abſtractas eſt via numerandi motum ſtellaꝝ. ℭ B. confirmauit hoc: ⁊. d. qm̃ ſi eẽnt talia ⁊c. i. qm̃ neceſſe eſt ſi alie ſubſtãtie ſint ab iſtis ſubſtantijs vt ſint corpora mouentia celeſtia alia ab iſtis corporibꝰ: qm̃ vnaqueqꝫ illaꝝ ſb̃arum eſt perfectio ⁊ finis motus. ℭ B. d. ſed impoſſe eſt vt ſint alij motus a predictis. i. ſed impoſſe eſt vt alij motus ſint ab eis qui ꝯprehẽſi ſunt: aut pñt cõprehendi: impoſſibile eſt igitur vt ſint ſubſtãtie mouentes niſi ille que ſunt ſm numerum motuũ. ℭ B. d. ⁊ neceſſe eſt vt hoc ſit a motis. i. ⁊ neceſſe eſt vt nõ ſint alij motus a predictis: q2 nõ ſunt alia mota a predictis. ℭ B. incepit declarare hoc: ⁊. d. qm̃ ſi oĩs motꝰ eſt ꝑꝑ rem motam ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt vt numerus motuũ ſit ſm numerum rerum mouentiũ ⁊ motarum: qm̃ ſi oĩs motus eſt ꝓpter eſſe in aliquo motu ⁊ ꝓpter aliquem motorem: ⁊ nullus motus eſt ꝓpter ſe neqꝫ ꝑꝑ alium motum: ſed omnis motus eſt ꝓpter ſtellas: neceſſe eſt vt idem

48

Documẽtũ

Nulla ſb̃a abſtracta ẽ q̃ nõ moueat: q2 tũc iueniret i diſpoſitõe numerata.

ſit numerus motuū ⁊ motoꝝ ⁊ mouentiū⁊c.d.hoc q: forte aliquis
poteſt dicere.forte ſunt alij motus preter iſtos dictos.¶Deinde ince/
pit declarare hoc:⁊.d.qm̄ ſi motus ꝓpter aliud ⁊c̄.i.qm̄ ſi motus fue/
rit ꝓpter alium motum:cōtinget vt ille etiā ſit ꝓpter aliū:⁊ ſic in infi/
nitum.Sed impoſſibile eſt vt habēs finem ⁊ complemētum ſit infini/
tum.Infinitum enim nō habet finem:neceſſe eſt igitur vt oīs motus
ſit pp corpus diuinū corporum que mouētur in celo.ſ.ſtellarum.⁊ hic
completur ſermo Alex.expoſitus.

Impoſſibile eſt vt hn̄s finē ⁊ cōplementū ſit īfinitum.

¶Q: autē vnum celum manifeſtum.ſi enim plures
eſſent celi vt homines:foret principiū quidem circa
vnūquodq: ſpecie vnum numero vero multa:ſed que/
cunq: ſunt numero multa multā/ mā̄ hn̄t.Una enim ⁊
eadem ratio multorū vt hominis.Soꝛ.vero vnus.Qd̄
autem qd̄ quid erat eſſe non hꝫ materiā primā.Ende/
lechia enim vnum igitur ⁊ ratiōe ⁊ numero primū mo/
uens imobile ens:⁊ motū ergo ſemper ⁊ cōtinue vnū
ſolum:vnum ergo ſolum celum.

Quecunq: ſunt nūero multa multā mām habent.

¶Quoniā autē celum eſt vnū manifeſtū eſt: ꝙ ſi plu/
res celi fuerint erunt ſicut hoīes.Si aūt principiū vni⁹
hoīs eſt vnū:⁊ fuerit numero vnū plura:⁊ aliud nume
ro multū: hꝫ mā̄.Sermo enī vnus qui eſt idē eſt etiā
plures nō ſermo hoīs.Socratis aūt vnus.Qd̄ autē eſt
eſſentia prima nō hꝫ materiā:q: eſt perfectio.Primus
igitur motoꝛ qui nō mouetur eſt vnus rōne ⁊ numero.
Motoꝛ igitur motus cōtinui opꝫ ſemꝑ vt ſit vnus tātū:
ergo vnum celum eſt tantum.

49 ¶Quoniā aūt vnum eſt celum manifeſtū eſt:⁊ innuit ꝙ mundus eſt
vnus nō plures:qm̄ ſicut.d.ſi celi eſſent plures:eſſent ſicut indiuidua
hominū.ſ.vnū diffinitiōe ⁊ plures numero: ſicut homo qui eſt vn⁹
diffinitiōe ⁊ plures ſm̄ numerū.¶Et hoc intendedat,cum.d.ſi aūt
principium hominis vni⁹ ⁊c̄.i.ſi aūt plures celi eſſent:cōtingeret vt
principiū cuiuſlibet celi eſſet vnum numero.Erit igitur principiū ce/
loꝝum vnum in ſpecie:plura in numero.¶Et hoc magis manifeſtum
eſt in alia tranſlatiōe:⁊ eſt.D.enim ⁊ erit principiū qd̄ eſt vnum in
ſpecie ⁊ plura in numero.¶Et poteſt intelligi ſic:⁊ erit principium qd̄
poſuimus vnum in ſpecie ⁊ plura in numero.Deinde.d.vnum in nu/
mero plura habens mā̄:⁊ omne qd̄ eſt vnū ⁊ plura in numero.i.vnū
in ſpecie ⁊ plura in numero hꝫ materiam: ſed iam declaratū eſt ꝙ
principiū celi non hꝫ materiā.Deinde.d.vnus enim ſermo ⁊c̄.i.ea
autē que ſunt vnum in rōne.i.in diffinitiōe ſunt plura in numero: vt
homo qui eſt vnus in numero ⁊ plura in potentia: vt Soꝛtes ⁊ Pla/
to.¶Deinde.d.⁊ qd̄ eſt per primā eſſentiam non hꝫ materiā: q: eſt

Idē ꝑ met. cō.40.

perfectio.i.⁊ hoc fuit ita: ꝙ prima eſſentia que ſignificat eſſe rei opꝫ
vt nō habeat mām:qm̄ ſi hr̄et materiā/hr̄et aliā eſſentiā:⁊ ſic i infini
tū.⁊ ideo neceſſe eſt vt ꝑma forma q̄ pfectio eſt ⁊ finis nō habeat mā̄:⁊
erit ḡ ſimplex.⁊ oē ſimplex eſt nō in mā̄.¶D.d.ꝑmus igit motoꝛ qui
nō mouet eſt vnus diffōne ⁊ numero.D.d.opꝫ igit vt motū ſemper
motu cōtinuo ſit vnū tantū.ḡ celū eſt vnū tm̄.i.⁊ ſi motoꝛ eſt vnus
numero.ḡ ipm̄ ꝑmū motū ab eo ſi mouet motu cōtinuo:eſt vnū ēt nu
mero.⁊ ſi celū eſt tale vt declaratū eſt.ḡ celū eſt vnū numero.mouet
eīm vno motu cōtinuo ab vno motore numero ⁊ diffōne.

¶Tradita ſunt autē a ſenioꝛibus ⁊ antiquis in fabule
figura dimiſſa poſterioꝛibus:q: dij ſunt hi: ⁊ cōtinet di
uinam naturā vniuerſalē.Reliqua vero fabuloſe iam
adducta ſunt ad pſuaſionē multoꝝ ⁊ ad opportunitatē
multorū ad leges ⁊ cōferens.Cōformes enim hoībus
hoc ⁊ alioꝝ animaliū quibuſdā ſimiles dicunt:⁊ his al/
tera ꝯſitia ⁊ dictis ſilia.A quib⁹ ſiquis ſeparans id acci/
piens ſolum ꝙ primū deos exiſtimauerūt primas ſub/
ſtantias eſſe diuine vtiq: eſſe dictū putabit ⁊ ſm̄ veriſi/
militudinē:⁊ ſepe inuēta ad poſſe vnaq̄q: ⁊ arte ⁊ phia
⁊ iterū coꝛruptis:⁊ has opiniones illoꝝ quaſi reliquias
vſq: nunc ſaluatas eſſe.

¶Et accepta ſunt ab antiquis valde aliqua que ſunt in
poſterioꝛibus:ſicut fabuloſe: qm̄ iſta ſunt dij: ⁊ ꝙ deus
continet oīa nālia.Alia aūt ſunt ſimilia fabulis pp vſum
legū:⁊ illud qd̄ eſt bonum hominibus:⁊ ideo dicūt ꝙ
iſta ſimilia iſtis ſunt quibuſdā alijs aīalibus ⁊ ſilia iſtis
non cōuenientia dictis.Si igitur aliquis diſtinxerit ex
iſtis ⁊ acceperit primū tantū:opinabant enim ꝙ prime
ſubſtātie ſunt dij:⁊ ſm̄ q̄ꝫ opꝫ:cum iam dictum ſit mul/
totiens in eo ꝙ poſſibile eſt cuilibet artificio ⁊ philoſo/
phie:⁊ etiā coꝛrumpunt:⁊ iſte ſententie eoꝝ remanent
vſq: modo quaſi reliquie.

¶Cum Ariſt.fuerit primus qui ſcriuit in ſuo tp̄e hoc ꝑncipiū:vult da 50
re teſtimoniū de ſermonib⁹ antiq̄s acceptis a chaldeis in quibus fuit
ſcia pfecta ſm̄ illud qd̄ remanet de ſermonib⁹ eoꝝ.eſt q̄ſi Apologus.
¶Et.d.⁊ accepta ſunt ab antiquiſſimis valde.i.⁊ accepta ſunt ab
antiquiſſimis que ſunt hodie quaſi apologus.i.ꝙ coꝛpa celeſtia ſunt
dij:⁊ ꝙ dij ꝯtinēt oīa naturalia.¶Deinde.d.alia aūt ⁊ iſtis ⁊c̄.i.alij
aūt ſermones ⁊ apologi in coꝛpoꝛibus preter illos qui accepti ſunt a
chaldeis vere ſunt fabule ſine aliqua veritate:⁊ non fuerunt ſcripte

niſi ad corrigendum mores hominum ad illud quod eſt bonum eis. ℭ Deinde.d.⁊ ideo dicunt ꝙ ſunt ſimilia quibuſdam alijs animalibus.i.⁊ iſti apologi ſunt h̄ q̄ dicunt ꝙ hec corpora ſunt ſimilia modis animalium. ℭ Et innuit per hoc formas celeſtes quas dicunt ſimiles eſſe formis que ſunt hic:⁊ ꝙ forme que ſunt h̄ ſunt obedientes illis: ſicut dicunt aſtrologi. ℭ Deinde.d.⁊ alia ſimilia iſtis ⁊c̄.i.⁊ alij apologi non cōuenientes ei q̄ declaratum eſt de his principijs:neqꝫ ſm̄ remotam expoſitionem. ℭ Deinde.d.ſi igiſ aliquis dixerit ⁊c̄.i. ⁊ ſi aliquis homo expoſuerit ſermonē eorum: quoniaꝫ intēdebat per deos primas ſubſtātias que ſunt principia corporum celeſtium: tunc expoſitio erit vera: ⁊ tunc apologus erit conueniens veritati. ℭ Et ſignum eius ꝙ antiqui intendebant per deos illas ſubſtātias:⁊ q: iaꝫ philoſophia inuenta fuit ⁊ corrupta infinities: ſicut alia artificialia. ⁊ hoc intendebat cum.d.cū iam dicta eſt multotiens ⁊c̄.i.⁊ cum iam hoc dictum fuit ⁊ ſcitum multotiens: cum hoc poſſibile eſt in omni artificio ⁊ in phia. Omne a enim generabile eſt corruptibile: ⁊ omne generabile ⁊ corruptibile reciprocatur infinities. Deinde.d.⁊ ꝙ iſte ſcientie eorum remanſerunt quaſi reliquie vſqꝫ modo: ⁊ ideo opinādum eſt ꝙ iſti apologi ſunt reliquie opinionum eorum que corrupte ſunt ⁊ deſtructe.

Aſtrologi dñt ꝙ forē q̄ſunt h̄ obediūt formis celeſtib⁹.

Phia inuēta fuit ⁊ corrupta īfinities. Idē p̄ meteo.⁊.3. de aīa.cō.5.

a Oē gn̄abile eſt corruptibile: ⁊ oē generabile ⁊ corruptibile reciprocaſ īfinities

ℭ Paterna quidē opinio ⁊ que a primis inquantū nobis manifeſta solū. Que vero circa intelꝉm h̄nt quaſdā dubitationes. vīquidē eñ apparētiū diuiniſſimū. Quō vero habēs talis erit vtiqꝫ hꝫ quādā difficultatē. Naꝫ ſi nō intelligat quidē vtiqꝫ erit inſigne: ſed hꝫ quēadmodum vt ſit dormiēs ſine ītelligētia: hui⁹ vero aliqd principalis. Non eñ eſt hec ſua intelligētia ſed potētia: non vtiqꝫ erit optima ſb̄a: p intelligere eñ honorabile ineſt. ℭ Amplius aūt ſi intelꝉs ſit ſubſtantia ſine intelligentia quid intelligit: aut eñ ſeipſuꝫ: aut alterū aliqd: aut ideꝫ ſemper: aut aliud. Aut vtrū differt aliqd: aut nihil intelligere bonū: aut cōtingēs: aut incōueniēs meditari de quibuſdā. ℭ Palā ergo ꝙ diuiniſſimuꝫ ⁊ honorabiliſſimum intelligit ⁊ non trāſmutaſ. Indignius enim trāſmutatio ⁊ motus quidē iam tale. Primū quideꝫ igiſ ſi non eſt intelligentia ſed potentia rōnabile eſt laborioſum eſſe ei cōtinuationē intelligētie. ℭ Deinde palam q: aliud aliquid erit dignius q̄ꝫ intelꝉs.ſ.intellectiuuꝫ. Etenī ītelligere ⁊ ītelligētia erūt īdigniſſimū ītelligēti. ℭ Quare fugiendū hec eadē. Eteniꝫ nō videre quideꝫ quedam dignius q̄ꝫ videre vt ſi ſit optimū intelligētia.

Nō videre q̄dā digni⁹ ē ꝙ videre.

Seipſum ergo intelligit ſiquideꝫ eſt potentiſſimū ⁊ eſt intelligētia intelligere. Intelligētia vr̄ aūt ſemper alius ſcia: ⁊ ſenſus: ⁊ opinio: ⁊ meditatio ipſius: aut interceſſorie. ℭ Amplius ſi aliud aliqd eſt ītelligere ⁊ intelligi ſm̄ ꝙ ei ipſum bene ineſt. Non eñ idē eſſe intelligentie ⁊ intellecto aut ī quibuſdā ſciētia res in factiuis quidem ſine mā. Subſtātia eñ ⁊ q̄quiderat eſſe. in theoricis vero rōnes ⁊ intelligētia: nō altero igiſ exiſtēte eo q̄ intelligiſ ⁊ ītellectu. Quecūqꝫ non materiā h̄nt ideꝫ erūt: ⁊ ītellectiua eius q̄ intelligiſ vna. ℭ Adhuc aūt reſtat dubitatio ſi cōpoſitum eſt q̄ intelligitur. Tranſmutabiſ eniꝫ in partibus totius: aut indiuiſibile omne q̄ non hꝫ materiaꝫ: vt humanus intellectus: aut q̄ qd eſt compoſitorum hꝫ in aliquo tp̄e: non enim hꝫ ipſum bene in hoc aut in hoc: ſed in toto quodā q̄ optimum ⁊ ens aliud aliquid. Sic autem habet ipſa ſuijpſius intelligentia toto eterno.

Indiuiſibile oē q̄ nō hꝫ mām.

ℭ Sententia aūt patruꝫ p̄cedens oīa eſt hec: ⁊ quantum declaratū eſt nobis ex illa: ⁊ eſt de intellectu tantū: ⁊ in eo ſunt plures dubitationes: vr̄ eñ eſſe ex apparētibus vt ſit valde diuinū. Quō aūt eſt tale valde eſt difficile: qm̄ ſi nihil intelligit quid eſt illō nobile q̄ eſt ei. Non eniꝫ eſt ei niſi ſicut dormienti: ⁊ ſi intelligit hꝫ aliū dominum: qm̄ hoc intelligere nō eſt ſb̄a eius: ſed potētia in eo. Non erit igiſ ſubſtātia nobiliſſima: q: nobilitas non īneſt ei: niſi q: intelligit: ⁊ ēt ſi ſb̄a eius eſt ītellecta. Eſt igitur aut ſuiipſius: aut alterius: ⁊ ſi alterius qd eſt illud q̄ eſt vnum: ⁊ non aliud: aut vtrū non eſt dr̄a oīno intelligere bonuꝫ: aut quodcūqꝫ: aut poſſe eſt vt ſit intellectus in diuerſis. Manifeſtū eſt enim ꝙ ipſe intelligit ītellectum valde diuinum: ⁊ valde nobileꝫ: ⁊ non trāſmutatur. Trāſmutatio eñ eſt ad malum: ⁊ q̄ eſt tale eſt aliquis motus: ⁊ primo ſi non intelligit ſed eſt potentia: neceſſe eſt vt conſecutio intelligendi inducat ei laſſitudinem. Et poſtea manifeſtum eſt ꝙ valde nobile

erit aliud ab intellectu ⁊ intellecto. Intelligere eñ tunc
erit eius qđ hꝫ itelligere vilius: ⁊ ſi ita ſit oportet ſugere
ipſum. Non videre eñ quedā eſt melius ⁊ nobilius ꝙ̄
videre: nobilius enim non intelligit: ergo intelligit ſe. ⁊
cuꝫ ſit fortius: ⁊ ipſe intelligit intelligere: ſed ipſe videt
ſemper ꝙ alterius eſt ſciētia ⁊ non ſenſus. Et exiſtima/
tio ⁊ intelligere ſuijpſius: aut accidētaliter: aut etiā ſi in/
telligere ⁊ paſſio ſunt aliud ⁊ aliud: cum igitur erit bo/
nitas qm̄ eſſentia intelligendi non eſt eadē: ⁊ paſſio ſi/
cut in quibuſdam ſciētia eſt ſcitum: qm̄ in rebus intel/
lectis ſubſtātia eſt ſine materia: ⁊ qđ eſt per eſſentiam.
In eſſentialib⁹ aūt res eſt rō ⁊ intell'ꝰ: intellectuꝫ enim
non eſt aliud ab intellectu. Omne igiť qđ non hꝫ mate
riā eſt idē: itelligere eñ ⁊ paſſio eſt ēt idē. ¶ Remanet
quidē dubitatio ſi intellectū eſt cōpoſitū: qm̄ ſi trāſmute
tur in partib⁹ totius: aut vt diuidiť omne qđ non hꝫ ma
teriā: vt intell'ꝰ humanus: ⁊ qđ eſt cōpoſitus ex bonita
te in hoc eſt ſm̄ hunc modum: ſed nobile in aliqua re
eſt omne: ⁊ eſt aliud: ⁊ ſm̄ hanc diſpoſitioneꝫ intellige
re eſt per ſe in omni ſeculo.

¶1 ¶ Quia iſta qđ eſt nobiliſſima oīuꝫ q̄ ſunt de deo. ſ. ſcire qđ intelligit: ⁊ eſt deſiderata ab oībus nāliter: ⁊ qꝛ chaldei valde ſunt pſcrutati de ea: vocauit eā ſniam patrū: ⁊ dedit p̄mo dubitationē de hoc qđ intelli/ git deus. ¶ Et. d. Uideť eniꝫ ex apparētibus qđ eſt valde diuinuꝫ. i. vť enim ꝙ manifeſtū eſt ⁊ apparent nobis ꝙ nec̄e eſt vt ſit nobiliſſi/ mum oīum entiū: ita ꝙ nihil ſit nobilius eo. ¶ D. d. qūo aūt eſt tale eſt valde difficile. i. ⁊ queſtio nō eſt in hoc ꝙ deus dꝫ eſſe perfectiſſimuꝫ ⁊ nobiliſſimū oīum: ſꝫ queſtio eſt qūo erit hoc qđ eſt in fine pfectiōis in ſe ſm̄ ꝙ eſt talis diſpōnis. ¶ D. d. qm̄ ſi nihil intelligit ⁊c. i. qm̄ ne ceſſe eſt ſi eſt intell'ꝰ vt ſemp ſit ſm̄ alterū iſtoꝝ duoꝝ: aut ſm̄ diſpoſi tionem in qua ſciēs non vtiť ſciā ſua: aut in qua vtiť. Si igiť fuerit in diſpōne in qua ſciens non vtiť ſua ſcīa: tūc eſt quaſi dormiens: ⁊ non inueniť in eo diſpō nobilis: ⁊ hoc eſt incōueniēs: ⁊ ſi eſt ſm̄ diſpōneꝫ in qua ſciens vtiť ſua ſciētia: quid igiť eſt illud qđ intelligit in illa ho ratopꝫ quidē vt ſit valde nobile in fine: q̄propter erit aliud ens nobi/ lius iſto. Intellectū eñ eſt perfectio intelligentis: ⁊ hoc intēdebat cū dixit. ⁊ ſi intelligit hꝫ aliū dominū. ¶ D. d. qm̄ ſba eius nō eſt hoc in/ telligere ſed potentia in eo. i. ⁊ cauſa in hoc eſt: qꝛ ſi intelligit aliud: tunc ſba eius nō eſt actio eius: ſꝫ ſba eius erit potētia q̄ ſit iſta actio: quapp perficiť nec̄io per hāc actionē ſicut intell'ꝰ perficiť in nobis per illud qđ intelligit. ¶ D. d. ergo non erit ſba nobiliſſima oīum entiū:

Nobiliſſi/ma oīꝫ qđ/ nūq ſunt de deo: ē ſcire qđ itelligit

Intell'ꝫ eſt pfectio itel ligētis.

qꝛ nobilitas nō eſt ei niſi qꝛ intelligit. i. ergo ſba ei⁹ nō erit ei nobiliſſi ma oīum entiū: qꝛ nobilitas nō eſt ei niſi qꝛ perficiť per aliud: qđ aliđ neceſſe eſt vt ſit nobilius eo: qꝛ intell'm eſt perfectio intell'ꝰ. ¶ D. d. ⁊ etiā ſi ſba eius eſt intell'ꝰ ⁊ itelligere eſt ſuijpſius aut alteri⁹. i. ⁊ ſi ſba eius eſt in hoc ꝙ intelligat: nec̄e eſt aut vt intelligat ſe: aut vt intelli/ gat aliud extra ſe. ¶ D. d. ⁊ ſi alterius: qđ igiť eſt qđ ſemper eſt ⁊ nō aliud. i. ⁊ ſi ſuū eſſe ſemp eſt in hoc ꝙ intelligat aliud: qđ eſt igiť illud qđ ſemper eſt vnū per ſe ſine alio: hoc eñ nō eſt qꝛ eſt p eē alterius ecō trario illi qđ poſitū eſt de p̄mo p̄ncipio. ſ. ꝙ primū p̄ncipiū eſt illđ qđ ſemper eſt ſine hoc qđ indiget altero. ¶ D. d. ⁊ vtrū non eſt dīa ⁊c. i. ⁊ cōtingit vt nulla dīa ſit in ponēdo primū p̄ncipiū intelligere: ⁊ in/ terponēdo intelligere qđcūqꝫ ſit ſiue bonū ſiue malum.

¶ D. d. aut ipoſſe vt itelligat in diuerſis ⁊c. i. aut dicamus ꝙ ipoſſe eſt vt intell'ꝰ eius perficiať p aliud quodcūqꝫ ſit. Illud eniꝫ qđ intelligit quodcūqꝫ: intell'ꝰ eius cōſequiť illud qđ itelligit. i. qm̄ ſemper eſt ſub eo in ordine. Sꝫ manifeſtū eſt ⁊ notū nobis ꝙ intell'ꝰ diuinus nec̄e eſt vt ſit valde nobile ⁊ valde pfectū. ¶ Et ēt qđ intelligit aliud: trāſ mutať in ſua ſubſtātia in aliud: ⁊ omne qđ trāſmutať in aliud poſſe eſt vt trāſmuteť in aliđ qñ trāſmutať in vilius eo. i. ꝙ cū primū intel ligat qđlibet: nec̄e eſt vt trāſmuteť in vilius. D. d. ⁊ qđ eſt tale eſt ali/ quis motus. i. ⁊ cuius intell'ꝰ eſt talis vel talis intell'ꝰ. ſ. exiens de po/ tentia in actū: ſicut eſt demratio itellectuū: intell'ꝰ eius eſt motus: ⁊ oīs motus eſt a motore: quapp primū patiť ⁊ moueť ab alio. ¶ D. d. ⁊ primo ſi non intelligit ⁊c. i. ⁊ ſi trāſmuteť in ſuo intellectu ex aliqua in aliquid. i. qꝛ non intelligit aliqđ ⁊ poſt aliud ſicut itelligit intell'ꝰ in nobis nō ſubito: neceſſe eſt vt ſucceſſio intellectoꝝ faciat ei laſſitu/ dinem qñ vult intelligere eas ⁊ numerare eas in ſimul. ¶ Et hoc non cōtingit niſi cū poſuerimus ipſuꝫ itelligere oīa ſucceſſiue. Cū aūt po/ ſuerimus ipſuꝫ itelligere ſubito: nō cōtingit hoc: ſꝫ cōtingit vt i eo ſit multitudo: ⁊ ꝙ pficiať p vilius. ¶ D. d. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ nobile val de erit aliud ⁊c. i. manifeſtū eſt ꝙ principiū nobiliſſimū nō acquiriť nobilitatē niſi per ſuam actionē: queadmodū intell'ꝰ in eis q intelli/ gūt. ſ. qm̄ nō acqrunt nobilitatē niſi p actionē intell'ꝰ. Si igiť primū intelligit vilia: cōtingit vt ſua nobilitas ſit intelligēdo vilia: quapp ⁊ ſua actio erit viliſſima actio actionū. ¶ D. d. ſi igiť nec̄e eſt ſugere hoc ⁊c. i. ſi igiť opꝫ nobile ſugere actionē vilē: neceſſe eſt apđ nos nō videre quedam eſſe melius ꝙ̄ videre: ⁊ nō eſt neceſſe quāuis videre nobilius eſt ꝙ̄ non videre vt ſit ſimplex ſic: ſed in reb⁹ nobilioribus dixit hoc. Sꝫ ne aliqs dicat ꝙ cōtinger ex hoc vt primū ignoret plu/ ra: ⁊. q. d. rñdendo ꝙ ignorare vilia eſt melius ꝙ̄ ſcire. ¶ D. d. nobi lius igiť non intelligit. ſ. viliorē: vel ſic: nobiliorē eniꝫ non intelligit. D. d. ergo intelligit ſe. i. ⁊ cū ipoſſe eſt ipſuꝫ itelligere vilius aut nobi/ lius cū nō eſt nobili⁹ ꝙ itelligat. ḡ itelligit ſe. ¶ D. d. cū eſt forti⁹ ⁊c. i. cum ſit nobilioris intell'ꝰ oībus rebus: ⁊. d. hoc: qꝛ itell'ꝰ in nobis nō intelligit ſe niſi accītalr. ¶ D. d. ⁊ eſt ei: ⁊ ipſe intelligit itelligere. i. ⁊ intelligit ſuā actionē q̄ eſt intelligere: ſua eñ ſba eſt ſua actio. ¶ D. d. ſꝫ ſemp videmus ꝙ alterius eſt ſcīa ⁊ ſenſus ⁊c. i. ſꝫ videmus cogno/ ſcere ⁊ ſentire ⁊ exiſtimare ⁊ itell'ere eē aliđ ab eo cui⁹ ſunt. i. ab itelle cto cognito ⁊ ſenſato ⁊ exiſtiato i nobis: hꝫ eñ actiōes ex iſtis virtu/

2 (right margin, beside "¶ D. d. aut ipoſſe vt itelligat in diuerſis ⁊c.")

Ignorare vilia ē meli⁹ ꝙ̄ ſcire.

Intell'ꝰ in nobis non itellit ſe niſi accidētalr. Uide. 3. de aīa. t. c. 8.

ſibus ſunt alioꝝ nō ſuiipſoꝝ niſi ꝑ accidēs.ſ.q꜄ ſenſus ⁊ exiſtimatio ⁊ intellect⁹ ſunt intellecti ⁊ ſenſati ⁊ exiſtimati nō ꝑ ſe ſ꜄ ꝑ accñs.i.ꝙ intellect⁹ in nobis nō intelligit ſe niſi ꝑ accidēs.ſ.q꜄ accidit ītellecto ꝙ ſit forma intellect⁹: ⁊ ſilr̄ accidit exiſtimato ꝙ ſit exiſtimatio: ⁊ ſenſato ſilr̄ ꝙ fuit ſenſus ſentire: ⁊ hoc fuit q꜄ intellect⁹ nō eſt in nobis ītellectū oīb⁹ modis ⁊ magis remotū: hoc ē ꝙ ſenſus ſit ſenſatū. ¶ A.d. ſi ītelligere ⁊ paſſio ſit aliud ⁊ aliud.i.ꝙ ſi iſte intellect⁹ intelligit aliud.⁊ tunc erit patiens ⁊ faciēs ⁊ paſſio: ex quo igit̄ erit nobilitas in patiēte vtrū ex paſſione aut eſſentia patiente aut ex eo a quo fit paſſio. Iſta eni꜄ tria ſunt cōſilia ⁊ diſſilia in omni qđ intelligit aliud: ⁊

In abſtractis a materia idē ē intellectū ītellect⁹ ⁊ intellectio.

ideo ſicut eēntia intellect⁹ nō eſt eadē cū intelligere qđ eſt actio ītellectus in nobis: ⁊ intellecto in nobis intelligere nō eſt idē oīb⁹ modis ⁊ cā in hoc eſt q꜄ intellectū in nobis eſt aliud ab intelligente. In eis aūt que ſunt nō in mā ꝯtingit vt intellectū ⁊ intellect⁹ ⁊ actio intellectus ſint idē. ¶ Et hoc intēdebat cū.d.⁊ ſicut in quibuſdā reb⁹ ſcia ⁊c̄.i.⁊ ſicut videmus ꝙ vere poſſum⁹ dicere ꝙ ſcia eſt res ſcita: ⁊ res ſcita eſt ſcia que eſt in mā: ſicut de artificio ⁊ artificiali.dicim⁹ enim ꝙ forma artificialis que eſt in mā: ⁊ que eſt in aīa artificis eſt eadem: ꝗto magis d꜄ eſſe in reb⁹ intelligētib⁹ quibus mā nō admiſcet̄: ⁊ non ſunt niſi forma ⁊ eſſentia ſignās eſſe rei. ¶ A.d. in rebus aūt eēntialibus ⁊c̄.i.rebus aūt ſpeculatiuis diffinitū eſt diffō ⁊ ītellectū intellectus. A.d. intellectū eni꜄ nō eſt aliud ab intellectu.i.intellectu꜄ igit̄ in rebus abſtractis a materia dignius eſt vt nō ſit aliud ab ītellectu. ¶ A.d. omne igit̄ ꝙ non habet mām ⁊c̄.i. declaratum eſt igit̄ ꝙ omne carens materia: ⁊ intellectū ⁊ intellectus in eo idem eſt.

¶ Et cū declarauit qđ nihil intelligit extra ſe: incepit querere vtrū il-

3 lud qđ intelligit ex ſe eſt vnū ſimplex aut multa cōpoſita: ⁊.d. relinquitur aūt dubitatio ſi intellectū eſt cōpoſitū: qm̄ tūc qñ tranſmutat̄ in partibus totius.i. remanet igit̄ dubitatio in intellecto ab eo vtrum ſit ſimplex aut cōpoſitū ex multis intellectis: ſ꜄ ſi fuerit cōpoſitu꜄ ex multis intellectis: neceſſe eſt ipm̄ eſſe diuerſarū partiū nō cōſimiliu꜄ q꜄ tale multa intelligit: ⁊ qđ intelligit multa intelligit aliqua extra ſe que aliqua ſunt cāe ipſius. ¶ A.d. ⁊ nō diuidit̄ oē qđ h꜄ mām: vt intellectus humanus pōt intelligi: ꝙ omne intellectū intellect⁹: cui⁹ intellect⁹ nō h꜄ mām: ⁊ eſt illud qđ idē eſt in eo intellect⁹ ⁊ intellectu꜄: impoſſe eſt vt diuidat̄ ſicut eſt poſſe vt diuidat̄ in intellectu humano: ſi cā diuiſiōis in intellectu humano eſt ꝙ intellectū aliquo mō ē aliđ ab intellectu: qm̄ ſi ītellect⁹ ⁊ intellectū in eo eēnt vnū oīb⁹ modis nō ꝯtigeret ei vt in intellectu ei⁹ eēnt plura. Cā eni꜄ multitudīs eſt alietas inter intellectū ⁊ rem intellectā in nobis. ¶ Et pōt intelligi ꝙ ſignū eius ꝙ oē carens mā nō diuidat̄ in eo intellect⁹ ab intellecto eſt intellect⁹ human⁹. Videm⁹ eni꜄ ipm̄ liberatū a mā in ſe: ⁊ ꝗuis non ſit liberat⁹ ſimplr̄ intellect⁹ ⁊ intellect⁹ in eo idē eſt: ⁊ cu꜄ ita ſit illud qđ eſt liberatū a mā ſimplr̄ intellectū ⁊ intellect⁹ in eo idē ē ſimplr̄. ¶ A.d. ⁊ ꝙ eſt cōpoſitus de bonitate in hoc eſt ſm̄ hūc modū.i.⁊ res cōpoſite nō addūt ſibi in nobilitate adinuicē niſi in paucitate cōpoſitionis ⁊ ꝓpīnqtate eoꝝ primo ſimplici in illo gñe: ⁊ cū fuerit aliqđ gen⁹ intelligētiaꝝ q̄ diuerſant̄ adiuicē in cōpoſitiōe.ſ. in alietate intellecti in eis ab ītellectu nobilius eoꝝ eſt illud qđ eſt minoris cōpoſi-

Cā multitudinis in intellectis eſt alietas īter intellectū ⁊ rē intellectā ī nobis.

Res cōpoſite nō addūt ī nobilitate

tionis in illo gñe: ⁊ primo illud eſt ſimplex in illo gñe. ¶ A.d. ī mobile in aliquo eſt oē ⁊ eſt aliud.i.īmmo neceſſe eſt vt nobile in oī gñe ſit oē ⁊ ſimplex indiuiſibile ⁊ ſingulare ⁊ ꝑ ſe extra cōpoſitū.ſ.ꝙ ſb̄a eius nō eſt in cōpoſitione. ¶ V.g. ꝙ calida nō ſemꝑ abūdant adinuice꜄ niſi ī paucitate ⁊ multitudine caloris: ⁊ iđ calidū ſimplr̄ eſt in quo nō eſt cōpoſitio ignis: cum nō admiſceat̄ ei aliud corpus ꝑꝑ qđ fiat modici caloris: ⁊ ſemꝑ primus intellectus neceſſe eſt vt ſit ſimplex ⁊ vnu꜄ ſimplr̄. ¶ A.d. ⁊ ſm̄ hanc diſpōne꜄ intelligere eſt ꝑ ſe ī toto ſeculo.ſ. ⁊ q꜄ nihil intelligit extra ſe/ cū ſit ſimplex: tūc cū intelligit ſe nō accidit ei tranſmutatio neq꜄ laſſitudo in omni ſeculo: ſicut accidit intellectui in nobis: ⁊ ſic d꜄ eſſe in alijs intelligentijs abſtractis.

Sibi adīuicē niſi in paucitate cōpoſitiōis ⁊ ꝓpīqtate eoru꜄ pro ſimplici in illo genere.

¶ S꜄ primus eſt ſimplicior eorū: ⁊ iđ eſt vnus ſimplr̄ ſine aliq̄ multiplicitate: neq꜄ ꝓpter alietatē intellectus ⁊ intellecti: neq꜄ ꝑꝑ multitudinem intellectorū. Multitudo eni꜄ intellectorū in eodē intellectu: ſicut eſt in intellectu in nobis cōſequit̄ alietatē que inuenit̄ in eo.ſ. alietatē intellect⁹ ⁊ intellecti in nobis: qm̄ cū intellect⁹ ⁊ intellectum fuerint adunata ꝑfecta adunatiōe: cōtingit vt intellecta multa plura q̄ ſunt intellect⁹ illi⁹ aduneñt: ⁊ terminat̄ vnū ⁊ ſimplex oīb⁹ modis: ⁊ qm̄ ſi remanēt illa intellecta q̄ ſunt in vno intellectu plura: ⁊ nō adunarent̄ cum eſſentia intellectus: tunc eſſentia eius aliud erit ab eis. ¶ Et cū hoc ignorauit Themiſtius.d.ꝙ poſſe eſt ꝙ intellectus intelligat multa intellecta ſubito: hoc eni꜄ cōtradicit ſermoni noſtro cū diximus ꝙ intelligit ſe ⁊ nihil aliud extrinſec⁹.⁊ ꝙ intellect⁹ ⁊ intellectū in eo ſunt idē oībus modis. ¶ A. eni꜄ ꝙ ītelligit oīa ex quo ītelligit ſe eē ꝑncipiū eoꝝ. ¶ Et oīa iſta ſunt ei⁹ q̄ nō intelligit demr̄atiōnes Ari. ſ꜄ tm̄ hic ꝯtingit incōueniēs ī hoc loco: ⁊ eſt vt ſit ignorās ea q̄ ſunt hic. ⁊ iđ dixerūt qdā ꝙ ipſe ſcit oīa q̄ ſunt hic ſcia vli nō ſcia ꝑticulari. ¶ Et veritas eſt ꝙ primū ſcit oīa ſm̄ ꝙ ſcit ſe tm̄ ſcia in eſſe qđ eſt cauſa eorū eſſe. V.g. qui ſcit calorē ignis tm̄ nō dicit̄ neſcire naturam caloris exiſtentis in reliquis calidis: ſ꜄ iſte eſt ille qui ſcit naturam caloris ſm̄ ꝙ eſt calor. Et ſimilr̄ primus ſcit naturam entis in eo ꝙ eſt ens ſimplr̄ qđ eſt ipm̄. ¶ Et ideo hoc nomen ſcia equiuoce dicit̄ de ſcia ſua ⁊ natura. Sua.n. ſcia eſt entis: ens autem eſt cauſa noſtre ſcie: ſcientia igitur eius nō dicit̄ eſſe vlis neq꜄ particularis. Illud enim cuius ſcia eſt vlis ſcit particularia que ſunt in actu in potētia ſcita. eius igitur ſciētia neceſſario eſt ſcientia in potentia: cū vle non eſt niſi ſciētia rerum particulariū. Et cum vle eſt ſciētia in potētia ⁊ nulla potentia eſt in ſciētia eius: ergo ſcientia eius nō eſt vniuerſalis. ¶ Et magis manifeſtū eſt qm̄ ſcientia eius nō eſt particularis. Particularia.n. ſunt infinita ⁊ nō determinant̄ a ſcia. ille igit̄ prim⁹ nō diſponit̄ per ſciam que eſt in nobis: neq꜄ ꝑ ignorātiā q̄ eſt ei oppoſita: ſicut nō diſponit̄ ꝑ iſtas illđ qđ nō eſt natū habere alterū: declaratū eſt igit̄ aliqđ ens eſſe ſciēs đ quo nō erit fas dicere ſibi.

4

Digreſſio q̄ oñdit quō ītellect⁹ primus ē ſimpliciſſim⁹ ⁊ tm̄ vnū intelligit.

Sn̄ia Themiſtij.

Impugnatio.

Quō ītellectus diuin⁹ oīa ſcit ſm̄ Auer.

Hoc nomē ſcia equoce dī de ſcia dei ⁊ đ ſcia noſtra.

Scia dei nō eſt vlis neq꜄ ꝑticularis.

Idē lib. deſtructio deſtruc. diſp. 12. in ſolōne ſcđi dubij.

¶ Perſcrutandū aūt eſt qualr̄ h꜄ totius nā bonū ⁊ optimū: vtrū ſeparatū quid ⁊ ipm̄ ſm̄ ſe: aūt ſm̄ ordinē: aut vtroq꜄ mō: ſicut exercitus. Etenī in ordine ipm̄ bene ⁊ dux exercitus: ⁊ magis iſte. Non.n. iſte ꝑꝑ ordinē: ſed

ille pp hunc eſt. Omnia vero coordinata ſunt aliqualr ſ; nõ ſimilr: ⁊ natatilia ⁊ volatilia ⁊ plante. Et nõ ſic ſe habent vt non ſit alteri ad alteruz nihil: ſed eſt aliquid. Ad vnũ quidē eniz oĩa coordinata ſunt: ſ; queadmodũ in domo liberis nõ licet qd̃ contingit facere: ſed omnia vel plura ordĩata ſunt. Seruis vero ⁊ beſtijs paruz qd̃ ad cõmune: multum vero qd̃ contingit. Tale nãq; principium cuiuſq; ipſorum natura eſt.

Et ꝑſcrutemur ẽt quõ in nã toti⁹ bonũ ⁊ nobile: vtrũ ſit aliquid diſtinctũ per ſe: aut ꝑ ordinez: aut vtroq; mõ: vt in exercitu. In ciuitate.n.eſt bonũ: ⁊ in duce exercituũ: ⁊ iſte magis. Iſte.n.non eſt pp ordinem: ſed ille pp iſtũ: oĩa.n.ordinata ſunt inſimul aliquo modo: ſed non ordine cõſimili ſunt natãtia ⁊ volatilia ⁊ plante: ſ; tamen nõ ſunt in tali diſpõne in qua nõ cõparant adinuicē omnino: imo aliquid: oĩa enim ordinata ſunt adinuicez in reſpectu alicuius: ſed queadmodũ liberi domus raro licentiant ad faciendũ quicquid cõprehendũt: ſed oẽs actiones eoꝝ: aut plures ſunt ordinate. Seruiẽtes autẽ ⁊ lupi in pauco cõicant illis in actione: ⁊ ꝑs maior actiõ tm̃ iſtoꝝ eſt quocũq;: quolibet: ⁊ qualibet. Principium enim cuiuſlibet eſt tale ſicut natura.

Dux exercitus nõ ē pp ordinē: ſed ordo eſt pp ipſum.

Iſta eſt tertia pars iſtius tractat⁹: ⁊ intẽdit in ea perſcrutari vtrũ
52 entia ſint ꝑ ſe entia adinuicẽ: ⁊ oĩa ſint ꝓpter primũ; ſicut eſt de mẽbris hominis cum ſuo principio de quo ſit homo: aut nulla ligatio eſt inter ea; ſed eſſe eorum adinuicẽ eſt a caſu: ⁊ omnia ſunt ꝓpter aliqd̃ extrinſecũ ab eis. Et qr manifeſtum eſt per ſe ꝙ h; aliqd̃ bonuz ⁊ aliquem finẽ ꝓpter quez fiunt: ꝑſcrutatus eſt: vtrum bonum qd̃ eſt in entibus eſt extrinſecũ ⁊ diſtinctũ ab eis: ſed nullum bonum hab; exiſtens in ordine.i.qm̃ nõ ſunt ordinata propter ſe adinuicẽ: ordinata enim ꝓpter ſe adinuicẽ illud bonũ qd̃ exiſtit in eis exiſtit in ordine: aut bonũ exiſtens in eis nõ eſt niſi in ordine tm̃: ⁊ nullum bonuz habent diſtinctũ a toto aut eſt in vtroq;. V.g. vtrum bonum exiſtẽs in quolibet modo modoꝝ hominũ exiſtentiũ in vna ciuitate.ſ.finis quem intendunt ꝑ actiones eorum eſt aliquod diſtinctum ⁊ extrinſecum ab eis. V.g. primus princeps aut bonum qd̃ eſt in eis non eſt niſi pp prioritatẽ eorum adinuicẽ; aut in vtroq;.ſ.ꝓpter primũ principem: ⁊ ꝓpter prioritatẽ eorum adinuicem.

Et hoc intendebat cum.d.⁊ perſcrutamur ⁊c̃.i.⁊ perſcrutanduz eſt
2 vtrum bonum qd̃ eſt in iſtis entibus.ſ.illud ꝓpter qd̃ ſunt ſit extrinſecum ⁊ diſtinctũ ab eis: aut eſt in ordine eorum adinuicem.ſ.in eſſe quorũdam ꝓpter quedã: aut eſt in vtroq; ſicut eſt in exercitu. Bonũ enim exiſtit in exercitu ꝓpter ducẽ in exercitu: ⁊ pp ordinẽ eius: ſed bonum qd̃ eſt in duce maius eſt bono qd̃ eſt in ordine. Ordo enim eſt ꝓpter ducẽ: ſed dux nõ eſt pp ordinez: cum dux ſit cauſa ordinis: ſed nõ eſt ordo cã ducis. ⁊ hoc intẽdebat cuz.d. in ordine eniz eſt bonum ⁊ in duce exercitus: ſ; in duce maius.i.bonũ eniz exiſtit in vtroq; ſ; magis in duce. Q.d. cãm in hoc; ⁊.d. iſte eniz nõ eſt pp ordinez ſed ille ꝓpter iſtum.i.dux nõ eſt pp ordinem ſed ordo pp ducẽ: ⁊ qr bonũ exiſtit in hoc toto vtroq; mõ.ſ.pp ordinez: ⁊ ꝓpter illud pp qd̃ eſt ordo.ſ.primũ principiũ: ⁊ oĩa que ſunt ſub primo principio nõ equalr habẽt ordinẽ: hec eniz quidẽ ꝑfectũ habẽt ordinem ita ꝙ nihil admiſcetur eis per accidens; ſicut eſt de corporibus celeſtibus; hic autẽ inuenitur in eis priuatio ordinis ꝑ accidẽs: ⁊ ſunt ea que ſunt ſub corporibus celeſtib⁹. Et hoc valde ſiƚe eſt ei qd̃ continet in vna domo cõtinente ſeruos ⁊ liberos. Liberi enim nullam actionẽ faciunt niſi propter regimentum domus: ſeruientes autem multotiens faciunt actiones non cõuenientes regimini domus: ⁊ ideo.d. ordinata quidem ſunt inſimul omnia aliquo modo ⁊c̃.i.⁊ cum cõſiderata fuerint omnia entia que ſunt in mundo inuenientur non eodem ordine: ſed quedam eorum magis in hoc quibuſdam: ſicut eſt de lupis ⁊ animalibus ⁊ volatilibus ⁊ plantis. Q.d. ſed tamen nõ ſunt in tali diſpoſitione ⁊c̃.i.⁊ cum conſiderantur non inueniẽtur carentia ordine omnino.ſ.in diſpoſitione in qua nullum eorum eſt per aliqd̃: imo in eis videtur aliquis ordo. Q.d.⁊ omnia ordinata ſunt in reſpectu alicuius.i. apparet enim ꝙ hoc cõmune eſt omnibus entibus.ſ.ꝙ omnia ſunt ꝓpter vnuz: ⁊ ꝙ actiones eoruz ſunt erga illud vnũ: ⁊ eſt prima cauſa: queadmodũ oĩa que ſunt in domo ꝓpter dominuz domus ſunt. Q.d. ſed ſicut liberi domus raro nõ licentiant ad faciendum quicquid cõprehendunt ⁊c̃.i.qm̃ actiones corporum celeſtium in cõmunicatione eorum adinuicẽ in cõſtitutione mundi: eſt ſicut actio liberoꝝ in conſtitutione domus. Queadmodum enim liberi nõ licenciantur ad faciendum omnia que appetunt de actionibus: ſed omnes actiones eorum ſunt ꝓpter iuuamentũ eorum adinuicẽ. ita eſt de corporibus celeſtibus. Ea autem que ſunt ſub iſtis de entibus ſunt: ſicut ſeruiẽtes ⁊ lupi cõſeruantes domus. Queadmodum enim actiones ſeruientium cõicantes cum liberis pauce ſunt ⁊ pauciores luporum ita ſunt in eis que ſunt ſub corporibus celeſtibus. Q.d. cãm ꝓpter quam modicus eſt ordo exiſtens in actionibus reruz naturaliũ: ⁊.d. regnum enim cuiuſlibet eorum eſt tale natura.i.⁊ eſt ita qm̃ principium cuiuſlibet iſtorum impoƚe eſt vt habeat naturalr prius.

Quecunq; ſunt ſub primo ꝑncipio non equalr hñt ordinẽ. Conſiƚe. 8. met.t.c.10. Et ꝑ celi.t.cõ.100. Et ꝑ phy.81.⁊ 2.d̃ aĩa.34. vide hic ſupra.44.

Et põt intelligi: qm̃ principium vtriuſq; iſtorum modorum.ſ. voluntarij ⁊ naturalis opz vt habeat talem intentionem accidentis. 3

Et ſciendũ eſt ꝙ hec eſt ſnĩa Ariſto. in ſollicitudine: ⁊ ꝑ ipſaz diſſoluunt oẽs qõnes cõtingẽtes ſollicitudinẽ. Sunt eniz quidã qui dicunt qm̃ nihil eſt de quo deus nõ habeat ſollicitudinẽ. Dicunt eni ꝙ non licet ſapienti dimittere aliquid ſine ſollicitudine: neq; vt faciat malum: ⁊ ꝙ omnes actiões eiuſdẽ ſunt iuſte. Et alij qui ꝯtradixerũt huic ſermoni de hoc qd̃ iueniũt qm̃ multa mala ſunt: ⁊ d; ſapiẽs dimit

Documẽtũ. Vide cõſiƚe ſupra cõ. 37

terre ea. Iſti igitur ſunt in extremo cõtradictorio.ſ.ꝙ nulla ſollicitu/do eſt in eo oĩno: ⁊ veritas eſt in hoc ꝙ ſollicitudo eſt: ⁊ ꝙ ſi aliq̃ ſunt ſine ſollicitudine ꝓueniunt ex neceſſitate materie nõ ex diminutiõe agentis: ita ꝙ hic excitat quoſdã ad dicendũ duos deos eſſe: quorũ vnus creat bona: ⁊ alius non bona.

Dico aũt puta ad diſcerni neceſſe quoq; oĩbꝰ venire ⁊ alia ſunt ſic q̃bus cõicant oĩa ad totũ. Quecũq; vero ĩpoſſibilia oĩa accidũt aut abſurda alr̃ dicẽtibus. Et q̃/lia gratioſius dicẽtes ⁊ in q̃bus minime dubitatiões oꝫ nõ latere. Oẽs.n. ex ꝯ̃rijs faciũt oĩa neq; aũt ꝙ omnia: neq; ex cõtrarijs recte: nec in q̃buſcũq; cõtraria exiſtũt: q̃m ex cõtrarijs erũt non dicunt: ĩpoſ̃e.n. ſunt ꝯtraria adiuicẽ. Nobis aũt ſoluit hoc rõnabilr̃ eoꝙ tertiũ ali/quid ſit. Alij vero alteꝝ ꝯ̃rioꝝ mãm faciũt: queadmodũ quidẽ eſt ineq̃le equali: aut vni multa. Soluit aũt ⁊ hoc eodẽ modo. Materia enĩ que vna nulli eſt ꝯtraria.

Mã nulli eſt ꝯtraria.

Et ego dico eis ꝙ oẽs coguntur ad diuidẽdũ iudiciũ: ⁊ ꝙ alia eius diſpõnis in quibus cõicant omnia in toto. Opꝫ eniꝫ nos nõ ignorare oĩa impoſ̃ia ꝯtingẽtia ⁊ que impoſ̃ia ſunt de ſermonibus alioꝝ: ⁊ ꝙ illud qd̃ dixe/runt nõ deriſorie dixerũt: ⁊ in quibus eſt pauca dubita tio. Omnes.n. faciũt oĩa ex cõtrarijs: ſꝫ nõ recte faciũt: neq; in omnibus neq; in quibus ſunt ex cõtrarijs. Con traria enim nõ patiunt ſe adinuicẽ. Nos aũt diſſol/uamus hãc q̃õnẽ ſermone neceſſario ad aliq̃d tertiũ eẽ. Et ſi poſuerũt alterũ ꝯtrarioꝝ eſſe mãm: ſicut ponũt nõ equale equale: ⁊ vnũ multitudinis. Hoc.n. diſſoluamꝰ tali mõ. Una.n. mã nullo modo eſt cõtraria.

53 Cum cõpleuit notificare opiõnẽ ſuã in iſtis rebus vult demr̃are ꝙ ſua ſñia eſt a q̃ ſepant oẽs obiectiões: ⁊ diſſoluunt oẽs q̃ões ꝯtingẽ tes antiq̃s in ꝓncipijs. Cogunt.n. cõcedere ꝙ in rebꝰ volũtarijs que cõicant in vna actiõe ĩueniunt ſĩlia his duobꝰ modis actionũ: ⁊ cuꝫ hoc fuerit in rebꝰ volũtarijs nõ eſt q̃rẽda alia cã in rebꝰ nãlibus.

2 Et hoc intendebat cum.d. coguntur enim omnes ad dicendum iu dicium ⁊c̃.i. omnis enim qui locutus fuit de hoc coactus fuit iudicare hanc diuerſitatem exiſtenteꝫ in natura: ⁊ diſtinguere ⁊ determinare eam: ⁊ cum hoc confeſſus fuit ꝙ tale inuenitur in rebus oĩbus in om/ni actione.ſ. in rebus voluntarijs: ⁊.q. induxit hoc modo caſtigandis ⁊ cum oporteret eos diſſoluere hanc queſtionẽ tali diſſolutione ⁊ di/cere in principijs totius talem ſermonem ⁊ non inducere impoſſibi/lia que

lia que induxerunt cum laborauerunt in dando principia eorum ⁊ cauſas apparentium in eis: ⁊ ideo.d. poſt: ⁊ oportet nos nõ ignora/re ⁊c̃.i. ⁊ ideo oportet eum qui ſciuerit ſermones noſtros non ignora re differentiaꝫ inter ſermones noſtros ⁊ ſermones aliorum cogitan/do impoſſibilia conſequẽtia ſermones eorum. Deinde.d. ⁊ ꝙ illud q̃d dixerũt nõ ridiculoſe ⁊c̃.i. nõ ignorare dicũt ꝙ illud q̃d dixerunt de hoc nõ ridiculoſe dixerunt: ⁊ ꝙ in opinionibꝰ eorum nulla opinio eſt cui accidat modica dubitatio.

Deinde incepit dicere opiniones eorum corruptas de principijs: ⁊ d. omnes faciunt omnia ex cõtrarijs ⁊c̃.i. error in quo conueniũt om nes eſt: q: faciant principia omniũ entium tantũ cõtraria: ⁊ peccant in duobus. Quorũ alterum eſt ꝙ principia omniũ nõ ſunt cõtrariaꝫ cum in principijs corporũ celeſtium non eſt cõtrarietas. Et ſecũdum eſt: ꝙ ĩpoſſibile eſt ꝙ ſola cõtraria ſint principia. Deinde.d. q: con traria non patiũtur abinuicẽ.i. cõtraria autẽ non ſufficiunt eſſe prin cipia generabiliuꝫ: q: contrariũ non recipit ſuum ꝯtrariũ: cũ tranſ/mutatur ens in generatiõe ⁊ corruptiõe de cõtrario ad contrariuꝫ: ⁊ hoc declaratuꝫ eſt primo phyſi. hic autẽ eſt dictum ad rememorãdũ. Deinde.d. nos autẽ diſſoluamꝰ ⁊c̃.i. nos autẽ iam diſſoluimꝰ hãc queſtionẽ addentes cõtrarijs tertium.ſ. materiã recipientẽ cõtraria ſucceſſiue. Deinde.d. ⁊ ſi poſuerit alterum cõtrarioꝝ ⁊c̃.i. ⁊ nõ poſ/ſunt euadere ex hoc alterum cõtrarioꝝ ponẽdo quaſi materiaꝫ alte/rius. Materia eniꝫ oportet vt nõ ſit cõtraria alicui: q: ſi eẽt nõ recipe ret illud cuius eſt materia: vt ponentes non equale materiã eẽ equa/lis: ⁊ vnum materiam multitudinis. 3

Priõ phy. t.cõ.51. vſq ad.63.

Amplius omnia praui participatione extra vnum: nam prauum ipſum alterum elementoꝝ. Alij autem nec principia: bonuꝫ ⁊ malum: quãuis in omnibꝰ ma/xime q̃d bonum principiuꝫ. Alij vero hoc quidem re/cte: q: principiuꝫ: ſed quomodocũq; bonum principiũ non dixit: vtrum.ſ. vt finis: aut vt mouens: aut ſpecies. Inconuenieter autem ⁊ Empedocles: amicitiã enim facit bonum: hoc autem principiuꝫ ⁊ vt mouens. Con/gregat enim ⁊ vt materia. pars eniꝫ mixture: ſic itaq; ⁊ eidem accidit: vt materiaꝫ principiuꝫ eſſe: ⁊ vt mouẽs: ſed eſſe non idem. Utrum igitur amicitia. Inconue/niens autem ⁊ incorruptibilem eſſe litem. ſed ipſum autem eſt mali natura.

Et etiam mendaciuꝫ eſt acquiſituꝫ in omnibus pre/terq̃ꝫ in vno: maluꝫ enim per ſe eſt vnũ elemẽtoꝝ: alij autem nõ dixerunt malum ⁊ bonũ eſſe principia: q̃uis in maiori parte in omnibꝰ bonum eſt principium. Et

quidam eorum dicunt ꝙ hoc principiū eſt bonū: ſed
nō ſimpliciter dicūt ꝙ bonū eſt principiū: quaſi perfe/
ctio: aut quaſi mouēs: aut quaſi forma: ꝛ Empedo. etiā
dicit modo impoſſibili. Ponit enī bonum amicitiā: ꝛ
hoc eſt principium: q2 eſt quaſi mouens: ꝛ q2 aggregat: ꝛ
eſt quaſi materia: qđ eſt pars admixti: quoniā eſſe ac/
cidit alicui vni: vt habeat principiū quaſi materiam: ꝛ
etiā quaſi mouēs: ſed tñ eēntia nō eſt vna: ſm quid: eſt
igitur amicitia. Et ipoſſe eſt ēt vt ſit lis q̄ nō corrūpat oīo
cū talis ſit nā mali: ꝛ cum habeat nām mali.

54 ¶ Et. d. Ariſto. ꝛ ēt mēdacium ꝛc̄. i. ꝛ quidā ponunt oībus duo pn/
cipia: malū. ſ. ꝛ bonum: que ſunt mā ꝛ forma: ꝛ ſi ita ſit tunc malum
exiſtit in oībus preterq̄ in vno. ſ. forma: neceſſe eſt autē vt oīa com/
poſita ſint mala: q2 alterum elementorū eorū qđ eſt materia: eſt ma/
lum. ꝛ hoc intendebat cum. d. malū enim per ſe eſt alterū elemen/
torum. ¶ Deinde. d. alij autē nō dixerunt bonum ꝛ malum eſſe prin
cipia. i. alij vero nō dixerunt bonū ꝛ malum eſſe principia: cum bonū
videatur eē principiū in omnib9 ꝛ plurib9 diſpoſitionib9. ¶ Deinde
d. ꝛ quidam eorꝫ dicunt ꝙ hoc principiū eſt bonum: ꝛ quidam anti/
quorum opinantur ꝙ primū principium eſt bonū: ſed nō dixerunt
quō eſt pncipiū: vtrū ſm finē: aut ſm formā: aut ſm mouēs: neq3 de/
terminauerūt hoc: ſed dixerūt hoc vīr nō mō determinato.

2 ¶ Deinde. d. ꝛ Empedocles. d. etiā modo ipoſſibili: facit enī bonū
amicitiā: ꝛ malū litem: ꝛ hec ſunt principia ꝛc̄. i. ꝛ qđ. d. Empedo. de
principijs eſt ēt impoſſibile: facit. n. principiū qđ eſt bonū eſſe amici
tiam ꝛ pncipiū qđ eſt malū litem. Sed inquātū amicitia cōgregat
res eſt principiū quaſi mouens: ꝛ inquātum eſt pars rei admixte eſt
principiū quaſi elemētum. Quapp contingit ei ponere cauſā mo/
uentem extrinſecā eſſe quaſi elemētum rei mote. ſ. vt motū ſit admi/
xtum cū motore. ¶ Deinde. d. qm̄ ſi accidit alicui vni ꝛc̄. i. ſed ſi ac/
cidat alicui vni vt habeat principiū quaſi mām ꝛ elemētū ꝛ princi/
pium. q. mouens. tamē nō eſt poſſibile vt eſſentia motoris ſit eſſentia
materie: ſm igitur quēadmodū facit his duobus modis amicitiam
eſſe principiū vtrum ſm mouentē aut ſm materiā: impoſſibile enim
eſt vt idem ſit cā eiuſdē vtroq3 mō. ¶ D. d. ꝛ impoſſe eſt ēt vt lis ꝛc̄. i.
ꝛ impoſſibile qđ ꝯtingit Empedocli in ſuo ſermone eſt ꝙ lis ſm ꝙ eſt
principiū nō corrūpetur: quāuis ſit mala ꝛ male nature: ꝛ violēta.
Violentum autē nō eſt manſiuum.

Nō eſt poſſe vt eſſentia motoris ſit eēntia materie.
Violētū nō eſt manſiuū.
Idē 2. celi tex. cō. 18.

¶ Anaxagoras aūt vt mouens quod bonū principiū.
Intellectus enī mouet: ſed gratia alicuius mouet: qua/
re alterū excepto vt nos dicimus. Nam medicatiua eſt
ſanitas quodāmodo. Inconueniens autē ꝛ cōtrariū
non facere bono ꝛ intellectui.

¶ Anaxagoras aūt bonū principiū dicit eſſe quaſi mo
uens. Intellectus enī mouet: ſed mouet ꝓpter aliquid.
Dixit igitur aliū ſermonē nō ſicut dicit. Medicina enī
eſt aliqua materia ſanitatis. Et impoſſibile eſt etiā non
ponere cōtrariū boni ꝛ intellectus.

¶ D. Ariſto. Anaxagoras autē. d. ꝙ bonum eſt principiū mouens: 55
cum iam poſuit ꝙ intellectus eſt mouens omnia: ſed non. d. qua de
cauſa mouet. omne enī qđ mouet ꝓpter aliquid mouet: ꝛ illud ꝓpter
qđ mouet magis eſt bonum/ q̄ illud bonum mouens. ¶ Dixit igitur
ſermonem diminutū: q2 cōtingit ei ponere aliud principiū: nō ſicut
dicimus ꝙ principiū mouens mouet ſm perfectionē ꝛ complemen/
tum: vt videmus medicinā mouere ad ſe. mouet enim ad ſanitatē:
ꝛ medicina eſt forma ſanitatis. ſi igitur ſanitas nō eſſet in ſubiecto ſicut
eſt de primo principio: tunc medicina moueret vtroq3 modo. ſ. ſm ꝙ
eſt agens motum ꝛ finis.

Vide. cō. 36 ꝛ. 38.

¶ Omnes aūt cōtraria dicentes non vtuntur cōtrarijs
niſi figure aliquis. Et quare hec quidem corruptibilia: hec
autem incorruptibilia nullus dicit. Omnia nāq3 entia fa
ciunt ex ijſdē pncipijs. Amplius aūt alij quidē ex nō ente
faciunt entia alij autem niſi hec cogatur vnum omnia fa/
ciunt. Amplius propter quid ſemper erit generatio: ꝛ
que eſt cauſa generatiōis nullus dicit. Et duo pncipia
facientibus aliquid: neceſſe primū principalius eſſe: ꝛ
his qui ſpecies: q2 aliud principium principalius: pro/
pter quid enim participauit ꝛ participat. Et alijs qui/
dem neceſſe ſapientie ꝛ honoratiſſime ſcientie aliquid
contrariū eſſe: nobis autē non. Non enim eſt contra/
rium primo nihil. Nam omnia cōtraria materiā habēt:
ꝛ potentia eſt: cōtraria autē ignorantia ad ꝯtrariū nihil:
primo vero cōtrariū. Amplius ſi nō erunt preter ſenſi
bilia alia: non eſt principiū ꝛ ordo: ꝛ generatio ꝛ cele/
ſtia: ſed ſemper principij principiū: vt theologis ꝛ phy
ſicis omnibus. Si autē erunt ſpecies aut numeri nul/
lius cauſe: ſi autem nō quidem motus. Adhuc quomō
erit ex nō magnitudinibus magnitudo ꝛ cōtinuū: non
enim numerus facit continuū nec vt mouēs nec vt ſpe/
cies. At vero nullum erit cōtrariorū ꝛ factiuum quod
ꝛ motiuum continget vtiq3 non eſſe. At vero poſterius

quidem ipſum facere potentia: non ergo ſempiterna
ſunt entia: ſed ſunt intermedium. Intermediuʒ igitur
eſt aliquid horum:⁊ hoc dictum eſt. Adhuc quomodo
numeri vnum:aut anima: aut corpus:⁊ ſpecies totali/
ter:⁊ res nihil dicet nullus:nec continget dicere ſi non:
vt nos:vt dicat ꝙ mouens facit. Dicentes auteʒ nume/
rum mathematicum:⁊ ſic ſemper aliam habitam ſub/
ſtantiā ⁊ principia cuiuſlibet:alij incōnexaʒ ipſius vni/
uerſi ſubſtantiam faciunt. Nihil enim alia alij confert
aut ens:aut non ens:⁊ principia multa. Entia vero no
lunt male diſponi:nec bonum pluralitas principatuū:
vnus ergo princeps.

Explicit Liber Duodecimus Metaphyſice Ariſto.

Ariſto. Stagyrite Metaphyſice Liber Tertiuſdeci/
mus:alˀs nunꝗ in luce editus.

E ſenſibiliuʒ quideʒ ſb̄a dictum:
que ē in methodo quidē phoruʒ
de mā: poſterius vero de ea que
eſt ſm̄ actum. Qm̄ vero pſcruta/
tio eſt vnū eſt aliqua preter ſb̄as
ſenſibiles imobilis ⁊ ſemper aut
non eſt:⁊ ſi eſt: que eſt primum
ꝗ abdita ſunt ſpeculāduʒ:vt ſi qd
non bene dixerunt non eiſdē rei
ſumus:⁊ ſi quid ꝓſequētie dogma nobis ⁊ illis hoc ſe/
paratuʒ:ne aduerſum nos graues ſumus amabile. Nā
ſiquis hoc quidem melius dicit :illa vero nō deterius.
Due vero ſunt opiniōes de his. nāqʒ mathematica dn̄t
ſubſtātias eſſe quideʒ ⁊ numeros ⁊ lineas his cognata
⁊ iteruʒ ideas. Sed quoniā hi quideʒ duo hec genera
faciunt ideas ⁊ mathematicos numeros. Alij vnā ma/
teriam vtrorūqʒ:⁊ alij quideʒ mathematicas ſoluʒ ſub/
ſtantias eſſe dicunt. Perſcrutāduʒ eſt primuʒ quideʒ de
mathematicis nullā addētes eis māʒ. Ut vtꝝ idee ſint
aut nō: ſed quaſi mathematicis ſoluʒ: ſiue ſint:ſiue non
ſint:⁊ ſi ſunt/ qūo ſunt. Deīde poſt hec ſeparatiʒ ď eiſip
ſis ſimplr ⁊ quātuʒ legis gratia:diuulgātur.n.multa ab
exterioribus rationibus. Amplius aūt ad illaʒ opʒ per/
ſcrutationeʒ obuiare plurimaʒ rōnem cum perſcruta-
mur ſi ſubſtantia ⁊ principia entiū vniuerſaliter ⁊ idee
ſunt. Nam poſt ideas hic teſtat tertia perſcrutatio. Ne/
ceſſe vero ſi ſunt mathematica:aut inſenſibilibꝰ eſſe ipſa
quēadmodum dn̄t quidam:aut ſeparata a ſenbilibus.
Dicunt aūt ⁊ ita qdā ac ſi neutralr:aut nō ſunt:aut alio
modo ſunt. Quare dubitatio nobis erit nō de eē: ſʒ de
mō. Qūo qdē igit in ſenſibilibꝰ impoſſe eē:⁊ ſimul ficti/
cia rō. Dictū eſt qdeʒ ⁊ in dubitabilibꝰ:qꝛ duo ſolida ſit

eſſe impoſſibilia. Amplius ⁊ qꝛ eiuſdẽ rõnis aliqs potẽ
tias ⁊ nãs in ſenſibilibꝰ eẽ: ⁊ nullã ſeparatã. Hec quidez
igiť dicta ſunt pꝛius: ſ3 adhuc palã diuidi qðcũq3 coꝛ/
pus. Nam ſm ſuperficiẽ diuideť: ⁊ hoc ſm lineã: ⁊ ſm
punctũ. Quare ſi punctũ diuidere impoſſ'e: ⁊ lineã: ꝙ ſi
hanc ⁊ alia. Quid ergo differũt: aut has eſſe tales nãs:
aut ipſas quidẽ: nõ eſſe aũt in ipſis tales nãs: idem em̃
accidet. Diuiſis em̃ ſenſibilibꝰ diuidunť: aut neq3 ſenſi/
biles: aut vero neq3 ſeparatas eẽ nãs tales poſſibile. Si
enim erunt ſolida pꝛeter ſenſibilia ſeparata ab his alte/
ra ⁊ pꝛioꝛa ſenſibilibus: palã ⁊ p̃ter ſupficies alteras ne
ceſſariũ eſt ſupficies ſepatas: ⁊ puncta: ⁊ lineas. Eiuſdẽ
em̃ rõnis. Si aũt hic palã p̃ter ſolidi mathematici ſup/
ficies: ⁊ lineas alie ſeparate. Pꝛioꝛa eni3 cõpoſitis ſunt

Pꝛioꝛa ꝯpo/ſitis ſunt in/cõpoſita.

incompoſita. Et ſiqdem ſenſibilibꝰ pꝛioꝛa coꝛpoꝛa non
ſenſibilia eade3 rõne ⁊ planoꝛũ que in mobilibꝰ ſolidis
eadem ſunt. Quare altera hic plana ⁊ linee ab his que
ſimul cum ſolidis ſeparatis. Hoc qdem eni3 cũ mathe/
maticis ſolidis: hec ⁊ pꝛioꝛa mathematicis ſolidis. Ite
rum ergo hoꝝ paucoꝛũ erunt linee qbus pꝛius opoꝛte/
bit alteras lineas: ⁊ puncta eſſe: pp eande3 rõnem. Et
haru3 in pꝛioꝛibꝰ lineis altera pꝛioꝛa puncta qbus non
adhuc pꝛioꝛa altera. Incõueniẽs itaq3 fit coaceruatio.
Accidit eni3 ſolida qdem vnica pꝛeter ſenſibilia: plana
aũt triplicia pꝛeter ſenſibilia: ⁊ que in mathematicis ſo/
lidis: pꝛeter ea que in his. linee aũt quadruplices: pun
cta ⁊ qntupla. Quare circa qualia hoꝝ ſciẽtie erũt ma/
thematice. Non eni3 vtiq3 circa ea que in ſolido mobili
plana: ⁊ lineas ⁊ pũcta. Semp. n. circa pꝛioꝛa ſciã eadẽ.
aũt rõ ⁊ de numeris. Amplꝰ que qdẽ ⁊ in dubitatiõibꝰ
pertractauimꝰ qũo cõtingit ſoluere circa que eni3 aſtro
logia eſt. Similr̃ aũt p̃ter ſenſibilia: ⁊ circa que geome/
tria eſſe: ⁊ celum ⁊ partes ipſius: quomõ poſſibile: aut
aliud quodcũq3 habens motu3. Similr̃ autẽ ⁊ perſpe/
ctiua: ⁊ armonica: erit enim vox viſus pꝛeter ſenſibilia

⁊ ſingularia. Quare palam ꝙ ⁊ alij ſenſus ⁊ alia ſenſibi
lia. Quid em̃ magis hec q̃3 illa. Si aũt hec ⁊ alia: erunt
ſiquidẽ ⁊ ſenſus. Amplius ſcribunť quedã vlr a mathe
maticis pꝛeter has ſbas. Erit ergo ⁊ ipſa quedam ſba
alia intermedia ſeparata ab ideis: ⁊ his q̃ intermedia:
que neq3 numerus: neq3 pũcta: neq3 magnitudo: neq3
tps. Si aũt hoc impoſſ'e: palã ꝙ ⁊ illa impoſſ'e eẽ ſepara
ta a ſenſibilibꝰ. Omno aũt ↄ̃triu3 accidit ⁊ numero cõſue/
to exiſtimari: ſi qs ponat ſic eẽ mathematica: vt ſepatos
quoſdã numeros neceſſe eſſe: pp ſic quidẽ ⁊ ipſas pꝛio/
res eſſe ſenſibilibus magnitudinibus: ſm veritate3 aũt
poſterioꝛes. Imperfecta em̃ magnitudo gñatiõe qui/
dem pꝛioꝛ eſt: ſba aũt poſterioꝛ: vt inanimatũ animato.
¶ Amplius quo ⁊ qualr̃ erũt vnũ mathematice magni
tudines: que quidẽ em̃ hic: nã aut parte anime: aut alio
aliquo rõnabili: ſi aũt nõ multe ⁊ diſſoluẽt. Illis aũt di/
uiſibilibus ⁊ quãtis exiſtentibꝰ que cã eſſendi vnũ ⁊ cõ
manẽdi. ¶ Amplꝰ gñationes manifeſtãt: pmo quide3
em̃ ad longitudinẽ fit: deinde ad latitudinẽ: vltimo aũt
ad pfundũ ⁊ finẽ h3. Si igiť quidẽ gñatione poſterius
ſba pꝛius: coꝛpus pꝛius vtiq3 erit ſuperficie ⁊ longitudi
ne: ⁊ ſic perfectũ ⁊ totum viget: qꝛ animatũ fit: linea aũt
aiata aut planu3 qũo vtiq3 erũt: ſunt enim noſtros vtiq3
erit anxioma. ¶ Amplius coꝛpus quide ſba quedã: ia3
enim h3 aliqualr̃ qð perfectũ: linee aũt quo modo ſbe.
Neq3 em̃ vt ſpẽs ⁊ foꝛma queda3: vt ſi foꝛte aĩal: vt mã:
vt coꝛpus. Nihil enim ex lineis: neq3 ex ſuperficiebus:
neq3 ex punctis: videre potens cõſtare. Si aũt erãt ſba
quedã mãlis hoc vtiq3 vr̃ potẽtia pati. Ratione quide3
igiť ſunt pꝛioꝛa: ſed nõ oĩa quecũq3 ratione pꝛioꝛa ⁊ ſba
pꝛioꝛa. Subſtãtia quidẽ enim pꝛioꝛa quecũq3 ſeparata
in cauſando excedũt. Rõne aũt quoꝝ rõnes ex rõnibꝰ:
hec aũt non ſimul exiſtũt. Si eni3 ſunt paſſiones pꝛeter
ſubſtãtias: puta motũ aliquid aut albũ: albo hoĩe: albu3
pꝛius ſm rõnem: ſ3 nõ ſm ſubſtantiã. Nõ em̃ cõtingit

ſeparatū: ſ; ſemꝑ ſimul cū ſynolo eē. Synolon aūt dico
hoīem albū. Quare manifeſtu; ꝙ neq; qđ ex ablatione
prius: neq; qđ ex appoſitiōe poſterius. Ex appoſitione
eñ albi albū homo dr̄. Quod quide; igit̄ neq; ſb̄e ma-
gis corporū ſunt: neq; priora in eſſendo ſenſibilibus: ſ;
rōne ſolū: neq; ſepata aliter eſſe poſſibile dictū eſt ſuffi/
cienter. Qm̄ aūt neq; in ſenſibilib⁹ cōtingebat ipſa eſſe
manifeſtū. Quod aūt totalr̄ nō ſunt: ꝛ pp̄ h̄ non ſimplr̄
ſunt. multiplr̄ eñ eſſe dicimus. Sicut eñ ꝛ vl̄ia in ma
thematicis nō de ſeparatis ſunt circa magnitudines ꝛ
numeros: ſ; de his quidā nō inquantū. i. ꝛ talia q̄lia hr̄e
magnitudinē: aut eē diuiſibilia palā ꝙ cōtingit de ſenſi
bilib⁹ magnitudinib⁹ eſſe: ꝛ rōnes: ꝛ demr̄ationes: nō
inquantū aūt ſenſibiles: ſ; inquātū tales. Sicut eñ ꝛ in/
quātū mota ſolū multe rōnes ſunt ſuꝑ eo qđ qđ eſt vnū/
qđq; taliū accidentiū ipſis. Et nō neceſſe pp̄ hoc: aut ſe
paratū aliqđ eē motū ſenſibiliū: aut in his aliquātū nāʒ
eſſe ſeparatā: ſic ꝛ de motis erūt rōnes: ꝛ ſcie: nō inquā-
tu; mota aūt: ſ; inquātū corpus ſolū. Et iterū inquantū
plana ſolū: ꝛ inquantū longitudines ſolū: ꝛ inquantū di
uiſibilia hn̄tia pōne;: ꝛ inquātū diuiſibilia ſolū. Quare
qm̄ ſimplr̄ verū nō ſolū ſepabilia eē: ſ; nō ſepabilia: pu/
ta mota eē ꝛ mathematica: q2 ſunt ſimplr̄ verū dicere: ꝛ
talia q̄lia dicunt: ſicut ꝛ alias ſcias ſimplr̄ verū dicere: ꝛ
huius eē accidētis: puta q2 albi ſ; ſalubre albū: hoc aūt
eſt ſalubris: ſ; illius cuiuſq; vna q̄; ſi ſalubre. Salubris
ſi inquantū hō hois ſic ꝛ geometria nō ſi accidit ſenſibi
lia eē quoꝝ eſt. Non eſt aūt inquātū ſenſibilia nō ſenſibi
liū erūt mathematice ſcie. Non tn̄ neq; p̄ter hec alioꝝ
ſeparatoꝝ. Multa aūt accidūt ſm̄ ſe reb⁹ inquātūq; re/
bus vnūqđq; exiſtit taliu;: ꝛ inquantū femininū aīal: ꝛ
inquantū maſculinū ꝓprie paſſiones ſunt: quāuis non
ſit aliqđ femininū neq; maſculinū ſeparatū animaliu;.
Quare ꝛ inquātū longitudines ſolū ꝛ inquantu; plana
plana. Et quāto vtiq; de priorib⁹ rōne ꝛ ſimplicioribus
tanto magis h; certū. Hoc aūt ſimplex eſt ſuꝑ magnitu
dine magis q̄; cū magnitudine: ꝛ maxime ſuper motu.
Si aūt motū maxime primū: ſimplicib⁹ eni; ꝛ huius q
terris. Eadē aūt rō ꝛ de harmonica ꝛ ſpeculatiua: natu
ra eñ inquantū viſus: aut inquantū vox ſpeculat̄: ſ; in/
quātū linee ꝛ numeri: ꝓprie tn̄ hec paſſiōes illoꝝ ꝛ ma
thematica ſil̄r. Quare ſiqs ponēs ſeparata accn̄tiū ſpe/
culat̄ aliqđ de his inquantū talia nulla ꝓpter hoc medi
catio mentiet̄: ſicut nec qn̄ in terra ſcripſit pedalē: dicat
nō pedalē. Nō eñ in ꝓpōnib⁹ mendaciū. Optime aūt
vtiq; ſic cōſiderabit̄ vnūqđq; ſiqs qđ non ſeparatū po/
nat ſeparans qđ quidē arithmeticus facit: ꝛ geometer.
Unū quidē eñ indiuiſibile: hō inquantū hō h̄: aut poſt
vnū diuiſibile. Deide ꝯſiderauit ſiqđ hoi accidit iquā/
tum indiuiſibile: ſ; inquantū ſolidū. Geometer aūt non
inquātū hō: neq; inquātū indiuiſibilis: ſ; inq̄;tū ſolidū.
Que eñ vtiq; ꝛ ſi quiſq; erit īdiuiſibile inerāt ipſi palā
ꝙ ſuꝑ his cōtingit ipſi exiſtere poт̄e. Quare pp̄ hoc re/
cte geometre dicūt: ꝛ de entib⁹ diſputāt: ꝛ entia ſunt dij.
Duplr̄ eñ ſunt: ens hoc qdē actu: h̄ vero māliter. Qm̄
aūt bonū ꝛ malū alterū hoc qdē eſt ſemꝑ in pōne: bonū
aūt ꝛ in imobilib⁹: dicētes nihil dicere mathematicas
ſcias de bono aut optīo mētiunt̄. Dicūt eni; ꝛ demon-
ſtrāt maxīe: nō eñ ſi nō noīatū: opa aūt ꝛ rōnes oñdūt:
nō dicūt de ipſis: boni aūt maxīe oſtēdūt mathematice
ſcie: ꝛ qūo multoꝝ cā vr̄ hic. Dico āt puta ordo: ꝛ deter
minat̄ palā qđ dicēt vtiq;: ꝛ talē cām eā q̄ vt bonū cauſa
modo aliquo: magis aūt voce ī alijs de ipſis dicemus.
De mathematicis quidē igit̄: ꝛ qđ entia ſunt: ꝛ qualiter
entia: ꝛ qūo non priora: tanta dicta ſunt.

DE ideis aūt po. ipſam ſm̄ idea; opinionē
cōſiderandū nihil copulātes ad numeroꝝ
materiā, ſ; exiſtimabāt a p̄ncipio q primi
ideas dixerūt eſſe. Accidit aūt q̄ de ſpecie/
bus opinio his qui dixerūt ꝑſuaſos eſſe de

veritate Heracliti rōnibus tanq̄ꝫ oībus ſenſibilibꝰ ſemper fluētibus: vt ſiqdē ſcīa alicuiꝰ erit ⁊ prudētia alteras opꝫ aliquas nās eſſe ꝑter ſenſibiles manētes. Nō enim eſt fluentiū ſciam. Socrate aūt circa morales virtutes negociāte: ⁊ de his diffinire vl'r pō. Phyſicoꝝ qdeꝫ em̄ ad modicū Demo. tetigit ſolū: ⁊ dixerūt aliq̄liter calidū ⁊ frigidū. Pythagorici aūt prius de quibuſdaꝫ pauca quorū rōnes in numeros retulerunt: puta quid eſt tps: aut iuſtū: aut nuptie. Ille aūt rōnabilr querebāt qd: ſyllogizare em̄ q̄rebat: ꝓncipiū aūt ſylloꝝ ꝙ qd eſt: dialectica eniꝫ valida nondū tūc erat: vt poſſet. ⁊ ſi non eo ꝙ qd eſt ꝯtria ſpeculari: ⁊ ꝯtrioꝝ ſi eadeꝫ ſcīa. Duo em̄ ſunt que quis vtiqꝫ attribuet Socrati iuſte inductas rōnes: ⁊ diffinire vl'r: hec eniꝫ ſunt ambo circa principiuꝫ ſcīe.

Socrates circa moralia negociatus eſt. Jō ꝑ me. t. c. 6.

Sed Soc. qdē vl'ia non ſepabilia fecit: neqꝫ diffōnes. Hi aūt ſeparauerūt: ⁊ talia entiū ideas appellauerunt. Quare accidit ipſis ferre eadē rōne oīum eē ideas vl'r dictoꝝ: ⁊ ſil'r queadmodū vtiqꝫ ſi qs numerare volens in moribꝰ quidē exiſtētibꝰ putet nō poſſe: plura aūt faciēs numeret: plura enim ſunt ſingularibꝰ ſenſibilibꝰ: vt eſt dicere ſpēs: de quibꝰ q̄rētes cās ex his ꝓceſſerūt: ſm vnūqdqꝫ eniꝫ equoce eſt: ⁊ ſecus ſbas alioqn vnū eſt ī multis: ⁊ in his ⁊ in ꝑpetuis. Adhuc ſm quos modos oſtēdit: q2 ſunt ſpēs ſm nullū vl'r hoꝝ ex qbuſdā: qdeꝫ eniꝫ nō neċe fieri ſyll'm. Ex qbuſdā: ⁊ vt vero quoꝝ putant hoꝝ ſpēs fiūt: ſm rōnes enim eas q̄ ex ſcīētijs erūt ſpēs oīum quorūcūqꝫ ſcīe ſunt: ⁊ ſm vnum in multis ⁊ negociū: ſm aūt itelligere aliqd corrupti corruptibiliū. Phantaſma eniꝫ aliqđ eiꝰ ꝙ quid. Adhuc ⁊ certiſſime rationū he quidē eoꝝ que ad aliqd faciūt ideas: quarū nō ⁊ eſſe ſm ſe genus: hoc aūt tertiū hoīuꝫ dīt totalr: ⁊ interimūt q̄ de ſpēbus rōnes: q̄ magne volūt eē dicētes ſpēs ideas accidit eē ei nō eſſe. ꝓmo dualitatē: ſꝫ numerum: ⁊ huius ꝙ ad aliqd: ⁊ ꝙ eius ꝙ ſm ſe: ⁊ oīa q̄cūqꝫ quidē ſequētes eas que de ſpēbꝰ opiniones obiecerūt

Socrates non poſuit vl'ia ſeparata a ſingularibus.

principijs. Ad hoc ſm quidē ſuſpicationē ſm quantuꝫ aiunt eē ideas erūt ſpēs aliorūqꝫ multoꝝ. Intelligit em̄ vnus non ſolū circa ſbas: ſꝫ ⁊ qui non ſbaruꝫ ſunt: ⁊ ſcīa non ſolū ſbe erūt. Accidūt aūt ⁊ alia inuia talia: ſm aūt neċium ⁊ opiniones q̄ de ipſis ſi ſunt ꝑticipabiles ſpēs ſbarum neċiuꝫ ideas eſſe ſolū. Nō ſm accidēs participant: ſꝫ opꝫ ſic vnāquāqꝫ participare inquātū nō de ſbo dicunt. Dico ⁊ puta ſi qd ipſo duplo ꝑticipat hꝰ ⁊ perpetuo ꝑticipat: ſꝫ ſm accn̄s: accidit em̄ duplo ꝑpetuū eſſe. Quare erūt ſba ſpēs. Hec aūt hic ſbam figurāt: ⁊ ibi aūt quid erat dicere eſſe: aliqd preter hoc vnū in multis: ⁊ ſi quidē eadē ſpēs idearū ⁊ participantiuꝫ erit aliquid cōe. Quid em̄ magis ⁊ corruptibilibus dualitatibus: ⁊ dualitatibus multis quidē ꝑpetuis: ⁊ dualitas aūt vnū ⁊ idē quantū in ipſa ⁊ quadā. Si aūt nō eadē ſpēs equiuoca vtiqꝫ erūt: ⁊ ſil'e ſicut vtiqꝫ: ſi quis vocet hoīem calliam ⁊ lignū nullā cōitatem inſpiciens ipſoꝝ. Si aūt in alijs quidē cōmunes rōnes ꝯgruere ponamus ſpēbus puta ad circulū figurā planū: ⁊ reliquas ꝑtes rōnes: ⁊ ꝙ cuius eſt apponet: cōſiderare opꝫ ne vacuū ſit hic oīno. Cū em̄ apponet ⁊ medio aūt plano aut oībꝰ. Oīa eniꝫ que in ſba idee puta aīal ⁊ bipes. Adhuc puta palā qđ neceſſe ipſuꝫ aliqd queadmodū planū numerū quēdaꝫ aut oībus inexiſtit ſpeciebus vt genus.

Omnium aūt maxime dubitabit vtiqꝫ qs cōtinuerit ſpēs: aut ꝑpetuis ſenſibiliū: aut his que fiunt ⁊ corrumpunt. Neqꝫ eniꝫ motus neqꝫ permutatiōis nullius ſunt cauſe ipſis. At vero neqꝫ ad ſcientiaꝫ nihil auxiliat que alioꝝ: neqꝫ em̄ ſba ille hoꝝ in his vtiqꝫ eſſent: neqꝫ adeſſe: neqꝫ inexiſtēs participātibus: ſic quidē enim forte cauſa videbit vtiqꝫ eſſe albū mixtū ens ei ꝙ albū. Sed ille quidē ſermo valde debilis quem Anax. quid priorum Eudoxius: aut poſterius dicebat dubitans ⁊ alij quidem. Facile enim multa colligere ⁊ impoſſibilia

ad talem opinionē. ¶At vero neqꝫ ex ſpeciebus ſunt
alia ſm modorū cōſuetorū dici: dicere exteriora: ⁊ par/
ticipare ipſius alia. Uanıloquiū etiā ⁊ metaphoras poe
ticas dicere: quid enim operatur ad ideas reſpiciens
cōtingit que eſſe ⁊ fieri qdcūqꝫ ⁊ nō aſſimilantiū. Qua/
re ⁊ ente Socrate ⁊ nō ente fiet vtiqꝫ quale Socrates.
Simił̄r autē palam: qꝛ ⁊ vtiqꝫ erit Socrates perpetuꝰ:
eruntqꝫ plura exteriora eiuſdem: q̄ꝫ ⁊ ſpecies: puta ho/
minis aīal ⁊ bipes: ſimul āt ⁊ anteantropos. ¶Adhuc
nō ſolum ſenſibiliū exteriora ſpecies ſꝫ ⁊ ipſaruꝫ: puta
genus earū que vt genus ſpecierū. Quare ideꝫ erit exē
plar ⁊ imago. ¶Adhuc videbit̄ vtiqꝫ impoſſīe ſeorſum
eſſe ſubſtantiā: ⁊ cuius ſubſtantia quare quo vtiqꝫ idee
ſubſtātie erūt exiſtētes ſeorſuꝫ erūt. In Phedrone aūt
hoc dicitur modo tanq̄ꝫ ⁊ eſſendi ⁊ fiendi cauſa ſpecies
ſint: q̄ꝫuis ſpēbus exiſtentibus tamen nō ſit ſi nō ſit mo/
riens: ⁊ multa fiunt alia: puta domus ⁊ annulus; quorū
nō aiunt eſſe ſpēs. Quare palā ꝙ cōtingit ⁊ illa quoruꝫ
aiunt ideas eſſe ⁊ eſſe ⁊ fieri ꝑꝑ tales cās quales ⁊ dicta
nunc: ſꝫ nō ꝑꝑ ſpēs: ſꝫ de ideis quidē: ⁊ hoc mō ⁊ ꝑ ma
gis certas ⁊ multa colligere ſimilia cōſiderans.

Quoniā aūt determinatuꝫ de his bene habet
iterū ſpeculari circa numeros accidētia dicē
tibus ipſos eſſe ſubſtātias ſeparatas: ⁊ entiū
cās primas. Neceſſe aūt ſiquidē eſt numerꝰ
natura quedā ⁊ nō alia eſt ipſius: ſicut aiunt
qdam: aut eſſe primū aliquid ipſiꝰ habitū: aut alterū ens
ſpecie vnūqdqꝫ: ⁊ hoc aut in vnitatibꝰ cōfeſtiꝫ exiſtit eſt
incōferibilis q̄cūqꝫ vnitas cuicūqꝫ vnitati; aut cōfeſtim
ꝯñter oēs: ⁊ cōferibiles cuicūqꝫ q̄cūqꝫ dicūt eē mathe/
maticū numeꝝ. In machinādo .n. nihil differt: neqꝫ vnā
vnitas altera ab altera: vt has qdē cōferibiles: has aūt
nō; puta ſi poſt vnuꝫ pria dualitas: deinde trinitas: ⁊ ſic
vtiqꝫ alius numerꝰ. Sunt ⁊ cōferibiles q̄ in vnoquoqꝫ
numero vnitates: puta in dualitate prima ipſis: ⁊ que ī

trinitate prima: ⁊ ſic itaqꝫ in alijs numeris. Que autē in
dualitate ip̄a ad eas que in trinitate ipſa ⁊ īcōferibiles.
Simił̄r aūt ⁊ ī alijs qui cōiter numerus ꝑꝑ qd ⁊ mathe-
maticus quidē numerat̄ poſt vnū duo cū anteriori vno
aliud vnū ⁊ tria cum duobꝰ his aliud vnū: reliquo autē
eodē. Iſte aūt poſt vnū duo altera ſuꝑ vno primo ⁊ tri/
nitas ſuꝑ dualitate: ſuꝑ qd ⁊ alius numerus: ⁊ adhuc q/
dem eſſe numeroꝝ qualis qui primus dictꝰ eſt hꝫ ⁊ q̄le
mathematici dicūt: tertiū aūt dictū vltio. ¶Adhuc hos
aūt ſeparabiles numero a rebus: aut nō ſeꝑabiles: ſꝫ in
ſenſibilibꝰ: nō ſic aut vt primo conſiderabamus: ſꝫ vt ex
numeris in exiſtētibus entia ſenſibilia: ⁊ hec qdē ipſoꝝ
eſſe: hec aūt oīs eſſe. Modi quidē igit̄ ſm quos cōtigit
ipſos eſſe hi ſunt ex neceſſitate ſoli: fere auteꝫ ⁊ dicētes
vnū prius eſſe ⁊ ſubſtantiā ⁊ elementuꝫ oīum: ⁊ ex hoc
aliquo alio eſſe numerū vnuſqſqꝫ horū aliquo mō dixit
preter id qd oēs vnitates ꝯferibiles: ⁊ hoc accidit rōna
biliter. Non eniꝫ ꝯtingeret adhuc aliū modū eſſe ꝑter pre
dictos modos. Hi quidē igit̄ ambos aiunt eſſe nume/
ros habentē quidē prius ⁊ poſterius: mathematicū aūt
ꝑter ideas ⁊ ſenſibilia ⁊ ſeꝑabiles vtroſqꝫ. Hi ⁊ mathe/
maticū ſoluꝫ numerū eſſe primū entiū ſeparatū a ſenſi/
bilibus: ⁊ pythagorici aūt vnū mathematicū vnitū non
ſeparatū: ſꝫ ex hoc ſenſibiles ſubſtātias cōſtare aiūt. To
tum eniꝫ celum cōſtituūt ex numeris: ſꝫ monadicis. ſed
vnitates exiſtimant̄ habere magnitudinē. Qualr̄ auteꝫ
primū vnū cōſtet habēs magnitudinē dubitare viden
tur: alius aūt aliquis primū numerū eoꝝ qui ſpecieruꝫ
vnū eſſe: qdā aūt ⁊ mathematicū eundē habēt eſſe. Sił̄r
aūt ⁊ circa lōgitudines: ⁊ circa plana: ⁊ circa ſolida: hi
quidē eniꝫ ad que mathematica ⁊ que poſt ideas alr̄: ⁊
dicentiū hi quidē que mathematica: ⁊ mathematice di
cunt quicūqꝫ nō faciūt ideas numeros: neqꝫ eſſe autem
ideas. Hi ⁊ mathematica nō mathematica aūt. Neqꝫ .n.
oīum: neqꝫ aūt eē ideas: hi aūt mathematica: nō mathe

matice aūt:neq; eniȝ in oī:neq; magnitudinē oēm ī ma/
gnitudines:neq; quaſcūq; vnitates dualitatē eſſe. Mo/
nadicos ⁊ numeros eſſe oēs ponūt exceptis pythagori/
cis quecūq; vnū elemētū ⁊ principiū aiūt eſſe entiū. Illi
aūt hñtē magnitudinē queādmodū dictū prius. Quot
modis quidē igit̄ cōtingit dici de ipſis:⁊ ꝙ oēs ſunt di/
cti modi manifeſtū ex his. Sunt autē oīa quidē impoſ/
ſibilia:magis aūt forte altera alteris.

PRimo quidē igitur cōſiderandū ſi cōſeribi/
les vnitates aut incōſeribiles. ſi cōſeribiles
qualr̄ ſicut diuiſim⁹. Eſt qdē eniȝ q̄ȝtūcunq;
eſſe cuicūq; vnitati incōſeribile: eſt aūt eas
q̄ in ipſa dualitate ad eas que ī ipā trinitate:
⁊ ſic vtiq; incōſeribiles eſſe eas que in vnoquoq; prio
numero adinuicē. Siquidē igit̄ oēs cōſeribiles ⁊ indif/
ferentes vnitates mathematice ſit numerus ⁊ vnus ſo/
lus:⁊ ideas nō contingit eſſe numeros. qualis eniȝ nu/
merus:⁊ vnus ſolus erit anteantropos:aut animal:aut
aliud qdcunq; ſpecierū:idea quidē enim numeri vnius
cuiuſq; antuantropil vna:⁊ per ſe al's autem vna. Simi/
les autem ⁊ īdifferētes infiniti. Quare nihil magis hec
trinitas per ſe homo:aut quecunq;. Si autē nō ſunt nu/
meri idee:neq; totaliter:poſ'e enim ipſas eſſe:ex quib⁹
enim erunt principijs idee. Numerus enim ex vno ⁊
dualitate indeterminata:⁊ prima:⁊ elemēta dicunt̄ nu/
meri eſſe ordinate:neq; priores contingit numeris ip/
ſas:neq; poſteriores:ſi aūt incōſeribiles vnitates: ⁊ ſic
inconſeribiles vnitates:⁊ ſic incōſeribiles:vt quecunq;
quēcunq;:neq; mathematice cōtingit eſſe numerū hūc.
Mathematicus quidē eniȝ ex indifferētibus ⁊ oſtenſa
aduerſus ipm:vt in tali cōgruūt:neq; eum qui ſpecieꝝ
neq; eniȝ erit dualitas ex vno ⁊ indeterminata dualita/
te:deinde qui deinceps numeri:vt dicit̄ dualitas trini/
tas q̄ȝtitatis. Simul eniȝ que in prima dualitate vnita/
tes generant̄ ſup ſicut prim⁹ dicēs ex inequalib⁹: equa/

libus factis eniȝ ſiebāt ſup alter. Deīde ſi erit altera vni/
tas altera prior:⁊ dualitate ea que ex his erit prior. Cū
eniȝ fuerit aliqd hoc qdē prius:hoc aūt poſteri⁹: ⁊ ꝙ ex
his hoc qdē pri⁹:hoc aūt poſteri⁹:adhuc qdē ipm vnū:
deīde alioꝝ eſt aliqd pmū vnū:ſcdꝫ aūt poſt illō:⁊ iterū
tertiū:ſcdꝫ qdē poſt ſcdꝫ:tertiū aūt poſt primū vnū. q̄re
priores vtiq; erūt vnitates qm̄ nūeri ex quib⁹ copulant̄
puta ī dualitate:tertia vnitas erit ante tria eē ⁊ in trinita/
te q̄rta ⁊ qnta ante nūeros hos. Nullus qdē igit̄ ipſoꝝ
hoc mō dixit vnitates incōſeribiles. Eſt aūt ſm illorūȝ
quidē prima:hoc modo dixit vnitates īcōſeribiles. Et
aūt ſm illorū qdē pricipia rōnale:⁊ ſic tñ ſm veritatem
īpoſ'e:vnitates. n. priores ⁊ poſteriores rōnabile. Siq/
dem ⁊ pria aliqua eſt vnitas ⁊ vnū primū. Similr̄ autē
⁊ dualitas:ſiqdem ⁊ dualitas prima eſt: poſt primum
eniȝ rōnabile ⁊ neceſſariū ſm aliqd eſſe ⁊ nō ſȝ tertiū:
⁊ ſi vtiq; alia cōſequēter ſimul aut ambo dicere vnitateȝ
que poſt vnū primā eſſe ⁊ ſecundam ⁊ dualitatem pri/
mam eſt impoſ'e. Hi autē faciūt vnitatē qdē ⁊ vnuȝ pri/
mum:ſcdm autē ⁊ tertiū non adhuc:manifeſtū aūt ⁊ ꝙ
nō cōtingit:ſi īcōſeribiles oēs vnitates dualitatem eſſe
primā ⁊ trinitatē:⁊ ſic alios numeros:ſemper. n. ſunt in/
differētes vnitates vnāquāq; ab vnaquaq; neceſſe nu/
merari numerū ſm appoſitionē:puta dualitatē ad vnuȝ
alio vno appoſito ⁊ trinitatē alio vno cū duob⁹ appoſi/
to ⁊ quaternitatē eodē mō. His aūt exiſtentib⁹ impoſ'e
generationē eſſe numerorum:vt generāt ex dualitate ex
vno:pars enī ſit dualitas trinitatis:⁊ hoc quaternitatis.
Eodē aūt mō accidit ⁊ in habitis:ſȝ ex dualitate pria:⁊
indeterminata dualitate ſiebat quaternitas due dualita/
tes preter ipſaȝ dualitatē. Si aūt nō pars erat ipā duali/
tas:altera autem aderat vna dualitas:⁊ dualitas erit ex
vno ipſorꝫ alio vno. Si aūt hoc nō poſ'e eſſe alterū ele/
mentū dualitateȝ indeterminatā. vnitatem enim gene/
rat:ſed nō dualitatē nō determinatā. Ad hec pter ipſaȝ

trinitatē ⁊ ipſam dualitatem quõ erunt alie trinitates ⁊ dualitates: ⁊ qm̃ ex prioribus vnitatibꝰ ⁊ poſterioribꝰ cõponũtur: oĩa eniꝫ hec ſunt ficticia: ⁊ impoſ̃e eſſe primã dualitatē: ſuper ipſam trinitatē. Neceſſe aũt qm̃ quideꝫ enim erit vnum: ⁊ indeterminata dualitas elemẽta: ſi autem impoſſibilia accidẽtia ⁊ principia eſſe hoc impoſ̃e. Siquidē igitur differẽtes vnitates qualeſcũqꝫ quibuſcunqꝫ hoc ⁊ talia altera accidunt ex neceſſitate. Si autē que quidē in alio differẽteſqꝫ autē in eodē numero indifferentes inuicē ſole: ⁊ ſit in nullo minores accidũt difficultates: vtputa eniꝫ in denario ipſo inſunt. x. vnitates: cõponit̃ autē ex his ⁊ ex duobꝰ quinarijs. Qm̃ aũt non quicũqꝫ numerus ipſe denarius: neqꝫ componit̃ ex quibuſcunqꝫ quinarijs: ſicut pꝫ neqꝫ vnitatibꝰ: neceſſe differre vnitates in denario hoc: ſi enim nõ differant neqꝫ quinarij differrent ex quibꝰ eſt denariꝰ: qm̃ differunt ⁊ vnitates differẽtes. Si autē differunt vtrum nõ inerunt quinarij alij: ſed ſolum hi. Duo autē erunt: ſiue itaqꝫ nõ inerunt qualis erit denarius ex illis. Non eniꝫ alter denarius in denario preter ipm̃. At vero ⁊ neceſſe non ex quibuſcunqꝫ dualitatibꝰ quaternitateꝫ cõponi. Etenim indeterminata dualitas: vt aiunt: accipiens determinatam duas dualitates fecit: ſumpti eniꝫ erãt duo ficticia: adhuc eſſe p̃ter duas vnitates dualitatē numerũ quãdã ⁊ trinitatē preter tres vnitates: quõ contingit: aut enim participabit altero alterũ queãdmodũ albũ homo p̃ter albũ: ⁊ hominē: participat eniꝫ his: aut qñ fuerit alteriꝰ alterũ dĩa quedã: ſicut animal ⁊ bipes. ¶ Adhuc huc quidē tactu ſunt vnũ: hoc aũt mixtione: hoc autem poſitione quoꝝ nullũ cõtingit eſſe vnitatibꝰ ex quibꝰ dualitas ⁊ trinitas: ſꝫ queãdmodũ duo hoĩes nõ vnũ aliquid preter duos ſic neceſſe ⁊ dualitates: ⁊ nõ qꝛ ĩdiuiſibiles dĩnt pp hoc. eteniꝫ pũcta ĩdiuiſibilia: ſꝫ tamē p̃ter duo nihil alterũ dualitas ipſoꝝ. At vero neqꝫ hoc opꝫ latere qꝺ accidit priores ⁊ poſteriores eſſe dualitates: ſimilr̃

autē

autem ⁊ alios numeros. Que qdeꝫ eniꝫ in quaternitate dualitates ſint inuicē ſimul: ſed he his q̃ in octanario priores ſunt ⁊ genuerũt: queãdmodũ dualitas has: he ipſas q̃ternitates: que in octanario ipſo. Quare ſi ⁊ prima ĩdualitas idee ⁊ que he idee q̃daꝫ erũt: eadē aũt rõ ⁊ vnitatibꝰ: que. n. ĩ dualitate p̃ma vnitates gñant ipſas quattuor q̃ in q̃ternitate. Quare oẽs vnitates idee fient ⁊ cõponet̃ idea ex ideis. Quare palã ꝙ ⁊ illa quoꝝ idee ille exiſtũt ſſ̃e cõpoſita erunt: velut ſi aĩalia dicat quis componi ſi hoꝝ ex aĩalibus idee ſunt. Totalr̃ aũt facere vnitates differẽtes q̃litercũqꝫ incõueniẽs ⁊ ficticiũ ꝙ ad ſuppõneꝫ coactũ. Neqꝫ. n. ſm̃ quãtuꝫ: neqꝫ ſm̃ quale videmꝰ differẽteꝫ vnitatē ab vnitate. Neceſſeqꝫ aut eq̃leꝫ eſſe numerũ oẽm qdeꝫ: ſed maxime monadicũ. Quare ſi neqꝫ amplior neqꝫ minor equalis: equalia aũt totaliter indifferẽtia eadeꝫ putamꝰ in numeris. Si aũt nõ neqꝫ qui in hoc denario dualitates indifferẽtes erunt equales exiſtentes. Qm̃ eniꝫ cauſam habebit differentie dicens indifferẽtes eſſe. ¶ Adhuc ſi oĩs vnitas: ⁊ vnitas alia duo: que aũt ex dualitate ipſa ⁊ que ex trinitate ipſa dualitas erunt ex differentibus: ⁊ vtrum prior trinitate aut magis. poſterior enim videtur priorem neceſſariuꝫ eſſe: hoc qdeꝫ eiꝫ ſimul dualitati vnitatē: ⁊ nos qdeꝫ exiſtimamus oĩno vnũ: ⁊ vnũ: ⁊ ſi ſint equalia duo eſſe: vt bonũ ⁊ malũ ⁊ hoĩeꝫ ⁊ equũ: ſic aũt dicẽtes neqꝫ vnitates ſi que nõ eſt ampliꝰ numerꝰ quaternitatis ipſiꝰ. Qm̃ qui dualitatis mirabile ſiue eſt amplior palã ⁊ quo qualis ineſt dualitati q̃re indifferẽs ipſi dualitati: ſꝫ nõ ꝯtingit ſi primꝰ aliqs numerꝰ ⁊ ſcꝺs neqꝫ erũt idee numeri. Iꝫ ipꝫ qdē. n. recte dñt q differẽtes vnitates dignificãt eẽ. Siqdē ĩdee erũt: vt dcm̃ eſt priꝰ: vna. n. ſpẽs. Unitates aũt ſi indifferẽtes ⁊ dualitates ⁊ trinitates erũt indifferẽtes: ꝓpter qꝺ ⁊ numerari: ⁊ ſic vnũ: vnũ duo cũ aſſũpta nõ exñte neceſſariũ ipſis dr̃e: neqꝫ erit gñatio erit ex ĩdeterminata dualitate: neqꝫ ideas ꝯtingit eſſe. Inerit eniꝫ

altera idee in altera: ⁊ oīs ſpēs vnius partis ꝑꝑ qđ ad ſuppōnēꝫ quideꝫ recte dn̄t: oīno aūt nō recte: multa eniꝫ interimūt: qm̄ ⁊ hoc ipſuꝫ hīe quādaꝫ dn̄t dubitationeꝫ: vtrū qn̄ numeramꝰ ⁊ dicimꝰ vnū duo tria aſſumētes numeramꝰ: aut ſm ꝑtes facimꝰ: aut vtroqꝫ mō: ꝑꝑ qđ ridiculū hāc in tantaꝫ ſbaꝫ reducere dr̄iam.

Omnium aūt primuꝫ bene hꝫ determinare que numeri differētia ⁊ vnitas ſi eſt. Neċe aūt ſm quātū aut ſꝫ quale differre. hoꝝ aūt numerū vr̄ ꝯtingere exn̄s: ſꝫ in quātū numerus ſcđs: ſi aūt in quāto dr̄nt vnitates: ⁊ vtiqꝫ numerꝰ a numero dr̄t qua qualis: pluralitate vnitatuꝫ. ¶ Adhuc vtruꝫ que prime maiores aut minores: ⁊ poſterius cōtrahunt: aut ecōtrario: oīa eniꝫ hec irrōnabilia. ¶ At vero neqꝫ ſm quale differre cōtinget: nullā eiꝫ ipſis exiſtere paſſionē: eteniꝫ numeris aiūt exiſtere q̄le poſteriꝰ quāto. ¶ Adhuc neqꝫ vtiqꝫ ab vno hoc his neqꝫ vtiqꝫ a dualitate: hoc qdē eniꝫ nō quale: hoc aūt quātuꝫ quale. eēndi eniꝫ multa eēntia cā ipſiꝰ nā. Si igiť hꝫ aliqualr̄ alr̄ dicēduꝫ in principio maxime hic ⁊ determinandū de vnitatibꝰ dicta: maxīe qdē: ⁊ q: neċe exiſtere. Si aūt nō q̄ dn̄t ꝙ qdē igiť ſiqdē ſint iteꝝ idee: neqꝫ cōferibiles vnitates oēs ꝯtingit eſſe manifeſtuꝫ: neqꝫ inuicem inconferibiles neutro modoꝝ. ¶ At vero vt alij quidā dn̄t de numeris: vr̄ bene. Sūt aūt hi qcūqꝫ ideas quidē nō putant eſſe: neqꝫ ſimplr̄: neqꝫ vt numeros aliquos exn̄tes: a mathematica aūt eē ⁊ numeros primos entiū ⁊ principiū ipſoꝝ eſſe ipſuꝫ vnū. Incōueniēs eniꝫ vnū qdeꝫ eſſe aliqđ primū numeroꝝ: aut illi aiunt dualitatē: ⁊ dualitatuꝫ nō: neqꝫ trinitatū: eiuſdē enim rōnis oīa ſunt. Siquidē igiť ſic hn̄t que circa numerū ⁊ ponet quis eē mathematicā ſolū. Nō eſt vnū ꝓncipiū: neċe. n. differre vnū tale ab alijs vnitatibꝰ. Si aūt hoc ⁊ dualitateꝫ quādā primā a duabus: ſilr̄ aūt ⁊ alios modos qui cōiter. ſi eſt aūt vnū principiū: neceſſe magis quēdmodum Plato dixit hr̄e q̄ circa numeros: ⁊ eē primā ⁊ trinitatē: ⁊ ſi ꝯferibilē eē numeros adiuicē: ſi aūt iteꝝ quis ponat hoc dcm̄ eſt: q: impoſſ͛ia multa accidunt. At vero neċe: ⁊ ſic aūt illo mō hīe: q̄re ſi neutro mō nō vtiqꝫ ꝯtingit numerū eē ſepabilē. Manifeſtū āt ex his ⁊ qđ peſſime dr̄ tertiꝰ modus eē eūdē numerū eū qui ſpēꝝ ⁊ mathematicū. Neċe eniꝫ in vnā opiōnē ꝯuenire duo peccata: neqꝫ eniꝫ mathematicū numeꝝ ꝯtingit hoc eē mō: ſꝫ ꝓprias ſuppoſitiōes ſupponētē neċe ꝓlongare: ⁊ quecūqꝫ dicētibꝰ nūeꝝ ⁊ ſpēs accidūt: ⁊ hoc neceſſariuꝫ dicere. ¶ Pythagoricoꝝ āt modus ſiqdē minores hꝫ difficultates prius dictis: ſic aūt ꝓprias alias facere: quidē eiꝫ nō ſepabilē numerū aufert multa īpoſſibiliū: corpa aūt ex nūeris eē cōpoſita: ⁊ nūeꝝ hūc eē mathematicū impoſſ͛e ē. Neqꝫ. n. indiuiſibiles magnitudines dicere verū. ¶ Deinde qđ maxīe hoc hꝫ mō nō vnitates magnitudinē hn̄t: magnitudinē aūt ex indiuiſibilibꝰ cōponi quō poſſ͛e. ¶ At vero arithmeticꝰ qdē numerꝰ monadicꝰ eſt: illi aūt nūerū entia dicūt: theoreumata āt aptāt corꝑibꝰ tanq̄ꝫ ex illis exn̄tibꝰ numeris. ſi igiť neceſſe qdē ſi eſt numerꝰ entiuꝫ aliqđ ſm ſe hoꝝ eſſe aliquo dictoꝝ modoꝝ: nullo aūt hoꝝ cōtingit: manifeſtū qđ nō eſt numeri aliqua talē nō qualeꝫ cōſtituūt ſepatū facientes ipꝫ. ¶ Adhuc vtrū vnaqueqꝫ vnitas ex magno ⁊ paruo eq̄lis. aut hoc qdeꝫ ex paruo: hoc aūt ex magno. Siqdeꝫ: itaqꝫ ſic neqꝫ ex oībus elemētis vnūqđqꝫ: neqꝫ indifferentes vnitates. In hac qdē. n. magnū. In hac aūt paruum exiſtit cōtrariuꝫ natura ens. ¶ Adhuc que quideꝫ in trinitate ipſa qualiter: vna eniꝫ impar: ſed ꝓpter hoc forte ipſum vnum faciūt impari mediū. Si autē vtraqꝫ vnitatuꝫ ex ambobus eſt equatis dualitas quō erit vna quedam exiſtens natura ex paruo ⁊ magno: aut ꝙ differt ab vnitate: adhuc prior vnitas dualitate. Interēpta eniꝫ interimiť dualitas: ideā ergo idee ipſam eſſe priorem: q: exn̄te idea ⁊ factaꝫ eſſe priorem ex aliquo igiť.

Indetermīata aūt dualitas duo ficticia erāt. ❡Adhuc neceſſe aut infinituꝫ numeruꝫ eſſe:aut finituꝫ:ſepabileꝫ eiꝫ faciūt nūerū. Quare nō poſſe nō exiſtere alteꝝ hoꝝ. Qꝺ quideꝫ igiť infinitū nō ꝯtingit palā:neqꝫ eiꝫ impar īfinitꝰ eſt neqꝫ par:gñatio aūt nūeroꝝ:aut īparis numeri:aut paris ſemꝑ:ſiqdeꝫ eniꝫ vno imparē cadentē īpar ſic ⁊ dualitate quidem incidente ab vno duplicatus: ſic aūt imparibus alius par. ❡Adhuc ſi omnis idea alicuius numeri: aut idee ⁊ infinitus erit idea alicuius: aut ſenſibiliuꝫ:aut alicuius alterius: quāuis neqꝫ ſm poſi/tionem contingit:neqꝫ ſm rationeꝫ. Ordināt aūt ſic ide/as:ſi aūt infinitus vſqꝫ ad quārtum:hoc enim oportet di ci non ſoluꝫ:qꝛ ſi ⁊ ꝓpter quid: at nec ſi vſqꝫ ad denariū numerus:ſicut qdaꝫ aiunt: primo quideꝫ cito deficient ſpēs:puta ſi eſt trinitas per ſe hō quis erit numerꝰ ꝑ ſe equus: per ſe vnuſqſqꝫ eniꝫ numerus vſqꝫ ad denariū. Neceſſe itaqꝫ eoruꝫ qui in his numeroruꝫ aliud eſſe:ſu/per enim ⁊ idee hi:ſed tñ deficiet:aīalis eniꝫ ſpēs ſpēs excedūt. Simul aūt palā:qꝛ ſi ſit trinitas per ſe hō ⁊ alie trinitates:ſimiles eniꝫ q̄ in eiſdē nūeris. Quare infiniti erūt hoīes:ſiqdeꝫ idea vnaq̄qꝫ trinitas per ſe vnuſqſqꝫ. Si aūt nō ſm hoīes ⁊ ſi pars qui minor maioris qui ex cōſeribilibus vnitatibus eoꝝ que in eodē numero. Si aūt quaternitatis hec idea alicuius eſt:puta equi:aut albi hō erat ꝑs equi ſi dualitas numerꝰ. Incōuenīēs aūt ⁊ denarij qdeꝫ eē ideā: vndenarij aūs nō neqꝫ ſequētiū numeroꝝ. ❡Adhuc aūt ⁊ ſunt ⁊ fiunt q̄dā ⁊ quoꝝ ſpēs nō ſunt:nō ergo cā ſpēs illoꝝ ſunt. ❡Adhuc inconue/niens:ſed numerus qui vſqꝫ ad denariū ꝑfecto exiſtēte numero gñant: ſi ſeqnētia: puta vacuū analogiaꝫ impar alia talia:intra denariuꝫ.hoc quidem eniꝫ principiū aſſignant:puta motū ſtatio:neqꝫ bonum malū:alia aūt nu/merꝰ ꝑꝑ qꝺ vnū impar. Si.n.in trinitate qūo gnarīꝰ impar. ❡Adhuc magnitudines:⁊ q̄cūqꝫ talia vſqꝫ quātū: puta ꝓma linea indiuiſibilis:deinde dualitas:deinde ⁊

iſta vſqꝫ ad denariuꝫ. ❡Adhuc ſi eſt ſepabilis numerꝰ dubitabit vtiqꝫ qs vtrū prius vnū: aut trinitas dualitas inquātū:aut vr̄e prius ⁊ ſpēs numerꝰ:vnaqueqꝫ.n.vni/tatuꝫ ꝑs numeri: vt mā:⁊ quidē vt rectꝰ prior acuto: qꝛ determinatꝰ eſt ⁊ rōne:eſt aūt vt acutꝰ:qꝛ pars: ⁊ in hūc diuidiť: vt mā quideꝫ:itaqꝫ acutus vt elemētū ⁊ vnitas prius:vt aūt ſm ſpēm ⁊ ſbaꝫ eā que ſm rōneꝫ rectꝰ ⁊ totum:qꝛ ex mā ⁊ ſpecie:ꝓpinquius enim ſpēi ⁊ cuius rō ꝙ ambo:generatiōe aūt poſterꝰ. Qm̄ igiť principium vnū:qꝛ eiꝫ diuiſibile aiūt: ſꝫ indiuiſibile vr̄e ⁊ ꝑs ⁊ elm̄: ſꝫ mō:alio hoc quidē ſm rōnē: hoc aūt ſm tꝑs. Qualr̄ igiť vnū ꝓncipiū:ſicut.n.dictū eſt:⁊ rectꝰ acuto: ⁊ hoc illo vr̄ eē prior:⁊ vterqꝫ vnꝰ vtroqꝫ itaqꝫ mō faciūt vnum ꝓncipiū:eſt aūt impoſſe:hoc qdē.n.vt ſpēs ⁊ ſba: h̄ aūt vt ꝑs ⁊ mā:eſt.n.qualr̄ vnū vtrūqꝫ ſm veritatē qdē po/tētia ſi qꝛ numerꝰ vnū aliqd:⁊ nō vtacerūꝰ:ſꝫ aliꝰ:⁊ alijs vnitatibꝰ ſiē aiunt: actu aūt nō eſt vnitas vtraqꝫ: cā aūt accñtis peccati:qꝛ ſi vnū ex mathematicis venabanť ex rōnibꝰ vl̄ibus. Quare ex illis quidē vt punctū vnū ſine pōne:queādmodū igitur ⁊ alij qdā ex minimo entia cō poſuerūt:⁊ eſt quare ſi vnitas māe numeroꝝ ⁊ ſil̄ prior dualitate. Iteruꝫ aūt poſterior tanqꝫ quodā toto: ⁊ vna ſpē:⁊ dualitate exñte:ꝑꝑ vr̄e aūt q̄rere ꝙ ꝓdicatū vnū ⁊ ſic vt parteꝫ dixerūt:hoc aūt ſil̄ eidē impoſſe exiſtere. Si aūt vnuꝫ ipſuꝫ opꝫ ſolū ſine pōne eē: nullo.n.dr̄t:aut qꝛ ꝓncipiuꝫ ⁊ dualitas qdeꝫ diuiſibilis:vnitas aūt nō. Si/milis vtiqꝫ erit tꝑe vno vnitas:ſi aūt vnitas ⁊ illud vni/tati. Quare ⁊ ꝓor vtiqꝫ erit vtraqꝫ vnitas que in dualitate dualitate. Non aiunt auteꝫ generāt dualitatē primo. ❡Adhuc ſi eſt dualitas vnū aliqd:⁊ trinitas ipa ambo dualitas: ex quo igiť hec dualitas. Dubitabit aūt quis vtiqꝫ qs ⁊ qm̄ qdē nō eſt in numeris ꝙ aūt ꝯñr quarū/cūqꝫ nō eſt intermediū vnitatū:puta eaꝝ q̄ in dualitate aut trinitate:vtrū ꝯñr eē ipſi aut nō:⁊ vtrū dualitas ꝓor his q̄ ꝯñter aut vnitati qualiſcūqꝫ:ſuꝑ aūt: ⁊ ꝺ poſterio/

ribus generibus numero accidunt difficultates lineaqꝫ
⁊ plano ⁊ corpore. Hi quidem enim ⁊ ſpẽbus magni ⁊
parui faciũt: puta ex longo qdẽ ⁊ breui lõgitudines: ex
lato aũt ⁊ ſtricto plana: ex ꝓfundo aũt ⁊ humili molles:
Hoc aũt ſpẽs magni ⁊ parui. Id aũt ꝙ ſm̃ vnuz princi/
pium alij aliter ponunt talium: ⁊ in his aũt mira ponũt
⁊ impoſſibilia ⁊ fictiſſima ſub cõtraria omnibus rõnabĩ
libus: abſoluta eiz abinuicẽ ⁊ ſi nõ ꝯñr: ⁊ principia: vt ſit
latuz: ⁊ ſtrictuz: ⁊ longuz: ⁊ breue: ſi autẽ hoc erit planuz
linea ⁊ ſolidum planuz. ¶ Adhuc autẽ anguli figure: ⁊
talia que aſſignabũt: idẽqꝫ accidit his que circa numeꝝ.
He eniz magnitudinis ſunt paſſiões: ſed nõ ex his ma/
gnitudo queãdmodũ: neqꝫ ex recto ⁊ flexo longitudo:
neqꝫ ex plano ⁊ aſpero ſolida: oĩum aũt cõe aũt horum
qḋ quidez in ſpẽbus que vt generis accidit dubitare cũ
quis poſuerit vl̃ia: vt ipz aĩal in aĩalia: hoc eniz nõ ſepa
bili quidez exñte nullaz faciet dubitationez: ſeparabilĩ
aũt ſicut hoc dicẽtes aiunt vno ⁊ numerus nõ facile ſol/
uere: ſi nõ facile ſoluere opz dr̃e ꝙ impoſſe: cũ eniz intel
lexerit quis in dualitate vnũqꝫ ⁊ totalr̃ in numero vtruz
ipſuz intelligit aliqḋ aut alteꝝ. Hi qdez igr̃ magni ge/
nerant ex tali mã: alij aũt ex pũcto: punctuz aũt ipſis vr̃
eſſe non vnuz: ſed velut vnuz ⁊ alia mã qualis multitu/
do: ſʒ nõ multitudine: de qbus nihil minꝰ accidit eadez
dubitare: ſiquidẽ eniz mã idẽ linea ⁊ planũ ⁊ ſolidũ: ex
eiſdẽ eniz idez ⁊ vnũ erit. Si aũt plures mãe: ⁊ alia qdẽ
linee: alia aũt plani: ⁊ alia ſolidi: aut ſequunṫ inuicẽ: aut
nõ. Quare eadez accidunt ⁊ ſic: aut eniz non hẽbit pla/
num lineaz: aut erit linea. ¶ Adhuc qualiter quidẽ ꝯtin
git eſſe ex vno ⁊ multitudine numeꝝ nihil ꝓmptũ hñt:
qualitercũqꝫ aũt dñt hec accidunt difficilia: que quidez
ex his que ex vno ⁊ dualitate indeterminata: hic quidẽ
ex predicato vniuerſali generant numerum: ⁊ non ali-
qua multitudine: hic autẽ ex aliqua multitudine prima
⁊ dualitatem enim primaz quãdam eſſe multitudinez.

Quare differt nihil: vt eſt dicere: ſed dubitatiões eedez
ſequunṫ mixtura: aut poſitio: aut generatio: ⁊ quecunqꝫ
alia talia. Maxime aũt vtiqꝫ quis inquirit ſi vnaqueqꝫ:
neceſſe aũt: aut ex vno ipſo eſſe ⁊ multitudine: aut par
te multitudinis: multitudinẽ quidẽ igr̃ aliquã eẽ dice/
re vnitatẽ ĩpoſſe indiuiſibilẽ exiſtẽtẽ. Quod aũt ex parte
alias hʒ multas difficultates. Indiuiſibilem enim vnã/
quãqꝫ neceſſariũ eſſe parnũ: aut multitudinẽ eſſe ⁊ vni/
tatem diuiſibilẽ: ⁊ non elementũ eſſe vnum ⁊ multitu/
dinuz. Unitas eñ vnaqueqꝫ nõ ex multitudine ex vno
adhuc nihil aliḋ qui hoc dicit: niſi numerũ alterũ. Mul
titudo enim indiuiſibiliũ eſt numerum eius. ¶ Adhuc
querendũ: ⁊ a ſic dicentibus vtrũ infinitus: exiſtit enim
vt vr̃ ⁊ finitati multitudo ex qua finite vnitates: ⁊ vno
eſt: qꝛ alterũ ipſa multitudo ⁊ multitudo infinita. Qua/
lis multitudo elementũ eſt ⁊ vnuz: ſilr̃ aũt ⁊ de puncto
vtiqꝫ quis queret ⁊ elemẽto: ex quo faciunt magnitudĩ
nes. Non enim vnum ſoluz punctũ eſt: hoc alioꝝ ergo
punctoꝝ vnũquodqꝫ: ex quo non eñ ex dimenſione alĩ
qua ⁊ pũcto ipſo. At vero neqꝫ ptes indiuiſibiles cõtin/
git dimenſionis eſſe partes: queãdmodũ multitudinis
ex quibus vnitates. Numerus quidẽ eñ ex indiuiſibi/
libus cõponiṫ: magnitudines aũt non: oĩa itaqꝫ h̃ ⁊ alia
talia palã faciunt ꝙ impoſſe eſſe numerũ ⁊ magnitudi/
nes ſeparabiles. ¶ Adhuc aũt diſſonare modos de nu
meris ſignũ ꝙ res iſte exiſtẽtes vere exhibẽt turbatio/
nem ipſis. Hi quidẽ enim mathematica ſolum facien/
tes preter ſenſibilia: videntes eaz que circa ſpecies diſ
ficultatem ⁊ fictionem deſtiterunt ab ideatico numero
⁊ mathemati. fecerunt. hi autez ſpecies volentes ſimul
⁊ numeros facere. Non videntes autem ſi prima hec
quis ponat quomodo erit mathematicus numerus
preter ideaticum eundem ideaticum ⁊ mathemati/
cum fecerunt numerum ratione: quoniaz opere quidẽ
interemptus eſt mathematicus: proprias enim ⁊ non

mathematicas poſitiones dicũt ƥma ⁊ põnes ſpẽs eſſe
⁊ numeros ſpẽs ⁊ mathematica eſſe rõnabilr ſeparatũ.
Quare oẽs accidũt ƥm aliq̃d quidẽ dicere recte: totalr
aũt nõ recte: ⁊ ipſa aũt cõſitent nõ eadẽ dicẽtes ſ; ɔ̃ria.
Cauſa aũt q: ſuppõnes ⁊ principia falſa. Difficile aũt
ex nõ hñtib⁹ dicere bene: ƥm ephicarmũ pfecte qdẽ di/
ctũ ⁊ cõfeſtim vĩ nõ hñs: ſ; de numeris qdẽ ſufficiẽtia
dubitata ⁊ determinata: magis eñ ex plurib⁹ vtiq; ad/
huc pſuadebit qs pſuaſus ad pſuaderi: aut nõ pſuaſus:
nihil magis: de primis aũt ƥncipijs: ⁊ primis cauſis ⁊
elemẽtis q̃cunq; quidez dicũt de ſenſibili ſba determi/
nãtes: hec quidẽ in his q̃ de nã dicta ſunt: hec aũt ſunt
methodi q̃ ſunt nũc: quecũq; aũt dicẽtes eſſe preter ſen/
ſibiles alias ſubſtãtias ɔ̃ñs eſt ſpeculari dictis. Qm̃ igi
tur dicũt qdẽ eſſe tales ideas ⁊ numeros ⁊ hoꝝ elnta:
entiũ eſſe elemẽta: ⁊ ƥma cõſiderandũ de his qd dicũt.
Qui quidẽ igit numeros faciũt ſolũ: ⁊ hos mathemati
cos poſteri⁹ cõſiderãdũ. Dicentiũ aũt ideas ſimul ⁊ mo
duz ſpeculat vtiq; quis ⁊ dubitationẽ eãq; de his: ſimul
enim vlr perfectio ſbas faciunt ideas: ⁊ iterũ tm̃ tanq̃
ſingulariũ: hoc aũt qd nõ cõtingunt dubitatũ eſt prius.
Cauſa aũt copulare hec in idee dicentibus ideas vlr:
q: ſenſibilib⁹ non eadez ſbas faciebãt que quidẽ igit in
ſenſibilibus ſingularia fluere putabãt ⁊ manere nullum
ipſoꝝ. Uniuerſale aũt preter hec eẽ ⁊ alterũ aliquid eſſe.
Hec aũt in anterioribus diximus moueri quidez. So/
crates ppter diffõnes non tñ ſeparauit quidẽ a ſingula/
ribus: ⁊ hoc recte intelligit non ſeparãs: manifeſtat aũt
ex operibus. Sine vli quidẽ eñ nõ eſt accipere ſciaz. Se
parare aũt cã accñtis difficultatuz circa ideas eſt: hi aũt
tanq̃ neceſſariũ ſiquidẽ erunt alique ſbe preter ſenſibi/
les ⁊ fluentes ſeparabiles eſſe aliquis quidez nõ habe/
bant: has aũt vlr dictas ptulerunt vt accidat fere eaſdẽ
nãs eſſe vles ⁊ ſingulares: hec quidẽ igit ipſa p ſeipſaz
erit quedã vtiq; difficultas dictoꝝ.

Sine vli ñ eſt accipere ſcientiã.

Quod aũt ex dicentib⁹ ideas h; quãdã dubi
tationẽ ⁊ nõ dicentib⁹: ⁊ ƥm primã in dubi
tationib⁹: dictũ eſt ƥus: dicamus nũc: ſiqs
eñ non ponat ſbas eſſe ſepatas: ⁊ hoc mo/
do vt dicimus ſingularia entiũ aufert ſbaz:
vt volumus dicere. Si qs aũt ponat ſbas ſeparabiles:
qm̃ ponet elemẽta ⁊ ƥncipia ipſarũ: ſiqdez eñ ſinglr ⁊
non vlr tot erunt entia quot quidẽ elnta ⁊ non ſcibilia
elnta. Sicut eñ q̃ qd i voce ſyllabe ſbe: elnta aũt ipſaꝝ
elemẽta ſbaruz. Neceſſe itaq; .b.a. vnũ eſſe ⁊ vnãquãq;
ſyllabaꝝ vna quidẽ nõ vlr ⁊ ſpẽ eedẽ: ſed vnaqueq; nu
mero: ⁊ hoc aliqd ⁊ nõ equiuocũ. ¶ Adhuc aũt ipſum
eſſe vnũ vnũqḋq; ponũt: ſi aũt ſit ⁊ ex qbus ſunt nõ erũt
igit plura .a. vno neq; alioꝝ elemẽtoꝝ: ⁊ nullũ ƥm eãdẽ
rationẽ ƥm ipſam. Qm̃ aliarum ſyllabarũ eadez ⁊ alia.
¶ At vero ſi hic non erũt ƥter elnta altera entia: ſ; ſoluz
elnta: adhuc aũt vt ſcibilia elnta: nõ .n. vlia ſcia ãt vliũ:
palã aũt ex demonſtrationib⁹ ⁊ diffõnibus. Non eñ ſit
ſylls qḋ hic triãgulus duobus rectis: ſ; q̄ oĩs triãgulus
duobus rectis: neq; q̄ hoc homo aĩal. ¶ At vero ſi vlia
principia: aut ex his ſbe vles: erit non ſba prius ſuba.
Ule quidẽ eñ non ſba. Elementũ aũt ⁊ principiũ vle:
prius aũt elementũ ⁊ principiũ quoꝝ principiũ eſt ele/
mentũ: hec itaq; oĩa accidũt rõnabilr cũ ex elemẽtis fa
ciũt ideas ƥter hñtes antoritos ſbas ⁊ ideas vnuz ali/
quid ſignificẽt eẽ ſeparatũ. Si aũt nihil phibet queãd/
moduz in vocis elemẽtis ſimul eẽ que .a. ⁊ que .b. ⁊ nil
eẽ ƥter multa que anto. altera ⁊ auro vita erũt gfa hui⁹
infinite ſiles ſimile ſcientiã eſſe vlem oẽm vt neciuz ſit
entiũ prima vlia eſſe ⁊ non ſbas ſeparatas: h; quidem
maxime dubitationẽ dictoꝝ: qm̃ imo eſt quidẽ ⁊ nume
ri q̄ dr: eſt aũt vt non verũ. ſciẽtia eniz ſicut ⁊ ſcire dupli
citer: quoꝝ hoc quidẽ potentia: hoc aũt actus. Que po
tentia: quidẽ igit vt mã vlis exñs ⁊ indeterminati vlis
⁊ indeterminata eſt. Que aũt act⁹ determinata ⁊ deter/

Ule nõ eſt ſba.

minati hoc aliquod exiſtens huius alicuius: ſ; ſm accī
dens viſus vniuerſalem colorez videt: q: hic color quē
videt color eſt: ⁊ quod ſpeculat̃ grāmaticus hic alpha
alpha. Quoniā ſi neceſſe pncipia vl'ia eē neceſſe: ⁊ que
ex his vl'ia ⁊ quēadmodum in demrōnibus. Si autem
hoc non erit ſeparabile nullum: neq; ſubſtantia: ſ; palā
q; eſt quidem non ſciētia vl'is: eſt autē vt non.

¶ Explicit Liber tertiuſdecimus prime phie.

¶ Ariſt. Liber q̃rtuſdecimus p̃ie phie incipit.

E ſubſtātia qdez hac dicta ſunt:
tanta ſunt: oēs aūt faciūt princi/
pia ꝯria: ſicut in phyſicis: ⁊ circa
imobiles ſbas ſil'r. Si aūt omni
pncipio cōtingit aliđ prius eſſe:
impoſ'e vtiq; erit principiū eſſe:
puta ſiqs dicat albū pncipiū eē
nō inquātū alterū: ſ; inquātū al/
bum eſſe cū de ſbo: ⁊ alterū atq;
ens albū: illud em̄ prius erit. At vo ſm iter oīa ex ꝯrijs
vt ſubiecto quodā neċe igit̃ maxie hoc exiſtere. Semp
igit̃ oīa ꝯria in ſbto: ⁊ nihil ſepabile: ſ; ſicut ⁊ vr̃ nullu;
ſba ꝯriu;: vt rō teſtificat̃: nullū igit̃ ꝯrio; pprie primus
oīu;: ſ; inquātū alterū ꝯrio; numerū faciūt hi qdē vni:
aut eq̃le ineq̃le: quaſi hoc ſit multitudinis nō ḣ aūt vni
multitudinē: gnat̃ em̄ nō in his ex ineq̃litatis dualitate
magni ⁊ parui: hic aūt ex multitudine ab vnius aūt ſba
ambobus. Etenim qui inequale: ⁊ vnum dicit elemēta
ineq̃le: ⁊ ex magno ⁊ paruo dualitatē tanq; vnū exn̄tia
ineq̃le ⁊ magnū ⁊ puu; dicit ⁊ nō determinat qđ rōne:
numero aūt non. At vero ⁊ pria q̄ elemēta vocāt nō be
ne aſſignāt hi qdez magnū ⁊ paruū dicētes: cū vno tria
hec elemēta numero;: duo quidem. vnam aūt forma;.
hi autem multum ⁊ paucum: quia magnum ⁊ paruum
magnitudini cōuenētiora ſm numerū. Hi aūt vniuer/

ſalē magis in his excedens ⁊ exceſſum: differt aūt ho;
nihil: vt eſt dicere ad quedā accidentiū: ſ; ad logicas ſo
lum difficultates quas obſeruant: q: ⁊ epiſcopi logica
ferunt demonſtrationes vnitatū eiuſdē rōnis eſt: ⁊ exce
dens ⁊ exceſſum eſſe principij: ſed non magnū ⁊ par/
uum: ⁊ numerū priorē dualitate ex elemētis. Uniuerſa
liter em̄ ambo magis ſunt: nunc aūt hoc quidē dicūt: hi
aūt alterū: ⁊ aliud ad vnū circa ponunt: hi aūt multitudi
nem ⁊ vnū. Si aūt ſunt quēadmodum volunt entia ex
ꝯrijs: vni aūt ⁊ nihil ꝯrium: aut ſiquidē perfectio multi
tudo inequale aūt equali: ⁊ alterū eidē: ⁊ aliud ipſi ma/
xime quidē vnū multitudine circa ponētes habent̃ ali/
cuius oppōnis. Attamen neq; hi ſufficiēter em̄ erit vnū
paucū multitudo: qđ eſt enim paucitati multū: ⁊ pauco
opponit̃: vnam aūt q; neutrum ſignificat materiā: ⁊ in
omni eſt aliqd alterū ſuppoſitū: puta in harmonia dye/
ſis: in magnitudine aūt digitus: aut pes: aut aliqd tale.
In richmis āt baſis: aut ſimilia. Sil'r aūt ⁊ in grauitate
pondus aliqđ determinatū eſt: in oībus aūt eodez mo/
do. In qualitatibꝰ quale aliqđ in quātis q; aliqđ indiui
ſibile metrū hoc qdē ſ; ſpēm: ḣ aūt ad ſenſu;: tanq; vo
exiſtēte aliquo vno ſm ſe ſba: ⁊ hoc ſm rōnem qđ ⁊ ra/
tionabil'r nō eſt vnū numerus: neq; em̄ metrū metra: ſ;
primū ⁊ metrū vnū: op; aūt ſemper ide; aliqđ exiſtere
oībus metru;: puta ſi equus menſura equos: ⁊ ſi homo
hoīes: ſi aūt hō ⁊ equus ⁊ deus aīal: forte ⁊ numeroru;
ipſo; erit aīal: ſi aūt homo ⁊ albus ⁊ ambulās minime
qdē numerus ho; pp eidē oīa exiſtere: ⁊ vni ſm nume
ru; tantū aūt generū erit numerꝰ q ho;: aut alicuiꝰ alte/
rius talis appellatiōis. Qui aūt ineq̃le ⁊ vnū aliqd dua
litatē aūt idetermınatā faciētes magni ⁊ parui lōge ab
his ⁊ actu magis: qm̄ ſba numerꝰ ⁊ magnitudinibꝰ ſunt
multū ⁊ paucū numeri: ⁊ magnū ⁊ puū magnitudinis:
quēadmodū par ⁊ impar: ⁊ planu; ⁊ aſperū: ⁊ rectū ⁊
curuū. Adhuc ⁊ cū ipſo ⁊ ad aliqd neceſſe eſſe magnu;

⁊ paruū ⁊ quecūqꝫ talia ad aliquid autē oīuꝫ minime⁊
natura aūt aliqua ſubſtātia: ac cathegoriaꝝ eſt ⁊ poſteri⁹
quali ⁊ q̄to ⁊ paſſio quedā quāti ad aliquid nūc dictum
eſt: ſꝫ nō materia: aut aliquid alterū ⁊ totalr̄ ꝯ̄riuꝫ ad ali
quid ⁊ partib⁹ ipſius ⁊ ſpecieb⁹. Nihil eniꝫ neqꝫ paruuꝫ
neqꝫ magnū: neqꝫ multū: neqꝫ paucū: neqꝫ totalr̄: adeo
ꝙ nō alteꝝ aliud exiſtēs multū ⁊ paucū: aut magnū: aut
ad aliqd eſt. Signū aūt ꝙ minime ſubſtātia aliq̄ ⁊ ens
aliqđ ad aliquid ſoluꝫ nō eſſe gnātionē ipſi⁹: neqꝫ corru
ptionē: neqꝫ motū: queadmodū ſm̄ q̄tū augmentatio:
⁊ diminutio: ſꝫ quale alteratio: ſm̄ locū latio: ſm̄ ſubſtā
tiam ſimplr̄ generatio ⁊ corruptio: ſꝫ nō ſm̄ ad aliquid
ſiue motus: neqꝫ aliqñ quidē maius: aliqñ autē minus:
aut equale eſt altero moto ſm̄ q̄tuꝫ neceſſe: qꝛ vnicuiqꝫ
mām eſſe ꝙ potentia tale. Quare ⁊ ſubſtātie ad aliquid
aūt: neqꝫ potētia: neqꝫ ſubſtātia: neqꝫ actu: Incōueniens
igitur magis aūt impoſſe ſubſtātie nō ſubſtantiaꝫ facere
elemētū: ⁊ pri⁹: poſteri⁹ aūt oēs cathegorie. Adhuc aūt
elemēta nō ponūt de illis quoꝝ elemēta. Multū autē ⁊
paucū ſeorſuꝫ ⁊ ſimul p̄dicant de numero: ⁊ lōgū ⁊ bre
ue de linea: ⁊ ſupficies eſt: ⁊ lata ⁊ ſtricta. Si itaqꝫ ⁊ eſt
aliqua multitudo cui⁹ ꝙ qdē ſemꝑ paucū puta dualitas
ſi eniꝫ multū vnde vtiqꝫ paucū erunt ⁊ vtiqꝫ multū ſim/
plr̄ erūt: puta denari⁹ multū: ⁊ ſi hoc nō eſt plus aut mi
ria: quo mō igit̄ erit iſte ex pauco ⁊ multo numer⁹: aut
enim ambo oportebit p̄dicari: aut neutrū. Nunc autem
alterū ſoluꝫ p̄dicat̄. Simplr̄ aūt opꝫ cōſiderare vtrum
poſſe ꝑpetua ex elemētis cōpoſiti: mām eniꝫ habebunt.
Cōpoſitū.n. oē qđ ex elr̄tis. Adhuc nūc neceſſe ex quo
eſt ſi ⁊ ſemꝑ eſt vtiqꝫ ſi fieret ex hoc fieri: fit aūt oē ex po
tētia ente hoc ꝙ fit: neqꝫ.n. vtiqꝫ fieret ex impoſſi: neqꝫ
erat: poſſe autē ꝯtigit ⁊ operari ⁊ nō: ⁊ q̄ꝫ maxime ſemꝑ
numer⁹: aut qꝛ alteri⁹ numerū hn̄s cōtingit vtiqꝫ nō eē:
ſicut ⁊ ꝙ vnā diē hn̄s: ⁊ ꝙ quoſcūqꝫ annos. Si aūt ſic ⁊
qđ tātūdē ānos: tp̄s cui⁹ eſt termin⁹ nō vtiqꝫ igit̄ erunt

ꝑpetua: ſiquidē nō perpetuū ꝙ cōtingit nō eſſe: queadmodū in alijs ſermonibus accidit pertractū eſſe. Si aūt
eſt ꝙ dicit̄ nunc verū vniuerſalr̄ ꝙ nulla eſt ꝑpetua ſub/
ſtantia ſi nō ſit actu elemēta ⁊ mā ſubſtantie nulli⁹ vtiqꝫ
erunt ꝑpetue ſubſtātie elemēta ex quib⁹ ſunt inexiſtenti
bus. Sunt aūt aliq qui dualitatē quidē indeterminataꝫ
faciūt cuꝫ vno elemētū. Inequale aūt aſpernat̄ rōnabi
liter ꝓpter actū impoſſia a quib⁹ tanta ſoluꝫ remota ſunt
difficultatū q̄ta ꝑꝑ facere inequale: ⁊ ad aliquid elemē
tuꝫ neceſſaria accidūt dicētib⁹: quecūqꝫ aūt ſuꝑ hac opi/
nione hic ⁊ illis exiſtere neceſſariū: ſiue idealeꝫ ex ipſis
faciāt ſiue mathematicū. Multe qdē igit̄ eſſe euerſiōis
ad has cās: maxie aūt dubitare antiqtus: videbat̄ eniꝫ
ipſis omnia fore vnū entia ꝓpter ens ſi nō aliqs ſoluat
⁊ cōſentanee vacat parmenidis poſitionē: nō forte hoc
nō eſſe: nō exiſtēs: ſed neceſſe: eſſe eniꝫ nō ens oſtēdere
qꝛ ſic eniꝫ ex ente ⁊ aliquo alio entia fore: ſꝫ multa ſunt
q̄uis primo qdē ſi eſt multiplex. Hoc qdeꝫ.n. qꝛ ſbam
ſignificat: hec aūt qꝛ quale: hoc aūt qꝛ q̄tū: ⁊ alias vtiqꝫ
cathegorias: q̄le igit̄ entia oīa vnū ſiue qđ non ens erit
vtꝝ ſubſtātie: aut paſſiōes: ⁊ alia ſimilr̄ vtiqꝫ: aut oīa: ⁊
erit vnū ꝙ hic ⁊ ꝙ tale: ⁊ ꝙ tantuꝫ ⁊ alia quecūqꝫ vnum
aliqd ſignificāt: ſꝫ incōueniēs: magis aūt impoſſe vnam
nām quandā factā cām eē entis: ⁊ hoc qdē hoc eē: hoc
aūt tale: hoc aūt tm̄: hoc aūt vbi. Deide ex q̄li nō ente ⁊
ente entia: multiplr̄ aūt.n. ⁊ ꝙ nō ens: qm̄ ⁊ ꝙ ens: ⁊ hꝫ
qdeꝫ nō hoīeꝫ ſignat nō eſſe hoc: ꝙ aūt nō rectū nō eſſe
tale: ꝙ aūt nō tributū nō eſſe tm̄: ex quali igit̄ ente ⁊ nō
ente multa entia: vult eniꝫ vtiqꝫ mēdaciū: ⁊ hanc natu/
ram dicere ꝙ nō ens ex quo ⁊ ente multa entia ꝑꝑ qđ ⁊
dicebat̄ qđcunqꝫ mendaciū aliqđ ſupponi queadmo/
dum ⁊ geometre pedalē eaꝫ eſſe que non eſt pedalis.
Impoſſe aūt hoc ſic habere: neqꝫ enim geometre men/
dacium nullum ſupponūt. Non eniꝫ in ſyllo propoſito:
neqꝫ ex ſic nō ente entia fiunt: neqꝫ corrūpuntur: ſꝫ qm̄

ꝙ quidē ſm caſus nō ens equalr̃ p̄ntis dicit̃. Hoc autē qd̄ vult mēdaciū dicit̃ nō ens ⁊ ꝙ ſm poſitionē ex hoc gnātio eſt: ⁊ ex nō hoīe: potētia aūt hoīe hō: ⁊ ex nō albo: potētia aūt albo albū ſilr̃ ſiue vnū aliqd̄ fiat ſiue multa. Videt̃ aūt qd̄ qualr̃ multa ens ꝙ ſm ſubſtantiā dicit̃ numeri.n. ⁊ lōgitudīes ⁊ corpa gnāta ſunt. Incōueniēs itaqꝫ qualr̃ qdē multa ens ꝙ qdē eſt q̄rere: qualr̃ autē aut qualia: aut q̄ɫta nō. Nō.n. vtiqꝫ dualitas īdeterminata cā neqꝫ magnū ⁊ paruū eiꝰ qd̄ duos albos: aut multos eſſe colores: aut hūores: aut figuras. Numeri.n. vtiqꝫ ⁊ hoc eſſent: ⁊ hec vnitas. At vero ſi hic ſupueniſſent vidiſſent vtiqꝫ cām: ⁊ q̄ nullis: idē.n. ⁊ ꝓportiōe cā. Ipſa enim ꝓgreſſio cā ⁊ oppoſitū q̄rentes enti ⁊ vno ex quo ⁊ his entia ad aliqd̄ ⁊ inequale ſupponi: qd̄ neqꝫ ꝯriū: neqꝫ negatio eoꝝ vna q̄ nō entiū queādmodū ⁊ quid ⁊ quale: ⁊ q̄rere oportebat: ⁊ hoc qualr̃ multa q̄ ad aliqd̄ ſi nō vnū. Nunc aūt qualr̃ qdē multe vnitates p̄ter primum vnū: querit̃ qualr̃ aūt multa inequalia preter inequale nō adhuc q̄ɫuis vtunt̃ ⁊ dicunt magnū ⁊ paruū multū ⁊ paucū ex quibus numerꝰ: longū ⁊ breue: ex quibus longitudo: latū ⁊ ſtrictū: ex quibus planum: album ⁊ humile: ex quibus moles: ⁊ adhuc vtvtiqꝫ plures ſpecies dicunt eius ꝙ ad aliquid. His itaqꝫ que cā eſſendi multa: neceſſe qdem igitur ſicut dicimus ſupponi potētia ens vnicuiqꝫ hoc aut ſi quo annunciaſſet qui hoc dicit quid qd̄ potētia: hoc ⁊ ſubſtātia non ens aut ꝑ ſe qꝛ qd̄ ad aliquid queādmodū dixit qd̄ quale qꝛ neqꝫ potētia eſt vnum aut ens neqꝫ negatio: negatio vnius neqꝫ entis: ſꝫ numerus aliquid entiū: multū autē magis queādmodū dictū ſi q̄rebat qualr̃ multa entia nō q̄ ī eodē p̄dicamento querere qualr̃ multe ſubſtantie aut multa qualia: ſed qualr̃ multa entia: hec quidem.n. ſubſtātie: hec autē paſſione: hec aūt ad aliquid. In alijs quidem igitur p̄dicamētis hꝫ quandā ⁊ aliā inſtantiā qualr̃ multa; ꝓpter enim nō ſeparabilia eē eo ꝙ ſubiectū multa fiat ⁊ ſic qualr̃ multa ſunt ⁊ quāta: q̄ɫuis opꝫ quidē aliquam eſſe nām vnicuiqꝫ generi vnitū ſeparabile īpoſſe a ſubſtantijs que hoc aliqd̄ hꝫ quandā rōnem qūo multa ꝙ hic aliqd̄: ſi nō aliqd̄ erit ⁊ hoc aliqd̄ ⁊ nō aliqua talis. Hoc aūt ē ex illa p̄te magna dubitatio qualr̃ multe actu ſubſtātie ſꝫ nō vna. At vero ⁊ ſi nō idē ē ⁊ hoc ⁊ ꝙ q̄ɫtū nō dicit̃ qualr̃: ⁊ ꝑꝑ qd̄ multa entia: ſꝫ qualr̃ quāta multa: numerus.n. oīs quantū aliqd̄ ſignificat ⁊ vnitas ſi nō metrū qꝛ ꝙ ſm quantū indiuiſibile: ſiquidē igit̃ alterū ꝙ quātū qd̄ qd̄ ſi dicit̃ qd̄ quid ex quo neqꝫ quo multa. Si autē idē multas ſuſtinet dicēs ꝯrietates. Firmabit aūt vtiqꝫ ſpeculationē ⁊ de numeris: vnde opꝫ accipere fidem ꝙ ſunt ideas: quidem enim ponēti exhibēt quādam cām entibus ſiquidem vnuſquiſqꝫ numeroꝝ idea aliqua: idea autem alijs cauſa eſſendi quocunqꝫ modo. Sit enim ſuppoſitum ipſis hoc: nō putāti autē hoc modo ꝑꝑ īexiſtētes difficultates videre circa ideas ꝑꝑ hoc nō faciāt numeros: faciēti aūt numerū mathematicum. Unde opꝫ credere qd̄ eſt talis numeris: ⁊ quidē alijs vtilis: nullius enim neqꝫ ait dicēs ipſum eſſe: ſed vt ipſam quidā dicit ſm ſe naturā exiſtētē: neqꝫ videt̃ ens cauſa: theoreuma autē ars metricoꝝ omnia: ⁊ de ſenſibilibus exiſtunt queadmodum dictum eſt.

Ponētes qdē igr̃ ideas eē numeros ipos eē ſm expōnē vniuſcuiuſqꝫ p̄ter multa accipe vnū aliqd̄ vnūqdqꝫ tentat qꝛ dicere qualr̃ ꝑꝑ qd̄ eſt: qm̄ imo qūo nꝫ necīa neqꝫ poſſīa hoc neqꝫ numerū ꝑꝑ hoc eē dixit. ¶ Pythagorici aūt videre multas numeroꝝ paſſiōes exn̄tes ſenſibilibꝰ corꝑibꝰ eſſe qdē numeros fecerūt entia. Nō ſeꝑabiles aūt ſꝫ ex nūeris entia ꝑꝑ qd̄ eē qꝛ paſſiōes harmōice exiſtūt ⁊ in celo ⁊ in multis alijs. ¶ Mathematicū autē ſolū dicētibꝰ eē numerū nihil ꝯtigit dicere ſꝫ ſuppōnes: ſꝫ neqꝫ ꝙ nō erunt ipſoꝝ ſcie dicebat. Non autem dicimus eſſe queādmodū prius ⁊ palam ꝙ nō ſunt mathe-

matica: nō vtiq; ſeparatoꝝ paſſiōes exiſterēt in corpo/
ribus. Pythagorici igiť ſm tale qdē nulli rei ſunt ſꝫ fa
cere tm̄ ex numeris harmonica corpa ex nō habētibus
grauitatē neq; leuitatē: habētia grauitatē ⁊ leuitatez niſi
ſint de alio celo dicere: ⁊ corporibꝰ: ſꝫ nō in ſenſibilibus
nō erūt ſeparabiles aūt faciētes q; in ſenſibilibꝰ nō erit
axiomaca. Vera aūt que dicūt ⁊ pſuadēt aīaꝫ eſſe q; exi
ſtimāt ⁊ ſepata eſſe. Silr aūt ⁊ magnitudies mathema
ticas. Palā igiť ⁊ cōtinuus ſermo ꝯtraria dicet ⁊ ꝙ mō
dubitatū ſoluiť ſic dicētibꝰ pp qdē nequaq̄ꝫ in ſenſibili/
bus exñtibus paſſiōes inſunt ipſoꝝ in ſenſibilibꝰ. Sūt
aūt qdā q ex eſſe terminos ⁊ extrema punctū qdē linee:
hunc aūt plani: hoc aūt ſolidi putāt eſſe neceſſe nās ta/
les. Opꝫ igř itaq; ⁊ hāc īſpicere rōnē ne valde fiat mol
lis: neq; eni ſbe ſūt extrema ſꝫ magis oīa hec iterū qm̄
⁊ ambulationis ⁊ totalr motus eſt aliquis. Hoc igiť eſt
hoc aliqd ⁊ ſubſtātia quedā: ſed incōueniēs: qm̄ imo ⁊
ſi ſunt: ſenſibiliū aūt erūt oīa: in his. n. rō: dixit pp quid
igiť ſeparabilia erunt. Adhuc aūt inquiret vtiq; aliquis
nō valde ꝑmptꝰ exñs de numero qdē oīuꝫ ⁊ mathema/
ticis nihil ꝯferri iuicē ꝑora poſterioribꝰ nō exñte nume
ro: nihil minus magnitudies erūt mathematica ſolū eē
dicētibꝰ: ⁊ his nō entibꝰ aīa ⁊ corpibꝰ ſenſibilia. Nō aūt
vr nā incōnexa exñs eē apparētibus queadmodū pra/
ua tragedia: ideas autē ponentibus hoc quidem effu/
git: faciētibus enim magnitudines ex materia ⁊ nume/
ro: ex dualitate quideꝫ longitudines: ex trinitate ⁊ eque
plana. ex qua trinitate autē ſolida aut ex alijs numeris:
differt eniꝫ nihil ſꝫ hec quidē prius idee erūt: aut qs mo
dus ipſoꝝ: ⁊ quid cōferūt entibꝰ. Nihil. n. ſicut mathe/
matica neq; hoc ꝯferūt. At vero neq; exiſtit qdē de ipis
aliqd theorema ſi nō aliqs velit remouere mathemati/
ca ⁊ facere ꝓprias quaſdā opiones aūt nō difficile quaſ
cūq; ſuppōnes ponētes ꝓlōgatas ⁊ ꝯiūgere. Iſti qdem
igiť adſit adnectātes ideis mathematica peccant: primi
autem

autē duos numeros faciētes: eū qui ſpēꝝ ⁊ mathematiū
cū aliuꝫ nequaq̄ꝫ neq; dixerūt neq; hēbunt vtiq; dicere:
qualr: ⁊ ex quo: neq; erit mathematicꝰ. Faciūt. n. ipſuꝫ
ītermediū idea eſt ⁊ ſenſibilē: ſiqdē. n. ex magno: ⁊ ꝑuo
idem erūt illi qui ſpecieꝝ. Ex alio aūt aliquo magno ⁊
ꝑuo: magnitudines. n. faciūt: ſi. n. alterū aliqd dicit plu/
ra elemēta dicet: ⁊ ſi vnū aliud ad vtriuſq; ꝑncipiū cōe ē
aliud his erit vnū. Querēduꝫ. n. aūt qualr ⁊ hec multa:
vnū ⁊ ſimul numeꝝ fieri alr: qm̄ ex vno ⁊ dualitate ide/
terminata impoſſe ſm aliuꝫ. Oia aūt irrōnabilia ⁊ repu
gnant ipſa ſibi ipſis ⁊ rōnabilibꝰ: ⁊ vr in ipſis ſymoydis
longꝰ ſermo: fit. n. longꝰ ſermo queadmodū qui ſeruoꝝ
cuꝫ nihil ſanū dicāt. Vrū āt ⁊ ipſa elnta magnū ⁊ ꝑuuꝫ
clamare quaſi recta: nō pñt. n. nullo mō gñare numeruꝫ
niſi qui ab vno duplicatū. Incōueniēs aūt gnātionū fa/
cere ꝑpetuis exñtibus: magis aūt vnū aliqd impoſſibi/
lium pythagorici qdem igiť vtrū nō faciūt aut nō faciūt
gnātionē nihil opꝫ dubitare. Manifeſte. n. dicūt ꝙ vno
cōſtituto: ſiue ex plano: ſiue ex colore: ſiue ex ſpermate:
ſiue ex quibus dubitans dicere cōfeſtim propinqſſimū
infiniti: q; trahebať ⁊ accludebať a tertio. Sed qm̄ mū
dum decorant ⁊ phyſice volunt dicere iuſtuꝫ ipſos exq/
rere aliqd de nā. Ex ea aūt q nūc diſcedere metheodo:
ea enim que in mobilibus querimus principia quare ⁊
numerorū taliuꝫ querēdū generatiōeꝫ. Imparis quidē
igiť generatōeꝫ nō aiūt tanq̄ꝫ palā qd paris exñte gene
ratiōe: parē aūt primo ex ineqlibꝰ qdē cōſtruūt magno ⁊
paruo equatis. Neceſſe igiť prius exiſtere inequalitatē
ipſis adequari: ſi aūt ſemꝑ erāt equata: nō vtiq; erāt in/
equalia: priꝰ. n. eiꝰ ꝙ ſemꝑ nō eſt priꝰ nihil. Quare mani
feſtuꝫ qd nō ꝯtēplādi gratia faciūt generationē nūeroꝝ.
Huiꝫ aūt dubitationē ⁊ bn̄ dubitāti increpationē qua/
liter hñt ad bonū ⁊ malū elnta ⁊ principia: dubitationē
qdē hñt vtꝝ aliqd illoꝝ quale volumꝰ dicere antheoga/
no: ⁊ optimā: aut nō: ⁊ ꝑſtaro genere: a theologicis qdē

eniꝫ videtur cõfeſſuꝫ eſſe eoꝛuꝫ que nunc aliquibus qui
nõ aiunt:ſed ꝓcedente entiuꝫ nã ⁊ malũ ⁊ bonũ appere.
Hoc aũt faciunt foꝛmidantes veraceꝫ difficultatẽ:q꞉ ac/
cidit dicentibus queadmoduꝫ quidaꝫ vnuꝫ pꝛincipiuꝫ.
Eſt aũt difficultas nõ ſemꝑ aſſignare pꝛincipio:ꝙ bene
tanq̃ꝫ exñs ſed pp vnũ pꝛincipiũ:⁊ pꝛincipiũ vt elr̃ntũ ⁊
numeruꝫ ex numero. Poete aũt antiqui ſic ſimilr̃ vt re/
gnare ⁊ pꝛĩcipari aiũt nõ pꝛimos puta. Neceſſe aũt celũ
aut chaos ſꝫ iouẽ:qm̃ imo his quideꝫ pp ꝑmutari ꝓnci
pãtes entiuꝫ accidit talia dicere:qm̃ mixti quideꝫ ipſoꝝ
⁊ eo ꝙ fabuloſe oĩa dicebãt vt ſere ſi ydes ⁊ aliȷ̃ qdeꝫ ꝙ
generauit pꝛimum optimũ poſuerunt ⁊ magi:⁊ poſte/
rioꝝ aũt ſapiẽtuꝫ velut Empe. ⁊ Anaxa. hoc qdeꝫ ami/
citiã elr̃m:hoc aũt intellectũ ꝓncipiũ faciẽs. Dicẽtiũ aũt
ĩmobiles ſbas eſſe:hi qdeꝫ aiunt ipſuꝫ vnuꝫ bonũ ipſuꝫ
eſſe:ſubſtantiaꝫ tamen vnum ipſius putabant eſſe ma/
xime. Dubitatio quidẽ igitur vtroq꞉ modo opꝫ dicere:
mirabile aũt ſi pꝛimo ⁊ perpetuo ⁊ per ſe ſufficiẽtiſſimo
hoc ipſuꝫ pꝛimuꝫ nõ tangit bonũ exiſtit per ſe ſufficiẽtia
⁊ ſalus. At vero pp aliud aliqd ĩcoꝛruptibile:qm̃ q꞉ bñ
hꝫ neq꞉ p ſe ſufficiẽs. Quare dicere qdeꝫ tale pꝛincipiuꝫ
eſſe rõnabile veꝝ eſſe. hoc tñ eſſe eſt hoc ipſuꝫ vnuꝫ:aut
ſi nõ hoc elr̃ntuꝫ ⁊ elr̃ntũ numeroꝝ ĩpoſſe. Accidit.n. mul
ta difficultas:qm̃ quidẽ fugiẽtes dubitauerũt quid vnũ
qdẽ cõfitẽtes pꝛincipiũ pꝛimũ ⁊ elr̃ntũ. Numeri aũt ma/
thematici. Oẽs eniꝫ vnitates fiunt qꝺ quideꝫ bonũ ali/
quid ⁊ multa quidẽ abundantia bonoꝝ. Adhuc ſi ſpẽs
numeri ſpẽs oĩs qꝺ quid eſt bonuꝫ aliqꝺ:at vero cuiuſ/
cũq꞉ vult qs ponat eſſe ideas: ſiqdẽ eniꝫ bonoꝝ ſolũ nõ
erũt ſbe idee:ſi aũt ⁊ ſubaꝝ oĩa animalia ⁊ plante bona
ꝑticipãtia:hec itaq꞉ erunt. Accidũt incõueniẽtia ⁊ ꝯtrariuꝫ
elr̃ntuꝫ:ſiue multitudo ens:ſiue ineq̃le ⁊ magnũ ⁊ paruũ
maluꝫ ipſuꝫ pp qꝺ hic quideꝫ fugiebat bonuꝫ adaptare
vni tanq̃ꝫ neceſſitas ens. Qm̃ ex ꝯtrariȷ̃s generatio maluꝫ
multitudis numeꝝ eſſe:hi aũt dñt ineq̃le mali numeꝝ.

Accidit itaq꞉ oĩa entia participare malo pp vnũ.ſ. ipſuꝫ
vnum:⁊ magna: in permixto participare numeros qm̃
magnitudines ⁊ maluꝫ boni regionẽ eſſe ⁊ participare
⁊ appetere:coꝛruptiuũ eniꝫ cõtrariȷ̃ ꝯtrariuꝫ:⁊ ſi queadmo
dum dicebam⁹ ꝙ mã eſt: ꝙ pono vnũquodq꞉:vt ignis
qui actu ꝙ pono ignis maluꝫ erit ipſuꝫ ꝙ pono bonum:
hec itaq꞉ oĩa accidunt:hoc qdeꝫ: q꞉ pꝛimũ oẽ elemẽtuꝫ
faciunt:hec aũt q꞉ cõtraria pꝛima:hec vero q꞉ qꝺ vnum
ꝓncipiũ:illud aũt qꝺ numeros pꝛimas ſbas inſeparabi
lia ⁊ ſpẽs. Si igitur ⁊ nõ ponere bonũ in ꝓncipȷ̃s ⁊ po/
nere ſit impoſſe palam ꝙ pꝛincipia nõ aſſignãtur recte:
neq꞉ pꝛime ſbe:nõ recte aũt exiſtimat:neq꞉ ſiqs aſſimi/
lat totius pꝛima ei ꝙ aĩalium ⁊ plantaꝝ: q꞉ ex indeter/
minatis: imꝑfectis aũt ſemꝑ ꝑfectioꝛa pp qꝺ ⁊ in ꝓmis
ſic hr̃e ait:vt neq꞉ ens aliqꝺ ſit vnũ ipſum. Sunt.n. ⁊ hic
ꝑfecta pꝛincipia:ex qbus hoc:hõ eniꝫ hoieꝫ gnãt:⁊ non
eſt ſperma ꝓmũ:incõueniẽs aũt ⁊ locũ ſimul cũ ſolidis
mathematicis facere. Locus qdeꝫ.n. ſingulariũ pꝛi⁹ pp
qꝺ ſeꝑabilia mathematica ⁊ nõ aliter:⁊ dicere qdem ꝙ
aliter erit. Qꝺ aũt eſt locus nõ opoꝛtebat aũt dicẽtes ex
elr̃ntis eſſe entia:⁊ entiũ pꝛĩa numeros diuidẽtes qualr̃
aliqd ex aliquo eſt ſic dicere qũo numerus ex ꝓncipȷ̃s:
vtrũ mixtiõe:ſꝫ nõ oẽ miſcibile qꝺq꞉ ſit alteꝝ nõ erit ſe/
parabile qꝺ vnũ neq꞉ altera nã:neq꞉ volũt: ſꝫ cõpoſitõe
ſint ſilr̃mam:ſed poſitioneꝫ:q꞉ neceſſe exiſtere:⁊ ſeoꝛſuꝫ
intellectus intelliget. Unde ⁊ multitudinẽ: hic igit̃ erit
numer⁹ vnitas ⁊ multitudo:aut vnuꝫ ⁊ inequale: ⁊ qm̃
ex aliqbus eẽ eſt qdeꝫ vt in exñtibus aũt vt non vtroq꞉
mõ numer⁹. Sic eniꝫ vt in exñtibus nõ ſunt:niſi quoꝝ
gnãtio eſt:ſi vt a ſpermate:ſed nõ poſſe indiuiſibile ali/
quid abire: ſed vt ex cõtrario nõ ꝑmanẽte: ſed quecũq꞉
ſit ſunt ex aliquo alio ſunt ꝑmanẽte. Qm̃ igit̃ vnuꝫ hic
multitudini vt ꝯtrariuꝫ ꝯtrariȷ̃ ponit:hic aũt ineq̃li tanq̃ꝫ eq̃li
vero vtens:vt ex ꝯtrariȷ̃s erit vtiq꞉:numer⁹ igit̃ aliqd alte
rum ex quo permanẽte ⁊ altero eſt aut factus. Adhuc

cur vtiq̃ alia quidē quecunq̃ ex contrarijs: aut quibus
ſunt cōtraria corrūpit: vt ⁊ oīno: numerus aūt non. De
hoc enī nihil dicit equidē: vt inexiſtēs corrūpit ꝯtriū:
puta lis mixturā: ꝯtrīs oportebat. Nō. n. illi ꝯtria: nihil
autē determinat: neq̃ qualr numeri cā ſubſtātiaꝝ: ⁊ eſ/
ſendi vtrū: vt termini: vt puncta magnitudinū: ⁊ vt eu/
ricors ordinauit quis numer⁹: cuius velut: hoc qdē ho
minis hoc aūt equi ſicut numeros dicētes in figuris tri
gonū ⁊ tetragonū ſic aſſimilāt ſupplicatōib⁹ formas plā
tarū: aut q: rō: aut ſymphonia numeroꝝ. Silr aūt ⁊ hō
⁊ alioꝝ vnūqdq̃ paſſiones: itaq̃ qūo numeri ⁊ calde ⁊
calide ꝙ ⁊ nō numeri ſubſtantia: neq̃ forma cā palā: rō
enī ſubſtātia: numer⁹ ⁊ mā: puta carnis: aut oſſis nume
rus ſubſtātia. Sic igit tria ignis: terra autē duo ⁊ ſemp
numerus qcūq̃ fuerit aliquoꝝ erit: aut terreus: aut mo
nadicus: ſ; ſubſtātia tm̄ eſſe ad tantū ſm mixtionē: hoc
aūt nō numerus: ſ; rō mixtionis numeroꝝ corpaliū: aut
qualiūcūq̃. Neq̃ igit in faciēdo cā numeris: neq̃ tota/
liter numerus: neq̃ monadicus: neq̃ mā: neq̃ rō ⁊ ſpe
cies rerū. At vero neq̃ vt cui⁹ grā. Dubitabit aūt vtiq̃
quis ⁊ quid ꝙ bene a numeris eē mixturā: aut in bene
rōnali: aut īpari nūc: īpari. n. nihil ſan⁹ ter tria vtiq̃ erit
intellectū mixtū: ſ; magis pderūt vtiq̃ ī nulla rōne exi
ſtēs: aquoſū aūt qm̄ in numero nō mixtū. Adhuc rōes
in appōne numeroꝝ ſunt q̄ mixtionē nō ī numeris: pu/
ta tria ad tria duo: ſ; nō ter duo. Idē. n. op; gen⁹ in mul
tiplicatiōib⁹: quare op; mēſurari ipſo ⁊ ordinē ab. g. ⁊
ipſo. d. eū: in quo. d. e. quare eodē: oīa igit ſi erit ignis
g. b. z. g. c. ⁊ aque numeris. bis tria. Si aūt neceſſe oīa
numero ptinere neceſſe multa accidere eadē ⁊ numeꝝ
eundē huic: ⁊ illi vtrū hec igit cā ⁊ pp hec res aut īma/
nifeſtū: puta aliqs numer⁹ ſolis lationū: ⁊ iterum earum
que lune ⁊ animaliū vniuſcuiuſq̃ vite ⁊ etatis: quid igit
phibet quoſdā quidā horum tetragones eſſe: quoſdā
autē cibos hos aut duplos: nihil enim phibet. Sed ne

ceſſe in his verſari ſi numero oīa participabāt cōtinge/
bat ꝙ ideam ſub eodē numero cadere. Quare ſi aliqui/
bus idem numerus accidit eadem vtiq̃ erunt inuicem
illa eadē ſpēm numeri habētia: puta ſolis ⁊ lune eadē:
ſed ppter quid cā hec. Septē quidē vocales. vij. chor/
de aut armonie: ſeptē autē pliades: in. vij. autē dentes
iactunt quedā autē non: ſeptē autē qui ad thebeas igit
q: talis numerus natus pp hoc: ⁊ illi fiebat ſeptem: aut
plias ſeptē aſtroꝝ eſt: aut his qdē pp portas: aut aliam
aliquā cām hanc aūt nos ſic numeramus: vrſam autem
duodecī: hi aūt plures: qm̄ ⁊ ſymphonias aiunt eſſe:
⁊ q: ille terminus ⁊ hec tria: ꝙ aūt miria erunt vtiq̃ hic
nihil curat. etenī qd erit vtiq̃ vnū ſignū: ſi autē q: du/
plū aliquoꝝ vnūquodq̃: aliud autē nō: cā a quib⁹ tri/
bus entibus locis vnū in vno loco ſuffertur pp hec tria
ſolū ſunt: ſ; nō cum ſm ſymphonie: hic aūt non adhuc
pp. ſimiles itaq̃ hi ⁊ antiquis honuercis qui paruas ſi/
militudines vident: magnas autē deſpiciunt: dicūt aūt
quidā ꝙ multa talia: puta medie hec qdē nouē: hec aūt
octo ⁊ verſus decē ⁊ ſeptē equinumerus. Veniūt aūt in
dextro quidē nouē ſyllabe / in ſiniſtro aūt octo: ⁊ q: equa
lis diſtātia in lris ab. a. ad. c. ⁊. a. ad acutiſſimā cu/
ius numerus equalis celi videre autē or. ne talia nullus
vtiq̃ dubitet neq̃ inuenire in perpetuis: qm̄ ⁊ incorru/
ptibilibus ſed que nomine ſeptēnare: ⁊ his contraria ⁊
totaliter que in mathematicis: vt quidā dicunt quidam
⁊ cās faciūt noīe vtrū ſic ꝯſiderātibus diffugere: ſm enī
nullū modū determinatoꝝ circa principia nullū ipſorū
cā eſt. Illud tn̄ faciūt manifeſtū: q: ꝙ bene exiſtit: ⁊ co/
emulationis hui⁹ eſt eius que boni impar rectū equalr
equale ⁊ potētie quorūdā numerorū. Simul enī horū
⁊ vnus talis ⁊ alia vtiq̃ quecūq̃ colligūt ex mathemati/
cicis theoreumatibus oīa habēt virtutē pp qd ⁊ aſſimi/
lant accn̄tibus. Sunt enim accidentia quidem ſed cōue
nientia inuicem omnia: vnum autem ei qd proportio/

nale: in vnaquaqꝫ entis cathegoria ꝙ ꝓportionale vt recrum in longitudine ſic in latitudine homaldu forte in numero impar: in colore aũt album. Adhuc non qui in ſpeciebus numeri cauſa armonicorum ⁊ talium: diffe/runt enim illi abinuicem qui equales ſpecie etenĩ vni/tates: quare ꝓpter hec ſpecies non faciunt. Que qui/dem igitur accidunt hec ⁊ adhuc vtiqꝫ plura colligunt. Uidetur aũt argumentum eſſe multum pati circa generationem ipſorum: ⁊ nihil firmũ poſſe cõnecti eius ꝙ non ſeparabilia ſunt mathematica a ſenſibilibus: vt quidaꝫ dicunt: neqꝫ hec eſſe principia.

¶ Suſcipe Lector cãdide Tertius Metaphyſice Ariſ. cum fidiſſima Auer. dilucidatione: nuperrime re/uiſos: Papieqꝫ ſumma cura ac diligẽtia im/preſſos per ſolertem virum Jacob de Burgofrãco. Anno ſalutiferi par/tus: Milleſimo quingente/ſimo vigeſimoprimo. Tertio Calendis. Aprilis.